ACCADEMIA DI MEDICINA DI TORINO

DE MORBIS VENEREIS
LIBRI NOVEM

AUCTORE

JOANNE ASTRUC

In Regio Franciæ Collegio Profeſſore Medico, &c.

IN QUIBUS DISSERITUR TUM DE ORIGINE, Propagatione & Contagione horumce affectum in genere: tum de ſingulorum Natura, & Ætiologia & Therapeia, cum Brevi Analyſi & Epicriſi Operum plerorumque quæ de eodem argumento ſcripta ſunt,

IN HAC NOVISSIMA EDITIONE

Præter novas duas Auctoris Diſſertationes accedunt Epiſtolæ tres

CL. GERARDI L. B. VANS-WIETEN

de Specifico ab ipſomet invento, & experimentis probato ad profligandam luem Veneream abſque pthyaliſmo; nec non Diſſertatio Cl. viri

JOSEPHI MARIÆ XAVERII BERTINI

de uſu interno & externo Mercurii ex italico in latinum ſermonem converſa.

TOMUS SECUNDUS.

VENETIIS
MDCCXC.
TYPIS PETRI QU. JO: GATTI.
SUPERIORUM PERMISSU.

DE MORBIS VENEREIS

LIBER QUINTUS.

Index Chronologicus Auctorum, qui de Lue venerea, vel Luis venereæ remediis ſcripſerunt ab ingreſſu morbi ad annum quinquageſimum ſeculi XVI. cum brevi plerorumque Operum Analiſi & Epicriſi.

SEQUENTEM Indicem Scriptorum, quæ de Morbis venereis in hunc diem edita ſunt, ſeu Chronologicam Bibliothecam Auctorum, qui hanc materiam tractaverunt, utilem fore duxi, ut uno quaſi intuitu inſpicere liceat quid de luis illius origine, natura, remediis, varii varie ſenſerint diverſis temporibus; quid in promovenda illius curatione a ſingulis præſtitum ſit; uno verbo, ex quibus ambagibus, & quorum potiſſimum opera hujus therapeja, qualis nunc uſu viget, ad eum perfectionis apicem pervenerit, quo nunc ſtare videtur.

Sed hæc omnia Lectorum judicio permitto. Id unum dumtaxat poſtulo, petoque, ut concedatur inde conſectaria aliquot eruere, quæ manifeſta rerum evidentia confirmari credo, & quę a nemine, ſi ad rem ipſam velit attendere, negari poſſe confido.

I. Luem veneream morbum novum eſſe, qui Europæ primum incubuerit circa annum 1494. cum ante de hoc argumento ſcripſerit nemo, ab eo tempore plurimi.

II. Luem veneream in Italia primum (*a*) apparuiſſe, ſaltem palam & aperte, cum Medicorum omnium primi, qui de lue venerea ſcripſerit, Itali ſint, vel ſaltem in Italia arte medica inſtituti: quibus verbis deſignari volo Germanos aliquot Medicos, quorum exſtant Opuſcula quædam antiquiſſima de morbis venereis, ut Joſephum Grundpeckium, VVeidmann, Simonem Piſtorem, Martinum Pollichium. Conſtat enim artis medicæ tyrocinium ab illis poſitum fuiſſe in Academiis Italiæ, ac præſertim in Patavina, unde primam hauſerant horumce morborum notitiam.

III. Deinde veneream luem in Hiſpanias Galliaſque citius prorupuiſſe, quam in ullam ceterarum Europæ regionum, cum Hiſpani, Gallique Medici poſt Italos antiquiſſimi ſint Europeorum, qui de morbis venereis diſſeruerint.

(*a*) Prius viſa fuerat in Hirpania poſt primum Columbi reditum ab Inſula Hiſpaniola, ſed inter paucos. Vide ſupra *Lib. Cap.* 11.

IV. Videri luem eamdem in Angliam, Germaniam, ceteraque Europæ Regna, quæ ad Septentriones ſita ſunt, ſerius irrepſiſſe, cum ex illis regionibus Scriptores, a quibus hoc argumentum tractatum ſit, tardius prodierint.

V. Demum, qui de morbis venereis ſpeciales Tractatus ſcripſerint, numero plures eſſe, ſi peſtem & Febrem peſtilentialem excipias, quam qui de ulla alia quavis ægritudine, etiam ab omni ævo cognita: Neque mirum videri, cum a primo invaſionis tempore nullus alter morbus extiterit, qui frequentior, gravior, difficiliorque fuerit, atque adeo dignior ſtudii Medicorum materies. Epiphanius Ferdinandus jam ætate ſua (*a*) hoc eſt, circa annum 1620. octoginta Auctores recenſebat, qui de morbi venereis diſſeruiſſent. Ipſe nunc plures novi, quam quingentos in ſequentibus nominatim enumerandos; neque tamen confido omnium notitiam habuiſſe.

VI. Ceterum in hac amplificanda Bibliotheca Aphrodiſiaca magno uſui mihi fuerant celeberrimæ Bibliothecæ, quæ ſunt Pariſiis, ut Bibliotheca Regia, Collegii Mazarinæi, Collegii Ludovici Magni, Eminentiſſimi Principis Cardinalis de *Rohan* &c. quæ mihi commode patuere, ut nulli non patent literato, cum nota illorum humanitas, quo præfectos habent, literatos omnes æqualiter complectatur. Egregie quoque profuit Equitis Hans (*Johannis*) SLOANE, D. M. & *Præſidis* Regiæ Scientiarum Societatis, locupletiſſima Biliotheca, quæ proſtat Londini, & cujus, licet abſens, uſum feci Poſſeſſoris indulgentia, ſtudioque in rem literariam, & amica diligentia Thomæ STACK, Doctoris Medici, qui huic præeſt; & qui libros, quorum ſatagebam, perquirendi, evolvendi, deſcribendi onus in ſe lubens ſuſcepit, & ut accurate, ſic & erudite implevit, ut nemo potuiſſet magis.

VII. Ne quis vero locus eſſet dubitandi de religione perſcrutando adhibita, viſum eſt, in recenſendis Scriptis Aphrodiſiacis antiquioribus vel rarioribus, ad horam Libri adnotare qua Bibliotheca lateant ſingula, quæ ut uſurparem, contigit; quo conſilio, ſi quis ſimilia nobiſcum conaturum eſt, viam ſimul illis præſtabimus faciliorem.

SÆCULUM XV.

Videntur omnia, primis luis venereæ temporibus, exeunte ſcilicet ſeculo decimo quinto & ineunte decimo ſexto, novitatem tum morbi, tum methodi morbo medendi palam atteſtari, theoria nempe, quæ dubita erat, incerta, diſcors; therapeja, quæ inſida, male tuta, temeraria, ſumma medentium titubatio, & ægrotantium diffidentia; demum Agyrtarum, & Empiricorum celebritas & arrogantia, ut qui jactatione & favore populari nunquam magis valeant, inſolentius nunquam ſuperbiant, de ſe magnificentius numquam, ſentiant quam ubi doctis, providis, cautis & uſu peritis Medicis aqua hæret maxime.

I. Tunc ſane ignorabatur morbi natura, quem cenſebant alii novum eſſe & veteribus Medicis incognitum; quem alii contra contendebant ab omni ævo & viſum & obſervatum fuiſſe; ſed in eo parum ſecum concordes, quod diſputarent ad quodnam morbis genus, an ad lepram ſeu elephantiaſim, impetiginem, lichenaſne referendus eſſet.

II. Ignorabatur morbi cauſa, quam variis varie arceſſebant ab influxu ſiderum; a pluvioſa & humida aeris intemperie; a carne humana militibus in annonam præbita, ab elephantiacorum ſanguine cum vino commixto; a meretrice, quæ leproſo cuidam ſui copiam pretio fecerat; demum a contubernio, quod Hiſpani milites, nautæque cum barbaris mulieribus inolenti ea lue infectis habuerant in Inſula Hiſpaniola.

III. Ignorabatur propagationis modus, cum crederetur ab aliis quidem morbum ſponte tantum concipi aeris intemperie, alimentorum vitio; diætæ errore &c. ab aliis vero contagione tantum diffundi ab ægris in ſanos; demum ab aliis & ſponte contrahi, & contagione, ſimul propagari; quæ poſtrema opinio diu viguit.

IV. Ignorabatur tandem therapeja morbi, ut cui curando non adhibebantur niſi purgantia, diluentia, temperantia, ad ſummum balnea in aqua tepida, ſtuffæ, in furno, illitiones ex aromaticis, aliaque hujuſce generis ſexcenta, & quæ therapejam illorum methodicam complebant; quæ morbo profligando plane imparia erant.

V. Sed cum dura neceſſitas remediorum inventrix & magiſtra eſſe ſoleat, contigit non multo poſt intervallo, ut Empiricorum exemplo frequentaretur uſus illitionum mercurialium & exemplo Indigenarum Hiſpaniolæ increbreſcerent decocta lignorum Guaiaci & Saſſafras, radicumque Chinæ & ſarſæ-pariſſæ, ex quo tempore gemina ſalutis via Syphiliticis oblata eſt, nempe vel ptyaliſmum, vel ſudationem experiri. Ut autem neutra methodus ſua carebat uti-

lita-

(*a*) In Hiſtoriis Medicis, *Hiſt.* 27.

litate, ſic etiam neutri ſua deerat noxa: Altera periculoſa erat, inefficax altera, unde acriter diuque diſceptatum fuit utra utri præferenda eſſet.

VI. Per idem tempus uſurpabantur ab Empiricis & Agyrtis pleriſque duo alia remediorum genera, ſed quæ apud cordatos proboſque Medicos magnopere infamabantur; *ſuffumigia* nempe, quæ periculoſa, ſi ex cinabrio, quæ venenata erant, ſi ex auripigmento parabantur; & *præparata quædam mercurialia* ore exhibenda, ut pulvis ruber Johannis de Vigo, aut pulvis angelicus Nicolai Maſſæ, qui pulveres ambo deleteriæ virtutis ſunt, qui cum Mercurio præcipitato rubro apprime conveniunt ambo, imo qui præcipitato illo rite præparato acriores ſunt.

Joannes Mullerus de Regio-monte, vulgo *Johannes Regiomontanus*, vel *Monteregius*, (*a*) natus anno 1436. Konisgbergæ, non in Boruſſia, ut voluit (*b*) Starovolſcius, ſed in (*c*) Franconia, quod nomen *Montem regium* germanice ſonat; unde cognomen ille habuit. Grammaticam domi edoctus Lipſiam miſſus eſt, ubi Dialecticæ, ac primis Aſtronomiæ elementis ſtudium dedit; ac poſtea Georgium Peurbachium adiit, qui in Vindobonenſi Academia Aſtronomiam cum laude profitebatur; Quo mortuo anno 1461. In Italiam profectus eſt, Beſſarionem, Cardinalem comitatus, ſed in Germaniam brevi regreſſus eſt, & aliquandiu Vindobonæ Mathematicas Scientias publice docuit, donec perluſtrata prius Hungaria, quo a Rege Matthia Corvino invitatus fuerat, Noribergam conceſſit anno 1471. ubi obſervandis cœleſtibus ad Aſtronomiæ inſtaurationem, libriſque excudendis ſedulus vacabat, cum a Sixto IV. Summo Pontifice deſignatus eſt Epiſcopus Ratiſponenſis, & anno 1475. Romam accerſitus, ut Kalendarii reformationi præeſſet. Obtemperavit, ſed non lubens, & anno inſequente 1476. Romæ fato functus eſt, anno ætatis 41. ſive peſte, ut narrat Jovius, ſive potius veneno de medio ſublatus, inſidiis, ut fama fuit, filiorum Georgii Trapezuntii, quos ſibi iratos habebat, quod Parentis eorum circa Ptolemæum, Theonemque lapſus non diſſimulaſſet.

Memoriæ prodidit Theophraſtus Paracelſus, *Lib. I. de Peſte*, *Cap.* 4. *Johannem de Monteregio inſultum luis gallicæ prædixiſſe* ex Aſtrologia. Videbatur prima fronte illa prædictio ſcribi potuiſſe a Regiomontano in *Ephemeridibus*, *quas vulgo dicunt* Almanach, *ad triginta duos annos*, ſcilicet ab anno 1474. ad annum 1506. *ſcriptis*, & Noribergæ editis anno ipſo 1474. Sed volumina duo in 4. quibus continentur, evolvi & nihil aliud quidquam in illis exſtare comperi, præter meras notationes locorum, motuum, directionum, aſpectuum & phaſium ſingulorum Planetarum, ſine ulla prædictione.

Piguit ceteros Regiomontani libros numero non paucos, nec facile obvios, pari diligentia perquirere & excutere, maxime cum locus ille, de quo quæſtio eſt, ab auctore nullo alio certiore adduceretur, quam Paracelſo. Quod ſi qua futuri & imminentis morbi prædictio in Regiomontani operibus ſcripta ullibi occurrat, mihi dolet ex animo, ac temere ſcriptam fuiſſe fateor, & ex vanitate aſtrologica, a qua illis temporibus ne peritiſſimi quidem viri ſatis immunes erant. At vero prædicto illa, ſi forte exſtet, de nullo morbo poterat minus apte intelligi, quam de lue venerea: Etenim ſi quis affectus fuerit, qui ab influxu ſiderum minime dependeat, ille eſt morbus venereus, quem licet, ſi lubeat, vel omni vitæ momento contrahere, vel toto vitæ decurſu declinare, atque adeo in quo minime reperias vim illam ineluctabilem, quam fingunt propiam eſſe morborum, qui ab aſtris immittuntur.

Paulus (*d*) *Almanus* de Middelburgo, ſive *Paulus Midelburgius*, a natali ſolo (*e*) cognomen habuit, natus eſt enim Middelburgi, in urbe principe Zelandiæ Batavorum. Adoleſcens annos plures Lovanii tranſegit, ubi artem medicam ac mathematicas diſciplinas doctus eſt. Quo præciſe anno in Italiam abierit ignoro, ſed conſtat illum (*f*) *Aſtronomiám ordinarie Paduæ legiſſe* anno 1479. *Fuiſſe* anno 1481. (*g*) *Phyſicum*, hoc eſt Medicum, *Illuſtriſſimi Principis Frederici*, *Ducis Urbini*, (*h*) *Regis Capitanei generalis*, ac *Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Confaloneri*: Anno 1483. (*i*) *Phyſicum*

(*a*) Petrus Gaſſendus, in *Vita Johannis Regiomontani*.

(*b*) In Scriptorum Polonorum ἑκατοντάς.

(*c*) Ulricus Huttenus, Francus, Regiomontanum vocat *Civem ſuum*, in *Epiſtola ad Bilibaldum Pirckheymerum*.

(*d*) Sic legitur in fronte *Ephemeridum* Pauli Middelburgii *anni* 1461, unde videtur poſſe colligi *Almanum* fuiſſe nomen familiæ Pauli. (*e*) Valerius Andreas, in *Bibliotheca Belgica*.

(*f*) In fronte *Ephemeridum Pauli* anni 1479.

(*g*) In fronte *Ephemeridum* anno 1481.

(*h*) Regis Apuliæ, ſeu Neapoleos.

(*i*) In fronte *Ephemeridum* anni 1483. Erat autem Guido ille Baldus, filius Frederici, & avunculus Franciſci Mariæ *de Ruvere*, quem Ducatus Urbini ſucceſſorem habuit.

cum Illuſtriſſimi & humaniſſimi Principis Divi Guidonis Eubaldi, Comitis Montis Feretri, ac (*a*) *Durantis, necnon ſecundi Ducis Urbini, & Capitanei generalis annorum Sereniſſimi Regis Apuliæ*: Anno 1484. (*b*) præſentem adfuiſſe, cum Julio Cæſari Scaligero *ſalutis lavacrum impertiretur*, & poſtquam *natalem ejus diem atque cœli faciem conſideraſſet, non Canem, ceu pater imperarat, ut* filius *majorum ſuorum, quaſi inauguratione quadam, ſi potentia non poſſet, memoriam renovaret, ſed* Julium Cæſarem *nominari voluit, quaſi novum Dictatorem alterius fati, & novi caput*; cujus tamen rei fidem eſſe volo penes auctorem, nempe Scaligerum ipſum, cum ignarus non ſim quam vaniloquus ille ſoleat eſſe, quoties de ſe loquitur: Demum (*c*) anno 1494. (*d*) beneficio Guidonis illius, Urbinatium Ducis, de quo mox, & Imperatoris Maximiliani gratia Foro-ſempronienſis Epiſcopus electus fuit. A Julio II. & a Leone X. ſummis Pontificibus, Romam evocatus, non Lateranenſis Concilii Præſes conſtitutus eſt, ut ait Valerius Andreas in *Biblioteca Belgica*, ſed (*e*) *Præfectus Congregationis ad Kalendarii reformationem delectæ*: Erat (*f*) enim omnium ſui temporis mathematicorum facile princeps. Tandem (*g*) *exacto annorum* 89. *vitæ ſuæ curriculo diem obiit extremum Romæ, anno Domini* 1534.

Scripſit Petrus Maynardus, Veronenſis, *Tract. I. De morbo Gallico cap.* 1. „Gallicum morbum prædictum fuiſſe a Paulo de Medelburgo Zelandiæ Oceani, clariſſimo Artium & Medicinæ „Doctore, in *Prognoſtico* 20. *annorum*, quod „ille ad *Illuſtriſſimos Principes, Urbini Ducem* „*D. Guidonem Monferetanum*, ac *ſapientiſſimum* „*Octavianum de Ubaldinis* ſcripſit pridie Kalendas Januarii, anno virginei partus 1487. in „quo quidem dixit *quondam morbum curatu* „*difficilem imminere hominibus habentibus ſtellum Scorpionis horoſcopantem in genitura eorum, aut ipſorum nativitatibus*; *& quod* „*ejus cauſa ſupercœleſtis fuerat tremebunda* „*conſtellatio coitus trium ſuperiorum ſyderum*, „*Saturni ſcilicet, Jovis & Martis*, qui quidem coitus fuerat in gradu 23. Scorpionis, „die 25. Novembris anni 1484. ita quod Mars „poſſidebat locum conjunctionis, & Saturnus in „Auge ſua opprimebat Jovis ſtellam uſque adeo, „ut ejus benigna influentia non valuerit, nec „reſiſtere potuerit, quin hi duo Planetæ malivoli, ſcilicet Saturnus & Mars, imprimerent ſuo lumine & motu varias aeris & aliorum elementorum alterationes ſenſibus occultas; conſequenter in omnibus mixtis ex „eis, agentes diſpoſitiones ad futurum hominum interitum variis modis poſt bis ſex annos a die conjunctionis, & maxime in humanis corporibus ſtellis Scorpionis ſubjectis. Hactenus Maynardus, qui ſingula tam accurate recenſet, qui Middelburgii verba adeo diligenter exſcribit, ut licet Prognoſticon illud Middelburgii anni 1487. nondum in manus inciderit, nullus dubitem, quin in illo ea, quæ Maynardus refert, ſcripta legantur, maxime cum occurrant haud abſimilia in Prognoſticis, ſive Ephemeridibus annorum 1479. 1481. & 1483. ab eodem conſcriptis, quas præ manibus habeo.

Non is ego ſum, qui culpa liberare ullo modo velim Middelburgium, ut qui temere crediderit morbus ab influxu ſiderum oriri, atque adeo ab Aſtrologis prædici poſſe. Sed non poſſum quoque quin accuſem Maynardum credulitatis, qui ad luem veneream inconſiderate retulit ea, quæ a Middelburgio de quovis morbo in genere dicta, vel potius effutita erant. Liquet enim ex ipſiſmet verbis, quæ a Maynardo adducuntur, Middelburgium de lue venerea ne per ſomnium quidem cogitaviſſe.

Nam 1. *Morbus* ille *curatu difficilis*, de quo Middelburgius, *imminebat hominibus habentibus ſtellam ſcorpionis horoſcopantem in genitura eorum, aut ipſorum nativitatibus*. Contra lues venerea omnibus imminet, quicumque meretricias ſequuntur libidines, qualiſcumque fuerit illorum nativitas.

2. *Morbus*, de quo Middelburgius, debebat *interitum* inferre, & graſſari *poſt bis ſex annos a die conjunctionis* Saturni, Jovis & Martis, quæ dicitur eveniſſe *die* 25. *Novembris anni* 1484, atque adeo non ante annum 1496. Contra vero lues venerea jam apparuerat in Hiſpania anno 1493. cœpitque publica clade graſſari in Italia, & præſertim in regno Neapolitano anno 1494. ac demum in Galliis, ceteriſque Europæ regionibus pleriſque, anno 1495.

3. Cau-

(*a*) *Caſtellum Durantis* in Ducatu Urbini, olim, ut creditur, *Tifernum Metaurum*, hodie *Urbanea*, ſic dicta ab Urbano VIII. Pont. Max.

(*b*) Julius Cæſar Scaliger. *Exercitat. in Cardanum*, 266.

(*c*) Ferdinandi Uglielli, *Italia Sacra*, Tom. 2.

(*d*) Valerius Andreas, ubi ſupra.

(*e*) Petrus Gaſſendus, in *Vita Nicolai Copernici*, *pag. m.* 308.

(*f*) Jul. Cæſar. Scaliger *Exercitat. in Cardan.* 266.

(*g*) Italia Sacra, *ubi ſupra*.

3. *Cauſa morbi*, de quo Middelburgius, *ſupercœleſtis* futura erat, nempe *tremebunda conſtellatio coitus trium ſuperiorum ſyderum, Saturni, Jovis & Martis*, neque adeo, ſi vera narrant Aſtrologi, declinari ab ullo poterat qui huic influxui ſubjaceret. Contra vero a lue venerea ſibi cavere facillimum, dummodo caſte vivere lubeat. Sed de nugis iſtiuſmodi jam ſatis, ſuperque; *Stultum* eſt enim, ut ait Poeta, *difficiles habere nugas*.

Marcellus, Cumanus, videtur vel Cumis natus in urbe Campaniæ, vel potius, cum jam Cumæ nullæ comparerent illius ætate, Comi in Ducatu Mediolanenſi, Italice *Como*, unde *Comanus*, vel *Cumanus* dictus fuerit, ut ſane conſtat de *Rephaele Cumano*, celebri Juris Profeſſore in Gymnaſio Patavino initio XV. ſæculi, quem *Comanum* ſeu *Comenſem* fuiſſe atteſtatur Nicolaus Comnenus Papadopoli, *Hiſtor. Gymnaſii Patavini, Tom. I. pag.* 211. Utrovis conceſſo perinde ſequitur ignorari Marcelli nomen, nam *Marcellus* prænomen eſt, ſed id in Auctoribus hujuſce ætatis haud rarum fuit, quemadmodum ne longius quæram, patet vel ipſius Raphaelis Cumani exemplo, quem modo laudavi. Ut ut ſit, conſtat illum Medici & Chirurgi caſtrenſis officio functum fuiſſe anno 1495. apud Duces exercitus Veneti, qui cum copiis aliis fœdere conjuncti, non dubitaverunt Carolum VIII. Francorum Regem, Neapoli in Galliam redeuntem ad Forum novum prælio laceſſere, ſed infelici, die 6. Julii, anno quo ſupra; unde liquet hunc Auctorem oculatum, atque adeo perquam idoneum teſtem fuiſſe eorum, quæ tunc temporis in primo naſcentis luis ingreſſu contigere.

Marcellus ille ad oras (*a*), Chirurgiæ (*b*) Petri de Argelata qua famitiariter utebatur, notaverat hinc inde ſuo commodo obſervationes aliquot, quas Johannes Udalricus Rumlerus, Auguſtanus, religioſe ſua manu deſcripſit ex ipſo libro, quem forte nactus eſt Florentiæ, dum circa annum 1580. in Noſocomio Sanctæ Mariæ, cognomento *Novæ*, adſiſtentis titulo Medicinam exercebat. Hoc antem Rumleri exemplum ab illius obitu cum reliqua ejuſdem ſupellectile libraria in Georgii Hieronymi Velſchii manus ære pervenit, cujus ſtudio ſelectæ inde obſervationes centum " Auguſtæ Vindelicorum editæ ſunt *in* 4. *anno* 1668. cum obſervationibus Jeremiæ Martii, Auguſtani; Achillis Gaſſeri, Lindavienſis; Joannis Udelrici Rumleri, Auguſtani; Hieronymi Reuſneri, Leorini Sileſii, ſuiſque ipſiuſmet Velſchii, Auguſtani.

Proſtat inter illas Marcelli Obſervationes, Obſervatio ſequens, ordine quarta, qua veraci quidem, ſed rudiore ſtylo, naſcens lues venerea graphice deſcribitur.

„ Anno 1495. in Italia, ex uno influxu cœleſti, „ dum me recepi in Caſtris Navarræ cum armigeris Dominorum Venetorum " (legendum *Navarræ*, nam compertum eſt Hiſtoricorum teſtimonio partem copiarum Venetarum a Foronovana pugna ſuppetias iviſſe Ludovico Sfortiæ Mediolanenſium Duci Novariam obſidenti) „ Dominorum Mediolanenſium plures armigeros „ & pedeſtres ex ebullitione humorum me vidiſſe atteſtor pari plures puſtulas in facie & „ per totum corpus, & incipientes communiter „ ſub præputio vel extra præputium, ſicut granum milii, aut ſuper caſtaneam (*balanum*) „ cum aliquali pruritu parientis. Aliquando incipiebat puſtula una in modum veſiculæ parvæ „ ſine dolore, ſed cum pruritu; fricabant & „ inde ulcerabatur tamquam formica corroſiva, „ & poſt aliquot dies incurrebant in anguſtiis „ propter dolores in brachiis, cruribus, pedibus, „ cum puſtulis magnis. Omnes Medici periti „ cum difficultate curabant. Ego cum flebotomia in ſuphena, aliquando in baſilica, procedebam cum digerentibus, purgantibus, tandem unctionibus in locis neceſſariis, & durabant „ puſtulæ ſuper perſonam tanquam leproſam, „ varioloſam, per annum & plus ſine medicinis.

Leguntur ibidem aliquot aliæ Obſervationes, quæ ad luem veneream perinde pertinent, ut cariei pudendorum, ſeu ulcuſculorum venereorum virgæ, *articulis* 21. 70. 72. 73. 75. phimoſeos, aut paraphimoſeos, *articulis* 20. 24. demum bubonum venereorum, *articulis* 7. 53. 54.

Equidem nullus dubito, quin ea mentio bubonum venereorum, quos Marcellus Cumanus a ſe obſervatos refert, videatur prima fronte cum iis pugnare, quæ ſupra dicta ſunt *Lib.* 1. *Cap.* 13. Bubones venereos ſcilicet non prius viſos fuiſſe, quam circa annum 1530. Sed advertatur velim (*c*) *Obſervationes Marcelli ad oram Chirurgiæ Petri de Argelata, qua utebatur familiariter, adſcriptas fuiſſe* ſine appoſito anno & die, ſi quartam excipias, quæ modo adducta eſt; & inde deſcriptas eſſe a Johanne Uldarico Rumlero, Auguſtano, circa annum 1580. ac demum a Georgio Hieronymo Velſchio, *in cujus manu liber ille* Rumleri *ære ſuo pervenerat*, editas

(*a*) Georgius Hieronymus Velſchius *Sylloge Curation. & Obſervat. medicinal.* in Præfat. præmiſſa *Obſervationibus* Marcelli. (*b*) Editionum Venerarum, ut videtur anno 1480. vel 1592. *in fol.* quæ antiquiſſimis Marcelli Obſervationibus antiquiores ſunt. (*c*) Melchior Adamus, *De Vitis Germanorum Jurecenſultorum*:

Auguſtæ Vindelicorum anno 1668. unde tum primum Marcellus innotuit Orbi literario, in quo antea planiſſime ignorabatur: Quocirca, cum nulla ratione liqueat quo anno ſcriptæ ſint Auctoris illius Obſervationes, præſertim modo laudatæ, ubi de bubonibus venereis mentio fit, alienum non videri ſcriptas eſſe poſt annum 1530. cum repugnet nullo modo Marcellum, qui juvenis caſtra ſequebatur anno 1495, inter vivos fuiſſe anno 1530. imo vero tardius. Ac proinde ex illis Marcelli Obſervationibus, qui bubonum venereorum mentio facta eſt, nihil quidquam poſſe colligi, quod iis adverſetur, quæ dicta ſunt ſupra *lib.* 1. *cap.* 13.

Porro autem qualecumque judicium feratur de bubonibus venereis, at certe conſtat ſaltem verbum ne unum quidem in illis Marcelli Obſervationibus exſtare de gonorrhœa venerea, unde videtur egregie confirmari, quæ *loco* ſupra *laudato* de epocha gonorrhœa venereæ primum naſcentis propoſita ſunt.

Sebaſtianus Brant, Argentinenſis, natus eſt anno 1458. Fuit, teſte Trithemio, *utriuſque juris Profeſſor inſignis & poeticen non mediocriter calluit* pro ætate illa, qua jam *crepuſculum erat illuceſcentis in Germania politioris literaturæ*. Operam locavit aliquandiu Baſileæ in docendis literis humanioribus, ſed demum in urbe patria, quo reverſus erat, obiit anno 1520. ſexagenario major.

Præter alia opuſcula non pauca, *tum metro, tum proſa ſcripta*, quæ a Melchiore Adamo recenſentur, carmen conſcripſit *De morbo Gallico* cum ſequenti inſcriptione.

Eulogium Sebaſtiani Brant, *utriuſque juris Profeſſoris*, De Scorra peſtilentiali, *ſive* Mala de Frantzos *anni* 69. (*lege* 96.) *ad Joannem Capinon* (*lege* Capnion) *Legum Imperialium Interpretem*.

Hoc opuſculum, quod legitur in exordio *Tractatus de peſtilentialis Scorra* a Joſepho Grunpeckio editi, de quo mox, conſtat verſibus elegiacis centum & viginti quatuor, hoc eſt verſibus alternis, hexametris & pentametris, in quibus, ne quid diſſimulem, fruſtra plerumque quæſieris ſtyli elegautiam, ſermonis nitorem, artiſque metricæ leges. Sed hæc minime me movent, ut qui unice curem antiquitatem teſtimonii de primo naſcentis morbi invaſu. Quocirca nihilo ſecius viſum eſt verſus eos inde exſcribere, qui ad propoſitum argumentum potiſſimum faciunt. Sic ergo exorditur.

Capnion, illuſtres inter memorande Poetas,
Germani ſpecimen, nobilitaſque ſoli.

. . . .
. . . .

Peſtiferum in Ligures tranſvexit Francia morbum,
Quem *Mala de Frantzos* Romula lingua vocat.
Hic Latium, atque Italos invaſit; ab Alpibus extra
Serpens, Germanos, Iſtricolaſque premit.
Graſſatur mediis jam Thracibus atque Bohemis,
Et morbi genus id Sarmata quiſque timet.
Nec ſatis extremo tutantur in orbe Britanni,
Quos refluum cingit, ſucciduumque fretum.
Quin etiam fama eſt Afros penetraſſe, Getaſque,
Vique ſua utrumque depopulare polum.
Longius hoc vitium, quam par ſit, creſcere ubique
Cernitur, e noſtris corpora multa luunt.
Scorram, Galle, vocas a *Scor*, quod Græcus *Oletum*
Dicit, & *impurum*, *rancidulumque* ſonat.
Hic Thymius dici poſſet, ſi rupta cruorem
Verruca daret, at ſiccior illa ſedet.
Coudyloma foret, Gangrænave, grandior his ſed
Puſtula proſerpit, ſed numeroſa minus.
Has a Variolis diſtinguit cauſa, quod iſtis
Frigidus humor ineſt, hiſque melancholicus.
Fit quotiens proprius Saturnus ab ædibus exit,
Inque Jovis migrat morbifer ille domus.
Nam tum reliquias duri ſenis atque maligni
Juppiter expellit, purgat & evacuat.

Id

Id quod ab octenis Luſtris contingere crebro
In terris, ubi ſunt corpora ſicca, ſolet,
Unde frequens Gallis morbi genus id, vel Iberis:
Ratus apud Gentes, frigus & humor ubi.
Non illis Chiron, nec item cum fratre Machaon
Ferre ſalutarem poſſe fatentur opem.
Eſto aliqui tentent medicinam adhibere, & inungant
Corpus, & in ſaccum, culleolumque ſuant;
Crede mihi, nocuit præceps medicina frequenter,
Quodque percuſſum eſt, ſcabrius ulcus erit.
Sola juvat pietas ſuperum, & mora longior, atque
Cum Mithridatis ope phlebotomia frequens.
Menſibus undenis quoſdam contabuiſſe videmus,
Nec tamen ad plenum convaluiſſe tamen.
Multis Lepra minor viſum eſt, Epidemia multis,
Expoſci atque aliis mors cita ſæpe ſolet.
Sic putor incluſus pungit, premit, urget adurens,
Inflammat, torquet, prurit & incinerat.

Ne quis vero reſtet ſcrupulus ex allatis verſibus nonnulla ſunt quæ adnotari velim.

1. In Inſcriptione Carminis expungendam eſſe vocem *Eulogium*, quæ *laudationem* ſignificat, quod non cadit in argumentum carminis; & illius loco reponendam vocem *Elegion*, qualis occurrit apud Auſonium; ſiquidem carmen, de quo agitur, & reipſa Elegia eſt, & verſibus conſcriptum eſt elegiacis.

2. *Johannem* illum *Capinonem*, ſeu verius *Capnionem*, ad quem Auctor poema ſuum ſcribit, quem vocat *Interpetem*, *Legum Imperialium*, & quem *optimum Phorcigenam* dicit, *Verſ*. 25. eundem eſſe ac Johannem Reuchlinum, Virum ætate illa græcis & hebraicis literis celeberimum, quem nemini non notum eſt *Capnionis* nomen ſibi feciſſe ex nomine ſuo germanico græce verſo; qui *Phorcigena* fuit, hoc eſt, *Phorce* ſive *Phortzemii*, vulgo *Phortzheim* in Ducatu Badenſi natus; demum qui meruit *Interpres legum Imperialium* dici, cum juri utrique Aureliæ ſtuduerit in Galliis, cum in eadem facultate Doctoratus honore Pictavii conſecutus ſit, & quod palmarium eſt, cum atteſtante Melchiore Adamo *reipublicæ ſervierit in curia & judiciis*.

3. Gallos ab Auctore, *Verſ*. 52. pro primis luis venereæ propagatoribus haberi, ex errore quidēm, ſed ex errore, qui tunc temporis apud Italos plurimum valebat. Unde liquet *Lingua* illa *Romula*, qua Auctor ait luem veneream dici *Mala de Frantzos*, intelligendam eſſe linguam Italicam.

4. Luem veneream a Gallis, primis naſcentis morbi temporibus, non *Scorram*; ut Auctor ait, *Verſ*. 64. ſed *Gorre* vel *grande Gorre* (a) appellatam fuiſſe: unde videtur vox illa *Scorra* a Germanis prave detorta fuiſſe. Quæ ſi ita ſe habeant. Auctor in errore verſatur maximo, dum putat vocem illa *Scorram* a græco verbo Σκώρ deducendam eſſe, quod *ſtercus*, *oletum* ſignificat; ſiquidem compertum eſt vocem gallicam *Gorre*, unde verbum *Scorra* deflexum eſt, a radice celtica *Gor* trahi, quæ valet *Pus*, *puris*, ex quo fit ut *Gorre* idem ſit ac *Puſtula*, *Abſceſſus*, *Apoſtema*, quod ad rem apprime facit; & de quo vide quæ dicimus, *Memoires pour l'Hiſtoire Naturelle de Languedoc*, pag. 471.

5. *Thymum* ſive *Thymium* de quo Auctor, „ *Verſ*. 66. „ nominari a Celſo, *Lib*. 5. *Cap*. 28. „ *n*. 14. quod ſuper corpus quaſi verucula eminet, ad cutem latius, ſupra tenue, ſubdurum, in ſummo peraſperum. Id qua ſummum, colorem floris thymi repræſentat, unde ei nomen eſt, ibique facile finditur & cruentatur, nonnunquam aliquantum ſanguinis fundit, fereque circa magnitudinem fabæ Ægyptiæ eſt, raro majus, interdum perexiguum. Modo autem unum, modo plura naſcuntur vel in palmis, vel in inferioribus pedum partibus; peſſima tamen in obſcœnis ſunt, maximeque ibi ſanguinem fundunt „. Hactenus Celſus de Thymo, quocum luem veneream

(a) Jean. le Maire, *Les trois Comptes de Cupido & d'Atropos*. *Compos* I. infra ad ann. 1520. Rabalais, *Pantagruel*, *Lib*. 5. *Chap*. 21.

ream initio confundi potuiſſe non miror, quamdiu tuberculis tantum, puſtuliſve ſiccis ſupra cutem effloreſcentibus innotuit.

6. Profecto veriſimile non eſſe *humorem*, qui *Variolis ineſt*, *frigidum* ab Auctore dictum fuiſſe, *Verſ.* 71. ſiquidem tunc verborum ſenſus & cum rei veritate pugnaret, quandoquidem Variolas ab *humore frigido* produci, nemo ſanus dixerit, & ipſius Auctoris conſilio adverſaretur, quandoquidem *Variolæ a puſtulis* venereis nullomodo *cauſa diſtinguerentur*, ſi *frigidus humor illis*, *his* vero *melancholicus ineſſet*. Itaque ſuſpicio eſt locum illum in mendo cubare, & non *frigidus humor ineſt*, legendum eſſe, ſed *fervidus humor ineſt*, qua reſtitutione admiſſa plana fiunt.

7. De inunctionibus mercurialibus intelligenda videri, quæ ab Auctore narrantur, *Verſibus* 83. 84. de *ægris inunctis & in ſaccum culeollumque conſutis*, tanto quidem potiori jure, quod Joſephus Grunpeckius, qui verſus illos interpretatus eſt, unguentum proponat mercuriale, ut mox videbimus. Si vera autem conjicimus, en antiquiſſimum omnium teſtimonium de adhibita ad curandam luem veneream hydrargyroſi.

8. In dubium vocari non poſſe, quin Carmen, de quo agitur, a Sebaſtiano Brant conſcriptum fuerit anno 1496. tum quod Joſephus Grunpeckius, qui illud commentatus eſt Tractatu peculiari, ſcripſerit ipſe anno 1496. tum maxime quod ea, quæ *ſequentibus verſibus* 96. 97. 98. & 99. a Sebaſtiano Brant narrantur, tanquam eodem tempore gerantur, quo verſus ipſe condit ad hunc annum 1496. aperte pertineant.

Ut ſaltem immunem ſervet pia Virgo ſub alis
Magnanimum Regem, tam placidumque ſuis,
Qui modo Scorroſos Ligures agit inter & ægros,
Liber ut hoc morbo Cæſaris arma ferat:
Cæſaris arma ferat, ſacrum & Diadema reportet
Rex pius, & ſummuo dignius honore parens.

Etenim non ea modo de Maximiliano I. ſed etiam ſpecialius de expeditione a Maximiliano I. in Piſanos ſuſcepta intelligi debent, quam conſtat hiſtoricorum fide in anno 1496. cadere.

Neque vero ſcrupulum injiciat ullomodo, quod Maximilianus I. non *Imperator*, ſed *Rex* tantum appelletur, cum tamen jam ab anno 1493. quo Pater ejus Fridericus III. Imperator, fato functus eſt, imperio potiretur. Quippe compertum eſt ætate illa Reges Romanorum Imperatoris nomen nunquam uſurpaviſſe, niſi prius Coronam Imperialem a ſummo Pontifice accepiſſent Romæ, ut atteſtatur Gotfridus Viterbienſis: idoneus Seculi XII. Scriptor, qui in *Pantheo*, cum quatuor Imperatorum coronationes recenſet, Aquiſgrani, Arelate, Modoetiæ, vulgo *Monza* in Ducato Mediolanenſi, Romæ, ſic loquitur de poſtrema,

Cæſar Romano cum vult Diademate fungi,
Debet Apoſtolis manibus reverenter inungi.

qua de re ſi quis plura deſideret, conſultat meritiſſimi Viri Joannis Jacobi Maſcovii *Principia juris publici Imperii Romano-Germanici*, Lib. 3. Cap. 3. §. 22. 26. 27.

Quod autem in præſenti quæſtione palmarium eſt, conſtat ipſummet Maximilianum I. de quo agitur, utcumque Imperium teneret ab anno 1493. attamen Imperatoris nomen non prius ſibi aſſumpſiſſe quam anno 1508. & conſentiente quidem Julio II. tunc temporis ſummo Pontefice, cum profectus ad expeditionem Romanam coronationis ſuæ cauſa, Tridenti ſubſiſtere coactus fuit, tranſitu a Venetis prohibitus. Vide eumdem Maſcovium, *Ibid. Lib.* 3. *Cap.* 6. §. 9.

Itaque minime mirum eſſe debet ... Si Sebaſtianus Brant anno 1496. Maximilianum I. *Regem*, non *Imperatorem* appellet. 2. Si vota nuncupet, ut ille ex Italia, ubi tunc agebat Piſanæ expeditionis ergo Imperialem coronam referret.

ſacrum & Diadema reportet
Rex pius, & ſummo dignus honore parens.

3. Si in imagine, quæ proſtat in fronte Libri, adſit ad pedes Maximilianum Scutum aquila nigra ſimplici conſpicuum, quæ eſt (*a*) inſigne Regis Romanorum, non vero (*b*) bicipite aquila nigra, quæ Imperatoris propria teſſera eſt. 4. Demum, ſi in eadem tabella Maximilianus capite gerat coronam tantummodo regalem, Imperialem vero

(*a*) Maſcovius, nbi ſupra, *Lib.* 3. *Cap.* 6. §. 8.
(*b*) Idem, Ibid. *Lib.* 3. *Cap.* 6. §. 28.

vero Diva Virgo dextra ſuſtineat ſuſpenſam, quaſi actutum impoſitura capiti Maximiliani &c. quæ ſingula paulo fuſius diſcutere & enucleare ideo viſum eſt, ne aqua hæreret Lectori, ſi quis forte in Hiſtoria non ſatis intelligeret.

Joſephus (a) Grunpekius vel ut pleriſque placet, Grunberckius, *de Burkchauſen*, hoc eſt, ex oppido *Burkchauſen* dicto natione Germanus (b) Medicus, ſcripſit anno 1496. ſequentem librum, qui editus fuit in 4. ſine ullo nec loci, nec typographi indicio.

Tractatus de Peſtilentiali Scorra, ſive Mala de Frantzos, *virginem, remediaque ejuſdem continens, compilatus a (c) Venerabili Viro Magiſtro Joſeph Grunpek de Burkchauſen, ſuper carmina quædam Sebaſtiani Brant, utriuſque juris Profeſſoris.*

Obvia eſt in ipſa fronte libri imago Divæ Virginis in nubibus ſuſpenſæ, adſtatque a dextris Rex Romanorum Maximilianus I. flexis genibus orans, de quo vidimus *articulo præcedente* mentionem fieri in verſibus Sebaſtiani Brant. Adſtant ſimiliter a ſiniſtris vir & fœmina, quibus facies & collum puſtulis venereis conſperſa ſunt, & qui flexis genibus, manibuſque junctis, Virginem ſuppliciter precantur. In parte vero infirma tabulæ cadaver humi jacet proſtratum, & puſtulis toto corpore deforme.

Inſcribitur ille Liber *egregio, nobilique Viro Bernardo de-VValkirch, liberalium ſtudiorum magiſtro, Literariæ ſodalitatis Danubianæ lumini & ornamento, ac Canonico Cathedralis Eccleſiæ Auguſtenſis*, & ad calcem Epiſtolæ dedicatoriæ apponitur dies & annus; ſiquidem dicitur *Data Auguſtæ .... XV. Kalendas Novembris*, anno 1496. unde conſtat de operis illius antiquitate.

Deinde ſuccedit ordine Eulogium Sebaſtiani Brant *De Scorra Peſtilentia* ſive *Mala de Frantzos*, de quo *ſupra*. Hoc enim carmen preſſo pede commentatus eſt Grunpeckius Tractatu ſuo, *qui paginis* 23. abſolvitur, & cujus ſunt Capitula X. Horum argumenta ſigillatim indicare placet, ne quid prætermiſſum videatur, quod ad Operis illius vetuſtiſſimi notitiam facere poſſit.

Capitulum I. *De hominum plagis ſive flagellis, an naturaliter vel ſupernaturaliter ex divina voluntate proveniat?*

Capitulum II. *De peſtilentialibus ſagittis, præliorum, famiſque attrocitate, ac aliarum hujuſcemodi rerum incommodis, cum ſupernaturaliter & e divina voluntate emergunt, unde etiam* malum de Frantzos *hac ex cauſa oriri videtur.*

Capitulum III. *De prædictis Deorum telis, peſtiferiſque fulminibus, cum e natura ipſa, ſtellarumque configurationibus oriuntur.*

Capitulum IV. (d) *De peſtilentiali Scorra ſive de Malo de Frantzos dicturus,* (ſic) *originem trahens e ſtellarum congreſſu, videtur præmittenda eſſe primogenia Cœli formatio.*

Capitulum V. *De annorum ab origine mundi calculatione, ætatumque diſtinctione, e quibus conjunctionum Planetarum notitia emanat; ex his tandem antedicta ægritudo.*

Capitulum VI. *De conjunctionibus maximis Saturni & Jovis, quę fluxerunt a mundi exordio, quas ſemper ſecutæ ſunt maximæ tranſmutationes.*

Capitulum VII. *De congreſſibus majoribus Planetarum, qui ſunt principales hujus eluvionis, quam a* Mala Frantzos *appellant, cauſę.*

Quæcumque hactenus indicavimus, vel declamationes ſunt vanæ & otioſæ de hominum infelicitate; vel ratiocinationes dubiæ, falſæ, erroneæ, ex aſtrologicis potius, quam ex aſtronomicis principiis petitæ. Sed quæ ſequuntur non ſunt ab inſtituto noſtro tam aliena.

Capitulum VIII. *De prima cauſa hujus peſtilentialis Scorrę, ſive* Mali de Frantzos, (e) *fluens ex cœleſti conſtellatione.*

Auctor narrat ibi ſomnium, in quo dicit ſe ſibi viſum eſſe confabulari cum *Hippocrate, Galeno, Avicenna, Platone, Ariſtotele, Ptolemeo, aliiſque multis Aſtrologis, qui de rerum naturalium, cœleſtiumque contemplatione diſſerebant, ...* ac variis argumentationibus oſtendebant *propriiſſimam* novi morbi *cauſam eſſe* Saturni, & Jovis *coitum, qui paucis exactis annis fluxit.*

„ Inter cetera, *Addit Auctor ibidem*, qui„ dam hujus *Mali* de Frantzos cauſam diſcute„ re elaborabant aſſerentes id eſſe (f) *Plantam-*

(a) Sic Auctor nomen ſuum ipſe ſcribit.
(b) VVolfangus Juſtus, in *Chronologia Medicorum*.
(c) Quia Presbyter erat, ut *infra* probabitur.
(d) Ita legitur in libro, quam manibus tero.
(e) Ita in libro. (f) *Planta noctis*, barbare pro *Planctu noctis*. Eo nomine Medici, qui ante renatas literas in Europa vixerunt, ſolebant olim appellare ſpeciem quamdam impetiginis cum aſperitate cutis & puſtulis exiguis noctu inquietantis, de qua vide Avicennam, *Lib.* 4. *Fen.* 7. *Tract.* 3. *Capp.* 10. 11. & Laurentium Joubertum, *Interpretationes des Dictions pathologiques*, quæ proſtat ad calcem Chirurgiæ Guidonis de Cauliaco, ab illo annotationibus illuſtratæ.

„ *tam noctis*; alii (*a*) *Mentagoram*; (*Mentagram*;) alii Lepræ ſpeciem; eiſdem quibus „ hæ ægritudinis ſanatur, remediis mederi: alii ſicca corpora dumtaxat hoc morbo laborare firmabant; idcirco Gallis crebrius evenire .... Quapropter etiam Francigenarum nomen proprium ſibi vindicavit, namque *Malum de Frantzos* vocitari conſuevit, non autem a Germanis, Italis, Brittanis, Anglicis Sarmatis, aliiſve gentibus nomen ſibi inditum accepit, ſed Gallica de gente, quæ ſui nominis monumentum peculiare ac perpetuum ſibi inuſſit„ quod nullam umquam paſſurum eſt lituram.

„ Hac vero tempeſtate, *pergit idem*, repſit „ *morbus* non ſolum per Latium, ſed ſerpit quoque per Germaniam, Sarmatiam, Bohemiam, Thraciam, Brittanniam, & prorſus omnes mundi cardines uſque occupavit, quod priſcis temporibus nunquam eſt auditum „: unde colligere eſt quanta pernicitate lues venerea Europam totam pervagata ſit.

Capitulum IX. De malo Frantzos, *quod e majore duorum Planetarum Saturni & Jovis congreſſu, & ex Solis radiorum amiſſione.*

Auctor ibi geminam Mali de Frantzos cauſam admitti, nempe 1. *Expaveſcendum Saturni & Jovis coitum*, qui *accidit anno Incarnationis Dominicæ* 1484. *die* 25. *Novembris*, *hora* 6. *minuto* 4. *poſt meridiem*, *horoſcopante Cancri gradu ſuper horizontem*, *in ſigno infeliciſſimo Scorpionis & in Martis domicilio*: 2. *Horrendam & ſævam Solis Eclipſim*, *quæ evenit anno ſequenti* 1485. *die Martii* 26. *quæ magni illius conventus... malignos effectus pejore reddidit.*

Capitulum X. *De remediis contra ſagittas hujus peſtiferi morbi*, *ſive proluviei* de Frantzos.

Auctor multis in eo diſſerit de Dieta ægrotantibus præſcribenda; laudat ad morbi prophylaxim phlebotomiam, catharſim, ſternutationes fricationes ſiccas, pectinationes, Theriacam Andromachi &c.

Poſtremo, ſubjungit ille, *fiat hominibus laborantibus hoc malo de Frantzos Unguentum ſecundum artem tale.*

℞. *Ceruſſæ* ℥. ij.
Lithagyri auri & argenti, ana ʒ. j. ß.
Maſtiches & Olibani, ana j.
Reſinæ Pini ʒ. iij.
Aluminis combuſti ʒ. ij
Argenti vivi extincti ℥ ß.
Succi malorum citriorum ℥ j ß.
Cerę albę, *Olei olivę* q. f.

Gargariſma deinceps taliter fiat,
Rec. *Melis Roſati collati* ℥ ij.
Diamoram ℥ j.
Aquarum Roſarum, *Matris Sylvę*, *Plantaginis*, *florum Siliginis*, *Rubii*, *Conſolidę minoris* ana ʒ. ij. *Miſceantur ſimul*.

Videtur hinc poſſe colligi, ex *Unguento*, quidem, jam tnnc inunctiones mercuriales adhibitas fuiſſe; ex *Gargariſmate* vero, jam tunc experientia compertum eſſe inunctionum mercurialium uſu ulcera in ore produci, quibus gargariſmate mederi opus eſſe.

Ceterum Grunpeckius paſſim atteſtatur Scorram peſtilentialem, ſive potius luem veneream, (*b*) *labem eſſe tam repente in homines demiſſam*, *ut plaga cœlitus decuſſa eſſe videatur*:..... (*c*) *Novum eſſe genus morbi naturę inviſum*, ... *quod e Deorum immortalium olim arce in Gallos demiſſum fuit* ..... (*d*) *Horribile*, *terrebiliſſimumque portentum omnibus mortalibus inauditum*, *inviſum atque penitus incognitum*: .... Demum ægritudinem (*e*) *a natura ferme alienam*, *anteaque inviſam*, *incognitam*, *atque penitus inauditam.*

Liber ille Grunpeckii ſive Grunbeckii typis pluries excuſus fuit, conſtatque in Veneta editione anni 1503 *apud Scotum* mutatam fuiſſe inſcriptionem, quæ antiquioribus præfixa erat, Sed de novo titulo Venetæ editioni inſcripto ſumma inter Bibliographos diſcrepantia: Secundum (*f*) Geſnerum, (*g*) Spachium, & (*h*) Paſchalem Gallum inſcribitur hæc altera editio *De Mentulagra ſive Morbo Gallico*: At vero juxta (*i*) Schenckium, (k) Lindenium, (*l*) Mercklinum, & (*m*) Mangetum inſcribitur *De Nentulagra ſive Morbo Regio*. Mirum ſane, ſi a Grnpeckio *Mantulagra ſive morbus Gallicus*, (*n*) *Regius* dictus fuerit, quod tamen ſupponendum eſt, ut Bibliographorum teſtimonia conveniant. Mihi

(*a*) „ Hæc lues ... primum Tiberii Claudii Cæſaris principatu medio irrepſit in Italiam. *Nihil aliud erat*, *quam* „ Lichen menti, *quapropter* joculari primum laſcivia (ut eſt procax natura multorum in miſeriis alienis) mox & „ uſurpato vocabulo *Mentagram* appellavere." Plin. *Hiſtor. Natur. Lib.* 26. *Cap.* 5. (*b*) In Epiſtola nuucupatoria.
(*c*) Cap. I. (*d*) Cap. 9. (*e*) *In Epilogo*. (*f*) *In Bibliotheca*. (*g*) *In Nomenclatore Scriptorum Medicorum*.
(*h*) *In Bibliotheca Medica*. (*i*) *ibid.* (k) *De Scriptis Medicis*. (*l*) *In Lindenio renovato*. (*m*) *In Biblioteca Medica*.
(*n*) Morbus Regius idem eſt apud Latinos Auctores, ac *Morbus Arquatus*, græce Ι᾿κτερ, gallice *Le Janniſſe*. Vide Horatium *in Arte Poetica*, *verſ.* 453. Plinium *Hiſtor. Natural. Lib.* 22. *Cap.* 24. Celſum, *De Medicina*, *Lib.* 3 *Cap.* 24. & Iſidorum, *Originum*, *Lib.* 4. *Cap.* 8.

Regius *eſt vero ſignatus nomine* Morbus.
Molliter hic quoniam celſa curandus in aula.

ut ait Serenus Samonicus, *De Medicina*, ubi *de Regio Morbo pellendo*; vel ut opinatur Celſus, *loco laudato*; quod eodem fere recidit, quoniam ut curetur *per omne tempus utendum eſt ... conclavi cultiore*, *uſu*, *loco*, *ludis*, *laſcivia*, *aliis per quæ mens exhilaretur*, *ob quæ* Regius Morbus *dictus videtur*, vel ut cenſet Iſidorus, ubi *ſupaa*, *quod vino bono & regalibus cibis citius curetur.*

Mihi tamen in mentem venit a Zacharia ſummo Pontifice *Morbi Regii* mentionem factam eſſe circa annum 746. (*a*) in *Epiſtola* XII. ad Bonifacium Archiepiſcopum Moguntiuum, qui ad ipſum de morbo illo tunc in Germania vulgari ſcripſerat, eo conſilio, ut de Diſciplina eccleſiaſtica erga ægrotantes iſtiuſmodi obſervanda certior fieret. Liquet autem ex laudata illa Epiſtola *Regium* hunc *morbum* ipſiſſimam eſſe Arabum Lepram, quæ in Germania tunc temporis vulgo graſſabatur. Potuit ergo eadem Lepræ denominatio in Germania abhinc permanere ad ætatem uſque Grunpeckii, atque inde effici, ut ille vel Editor Venetus affinitate adductus, quæ initio inter luem veneream & Lepram intereſſe a nonnullis credebatur, luem veneream, quam *Mentulagram* appellare placuit cum Gaſpare Torrella, non modo *Morbi Gallici*, ut vulgo in Italia vocabatur, ſed etiam Lepræ, ſeu ut quotidianus erat in Germania ſermonis uſus, *Morbii Regii* vocabulo deſignandam eſſe arbitratus ſit.

Porro hic Auctor appellatur *Joſephus Grimbechius* a Roberto Conſtantino in *Nomenclatore*, quia verum illius nomen ſic ſonat in ore germanico.

Affirmat Wolfangus Juſtus, in *Chronologia Medicorum*, Joſephum Grunpeckium Medicum fuiſſe, cujus rei, quanquam perſuaſibilis, fides auctorem appellet. Id unum ego pro comperto habeo Grunpeckium Presbyterum fuiſſe: Hunc enim titulum ſibi ipſe adciſcit in ſequenti ſuo Opere typis excuſo *in fol.* in cujus fronte legitur.

Speculum naturalis, cœleſtis & propheticæ viſionis omnium calamitatum, tribulationum & anxietatum, quæ ſuper omnes ſtatus, ſtirpes & nationes Chriſtianæ Reipublicæ, præſertim quæ Cancro & ſeptimo Climati ſubjectæ ſunt, proximis temporibus venturæ ſunt.

In averſa vero facie ejuſdem chartæ Liber nuncupatur,

Reverendiſſimo in Chriſto Patri Domino Domino Bernardino (Caravajal, nato Placentiæ, ſed in Italia oriundo ex Hiſpania) *S. R. E. titulique Sanctæ Crucis Cardinali* (ab Alexandro VI. creato, anno 1493.) *Legato ad Maximilianum I. &c. Optat Joſephus Grunpeck, presbyter, ſummam felicitatem.*

Datæ Ratisbonæ, imperiali urbe, iii. *Idus Auguſti, anno a natalitiis Chriſti diebus octavo ſupra milleſimum atque quadringenteſimum* (lege *quingenteſimum.*)

Demum ad calcem libri exſtat dies & annus editionis.

Impreſſum Nurnbergæ per me Georgium Stuchs, Civem Nurnburgenſem. Anno MDVIII. ſeptimo Caldndas Novembris.

Nicolaus Leonicenus, Vicentinus, ſeu potius, (*b*) ex oppido agri Vicentini, quod olim *Leonicum*, hodie *Lunigo* vocatur, a quo *Leoniceni* nomen habuit, unde liquet gentilitium illius nomen ignorari, natus (*c*) anno 1428. inter profeſſores (*d*) Patavinos nomen habuit tres annos 1462. 1463. 1464. ſed deinde Ferrariam evocatus Medicinam in hac Academia publice profeſſus eſt 60. annos & amplius, primuſque varia Hippocrati & Galeni Opera Latine interpretatus commentariis illuſtravit.

A (*e*) *pueritia, imo a cunabulis ipſis, ad* 30. *annum morbo comitiali adeo tentabatur, ut cum ad ſe redierat, pertæſus vitæ pene ſibi manus afferre vellet. Sed poſt trigeſimum annum plane eo morbo defunctus eſt.*

Cibi & vini (*f*) *maxime abſtinens, ſomnique minimi, præſertim vero veneris continentiſſimus*, ad extramam ſenectutem pervenit, omnibus membrorum ac ſenſuum officiis integer. (*g*) „ Rogatus qua ratione, nullo ciborum habito delectu, ſenectutis vitia eluderet? *Vividum*, inquit, *ingenium perpetua vitæ innocentia, ſalubre vero corpus hilari frugalitatis præſidio facile tuemur.* „ Obiit Ferrariæ anno 1524. ætatis 96.

Sic de Leoniceno ad Deſiderium Eraſmum ſcribebat Cælius Calcagninus, in Epiſtola data Ferrariæ pridie Nonas Quintiles, anno 1525. quæ exſtat inter Eraſmi Epiſt. *Lib.* 20. *Ep.* 54. *Leonicenus Medicus jam menſes aliquot hunc vitæ mimum abſolvit, vir ad æternitatem natus, quem ego ultimum Heroum & aurei ſæculi reliquias appelabam.* Idem præclare quoque laudatur a Joſe-

(*a*) Vid. *Tom. VI.* Collection. Conciliorum *Patris Labbe*.
(*b*) Leandro Alberti, *Deſcrizione di tutta l'Italia*, fol. m. 470.
(*c*) Mercklinus *in Lidenio renovato.*
Baile, *Dictionnaire Critique, aut mot* Leonicenus.
(*d*) Nicolaus Comnenus Papadopoli, in *Hiſtoria Gimnaſii Patavini*, Tom. I. pag. 298.
(*e*) Joſeph Scaliger, *in Epiſtola ad Franciſcum Vertunianum, data anno* 1575.
(*f*) Petrus Caſtellanus, *in Vitis illuſtrium Medicorum.*
(*g*) Johannes Albertus Fabricius, *Biblioth. Media & inſimæ Latinitatis*, *Vol.* 4. *Lib. II. in voce* Leonicenus.

Joſepho Scaligero, (*a*) *quod primus Philoſophiam & Medicinam ipſam cum humanioribus litteris conjunxerit, docueritque homines, qui ſine bonis litteris Medicinam tractant, eſſe ſimiles iis qui in alieno foro litigant*.

Inter cetera, quæ multa ſunt Opera, ſcripſit ad Johannem Franciſcum Mirandulenſem, Concordiæ Comitem, filium Galeoti Pici qui frater erat celeberrimi Johannis Pici Mirandulenſis.

Librum de Epidemia, quam Itali Morbum Gallicum, *Galli vero* Neapolitanum *vocant*, typis excuſum *in domo Aldi Manutii, menſe Junio*, MIIID, hoc eſt 1497. *Venetiis*, in 4.

in quo, ut ipſe ait in Præfatione, inſeruit ſumma capita diſputationis, quæ Ferrariæ paulo ante habita fuerat de morbo Gallico.

Si Antonio (*b*) Scanarolo illius diſcipulo fides, ut ego quidem arbitror, adhibenda ſit, Leonicenus *primus Medicorum Italorum fuit, qui de morbo Gallico ſcripſerit*. Et ſane conſtat Libellum, cujus facta eſt mentio, typis Aldi Manutii editum eſſe Venetiis anno 1497. & a Natali Monteſauro impugnatum fuiſſe anno eodem vel initio inſequentis, cum Monteſaurum Scanarolus refutaverit Opuſculo typis excuſo anno 1498.

In Libello ſuo Leonicenus I. Statuit, ut *novi Italiæ advenerant olim morbi prioribus ſeculis ignorati*, qua de re profert Caium Plinium *Lib.* 26. *Hiſtor. Natur.* ſic *ſimul ſuo ævo accidiſſe*. „ Jam enim, *inquit ille*, inſolitæ naturæ „ morbus Italiam & multas alias regiones invaſit... Huic morbo nondum noſtris temporis „ Medici verum nomen impoſuerunt, ſed vulgato nomine *Morbum Gallicum* vocant, quaſi „ ejus contagio a Gallis in Italiam importato, „ aut eodem tempore & morbo ipſo & Gallorum armis Italiam infeſtata... Ceterum, *pergit ille*, cogor exiſtimare (neque mihi poteſt „ in captum mentis aliter pervenire) natam „ hanc repente labem, noſtram ita infeciſſe ætatem, ut nullam ſuperiorem.“

II. De natura quidem morbi fatetur ipſe „ non „ defuiſſe, qui eumdem cum illo putarint, quem „ Priſci *Elephantiaſim* nominaverunt; ſicut alii „ Morbum Gallicum eſſe Antiquis *Lichenas*, alii *Aſaphati*, alii *Prunam* ſive *Carbonem*; alii Ignem perſicum, ſive ſacrum exiſtimarunt. Sed hæc ſingula ſingulatim multis ipſe confutat, ſtatuitque „ Morbum Gallicum inter *epidemias*, hoc eſt, morbos populatim vagantes „ debere connumerari, quæ aut divina ira, ut „ Thelogi ſentiunt, aut vi aſtrorum, ut Aſtrologi opinantur, vel ex certa aeris intemperie, „ quemadmodum Medici arbitrantur, eveniunt.

III. Miſſis prioribus opinionibus ultimam ſequitur ſententiam, quæ Medicorum eſt „ illud ſatis conſtat, *pergit Ille*, eo anno, quo Morbus „ Gallicus cœpit pullulare, magnam aquarum „ per univerſam Italiam fuiſſe exuberantiam. „ Teſtis eſt Roma, quæ prima id malum ſenſit, in qua Tybris ita intumuit, ut tota ſit „ facta navigabilis... Tantis denique imbribus „ annus ille ubique maduit, ut terris exinde „ humentibus atque ſtagnantibus minus mirandum ſit æſtivum aerem ad illam veniſſe intemperiem, calidam ſcilicet & humidam, „ quam Medici atque Philoſophi omnium putredinum matrem eſſe confitentur.“ In ſuæ opinionis confirmationem varia loca adducit ex Galeno, & ex Hippocrate *in Lib. Epidemiorum*.

IV. Denique ad Morbi Gallici curationem pauca proponit, nec alia præter venæ ſectionem, purgationem, alterationem humorum ſalſorum, diætam &c. Et ne verbum quidem de Mercurialibus facit.

CORADINUS GILINUS, Artium & Medicinæ Magiſter, ſcripſit ad Sigiſmundum, Ducem Eſtenſem, Herculis filium, qui natus anno 1433. obiit anno 1503. *Opuſculum de Morbo Gallico*, quod Epiſtolæ limites vix excedit. Videtur autem ſcripſiſſe anno ipſomet 1497. ex principio Opuſculi, in quo ait: „ Cum anno elapſo 1496. morbus quidam ſæviſſimus mortales quamplurimos invaſerit tam in Italia, „ quam etiam ultra montes &c.

I. Teſtatur expreſſis verbis „ morbum hunc apud Modernos incognitum fuiſſe, variaſque „ de eo diſceptationes inter Phiſicos, hoc eſt, „ *Medicos*, habitas fuiſſe (*Ferrariæ ſcilicet Vi. quæ de Leoniceno modo dicta ſunt*) & haberi, ideoque ſe decreviſſe pro exiguis ingenioli viribus aliquid de eo ſcribere quam „ breviſſime, *eo ſcilicet fine, quemadmodum ipſe innuit*, ut oſtenderet Doctores Medicinæ hanc ægritudinem minime prætermiſiſſe, „ eamque ab eiiſdem capitulatam fuiſſe ad laudem Omnipotentis Dei.

II. Morbi originem plane ignoravit, quem ideo arceſſit vel a conjunctionis Jovis & Martis, quæ anno 1494. & Saturni ac Martis, quæ anno 1496. obvenere, vel ab ira Dei in hominum ſcelera. „ Videmus, *inquit*, ſummum Creatorem hoc tempore nobis iratum ob nefanda „ ſcelera noſtra non vexare cum morbo hoc truculentiſſimo, qui jam non per Italiam, ſed „ etiam per omnem pene Chriſtianam Religionem viget. Ubique tubarum clangor ſonat, armo-

(*a*) *Ubi ſupra*. (*b*) *in Præfatione ſui Operis*.

„ armorum ubique ſtrepitus auditur, ubique bom-
„ bardæ, inſtrumenta bellorum conficiuntur,
„ & loco ſaxorum ſphæricorum ferrea rema-
„ nent, & hoc tempore inaudita fabricant; Tur-
„ cæ in Italiam vocantur. Quot jam incendia,
„ quot deprædationes, quot miſerorum morta-
„ lium ſtrages jam vidimus, quot & quantas vi-
„ ſuri ſumus? Utinam mentiar!

III. Quod ad naturam morbi, credit Morbum Gallicum *poni poſſe ſub Capitulo ignis perſici*, quod probare conatur ex Galeno, 14. *de ſanitatis ingenio*, *cap.* 7. Avicenna, *lib.* 4. *Fen.* 3. *Cap. de igne perſico*, & Cornelio Celſo, *Cap. de igne ſacro ſeu perſico*; contra vero refellit eos, qui arbitrabantur Morbum Gallicum cum lepra Arabum ſeu elephantiaſi convenire.

IV. Licet Gilinus crediderit Luem Gallicam a cauſis univerſalibus oriri, attamen ſubodoratus eſt contagione ex impura venere contrahi. Unum tamen, *inquit*, inter cetera „ dico,
„ morbum hunc contagioſum eſſe, unde iterum
„ atque iterum moneo, ne cum mulieribus hac
„ pernicioſa ægritudine laborantibus, aut eæ
„ cum viris hac ægritudine infectis ſe commi-
„ ſerint aliquo pacto, quia vidi multos hac de
„ cauſa infectos cruciatus maximos paſſos fuiſſe.

V. Ægrotantes dehortatur, ne temere *confidant iſtis imperitis, ut barbitonſoribus, ſutoribus, ac cerdonibus, & maxime viatoribus, qui noſtrarum carnium ſunt carnifices, . . . nec humorum facientem morbum evacuant, ſed ſolum cum localibus* (ni ipſe fallor, cum emplaſtris aut unguentis mercurialibus) *has paſſiones curare volunt*.

VI. Juxta eum *cura hujus ægritudinis tribus completur inſtrumentis*, 1. *Regimine & nutritiva*, hoc eſt, diæta. 2. *Phlebotomia* & purgatione. 3. Balneatione in decocto herbarum emollientium, & inunctione partium dolentium cum linimento attenuante & incidente.

VII. Præſcribit, ut ulcera & poſtulæ unguantur *ad ſolem vel ignem* unguento ex detergentibus, mundicantibus, exſiccantibus & ſarcoticis, cujus formulam profert. Quod ſi hoc unguentum impar fuerit, alterum proponit ex eiſdem fere conſtans, ſed cui Sublimatum ad partem vigeſimam octavam, & Mercurius fluens ad partem decimam quartam totius adduntur, quo ſuadet ut ulcera unica vice illiniantur, adhibito dein butyro ad eſcharæ delapſum.

VIII. Demum auctor eſt, ut cauteriam actuale vel potentiale ſuper commiſſuram coronalem admoveatur. „ Et hoc, *inquit*, in pluribus ex-
„ pertus ſum hanc ægritudinem in gula patien-
„ tibus, & omnes curati ſunt ad laudem Dei
„ Omnipotentis, qui omnium ſuperiorum & in-
„ feriorum cauſa exiſtit.

Exſtat hoc Gilini Opuſculum *Tom. I. Collectionis Luiſininæ*, ſed antea typis jam editum fuerat; quandoquidem, ſi Jordanum Ziletum Typographum audiamus. Tomus ille primus Collectionis illius Tractatus eos cnmplectitur, qui *impreſſi alias fuerant*: proſtantque tantum in Tomo altero hi qui *Manuſcripti dumtaxat antehac fuere*.

JOHANNES WIDMAN, ſive WEIDMAN, alias SALICETUS, dictus Meichinger.
De Puſtulis & Morbo, qui vulgato nomine Mal de Franzos *appellatur*.
MCCCCXCVII. in 4.

Mirari ſubit quantopere de hoc Scriptore, ejuſque Libris, diſſentiant Bibliographi.

Joſias Simlerus, in *Bibliotheca Geſneri*, quam contraxit, ſimul & amplificavit, & Paſchalis Gallus, in *Bibliotheca Medica*, mentionem quidem faciunt *Johannis Vuidman, Medici*, ſed Tractatum illi alium attribuunt, nempe *Libellum de uſu Thermarum Ferinarum*; idem vero alibi nomine *Joannis Saliceti* recenſet Tractatum *De Peſtilentia & ejus fuga*.

Diſtinguuntur quoque Auctores idem ab Iſraele Spachio, in *Nomenclatore Scriptorum Medicorum*, ſed ordine diverſo, ita ut Johanni Widman, alias Mechinger, *Tractatus de peſte & ejus præſervatione*, excuſus Argentinæ, 1519. in 4.; Johanni Vuidman, *Tractatus de Thermis Ferinis & Cellenſibus*: & Johanni Saliceto, *Tractatus de peſte & ejus præſervatione* attribuatur.

Contra vero Johannes Georgius Schenckius, in *Bibliotheca Medica*, uni, eidemque *Johanni Saliceto, dicto vulgo Vuidman & Meichinger*, utrumque tractatum adſcribit, tum Librum *de peſtilentia & ejus fuga*, excuſum, ut ait, Tubingæ, 1501., tum Tractatum *de uſu Thermarum Ferinarum & Cellenſium*.

Demum a recentioribus Bibliographis, Vanderlinden, *de Scriptis Medicis*, Morcklino in *Lindenio renovato*, & Johanne Jacobo Mangeto in *Bibliotheca Medica*, tres memorantur Auctores cognomines, *Johannes Salicetus*, dictus *Vuidman*, ad quem Librum de *Peſtilentia & ejus fuga*, Tubingæ excuſum anno 1501. in 4; *Joannes Vuidmannus*, ad quem Epiſtolam de *Lumbrico lato*. & Tractatum *de Balneis Thermarum Ferinarum* in Ducatu Vuurtembergico; & *Joannes Vuidman*, dictus *Meichinger*, ad quem referunt Tractatum *de Puſtulis*, *quæ vulgato nomine dicuntur* Mal de Franzos. 1497. in 4.

Ut quid in hac pugnantium ſententiarum diverſitate ſentiendum ſit, liqueret, conſulere placuit libros ipſos, qui laudantur, ſed quorum duos tantum mihi contingit hactenus uſurpaſſe, nemqe Tractatum *de Puſtulis*, *quæ dicuntur* Mal de Franzos, & Tractatum de *Peſtilentia &*

ejus

ejus fuga. Inde tamen videtur poſſe colligi unum & eumdem Auctorem fuiſſe quem Vanderlinden, Mercklinus & Mangetus in tres ex errore dividunt; modo tamen excipias Auctorem Epiſtolæ *de Lumbrico lato*, quæ proſtat in *XI. Libro Obſervationum & Epiſtolarum Medicinalium* Gregorii Horſtii. Conſtat enim Epiſtolam illam ſcriptam fuiſſe anno 1625. a Johanne quodam VVidmanno, ordinario Ulmenſi Phyſico, qui noſtro Johanne VVidman toto ſæculo ad minus junior fuit.

At vero tres reliqui Tractatus videntur unius & ejuſdem Auctoris fuiſſe. Nam 1. Tractatus ille *de Poſtulis, quæ vulgato nomine dicuntur* Mal de Franzos, editus in 4. anno 1497. ad *Johanne VVidman*, dictum *Mechingerum*, certiſſime pertinet, ut liquet ex inſcriptione Libri, de quo infra.

2. Tractatus alter *De peſtilentia & ejus fuga*, Tubinge excuſus anno 1501. & Argentinæ anno 1519. de quo infra pariter, *a Johanne Saliceto*, dicto *Mechinger*, *Medicinarum Interprete*, *Phyſico Ducali Vuirtembergenſi* ſcriptus dicitur in ipſa Libri fronte, atque extra omnem controverſiam poſitum videtur Johannem illum Salicetum, dictum Mechingerum, eumdem eſſe ac Johannem VVidman, dictum Mechingerum, tum quod ab Iſraele Spachio, *Johanni Vuidman, alias Mechingero*, a Schenkio, *Johanni Saliceto*, vulgo dicto *Vuidman*, & *Meichinger*, & a Lindenio, Meicklino & Mangeto, *Johanni Saliceto*, dicto *Vuidman*, Liber *De peſtilentia & ejus fuga* attribuatur; tum potiſſimum quod ipſe Johannes Vuidman, dictus Meichinger, expreſſe teſtetur in laudato *De puſtulis* Libro, *cap. De Cura*, ſe Tractatum *De peſtilentia* edidiſſe, ad quem relegat.

3. Quod ad tertium Tractatum, qui inſcribitur *De uſu Thermarum Ferinarum*, nihil explorati hucuſque habeo de prima illius editione; quæ nondum obvia fuit: ſed pro certo teneo in illo Tractatu, qui a Joanne Rudolpho Camerario inſertus eſt *pag.* 248. Collectionis *Diſputationum Medicarum in Illuſtri Academia Tubigenſi*, *ſuperiore quidem tempore*, *habitarum*, & *ab exemplarium ſeorſim editorum paucitatem pene deperditarum*, quam edidit Tubingæ in 8. anno 1611. 1. Auctorem Libri ſeipſum vocare *Johannem Vuidman*, dictum *Mechingerum*; 2. Titulum ſibi adſciſcere *Medicinarum Interpretis*, hoc eſt, Profeſſoris publici, eumdem ſcilicet quem ſibi aſſumſit in fronte Libri *De peſtilentia & ejus fuga*, de quo infra; 3. Profeſſorem fuiſſe in Academia Tubingenſi, in qua *Diſputatio* illa dicitur olim *habita*, quod de Vuidmano noſtro certum eſt; 4. Demnm ad marginem primæ Tractatus illius paginæ ab Editore annotari Tractatum hunc *typis antea excuſum fuiſſe anno* 1513. *per Thomam Anthelmum*, quibus facile induci patior, ut credam Librum hunc fœtum eſſe ejuſdem *Johannis Vuidman*, cui ab omnibus Bibliographis, imo ipſius *Johannis Vuidman*, dicti vulgo *Saliceti*, & *Meichingeri*, cui a Schenckio ſpeciatim adjudicatur, & a quo tanto facilius conſcriptum fuiſſe probabile eſt, quod *Phyſicus* eſſet *Ducalis Vuirtembergenſis*, atque adeo notam, perſpectamque habuerit naturam & indolem Thermarum Ferinarum, germanice *Vuilbad*, quæ in Virtembergico Ducatu ſcaturiunt.

Verum enim vero, ut dicta cohæreant, ſupponenda ſunt ſequentia, quæ a vero non abhorrent.

1. Nominibus *Johannis Vuidman*, dicti *Meichingeri*; & *Johannis Vuidman*, dicti *Saliceti*, unum & eumdem Scriptorem intelligi, quantumvis nomenclatio diverſa ſit.

2. Auctorem illum ex vero, proprioque nomine vocatum fuiſſe *Johannem Vuidman*; etenim nomen iſtiuſmodi germanicum Scriptorem Germanum decet, qualis erat ille.

3. At vero, cum nomen illud *Vuidman* Germanice ſonet *Salicis hominem*; *Vuide* enim, ſive *Vveide*, *Salicem*; *Man* vero *hominem* ſignificat apud Germanos, inde factum eſſe, ut Johannes Vuidman ſe *Salicetum* interdum appellaverit, ad rationem ætatis ſuæ, qua in more poſitum erat, ut literatorum plerique vernaculam nominum, ſuorum ſignificationem latine vel græce interpretando, ſeſe transnominarent. Sic Johannes Reuchlinus, *Capnionis*; Gerardus Roterodamenſis, *Deſiderii & Eraſmi*; Philippus Schvvartzerd, *Melanchonis*; Johannes Hauſzechein, *OEcolampadii* nomen ſibi adoptaverunt; vel ne extra Medicos, & Medicos quidem Germanos vagari videar, (*a*) ſic Georgio Thorman, *Pylandri*; Georgio Bock, *Tragi*; Johanni Hagenbutt, vel ut aliis placet, Haynpol, *Cornarii* nomen arriſit: Sic (*b*) Andreæ Bachman, Hallenſi Medico, placuit ſe *Rivinum* appellare, quod ad rem proxime facit: Etenim ſi ex *Bacman* potuit ille *Rivini* nomen ſibi configere, quippini potuerit pari jure Johannes Vuidman nomen ſuum in *Salicetum* commutare.

4. Alterum cognomen Johannis Vuidman, nempe *Meichingerum*, nomen eſſe patrium ſive ethni-

(*a*) Melchior Adamus *in Vitis Medicorum Germanorum*.
(*b*) Christian Johan. Langius, in *Bibliotheca Medica*.

ethnicum, quod patriam deſignet, quaſi latine dicas *Meichingenſem*, hoc eſt, oriundum ex loco quodam *Meichingen* dicto, cujus in Germania poſitionem a me planiſſime ignorari ultro confiteor.

5. Demum Johannem Vvidman vocabulo gentilitio *Meichingerum* ſæpenumero nuncupatum fuiſſe, pro more quoque ſuæ ætatis, quemadmodum infra videbimus Jacobum Berengarium Carpenſem, qui noſtro Johanni Vvidman æqualis, vixit, ethnico *Carpi* notiorem fuiſſe, quam proprio *Berengarii* nomine.

Sed hæc miſſa faciamus, tanquam aliena, remque ipſam, cujus ſatagimus, aggrediamur ſerio. Incidit nuper in manus Libellus ille a Johanne Vvidman ſcriptus, *De puſtulis, quæ vulgato nomine dicitur* Mal de Frantzos, quem, quoniam rarus eſt, ac inter antiquiſſimos ſimilis argumenti libros connumerandus, operæ pretium viſum eſt diligentius deſcribere & exſcribere.

Itaque I. Tractatus ille inſcribitur.

Tractatus clariſſimi Medicinarum Doctoris Johannis Vvidman, *dicti* Meichinger *de Puſtulis & morbo, qui vulgato nomine* Mal de Franzos *appellatur. Editus anno Chriſti* MCCCCXCVII.

II. Excuſus eſt in 4. breviore forma, & characteribus Romanis ſive quadratis, appoſito quidem, ut videre eſt, anno, ſed ſuppreſſo tum impreſſionis loco, tum impreſſoris nomine.

III. Complectitur Capita V. nulla nota numerica diſtincta, quorum I. titulo caret. II. *De Cauſa hujus paſſionis*. III. *De Signis hanc paſſionem indicantibus*. IV. *De Prognoſticis*. V. Demum *De Cura* inſcribitur.

IV. Abſolvitur paginis 15., quarum 12. poſtremis agitur tantum *De cura morbi*, *tum præſervativa*, *tum curativa*. Ceterum paginæ nullo numero ſignantur, neque adeo poſſunt Auctoris loca ex pagina, ſed ex Capite tantum adduci.

V. Proſtat, pagina poſt frontem Libri verſa, Epiſtola *Johannis Vvidman*, *dicti Meichinger*, *Medicinarum Doctoris*, ad *Johannem Nell*, *Phyſicum*, data *ex Tubingen*, *die* 20. *Januarii*, *anno* 1497. in qua ſic ille ad amicum ſcribit, „ Noſtris etiam temporibus, *inquit*, fœdus „ morbus invaſit mortales, ſive voluntate di„ vina, noſtris ita exigentibus meritis, ſeu a„ ſtrorum influentia, iniquoque Saturni radio „ id acciderit, judicare non eſt facile. Volens „ ergo, *pergit Ille*, pro mea intelligentia hu„ mano generi opem ferre, hunc ex multis „ collegi tractatum, quem tuæ ſolertiæ mitto, „ ... ut caſtiges, & ſi opportunum judicave„ ris, impreſſioni tradas.

Sequitur Reſponſoria Epiſtola *Johannis Nell* ad *Johannem Vvidman*, *Medicinarum profeſſorem doctiſſimum*, *& Præceptorem ſuum ſingularem*, data *ex Argentina*, *die* 1. *Febraruii*, *anno* 1497. in qua pollicetur ſe *curaturum*, *ut is Liber pro illius gloria imprimatur*. Unde colligitur primam hanc Libri illius editionem Argentinæ prodiiſſe. Venit in manus altera Libri ejuſdem editio priori per omnia ſimilis, niſi quod deſint illæ ambæ Epiſtolæ, ac characteres quibus excuſa eſt, ſint Gothici, ex quo fit ut priore paulo recentior eſſe videatur.

VI. Refert Auctor, *Cap.* 1. „ Hanc paſſio„ nem, quam vulgo *Malum Franciæ*, aut *mor„ bum Sancti Mevi* vocant, apud Arabas ad „ Capitulum de *Aſaphati*, & apud Græcos ad „ rubricam de *Acharos* (*Achoribus*) non in„ congrue reduci, eo quod hæc omnia a ſimili „ materia accidant; quamquam præſens paſſio „ ab eis differat in hoc, quod Saphati & A„ charos in ſolius capitis partibus naſci conſue„ verunt, præſens autem paſſio in toto corpore „ ut plurimum oriri ſolet. “ Unde colligere eſt vel ipſi Johanni Vvidman luem veneream ab Aſaphati ſive Achoribus diverſam viſam fuiſſe.

VII. Sic morbum deinde deſcribit, qualis ſuo tempore graſſabatur. „ Eſt autem deſcriptive „ hæc paſſio, *inquit*, Puſtulæ a principio ſu„ lenes, diviſæ in numeratione locorum; de„ inde exulcerantur ulceribus cruſtoſis, & ali„ quando verrucoſis. Species harum Puſtularum „ principales ſunt hæ, quia quædam emittunt „ virus & humiditatem, & vocantur arabice „ *Saphati humida*, quæ ſi ad partium corroſio„ nem venerint, dicuntur *Refrengi*. Quædam „ vero non emittunt humiditatem, ſed forte „ habent ſquamas ſiccas, & has vocant Arabes „ *Saphati ſiccam*. Et quædam eſt multum du„ ra & prava dicta ab eis *Alchiati*. Quædam „ eſt extremaliter dura & prava, homogeneæ „ materiæ quaſi cum verrucis exiſtens, & di„ citur ab eis *Aluatin*. Omnium tamen harum „ cauſa materialis a venenoſitate non expolia„ tur “. Quæ probant manifeſte luem veneream tunc temporis non iiſdem, quibus nunc, ſymptomatis ſtipatam fuiſſe, ſed puſtulas tantum in habitu corporis induxiſſe, quæ pro diverſa indole diverſa ſortiebantur nomina, ex Arabum doctrina deducta, quæ tunc in ſcholis recepta erat.

VIII. Joannes Vvidman, *C.* 2. *de cauſis hujus paſſionis*, multas morbi cauſas admittit: „ U„ nam, ultionem divinam ad ſcelera & delicta „ hominum punienda: Aliam, certos aſpectus, „ vel conſtellationes ſuperiorum corporum, facien„ tes evenire in aere & terra diſpoſitionem, per „ quam inducunt in corporibus humanis impreſſioni „ diſ-

„ diſpoſitis hanc paſſionem præſentem. Sed quo-
„ niam de his cauſis non multum curat Medi-
„ cus, ut Medicus, ſed potius de cauſa intrin-
„ ſeca corporali, ad cujus remotionem morbus
„ tollitur, ideo de iſta proſequor & dico pri-
„ mo, quod in cauſa harum puſtularum eſt
„ omnis materia humoralis cujuſcumque gene-
„ ris, dummodo ſit mala, venenoſa, acuta &
„ corroſiva, ſanguini mixta . . . . . . Ex tribus
„ autem cauſis contingit hunc humorem abun-
„ dare in corpore . . . . . Una eſt hepatis ca-
„ liditas fortis, adurens humores. Secunda eſt
„ debilitas attractivæ virtutis ſplenis in attra-
„ hendo & mundificando Melancholiam a maſ-
„ ſa ſanguinea. Tertia eſt nutrientia conve-
„ nientia ad illud, id eſt, ad generationem il-
„ lius humoris. " Quæ ſigillatim multis expli-
cat, ſed ne verbo quidem interpoſito de con-
cubitu impuro, unde liquet a Johanne Widman
luem veneream pro morbo ſimpliciter epidemio
habitam fuiſſe, ut ætate ſua communi crede-
batur opinione.

IX. Juxta Auctorem, *Cap. 3. De ſignis hanc paſſionem indicantibus*, ſigna hunc „ morbum
„ monſtrantia in genere . . . . ad viſum & ta-
„ ctum ſunt manifeſta. Sed ſigna cauſarum ſive
„ materierum diſtinctiva *varie variant*, nam
„ in materia plus ſanguinea apparet a principio
„ puſtullarum rubedo cum duricie, inflatione,
„ caliditate & ſenſibili expulſione earum ad
„ extra; in cholera autem citrina attinet ru-
„ bedo citrinati, & eſt velox exitus earum &
„ dolor fortis; in phlegmate eſt albedo & mol-
„ licies ſine dolore; in melancholia vero eſt
„ duricies earum & privatio doloris. " Quæ
ſingula demonſtrant ulterius Puſtulas ſolum per
univerſum corpus diſſeminatas luem veneream
tunc temporis conſtituiſſe.

X. *Capite 4. De Prognoſticis*, Johannes Widman ſigna proponit ſequentia. *Primum*, inquit, *Prognoſticum eventus abſolute eſt, ſi incipiat dolor alicui ſpontaneus in coxis, tibiis, aut brachiis, aut alibi. Oportet in hac temporis conſtitutione expectare has puſtulas, præſertim ſi dolor & apoſtemata genitalium conjunguntur. Ita experientia expertum eſt.* Unde patet Widmannum ipſum jam pro explorato habuiſſe genitalia in utroque ſexu morbo venereo potiſſimum affici.

Signa quoque prognoſtica bona vel mala, pergit Ille, *ſunt hæc*; Primum, *quod hæc paſſio eſt chronica, durans tempore extenſo valde, ſi non evacuationum pluralitas, diætæ bonitas, & localium antidotorum debita adminiſtratio eam abbreviaverit . . . .* Secundum *eſt, quod hæc paſſio eſt contagioſa, tranſiens de homine in hominem, & inde de civitate in civitatem, & de regione in regionem.* Tertium *eſt, quod hæmorrhoides huic paſſioni accidentes cum fluxu moderato accelerant curam ejus.* Quartum *eſt, quod corpus per has puſtulas perfecte purgatum, a lepra, cancro & ſimilibus morbis, non minus quam per exitum variolarum, cenſetur præſervari.* Quæ poſtrema verba aperte indicant cenſuiſſe Widmannum luem veneream a lepra diverſam eſſe.

XI. *Caput 5. Cura*, ſic ait Auctor. *Cum conſiderem ſævitatem hujus paſſionis, & deteſtationem ejus maximam, ita ut homines a civili converſatione ſeparentur, ſaltem quoad curati ſint, non tantum regimen curativum proponam, verum etiam præviſivum, quod debetur ſanis nondum infectis, primo loco notabo, ut per ejus obſervantiam ab incurſu prædictæ paſſionis preſervari poſſint: Dehinc curativum ſubdam.* Ex quibus conſequens eſt lue venerea affectos, Widmanni temporibus, a concivium conſuetudine ſecretos fuiſſe, perinde ac peſte correptos.

Regimen præviſivum, pergit ille, *completur cum diæta & potione. Diæta conſiſtit in debita adminiſtratione harum ſex rerum, quę ſunt aer, motus & quies, ſomnus & vigilia, animæ paſſiones, cibus & potus, inanitio & repletio, quæ a Phyſicis non naturales vocantur.* De quorum ſingulis multa profert ex hygieines pręceptis deſumpta, ſed quæ ab inſtituto noſtro aliena ſunt.

Id unum animadverſione dignum eſſe videtur, quod cum verba facit *de animi paſſionibus*, addat ſequentia de uſu veneris: „ Nempe
„ coitum præſertim multum in omni aeris cor-
„ ruptione vitari debere, ... quoniam præ-
„ ſertim humores malos ad genitalia derivare
„ videtur, propter concuſſionem fortem in eo
„ factam; unde forſan fit quod præſens paſſio
„ in pleriſque primum ibi manifeſtari ſolet.
„ Verum tamen eſt quod in juvenibus & pri-
„ mis ſenibus otioſis & groſſæ diætatis, atque
„ ad venerea aſſuetis, dum fiat lege permit-
„ tente, non interdicitur omnino, ... ſum-
„ mopere tamen cavendum ne coitus fiat cum
„ muliere puſtulata, imo neque cum ſana, cum
„ qua prius brevi temporis ſpatio concubuit vir
„ puſtulatus, propter evitare contagionis peri-
„ culum; jam enim cognitum eſt experientia,
„ ut ſubſequens poſt puſtula tum recenter infi-
„ citur. " A proſtitutis ergo mulieribus hoc
tempore maxime cavendum eſt. Ex quibus patet Vvidmannum morbi venerei contagionem ex
concubitu non præſenſiſſe modo, ſed jam exploratam habuiſſe.

Potio, *ſubdit Ille*, „ quæ eſt ſecundum in-
„ ſtrumentum præſervativum, perficitur per
„ duas intentiones: Prima eſt corporis evacua-
„ tio & mundificatio a pravis humoribus, præ-
„ miſſa eorum æquatione ubi oportet: Secunda
„ eſt

„ eſt cordis & hepatis rectificatio, in virtute „ quorum dictæ materiæ generantur principali- „ ter. Evacuatio autem prima eſt valde ne- „ ceſſaria, . . . de quo jam experientiam ha- „ beo in duobus, in quibus per evacuationes „ iteratas humorum groſſorum acutorum, pu- „ ſtulas jam incipientes apparere tam augeri, „ quam multiplicari prohibui. “ Unde ſequitur ægrotos quoſdam ex lue venerea a Joanne Vvid- man curatos fuiſſe ante annum 1497.

Completur autem dicta evacuatio, addit Ille, *cum phlebotomia & pharmacia*. Inter pharma- ceutica remedia multos proponit ſyrupos alte- rantes vel purgantes, ex galenica pharmacia deſumptos, ſed qui jam pridem obſolvere.

„ Rectificatur autem cor & hepar cum aro- „ maticis, reſiſtentibus putrefactioni & vene- „ noſis materiis, “ cujus generis nonnulla ad- ducit, atque ſic *ſinit regimen præſervativum a dictis puſtulis*.

Regimen curativum ſimiliter completur, ſe- cundum Vvidmannum, *dieta & potione*, *& for- ſan Chirurgia*. Diæta & potio eædem adhiben- dæ ſunt in regimine curativo atque in præſer- vativo: „ Dehinc vero intendatur, *inquit Vvid- man*, abſterſioni & exſiccationi puſtularum, „ diſponendo eas ut cadant, & fit id cum gum- „ meris, id eſt, com linimentis & unguentis, „ circa quæ notandi ſunt canones ſequentes.... „ Unus eſt, ut incipiatur a medicinis debili- „ bus, præcipue quando eſt fortis dolor, de- „ inde gradatim perveniatur ad fortia; ſecun- „ dus eſt, quod in linimentis oportet cavere a „ rebus mordicantibus & acutis multum, ne „ ad acuitatem humoris acuti venenoſi addant „ plus de acuitate, & per hoc attrahant ma- „ terias ad locum.

Inter linimenta varia, quæ Johannes Vvid- man proponit, quaſi ad luem veneram faciant, duo ſunt quibuſcum quidpiam argenti vivi per- mixtum erat. Prius dicebatur *Unguentum Ma- giſtrale de Olibano*, cujus formula hæc erat.

R. *Reſinæ mundæ* ℥ iij. *Ceruſſæ* ʒ vj. *Alu- minis uſti*, *Argenti vivi extincti*, *Litar- gyri*, ana ʒ ij. *Thuris albi* ℥ j.

Cum olee communi f. Ungentum, in quo ali- qui addunt *de ſucco lapathi acuti vel a- rantii* ℥ ß.

Alterum dicebatur *Unguentum Magiſt ale de Thure majus*, cujus formula talis fuit.

℞. *Thuris albi* ℥ j. *Aluminis uſti*, *Litargy- ri*, *Ceruſſæ* ana ℥ ß. *Maſtichis* ʒ ij. *Ar- genti vivi extincti* ℥ ß. *Terebinthinæ & Reſinæ mundarum* ana ℥ ß. *Olei communi- nis* q. ſ.

F. Unguentum, addendo *de ſuccis prædictis* ℥. ß.

Potiſſimum, quod inter hæc ambo linimenta diſcrimen intercedit, hoc eſt, quod nempe in priore Argentum vivum æquet ad ſummum vi- geſimam quartam partem totius; in poſteriore vero æquet ad minus decimam quartam totius partem.

Fatetur Johannes Vvidman „ communiter ope- „ rantes contentos fuiſſe dicto unguento de O- „ libano uſque ad finem curæ, quia facit ca- „ dere puſtulas cito . . . *ſed quoniam*, *pergit* „ *Ille*, ſunt aliquæ ſpecies harum puſtularum „ malignæ, . . . ideo forſan opus erit Chirur- „ gia & Medicina cauſtica . . . In hoc laudo, „ *ait Ille* cauterizare cum aqua forti & ſimi- „ libus, . . . deinde, remota eſchara, curetur „ cura ulcerum.

Tandem Vvidman pauca ſubjungit, ſed bre- viſſime, „ de accidentibus communiter contin- „ gentibus, *nempe* de difficultate inglutiendi & „ tumore apoſtemoſo ex defluxu materierum „ per viam catarrhi, & de excoriatione oris & „ puſtulis ſuperficialibus in eo; “ quæ forte non tam luis venereæ, quam linimentorum mercurialium adhibitorum ſymptomata fuere, ſed quorum cauſa medicis illius ævi nondum ſatis nota & explorata erat.

Tractatus alter Johannis Vvidman ſic inſcri- bitur,

Johannis Saliceti, *dicti* Mechinger, *Me- dicinarum Interpretis*, *Phiſici Ducalis Vvirtembergenſis*, de Peſtilentia, *cum adjecta quæſtione* de fuga Peſtis. *Ex Tu- vvingen*, hoc eſt, Tubingiæ, 1501. *in* 4.

Tractatus ille Capitibus ſexdecim abſolvitur, ex quibus ſequentia excerpere viſum eſt, quæ notatione aliqua digna ſunt.

I. Capite III. ubi *de morbo Epidemiali*, ſic ait Salicetus; „ Morbi Epidemiales aliquando „ ſunt febres, interdum carbunculi, nonnun- „ quam Morbilli, & Variolæ, vel aliæ cutis „ infectiones, quales etiam ſunt Puſtulæ formi- „ cales, vel Aſafaticæ, (dictæ Malum Fran- „ ciæ) quæ nunc ab anno 1457. uſque in præ- „ ſentem annum 1500. de regione in regionem „ dilatatæ ſunt cum ſævis accidentibus. “ Un- de colligitur, Salicetum ſcripſiſſe anno 1500. atque adeo ſi idem ſit ac Johannes Vvidman, dictus *Mechingerus*, antiquiorem aliam Libri il- lius editionem exſtitiſſe, quam hoc anno 1500. recognoverit, cum Johannes Vvidman Librum, quem *De Peſtilentia* ipſe ſcripſerat, laudet in Tractatu *De Puſtulis*, typis excuſo, ut modo vidimus, anno 1497. 2. Auctorem illum nomine *Puſtularum formicalium & Aſafaticarum*, *ma- lum Franciæ* dictarum, intelligere ſine dubio Veneream luem, ſed hallucinari graviter, quod referat morbum illum ab anno 1457. in Euro- pa graſſari.

II. Capite XI. mentionem facit cujuſdam af- finis

finis ſui, nomine *Henrici Steynhovvel*, Ulmenſis Medici, unde liquet Salicetum non modo Germanum fuiſſe, ſed ex Suevia oriundum videri, nempe ex Tubinga, quæ eſt in eadem Germaniæ provincia, in qua Ulma.

III. Capite XII. vocat *Præceptorem ſuum Johannem Marlianum*, *Papienſem, qui peſtilentiæ magnæ Mediolani currenti anno* 1450. interfuit. Unde ſequitur Salicetum, ut illis temporibus pleriſque Germanorum ſolemne erat, in Papienſi ſeu Ticinenſi Academia Medicinæ ſtudio dediſſe, quod poteſt etiam inferri ex *Capite* 16. in quo Salicetus laudat Medicinam de Concoregio, Papienſi, a ſe expertam, quæ conſtabat ex *Rheubarbari ſtropulis* (ſcrupulis) *quatuor*, *& tantillo ſpicæ*.

IV. Denique *Capite* 15. ubi *de Variolis & Morbilis*, narrat ſe *Variolas vidiſſe multiplicatas valde in ore, lingua, epigloto & gutture in Illuſtri Principe, Marchione Chriſtoforo Badenſi, eo conſtituto in cura ſua in ætate juventutis circiter annum* 26. Nullum autem dubium eſt, quin hæ hiſtoria intelligenda ſit de Chriſtophoro, Marchionem Badenſi filio Jacobi, Marchioni Badenſis, & Catharinæ a Lotharingia, qui ab illo morbo convaluit, ſed qui fato conceſſit anno 1515.

In Diſſertatione, quæ adjicitur ad calcem Tractatus *De Peſtilentia*, & quæ inſcribitur *Quæſtio de fuga Peſtis*, quæritur *utrum regnante morbo Epidemiæ liceat, proſit & expediat ſuſpecta loca & perſonas fugiendo vel repellendo declinare*, & pro aientibus pronuntiatur.

De cetero memini (*a*) a Melchiore Adamo mentionem fieri ex (*b*) Pantaleone *Johannis* cujuſdam *Veinmanni*, quem dicit natum eſſe anno 1496. Francofurti, (an ad Mœnum, Viadrumne ipſe ambigit; Medicinæ ſtudio operam dediſſe *Bononiæ*, *quæ illa tempeſtate Academiarum erat celeberima*; Archiatri munere in aula Onoltzbachiana annos 45. functum eſſe; tandem Onoltzbachii mortem oppetiiſſe anno 1531. ætatis 70. Utrum Johannes ille Vveinmannus Melchioris Adami idem fuerit ac Joannes Vvidman, de quo quæſtio eſt, omnino neſcio; conveniunt quidem ætus & patria, ſed nomen paulum abludit. De hoc viderint quibus vacat, ac ſuppeditatur copia liborum ceterorum, quos a Johanne Vvidman ſcriptos eſſe Bibliographi memorant, ex quibus poterunt forte veritatem expiſcari.

Alexander Benedictus, Veronenſis, Doctor Medicus, (*c*) Laurentii filius, Medicinam aliquandiu fecit in (*d*) Græcia & in (*e*) Creta, ſed præſertim (*f*) Methonæ in Peloponeſo, hodie *Moden*, & (*g*) Cydone in Creta, hodie *la Canee*. Ab itineribus redux artem eamdem non ſine laude Venetiis profitebatur anno 1495. cum a (*h*) *Præfectis ſeu Proviſoribus belli Tarenſis*, hoc eſt, belli quod Veneti cum ſociis Mediolanenſibus ad Tari ripas, hodie *il Taro*, movebant adverſus Carolum VIII. Galliarum regem, ut a reditu illum intercluderent, magnis præmiis & honoribus inductus eſt, ut exercitui quem ducebant, Medicus intereſſet. Quin imo (*i*) eorumdem conſilio, impulſuve potius, ad exitus hujuſce belli literis conſignandos aggreſſus eſt libris duobus, quos inſcripſit *Diaria de bello Carolino*.

Notiſſimum quidem ex hiſtoricis, & ex ipſo etiam Guicciardino Scriptore Italo, quanta cum animi fortitudine exercitus Francicus, in quo vix novem millia armatorum numerabantur, quadraginta, ut minimum, Venetorum aut Mediolanenſium millia in Foro novo ad Tari ripas perruperit & fuderit, viamque ſibi Marte patefecerit, Carolo omnia Imperatoris, militiſque munia eximie præſtante. Nihilominus tamen Benedictum, utpote qui calamum in hunc finem ſumpſerat, Ducibus Venetis *ut* (*k*) *placerent*, *quas feciſſet fabulas*, aperte mentiri non puduit in laudatis libris, non quod ajat quidem Venetos ſpectabilem victoriam de Francis conſecutos fuiſſe, hoc etenim nimis putidum videbatur, ſed quod auſus ſit dicere eoſdem cum Francis ancipiti prælio, nec inglorie depugnaviſſe, quæ ſane falſitas excuſationem nullam habere poteſt præter improbum partium ſtudium, unde peccatum elevari nequaquam arbitror.

Sed hæc miſſa faciamus, quæ tamen Benedicti ætatem ſignificant; quippe ſcribebat (*l*) de Ana-

(*a*) In *Vitis Germanorum Medicorum* pag. m. 30.
(*b*) *Lib.* 3. *Preſographia*.
(*c*) Medicin. *Lib.* 8. *Cap.* 42.
(*d*) *Lib.* 1. De omnium morborum ſignis, cauſis *&c.* ſive Medicin. &c. *Cap.* 2. *Lib.* 26. *Cap.* 4. & *Lib.* 1. *de Peſtilentia*, *in Præfat.*
(*e*) Anatomices, *Lib.* 1. *Cap.* 14. *Lib.* 3. *Cap.* 9. Medic. *Lib.* 1. *Cap.* 33.
(*f*) Medic. *Lib.* 22. *Cap.* 26.
(*g*) Medic. *Lib.* 1. *Cap.* 26. Et Anatomic. *Lib.* 2. *Cap.* 18.
(*h*) Chiocus, *De Illuſtribus Medicis Veronenſibus*.
(*i*) Ex præfat. & Epiſtola nuncupatoria Operi præfixis.
(*k*) Terentius, in *Prologo Andriæ*. (*l*) Ex Præfatione huic Libro præfixa.

Anatome Venetiis anno 1483.: Nuncupavit (*a*) anno 1493. Senatori cuidam Veneto Libellum de *peſtilentiæ cauſis*, *præſervatione*, *&* *auxiliorum materia*: Interfuit anno 1495. bello Tarenſi, ſeu ut ipſe ait, *bello Carolino*, de quo *Diaria* (*b*) edidit Venetiis anno ſequente 1496. Excudendos curavit (*c*) anno 1497. *Anatomices humani corporis Libros V.*: & annis conſequentibus Imperatori Maximiliano I. (*d*) inſcripſit Libros XXX. *De omnium a vertice ad plantam morborum ſinis*, *cauſis*, *differentiis*, *indicationibus & remediis*, *tam ſimplicibus*, *quam compoſitis*. Nondum quidem compertum habeo, quo demum anno Benedictus deceſſerit, ſed conſtat ex Epiſtola cujuſdam Jacobi Antiquarii, Mediolano ad Benedictum ſcripta, illum inter vivos fuiſſe anno 1508. imo vero probatur illum vixiſſe etiamnum anno 1511. ex *Lib.* 43. Medicinæ ſuæ, *Cap.* 29. ubi loquitur de quodam terræ motu, qui *contigit* anno eodem, *ſeptimo Calendas Aprilis*, *& qui univerſam Italiam ultra* 40. *dies concuſſit*.

Quod ergo Poetæ de Jano bifronte fabulantur, noſſe illum præterita & futura tempora, de Benedicto verius dici poteſt, ſi ratio habeatur luis venereæ. Nempe vidit ille utraque tempora, & ea quæ luis illius ingreſſum prægreſſa ſunt, & ea quæ eumdem ſunt conſecuta; & ut de *Cumano* modo dicebamus, ſic ipſe adfuit quoque anno 1495. inter Venetas copias, quibuſcum in Foro novo conflixit exercitus Gallicus, in quo tunc latebant prima morbi venerei ſeminia, ex Neapolitano regno delata, & Galliam totam brevi infectura. Benedictus ergo, ſi quis alter, potuit omnium certiſſime antiquos priorum temporum morbos, cum præſentibus poſteriorum morbis conferre atque componere, ac proinde de vera origine luis venereæ teſtis nullus aut locupletior, aut oculatior adduci poteſt, neque adeo qui fide dignior ſit, cum hic nulla ſit gratiæ ſuſpicio.

Nihil quidquam de lue venerea ſpeciatim ſcripſit Benedictus, & quod maxime mirum videri poſſit, ne in illis quidem XXX. Libris *de omnibus a vertice ad plantam morbis*; ſed de eadem plurima variis ſuis operibus aſperſit loca, quæ cum egregia, palmaria, decretoria ſint, curæ ideo nobis fuit ſingula ſollicite conquirere, excerpere & in ſequentia capita referre.

I. Novitatem luis venereæ apertiſſime paſſim atteſtatur. „ Venereo tactu (*e*), *inquit*, novus, vel ſaltem medicis ignotus prioribus, „ ſyderum peſtifero aſpectu morbus gallicus „ ad nos ex Occidente, dum hæc ederemus, „ irrepſit, tanta omnium membrorum fœditate, cruciatibuſque, nocte præſertim, ut Lepram alioqui inſanabilem, ſive Elephantiaſin „ horrore ſuperet, non ſine vitæ pernicie. „ Hæc peſtis reliquas provincias jam infeſtavit, „ quæ etiam præſanatis facile repullulat, magna omnium Medicorum ambage. Ex Occidente (*ex Hiſpania, ut puto*) venere Empirici, qui magno quæſtu urbes circumierunt, „ id tantum profitentes. Muliebres pudendas „ partes, (*f*) *ait alibi*, primum, cum hæc „ ſcriberemus, infeſtare miſerabiliter cœpit „ morbus gallicus, unde illud proſtitutarum virus totum orbem infecit, tanta earum partium fœditate, ut quacumque blandiori Venere proci facile arcerentur. Videres fœminas ore Venerem pulcritudine ſuperantes, „ quæ ſuo fœdiſſimo complexu infinitos libidine „ intemperantes ſera pœnitentia afflixere. “ Unde liquet Benedicto probe perſpectum fuiſſe morbum Gallicum uſu Veneris cum infectis contagione contrahi.

II. Luem veneream deſcribit ceu morbum ferociſſimum, adhibitiſque remediis ſuperiorem, „ Morbum Gallicum, (*g*) *inquit*, novam mundo peſtem, tempeſtate noſtra concubitu atque contactu irremediabilem haberi, atque „ cum Elephantiaſi violentia contendere animadvertimus, ſuperaddito fœditati dolore; „ nam oculos, manus, nares, & pedes, aliaſque corporis partes ablatas videmus, in contumacia vitæ, ea violentia. *Et in alio loco*: Corpus, (*h*) *ait*, diſtemperamento vitiatum Elephantiaſi, Lepra, Hydrope & „ novo morbo Gallico corripitur, cujus novitate ætate noſtra vincuntur Medicinæ. “ Quæ manifeſto probant luem veneream illa ætate

(*a*) Anatomices, *Lib.* 3. *Cap.* 18.
(*b*) Ex anno primæ Editioni adſcripto.
(*c*) Ex Epiſtola nuncupatoria ad Imper. Maximilianum I. Editioni *Anatomices* Henrici Stephani anni 1514. præfixa. (*d*) Ex Inſcriptione ſingulorum Librorum.
(*e*) Anatomices, *Lib.* 2. *Cap.* 21.
(*f*) De omnibus morbis. *Lib.* 27. *in proœmio.*
(*g*) Medicin. Univerſal. *Lib.* 26. *Cap.* 1.
(*h*) Ibidem. *Lib.* 1. *Cap.* 28.

te pernicioſiorem & remedia quæ adverſus illam efficaciter valent, nondum ſatis comperta fuiſſe. Adde ex ſimilitudine, quam Auctor inſtituit inter morbum Gallicum & Hydropem, poſſe colligi ab illo creditum fuiſſe hunc morbum, ſine prævio contagio, ſponte concipi poſſe.

III. Videtur gonorrhœam veneream obſervatam habuiſſe. ,, Viris, (*a*) *inquit*, genituræ ,, profluvium, quam ορ'όσπερμυς'δ Græci vocant, ,, ſæpe evenit, hoc præſertim tempore, dum ,, hæc conſcriberemus, veluti enim peſtilentia ,, plurimos afflixit. " Quæ ſi de virulenta gonorrhœa debeant intelligi, ea demonſtratura ſunt gonorrhœam in lue venerea multo citius adveniſſe, quam vulgo creditur.

IV. Primus eſt omnium, quos novi, qui diſſecuerit eorum cadavera, qui ex lue venerea ægrotaverat: ,, Obſervavere (*b*), *inquit*, priores Medici, ut ſi qui ignotis morbis interiiſſent, diſſectis cadaveribus, occulta morborum initia perſcrutarentur, ut pari exemplo ,, vivis prodeſſent. Idem in ſimia ſua facere ,, Galenum non puduit ignota mortis cauſa ſicut & nos in morbo Gallico fecimus. *Sed* ,, *multo diſertius alibi*. Oſſa, (*c*) *ait Ille*, ,, corrumpi novum non eſt; ſed abſceſſus innaſci mirum eſt, ut nuper vidimus, dum mulierem quamdam Gallico morbo interemptam ,, reſecaremus, cauſam morbi perquirendo, oſſa ſub omentis (*perioſtiis*) ſuis integris tumentia & ad medullam uſque ſuppurata invenimus. " Unde colligere eſt exoſtoſes, & ſuppuratas quidem, a lue venerea in ipſo morbi ingreſſu inductas fuiſſe.

V. Remedia quædam proponit ad luem veneream, ſed obiter, & ut occaſio oblata eſt, (*d*) ,, Ad ulcera, *inquit*, Gallici morbi in ,, cute enata, *puſtulas ſcilicet*, Elleborum ,, atrum cum axungia conterito ſalſa, adde vini ,, fæcem ſive crapulam cum Iride. *Alibi vero*, (*e*) Profluvium (*ſanguinis*) ex faucibus ex morbo Gallico efficaciter morbum levat; " quod hactenus inauditum, niſi de profluvio ſangſinis ex ore forte intelligatur, quod graviori vel diuturniori ptyaliſmo interdum ſupervenit, cum oris ulcera altiora vaſa ſanguifera depaſcuntur. Videtur alibi ſalivationis uſum notum habuiſſe: ,, Inter opportuna, (*f*) *inquit*, remedia (*cephalææ & hemicraniæ*) ,, ... ſunt quæ ore ſalivante pituitam evocant, magno quandoque impetu, ut in Gallico morbo, qui dum hæc conſcriberemus, ,, orbem pene crudeli tabe afflixit. Imo vero ,, non ignoraſſe ſalivationem cieri inunctione ,, ex argento vivo. Medicamentis (*g*) *inquit*, ,, mobiles fiunt (*dentes*) veluti qui in morbo ,, Gallico, unctis, plurimo argento vivo injecto, articulis & humeris inunguntur, quoniam nonnullos tremulos & paralyticos vidimus reſolutis nervis atque membrorum lacertis, una pariter dentes labefactatione periclitarunt, pluribus collapſi ſunt, nervulis ,, quibus adalligantur veluti vinculis diſſolutis. " Unde conſequitur inunctiones mercuriales vel in ipſis luis venereæ incunabulis adhibitas fuiſſe, atque adeo illarum uſum ipſi morbo quaſi æquævum eſſe.

VI. Liceat adjicere loca aliquot alia, a noſtro quidem inſtituto aliena, ſed animadverſione vere digna. I. ,, De rore Syriaco) (*h*) quem ,, Mannam nunc Officinæ vocant, ob thuris mannæ ſimilitudinem . . . . ſolvit leniter, *inquit* ,, *Ille*, nec ventrem turbat, regia quidem potione. Veteribus Matronis etiam uncias ternas dedimus, ſine moleſtia alvum humoribus ,, exonerantes. Ex Aſſyria (*forte Syria*) defertur. " Quæ videntur arguere mannam, de qua Benedictus a manna hodierna, quæ ex Calabria petitur, multum diſcrepaſſe. Ille ſane a manna ſua diſtinguit *Elæomeli*, quod *ex Apulia deferebatur*. II. De Rhabarbaro, ſeu *Radice barbara*. ut ille ait, quam dicit ætate ſua *auri pretium æquaſſe*. III. De veretri tenſione in mortuis perdurante (*i*) ,, Mirum eſt, *inquit*, ,, quod in caſtris vidimus ad Tarum in Parmenſi ,, agro, in pugna adverſus Gallos. Nuda erant ,, cadavera paſſim per ripas fluminis jacentia, ,, quorum inguina mire ſupra modum magnitudinis intenta erant, ſolis, ut puto, vapore ac heſterno imbre, quo corpora perfuſa ,, erant. " Cave tamen credas hocce phænomenum a lue venerea, qua virilia occuparentur, forte deducendum eſſe. In Gallos enim ea tantum caderet ſuſpicio, quos conſtat a regno Neapolitano rediiſſe lue venerea contaminatos.

(*a*) Medicin. Univerſal, *Lib.* 24. *Cap.* 6.
(*b*) Anatomices, *Lib.* 1. *Cap.* 1. (*c*) Ibid. *Lib.* 1. *Cap.* 6.
(*d*) Medicinæ *Lib.* 30. *Cap.* 12.
(*e*) Ibid. *Lib.* 8. *Cap.* 44.
(*f*) Medicinæ *Lib.* 1. *Cap.* 16.
(*g*) Ibidem *Lib.* 6. *Cap.* 15.
(*h*) Medicin. *Lib.* 2. *Cap.* 8.
(*i*) Medicin. *Lib.* 24. *Cap.* 19.

natos. Sed cadavera illa, de quibus Benedictus loquitur, non fuere Gallorum, (a) quorum vix centum in pugna Foronovana occubuerunt, at Venetorum potius, quorum cæſa ſunt ad quatuor millia: Quibus addi velim idem phænomenum in cadaveribus eorum haud raro obſervari, qui morte violenta, atque adeo convulſi interierunt, ut liquet ex Philippi Salmuthi *Obſervat. Medicar. Cent.* 3. *Obſervat.* 40.

Gaſpar Torrella Hiſpanus, natus eſt Valentiæ in Hiſpania ex patre Medico celebri; „ Genitor meus, *inquit ipſe*, *in Præfatione* „ *præmiſſa Tractatibus* De dolore & de ulce- „ ribus in pudendagra, Medicus fuit, cujus „ memoria ob hujus artis eximiam peritiam „ ſempiterna erit. Inſuper ſumus hac tempe- „ ſtate tres germani ab eodem patre nati, in „ eadem Facultate Doctores, inter quos ipſe „ minimus ſum. " Quocirca videtur locus eſſe conjiciendi inter fratres illos Gaſparis annumerandum eſſe Hieronymum Torrellam, Medicum Valentinum in Hiſpania, (b) qui Valentiæ edidit anno 1496. in 4. „ Opus de imaginibus Aſtro- „ logicis, an imagines cœleſtes auro impreſſæ „ habere vim morborum expultricem ſine ulla „ ſuperſtitione valeant?

Innotuit Torrella Cardinali Roderico de Borgia, qui & ipſe ex eodem regno Valentino oriundus, & a ſummo Pontifice Calixto III. ſuo avunculo ad Archiepiſcopatum Valentinum promotus erat anno 1455. & apud illum dignitate ſummi Pontificis potitum anno 1492. Medici domeſtici miniſterium obivit. Ipſe enim in antiquiſſimis ſuis Operibus anno 1497. ſcriptis ſe profitetur Alexandri VI. Pontificis maximi *Prælatum domeſticum ac Medicum* eſſe. Quod idem munus obtinuit etiam ſub Julio II. ut liquet ex alio ejuſdem Libro *De Regimine ſeu præſervatione ſanitatis* quem ad Julium II. ſcripſit anno 1506.

Ignoratur, quo tempore ab Alexandro VI. Epiſcopus Sanctæ Juſtæ renuntiatus ſit. Sed conſtat Auctorem de illo titulo gloriari in ipſo Tractatu *De Pudendagra*, qui omnium ipſius Operum antiquiſſimus eſt, & anno 1497. ſcriptus. Imo locus eſt conjecturæ ad eam dignitatem anno 1487. provectum eum fuiſſe, quod ipſe referat in laudati Tractatus procemio, „ agi tunc annum decimum, cum circa eccle- „ ſiaſtica occupatus arti Medicinæ minime va- „ care potuit; " niſi id non de Epiſcopatu, ſed de munere quodam Eccleſiaſtico apud ſummum Pontificem videatur intelligendum.

Epiſcopatus ille Sanctæ Juſtæ, quem Gaſparem Torrellam obtinuiſſe certum eſt, in Sardinia ſitus, ſuberat Metropoli Arboreenſi, vulgo *Oriſtagni*. Dicitur a Franciſco de Vico, *Hiſtoria general de la Isla y Reino de Sardenna*, *Part.* 6. *Cap.* 80. *&* 81. ſuppreſſus anno 1504. & unitus eſſe Eccleſiæ Metropolitanæ Arborenſi. Conſtat (c) tamen Gaſparem noſtrum Seſſioni ſecundæ Concilii Lateranenſis V. ſub Julio II. interfuiſſe anno 1512. & ſubſcripſiſſe cum titulo *Epiſcopi Sanctæ Juſtæ*: Unde neceſſe eſt, ſi jure ceſſerit, titulum ſaltem retinuiſſe.

Exſtant hujus Auctoris Libri duo *De morbo Gallico*, quorum unuſquiſque binos Tractatus comprehendit.

Liber *prior* prodiit Romæ cum ſequente inſcriptione.

„ Tractatus cum Conſiliis contra Pudenda- „ gram, ſeu morbum Gallicum, *cui adji-* „ *citur in fine*. Impreſſum Romæ per „ Magiſtrum Petrum de Laturre, anno „ MCCCCLXXXXVII, *die* XXII. No- „ vembris, ſedente Alexandro VI. Pon- „ tifice maximo, *in* 4. *Characteribus* „ *gothicis*, *Plagulæ* 6.

I. Proſtat initio illius Libri, „ Tractatus de „ Pudendagra, ſeu morbo Gallico, *qui ſcri-* „ *ptus fuit* ad Reverendiſſimum & Illuſtriſſimum „ in Chriſto Patrem & D. D. Cæſarem de Bor- „ gia, titulo Sanctæ Mariæ novæ Diaconum „ Cardinalem Valentinum; " Nempe Cæſar de Borgia, filius nothus Alexandri VI. Cardinalis dignitatem retinebat adhuc anno 1491. quam non abdicavit, niſi anno 1498. fratre natu majore Johanne de Borgia, Gandiæ Duce, an dolo, an caſu interfecto. Laudatur hic Torrellæ Tractatus ab Antonio Scanarolo, in Epiſtola ſua *De Morbo Gallico*, nec mirum cum Bononiæ typis excuſa fuerit anno tantum ſequente 1498.

In illo Libro affirmat Torrella „ malignam „ hanc ægritudinem incepiſſe anno 1493. in „ Francia (*hujus loco legitur* in Alvernia *in* „ *Collectione Veneta Aloiſii Luiſini*, *imo vero* „ *in altera ejuſdem Tractatus editione*, *quam* „ *Gaſpar ipſe Torrella nuncupavit Epiſcopo* „ *Abrincenſi*, *de qua mox*) & ſic per viam „ contagionis perveniſſe in Hiſpaniam, ad In- „ ſulas (*Siciliam*,) in Italiam, & finaliter „ ſerpendo totam Europam peragraviſſe, & ſi „ fas dicere eſt, totum orbem.

„ Dicunt Aſtrologi, *pergit Ille*, hunc mor- „ bum evenire a conſtellatione corporum ſu- „ perio-

---

(a) Le Pere Daniel, Hiſtoire de France, ad ann. 1495.
(b) Michael Mettaire, *Annal. Typograph.* Tom. I.
(c) Vide ad illum annum *Collect. Conciliorum P. Labbe*.

„ periorum: Nam dicunt quod effectus univerſalis in cauſas univerſales reſolvi debet, & „ hoc propter Saturnum exiſtentem in Ariete: „ Nam in Ariete & in Piſcibus ſunt quædam „ ſtellæ habentes virtutes generandi monſtra... „ Alii dicunt quod eſt flagellum Dei.

Refert inde eorum opiniones, qui putabant Morbum Gallicum deſcriptum fuiſſe ab Avicenna, 2. *Canone*, *Cap. de Thure*; ab Hugone Senenſi, *Conſilio 70. de infectione cutis*, *& aſaphati cum puſtulis faciei*; imo ab Hippocrate, *Aphoriſmis 20. & 21. ſectione 3.* & a Galeno, *Commentario in eoſdem Aphoriſmos*.

Morbus, ut ab Auctore deſcribitur, multiplex erat, „ & non ſervabat eumdem ordinem in„ vaſionis propter diverſitatem materierum pec„ cantium; nam, *inquit Ille*, in aliquibus in„ cipiebat a doloribus; in aliis a puſtulis cru„ ſtoſis humidis, ex quibus exibat humiditas „ favo mellis ſimilis; aliquando quædam mate„ ria ſimilis granis ficuum, rotunda & dura; „ in aliis exibat quædam humiditas ſimilis aquæ „ carnis, & aliquando ſanguis; aliis autem „ eveniebant puſtulæ cruſtoſæ ſiccæ, & ſic de „ aliis: & dolores non erant fixi, ſed ſolum „ nocturnales, ex quibus ſequebantur inſomnie„ tates.

Memorat Torrella „ multos modernorum, „ videntes hunc morbum procedere ex cauſa „ ſuperiori, non parcere regioni, tempori, „ ætati, ſexui, neque complexioni; non ſerva„ re eumdem ordinem...... idcirco negle„ xiſſe curam, conſulentes ne aliquid facerent, „ ſed eam dimitterent Naturæ: nam ea quæ „ tentaverant in variis infirmis, fuerunt potius „ nocumento, quam auxilio. *At vero addit* „ aliam ſectam Medicorum fuiſſe, cum qua „ ipſe tenet, dicentem hunc morbum cognitum „ eſſe cum ſuis cauſis & accidentibus, & fore „ curabilem,..... quod probat auctoritate, „ ratione & experimento.

Fatetur quidem morbum „ contagioſum eſſe „ ſicut ſcabies, cujus ſpecies eſt; *ſed* licet ut „ plurimum eveniat per viam contagionis, *cen*„ *ſet* nihilominus aliter poſſe evenire, ut uten„ do malo regimine,.... ſi utantur cibo & „ potu ſalſo, acuto aut amaro, ut evenit Ma„ giſtro Antonio Marci, Catalano, Artium & „ Medicinæ Doctori;.... Si non utantur bal„ neatione, ut erant ſoliti; ſi non mutent pan„ nos; ſi priventur exercitio aut frictionibus; „ aut ſi utantur medicinis aut cibis adducenti„ bus materiam ad cutim.

Credit *curam pudendagræ compleri diæta & potione*. Circa diætam multa proponit, ſed vulgaria. *Cura vero per potionem*, *tres indicationes* complectitur: „ Primam ad evacuandum „ phlebotomia & purgatione, præmiſſa humoris „ peccantis digeſtione: Secundam ad reſolven„ dum " & exſiccandum ope balneorum & re„ mediorum localium, inter quæ laudat præſertim ſudationem „ in furno calido, aut ſaltem „ in ſtufa: Tertiam denique ad conſumendum „ reliquias materiæ, ſi quæ remanſerunt in „ cute, " ope unguentorum, quorum varia proponit genera ex detergentibus, mundificantibus, exſiccantibus, addito etiam in nonnullis Mercurio ſaliva humana extincto, ſed ad minimam doſim.

II. Sequuntur in eodem libro, ex ordine temporis, *Conſilia quinque Medica*, ſeu potius Hiſtoriæ ægrotantium quinque, quos Auctor „ a „ menſe Septembris uſque ad menſem Octobris „ incluſive præſentis anni MCCCCLXXXXVII. „ ab hac crudeli ægritudine ad priſtinam ſani„ tatem perfectiſſime reduxit juſſu Rev. Dom. „ ſui Cardinalis Valentini, quem Deus *inquit*, „ protegat, viſitet atque defendat.

Æger I. Morbum contraxerat, quia „ de men„ ſe Auguſti anni 1497. rem habuerat cum mu„ liere habente pudendagram. Illi aderat ini„ tio ulcus in virga ſcum quadam duritie longa „ tendente verſus inguina ad modum radii, „ cum ſorditie & virulentia. Poſt ſex dies ul„ cere ſemicurato arreptus fuit ab intenſiſſimis „ doloribus capitis, colli, ſpatularum, brachio„ rum, tibiarum & coſtarum. Elapſis poſtea 10. „ diebus apparuerunt multæ puſtulæ in capite, „ facie & collo.

Alter æger, ſi Torrellæ fides ſit, ſed credat Judæus Apella, ex *immoderatis laboribus* per menſem Auguſtum anni 1497. & pravo regimine infectus fuit „ pudendagra ſanguinea „ cum ulcuſculis in virga, maculis latis, ru„ beis, ſive puſtulis in univerſo corpore, quæ „ cortices inſtar furfuris emiſerunt, ac demum „ doloribus intenſis capitis, colli & ſpatula„ rum.

Tertius „ per viam contagionis fuit infectus „ pudendagra phlegmatica cum puſtulis groſſis, „ cruſtoſis, ex quibus exibat ſordities groſſa, „ alba, ad fuſcedinem tendens, cum dolo„ ribus. " Curandum illum habuit menſe Octobre anni 1497.

Quartus „ infectus erat pudendagra ab anno „ uno, & ut ipſe retulit Torrellæ, evenit ei „ dormiendo in eodem lecto cum fratre ſuo „ infecto. " Aderant initio dolores, & deinde *puſtulæ groſſæ*, *cruſtoſæ*, *cineritiæ*, quibus evaneſcentibus rediere dolores cum ulceribus in tibia. Curatus fuit anno eodem 1497.

Quintus morbum concepit ſponte juxta Torrellam ex parva ſanguinis diatheſi. „ Fuit autem „ arreptus pudendagra cum puſtulis ac intenſiſ„ ſimis doloribus brachiorum, ſpatularum, col„ li, pedum ac manuum, & præcipue in in

„ par-

„ partibus anterioribus tibiarum, ubi oſſa quaſi „ a carnibus ſunt denudata.

Præmiſſis alterantibus, digerentibus, purgantibus, ſtufarum uſu, unde affatim ſudaverunt, & inunctione ulcuſculorum & puſtularum cum unguento detergente, omnes dicuntur perfecte convaluiſſe.

Nuper in manus venit altera ejuſdem Libri Editio *in* 4. literis gothicis paginarum 44. in qua nec annus impreſſionis, nec typograghi nomen indicatur, ſed quæ dicitur *impreſſa Romæ*. Nuncupatur hæc editio ab ipſo Torrella *Reverendo in Chriſto Patri & Dom. Dom. Ludovico de Borbonio, Epiſcopo digniſſimo Abrincenſi*, hoc eſt, Ludovico de Borbonio, filio ſpurio Johannis II. de Borbonio, Comitis Vindocinenſis, „ propter cujus preces, quæ ſibi præcepta fuerunt, *Auctor ait* ſe decreviſſe iterum hunc „ parvum Tractatum impreſſoribus tradere; & „ eo maxime cum videat hunc ſæviſſimum, „ peſtiferum ac contagioſum morbum undique „ ab imperitis mendoſa cura, & palliativa, ac „ irregulari curari, qui in deteriores lapſus „ infirmos cadere faciunt . . . . Deus ſit mihi „ teſtis, *pergit Ille*, quanta incommoda ac ſæva „ accidentia ex inunctionibus iſtorum Empiricorum ſequi vidi, & quot dies ſuos clauſerunt prætereo . . . . Legant igitur, *ſubjungit Idem*, Medici & Chirurgici hunc Tractatum, quibus ægritudines curare facultas „ datur. Ceteris vero imperitis & deceptoribus, ne amplius hos falſe curent, a Protomedicis prohibeatur.“

Liber poſterior Torrellæ ſequentem præfert titulum.

Dialogus de Dolore, cum Tractatu de Ulceribus in pudendagra evenire ſolitis.

Et in fine adjicitur, „ Finit libellus comprehendens veram & completam curam „ Pudendagræ, editus a Magiſtro Gaſpare „ Torrella, Epiſcopo Sanctæ Juſtæ, natione „ Valentino, qui fuit completus Romæ die „ ultima Octobris *per Johannem Beſicken & Martinum de Amſterdam*, ſedente Alexandro ſexto, Pontifice maximo.“

1. Prior hujus Libri Tractatus, qui inſcribibitur *De dolore in pudendagra evenire ſolito*, ſcriptus fuit *anno* 1499. *in oppido Bleſenſi* in Gallia, ut legitur in proœmio, ubi Auctor cum Cæſare de Borgia, *qui Curiam Chriſtianiſſimi Ludovici Francorum Regis ſequebatur*, *moram traxit per totam quadrageſimam propter aliquam aeris peſtiferi ſuſpicionem*. Non mirum igitur, ſi in illo Tractatu laudet Torrella *Tractatum de Pudendagra a ſe compoſitum ſuperioribus annis, quando Romæ erat*, Cæſaremque de Borgia, ad quem ſcribit, non Cardinalem dicat ut in priore, quippe qui dignitate illa ſe jam abdicaverat, ſed *Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Confalonarium ac generalem Capitaneum & Ducem Valentinæ*. Siquidem Cæſar de Borgia illo Ducatu a Ludovico XII. Francorum Rege, donatus fuit anno 1498. Gonfalonerius vero & Capitaneus generalis Sanctæ Eccleſiæ Romanæ ab Alexandro VI. patre ſuo renunciatus eſt die 29. Martii anno 1500. ut liquet *ex Diario Alexandri VI. a Burchardo ſcripto & a G.G. Leibnitio edito*. Unde colligere eſt Librum hunc Torrellæ, etſi Bleſis ſcriptus fuerit anno 1499. publici juris factum non fuiſſe niſi anno 1500.

In Epiſtola nuncupatoria fœde putideque adulatur Cæſarem Borgiam hominum ſceleratiſſimum, quem tamen aperte laudat; ceu „ unum „ qui ſæculum exornet ſuum, unum inter Principes doctum & literarum cultorem, unum „ literatiſſimum, unum in armis peritiſſimum, „ unum qui domi bellique magnus ævo illo videri poſſit, unum qui Eccleſiæ libertatem & „ auctoritatem dilucidet & augeat, a quo juſtitia Bruti, conſtantia Mutii, continentia „ Scipionis, fidelitas Marci Reguli, ac magnanimitas Pauli Æmilii ſuperetur.

Inter adulatoria mendacia videretur quoque referenda nomenclatio Cæſari Borgiæ adſcripta, quem *de Francia* dicit. Sed conſtat (*a*) a Ludovico XII. Cæſarem de Borgia, ejuſque poſteros omnes authentico diplomate dato menſe Maio anni 1499. in nomen ac ſcutariam teſſeram Franciæ (*au nom & armes de France*) adoptatos fuiſſe. Inde eſt quod teſte eodem Burchardo, hoc *Franciæ* nomen & Alexander VI. Cæſari de Borgia tribuerit, dum eum Gonfalonerium creavit; & Cæſar ipſe de Borgia ſibi arrogaverit. Sed iis miſſis, quæ ſunt alieni inſtituti, ad ea redeamus, quæ de lue venerea afferuntur & quæ ſunt noſtri.

Itaque in hoc Libello, in quo duo introducuntur Collocutores, *Vulgus*, quod de pudendagra multa quærit, & *Medicus*, qui Vulgi quæſtionibus reſpondet, legere eſt.

„ 1. Gallis manu forti Italiam ingredientibus, & maxime Regno Parthenopæo occupato, & ibi commorantibus, hunc morbum „ detectum fuiſſe: Idcirco ab Italis *Morbum* Gal-

(*a*) Hiſtoire Genealogique des Grands Officiers de la Couronne, par le Pere Simplicien. *Tome V. Duche de Valentinois.*

„ *Gallicum* cognominatum eſſe imaginantibus ipſum Gallis connaturalem eſſe: In Gallia vero, quia in reverſione Regis Caroli cum ſuis in Galliam hic morbus apparere incepit, credentes Gallos eum ex Neapoli apportaſſe, hanc ob cauſam *Morbum Neapolitanum* vocaviſſe.

20. Gaſparem Torrellam „ infinitos curaviſſe, & curari feciſſe; & intelligo, *ait Ille*, per curare eos, reduxiſſe ad ſalutem, non ſicut ille, qui multos curavit, ſicut dixit Galenus, de quorum numero nullus evaſit.

3. Aſtrologis non fidendum eſſe. „ Quid, *inquit*, Baronibus regni Neapolitani accidit tempore Innocentii, qui rebellarunt ſe contra Regem Ferdinandum cum maturo conſilio Aſtrologorum certa die & hora, qui poſt pauca tempora ab ipſo Rege capti, & trucidati ſunt. Sed quid opus eſt, *pergit Ille*, vetera recenſere? conſpice noſtris temporibus Ludovicum Sfortiam, Ducem Mediolanni „, (qui a Gallis Novarræ captus fuerat, die 10. Martis Aprilis, hoc ipſo anno 1500. quo ſcribebat Torrella) „ ejuſque fratrem Cardinalem Aſcanium „ (qui & ipſe intra paucos a capto fratre dies a Venetis comprehenſus & Ludovico XII. Gallorum Regi traditus fuerat) qui omnia conſilio a peritiſſimis Aſtrologis explorato agebant. „

4. Morbum Gallicum, „ extirpari poſſe cum auxilio Omnipotentis Dei, & glorioſiſſimæ Virginis Mariæ Matris ſuæ, ſi Præſidentes, ut ſummus Pontifex, Imperator, Reges atque alii Domini ordinent matronas inquiſitores hujus morbi, & perquirant in primis publicas mulieres, & ſi eas infectas invenerint relegent ad locum a Communitate ſeu a Domino deſtinatum, ibique curentur a Medico ſeu Chirurgico deputato & ſalariato, & hoc pacto infallibiliter exſtirpabitur morbus iſte non ſolum horrendus, ſed etiam contagioſus.

„ 5. Literarum ignaros, deceptores ac truſatores, ſuis temporibus uſos eſſe..... pernicioſis unguentis, cum quibus maximam auri copiam devorarunt. Prætermito, *inquit*, interitos, cruciatos, & ſecundum aliqua ſeu plura membra, quandiu vixerint, læſos, verſus quos Protomedici nullam faciunt inquiſitionem. Profecto impie agunt, ſed his cum ſua craſſa ignorantia dimiſſis, dico, quod primi in curatione Pudendagræ uſi ſunt *unguento Saracenico*, poſito a Guidone Chirurgico, in *Capitulo de ſcabie* in quo non pauca quantitas argenti vivi ponitur, ubi dicit quia *argentum vivum nocet membris principalibus, dentibus & gingivis; operatio iſtius unguenti est educere ſuperfluitates per os bavando, & per ſubaſcellas reſudando*, ex quo ſufficit, ut extrema inungatur ad ſolem aut circa ignem. *Si* meditaris operationem ejus, manifeſte malignitatem comperies, cujus recepta talis eſt.

„ ℞. Euphorbi, Lithargyrii *ana lib.* ß.
„ Staphyſagriæ *quartum* ß.
„ Argenti vivi *quartum* j.
„ Axungiæ veteris porci *lib.* j.
„ Incorporentur in mortario & f. *Unguentum*.

„ Alii vero ſecrete in domibus ſuis aut in hoſpitiis hoc unguentum faciebant, quo utebantur promittentes mirabilia facere cujus recepta talis eſt.

„ ℞. Thuris Maſtiches, *ana* ʒ. ij. ß.
„ Ceruſſæ *lib.* j ß.
„ Lithargyrii ℥. ij.
„ Argenti vivi ℥ jv.
„ Axungiæ porcinæ *lib.* j. ß.
„ Olei roſati ℥ jv.
„ M. f. *Unguentum*, ex quo totum corpus ungebant actu calido novem diebus continuis.

„ Alii vero emunctoria tantum ungebant cum hoc unguento, mirabilia pollicentes.

„ ℞. Cineris vitis *lib.* ß.
„ Axungiæ porcinæ *lib.* ij. ß.
„ Argenti vivi cum ſaliva hominis jejuni extincti *lib.* iv.
„ M. & cum ſucco Arantii. f. *Unguentum*.

„ Alii vero ex terebenthina de Pino, Maſtiche, Ceruſa, Thure, Argento vivo extincto cum ſaliva humana, Axungia porcina ſine ſale, oleo roſato & Pice græca unguentum conficiebant, cum quo infinitos interemerunt; ſicut præcedentes. Supradicta unguenta tanquam a peſte fugienda ſunt, & contra Practicantes inſurgant, ſi velint, Protomedici, aut ipſa natura humana clamabit: *Interficiuntur homines, non moriuntur*; qui ſi non in hoc ſeculo, in alio tamen reddent rationem, & ſubmergentur in puteo pœnitentiæ.

6. Affirmat ea cura mercuriali extinctos eſſe *Alfonſum de Borgia*, qui Alexandri VI. ex fratre Petro Ludovico nepos erat, & *ejus* (Alfonſi) *fratrem*, Johannem ſcilicet de Borgia, ut mihi quidem videtur, Archiepiſcopum Montis Regalis in Sicilia, ad Cardinalis dignitatem evectum ab Alexandro VI. anno 1492. quem conſtat (*a*) inter primos lue venerea occubuiſſe; præſagitque Cardinalem ipſum Segobricenſem,

(*a*) Vide d'Alexandre VI. & de Ceſar de Borgia. Par Alexandre Gordon *pag.* 34.

ſem; qui *unguento iſtiuſmodi curatus credebatur*, *non diu victurum eſſe*, *quia maraſmatus eſt*. Et ſane recte de illo augurabatur Torrella: Nam Cardinalis ille Segobricenſis, Bartholomæus ſcilicet Martinus, Valentinus apud Hiſpanos, Magiſter domus Papæ, Epiſcopus Segobricenſis, qui Presbyter Cardinalis titulo ſanctæ Agathæ in Suburra creatus fuerat ab Alexandro VI. anno 1496. unde Cardinalis Segobricenſis dicebatur, fato functus eſt 8. Kalendas Februarii, anno 1500. hoc eſt 1501. ſi novæ computationis ratio habeatur, juxta quam anni principium a prima die Januarii exordiri ſolemne eſt.

Porro notandum cenſeo Torrellam, qui a Mercurialibus ita abhorret in hoc Dialogo, in priore Tractatu pauculam Mercurii doſim cum unguentis ad ulcera miſcuiſſe, ſed forſan infortuniis quæ imprudenti Mercurialium uſu eveniſſe viderat, ab ea methodo deterritus eſt.

II. Tractatus alter poſterioris Libri, qui inſcribitur *De aliquibus ulceribus in Pudendagra evenire ſolitis*, multa continet de natura & cauſis ulcerum, ſed ex Arabum doctrina deprompta, ut ea ferebant tempora. Quod ad eorum curam attinet, ſuadet uſum multiplicem detergentium, mundificantium, incarnantium, conſolidantium &c. ſed cum quibus in iſto, ſicut in præcedente Tractatu, ne guttam quidem Mercurii admixtam reperire eſt.

Haud videtur ſilentio prætermittenda medicina, quam ad ulcera virgæ proponit, „ Infe„ctus, *inquit* & ulceratus in virga, quanto ci„tius poterit, faciat ſibi ſugi locum ulceratum „ab aliqua vili perſona, exterius ſemper ex„primendo, aut parumper ſcarificetur, aut de„ſuper apponatur parum de ſapone molli cum „calce, aut gallus ſive columbus in culo de„plumatus & excoriatus, ſic vivus loco ulcerato „ſæpius apponatur, aut apponatur rana per me„dium inciſa. „

Porro Lectorem monitum velim me ad prædicta excerpenda antiquis Operum Gaſparis Torrellæ editionibus uſum eſſe, quæ Romæ prodiere apud Petrum de Laturre & Johannem Beſicken & Martinum de Amſterdam: Multa enim addita, omiſſa, interpolata ſunt in Collectione Veneta Aloyſii Luiſini.

Natalis Monteſaurus, Veronenſis inpugnavit Opuſculum Nicolai Leoniceni *de Morbo Gallico*, Libello quem inſcripſit.

De Epidemia. quam vulgares Mal Franzoſo *appellant*, & quem in *Capitula* ſex diſtribuit.

I. In eo contendit (*a*) Morbum Gallicum novum non eſſe, ſed a Medicis olim deſcriptum ſuo nomine *Bothor*, *Aſaphati*, & *Tuſii*, hoc eſt, Tumorum, Tineæ & Furfurum ſive Porriginis, quod, licet ex ſe abſurdum ſit, multis tamen conatur confirmare, Leonicenum dure caſtigando quod aliter ſenſerit.

II. Ipſe tamen confitetur (*b*) „ malas, *ut lo„quitur*, diſpoſitiones anni 1496. & pro parte „anni 1497. in quibus intenſa caliditas tempe„ſtati pluvioſæ ſucceſſit, alias putredines in „corporibus humanis cauſaviſſe his tempori„bis .... & ideo alias puſtularum ſpe„cies; & forte, *ſubjungit Ille*. quod hæc diſ„poſitio provenit ab influentia ſtellarum, quæ „ad Medicum non attinet: Dicunt enim Aſtro„logi, quod cauſa harum puſtularum eſt con„junctio Saturni cum Capite Arietis.

III Dicit (*c*) „ quod in cura tres principa„les indicationes habendæ ſint, prima eſt hu„morum, qualeſcunque fuerint, evacuatio; ſe„cunda eſt debitum regimen in ſex rebus non„naturalibus, tertia eſt debitus localium uſus. Liquet abunde quibuſnam remediis prioribus indicationibus ſatisfieri poſſe putet juxta methodum therapeuticam illius ſæculi. Quod ad tertiam vero attinet, in uſum advocat unguenta ex detergentibus, mundificantibus, exſiccantibus &c. ſed cum quibus ne gutta quidem Mercurii admixta ſit.

Libellus ille Monteſauri edi debuit anno 1497, vel ut tardiſſime principio anni 1498. cum certum ſit Opus Antonii Scanaroli, quo impugnatur, ipſo anno 1498. typis excuſum fuiſſe.

Antonius Scanarolus, Mutinenſis, Diſcipulus Leoniceni, magiſtri ſui ſententiam de morbo Gallico a Natali Monteſauro inpugnatam defendendam ſuſcepit Diſſertatione, quæ (*d*) prodiit Bononiæ anno 1498. *in.* 4. cum hac Inſcriptione.

Diſputatio utilis de Morbo Gallico & opinionis Nicolai Leoniceni confirmatio contra adverſarium Natalem Monteſaurum, Veronenſem, eamdem opinionem oppugnantem. Ad cujus calcem ſic legitur, *Explicit Diſputatio utilis de morbo Gallico. Impreſſum Bononiæ die vero* XXV. Martii. MCCCCLXXXXVIII.

Diſſertationi præmittitur *Præfatio ad excellentiſſimum Medicum Neſtorem Morandum. Bononienſem*. Diſſertatio ipſa, quæ perbrevis, una ſerie ſcripta eſt, nec in capita, articuloſve

(*a*) *Capitulo* 3.
(*b*) *Capitulo* 4.
(*c*) *Capitulo* 6.
(*d*) Cornelius a Beughem *Incunabula Typographiæ*.

culoſve diſtincta. In illa Scanarolus criticas Leoniceni animadverſiones in quoſdam Avicennæ errores, quos Monteſaurus a ſe purgatos arbitrabatur, acriter propugnat. Ceterum de morbo Gallico, quæ a Leoniceno jam dicta erant, eadem repetit, multiſque probat morbum Gallicum & ab *Aſaphati* ſive Tinea, & a Lepra, & a ceteris morbis ante cognitis omnino diſcrepare, & effectum eſſe vere novum, epidemicum & inductum *nimia aeris intemperie in caliditate & humiditate*. Ceterum de curatione ſilet.

Franciſcus de Villalobos, Toletanus, (*a*) Medici munere functus eſt in aula Imperatoris Caroli V. & Philippi Hiſpaniarum Principis, unde colligitur illum floruiſſe initio ſæculi 16.

Tratado de la Enfermedad de las Bubas Salmanticæ, 1498. *in fol.*

Thomas Tamaius (*b*) qui regio munere Cronographi Indiarum functus eſt, affirmat librum hunc revera ſcriptum fuiſſe, & anno ac loco, de quibus mox, in lucem prodiiſſe; quæ ſi vera ſint, evincunt Franciſcum illum de Villalobos inter antiquos Scriptores de morbis venereis referendum eſſe, ac certiſſime omnium Hiſpanorum antiquiſſimum fuiſſe.

Ab eodem Franciſco de Villalobos opinor ſcriptum quoque fuiſſe Tractatum ſequentem, qui in Bibliotheca Bodleyana recenſetur.

Gloſſa in Plinii Hiſtoriæ Naturalis primum & ſecundum Libros,
Compluti, 1524. in folio.

certe conveniunt Auctoris tum nomen, tum ætas.

Simon Piſtor, *Piſtoris*, vel *Piſtorius*, (*c*) *natus in celebri familia oppidi Lipſici & unus ex ſummis ejus ætatis Medicis*, (*d*) Facultatis Medicæ Decanus in Academia Lipſienſi, ſcripſit *de Morbo Gallico* Opuſcula aliquot, ſigillatim recenſenda.

I. *Poſitio de Malo Franco*. Lipſiæ, *apud Marcum Brandt*,
1498. *in* 4.

Ne Lectorem celare videret, quid Medici naſcentis luis venereæ æquales de morbi natura ſenſerint initio, operæ pretium viſum eſt paulo copioſius hactenus explicare antiquiſſimos Tractatus, qui de ea lue olim editi ſunt; placetque ideo nunc *Poſitionem* ſeu Theſim, cujus mentio eſt, integram exſcribere, cum brevis ſit, & raro obvia.

Quæſtio. „ Utrum morbus jam currens, *ma*„ *lum Francum* appellatus, non proprie *male morigeratum* (*hoc eſt* ωαμυςγω) dictus, ex mu„ tatione aeris in qualitatibus manifeſtis, puta „ calido & humido, aut occulta in aere pro„ prietate ſit cauſatus?

Concluſio prima. „ Nec veteres, nec junio„ res Medici ſub aliis capitulis morbum Gal„ licum poſuerunt, quam quod eum *Puſtulas*, „ *Anthemata* aut *Alchumera* epidemialia nun„ cupaverunt.

Corollarium I. Cum male morigeratum (κωιλκτπρι) in humoribus, febribus & aliis dicatur, improprie malum Francum eo nomine appellatur.

Corollarium II. Qui ſimpliciter malum Francum *Elephantiaſin*, Saphati, Alchumera, aut Puſtulas dicunt, male de morbis talibus epidemialibus ſentiunt.

Concluſio ſecunda. „ Inter multos morbos ex „ mutatione aeris in qualitatibus cauſatos, ab „ Hippocrate *tert. partic. Aphoriſmorum* (*A*„ *phor.* 21. & 22.) poſitos, præſens male nu„ meratur, quamvis Lepræ plus quam alii mor„ bo in diſpoſitione & materia, quæ ſolum eſt „ atra bilis & nunquam pituita, aſſimilatur.

Corollarium I. „ Etſi qualitas manifeſta „ aliquid in talium morborum generatione ope„ ratur, non tamen cauſa ſufficiens eorumdem „ aſſignatur.

Corollarium II. „ Quamquam morbi ex „ mutatione aeris in qualitatibus, epidemiales „ dicuntur, non tamen ex hoc recte peſtiferi „ nuncupantur.

Concluſio tertia. „ Morbus jam currens, & „ ceteri peſtiferi, ex formis cœli cauſati, non „ immediate ex univerſali cauſa & cœleſti, „ ſine particulari & terreſtri, ſunt generati.

Corollarium I. „ Si cauſa univerſalis cœ„ leſtis ſufficeret ad talium morborum gene„ rationem, in omnibus locis, ſimul & æqua„ liter, uno tempore videremus operationem.

Corollarium II. „ Malum Francum non ex „ aeris in caliditate & humiditate mutatione „ ſolum procedit, ſed ex quadam in aere oc„ culta proprietate homines lædit.

Concluſio impertinens, „ (hoc eſt, *ad argu*„ *mentum non pertinens*.) Licet Aſtronomia „ pars Medicinæ non dicatur, multum tamen „ Medico utilis, imo neceſſaria, ut (*e*) Con„ ciliator refert, comprobatur.

Cor-

(*a*) Nicolaus Antonio, in *Biblioth. Hiſpana.*

(*b*) Vide Nicolaum Antonio, *ib.* (*c*) Melchior Adamus, in *Vitjs Germanorum Medicorum.*

(*d*) Ex Programmate quo *Rector Academiæ Lipſienſis Concionem funebrem Polycarpo Gottlieb. Scheehero indicebat habendam die* 11. *Martii* MDCCXXXVII.

(*e*) Petrus de Apono, *Conciliator* dictus.

Corollarium finale. „ Medici poſſunt ex ægritudinibus ventura prognoſticare; ſimiliter Aſtrologus ex aſtris futura prædicare.

Concluſio finalis. „ Morbus jam currens, *malum Francum* appellatus, non proprie *male morigeratum* dictus, non ex mutatione aeris in qualitatibus manifeſtis, puta calido & humido, ſed ex occulta in aere proprietate eſt cauſatus.

II. *Declaratio defenſiva cujuſdam Poſitionis* de Malo Franco *nuper per Doctorem Simonem Piſtoris diſputatæ*. Lipſiæ, *apud Marcum Brandt*, 1500. *in* 4.

Cum Piſtorus „ (*a*) concluſiones & corollaria, *de quibus modo*, ex ritu ſcholaſtica certaminis, in auditorio publico florentius ſtudii Lipſienſis, diſputative ſuſtineret, *Martinus Pollichius* impatientiſſime opponebat . . . ac invehendi & turbandi, quam docendi gratia magis adeſſe videbatur. " Hujus argumentis conatur ſatisfacere Piſtorius in Diatriba illa, in qua cave quæras quidquam præter cavillationes multas, tricaſque logicas ex ariſtotelica doctrina petitas, qualis vigebat tunc temporis in Academiis.

III. „ Confutatio conflatorum circa Poſitionem quamdam extraneam & puerilem DD. Martini Mellerſtad *de malo Franco*, nuper ventilatam in Gymnaſio. Lipſienſi. *Lipſiæ*: apud Marcum Brandt, 1501. in 4.

In hac Diſſertatione Piſtorius confutat *Reſponſionem* Martini Pollichii, Mellerſtadienſis, *in ſuperaditos errores Simonis Piſtorii de Malo Franco*, quæ Lipſiæ prodierat anno 1501. Lucubratio illa, ut & ceteræ quæ præceſſerant, jejuna, vitilitigationis plena, & logico potius quam medico digna, nec ſane mirum. Vix enim poterat anno 1498. hoc eſt, quarto anno poſt luis venereæ ingreſſum, quidquam accuratius expectari a Medico Germano, qui videtur non in Saxonia, ubi morbus ille nondum ſatis pervulgatus erat, ſed in Italia hujus notitiam hauſiſſe, quo ſolemne fuit Germanis Medicis per id tempus confluere ſtudiorum cauſa.

Melchiorem Adamum, *in vitis Germanorum Medicorum*, non latuit controverſia; quæ inter Piſtorum & Pollichium olim acrius agitata eſt. Narrat enim ortam eſſe *in Lipſienſi Academia* „ ſub annum milleſimum quadringenteſimum nonageſimum quintum (*octavum*) diſputationem de *morbo Gallico*, qui recens illis temporibus ex Africa (*America*) in Europam propagatus fuerat eſſetne ἐγχώριον, an κόριωντε permagnam diſſenſionem inter *Martinum* Pollichium, *Mellerſtadium*, *de quo infra ad annum* 1501. & Collegas exſtitiſſe, in quibus eminuit Simon Piſtorius, natus in celebri familia oppidi Lipſici, unus & ipſe ex ſummis ejus ætatis Medicis; hincque factum fuiſſe ut Piſtorius ad Electorem Brandeburgenſem; in vicinam Marchiam, Pollichius autem in aulam Friderici III. Saxoniæ Ducis, Septemviri, evocaretur.

Sebaſtianus Aquilanus. Ignoratur hujus Medici nomen, ut & Leoniceni, de quo ſupra *ad annum* 1497. Vox enim *Aquilanus* illius patriam deſignat, quippe oriundus erat ex *Aquila*, Civitate regni Neapolitani, ab Amiterni ruderibus haud longe diſſita quæ Aprutii ulterioris caput eſt, ſedeſque Epiſcopalis ſub Metropoli Romana. Dicitur (*b*) Aquilanus medicinam p blice docuiſſe in Academia Patavina, mortem obiiſſe Aquilæ anno MCCCCXLIII. (hoc eſt, ut opinor, MCCCCCXLIII,) atque ibi ſepultum jacere in Eccleſia Sancti Maximi.

Scripſit Sebaſtianus ad Ludovicum de Gonzaga, Epiſcopum Mantuanum, Epiſtolam, publici juris factam cum hac Inſcriptione,

„ Ad Excellentiſſimum D. D. Ludovicum de Gonzaga, Marchionem &c. Mantuæ Epiſcopum, Sebaſtiani Aquilani interpretato morbi Gallici & cura.

in qua ait ſe referre, *quæ elapſis diebus de ægritudine*, *quam* Morbum Gallicum *vocant*, *apud Principes ſuos diſputata erant*: quibus videtur ſubindicare diſputationem Ferrariæ habitam, de qua plura vide in articulo *De Leoniceno*. Sane conſtat Ludovicum Conzagam, qui Ludovici Mantuæ Marchionis quartogenitus erat ſedem Mantuanam tenuiſſe ab anno 1483. ad annum uſque 1511. quo fato functus eſt. Potuit ergo ea Epiſtola ad illum facile ſcribi anno 1498. ut vel inde colligi poſſe videtur, quod Sebaſtianus neminem laudet, laudetur vero ipſe a Jacobo Cataneo de Lacu Marcino una cum Leoniceno & Torrella, hoc eſt, cum primis & antiquiſſimis Scriptoribus de lue venerea.

Conſtat eam Aquilani Epiſtolam non modo editam fuiſſe anno 1517. Bononiæ in 8. apud Benedictum Hectorem cum Marco Gattinaria, *De Curis ægritudinem particularium*, Gentili de

(*a*) Piſtor in *Prologuio Declarationis*.
( ) Nicolaus Toppius in *Biblioth. Neapolitana*.

de Fulgineo, Blaſio Aſtario, & Cæſare Landulpho; ſed Lugduni typis prius excuſam fuiſſe anno 1506. apud Bevelaque, *in* 4. una cum Marco Gattinaria, Blaſio Aſtario & Cæſare Landulpho, ut videre eſt apud Mercklinum in verbo *Marcus Gattinaria*.

In ea Epiſtola *declaratur primo, quo nomine debeat appellari hæc ægritudo, & quod in Galeni Operibus memoria habeatur*, in cujus opinionis confirmationem loca non pauca e Galeno adducit *De Elephantiaſi*; ut hanc cum Morbo Gallico eamdem eſſe conetur aſtruere: Statuit *ibidem ſubjectivam* hujus morbi *cauſam*, ſive ſedem eſſe in cute. *Vidimus* (*a*) inquit, *in anatomia puſtulas iſtas* (gallicas) *vix penetrare cutim, plurimas vero in ipſa ſuperficie*.

Secundo vero inquirit, *an talis morbus ſit unus vel plures?* Et unum eſſe, nempe elephantiaſim ſolam Auctor pronunciat.

Tertio venit in rationalem curam, quæ juxta eum perficitur *Diæta, Pharmacia & Chirurgia: Diæta*, qua præſcribitur rectus uſus rerum nonnaturalium: *Pharmacia*, quæ varia ſuppeditat remedia, purgantia, digerentia, alterantia, inter quæ plurimum laudat vinum viperarum; Demum *Chirurgia*, ope ſcilicet phlebotomiæ, & unguenti, quo ulcera & puſtulæ illinuntur.

Id unum notatu dignum videtur, quod in compoſitione unguenti Mercurium admittat ad partem decimam quintam. At vero ſequentia immediate ſubdit. „ Ab hac (*b*) tamen unctione caveant, qui ſunt debilis complexionis; etenim potius ſophiſtica invenitur, quam „ vera: Nam vidi fere omnes recidiviſſe ut „ prius. Sed ſi quis hoc pati poteſt, curatur.

Jacobus Romerus. Scribit (*c*) Georgius Hieronymus Velſchius a Jacobo illo Romero, cujus manuſcriptos libros ipſe poſſidebat, memorari ſequentia remedia contra „ *morbum puſtularum*, hoc eſt, contra *luem veneream*, ab „ Epiſcopo Trevirenſi ad Regem Romanorum „ anno 1498. tranſmiſſa, nempe.

„ Purgans ex Caſſia & Diapruno ſolutivo cum „ Rhabarbaro, infuſis in aqua fumariæ.

„ Collutionem oris ex melle roſato cum alumine, aqua plantaginis & roſarum.

„ Balneum ex decocto fumariæ, Betonicæ, „ Chamæmeli, Origani, Rutæ, Serpylli, a „ cujus uſu ſpiritus vini aluminatus toti corpori illinebatur.

„ Unguentum ex reſina alba, oleo communi, ceruſa, thure, maſtiche, ſucco lapathi „ & caphura per quinquiduum obſervata diæta „ applicandum: Et ſyrupum fumariæ cum acqua „ intybi ac borraginis aliquandiu bibendum.

„ Veſtigiis autem ulcerum oleum ceruſſatum, „ ſive unguentum nutritum, aquamque ad artus ex tuthia præparata, caphura cum vino „ malvatico chalybeato ſoluta & inſolata. *Unguentum item* ex lithargyro argenti crudo, „ alumine uſto, hydrargyro, thure albo, maſtiche, terebenthina clarificata, & oleo olivarum.

„ Ac denique confortans ex Theriaca, confectione perlata, cum Diapruno ſimplici, „ aromat. roſat. Citriis conditis, Diarrhod. lapidibus pretioſis, coralliis, margaritis, & „ ſucco cydoniorum mixtis.

Hactenus Velſchius. Hæc autem ideo referre placuit, ut magis inde innoteſceret, qua remediorum farragine lues venerea oppugnaretur in principio. Porro cave credas *Regem* illum *Romanorum*, ad quem tranſmiſſa dicitur methodus illa curatoria anno 1498. alium eſſe a Maximiliano I. Conſtat enim illum, quanquam imperio potiretur pleno jure jam ab anno 1493. ex quo defuncto Patri Frederico III. ſucceſſerat, non alia quam *Regis Romanorum* appellatione uſum eſſe per annos quindecim, quia Coronam Imperialem nondum acceperat, donec tandem anno 1508. profectus Romam coronationis cauſa Tridenti, ubi ſubſiſtere coactus fuit, a Venetis tranſire prohibitus, Imperatoris nomen ſibi primum aſſumpſit, quamvis non coronatus, ſed approbante Julio II. ſummo Pontifice: Qua de re vide quæ ſupra *ad annum* 1596. dicta ſunt, ubi de Sebaſtiano Brant.

Johannes Geppingenſis, hoc eſt, natus Geppingæ, in oppido Ducatus Vvurtembergici, *Chirurgus Frederici III. Imperatoris, & Maximiliani I.* illius *filii, magni æſtimabat*, ut refert (*d*) Georgius Hieronymus Velſchius, *contra variolas verrucales*, hoc eſt, contra puſtulas venereas duriores, *unctionem ſive aquam ex auripigimento arſenico, thure, myrrha, nitro & ſale ammoniaco cum vino decoctis & colatis paratam*.

Sed cum in hanc unctionem recipiatur auripigmentum, de quo tanquam veneno ſemper diffidendum eſt, multo tutior eſt unctio altera, qua *Uldalricus, Johannis* illius *filius* utebatur,

(*a*) *Capitulo* 1. (*b*) *Cap.* 3.
(*c*) Sylloge Curat. & Obſervat. medicinal. In not. *ad Obſer. IV.* *Marcelli Cumani pag. m.* 14.
(*d*) Sylloge Curat. & Obſervat. medicinal. In *notis ad Obſervat. IV.* Marcelli C mani *pag. m.* 35.

tur., (*a*) ut apud eumdem Velſchium legitur, *ex pinguedine porcina, thure albo, thymiamate, maſtiche & hydrargyro extincto; decocto hordei enulato in potum adhibito.*

Cave Chirurgum illum *Johannem Geppingenſem*, cum Medico *Johanne Culmano*, *Geppingenſi*, confundas, a quo ætate plurimum differt. Ille enim vivebat ſæculo XV. exeunte; hic vero ſæculo XVI. ad finem jam properante, quippe qui *Johannis Marinelli commentariis in Hipocratem argumenta nova in ſingulos Libros addidit* in editione Veneta anni 1575, & (*b*) literarum commercium cum Conrado Geſnere coluit. Vide *Epiſtolas medicinales Conradi Geſneri Tiguri editas in* 4. *anno* 1577.

Bartholomæus Montagnana, Junior, (*c*) Patavinus, Philoſophus ac Medicus, & in Academia Patavina Medicinæ Profeſſor, ſcripſit Conſilium Medicum ad Petrum Zenum, Venetum, *per Illuſtriſs. & Reverendiſs. Epiſcopo, & Hungariæ Vicerege*, morbo Gallico laborante, quod primum editum eſt in ſecundo Tomo Collectionis Venetæ Aloyſii Luiſini, *anno* 1567.

I. „ In hoc conſilio docet Auctor circa Theoriam, 1. Morbum Gallicum eſſe malam diſpoſitionem epidemialem, cum plurimos homines ſimul invadat ex aeris mutatione.

2. Morborum gallicum „ incipere judicio ſuo in pudendis, propter maximam proportionem currentem inter pudenda & talem morbum, merito influxus cæleſtis, ut dicunt Aſtrologi, ex conjunctione Saturni in capite Arietis cum Scorpione dominante pudibundis.

3. „ Errare illos, qui dicunt hunc morbum eſſe Aſaphati, cum ex ſententia Serapionis *primo Breviarii*, & Rhaſis, *nono ad Almanſorem*, & in Libro *Diviſionum* ſimiliter ex ſententia Meſuæ & Avenzoar, Aſaphati ſint ægritudo appropriata capiti.

4. „ Ex his probabiliter concludi poſſe hunc morbum Hippocrati, Galeno, Avicennæ & aliis Medicis antiquis incognitum fuiſſe, & propterea nos ejus nomine proprio carere: Si etenim Avicenna ipſum cognoviſſet, utique aliquod de eo capitulum feciſſet, & ipſum nomine proprio appellaſſet, ſicut in ceteris multis fecit.

5. „ Neque propter hoc noſtros illuſtres Auctores eſſe de inſufficientia criminandos, quia ſunt aliquæ ægritudines, quæ non accidunt niſi longis temporum intervallis; & forte ſequuntur ſtellarum conjunctiones, quæ non fiunt niſi raro, & in magno temporis decurſu, & forte etiam alias cauſas raro contingentes & cum diuturno annorum intervallo.

6. „ Sic Galenum. ut refert Avicenna, 3. *quarti, cap. de Vena Medene*, nunquam vidiſſe illam ægritudinem, (*venam Medinenſem*), neque vidiſſe febrem ſeptenam aut novenam, & propterea negare eas dari.

7. „ Sic eumdem non vidiſſe lapidem egredientem ab inteſtinis, ſicut ipſe recitat (*d*) in *libro de interioribus*; & tamen (*e*) Gentilem vidiſſe eum bis : . . . Gentilem vidiſſe quoque lapidem a Stomacho egreſſum per vomitum poſt vehementes ſtomachi dolores, quod a prædeceſſoribus non fuit viſum.

8. „ Sic ignoraviſſe etiam omnes Medicos, excepto Avenzoar, ægritudinem cauſatam ab animalibus genitis in canna pulmonis, quæ animalia minora ſunt muſcilionibus, quæ cum transferuntur de loco ſuæ originis, reſultat tuſſis ex illorum motu.

9. „ Ita pariter non videri inconveniens, quod morbus gallicus appareat temporibus noſtris, qui tamen temporibus Hippocratis, Galeni & Principis (*Avicennæ*) non fuit.

10. Inde tamen non ſequi, „ quod nunquam fuerit, imo neceſſe eſſe ipſum alias fuiſſe, ſi mundus eſt æternus, ut voluit Ariſtoteles, 8. *Phiſicorum* & 1. *Cœli*. Eædem enim revolutiones & ſtellarum conjunctiones, & cauſæ ipſarum productivæ, infinities fuere . . . Si vero mundus eſt factus de novo (ut eſt rei veritas) credendum eſt etiam talem morbum alias fuiſſe, non tamen tempore illuſtrium Auctorum prædictorum, quorum Opera temporibus noſtris vigent.

II. Circa Therapeiam vero jubet, 1. Accuratum eſſe *regimen ſex rerum non-naturalium*, quas nominatim perſequitur omnes. Inter cetera vero preſcribit, ut *coitus ſit temperatus, & ineundus celebrata jam prima & ſecunda digeſtione, cum mediatur diſpoſitio in digeſtione tertia*. Egregium ſane conſilium, quod daretur Epiſcopo, & ſi vera conjicio, Epiſcopo jam valde ſeni!

2. Deinde multis proponit curationem methodicam luis venereæ ex alterantibus, temperantibus & purgantibus variis, ſed ne verbum quidem addit unum de Guaiaco, Sarſaparilla, China, Hydrargyro, &c. hoc eſt, de præſentiſſimis lui veneræ remediis, & quæ ſem-

(*a*) Ibidem. (*b*) Johann. Georgius Schenckius *in Biblioth. Iatrica*.
(*c*) *Ipſe in Conſilio* Urbem Patavinam *vocat* ſuam.
(*d*) Hoc eſt, *Lib.* 6. *De locis affectis*, *Cap.* 2.
(*e*) In *Expoſitionibus* cum Textu Avicennæ.

ſemper uſu receptiſſima fuerunt, ſi primos & paucos morbi annos excipias.

Hæc ergo, niſi fallit animus, fidem manifeſtam faciunt Conſilium hocce brevi poſt acceſſum morbi ſcriptum fuiſſe; neque enim puto poſſe quemquam facile induci, ut credat ab Medico, qui tardius, iiſque temporibus ſcripſerit, quibus Guaiaci uſus innotuerat, vel Mercurii efficacia explorata erat, potuiſſe remedia iſtiuſmodi, certa, tuta, efficacia omnino omitti, & illorum loco vana & futilia auxilia ſubſtitui. Qua de re, ſi dubium ullum ſupereſſet, poſſet adducta concluſio multis & egregiis argumentis confirmari, tum quod in hoc conſilio de morbo gallico verba fiant, tanquam de *nupero* affectu; tum quod luis venereæ cauſæ in ſiderum influxus referantur, ut primis morbi naſcentis annis vulgare fuit; tum maxime quod a (*a*) Bernardino Scardeonio & a (*b*) Nicolao Comneno Papadopoli, expreſſe narretur Bartholomæum illum Montagnanam, qui conſilii Auctor eſt, extremum diem obiiſſe Venetiis jam ſenem anno 1525.; ex quibus palam eſt conſilium, de quo agitur, in gratiam Georgii Martinuſii ſcriptum non eſſe, ut mihi in priore Operis editione viſum fuit, quippe qui in Monaſterio ſuo prope Budam latebat adhuc obſcurus anno 1526., quo Ludovicus II. Rex Hungariæ, miſerrime interiit, paludis voragine abſorptus, dum malæ pugnæ Mohacenſi ſe ſubduceret, nec prius ad ſummos honores pervenerit, quam anno 1541., poſt mortem Johannis Zapolihæ, Tranſylvaniæ Principis, & Regis Hungariæ, cujus partes ſtrenue foverat, & a quo filii Johannis Stephani tutor inſtitutus fuit.

At vero excluſo Martinuſio, quem in illius vicem ſubſtituas haud promptum eſt reperire, & in ea cogitatione diu ipſe verſatus ſum, ut odorarer pro quo ægroto conſilium Montagnanæ ſcribi potuerit. Mihi quidem venit in mentem Fredericus Caſimirus, filius Caſimiri IV. Regis Poloniarum, & Vuladiſlai VI. Regis Hungariæ frater, qui Epiſcopus erat Cracovienſis ineunte ſæculo XVI., & quem (*c*) Hiſtorici referunt morbo gallico confectum obiiſſe anno 1503. Sed non diffitendum eſt nimium multa eſſe, quæ conjecturæ repugnant.

1. Quod Fredericus ille creatus fuerit Cardinalis ab Alexandro VI. anno 1493., atque adeo ante ingreſſum luis venereæ: Conſtet vero illum, cui conſilium ſcribitur, Epiſcopum tantum fuiſſe.

2. Quod Fredericus ille Hungariæ Prorex nunquam fuiſſe legatur: Conſtet vero Hungariæ *Proregem* illum fuiſſe, de quo in conſilio quæſtio eſt.

3. Quod æger, cui conſulitur, non iis compelletur titulis in conſilio, quibus compellari decuiſſet Fredericum Caſimirum, S. E. R. Cardinalem, filium Caſimiri Regis Poloniæ, fratremque Vuladisiai, Hungaria Regis, & Johannis Alberti, Regis Poloniæ.

In hac autem obſcuritate ac dubitatione, nullus alter ſuppetit aptior, quam Thomas Bacoczius, qui humili loco natus in oppido Diœceſeos Veſprimienſis, in inferiore Hungaria, *Herdouts* dicto, (*d*) *Bononiæ & Ferrariæ excolendo doctrinis operam dedit* unde regreſſus in patriam *tanta polluit auctoritate, ut non ſolum* Matthiæ Corvini; *Regis Hungariæ Cancellarius, & nobilium Civitatum Epiſcopus, Javarinenſis primo, deinde* Agrienſis, & demum *Archiepiſcopus Strigonienſis*, & quod ad rem proprius facit; *tandem totius regni Arbiter fuerit*.

Suppudet me certe Viro celebri, Epiſcopo, Cardinali, contractæ luis venereæ notam inurere, tanto quidem magis quod ad id ſuſpicandum conjectura ſolum ducor, cum Hiſtorici ſileant. Sed tot veriſimilia concurrunt, ut aſſenſum retinere difficile ſit. Quod ſi conjectura iniquior videatur, judicii temeritatem poſſunt elevare tum mores ſæculi, quo Bacoczius vixit, qui erant perditiſſimi, tum mores Bacoczii ipſius, qui depravationis aulæ, ubi diu verſatus eſt non fuit ſatis immunis.

Reſtat, ut expiſcemur quo tempore vitæ Bacoczii conſilium, de quo agitur, ſcriptum ſit. Deſiit ille vivere anno 1521., jam ſenex: ſed conſilium multo prius ſcribi debuit, & antequam ad cardinalitiam dignitatem eveheretur, cum ſcriptum dicatur *pro Illuſtriſſimo & Reverendiſſimo Epiſcopo & Hungariæ Vicerege*, neque veriſimile ſit honorificam Cardinalis appellationem ab Auctore omiſſam fuiſſe, ſi ad ægrum, cui conſilium ſcribebatur, pertinuiſſet. Conſtat autem Hiſtoricorum teſtimonio Thomam Bacoczium (*e*) *in Senatum Cardinalium, Vuladiſlai VI. Regis Hungariæ, & Reipublicæ Venetæ precibus, adlectum fuiſſe ab Alexandro* VI.,

(*a*) De antiquitate Urbis Patavii & Claris Patavinis, *Lib. 2. Claſſe 9. pag. m. 212. 213.*

(*b*) Hiſtoria Gymnaſii Patavini, *Tom. I. pag. 298.*

(*c*) Ciaconius ab Oldoino auctus *in Vitis Pontificum, in Vita Alexandri VI.* Nicolaus Iſthuanffus, *De rebus Hungaricis, Lib. 6.*

(*d*) Ciaconius ubi *ſupra*.

(*e*) Ciaconius, ubi *ſupra*.

VI., *die* 28. *Septembris anni* 1500. *ſub titulo SS. Silveſtri & Martini in montibus*. Inde ergo ſequitur conſilium ſcriptum fuiſſe anno 1499. vel anno 1500. ineunte, ut tardiſſime. Quæ ſi admittantur, conſilii doctrina cum vulgaribus ætatis illius placitis conſentiet circa omnia; circa *Theoriam* quidem, tunc enim conſtans opinio erat luem veneream epidemialem eſſe, & ab influxu ſiderum productam fuiſſe: circa *Therapejam* vero, tunc enim nulla curatio alia uſu recepta erat præter methodicam, cum Guajacum nondum innotuiſſet, & inunctiones ex hydrargyro apud pleroſque Medicorum male audirent, ut patet exemplo Gaſparis Torrellæ, de quo modo.

Ex his ergo liquet 2. Conſilium, de quo hactenus, non ſcriptum fuiſſe, (*a*) ab antiquiore Bartholomæo Montagnana, qui *ſenior* dictus eſt, & qui in Academia Patavina claruit circa annum 1446., cum ille mortuus dicatur anno 1460., diu ante luis venereæ ingreſſum.

2. Sed a recentiore altero Bartholomæo Montagnana, qui *junior* appellabatur, & nepos erat prioris, quem diſerte vocat *Avum ſuum paternum colendiſſimum*: Neque repugnat temporum ratio, cum enim prior anno 1460., poſteriorque anno 1525. exceſſiſſe dicatur, interjacent inter utriuſque obitum anni 65. qui ad duas generationes, filii nempe & nepotis, ſunt plus quam ſatis.

SÆCULUM DECIMUM SEXTUM.

Conradus Schelling, Heidelbergenſis, ſcripſit (*b*)

Conſilium ad puſtulas malas, *morbum quem malum de Francia vulgus appellat*, *editum Heidelbergæ*, in 4.

Auctor ille medicus fuit *Philippi*, *Electoris Palatini*, teſte (*c*) Johanne Georgio Schenckio. Cum autem Philipus ille, Poſthumus dictus, filiuſque Ludovici III. Electoris Palatini, & Margaretæ filiæ Amedæi VIII. Ducis Sabaudiæ, natus ſit anno 1448. obieritque anno 1508. veriſimile eſt Conradum Schelling, qui ejus Medicus fuit, ſcripſiſſe laudatam Diſſertationem circa annum 1500. quod ſane & ipſa inſcriptio videtur ſatis innuere.

Hoc Opus Conradi Schelling videre nondum contigit, ſed tantum *Conſilium ad peſtem*, germanice ſcriptum & editum Heidelbergæ *in* 4.

Petrus Riccius, vulgo *Crinitus*, Florentinus, haud incelebris philologus, Angelo „ (*d*) Politiano præceptore *uſus eſt*, *quo* defuncto nobiles adoleſcentes ipſe erudiit, ſed ita ut „ familiarius aliquanto, cum iis verſaretur, „ quæ res, ut Jovius narrat, morti cauſam „ præbuit, nam poſt cænam dum jocoſe rixatur, „ cantharo frigidæ a petulanti conviva „ perfuſus obriguit, doloreque contumeliæ in „ ἀκμῇ ætatis deceſſit, (*e*) natus annos 39. „ ſub initia ſeculi XVI.

Scripſit Crinitus *De honeſta Diſciplina* Libros XXV. anno 1500. *De Poetis Latinis* Libros V. anno 1505. *Carminum ſive Poematum* Libros II. circa eadem tempora, ſed diverſis tamen annis, ut (*f*) *De Virtute* Johannis *Andreæ Lamponiani*, *Tyrannicidæ*, ſive potius Sicarii (*g*) Principis ſui Galeatii Mariæ Sfortiæ, Ducis Mediolanenſis, anno 1479. (*h*) „ De obitu Laurentii Medicis, ad Johannem „ Picum, Mirandulanum, *anno* 1492. (*i*) De „ obitu Johannis Pici, Mirandulani, Viri Clariſſimi, *anno* 1494. (*k*) Ad Ferrandum Aragonium, *juniorem*, Neapolis & Siciliæ Regem, „ *anno* 1496. (*l*) Ad Marullum, Byzantium, „ *ante annum* 1500. (*m*) De Ludovico Sfortia, „ Principe clariſſimo, qui proditus eſt per Helvetios, *anno* 1500. (*n*) De obitu Poetæ Marulli, Bizantii, " qui cæco amnis Cæcinæ vado cum equo abreptus fuit anno 1500. (*o*) De

(*a*) *Apud omnes Bibliographos*.

(*b*) Schenckius, *in Bibliotheca Iatrica*. Lindenius, *De ſcriptis Medicis*. Paſcalis Gallus, *in Bibliotheca Medica*. Merklinus in *Lindenio renovato*.

(*c*) Ubi *ſupra*.

(*d*) Gerard. Johann. Voſſius *D. Hiſtoric, Latinis*, *Lib.* 3. *Cap.* 12.

(*e*) Johann. Albertus Fabricius, *in Bibliotheca latina media & infima ætatis*

(*f*) Carmin. *Lib.* 2. *Od.* 7.

(*g*) Memoria noſtrorum Patrum, cum Galeatius Mediolanenſium Princeps Andream Lampugnanum injuriis affeciſſet, illo tandem, dum ſacris adeſſet, pertinaciter in ipſo templo enſe necatus eſt. *Auguſtinus Niphus*, *Cap. IX. Libri* De Rege & Tyranno, *Neapoli editi anno* 1534.

(*h*) Libro 1. Od. 4.

(*i*) Lib. 2. Od. 13.

(*k*) Libro 2. Od. 1.

(*l*) Lib. 2. Od. 10. 22.

(*m*) Lib. 2. Od. 20.

(*n*) Lib. 1. Od. 15. (*o*) Lib. 2. Od 3.

De laude Conſalvi Ferrandi in victoria Liriana contra Gallos, anno 1503. &c.

Liquet inde Crinitum vixiſſe & ante & poſt expeditionem Neapolitanam, atque adeo illius expeditionis tempore in Italia floruiſſe, quod adhuc certius demonſtratur ex duobus Criniti Odariis, quæ inter cetera extant. (*a*) Alterum ad *Fauſtum* quemdam ſcriptum eſt, *de Carolo, Rege Francorum, cum ad Urbem* Romam *tenderet cum exercitu*, quod in ann. 1494. cadit.

Sed interim Carolus ad Urbis mœnia
  Cum copiis victor agitur,
Audaxque monſtrat militi Romam ſuo,
  Et comminatur Patribus.
. . . .
Pœnam rependet innocens Neapolis,
  Virtutis immemor ſuæ;
Et occidet Aragoniæ clarum decus.
  Sic Mars cruentus imperat,
Qui nunc feroces Galliæ turmas fovet,
  Ridens inertes Italos.

unde Criniti animum erga Gallos iniquiorem fuiſſe colligere eſt.

In altero (*b*) agitur *de laude Franciſci Gonzagę, Principis illuſtriſſimi Mantuani, cum ad Tarrum, contra Gallos dimicavit*, nempe anno 1495. in Pugna Foronovana.

Qui nuper audax vindice dextera
Horrenda Victor reppulit agmina
Gallorum, & idem reddidit Italis
Antiquum imperium atque opeis.
  Salve, o præſidium & ſalus.
Tu ſolus auctor Barbaricam luem
Viſendus acri ferrens agmine
Repreſti, & inter mille cadentium
Cædes horrificas Virum
  Virtutis retines decus.
Tu præpotentis gloria Mantuæ,
Tarrum cruentas cæde potentior,
Ferrata ſævæ robora Galliæ
Perrumpens ſimul impetu
  Obtruncas aciem hoſtium.

Quæ verborum exaggerationes & carmina ſatis *male tornata* eo tandem recidunt, ut ſignificent novem millia Gallorum, duce Carolo Rege, viam ſibi marte patefeciſſe, obtrito fugatoque Italorum exercitu, cui præerat Franciſcus ille Gonzaga, Marchio Mantuæ, & in quo quadraginta fere militum millia numerabantur, victoriamque habuiſſe tam claram atque certam; ut fere quatuor Italorum millia conciderint, cum vix centeni Galli deſiderati ſint.

Sed hæc omittamus, ceu aliena. Qualitercunque Crinitus in Gallos affectus fuerit, potuit ſaltem ille, cum æqualis fuerit expeditionis Neapolitanæ, in qua morbi venerei primum apparuiſſe creduntur, teſtis eſſe maxime idoneus tum novitatis, tum primigeniæ horumce morborum naturæ. Haud ignoro quidem Medicum illum non fuiſſe, at vero ſimul teneo eruditum virum fuiſſe, & pro ætate ſua multiſcium; cujus proinde judicium etiam in re medica graviſſimum eſſe debeat.

Affert autem ille teſtimonium, quod nobiſcum egregie facit. (*c*) „ Riſum, *inquit*, nuper mihi moverunt Medici quidam in Academia Florentina, qui cum de Lichenis & „ Elephante morbo ſeu Elephantiaſi loquerentur, imperite ſimul & inepte de his, eorumque nominibus & poteſtate diſſeruerunt. Inter alia enim Lichenes pro eo morbo falſo „ accipiebant, quem vulgo *Gallicum* vocant, „ in quo contagio ipſa, doloreſque, & alia permulta maxime diſſimilia ſunt.

Hinc ſequitur 1. Morbum venereum novum fuiſſe ætate illa, cum antiquo nomine nullo deſignaretur, ſed tralatio vocabulo, quod ab eventu recenti vulgus Italum deſumpſerat in odium Gallorum.

2. Medicos hujuſce temporis ſæpius diſputaſſe de natura & indole morbi venerei, quod nondum comperti explorative quidquam haberent de morbo non ante viſo.

3. A nonnullis morbum venereum *acceptum fuiſſe pro Lichenis*, cum meliora tunc non ſuppeterent, ſed judice Crinito id ab illis creditum fuiſſe *imperite ſimul & inepte*; cum *contagio, dolores & alia permulta* morbum venereum a Lichenis *maxime diſſimiles* facerent.

Franciſcus Circellus. Si fides adhibenda (*d*) Georgio Hieronymo Velſchio, liquet ex Circelli manuſcriptis traditas fuiſſe ab illo *Regi Romanorum*, hoc eſt, Maximiliano I. *primæ originis tempore Pilulas*, quæ a lue venerea tutum quemlibet præſtarent, conſtantes ex *Myrobalanis Cabulenſibus*, *Indicis & Citrinis*, *Agarico præparato*, *Rhabarbaro*, *Spica indica*, *Maſtiche*, *Schœnantho*, *Maci*, *Croco & Xylobalſamo*.

Martinus Pollichius, Mellerſtadius, hoc eſt, natus Mellerſtadii in oppido Franconiæ, Lipſiæ Do-

(*a*) Carmin. *Lib.* 1. *Od.* 12.
(*b*) Carmin. *Lib.* 1. *Od.* 16.
(*c*) De Honeſta Diſciplina *Lib. XX. Cap. X.*
(*d*) Sylloge Curat. & Obſervat. *In notis ad Obſervat. IV*, Marcelli Cumani, *pag. m.* 35.

Doctoralem lauream in Medicina aſſecutus, & ibidem Profeſſor Publicus conſtitutus eſt. Fredericum III, cognomine Sapientem, Erneſti filium, Electorem & Saxoniæ Ducem, in Palæſtinam religionis ergo, anno 1493, peregrinantem (a) ſecutus fuit, tanquam Medicus domeſticus. Cum Academia Wittembergenſis erecta fuit anno 1502, ipſe primus Rector, primus Matriculæ inſcriptus, primus Theologiæ Doctor fuit. Obiit ibidem anno 1513 ſecundum (b) Geſnerum, (c) Adamum & (d) Lindenium, vel anno 1514 ſecundum (e) Mercklinum & (f) Mangetum. Dum vixit, (g) *Lux Mundi* appellatus fuit.

Præter alia Opera, quæ a Geſnero (h) recenſentur, edidit Diſſertationem, quæ inſcribitur

Reſp. *in ſuperadditos errores Simonis Piſtorii* de malo Franco: Lipſiæ, *apud Marcum Brandt*, 1501. *in* 4.

in qua refellit *Poſitionem* de malo Franco, *Simonis Piſtorii*, ac ejuſdem objectionibus in *Declaratione defenſiva* propoſitis reſpondet, ut *ſupra pag.* 577. dictum eſt, ubi de *Simone Piſtorio*.

Exſtat Johannis Manardi, Ferrarienſis, Epiſtola ad *Martinum* illum *Mellerſtadium*, data Mirandula, anno 1500, quæ prima eſt *Libri II. Epiſtolarum* ejuſdem *Medicinalium*, in qua ait Manardus ſe & *defenſionem Martini*, & *Simonis Piſtorii accuſationem* accepiſſe. Quæ intelligi non poſſunt niſi de alia quadam Pollichii defenſione; quæ ante annum 1500 edita fuerit, vel ſaltem de alia editione *Reſponſionis in ſuperadditos errores Simonis Piſtorii*, quæ ſit anno 1501. antiquior, niſi erratum fuerit in anno editioni appoſito, aut quod magis credibile in anno quo Epiſtola ſcripta dicitur.

Manardus in ſua ad Pollichium Epiſtola damnat Piſtorium, 1. Quod in multis caſtigaverit Leonicenum; 2. Quod crediderit „ Morbum Gallicum ab Antiquis collocatum fuiſſe ſub capite Puſtularum, Anthematum, aut, *ut Simon dicit*, Alhumere; 3. *Quod* accuſaverit Pollichium, quaſi improprie locutum, quando peſtem *hanc Gallicam* σχασιλφ nominavit; 4. *Quod* redarguerit eos, qui eumdem morbum nominantes *epidemialis* adjectionem tacuerunt; 5. *Quod* ad commune Medicorum illius ætatis confugium ſe receperit, *aſſerendo hunc morbum* occulta fieri proprietate de cœleſtibus corporibus emanante; 6. *Quod* dixerit Gallicum morbum veneno & peſtilentia participare; " quæ ſingula Johannes Manardus docte confutat.

Pollichius in Philoſophia claruit, ut liquet ex Philoſophicis ejus Operibus, quorum alterum inſcribitur *Collectanea Curſus Logici*, & Lipſiæ anno 1511. *in* . . . alterum inſcribitur *Curſus Phyſici Collectanea*, & Lipſiæ anno 1514. excuſum fuit *in fol.* Huic, quod poſthumum fuit, præfigitur Pollichii Epitaphium, ex quo certo liquet Scriptorem illum mortem oppetiiſſe *die Divi Johannis Apoſtoli & Evangeliſtæ*, 1513. unde manifeſtus eſt error Mercklini & Mangeti.

Anonymus quidam, quem multa veriſimilia perſuadent Profeſſorem vel Doctorem fuiſſe Facultatis Monſpeſſulanæ, ſed quem nondum nomine poſſum indicare, curavit edendum Lugduni *in* 8. literis gothicis, anno 1501., Librum gallice ſcriptum, cum hac inſcriptione in fronte

(i) Regimen ſanitatis, *en Francois*
Souverain Remède contre l'Epidemie.
Et Traictiè pour congnoitre les Urines.

Primus Tractatus nihil eſt præter *Commentum Arnaldi de Villanova in regimen Salernitanum*, *vulgo* Scholam Salernitanam, gallice verſum, ut ipſe Anonymus indicat. „ Cy commence, *inquit*, la maniere de vivre trés-excellente & proffitable pour conſerver & garder la ſanté corporelle de toute humaine nature, jadis faicte & compillée au Reulme d'Angléterre en l'Univerſité de Salerne (*ſic*) & véritablement déclarée & expoſée par ung vénérable Docteur en Médecine de Cathelogne, nommé Arnoul de Ville-neuſve, . . . & nouvellement corrigée & amandée par les trés-excellens Docteurs en Médicine Regens a Montpellier, l'an Mil CCCCLXXX, avec aulcunes additions, à ce adjoutées l'an Mil CCCCC & ung.

Tractatus alter inſcribitur,

Remede très-utile contre la fievre peſtilencieuſe, & aultre maniere d'Epydimie, approuvè par pluſieurs Docteurs en Médicine.

Præcedente brevior eſt, & Capitibus V. abſolvitur, quorum tertio ſic legitur. „ Eſt bon odorer choſes aigres, laquelle coſe j'ay approuvé (*éprouve*) à Montpellier; car comme il fut ainſi que par cauſe de ma povreté je n'ay peu éviter la communité des gens, mais j'allay de maiſon en maiſon pour guérir les patiens, je avoye avec moy une eſponge ou du pain moullié en vinaigre, laquelle choſe je tenoye auprés de ma bouche & de mon nez, . . . & par ce moyen j'ay évadè la peſtilence: Quæ profectò dici non po-

(a) Melchior Adamus, *in Vitis Germanorum Medicorum*. (b) In *Bibliotheca*, (c) In *Vitis Germanorum Medicor.* (d) De *Scriptis Medicis*. (e) In *Lindenio renovato*. (f) In *Bibliotheca Medica*. (g) Melchior Adamus, in *Vita Lutheri*. (h) In *Bibliotheca*. (i) Veterem orthographiam repræſentare curæ mihi fuit, quam Anonymus ſequitur.

potuerunt, niſi ab eo qui medicinam fecerit in Montepeſſulano, ſed quæ non liquet an de Scriptore primitio, an de Interprete intelligenda ſint, quandoquidem necdum mihi apertum eſt utrum Tractatus, de quo agitur, Archetypus ſit, utrumne ex Archetypo gallice converſus.

Cy commence le Chapitre pour congnoiſtre les Urines ſelon l'opinion des Medicins très experts en l'art de Medicine.

qui perbrevis unico Capite continetur, & quem pariter neſcio an Archetypum opus ſit, an operis latine ſcripti gallica converſio.

Demum ad calcem Libri exſtat quartus Tractatulus, qui ad argumentum attinet, & ſic inſcribitur,

Remède tres utile pour ceulx, qui ont la maladie appellèe en Hebreu Mal Franzos, *& en Latin* Variola croniqua, *& en Francois* la groſſe Verolle,

& quem, cum perbrevis ſit totum tranſcribere viſum eſt, non ſane quod perſuadeat tractationis dignitas, quæ diſſuaſiſſet potius, ſed quod Libri raritas, antiquitaſque ita poſtulare videantur. En verba Anonymi.

„ Je trouve que ceſte maledie a regné en l'an de la création du monde deux Mil 430. & 6. Et maintenant je dis que la conjunction de deux infortunes de Saturne & Mars, eſquels elle avoit ſon cours. & la conjunction & mauvais regard deſdictes planettes ſi fuſt en ſon commencement Mil 496. le 6. de Janvier en la tierce face appellée *Piſcis*, laquelle infortune & maulvais regard deſdictes planettes imprimiſt dedans le corps humain diſposé a corruption cette maladie devant dicte, car Saturne eſt cauſe de la paſſion du mal des jambes, & aultres membres, & Mars eſt cauſe d'engendrement, ainſi qu'il eſt dict *in Libro*, qui *Initium Sapientiæ* eſt nommé, *Ca.iiij. De la nature & ſignification des Planetes*.

„ Pour ce je dy que l'effet de ladicte conjunction eſt cauſe de ceſte maladie, laquelle eſt paſſée, & ne reviendra plus; car l'an Mil CCCCLXXXXVIII. les ſuſdictes planettes ſe conjoindirent en tout leur ſigne contraire, en quoi eſtoient pourquoy le premier eſt apparu: Et s'il advient que aulcun ayent ladicte maladie de nouveu, ce n'eſt pas par influence de la conſtellation, ne par influence de maulvais regard de ladicte conjunction, mais c'eſt a l'occaſion que la maladie de ſa nature eſt contagieuſe.

„ Et ceulx qui l'ont, & tiennent bon regime, en ſeront guéris en brief tems; car cette paſſion eſt cronique, de long tems & eſtendue, de la nature de Saturne, & les poſtulles, roignes, veſſies, & gouttes interieuſes, & exterieuſes lequelles ſont de nature de Mars, ſeront en brief gueries. Toutesfois ſelon ceſte maniere quatre choſes ſont a deſirer.

„ *Primierement*, que les malades ne doivent point uſer de grant ſobrieté de boire, ne de manger, car de ſoy abſtenir fait les malades trop debilitez de nature, & affoibiliſſent les corps, mais il fault mangier viandes de legiere digeſtion, & boire bon vin doulx avec eaux de pluye.

Secondement, ſe doivent purger une fois ou deux la ſepmaine avec pilulle convenable a pourger le chief, pource que de la teſte procede ceſte maladie, qui eſt maladie Saturnique.

„ Le *tiers* eſt pour oſter la maladie & douleur des membres. Il ſe convient oindre d'huylle de Terbenthine, meslé avec huylle d'amandes doulces.

„ Le *quart*, prendre chaſcun matin du laict de femme & le ſuccer, car il eſt plus convenable, ou prendre laict d'aneſſe ou de chievre, & que leſdictes beſtes ſoient nourries ſelon l'uſaige de Medicine. La maniere de les prendre eſt de la mammelle, & la raiſon eſt telle, car en ceſte maladie preſente y a trois choſes, c'eſt aſſavoir ulceration, ſaignes & conſumption. Ulceration doit eſtre ſolidée, ſaignes (*ſanies*) doit eſtre mondiffiée, & la conſumption doit eſtre nourrie & reſtaurée. Et maintenant Dieu tout-puiſſant a crée une ſauveraine medicine, ou ſont ces trois choſes; c'eſt le laict, en quoi eſt nature aqueuſe qui mondiffie & abſterge; & le fromage qui procede du laict, conſolide; & le beurre, qui eſt dedans le laict, nourrit & répare ladicte conſolidation. Pourquoy je infere & dis que ceulx qui en uſeront de matin a jeun, s'en trouveront bien, & pluſtoſt ſeront gueris, & viendront a ſanté au plaiſir de Dieu, auquel je prie que ainſi ſoit il. Amen.

Demum occurrunt ſequentia, quibus Liber concluditur, & annus locuſque editionis exprimuntur.

Cy finiſt le Regimen ſanitatis, *en Francois. Le Remede contre la peſte. Ung petit Traite des Urines. Et* ung Remede contre le groſſe Verolle. *Imprime à Lyon, le 9. jour de Juing, l'an Mil cinq cens & ung.*

Duram, neque minus vanam provinciam defugi

ſugi latine vertendi quæ adducta ſunt, ratus abunde fore, ſi notulis aliquot illuſtrarentur.

Itaque 1. Non inficior ſupinam Anonymi ignorantiam, qui putavit luem veneream hebraice dici *Mal Franzos*, cum palam ſit voces illas, *Mal Francois*, gallicas eſſe, a Germanis, apud quos in uſu erant ad morbum Gallicum ſignificandum, leviter detortas. Haud minus ſuæ imperitiæ argumentum dedit in primo Tractatu, cum verba fecit de Univerſitate Salernitana, quaſi ſita in Regno Angliæ.

2. Quæ de antiquo morbi incurſu, anno mundi 2436. comminiſcitur, videntur & poſſe & debere intelligi de Mentagra, quæ teſte Plinio, *Hiſtor. Natural. lib. 26. cap. 1. Tiberii Claudii Cæſaris Principatu medio irrepſit in Italiam*, & quam a nonnullis pro lue venerea habitam fuiſſe jam vidimus: Neque ſane vera Chronologiæ ratio ab ea, quam ſequitur Anonymus, ita multum abludit.

3. Palam eſt Anonymum aſtrologiæ aniliter credulum fuiſſe, ſed hoc erat ætatis ſuæ vitium, qua ceteri fere omnes Scriptores eodem in luto hærebant. Mirari tantum ſubit conjunctionem Saturni & Martis, quæ contigit anno 1496. ab illo in diem 6. menſis Januarii referri, quam a Corradino Gilino in diem 16. ejuſdem menſis relatam ſupra vidimus, *p.* 67. unde neceſſum eſt in alterutro mendum adeſſe in die, ſed de hoc viderint alii.

4. Contendebat Anonymus malignam qualitatem, qua conjunctio Saturni & Martis in ſigno Piſcium aerem & humana corpora infecerat anno 1496. unde luem veneream coortam eſſe credebat, emendatam & in melius mutatam fuiſſe conjunctione alia eorumdem Planetarum, quæ evenit anno 1498. in ſigno contrario. Non equidem ſatis capio potuiſſe Planetas eoſdem tam cito iterum coire, ſed hæc non moror. Notari tantum volo a Petro Maynardo, Veronenſi, (*a*) pariter olim creditum fuiſſe morbum *defecturum anno* 1584. *contrariis Aſtrorum influentiis*, cujus opinionem perinde fefellit eventus.

5. Agnoſcebat tamen Anonymus luem veneream graſſari etiamnum anno 1501. quo ſcribebat, neque enim negari id poterat quod patebat omnibus; verum affirmabat morbum jam non amplius a maligno ſiderum aſpectu produci, ſed contagione tantum propagari, quod ſane vero verius erat, ſed quod ab ipſis morbi incunabulis perpetuo verum fuit.

6. Proponit Anonymus ad curandam luem veneream matutinum lactis uſum, ceu remedium certum efficax, præſentaneum; quem conſtat parem eſſe mitigandis quidem, leniendiſque morbi ſymptomatibus, ſi urgeant, minime vero cauſæ morbi tollendæ & exſtirpandæ.

7. Demum auctor eſt Anonymus, ut lac ex ipſis aſinæ vel capræ mammis ore ſugatur ab ægroto, quod ab hodierno noſtro uſu omnino abhorret, quod tamen, ſi commode fieri poſſet, ſuam utilitatem habiturum eſſe confido.

Anonymus ille, primus eſt Gallorum, qui luis venereæ mentionem fecerit.

Antonius Benivenius, Florentinus, Medicus & Philoſophus, (*b*) claruit anno 1480. Deceſſit anno 1502.

De abditis nonnullis ac mirandis morborum & ſanationum cauſis Liber. *Florentiæ, apud Phil. Giuntam.* 1507. *in* 4.

Opus hoc, quod *Capita ſive Obſervationes* 111. continet, poſthumum eſt, & ab Hieronymo Benivenio, Antonii fratre & hærede, poſt Auctoris obitum, publici juris factum. (*c*) „In „ hoc *libro Antonius Benivenius*, vir ſummo „ ſtudio & diligentia præditus, quæcunque trigeſimum ſupra ſecundum annum medenti illi admiratione digna occurrerant, & ex „ quorum cognitu uſus aliquis poſſet exiſtere, „ ſtudioſiſſime, prout quæque acciderant, ſcriptitabat.

Agitur *Cap.* 1. *De morbo*, *quem vulgo* Gallicum vocant, ac 1. quidem atteſtatur Auctor „ novum eſſe morbi genus *quod* anno ſalutis „ nonageſimo ſexto ſupra mille quadringentos „ a chriſtiana ſalute, non ſolum Italiam, ſed „ fere totam Europam irrepſit, & quod ab „ Hiſpania incipiens per Italiam ipſam primum, „ tum Galliam, ceteraſque Europæ Provincias „ late diffuſum, mortales quam plurimos occupavit.

2. Morbum deſcribit ut ſe ferebat ſua ætate. „ Incipiebant, *inquit*, Puſtulæ genere diverſæ „ in genitalibus membris, licet interdum, ſed „ rarenter, in capite; & inde per totum corpus „ diffundebantur: Aliis quidem planæ, minimeque extantes, ſed ſcabræ tamen in ſuperficie & „ colore ſubalbidæ, a quibus ſquamæ reſolvebantur, & caro ſub his corroſa apparebat. Aliis variſimiles, figura rotundæ, & ab his item ſquamis „ le-

(*a*) Vide infra ad *annum* 1518. ubi de Petro Meinardo. (*b*) Michael Pocciantius, *Catalogus Scriptorum Florentinorum*, pag. 16. (*c*) Hieronymus Benivenius, in *Epiſtola* ad Johannem Roſatum, *libro Antonii Benivenii* præfixa.

„ levioribus reſolutis prominebat caro rubicundior, ex qua virulentia fœtens & gravioris „ odoris profluebat. Nonnulli vero latioribus „ corripiebantur puſtulis, ſed quæ ſupra cutem „ non intumeſcerent, craſſiores ſquamas habentes, ex quibus etiam virulentia copioſior „ emanabat, & amotis ſquamis caro apparebat „ obſcurior ac ſublivens, quæ inulcerata roderetur. Quartum genus erat, quod ſubalbidis „ ſquamis amotis cicatrici ſimile remaneret, a „ quo profluens interdum ſanguis difficultatem „ ſanationis oſtenderet & ſimilitudine ſiccam „ ſcabiem repræſentaret, ceteris omnino deterius.

3. Curationem methodicam paucis proponit, monetque *ultimo loco ea eſſe aggredienda præſidia, quæ extrinſecus adjuncta conferre poſſint*, inter quæ laudat unguentum mercuriale. *Nonnulli*, inquit *reſinam therebinthinam, argentum vivum, maſticem, lithargyrium, ceruſſam, thymiamaque excipiunt myrtino oleo atque larido, & eo inungentes ſudari Ægros cogunt*; „ nec „ poſtremo deſunt, *addit Ille*, qui fateantur ſe „ ex ſolo potu medicamenti, quod habeat laccam lotam, aloen, ac myrti coctionem, ex „ ejuſdem ægritudine ſanos evaſiſſe.

Hoc Caput I. Libri Antonii Benivenii *De abditis morborum & ſanationum cauſis* proſtat integrum in collectione Aloyſii Luiſini.

Vvendelinus Hock de Brackenau, natione Germanus erat, ut nomen & prænomen fidem faciunt, & in Ducatu Wirtembergenſi natus, ut ex Epiſtola dedicatoria videtur colligi, quæ Editioni Argentinenſi Libri *De morbo Gallico* præfixa eſt. Unde facile inducor ut credam agnomine *de Bracknau*, quod nomini ſuo ipſe adjungit, patriam illius deſignari, quam pagum eſſe Ducatus Vvirtembergenſis, ſic appellatum, arbitror.

In Italia diu commoratus eſt, primum (*a*) *Bononiæ* ut *artis medices diſciplinas hauriret ad Doctoralis Byrrhi confirmationem*, deinde *Romæ*, ubi medicinæ tyrocinia poſuit, in qua factitanda, ut ipſe ait, *dicere poteſt citra jactantiam ſe ceteris ejus profeſſionis poſteriorem non fuiſſe*.

Scripſit de morbo Gallico & de ulceribus hunc morbum conſequentibus Librum, quem (*b*) Bibliographi Venetis typis excuſum ajunt anno 1502. *in* 4. apud Octavianum, quem conſtat Argentinæ recuſum fuiſſe, anno 1514. *in* 4. & cui in fronte præfigitur ſequens inſcriptio.

Mentagra (*c*) ſive *Tractatus de cauſis, præſervativis, regimine, & cura morbi Gallici, vulgo* Mala Francosz, *ingenio, peritia, & experientiis artium & medicinæ Doctoris ſtudii Bononienſis approbatiſſimi, Vvendelini Hock de Brackenau exactiſſimis, diligentia & ſtudio comportatus.*

„ *Quem ſubſequitur Tractatus ejuſdem utiliſſimus de curandis ulceribus hunc* „ *morbum ut plurimum conſequentibus.*

„ Intendit (*d*) *Auctor* hoc Tractatu per „ XVII. Capita docere curam Mentagræ; & „ quia ipſam ut plurimum varia ulcerum genera ſequuntur, Tractatum de curandis ulceribus ſubnectit.

Affirmat Vvendelinus, *Cap. I.* „ Ab anno „ 1494. morbum *illum* ignotum, diverſis dolorum ſpeciebus in diverſis membrorum partibus, puſtularum variarum in magnitudine & „ parvitate, in cute hominum naſcentium, terribiliter gentium multitudinem cruciare .... „ De quo morbo ac cauſis ejus etiam doctiſſimos ſacræ medicinæ doctores toto terrarum „ orbe hactenus nihil in publicum veridice ſcripſiſſe, neque curam ejus ſcriptis inſeruiſſe: „ ..... Se in hoc opuſculo, niſi multis experientiis comprobata, viſa & practicata remedia tum Romæ, tum Bononiæ non ſcribere.

Refert, *Cap. II.* morbum illum præcedentibus ſæculis incognitum „ non provenire ſolum „ a contagio, ſed veram cauſam ejus & magis „ appropriatam fuiſſe aliquam influentiam ſtellarum erraticarum: “ .... Cauſam vero materialem eſſe „ malam complexionem frigidam & humidam „ ..... cerebri, ob quam multæ materiæ phlegmaticæ deſcendunt ad juncturas, nervos & muſculos, dolorem in dictis „ locis facientes: “.... Neque illud in dubium revocari poſſe, nam factam eſſe Romæ „ anatomiam cujuſdam, qui in vita patiebatur Mentagram, cum doloribus, & aliis, quæ huic „ morbo ſunt ſolita complicari; inventamque „ fuiſſe magnam copiam phlegmatis viſcoſi in „ junctura, ſeparatiſque præterea cannis fa- „ cien-

(*a*) Ipſe Vvendelius Hock, in *Epiſtola Dedicatoria*.

(*b*) Vvander linden, Mercklinus, Mangetus.

(*c*) Placuit Vvendelino morbum Gallicum *Mentagram* appellare ex analogia quæ illi erat cum morbo illo *Mentagra* dicto, qui *medio* Tiberii Claudii principatu in Italiam irrepſit, teſte Plinio, *Hiſtor. Natural. lib. 26. Cap. 1.* Rectius tamen idem morbus a Joſepho Grunpeckio, *Mentulagra* vocatus fuit.

(*d*) In Proœmio.

„ cientibus juncturam, exiviſſe majorem copiam „ phlegmatis.

Contendit, *Cap. III.* „ morbum verius exordium cepiſſe anno Domini 1483. , quia eo „ anno menſe Octobris fuerunt quatuor Planetæ, videlicet Jupiter, Mars, Sol, & Mercurius in Libra in domo ægritudinis; .... „ *Deinde* fortificatum fuiſſe anno 1484. & anno 1487. propter varias Planetarum conjunctiones aut varios aſpectus, circa quæ ſequitur aſtrologorum placita, ſeu ut verius dicam, deliramenta.

Probat, *Cap IV.* Mentagram differre tum *a variolis & morbillis*, de quo mirum eſt quemquam olim potuiſſe dubitare; tum a *Saphati* & a *Malo mortuo*, quibuſcum notum eſt luem veneream affinem fuiſſe, dum primum apparuit.

Diſſerit *Capitibus ſeptem* ſequentibus *de regimine præſervativo Mentagræ*, ſive de legitimo rerum non naturalium uſu, ad Mentagram declinandam.

Docet, *Cap. XII.* „ curam Mentagræ, per „ varia medicinæ ingenia, puta per evacuationes, phlebotomiam, pharmaca, ſyrupos, lotiones, balnea, &c. „ quæ methodicam luis „ venereæ curationem apud Antiquos conſtituebant, & quæ nunc præparationis loco habentur ad hydrargyroſim.

„ Diſputat, *Capitibus tribus* XIII. XIV. & „ XV. de dolore Mentagræ, de cauſa & natura doloris illius, & de ejuſdem remotione.

Proponit. „ *Cap. XVI.* unguenta varia mercurialia & methodum eadem adminiſtrandi. „ Multæ, *iuquit*, & diverſæ compoſitiones „ unguentorum inventæ ſunt ſcriptæ a Rhaſi, „ ab Avicenna & ab aliis Doctoribus antiquis „ & modernis: præcipuæ a Gordonio & Guidone, quæ curant omnem ſpeciem ſcabiei, „ & valent ad ſcabiem fœdam & pruritum, „ in quibus unguentis quaſi omnibus ingreditur „ argentum vivum, extinctum cum ſaliva hominis jejuni, & mirabilem faciunt operationem in hoc morbo Mentagræ & ejus accidentibus doloroſis. *Nihilominus* tamen, *pergit Ille*, ego non conſulo uſum unguentorum, in quibus ingreditur argentum vivum, „ niſi magna cum cautela fiat, & in debita „ quantitate cum ſuis bezoarticis, nam nocumentum aliquando juvamento eſt majus.

Confitetur tamen uſum argenti vivi utilem eſſe, modo inunctiones adhibeantur „ cum cautela & cuſtodia. Scire debes, *inquit*, ſi ea „ quæ ſuperius ſunt a me dicta, fuerint diligenter obſervata, puta quod in primis ſit „ facta digeſtio, poſt evacuatio, diverſio & „ membrorum confortatio, præterea regimen „ circa ſex res non naturales fuerit diligenter „ obſervatum, & adhuc non fuerit æger a doloribus & puſtulis liberatus, tunc cum cautela licet facere inunctionem cum unguenti, „ inferius deſcriptis, in partibus membrorum i „ ubi dolor fortiſſimus ſit, aut ungantur partes „ domeſticæ brachiorum, crurum, & per iſtas „ unctiones fortaſſis removebitur dolor & tollentur puſtulæ. Et hoc experientia viſum eſt, „ quia multi paſſi Mentagram cum doloribus, „ unctione unguentorum inferius deſcriptorum „ ſanati ſunt perfecte, & poſtea nunquam paſſi „ ſunt Mentagram, nec dolores.

Cenſet autem, primus omnium quos novi, inunctionibus utendum eſſe non continenter, ſed per intervalla, interjectis identidem catharticis, ne præceps fiat humorum fluxus verſus ſuperiora. „ Talis, *inquit*, ſervetur ordo. „ Primo patiens accipiat medicinam minorativam vel lenitivam .... Die ſequenti patiens accipiat ſyrupum, ut puta de fumo „ terræ ...... Tertia vero die facias inungi „ cum unguento inferius ſcripto omnes partes „ domeſticas tibiarum & brachiorum, & plantas pedum & palmas manuum, parum apponendo de unguento, & hoc quando patiens „ vadit dormitum. Et de mane accipiat ſuum „ ſyrupum, ita ut ſexta die ſint accepti ſex „ ſyrupi, & ſint factæ tres unctiones, & tunc „ dabis medicinam ſolutivam, ut humores „ qui per os expelli deberent, ad inferiora di „ vertantur, & ſic nocumentum in ore evita „ bitur. In diebus autem ſequentibus ſimil „ modo utaris.

Profert autem unguenta mercurialia quatuorquæ ex variis remediis exſiccantibus aut alexipharmacis conſtant, prout tunc temporis ferebat uſus, & quibus mercurii ſeu argenti vivi pars octava, ut maxima; vel decima ſeptima, ut minima admittitur.

Tandem *Capite ultimo*, quod eſt XVII. commendat uſum ſetonum & fonticulorum, „ concluditque quod in doloribus Mentagræ & „ partium capitis conveniens auxilium cauterium dicitur.

Ad calcem adjicitur Tractatus alter perbrevis *De curandis ulceribus Mentagram conſequentibus*, qui Capitibus ſex concluditur.

Ambo illi Tractatus, ſaltem in editione Argentinenſi, inſcribuntur *Illuſtriſſimo Ducatus Vuirtenbergenſis Principi Udalrico*, ut liquet tum ex dedicatoria epiſtola, tum ex totius operis concluſione, in qua Auctor ad Principem illum verba iterum facit, „ Deumque toto „ corde ac flagranti animo orat, ... ut pro „ ſua infinita pietate ipſi Illuſtriſſimo Udalrico, „ Vuirtenbergerſi Duci, corporis & animæ ſalutem largiri dignetur, & ut iſte morbus

„ contagioſus nullum nocumentum illuſtriſſimæ „ Dominationi illius imprimere aut facere poſſit. „ Quod poſtremum voti genus aperte probat Auctori perſuaſiſſimum fuiſſe Mentagram, ut nunc de peſte vulgo creditur, nulla ægrotantium culpa vel contagione ineluctabili; vel ſolo aeris vitio concipi.

Exſtat Liber Vvendelini Hock *De Mentagra*, in collectione Veneta ſecunda an. 1566, a Luiſino adornata, ſed male truncatus, tum epiſtola dedicatoria, ac concluſione Operi affixa, tum capite primo, tum maxime Tractatu integro *De curandis ulceribus Mentagram ut plurimum conſequentibus*.

Multa leguntur in priore Tractatu VVendelini Hock, quæ ex Gaſparis Torrellæ Dialogo *de dolore in pudendagra* manifeſte compilata ſunt, maxime vero, quæ in fine Capitis ſecundi proferuntur de variis morbi appellationibus.

Referunt Bibliographi, ut Lindenius, Mercklinus, Mangetus, &c. Librum Vvendelini Hock de *Mentagra Argentinæ* editum eſſe *anno 1514. apud Henricum Sibold, in 4*, quod non nego, ſed illorum fide dictum volo: Liber enim idem, ibidem, anno eodem, eadem forma editus, quem manibus tero, dicitur excuſus a *Johanne Schotto, preſſore Argentino*: Unde ſuſpicio eſt hoſce duos Bibliopolas Argentinenſes Vvendelini Librum collatitiis impenſis excudendum curaviſſe.

Ceterum hic Auctor dicitur mendoſe *Vvendelinus Hack de de Brakman* in Bibliotheca Conradi Geſneri; *Vvendelinus Hack de Brachemann* in Bibliotheca medica Paſchalis Galli, *Vendelinus Hock de Brackenavv*, apud Lindenium, Mercklinum & Mangetum.

Incidit nuper in manus editio tertia ejuſdem Libri, „ Lugduni ſumptu honeſti Viri Bartholomæi Trot, in ædibus Antonii Blanchardi, „ anno a Virginis partu MDXXIX, die III. „ Menſis Januarii, cum Inſcriptione ſequenti; „ *Mentagra, ſive Tractatus excellens de cauſis, præſervativis, regimine & cura Morbi* „ *Gallici, ſive (ut Galli dicunt) Neapolitani,* „ *Capita XVII. ac Recepta V. nec non varia* „ *unguenta continens: ingenio, peritia & experientiis Artium & Medicinæ Doctoris Studii Bononienſis approbatiſſimi, Vvendelini* „ *Hock de Bracknau exactiſſimis ſtudio & diligentia comportatus. Ejuſdem perutilis Tractatus de curandis ulceribus hunc morbum, ut* „ *plurimum, conſequentibus Capita VI. complectens*. Hæc autem Lugdunenſis editio editioni Argentinenſi anni 1514. ita reſpondet ad amuſſim, ut ovum ovo ſimilius non ſit.

Jacobus Cataneus de Lacu-Marcino, Genuenſis, *egregius Artium & Medicinæ Doctor*, ſcripſit *Tractatum de morbo Gallico*, qui proſtat in *Tom. I.* Collectionis Venetæ Aloyſii Luiſini anni 1566, unde ſequitur Tractatum hunc typis excuſum antea fuiſſe, cum Jordanus Zilettus; Typographus, atteſtetur (*a*) *priorem* ſuæ collectionis *Tomum Tractatus eos tantum complecti, qui impreſſi alias fuerant*.

Nondum tamen compertum habeo, quo anno Tractatus ille in lucem primum prodierit, quoniam prima Libri illius editio nondum in manus incidit. Sed multa ſunt, quæ perſuadeant brevi poſt natam luem veneream intervallo ſcriptum fuiſſe, & ut tardiſſime, ante annum 1505: 1. Quod Cataneus nullos de morbo Gallico Scriptores laudet præter Nicolaum Leonicenum, Sebaſtianum Aquilanum & Gaſparem Torrellam, quorum Opera publici juris facta fuerunt ante annum 1500: 2. Quod auctoritate Medicorum Arabum potiſſimum nitatur, ut exeunte ſeculo decimo quinto Medicis ſolemne erat. 3. Quod ne verbum quidem faciat de uſu Guaiaci ſive Ligni ſancti in curanda lue venerea, quod tantopere invaluit in Italia ab anno 1517., ceteriſque omnibus remediis aliquandiu palmam præripuit communi Medicorum fere omnium ſuffragio: 4. Demum quod Auctor diſerte ipſe aſſerat, *Cap. 1. per univerſum orbem venereum morbum ſuis temporibus irrepſiſſe principes, nobiles ac plebeios pariter invadentem*; Et *Cap. 7. artic. 7. ſuis temporibus apparuiſſe hunc novum in Italia morbum*: Unde ſequitur Cataneum naſcenti lui venereæ æqualem fuiſſe, atque adeo hallucinari Auguſtinum Oldoinum e Soc. Jeſu, qui (*b*) in *Athenæo Liguſtico*, ex editione Collectionis Venetæ, quæ prodiit anno 1566, & in qua Liber Catanei inſertus eſt, colligit hunc Auctorem *claruiſſe anno 1564*.

Catanei Tractatus de *Morbo Gallico* completur Capitibus ſeptem, ſed Caput ultimum, ubi de *curatione morbi Gallici*, in Articulos ſive Capita novem ſubdividitur.

I. Conſentit Auctor cum præcedentibus Scriptoribus, teſtaturque (*c*) anno Virginei partus MCCCCXCIV, invadente Carolo VIII, „ Francorum Rege, regnum Parthenopæum, „ Alexandro vero VI. ea tempeſtate ſummum „ Pontificatum gerente, exortum eſſe in Italia mon-

(*a*) In Monito ad Lectorem.
(*b*) Pag. *m.* 267.
(*c*) Cap. 1.

„ monſtroſum hunc morbum, nullis ante ſe„ culis viſum, totoque in orbe terrarum inco„ gnitum.

II. „ Multis probat (*a*) contra Sebaſtianum „ Aquilanum morbum Gallicum ab Elephantiaſi „ & Lepra differre, non tantum ſecundum ma„ gis & minus, verum etiam ſpecie, *quod ait* „ patere ex diverſitate operationum eorum mor„ borum in corpore humano: *quamquam fatea*„ *tur* ſe vidiſſe duos ex morbo Gallico ad E„ lephantem tranſiviſſe.

III. Plures agnoſcit morbi cauſas, (*b*) „ alias „ *ſuperiores & incorporeas*, *nempe* ſiniſtros „ ſtellarum aſpectus & figuras cæli malevolas; „ & iram ſummi Dei, a quo morbum hunc ad „ mortales ob ſcelera eorum demiſſum credit, „ ut eos puniat qui adulteria, & vetitos a le„ ge concubitus aſſidue, paſſimque ſequuntur: „ alias *proximas & inferiores*, *nempe* 1. Coi„ tum cum infecta vel infecto; 1. Coitum cum „ ſana, cum qua de proximo coiverit infectus, „ ſemine adhuc in matrice exiſtente; 3. Lon„ gam moram & aſſiduam dormitionem cum „ infecto ſine coitu; 4. Potum lactis mala qua„ litate infecti.

IV. Monet tamen (*c*) „ has cauſas fortiores „ & debiliores eſſe ſecundum variam diſpoſi„ tionem individuorum; actus enim acti„ vorum non fiunt, niſi in patiente diſpoſito. „ Vidi enim, *inquit*, complures concubi„ tus immundarum non recuſantes & in ſordes „ venereas ſeſe præcipitantes, qui tamen nul„ lam inde infectionem hauſerunt.

V. Quod paulo majoris momenti eſſe videtur, cenſet (*d*) „ ad curationem integram & „ perfectam novem conducere, 1. Diætam; 2. „ Phlebotomiam: 3. Digeſtionem; 4. Evacua„ tionem; 5. Adminiſtrationem viperarum; 6. „ Adminiſtrationem balnei; 7. Adminiſtratio„ nem Malagmatum; 8. Accidentium, quæ „ unctionem ſequuntur, remotionem; 9. Ac„ cidentium, quæ hunc morbum ſequuntur, „ correctionem.

VI. *Sex priora* Capita pertinent ad curationem methodicam, quæ jam fuſe (*e*) expoſita fuit. Notari tantum velim ab Auctore laudari ad morbum venereum (*f*) ſanguinis miſſionem *ex vena nigra vel baſilica dextri lateris*, & (*g*) juſcula viperarum, ſyrupum de viperis, aut vinum *in quo necata fuerit vipera*, quæ duo remediorum genera a Leoniceno vel Aquilano mutuatus eſt, qua de re vide ſupra ad annos 1497. & 1498.

VII. In *ſeptimo*, ubi de uſu Malagmatum mercurialium Gaſparem Torrellam, Epiſcopum Sanctæ Juæ, redarguit quod „ Malagmaticam „ hanc curationem damnaverit, & talem cu„ rationem exercentes, ſicarios appellaverit. „ Hæc opinio, *inquit Cataneus*, quia contra„ dicit ſenſui, non eſt bona, . . . cum hiſce „ temporibus viderimus talia malagmata, in „ quæ magna vis argenti vivi ſubintrat, curaſ„ ſe tali morbo affectos materiam per oris ex„ crementa, & corruptos humores ex axillis „ in modum rivuli educendo.

VIII. Refert (*h*) „ malagmaticam hanc cu„ rationem, via tamen empirica ſimilitudine „ monſtratam fuiſſe compertis quibuſdam ma„ lagmatum generibus deſcriptis a Theodorico, „ *Cap. de Malo Mortuo* & ad verbum recita„ tis ab Arnaldo de Villanova, *Capitulo de* „ *Scabie*. Sub hoc titulo, *pergit Ille*, contine„ tur Malagma Saracenicum, quod ſanat Sca„ biem, Cancrum, Malum mortuum, Salſum „ phlegma, educendo per os materiam, “ quæ a Johanne de Vigo totidem fere verbis tranſcripta ſunt, ut infra videbimus ad annum 1714.

IX. Jubet, ut (*i*) „ ægrotus ungatur, inter „ duos ignes, ab adjunctoriis brachiorum uſque „ ad manus, & a mediis coxis uſque ad pe„ des, unctorque manibus calidis optime frica„ re debet, ut vis malagmatum imprimatur in „ membris. Id mane & veſpere fiat ante pran„ dium & ante cœnam, & ſingulis diebus, „ donec dentes dolere cœperint; tunc ceſſan„ dum ab unctione . . . . Tunc humores infe„ cti ſuperiora petunt, ut per gingivas & pa„ latum expellantur; talis enim humorum ma„ lagmatum eſt proprietas. Caveat ægrotus hoc „ tempore a frigore, . . . & ſic ſtare debet in „ illis linteis, quouſque ceſſet fluxus phlegma„ tis per gingivas.

X. Proponit, *artic.* 8. „ accidentia, quæ un„ ctionem comitantur, *nempe*, caloris extin„ ctionem, debilitatem ſtomachi, oris fœto„ rem, & dentium commotionem: & *art.* 9. „ accidentia, quæ hunc ſequuntur morbum, ut „ cutis defœdationem, dolores in univerſo cor„ pore, nodoſitates & ulcera“ & ſingulis mederi conatur ex artis regulis.

XI. In fine *Tractatus* Cataneus laudat ſequentem formulam Malagmatis ſive linimenti mercurialis, quæ circiter ſeptimam mercurii extincti partem admittit.

„ ℞.

(*a*) Cap. 3. (*b*) Cap. 3. (*c*) Cap. 3. (*d*) Cap. 3.
(*e*) Supra *Lib.* 2. *Cap.* 6. (*f*) Cap. 7. art. 2. (*g*) Cap. 7. Artic. 5.
(*h*) Cap. 7. Artic. 7. (*i*) Cap. 7. Artic. 7.

℞. „ Azungiæ porci, *lib.* j. Adipis viperæ „ ℥ iij. Olei Liurini ℥ iij. Argenti vivi „ extincti ʒ iv ſs. Lithargyrii argentei „ & aurei *ana* ℥ ij. Maſtichis & Thu- „ ris *ana* ℈ j. ſs. Terenda terantur ſub- „ tiliter & miſceantur, & *f. Malagma* „ *ad uſum*.

Addit Auctor „ quoſdam in curarione horum „ languentium vice malagmatum ſuffitionibus „ ex cinnabari, ex argento vivo & ſulſure con- „ ſtante uti, & mirabilia quandoque operari, „ ſed malagmata ſalubriora eſſe.

Ut finem faciam, Catanei Tractatus, etſi brevis, eximius haberi debet, ac inter primos libros de morbo Gallico ſcriptos numerari, in quibus mercurii adminiſtratio paulo accuratius propoſita fuerit.

Clementius Clementinus, Italus Amerinus, juxta Lindenium (*a*) *Medicorum nulli, quos Roma, atque adeo tota Italia, ſua ætate, habuit, ſecundus*: (*b*) Aſtronomus celeber, Lector Philoſophiæ & Mathematicæ in ſtudio Patavino, ac demum Leonis X. Pontificis maximi Medicus.

Scribebat (*c*) anno 1505. Opera medica varia, *De præceptis Medicinæ*, *De arte medica*, *Clementinam Medicinam &c.*, quæ Romæ edenda curavit *in fol.* anno 1512. apud Jacobum Mazochium, & quæ emendatiora prodierunt Baſileæ anno 1535. apud Henricum Petri, cum hac inſcriptione.

Clementii Clementini, Amerini, Lucubrationes, in quibus nihil eſt quod non ſit ex uſu artis, quodque non ſit tam probata fide traditum, quam ſapienti judicio ſcriptum, ſive Theoricen, ſive Praxim, quam vocant, ſpectemus. Baſileæ, in fol. 1535.

Liquet ex dictis Clementinum ingreſſui luis venereæ in Italiam ſupparem vixiſſe, atque adeo potuiſſe idoneum teſtem eſſe novitatis illius morbi, de quo ſequentia (*d*) refert.

„ Secundum Aſtrologos ſydera in noſtra cor- „ pora vim maximam habent, & ſolent produ- „ cere peſtem conjunctiones trium ſuperiorum „ magnæ Planetarum. . . . ut vidimus in præ- „ cedenti Jovis & Saturni conjunctione, quæ „ fuit anno 1484, in vigeſimo quarto gradu „ Scorpionis aſcendente decimo gradu Leonis, „ cui conjunctioni præfuit Mars ſupra Jovem „ elevatus, qui in principio anni 1485. (1495.) „ duxit in Italiam cum ingenti exercitu Carolum, Regem Gallorum, qui Regem Neapo- „ litanum bello ſuperavit: Et Scorpius, ſignum „ magnæ illius conjunctionis, cauſa fuit morbi „ Gallici, qui eo tempore & ea regione ortus „ eſt cum maximis ulceribus, vel ſæviſſimis do- „ loribus.

Petrus Trapolinus, Patavinus, (*e*) „ Philo- „ ſophiam & Medicinam Theoricam Patavii „ diu publice profitendo, celebre nomen ſa- „ pientiæ per omnia fere Europæ Gymnaſia „ longe lateque diffudit. Verum fatum adver- „ ſum, & inimica fortuna . . . in cauſa fuere „ ne tantæ de ſe expectationi, ſuis aliquando „ monumentis in publicum emiſſis, deſiderio „ omnium ſatisfaceret, ... quando ſimul & „ mortis neceſſitas & domus direptio uno eo- „ demque ferme tempore ei importune, infe- „ liciterque contigerunt. Quo enim die Patavium (*anno* 1509.) Maximiliani Cæſaris imperio ceſſit, mortuus eſt: Poſt diem vero „ quadrageſimum, quo Venetus Senatus feliciter urbem recuperavit viſus eſt ſecundo mo- „ ri, quandoquidem integræ ejus lucubrationes „ & conſummatiſſima Opera, quibus ſane ab „ omni poſteritate perpetuam nominis immor- „ talitatem expectare poterat, una cum fortu- „ nis omnibus Venetorum militibus prædæ fue- „ runt. Vixit Trapolinus annos quinquaginta „ octo dies 20.

Ex direptione librorum Trapolini ſuperfuiſſe conſtat *Tractatum de morbo Gallico*, qui diu apud doctos latuit manuſcriptus, ſed qui demum poſt annos 60. typis excuſus fuit Venetiis, in Tomo II. Collectionis Luiſininæ. Hoc Opus mutilum eſt, cum deſiderentur quæcunque ad morbi curationem ſpectant; variis lacunis interſperſum & ex medico Bartholomæi Montagnanæ conſilio, de quo ſupra ad *annum* 1499, totidem verbis tranſcriptum, non ſine manifeſto Plagii argumento.

In hoc Trapolini Tractatu, qualis nunc exſtat, enucleantur quæſtiones quatuor: „ I. Utrum morbus, qui vulgariter *Gallicus* dici- „ tur, ſit Epidemialis? II. Quo nomine a ve- „ teribus Medicis fuerit nominatus, utrum ſci- „ licet anthemata, *efflorescentiæ* Saphac, *Ti- „ nea*; Saphati, *Impetigo*; Alhumera, *Variolæ*; „ Puſtulæ epidemiales, vel male *morigerus morbus*.

(*a*) *De Scriptis Medicis.*
(*b*) Proſper Mandoſius, *De Archiatris Pontificiis.*
(*c*) Auctor ipſe id teſtatur, *pag.* 88. *Editionis Beſileenſis.*
(*d*) Capite de Peſte, *pag.* 87. 88. *Edit. Baſileenſis.*
(*e*) Bernardinus Scardeonius, *De antiquitate Urbis Patavii, & claris Patavinis*, *pag.* 215. Similia leguntur apud Nicol. Comnen. Papadoli, *in Hiſtor. Gymnaſii Patavini*, *Tom.* 1, *pag.* 293.

„ *bus*. III. Utrum talis morb. comprehendatur ac „ numerari debeat inter morbos nominatos ab „ Hippocrate, *Sect.* 3. *Aphoriſm.* 20. 21. ubi „ æſtivales morbos enumerat? IV. A qua ma- „ teria cauſetur, utrum ſcilicet ſolum ab hu- „ more melancholico, an etiam ab aliis poſſit „ cauſari humoribus?

I. Quod ad primam quæſtionem, ſtatuit Auctor, „ ſalvo ſemper meliori judicio, morbum „ Gallicum Epidemialem eſſe, quia ex aeris „ mutatione in hominibus pluribus populatur.

II. In definienda Quæſtione ſecunda, Trapolinus multis probat nullum ex adductis nominibus in morbum Gallicum quadrare, „ ex quo „ probabiliter colligi poteſt, *pergit Ille*, hujuſ- „ modi morbum Hippocrati, Galeno, Avicen- „ næ fuiſſe incognitum, & aliis Medicis an- „ tiquis, ac propterea non ejus nomine pro- „ prio carere, ſi enim Avicenna ipſum cogno- „ viſſet, utique de eo Capitulum aliquod ipſe „ feciſſet, ac nomine proprio appellaviſſet, ſi- „ cut in ceteris morbis fecit, quibus propria „ dicavit Capitula.

Monet tamen Auctor Antiquos „ propter hoc „ de inſufficientia non eſſe redarguendos, quia „ ſint aliquæ ægritudines, quæ non accidunt „ niſi longis temporum intervallis. Sic Gale- „ nus nunquam viderat Venam Medinenſem, „ neque Febrem ſeptenam aut novenam, quas „ vidit Avicennas: Sic Galenus non viderat „ lapidem egredientem ab inteſtinis, & tamen „ Gentilis vidit ipſum bis: Sic ignoraverunt „ omnes Medici, excepto Alzaharavio, tuſſim „ cauſatam ab animalibus generatis in Canna „ pulmonum, quæ minora ſunt muſcilionibus: „ Sic expreſſe Hippocrates in ſuo jurejurando „ artem extrahendi lapidem ex veſica perfecte „ ſe ignorare faſſus eſt, quam tamen perfectam „ habet his temporibus Jacobus, quem ego vi- „ di, *inquit Trapolinus*, extrahere lapidem „ magnifice & mire ex veſica, & poſtea locum „ conſolidare, & quaſi omnes evadere.

Fatetur „ quandoque aliquos Empiricos ali- „ quas ægritudines melius curare, quam do- „ ctiſſimos viros, & id de facto de morbo Gal- „ lico contingere, qui ut in pluribus, non niſi „ a Barbi tonſoribus & Empiricis curatur", quæ manifeſte referenda ſunt ad primos annos poſt ingreſſum naſcentis morbi, quo tempore Medici hujuſce morbi curationem ex diffidentia detrectabant.

„ Credit, ſalvo ſemper meliori judicio mor- „ bum iſtum non unum, ſed plures eſſe, vide- „ licet tres, quorum duo poſſunt ſimplices ap- „ pellari, tertius vero compoſitus ex illis duo- „ bus. *Primus eſt*, ſecundum Trapolinum. „ Puſtulæ diverſorum colorrm, *quibus cutis* „ *deturpatur: Secundus*, dolor in muſculis & „ panniculis ipſos involventibus, & nervis .... „ & tamen in extenuatis membris, ut expe- „ rientia docet & facta Anatomia, nulla in- „ trinſeca Apoſtemata apparent: *Tertius* eſt ag- „ gregatum ex Puſtulis & doloribus". Unde liquet non alia tunc ſymptomata luis venereæ vulgo cognita fuiſſe, præter dolores & puſtulas, quæ ſane antiquiſſima morbi tempora apertiſſime indicat.

III. Tertiæ Quæſtioni reſpondet negando, additque, bene dixiſſe Clariſſimum Doctorem, „ Dominum Simonem de Piſtorio (*Simonem* *Piſtorium* de quo ſuperius ad *annum* 1498) „ quod male inter eos morbos enumeraretur; „ qua de re vide ſupra Piſtorii *poſitionem de* „ *malo Franco*, Concluſ. 2.

IV. Ut Quæſtioni quartæ ſatisfaciat, ſtatuit, „ morbum Gallicum non ſolum ab uno humo- „ re, ſed a diverſis poſſe cauſari, & maxime „ a phlegmate & melancholia, & ejus mate- „ riam non longinquam eſſe a materia ſcabiei.

Videtur Trapolinus ſingularem operam poſuiſſe in defendendo Simone Piſtorio, quem valde laudat, & a quo recte dici ait 1. „ Mor- „ bum Gallicum peſtilentialem eſſe, *quod* ve- „ rum eſt *juxta Trapolinum*, ſecundum modum „ loquendi Haly Abbatis, *licet* non ſit verum „ ſecundum modum loquendi Galeni: 2. *Pro-* „ *ducendo huic morbo* neceſſario concurrere vir- „ tutes agentes cæleſtes, & virtutes patientes „ terreſtres: 3. Aſtrologiam Medico neceſſa- „ riam eſſe, *quod ipſe multis argumentis co-* „ *natur confirmare*. 4. Poſſe Aſtrologos ex aſtris „ futura prædicere, ſicut Medici poſſunt ex „ ægritudinibus futura prognoſticari.

Ceterum Auctor, ut probet poſſe ab Aſtrologis futura prænuntiari, licet non cognoſcant omnes aſtrorum diſpoſitiones, quæ ad effectum producendum poſſunt concurrere, affert exemplum „ ruſticorum & nautarum, qui ferunt ju- „ dicium de pluvia, aut ventis futuris, aut ſe- „ renitate futura, ex cognitione alicujus diſpo- „ ſitionis in aere, vel ſtellarum, licet non „ omnes cauſas illius effectus cognoſcant. Si- „ militer, *pergit Trapolinus*, Medicus in „ Phthiſico videns granum ſuper ſpatulas, ſicut „ fabam, debet prognoſticari quod morietur „ infirmus poſt quinquaginta duos dies, ut eſt „ ſententia Avicennæ, (*a*) *decimo tertio Ca-* „ *pitulo, De ſignis Phthiſis, ad finem*. In iſto „ ca-

(*a*) Mihi quidem *Lib.* 3. *Fen.* 10. *Tract.* 4. *Cap.* 22. De ſignis Phthiſis.

„ caſu, *addit ille*, Medicus prædicet effectum „ futurum, cujus tamen non omnes cauſas co- „ gnoſcit: non enim cognoſcit cauſam illius „ grani, nec quare illud granum ſit ſignum fu- „ turæ mortis, nec quare morietur magis in „ quinquageſima ſecunda die, & non ante, vel „ poſt.

ANGELUS (*a*) BOLOGNINUS, & non (*b*) Boligninus, (*c*) non Bononienſis, ut vulgo dicitur, ſed e Plebe Sacci, municipio Patavino, verum ex nobili familia, quæ Reipublicæ Bononienſi plures Jureconſultos dederat, (*d*) Artium & Medicinæ Doctor, „ (*e*) in florentiſ- „ ſimo Bononienſi ſtudio a Senatu Bononienſium „ ſtipendio adductus fuit, (*f*) *circa annum* „ 1506. ut Chirurgiæ (*g*) Principis lectiones „ non paucæ ſcholaſticorum multitudini publice „ profiteretur. Verum (*h*) parvo contentus & „ otii patrii percupidus ſe recipit apud ſuos, „ atque intra muros municipii ſui, donec vita „ ſuperfuit, ſeſe continuit, ut-ut ampliſſimis „ alio uſquequaque evocaretur ſtipendiis, dice- „ re ſolitus apud (*i*) Pignorium; *Nihil am-* „ *plius lare paterno, privato foculo nihil ſalu-* „ *brius, nihil diutius eſſe commoda paupertate.*" Annus ejus emortualis ignoratur.

Scripſit ille de morbo Gallico, ſi fides adhibeatur Joſiæ Simlero, in *Bibliotheca Geſneri contracta*; Iſraeli Spachio, in *Nomenclatore ſcriptorum medicorum*; Paſchali Gallo, in *Bibliotheca medica*; Johanni Georgio Schenkio, in *Bibliotheca medica*. At vero inter ceteros de morbo Gallico Scriptores, de Bolognino tacent unanimes Iohannes Antonius Vanderlinden, *de ſcriptis medicis*; Georgius Abrahamus Mercklinus, in *Lindenio renovato*; & Johannes Jacobus Mangetus, in *Bibliotheca Scriptorum medica*.

Haud tamen arduum eſt hanc Bibliographorum litem componere. Exſtat enim Bolognini Liber unus *de Unguentis*, in quo *Capite VI.* multis agitur de natura & uſu Unguentorum mercurialium, ac proinde de curatione luis venereæ, unde potuit Auctor ille a prioribus recte recenſeri inter illos, qui de Morbo Gallico ſcripſerunt: A poſterioribus recte quoque omitti, cum inſcriptio Libri illius de Unguentis, quem etiam Bolognino ipſi tribuunt, nihil tale videatur polliceri.

Ille autem Bolognini Liber, *De Unguentis, quæ communis habet uſus practicantium hodiernus in ſoluta continuitatis medela*, ab Auctore (*k*) „ ingeminatis ſcholaſticorum, imo etiam „ Doctorum precibus obtemperante *traditus* „ *fuit* in florentiſſimo Bononienſi ſtudio, cum „ Bologninus a Senatu Bononienſium ſtipendio „ adductus eſt, ut Chirurgiæ Principis lectio- „ nes... publice profiteretur, *hoc eſt, circiter* „ *anno* 1507. *eodemque tempore vel paulo poſt* „ *in gratiam* ſtudioſæ juventutis impreſſus fuit.

Eam quidem Editionem (*l*) quæ omnium prima eſt, uſurpare nondum mihi datum eſt. Sed certiſſime compertum habeo Librum eumdem cum aliis duobus Bolognini Libris *De cura ulcerum exteriorum* prodiiſſe (*m*) Bononiæ apud Benedictum Hectoris, *in* 4. anno 1514. cum ſequenti Inſcriptione.

Angeli Bolognini Libellus de cura ulcerum exteriorum; Et de Unguentis, quæ communis habet uſus Practicantium hodiernus in ſolutæ continuitatis medela, de quorum numero nonnulla in morbum Gallicum incerta ſunt, non debilibus tamen rationibus incidentaliter approbata. Legitur ad Libri calcem, *Bononiæ, per Benedictum Hectoris*, M. D. XIV. X. *Februarij*.

Et deinde in Collectione Papienſi anni 1516. Veneta prima anni 1535. Baſilienſi & Lugdunenſi, utraque anni 1536.

Conſtat Liber ille *de Unguentis* Capitibus VI. quorum ultimo, *De Unguentis Mercurialibus* inſcripto, accuratiſſime explicatur methodus adhibendarum inunctionum mercurialium, ita ut ſi Auctor ille pro primo non ſit habendus, qui methodum illam deſcripſerit, at ſaltem inter omnium primus merito recenſendus.

I. Luem

(*a*) Simlerus, Spachius, Gallus, Schenkcius Lindenius. (*b*) Mercklinus.
(*c*) Nicolaus Comnenus Papadopoli *Hiſt. Gymnaſ. Patavini*, *Tom.* 2. *Lib.* 2. *Cap.* 15. *n.* 64.
(*d*) Ovidius Montalbanus, in *Bibliotheca Bononienſi*, ad ann. 1508.
(*e*) Bologninus. *De Unguentis in Proœmio*. (*f*) VVolfgangus Juſtus, in *Chronologia Medicorum*.
(*g*) Hoc eſt Avicennæ. (*h*) Papadopoli, ubi, *ſupra*. (*i*) De *Antiquis Scriptoribus Patavinis*.
(*k*) Bologninus, *in proœmio* Libri *De unguentis*.
(*l*) Hæc prima editio Operum Angeli Bolognini prodiit Venetiis ſecundum Bernardinum Scardeonium, *De antiquitate Urbis Patavii, & claris Patavinis, Lib.* 2. *Claſſe* 9.
(*m*) Ovidius Montalbanus, *in Biblioth. Bononienſi*, pag. 17.
Et Pellegrinus Antonius Orlandi in *Notizie degli Scrittori Bologneſi*, *pag.* 52.

I. Luem veneream appellat (*a*) *quamdam ægritudinem ulceroſam mali modi, quam affirmat contagioſam eſſe: (b) Cognitum enim eſt experimento*, inquit, *talem morbum eſſe contagioſum*.

II. Seminium morbificum peculiare admittit, (*c*) „ Non erit, *inquit*, erroneum dicere &
„ ſine hæſitatione credere hanc ægritudinem a
„ materia antecedente & forti & continuo eam
„ fovente dependere, cujus Cura . . . . . erit
„ evacuatio illi debita & proportionata.

III. Affirmat debitam illam ſeminii Venerei evacuationem uſu ſolo inunctionum mercurialium perfici poſſe. „ Tandem, (*d*) *inquit* ex-
„ perimento ratione comprobato viſum eſt per
„ me & alios quamplures jam dictæ ægritudi-
„ nis curam fieri applicatione medicaminum
„ (*mercurialium*) corpus a ſuperfluitatibus in-
„ deſinenter mundantium.

IV. Uſum illum mercurialium inunctionum miris laudibus effert. „ (*e*) Quam miræ, *ait*,
„ & excellentis virtutis exiſtat in præfata
„ ægritudine evacuationis modus linitione ex-
„ tremitatum adminiſtratus, *vere non mihi ſi*
„ *linguæ centum ſint, oraque centum, ferreave*
„ *vox*, " ſufficienter enarrare poſſum.

V. Adminiſtrationem & effectus inunctionum mercurialium accuratiſſime explicat. „ (*f*) Ma-
„ nus, *inquit*, a cubitis & ſupra, cubitos per
„ quatuor digitos uſque ad palmam manus:
„ Pedes a genibus & ſupra genua per quatuor
„ digitos uſque ad plantam pedis . . . . . nutu
„ Dei inungat infirmus per ſemetipſum . . . . .
„ eo in loco calido ſedente, puta inter duos
„ ignes, unguento in extremitatibus digitorum
„ tepefacto . . . . Inunctis aliis partibus, ligen-
„ tur loca illa cum faſcia calida, ſupra poſita
„ prius ſtupa Cannabina.

VI. Linimentum & Cerotum Mercuriale proponit. Linimentum tale eſt. „ (*g*) ℞. Laridi ex
„ intentione noſtra præparati ℥ vi. Mercurii
„ terreſtris in naturam (*h*) cælicolæ converſi
„ ʒ iij. m. & f. unguentum in mortario lapi-
„ deo ſive ligneo per diem integram conteren-
„ do, ita quod minima pars unius ſimplicis
„ contingat minimam partem alterius. *Hæc eſt*
„ *vero Ceroti formula*. ℞. Linimenti ſupraſcri-
„ pti ℥ iij. Mercurii cælicolæ ℥. ij. Ceræ ʒ. j.
„ ß Terebenthinæ ℥ ß Alteratur linimentum
„ ſupraſcriptum cum Mercurio Cælicola in
„ mortario ligneo cum piſtillo ſuo, eodem modo
„ quo ſupra. Diſſolutis inſimul cera & Tere-
„ benthina in cazola ad ignem lentum: & ab
„ igne depoſitis & quaſi infrigidatis detur lini-
„ mentum Mercurio ſupraſcripto admixtum,
„ illius infundendo partem poſt partem " Quæ linimenti & Ceroti formulæ, ab iis, quæ nunc uſu valent, parum abludunt.

VII. Monet inunctiones quatuor aut quinque diebus iterandas eſſe, donec ptyaliſmus adveniat, aut morbus quovis alio modo ſolvatur. Continuetur, *inquit*, talis inunctio uſque ad
„ diem quartam (*i*) ſive quintam incluſive, &
„ forte plus, donec dentes dolere incœperint,
„ ſive phlegmata per gingivas notabiliter diſ-
„ ſolvi, ſive ſuperfluitates peccantes alia re-
„ gione ſenſibiliter ſeu inſenſibiliter evacuari,
„ & tunc a tali linitione deſiſtendum erit ".

VIII. Noverat jam ſuo tempore ptyaliſmum quandoque deficere poſt inunctiones legitime adminiſtratas, verumtamen morbum nihilominus inde ſolvi. (*k*) „ Innoteſcendum, *inquit*, quod
„ non raro accidit virtute exſiccativa linimen-
„ ti, quo fit prænominatus evacuandi modus
„ conſolidatio ulcerum jam dictorum fieri, abſ-
„ que ullo ſigno ſenſibili evacuationis.

IX. Connumerat accidentia novem, quæ poſt inunctiones non raro accidunt, ac remedia varia profert quæ ad ſingula faciant. „ (*l*) Ac-
„ cidentia, *inquit*, connumerantur hæc, vide-
„ licet dentium & gingivarum dolor, gutturis
„ aſperitas, & inflammatio; phlegmatis ex gin-
„ givis ſuperflua evacuatio; fluxus phlegmatis
„ ex gingivis ante tempus reſtrictio; phlegma-
„ tis non in ſuo tempore a gingivis expulſio;
„ maſticationis cibi difficultas; virtutis debili-
„ tatio; ventris conſtipatio; coloris faciei mor-
„ tificatio.

X. Do-

(*a*) Pag. 268. Editionis Lugdunenſis anni 1536.
(*b*) Pag. 178.
(*c*) Pag. 268.
(*d*) Ibidem.
(*e*) Pag. 270.
(*f*) Pag. 271.
(*g*) Pag. 275.
(*h*) Nomine *Mercurii Cælicolæ* Auctor intelligit Mercurium diſtillatione extractum ex Mercurio crudo, ſive *terreſtri*, ut ille dicit, variis cum rebus extincto.
(*i*) Pag. 271.
(*k*) Pag. 270.
(*l*) Pag. 173.

X. Docet hanc methodum medendi nequaquam ea propter improbandam eſſe. „ (*a*) Si „ quis, *inquit*, mordaci dente de ulceribus in „ ore evenientibus ex linitione præfata, talem „ modum evacuandi accuſaverit, taceat majo- „ rum ſuorum documentis, dicentium in cura „ Scabiei antiquæ & ulceroſæ Dyſenteriam „ provocari; ſimiliter in cura ſcrofularum in- „ teſtinorum excoriatione apoſtema ſcrofuloſum „ curari, in paſſionibus oculorum poſteriorem „ partem colli ignita acu & ſetone perforari; „ in magnis cauſis, ut in lepra, venena intrin- „ ſecus exhiberi, quod majus eſt.

XI. Demum ad calcem Capitis adjectæ ſunt quæſtiones duodecim, de uſu, natura, adminiſtratione, effectis &c. illitionum mercurialium quibus ſingulis Auctor apposite & docte ſatisfacit.

Hæc de Bolognino perſcrutatus fueram, nec ſine cura, cum venit in mentem plura ſciſcitari ab eruditiſſimo Johanne Baptiſta Morgagno Medicinæ Profeſſore in Academia Patavina, Viro doctrina præſtantiſſimo, ſed ſuo in rem literariam ſtudio præſtantiore: Nec ſpes fuit irrita. Plura enim docuit ille Epiſtola humanitatis ſale ſparſa, ex qua caput quod ad Bologninum attinet, deſcribendum eſſe cenſeo integrum, ne Lectores ulla tam eruditæ diſquiſitionis parte defraudaſſe videar.

„ Wolfgangus Juſtus, quantum intelligo ex „ *Lindenio renovato*, hæc olim de Bolognino „ ſcripſerat, anno 1556. *Angelus Bologninus* „ *Bononienſis docuit Chirurgiam ex Avicenna* „ *Bononiæ*, *anno Chriſti* 1506. Lindenium ſe- „ quitur, ut fere ſolet, Clar. (*b*) Mangetus, „ niſi quod *Boligninus* an *Bologninus* fuerit, „ incertus eſt; quemadmodum & in *Hiſtoria* „ *Chirurgiæ antiqua* (*c*) incertus fuerat Vir „ Doctiſſimus Andreas Ottom Gælichius. Sed „ Johannes Nicolaus Paſqualis Alidoſius in Ita- „ lico Libro anno 1623. Bononiæ edito, inſcri- „ ptoque, *I Dottori Bologneſi di Teologia*, *Fi-* „ *loſofia*, *Medicina*, *&c.* hæc de illo habet: „ *Angelo Bolognini* 1508. *fu Lettore di Chi-* „ *rurgia fin al* 1517. *Scriſſe* de cura ulcerum, „ & de unguentis communibus in ſolutione „ continui, & de lue venerea *del* 1516. Ber- „ nardinus autem Scardeonius in eximio Opere „ *de antiquitate Urbis Patavinæ* (*d*) Sicuti, „ quod ad cognomen attinet, idem quod Ali- „ doſius, ita, quod ad Angeli patriam, longe „ aliud quam ille ut ceteri quos laudavimus, „ jam docuerat; quippe anno ſcribens 1559. „ *Claruit*, inquit, *in hac ipſa arte Chirurgica* „ *& Angelus Bologninus ex Plebe Sacci*, *mu-* „ *nicipio Patavino*, *Vir magni ingenii*, *& in* „ *ea parte rei medicæ*, *quam ob opera manuum* „ Chirurgia *Græco vocabulo appellamus*, *peri-* „ *tiſſimus*. *Is aliquandiu artem hanc publice* „ *Bononiæ docuit*: *Sed parvo contentus*, *& ocio* „ *patrio delectatus*, *in patriam ſe recipiens*, „ *intra municipii ſui fines poſtmodum ſeſe con-* „ *tinuit*, *& quamvis dignis ſtipendiis & ho-* „ *noribus a multis civitatibus vocaretur*, *pa-* „ *trium tamen ſolum quamvis tenue cum qua-* „ *cumque nobili civitate commutare neglexit*.

„ Non eſt dubium quin graviſſimus Hiſtoricus „ vera ſcripſerit, præſertim cum Patavii (*e*) „ natus anno 1478. denatus autem anno 1574. „ eodem, quo Angelus in propinquo oppidulo „ vivebat tempore & ipſe vixerit; ut in his „ nec fallere, nec falli potuerit.

„ Quamobrem merito ceteri Scardeonio aſtipulati deinceps ſunt Patavini Scriptores, ut in „ his Angelus Portinarius, cujus Volumen *de* „ *felicitate Patavii* (*f*) eadem lingua, eo- „ demque anno vulgatum eſt, quo librum ſuum „ Alidoſius emiſit, ex quo fit ut Alidoſium de- „ ceptum fuiſſe opiner, ſicut & plerique alii, „ *Bolognini* cognomine quod Gentis nimirum „ eſt Bononiæ in primis nobilis & pervetuſtæ. „ Quod ſi quis propterea Angeli majores inde „ olim profectos, in his regionibus conſediſſe, „ ſuſpicetur, fortaſſe vera ille conjiciat: Sin „ Angelum Bononiæ natum, contendat, ne „ initium quidem Libri, ejus de *Unguentis* ſa- „ tis attendiſſe videatur. *Cum in florentiſſimo* „ *Bononienſi ſtudio*, inquit, *a Senatu Bononien-* „ *ſium ſtipendio adductus fuerim*: Quæ ſane „ verba Bononienſis Civis non videntur; hic „ enim in patrio Gymnaſio patrii Senatus juſſu „ profiteri, neque eo *adductum* ſe dixiſſet. „ Angeli autem noſtri, an conſanguinei potius „ alicujus ſoboles fuerit is Angelus J. C. qui „ Patavii quidem ſibi, & poſteris, in oppido „ autem ipſo Plebis Sacci avo ſepulchrum ſic inſcri-

(*a*) Pag. 270.
(*b*) Biblioth. Medica.
(*c*) N. 141.
(*d*) Lib. 2. Claſſ. 9.
(*e*) Vide Papadopol. *Hiſt. Gymnaſ. Patav.* Tom. 2. Lib. 2. Cap. 25. N. 113.
(*f*) Lib. 2. Cap. 6.

,, inſcribi curavit: Illud, (*a*) *Futura conſide-*
,, *rans Angelus Bologninus, Legum Doctor,*
,, *exq. Evangeliſta Art. Doct. P. MDLXXV.*
,, *ſibi & poſteris*; Hoc vero, (*b*) *Joan. Avo*
,, *Evang. fil. D. Bologninis, Medic. Dot. An-*
,, *gelus Bolog. Ju. Ut. Doct. poſuit* 1588., alii
,, viderint: ego ob eam dumtaxat cauſam hæc
,, protuli, ut quo ex municipio noſter fuiſſe a
,, Scardeonio ſcriptus eſt, ex eodem poſtea vi-
,, deas alium extitiſſe Angelum *Bologninum*,
,, non *Bolignium*. De noſtri igitur & cogno-
,, mine, & patria non ſolum conſtat, ſed con-
,, ſtat etiam quod in hac ante annum 1559. de-
,, ceſſerit; imo vero quo primum anno Bono-
,, niæ fuerit, quo ad ſuos rediiſſe videatur, ſi
,, Scardeonio qui illud, & ſi Alidoſio qui hæc
,, optime omnium noviſſe poterant, fidem ha-
,, beamus.

,, Utinam de primo etiam anno, quo libros
,, illos ſuos edidit, conſtaret. Verum Scardeo-
,, nius, (*c*) qui *ediſſe Opus non aſpernan-*
,, *dum* ſcripſit, eadem videlicet, quæ ex Ali-
,, doſio commemoravimus nomina, non aliud
,, addit, niſi *ea omnia primo Venetiis, poſtmo-*
,, *modum & Baſileæ impreſſa fuiſſe, anno Do-*
,, *mini MDXXXVI.* In *Hiſtoria Gymnaſii* no-
,, ſtri (*d*), ex qua alia malim accipias, velut
,, Angelum *Medicæ Artis adoream* in hoc *pro-*
,, *meruiſſe*, & *annum ejus emortualem*, igno-
,, rari verba illa Scardeonij ita accipi viden-
,, tur, ut ſi dixiſſet: *Vivo ipſo edita ſunt anno*
,, MDXXXVI. *non ſemel hæc Opera*. Mihi au-
,, tem ſecus videntur intelligenda. Nam neque
,, eo anno, aliam quam Baſileenſem illam edi-
,, tionem invenio, quæ apud Lindenium com-
,, memoratur, & mihi alia in manibus eſt, de
,, qua ab iis qui de Bolognino loquuntur, nul-
,, lam mentionem factam memini, Venetiis an-
,, no (*e*) ſuperiore habita *per Io. Patavinum*
,, *& Venturinum de Ruffinellis*, *in* 8. Leoni-
,, ceni quoque, Matthioli, Friſii, Hutteni,
,, Almenari Opuſcula complectens, quæ ad luem
,, veneream attinent, ejuſve curationem. Sed
,, hæc, præter libros de *Cura Ulcerum*, & *de*
,, *Unguentis*, peculiarem Bolognini librum non
,, continet de ea lue, niſi forte ejus nomine
,, intelligunt Caput illud extremum, cetero-
,, rum ſane multo longiſſimum, in quo de *Mer-*
,, *curialibus* unguentis ſcripſit, neque alia con-
,, tineri video iis editionibus quæ ab Lindenio,
,, & qui eum ſequuntur, ſive propoſitæ ſunt,
,, ſive omiſſæ: nam & illam, ubi de Bolognini
,, quidem Scriptis verba faciunt prætermiſerunt,
,, quæ in *Theſauro Chirurgiæ*, collecto a Petro
,, Uffenbachio, Francofurti habita eſt anno 1610.
,, typis Nicolai Hoffomanni in fol. Verum ut
,, ad vetuſtiores editiones redeamus, vidiſti ſu-
,, pra, Vir Clariſſime, quandam ab Alidoſio
,, indicari, perfectam anno 1516., quæ eadem
,, atque illa videtur eſſe, quæ apud Linde-
,, nium primo loco ponitur, *Papiæ apud*
,, *Bernhardinum de Garaldis* 1516. *in fol. cum*
,, *diverſis varii argumenti Auctoribus*. Hanc
,, tamen primam omnium fuiſſe facilius crede-
,, rem, ſi Bolognini unius Scripta, ut fit fere
,, in primis editionibus, non aliorum quoque,
,, protuliſſet; neque indicia præterea quædam
,, eſſent, illa antea, & ſeorſum quidem pro-
,, diiſſe. Laudatum utique Goelickium (*f*) tra-
,, didiſſe video, Bologninum *in Academia Bo-*
,, *nonienſi Chirurgiam publice docuiſſe, atque*
,, *adeo circa annum* 1506. *ſcriptis ſuis inno-*
,, *tuiſſe eruditis*. Libellus tamen *de Unguentis*
,, poſtea exierit, neceſſe eſt, quando Auctor
,, inter ejus initia oſtendit, ſe in illa Acade-
,, mia Chirurgiam profitentem, ſtudioſorum ac
,, Doctorum *ingeminatis in dies precibus* ad-
,, ductum, eum libellum conſcripſiſſe, hoc eſt,
,, poſt annum 1508., quo ipſum Bononiæ do-
,, cere cœpiſſe Alidoſius, ut vidimus, indica-
,, vit. Accedit miſſum eſſe librum ad Franci-
,, ſcum Caballum, qui, ut in præfixa Epiſtola
,, cæteris laudibus eſt ornatus, ita rem Medi-
,, cam Patavii ex primaria ſede tunc exponere
,, dictus eſſet, ſi fuiſſet ſcripta Epiſtola ante
,, annum 1509., ex quo Brixiam in patriam ſe
,, recepiſſe Caballum accepimus (*g*). Videtur
,, igitur poſt initia Cameracenſis belli vulgatus,
,, & ſeparatim quidem, atque adeo poſt edi-
,, tionem libri de Ulceribus, quippe carmini-
,, bus peculiaribus illi adjectis, quibus id An-
,, geli de *medicaminibus ſecundum opus* com-
,, mendatur.

,, Libro autem de ulceribus in editione ea-
,, dem, quam mihi in manibus eſſe dixi, præ-
,, poſita Epiſtola eſt ad Franciſcum Gonzagam,
,, Man-

(*a*) *Vide* Salamonij Urbis Patav. Inſcript. Pag. 331. num. 37.
(*b*) *Vide* ejuſd. Agri Patav. Inſcript. Pag. 299. num. 32.
(*c*) Loc. cit.
(*d*) Loc. cit. Cap. 15. n. 64.
(*e*) Scilicet in *Collectione Veneta prima*, de qua infra ad annum 1535.
(*f*) Loc. ſupra cit.
(*g*) Vide cit. Hiſtor. Gymn. Patav. Tom. 1. Lib. 3. Sect. 2. Cap. 10. N. 48.

„ Mantuæ Principem, qua ex Epiſtola intelli-
„ gitur Auctorem, cum *ſuperioribus annis in maritima Venetorum claſſe primum, deinceps in Epidauri urbe degeret, chirurgum publico ſtipendio gerens*, hunc librum inchoaſſe horis ſubceſſivis, cumque eundem *nuper Venetiis abſolviſſet, & emittere deſtinaſſet*, Franciſcum ſibi *Principem inviciſſimum occurriſſe, cui illum .... dedicaret*. Hinc conſtat prodiiſſe eum librum, antequam Angelus in Bononienſem Academiam vocaretur, quippe unde, ut ex Scardeonio didicimus, in patriæ perpetuum otium ſeceſſit. Prodiit igitur ante annum 1508, ſed quo tandem anno, & quo in loco, mihi quidem adhuc incompertum eſt.

Johannes Vochs, Colonienſis, Artium & Medicinæ Doctor, Medicinæ ſtudio operam dedit in Italia, ac ut ipſe ait, (*a*) „ in Chirurgia ſe Sulmone exercitavit & ea parte Italîæ, quæ quondam magna Græcia dicebatur, ſub Doctore & Præceptore ſuo Magiſtro Butio de Trincis, quem facile, ut pace aliorum dixerit, principem Medicorum Italiæ appellaverit ". Inde in patriam regreſſus, Coloniæ medicinam fecit *per annos quadraginta*, ut ipſe gloriatur, in procemio Opuſculi ſui *de Peſtilentia*, & ibi Peſtes multas vidit, ac inter ceteras eam, quæ Coloniæ graſſata eſt anno 1506 & 1507, & quæ illi copiam dedit ſcribendi ſequentem librum.

„ De Peſtillentia anni præſentis, & ejus cura, ad Illuſtriſſimum Principem & D. D. Fredericum, ſacri Imperii Electorem, Ducem Saxoniæ; &c. tum quibuſdam dubiis & digreſſionibus, ſine quibus cura non perficitur, eximii Viri Johannis Vochs de Colonia, Artium & Medicinæ Doctoris acuratiſſimi. *Et ad calcem libri*, Impreſſum Magdeburge, per . . . Jacobum Winter, anno milleſimo quingenteſimo ſeptimo, in 4.

Scriptus eſt Tractatus ille ad *Fredericum* III. cognomine *Sapientem*, Erneſti filium, *Ducem* Saxoniæ, S. R. I. Electorem, qui regnare cœpit anno 1486. & fato functus eſt anno 1525.

Profitetur Auctor, in Epiſtola nuncupatoria ad Fredericum data, lucubrationes ſuas a ſe ad illum non „ mitti in præjudicium perdocti & illuſtris Domini Martini Mellerſtad " (Martini Pollichii, Mellerſtadii, de quo ſupra ad annum 1501.) „ in Theorica Medicinæ Viri excellentiſſimi, ſed potius ut Vir tantus diſcuſſa a ſe & agitata examinet, . . . caſtiget ex his Medicus & Doctor egregius illius caſtiganda, ſuperflua receſet, & diminuta ſuppleat.

Diſtribuitur hoc opus Vochſii in partes duas, quarum altera de Ætiologia, Diagnoſi, & Prognoſi; altera de Curatione peſtis agitur. In neutra de lue venerea ſpecialis quæſtio eſt, ſed in utraque interſperſa occurrunt varia loca, quæ ad veneream luem ſpectant, & quæ ideo excerpere operæ pretium viſum eſt.

I. Vochſius (*b*) acriter invehitur in luxum Germanorum, in Judicum iniquitatem, in mores Clericorum, in immanitatem Militum, quæ ſingula ætate ſua nimis valde invaluiſſe aſſerit. Quapropter cum „ peccatum ſit principium irritandi Creatorem, *ideo pergit Ille*, humiliavit nos Deus *morbo* illo *Franciæ*, morbo illo deſpecto, & dies noſtros . . . abbreviavit hoc morbo.

II. Salſe (*c*) irridet Aſtrologorum vanitatem qui ſingulos morbos a malignis ſiderum quorumdam influxibus deducebant. „ Carbunculi etiam Franciæ, (*ſic ille vocat Puſtulas venereas*) diutius durantes malam habent conſtellationem ſecundum illos, *ſubdit Vochſius*; ſecundum me autem habent colloſam & bituminoſam materiam; quare cum difficultate eradicantur, niſi Medicus fuerit ingenioſus.

III. (*d*) „ morbi Gallici, quem *Carbunculum Franciæ* appellare conſuevit, primitivam cauſam ponit in frumentis & terræ naſcentibus, cum ferme ante hunc morbum, per luſtrum vel plus, meſſes erant pluvioſæ, quare frumenta inficiebantur, & excreſcebant in horreis, & panes piſtabantur viſcoſiſſimi ... Alimentum igitur ex hoc pane chylum crudum fecit, & una cum ſanguine in totum corpus tranſitum fecit . . . Natura autem ſe exonerare cupiens illo colloſo humore, in quamdam ſaniem ſalſuginoſam diuturno & longo tempore putrefecit . . . Et hæc eſt primitiva cauſa Carbunculorum Franciæ, quæ nec ceſſabit hodie, nec terminabitur in multis, niſi ille terminaverit, qui ſolus ſanat morbos Benedictus in ſæcula. Amen.

IV. (*e*) Exotica remedia, quæ ille *Ultramarina* vocat, vehementer damnat, ac in primis Theriacam, quæ ab exteris regionibus in Germaniam importabatur. „ Quo cachinno, quo plauſu, *ait Ille*, Itali ſubſannant perditos noſtros mores, qui comparamus tyriacam ab his inſulſis & literarum ignaris & merdoſis mercatoribus, qui cacata ſua fœtida permiſcent melle, addentes alia propter ſaporem & odorem

(*a*) Sic ipſe refert in *concluſione ſui Operis*. (*b*) Part. 1. Cap. 1. (*c*) Part. 1. Cap. 3.
(*d*) Part. 1. Cap. 4. (*e*) Part. 1. Cap. 7.

„ rem . . . Tyriaca autem ipſa Andromachi , „ *pergit Ille*, nuſquam in Italia aut Francia , „ ſcilicet in Monte Peſſulano , ubi quondam „ diſpenſabatur, nunc non conficitur , *primo* , „ propter Medicorum laſciviam; *ſecundo*, pro- „ pter longam fermentationis moram ; *tertio* , „ propter balſami & aliorum carentiam; *quar-* „ *to*, propter ejus debilem operationem, quam „ habet in leproſis aut elephantioſis, quos pro- „ mittit curare hoc antidotum.

V. Monet in lue venerea purgationem per inferiora ægre cieri. (*a*) „ In morbo, *inquit* , „ illo Herculeo Carbunculorum Franciæ, etiam „ Helleborus uterque, colochyntida, & his acu- „ tiora vix morbum aut materiam morbi com- „ movent.

VI. Dum curationem Peſtis explicat, aſpere inſurgit , ſed ὡς ἐν Παρέργῳ, in uſum mercurialium inunctionum ad curandam luem veneream adhibitarum. (*b*) „ Noſtri etiam homicidæ , „ *inquit*, qui ungunt corpora in morbo Fran- „ ciæ in æſtuariis calidiſſimis , ſicut carnifices „ in igne adurunt, & torquent, infinitos occi- „ dunt, licet aliqui bene fortunati ex his tor- „ menris evadant.

VII. Demum , quæſtionem eamdem fuſius alibi tractat. (*c*) „ Quæritur , *inquit* , an cura tor- „ mentaria in æſtuariis calidis ſine intermiſſio- „ ne, & unctio cum argento vivo conducat in „ ſcabie aut morbo Franciæ ; & cum putredo „ & phlegma ſalſum, ſit conjuncta cauſa hujus „ morbi, omnis autem putredo aere concluſo „ & non eventato augeatur, non videtur cura „ regalis aut canonica, ſed empirica . Item , „ *pergit Ille*, putredo & id quod eſt reſolubi- „ le, reſolvitur & per fauces ſublimatur (*no-* „ *verat ſcilicet Vochſius ptyaliſmum inunctioni-* „ *bus moveri*) groſſum autem humorem collo- „ ſum in lapideitatem ponit . Quare poſt non „ erit ſpes curæ, unde in juncturis ex parte „ frigiditatis argenti vivi, ſi qua eſt contractio „ aut petrificatio facta, de cetero non poteſt „ mollificari, aut reſolvi . Præterea argentum „ vivum a tota ſubſtantia ſua contrariatur homini „ ... Non igitur ipſo utendum, etiam quantumcun- „ que elongetur a principalibus, *ſcilicet membris*.

Recte monet Geſnerus Librum Vochſii *habere plus eruditionis & experientiæ medicæ , quam elegantiæ in dicendo*; quod ab Auctore ipſo minime diſſimulatum. (*d*) „ Nolo, *inquit Vochſius*, morderi ab invidis & detractoribus, qui „ de grammatica & latinitate ſua certant , ſi „ vel celeritate relativum non concordat cum „ ſuo antetedente ; ſæpius etiam ſi inſolitum „ eloquium emittam, dum aliud cogito , & e „ veſtigio alia ſubſequuntur , prout in buccam „ ſe fert oratio; Grammatica enim Medicinæ „ ſubjecta eſt, & non e converſo.

Georgius Vella, Brixienſis, Phyſicus , ſcripſit Conſilium medicum *pro egregio Artium Doctore, Aloyſio, Mantuano*, qui morbo Gallico laborabat, in Capita ſeptem diviſum, quod Collectioni Luiſininæ inſertum fuit ; verum quo tempore ſcripſerit incertum eſt , ſiquidem primam Opuſculis illius editionem uſurpare nondum fuit. Sed cum Auctor ille nulla alia luis venereæ ſymptomata deſcribat, præter gummata & puſtulas; cum neminem laudat , qui de lue venerea prius ſcripſerit , cum Medicorum Arabum, ut *Rhaſis*, *Meſues*, & potiſſimum *Avicennæ* auctoritate nitatur; & cum nullam de Guaiaco mentionem faciat ad curationem morbi Gallici, videtur inde poſſe colligi Auctorem illum ſcripſiſſe non modo ante annum 1517 , quo lignum illud in uſum advocatum fuiſſe conſtat; ſed etiam mullo citius & ut conjicio , circiter anno 1508.

In hoc Opuſculo 1. Affirmat Vella „ (*e*) pa- „ tere ex quotidiana experientia illos , qui in- „ ficiuntur tali morbo, non *infici* niſi fere pro- „ pter ipſorum coitus cum mulieribus tali in- „ fectione infectis ; & ſi hoc non ſit univerſa- „ liter verum, eſſe tamen pro majori parte.

2. Ait ſe „ (*f*) noviſſe mulieres ſanas quæ „ coiverunt cum infectis , in quas tale genus „ ægritudinis non tranſivit, & tamen tranſiviſ- „ ſe in viros alios, coeuntes cum illis.

3. Refert „ (*g*) exemplum de diſſecto *cada-* „ *vere ægrotantis cujuſdam ex morbo Gallico*, „ per egregios Doctores Ferrarienſes , in jun- „ ctura genuum & ſupra cujus inventa fuit no- „ tabilis copia phlegmatis groſſi, “ hoc eſt, lymphæ, ſeu ut vulgo ajunt, ſinoviæ ſpiſſæ & viſcidæ.

4, Videtur „ (*h*) illi quod uſque in hodier- „ num diem, *ea eſt, uſque ad diem, quo ſcri-* „ *bebat*, non ſit inventa medicina exercitio „ compar, cujus ſolius beneficio multi ſanati „ ſunt a tali ægritudine, nullo alio adhibito me- „ dicamine, “ quæ opinio de exercitii efficacia prima naſcentis morbi venerei tempora aperte ſapit.

5. Admittit ad curationem quinque intentiones , „ (*i*) 1. Materiæ peccantis minorationem; „ 2. Digeſtionem; 3. Evacuationem , 4. Acci- „ dentium correctionem ; 5. Reſidui humoris in- „ fecti rectificationem, “ quæ ſingula ad methodicam curationem pertinent.

6. Attamen „ (*k*) ut prima cauſa , quæ eſt „ mala complexio frigida & humida in toto , „ rectificetur , *cenſet adhibendas eſſe* unctiones „ *mercuriales*. Capiatur, *inquit*, Axungia & argen- „ tum

(*a*) Part. cap. 14. (*b*) Part. 2. cap. 3. (*c*) Part. 2. cap, 15. (*d*) In Epiſt, nuncupatoria. (*e*) Cap. 1. (*f*) Cap. 1. (*g*) Cap. 4. (*h*) Cap. 4. & 5. (*i*) Cap. 7. (*k*) Cap. 7.

„ tum vivum cum debita proportione aliis æ-
„ quivalente, & ſi ei aliquid addatur mellis
„ & terebentinæ erit conveniens, ut ſimul
„ confortatio in nervis & digeſtio in materia
„ acquiratur: Quo unguento inungatur patiens
„ a quatuor extremitatibus corporis uſque ad
„ ſubaſcellas & inguina excluſive per decem
„ dies, vel circa, ſecundum tolerantiam vir-
„ tutis, non negligendo etiam aſſidua clyſteria,
„ divertentia vapores a partibus ſuperioribus
„ ulcerare ſolentibus.

7. (*a*) Ad reſolutionem vero duritierum adhuc reſtantium cum aliquali dolore, *jubet admoveri* emplaſtra ex radicibus Althææ & „ pinguedinibus, & farina Fænugreci, & Therebinthina, & argento vivo, & melle .... „ Similiter etiam cerata mollitiva cum Argento vivo. „

Nondum mihi ſatis liquet num Georgius ille Vella, Brixienſis, idem ſit atque Georgius Valla, Placentinus, qui vixit eadem ætate, & a quo plurimos habemus Tractatus de Medicina; Hunc nondum iis enucleandum relinquimus, in quorum manus venerit prima editio *Conſilii* illius *medici de morbo Gallico*, quod Georgio Vellæ, Brixienſi attribuitur in Collectione Veneta.

Johannes Benedictus, Germanus, Artium & Medicinæ Doctor, ſcripſit Tractatum *de morbo Gallico*; Capitibus quatuor comprehenſum qui Collectioni Luſininæ inſertus eſt. Quo tempore prima hujus editio prodierit, non ſatis ſcio, at vero certiſſime ſcio multa eſſe, quæ perſuadeant ad annum 1510 referenda eſſe.

1. Quod Auctor morbum Gallicum (*b*) *Epidemialem* eſſe affirmet, quæ opinio primis tantum morbi naſcentis temporibus obtinuit, ſed brevi exolexit.

2. Quod de Guajaco alte ſileat, dum ſexcenta alia remedia minus efficacia congerit cumulatque, maximo quidem argumento Tractatum hunc prius ſcriptum fuiſſe, quam Guaiacum in Europa, ſaltem in Italia & in Germania innoteſceret, atque adeo ante annum 1517.

3. Quod videatur Liber ille; ut infra (*c*) probabitur, exſcriptus fuiſſe a Johanne Almenar, cujus Opus in Collectione Papienſi exiit in lucem anno 1516. & ſi vera conjicio, non primum.

4. Quod conjectura quadret aptiſſime in tempus quo vixit Benedictus, de quo conſtat ex duobus aliis ejus Operibus, altero, quod inſcribitur, *Libellus novus de Cauſis & Curatione Peſtilentiæ ad præſervationem ſimul & curam ejus mali optime utilis*, Cracoviæ typis excuſo, *apud Hieronymum Victorem*, 1521, *in* 4. & qui a Mercklino perperam attribuitur cuidam Johanni benedicto Regio, quem a noſtro diverſum facit, ſed quem nullum fuiſſe ſuſpicio eſt: Altero, quod inſcribitur, *Regimen de novo & prius Germaniæ inaudito morbo, quem poſſim* Anglicum ſudorem, *alii* Gurgeationem *appelant* &c. Cracoviæ excuſo, *apud eumdem Victorem* 1530. *in* 8.

Nec 1. in contrarium pugnant ullo modo, quæ a Benedicto narrantur (*d*) de *Rheu Lithuaninico, ſive de Radice tempore Inviciſſimi Sigiſmundi, Regis Poloniæ, in montibus Lithuanæ reperta, quæ ſolvit & evacuat citra moleſtiam, choleram & phlegma*. Conſtat enim *Rheum* illud *Lithuanicum* inventum fuiſſe circa annum 1507. quo tempore Sigiſmundus I. Poloniarum Rex, bellum gerebat adverſus Baſilium Magnum, Moſchoviæ Ducem, ut Johannes Manardus a Medicis Polonis accepit anno 1515. cum *tres Caſimiri Reges* (nimirum Sigiſmundus, Poloniæ, & VVladiſlaus, Hungariæ Rex, fratres germani, filiique Caſimiri, dum viveret, Poloniæ Regis; ac Lodovicus, Rex Bohemiæ, VVladiſlai filius, nepoſque Caſimiri) *Poſonii aderant, ubi Maximiliani I. Imperatoris adventum præſtolabantur*, quocum anno eodem fœdus pepigere Viennæ Auſtriæ, qua de re legenda Manardi, qui tunc in Aula Regis Hungariæ Archiatros erat, *Epiſt.* 5. *Lib.* 5. ad Nicolaum Leonicenum data, ſicut & *Epiſt.* 3. *Lib. ejuſdem*, data Budæ, Calend. Ianuar. ann. 1516.

2. Multo minus urgent, quæ a Georgio Matthia Konigio narrantur in *Biblioth. vetere & nova*, nempe Johannem Benedictum, Medicum Germanum, & cujus eſſe putat Opus *De morbo Gallico* „ tam in literis exercitatum fuiſſe, „ ut Horatium græce pari tum numero carminum tum metro verterit, ob quam verſionem ab Iſaaco Caſaubonon commendatus Philippo Mornæo cathedram Salmurienſem obtinuit: „ in quorum fidem adducit Thomam Bartholinum, *De Medicis Poetis*. Sed Bartholinus nequaquam attribuit Tractatum ullum *De Morbo Gallico* Johanni illi Benedicto, cujus mentionem facit, conſtatque Johannem Benedictum, quem ait commendatione Caſauboni & Mornæi Salmurii Profeſſorem inſtitutum fuiſſe, ut citiſſime, non prius vivere potuiſſe, quam exeunte ſeculo XVI, vel ineunte XVII; atque adeo a Johanne illo Benedicto, qui Librum ſcripſit *De morbo Gallico*, omnino diverſum, quippe qui vixit ineunte ſæculo XI;

(*a*) Cap. 7. (*b*) Cap. 1. (*c*) Ad annum 1512. ubi de *Johanne Almenar*. (*d*) Cap. 4.

ſo XI; unde patet Konigium gemino in errore verſatum eſſe.

Ceterum haud dubium eſſe poteſt, quin Benedictus, quæcunque de morbo Gallico profert, didicerit in Italia, cum teſtetur ipſe ſe (*a*) Romæ Venetiis, Bononiæ, & in aliis multis Italiæ Urbibus Medicinam diu feciſſe.

Auctor ille in Tractatu ſuo, I. Conſentit cum ceteris (*b*) de natura & origine morbi, quem novum & antiquis incognitum fuiſſe ait: & de modis morbi contrahendi contagione, nempe (*c*) *coitu*, *tactu*, *oſculis*, *lactis aſſumptione in pueris*, *converſatione cum infectis*.

II. Narrat (*d*) Helvetum quemdam, nomine " Martinum Saver, qui Venetiis mor„ bum a ſcorto contraxerat, & cui propter „ ſuſpicionem lepræ patria *Schafouſen* interdi„ cta erat, caſu in hoſpitium ſuum & curam „ veniſſe, & perfecte ſanitati reſtitutum in „ patriam lætum conceſſiſſe. „ Quæ non poſſunt intelligi niſi de tempore, quo in Italia Auctor commorabatur, atque adeo ante annum 1521. quo conſtat illum in Polonia vixiſſe.

III. Quærit (*e*) „ cur tempore *ſuo* non re„ periuntur gallicantes cum tam ſævis acciden„ tibus, ſicut apparuerunt ante aliquot annos „ & in morbi hujus principiis; „ Regeritque „ „ rationem eſſe in promptu, quia homines nunc „ ſibi melius cavent ab infectis, vel quia Me„ dici docti melius cognoſcunt nunc cauſam „ morbi, & melius applicant remedia, quam „ tempore ante acto.

IV. Ad curationem morbi (*f*) proponit " ſep„ tem Intentiones, 1. Lenitionem ventris. 2. „ Minorationem materiæ, 3. Digeſtionem 4. „ Evacuationem, 5. Alterationem membrorum, „ 6. Confortationem eorundem, 7. Correctio„ nem accidentium.

V. Laudat (*g*) ad digeſtionem & evacuationem materiæ, uſum linimenti mercurialis, ad quod Mercurius recipitur circiter ad partem decimam, & quod ait *eſſe medicinam hujus morbi ſecretiſſimam & perfectiſſimam extra explicandam*.

VI. Hujus Unguenti adminiſtrationem ſic proponit. „ (*h*) Accipiat æger prima & ſecunda „ die ſyrupum *alterantem*, tertia autem die, „ quando vadit patiens dormitum, unguento „ inungat (leniter & parum de eo appponen„ do) omnes partes domeſticas, (*interiores*) „ tibiarum & brachiorum, & plantas pedum, „ & palmas ſeu volas manuum, & de mane „ ſyrupum ſuum accipiat. Ubi vero ſexta die „ ſint accepti ſex ſyrupi & etiam unctiones or„ dinatæ non prætermiſſe, tunc dabis ſolutivam „ medicinam ea intentione, ut materia, quæ „ deberet pelli ad os, ne fiat nocumentum in „ ore, per loca inferiora ducatur. „ quæ totidem verbis leguntur apud Vvendelinum Hock, ex quo videtur Benedictus illa tranſcripſiſſe.

VII. Parvi pendit illorum redargutiones, qui ſuo tempore Mercurii uſui adverſabantur. (*i*) " „ Clamabunt forte, *inquit*, periſſe pudorem, ſi „ dixero quod morbus Gallicus habet canonice „ curari unctionibus, præmiſſis univerſalibus di„ geſtivis & evacuativis, prius. Clament, *ad„ dit Ille*, dummodo habeam pro me auctori„ tates & rationes. „ Quod ſi interdum malus effectus præfatas unctiones mercuriales ſequatur, hoc fit errore Empiricorum, & perſertim Alchimiſtarum.

VIII. Jubet ut (*k*) " pro Intentione quinta, „ quæ die ſequenti poſt purgationem, omnibus „ videlicet ſex diebus, reiteranda eſt, altera„ tio membrorum fiat cum balneatione aquæ „ dulcis, in qua bulliant herbæ infra poſitæ aut „ ſimiles, fumus terræ, lapathum acutum, biſ„ malva, chamomilla, melilotum, roſæ, vio„ læ; & ad hoc ſequetur humectatio, quæ ma„ xime in hoc morbo requiſita eſt.

IX. Damnat (*l*) " Empiricorum ſuffumigia, „ in quibus ponitur Cinabrium, tanquam præ„ ſentiſſima venena, ex quorum fumo vidit pe„ riiſſe quemdam nobiliſſimum Pictorem Bono„ niæ, & mulierem deveniſſe ad Apoplexiam.

X. Non improbat *Stuffas*, neque *eſum Serpentum coctorum in olla*, imo neque *Anguillarum*, ſed quod nimis credulum animum ſapit, (*m*) ait „ ſe ſyrupo de Pomis compoſito Meſuæ rem „ mirabiliorem non vidiſſe. Liberat enim, *in„ quit*, a puſtulis & Scabie & a doloribus in „ paucis diebus; & ideo in eo, quia non me „ fallit, plurimum confido, & multos perfe„ cte non modo Romæ, verum etiam Vene„ tiis curavi etiam a gummis abſque unctionibus.

XI. Ceterum ait (*n*) " non eſſe ludendum „ cum puſtulis virgæ poſt coitum, quia facile „ pervenitur ad virgæ & teſtium totalem amiſ„ ſionem, quemadmodum accidit Venetiis cui„ dam Impreſſori, dicto Herczock. Nec, *per„ git Ille*, verecundia eſt habenda, cum boni „ Medici ſint ut boni Confeſſores, qui non re„ velant oculta eis commiſſa. Et ideo mos per„ acto coitu optime abſterges pudibunda cum „ tua camiſia aut panno lineo, deinde lava cum „ vino albo, aut cum aqua calida, non autem „ cum frigida, quia compingeres materiam in loco.

XII. Laudat Balnea ſive *Sudatoria* ad morbi curationem, (*o*) " Nec mireris ſuper hoc *in„ quit*

(*a*) Cap. 4. (*b*) Cap. 1. (*c*) Gap. 2. (*d*) Cap. 3 (*e*) Cap. 3. (*f*) Cap. 4. (*g*) Ibidem. (*h*) Ibidem.
(*i*) Ibidem. (*k*) Cap. 4. (*l*) Ibidem. (*m*) Ibidem. (*n*) Cap. 4. (*o*) Ibidem.

„ quoniam videmus Sudatorio (*a*) Sancti Germani, Capuani Epiſcopi, poſt Cryptam Neapolitanam locato, ubi animam (ut Gregorius (*b*) 4. *Dialogorum* ſcribit) Paſchaſii, Cardinalis, invenit, infinitos gallicante ſanari, ſi purgati eo utantur. „ Sed hac in re Benedicti obſervationibus minime credendum eſſe cenſemus.

Johannes Almenar, Hiſpanus, Artium & Medicinæ Doctor, ſcripſit ad amicum quemdam ſuum, nomine Lucam, Libellum *De morbo Gallico* ſeptem Capitibus abſolutum, ſe in hoc Opuſculo niſi multis experientiis comprobata remedia non ſcripturum; *ſed videturſatis temere ibidem polliceri* ſe libellum traditurum, quo ſani a morbo Gallico præcaveantur; infirmi adeo liberentur, ut nunquam morbus revertatur, nec uti Empirio faciunt, in lecto ſtare cogantur, nocumentum in ore nullum accidat; incurabiles, qui reputantur quandoque tales, morbi mirifice ſanentur, & in curando fiſtulas, cancrum, ſcabiem, Lepram & omnes fere melancholicos morbos, *Lector* doctus efficiatur: „ Neque enim in hoc Opere quidquam reperiri eſt, quod datam promiſſorum fidem liberet.

Rogat Auctor amicum ſuum Lucam, „ ſi ex ſuo libro fructum conſequatur, ut Deo laus & gloria tribuatur: pro ſui tamen laboris mercede illi, & quibus hic labor profecerit. *Deum precari* & dicere libeat, *Te Deum ſuppliciter exoramus, ut qui hoc nobis beneficium attulit, tuo beneficio muniatur, ut ab omni animi & corporis miſeria liberetur, & nos liberemur. Amen.* „ Quæ ideo annotare placuit, quod ea oſtendant Almenarem inter antiquiſſimos Scriptores de morbo Gallico numerandum eſſe, ſiquidem illa loquendi ratio, quæ in antiquioribus Auctoribus paſſim obvia eſt, abiit in deſuetudinem initio ſæculi decimi ſexti.

Quod ad argumentum Libri 1. Cenſet Almenar morbum Gallicum „ (*c*) „ *ab influxu cæleſti in principio ortum fuiſſe; unum eſſe, non plures: differre ab Aſapharo Arebum; imperfecte curari, ſi curentur tantum puſtulæ.*

2. Docet duas eſſe ſuo tempore morbi cauſas, „ (*d*) quarum prima eſt ſola influentia vel aeris corruptio, per quam cauſam eveniſſe pie credendum eſt in religioſis: quarum ſecunda eſt converſatio, ut per oſcula & lactis aſſumptionem, ut in pueris viſum eſt, aut per coitum, ut in pluribus compertum eſt frequentiſſime eveniſſe; aliis autem modis & precipue a ſola influentia vel aeris corruptione rariſſime.

„ 3. Non alia cognoſcit luis venereæ ſigna ſive ſymptomata, præter ulcera „ (*e*) in virga, quæ aſſimilantur Carolis; gravitatem capitis & colli dolorem, qui paulatim expanditur verſus humeros & ſpatulas, uſque ad juncturas primo brachiorum, deinde tibiarum; „ ac demum *puſtulas* per cutem ſparſas, quæ morbum graphice depingunt, qualis apparuit initio.

4. „ (*f*) Curam hujus morbi per ſeptem intentiones compleri arbitratur: Prima eſt ventris lenitio: Secunda minorativa evacuatio: Tertia, materiæ digeſtio: Quarta, ipſius evacuatio: Quinta, membrorum alteratio: Sexta, ipſorum confortatio: Septima, accidentium correctio.

5. Ad tertiam intentionem, quæ eſt materiæ digeſtio, laudat (*g*) uſum unctionum mercurialium, cum *materia eſt adeo rebellis*, ait ille, *ut non poſſit per intus ſuſcepta digeri.*

6. Unguenlo (*h*) cujus formulam præſcribit, Argentum vivum admittitur ad partem totius nonam, additque hoc *unguentum eſſe propriam medicinam hujus morbi, & ultimum & majus ſecretum, quod eſſe poſſit circa ea quæ exterius applicantur.*

7. Cenſet illitiones mercuriales per intervalla adminiſtrandas eſſe. „ (*i*) Talis, *inquit* ſervetur ordo, ut prima & ſecunda die accipiat ſyrum (*alterantem*) patiens; Tertia autem die facias ungi cum unguento inferius deſcribendo (*cum unguento mercuriali, de quo mox*) omnes partes domeſticas (*hoc eſt, interiores*) tibiarum & brachiorum, & plantas pedum & palmas manuum, leniter tamen & parum apponendo de unguento, & hoc quando vadit patiens dormitum: Et de mane accipiat etiam ſuum ſyrupum, ita ut in ſexta die ſint accepi ſex ſyrupi, & ſint fa-

(*a*) Divus Gregorius, *Lib.* 4. *Dialogorum*, *cap.* 4. narrat hanc hiſtoriam, animæ nempe Paſcaſii Diaconi, in Sudatorio illo Sancto Germano obviæ.

(*b*) Cap. 1.

(*c*) Cap. 2.

(*d*) Cap. 3.

(*e*) Cap. 4. (*f*) (*g*) (*h*) Cap. 4.

„ factæ tres unctiones & tunc dabis medicinam „ ſolutivam, & humores, qui per os expelli „ deberent, ad inferiora divertentur, & ſic e- „ vitabitur nocumentum in ore. In diebus au- „ tem ſequentibus ſimili modo utaris, fortifi- „ cando tamen aliquantulum digeſtivum & etiam „ unguentum, ponendo magis de Theriaca, & „ Argento vivo „. Quæ omnia ex Vvendelino Hock, *Tractatu de mentagra*, *Cap. XVI.* de verbo ad verbum tranſcripta ſunt, non ſine manifeſto plagio.

8. *Pro ſeptima intentione, quæ eſt accidentium correctio*, proponit *ad puſtulas* unguentum, quo aliquanta Mercurii extincti pars excipitur, & quod ait, *mirabile eſſe*.

9. Porro non modo notum illi fuit ptyaliſmum inunctionibus mercurialibus induci, cum ipſe *os* ab uſu Argenti vivi *fœtere* affirmet, & *oris nocumento*, quod inde accidit, conetur occurrere, ſed quod majoris momenti eſt, experientia compertum habuit, *ſummum remedium eſſe, ut cum incipit humor expelli per os, divertatur cum medicinis per ſuperius & inferius exhibitis ad partes inferiores*.

Proſtat laudatum Almenaris Opuſculum in Collectione Papienſi, anni 1516. ſed prius excuſum fuerat: Quo vero anno, aut loco primum excuſum ſit, hactenus ignoro, cum prima illa editio in manus meas nondum inciderit.

Ceterum Liber ille Johannis Almenaris, & Liber Johannis Benedicti, de quo ſupra ad *annum* 1510. inter ſe ita congruunt, non ſententiis modo, ſed etiam verbis, ut nemo poſſit, ſi utrumque attente perlegat, quin fateatur alterum ab altero tranſcriptum fuiſſe. Sane cum de anno, quo uterque in lucem primum exiit, comperti nihil habeam, utrum plagii nomine damnem non ſatis teneo. Multa tamen occurrunt, quæ ſuadeant & perſuadeant fere Johannem Almenarem a Johanne Benedicto Librum ſuum furatum eſſe; nempe 1. Almenaris Opus contractius, nitidius, clarius eſſe, verbo dicam, curis poſterioribus elimatum videri, 2. Curæ non fuiſſe Almenari, ut ſe excuſatione ulla liberaret culpa laudatæ & approbatæ unctionis ex hydrargiro, ut id Benedicto curæ fuit, unde videtur colligi hidrargyroſim jam tum increbuiſſe, atque adeo minus odioſam fuiſſe. 3. Addi ad calcem Tractatus Almenaris Capita tria, quæ deſiderantur in Libro Benedicti, & quæ ut ab illo adjici facile potuerunt, ſic nulla ratione debuiſſent ab hoc reſecari.

Johannes Droyn, Ambianus, (*a*) *Legum Baccalaureus*, ut ſe vocat ipſe, Poeta Gallicus ætate ſua haud inceleber, floruit extremo ſæculo decimo quinto, & ineunte ſequente, Scripſit gallice duo Poemata, quorum alterum inſcribitur *La Nef des fols du monde*, & excuſum fuit Lugduni, *in fol.* anno 1438. ut in ipſa epigraphe legitur, ſed in quam videtur mendum irrepſiſſe ex metatheſi poſtremarum cifrarum, cenſeo enim legendum eſſe 1483. ut annus libro aſcriptus cum rei veritate quadret, qua compertum eſt Typographicam artem Lugdunum citius non inductam fuiſſe. Alterum Auctoris Poema dicitur *La Vie des trois Maries*, & Rothomagi typis editum eſt, anno 1511. *in 4.*

Exſtat præterea carmen Gallicum ejuſdem de *Variola craſſa*, ſive lue venerea, & illius quidem generis, quod a Gallis *une Ballade* nuncupatur, excuſum Lugduni *in 12.* anno 1512. ad calcem Poematis gallice ſcripti a Fratre Guillelmo Alexio, Monaco Lirano & Priore *de Buſſi*. Cum Poeta ille Gallorum ſecundus ſit, quem noverim, a quo luis venereæ mentio facta fuerit, haud abs re eſſe viſum eſt, ſi propoſitum carmen deſcriberetur.

BALLADE.

Plaiſans Mignons, Gorriers, Eſperrucats,
Penſez a vous, amendez voſtre cas,
Craignez les troux, car ils ſont dangereux.
Gentilshommes, Bourgeois & Advocats,
Qui deſpendez Ecuz, ſalus, Ducas,
Faiſant bancquetz, esbattemens & jeux,
Ayez reſgard que c'eſt d'eſtre amoureux,
Et le mettez en voſtre protocole;
Car pour hanter ſouvent en obſcurs lieux,
C'eſt engendrée cette groſſe Varole.

Menez amours ſagement par compas,
Quand ce viendra a prendre le repas,
Veue ayez nette devant vos yeux.
Fuyez ſouſſi, & demenez ſoulas.
Et de gaudir jamais ne ſuyez las,
En acquerant hault regnon vertueux.
Gardez-vous bien de hanter gens rongneux
Ne gens deſpitz, qui ſont de haulte colle:
Car pour bouter ſa lance en aulcun creux,
C'eſt engendrée cette groſſe Varole.

Hantez Mignones, qui portent grans eſtas,
Mais gardez-vous de monter ſur le tas
Sans chandelle; ne ſoyez point honteux,
Faulliez, jettez, regardez hault & bas,
Et en aprez prenez tous vos esbas.
Faitez ainſi quæ gens aventureux,
Comme dient un grand tas de Babeux,
Soiez lettrez ſans aller a l'eſcole;
Car

(*a*) In *Inſcriptione ſuorum Poematum*.

Car par Lombars ſoubtils & cauteleux,
C'eſt engendrèe cette groſſe Varole.

ENVOI.

Prince, ſachez que Job fut vertueux,
Mais ſi fut il rongneux & grateleux,
Nous lui prions qu'il nous garde & conſole.
Pour corriger Mondains luxurieux,
C'eſt engendrèe cette groſſe Varole.

JACOBUS BERENGARIUS, Carpus, ſive Carpenſis, hoc eſt, natus *Carpi*, in urbe Ducatus Mutinenſis, unde ex conſuetudine illius ſæculi factum eſt, ut latine *Jacobus Carpus*, italice vero *Maeſtro Jacomo da Carpi* vulgo diceretur, quæ appellationis varietas cauſa fuit, ut a pleriſque Bibliographis ex uno Auctore gemini facti fuerint.

Patrem habuit Chirurgum, vel Medico-Chirurgum, in arte expertum, cujus laudat ille (*a*) *Ceratum* quoddam *humanum pro Capite*, & a quo ait (*b*) *matricem corruptam integre extractam fuiſſe in terra Carpi* in muliere, *quæ ſanata eſt & diu vixit*. Prima poſuit tyrocinia *in manſuetiorum Muſarum rudimentis*, Carpi in patria *ſub Aldo Manutio Romano; una cum Alberto Pio, Carporum Comite*, ut ipſe teſtatur in Epiſtola dedicatoria ad hunc Albertum Pium ſcripta, & *Iſagogis ſuis in anatomiam præfixa*.

Errant (*c*) quicunque ajunt cum Falloppio Berengarium Chirurgum fuiſſe. Compertum eſt enim ipſius Berengarii teſtimonio, non modo *Artium & Medicinæ Doctorem* illum fuiſſe, ſed etiam publicum Anatomiæ & Chirurgiæ Profeſſorem, primum in Ticinenſi, deinde in Bononienſi Academia, ubi Angelo Bolognino ſucceſſiſſe videtur, & ubi nomen ſibi fecit egregium inſigni tum Anatomiæ, tum Chirurgiæ peritia.

In Anatomicis cadavera ipſe ſuis manibus ſecabat, quorum (*d*) *plurima centena* dicitur diſſecuiſſe. Quin imo, ſi Falloppio (*e*) fides adhibenda ſit, eo inſaniæ ſeu potius furoris proceſſit, ut *Hiſpanos duos laborantes morbo Gallico*, quos domi ſanandos habebat, *vivos Anatomicis adminiſtrationibus deſtinaverit*, qua de cauſa ne debitas pœnas daret, Ferrariam aufugere neceſſum habuerit; ſed videtur Falloppius incertis rumoribus aurem nimium credulam præbuiſſe. Quamobrem tam impium facinus, cum a Chriſtianis moribus planiſſime abhorreat, neque ullo alio certiore auctore nitatur, fidem nullam habere debet, tanto quidem magis quod Berengarius ipſe immanitatem illam aperte deteſtetur: (*f*) *Tempore noſtro*, ait Ille, *non fit Anatome in vivis*, ... *& præ immanitate deſiſtimus a tali opere*.

In Chirurgicis pari quoque modo manum Operationibus ipſe admovebat, ut ætate illa Medicis pleriſque ſolemne fuit: „ Tempore noſtro „ *inquit ipſe Berengarius*, non fit anatome in „ vivis, niſi forte a medicis, ut mihi contin„ git interdum, incidendo apoſtemata, & ſe„ cando ulcera, & trepanando, & perforando „ membra, ubi cognoſcuntur nexus membro„ rum, poſitiones & operationes; & longe me„ lius cognoſcerentur in vivis quam in mortuis „ niſi præ immanitate deſiſteremus a tali opere.

Tantam illis artibus peritiæ famam conſecutus eſt Berengarius, & teſte Falloppio „ (*g*) „ tantæ auctoritatis Bononiæ, Ferrariæ, Regii „ & Mutinæ fuit, ut ſuo tempore omnes alios ſuperaverit. „ Laudatur imprimis ab eodem ſi quaſi (*g*) *in univerſa Europæ peſte* ab anno 1527. ad annum 1531. „ ſanaverit omnes quo „ tractavit, exhibendo pharmacum ſolutivum in „ principio & augmento robuſtiſſimum.

Scripſit Berengarius Libros tres, unum de de Chirurgia, nempe Tractatum *de Fractura Calvæ ſeu Cranei*, Bononiæ primum typis excuſum anno 1518. *in* 4. apud Hieronymum de Benedictis: Duos vero de Anatomia, nempe *Commentaria cum ampliſſimis additionibus ſuper Anatomia Mundini, una cum Textu ejuſdem in priſtinum & verum nitorem redacto*, Bononiæ apud Hieronymum de Benedictis 1521. *in* 4. Et *Iſagoges breves, perlucidas ac uberrimas in Anotomiam humani corporis*, Venetiis, apud Bernardinum de Vitalibus, 1522. *in* 4.

At vero de morbis venereis nihil quidquam ab eodem ſcriptum novi, imo ne ullam quidem ægritudinis illius mentionem alibi factam, quam in ſuis *Iſagogis in anatomiam humani corporis*, *Cap. De Amygdalis*, ubi Carpus ait *Amygdalas* ſive Tonſillas *paſſiones omnium modorum pati*, *& nunc*, hoc eſt, Auctoris ætate, *in certo morbo epidemioſo*, qui a *Vulgaribus* Morbus Gal-

(*a*) De Fractura Calvæ, Cap. *De qualitate Medicinæ Capiti applicandæ*.
(*b*) In Iſagogis, Capite *de Matrice*.
(*c*) Vide *ma quatrieme Lettre a M. Delaire* ſur un Ecrit intitulè *Reponſe d'un Chirurgien de S. Come*.
(*d*) Sic ipſe teſtatut.
(*e*) De Morbo Gallico, *Cap.* 76.
(*f*) Commentar. ſuper Anotomiam Mundini.
(*g*) Tractat. de Bubone peſtilenti, *Cap. XI.*
(*h*) Ibidem, & De Tumoribus, *Cap. XXVII.*

Gallicus *nominatur*, *apoſtemari*, *indurari*, *ulcerari*.

Refert tamen Fallopius (*a*) *Jacobum Carpenſem, cum ſolus calleret ſecretam hanc medicinam*, (nempe adhibendi inunctiones ex hydrargyro ad curationem luis venereæ) *ita opulentum redditum fuiſſe ſolo illo quæſtu, ut teſtatus fuerit*, (teſtamento legaverit) *numeratam pecuniam* 40000. *ſcutatorum*, *præter argenteam materiam, quæ omnia Duci Ferrariæ reliquit. Omnis enim aqua*, addit Falloppius, *ad mare currit*.

Videtur allatum Falloppii teſtimonium confirmari loco quodam e Libro (*b*) *De Vita Benevenuti Cellini*, *Aurificis & Sculptoris Florentini*. Ait nempe Cellinus, Libri Auctor, Jacobum Carpum, quem vocat *Maeſtro Jacomo da Carpi*, Romam veniſſe anno 1523, & quoslibet ex lue venerea ægrotantes curandos ſuſcepiſſe, etiam ab aliis Medicis deſperatos, in quo felicem operam præſtitiſſe viſus fuit; ſed non diſſimulat curationem fallacem fuiſſe in plerisque, quippe qui paulo poſt mortui fuerint; unde liquet curatoriam methodum, a Carpo adhibitam, neque ſatis efficacem, neque vere radicalem fuiſſe. Nihilominus tamen fatetur Cellinus Jacobum Berengarium artis ſuæ peritiſſimum fuiſſe, qui magnis præmiis a Clemente VII. ſummo Pontifice, ad miniſterium invitatus, æquiſſimas conditiones, quæ offerrebantur, abnuerit libertatis amans.

Ex his ergo poteſt colligi Berengarium Carpum, tametſi haberi minime poſſit pro primo illitionum mercurialium inventore, quod cum (*c*) aperta rei veritate pugnaret, & in quo tamen plurimos peccare ſatis ſcio; at ſaltem numerandum eſſe inter primos, præcipuosque hydrargyroleos promotores & amplificatores, atque adeo hoc nomine meritum eſſe ut locum haberet in hac Auctorum enumeratione, qui curatoriam luis venereæ methodum illuſtraverunt.

Ignoratur tum natalis, tum emortualis annus Carpi. Poſſunt tamen ſequentia colligi de tempore quo ille floruit: Nempe Bononiæ anno 1507. commoratum fuiſſe, cum ipſe referat (*d*) a ſe ibidem hoc anno *matricem integre* reſectam fuiſſe, *quæ gangrænata erat*, *in muliere quæ ſupervixit ſana*: Ibidem tamen Profeſſorio munere nondum functum eſſe, quod Bologninus ſuſtinebat: Paulo poſt abiiſſe Ticinum, ubi aliquandiu Cathedram Chirurgiæ & Anatomiæ tenuit: Rediiſſe deinde Bononiam, in locum, ut conjicio, Bolognini, qui minus tunc abdicaverat: In ea Civitate anno 1518. Tractatum *De fractura Calvæ ſivi Cranei*; & anno 1522. *Commentaria ſuper Anatomia Mundini*, in lucem dediſſe: Anno circiter 1523. Romam profectum eſſe, ubi ſummo Pontifici Clementi VII. arte ſua innotuit: Demum anno 1527, imo etiam anno 1531, in vivis ſuperfuiſſe, ac in peſte quæ tunc temporis per Italiam graſſata eſt, ægrotantium plurimis opem & ſalutem tuliſſe, atteſtante Falloppio. Conſtat inſuper (*e*) ipſius teſtimonio illum per Aſiam peregrinatum fuiſſe, ſed ad quodnam tempus illa peregrinatio referenda ſit ambigo.

Johannes de Vigo, Genuenſis, oriundus ex Urbe *Rapallo* quæ eſt in ditione Genuenſium, unde *Rapalligenam* ſeipſum dicit initio *lib.* 7. *ſuæ Chirurgiæ Copioſæ*, & in procœmio *Compendioſæ*, Medico-Chirurgus, ſeu quod idem eſt, (*f*) *Doctor Chirurgiæ*, ſiquidem (*g*) nemo ad gradum Doctoris Chirurgiæ promovebatur, niſi poſt iterata in facultate quadam medicæ examina.

Chirurgus primarius fuit Julii II. ſummi Pontificis, qui electus die ultima Octobris anni 1503. obiit die 21. Februarii anni 1514, ſeu ut ipſe ait, (*h*) *deputatus fuit ad Chirurgicum munus* in Curia Romana, ubi Julius II. eum (*i*) *ſummis honoribus*, *officiis & beneficiis honeſtavit*, & *Sixtus* Gara de Ruvere, Julii II ex ſorore Luchina nepos, *S. P. ad Vincula Cardinalis*, *ac ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Vice-Cancellarius trecentis aureis pro opere ſingulis annis donabat*.

Teſtatur ipſe (*K*) ſcribendæ ſuæ Chirurgiæ Copioſæ manum primum a ſe admotam fuiſſe anno 1503, & Opus ad umbilicium (*l*) perductum fuiſſe anno 1513. Unde facile adducor ut credam Johanni Anthracino, D. M. & Johannis de Vigo amico intimo, cum ait (*m*) Opus illud

(*a*) De Morbo Gallico. *Cap.* 76. (*b*) *Vita di Benevenuto Cellini Orefice, e Scultore Fiorentino, da lui medeſimo ſcritta*. In Colonia anno ..,.. *in* 4. (*c*) *Vide ſupra* ubi de Conrado Gilino, Johanne Vveidman, Gaſpare Torrella, Sebaſtiano Aquilano, Antonio Benivenio, Vvendelino HocK, Jacobo Cataneo, Angelo Bolognino, Johanne Almenar, Georgio Vella, Petro Maynardo.

(*d*) In Iſagogis, *Cap. de Matrice*.

(*e*) De Fractura Calvæ, Cap. *De qualitate Medicinæ Capiti applieandæ*.

(*f*) In Epiſtola *Johannis de Vigo* ad Anthracinum ſcripta & *Compendioſa* præfixa.

(*g*) Falloppius, *De Vulneribus Capitis*. *Cap.* 28. Et Jacobus Philippus Tomaſinus. *De Gymnaſ. Patavino*. Cap. *de Doctoribus Chirurgicis*. (*h*) In Procœmio *Chirurgiæ*, & alibi *paſſim*.

(*i*) In Epiſtola Anthracini *Compendioſæ* præfixa. (*K*) In Procœmio *Copipſæ*.

(*l*) In fine *Copioſæ*. (*m*) In Epiſtola præfixa Compendioſæ.

illud *primum tribus annis* ante 1417, *& duobus Ticini, probatiſſimi Gymnaſii, pulcherrime fuiſſe impreſſum, & immortalitati commendatum*; maxime cum Anthracini teſtimonio Michaelis Juſtiniani confirmari poſſit, aſſerentis (*a*) Chirurgiam Copioſam Vigonis typis editam fuiſſe Romæ, anno 1514. cum hac Inſcriptione.

Practica Copioſa in Arte Chirurgica, nuper edita a Johanne de Vigo, Julii II. Pontificis maximi olim Chirurgico, quę infra ſcripta continet volumina. Romæ, *per Magiſtrum Stephanum Guilliretti, & Magiſtrum Herculem Bononienſem, ſocium*, 1524. *in folio.*

Hoc Opus Libris IX. univerſam Chirurgiam complectitur. In V. diſſeritur ſatis fuſe de *morbo Gallico* duobus primis Capitibus, quæ inde excerpta proſtant in Collectione Veneta Aloyſii Luiſini.

Teſte Auctore illo I. (*b*) „ Anno 1494. de „ menſe Decembri . . . . apparuit quoddam „ morbi genus quaſi per totam Italiam incognitæ naturæ . . . Et iſta ægritudo erat incognita & nunquam a Doctoribus viſa, prout „ tunc erat.

II. „ Erat præterea, & adhuc eſt morbus „ præfatus contagioſus, præſertim per coitum „ ſive conjunctionem mulieris fœdæ cum viro, „ & e converſo. Nam ejus origo in partibus „ genitalibus, videlicet in vulva in mulieribus, & in virga in hominibus ſemper fere „ fuit cum puſtulis parvis.

III. „ Pro ejus curatione operæ pretium fuit „ nova auxilia & pharmaca indagare: & in rei „ veritate, ſi quid ſalutis inventum fuerit in „ iſto morbo, fuit potius ex novis experimentis, quam ex antiquis auxiliis.

IV. (*c*) „ Quidquid boni inventum fuit tam „ de localibus, quam univerſalibus auxiliis pro „ curatione hujuſmodi morbi Gallici, (& crede mihi tanquam experto in tali re) a Theodorico, Capitulo *De malo mortuo*, & Arnaldo de Villanova, Capitulo *De cura Scabiei*, accepimus. " Quæ videntur ex Jacobo Cataneo, *De morbo Gallico*, *cap.* 7. tranſcripta, ubi eadem totidem fere verbis leguntur.

V. Duplicem diſtinguebat ſtatum morbi, *recentis & confirmati*. Cenſebat quidem *recenti* convenire poſſe curationem methodicam jam ſupra deſcriptam, quæ obtinebatur uſu diætæ legitimæ, alterantium, phlebotomiæ, purgantium, balneorum, ſtuffarum & linimentorum quibuſcum argentum vivum admiſcebatur. (*d*) „ quando antedicta curatione iſte morbus cum „ ſuis doloribus & puſtulis removeri non poterat.

VI. Ad confirmatum vero morbum Mercurio ſemper utebatur. (*e*) „ Nulla *inquit*, melior „ medicina eſt, (crede mihi) quam protinus „ patientem illinire infraſcripto linimento, aut „ loco linimenti ceratum imponere in brachiis „ & tibiis, ſemel aut bis in die, donec dentes dolere incœperint; & cum dentes dolere incœperint, tunc ceſſatur ab inunctione „ & ſe calidum teneat, donec fluxus phlegmatis ceſſet per gingivas.

VII. Utrumque & linimentum & ceratum partem circiter decimam ſextam Argenti vivi ſaliva extincti continet. Linimentum quidem jam pridem obſolevit, quamvis proſtet ex parte in quibuſdam Diſpenſariis ſub nomine *unguenti Neapolitani*. Ceratum vero etiamnum in uſu eſt nomine *Emplaſtri de ranis Vigonis*. Ait autem Johannes de Vigo linimentum quidem (*f*) „ eſſe nobiliſſimæ operationis, & valere in „ quocunque tempore hujuſmodi morbi, *ſed aſſerit* ſe ceratum millies expertum eſſe cum „ honore & utilitate non parva. Unde liquet Johannes de Vigo inter antiquiſſimos & egregios hydrargyroſeos promotores numerandum eſſe, ut de Jacobo Berengario, Carpo, ſupra diximus.

Ne quid tamen diſſimulemus, fatendum eſt a Johanne de Vigo multa de uſu mercurialium inunctionum omiſſa eſſe, quæ hac ætate a Medicis vulgata erant; multa temere vel falſo prolata, quæ rectius a Medicis enucleata fuerant.

Sic 1. Jam ante notaverat Angelus Bologninus luem interdum curari perfecte (*g*) *virtute exſiccativa linimenti, abſque ullo ſigno ſenſibili evacuationis*; ſed hic curationis modus a Joanne de Vigo ignoratus, vel ſaltem omiſſus eſt.

2. Præſcripſerat idem Bologninus, (*h*) ut ſolum ex Argento vivo ſaliva extincto, & larido præparato conficeretur Unguentum mercuriale, ut nunc moris eſt. Contra vero Johannes de Vigo

(*a*) Michele Giuſtiniani, *Degli Scrittori Liguri*.
(*b*) Copioſæ *Lib.* 3. *cap.* 1. (*c*) Ibid. *cap.* 3. (*d*) Ibid. *cap.* 1.
(*e*) Cap. 2. (*f*) Ibid. cap. 2.
(*g*) Lib. de Unguentis, *cap.* 6. (*h*) Ibidem.

Vigo linimentum ſuum ex multiplici remediorum inutilium, imo noxiorum, farragine componebat.

3. Monuerat & recte quidem idem Bologninus luis venereæ (*a*) *curam* non alia *ratione fieri*, quam *applicatione medicaminum* mercurialium, *corpus a ſuperfluitatibus indeſinenter mundantium*, *neglectis .... aliis .....* a quibus *compertum eſt* afferri *potius nocumentum quam juvamentum*. Contra vero viſum eſt Johanni de Vigo aſſerere ad curationem luis venereæ *uſque ad annum*, ſufficere Therapeiam methodicam ſine argento vivo.

4. (*b*) Vvendelinus Hock & (*c*) Joannes Almenar jam præceperant, & jure merito, ne inunctiones mercuriales in debilioribus ægrotantibus quotidie fierent, ſed ut per intervalla adhiberentur, ut nunc vulgaris fert uſus, quæ ſaluberrima cautio a Johanne de Vigo vel prætermiſſa, vel quod pejus, ignorata fuit.

5. (*d*) Vvendelinus Hock & Johannes Almenar jam auctores fuerant, ut poſt aliquot illitiones *daretur medicina ſolutiva, qua humores qui per os expelli deberent, ad inferiora diverterentur, & ſic evitaretur nocumentum in ore.* Sed Johannes de Vigo methodum illam vel neglexit, vel ignoravit.

6. Juſſerat (*e*) Bologninus *tales inunctiones* mercuriales iterari per plures dies, *donec phlegmata per gingivas notabiliter diſſolvi, ſive ſuperfluitates peccantes alia regione ſenſibiliter ſeu inſenſibiliter evacuari incœperint*, quo tempore *a tali linitione deſiſtendum erat*. Contra vero Johannes de Vigo (*f*) affirmat „ ſæpenumero ſimplicem unctionem cum modico argenti vivi fortificatam .... intra hebdomadam .... *luem veneream*, infallenter curaviſſe, „ quod neque verum eſt, neque ingenuo & veri amante viro ſatis dignum.

7. Demum opinabatur (*g*) Johannes de Vigo morbum hunc, „ poſtquam confirmatus fuerit, „ tunc curam rariſſime recipere, niſi curam „ palliativam .... ſed per intervalla annorum & „ menſium recidivam facere, „ quod ſane certiſſimæ adverſatur experientiæ, modo inunctiones ea, qua par eſt cautione & diligentia adhibeantur, unde videtur poſſe colligi a Johanne de Vigo haud ſatis legitime adminiſtratas fuiſſe.

Ceterum Johannes de Vigo primus eſt, quem ſciam, qui externe adhibuerit ad virgæ puſtulas *Mercurium præcipitatum rubrum*, quem vocat (*h*) *pulverem ſuum carnis ſuperfluæ remotivum*, & cujus præparationem ipſe explicat Antidotarii Lib. 7. In vivis erat etiamnum anno 1517, ut liquet ex Epiſtolis ipſius ad Johannem Anthracinum, Maceratenſem, & ejuſdem Anthracini ad Johannem de Vigo, quæ Compendioſæ præfixæ ſunt.

Collectio Papienſis, quæ omnium prima, prodiit Papiæ, ex officina Bernhardini de Garaldis, anno 1516. *in folio*, ubi collecti exſtabant

Nicolai Leoniceni, Vicentini, Liber *De Morbo Gallico*; qui jam excuſus fuerat typis Aldi Manutii, anno 1497. Vide ſupra, ubi *de Leoniceno*.

Et Johannis Almenar, Hiſpani, Liber *De Morbo* quoque *Gallico*, cujus antiquiorem editionem nondum novi, quamquam priorem aliam fuiſſe ſuſpicio ſit.

Acceſſerunt ſimul

Angeli Bolognini, Bononienſis, *De cura ulcerum exteriorum, & unguentis communibus in ſolutione continui Lib.* 2. quos conſtat editos fuiſſe Bononiæ anno 1514. ſi non & prius.

Alexandri Benedicti, Veronenſis, *Liber de Peſtilenti Febre*.

Dominici Maſſariæ, Vicentini *de Ponderibus & menſuris medicinalibus*, *Lib.* 3.

Marinus Brocardus, Venetus, Medicinam Venetiis cum laude faciebat (*i*) ineunte ſæculo decimo ſexto, & Arabum ſectator acerrimus (*k*) non pauca cum Victore Trincavellio, juniore Medico, diſſidia habuit, quod hic redivivæ Græcorum medicinæ addictus ab Arabum placitis recederet.

Scripſit Brocardus Diſſertationem perbrevem *de Morbo Gallico*, quæ exſtat in Tomo II. Collectionis Luiſininæ, anni 1567.

Eo redit Diſſertationis illius ſumma, I. „ „ Hanc ægritudinem novam eſſe, & eo tempore, quo

(*a*) Ibidem. (*b*) De Mentagra, *Cap.* 16. (*c*) De Morbo Gallico, *Cap.* 4.
(*d*) Ubi *ſupra*.
(*e*) Lib. de Unguentis. *Cap.* 6.
(*f*) Copioſæ, *Lib.* 5. *Cap.* 3.
(*g*) Ibid Cap. 2.
(*h*) Copioſæ, *Lib.* 5. *Cap.* 2.
(*i*) Franceſco Sanſovino, *Della Venezia*. *Lib.* 13. ad annum 1501.
(*k*) Dominicus Caſtellus, in *Oratione Funebri Victoris Trincavelli*.

„ quo Galli Italiam armis infeſtarunt, huma-„ num genus vexare cœpiſſe.

II. „ Nomen illius fuiſſe adhuc ignotum *Au-„ ctoris ætate*; alii namque eam dicebant Ele-„ phantiaſim, Lichenas nonnulli, plerique Aſa-„ phati, aliqui Prunam, multi Ignem Perſi-„ cum, multi diſpoſitionem mediam inter Sca-„ biem & Lepram, vulgares morbum Gallicum, „ nec adhuc aliquod nomen certum ei impoſi-„ tum videbatur.

III. Brocardum „ tenere ægritudine iſtam de-„ bere dici Epidemialem, quæ nec uno nomi-„ ne, nec eadem quidditate, nec eodem capi-„ te comprehendi poſſet.

IV. „ Nonnullos ex neotericis morbum illum „ in aſtra retuliſſe, aliquos ex Medicis recen-„ tioribus in illam aquarum inundationem, quæ „ eo anno, quo morbus Gallicus cœpit pullula-„ re, per univerſam Italiam apparuit.

V. „ Meliorem cauſam afferri non poſſe, „ quam illam trium luminarium conjunctionem, „ quæ adhuc durat, ac etiam per aliquot an-„ nos perſeverabit.

VI. „ Indigere hanc ægritudinem omni inſtru-„ mento, quo res medica completur, diæta „ ſcilicet, potione, & manuali operatione.

VII. „ Quantum ad potiones, hanc ægritu-„ dinem indigere minorativis, digeſtivis & eva-„ cuativis; „ quorum Auctor varias formulas „ proponit, quales ætate ſua vulgo adhibeban-„ tur.

VIII. „ Niſi corpus fuerit valde ſanguineum, „ Auctorem non audere nec ratione dolorum, „ nec ratione ulcerum, nec ratione humo-„ rum peccantium, facere phlebotomiam, „ quia ubi non eſt ejus intentio, phle-„ botomia humores ſubtilizat, & eos per „ corpus fluere facit, & ſano ſanguini ad-„ miſcet, ... ſed malle facere hæmorrhoi-„ darum provocationem.

IX. Teſtari Brocardum „ nunc digerendo, „ nunc paulatim evacuando, nunc confortando „ membra, ſæpius ſe proceſſiſſe in multis pa-„ tientibus talem morbum, quos ſola diæta & „ potionibus procul dubio ſanavit, „ vel ſana-„ viſſe arbitratus eſt.

X. At his non conferentibus neceſſe eſſe de-„ venire „ ad extrinſecus applicanda, & ma-„ nualem operationem, quæ ſunt tertium In-„ ſtrumentum.

XI. „ Factis igitur purgationibus & univerſa-„ libus & particularibus, adhibendam eſſe un-„ ctionem, quæ cruſtas & bothor, & apoſte-„ mata, ac inprimis dolores omnino aufert, „ eſt enim mirabilis „. Recipit autem propoſi-„ tum ab Auctore linimentum partem octavam „ Mercurii.

XII. Hoc unguento calido „ apud ignem & „ in camera bene clauſa ungendas eſſe juncturas „ omnes brachiorum & crurum, & optime fa-„ ſciandas ſingula die, & perſeverandum in „ tali unctione, quo tempore utatur æger ci-„ bariis virtutem confortantibus & vivificantibus.

XIII. „ Si vero tempore inunctionis ex va-„ poribus elevatis ad os parent ulcera, ut bothor „ in ore, adhibenda gargariſmata, quibus os „ ſæpius colluatur, ex aqua hordei cum melle „ roſato; ex aquis plantaginis, ſolani, roſarum, „ cum diamorone, ex lacte vaccino tepido.

XIV. „ Completa inunctione, mirifice præ-„ ſtare, ſi fiat balneum ſiccum, *ſive ſtuffa*, in „ quo æger ſudet „, cujus præparandi ratio-nem Auctor explicat, ſed nullam ſuffumigiorum mentionem facit.

Cum Brocardus de luis venereæ appellatione incertus ſit; cum hujus morbi cauſam ad ſiderum influxum referat, ut vulgare fuit ſub primo morbi ingreſſu, cum nulla memoret luis venereæ ſymptomata, præter dolores varii generis, puſtulas, tubercula, apoſtemata, cruſtas, ulcera quibuſcum morbus incipiens graſſatus eſt; ſileatque de gonorrhæa, & bubone, quæ tardius advenere, cum de Decocto ligni indici nihil quidquam dicat, cujus uſus ab anno 1518. mirum in modum invaluit, videtur circa morbi naſcentis initia ſcripſiſſe, atque adeo ante annum 1518. recenſendus eſſe.

Nicolaus Poll, Medicinæ Profeſſor, & Sacræ Cæſareæ Majeſtatis, hoc eſt Caroli V. Imperatoris, Phyſicus ſcripſit, ineunte ſeculo XVI, Opuſculum, ſeu potius Conſilium de lue venerea, cum hac epigraphe.

Nicolai Poll, Medicinæ Profeſſoris, & Sacræ Cæſareæ Majeſtatis Phyſici, de cura Morbi Gallici per lignum Guayacanum *Libellus*, qui prodiit Venetiis, anno 1535.

Inſcribitur Liber ille Ad *Rev. & Illuſtr. Principem, Dominum Dominum Matthæum* (a) Langum, *S. R. E. Cardinalem Gurcenſem, Metropolitanum Eccleſiæ Salisburgenſis Coadjutorem digniſſimum*, cum apposita Epiſtolæ nuncupatoriæ hac diei & anni nota, *XIX. Decembris MDXVII.* ex quo viſum eſt ad annum 1517. hunc Librum referre, cujus prima editio in manus nondum venit.

Memorat in hac Epiſtola Nicolaus Poll, „ per dicti Gal-

(a) Matthæus Langus, Epiſcopus Gurcenſis, Coadjutor Eccleſiæ Salisburgenſis, Imperatoris Maximiliani I. Conſiliarius intimus, imo Vicarius, creatus fuit Cardinalis a Julio II. ſummo Pontifice, anno 1511, Eccleſiam Salibur-genſem ſuo nomine rexit ab anno 1519. Obiit anno 1540., ætatis 72. Ciaconius ab Oldoino auctus, in *Vitis Pontificum*.

„ Gallici morbi tabificam deturpationem omne „ fere pro deploratis habitos fuiſſe, ubi in qui„ buſdam nulla alia medicinarum (etſi innume„ ris utebantur, aliquid potuerat; in aliis vero „ deſperationis cauſa nihil medicinarum appli„ catum fuerat, quorum poſtea omnium per „ Guayacanum lignum curatio quaſi pro mira„ culo ab omnibus habita fuit. Hæc enim, *in„ quit ille*, uno quaſi & eodem tempore tria „ fere hominum millia ad bonam valetudinem „ reduxit, qui poſt convaleſcentiam ſibi ipſius „ renati videbantur.

Capitibus IX, ſed breviſſimis, methodum utendi Decocto ligni Guaiaci ſatis enucleate explicat, cenſetque in II. ſtrictori diætæ, quæ per uſum hujuſce decocti in India & in Hiſpania præſcribebatur, aliquid laxamenti dandum eſſe in Alemannis; „ tum propter operationes na„ turales corporaque robuſtiora, tum etiam pro„ pter climata frigidiora, conſuetudines, pro„ prietates & ſimilia, „ Unde non levis conjecturæ locus Nicolaum Poll Germanum fuiſſe, quod & ipſa ratio nominis inter Germanos non infrequentis videtur manifeſtum facere. Sane teſtantur Bibliographi Germanum quemdam, nomine Michaelem Poll, Tractatum Anatomicum & Phyſiologicum ediſiſſe Brandenburgi, anno 1616, *in 4*.

Opuſculum ſuum Nicolaus Poll concludit in hæc verba, quibus Cardinalem Matthæum Langum alloquitur. „ Habet igitur, Sereniſſime „ Princeps, Reverendiſſime Dominatio Tua re„ gimen curationis morbi Gallici ex multiplici „ Hiſpanorum experto regimine in unum reda„ ctum, atque eo modo immutatum, quo mea „ ſententia, veteres Medicos imitando, judi„ cabam Alemannis prodeſſe, atque toti fere „ Europæ. „ Ex quibus ſuſpicio eſt hocce Nicolai Poll Opuſculum *De uſu Ligni Guayacani* ad Cardinalem Langum, Salisburgenſis Eccleſiæ Coadjutorem, ſcriptum anno 1517. unam * eſſe e *decem & novem illis Doctrinis & Relationibus ad diverſos Germaniæ Principes & Viros primarios tranſmiſſas*, quas Leonardus Schmaus, Salisburgenſis Medicus, *ſe accumulaviſſe* refert, & *ex quibus naturam, proprietatem, qualitatem, uſum & operationem plane piſcatum eſſe* confitetur, in *Lucubratiuncula* de Morbo Gallico, & cura ejus noviter reperta cum ligno Indico, quæ Auguſtæ Vindelicorum edita eſt, anno 1518.

Opuſculum Nicolai Poll exſtat in Collectione Luiſinina cum Epiſtola nuncupatoria, ſed a qua detracta eſt Inſcriptio ad Cardinalem Matthæum Langum, quam ſupra tranſcripſimus.

Petrus Maynardus, Veronenſis, (*a*) „ Pata„ vii anno 1520. Chirurgiam explicavit; dein„ de anno 1527. Praxim extraordinariam Me„ dicinæ; poſtremo 1554 (*niſi ſit error in ci„ fris*) Theoriam extraordinariam.

Scripſit (*b*) circa annum 1518. duos Tractatus *De Morbo Gallico*; alterum de morbi ætiologia, qui *Capita quatuor*, alterum de therapeia, qui *Capita totidem* complectitur.

Circa prius ſtatuit quidem morbum (*c*) primum apparuiſſe anno 1496; *Epidemialem eſſe*, & ortum ab *influentiis* ſiderum malignorum coeuntium; (*d*) *prædictum fuiſſe alias in Prognoſtico viginti annorum clariſſimi Artium & Medicinæ Doctoris Pauli de Medelburgo Zelandiæ Oceani* (qui Epiſcopus Foroſempronienſis deinde electus eſt) anno *Virginei partus* 1487; Demum (*e*) *defecturum eſſe anno* 1584. *contrariis aſtrorum influentiis*.

Circa poſterius vero curationem tantum methodicam proponit, quæ *diæta*, *alteratione humorum*, *purgatione*, & *membrorum confortatione* perficitur, nec unguento mercuriali utitur ullo, niſi cum dolores urgent in juncturis, in quo caſu ſuadet ut (*f*) ungantur ſpatulæ, “ collum, nucha, omnes juncturæ coxarum & crurum, cum infra ſcripto unguento.

℞. *Axungiæ porcinæ vetuſtiſſimæ* lib. ij
Cineris lignorum Vitis ℥. vj
Argenti vivi mortificati cum medulla vituli ℥ ij.

Demum omnia bene commiſceantur, & fiat unguentum, & adminiſtretur ſuper dicta loca, & ligentur bene calida, & dimittantur per quatuor dies, & ſic ungantur dicta loca quaternis diebus in quaternos dies, donec ſanentur a doloribus.

Leonardus Schmaus, Salisburgenſis, Medicinæ Doctor & Profeſſor.

Lucubratiuncla de Morbo Gallico & cura ejus noviter reperta cum ligno Indico. Auguſtæ Vindelicorum. *In officina* Sigiſmundi Grim, Medicinæ Doctoris, atque Marci Wyrſung. *Anno* 1518. Die XVII. Decembris, *in* 4. Charactere Gothico, folia V.

In Epiſtola nuncupatoria „ ad Andream de „ Trautmansdorf inſignis Salisburgenſis Eccleſiæ Cano-

* Sane Cardinalis ille Relationem aliam de eodem argumento acceperat ab Hieronymo Carozoli, Medico, quam cum Leonardo Schmao communicavit. *Vide* Schmai *Lucubratiunculam*. *Cap.* 3. (*a*) Chioccus *De Medicis Collegii Veronenſis*. (*b*) Freind, *Hiſtor. Medicin.* Part. 3. (*c*) *Prior Tractat. Cap.* I.
(*d*) *Ibidem*. (*e*) *Poſterior Tractat. Cap.* 3. (*f*) *Ibid. Cap.* 3.

„ Canonicum & Decanum *ſcripta*, *Auctor* „ *narrat* ſuperioribus diebus, cum adhuc Patavię ageret, ſcripſiſſe lucubratiunculam illam, ... ut communi omnium periculo tandem, in hac fœdiſſima labe per omnem ferme Europam cum ingenti Medicorum dedecore graſſata conſuleretur.

Opuſculum quatuor Capitibus comprehenditur, „ quorum *Primo*, ubi agitur *de natura morbi Gallici*, refert Schmaus *morbum illum duraſſe ſemper*, non quidem in Orbe noſtro, ubi *ante ætatem* ſuam *incognitum fuiſſe* fatetur, ſed in Orbe novo, *quippe compertum eſt*, „ jam omnibus, *addit Ille*, Occidentales Indos per plurimos annos hoc morbo graviter laboraſſe, „ medicinamque qua ſemper uſi ſunt contra hunc „ morbum, noſtris mercatoribus jam indicaſſe.

Attamen non putat ille cauſam morbi illius nuper cogniti, ab orbe novo, in quo inquilinus erat, repetitam fuiſſe. Quin potius communi errore ductus concludit „ hunc morbum ex aeris intemperie calida & humida ortum anno „ a ſalutifera Incarnatione Chriſti 1494, quo „ fuit omnium totius Europæ aquarum inaudita „ inundatio, tantiſque imbribus annus ille maduit, ut nemini dubium eſt (*ſit*) æſtivum aerem ad illam veniſſe intemperiem calidam & „ humidam, quæ omnium putredinum occaſio „ exiſtit.

Parvi pendit methodos curatorias omnes, quæ uſque ad ſua tempora adhibitæ fuerant. „ Non „ fuit, *inquit*, hactenus reperta medicina, quæ „ in hac ægritudine profuiſſet multum, nocuiſſet vero nihil: Ægrorum arbitror impatientia factum, quæ non ſinit habere Medicorum delectum; & Empiricorum temeritate, quibus nihil eſt difficile. Hinc multi miſerabiliter perierunt, ſed modo, *pergit Ille*, „ Deorum (ut mihi perſuadeo) beneficio inventa eſt Medicina ſimplex, qua maxime gaudet Natura, & quæ ſimul omnes intentiones „ complectitur in ſuis qualitatibus.

Ea autem Medicina eſt lignum *Guaiacum*, ſeu lignum *Arboris Guaiacanæ*, cujus Schmaus inter primos mentionem fecit, & uſum atque adminiſtrationem deſcripſit. Refert (*a*) ſe „ „ cum mira, magnifica & vix credibilia paſſim „ accepiſſet de ligno quodam in Occidentali India, in Inſula Hiſpaniola noviter reperta, non „ ceſſaviſſe vel dormientem ſomniare ligni hujus naturam, donec literis patronorum & ſuis, „ decem & novem Doctrinas & Relationes ex „ India & Portugallia ad diverſos Germaniæ „ Principes & Viros primario tranſmiſſas accumulaſſet, ex quibus naturam, proprietatem, „ qualitatem, uſum, & operationem plane piſcatus eſt.

Agitur, *Capite ſecundo*, *De arbore Guaiacana*, ſed paucis, nec ſatis accurate; *Capite* vero *tertio*, *De uſu ligni*, fuſius & diligentius. Triplex proponitur adhibendi ligni illius ratio. 1. *Decoctum* ex ſcobe conficitur, ut artis eſt, & propinandum exhibetur per unum circiter menſem, bis in die. 2. Electuarium præparatur ex pulverato ligno & *cum ſyrupo appropriato* commixto, „ de quo in matutinis & veſperi accipitur cochlear unum, ita continuando per triginta dies 3. *Pulvis ipſe ſolus* pondere drachmæ unius in liquore aliquo, aut „ ſuper pane toſto, vel per ſe, exhibetur ..... „ *quo remedio* venter in multis ſubpurgatur.

Confitetur Auctor in adminiſtrandis illis medicinis multa perito ac prudenti Medico permittenda eſſe, cum illarum doſis, aut adhibendarum ratio, multum variare debeant, pro morbi gradu, ſymptomatum natura, ægrorum ætate, ſexu, temperamento, viribus, &c. Quocirca monet ille *non parum referre Medicum habere amicum, quia interdum ex ſola amicitia inter ægrum & Medicum ſanitas oritur*.

In *Capite quarto* & ultimo quæſtio eſt de *regimine ipſorum, qui ſanitatem ex ligno Indico deſiderant*, quod Auctor ſigillatim & verboſe explicat. Huc tamen redit doctrinæ ſumma „ „ conſulendos eſſe Medicos, in arte probatos, „ qui humorum purgandorum & medicaminis „ delectum habeant, multoſque vitam ſuam vagatoribus & herbariis, Judæis & Sacrificulis „ credentes, ingenti ſæpe pretio necem ſibi emiſſe, & id quidem rectiſſime, poſtquam ſalutis ſuæ pauci rationem habent.

Exſtat hoc Opuſculum Leonardi Schmai in Collectione Luiſinina, ſed Epiſtola nuncupatoria truncatum.

Ulrichus de Hutten, Eques Germanus, natus eſt anno 1488. Steckelbergæ, (*b*) in caſtello Franconiæ, cujus dominio ejus familia potiebatur. Literarum ſtudio dedit operam Fuldæ, Coloniæ & Francofurti ad Oderam. Inde meruit aliquandiu in Italia in caſtris Imperatoris Maximiliani I, unde redux verſatus eſt in aula Alberti Brandeburgenſis, Archiepiſcopi Moguntini & Magdeburgenſis, ac poſtea S.R.E. Presbyteri Cardinalis titulo Sancti Chryſogoni, ab an. 1517. ad annum uſque, 1520, quo Lutheri partes amplexus ſibi fuga conſulendum eſſe duxit,

(*a*) In Præfatione.

(*b*) Bayle, *Dictionaire Critique*, in voce *Hutten*.

xit, cum audiviſſet ſe juſſu Leonis X. ſummi Pontificis, in quem acerbius ſcripſerat, comprehendendum eſſe. Toto Belgio pereginatus profugit tandem in Helvetiam, venitque Baſileam anno 1522 exeunte, ſed ab Eraſmo hoſpitio excluſus, urbe ipſa exire juſſus eſt menſe Januario anni ſequentis. Obiit paulo poſt in Inſula quadam lacus Tigurini dicta Uffnaugia, vulgo *Auffnavv* ubi latitabat, die ſcilicet 29 (*a*) Auguſti, vel (*b*) 1 Septembris, anni 1523, ætatis anno 35 vel 36.

Licet Huttenus Medicus non fuerit, ſcripſit tamen ad Albertum Brandeburgenſem, Cardinalem & Archiepiſcopum Moguntinum patronum ſuum, Libellum

De Guaiaci Medicina & Morbo Gallico, Moguntiæ excuſum in ædibus Johannis Schœffer, *anno* 1519. *in* 4.

qui Capita XXVII. complectitur, & in quo ea narrat, quorum ipſe *pars magna fuit*. Liquet enim inde Huttenum jam ab anno 1509 vel 1510. luem veneream contraxiſſe, annos natum 21. vel 22. dum in Italia militabat, cum fateatur ipſe in hoc Opuſculo edito anno 1519 (*c*) *ſe per novem annos cum hoc malo luctatum fuiſſe*: & hoc temporis intervallo *undecies curationem mercurialem expertum fuiſſe*, ita ut *vix credere liceat* (*d*) *quas torturas*, *quot ſupplicia ſub Chirurgicis exhauſerit*, *quas cruces tulerit*, *quantum illi virium ex Medicorum inſcitia deperierit*.

Sed placet ipſum audire (*e*) *dicentem*, *ut affectus fuerit*. „ Primum, *inquit*, ſiniſtro pede eram inutilis, jam hærente ibi octo plus annis morbo; & in media quidem tibia, qua parte tenuiſſima cruri obducitur caro, ulcere erant cum inflatione carnis inflammata, putreſcentia ingen: cum dolore, & hujus modi, ut uno ſaneſcente erumperet ſtatim aliud; erant enim complura ſparſim, nec ope Medicorum fieri poterat, in unum omnia ut redigerentur. Supra ea tuber erat (*exoſtoſis*) ut os crederetur ita induratum, & in eo ſuppungens citra intermiſſionem dolor immenſus, immodicus; fuit & ſupra dextrum proxime talum collectio, & ipſa in oſſis modum dura, ex recentis olim morbi reliquiis vetuſtiſſima. Hanc mihi ferro, hanc igne & cauſticis omnibus adaparire cum molirentur Medici, nihil profecerunt. Illa autem modo vehementer intumeſcebat ac ſummo cum dolore, modo reſidebat mitior, dolebatque minus igni admoto, pede, nec ſubſtinuit tamen multiplici veſte contegi. Eo fluxus erat vehemens, & qui intexinguibilis plane videretur: ac quoties pedi inſiſterem, dolore afficiebar impatibiliter. Deinde ſuperius coxa & genu penitus confriguerant, attenuato ibi ad ſummam uſque macritudinem femore, atque ita imminuta carne, ut præter cutem vix eſſe videretur quo ſe os contegeret. Præterea in tantum luxata utraque junctura fuit, ut diu ægerrime liceret inſiſtere, tandem non amplius etiam, evanida omnino ex clunibus altera. Dolebat item lævus humerus, ut levari jam brachium non poſſet. Debilitata extrema ſcapula occalluerat, in medio muſculo tuber ovi magnitudine, imminuto aliis partibus ad miram tenuitatem brachio ad ipſam uſque manum; & in dextro latere ſub infirma ſtatim coſta ulcus erat ſine dolore quidem, ſed fœdum quoddam pus effervens, & ſpurca manans ſanie, fiſtulæ in morem auguſto exterius ore, at ampla intus cavitate. Supraque ipſum aliud iterum tuber, quaſi ſupernato coſtæ quodam ibi oſſe. Deniqne a ſummo retro vertice fluxus ibat ad omnia iſta manifeſto ſenſu. Qua incipiebat is, ad leniſſimum etiam tactum, quaſi pertuſo craneo dolebat caput, nec verti in tergum, niſi cum ipſo una corpore facies potuit. „

Profligandæ huic affectionum Iliadi impar fuit inunctionum mercurialium uſus vel undecies repetitus, forſam medentium inſcitia vel negligentia. „ His (*f*) auxiliis, *inquit Ille*, ſubſtinere morbum potui, extinguere non potui: & cum lenire dolorem, non cauſam doloris excindere, hoc eſſet differre, perniciem: non auferre, præſentius remedium habui ex Guaiaco, *cujus uſu* (*g*) depulſa omni invaletudine ita vires recepi, ut de novo factus ac renatus homo videar. „

Hæc autem de ſe tanto liberius fatebatur, quod illa ſibi probo verti poſſe non ſuſpicaretur, cum ea ętate nondum exploratum eſſet luem ſcortatione tantum contrahi, ſed ſatis ſtolide crederetur ſolo rerum non naturalium vitio, vel ad ſummum colloquio vel contubernio cum infectis concipi poſſe. Inde ſane eſt, quod Huttenum non pudeat in extremo Libro Archiepiſcopum & Cardinalem, ad quem ſcribit, ſic alloqui: „ (*h*) Hæc ita Celſitudini tuæ conſcripſit, ut non vellem his quidem uti, (faxit hoc enim ſervator Chriſtus, ne unquam debeas) ſed ut in tua hæc aula eſſent omnium „ neceſſitati expoſita. In hoc Opere premiſſis de morbi origine natura, & cauſis,

(*a*) Eraſmus in *Epiſtola ad Conrads Goclenium data* 6. *Calend. Octobris anni* 1523. (*b*) Scheuchzer. *Itinere Alpino VIII*. (*c*) Laudati libelli, *Cap*, 4. (*d*) *In Epiſtola Dedicatoria*. (*e*(*Cap*. 26. (*f*) *Cap*. 5. (*g*) *In Epiſtola Dedicatoria*. (*h*) *Cap*. 27.

ſis, iiſdem quæ jam ſæpius repetita ſunt; ac enarratis torturis horrendis, quibus ægrotantes hac ætate diſcruciabantur, ut a morbo Gallico convaleſcerent, Huttenus aperte ac fortiter improbat mercuriales inunctiones, uſum decocti ex ligno Guajaco mirabiliter approbat, rectam ejuſdem adminiſtrandi methodum ſumma diligentia perſequitur. Quocirca Tractatus ille vere dignus eſt qui legatur, auctore (*a*) ipſo Hermanno Boerhaave, hac in re judice maxime idoneo.

Ceterum, quod notari velim, quantumcunque ſibi gratuletur Huttenus de reſtituta valetudine uſu Guajaci, conſtat tamen ipſum neque hac methodo perfecte convaluiſſe, cum ex rediviva lue venerea, quæ remedio tantum ſopita fuerat, miſeram mortem objierit & ante diem, ut narrat (*b*) Conradus Geſnerus.

Exſtant ad calcem Tractatus Ulrichi de Hutten, in editione omnium prima, Epiſtolæ binæ; altera *Pauli Ricii, Medici, ad Ulrichum de Hutten, Equitem*: altera *Ulrichi de Hutten ad Paulum Riccium, Medicum Cæſareum*, quæ in Collectione Veneta Aloyſii Luiſini omiſſæ ſunt.

In priore, data Auguſtæ III. Idus Novembris anni 1519, Riccius Huttenum hotatur, ut *Guajacani ligni, quo tam ſuaviter diuturnæ vitæ incolumnitate donatus eſt*, naturam, vires, uſum enucleet, Opuſque ſuum Cardinali Gurcenſi, hoc eſt, * Matthæo Lango, Epiſcopo Gurcenſi, dedicet. In altera, data Auguſtæ Idibus Novembris ejuſdem anni, Huttenus demandatam provinciam in ſe ſuſcipit, *ſervatus ac ſibi redditus Guajaci ope*, & polliceretur ſe *in litteras relaturum, quæ jam explorata habet*; at vero recuſat ne Opus inſcribat huic Cardinali, de quo ſatis aſpere conqueritur.

Liber ille Ulrichi de Hutten in gallicum ſermonem tranlatus eſt a *Johanne Cheradame*, & in Galliis Lugduni editus cum ſequente Inſcriptione.

Guajacum. *L'experience & approbation Ulrich de Hutten, notable Cavalier, thouchant la Médecine du bois dict* Guajacum, *pour circonvenir & dechaſſer la maladie indeuement appellée* Francoiſe, *aincois par gens de meilleur jugement eſt dicte & appellée* la maladie de Neaples, *traduicte & interpretée par Maiſtre Jehan Cheradame, Hippocrates, eſtudiant en la Faculté & Art de Medecine.*

On les vent a Lion en la Maiſon de Claude Nourri, dict le Prince, *auprez noſtre Dame de Conſort*, non expreſſo impreſſionis anno, ſed ante annum 1530, ut ex literis gothicis datur conjicere.

Ad Libri calcem ſequentia leguntur.

Cy finiſt le Livre de Ulrich de Hutten, de la maladia de Neaples, traduict & interpreté par Maiſtre Jehan Cheradama, Hippocrates, eſtudiant en la Faculté de Medicine, Profeſſeur & Expoſeur des trois Langues: C'eſt à ſavoir, Hebreu, Grec, & Latin: *Et du remede d'elle, fait par* Guaiacum, *lequel puiſſe eſtre heureux & bien fortuné a tous ceulx, qui en ont & auront beſoing.*

Non dubito quin Johannes ille Cheradame idem ſit ac Johannes Cheradamus, Sagienſis, qui Lutetiæ florebat circa annum 1530, qui (*c*) ſe *ſacrorum eloquiorum regium Profeſſorem* vocabat, cujus exſtant Opera nonnulla tum de Sancta, tum de Græca lingua; & a quo habemus *Alphabetum linguæ ſanctæ myſtico intellectu refertum*, Pariſiis excuſum *apud Ægidium Gormantium*, 1532. *in* 12.

Johannes Manardus, Ferrarienſis, natus (*d*) anno 1461. (*e*) Nicolaum Leonicenum in Medica audivit. Conſtat (*f*) ex ejus Epiſtolis Medicinam illum feciſſe Ferrariæ ad annum uſque 1513; Anno ſequente 1514. in Hungariam a Rege Ladiſlao VI. advocatum fuiſſe, (*g*) ut Archiatri munere fungeretur, eoque mortuo anno 1516. in Hungaria vel Auſtria (*h*) moram tamen feciſſe ad annum uſque 1518. Unde in patriam regreſſus (*i*) anno 1519, Medicinam Ferrariæ cum laude profeſſus eſt. „ Duxit (*k*) „ uxorem valde ſenex & articulorum dolore „ diſtortus, ab ætate formaque florentis juve- „ nis thoro dignam, adeo levi judicio & le- „ thali intemperantia, ut funus ſuum matura- „ verit. Obiit Ferariæ anno 1536. ætatis 74.

Præter Nicolaum Leonicenum, Johannes Menardus (*l*) „ præceptorem in Medicina habuit „ Franciſcum Bencium, Hugonis Senenſis filium, „ me-

(*a*) *In Præfat. præfixa Editione Lugduno-Batava Aloiſii Luiſini.* (*b*) *In Bibliotheca.* * Matthæus ille Langus, fuit Epiſcopus Gurcenſis, Cardinalis titulo Sancti Angeli, de quo ſupra ad *annum* 1517. ubi de Nicolao Poll.

(*c*) Vide Du Verdier, *Biblioteque*. (*d*) Vide *ipſius Epiſt.* 6. *lib.* 18.

(*e*) Petrus Caſtellanus, *in Vitis Illuſtrium Medicorum.*

(*f*) *Epiſtola* 1. *Lib.* 4.

(*g*) *Epiſt.* 1. *Lib.* 7. *Buda data* 7. *Idus Septembris*, *anno* 1514.

(*h*) *Epiſt.* 3. *Lib.* 2. (*i*) *Epiſt.* 1. *Lib.* 8.

(*k*) Caſtellanus, *ubi ſupra.* (*l*) Manardus, *Epiſtolar. Lib.* 2. *Epiſtol.* 1.

,, medicorum in Italia ſua ætate facile princi- ,, pem, *de quo refert Manardus* nihil unquam ,, *illum* cœleſte obſervaviſſe, " ut ea tempeſtate pleriſque Medicis familiare erat, Aſtrologiæ nimium credulis, ,, ſed quoties occaſio urgebat, in ipſis Solis, Lunæque congreſſibus, ,, & purgationem & venæ ſectionem imperaſſe. Unde evenit, *pergit Manardus*, ut cum ,, *Ille* præſtantis cujuſdam Viri curationi, una ,, cum Hieronymo Manfredo, Aſtrologo ſui temporis famoſiſſimo, Bononiæ præeſſet, immineretque ſimul purgandi neceſſitas & luminarium coitus, Aſtrologo reclamante & egrotanti morte minitante, potione ad Bencii imperium exhibita, infirmus e gravi morbo convaluerit.

Scripſit Manardus, inter alia, *Epiſtolarum Medicinalium libro XX.* (*a*) ſub titulo *Curiæ Medicæ*, quorum pars jam edita fuerat Lutetiæ anno 1528, & Argentinæ anno 1529, ſed qui omnes una collecti primum Baſileæ excuſi ſunt anno 1540. Proſtant ibi Epiſtolæ duæ *de morbo Gallico*, & duæ aliæ *de ligno Indico*.

Epiſtola *prima* ſcripta eſt Mirandula, anno 1500. *ad Martinum Merleſtadium*, hoc eſt, Martinum Pollichium, Mellerſtardienſem, *Illuſtriſſimi Ducis Saxonum* (Frederici III.) *Phyſicum*, eſtque prima Libri ſecundi.

In ea Simonem Piſtoris acriter caſtigat, qui in Poſitiones quaſdam Martini Pollichii inſurrexerat, qua de re vide ſupra Articulos *De Simone Piſtore*, & *de Martino Pollichio*.

Altera ad *Michaelem Sanctannam*, *Chirurgum*, ſcripta eſt Ferraria anno 1525, & ſecunda eſt *Libri VII.*

In ea reprehendit Nicolaum Leonicenum, quod exiſtimaverit morbum Gallicum eſſe *epidemicum*, *æſtivum*, *a nimia aeris humiditate & caliditate ortum*. Ipſe contra ſtatuit morbum eſſe novum, qui contagio tantum ſerpat & propagetur, qui ab Hiſpanis *ex inſula quadam antiquis incognita*, *ubi frequentiſſimus eſt*, in Europam translatus fuerit, vel Valentiæ in Hiſpania genitus *in ſcorto*, *quocum Elephantioſus quidam ex Equeſtri ordinem rem habuit*.

Tertia eſt conſilium Medicum *pro Reverendiſſimo Cardinale Campegio* id eſt, pro Laurentio Campegio, Cive & Epiſcopo Bononienſi, poſtea Feltrenſi, Presbytero Cardinali Tituli Sancti Tomæ in Parione, ac deinde Tituli S. Mariæ trans Tiberim, Epiſcopo Cardinale Sabino & Præneſtino, qui a Leone X. Creatus Cardinalis anno 1517, obiit Romæ anno 1539. Hæc Epiſtola, quæ quarta exſtat Libri XVI. ſcripta fuit anno 1533.

In ea præſcribit qua methodo ligno Indico ſive ſancto utendum ſit; ceterum non modo ut decoctum illius potetur conſulit, ſed etiam ut ſpuma decocti vel quod illi præſtabilius videtur, ut oleum ex ligno per deſcenſum deſtillatum locis dolentibus illinatur.

Demum *quarta* Medicum quoque conſilium eſt pro Epiſcopo Cracovienſi in Polonia. Scripta fuit Ferraria *in vigilia ſancti Matthæi*, anno 1531. & ordine tertia eſt Libri XVII.

In ea ait *anno duodequadrageſimo ab orto morbo Gallico ſe ſcribere*: unde facili ratione colligere eſt juxta eum morbum primum apparuiſſe anno 1494.

Exſtant aliæ duæ Epiſtolæ de eodem Epiſcopo Cracovienſi ſcriptæ: Altera, quæ ordine quarta eſt lib. 14. *anno eodem* 1532. *ſeptimo Idus Februarii*. Altera, quæ quinta eſt lib. 17. ſcripta ab Academiam Cracovienſium Medicorum, 12. *Calendas Martias*, *anno* 1532, ex quibus liquet hunc Epiſcopum *imbecillitate ventriculi & omnium principalium membrorum*, atque affectione vere hypocondriaca laboraſſe *ex reliquiis ſubdoli & atrocis morbi Gallici vocati*, *& hydrargyro per quod ſanari viſus eſt*, *derelicta*.

Apertiſſime inquit Manardus, *Epiſt.* 1. *Lib.* 2. a ſe conſcriptum fuiſſe *peculiarem Tractatum* De morbo Gallico, in quo *demonſtraverit* morbum hunc *non eſſe epidemialem vocandum*, & in quo *notaverit ſex in hoc morbo mirabilia eſſe*, *videlicet quod longus ſimul ſit ac vehemens*; *quod noctu magis quam interdiu affligens*: *quod fere a pudendis incipit*: *& nonniſi raro & per longam valde conſuetudinem*, *per alia membra in alterum transfunditur*: *quid in puſtulas oris deſinit*: *quæ etiam applicitis potentioribus remediis* (unguentis ſcilicet mercurialibus) *concitentur*. Sed cum Liber ille nec ab ullo Bibliographorum enumeretur, nec laudetur ab ullo Scriptorum recentiorum, magnum argumentum eſt illum in lucem non prodiiſſe.

Johannes (*b*) *le Maire*, Belga, lucem vidit Baga-

(*a*) Sex priores Libri Epiſtolarum Medicinalium Johannis Manardi, primum Ferrariæ editi ſunt, cum hac Inſcriptione.

Epiſtola Medicinales in quibus multa Recentiorum errata, & Antiquorum decreta reſerantur.

Ad calcem libri legitur. *Has Medicinales Epiſtolas Johannis Manardi Ferrarienſis Medici*, *formis excuſſit Bernardinus de Odonino*, *anno MDXXI. Nonis Novembris*. Ferrariæ in 4.

(*b*) Dicitur, ſed perperam, *Johannes Marius a* Gerard, Johann. Voſſio, Lib. 3. *De Hiſtor. Latin. cap.* 3.

gaci in Hannonia, gallice *Bavai*, unde ſe dicit gallice *de Belges*, ideo quod putet Bagacum olim *Belgidem* dictum fuiſſe, Natus eſt anno (*a*) 1473, & ante annum 1525 facto funus, Scripſit tum ſtricta, tum ſoluta oratione Opera varia Gallice & Latine, non ſine ingenii acumine ac doctrinæ laude, ut ea erant tempora, quibus vixit.

Exſtat inter cetera Carmen Allegoricum gallice ſcriptum, & in tres Fabulas diſtributum, quod typis excuſum fuit Lutetiæ, anno 1525. *in* 8. apud Galiottum du ré, cum hac inſcriptione:

> *Les trois Comptes*, *intitulez* de Cupido & d'Atrops, *dont le premir fut inventè par Seraphin*, *Poete Italien*, *le ſeconde & le tiers de l'invention de Maiſtre Jean le Maire*.

Fingitur ibi in *Prima* Fabula Cupidinem ebrium, cum Atropo Mortis Dea commutatis caſu arcubus, munia quoque ita commutaſſe, ut ille quidem imprudens neci daret adoleſcentes, quos quærebat amore ſaucios efficere; hæc vero ſenes depontanos turpi amore dementaret, quos morti deſtinabat.

Narratur in *Altera* lethiferum illum Mortis arcum, quem Cupido in palatium matris intulerat, juſſu Veneris abjectum fuiſse in palatii foſsas, unde factum, ut aquæ hinc ſcaturientes veneno lethali pollutæ viris fœminiſque veneris aſseclis, a quibus epotabantur, novum morbi genus intulerint, ſeu ipſiſſimam luem veneream.

Demum refertur in *Tertia* Jovis edicto Comicia generalia Turonibus habita fuiſse anno 1520, ibique diſſidium Cupidinis de arcus redintegratione cum Atropo litigantis, his conditionibus compoſitum eſse, ut utrique novus arcus reſtitueretur; at vero nullum a Jove remedium adverſus luem veneream inventum fuiſſe, quæ idcirco ſibi permiſsa in miſeros mortales ſævire pergit,

Ceterum Poeta veneream luem in fabula ſecunda ita deſcribit, ut liceat inde colligere, quid ætate ſua de morbi origine, novitate, propagatione, atrocitati, vulgo crederetur. Ait nempe aquas, quæ efoſſis palatii Veneris decurrebant, a viris fœminiſque plurimis requiri & cum voluptate quidem perpotari, ſed varia & inaudita morborum monſtra inde generari, quibus potores miſerrime affligebantur.

Mais en la fin, quand le venin fut meur,
Il leur naiſſoit de gros boutons ſans fleur,
Si trez hideulx, ſi laits & énormes,
Qu'on ne vit onc viſaiges ſi difformes,
N'onc ne receut ſi treſmortelle injure
Nature humaine en ſa belle figure.
Au front, au col, aut menton & au nez
Onc on ne vit tant de gens bouttonnez.
Et quis pis eſt ce venin tant nuiſible,
Par ſa malice occulte & inviſible,
Alloit chercher les veines & arteres,
Et leur cauſoit ſi étranges (*b*) myſteres,
Danger, douleur de paſſion & goutte,
Qu'on n'y ſcavoit remede, ſomme toutte,
Fors de crier, ſouſpirer, lamenter,
Plorer, & plaindre & mort ſe ſouhaiter.
Ne ne ſceut onc lui ſiailler propre nom
Nul Medecin, tant eut-il de renom.
L'ung la voulut *Sahafati* nommer
En Arabic; lautre a peu eſtimer
Que l'on doit dire en Latin *Mentagra*,
Mais le commun, quand il la recontra,
La nommoit *Gorre* ou la *Vérolle groſse*,
Qui n'eſpargnoit ne Courrone ne Croſſe;
(*c*) *Pocques* l'ont dit les Flamens, & Picquarts,
Le *mal Francois* la nomment les Lombars,
Si a encores d'autres noms plus de quatre,
Les Allemans l'appellent (*d*) *Glöſse blattre*,
Les Eſpaignols (*e*) *les Boues* l'ont nommée:
Et dit-on plus que la puiſſante Armée
Des fors Francois à grant peine & ſouffrance
En Naples l'ont conquiſe & miſe en France,
Dont aucuns d'eux *le Souvenir* la nomment,
Et pluſieurs faits ſur ce comptent & ſomment.
Les Sovoyſiens (*f*) *la Clavela* la diſent,
Velà comment pluſieurs gens en deviſent.
Velà comment Amour, le jeune yvrongne,
A fait aux gens grant dommage & vergogne.
Et ne ſcet on pour ſes cloux deſclouer
Bien bonnement à quel Saint ſe vouer,
Néantmoins aucuns pars grace ſouveraine
Ont

(*a*) Vide Præfationem gallice ſcriptam, quæ præfigitur Libro inſcripto *Les Illuſtrations des Gaules*.
(*b*) *Miſerere*.
(*c*) *Lege* Pocken, *Variola*.
(*d*) Gros Blatter, *Magna Variola*.
(*e*) *Las Buas*.
(*f*) *La Clavelee*.

Ont imploré Madame *Sancti Reine*,
Les aultres ont eu recours à *Saincte Job*,
Peu de guéris en ſont, de morts, beaucop,
Car regné a ce trez cruel tourment
Par tout le monde univerſellement:

Fingit Poeta in *Tertia* Fabula Mercuriam a Jove Turones miſſum ad indicta Comitia, ut arcum alterum in prioris locum ad Cupidinem deferret, Voluptatem quæ Cupidinis cauſam agebat, & cui arcum novum tradebat, ſic alloqui de arcu altero mortifero, quem Venus juſſerat in Palatii foſſas abjici, & de dira lue quæ inde oborta fuerat.

Quant eſt de l'arc mortel, que fit bouter
Dame Venus en ung fleuve a doubter,
Pour le preſent je n'y vois nul ſecours,
C'eſt dicti commun, qu'il faut qu'eau ait ſon cours:
Et toutesfois le malheur aſſez ample
Des languiſſans, eſt proffitabile exemple,
Tant aux vivans, comme a leurs ſucceſſeurs,
Te n'eſtre proint de dangier aggreſſeur,
Ne de nager en ſuſpecte riviere,
A chaule colle, & deffault de lomiere.

Deſiderius Eraſmus, Roterodamus, Vir maximi nominis & eruditionis multiſciæ, natus eſt Roterodami die 27. Octobris, anno 1466, ut maxime probabile videtur. Baſileæ mortuus eſt die 13. Julii, anno 1526. jam ſeptuagenarius. Cetera quæ ad ejus vitam ſpectant, ſilemus, tum, quod paſſim occurrant, tum quod non ſint inſtituti noſtri, cum Eraſmus nec de lue venerea quidquam ex profeſſo ſcripſerit, nec Medicinæ vacaverit unquam.

Nihilominus tamen, cum Eraſmus ſuppar vixerit ingreſſui luis venereæ, haud pauca ſuis Operibus interſperſa reliquit teſtimonia de morbi origine, fœditate, contagione. Sic in *Epiſtola ad Chriſtophorum a Schydlovietz, Palatinum & Capitaneum Cracovienſem, Regnique Poloniæ Cancellarium*, Baſilea ſcripta anno 1525 poſtridie Idus Auguſti, & Libro *De lingua, ſive de linguæ uſu & abuſu* præfixa, dum ſui ſeculi calamitates enumerat, in hæc verba erumpit. „ Jam ſi quis percontetur, inter corporum morbos, cui debeatur principatus; „ me judice facile tribuetur ei malo, quod „ incerta origine tot jam annos per omnes Orbis plagas impune graſſans nondum certum „ nomen invenit. Plerique vocant (*a*) *Poſcas* „ *Gallicas*, nonnulli *Hiſpanienſes*. Quæ lues „ unquam pari celeritate percurrit ſingulas Europæ, Africæ, Aſiæque partes? Quæ penitus ſeſe inſerit venis ac viſceribus? Quæ tenacius hæret aut pervicacius repugnat arti, „ curæque Medicorum? Quæ faciliore contagio „ tranſilit in alterum? Quæ crudeliores habet „ cruciatus? Vitiligo præter cutis deformitatem „ nihil habet noxæ, & curationem recipit. „ Lichenes fœdo quidem furfure primum faciem, deinde reliquum corpus operiunt, ſed „ citra cruciatum, nulloque vitæ diſcrimine, „ etiamſi remedium non admittunt, niſi cui „ mors ſit anteferenda. Hæc lues quicquid in aliis eſt horrendum una ſecum defert, fœditatem, cruciatum, contagium, vitæ periculum, curationem difficillimam pariter ac „ fœdiſſimam, & tamen utcunque cohibita ſubinde repullulat, non aliter quam podagra. „

Nec diſſimilia profert initio „ Conſulationis „ de Bello Turcicis inferendo, quæ ad Johannem Rinckium Juriſprudentia celebrem ſcripta eſt apud Friburgum Briſgoiæ, 17. die „ Martii, anno a Chriſto nato 1530. Sed nullibi diſertius luem deſcribit, quam in Colloquio, quod inſcribitur Α'γαμος γάμος *ſive conjugium impar*, quod primum anno 1524 typis editum, puto, & in quo nomine *Equitis* ſcabie Gallica *infecti* opinor perſtringi Ulrichum de Hutten, Equitem Germanum, de quo *ſupra*, fato quidem jam functum, ſed qui in Eraſmum ſcripſerat acerbius anno ſuperiore Librum, quem edendum curaverat in 4. cum hac inſcriptione, *Ulrichi ab Hutten cum Eraſmo Roterodamo expoſtulatio*. Sed ut ut ſit, Eraſmus in illo Colloquio ſic inducit loquentem alterum ex Interlocutoribus. „ Superbiſſima ſcabies eſt, „ quæ nondum ſuum habet nomen, cum ipſa „ tam multorum habeat nomina, quæ nec Lepræ, nec Elephantiaſi, nec Lichentibus, „ nec Mentagræ cedat, ſi res veniat in certamen. Sed audiendus præſertim, dum loquitur de modis quibus præcludi poſſet contagioſa morbi propagatio. „ PETRONUS. Viros caſtrarem ac ſummoverem, Fœminis vero adderem fibulas. GABRIEL. Ita quidem proſpectum eſſet ne ex malis corvis naſcantur mala ova .... Verum non uno modo tranſilit malum, ſed oſculo, ſed, colloquio, ſed contactu, ſed compotatiuncula ſerpit ad alios. „ Et videmus huic malo fatalem quamdam malitiam adjunctam, ut quiſquis eo tenetur, „ vel nullo ſuo commodo gaudeat quam plurimis ſuam affricare ſcabiem .... PE. Nemo barbæ ſylvam patiatur ſibi demeti, aut ſibi quiſque tonſorem præſtet. GA. Quid ſi uterque „ claudat os? PE. Afflant naribus malum. GA. Eſt & iſti malo remedium. PE. quodnam? GA. Ut

(*a*) *Variolas*, *Pöchen* enim germanice & belgice *Variolas* ſignificat.

„ Ut quod ſolent Alcumici, addant perſonam, „ quæ per vitreas feneſtellas præbeat lumen oculis, ori naribuſque reſpirationem, cornu a „ perſona per axillas in tergum porrecto. PE. „ Belle, ſi nihil metuendum eſt a contactu digitorum, linteorum, pectinis, & forcipis. GA. „ Optimum igitur barbam uſque ad genua dimittere. PE. Ita videtur. Deinde fiat edictum, ne quis idem ſit Tonſor & Chirurgus. „ GA. Ad famem relegas Tonſores. PE. Minuant ſumptus, & aliquanto pluris radant „ GA. Eſto. PE. Tum feratur Lex, ne quis „ cum alio poculum habeat commune. GA. Iſtam vix recipiat Anglia. PE. Neve duo miſceantur eodem lecto, præter uxorem & maritum. GA. Placet. PE. Ad hæc in diverſoriis ne quis hoſpes indormiat linteis, in quibus alius indormiit. GA. Quid facies Germanis, qui vix lavant bis in anno. PE. Exſtimulent lotrices. Præterea tollatur mos, quamvis vetuſtus, ſalutandi oſculo. GA. Etiamne „ in templis? PE. Tabellæ ſuam quiſque opponat manum. GA. Quid de colloquio? PE. Vitetur illud Homericum, „ & viciſſim qui auſcultat, comprimat labra. GA. Vix iſtis legibus ſuffecerint duodecim Tabulę.

BARTHOLOMÆUS SILEBER.

Præcautio luis venereæ. Viennæ, 1525. in 4.

Nicolaus Godin gallicam fecit Chirurgiam Johannis de Vigo; ac edendam curavit Lugduni cum hac Inſcriptione.

S' inſuit la Practique & Chirurgie de trez excellent Docteur en Medicine, Maitre Jehan de Vigo, nouvellement translatée de latin en francois. a Lion. 1525.

Jacobus a Bethencourt, Rhotomagenſis, Artium & Medicinæ Doctor, ex eadem ſtirpe, niſi conjectura fallit, oriundus, qua Johannes ille a Bethencourt, qui primus recentiorum Europæorum Inſulas Canarias, ſive Fortunatas Antiquorum Inſulas, reperiit anno 1405, & occupavit.

Scripſit Jacobus a Bethencourt Librum de lue venerea, cum ſequente titulo.

Nova pœnitentialis Quadrageſima, necnon Purgatorium in Morbum Gallicum ſive Venereum; una cum Dialogo Aquæ Argenti ac Ligni Guaiaci colluctantium ſuper dicti morbi curationis prælatura, Opus fructiferum. Pariſiis, *typis* Nicolai Savetier 1527. in 8.

Patet hujuſce Inſcriptionis ratio ex Auctoris Præfatione. „ Nunc temporis, *ait Ille*, in dicti morbi curatione duæ præcipue prorumpunt hæreſes: Altera Guaiacum extollens lignum; Altera aquam argenti (*Argentum vivum*) non mediocri efferens præconio. Illa „ pœnitentiali Quadrageſima, (*nempe propter inediam*): Hæc vero quodam Purgatorio „ *propter ptyaliſmi dolores*) mederi videtur. „ Adnotat *ibidem* „ etſi adoleverit jam conſuetudo, ut quicumque ſcribit, ſua patulicanda velit ſcholia ſub alicujus literati ac prudentis Magnatis patrocinio, auſpiciove (cui „ dedicet) in Lucem prodire, ſe tamen hanc „ conſuetudinem non obſervaſſe, nempe quod „ ſuæ ineptiunculæ ſine labe dicti morbi ſuſpicionis dicari poſſent nulli. O egregia ratio! ſed quæ jam ante nullo modo moverat, nec Gaſparem Torrellam, qui Ludovico de Borbonio, Abrincenſi Epiſcopo, nec Ulrichum de Hutten, qui Alberto, Archiepiſcopo Moguntino, & S. R. E. Cardinali, Tractatus de morbo eodem inſcripſerant: neque movit deinceps vel Rodericum Di az de Iſsa, qui Librum de lue eadem Johanni III. Luſitaniæ Regi, vel Nicolaum Maſſam, qui Librum egregium de ſimili argumento Carolo Borromæo, Archiepiſcopo Mediolanenſi, S. R. E. Cardinali, ſanctitate conſpicuo, nuncupavere.

Tantum erga Medicos antiquos, Græcos potiſſimum, ſtudium profitetur Auctor in Procemio, quod Præfationi ſuccedit, ut aſſerat „ tanquam Paulum in ſacra pagina, Galenum in „ Medicina ſe venerari, ac ejus Opera eſſe ſibi in Medicina probatiſſima Biblia, ſaltem „ Novum in Medicina Teſtamentum; Hippocratis vero Opera, Vetus. „

Liber Jacobi Bethencourt conſtat Articulis ſive Capitibus XX, ſed nulla notatione numerica diſtinctis.

I. Refert Auctor (*a*) eodem anno, quo Galliarum Rex Carolus octavus impetum Neapoli fecit, ſuorum aut peditum aut equitum „ quibuſdam talem prorupiſſe morbum. *Addit* „ *vero* Italos *Gallicum* vocare morbum; nos Ciſalpinos *Neapolitanum*, alios *Craſſiorem Variolam*; nonnullos *Elephantiaſim*, quoſdam „ *Lichenam, impetiginemve*: ceteros a loco „ *Mentagram, Pudendagramve*; pleroſque *Magnatum morbum*.... ſi a cauſa (quod, *ſubjungit Ille*, maxime meo judicio fieri debet) „ *venereum* merito dici morbum.

II. Tres morbi cauſas admittit: *Supercæleſtem*, quam Theologi dicunt eſſe iram Dei in fornicatores, *Cæleſtem*, quam Aſtrologi dicunt eſſe concurſum Planetarum; & *Phyſicam*, quam Medici dicunt eſſe corruptionem ſeminis a ſalacitate nimia, concurrente tamen maligna aſtrorum coitione.

III. af-

(*a*) Capite *De morbi Venerei nomenclatura*.

III. Affirmat morbum hunc Antiquis plane ignotum fuiſſe. (*a*) ,, Si antea, *inquit morbus*
,, *ille* homines fatigarit, (prout quidam ſomnia-
,, re videntur Medici); Veterum tamen Me-
,, dicorum placitis ac decretis minime decla-
,, ratur. Profecto, *addit Ille*, ſolum abhinc tri-
,, ginta circiter annos nobis talis viſus eſt mor-
,, bus. ,, Quæ naſcentis morbi epocha ſi calculus ab anno 1526, quo ſcribebat Auctor, retrorſum ducatur, cadet in annum 1495, quo compertum eſt morbum in Galliis primum innotuiſſe.

IV. Morbi contagionem probe novit. (*b*) ,, Nulli dubium, *inquit*, quin primariam a Vene-
,, re contraxerit originem; abhinc venereo con-
,, tagio affatim egerminavit. Puerulis, ac qui-
,, buſdam (etſi rarenter) adultioribus pudico,
,, citraque Venerem contactu poteſt emergere:
,, ac nonnullis devotiſſimę religionis, in viſen-
,, dis deſolatis ac indigentibus, pro humana
,, (quod pie credendum eſt) accidit charitate.
,, Si venereo contactu, *pergit Ille*, (quod haud
,, alio nunc temporis pene fit modo) indubie
,, venereis imprimis prorumpit membris, men-
,, tulæ ac matricis cervici.

V. Cenſet (*c*) *duobus inſtrumentis venandam eſſe hujus morbi curationem*, *victus ratione videlicet*, *ac medicaminibus*, *quæ* variis de cauſis *varianda ſunt*, & quæ curationem morbi methodicam complent, primis olim temporibus vulgatam & laudatam.

VI. Addit tamen (*d*), propter hujus morbi
,, venerei curationis difficultatem recidivas va-
,, rias, ... nonnullos experiri voluiſſe alium cu-
,, randi modum ... Accidiſſe quoſdam mercato-
,, res, pro eorum induſtria omne latus mundi
,, diſcutientes, in quamdam Inſulam ſolviſſe,
,, cujus hic populus tali aut ſimili ſæpius cor-
,, ripitur morbo, & qui citra Medicos (ajunt)
,, quodam ligno dicto Guaiaco ſeſe curat. ,, Hinc ergo oblata occaſione, Auctor expendit naturam & virtutem ligni Guaiaci, ac proponit methodum curandi luem veneream illius decocto ex arte exhibito, *& ſic* addit Ille, *tali pœnitentiali Quadrageſima pœnas venerei actus luentes curantur*.

VII. Inquirit deinde in naturam Aquæ Argenti ſeu argenti vivi, ut ſua ferebant tempora. (*e*) ,, Propria, *inquit*, ejus in hoc morbo
,, operatio videtur ſuccos ſubtiliare, eos in flu-
,, xu ponere, ac juvante expultrice virtute va-
,, cuare, magis tamen ſuccos pituitoſos, ſper-
,, maticorum membrorum excrementa: *Unde*
,, *concludit* (*g*) Aquam argenti, quam cetera
,, medicamina hujus morbi curationi videri qua-
,, drare magis. ,,

VIII. Jubet inunctiones ſequenti methodo adhiberi. ,, (*h*) Patientis, *inquit*, antea purgati
,, mane hora quarta brachia ac crura cum ma-
,, nu molliter ac leniter fricta mercuriali un-
,, guantur linimento ante ignem. Prandeat ho-
,, ra undecima aut decima, & hora quinta poſt
,, meridiem cœnet. Hora nona iterata prædi-
,, cta ungantur membra & continuent ſex, o-
,, ctove dies. Primo tamen die ſemel fiat un-
,, ctio, diebus ſequentibus ſemel aut bis pro
,, morbi ac patientis viribus. ,, Cenſet autem in hac curatoria methodo ægrum identidem purgandum, & inunctiones intermittendas eſſe. ,,
,, Utile ſatis erit, *inquit*, ſi poſt ſextum aut
,, ſeptimum diem ſumat patiens caſſiam fiſtu-
,, lam, & ad vires reficiendas duos aut tres
,, dies quieſcat. ,, Recte monet autem ,, ſi
,, materia videtur eſſe craſſa aut atrabilaria,
,, ſintque tubera ſcelerotica (*Skirrhodea*) aut
,, ulcera eſthiomena (quod frequentius ob mor-
,, bi diuturnitatem accidit) debiliore utendum
,, eſſe illitione, & longiori tempore immoran-
,, dum eſſe hoc in caſu curationi, alioqui ſuſ-
,, picionem eſſe de recidiva.

IX. Docet (*i*) ,, unguentorum baſim eſſe ar-
,, genti aquam, quæ augetur, minuiturve pro
,, patientis ac morbi natura; auſpicandum eſſe
,, a debilioribus, ac ſemper virtuti providen-
,, dum; ubi morbus diuturnaverit benigniori-
,, bus, ... opus eſſe linimentis, ac longiori tem-
,, pore. ,, Ceterum varia alia proponit medicamentorum genera, quæ unguentis mercurialibus addi ſolent, ut oleum laurinum, adipem, Theriacam, Mithridatium, Lithargyrium, Sal, &c. cauſaſque pro virili explicat, cur addantur.

X. Deſcribit gonorrhœam, *Cap. de Puſtulis*, quæ ſane deſcriptio gonorrhœę prima omnium, quas ſciam, eſſe videtur. ,, Conſuluit me qui-
,, dam Juvenis, *inquit*, cujus mentula ſeſquian-
,, num perpetuo ſanioſum ac virulentum vome-
,, bat ſuccum, quod venereo (ait) contraxerat
,, certamine. Uſus fuerat vel fruſtra multorum
,, Medicorum ac Chirurgorum conſilio; horum,
,, fomentis ac catheteris; illorum, victus ra-
,, tione ac vacuatoriis opitulantium. Cum men-
,, tula doloroſe arrigeretur, de ulcere ſuſpi-
,, catus ſum, conſului caveret ab injectionibus
,, tum ne phegmone proritaretur, tum ſi ſemi-
,, nariis

(*a*) Capite *De cauſa phyſica, & primo de Morbi origine*. (*b*) Cap. *De Venerei Morbi notis &c.* (*c*) Cap. *De morbi Venerei curatione*. (*d*) Cap. *De ligno Guaiaco &c.* (*e*) Cap, *De Aqua Argenti*. (*f*) Cap. *De Illinimentis*.
(*g*) Cap. *De Curatione in ſpecie*. (*h*) Cap. *De Illinimentis*. (*i*) Libri ſui *Cap.* I.
(*k*) Ipſe ait ad calcem Libri.

„ nariis ulcus latitaret vaſis in mentulæ utro-
„ que latere ſinuoſe diſpenſatis, tales inutiles
„ penitus eſſent cathetere . . . medicaminibus
„ deſiccatoriis convaluit.

XI. Adeſt in ultimo Capite *Dialogus Aquæ argenti, ligniqne Guaiaci colluctatorum ſuper eorum prælatura aut principalitate in morbi venerei curatione veritatis enucleativus*, quem concludit Actor *Epilogo*, in quo ſtatuit „ propter multas cauſas in Dialogo poſitas Guaiaco debere præferri Aquam argenti; *atque adeo* . . . Aquæ argenti methodo . . . quam Guaiaci methodo magis fidendum eſſe. Nonnullos quidem robuſtos venereo morbo correptos, humidos, pituitoſoſque præcipue patientes Guaiaci beneficio poſſe curari. Graciles vero, bilioſos, debiles ac famis impatientes haud frequenter: Omnibus vero Aquæ argenti methodum tali morbo correptis conferre.

XII. Non diſſimulat tamen rem aliquando minus proſpere ſuccedere, ſed id totum in medentium imperitiam refundit. „ Nec mirum, *inquit*, ſi optati rarenter ſuccedant eventus; „ quippe Cerdones, Scorta, Mulierculæ, nonnullique Apoſtatici literarum penitus ignari, „ nullis vocatis Medicorum decretis, frequentius cum Aqua argenti, ne dicam illius methodo, omni vorato pudore huic medentur „ morbo.

Hic Auctor primus eſt Scriptorum omnium, qui Mercurii uſum uſui Guaiaci præferendum eſſe pronunciaverit; inter primos numerandus, qui methodum adhibendarum inunctionum mercurialium accurate propoſuerit; denique Gallorum Medicorum alter, quem novi, qui de lue venerea ſcripſerit. Qua vero ratione factum ſit, ut Auctor ille ceteros pleroſque Galliarum Medicos præverterit in deſcribendo morbo venereo, ſatis non capio: niſi ideo forte, quod lues illa Rothomagi & citius & crudelius videtur ſæviiſſe, quam in ceteris Galliarum urbibus. Certe lues venerea Rothomagenſis in Galliis vulgari olim circumferebatur proverbio, quaſi curatu difficillima, qua de re vide *le Pantagruel de Rabelais*, *Liv.* 5. *Chap.* 21. l'Hiſtoire de Francion, *Liv.* 10. & Menjotii Diſſertationem *de lue venerea*, *pag. m.* 39.

Franciſcus Delgado, vel *Delicado* Presbyter Hiſpanus, natus in Diœceſi Cordubenſi, (*a*) ut ipſe ait, ſed inſtitutus in oppido Bæticæ, quod olim *Tuccis*, nunc *Penna de Martos*, hoc eſt, *Rupes de Martos*, appellatur, in Diœceſi Giannenenſi, vulgo *de Jaen*, (*b*) Vicarius loci *de Cabecuela* Diœceſeos Placentinæ, vulgo *Placentia*, in Regno Legionenſi, ab anno 1503 (*c*) per annos viginti tres lue venerea ipſe laboravit, (*d*) *in Archi-Hoſpitali S. Jacobi Apoſtoli Romæ diu graviſſimos dolores ac pene incurabiles infirmitates ex illo morbo paſſus eſt*. Convaluit tandem anno 1526 Decocto ligni ſancti ſive Guaiaci, unde occaſionem arripuit ſcribendi italice Opuſculum de modo adhibendi Decoctum ejuſmodi, cujus excudendi privilegium obtinuit a Summo Pontifice Clemente VII, anno 1526, quod ad calcem libri in forma Bullæ affigitur.

Editum eſt hoc Opuſculum Venetiis ſumptibus Auctoris, anno 529 cum hac inſcriptione.

Del modo di adoperare il Legno Santo, ovvero del modo di guarire il Mal Franceſe ed ogni mal incurabile, in 4.

In hoc Opuſculo, quod pagellis conſtat ſexdecim, ſequentia legere eſt, quæ notatione digna viſa ſunt.

1. (*e*) Morbum venereum ſive Gallicum exortum fuiſſe anno 1496 in regno Neapolitano; juxta quoſdam ex prava aeris conſtitutione, & ex impotenti militum Gallorum licentia atque abnormi vivendi ratione; juxta alios vero ex farinis calce a Neapolitanis addita adulteratis, quæ in panem militarem Gallorum ſubigebantur.

2. (*f*) Auctori tamen veriſimilius videri morbum hunc divinitus immiſſum fuiſſe Rapalli in ditione Genuenſi: ſiquidem cum miles quidam Gallus lectum, quem in noſocomio Leproſorum occiſis prius ægrotantibus expilaverat, aureo uno ibidem vendidiſſet, in eadem, qua nummum ceperat, manu puſtula derepente ſuborta eſt, aureo latitudine par, quæ prima fuit mali labes, unde ad alios contagione promanavit. Sed hæc meræ nugæ ſunt.

3. (*g*) Hiſpanorum quoſdam morbo jam contaminatos, cum in Inſulam Hiſpaniolam nave profecti eſſent, perfecte ibi ſanatos fuiſſe exhibito decocto Ligni cujuſdam huic Inſulæ peculiaris, & Guaiaci dicti, quo inſulani jam dudum utebantur ad morbum conſimilis naturæ ſibi familiarem. Scilicet ignorabat Auctor luem veneream in Inſula Hiſpaniola ab omni ævo indigenam fuiſſe, atque inde in Orbem noſtrum primitus translatam eſſe.

4. (*h*) Abhinc lignum hocce in Europam devectum & ad uſum medicum adhibitum fuiſſe: In

(*a*) Libri ſui *Cap.* 1. (*b*) Ipſe ait ad calcem Libri.
(*c*) Libri ſui *Cap.* 1. (*d*) In Bulla Summi Pontifici Clementis VII. quæ ad calcem Libri affixa eſt.
(*e*) Cap. 2. (*f*) Ibid. (*g*) Cap. 3. (*h*) Cap. 5.

In Hiſpania quidem jam ab anno 1508: in Italia vero ab anno 1517. quæ cum veritate quadrare videntur, quippe compertum eſt ex Leonardi Schmai, & Ulrichi de Hutten libris, Lignum Sanctum ſive Guaiacanum in Germania non innotuiſſe aut in uſum receptum fuiſſe ante annum 1518.

Sequentibus quinque Capitibus Auctor multis diſſerit de ligni illius natura, viribus, præparatione, adminiſtrandi modo, ſed hæc omnia jam pridem vulgata ſunt.

Auctor profert demum ad calcem libri Inſcriptiones aliquot Romanas, quas ait ſupereſſe in oppido *Peña de Martos* dicto, datamque occaſionem avide amplexus memorat *ibidem* quo pacto oppidani olim a Sancta Martha immani ſerpente liberati ſint, qui vicinam oppido regionem omnem infeſtam habebat. Unde ſequitur in extrema Bætica idem de S. Martha miraculum narrari, quod a Civibus Taraſconenſibus in Provincia ad ripas Rhodani jactitari ſolet de Martha eadem Draconem ſævum, quem *Taraſcum* vocant, colligante & enecante, & pari quidem fide utrobique, ut videtur, nempe ex ſola nominum alluſione, illic ad截Martham, hic ad Taraſcum.

Ceterum Auctor (*a*) *non charitatis zelo*, de quo tamen gloriatur, ſed potius quæſtus cauſa Librum ſuum conſcripſiſſe videtur: ſiquidem (*b*) miris laudibus effert virtutes Electuarii cujuſdam, quod ex ipſo Guaiaco præparabat, cujus efficaciæ ligni ipſius recentis & viridis parem ipſe deprædicat, ſed cujus præparandi modum de induſtria reticet, quod ſane fraudes venditatoris remediorum, arteſque diribitoris arcanorum aperte redolet; (*c*) *qui ſibi ſemitam non ſapiunt, alteri monſtrant viam*.

Nicolaus Leonicus Thomæus, Epirota patre Venetiis genitus, (*d*) teſte Paulo Jovio, unde ſequitur Johannem Andream Quenſtedt (*e*) hallucinatum eſſe, cum narravit Leonicum natum *Leonici*, in oppido agri Vicentini, quod nunc *Lunigo* dicitur, & ideo *Leonicum* appellatum fuiſſe, quod verius dici potuit de Nicolao Leoniceno, de quo *ſupra* ad annum 1498. Videtur potius nomen vel agnomen familiæ illi Leonico fuiſſe, cum frater illius germanus a Pierio Valeriano (*f*) Bartholomæus Leonicus nuncupetur.

Profeſſoris munere in Patavino Gymnaſio functus eſt Leonicus, ubi Philoſophiam Peripateticam docuit & plurima Ariſtotelis Opera latine interpretatus eſt, ac egregie commentatus, unde nomen ſibi fecit. Præter hæc edidit anno 1531. jam ſenex Libros III. *De varia hiſtoria*, (*g*) *quos alias juvenis admodum multiplici cum Græcorum, tum Latinorum lectione confecerat*. Interiit Patavii anno 1531. auctore (*h*) Petro Bembo, qui Leonico amicus ſummus fuit; non vero anno 1533. ut volunt plerique Bibliographi, quos (*i*) Petrus Bayle ſequutus eſt; natus annos non 73 ut (*k*) Paulus Jovius, nec 76, ut (*l*) Johannes Albertus Fabricius ait; ſed annos 75, menſem 1, dieſque 26, ut diſerte ſcriptum eſt in Epitaphio, quod idem Bembus amico ponendum curavit, & quod (*m*) a Jacobo Salomonio profertur inter *Inſcriptiones Patavinas*.

Refert (*n*) Joſias Simlerus *Librum de morbo Gallico* a Leonico *ſcriptum fuiſſe*, qui *excuſus ſit in Italia*, in quo conſentientes habet (*o*) Iſraelem Spachium, (*p*) Paſchalem Gallum, (*q*) Johannem Georgium Schenchium, & (*r*) Nicolaum Comnenum Papadopoli. Sed cum Liber ille Leonici laudetur a nemine, nec a recentioribus Bibliographis, (*s*) Lindenio, (*t*) Mercklino, (*u*) Mangeto, recenſeatur, facile inducor ut credam cum (*x*) Johanne Alberto Fabricio hoc Opus Nicolao Leoniceno potius adſcribendum eſſe, quem conſtat ſcripſiſſe *De morbo Gallico*, ut ſupra vidimus, quam Nicolao Leonico; & ideo tanto quidem magis, quod ſciam ob nominum vicinitatem a pleriſque Bibliographorum Opera alterius alteri perperam attribui, imo a Mercklino & a Mangeto plerumque dici de altero, quæ alteri tantum conveniunt.

Hieronymus Fracaſtorius, Veronenſis, Patavii operam dedit Medicinæ, inde Livianum Copiarum Venetarum Ducem ſequutus eſt plu-

(*a*) Vide Bullam Clementis VII. ad calcem Libri adjectam.

(*b*) Cap. 4. Pollicetur ſe abeuntem Venetiis electuarii ſui præparationem communicaturum cum *Johanne Baptiſta Papienſi*, *Dominico Senno*, & *Julio Martiano Rota*, Medicis Venetis, ad quos Librum inſcribit.

(*c*) Cicero, 1. *De Divinatione*. (*d*) Elogior. *Cap.* 91.

(*e*) De Patriis illuſtrium Virorum, *pag. m.* 283. (*f*) De Litteratorum felicitate. *Lib. II. pag. m.* 84.

(*g*) Ex *Epiſtola nuncupatoria* ad Cuthberthum Tunſtallum, Epiſcopum Dunelmenſem.

(*h*) Epiſtolarum *Part.* 2. *lib.* 8. in Epiſtola data *die* 28. *Martii* anni 1531.

(*i*) Dictionaire Critique, au mot *Thomæus*. (k) Elogior. Cap. 91.

(*l*) Biblioth. Med. & Infim. Latinitatis, *Volum.* 4. *Lib.* 2. in voce *Leonicus*.

(*m*) Inſcriptiones Patavini agri, *pag.* 338. 339. num. 89. (*n*) In Biblioth. Geſneri contracta.

(*o*) In Nomenclatore *Scriptor. Medicor.* (*p*) In Biblioth. *Medica*.

(*q*) In Biblioth. *Jatrica*. (*r*) In Hiſtor. Gymnaſii Patavini, *Tom.* 1. *pag.* 302.

(*s*) *De Scriptis Medicis*. (*t*) In Lindenio renovato.

(*u*) In Biblioth. *Medica*. (*x*) Ubi *ſupra*.

pluribus bellis, ſed eo mortuo ad Abduam anno 1515. in patriam ſe recipit. Medicus fuit Patrum Concilii Tridentini. Fato functus eſt ſeptuagenario major in ſuis Caphiis prope Veronam, 8. Idus Auguſti anno 1553. apoplexia correptus in menſa.

Iohannes Baptiſta Ramnuſius egregiam ſuam Collectionem *Delle Navigazioni, e Viaggi* dicavit Hieronymo Fracaſtorio, quem plurimum laudat in Epiſtolis nuncupatoriis, quas ſingulis tribus Tomis præfixit, non modo tanquam Medicum & Philologum eruditum, ſed etiam tanquam Coſmographiæ & Geographiæ peritiſſimum.

Inter cetera Fracaſtorii Opera, duo exſtant de Morbo Gallico.

Prius eſt eximium illud Poema, in quo eleganter luſit tribus Libris *De Morbo Gallico*, ſive ut ille ait, *De Syphillide*, quam a Syphilo Paſtore in Deos impio ſic dictam fingit,

Syphilidemque ab eo labem dixere Coloni.

Dicatum eſt Petro Bembo Leoni X. Pontifici Maximo tunc a Secretis, ideoque ſcriptum annum 1521. quo Leo X. fato functus eſt, ſed quod editum non novi ante annum 1730. quo Veronæ excuſum eſt.

Poſterius eſt Opus *De contagionibus & contagioſis morbis & eorum curatione*, in tres Libros diſtributum, quod primum editum eſt anno 1546. Venetiis, *in* 4. In illo *Capitibus* 11. & 12. *Lib.* 2. Morbi Gallici naturam & cauſas; *Capite vero* 10. *Lib.* 3. ejuſdem curationem explicat.

In utroque Opere Fracaſtorius eadem docet circa naturam & cauſas morbi, ut (*a*) morbum *novum* eſſe; præcedentibus ſæculis non viſum; *ab elefantia & ab Arabum ſafati plane diverſum*; *in inſulis, quas Hiſpanæ navigationes adinvenere*, endemium; inde *contagione* devectum. At vero ne quid diſſimulem aſſerit (*b*) ibidem, tametſi *maxima quidem mortalium pars a contagione morbum hunc contraxerit, obſervatum tamen fuiſſe innumeros alios ſine ulla contagione per ſe infectionem eam perpeſſos fuiſſe*. Atque adeo, licet contagionem admittat præjudicio ductus, cenſet etiam admittendam eſſe *ſordidam* aeris *putrefactionem*, quam tria ſuperiora ſidera, Saturnus, Jupiter, & Mars coeuntia intulerint.

2. Quod ad curationem, proponit ſtatim methodicam therapeiam, quam cenſet ad incipientem morbum ſufficere. Si vero inveteratus ſit, auctor eſt ut æger utatur decocto ligni Guajaci, cujus præparandi rationem explicat, aut decocto radicum cynarum, quæ paucos ante annos in Europam delatæ fuerant.

Poſt hæc profert duo alia remediorum genera *quibus*, ut ipſe ait, (*c*) *primis temporibus ſtatim utebantur, ab Empiricis primum inventa, inunctionem* ſcilicet & *ſuffitum*. Et primo quidem inunctionem mercurialem deſcribit, neque illam damnat, licet incommoda exaggeret: (*d*)
„ Os, *inquit*, & palatum exulcerantur, ac ſordities tanta per os concitatur per dies 15. & amplius, ut nihil fœdius, nihil intolerabilius videatur; cibus nullus mandi poteſt, etiam vix ſorberi datur, dentes luxantur, ſomnus adimitur, & breviter per id tempus nihil gravius ſentiri poteſt. Diſertus vero in libro II. *Poematis de Syphilide*, ubi propoſitis variis unguentorum mercurialium formulis, ſic pergit.

„ His igitur totum oblinere atque obducere corpus
„ Ne obſcœnum, ne turpe puta; per talia morbus
„ Tollitur, & nihil eſſe poteſt obſcœnius ipſo.
„ Parce tamen capiti, & præcordia mollia vita,
„ Tum ſuper & vittas ſtringe, & ſtuppea necte
„ Vellera; Dein ſtratis tegmento imponere multo,
„ Dum ſudes, fœdeque fluant per corpora guttę.
„ Hæc tibi bis quinis ſatis eſt iteraſſe diebus.
„ Durum erit, ac quicquid poſcat res ipſa, ferendum eſt.
„ Aude animis; tibi certa ſalus ſtans limine in ipſo
„ Signa dabit, liquefacta mali excrementa videbis
„ Aſſidue ſputo immundo fluitare per ora,
„ Et largum ante pedes tabi mirabere flumen.
„ Ora tamen fœda erodent ulcuſcula, quæ tu
„ Lacte fove & cocto cytini, viridiſque liguſtri.

Quod ad ſuffitum, (*e*) ait, acerbiſſimum medicamentum eſſe, quo numquam auſus „ eſt uti ad totum corpus, ſed quod ad certas tantum partes ut crura & brachia, cum vel ſphaceli ſunt, vel feræ gummoſitates, vel dolores vel ulcera male morigerata, etiam præſtantiſſimum arbitratur. Ceterum ab eo abſtinendum ſuadet, nec Empiricis credendum, quibus nihil temerarium eſt magis, quando & per os etiam auſi ſunt argentum vivum, & quod *præcipitatum* vocant, confectis ex iis pilulis exhibere.

LAURENTIUS PHRISIUS vel FRISIUS, Germanus, Artium & Medicinæ doctor, (*f*) Medicus Civitatis Metenſis, (*g*) claruit in Germania. Dicitur Argentinenſis a (*h*) Johanne Bernier, D. M. ſed an ſatis vere neſcio.

Præ-

(*a*) Lib. 2. Cap. 12. (*b*) Ibidem (*c*) Lib. 3 Cap. 10. (*d*) Ibidem.
(*e*) De Morbis contagioſis, *Lib.* 3. *Cap.* 10.
(*f*) Scenckius, in *Biblioth. Iatrica*. (*g*) Valdrius Andreas, in *Biblioth Belgica*.
(*h*) Eſſais de Medecine. *Part.* 1. *Chap.* 4.

Præter Opera alia ſcripſit *Epitomen Opuſculi de curandis Puſtulis, ulceribus, & doloribus morbi Gallici; mali* Frantzos *appellati*, quæ Baſileæ excuſa eſt apud Henricum Petri, anno 1532. in 4. & quæ Capitibus octo abſolvitur.

1. Ait in *Præfatione* „ ſe intendere opitulari
„ miſerrimis hominibus hoc malo francigeno in-
„ toxicatis, *ideoque* opuſculum illud in unum
„ redigere propoſuiſſe, quod (Deo annuente,
„ ſine quo omnia caſſa) curam hujus morbi re-
„ centis & veterati, floridis experimentis, non
„ minus quam ratione approbatis, elucidabit „.
Et ſane profitetur alibi non modo (*a*) ſe multos curaviſſe, *ſed etiam ſe* (*b*) nihil docere præſumere, niſi quod ratione, auctoritate & experientia probavit.

2. Narrat eadem, quæ apud ceteros ejuſdem
„ ævi Scriptores reperire eſt, de novitate &
„ origine morbi; *nempe* (*c*) morbum *hunc* atro-
„ ciſſimum anno Chriſti, Salvatoris noſtri 1496.
„ efferbuiſſe; irruiſſe in homines ſævo morſu
„ ulcerum, glandularum & duriſſimorum dolo-
„ rum; incognitum & inviſum fuiſſe. . . . non
„ tantum vulgo, verum etiam doctis in ſacra
„ Medicina eruditis.

3. Multis deſcribit vel potius exaggerat Me-
„ dicorum ſocordiam in Germania, qui ſe (*d*)
„ nolebant intromittere in curam *illius morbi*,
„ tam ſpeculando, conſulendo, quam viſitan-
„ do, . . . donec ſublimis & glorioſus Deus, . . .
„ miſit ex Gallia & Neapoli nonnullos Empiri-
„ cos vel medicos, qui potius temeraria auda-
„ citate, quam induſtria cœperunt curare ho-
„ mines malo laborantes.

4. Nulla alia proponit morbi ſigna, (*e*) quam
1. „ Puſtulas cruſtoſas, latas, aut longas, quæ
„ de facili exſiccantur & cadunt ex carne con-
„ cavæ ad modum cupularum glandium, & cum
„ ceciderunt remanet quædam glandula eleva-
„ ta ſupra cutem. 2. Nocumenta circa pudibun-
„ da. 3. Dolores intentiſſimos in juncturis, in
„ capite, in focilibus brachiorum & pedum,
„ cum durie & tumore.

5. Cauſam morbi ex errore ætate ſua vulgari ab influxu ſiderum deducendam eſſe arbitratur, ob varias Planetarum conjunctiones, quas ait contigiſſe anno 1483. Quinimo (*f*) refert *a quodam Doctore & Aſtrologo famoſiſſimo*, quem ipſe noverat, *morbum aliquos ante annos prædictum fuiſſe.*

6. Contendit (*g*) „ curam hujus mali diffici-
„ liorem eſſe in hodiernis diebus, *hoc eſt ætate ſua*, quam nuperrimis fuit. Quod, *inquit*,
„ perpendere potes in multis, qui elapſis annis
„ aliquibus famoſi fuerunt in ipſius cura, nunc
„ autem parum proficere valentes; cujus cauſam
„ *Ille* aſſignat duplicem, primam ſcilicet Satur-
„ ni efficax dominium, quod jam ſibi vendica-
„ vit: . . . ſecundam, quia homines amplius non
„ abominantur id malum, quare nolunt perſequi
„ bona conſilia, & ſuſtinere diætam bonam.

7. Multus eſt in tradenda curatione methodica, quæ, ut jam ſepius dictum eſt, obtinetur diæta, alterantium uſu, purgatione iterata & unguentis detergentibus, exſiccantibus, cicatricem inducentibus, quibus tamen nullus admittitur Mercurius. Inter cætera Galenica pharmaca impenſe laudat (*h*) *Theriacam & Mithridatium*, quibus ait *ſe vidiſſe quamdam Matronam curatam, cui omnia alia remedia nihil profuerant.*

8. Indicat tamen unguenta quinque mercuria-
„ lia, ſed eo tantum fine ne ignoraſſe videatur
„ & ut indicando eadeam damnet. Iners vul-
„ gus, (*i*) *inquit*, nonnunquam peritiſſimos Me-
„ dicos floccipendere non veretur, cum putat
„ illos latere illa unguenta, quibus Medici por-
„ cini „ (ſic vocat ille Medicos, qui unguentis ex mercurio & axungia porcina utebantur) „
„ corpora inungunt: Certe dico tibi, quod non
„ ſunt abſcondita, imo autem manifeſta, ſed
„ propter nocumenta illorum eis uti nolunt.
„ Deſcribam igitur tibi, *pergit Ille*, aliqua un-
„ guenta illorum Medicorum, ut ſentias quod
„ non ſint Medicis ſecreta, quemadmodum fa-
„ tentur illi Empirici.

9. Ceterum videtur fide optima proferre, quæcumque utiliſſima noverit. Sic in Opuſculi fine proponit (*k*) *ſecretum chariſſimum ad ulcera virgæ, cum amplius nulla ſpes eſt, cum quo*, ut ait, *ipſe ſæpius famam & pecuniam impetravit*. Secretum autem tale eſt.

„ R. Pulverum barbæ (*l*) Silvanæ ℥. j.
„ Mirræ, & Thuris *ana* ʒ ij.
„ Oſſis ſepiæ ʒ j.
„ Aſpergatur cum eo Ulcus.

Hoc Phriſii Opuſculum Collectioni primæ Venetæ anni 1535. & Collectioni Luiſininæ ſeu Venetæ ſecundæ anni 1566. inſertum eſt, ſed Epiſtola nuncupatoria ſive Prefatione truncatum, & mutatis quibuſdam vocibus ſive locutionibus in melius correctum.

NICOLAUS MASSA, Venetus, Medicus ſuo tempore celeberrimus, teſte Borgarucio (*m*) *Vir ſummæ auctoritatis, doctrinæ & experientiæ*, & ut verba Aloiſii Luiſini uſurpem (*n*) „ talis in profliganda peſte hac Gal-
„ lica, uti mundo donatus de induſtria a
„ Deo Optimo Maximo in calamitates no-
„ ſtras demum reſpiciente viſus fuerit, qui
„ ar-

(*a*) Cap. 6. (*b*) Ibidem. (*c*) Cap. 1. (*d*) Cap. 1. (*e*) Cap. 2. (*f*) Cap. 3. (*g*) Cap. 6. (*h*) Cap. (*i*) Cap. 6.
(k) Cap. 8. (*l*) Barba Sylvana eſt Plantago aquatica. Vid. *Dodonæum* (*m*) De morbo Gallico, *Cap.* 4.
(*n*) In Epiſtola nuncupatoria præfixa *Tom. I. Collect. Veneta.*

„ armis magni nominis, qui nomine illius audito partim per illum conſulebant, tanquam „ alterum Æſculapium, partim ipſi ad illum „ undecunque perveniebant & ad priſtinam ſanitatem, ad quam recuperandam non ſat „ erant ceterorum Medicorum præſidia, illo „ duce revocati, læti in ſuas quiſque regiones „ redibant.

Ne quid autem adulationi datum putes, poſſunt quæ ab Aloyſio Luiſino dicta ſunt, certiſſimis exemplis confirmari. Sic „ (*a*) Dominus Franciſcus de Plaſentiis, Civis & Nobilis Cremenſis, qui nullis unquam auxiliis Medicorum potuerat liberari, *a Nicolao Maſſa feliciter ſanatus eſt. Sic* Dominus * Broila, „ Vir generoſus, magnificus, dives, & nobilis „ Turinenſis, *qui licet* Turini, Mediolani, „ Papiæ & Lugduni plurimos & famigeratos „ Medicos ad ſui curam accerſiſſet, nunquam „ potuerat liberari, Venetias ſe contulit, *&* „ *a Nicolao Maſſa perfecte ſanatus fuit. Sic* „ Illuſtriſſimus & ſtrenuus Princeps D.... M.... „ Gallus & Vicedominus in Arce Mediolanenſi, cum paſſus eſſet morbum Gallicum per „ multos annos, non potuit ex toto liberari, „ quin relinqueretur ulcus magnum in capite „ hoc eſt, Tracheæ Arteriæ. Primarii Medici „ Mediolanenſes, Januenſes & Lugdunenſes, „ nomine inclyti Regis Gallorum, plurima fecerunt, ſed ipſi fruſtra laboraverunt. *Verum* „ *illum Nicolaus Maſſa, quem demum accerſivit*, perfectiſſime ſanavit.

Præter multa alia Opera, ſcripſit Maſſa Librum de „ Morbo Gallico, (*b*) cum hæc lues „ pullulare cœpit, ſi non primus omnium, certe inter primos, qui quidem pauci admodum „ exſtiterunt, & multa ſcripſerunt. „ Sane conſtat illum Syphiliticorum cadavera diſſecuiſſe jam anno 1524, imo Librum ejus *de morbo gallico* prodiiſſe Venetiis anno 1532, cum hac inſcriptione.

Nicolai Maſſæ, Veneti, & Medicinæ Doctoris, Liber de Morbo Gallico *noviter editus, in quo omnes modi poſſibiles ſanandi ipſum mira quadam & artificioſa doctrina continentur, ut ſtudioſo Lectori patebit.* MDXXXII. In fine vero adiicitur: *Explicit* Liber de Morbo Gallico *ab excellentiſſimo Artium & Medicinæ Doctore Nicolao Maſſa editus. Venetiis in ædibus Franciſci Bindoni, ac Maphei Paſini ſocii, ſumma diligentia impreſſus, anno Domini MDXXXII. die vero XIII. menſis Julii.*

Pluries adhinc typis recuſus eſt Tractatus ille, nempe bis anno eodem 1536. Baſileæ & Lugduni, unde liquet editionem anni 1563., quam Maſſa dedicavit Cardinali Carolo Borromæo, Archiepiſcopo Mediolanenſi, ſanctitate conſpicuo, haud primam fuiſſe, ſed *tertiam*, ut ipſe in Præfatione teſtatur, & *multis additamentis auctam*.

Tractatus ille Nicolai Maſſæ eximius eſt, & vere dignus qui legatur; qua de re audiendus Johannes Freind, æquiſſimus Auctorum æſtimator. (*c*), „ Nicolaus Maſſa, *inquit*, ſcriptor „ optimus eſt, qui & experientia niti maxima „ & argumentum ſuum optime intelligere videtur. . . Æque accuratus in explicanda medelæ ratione Maſſa eſt, declarat etiam malum illud novis tractari oportere remediis, „ atque ex primis, ſi non primum, ſe fuiſſe, „ qui hæc invenerit, aliiſque communicarit. . . „ Utique uno verbo, *pergit Ille*, Maſſæ laudem „ concludam, ex omnibus Auctoribus, quorum „ ingens copia eſt, hic præcipue videtur in praxi verſatus „.

Diſtribuitur Tractatus Maſſæ in ſex *Libros* ſive *Tractatus*, quorum *Primus*, qui complectitur Capita VII. agit *de natura, origine, & cauſis morbi Gallici*: Ibi ſtatuitur morbum hunc eſſe ægritudinem novam, quæ multiplicis contagionis via propagatur, ſed (*d*) *quæ cauſatur etiam ab alteratione intrinſeca, concurrentibus aliquibus diſpoſitionibus corporis, & regimine in cibo & potu, & aliis rebus non-naturalibus.* Multis *Ibidem* probatur, (*e*) „ humorem prædominantem ſive baſim morbi eſſe plegmaticum humorem. Ego ſtudioſe aperui, *inquit* „ *Maſſa*, puſtulas dicti morbi, & quamvis extra „ apparebant rubicundæ vel alterius coloris, apertis tamen in baſi & fundo erat quædam „ materia alba, denſa, viſcoſa, quæ nihil aliud „ quam phlegma dici poteſt. . . Vidi etiam ſæpiſſime, *pergit Ille*, in anatomiis corporum „ mortuorum patientium dum viverent, morbum „ Neapolitanum cum doloribus, multam quantitatem materiæ albæ, viſcoſæ in locis ubi „ erant dolores, quam quandoque vidi duram & aliquando molliorem: Ut in anatomiſato MDXXXIV. qui laborabat tali „ morbo cum doloribus crurum, ut affirmabant „ ejus vicini & in hoc in locis dolorum, quando „ fue-

(*a*) Maſſa, De Morbo Gallico, *Lib. 3. Cap. 9.*

* Procul dubio ex nobili Broilarum familia Chierenſi in Pedemontio, cujus ſtirps una in Gallis hodie floret fortiſsimis Viris. (*b*) In Præfatione præfixa *Editioni tertia Libri Maſſæ.*

(*c*) *In Hiſtor. Medicinæ* a Johanne VVigan, D. M. latine verſa, *Part. ſecunda.*

(*d*) Lib. 1. Cap. 1. (*e*) Ibid. Cap. 4.

„ fuerunt inciſa, inventa eſt iſta materia alba,
„ viſcoſa, quæ adhærebat panniculo cooperien-
„ ti crus, & in multis aliis juncturis, & pro-
„ pe ipſas reperi quantitatem maximam iſtius
„ materiæ albæ viſcoſæ.

Secundus tractat Capitibus 8. *De regimine aeris, de regimine per cibum & potum*, de recto uſu ceterarum rerum non-naturalium, de purgatione & alteratione, *de convenientia phlebotomiæ, ventoſarum & ſanguiſugarum* in hac ægritudine.

Monet Auctor fugiendum eſſe coitum cum mulieribus menſtruatis de novo, & infectis iſta ægritudine. „ (*a*) Quod ſi forte, *ſubjungit Ille*,
„ quis cum muliere infecta coiverit, laven-
„ tur partes illæ poſt coitum cum vino albo
„ calido vel cum aceto, quod magis mihi pla-
„ cet, ut fiat confortatio membri & prohibitio
„ corruptionis ad illam malam qualitatem . . .
„ Si vero quis cum infecta muliere coire vo-
„ luerit, quod fatuum eſt, lavetur vulva cum
„ vino aut aceto & membrum virile cum ace-
„ to, quoniam non ſinit imprimere malam il-
„ lam qualitatem, & non moretur in coitu, &
„ poſt lavetur membrum virile, ut ſupra; & e
„ contra ſi mulier cum viro infecto coiverit,
„ lavet viri membrum & vulvam ante & poſt
„ coitum, & non moretur in coitu ". Quæ ſane mirari ſubit dici, præſertim in Tractatu, qui nuncupabatur Cardinali & Archiepiſcopo.

In *Tertio* agitur Capitibus 17. *de Medicina ligni Indici, ſalſæ-parillæ, atque radicis Chinæ:* modusque præparandi & adminiſtrandi varia ex ſingulis remedia fuſe explicatur.

In *Quarto* proponuntur Capitibus 6. multa variaque genera inunctionum vel ceratorum mercurialium; cautiones, quæ neceſſariæ ſunt, ut iis uti tuto liceat; demum (*b*) *modi ſuccurrendi oris, gingivarum, & aliarum partium gutturis alterationibus*. Affirmat autem Maſſa (*c*)
„ viam ſanandi morbum Gallicum cum junctu-
„ rarum unctionibus, in quibus argentum vivum
„ ingreditur, eſſe infallibilem & ſecuriſſimam
„ viam ſanandi hanc ægritudinem .... Inunctio-
„ nes & linimenta ex axungia & argento vivo
„ & aliis facta eſſe mirabile præſidium & me-
„ dicinam ſecuritatis, cum qua, ut ſæpiſſime
„ viſum eſt, omnes patientes morbum Gallicum
„ ſanantur, & quæ poteſt in omnibus corpori-
„ bus & iſtius morbi accidentibus adminiſtrari,
„ in quocunque tempore & ætate; & etiam in
„ prægnantibus & pueris, ut ipſe ſæpe fecit,
„ & illis bene ſucceſſit .... Addit demum *alibi*
„ (*d*), virtutes unguentorum *mercurialium*,
„ cum ſint admirabiles, & ſupra alia medica-
„ mina in hac ægritudine nobiliores, ſe ſilen-
„ tio pertranſire non decreviſſe, ſed quantum
„ in ſe erit, & quantum ingenium ſuum vale-
„ bit, cum veritate eas extollere intendere,
„ cum per talia unguenta gentem plurimam,
„ quæ ab aliis medicaminibus nunquam ſanata
„ fuerat, poſtea ab unctione unguentorum iſto-
„ rum ſanitati reſtitutam viderit.

Ceterum multa referuntur a Maſſa de therapeia mercuriali, quæ notari velim: 1. (*e*). Ab illo proponi tum unguentum ad Scabiem Meſues in *Antidotario, diſtinct.* 11. tum unguentum Saracenicum Arnaldi de Villanova, in *cura Scabiei*, „ ut ſint teſtimonia dictorum ſuo-
„ rum, videlicet quod dicta unguenta non ſunt
„ ab Empiricis inventa, ut multi credunt, ne-
„ que modus uſus ipſius, cum ex dictis jam ap-
„ pareat, quod Antiqui, antequam ad nos ve-
„ niſſet morbus iſte, ungebant etiam ipſi jun-
„ cturas, ex qua unctione fluxus materiæ phleg-
„ maticæ eveniebat.

2. Ab eodem deſcribi (*f*) „ Unguentum
„ ſuum, *benedictum completum* dictum in iſta
„ ægritudine, quod ſanat puſtulas morbi Nea-
„ politani, doloreſque, & reſolvit apoſtemata
„ dura ſive grumas, & ulcera mala ſanat, ſi
„ cum eo ungantur juncturæ & puſtulæ . . . .
„ cujus unguenti iſta eſt deſcriptio.

„ Reſp. Axungiæ porcinæ mundatæ a ſuis
„ pelliculis & per ſetonem colatæ ſine
„ igne, *Lib.* ij.
„ Argenti vivi *Lib.* j.
„ Lithargyrii ℥ iij.
„ Ceruſſæ ℥ ij.
„ Olibani ℥ j.
„ M. & f. Unguentum in mortario lapi-
„ deo, extinguendo in primis argentum
„ vivum cum axungia, poſtea addendo
„ res alias, ſemper paſtillo bene agitando.

3. Inunctiones a Nicolao Maſſa quandoque per intervalla tantum adhibitas fuiſſe, cum ægri debiliores eſſe videbantur. (*g*) „ Sanavi, *in-*
„ *quit*, multos maraſmode laborantes, debi-
„ les, cum ægritudine magna, per plures rei-
„ terationes unctionum, & ungebam per qua-
„ tuor dies omni ſero, deinde dimittebam ipſos
„ per hebdomadam quieſcere ſine unctione .....
„ & poſtea iterum ungebam per quinque dies
„ in ſero ſecundum eorum virtutes, iterum-
„ que dimittebam, quieſcere, & ſic ſanitati
„ reſtituti ſunt.

4. Ab

(*a*) Lib. 2. cap. 6. (*b*) Lib. 4. cap. 4. (*c*) Ibid. cap. 1. (*d*) Lib. 4. cap. 3.
(*e*) Lib. 4. cap. 3. (*f*) Ibid. (*g*) Lib. 4. cap. 2.

4. Ab eodem „ (*a*) laudari etiam multum, „ inter ungendum accipiatur aliqua evacuatio „ appropriata, quoniam non ſinit materias omnes currere per os; & ergo *pergit Ille*, ſæpe hoc pacto procedo, & mihi bene ſuccedit.

5. Jam tum Nicolao Maſſæ exploratum fuiſſe (*b*) „ ſæpiſſime accidere, quod in aliquibus *poſt adhibitas inunctiones* nullus appareat fluxus „ materiei ab ore, neque aliqua alteratio, ſive „ dolor dentium, neque fluxus ventris, aut aliquod ſignum evacuationis manifeſtæ, ... & „ in iſtis ungendo procedere oportere uſque ad „ aliquam manifeſtam puſtularum. dolorum, apoſtematum & ulcerum ſanationem... Et cum „ hoc apparet dimittendam eſſe unctionem.

6. Demum ea methodo Maſſam (*c*) „ ſanaviſſe inter alios unum, qui a pluribus jam inunctus & non ſanatus fuerat, quem per triginta ſeptem dies inunxit & liberatus fuit, & „ nunquam recidivavit, & ab omnibus incurabilis dicebatur, & ſanus adhuc vivit, & multos alios.

Quintus explicat *III. Capitibus* qualitatem & adminiſtrationem ſuffumigiorum, & regimen obſervandum in ipſorum adminiſtratione; *circa quod* (*d*) „ oportet, *inquit*, in primis medentes admonere, quod non eſt ſine timore nocumenti membrorum principalium, imo ſæpe „ recidivant, & ad malas ægritudines cum iſto deveniunt.

Denique in *Sexto* differitur *Capitibus VII.* de curatione *accidentium*; quæ morbo Gallico peculiaria ſunt. Mira autem prædicat *de Pulvere ſuo Angelico*, ſeu Mercurio præcipitato rubro, de cujus præparatione ſic loquitur. „ (*e*) „ Et quamvis Johannes de Vigo, Vir doctiſſimus, ipſum pulverem doceat componere ſub „ nomine *Pulveris rubei*, nihil ei debeo in „ hoc, quoniam antequam ipſe ſcriberet, ego „ ipſum componebam, & habui a quodam Viro „ Alchimiſta ſene, qui erat mirabilis experimentator, & multa alia ipſe docuit me, cujus anima requieſcat in pace, quoniam mortuus eſt.

Copioſori Libri illius analyſi ægræ ſuperſedeo, quem fere totum excerpendum eſſe cenſerem, ſed auctor ſum, ut Medici, quibuſcunque curæ eſt artis incrementa perſpecta habere, Librum hunc legant & perlegant, in quo omnimodum curandæ luis venereæ artificium continetur. Inde ſane comperient tum quantos in curanda lue venerea progreſſus Medicina jam feciſſet anno 1532, intra annos 37 a morbo nato; tum quantulos fecerit abhinc per annos ducentos, & quod excurrit,

Ceterum animadvertendum eſſe videtur in primis Libri a Maſſa ſcripti Editionibus nonnulla deeſſe; quæ in tertia Editione anni 1563 ad Auctore adjecta ſunt, & quæ leguntur in Collectione Luiſinina, cui Editio illa inſerta eſt. Nempe in *Tractatu* ſive *Libro tertio* deficere, 1. Caput IX. ubi *de plurimis dubitationibus & hæſitationibus, quibus Auctor reſpondit, de exhibitione, Decoctionis ligni Indici*: 2. Capita X & XI, ubi *de virtute, præparatione, adminiſtratione, operatione radicis ſalſæ-parillæ* quæ ab Editione prima in uſum advocata fuerat. 3. Capita XII, XIII, & XIV., ubi *de præparatione, & exhibitione decocti radicis Chinæ*, quæ pariter in uſum venerat, ex quo tempore prima libri Editio prodierat. Demum in *Tractatu* ſive *Libro ſexto* deeſſe Caput *III*, ubi quæſtio eſt *de his quæ opitulantur pilorum caſui, gingivarum reſionibus, & dentium caſui*, ſymptomatis ſcilicet morbi, quæ non dum apparuerant, cum primum Tractatus ille publici juris factus eſt.

Multa alia, ſed non diſſimilia leguntur, de morbo gallico in *Epiſtolis Medicinalibus* Nicolai Maſſæ, Venetiis editis *in 4. anno* 1558 *Tom. II.*

Sic 1. Laudat paſſim inunctionum mercurialium, quem, (*f*) *ſi a prudenti, docto & experto Medico* uſurpetur, *ceteris omnibus longe meliorem eſſe fatetur*: ... quo *ſecurior & certior morbi eradicativa medicina excogitari non poteſt, neque ab alio inventa fuit*.

2. Non diſſimulat (*g*) *aſſumptionem decoctionis ligni Indici leviorem eſſe medicinam*, ſed minus efficacem & *poſt quam, ſi æger in recidivam inciderit, nulla alia medicina quam unctionibus mercurialibus ſit*.

3. Monet ut inunctiones aliquot dierum intervallis adhibeantur, ne ori exulceratio inferatur, (*h*) „ Caverem, *inquit*, ab illa ulceratione oris & gingivarum omnino, & hoc interponendo tempus inter unctionem & unctionem duorum & trium dierum & plus, „ ita ut ex hujuſmodi inunctione prepararentur „ materiæ quæ ſunt in membris exterioribus, „ non tamen membra intrinſeca inflammarentur, quæ poſtea communicando ſuam inflammationem capiti per vapores, exulcerant os „ & gingivas.

4. Refert quæ a ſe in cadaveribus obſervata ſunt.

(*a*) Lib. 4. Cap. 4 (*b*) Lib. 4. Cap. 2. (*c*) Lib. 4. Cap. 2. (*d*) Lib. 5. Cap. 1. (*e*) Lib. 6. Cap. 6.
(*f*) Tom. II. *Epiſtola* 20. *data* Ann. 1555. (*g*) Ibidem.
(*h*) Tom. I. Epiſtola XII. *ſcripta* 1538.

ſunt. (*a*) „ Equidem, *inquit*, plures homines „ mortuos in Hoſpitalibus ſecavi, qui viventes „ morbo gallico laborabant, in quibus venæ per „ univerſum corpus plenæ erant materia pitui- „ toſa alba, quæ pituita in quantitate longe „ ſuperabat ſanguinem, & loca etiam doloro- „ ſa madebant eadem materia pituitoſa, imo „ in aliquibus omnes lacerti iſta jam dicta ma- „ teria.

5. Tandem memorat, in *Epiſtola* 30. *Tom. I. ſcripta anno* 1538. „ Depilationes paſſim illis „ temporibus hominibus accidere & eſſe morbi „ Gallici accidens; " quæ mire quadrant cum iis quæ ſupra dicta ſunt de diverſis periodis, quas lues venerea initio habuit, *Lib.* 1. *cap.* 12.

Dicitur Maſſa a Jacobo Alberico, (*b*) ſupremum diem obiiſſe anno 1569. ſed creditur a (*c*) Nicolao Comneno Papadopoli *non ſuperaſſe annum* 1564.

Collectio ſecunda, quam Venetiis etiam fuiſſe ſuſpicio eſt, ſed quæ neque Typographi, neque Urbis, ubi excuſa fuit, nomen præfert, adſcripto tantum ad calcem libri anno 1532.

Frons Libri, cujus forma eſt in 8., quot & quæ Auctorum Opera in illa Collectione contineantur, abunde docet; ſic enim legitur,

CONTENTA.

Nicolai Maſſæ, *Veneti*, *Artium & Medicinæ Doctoris*, *Liber* de morbo Gallico, *mira ingenii dexteritate conſcriptus*, qui eodem anno Venetiis prodierat.

Johannis Almenar, *Valentini Hiſpani*, *Philoſophi ac Medici*, *Liber perutilis* de morbo Gallico, 7. *Capitulis quidquid deſideratur complectens*, de quo vide ad annum 1512.

Nicolai Leoniceni, *Vicentini*, *fidiſſimi Galeni Interpretis*, *Compendioſa* ejuſdem morbi *cura*; quæ jam excuſa fuerat apud Aldum Manutium anno 1497.

Angeli Bolognini, *Medici eximii*, *Libellus* de cura ulcerum exteriorum. *Et* de Unguentis in ſoluta continuitate a Modernis maxime uſitatis, *in quibus multa ad* curam morbi Gallici *pertinentia inſerta ſunt*, quod Opus in lucem exierat anno 1514. Bononiæ, ſi non & prius.

Johannes Paſchalis vel *Paſcalis*, Sueſſanus, hoc eſt, oriundus ex Urbe Epiſcopali Campaniæ, *Sueſſa* dicta, quæ Metropoleos Capuanæ ſuffraganea eſt, Doctor Medicus.

Liber de Morbo quodam compoſito, *qui vulgo apud nos* Gallicus *appellatur*. Neapoli, *apud Johannem Antonium de Caneto*, 1534. *in* 4.

Inſcribitur Tractatus ille „ Gaſpari Siſcario, „ Patricio Neapolitano, *a quo quæſitum fuerat*, „ an de morbo Gallico appellato a priſcis Me- „ dicis dictum ſit: *Cui quæſtioni ut ſatisface-* „ *ret*, *auctori*. Priſcorum quidem conſultatione „ & afflatu fuit opus. Quod eo libentius, *ad-* „ *dit Ille*, conatus ſum facere, quando Noſtra- „ tes priorum dicta ita inſipide legentes, ab eis „ duntaxat haberi talem morbi ſcientiam ac „ notitiam, dicere non erubeſcant. Ego vero, „ *pergit auctor*, quando Medicinæ principes „ accurate, & eorum tam generice, quam ſpe- „ cifice dicta conſultaverim ac perlegerim, il- „ lorum pace aliter ſentio ". Hæc autem Epiſtola nuncupatoria abeſt a Veneta Collectione Luiſini, cui inſertum eſt Opus Paſchalis.

Capita novem Tractatum illum conficiunt, quorum tribus primis ad nauſeam diſputat Auctor, ut probet morbum illum Gallicum ex omnibus morborum generibus, nempe *ex mala complexione*, *mala compoſitione & continui ſolutione compoſitum eſſe*. Poſſunt tamen inde ſequentia excerpi, quæ ad hodiernam morbi curandi methodum facere videntur.

1. (*d*) „ Licet hujuſce morbi Gallici, Hiſ- „ pani, Italici, vel quovis alio nomine nuncu- „ pati, in antiquiorum & primorum Medico- „ rum libris nullam mentionem factam adinve- „ niamus, ſat eſſe per canones & ipſorum præ- „ cepta eſſentiam ejus nobis declarari, & illa „ mediante nobis cauſam ſignificari; ſic enim „ poſtea ſecundum proceſſionis, alterationiſque „ modum, ipſum morbum curamus.

2. Ad curationem morbi (*e*) „ maxime va- „ lere Argentum vivum propriis (*auctoris*) „ conſiderationibus, *hoc eſt cum ſputo humano*, „ extinctum, quod proficuum, honorificum, & „ lucroſum, ad curam talis morbi continuo ſe „ expertum eſſe affirmat.

3. In curando morbo primum locum deberi inunctionibus, quarum prima fiat (*f*) cum *anodynis & confortantibus*, *ut ſunt Oleum Chamomelinum*, *Anethinum*, *de ſemine lini* &c. Altera *cum digerentibus & maturantibus*, ut ſunt *adeps anatina*, *vitulina*, *leonina*, *leopardina*, *caprina*, *hircina*, *phaſianina*, *taurina*, &c. Tertia demum cum unguento, cujus formulam ille tradit, & cujus octavam partem argentum vivum ſputo extinctum componit. Sic deinceps pari

(*a*) Ibid. Epiſtola 30. *ſcripta* ann. 1538.
(*b*) Catalogo breve degl' illuſtri e famoſi Scrittori Veneziani, di Giacomo Alberici, pag. *m.* 67.
(*c*) Hiſtoria Gymnaſii Patavini, *Tom.* 2. *pag.* 214.
(*d*) Cap. 2.
(*e*) Cap. 6.
(*f*) Ibidem.

pari methodo & ſucceſſione procedendo *ad certam & indubitatam ſanitatem recuperandam*.

4. (*a*) „ Contigiſſe Auctori, ut quemdam ſe„ nem & naturæ & virtutis debiliſſimum de „ eodem morbo cum unguentis prædictis cura„ verit, fuiſſe autem opus longam digeſtionem „ per primam & ſecundam unctionem... face„ re, & in tertia & quarta & quinta unctio„ ne multo parum de dicto Argento vivo ap„ ponere; & illas ſic debiles per longum tem„ poris ſpatium operari, etiam cum interpola„ tione alicujus diei, Medicina enim debilis, „ *addit Ille*, longo tempore & frequenter ſine „ interpolatione adminiſtrata ſupplet vices me„ dicinæ fortis.

5. (*b*) Alterum *modum* eſſe *ejuſdem morbi curativum*, quem Auctor ait eſſe *Galeni*, hoc eſt, ex Galeno per analogiam deductum. Nempe æger fortiter inungatur „ oleo Sabino vel „ Anethino calente, deinde intra dolium vel „ commodam tinam bene coopertam intrare „ permittatur, ubi duo vel tres vel plures la„ pides mylites ſeu molares, vel pyrites ſeu „ focarios bene ignitos intromittas, ſupra qui„ bus (dum ſic igniti & ardentes ſervantur) „ cum petiis vel ſcopa aliqua de acerrimo ace„ to ſuperaffundatur taliter & tandiu, quouſque „ indifferenter totum corpus exquiſite ſudaverit... „ Conſecuto ſudore corpus totum ſabanis cale„ factis abſtergatur, & in lecto ponatur,... & „ ſic fiat fomentatio ſeu ſtuffa per circa ſeptem „ dies, ... & ſic erit finis modi curativi Ga„ leni cum ſtuffa & ſine argento vivo, „ cui Auctor *maxime confidit*, & quem affirmat *eſſe maximæ efficaciæ in reſolvendo materiam morbi*.

6. *Tertium* medendi *modum Experimentatorum torpidorum*, *eſſe ſimiliter ſine Argento vivo*, videlicet ope decocti ex *ligno quodam*, *quod nominatur lignum Sanctum ſive Indiacum*, *quia inde recens ductum eſt*; cujus decocti præparationem & adminiſtrationem ille fuſe explicat; at vero ſimul confitetur " multos a di„ cto ordine cum ligno plus lædi, & ſi ali„ quem lignum curet vel curare videatur, non „ ob aliudniſi quia occurrit cum dicto regimi„ ne (*ſeveriore*) alicui plethoræ, cacochymie„ ve & repletioni cauſatæ maxime a cibo & „ potu.

7. (*c*) „ Accidere diſpoſitiones quaſdam cir„ ca modum curandi cum Argento vivo, inter „ quas maxime ſunt ulcera gingivarum, oris, „ linguæ, palati, dentium denigrationes & re„ laxationes, *quæ cenſet Auctor produci* vene„ noſitate Argenti vivi, quæ non valet in ulti„ mo extingui, & quæ apud agitationem ejus „ fricando, dum unctio adminiſtratur, ſurſum „ verſus effumat, & exitum petendo viam lar„ giorem, hoc eſt, os, invadit; . . . . . par„ tes oris teneriores ulcerat; duriores vero, „ hoc eſt, dentes, tingit, maculat, & in eis „ limoſitates congelat, eorum ligamenta rela„ xando: „ ad quas læſiones corrigendas Auctor proponit *Gargariſma ad ulcera oris*, & *Pulverem ad dentes relaxatos*.

8. (*d*) „ Quandoque infra unctiones prædi„ ctas cum Argento vivo ſputum ſequi copio„ ſiſſimum, tanquam unam de evacuationibus „ dictum curationis modum ſequentibus; *& tunc* „ *Paſchalis auctor eſt*, *ut* ſic permittatur, „ quia, *inquit*, Natura operatur in materiam, „ morbi reſolvendo per omnes convenientes re„ giones, & per ſeceſſum, per urinam, per „ vomitum, & per ſudorem & hujuſmodi ge„ neris. Unguentum enim tale materiam aptam „ jam exſiccat, exprimit, & ad extra per ſuas „ regiones expellit.

9. (*e*) Contingere quandoque, tam poſt ſtuf„ fam prædictam, quam poſt aſſumptionem a„ quarum ligni prædicti, renes calidam dyſcra„ ſiam acquirere... ſicut etiam hepar, & tan„ dem totum corpus dyſcraſiari, *quibus affe*„ *ctionibus*, *ut obviam eat*, *Auctor laudat* Con„ ditum & Syrupos ad Renum & Hepatis dy„ ſcraſiam; Unguentum pro Hepate ad idem; „ unguentum pro Renibus ad idem, Pharmaca, „ *hoc eſt*, *formulas purgationum*, poſt conditum „ & ſyrupos; & Morſellum poſt pharmaca.

Auguſtinus Niphus, (*f*) Jopolitanus Calaber, hoc eſt, natus Jopoli, in oppido Calabriæ ulterioris, *quod a Tropæa & Nicotera, civitatibus in illo tractu minime contemnendis æquali ferme ſpatio diſtat*, *juventutem egit*, *uxorem duxit*, *lares fixit Sueſſæ* in Campania, unde ſe *Sueſſanum* dicere ſolitus eſt, ac ceteris pleriſque occaſionem præbuit, ut illum e Sueſſa oriundum exiſtimarent. Fuit ſuo tempore Philoſophus, Aſtronomus, Medicus celeber, qui Ariſtotelicam Philoſophiam cum plauſu maximo docuit Piſis, Salerni, Romæ, Bononiæ, Patavii, & in ceteris pleriſque Italiæ locis, unde tamen frequentes & fere annuos in patriam excurſus habebat, nempe Sueſſam. Juvenis in ſuſpicionem venit, quaſi de fide male ſentiret, nec immerito, maxime quia cum Nicoleto Verniate, Theatino, præceptore ſuo, opinionem Averrois *de unico intel-*

(*a*) Cap. 6. (*b*) Ibidem. (*c*) Cap. 9.
(*d*) Cap. 7. (*e*) Cap. 2. (*f*) Ibidem.

tellectum [propugnaret: ſed ,, (*a*) ab ancipiti
,, illo deſcrimine celeriter exemptus eſt Petri
,, Barocii, Epiſcopi Patavini, patrocinio; *atta-*
,, *men* ut facilius adverſarios ſuos placaret, ſcri-
,, ptis ſuis *de intellectu & Dæmonibus*, priuſ-
,, quam anno 1492. in publicum exirent, litu-
,, ras quaſdam allinere coactus eſt. Medicinam,
,, licet circitoris inſtar aut periodeutę nunquam
,, exercuerit, optime tamen callebat, cujus rei
,, ſignum eſſe poſſunt *Libri IV. de ratione me-*
,, *dendi*, quos ad Curtium Seſſam, alumnum
,, ſuum, edidit. Tanta gaudebat titulorum far-
,, ragine, ut nomine ſuo minime contentus, ſe
,, quoque *Eutychum*, *Philotheum*, *Magnum*,
,, *Philoſophum*, imo vero *Medicem*, vel *de*
,, *Medices* appellaret, unde non mirum eſt ſi
,, quotidie in multorum cenſuras incurrat,
,, qui plus illum, in tota vitæ ratione, aut ju-
,, dicii aut moderationis attuliſſe vellent ,,.
,, Videtur autem Gabrieli Naudæo ideo Niphum
,, ſe appellaviſſe *Euthicum*, quia ſe *felicem*,
fortunatumque crederet; *Magnum* & *Philoſo-*
phum, quia ſe κατ' ἐξοχὴν *Magnum* atque *Phi-*
loſophum eſſe arbitraretur; *Philotheum*, quia ſi-
gnificare vellet ſe prorſus in diverſum abire a
pravis illis dogmatibus, quæ ſibi juveni perni-
ciem & calamitatem maximam tantum non in-
tulerant; *Medicem* demum, vel *de Medices*,
quia ut Niphus ipſe teſtatur ,, quibuſdam in E-
,, piſtolis & Præfationibus, illi indulta fuiſſe a
Leone X, ſummo Pntifice, licentia Mediceo-
rum nomen & inſignia uſurpandi.

Niphus ,, non Philoſophiæ modo, ſed vena-
,, tionibus, ludis, choreis, comeſſationibus....
,, ſed amoribus præſertim, ita indulſit toto vi-
,, tæ tempore, ut omnibus qui tanti nominis
,, Philoſophum a petulcis & laſcivientibus puel-
,, lis deludi, faſcinarique videbant, ludos de
,, ſe maximos fecerit.

Obiit ſeptuagenario major, poſt annum 1545, ,,
,, Salerni, cum e Sinueſſa nocturno itinere refrige-
,, ratus & obortis tonſillis, eam in urbem veniſſet.

Abſcribitur Auguſtino Nipho ab omnibus Bi-
bliographis, qui Scriptorum medicorum catalo-
gos conſcripſere.

Liber de Morbo Gallico, quem Neapoli *e-*
ditum eſſe volunt *in 4. anno* 1534.

ſed recte cenſet Gabriel Naudæus ,, *Sueſſani*
,, titulo Bibliographos omnes in eum errorem
,, ſeductos fuiſſe, ut alterius cujuſdam *Sueſſani*
,, Librum *de Morbo Neapolitano* & eo magis
,, quod excuſus Neapoli, *Nipho* Philoſopho tri-
,, buerent; licet ut ipſius libri prima frons in-
,, dicat: ſi attente legeretur, Johanni Sueſſano,
,, ex Paſchaliorum familia, tribuendus ſit, ,, at-
que adeo idem plane ſit atque liber ille de quo
modo verba fecimus, & quocum ſane (*b*) lo-
co, anno & forma editionis adamuſſim convenit.

Ceterum non poſſum quin ea huc adducam,
quæ a Naudæo ibidem ex oblata occaſione ad-
junguntur, maxime quod inde ſpes ſit & errata
quoque mea excuſationis aliquid habitura. ,,
,, Quid hominibus facias *inquit Ille*, ſæpe non
,, tam incuria aut negligentia ſua, quam rebus
,, ipſis offuſa caligine deceptis? Profecto ea eſt in
,, recte ſcribendo difficultas, ut mirum ſit potius
,, apud me illos qui ſe huic admodum faſtidioſo
,, negotio addixerunt, non frequentius ceſpitare.

Narrat Naudæus falſam divinationem Johan-
nis Stoefleri, Germani, de Cataclyſmo maxi-
mo, futuro anno 1524. quia Jupiter & Satur-
nus hoc anno coituri erant in 1. gradu Piſcium,
ab Auguſtino Nipho impugnatam fuiſſe, quod
debet illi laudi verti, ea ætate qua vixit, &
qua Viri non pauci, etiam perdocti, aſtrologiæ
fabulis aniliter creduli erant.

Gundiſalvus Fernandez, hiſpani e *Gonzalo*
Hernandez de Oviedo y Valdes, *genere* (*c*) *A-*
ſtur, *natali Matritenſis*, *natus eſt circa annum*
1478, in Aula Ferdinandi Regis Aragoniæ &
Iſabellæ Caſtiliarum Reginæ educatus fuit in-
ter Ephebos aulicos, ac ipſe præſens adſuit Bar-
ciyone anno 1493, quo Chriſtophorus Columbus
ab Inſula *Haiti* ſive Hiſpaniola, quam detexe-
rat, primum reverſus eſt. Amicitia vel conſue-
tudine junctus fuit cum pleriſque comitibus Co-
lumbi, ceteriſque qui annis ſequentibus ab An-
tillis rediere, (*d*) a quibus ſæpius audivit quę-
cunque in primis illis navigationibus acciderant,
& quorum plures vidit lue venerea, quam in
Orbe novo conceperant, male affectos. Demum
(*e*) anno 1513 a Ferdinando, Aragonum rege,
in Hiſpaniolam & in Americæ continentem
miſſus eſt, ut fuſionibus auri, argentive e
terra effoſſi & effodiendi præeſſet, ac in
Provincia dicta *Darien* conſtitutus fuit *Re-*
ctor Civitatis Sanctæ Mariæ antiquæ, hoc
eſt Coloniæ ab Hiſpaniis ad littus Maris Au-
ſtralis in illa Provincia conditæ. Sic ipſe præ-
ſens vidit & obſervavit quæcunque per id
tempus in Hiſpanis, in Inſula Hiſpaniola, & in
Americæ continente contigerunt, atque adeo
nec

(*a*) Gabriel Naudæus, *in Judicio de Auguſtino Nipho* Opuſcolis illius moralibus & politicis præfixo. (*b*) Notari tamen velim, præter Editionem Neapolitanam anni 1534. Libri *De Morbo Gallico* Auguſtino Nipho adſcripti, qua cum Editione Libri a Johanne Paſchale *de eodem argumento* ſcrpti concidit, & eadem eſſe videtur nec injuria, indicari ab Iſraele Spachio, in *Nomenclatore Scriptorum medicorum*; Editionem alteram Venetam anni 1519, ſed an ſatis vere addubito, cum illa a nullo alio Bibliograpborum indicetur. (*c*) Nicol. Ant. *in Biblioth. Scrip. Hiſpan.*

(*d*) *Vide* La Hiſtoria general y natural de las Indias *Lib. II. Cap.* 14. (*e*) Ipſe ſic refert in *Præfat. Hiſtor. general. & natural Indiarum*: Et ibidem *Lib. V. Cap.* 3.

nec locupletior, nec oculatior teſtis alter adhiberi poteſt, qui certius confirmet luem veneream in Inſula Hiſpaniola inquilinam, inde primis Columbi itineribus in Hiſpanias devectam, in plurimos brevi clanculum diſſeminatam, ac demum in regnum Neapolitanum trasnlatam fuiſſe, cum militum nonnullis, quos Gonſalvus Fernandus, Cordubenſis, ſeu magnus Capitaneus, in Italiam tranſportaverat, ut Ferdinando II. ſuppetias ferret adverſus Gallorum impetum.

Scripſit hiſpanice Volumina duo de rebus Indicis: *Alterum* Toleti anno 1525. in Hiſpaniam negotiorum cauſa reverſus, quod ad Carolum V. Imperatorem & Hiſpaniarum Regem, dedit cum hac inſcriptione.

Summario de la Hiſtoria general y natural de las Indias Occidentales. cujus ſunt Capita LXXXVI.

Alterum, quod rerum copia duplo majus eſt, anno 1535 cum inſcriptione ſequente.

La Hiſtoria general y natural de las Indias Occidentales.

diſtributum in Libros XX.

In utroque I. multis probat luem veneream in Inſula *Haiti* antiquitus familiarem fuiſſe & endemiam, ac inde in Hiſpaniam primum, & ab Hiſpania in Regnum Neapolitanum traductam fuiſſe, qua de re vide quæ ſupra dicta ſunt, *Lib. I. Cap.* 11.

II. Multis deſcribit arbores, quæ lignum Guaiacanum & lignum ſanctum proferunt, modum quo ligna illa decoqui, methodumque qua decocta adminiſtrari debent, ac emolumenta, quæ inde ſolent colligi.

III. Proſtant in Collectione Luiſinina, quæ Venetiis prodiit anno 1566, Tractatus duo breviſſimi, quorum alter *de Guaiacano*, alter *de ligno ſancto* inſcribitur. Prior quidem, ut indicatur in Adnotatione oræ libri adſcripta, excerptus eſt ex *Cap.* 2. *Lib.* 10, *Hiſtoriæ naturalis Indiarum Occidentalium* Conſalvi Fernardez; poſterior vero *ex Cap.* 17. *Lib.* 16. *ejuſdem Hiſtorię*. Attamen, ſi Nicolao Antonio, *in Biblioth. Scrip. Hiſpaniæ*, credimus, Tractatus ille uterque a Fernandez hiſpanice ſcriptus ſeorſum in lucem prodiit cum hac inſcriptione, *Dos Tratados del Palo de Guayacan, y del Palo Santo*, de quo addubito.

Petrus Andreas Matthiolus, Senenſis, natus (*a*) anno 1500, ſtuduit Medicinæ Patavii, ubi Doctor renunciatus eſt. Accerſitus in aulam Cæſaream, diu Imperatorum Archiatrus fuit. Inde Tridentum ſe recepit, ubi extremum clauſit diem peſtilentia e vivis ereptus anno 1577, ætatis ſuæ 77. Conſtat (*b*) ipſius teſtimonio eum Romæ commoratum fuiſſe ſub Adriano VI, hoc eſt, ab anno 1522 ad annum 1523.

Multa exſtant illius Operæ, potiſſimum *de Botanice*, in qua maxime claruit. Habemus tamen præter cetera *De Morbo Gallico Libr. unum*, ubi ſe inducit colloquentem cum Franciſco Aligero, & qui Venetiis excuſus eſt anno 1535.

In illo affirmat morbum novum eſſe, & ab elephantiaſi diverſum; negat ortum eſſe ab influxu ſyderum; caſtigat Nicolaum Maſſam, quod dixerit *nulla aliquando contagione fieri, ſed evenire ex affectis humoribus*; redarguit Laurentium Friſium *tanquam penitus ignorantia refertum, & a quo ne una tantum veritas elici poſſit*, quod nempe crediderit *ſyderum aſpectibus eveniſſe*, & aſſerat ſe *Gallicum Morbum fugare linimentis Mercurio carentibus, quibus quidem pene levis ſcabies curari poſſet*.

Diſtinguit ipſe Morbum Gallicum pro humoris prædominio & ægri temperamento *in ſanguineum, bilioſum, piuitoſum, & malancholicum*, ad unumquemque idoneam curationem alterantem proponit; ac dein in unoquoque præſcribit uſum inuctionum mercurialium cum unguento mercuriali, cujus compoſitio varia ſit pro humoris varia ſit prædominantis natura. Affert inde ſequentia ſigna, quibus licet „ ſcire ægrum illinitum ſatis, cum dentes „ dolent, os exulceratur, lingua intumeſcit, „ dolores medicamentis cedunt, diſtenſio ner„ vorum deficit, & totum corpus laſſatur. „ *Quod ſi* ex hujuſmodi unctionibus propter „ humorem, qui ex toto corpore ad os redun„ dat, accidat ut fauces exaſperentur, guttur „ exulceretur & gingivæ male habeant, multa „ affert gargariſmatum genera, quibus malum „ corrigatur vel mitigetur.

Refert novos eſſe Medicos, qui arbitrentur ægros tutius curari uſu ligni Indici, unde arrepta occaſione ſatis fuſe deſcribit hanc curationis methodum, ſed fatetur *exhibentium incuria*, qui ægris diætam ſolitam non imperant, factum eſſe „ ut diebus iſtis, ſicut jam prius, „ non videatur hujuſmodi lignum male haben„ tibus conferre, nam plerique ejus decoctum „ aſſumentes non ſanantur.

Duo proponit remedia nova, tanquam utilia ad curationem Morbi Gallici, 1. Mercurium præcipitatum rubrum, cujus præparandi modum docet, & quæ utiliſſimum eſſe cenſet, non modo ad curandum Morbum Gallicum, ſed etiam ad affectus alios non paucos. 2. Oleum ſeu

(*a*) Nicolaus Comnenus Papadopoli, in *Hiſt. Gymnaſii Patavini*, T. II. p. 231. (*b*) de quo infra.

ſeu potius ſpiritum ſulphuris per campanam eductum, cujus præparandi rationem explicat, & quem laudat, quaſi valde proficuum, tum ad morbum Gallicum, tum etiam ad morbos alios quamplurimos.

Videtur merito caſtigandus, quod ipſe credulitate nimia cenſuerit poſſe morbum Gallicum profligari remediis variis, quæ proponit, ſed quæ plane inefficacia ſunt. *Prima* eſt aqua diſtillata ex decoctis anguibus cum farragine herbarum alterantium aut vulnerariarum, cujus præparationem dicit *in intimo cordis ſui hactenus delituiſſe*. *Alter* eſt potus ex decoctione remediorum multorum alterantium, temperantium, diluentium, vulnerariorum, purgantium, &c. quem *decreverat omnino nemini unquam aperire*. *Tertia* eſt aqua, quam *Philoſophicam* dicit, alembico diſtillata ex ſimili ſimilium herbarum farragine, *quam alicui nunquam dicere voluerat*.

Collectio prima *Veneta*, quæ numero *Tertia* eſt, prodiit anno 1535, cum hac inſcriptione.

Liber de morbo Gallico, in quo diverſi celeberrimi in tali materia ſcribentes Medicinæ continentur Auctores, videlicet Nicolaus Leonicenus, Vicentinus, Ulricus de Hutten, Germanus; Petrus Andreas Mattheolo, Senenſis; Laurentius Phriſius, Johannes Almenar, Hiſpanus; Angelus Bologninus. Venetiis per Johannem Patavinum & Venturinum de Ruffinellis. Anno Domini 1535. in 8.

His autem ſuccedit eadem omnino forma, eadem charta, iiſdemque typis, licet in fronte Libri non indicetur, *Nicolai Poll, Medicinæ Profeſſoris & ſacræ Cæſareæ Majeſtatis Phyſici, Libellus de cura morbi Gallici per lignum Guaiacanum*, de quo ſupra ad *annum* 1511.

Hinc colligere eſt proſtare in ea Collectione.

I. Nicolai Leoniceni, Vicentini, *Librum de morbo Gallico*, qui jam pridem excuſus fuerat Venetiis typis Aldi Manutii, anno 1497.

II. Ulrichi de Hutten, Germani, *Librum de Guaiaci Medicina & morbo Gallico*, qui Moguntiæ editus fuerat anno 1519.

III. Petri Andreæ Matthioli, Senenſis, *Dialogum de morbo Gallico*, quem tum primum, vel ſaltem anno eodem, in lucem emiſſum fuiſſe opinor.

IV. Laurentii Phriſii, Germani, *Epitome Opuſculi de curandis puſtulis, ulceribus & doloribus morbi Gallici*, mali Frantzos *appellati*, quæ Baſileæ ſub prælo ſudaverat anno 1532.

V. Johannis Almenar, Hiſpani, *Librum de morbo Gallico*, qui jam typis mandatus fuerat Papiæ anno 1516. in Collectione Papienſi omnium prima de qua ſupra ad illum *annum*.

VI. Angeli Bolognini, Bononienſis, *Libros II. de cura ulcerum exteriorum & de unguentis communibus in ſolutione continui*, qui proſtabant quoque in Collectione Papienſi anni 1516, & qui ante excuſi fuerant Bononiæ, anno 1514, ſi non prius.

VII. Nicolai Poll, *Libellum de cura morbi Gallici per lignum Guaiacanum*, quem prius prodiiſſe puto anno 1517.

Collectio Baſileenſis ſive *Quarta*. Hæc Collectio ſive σταγωγύ, prima Papienſis altera anonyma copioſior, tertiæ ſeu Venetæ Auctorum numero fere æqualis, adornata fuit a Joſepho Tectandro, Polono Cracovienſi, qui Patavii Medicinæ operam dederat, & edita a Johanne Bebelio, *in* 4. Baſileæ, anno 1536. cum inſcriptione ſequente.

Morbi Gallici curandi ratio exquiſitiſſima, a variis iiſdemque peritiſſimis Medicis conſcripta.

In qua proſtant,

Petri Andreæ Matthioli, Senenſis, *Dialogus de morbo Gallico*, qui in Collectione Veneta anni 1535.

Johannis Almenar, Hiſpani, *De morbo Gallico Liber*, qui in Collectione Papienſi, anni 1516.

Nicolai Maſſæ, Veneti, *Liber de morbo Gallico*, qui excuſus Venetiis, ann. 1532.

Nicolai Poll, *Libellus De cura morbi Gallici per lignum Guaiacanum*, inſertus collectioni ſecundæ anni 1532; imo, ut opinor, excuſus ſeorſum anno 1517.

Benedicti de Victoriis, ſive Victorii, Faventini, *Liber de morbo Gallico & ejus cura*, quem Tectander Editor dicit a ſe exſcriptum fuiſſe Auctore ipſo *dictante*.

Angeli Bolognini, Bononienſis, *De ulcerum exteriorum medela Opuſculum; & ejuſdem de unguentis ad cujuſvis generis maligna ulcera conficiendis Lucubratio*, quæ prodierat Bononiæ, anno 1514, & in Collectione Papienſi, anno 1516.

Ceterum Tractatus *de morbo Gallico & ejus cura*, quem in illa Collectione diximus adſcribi Benedicto de Victoriis, Faventino, idem ille eſt quem negat ipſe Benedictus Victorius *e ſua officina erutum eſſe*, ut infra videbinus ad *annum* 1551.

Collectio Lugdunenſis, ſive *Quinta*, edita fuit *Lugduni, expenſis Scipionis de Gabiano & fratrum, anno* 1536., *menſe Auguſto*. Numero & ordine Auctorum, quorum Opera collecta proſtant, ceteriſque omnibus Baſileenſi Collectioni, de qua modo, plane compar, ſi literas excipias, quæ ſunt *Italicæ*, & *formam* Libri, quæ eſt *in* 8.

Aureolus Philippus Theophraſtus Paracelſus Bombaſt ab *Hohenheim*, natus anno 1493. in viculo

Aureolus Philippus Theofraſtus Paracelſus Bombaſt ab Hohenheim, natus anno 1493. in viculo Pagi Suitenſis apud Helvetios, dicto *Einſidlen*, quod *Eremum* germanice ſonat, unde (*a*) *Eremita* a deſiderio Eraſmo dictus eſt, patrem habuit Guillelmum, in Medicina Licentiatum, qui artem exercuit Villachii in Carinthia ab anno 1504. quo mortuus eſt, & quem ferunt nothum filium fuiſſe Equitis cujuſdam ex nobili familia Bombaſtorum ab Hohenheim.

Paracelſus ab ætate prima ſtudio Chemiæ, quæ tunc in obſcuro latebat, ſedulo incubuit, primum apud Johannem Thrithemium, Abbatem Spanheimenſem, Virum doctum; inde apud Sigiſmundum Fuggerum, Virum nobilem, alioſque non paucos, quos ipſe (*b*) recenſet non ſine oſtentatione. *Præceptores*, inquit, *fuerunt primum VVuilhelmus Hohenhemius, parens meus fideliſſimus; aliique infiniti, qui ea, qua debebant, fide nihil me celabant. Ad hæc*, pergit Ille, *plurimorum doctiſſimorum virorum ſcriptis non mediocriter adjuctus ſum, Setthagii nimirum Epiſcopi: Erardi Laventalii; Nicolai, Hipponenſis Epiſcopi; Matthæi Schactii, ſuffraganei Phreiſignenſis; . . . aliorumque doctiſſimorum Chimiſtarum*. Quin imo arcana quotquot reperire potuit, corraſit undique delectu nullo *a medicis*, (*c*) *Chiururgis, Tonſoribus, Aniculis, Magis, Chimiſtis, Nobilibus ac Ignobilibus*, etiam (*d*) *a Zigeunis* (le Bohemiens) *Necromanticis, Agyrtis, & ſenioribus Ruſticis*. Vitam duxit inopem, vagam, errabundam, multum peregrinatus per Helvetiam, Alſatiam, Carinthiam, Auſtriam, Moraviam, Sueviam, ceteraſque Germaniæ Provincias pleraſque, ſed tamen *non per Galliam Italiam, Hiſpaniam, Portugalliam, Angliam, Boruſſiam, Lithuaniam, Poloniam, Pannoniam, Valachiam Tranſylvaniam, Croatiam, Illyricum*, &c. ut ipſe gloriatur in *Præfatione Chirurgiæ magnæ*; ac multo minus per Arabiam integro decennio, ut fingit Bickerus in *Hermete redivivo*; qua de re conſule Sennertum, *De conſenſu & diſſenſu Galenicorum & Peripateticorum cum Chimicis*, *Cap.* 4.

Ubicumque verſatus eſt ſive fortuna ſive animi levitate jactatus, Medicinam factitavit ſuo modo, remedia ſua thraſonice venditans, aliena curioſe expiſcans. Si ejus aſſeclas audiamus, nullibi miracula non edidit, quod ab adverſariis negatur. Eum tamen *in curandis ulceribus etiam deploratiſſimis* expertum fuiſſe conſtat teſtimonio Johannis Oporini (*e*) qui ejus amanuenſis per biennium fuerat, & hac de re tanto magis credendi, quod in ceteris illi minime aduletur. Utique facile crediderim Paracelſum hanc Medicinæ partem paulo melius calluiſſe, quam per biennium, annis ſcilicet 1527. & 1528., Baſileæ lingua vernacula, hoc eſt Germanica, docuerat, *amplo Dominorum Baſileenſium ſtipendio invitatus*, ut ipſe teſtatur in *Programmate*. Sane quod conjecturam firmare videtur, Paracelſus ipſe ait odioſe ſibi objici (*f*) *ſe Phyſicæ* (*Medicinæ*) *rudem & ignarum omnino exiſtere: at in Chirurgia Rabbinum præſtare, non*, pergit Ille, *quod ſerio hanc laudem mihi conferant, ſed ut per contemptum ac contumeliam me ex omni Medicorum ordine excludent*.

Certe prodigium hominis fuit, qui (*g*) ebrietati & crapulæ deditus, (*h*) Aurigæ ſimilis & Aurigarum ſodalitio mirifice delectatus, literarum ignarus, latine vix ſciens, (*i*) Magiæ credens, (*k*) volens ipſe Magus credi, (*l*) nomen Profeſſoris ſacræ Theologiæ ſibi falſo aſſumens, (*m*) circa religionem delirans, mente (*n*) parum conſiſtens, Nugivendulus, fabularum artifex egregius, opinionum portenta vocibus (*o*) novis, inauditis, barbaris, monſtruoſiſſimis (*p*) occultabat, nec plu-

---

(*a*) In Epiſtola ad Paracelſum ſcripta, quæ exſtat in Tomo tertio Operum Paracelſi.

(*b*) Chirurg. Lib. 2. Tractat. 3. Cap. 1.

(*c*) Ipſe ſic ait in Præfat. *Chirurgiæ magnæ*.

(*d*) Ipſe ſic ait in *Lib. De Philoſophia occulta, in fine*.

(*e*) In Epiſtola *ad Solenandrum & VVierum*.

(*f*) Lib. 2. *De Podagricis*, Pag. m. 646. Tom. 1. Edit. Genev.

(*g*) Oporinus, *ubi ſupra*.

(*h*) Henricus Bullingerus, qui Paracelſus Tiguri ipſe noverat, *apud Eraſtum Diſp. 2. contra Paracelſum*.

(*i*) Georgius VVetterus, qui Paracelſi per biennium comes individuus fuerat, *in Epiſtola apud Eraſtum*, *in* 2. *parte Diſputat. contr. Paracelſum*.

(*k*) Paracelſus ipſe, *De Morbis inviſibilibus*.
Bullingerus & VVetterus, *locis laudatis*.

(*l*) In Libello *De Peſte, ſcripto ad Civitatem Sterzingenſem*. (*m*) Paſſim in Operibus ſuis.

(*n*) Paracelſus ipſe fatetur in *Reſponſione ad quaſdam accuſationes & calumnias ſuorum æmulorum & obtrectatorum, Defenſione*: ſibi objici „ quod Capiti heterocliti ſit & miri comatis.

(*o*) Ut ſunt Chærionium, Relollaceum, Iliadus, Ilech. Iliaſtrum, Archæus, Ens Pagoycum, Cagaſtrum, Eveſter, Traramas, Noſtoch, Scajolm, Leſſas, Neaſtron, Turban, Zoneni, Stannar, Perenda, Zenda, Dualech, Domor & alia ſexcenta ejuſdem generis. (*p*) Omnia enim ſtolidi magis admirantur amantque.
Inverſis quæ ſub verbis latitantia cernunt. *Lucret, Lib.* 1.

plura unquam aut impudentius effutiebat, quam ubi aqua hærebat maxime. Veterum Medicinam ceu fallacem & falſam abrogare, novamque ex inanibus veterum Chimicorum commentis depromptam, ſed ſuis deliramentis auctam & locupletatam condere conatus eſt. „ Me, me ſectabimini, *ait Ille vercors* (*a*) *alicubi*, tu „ Avicenna, tu Galene, tu Rhaſes, tu Montagnana, tu Meſue. Non ego vos, ſed vos me „ ſectabimini, vos dico Pariſienſes, vos, Monſpeſſulani, vos Suevi, vos Miſnenſes, vos Colonienſes, vos Viennenſes, os quotquot Danubius „ ac Rhenus alit, vos quos inſulæ maritimæ „ claudunt, tu etiam Italia, tu Dalmatia, vos „ Athenæ, tu Græce, tu Arabs, tu Iſraelita; „ non ego vos, ſed vos me ſectabimini.... Ego „ Monarcha ero, mea ipſa Monarchia erit ... „ *Et* (*b*) *alibi*, Tantus equidem ſum, *inquit*, „ ut vos (*Medici ceteri*) non digni ſitis qui „ calceorum vincula mihi ſolvatis, ſed vos univerſi tandem ſub pedes meos provolvendi eſtis.

Jure dubitatur utrum ſana ſatis mente id conſiliii ceperit, necdum proinde ſatis liquet deceptuſne, an deceptos habendus ſit. Id tantum mirnm eſt inſulſis & anillibus hujuſcemodi fabellis Medicos, nec numero paucos, nec gradu infirmos, ita dementari aliquandiu potuiſſe, ut ipſos non puderit in Paracelſi verba jurare, tanquam Magiſtri certiſſimi & ab omni errore tuti: Quæ veſania, ut in Gallia noſtra apud Medicos ſuper rarior fuit, ſic ex illa jam pridem penitus exulat.

Obiit Paracelſus Saliſburgi die 24. menſis Septembris, anno 1541. ætatis anno 47. ita ut qui aliis longævitatem pollicebatur, qui * *ſibi ſolo Elixirio proprietatis anno Mathuſalemi ſpondebat*, ne virilem quidem ætate exceſſerit.

Liquet ex ejus tum Operibus, tum teſtamento Paracelſum propriis nominibus dictum fuiſſe *Theophraſtum Bombaſt ab Hohenheim*. Poſtrema duo nomina gentilitia erant, primum vero Baptiſmi tempore impoſitum: *Et natura & Baptiſmatis jure Theophraſtus nominor*, inquit ipſe, *in Præfatione Paragrano præfixa*. Cetera ergo nomina *Aureolus*, *Philippus*, *Paracelſus*, quibus videtur ſuperbire, adſcititia ſunt. Ignoratur qua de cauſa duo prima aſſumpſerit, niſi forſan iis declarare voluerit & auream ſuam eloquentiam & ſuum in equos ſtudium; ſed de tertio videtur, poſſe conjici hoc *Paracelſi* Epitheto, quo maxime gloriatur, ſe quaſi *maxime excelſum* ſive *Triſmegiſtum* dicere voluiſſe, ut qui Latinæ Linguæ parum gnarus putaret *Paracelſum & Percelſum*, idem eſſe. Sic idem inſcripſit unum ex ſuis Operibus *Paramirum*, quaſi *Permirum*, hoc eſt *maxime mirum*.

Inter cetera Paracelſi Opera numero multa exſtat *Chirurgia magna*, quam integram anno 1536. Ferdinando, tunc Romanorum, Hungariæ & Bohemiæ Regi inſcripſit. Hujus Chirurgiæ pars quarta, quam jam anno 1528. ſcripſerat, & quam dicaverat *Hieronymo Bonero*, *urbis Colmar Dictatori*, agit *De tumoribus*, *puſtulis ac ulceribus Morbi Gallici*, & in decem libros diſtributa eſt. Ejuſdem pars quinta idem argumentum tractat, & in Libros quatuor diſtribuitur, quorum primus, *De impoſturis in Morbo Gallico*: Secundus *De correctiene impoſturarum in curatione Luis Gallicæ*: Tertius, *De male curatis ægris reſtituendis*: Quartus *De Cauſis & origine Luis Gallicæ*, qui poſtremo ſubdividitur ipſe in octo alios particulares Tractatus.

Ad ſequentia referri poteſt ſumma doctrinæ Paracelſi circa luem veneream, qualem ex lutulento ſterquilinio gerrarum, inficetiarum, ineptiarum, battologiarum, convitiorum, ſannarumque in Medicos, quibus ejus Libri ſcatent, non ſine labore colligere licitum fuit.

I. Luem Gallicam morbum eſſe in orbe noſtro (*c*) *novum*, *antiquis Medicis incognitum*, quem tamen ipſe ſecum diſcors ait *alibi* in Europa primum apparuiſſe, modo circa (*e*) *annum* 1480. modo circa (*f*) *annum* 1478. modo multo citius, ut quem putat (*g*) *ſui rudimenta quædam exhibuiſſe ætate Petri de Argillata & Guidonis* (de Cauliaco), hoc eſt anno 1460. imo etiam anno 1360.

II. (*h*) *Johannem de Monte Regio*, ſive Regiomontanum, celebrem ſæculi decimi quinti Aſtronomum, cujus Petrus Gaſſendus vitam ſcripſit, & qui fato functus eſt Romæ anno 1476. *inſultum luis Gallicæ prædixiſſe* ex aſtrologia. Sed iis, cum ſine auctoritate proferantur, fides nulla habenda eſt, qua de re *Vide* ſupra ad *annum* 1475. ubi *de Regiomontano*.

III. Gallicam luem duabus cauſis inductam fuiſſe, ſcilicet (*i*) *influxu cœleſti Veneris*, ſeu ut alibi ait, *Veneris exaltatione*, tanquam cauſa effi-

(*a*) Præfat. in *Paragranum prius*.
(*b*) Paragrani alterius *Tract*. 1. *De Philoſoph.*
* Hermannus Boerehaave, *Chemia Part*. I. *De Hiſtor. artis.*
(*c*) In Præfatione prefixa *Part*. 4. *Chirurgiæ magna*. (*d*) Quintæ Patris Chirururgiæ *Lib*. 3. *Cap*. 4.
(*e*) Chirurg. Part. 5. Lib. 4. Tract. 1. Cap. 3. (*f*) Chirurg. Part. 4. Lib. 4. Cap. 3.
(*g*) Chirurg. 5. Lib. 4. Tractat. 1. Cap. 2.
(*h*) Lib. 1. De Peſte. Cap. 4.
(*i*) Chirurgiæ part. 5. Lib. 3. Cap. 6.
Et Lib. 4. Tractat. 1. Cap. 6.

efficiente; & (*a*) *terreſtri luxuria*, ſeu ut vulgo dixit, *luxu*, *ſive venerearum rerum intemperantia*, *tanquam*, *a cauſa ſine qua non*.

IV. (*b*) „ Ab nulla unquam hominum memoria tantam fuiſſe in veneris uſu intemperantiam, quæ tantum malum excitare potis fuiſſet (*c*) nec Veneris influentia in majore exaltatione unquam fuiſſe, . . . , quam illo ipſo ſæculo, quo puſtulæ Gallicæ primum exſtiterunt.

V. (*d*) „ Influentiæ hujus, (quæ luem hanc peperit) tantam virulentiam fuiſſe, ut totum terrarum orbem pervagata omnes mortales; vel lue hac, vel alio non minus gravi morbo affligeret . . . . Neque prius malum hoc deſiturum eſſe ſævire, donec omnes totius orbis regiones pervagatum ſit. *Dicit alibi* (*e*) „ ſperandum non eſſe hunc morbum abolitum iri, niſi *qui infecti ſunt* actu venereo poſthac omnino abſtineant . . . Quocirca conſultum eſſet ut lue venerea laborantes, perinde ut elephantiaci, ſeorſim ab hominibus diſtincti viverent.

VI. (*f*) „ Sequentibus ſæculis non ſemper parem fuiſſe veneris actionem ac influxum, ſed ejus in locum alias duas ſucceſſiſſe ſoboles ſeu filias, quæ in omnem deinceps ætatem ac ſexum dirum hoc malum propagarunt, nempe vel in ſanguine vitium inhærere, vel contagione quadam communicari.

VII. (*g*) „ Morbum quidem in ſanguine conſiſtere, ubi materia quædam luis Gallicæ ſpermati commixta in ipſa conceptione vitium implantaverit: . . . . Contagium vero variis modis contrahi, contactu, ſudore, affectione, aliiſque non paucis rationibus, quibus venenum conceptum intro ſerpit . . . . (*h*) „ Ceterum venenum Gallicum aliud non eſſe, quam ſpiritum quemdam ſubſtantiæ noſtri corporis quadam proprietate occulta adverſantem, qui in frigido corpore calidus, in calido frigidus ſentiatur.

VIII. Signa diagnoſtica luis venereæ non raro obſcura eſſe & æquivoca, ſed tunc (*i*) „ hoc catholicum eſſe debere, quod ubicunque aliquis affectus ſupra id quod talis eſt, aliquid amplius eſt, id eſt malignior exiſtit, ſtatim ad morbum Gallicum referri debeat.

IX. (*k*) „ Uſum Guaiaci incertum, imo nocuum eſſe in curanda lue Gallica, & de hoc omnibus conſtare eos, qui ſemel curam ligni ſubierint priſtinæ ſanati nunquam penitus reſtitui poſſe; & etſi videatur morbus curatus eſſe, nihilo tamen tutius vivere ægros, namque vel de præpropera recidiva periclitantur, vel ſi diutius ea differatur, capitis affectus, aliaque mala paulatim radices agunt, ac ingraveſcunt, morbuſque priore duplo pejor erumpit tandem.

X. (*l*) *Uni Mercurio omnem* luis Gallicæ *curationem deberi*, *ſed Mercurium in iſtis morbis ſummum eſſe myſterium*, ſcilicet (*m*) *periculoſa eſſe tum unguenta*, *tum ſuffumigia mercurialia*, *neque uſurpanda*, niſi prius Mercurius rite præparatus fuerit; adeoque (*n*) „ Montiſpeſſulanos & Salernæ Medicos cinnabrio in ſuffumigiis adhibito, cum jam perfectam ſe curandi morbi rationem aſſecutos opinarentur, præpropero concepto gaudio ſubſequentem calamitatem graviorem reddidiſſe.

XI. (*o*) „ Cavendum proinde, ne Mercurius in ſubſtantia, id eſt Mercurius corporalis uſurpetur, ne quod ceteris evenit, tibi quoque accidat; namque ſi Mercurii corpus noſtrum corpus ſubeat, non poteſt non gravis alicujus morbi cauſa eſſe. (*p*) Mercurius enim, ſi alia ratione quam inſtar cibi adhibeatur, nihil niſi venenum eſt.

XII. (*q*) *Summum in arte medica myſterium eſſe*, *ſcire qua forma Mercurius adhibendus ſit*, unde merito dicitur (*r*) *remedium morbi Gallici vere arcanum eſſe*. Ideo Paracelſus multos, varioſque proceſſus præparatorum mercurialium ænigmatice profert, potiſſimum 8. & 9 *Libros partis* 4. *Chirurgiæ magnæ*, ubi agit *de curatione Phyſicalium*, id eſt Medicinalium, & *Chirurgicalium morborum luis venereæ*: Sed Libros ipſos adeat Lector, ſi plura deſideret. Certe ex ea officina prodiere arcana fere omnia, quæ ad luis venereæ curationem oggeruntur paſſim, quaſi certiſſimæ & indubitatæ virtutis, ſed quorum tamen pleraque neque ſatis efficacia, neque

(*a*) Ibid., & Chirurg. Part. 4. Lib. 4. cap. 1. (*b*) Chirurgiæ Part. 4. Lib. 4. capp. 3. & 4.
(*c*) Chirurg. Part. 5. Lib. 4. Tract. 1. cap. 2. (*d*) Chirurg. Part. 5. Lib. 3. cap. 4.
(*e*) Chirurg. Part. 5. Lib. 4. Tractat. 1. Cap. 4. (*f*) Ibid. (*g*) Ibid.
(*h*) Chirurg. Part. 5. Lib. 4. Tractat. 2. cap. 6. (*i*) Chirurg. Part. 4. lib. 5. cap. 6.
(*k*) Chirurg. Part. 4. Lib. 7. cap. 2.
Vide *etiam* Chirurg. Part. 4. Lib. 1. capp. 3. & 10.
(*l*) Chirurg. Part. 4. Lib. 1. cap. 1. (*m*) Chirurg. Part. 4. Lib. 7. cap. 2.
Et Part. 5. Lib. 2. Cap. 5.
(*n*) Chirurg. Part. 4. Lib. 1. cap. 8. (*o*) Chirurg. Part. 5. Lib. 2. cap. 5.
(*p*) Chirurg. Part. 4. Lib. 7. cap. 2. (*q*) Ibid.
(*r*) Ibidem, Lib. 1. Cap. 10.

neque ſemper innoxia eſſe ſupra probavimus. *Lib.* 2. *cap.* 9.

XIII. His addenda puto, quæ Paracelſus dicebat de futuris periodis luis Gallicæ. (*a*) Morbus Gallicus *ajebat Ille*, incepit cum ſal corroſivum ſe ſeparavit ab Yliado; & nunc quamdiu ille morbus ſævit, eſt in ſecunda ætate, & non ceſſabit donec reſolvatur, & ad tertiam ætatem veniat.

Ceterum haud diffitetur Paracelſus Tractatum ſuum *de morbis Venereis* ſibi vitio datum fuiſſe; ſic enim in Medicos invehitur. (*b*) „Cur vos ſaniores convitium mihi de lue Gallica ſcribendi dicitis? Et me aliud nihil ſcire nugamini; an vero id tenue & contemnendum eſt, ſi equis maximum, maligniſſimum ac late diſperſiſſimum morbum, de quo * prior nemo commentatus eſt, deſcribat? Ex hoc Opere mihi potius honorem collatum iri ſperaveram, quamquam ut a vobis laudarer nunquam magno pere expetiverim. Laudarer enim ſaltem ab impoſtoribus, quorum laus cruce rependi debeat.

Notari velim a Paracelſo mentionem fieri in Chirurgia magna, quæ ut tardiſſime circa ann. 1536 ſcribi debuit, tum (*c*) *Bubonis*, tum (*d*) *GonorrhϾ*, quaſi ſymptomatum, quæ in lue venerea rara non eſſent. De priore quidem parum miror, notum eſt enim bubonem in lue venerea obſervatum fuiſſe jam ab anno 1526, vel ſaltem 1330. Sed de poſteriore miror magis, nam vulgo creditur gonorrhœam in lue venerea primum apparuiſſe circa annum 1540. Fortaſſe hæc addita fuere ab Interpretibus vel ab Editoribus; neque enim Paracelſi Opera, quæ germanice ſcripta erant, in Latinam Linguam verſa, typiſve latine edita ſunt ante ann. 1560, aut etiam 1570. Memini tamen gonorrhæam veneream a Jacobo a Bethencourt deſcriptam fuiſſe in Opere, quod certe conſtat anno 1527 typis vulgatum eſſe, ſed de his vide ſupra ad *annum* 1527.

Tres priores Libri *Partis V.* Chirurgiæ magnæ Paracelſi, de quibus hactenus, prodierunt Noribergæ germanice ſcripti, anno 1552, cum hac inſcriptione.

Durch den hechgelerten Herrn Teophraſtum *von Hochenheim, beyder Artzney* Doctorem, *von der Frantzoſiſchen kranckheit drey Bucher* Paracelſi. *Gedruckt zu* Nurnberg, *bey Jeronimus Formſchneyder*. 1552. *in* 8.

Id eſt, *Per eximie doctum Dominum* Theophraſtum *ab Hohenheim, utriuſque Medicinæ Doctorem*, de morbo Gallico *Libri tres Paracelſi*. Noribergæ *apud Hieronymum Formſchneyder*. 1552. *in* 8.

Abhinc Libri iidem, ſed mutato parumper titulo, pluries & variis in locis typis excuſi ſunt, ut (*e*) anno 1565, iterum Noribergæ in 8. (*f*) anno 1577, Baſileæ in 8. anno 1579, (*g*) Argentinæ in 8. &c.

Utinam, atque iterum utinam Vir quidam eruditus ex tot doctiſſimis Medicis, quos nutrit Germania, cui primarum editionum germanicarum copia ſuppeteret, facem criticam afferat recenſendis variis Paracelſi Operibus; (*h*) ſpuria a genuinis diſtinguat; indicet quo anno loco, cujus ſtudio ſingula in lucem primum edita ſint; exponat quot modis Auctoris contextus mutatus, adulteratus, interpolatus fuerit in poſterioribus Editionibus; demum notum faciat (*i*) quorum opera & qua fide ſingula latine verſa ſint. Neque minus reipublicæ medicæ emolumento fore arbitror, ſi pari ſimilique diligentia Baſilii Valentini, ceterorumque Chimicorum antiquiorum Opera expendantur, quorum non pauca ſubditititia & adulterina, quorum cetera miſerum in modum ita mutilata & corrupta ſunt, ſive ab his quibus de luce obſcuris locis præferenda, ſive ab his quibus de verbis Auctorum in ſuum ſenſum detorquendis curæ erat, ut jam in illorum Operibus nihil authenticum, & auctoritatis indubiæ eſſe videatur.

Ano-

(*a*) Lib. II. De morbis ex Tartaro oriundis Tractat. 2. Comment. in Cap. 3.

(*b*) In Fragmentis Medicis. *Tom.* 2. *pag.* m. 355. *Edit. Genevenſis*.

* Hoc ſupinam Paracelſi ignorantiam palam arguit, cum ante annum 1527, quo ut quam citiſſime, Partem 4. Chirurgiæ ſuæ ſcribere potuit, plures jam eſſent quam 36. Auctores Medici, qui de lue venerea ſcripſerant Tractatus typis editos. (*c*) Chirurg. *Part.* 4. Lib. 5. cap. 9.

(*d*) Ibidem, Lib. 6. cap. 7. Et lib. 8. cap. 7.

(*e*) In Indice VVolfſgangi Mauritii Endteri, *ad Calcem Indicis duarum priorum Decadum Ephemer. Natur. Curioſor. Germaniæ*. (*f*) In Biblioth. Geſneri contracta. (*g*) In *Numenclatorem Scriptorum Medicorum* Iſraelis Spaehii.

(*h*) De ſuppoſititiis & interpolatis Paracelſi Operibus *Vide* Fredericum Bitiskium, in *Præfatione* Operibus Paracelſi præfixa.

(*i*) Quatuor ſunt ad minimum, a quibus Paracelſi Opera, quæ germanice ſcripta erant, latine verſa ſunt, ſcilicet 1. Gerhardus Dornæus; *Vide* Johann. VVierum, *De Lamiis Lib.* 3. *cap.* 15. Et *Lib. Apologetic.* ubi diluit *calumnias Leonis Suavii*, id eſt, Jacobi Gohori, Doctoris Medici Pariſienſis: 2. Michael Toxites Rhætus; *Vide* Melchiorem Adamum, *De vitis Germanorum Medicorum*: 3. Adamus Bodenſtein, Andreæ Caroloſtadii filius; *Vide* eumdem *ibidem*: 4. Joſquinus Dalhemius; *Vide* Georg. Hieron. Velſchium, *Curat. propriar. Decad.* 9. *Curat.* 10: qui æmnas & ſinguli Paracelſi admiratores nimii fuerunt, & ut vere dicam, Magiſtri parum ſani nihilo ſaniores Diſcipuli.

Anonymus, Germanus.

„ Zene Artznen &c. .... Mit dem holtz *Guaiaco*, das Franzoſen, odder holtz des „ lebensgenant, alteſchaden locher vund „ beulenn in geringem koſtenn vund „ grundtlich zuheylenn. *Franckfurt*, bei „ Chriſtian Egenolph. 1536. *in* 4.

„ *Id eſt*, Dentium Medicina &c. .... Cum me- „ thodo uſu Ligni *Guaiaci*, *Ligni morbi* „ *Gallici*, aliter *Ligni Vitæ dicti*, antiqua ulcera & plagas, minimo ſumptu „ & radicitus curandi. *Francofurti*, apud „ Chriſtianum Egenolphum, 1536. *in* 4.

Prætermiſſis, quæ pertinent ad medicinam morborum dentes afficientium, & quæ ſunt ab inſtituto noſtro aliena, reliqua tractatio, quæ ſex brevibus Capitibus abſolvitur, verſatur tota circa electionem, præparationem, & decoctionem Ligni Guaiaci, & methodicam decocti adminiſtrationem.

Sebaſtianus Montuus, Rivoriæ Dominus, Philoſophiæ ac Medicinæ Doctor, Allobrox, filius Michaelis Montui, qui *Medicinæ lauream Papiæ indeptus fuerat*, arcta amicitia uſus eſt cum Symphoriano Campegio, Lugdunenſi; Petro a Bayro, Taurinenſi; Jacobo Sylvio, Ambianenſi, Medicis ſua ætate famigeratiſſimis.

Dialexeon Medicinalium Libri duo. Lugduni, 1537. *in* 4.

Ediderat nempe Leonardus Fuchſius librum, cui hunc titulum fecerat, „ Errata recentio- „ rum Medicorum 60. numero, adjectis eorum- „ dem confutationibus, *qui Hagenoæ prodiit* „ anno 1530. *in* 4.

Scripſit Montuus in hunc Fuchſii (*a*) librum „ paucas notatiunculas, quas in ſchedulis de- „ ſtinavit ad Simphorianum Campegium in om- „ nigena ſcientia præcellentem, quoniam hunc „ cum reliquis Medicinæ anteſignanis minutu- „ lus ille Medicus citra rationem ſugillaverat. „ Illas Vero de typis in vulgus emanare fecit „ præter *Auctoris* conſilium Campegius.

„ Fuchſius ob hoc ſtomachatus ſua contumeliis „ errata locupletare ſtuduit, quæ titulum in- „ cudi reddens *Paradoxa* vocavit. *Alter ſci-* „ *licet liber Fuchſii inſcriptus fuit*, Paradoxo- „ rum Medicorum Libri tres, in quibus multa „ a nemine hactenus prodita, Arabum, ætatiſ- „ que noſtræ Medicorum errata confutantur, „ & obiter Sebaſtiano Montuo, Medico Rivo- „ rienſi, reſpondetur *& Baſileæ editus* 1535, „ *in fol.*

Ut Fuchſii convicia retunderet, ac objecta dilueret, Montuus Librum compoſuit, cujus inſcriptio ſupra propoſita fuit, ac „ in duos Li- „ bellos *partitus eſt*, quorum primo aliquot pa- „ radoxa, quæ ad medicam materiam perti- „ nent, exploduntur; in altero vero quædam, „ quæ ad morbos, cauſas, medendique ratio- „ nem ſpectant, confutantur.

Exſtat ibi *Lib.* 2. Dialexis ſecunda *de morbo Gallico adverſus Erratum* 45., *& Paradoxum ſecundi Libri* 17. Fuchſii, ſed in qua vix quidquam occurrit, quod notatione dignum ſit.

1. Montuus arbitratur „ falſiſſimum eſſe quod „ Fuchſius aſſeverat, ſcilicet præfatum malum „ novum morbi genus eſſe; *& ut opinioni ſuæ* „ *patrocinetur*, *ſubjungit* cauſas illud efficien- „ tes millies poſt mundi initia . . . exſtitiſſe, „ quare ſimile malum ex cauſis ſimilibus, etiam „ ſuperioribus ætatibus, contigiſſe par eſt: *in* „ *quo Montuus aperte fallitur*.

2. Recenſet ſymptomata morbi Gallici, qualia vigebant ætate ſua, „ Puſtulas & ulcera, „ quæ pudenda primum, dein Caput, os & re- „ liquum corpus occupant; impetiginem: De- „ pilationem cum porrigine; Arthritidem; Spha- „ celon ſeu cariem, quæ eſt oſſium ſubſtantiæ „ corruptela, ... quam præcedit membranæ oſſa „ tegentis vehemens dolor, & conſequenter „ ejus corruptio.

3. Enumerat varia nomina morbo a diverſis impoſita, ut *morbi Hiſpanici*, *Mentagræ*, *pudendagræ*; additque *tunc a pleriſque omnibus* Depilationem *appellari*, *& a Campegio*, *qui adeo doctus ut nihil ſupra*, *in* Lugdunenſi Aggregatorem, *Lichenem vocari*.

De morbi Diagnoſi, Prognoſi, & Therapeia Montuus ne verbum quidem profert. Conſtat autem ipſius teſtimonio, eum anno ipſo 1537, quo liber ſuus prodiit, octogenarium fuiſſe, ſed vegeta ſenectute frui.

Johannes Antonius Roverellus, Bologninus, Artium & Medicinæ Doctor.

Tractatus de Morbo Paturſa, *affectu*, *qui vulgo* Gallicus *appellatur*. *Cypris impreſſus anno* 1537. in 8.

Duas urbes Italiæ *Cypras* dictas Ptolomæus in Piceno memorat, Maritimam, *alteram*, quæ creditur nunc eſſe *le Bourg de Grotte*: *Alteram* Montanam, quæ nunc appellatur *Loretto* Sed in utra Liber editus ſit plane ignoro.

Scripſit ad me Antonius *Leprottus*, Archiatros S. P. Clementis XII. beatiſſimæ memeriæ, Vir omni doctrina ornatiſſimus, urbem eam Italiæ, quæ *Cypratum* nomine deſignatur in fronte Tractatus Johannis Antonii Roverelli, urbem eſſe in Piceno, nunc *Marchia Anconitana*, quæ olim *Cupra Montana* appellabatur, & quæ hodie dicitur *Ripa Tranſona*, gaudetque ab anno

(*a*) Procemio Dialexeon. Pag. 1.

anno 1571 ſede Epiſcopali in Firmana Metropoli: Urbs enim altera cognominis; quæ olim *Cupra Maritima* vocabatur, nunc pagus eſt, in quo Typographos nunquam exſtitiſſe arbitratur.

Alfonſus Ferrus vel * *Ferrius*, Neapolitanus, Artium & Medicinæ Doctor, publicus in patria Chirurgiæ Lector, primarius fuit (*a*) Chirurgus, vel ut alii (*b*) volunt, Medicus Pauli III, Summi Pontificis, qui electus anno 1524, fato functus eſt anno 1549. Ferrus autem (*c*) vita fruebatur etiamnum ann. 1574.

Scripſit *Libros quatuor de Ligni ſancti multiplici medicina & vini exhibitione*, quos Paulo III. Pontifici Maximo, inſcripſit & qui Romæ primum editi ſunt apud Baldum Aſulanum, anno 1537, in 4. & Baſileæ, anno 1538, in 8.

In *Lib. I.* agit *Capitibus XXX. de ligno ſancto cognoſcendo, eligendo, præparando & exhibendo.*

In *II.* diſſerit *Capitibus XXIX. de Morbis* a Morbo Gallico diverſis, qui curandi ſunt per „ ligni ſancti medicinam; Cephalæa ſeu Hemicranea, vigilia immodica, perturbatione, „ intellectus, defectu & amiſſione memoriæ, „ melancholia, vertigine, epilepſia, paralyſi, „ ſpaſmo ſeu contractione, fluxi nimio lachrymarum, auditu obtuſo, naſi morbis, polypo „ videlicet, aliiſque ulceribus, linguæ ſpaſmo „ & ranula, gingivarum imbecillitate, defluxu „ humoris, ulceribus, ac dentium commotione, aſthmate, phthiſi faſtidio cibi, ſpiritu „ fœtido, ſtomachi apoſtematibus, apoſtemate „ carnoſo & duro jecinoris, hydrope ſeu aqua „ inter cutem, ulceribus renum ac veſicæ, fluxu ex matrice, ſterilitate, cancro in matrice, ulceribus matricis, hernia elephantia & „ varicibus, podagra & iſchiade, ſtrumulis ſeu „ ſcrofulis puerorum.

In *III Capitibus XV.* diſputat de Morbo Gallico, cujus naturam, cauſas, originem & curationem explicat. Cenſet in recente curationem methodicam ſufficere; at in inveterato adhibendum eſſe potum decocti ligni ſancti, (*a*), nec veniendum eſſe ad unctiones mercuriales, „ niſi ex medicina ligni ſancti bis terve ſumpta „ cognitum fuerit ægrum non convaleſcere. „ Nam, *inquit*, hæc ligni medicina propria eſt „ ad morbum Gallicum curandum, ac præter „ ceteras maxime ſalutaris nullaque remanent „ ex ea corporum offenſiones, quod minime fit „ ex argenti vivi & cinapri (*cinnabrii*) medicina.

Demum in *IV.* quærit *Capitibus VI.* an & quomodo vinum addendum ſit in decoquendo ligno ſancto.

Exſtat ejuſdem Liber alter

De Caruncula ſive Callo, quæ cervici veſicæ innaſcuntur, ad Philippum Archintum, qui Lugduni prodiit apud *Matthæum Bonhomme, anno* 1553, *in* 4. & qui Capitibus XII brevibus comprehenditur.

Affirmat Auctor in *Præfatione* „ ſe in hunc „ Librum ſtudioſe conjeciſſe, quæcunque per „ multos jam annos & Neapoli & Romæ chi„ rurgicam facultatem publice profitendo, vel„ intra privatos parietes legendo vel diſputan„ do, vel longo medendi uſu, ad eam remma„ xime idonea eſſe cognovit.

Inde I. Præmiſſis paucis *de cervicis veſicæ exami natione*, *Cap.* 1. Et *de natura carunculæ ſive calli*, *Cap.* 2. enumerat *Cap.* 3. & 4. inter morbi cauſas *Morbum Galicum aut Gonorrhœam.*

II. Cenſet *Cap.* 8. ante uſum cathæriticorum *Carunculam ſive Callum medicamentis premolliendum eſſe*, ut exſiccantibus vel cathæreticis facilius cedat.

III. Duo diſtinguit *Cap.* 9. cathæreticorum genera, alia debilia, vehementia alia. Ex prioribus laudat, „ tanquam tutiſſimum & probatiſſi„ mum, & quod vires omnes medicamentorum „ habeat, imbecilli ſcilicet, vel valentioris, „ ac medii quod ex Sabinæ exſiccatæ in umbra „ ſeſquidrachma fit, ac cerati de mucilaginibus „ ſemuncia, quo tutiſſime tractu temporis caruncula omnis ſine dolore minuitur, ac deinde radicitus tollitur, exſiccatur: „ ut ille *ſe ſæpius expertum fuiſſe* aſſerit.

IV. In-

* Alfonſus ſe *Ferrum*; non *Ferrium* vocat ipſe in fronte ſuorum Operum, unde facile inducerint credam de Alfonſo noſtro, qui medicina Neapoli faciebat, intelligendam eſſe ſcurrilitatem illam, quam narrat Auguſtinus, *Libro De Viro Aulico*, *Cap.* 85, quem ſcripſit anno 1534. " Vultiſne, *ait apud Niphum Scurra*, ut vobis oſtendam „ mulam *de Ferro*, & ſellam *de Ferro*, & eum qui ipſam equitar, eſſe *Ferrum*? Omnes admirantes rogarunt, ut „ oſtenderat; Ecce, *inquit*, hæc eſt, erat enim multa cujuſdam Medici, qui *Ferrus* vocabatur.

(*a*) Vanderlinden, *De ſcriptis Medicis*.

Alfonſus Ferrus ſe *Chirurgum Pauli* III. ipſe vocat in *Epiſtola Nuncupatoria*; & a Paulo III. in *Privilegio*, quod ad Libri calcem proſtat, *Artium & Medicinæ Doctor* appellatur, *ſuuſque Chirurgus*.

(*b*) Nicolò Toppi. *Bibliothec. Napoletana*.

Mandoſius, *in Vitis Archiat. Pontifical.* (*c*) Nicolò Toppi, ubi *ſupra*.

(*d*) *Lib.* 1. *Cap.* 6.

IV. Inter *valentiora* ait, *Cap. eodem*, „ tutiſſimum eſſe illud * Alexandri Græci medicamentum, atque omni ex parte ſaluberrimum, quod fit ex Vitrioli romani, Auripimenti, Aluminis rochæ, Eruginis raſæ, quę aceto albo acerrimo per triduum emaceraris, in ſoleque exſiccaris, ſingulorum drachma una, cerati ex Ceruſſa unciis duabus quæ lento igne ſerveant, exinde prædictorum pulveres miſceantur, & ex his factum ceratum in uſum ſervetur. „ Id autem remedii genus idem eſt ac illud, quod ab Andrea Lacuna ante propoſitum fuerat, anno 1551, ut infra videbimus ad illum *annum*, & quod Lucana ait *ſibi communicatum fuiſſe a Philippo quodam Luſitano, homine empirico.*

V. Multa præſcribit, *Cap.* 10. *ut internæ partes exulceratæ atque inflammatæ curentur poſt carunculæ diminutionem*, quæ omnia repetuntur ex anodynorum, paregoricorum, lenientium, demulcentium familia.

VI. Proponit, *Cap.* 11. „ *quibus medicamentis abſceſſibus, plegmonis, & erypſipelatis* „ *Scroti ſuccurratur*, quæ in curatione carunculæ non raro adveniunt.

VII. Demum quærit, *Cap.* 12., *qua ratione ſanati conſerventur*, laudatque ut eo conſilio utantur ſæpe decocto Guaiaci, ac frequenter in urethram immittant *candelam butyro, aut oleo myrtheo, aut roſaceo, aut amygdalino, aut aliquo unguento ex his quæ cicatricem inducunt, illitam.*

Johannes Eychman, ſeu ut ipſe vocari maluit græco nomine, pro more ætate ſua recepto, *Johannes Dryander*, Veteranus, Haſſus, Doctoris Medici titulum adeptus Monguntiæ, Matheſeos & Medicinæ Profeſſor fuit in Academia Marpurgenſi in Haſſia, quæ a Landtgravio Philippo inſtituta eſt anno 1516, quod munus cum laude ſuſtinuit annos 24. obiitque anno 1560.

Repurgavit Ille Johannis Vochſſi Librum *De Peſtilentia anni M. DVII.* Magdeburgi olim typis excuſum, & quem ſupra recenſuimus ad *annum* 1508, ac edendum curavit Coloniæ, cum ſequenti Inſcriptione:

Opuſculum præclarum de omni Peſtilentia; ſive ab aere corrupto, ſive ab aquis putridis, aut a cadaveribus: Et de diuturna Peſte Morbi Gallici, *quę non ceſſabit, donec putredo ejuſdem morbi funditus eradicetur* Coloniæ, 1537. in 8.

Cheiredinus vel *Cheiradinus* dictus *Barbaroſſa*, hoc eſt, Ænobarbus, ex Mitylene in inſulâ Lesbo oriundus, frater fuit famoſi illius Piratæ, cui nomen *Horuch*, qui mare mediterraneum latrociniis infeſtum olim habuit ineunte ſæculo XVI, & qui Algerii regnum ut fraude occupavit, ſic vi retinuit, donec ab Hiſpanis interemptus fuit anno 1518.

Cheiredinus, ſimili facinorum exercitatione aſſuefactus, mortuo fratri ſucceſſit, regnum quod hæreditario jure adierat, amplificavit expugnato Tuneto, a Solimanuo II. Turcarum Imperatore rei Turcarum maritimæ præſectus fuit, & univerſas Italiæ oras diu territavit & deprędatus eſt.

Ut perpetuus & capitalis, Imperatoris Caroli V, & Hiſpanorum hoſtis, ſtuduit pro virili rebus Franciſci I, Galliarum Regis, quocum illi aperto marte dimicabant. Ideo cum Rex ille Carolo V. univerſalem in Europa Monarchiam meditante, premeretur iniquius, Solimanni juſſu Maſſiliam venit anno 1543 cum magno apparatu ſuppetias laturus, & conſociata claſſe Niceam fortiter oppugnavit, quæ urbs ex tota ditione una tunc retinebatur a Carolo III, Sabaudiæ Duce, qui Carolo V junctus erat fœdere. Sed inceptum illud malis avibus auſpicatum ceſſit improſpere, & odioſa ejuſcemodi auxilia Franciſco I plurimum invidiæ conflaverunt, nullam vero præbuerunt utilitatem.

Vita defunctus eſt Cheiredinus Coſtantinopoli anno 1547, jam octogenarius. Vir fuit effrenatæ libidinis, atque adeo morbo venereo, qui ſua ætate ſæviebat maxime tentatus, nec ſemel. Ferunt ſibi medicatum fuiſſe cum pilulis quibuſdam, quæ præter cathartica non pauca mochlica, hydrargyrum crudum ſeu mercurium vivum recipiebant, & quas a Medico quodam Judæo acceptas habuerat.

Fama

---

* Alexandium Trallianum intelligi puto neque enim Medicum Græcum ullum alium novi nec ne *Alexandrum*. Quod ſi conjectura vere auguror, indicat Ferrus procul dubio, *Caput II. Libri III De arte Medica*, in quo Alexander Trallianus *ad ſordida ulcera* meatus auditorii, *e quibus pus effluit & caro* creſcit, proponit ceratum ſequens, quod a cerato Ferrj non ita abhorret.

℞. Eruginis raſæ, & Aluminis, *ſingulorum* ℥ ij. Thuris ℥ j. Mellis „ *heminas j. heminam*„ j. Incoquito, „ dum mellis fiat craſſities, ac utitor inſtillans, aut penicillum circumlitum in mearum de- „ mittens.

Potuiſset quoque Ferrus, imo vero multo magis, in exempla adducere Paſtillos varios cathæreticos, ut *Andronis*, *Paſionis*, *Polyida Fauſtini*, *Pantolmium* &c. qui apud Antiquos in uſu erant ad *Nomos*, ſeu ſulcera chironia & depaſcentia, & qui ſpecies fere eaſdem recipiebat, quas ceratum de quo mentionem ipſe facit.

Fama fuit illarum copiam (*a*) Franciſco I, Galliarum Regi, qui nec ipſe ejuſdem mali immunis erat, a Barbaroſſa fuiſſe, unde Pilulæ illæ vulgo dictæ ſunt *Pilulę Barbaroſſę*.

Proſtant in Libris Medicorum ilius ævi formulæ plurimæ harumce pilularum, quæ numero, doſi, natura ſpecierum, quas admittunt, invicem, differunt invicem, ut tamen ſemper eædem ſint. Sic vide *ſupra Lib. II. Cap. 7. Pagg.* 120. 121. qualis formula a Petro de Bayro, & infra ad *annum* 1558. qualis ab Hieronymo Montuo proponatur.

I. Extant aliæ duæ formulæ conſimiles apud Guilelmum Rondeletium, *Libro de Morbo Italico*, quarum *altera* hæc eſt.

Rec. *Rhabarb. & Agarici*, ana ʒ j.
Aloes ℥ j.
Argenti vivi extincti in ſucco roſarum ʒ iij.
Cinnamomi & Ambrę ana ℈ j.
Myrrhę & Maſtiches ana ʒ j.

„ Cum terebinthina excipiantur: Et fiant „ Pilulæ octo pro ʒ j. Capiat ℈. j. pro prima „ doſi; deinde ℈ j ß. proſtremo ℈ ij.

Pro divitibus adde limaturæ auri, vel pannorum auri (bracteolarum auri, gallice *des* „ *feuills d'or*) ℈. iiij.

„ Non deſunt, qui Diagridium, Colocynthi- „ da, & fortiora remedia addi velint, & ad- „ dant. Verum novæ materiæ deſcenſum ac- „ celerant, ſicque corpus minus ſiccatur, itaque „ parum juvant.

Altera vero talis eſt.

Rec. *Ladani puri & Hypociſtidis* ana ʒ j.
Aloes ℥ j.
Ambræ & Moſchi ana ℈ j.
Argenti vivi loti in vino ℥ ij.

„ Incorporentur ſimul cum ſyrupo roſarum laxa- „ tivo, & fiant Pilulæ Capiat ℈ j. ſingulis ma- „ tutinis.

„ Verum hæ pilulæ non debent aſſumi, niſi „ purgato corpore, & qui utentur, debent iis „ uti, donec aut venter laxetur liberalius „ (quod pro quantitate medicamenti fiet) aut „ in ore fœtor, aut calefactio appareat & ſen- „ tiatur.

II. Occurrant quoque tres aliæ earumdem pilularum formulæ apud Johannem Vvierum, Doctorem Medicum, *Obſervavit. Lib.* 2, ubi *de Morbo Gallico*, quarum hæc eſt *prima*.

Rec. *Mercurii* ʒ. iij.

„ Tere eumdem ſuper porphyritem cum ſucco „ limonum aut arantiorum, donec Mercurius „ taliter fuerit extinctus, ut amplius interno- „ ſci non peſſit.

„ Adde *Rhabarbari & Agarici*, ana ʒ ij.
Myrrhę & Maſtiches ana ʒ j.
Cinnamomi & Garyophylorum ana ℈ i.

„ Omnia miſceantur & incorporentur in maſ- „ ſam pilularem cum terebiuthina veneta, e „ cujus ʒ j. formentur pilulæ IX. Capiat prin- „ cipio pilulas iij. Dein, ſed pro morbi condi- „ tione, ʒ ß. Tandem ℈ ij, habita ſemper pa- „ tientis ratione.

Altera purgantia habet admixta paulo fortius draſtica.

Rec. *Mercurii* ʒ. vj.
Rhabarbari ʒ iij.
Farinę tritici ʒ ij.
Scammoneę ℥ j.
Moſchi ℈ j.

Præparandus eſt Mercurius, ut ſupra dictum, cum ſucco limonum: „ Poſtea adde farinam tritici „ & tere ulterius, & ſenſim permiſceto reli- „ qua ingredientia.

Tertia nullum admittit catharticum, & talis eſt.

Rec. *Mercurii in aqua Salvię extincti* ℥ j.
Seminis papaveris nigri ʒ iij
Amili ʒ ij.
Moſchi gr. xiiij.

„ Formetur maſſa, ex qua fiant pilulæ exi- „ guæ. Quod ſi poſt earumdem uſum dolor a- „ liquis corpus exagitaverit; aſſumendus erit „ hauſtus purgans.

III. Pilulas eaſdem deſcripſit etiam Hercules Saxonia, *Tractat. de lue venerea* nomine *Pilularum Patavinarum*, quæ pariter recipiunt & ipſæ quoque Mercurium crudum, ut ſequitur.

Rec. *Rhabarbari electi & pulverati* ℥ j ß.
Scammoni ℈ i ß.

„ Pulverata miſceantur cum ſucco limonum.
„ Ad *Argenti vivi per pannum tranſ-* „ *miſſi & mortificati per eumdem limo-* „ *num ſuccum* ℥ ß.
Moſchi, gr. x.
Farinæ parum.

„ M. fiat *ſ. a.* Maſſa Pilularum, Doſis ʒ j per ſpatium triginta dierum continuorum.

IV. demum ſimiles formulas legere eſt in pleriſque antiquioribus Diſpenſariis, nomine *pilularum mercurialium cum Mercurio vivo*, a quibus vix differunt Pilulæ aliæ mercuriales, quæ in recentioribus Pharmacopœis obviæ ſunt niſi quod Mercurio crudo, qui ejectus eſt, ſubſtituta ſint præparata varia mercurialia, ut Panacea mercurialis, aut Aquilla alba, quæ apud pleroſque jam dudum in pretio ſunt, rectene, an injuria, jam non quæro.

THOMAS RANGONUS, dictus PHILOLOGUS, Ravennas, (*b*) in Patavino Gymnaſio Phi-

(*a*) Videtur poſſe colligi ex loco Petri de Bayro ſupra adducto, Pagg. 120. 121. Barbaroſſæ Chriſtianis primum innotuiſſe circiter *anno* 1537. (*b*) Hiſtor. *Gymnaſii Patavini*, T. I. Lib. 1. Sect. 2 Cap. 10. N. 58.

Philoſophiam & Medicinam dedicit, & Doctoratus lauream conſecutus eſt. Medicinam Venetiis fecit annos fere viginti feliciſſime, ita ut maximas ſibi paraverit divitias. Deinde Medicinam aliquandiu docuit in Academia Patavina, ab anno ſcilicet 1496, ad annum uſque 1509, quo propter bellum a fœderatis Cameracenſibus illatum Profeſſores dimiſſi ſunt; reſtituta Academia ad Cathedram Aſtronomiæ dicitur translatus, quam tenuit per quinque vel ſex annos. Deceſſit Patavii anno 1559, prope nonagenarius. Teſtamento erigi juſſit Patavii Collegium in gratiam ſtudioſorum in ſua domo, quod hæredum ſtudio locum habuit. (*a*) Ipſe dum viveret, ædes ſacras non paucas Venetiis vel vel ornandas vel reficiendas curaverat.

Scripſit Rangonus Tractatum de Morbo Gallico, qui Venetiis prodiit cum ſequenti Inſcriptione.

Thomæ Philologi, Ravennæ, Mali Galeci ſanandi, Viri ligni, & aquæ: unctionis, ceroti, ſuffumigii, præcipitati, ac reliquorum modi omnes. Venetiis, MDXXXVIII. in 4. Et ad calcem Libri, *Venetiis, per Johannem Antonium de Nicolinis de Sabio. Anno Domini MDXXXVIII.*

Liber idem iterum typis recuſus fuit Venetiis anno 1545, & tertium anno 1575, ſed amplificata Inſcriptione, ut ſequitur.

Malum Gallicum, Depilativam, Ungitivam, Dentativam, Nodos, *Ulcera, Vitia quæque, affectus & rheumata uſque ad contortos ſanans: Ligni Indici, aquæ, vini, ſublimati, Cynæ, Sartæ parillæ, Hyſan, Hetechen, Caravalgii Altar, Mechoacan, Antimonii, Unctionis, Ceroti, Suffumigii, Præcipitati, Seminis indi, ac additorum Mundi novi & reliquorum, modos omnes & facultates explicat.*

Librum hunc nondum vidi, ſed ex ipſa Libri epigraphe patet ab Auctore, 1. Luem veneream ſeu Gallicam deſignari præcipuis ſymptomatis, qualia ſuo tempore obſervabantur: ſcilicet pilorum, unguium, & dentium caſu, eamque idcirco *Depilativam, Unguitivam, Dentativam* vocari.

II. Varia ad hunc morbum remedia congeri nullo delectu, quorum pleraque ne nomini quidem jam nota ſunt, ut enumeratione liquet 1. Manifeſtum eſt *Ligno Indico* Guaiacum ſeu Lignum ſanctum intelligi: 2. Parum conſtat quid ſignificent voces illæ, *aquæ, vini ſublimati*, niſi forſan eliſiis virgulis de *aqua vini ſublimati*, hoc eſt, de ſpiritu vini diſtillati debeant accipi: 3. *Cyna* & *Sparta parilla* notiſſimæ ſunt nomine radicum Chinæ & Sarſæ-parillæ: 4. *Hyſan* ne nomine quidem novi: 5. Cenſeo nomine *Hetechen* indicari lignum illud *Heſtdeen* vel *Heſtebdeben*, de quo loquitur Avicenna, *Lib.* 2. *Tractat.* 2. *Canon.* 3. 4. & quod olim credidere nonnulli (*b*) idem eſſe ac Guaiacum, ſed nullo prorſus fundamento; vel potius eſſe lignum illud, de quo primus mentionem fecit Johanes Leonis, *Deſcript. Africæ, Lib.* 9. nomine *Ettalche*, quod nomen (*c*) pluribus in *Hetechen* depravatam fuit; ſed de lignis illis vide ſupra, *Pag.* 152 & 153. 6. Neſcio quid ſit *Caravalgii Altar*: 7. Cetera notiſſima ſunt, ſi *ſemen indum* excipias.

Venit nuper in manus alius Auctoris ejuſdem Tractatu paucis pagellis comprehenſus, qui inſcribitur „ ad clariſſimos Salutis Juſtiſſimæ Ur„ bis Venetiarum Preſides, D. Laurentium „ Lauretanum, D. Johannem Cornelium, & „ D. Andream Tauriſianum, De repentinis mortiferis, & ut ita dicam, miraculoſis noſtri temporis ægritudinibus, *qui Venetiis* editus eſt *per Auguſtinum de Bindonis*, anno 1535. *in* 4. In illo Rangonus, pro more etate ſua recepto, Aſtrologiæ, & quod forte turpius, Cabalæ deliramentis nimium tribuit, in utroque aniliter credulus. Sed hæc ab argumento noſtro aliena ſunt, quæ vero ad argumentum faciunt, ea ſunt quæ ibidem leguntur, de luis venereæ origine, dum in eo eſt ut probet morbos novos, novaſque peſtilentias identidem ingruere. „ Tem„ poribus noſtri, (*d*) *inquit*, anno 1488, vel „ ſaltem 1494, coitu trium ſuperiorum plane„ tarum inſigno Cancri, contagioſus Gallicus „ morbus: Dein anno 1527. venenoſæ & peſti„ lentes comparuerunt impetigines. „ Quæ poſtrema verba videntur eſſe intelligenda de maculis purpureis ſive petechiis, qua de re vide infra ad *annum* 1565, ubi *de Alexandro Trajano Tetronio*, a quo eadem de prima Petechiarum invaſione narrantur.

Prædixerat Johannes Stoeflerus, Germanus, maximum in Europa cataclyſmum fore anno Chriſti 1524. *quia Jupiter & Saturnus hoc anno coituri erant* 10. *gradu Piſcium*; quod vatici-

---

(*a*) Sanſovino, *Venetia deſcritta Lib.* 1. & 2.
(*b*) Proſper Borgarucius, *Method. De Morbo Gallico, Cap.* 40. Gabriel Falloppius. *Tract. De Morbo Gallico, Cap.* 16.
(*c*) Bernardin. Tomitano, *Lib.* 2. *de Morbo Gallico, Cap.* 16. Antonio Franciano *De Morbo Gallico Cap.* 10.
(*d*) Libro & loco laudato. *Cap.* 1.

cinium egregie (*a*) probavit ac fortiter propugnavit Thomas Philologus, cum aliis non paucis viris non indoctis. Mirum quot & quantas turbas fecerit illa prædictio in Italia, in Gallia & in Borealibus plagis, donec fruſtratio eventus prædictionis vanitatem declaravit.

Ea quidem pauca ſunt & de Rangono, & de Libro plane ſingulari, quem Rangonus conſcripſit *De Morbo Gallico*. Sed quamquam pauca, non ſine difficili inveſtigatione collecta fuiſſe auſim affirmare; nihilominus, ne quid ad explendam Lectorum cupiditatem mea culpa deeſſet, viſum fuit de utroque Capite amice percontari Johannem Baptiſtam Morgagnum, Medicinæ Profeſſorem in Academia Patavina, Virum celeberrimi nominis, ſed fama majorem, quem vere dixeris Medicorum noſtri temporis decus & ornamentum. Multa protulit Ille de Rangono, nobis prorſus incomperta; plura de illius Libro. Bonis enim avibus evenit, ut tertia illius Libri editio anni 1575, quæ rariſſima eſt, & quam nec in Gallia, nec in Germania, nec in Anglia reperiri facile crediderim, cum curaverim incaſſum tot locuplentiſſimas harumce regionum Bibliothecas evolvendas, lateret inter Libros Morgagni. Idcirco facile fuit illi Librum analytice deſcribere, quod negotium & lubenter ſuſcepit & expedivit diligenter, ut ex ſequente Diſſertatione palam eſt, cujus vel apicem unum circumcidere religio fuit.

„ Philologi illius *de lue venerea* Opuſculum, „ quod fruſta a te adhuc quæſitum ſcribis, in „ Bibliotheca mea eſt, ita inſcriptum, ut ex „ *Lindenio Renovato* tu & Cl. Mangetus (*b*) „ deſcripſiſtis, niſi quod pro *Hyſan*, *Hetechen*, „ *Caravalgii Altar*, Philologus edidit *Huyſan*, „ *Hetechen*, *Caravagii Alvar*. Eſt autem editio hæc mea, quæ apud Lindenium noviſſima „ indicatur, *Venetiis, apud Petum de Franciſciis, Tertia, impreſſio, MDLXXV*. in 8, „ conſtatque ex foliis octo, & chartis duabus: „ Quam ab Auctore ipſo curatam non ſolum „ integumentum libri oſtendit, in quo auris literis ſignificatur, dono, ab eodem miſſum „ fuiſſe, ſed & ex Epiſtolis duabus libro præfixis, altera commonſtrat, qua *Comiti Guidoni Rangono*, cujus ſe *Alumnum* profitetur, „ hanc *impreſſionem tertiam .... cognominis gratia, reconſecrare voluit*.

„ Huic eidem Rangonio Dialogum olim dicaverat, quem ab nemine adhuc vidi inter „ Philologi libros commemoratum, *de optuma hominum felicitate contra Ariſtotelem, & Avroim, ceteros nec non Philoſophos*: ipſe „ autem habeo *impreſſum Mutinæ per Antonium Rocociolum, anno Dominicæ Incarnationis MDXXI, die XXXI. Octobris* in 4, „ libellum ex tribus foliis cum dimidio. Huic „ quoque Dialogo Epiſtolæ præfixæ ſunt duæ, „ ad Ragonum prima, ad *munifficentiſſimum Senatum* altera, *generoſum Collegium viginti quatuor, & duodeci Viros urbis Ravennæ*: ex quibus, ut mandatis ſatisfaciam tuis, nonnulla juvabit adnotaviſſe. In altera *cariſſimam ſuam genitricem, antiquam Ravenam* fatetur, „ ſeque ab ipſa ad capeſſenda præclara ſtudio „ auro adjutum videtur ſignificare. In prima „ autem Rangonium in caſtra ſecutum ſe, indicat. *Me, preſente*, inquit, ... *Firmum, & Reate Piceni nobiliſſimas urbes a gravi Yberorum obſidione non pluribus mille peditibus, equitibuſque trecentis, imo Reate ſolum quinquaginta equitibus liberaſti*. Hoc etiam addit: *Tu denique aſtrologiam, reliquaſque diſciplinas ita calles, ut nemini ſecundus locus admittatur*. Quibus ſi illud adjunxeris, „ quod cum huic Dialogo ita ſuum nomen præſcripſiſſet, *Thomæ Philologi Janothi, Ravennatis*, in quibuſdam poſtea emiſſis libellis, velut in eo qui inſcribitur *De Vita Principis & Venetorum commoda ſemper, Conſilium*, ad hunc modum], quem *infra*, vel „ poſt ejus mortem ſervatum oſtendam, ſe nominavit *Thomam Philologum Rangonum, Ravennatem*, ex his videlicet proclive erit intelligere, tum quod ipſi patrium cognomen „ fuerit *Janothus*; tum quod alterum a Rangonio, ut videtur, acceperit; tum quare ejus „ ſe, ut diximus, *alumnum*, & *cognominis gratia* Opuſculum ipſi *de lue venerea reconſecrare* profitetur.

„ Quod cum fecit, & Comes Ragonus „ perſenex erat, ut qui a Petro Bembo ſub initium Libri XII. *Rerum Venet. Hiſtor.* ſtrenuum „ ejus anni 1511 militare facinum recenſente, „ *magni animi adoleſcens* vocatur. Ipſe autem „ Philologus qua ætate tunc eſſet, in prima, „ quam eidem Opuſculo proponi dixi, Epiſtola „ aperte docet. Auguſtino enim Gadaldino, cui „ latinam tot Galenicorum Librorum interpretationem debemus, id ab eo ſcriptum petenti, mittere, ſe ait, quæ *longo ſuo fere octogenario ſecundo rerum uſu percepta* habebat. Quos ſi annos ex illius tertiæ editionis anno 1565 ſubducas, invenies natum annis circiter ſeptem ante finem ſeculi XV. Nec vero Opuſculum de quo loquimur, Philologo ultimum fuit: Nam *Conſilium*, quod paulo ante memoratum eſt, ha- „ beo

(*a*) Gabriel Naudæus, in *Judicio de Auguſtino Nipho*. (*b*) In Bibliotheca Scriptorum Medicorum.

,, beo *excuſſum Venetiis* 1577. *die Martis* 11.
,, *Junii*. Quam editionem ne forte poſt Auctoris mortem iteratam ſuſpiceris ſecundum eam,
,, quam apud Lindenium unam vides anni 1558,
,, ſcire licet *Sereniſſimo* Venetorum] *Principi*,
,, *D. D. Sebaſtiano Venerio* a Philologo ipſo oblatam, qui & *Auream ſacratiſsimam Roſam*
,, commemorat, munus Gregorii XIII. Pontef.
,, Max. ad Venerium principatus initio delatum: quæ nempe in eum annum incidiſſe
,, 1577, poſtquam III. Nonas Junii Mocenicus
,, Princeps deceſſerat, confirmat Andreas Maurocenus, *Lib.* 12. *Hiſtoriarum Venetarum*.

,, Equidem hæc ſcio cum *Hiſtoria Gymnaſii noſtri*, (*a*) ante hos tredecim annos edita,
,, & apud Mangetum (*b*) exſcripta, non conſentire. Nam poſtquam annos circiter viginti
,, Medicinam Venetiis feciſſet Philologus, *Patavii ab anno* 1496 *ad belli uſque Cameracenſis initia, hoc eſt, ad ann.* 1509 *ſcribitur*
,, *docuiſſe: ab anno autem* 1520 (*ſive potius*,
,, *ſi Tomaſinum* (*c*) *ſequimur*, 1521) *ſuffecto ipſi*
,, *in tradenda publice Aſtrologia Friderico Delphino, quod reliquum vitæ fuit exercendæ*
,, *Patavii Medicinæ dediſſe, ubi octogenario*
,, *major obiiſſe dicatur anno* 1559; *ſed verius*
,, *eſſe, eum ſuperſtitem fuiſſe ad annum* 1556,
,, *neque ante ann. ſequentem prope nonagenarium deceſſiſſe*. Quæ tamen num iis quæ a
,, nobis producta ſunt, argumentis certiſſimis,
,, apertiſſimiſque ſatis infirmentur, ipſe judicabis. Ego præterea ex ejus libris, non Patavii, ſed Venetiis ſenem Medicinam feciſſe,
,, intelligere mihi videor, ubi & ſacram ædem
,, in celeberrimo loco, non *D. Julianæ*, ut
,, nonnulli ſcribunt, *ædificavit anno* 1554, ſed
,, D. Juliani, conlata pecunia inſtauravit, nobili uſus Architecto Sanſovino, quod ad ædis
,, frontem attinet, (*d*) in qua Philologi ſtatua
,, ex ære viſitur, & hæc leguntur: *Thomas Philologus, Ravennas, Phyſicus, ære honeſtis laboribus parto, ędes primum Paduę virtutis poſt has Senatus permiſſu pietati erigi*
,, *fecit. Illas animi, has etiam corporis monumentum, anno Mundi* 6. 1753. *Non. Oct.*
,, *Jeſu Chriſti* 1554; *Urbis* 1133. Ex his liquet
,, ante eum annum 1554 ædificaviſſe ædes Patavii, de quibus uno loco meminit Tomaſinus
,, (*e*) ad ſtudioſorum juvenum uſum.

,, Ex aliis autem, quæ in eodem illo Templo leguntur, ante finem certe ſeculi XVI.
,, obiiſſe, intelligimus; ſed quo anno haud apparet. Deſcribam tibi, ut apud Sanſovinum
,, (*f*) ſive diligenter, ſive ut videtur, oſcitanter Tipographi repræſentarunt. A dextris
,, quidem aræ majoris ſic: *D. O. M. Thomę Philolog. Rang. Raven. Phyſ. Eccleſ. & Tab.*
,, *Proc. Opt. merito*, Reſp. *Commentarii*. Aſiniſtris autem ſic: 1598. *In ſpem reſurr. futurę, & immort. glorię perpetuum monumentum ex teſt. P.*

,, Ceteris tamen, quæ de Philologo leges in
,, eadem *Hiſtoria Gymnaſii Patavini*, non eſt
,, cur repugnem. Hæc tantum addo: Numiſmata circumferri ejus imagine ſignata (*g*)
,, ipſumque Equitis ornamentis auctum fuiſſe;
,, *Eques* enim in ejus, quod ſemel atque iterum memoravimus, *Conſilii*, itemque in *Microcoſmi*, & *Opuſculi* de quo agimus *Inſcriptionibus* appellatur.

,, Nunc, quando ad ejus vitam quæ attinebant, utque memoria noſtra in præſentia tulit, ſatis attigimus, ad ipſum Opuſculum redeamus. Id decem primum habet Capita.

,, Primum eſt *de mali Gallici* (ſic enim ſemper, & in fronte quoque libri ſcribit, quod
,, deſcribentes non attenderunt; *a Gallaicis*,
,, *ſeu Gallecis Hiſpaniæ populis* nomen repetens *ortu & nomine*. Quo in Capite credit,
,, hujus morbi deſcriptionem apud Veteres etiam Medicos inveniri. Tempus autem quo
,, Capita hæc ſcripſit, aperte ſignificat non poſt
,, annum fuiſſe 1547, nec ante 1515, his verbis: *Chriſtianiſſimus autem nunc vivens*
,, *Franciſcus primus*.

,, Capite II. *Mali Galleci eſſentia*, *cauſa*, &
,, *deffinitio* proponitur, quæ eſt ejuſmodi, *Gallecus morbus eſt compoſitus ſeu Diabolicus varia humorum corruptione*, qui cum per contagium communicatur, non ſolum concubitu, ſed & veſtibus, cibo, potu, oſculo, lacte, aeris ab infecto coinquinati inſpiratione
,, contrahitur.

III. *Gallecæ luis ſigna*. Hæc ponuntur quinque, *ipſum ſemper*, *ſed non inſimul*, ſequentia; dolores videlicet, tubera, puſtulæ, ulcera, macies cum pallore quodam.

,, IV. *Prognoſticon*.

,, V. *Sanandi modi aut cura*, & pr. diæta & chir.

,, VI. *Primus ſanandi modus*, *evacuatio*; ubi
,, Pharmacia, in qua improbat eos, qui hunc
,, morbum *vehementibus primo curant*, *quoniam*,
ut

(*a*) Tom. 1. Lib. 3. Sect. 2. Cap. 20. (*b*) Bibliothec. citata.
(*c*) De Gymnaſio Patavino Lib. 3. Cap. 39. (*d*) Sanſovin. Venet. Deſcritta. Lib. 1.
(*e*) Opere citato. Lib. 1. cap. 61. & Lib. 4. ad *annum* 1577. (*f*) Lib. & loco citato.
(*g*) Marches. Monumenta Viror. Illuſtr. Galliæ Togatæ, *Lib.* 2. *Cap.* 4.

„ ut modo dixerat, *morbus hic perpaucos inte-*
„ *rimit.*

„ VII. *De ligno ſancto ac Regio, an autem a*
„ *Priſcis cognitum; queritur*, & Ebani ſpe-
„ ciem eſſe ſtatuitur.

„ VIII. *De ligno Indiæ* eodem, ubi ejus de-
„ ſcriptio, ſelectus, vires, & variæ ex eo for-
„ mulæ & præparationes.

„ IX. *Aqua ligni fit hoc modo;* traditurque
„ ratio conficiendi ejus decoctum primum &
„ ſecundum.

„ X. *Præparatio ante aquæ modo dictæ po-*
„ *tum*, ubi & regimen in ſummenda multo ſe-
„ verius, quod ad alimenta attinet, quam æta-
„ te hac noſtra: nec ſolum tamen vere & au-
„ tumno, ſed & alius anni temporibus *infinitos*
„ a Philologo hac rationes curatos fuiſſe legi-
„ mus.

„ Hactenus in prima Editione. Gum autem
„ *ſuperveniſſet poſtea Galleci .... ſignum ſextum*
„ ... *anno* ut ait *a Chriſto* 1538 *vel circa*, &
„ *Clariſſ. Medicus* Veronenſis Gajonus *diminu-*
„ *tum* Auctorem cenſuiſſet, quod *nihil dicere*
„ *voluiſſet de caſu pilorum contingente in mor*
„ *bo iſto*, eorum *tempeſtate propter ulteriorem*
„ *aduſtionem acquiſitam in materia, a quas lues*
„ *ipſa cauſatur, quod accidens tunc fere omnes*
„ *infeſtare videbatur*: ideo Philologus *ſecunda*
„ *impreſſione ... Librum perfecit* ſuum. Ac pri-
„ mum agens *de Depilativa*, linimentum, li-
„ xivium, unguentumque deſcripſit, tunc a Me-
„ dicis ad præcavendum pilorum defluvium in
„ uſum adducta; tum ubi pili cecidiſſent, quid
„ faciendum, indicavit.

„ Quoniam vero *ſeptimum demum etiam* tunc
„ *comparuerat ſignum.... dentium caſus* (*ut alia*
„ *deinceps, ſi vixerimus; diu nos ipſi*, inquit,
„ *ſed rationalibus poſteri viſuri ſunt ſymptoma-*
„ *ta*,) idcirco *de Donativa* etiam addidit quod
„ ſibi eſt viſum; & quia *dentes in adultis de-*
„ *perditi* non *renaſcuntur amplius*, attigit quæ
„ ſunt facienda, ne cadant: Ut illa quoque *an*
„ *vocis ſempiterna ac perpetua amiſſio, octavum*
„ *eſſe poſſit Galleci morbi ſignum*; an *unguium*
„ *caſus in pluribus Romæ contingens, Venetiis*,
„ *ac ubique locorum multis, nonum valeat eſſe*
„ *ſignum*; denique an *ulcera Meri*, hoc eſt,
„ Pharingis, *Amygdalarum, Epiglottidiſque*,
„ *decimum*. Mirum eſt quod bubones vix ſemel
„ idque obiter *Cap. XIX.* gonnorrhœam autem
„ nuſquam, quod animadverterim, ne anno qui-
„ dem 1575, hæc tertio, ut dictum eſt, edens
„ memoraverit. Certe Falloppius duodecim an-
„ te annis librum ſcribens *de morbo Gallico*,
„ indicavit (*a*) hanc obſervari cœptam circa
„ annum 1549, defluvium aut pilorum anno
„ 1533, ut neque in hoc cum Philologo con-
„ veniat. *Agitur jam* inquit Falloppius, 30.
„ *annus quo hoc pilorum defluvium incepit*,
„ *non ſunt* 15. *anni quibus obſervata eſt gonor-*
„ *rhœa*: Nam bubones quidem, etſi a primis
„ illis hujuſce luis Scriptoribus commemoratos
„ non memini, a pluribus qui ante Falloppium
„ ſcripſerunt, propoſitos legi. Sed hæc, atque
„ alia, tu melius.

„ Secundum illa Philologus *de Cina* ſermo-
„ nem inſtituit, natale ſolum, delectum, vires,
„ aliaque ejuſmodi proponens, & denique ejus
„ aquæ, ſive decocti conficiendi modos plures
„ & regimen. Interjicit autem inventum, *ut*
„ *ait*, ſuum tertiæ conficiendæ aquæ, ſive ex
„ China, ſive ex Sarſa, ſive ex ligno Indiæ, ſi
„ poſtquam ſecunda parata eſt, tantumdem a-
„ quæ, quantum in ſuperioribus, addatur, &
„ ad quartæ dumtaxat partis conſumptionem de
„ coquatur, eaque ad membrorum potiſſimum
„ ablutionem ſervetur. Nec reticet alias for-
„ mulas & præparationes, interque has ut in
„ ligno indico fecerat, docet quibus, & quo-
„ modo pro aqua vinum ſit ad decoctionem ad-
„ hibendum, aut addendum, aut China contuſis
„ uvis adjicienda, aut denique ex decocto aqua,
„ aut vino parato humor ſit per deſtillationem
„ eliciendus. Hunc autem *ſublimatum* vocat.
„ Ex his intelliges quod cupiebas, quid ſibi il-
„ lis velit, quæ in Opuſculi inſcriptione poſuit,
„ *aquæ, vini, ſublimati.*

„ Quibus abſolutis hæc ſubjicit, unde cogno-
„ ſcamus, cur, & quando de China, deque
„ Sarſa, quæ ipſi nota eſſent, addiderit Opuſ-
„ culo huic ſuo. *Accedit modo Clariſs. Doct.*
„ *modeſta repetitio, qui labore inſigni Auctorum*
„ *quorumcunque Galleci morbi ſex & 40. Scri-*
„ *pta impreſſa ſimul recallecta* (ſic), *cum Jor-*
„ *dane* (Ziletto) *Typographo ornatiſſimo, aliiſ-*
„ *que pluribus ingenioſiſſimis Viris, Aloyſioque*
„ *Luiſino rogantibus, ne quid egregio & magno*
„ *huic Volumini* * *deeſſet*, de (ſic) *Cinæ, ſpar-*
„ *tæ parillæ, duarum ſtirpium, ultimo præſen-*
„ *ti tempore a Medicis cognitarum, hiſtoriam*,
„ *vires & operationes* .... *ederem, & ſenten-*
„ *tiam meam proderem; a quibuſdam licet Vi-*
„ *ris doctiſſimis nonnulla de his fuerint ſcri-*
„ *pta, & ultimo Falloppii eximii, & eminen-*
„ *tiſſimi Fracanciani, ut ajunt in lucem im-*
„ *preſſioni data, quibus tenetur quamplurimum*
„ *ætas noſtra*; .... *Verum enim cum ſeneſcen-*
„ *tes addiſcamus ſcientiæ & artes additione*
„ *compleatur, ut juniores ſemper ſint perſpica-*
„ *ciores, cumque prefatos lectione & experi-*
„ *men-*

(*a*) Cap. 23.

* Liber Rangoni Collectioni Luiſininæ inſertus tamen non fuit; cujus omiſſionis cauſa mihi incomcerta eſt.

„ *mento multis præceſſerim annis*, ... *quicquid* „ *ſenſerim ſcriptis meis jamdiu impreſſis de* „ *Gallico morbo, ligno vel indico, Cynna, &* „ *Sarſa pardiglia, poſtea Hetechen, ultimo de* „ *Caravaglio Alvar, novis mirabilium virtu-* „ *tum planta* (ſic), *expromere & lumini da-* „ *re decrevi*.

„ Et continuo de Sarſa eadem, proportione, „ tradit, quæ de ligno Indiæ, Chinaque tradi- „ derat, niſi quod in aqua fere, hoc eſt, con- „ fecto in aqua decocto, ſubſiſtit,

„ Tum de *Huyſan*, *beataradice*, hæc habet. „ *Species duę: aſſumantur ambę a graviſſimis* „ *diſpoſitionibus pręter naturam, inſignique lan-* „ *guore correptis. Infunditur horis* 24. *Huyſan* „ *libra* 1, *ſeu* 2. *Eaque, humiditate virtutum* „ *plurimarum ſufficienter acquiſita contundatur,* „ *& exprimatur ſuccus velut ſpuma alba; ex-* „ *preſſus vaſculi parvi* (ſic) *aurora calidus*, „ *ac ſero potatus. Ex quibuſdam cum Saccha-* „ *ro, ex aliis cum melle, ex quibuſdam ſolus* „ *ad placitum, ac pro temperie captus, ven-* „ *trem bis, vel ter in die commovet, humo-* „ *remque requiſitum educit*. Hinc decocta Huy- „ ſan proponit tria, ſcilicet *ad medietatis*, ad „ *tertiæ partis*, ad nullam conſumptionem. Ce- „ terum de hac radice in extremo libro illud „ indicat, *ab Inſulis Indiæ Occidentalibus ab* „ *Hiſpanis nuper compertis* afferri. Habes quod „ cupiebas de *Huyſan*; de reliquis, cum ad li- „ bri finem pervenerimus, accipies.

„ Nam poſtquam Auctor ſcriptis, ut videtur, „ ab initio Capitibus ea omnia interjecit quæ „ memoravimus, continuo redit ad Capita re- „ liqua.

„ XI. Eſt *tertius ſanandi modus*, *unctio*, „ videlicet *ex argento vivo ſallva hominis* ex- „ tincto. Quæ melius, aut ſecus addantur, alia- „ que perſequitur.

„ XII. *Quartus ſanandi modus*, *Cerotum*, „ ſcilicet ex eodem argento.

„ XIII. *De unctionis, ac ceroti accidentibus*, „ quibus qua ratione occurrendum docet.

„ XIV. *Quintus ſanandi modus*, *ſuffimigium* „ ex cinnabari; quod in quibus non tentandum, „ & quomodo interdum mane, illo; ſero, „ inunctione uti conveniat, oſtendit.

„ XV. *Sextus ſanandi modus*, *pręcipitatum*, „ cum priora inutilia fuerint, exhibendum.

„ XVI. *Reliqui ſanandi modi inventi*, ac *fu-* „ *turi*, quorum neutros commoſtrat.

„ XVII. *De doloribus*, id eſt qua ratione in „ his ſuccurrendum.

„ XVIII. *Puſtularum cura*.

„ XIX. *Tubera*, *apoſtemata dura*, *vulgo gum-* „ *mas reſolvemus*, *maturabimus & aperiemus*.

„ XX. *Ulcerum cura*, in qua tamen Auctor „ monet ſe *rectius antiquiſſima quoque ulcera*, „ *ac nullo adiutus medicamento curata*, *ſolo* „ *mollitivo melle liquefacto roſeo*, *imo etiam* „ *abſque melle eo*, *tantum petiis cooperta ci-* „ *catrizaviſſe*, *ac perfectæ ſaluti* per decocta „ exhibita *reſtituiſſe magno cum decore*.

„ XXI. *Delentur maculę*, quæ nimirum *Pu-* „ *ſtulis ac Tuberibus*, *Ulceribuſque cicatriza-* „ *tis*, *remanent*.

„ XXII. *Modus vivendi poſt curationem ſani*.

„ Ad extremum addit *Empiricum illuſtre no-* „ *vum*] 1575 *menſe Februarii acceptum*. Eſt „ autem decoctum corticis ligni ſancti in vino „ paratum, & ſine ſeveriore regimine exhibi- „ tum. Denique ut pollicitus fuerat, *de Cara-* „ *valgio Alvar planta quidem nova e Portu-* „ *galia nuper allata*, cujus ſcobs unguento ex „ mercurio addenda ſit ſecundum formulam, „ quam latine redditam proponit, verbum po- „ tius, quam verba facit. Sic etiam de *ſemine* „ *Indo*, *Hetechenque decocto*, indidem unde „ Huyſan diximus, nuper advectis cum *Radice* „ *Mechoaean*, & *Yerve planta Eſcuerzonera*. „ Nam de illo ſemine hoc tantum habet: *ſe-* „ *men Indum anno* 1534. *adeo laborioſum*, *ut* „ *vomitum ſimul ac ventris profluvium timoro-* „ *ſum ingenti cum vitæ diſcrimine promoveat*, „ *pluresque enecaverit*, *corpuſque totum adeo* „ *perturbet*, *ut qui ſolum granum unum vora-* „ *verint*, *ferme perierint*. De *Hetechen* autem „ hæc: eſt lignum *quod quidem ſpinoſum eſt*, „ *mediocriter craſſum*, *phœnitei coloris*, *quo* „ *Afri utuntur ex Johanne Aphricano* ſuis in „ hiſtoricis, *veluti ſcribit Francancianus Me-* „ *dicus Clar*. (cujus videlicet verba ex libro *de* „ *morbo Gallico*)*a*) tum præcedentia, tum „ inſequentia ſine ulla fere, aut levi mutatio- „ ne, ſua facit. *Cum autem ad nos medicamen-* „ *ti uſus*, *aliorum velut ſuperiorum*, *non ju-* „ *ſtius pervenerit*, *idcirco dum certi nihil ad-* „ *huc afferre poſſim*, *ſicut nec de radicibus qui-* „ *buſdam quibus in Galleco*, *ſimili vel morbo* „ *utuntur mulieres in Inſula ſancti Thomæ*; de „ his, aliiſque pluribus, *inquit*, ſi vixero, ea- „ dem methodo quas de ligno Indiæ, China, „ Sarſa, *Antimonio etiam*, *prætermiſſo ſui in-* „ *ſigni diſcrimine*, *explicabo*, ut quod in libri „ fronte de Antimonio promittitur, non fuiſſe „ præſtitum, appareat.

Martinus Dorcheſino. Cuicunque viſum ſit ſub hoc nomine latere, ſcripſit ille Triumphum luis

(*a*) Cap. 10.

luis venereæ cum Inſcriptione ſequente, atque adeo locum meritus eſt in Elogiographos, qui ludicris & ironicis encomiis res peſſimas celebravere, quales Eraſmus qui Moriam; Cardanus, qui Podagram; Paſſeratius, qui cæcitatem &c. laudaverunt.

„ Le Triumphe de tres haulte & puiſſante
„ Dame Verolle, Royne du Puy d' Amo-
„ urs: nouvellement compoſe par l' Inven-
„ tour de menus plaiſirs honneſtes, M. D.
„ XXXIX. On les vend a Lion, chez Fran-
„ coyes Juſte devant Notre-Dame de Con-
„ fort. in 12.

In principio proſtant duo præloquia, in quorum poſteriore quæſtio eſt de prima origine luis venereæ. „ Aut tems paſſe, *inquit Auctor*, „ pluſieurs Sçavantz hommes ont eſté embe- „ ſoignez pour ſçavoir en quel endroit de la „ terre elle à pris premierement ſa naiſſance " Et „ les ungs ont dit & affermé que ce fuit à „ Naples: les aultres en Eſpaigne: les aultres „ en Angleterre: les autres en Flandres: les „ aultres és Iſles du Peru.

Confitetur ibidem Auctor luem veneream de ſua ſævitia jam multum ſua ætate remiſiſſe. „ Icelle maladie, *ait ille*, a remis beaucoup „ de ſa ferocitè & aigreur premiere, & n'en „ ſont les peuples ſi travaillen qu'ils ſouloient.

Deinde ſequitur Carmen allegoricum Johannis le Maire, Bavacenſis, gallice ſcriptum, quod inſcribitur *Les trois Comptes, intitulez de Cupido & d'Atropos*, & de quo verba fecimus ſuperius ad *annum* 1520.

Ad Carminis calcem apponitur Ordo Triumphi Luis venereæ, *Le Triumphe Verolique commence a marcher par ordonnance de ranc en ranc*; conſtatque ex imaginibus XXXIV. ſummæ totidem paginarum oræ præfixis, quibus ſingulis verſus gallice ſcripti ſupponuntur.

Sic *v. g.* ſub imagine Figuræ, qua *Le Herault*, *Fecialis*, exhibetur, & quæ omnium prima eſt, leguntur ſequentia.

De toutes parts, Amoureux malheureux,
Qui ſoubs l' eſpoir pretendu d' eſtre haureux,
Avez uſé des abus de jeuneſſe,
Venez tous voir triumphe, dont * jeà n' eſſe
Du puy d' amours les faitctz Chevalereux.
Et ne vous chault des propos rigoureux,
Vous qui aimant eſtes tant vigoureux;
Venez avant & prenez cy adreſſe
De toutes parts.
Sortez, ſaillez des limbes tenebreux,
Des fournaulx chauds & ſepulcres umbreux,
Où pour ſuer de gris & verd on greſſe.
Tous verollez, ſe goutte ne vous preſſe,
Nudz & veſtuz fauit delaiſſer voz creux
De toutes parts.

Quarta imagine repræſentatur *Scabies Rothomagnenſis*, *La Gorre de Rouen*, hoc eſt *lues venerea incipiens* cum verſibus adſcriptis ſequentibus.

Sur toutes villes de renom,
Ou l' ont tien d' Amor bonne guyſe,
Midieux Rouen porte le nom
De veroller marchandiſe.
La fine fleur de paillardiſe
On la droit nommer meshouen;
Au puy d' amour prens ma deviſe,
Je ſuis la *Corre de Rouen*.

Dixerat Auctor in præloquiorum altero luem veneream ſua ætate Rothomagi in Normania ſæviſſime graſſatam fuiſſe. „ Verolle, la bel- „ la belliqueuſe Emperiere, *inquit Ille*, ... „ traine aprez ſon curre triumphal pluſieurs „ groſſes villes, par force prinſes & reductes „ en ſa ſubjection, meſmement la Ville de „ Rouen capitalle de de Normandie, où elle „ a bien faict des ſiennes, comme l'on dit, & „ dit, & publié ſes loix & droitz diffuſement. „ Quæ mire conveniunt cum iis quæ ſuperius „ diximus de lue venerea Rothomagnefi ad „ annum 1526, ubi de Jacobo a Bethencourt.

Cetera mittimus Triumphi illius Emblemata, quibus Venus, Voluptas, Cupido Veneris pediſſequæ, arthritis, magna Variola, Diæta; Veneris aſſeclæ &c. exhibentur. Satis ſit animadvertere inter ceteros aſſeclas recenſeri, „ les „ Refondeurs, *hoc eſt*, pinguedinem ægrotan- „ tium ſuffumigiis liquefacientes, *qui trigeſi-* „ *mo*; *Et* Les faiſeurs de nouveau euir, *hoc* „ *eſt*, Reunctores & Iatraliptas, corium ſive „ cutem unguentis & linimentis renovantes, qui trigeſimo primo Emblemate repræſentantur, unde colligitur Auctoris ætate, anno ſcilicet 1539. utramque curandi mormi methodum in Gallis uſu vulgo receptam eſſe.

Demum monet Auctor in Epilogo *dulce* & *utile*; in opere ſuo miſceri, *Dulce* quidem quia gratum erit ad varias ægritudines attendere, quibus male habent, qui ex lue venerea ægrotant. „ Les uns, *inquit Auctor*, bouttonnantz; „ les aultres refonduz & engraiſſez; les aul- „ tres pleins de fiſtules lacrimantes, le aultres „ tous tourbés de gouttes noueés, les aultres „ eſtantz encore aux faulxbeurgz de la Verol- „ le, bien chargez, de chancres pourredulx, „ filetz, chauldes-piſſes boſſes chancreuſes, car- „ noſitez ſuperflues & aultres menu es dro- „ gues, que l' on acquiert & amaſſe au ſervice „ de Dame Paillardiſe. Utile *vero quia aliena* „ *exempla cautiore Lectores facient*. Si tu es „ homme de bon entendement, *inquit Auctor*, „ & bien reduict a honnetete & raiſon, „ à l' exemple des malheureux qui tombent par

leur

leur luxure diſſolue aux accidentz deſſuſdictz, tu eviteras telz dangiers & inconveniens de ta perſonne.

Jacobus Sylvius, Ambianus, vel potius Diœceſeos Ambianenſis, e pago qui *Leuvilly* vocatur, in literarum humaniorum ſtudio diu verſatus eſt, magiſtro primum, deinde impulſore fratre ſuo germano Franciſco Sylvio; ſed Grammaticæ, quam in Collegio Tornacenſi Lutetiæ diu docuerat pertæſus ad Medicinam ſe applicuit, quam ſuopte ingenio adiddicit, nullo uſus præceptore. Hippocrati & Galeno legen,, dis, interpretandis, vertendis ſedulo invigi,, lavit, Anatomen & Pharmacopœam dili,, genter excoluit, priuſquam ad docendum ſe ,, compararet. ,, Sed demum cœpit pacto Minervali ,, annis duobus univerſam Medicinam ,, ex Hippocratis & Galeni Libris Philiatris ,, explicare, *non* tanta quidem celebritate fa,, mæ, ut ad eum audiendum ex omnibus Eu,, ropæ partibus innumeri auditores conflue,, rent ,, quemadmodum Renatus (*a*) Moreau intemperantius exaggerat, ſed ea tamen, quæ Medicos Facultatis Pariſienſis ſollicitaverit, quos fatetur (*b*) Renatus Moreau ,, infenſos ,, illum habuiſſe & adverſos, ut qui ſine a,, nimi acerbitate cernere non poterant novum ,, hominem laurea doctorali non donatum, nul,, la in academia probatum, contra majorum ,, inſtituta in celeberrima totius regni civitate ,, docendæ Medicinæ provinciam adminiſtra,, re. ,, Quamobrem, ut a moleſtis ſe vindicaret. ,, cogitavit ſylvius de laurea doctorali a,, diſpicienda apud Monſpelienſes Medicos (qui ,, apud exteras regiones auctoritate & gloria ,, plurimum valebant) & anno vigeſimo nono poſt ,, ſequi mileſimun in Montem peſſulanum profectus, & ibi aliquandiu commoratus Doctoris honores & inſignia obtinuit anno 1530, vel 1531.

Haud me quidem fuit narrari a Renato Moreau, Doctore Medico Facultatis Pariſienſis, qui pleraque Sylvii Opera collegit, edidit, auxitque Auctoris vita, Sylvium mutato conſilio, neglectaque Doctoris Monſpeſſulani laurea, Lutetiam rediiſſe. Sed certus ſcio Renatum Moreau erraſſe tota via, & erraſſe ſcientem, quod utrumque paucis me probaturum confido, atque una eademque opera (*c*) reſponſurum votis, ſeu potius inſtigationibus Anonymi, cujus ſunt Criticæ illæ adnotationes in Dictionarium Petri Bayle, quæ in Editione Trivultienſi ſingulis extremis Dictionarii adjectæ ſunt.

Nam 1. Conſtat ex Actis Facultatis Medicæ Monſpeſſulanæ, *Jacobum Sylvium Diœceſeos Ambianenſis inſcriptum fuiſſe die 20 Novembris anni 1529, & elegiſſe in patrem*, (hoc eſt in futurum præſidem) *D. Schyronium*.

2. Conſtat ex Actis iiſdem, *Jacobum Sylvium factum fuiſſe Baccalaureum die penultima menſis Novembris anni 1529, præſide aut patrono Reverendo Medicinæ Doctore D. Johanne Schyronio*.

3. Conſtaret pariter ex illis Jacobum Sylvium ad Doctoratus gradum promotum fuiſſe, niſi Acta anni 1530 & annorum decem ſequentium jam dudum intercidiſſent. At vero quod diſerte non probant Acta Facultatis Monſpeſſulanæ, probant evidenter Acta Facultatis ipſiuſmet Pariſienſis, quibus conſtat ,, *Magiſtrum Jacobum Sylvium die 28. Junii anni 1532* ,, *Ma*,, *giſtro Huberto Coquiel Decano, ſupplicuiſſe* ,, quidem *pro Baccalaureatu* ,, ad quem videtur deinde admiſſus fuiſſe; ſed quibus ſimul conſtat illum nullum ulteriorem gradum in eadem Facultate neque petiiſſe, neque obtinuiſſe, & inter Licentiandos, Licentiatoſve nunquam connumerari, quod argumentum valentiſſimum eſt.

4. Imo vero, quod decretorium eſt, quibus conſtat expreſſe eum Doctorem Facultatis Monſpeſſulanæ fuiſſe, quippe in quibus legitur totidem verbis, ,, *die 27. menſis Januarii anni* ,, *1535, Magiſtro Tagaultio Facultatis Deca*,, *no, ſtatutum fuiſſe congregatis Doctoribus*, ,, *ut qui extra Scholas Medicinæ profitebantur*, ,, *poſſent deinceps legere in ſcholis, & mer*,, *cedem ſuorum laborum ibidem, ut & alibi*, ,, *a ſcholaſticis accipere. Hoc autem ſtatutum* ,, *eſt propter Johannem Fernel, qui legebat in* ,, *Collegio Cornuale, & Jacobum Sylvium Bac*,, *calaureum Scholæ Pariſienſis, &* * Doctorem ,, montis Peſſulani, *qui Medicinam profiteba*,, *tur in Collegio Tricquet*. ,,

Proinde recte ſentit Franciſcus Ranchinus, qui in *Catalogo Doctorum Monſpelienſium*, Jacobum Sylvium inter facultatis illius Doctores connumerat. Hallucinantur vero Johannes Riolanus qui *Antropographiæ L. 1. C. 19.* Renatus Moreau, qui in *Vita Sylvii* quam editis a ſe ejus Operibus præfixit; Guillelmus Duval, qui in *Hiſtoria Collegii Regii Franciæ*, gallice ab illo

(*a*) Renatus Moreau, in *Vita Sylvii*. (*b*) *Voyez* les Remarques du Tome V. au mot *Sylvius*. * Renatus Moreau, dum laudatum locum ex Actis Facultatatis ſuæ ipſe tranſcripſit in *Vita Sylvii*, verba illa duo *Doctorem Montiſpeſſulani*, quæ majoribns literis ſcripta ſunt, peſſima fide ſuppreſſit, ut negare poſſet Jacobum Sylvium ad Doctoris gradum in Facultate Monſpeſſulana promotum fuiſſe, atque ea de cauſa in Medicos, qui tunc temporis in Montepeſſulano profitebantur, & qui ipſo longe meliores erant indecore deblateraret,

illo conſcripta, aliique Pariſienſes Medici, qui paſſim fere omnes in ſtudio incumbunt, ut ſibi ac Facultati ſuæ Sylvium, adciſcant. Eſt autem mirandum a Medicis Facultatis Pariſienſis Sylvium, ex quo ad plures abiit, ambitioſe requiri, quem, dum viveret, illorum anteceſſores aſpere inſectati ſunt. Quid porro tamen? Quaſi vero plerique hominum ita non ſunt a natura comparati.

(a) *Virtutem in columem odimus,*
Sublatam ex oculis quærimus invidi.

Sed ut jam eo redeam, unde diverti, eodem tempore, quo Fernelius Medicinam docebat in Collegio Curioſolitico, ſed paucis ſtipatus auditoribus, Sylvius qui in Tricquetico profitebatur, diſcipulorum frequentia celebris fuit, ac tantam exiſtimationem privatis ſuis prælectionibus ſibi paravit, ut cum mortuo Rege Franciſco I. Vidus Vidius, Primus & Primarius Medicinæ Profeſſor in Collegio Franciæ Regio, in Italiam ſe recipiſſet anno 1548. ut narrabitur infra ad *annum* 1550. qui in ejus locum ſufficeretur nemo Pariſiis dignior habitus eſt, quam Sylvius. Hoc autem officium nedum ambivit ille, ut etiam ab Henrico II. oblatum diu recuſaverit, ac per duos annos obluctatus regium profitendæ Medicinæ munus non prius aggreſſus ſit, quam anno MDL.

Multa, tum de anno quo Sylvius deceſſit, tum de numero annorum quos vixit, Auctores variant. Obiiſſe eum dicunt (b) Sammarthanus & Geſnerus anno 1554. natum annos LXII. Narrant vero Nizaldus Paſchalis Gallus, † Arrivabenus, Burgenſis, *La Croix du Maine*, anno 1555. ætatis LXXVII. defunctum fuiſſe, quorum opinionum ideo potiorem eſſe duco, quod Alexander Arnaudus in Præfatione præfixa *Iſagoge in anatomicam partem Phyſiologiæ Hippocratis & Galeni*, quæ anno ipſomet 1555. edita fuit, ſcripto prodiderit Sylvium *jam decrepitæ ſenectutis* fuiſſe, cum mortem obiit, quod de Viro annorum 77. recte, ſed de Viro annos nato tantum 63. minus bene dici potuit.

Sylvius nullum quidem ſpecialem Librum edidit de lue venerea; ſed pleriſque ſuis Operbus varia interſperſit loca ad id morbi genus ſpectantia, quæ tanto magis dignus ſunt quæ adnotentur, quanta a doctiore Medico ſcripta certius patefaciunt qualis therapeia in Galliis primis morbi temporibus paſſim adhiberetur: Quod ut apertius innoteſcat, viſum eſt illa Sylvii Opera, ex quibus deſumuntur loca mox adducenda; eodem ordine recenſere, quo edita fuerunt.

Itaque I. Sylvius in lucem emiſit anno 1539. *Librum de ordine & ordinis ratione in legendis Hippocratis & Galeni Libris*, qui Lutetiæ excuſus eſt apud Andream VVechelum, *in* 8. in quo dum verſatur in enumerandis diverſis Medicinæ partibus, ait „ quoſdam ſcrupuloſius „ dividentes tot propemodum Therapeuticæ partes adſcripſiſſe, quot ſunt corporis partes & „ harum morbi, quales ſunt *Ophtalmice*, oculorum morbis proſpiciens; *Odontice*, dentium; „ *Cynanchice*, cynanchis; *Pleuritice*, Pleuritidibus; *Paracentice*, id eſt punctoria in Hydrope & Suffuſione; *Tomice*, id eſt inciſoria „ in Hernia; *Lithomice*, quæ calculum veſicæ, „ & ut docet Hippocrates, renum quoque exſecat; *Hedrice*, quæ affectibus ſedis medetur; *Arthritice*; arthritidibus; & quæ haud „ ita pridem inventa eſt miſeris mortalibus ægris *Hidrotice*, ſudatione (c) morbum ſeptentrionalem, quo non eſt peſtilentior alter, curans; ſcripta (d) a Jacobo Caſtrio, (e) Haſebrocano, Antuerpienſi Medico. Ne interim „ omittum *pergit Ille*, quæ annis circiter quadraginta ante hidroticem inventa eſt, *Aleipticen*, hoc eſt Unctoriam, quæ luem initio „ Hiſpanicam, nunc vero toti orbi communem „ & publicam, ipſa Elephantia multo ſeviorem, „ multis alioqui ſymptomatis illi ſimilem, curare conatur unguentis ex Argento vivo, & „ aliis quibuſdam: cujus quæſtus eſt longe uberrimus, ſibique adjunxit magna ex parte „ *Leptodiæteticem*, cum Ligni Guajaci decocto; „ & interdum *Thyamaticem*, hoc eſt ſuffitu „ quodam ex Argento vivo & ſulphure ſimul „ uſtis curatricem; cujus partis Aleiptices immenſa hodie volumina plena invenias, ut etiam parva urbe, atque adeo villa Aleiptes „ aliquis peritus & reunctor vivere etiam laute ſuo lucro poſſit, cum a dictis nuper therapeutices particulis, Ophthalmice, & ceteris aliis dicti Medici, jam inde a Galeni ætate vivant Romæ tantum & Alexandriæ & „ Pariſiis, & in aliis ſolum magnis urbibus; „ parvas vero ſæpe mutare cogantur.

II. Vulgavit Sylvius anno 1541. *Methodum medicamenta componendi ex ſimplicibus, quatuor Libris diſtributam*, quæ excuſa fuit Lutetiæ apud Andream Wechelum, *in* 8. cujus *Lib. II.* legun-

(a) Horatius, *Lib.* 3. *Od.* 24. (b) Vid. *apud Renatum Moreau* ſingulorum locu.

(b) Morbus ille Septentrionalis erat Febris Sudatoria ſeu Anglica, quæ tunc Britannia in Germaniæ loca mari Balticho finitima pervaſerat. Vid infra, *Artic. III.* (b) Jacobus ille Caſtrius ſcripſerat. *Epiſtolam de Sudore epidemiali, quem* Analicum *vocant, ad Medicos Gadenſes* quæ excuſa erat Antuerpiæ, anno 1529. *in* 8.

(c) Vel potius *Hacsbrocano*, hoc eſt, nato in oppido Flandriæ, quod *Haeſbrouc* vocatur, & non longe diſtat a Caſſeto, vulgo *Caſſel*.

leguntur ſequentia. „ Lignum Guaiaci, (quod „ vocant) Scabiem Hiſpanam tota ſua ſubſtan- „ tia ſanare quibuſdam videtur, cum tamen in „ eo ſapor ſit amarus & acer non invalidus, „ unde vim habet incidendi, tenuandi, tergen- „ di & purgandi, per quas facultates vacuat „ urinis, ſudore, vomitu, dejectione, inſenſi- „ bili tranſpiratu, putrem ex contagione ma- „ teriam: ſæpe tantum ſpirituoſam, cum re- „ cens eſt contagio, nec vehemens. & ſpiritus „ affici contumaces; ſæpe ſimul etiam humidam, „ cum in vaſa ipſa & corpus mali labes jam „ graſſatur. Cui corruptelæ niſi occurratur per „ alterantia & vacuantia, etiam in partes ſo- „ lidas impetus fit, eaſque putredo occupat, „ ferro ſæpe & cauterio tantum curabilis . . . „ Neque victus tenuis & tenuans, catapotia Æ- „ gidiana, (*fere eadem, ut opinor, quæ Pi- „ lulę Barbaroſſæ*) aut illitus ex Argento vivo, „ ſuffitus ex cinnabari factitia, vel herbarum „ digerentium & tenuantium decocta, (quæ „ ſunt alia hodie conſuetiſſima mali hujus re- „ media) ratione alia, quam corruptæ hujus „ materiæ totius vacuatione luem iſtam per- „ ſanant.

III. Prodiit poſt mortem Sylvii Lutetiæ anno 1555. *in* fol. apud Johannem Hulpeau illius *Iſagoge in Hippocratis & Galeni Phyſiologiæ partem anatomicam*, in cujus Præfatione ſequentia ſcripta ſunt de lue venerea „ Paulo ante no- „ ſtram ætatem, " inquit, *Sylvius*, dum de morbis novis verba facit, „ morbus maxime „ pernicialis & contagioſus, Elephantiæ ſym- „ ptomatum ſævorum magnitudine propinquus, „ Europam prius pervaſit ex Orbe novo inve- „ ctus, ut docte probat Manardus, ætate no- „ ſtra Medicus longe diligentiſſimus; nunc et- „ iam tenet Aſiam & Africam. Noſtra deni- „ que memoria, *pergit ibidem*, morbus neſcio „ quis ſudatorius ex Britannia in Germaniæ lo- „ ca quædam maritima pervaſit, acutiſſimus & „ corrupto cœli tactu epidemius magis, quam „ nuper dictus contagioſus, " ſcilicet quam lues venerea.

Ex allatis locis colligere facile eſt, ut modo dicta omittam, quæ a Sylvio de origine & natura morbi ſcripta ſunt, therapejam luis venereæ per illitus mercuriales in Galliis ab ipſo morbi ingreſſu non modo receptam fuiſſe, ſed etiam longe ante annum 1539 ita pervulgatam, *immenſa volumina illius plena eſſent*, & vix urbs ulla eſſet *tam parva, in qua Aleiptes aliquis peritus non occurreret*.

Joſephus Struthius, Polonus Poſnanienſis, Medicinæ tirocinium poſuit Patavii, ubi Doctor renuntiatus eſt, & ubi (*a*) *anno* 1635 *artem medicam ſtipendio Senatus Veneti publice profiteri* cœpit; de quo tamen (*b*) Nicolaum Comnenum Papadopoli dubitaſſe ſcio. Quamdiu autem profeſſorio munere ibi defunctus fuerit non liquet, liquet tantum anno 1540 adhuc illo functum fuiſſe, cum prima prodiit editio *Artis ſphygmicæ* ab illo conſcriptæ & Baſileæ eodem anno typis excuſæ, quippe dicitur Liber ille a Profeſſoribus Patavinis ita laudatus, ut intra paucos dies 800. exemplaria diſtracta fuerint.

Inde reverſus in Patriam medicinam cum laude Struthius factitavit Poſnaniæ, unde fit ut varia referat de pulſibus a ſe Poſnoniæ obſervata (*c*) in *Shaſco quodam, hiſtrione apud Andream, Comitem de Gorca, Virum inter omnes Poloniæ proceres primarium; & in viro provectæ jam ætatis Jacobo Broſovio, de Ordine Cruciferorum B. Virginis*.

Conſtat circa idem tempus (*d*) Struthium *Budam in Hungaria* evocatum fuiſſe * *a Regina Iſabella*, nempe uxore Johannis de Zapolia, Tranſylvaniæ Waivodæ, qui Rex Hungariæ electus fuerat anno 1526, poſt obitum Ludovici II. ſeu junioris, & filia Sigiſmundi I. Regis Poloniarum, & Bonnæ Sfortiæ: Imo etiam aliquandiu commoratum fuiſſe Conſtantinopoli (*e*) *apud Imperatorum, Turcarum, Sultanum Soluimanum*, quem ille *Sachum* dicit, ſed quæ fuerit commorationis cauſa, ignoratur.

Teſtatur (*f*) Starovolſcius, & cum Staravolſcio (*g*) Mercklinus & (*h*) Mangetus Sthruthium Archiatri munus obtinuiſſe in aula Sigiſmundi Auguſti, Poloniæ Regis, qui defuncto Patri Sigiſmundo I. ſucceſſit anno 1548.

Mortem obiit Struthius anno 1568, ætatis anno 58, ſecundum Starovolſcium, ſed contra cujus teſtimonium multa pugnat, nempe 1. Quod tunc Sthruthius, alienigena & vix annos 25 natus, a Senatu Veneto electus fuiſſet anno 1535 ad profeſſorium munus in Academia Patavina, doctiſſimis Viris refertiſſima, & *cui* ut (*i*) Struthius ipſe teſtatur, *Deus tot nationum ingenia erudiendi, expoliendique facultatem conceſſerat*. 2. Quod Struthius profiteatur ipſe in altera Libri ſui *De arte Sphygmica*, editione, quæ Baſileæ prodiit anno 1555, ſe (*k*) *in arte medica &*

ejus

(*a*) Sphygmic. Art. *Lib.* 1. *cap.* 1. *Et lib.* 2. *cap.* 4. (*b*) Hiſtor. Gymnaſii Patavini *Tom.* 2. *pag.* 219.
(*c*) Artis Sphygmicæ *Lib.* 2. *cap.* 4. (*d*) Ibid. * Quæ mortem opperiit anno 1558. (*e*) Ibid.
(*f*) In *Scriptorum Polonicorum* ἑκατοντάδι. (*g*) In *Lindenio renovato*.
(*h*) In *Bibliotheca Medica*.
(*i*) In *Epiſtola Nuncupatoria Tractatus de Arte Sphygmica* ad Scholam Philoſophorum & Medicorum Patavinorum, *Editioni Baſileenſi anni* 1555 *præfixa*. (*K*) Lib. 5. cap. 16.

ejus operibus verſandis conſenuiſſe, cum hoc anno 1555, vix apud quadrageſimum quintum ætatis annum attigiſſet, ſi reipſa annos 58. numeraverit anno 1568. quo mortuus dicitur. Verum utrumque hunc nodum expedire facile eſt, ſi fides adhibeatur, ut par eſt, (*a*) Epitaphio Struthii, quod Pomaniæ in templo majore legitur, & in quo diſerte ſcriptum eſt Shrutium obiiſſe anno 1568. natum annos 68. ſiquidem ea computatio allatis appoſite ſatisfacit.

Scripſit Struthius eruditum Tractatum de Pulſibus, cui ſequentem titulum adſcripſit.

Sphygmicæ artis, jam mille ducentos annos perditæ & deſideratæ Libri V. Baſileæ 1540. in 8.

qui iterum excuſus fuit ibidem anno 1555. iterumque anno 1602.

In hoc opere agit Struthius *Lib. IV. Capite* 35. *De morbi Gallici pulſu*, atque in *Morbo Gallico inveterato pulſus eſſe parvos, tardiores, rariores, languidos*, quorum cauſam deducendam eſſe arbitratur ex prædominio *frigidi & phlegmatici humoris*, quem putat *pabulum eſſe hydræ hujus Lernææ*. At vero contra ſtatuit, *quod ſi febricula accedat, ut ſæpe fit putreſcente eodem phlegmate crebriores tunc eſſe pulſus & celeriores, ſi licebit per facultatem.* Hæc autem utcumque exigua & vulgata, digna tamen viſa ſunt Aloyſio Luiſino, quæ Collectioni Venetæ anni 1566. inſererentur; unde factum ut in poſterioribus Collectionis illius editionibus, nempe Veneta altera anni 1599. & Lugduno-Batava anni 1728. reperiantur.

In illo Struthii libro obviæ occurrunt Obſervationes geminæ, quas referre non pigebit, licet ab inſtituto alienæ ſint. Altera quidem probatur lætitia immodica mortem inferri poſſe. *Nos ipſi comperimus*, (*b*) inquit Struthius, *Matronam in Polonia nobilem, provectæ jam ætatis, cum filium cerneret ad ſummam dignitatis gradum evectum, ſtipatum caterva Magnatum, qui eum honoris cauſa comitabantur, præcedebant, & ſequebantur, præterire in æquo ædes ſuas, præ lætitia viribus fuiſſe deſtitutam & poſt complures dies mortuam.* Cujus rei exempla leguntur apud Valerium Maximum, *Lib. IX. Cap. XII. artic. II. & III.* Indicatur vero altera pulſum arteriarum ex amatorio pathemate magnopere variare. (*c*) *Memini*, inquit Ille, *me jam olim pulſus amoris primum experimentum feciſſe in uxore cujuſdam Viri nobilis, quam ſubolfeceram adulteri amore fuiſſe correptam, ſed neſcivi quis eſſet. Cum aſſiderem quadam die ei fœminæ, cœpi de induſtria percunctari res plurimas ab ea, quarum cognitio ad curandam eam... videbatur eſſe neceſſaria: interim vero manum ejus adtrectabam & tangebam arteriam interpolatim. Inſinuavi etiam mentionem multorum hominum coram ipſa, quos nominatim recenſebam. Cum vero inter ceteros nominavi eum, quem ipſa deperibat, cœpit illico pulſus variari, ac ex naturali fieri multo minor, celerior, crebrior & languidior; ſed in iis omnibus inæqualiter, commutans ſine ullo ordine pulſus parvos in magnos, debiles in languidos, & viciſſim hos in illos, ſimiliter & celeres in tardiores, crebriores in rariores & ei contra. Perſeveravit vero ea pulſuum immutatio aliquouſque nec cito deſiit. Ac ergo*, pergit Ille, *cum conjectura ſum aſſecutus illum ipſum fuiſſe ejus adulterum, ad cujus commemorationem ipſa tantum expavit & pulſus perturbavit.* Non diſpari artificio narrant (*d*) Eraſiſtratum magni nominis Medicum olim ex pulſu detexiſſe quanta animi impotentia Antiochus Strathonicem deperiret, ſocrum ſuam, uxorem Seleuci Nicanoris Regis Syriæ.

Refert (*e*) Tullius ſe *neminem cognoviſſe Poetam, qui ſibi non optimus videretur.* Idem ſi non de cunctis Medicis, quod nefas, at certe de Struthio vere dici potuit, qui de ſuorum præſagiorum veritate ſibi plaudit ipſe κυδιόων, tanquam certiſſimns Medicinæ vates, & (*f*) *Phœbo digna locutus.* (*g*) *Notum eſt*, inquit, *lippis & tonſoribus mea Prognoſtica vera eſſe ubique, ut abierit in Proverbium apud multos Quem Struthius morti adjudicat, moriendum eſt illi certo; cui ſalutem promittit, evadet.*

Non celat ille artis præcepta, unde ſua capiebat morborum præſagia, & quibus ait *Lib.* 1. *Cap.* 1. „*ſe acceptum referre quidquid ipſe auctoritatis apud populares ſuos & exteras nationes, quidquid invidiæ apud æmulos*, quidquid opum & divitia-

(*a*) Apud Nicolaum Comnenum Papadopoli. *Hiſtor. Gymnaſ. Patavini Tom.* 2. *pag.* 219.
(*b*) Lib. 4. Cap. 13.
(*c*) Ibid. Cap. 14.
(*d*) Plutarch. *in Demetrio*. Valerius Maximus. *Lib.* 5. *Cap.* 7. Appian. in *Syriacis*. Galenus, *De praecognitione* ad Poſthumum, *Cap.* 6. &c.
(*e*) 5. Tuſculan. 63. (*f*) Virgil. 6. *Æneid.* 662.
(*g*) Artis Sphygmic. Lib. 5. *Cap.* 16.

„ tiarum adeptus eſt, quibus ſe abundare, ne „ Dei beneficio ingratus eſſe videatur, inficias „ ire non vult.„ Sed hæc præcepta neque nova ſunt, neque tanti ponderis, ut hinc fatidicas ſuas præſagitiones certiſſime deducere potuerit, atque illam ſibi comparare celebritatem, de qua gloriatur.

Ceterum nomen illud, *Struthius*, Στρύθιος, quod Auctor ſibi adoptavit, pro more ſua ætate recepto, Græcum eſt, ac *Paſſerem* ſignificat, ſeu potius id quodcunque ad Paſſerem pertinet & *Paſſerinum* latine dici poteſt, unde fit ut nullus dubitet, quin Polonice vocatus ille fuerit nomine, quod ad eadem ſignificationem alluſerit.

Dionyſius Fontanonus, Monſpeſſulanus, florebat in Montepeſſulano anno 1526. Obiit poſt annum 1544. De eo plura in Hiſtoria noſtra Scholæ Medicæ Monſpeſſulanæ brevi edenda. Notari velim hunc alterum eſſe Medicorum Gallorum, qui de lue venerea ſcripſerit.

Practica Medica, ſive de morborum internorum curatione Lib. IV. in lucem dati a Johanne Renerio, Lugduni anno 1550. in 8.

Libro primo hujus Operis, *Capite octavo*, quæſtio eſt de *Cephalalgia a Morbo Gallico*, ad cujus curationem Fontanonus proponit, 1. Alterantia & purgantia multigena, 2. Decoctum ligni ſancti potandum per aliquot dies. 3. Emplaſtrum ex multis conſtans remediis, ſed præſertim ex emplaſtro nobili Johannis de Vigo, cui ineſt Mercurius, quo *in alutam extenſo fingitur pileolus capiti dolenti ſuperponendus*.

Notandum eſt *Dionyſium Fontanonum*, *Monſpelienſem*, inter Medicos ætatis ſuæ haud incelebrem, & tum *Practica* ſua *medica*, quæ pluries typis excuſa eſt, tum Bibliographorum ferme omnium teſtimonio notiſſimum, dici per errorem in Editione Lugduno-Batava Collectionis Aloyſii Luiſini, *Dionyſium Fontaninum*, *Monſpudienſem*. Sentio probe hoc mendum typographorum incuria irrepſiſſe, ſed de errato ideo monere viſum eſt, ne Medici, quibus in manus Editio Batava venerit, recentioris editionis Auctoritate in errorem inducantur.

Nicolaus Michel, Doctor Medicus, Decanus Facultatis Medicæ Pictavienſis, Tractatum Alfonſi Ferri, quem gallice vocat *Ferrier*, ſed ſatis inepte, gallicum fecit, ſcholia ſingulis Capitibus adjunxit, verſionem ſuam excudendam curavit Pictavii cum hac inſcriptione.

De la adminiſtration du Sainct Bois, en diverſes formes & manieres, contenues en quatre Traitez: Enſemble la forme de miniſtrer du vin, fait par Alfonſe Ferrier Neapolitain, docte Medicin & premier Chirurgien du Pape Paule tiers, Traduict de Latin en Francoys par Meſſire Nicoles Michel, Docteur & Doyen en la Faculté de Medecine à Poictiers; Avec aulcunes briefves ſcholies, de nouveau inſerées es lieux les plus difficiles, non encore imprimées. On les vend à Poictiers, a l'enſeigne du Pelicam, MDXL. In 12. Imprimé à Poictiers par Jehan & Enguilbert de Marnef, freres demourans à l'enſeigne du Pelican.

Interpres verſioni ſuæ præpoſuit Epiſtolam ad Chirurgos Pictavienſes, quos *charos amicos*, & *fratres ſuos* vocat, in qua ſequentia notatione aliqua digna ſunt. Placuit autem ideo illa idiomate ipſo gallico priſco, quo ſcripta erant, referri, ne quid orationis vehementiæ & acrimoniæ, additum eſſe videri poſſit.

„ Ce, mes freres, m'a incité vous præſenter ceſtuy profitable livre de language latin en maternel francoys, à cauſe que le laps „ du temps a immué les choſes, car comme „ du premier (*a*) la Medicine fut en tout „ conduicte par meſmes hommes, la manuelle „ operation a eſté laiſſée à aucuns mediocrement doctes, qui par ce ſe ſont appellez Chirurgiens, ainſi que voyons les Oculiſtes, Tireurs de dents, Reparateurs de fractures & „ dislocations, Inciſeurs de la veſſie, & autres „ ſemblables œuvres diſſonantz à noble art.„

„ II. Le mal de Naples eſt traité par gens, „ qui n'ont apris fors vuyder les bources & „ operans ſans art, gens incogneuz & eſtrangiers, recueillantz grands profitz de ce qu'ilz ignorent .... Et à preſent ſont en admiration telz monſtres, voyre les viles femmes „ & cantonnieres, tyriacleurs & coureurs, „ qui veulent avoyr bruyt d'ung ſeul, que „ nature aura cure ou fortune, & en auront „ occis cent, aulcuns en brief eſtouffez, aultres puys avoir longuement ſouffert la tyrannie de ces feſtinateurs, periſſent en grand „ douleur & angoiſſe.„

„ III. N'eſt celluy digne de nom de Medecin, qui n'a aprins les deux voyes, qui ſont „ les deux inſtrumens de l'art (dict Galen), „ car la Medecine eſt (*b*) ung manteau de „ raiſon, fourré d'experience, & convient au „ Medecin les deux apprendre, ung aprez l'autre ſans confuſion, & les joindre, où la „ choſe le requiert.

„ IV.

(*a*) Galenus, 6. *Therap.* (*b*) Galenus, 2. *Therap.*

„ IV. Tant d' abuz (mes freres) ont eſtè
„ commis en la cure de ce mal , qu'on eſt
„ injurié eſtre appellé *panſeur de groſse verole*; non que ce ne ſoit vraye diſcipline apollinée , mais pour les abuz qu'ont commis
„ telz intoxiquateurs , qui par doulx language
„ envenimemt premier les aureilles , puys la
„ bource , finablement le corps.

Prodiit iterum Liber idem Pictavii apud eoſdem anno 1546 , auctus nova Diſſertatione ad calcem adjecta ſic inſcripta.

„ Pour noſtre Ferrus avons à répondre à
„ aulcuns Cavillateurs , (ainſi qu' avons
„ promis au commencement du quatriéme
„ Libre) autrement de ſinguliere érudi-
„ tion.

in qua Alfonſum Ferrum ab iniquiore cenſura Antonii Galli conatur vindicare , cujus Liber *de ligno ſancto non permiſcendo* in lucem emiſſus fuerat Pariſiis , anno 1540 , eodem circiter tempore , quo prior editio Tractatus Alfonſi Ferri a Nicolao Michel gallice verſi.

Antonius Gallus , Pariſinus , Doctor Medicus Facultatis Pariſienſis.

„ De ligno ſancto non permiſcendo : Idem
„ in imperitos fucatoſque Medicos . Pa-
„ riſiis , apud Simonem Colineum , Pariſiis
„ 1540. in 8.

Hoc Opus Capita ſex complectitur , quorum *primo* agitur de natura & origine morbi , quem Auctor *luem Hiſpanicam* vocat ; *duobus* ſequentibus de Hydrargiro & Hydrargyri uſu ad curationem morbi illius ; *tribus* ultimis de natura , indole & adminiſtratione ligni ſancti , quod *remedii genus admixtionem nullam recipere* contendit in *ſexto* , unde factum ut Tractatus inſcriptus fuerit *de ligno ſancto non permiſcendo*.

Gallus , dum de uſu hydrargyri diſſerit , multa proponit præparata ex hydrargyro , quæ interne adhiberi poſſunt , ut *Cinabrium* , quod a Serapione cognitum fuiſſe ait ; *Præcipitatum rubrum* , a Johanne de Vigo *Mercurium rubrum* , a Nicolao Maſſa *Pulverem angelicum* dictum ; denique „ Præcipitatum rubrum ſolare , quod ab amico quodam Alchimiſta (ut vulgo vocant) magnis profecto precibus ſe vix extorſiſſe narrat.

At vero aperte cogitetur mercuriales illitus interno uſui præparatorum ex hydrargyro multum præſtare , quorum tamen pravos effectus non diſſimulat. „ Linimentis , *inquit* , injiciendum eſt Hydrargyron , lavacro (*lotione*) vel
„ illo ſublimatu (*revivificatione*) præparatum ,
„ aut ſimpliciter etiam quodvis exanimatum
„ (*extinctum oleo Amygdalarum amararum* ,
„ *aut jejuni ſaliva*) licet ipſum non ignorem
„ haud levi injuria ſic curatos afficere , ut
„ morbo favere potius , quam eum amoliri interdum videatur . Siquidem noxis innumeris
„ fatigare conſpicitur ; hoc enim gingivæ ſolvuntur , ac propemodum exeduntur ; tonſillæ
„ tument ; labant dentes ; ori tetrum halitum
„ parit , viſum ſuffundit , obeſt auribus , tremula reſolutaque membra detinet , oſſa corrumpit , pulmones denique tabefacit , principeſque omnes partes inficit & oblædit. Quapropter temeraria multis putatur hæc medicina ,
„ nec minus ipſo morbi impetu reformidanda ,
„ ſine qua tamen Patrum memoria neminem
„ unquam rectæ ſanitati reſtitutum conſtat.
„ Nam ut in quibuſdam forte felici ſucceſſu
„ non ſit reſponſum curantis vel imperitia , vel
„ decumbentis vitio , vel certe mali pervicacia , innumerabiles tamen hoc uno remedio
„ curatos , nullo relicto veſtigio , cognovimus ,
„ ut plane Amuletum hujuſce luis credi oporteat , quaſi Antipharmacon Alexiterion . „ Nemo autem abſque uno hoc auxilio ſanitati redditus eſt , niſi poſtmodum ligni ſancti ope divina , cujus efficaciam in profliganda radicitus lue Hiſpanica mirum in modum ille deprædicat , modo cum ligno , dum decoquitur , nihil quidquam permiſceatur , in quo Alphonſi Ferri opinionem aperte impugnat.

Palam eſt ex Henrico Garetio Antonium Gallum & Pariſiis Medicinam feciſſe , & inter Pariſienſes Medicos celebrem fuiſſe . (*a*) Narrat enim ille Petrum Bruheſium , Medicum Eleonoræ , Chriſtianiſſimæ Francorum Reginæ , & Caroli V. Imperatoris ſororis , in Belgio poſt obitum Franciſci I. cui nupſerat , degentis , Lutetiam ad Antonium Gallum , Jacobum Sylvium & Johannem Fernelium ſcribere juſſum eſſe , ut eorum conſilia exquireret de adverſa valetudine * Ludovici a Flandria , Domini Prati , arthritide vaga & anomala dudum laborantis.

Idem liquet ex Roberto Lyonnet , Anicienſi , qui in *Epiſtola nuncupatoria Diſſertat. De Morbis hæreditariis* , ubi celeberrimos omnis ævi Medicos Pariſienſes enumerat , Antonii Galli mentionem facit , quaſi Fernello ſupparis.

(*a*) Paracelſus in Epiſtolas de Morbis Articularibus.

* Ludovicus ille a Flandria , Dominus Prati , id eſt , *de Praet* , erat Eques Velleris aurei , Hollandiæ Gubernator primus Cubicularius Imperatoris Caroli V. ſummuſque Fiſci præfectus , atque pronepos Ludovici , filii nothi Ludovici III. Comitis Flandriæ. *Vide* l' Hiſtoire Genealogique & Chronologique de la Maiſon de France , & de Grand Officiers de la Couronne. *Tomo II. pag.* 767.

ris. Conſtat autem ex Theoderico de Hery (*a*) Antonium illum Gallico nomine dictum fuiſſe le *Cocq*, ut ille Paſchalis Gallus, qui *Bibliothecam Medicam* ſcripſit, nomen habuit *Paſchal le Cocq*, qua de re vide (*b*) Citeſium.

Hic autem Gallus idem ipſe eſt, qui, ut ferunt, (*c*) in conſilio Medicorum de reſtituenda valetudine Franciſci I. Galliarum Regis lue venerea infecti, cum Fernelius uſum ſuaderet ſuæ Opiatæ anti venereæ, cui plurimum, ſeu ut verius dicam, cui nimium fidebat, contra tenuit inunctionem mercurialem præferendam eſſe, in hæc verba erumpens: *Inungatur*, ſeu ut ipſiſſimam vocem uſurpem, *Frottetur, ut viliſſimus quiſque e ſuo regno, cum nec diſpari modo contaminatus fuerit*, quam tamen loquendi libertatem aiunt a Rege haud iniquo animo latam fuiſſe.

Remaclus Fuchſius, Limburgus, Frater (*d*) Gilberti Philareti, *Canonicus fuit ad ſanctum Paulum Leodici*, ubi deceſſit anno 1586, vel ut alii volunt 1587, 12. Calendas Januarii.

Præter alia Opera conſcripſit Librum de lue venerea cum ſequenti inſcriptione.

„ Morbi Hiſpanici, quem alii Gallicum, alii „ Neapolitanum appellant, curandi per ligni Indici, quod Guaiacum vulgo dicitur, decoctum, exquiſitiſſima Methodus: „ in qua plurima ex veterum Medicorum „ ſententia, novi morbi curationem magis „ abſolutam, medica theoremata excutiuntur. Auctore Remaclo F. Limburgenſi, „ Pariſiis apud Chriſtianum VVechelum. „ MDXLI. in 4.

Gualtherus Hermannus Ryff Argentoratenſis Poliatros, qui (*e*) *ab obitu Hieronymi Braunſchvveig* ſive Brunſvvicenſis, *Medici* non incelebris, *in illius ſucceſſit locum*, edidit Argentorati Librum ſequentem, anno 1541.

„ Neu erfundne und brevvahrte artzney, „ nicht allein die Frantzoſen oder boſen „ blattern, ſunder auch andere ſchvvere „ Kranckheit, durch den gebrauch des Indianiſchen holtz, Guaiacum, oder Frantzoſen holtz zu heylen. Strasburg. 1541. „ in 8.

„ Id eſt, Nuper inventa & utilis Medicina „ ad curationem non modo Morbi Gallici „ ſive puſtularum malignarum, ſed etiam „ multorum aliorum morborum, per uſum „ ligni Indici, Guaiaci dicti ſive Ligni „ Morbi Gallici, Argentorati, 1541. „ in 8.

Libri illius quatuor ſunt partes: In I. De natura, viribus, electione & præparatione ligni Guaiaci: II. De adminiſtratione decocti ex Guaiaco ad diverſos morbos; III. De Morbo venereo ſive Gallico, & de efficacia Guaiaci ad illius curationem: IV. Demum de uſu vini in decoquendo Guaiaco. Unde facile colligere eſt hoc Opus, quod Gualtherus Hermannus Ryff quaſi ſuum edidit manifeſto plagio, ipſiſſimum eſſe Tractatum in quatuor libros diſtributum, *De ligni ſancti multiplici medicina & vini exhibitione*, ab Alfonſo Ferro ſcriptum, & typis excuſum, primo Romæ, anno 1537; deinde Baſileæ, anno 1538; & de quo ſupra *Pag.* 669. mentionem fecimus ad *annum* 1537.

Haud inanis eſt conjectura eumdem Gualtheri Hermanni Ryff librum iterum Baſileæ typis commiſſum fuiſſe anno 1559, cum ſequente (*f*) inſcriptione.

Frantzoſen Cur vermittelſt des Guaiaci, Baſel, 1559, in 8.

Id eſt, *Morbi Gallici Curatio ope Guaiaci*. Baſileæ, 1559. in 8.

Ceterum Liber ille inter cetera Opera Gualtheri Hermanni Ryff, a Simlero, Spachio, Gallo, Schenckio recenſetur: Omittitur vero a recentioribus Bibliographis Lindenio, Mercklino & Mangeto, unde liquet quam negligenter iſtiſe geſſerint in enumerandis libris germanice ſcriptis.

Leonhartus Fuchſius, (*g*) Wemdingenſis in Rhætia, natus anno 1501, Philoſophiæ & Medicinæ ſtudio operam dedit Ingolſtadii, ubi doctoris Medici gradum obtinuit anno 1524, & Profeſſor Medicinæ conſtitutus eſt anno 1526. Onoltzbachium accerſitus fuit anno 1528, ab Illuſtriſſimo Principe Georgio, Marchione Onoltzbachienſi, ad Medicinam in aula ſua exercendam; ſed inde Ingolſtadium rediit anno 1533, ad Profeſſorium munus revocatus, quo tamen defungi ei non licuit, ubi primum compertum eſt Lutheranæ religioni illum nomen addixiſſe. Itaque regreſſus Onoltzbachium, Archiatri dignitatem & officium habuit in aula Marchionum Brandeburgico Onol-

(*a*) *Methode curatoire de la Maladie Vénérienne*. Pag. 17.
(*b*) Ad calcem Tract. De *dolore colico Pictonico*, *Pag.* 234.
(*c*) *Lettres de Gui Patin*. Tom. 1. Let. 237. (*d*) Valerius Andreas, in *Bibliotheca Belgica*.
(*e*) Johannes Georgius Schenckius, in *Bibliothec. Medic.*
(*f*) In Catalogo Librorum VVolffgangi Mauritii Endteri, qui *Indici Decuriæ* 1. & 2. *Ephemerid. Germanicar.* poſtponitur.
(*g*) Ex *Oratione funebr*i Leonharti Fuchſii, a Georgio Hizlero *habita*, & *Operibus Fuchſii præfixa*, in editione Francofurtenſi *anni* 1609.

Onolzbachienſium, donec anno 1535 publicus Medicinæ Profeſſor ab Ulricho, Duce Wirtembergico, inſtitutus fuit in Academia Tubingenſi quam ſpartam coluit ad extremum uſque vitæ terminum, nec obtemperare voluit Coſmo Medicæo, a quo optimo ſtipendio in Piſanam ſuam Academiam invitabatur. Obiit ann. 1566, ætatis 65.

Fuchſius inter Opera alia diverſi generis, duo ſcripſit, in quibus occaſionem nactus eſt diſſerendi de morbo Gallico, nempe *Paradoxorum Medicorum lib.* 3. qui Baſileæ excuſi ſunt *apud Johannem Bebelium*, anno 1535, *in fol.* & *de ſanandis totius humani corporis, ejuſdemque partium, tam externis, quam internis malis, lib.* 5., qui Baſileæ *apud Johannem Oporinum* prodiere anno 1542. *in* 8.

In *Priore* contendit, *Lib.* 2. *cap.* 17, contra Symphorianum Campegium & Sebaſtianum Montuum morbum Gallicum novum eſſe: anno „ a „ Chriſto nato 1493 apud Neapolim primum irrepſiſſe: A Lichene & impetigine omnino „ diverſum eſſe.

In *Poſteriore* ſtatuit, *Lib.* 5. *cap.* 40. „Morbum Gallicum novum eſſe, omnique ævo „ priore incognitum: Si recens ſit, levioribus „ ſæpe tolli remediis,“ quæ paucis proponit: „ Quod ſi vero is morbus jam longo tempore „ corpus infeſtavit, ad ligni uſum, quod barbara gens, quæ nobis illud tranſmittit, vernacula lingua *Guaiacum* appellat, confugiendum eſſe,“ cujus adminiſtrationem breviſſime explicat.

Ad calcem ejuſdem Capitis legere eſt in Editione Francofurtenſi anni 1604, quæ præ manibus eſt, „ multos eſſe qui hodie, (hoc eſt, „ *tempore quo ſcribebat Auctor*) in curatione „ hujus morbi non ſolum ligno Guaiaco, verum „ etiam radice Chinæ & Sarſa-parilla non infeliciter utuntur, ſed ſe probare non poſſe „ eorum ſententiam, qui inunctiones ex Argento vivo & id genus aliis confectas uſurpant, nam etſi vitium hoc tollunt, tamen, „ *pergit Ille*, ita corporis vires perturbant, „ ut non ita multo poſt in longe deteriores „ morbos labantur“: Quæ verba non occurrunt in Collectione Aloyſii Luiſini, cui Caput hoc ex laudato Fuchſii libro inſertum eſt, neque ſatis ſcio omiſſane in Collectione Veneta Auctorum Aphrodiſiacorum, an addita fuerint in Francofurtenſis Editione Operum Fuchſii.

Michael Angelus Blondus, Italus, *militavit* (*a*) ut ipſe ait, *pleriſque annis ſub diſciplina Auguſtini Niphi*, hoc eſt, eo præceptore & magiſtro diu uſus eſt.

Scripſit Tractatum *de Origine morbi Gallici, deque ligni Indici ancipiti propterea*, qui anno 1542, in 8. Venetiis excuſus fuit a Johanne Antonio, & Petro de Nicolinis ad calcem Tractatus *de partibus ictu ſectis citiſſime ſanandis, & medicamento aquæ nuper invento*. Proſtat uterque Tractatus in Collectione Tigurina *Scriptorum optimorum de Chirurgia*, a Conrado Geſnero editorum, anno 1555. *in fol.*

Liber ille *de origine morbi Gallini* brevis eſt, nullo ordine digeſtus, & ita obſcure ſcriptus, ut vix licet interdum Auctoris ſenſum aſſequi.

I. Ait morbum Gallicum antiquitus notum fuiſſe, quandoquidem „ Hippocrates & Galenus „ ſcripſerunt de omni ſpecie morborum, quibus humanum corpus ſubjicitur .... Antiquum „ ergo ſymptomata hoc, quod omnes etiam aſſerunt, qui de Lepra, Serpigine, Herpete, „ & ſimilibus ſcripſerunt, ut eſt Ægineta, aut „ etiam Cornelius (*Celſus*), qui de Elephantia .... Non dicamus, *inquit*, morbum ab „ Indis transfertaſſe ad nos, quoniam fatuitatem profitebimur dicentes.

II. Confitetur ſe uſum fuiſſe *juribus Indici ligni* (Guaiaci) in Syphiliticis, ... *qui omnes præ tenui victu & inſubſtantiali potu tenuiſſimi & exangues deveniebant; ſed cum arbitrabatur liberos eſſe, .. tamen priuſquam luna complebat orbem ſuum, pleroſque comperiebat in graviorem recidiſſe morbum.*

III. Proponit ad curationem, 1. *Regimen vitæ in ſex rebus non naturalibus*. 2. Remedia quædam ex alterantibus vulgaribus quæ mutuatur, ut ipſe refert, *a Johanne Almenar Doct. Hiſpano*, vel *ab Auguſtino Nipho*. 3. Pilulas mercuriales quaſdam ex Mercurio crudo, moſcho, theo & ſcammonio confectas. Dicit *id remedii genus fuiſſe præſtans medicamen Barbarorum, quo ipſe* (*b*) *Teucrorum Rex frequenter uſus ſit*. Quem autem Rege illo Teucrorum intelligat vix ſatis capio, niſi forſan eo nomine deſignet Chairadinum Barbaroſſam Regem Algerii, de quo ſupra *Lib.* 2. *cap.* 7. & *lib.* 5. ad *annum* 1537, qui ſi non iiſdem, at certe haud valde diſparibus pilulis utebatur. 4. *Præſidium*, ut ille loquitur, *quoddam familiare*, ſeu *cæleſte ex Pilulis de Hermodactylis majoribus cum parva portiuncula* præcipitati Mercurii rubri, cujus peculiarem quemdam proceſſum proponit, 5. Denique ad diſcutiendos dolores artuum, delendos tumores, exſiccandas puſtulas cutaneas &c. innumera profert unguentorum & cerarum genera, inter quæ plurima Mercurium admittunt, ſed nullomodo explicat, nec qua cautione

(*a*) In Libro *de origine Morbi Gallici*. (*b*) Sic Henricus VVolver, in *Chronic. Archiepiſc. Bremenſ.* circa annum 1480. ſcripto, quod exſtat in *Tom. II. Collect. Henrici Meibomii*, ait *Turcas in Latino dici Teucros*. Sic etiam Marcellus Cumanus, *Obſervat.* 14. Turcas *Teucros* vocat.

adhiberi illa debeant, nec quid ab illorum uſu metuendum ſit.

Arguitur Blondus a Johanne Georgio Schenckio (*a*) *in ſuum Tractatum pleraque remedia tranſtuliſſe ex Tractatu Auguſtini* Niphi *de eodem morbo*. Sed falſus eſt Schenckius: Neque enim ullius unquam exiſtit Tractatus Auguſtini Niphi *de Morbo Gallico*, ut ſupra probatum eſt ad *annum* 1534; quem Blondus compilare potuerit. Si qua ergo a Nipho mutua ille habuit, ut ipſe ſe multa habuiſſe ultro confitetur, hæc accepit ab ore Niphi docentis, *ſub cujus diſciplina pleriſque annis militaviſſe* honori ducit.

Aloyſius Lobera, Abulanus, hoc eſt, ex civitate Abula, quæ nunc *Avila* vocatur in vetere Caſtilla, Medicus fuit Caroli V. Imperatoris & Regis Hiſpaniarum: Scripſit hiſpanice circa annum 1544. Librum *De quatuor ægritudinibus aulicis*, inter quas recenſet Morbum Gallicum, neque ſane mirum, cum (*b*) teſte Gaſpare Torella morbus ille in ulteriori Hiſpania *morbus Curialis* vocetur, *eo quia Curiam inſequitur*.

Hæc eſt Libri illius inſcriptio:

Libros de las quattro Enfermedades Corthesanas, que ſon Catarrho, Gotta, mal de Piedra, y mal de Buas, por el Doctor Luis Lobera de Avila. En Toledo, 1544, quem Italicum fecit, ediditque Venetiis Petrus Laurus, anno 1558. *in* 8.

Hinc excerptus eſt Tractatus *De Morbo Gallico* Collectioni Aloyſii Luiſini inſertus, qui *Capita ſeptemdecim* continet, ubi Auctor affirmat (*d*) *Morbum ignotum fuiſſe Veteribus cum nulla ejus indicia attulerint*. Inde vero explicat morbi curationem triplicem, potu decocti ligni Guajacani, uſu inunctionum mercurialium, & ope ſuffumigiorum; ſed unicuique cenſet præmittendam eſſe præparationem cum purgantibus, alterantibus, temperantibus. Exiſtimat autem potum decocti Guajacani ceteris præſtare; uſum vero ſuffumigiorum plerumque gravioris eſſe periculi. Sub finem pauca addit de uſu radicum Chinæ.

Id autem in primis notatu dignum videtur, quod Lobera velit inunctiones aliquando per intervalla fieri: *Si ægritudo*, inquit, *ingens fuerit, ægroto imbecillo exiſtente, unctionem alternis diebus fieri probaverim, interpoſita etiam quiete abſque unctione per biduum, interim alimenta optima offerendo*.

Andreas *Veſalius*, Bruxellenſis, ſic dictus a VVeſalia Cliviæ Civitate unde familia Andreæ oriunda fuit, natus eſt Bruxellis anno 1514, patremque habuit cognominem, qui Caroli V. Imperatoris medicamentarius fuit.

Humaniores literas doctus eſt Lovanii, deinde Lutetiæ in Medicina audiit Johannem Guntherium, Andernacum, & Johannem Fernelium, ſed præcipuum (*a*) *præceptorem habuit Jacobum Sylvium*, Ambianum, *eruditiſſimum & celeberrimum artis medicæ Profeſſorem*, de quo ſupra *Pag*. 683, *a quo inſtitutus*, *ingenio duce & labore ad ſumma mox pertigit*. Quin etiam nuperi Editores Operum Veſalianorum quæ prodiere recuſa Lugduni-Batavorum anno 1725. atteſtatur, quod a ceteris Bibliographis omiſſum fuit, Veſalium *Monſpeſſulanam quoque Academiam cum Tagaultio commilitone coluiſſe*.

Narrat ipſe (*c*) Veſalius, ut oſtendat quam cupide Anatomiæ ſtudio incubuerit, ſe „ Pariſiis in Innocentium cœmeterio horis multis „ oſſa lubenter verſaviſſe; oſſium videndorum „ gratia ad Falconis Montem adiiſſe, ubi ſe„ mel cum Sodali quodam tot interfectorum „ canum pænas quaſi dedit, *a moloſſis vix non* „ *devoratus*; Lovanii ſceleto ſibi parando me„ dia nocte oſſa ex palo ſumſiſſe; Judicibus „ moleſtum fuiſſe, ut hoc aut illo ſupplicio ho„ mines necari curarent, ſive in hoc aut illud „ tempus ſuis ſectionibus opportunum conſerva„ rent; in cubiculo aut e monumentis, aut „ publicis ſuppliciis data corpora, etiam ſepti„ manis aliquot aſſervaviſſe &c.

Cave tamen putes hæc omnia de eo tempore intelligenda eſſe, quo Veſalius Pariſiis Medicinæ ſtudio operam dabat. Nam præterquam quod nonnulla ſunt, quæ Lovanii acta dicuntur, refert ipſe Veſalius ſe Lutetiæ Pariſiorum canum tantum anatomiæ incubuiſſe; humanum cadaver nullum ſecuiſſe; imo neque ſectionibus ullis humanorum cadaverum, niſi duabus tantum, interfuiſſe. *Cum a Gallica expeditione veniſſem*, (*c*) inquit Ille, hoc eſt anno 1537, a quo tempore Lutetiam non redii, „ a Co„ mitiſſæ Egmondanæ Medico rogabar, ut no„ bilis cujuſdam puellæ, annos natæ duode-
„ vi-

(*a*) *Bibliotheca Medica*, in voce *Auguſtinus Niphus*.
(*b*) De dolore in pudendagra.
(*c*) Cap. 1.
(*d*) Valerius Andreas, *in Bibliotheca Belgica*.
(*e*) In Epiſtol. *de radice China*. Pag. 97. verſ.
(*f*) Epiſtola *de radice China*, pag. 72. verſ.

„ viginti, diſſectioni adeſſem.... Cum hujus ſe-
„ ctionem Tonſor imperitiſſimus aggrederetur,
„ manus ab opere continere nequivi, qui alius
„ nunquam ſecanti, a duabus quas primum Pa-
„ riſiis vidi, rudibus & ante triduum in Scola
„ abſolutis ſectionibus, adſtiteram.

„ Meruit, ut modo diximus, tanquam Chirurgus & Medicus, in bello Gallico, quod Carolus V. Imperator, movit adverſus Franciſcum I, Gallorum Regem, anno 1535. Sed ea, quæ narrat ipſe de Medico Comitiſſæ Egmondanæ, cujus conſuetudine uſus eſt dum ab expeditione Gallica rediret, aperte ſignificant Veſalium non irruptioni Copiarum imperialium in provinciam, quæ Carolo V. tam male ceſſit, ſed irruptioni alteri in Picardiam interfuiſſe, quæ non multo melioribus auſpiciis ſuſcepta fuit.

Pace inita anno 1537, Veſalius in Italiam profectus (*a*) Venetiis aliquandiu commoratus eſt, ubi *ſub præceptoribus & præcipuis illic artem exercentibus Medicis ægros inviſit*; Patavii (*b*) anatomiam aliquandiu docuit, non tamen per annos ſeptem, ut (*c*) Caſtellanus, & (*d*) nuperi Veſalii Editores referunt; obſtat enim nota vitæ Veſalii chronologia, nec ea demonſtranda uſus eſſe videtur jure profeſſorio, ut iiſdem placet, ſed ea tantum facultate, quæ nullibi non conceditur Doctoribus anatomiam privatim demonſtrandi, quoties lubet.

Per id tempus ſedulo vacavit ſcribendis Libris VII. *Humani corporis fabrica*, quos edendos curavit anno 1542. Baſileæ, apud (*e*) *Johannem Oporinum diligentiſſimum & non vulgariter doctum, ex Græcarum literarum Profeſſore factum Typographum*, & ex cujus officina prodiere anno ſequente 1543, in *fol.* quo Opere immortalem ſibi famam Veſalius comparavit, quaſi accuratioris anatomiæ reſtaurator vel potius parens.

Interim merebat ille Medici nomine in bello Geldrico, quod Imperator confecit anno 1543, eoque confecto (*f*) „ in Italiam rever-
„ ſus eſt anno 1544, & publicam anatomen
„ Patavii & Piſis, & aliqua ex parte Bononiæ
„ agreſſus fuit, cum illac Piſas profecturus iter
„ faceret.... *Quo tempore* (*g*) Illuſtriſſimus
„ Tuſcorum Dux, Coſmus Medices I, quem
„ præcipuum denuo collabentium magna ex
„ parte diſciplinarum Mæcenatem vocat, ei
„ obtulit octingentorum coronatorum ſtipen-
„ dium, ut Medicinam Piſis profiteretur. Sed
„ ille oblatas conditiones repudiavit, rediitque
„ paulo poſt in Belgium ad aulam Imperatoris,
„ (*h*) cujus juſſu manſit anno fere toto 1545. Noviomagi ad curandam valetudinem Bernardi Navageri, Venetorum Oratoris, qui difficili, gravique morbo conflictabatur, neque prius inde, una cum ægrotante ad ſanitatem jam perducto, Ratiſponam ſe contulit, quam anno 1546, unde ſcripſit Epiſtolam *de radice Chinæ*, de qua mox.

Abhinc Veſalius adſcitus fuit inter Medicos aulicos Imperatoris Caroli V. & deinde Philippi II, Hiſpaniarum Regis, ejuſdem filii, egitque reliquum vitæ tempus in aula ad annum uſque 1564, quo ſubito converſa eſt magni Viri fortuna.

„ Hiſpanum (*i*) curabat Nobilem, nec morbi
„ cauſam ſatis intelligere ſe dolens, petiit ab
„ amicis defuncti corpus aperire, ut morbi ra-
„ tionem & mortis ſcrutaretur cauſam. Quo
„ conceſſo viſum eſt cor in aperto jam pecto-
„ re palpitans; cognati accuſant homicidii
„ apud Judices, & impietatis ad Tribunal In-
„ quiſitionis Hiſpanicæ ..... Poſtremo datus eſt
„ Regi, totique ſimul deprecanti Aulæ, eo
„ omine ut peregrinatione religionis ergo ſuſ-
„ cepta Hieroſolymas, expiaret crimen. Ivit
„ ergo Venetias Veſalius exul anno 1564, in-
„ deque in Cyprum, & a Cypro Hieroſolimas
„ navigavit, unde a Senatu Veneto largiſſimi
„ ſtipendii oblatione vocatus Patavium, ut mor-
„ tui pridem Falloppii in anatomicis locum ſup-
„ pleret. Rediit ergo, ſed adverſis ventis eje-
„ ctus in Zacynthum inſulam, in loco ſolitario
„ inops, omnique carens ſubſidio miſerabilis
„ ter vitam finivit, menſe Octobri, anno eo-
„ dem, vix natus ipſe 50. annis. „ Unde liquet erraſſe (*k*) Valerium Andream, cum ait Veſalium anno ætatis 58. mortem obiiſſe.

In referenda Veſalii morte auctorem ſequi lubuit Hubertum Languettum, Virum eximium & ejuſdem ætatis, qui rem narrat ordine in *Epiſtola Lutetia data ad Caſparum Peucerum* an-

(*a*) In Epiſtola *de radice China*, Pag. 6.
(*b*) Exſtat Epiſtola Veſalii Patavio ſcripta ad Florenatem, Medicum Caroli V. Imperat. *anno* 1539.
(*c*) In Vitis illuſtrium Medicorum.
(*d*) In vita Veſalii novæ Editioni præfixa.
(*e*) In Præfatione Franc. Veſalii, præpoſita Epiſtol. *de radice Chinæ*.
(*f*) Epiſtol. *De radice China*, *pag.* 89.
(*g*) Ibid. *pag.* 20. *verſ.* (*h*) Ibid. *pag.* 1.
(*i*) Nuperi Editores Operum Veſalianorum, ex *Epiſtola Huberti Langueti*.
(*k*) In Biblioth. Belgica.

anno 1565. Sunt (*a*) tamen qui rem paulo aliter referant: Silent nempe de ſecto vivo homine, de Veſalio impietatis reo coram Tribunali Inquiſitionis, & exilii damnato. Volunt potius hunc „ Aulicæ vitæ pertæſum, viſendæque Paleſtinæ ſtudio atque religione ductum, Cyprum, indeque Hieroſolymas ſponte adiiſſe: Poſt magno illo Gabriele Falloppio Patavii vivis erepto, a Senatu Veneto in demortui locum, honorificis oblatis ſtipendiis evocatum, dum Italiam verſus menſe Aprili adnavigaret, tempeſtate in deſertum Zacynthi inſulæ angulum ejectum fuiſſe, ibique morbo correptum & ope omni deſtitutum, in miſerrimo tuguriolo .... e vita diſceſſiſſe.„ Jam vero ab utra parte ſtet veritas, & utris inurenda ſit mendacii nota, æquo lectori dijudicandum permitto.

Scripſit Veſalius, ut jam monuimus, Epiſtolam „ de Radice Chinæ ad (*b*) Joachimum Roelants, Medicum apud Mechlinienſes primarium, amicum chariſſimum ſuum, Ratiſpona datam Idibus menſis Junii anni 1546, a Franciſco Veſalio, Andreæ fratre, qui *Juris ſtudio* tunc in Italia operam dabat *Coſmo I Medicæo, Tuſcorum Duci*, nuncupatam, editamque Venetiis & Baſileæ, cum hac inſcriptione.

„ Andreæ Veſalii, Bruxellenſis, Medici Cæſarei, Epiſtola, rationem modumque propinandi radicis Chinæ Decocti, quo nuper Invictiſſimus Carolus V. Imperator, uſus eſt, pertractans: Et præter alia quædam, Epiſtolæ cujuſdam ad Jacobum Sylvium ſententiam recenſens, veritatis ac potiſſimum humanæ fabricæ ſtudioſis perutilem, cum qui hactenus in illa nimium Galeno creditum ſit, facile commonſtret. *Venetiis & Baſileæ*, 1546. *in*. 8.

Hoc Opus paginis 100 comprehenditur, quarum primis viginti quæſtio eſt de adminiſtratione decocti *radicis Chinæ & Spartæ parillæ*; reliquo tractatu, Auctor multis diſputat adverſus Sylvium, Ambianum, Doctorem Medicum Facultatis Monſpeſſulanæ, & deinde Profeſſorem in Collegio Franciæ Regio.

Ex *priore* Operis parte, quæ facit ad argumentum noſtrum, ſequentia poſſunt colligi.

I. Interea dum Veſalius „ *Venetiis ſub præceptoribus .... ægros inviſebat*, hoc eſt poſt annum 1537, *radicem* Chinæ *non ſine maxima expectatione, ſummiſque laudibus, illuc perlatam fuiſſe; ſed in uſum, infelici ſucceſſu, in uno atque altero poſitam*.

II. Infauſtum tamen hunc ſucceſſum, „ non tam medicamenti vitio aut adminiſtrantium imperitia eveniſſe, quam quod in illis tum propinari cœpit, qui alioquin morti erant proximi, quibuſque nulla ſalus a Medico ſperanda fuiſſet, „ quod ille probat adductis exemplis.

III. Inde tamen factum. „ ut tantiſper, dum *Veſalius* in Italia fuit, Chinæ decoctum procul rejectum fuerit, neque ipſe, præceptores imitatus, magni ipſum fecerit,

IV. Haud feliciori ſucceſſu Decoctum Chinæ, in Burgundia eodem propemodum tempore, atque Bruxellæ *exhibitum fuiſſe; cum in pleriſque* & potiſſimum gravius morbo Gallico vexatis, longe minus præſtitum fuerit, quam ex ligni Guaiaci decocto.

V. Quamobrem anno 1545, Cæſar (*Carolus V.*) poſtpoſita China, articularis ſui morbi & mali habitus occaſione, Guaiaci decocto uſum fuiſſe.

VI. Verum, anno ſequente 1546, Cæſarem egregiis Hiſpanorum laudibus inductum fuiſſe, „ ut decoctum Chinæ aſſumeret, facilius huc allectum, quod tantopere vel ideo China commendaretur, quod tempus quo hac utendum eſt, brevius, victuſque ratio longe quam in Guaiaci decocto facilior, minuſque legibus .... adſtricta præſcriberetur.

VII. Cæſerem ea medicina uſum fuiſſe, „ ſuo potius Marte, quam (*c*) D. Cornelii conſilio, cujus tunc potiſſimum opera a D. Cavalii diſceſſu, utebatur.... Quamquam interim a Cæſare parum efficax in Chinæ commendationem deſumi queat argumentum, cum quindecim tantum diebus, & in varia victus ratione, & mutato ſubinde propinandi modo, idque potiſſimum ſuo arbitratu, China uſus fuerit, cum neque reſpirandi teneretur difficultate, neque per intervalla ipſi moleſtis morbi articularis cruciatibus.

VIII. Attamen, „ articulum, quo ſiniſter humerus ſcapulæ committitur, alias ex ſuperiori anno adhuc in motu ... nonnihil impeditum, liberum factum fuiſſe; & id quoque in ſiniſtro crure reſolutum eſſe, quod ex eodem tempore juxta malleolos, & tali cum tibia articulum, utcunque motum præpedire & elegantem alioquin formam depravare videbatur.

IX. Inde tamen „ tantum nominis & opinionis, brevi, medicamento conciliatum fuiſſe, ut

(*a*) Thuanus, in *Hiſtoris ſui temporis*, ad annum 1564. Melchior. Adamus, *de Vitis Germanorum Medicorum*.

(*b*) Scripſit Joachimus ille Roelants Tractatum *de novo morbo Sudoris*, nempe de Sudore Anglico.

(*c*) Cornelii a Baeſdropp, Goeſani Zelandi, qui erat Cæſareus Archiatros, & a quo ſcripta extat *Methodus univerſæ artis medicæ*, Brugis excuſa anno 1538.

„ ut vicini Germaniæ Medici, & qui Comitiis „ in ſuorum Principum familia *Ratiſponæ* intererant, ſedulo ac diligenter de ejus decocti apparatu percunctarentur, neque prius „ moleſti eſſe deſinerent, aut exigendi, orandique ſinem ponerent, quam formulam nacti „ fuiſſent, qua Medicos Cæſareos decoctum illud offerre ſibi perſuadebant.

X. Veſalium hiſce de cauſis inductum fuiſſe, ut in ſe provinciam ſuſciperet explicandi naturam, qualitatem, electionem radicis Chinæ, atque candide tradendi legitimum decocti inde præparandi modum & uſum, quæ ſingula præſtare conatur in ſua Epiſtola.

XI. Uſu decocti ex China „ Veſalium in „ aliquot ex morbo Gallico ægrotantibus ſatis „ proſpere profeciſſe, ſed qui magis tamen illo „ decocto, ex amicorum ſuaſu, quam ejus hortatu uti voluerunt, & qui neque oſſium ex- „ creſcentiis, tumoribuſve, neque pravis ul- „ ceribus ſcatebant, in quibus Chinæ decoctum „ longe inferius Guaiaci decocto eſſe comper- „ tiſſimum ſe habere *Ille profitetur*.

XII. Obſervatum fuiſſe a Veſalio „ Chinæ „ decoctum bibentes tentigine teneri, & quoſ- „ dam interea dum decocto illo uterentur, „ adeo * ad venerem provocatos fuiſſe, ut cum „ *alioquin* diu a coitu temperaſſent, illumque „ variis rationibus fugerent, a concubitu *tunc* „ non abſtinuerint.

XIII. Ab eodem mentionem fieri „ Spartæ- „ parillæ, (*ſic enim vocat Ille Sarſam-parillam*) quaſi remedii novi, quod in cœlum uſ- „ que a multis & præcipue mercatoribus effe- „ rebatur; quod ipſi jam notum erat, ſed cu- „ jus periculum nondum fecerat, quandoquidem „ ille, cui ab amicis, divini auxilii vice ſar- „ menta hæc miſſa fuerant, Guaiaci decocto a „ morbo Gallico jam videbatur reſtitutus.

XIV. „ Exoticis illis pharmacis noſtratia & „ familiaria pharmaca a Veſalio præferri, ut „ radicem Pentaphylli ſive Tormentillæ, qua „ Stephanus Sala de Caſala, Cæſaris Chirur- „ gus, feliciter utebatur in pauperibus; deco- „ ctum Chamædryos, inſtar numinis cujuſdam „ a Genuenſium Primatibus commendatum ad „ morbum articularem; Rhaponticum, " quod in Germaniæ montibus colligi poſſe ſibi perſuadet &c.

In parte *altera* Epiſtolæ ſuæ Veſalius Galenum multis redarguit, quod humana cadavera „ ſecuerit nunquam, nec ullam cadaverum hu- „ manorum ſectionem viderit, ſed aliorum tan- „ tum animalium, maxime Simiarum; quod ple- „ raque in anatome ſcripſerat quæ nunquam „ vidiſſet; quod Promethei more corporis fa- „ bricam, & illius partium uſus confinxerit &c.

Hujus Epiſtolæ Veſalianæ pars prior, in qua quæſtio eſt de radicibus Chinæ & Spartæ-parillæ, Collectioni Venetæ Aloyſii Luiſini inſerta eſt, reſecta parte altera, in qua de anatomicis diſſeritur, utpote ab argumento aliena.

Nunc an ſatis juſta & idonea digreſſionis excuſatio futura ſit, haud ſcio: Unum ſcio me minime poſſe quin adducam loca duo, notatione digniſſima, meo quidem judicio.

Alterum ex *ipſo* Andrea Veſalio, qui in *Epiſtola ſua* conqueritur ſibi, „ ubi primum in „ aulam veniſſet, multum obſtitiſſe ſua ætate „ prorſus collapſæ anatomes ſtudium, ſuoſque, „ quos Medicinæ candidatis communes fece- „ rat, conatus. Sic novi, *pergit Ille*, quantope- „ re alii propter linguarum peritiam, alii ob „ mathematum ſtudia, ob ſimplicium medica- „ mentorum ſedulum examen, ab omnium ho- „ rum imperitiſſimis ac ſoli quæſtui, procul „ ſemotis ſtudiis, inhiantibus Medicis . . . tra- „ ducti fuerint. Nempe peſtilentibus his homi- „ nibus adeo ſubſervit calumnia; ut ſi quem „ aliqua ab ipſis ignorata cognoſcere animadver- „ tant, illum quidem eorum peritum fateantur „ eſſe, ceterum (quod ipſi nomine tantum ſunt) „ Medicum eſſe negent; quaſi is demum Me- „ dicus foret, qui nihil minus quam Medicus „ vere cenſendus ſit, & perinde ac ſi abſolu- „ tior in aliqua Medicinæ ſubſervientium diſ- „ ciplinarum diligentia ad reliquam Medicinæ „ cognitionem obeſſet.

Alterum ex Franciſco Veſalio, Andreæ fratre, qui in *Epiſtola ſua nuncupatoria*, Coſmum, Tuſcorum Ducem, ſic alloquitur. „ Pater tuus „ Johannes, omnium noſtræ memoriæ belli im- „ perator facile laudatiſſimus, (ut fato non me- „ diocriter tribuebat) admodum te adhuc pue- „ rum, ex nutricis ulnis, ab elatiori, quam „ quiſquam facile (niſi omnibus in Italia ſatis „ conſtaret) credere poſſit, feneſtra; præcipi- „ tem dari, tuo ad patrem properante genio, „ curavit, ut num & filius, & is quem ſpe- „ rabat, futurus eſſes, inde conjiceret, quod „ citra ullam noxam in ſuo gremio & pallio „ ſuſcipereris, ac non tanquam fruſtatim divel- „ lendus, in terram colabereris. Res ſane „ militaris, *pergit ille*, ſed quæ non niſi maxi- „ ma quæque a tua indole expectanda prædi- „ ceret ". En ſane novum & periculoſum experimenti genus, quod a quoquam tentatum fuiſſe vix mihi perſuadeo, quamvis de Coſmo, Coſmo ipſimet res narretur, & narretur quaſi toti Italiæ notiſſima.

Bene-

* Idem narrat de radice Chinæ Garcias ab Horto, *Colloquios dos ſimples, e drogas, he cauſas medicinalis de Indias*, Lib. 1. cap. 38.

Benedictus Rinius, Venetus, floruit ſub Julio III. ſummo Pontifice, ſecundum (*a*) Wolfgangum Juſtum, vel quod eodem recidit, circa annum 1554, ſecundum (*b*) Sanſovinium, & (*c*) Albericum.

Scripſit Rinius brevem de morbo Gallico Tractatum *Conſultationis cauſa in gratiam Illuſtriſſimi cujuſdam Antiſtitis*, quem poſt mortem Patris Fabritius Rinius Antonio Cauco, Archiepiſcopo Corcyrenſi, dicavit & excudendum permiſit in Collectionis Venetæ Luiſini Tomo 2., qui prodiit *anno* 1567.

Rinius *in ſua conſultatione*, quæcunque ad theoriam pertinent, verbis iiſdem mutuatur ex Conſilio Bartholomæi Montagnanæ, de quo *ſupra* ad annum 1499, atque adeo ibidem reperire eſt, & totidem verbis ac in illo Conſilio, morbum gallicum eſſe morbum epidemialem: „ Productum fuiſſe planetarum conjunctione & „ ſtellarum influxu Analogiam quamdam inter„ cedere inter pudenda & morbum hunc, me„ rito cœleſtis influxus ex conjunctione Saturni „ & Jovis in tertia ſcorpionis facie, in 23 „ gradu tranſacta anno 1484: Errare eos, qui „ morbum hunc collocari dicunt ſub ſpecie *Sa*„ *phati*: Morbum Gallicum Veteribus fuiſſe „ incognitum, & ideo nos nomine ejus pro„ prio carere: Nec ob id tot illuſtres Auctores „ de inſufficientia criminandos eſſe, quia ſunt „ aliquæ ægritudines, quæ non accidunt niſi „ diuturnis temporum intervallis, quoniam con„ ſequuntur ſtellarum concurſus, qui non fiunt „ niſi raro, & magno temporis decurſu: Sic „ Galenum nunquam vidiſſe Venam Medinen„ ſem, Febrem ſeptenam aut novenam: ſic „ eumdem nunquam vidiſſe lapidem ab inte„ ſtinis egredientem, quem tamen vidit Gen„ tilis, a quo viſus eſt quoque lapis a ſtomacho „ egreſſus poſt diuturnos ac vehementes ſtoma„ chi dolores: Sic ab Alzharavio obſervatam „ eſſe tuſſis ſpeciem quamdam, inductam ab „ animalibus generatis in canna pulmonis & „ locis vacuis, quæ animalia ſunt minora ſatis „ muſcilionibus, & ubi transferunt loco ſuæ „ originis, reſultat tuſſis illorum motu &c.

Quod ad Therapeiam, præmiſſa methodica præparatione, ac „ interpoſito die uno vel duo„ bus, *cenſet Auctor* partes extremas unguen„ to mercuriali illinendas eſſe, ſicut brachia, „ pedes & juncturas quoque per ſex dies. Sic „ enim, *inquit*, materiæ plurimum per ſudo„ rem, tum per os emittetur.

Duo proponit unguenta mercurialia ad illitiones, quorum alterum ſeptimam hydrargyri partem recipit, alterum decimam tantum, ſed cui adjecta eſt haud mediocris cinnabri doſis, quæ Mercurii vices ſupplet.

Laudat „ novum quoddam poſteriori hoc ſuo „ ſeculo inventum, ac tanquam per Deorum „ manus traditum auxilium pro morbi Gallici „ expugnatione, ac omnimoda illius evictione, „ nempe decoctum quoddam ligni Guajaci di„ cti, cujus vires & utilitates omnes ſumma„ tim enarrat.

Refert, loco Guaiaci nonnullos aſſumere Bu„ xum: . . . alios Cypreſſum; alios eſſe, qui „ Chinæ radicem eadem ac majora præſtare „ poſſe contendant; alios, qui Salſam-parillam „ ſupponi poſſe dicant, ſed hæc, *pergit ille*, „ debilis & obſcuræ eſt impreſſionis, . . . niſi „ per addita quædam alia virtus ejus corrobo„ retur.

Inde facile eſt colligere a Rinio, ſi cuncta Rinii ſint, hunc Tractatum ſcriptum fuiſſe poſt annum 1545, quo primum in Italia Radix Chinæ, & Salſæ-parillæ innotuerunt, ut modo dicebamus, ubi de Veſalio.

Hieronymus Cardanus, Mediolanenſis, (*d*) filius fuit, ſed nothus, Patritii & Juriſconſulti, cui nomen erat Facio Cardano, (*e*) natus eſt anno 1501, literis operam dedit Patavii, (*f*) ubi promotus anno 1524 ad magiſterium artium, & anno ſequente 1525. ad gradum Doctoris Medici. Docuit (*g*) aliquandiu Medicinam Mediolani & Papiæ ſeu Ticini, noluitque anno 1543 conditionem accipere a Rege Daniæ oblatam, ut in aulam ejus veniret, ſuumque in Dania domicilium conſtitueret. Attamen in Scotiam profectus eſt anno 1552, ut Johanni Amulthon (*Hamilthon*) Archiepiſcopo Sancti Andreæ, gravi orthnopnæa affecto mederetur, ſed iter breve fuit & proſperum. Æger enim Cardani remediis cito melius habuit, ac demum convaluit methodo ab illo propoſita. Eundo Gallias, redeundo Belgium, & Rheno finitimas Germaniæ Provincias Cardanus peragravit. Redux poſt menſes decem Mediolani commoratus eſt, donec (*h*) Ticinum ſeu Papiam anno 1559, & Bononiam anno 1562 conceſſit, ubi publice Medicinam docuit ſucceſſive ad annum

(*a*) In Chronologia Medicorum. (*b*) Della Venezia, *Lib.* 3. *ad ann.* 1554.
(*c*) Catalogo degl' illuſtri Scrittori Veneziani.
(*d*) Gardanus, *De Vita propria*, Cap. 2.
(*e*) Ibidem. (*f*) Ibid. Cap. 3. (*g*) Ibid. Cap. 4.
(*h*) De Vita propria, Cap. 5.

num uſque 1570, quo Romam (*a*) petiit. Obiit Romæ anno 1576, ætatis 75, eo ipſo anno & die, quibus ſe moriturum prædixerat, ſed non deſunt, (*b*) qui aſſerant, ne falſa vaticinatus videretur, mortem ſibi inedia accerſiviſſe.

Fertur Cardanus plura ſcripſiſſe, quam legiſſe, pluraque docuiſſe, quam didiciſſe. Dicitur etiam ſtatuiſſe milleſimo quoque anno vix unum perfectum & excellentem Medicum dari, & ſe eorum ſeptimum feciſſe. Hæc & alia non pauca, quæ ipſe de ſe refert in Opuſculo, quod *de vita propria* inſcripſit, probant de illo ſaltem verum eſſe, quod a Seneca dici meminimus, (*c*) *Nullum magnum ingenium fuiſſe, ſine mixtura dementiæ*.

Omnia Cardani Opera in Tomos X. digeſta ſunt ſtudio Caroli Sponii, Doctoris Medici, & edita Lugduni anno 1663. Exſtant ibi Opuſcula aliquot, quæ ſi non de morbi Gallici natura, at ſaltem de illius curatione ſcripta ſunt, & quæ ideo ad argumentum, cujus ſatagimus, ſpectant.

I. *De radice Cyna, ſeu Reſponſum petitioni M. Antonii Majoragii*, Collect. Lugdun. Tom. VII.

in quo, licet Cardanus non approbet Cynam ad Phthoen, hujus tamen radicis adminiſtrationem paucis explicat.

Exſtat hæc eadem Diſſertatio, *Collect. Lugdun. Tom. IX.*, inter Conſilia medica Cardani, & inſcribitur *Conſilium XXVII. De eroſione gingivarum & Phthoe*.

II. *De Sarſa-parilla*, Collect. Lugdunenſi. Tom. VII.

in qua breviſſima Diatriba Auctor una aut altera pagella modum exponit decoquendi Sarſamparillam, & illius decoctum exhibendi, aitque affirmatiſſime Sarſam-parillam *gallicam luem plus juvare, quam Cynam, aut lignum*, quod Sanctum *vocant*, cujus rei fides ſit penes Auctorem.

Exſtat eadem Diſſertatio Collectionis ejuſdem Tom. IX, inter Conſilia medica Cardani, & eſt *Conſilium XXXIV, Pro lue Gallica, Arthritide, ulceribus pravis, œdematibus, Elephantiaſi*.

Binæ illæ Diatribæ adjectæ olim fuerunt ad calcem Tractatus cujuſdam Cardani, qui ſcribebatur *Contradicentium Medicorum libri duo*, & qui primum prodiit in lucem *Lugduni*, anno 1548, in 4. *apud Sebaſtianum Gryphium*.

III. *De Cyna radice ſeu de Decoctis*. Collect. Lugdun. Tom. VII.

Cardanus deſcribit ibi paulo fuſius, quam in Diſſertatione priore, modum adminiſtrandi Decoctum radicis Cynæ, quo quidem ait morbum Gallicum curari poſſe, ſed *nihilominus non adeo hujus radicis decocto favet, ut illud ligni ſancti aut corticis decocto conferat*.

Porro addit in fine „ vim medicamenti hujus, ſi ad lignum ſanctum conferre libeat, „ ſic expediendam eſſe. Advehitur ad nos hæc „ radix poſt biennium, raro uſus ante quinquennium: Unciæ tres in quindecim Libras aquæ, „ ligni ſancti unciæ quindecim; proportio effectus ferme tripla, proportio ergo quindecupla; cui ſi adjiciatur moræ ratio, erit trigintupla. At lignum Indicum inter præcipua „ medicamenta habetur, & hydrargyro ferme „ par, unde haud recte dictum videtur vulgare „ & inefficax fore medicamentum “. Fateor me non aſſequi Cardani computationem. Opinatus ſum diu locum in mendo cubare, ſed collatis variis editionibus huic excuſationi locum non eſſe comperi. Certe hic ænigmata loquitur Cardanus, neque videtur quid ſibi vellet, ſatis intellexiſſe.

Hæc Diſſertatio inter Cardani Opuſcula *de lue venerea* unica eſt, quæ Collectioni Luiſinæ *de morbo Gallico* inſerta ſit. Jam ante edita fuerat *Baſileæ*, apud *Henricum Petri*, anno 1559, *in fol.* cum *variis aliis Cardani Opuſculis*.

IV. *Conſilium XXIX. pro laborante jam biennio doloribus ventriculi cum aliis diſpoſitionibus, ob morbum Gallicum male curatum, qui eo ſanatus eſt intra quadraginta dies, ut* Cardanus *fratribus ſuis* (ejus) *pollicitus erat, & eſt Hippocraticum*. Collect. Lugd. Tom. IX.

Ut datam fidem liberaret, Cardanus, præmiſſis variis remediis præparantibus quæ recenſet, præſcripſit exhibendum per dies quadraginta *Decoctum corticis Guaiacani in vino flavo, tenui, odorato, claro, ad tres quartas*, cujus uſu dicitur æger perfecte convaluiſſe.

Hocce conſilium primum editum fuit in Tom. I. *Artis curandæ parvæ* Cardani, quæ *Baſileæ* excuſa fuit anno 1566. apud *Henric. Petri*, in 8.

V. Con-

(*a*) Ibidem. (*b*) Thuanus, *Hiſtoriar. Lib. 62.* Joſephus Scaliger, in *Prolegomenis de Aſtrologia Veterum Græcorum*, Manilio præmiſſis, qui tamen de ætate Cardani errat.

(*c*) *De tranquillitate Animi*, ſub finem.

V. *Conſilium XLIX, Pro Germano quodam Juvene, laborante morbo Gallico & ſtillicidio urinæ ac ſuppreſſione.* Collection. Lugdunenſis Tom. IX.

Cardanus ſatis temere in illo contendit ſtillicidium illud non a caruncula produci, nec ab ullo obice, quo Urethræ via anguſtetur, ſed ab *imbecillitate virtutis expulſivæ veſicæ*; in quo videtur ea ignoraſſe, quæ jam ante Andreas Lacuna, Chriſtophorus a Vega, & alii plures, de Carunculis exreſcentibus in veſicæ collo erudite ſcripſerant. Porro præter remedia aliquot parum efficacia, proponit uſum Decocti ligni Guaiaci per dies quadraginta.

Guilielmus Brunellus, Doctor Medicus Facultatis Pariſienſis.

Petrus Deſcamps, Pariſinus.

Quæſtio Medica Quodlibetaria diſputatione agitanda in Scholis medicis die 11. *Februarii*, M. Guillelmo Brunello, *Moderatore*. An Lues Hiſpanica methodo curetur?

Hæc theſis, more ceterarum omnium, quæ in facultate Pariſienſi propugnantur, diſtribuitur in Corollaria V, in quorum ultimo ſic legitur.

„ Huic affectui ſuccurritur victu tenui, ſyrupis humorem præparantibus, medicamentis, „ miſſione ſanguinis ex utraque cubiti vena, „ decocto ligni Guaiaci, (quod (*a*) nulli commode permiſcetur medicamento) & omnium „ corporis partium frictione per illitus.

Unde ſic concluditur. “ Lues igitur Hiſpanica methodo curatur.

Reſpondebat Lutetiæ M. *Petrus Deſcamps*, Pariſinus. Anno 1549.

Adducta fuit ſupra Theſis medica *de Lue Venerea*, quam Simon Piſtor in Academia Lipſienſi propugnavit anno 1498; ſed cui vel ſola vetuſtas erat inſtar meriti. Incertus magis animo pependi utrum expediret pari jure ceteras Theſes academicas ejuſdem argumenti omnes proferri, quippe diſſuadebant multa: Quod in theſibus iſtiuſmodi argumentum breviter & ſtrictim tractetur: Quod nihil in illis nec novi, nec ſingularis plerumque occurrat: Quod exemplaria, cum perpauca emittantur, brevi evaneſcant, atque adeo cum non ſint obvia, locum vix habere poſſint inter Libros utiles & fructuoſos. Sed pervicit voluntas, ſeu ſi mavis, reverentia erga medicas Academias, quam mihi innatam ſentio, veritusque ſum ne viderer meritas illarum laudes iniquius intercipere, ſi mihi minus penſi eſſet ut productis theſibus, quaſi authenthicis totidem tabulis; demonſtrarem, quanta diligentia incubuerint ſingulæ in Philiatris ad morborum venereorum notitiam & therapeiam informandis, quantove ſtudio artem medicam ab ea quoque parte amplificare certaverint. Placuit ergo, neque facti pœnitet, Theſes omnes, quas de morbis venereis, aut morborum venereorum remediis ſcriptas noveram, ordine chronologico recenſere, paucis tamen, & ut plurimum indicato tantum titulo, niſi forte quiddam aut novum, aut ſingulare fuſiorem tractationem mereri viſum ſit. Accidit infeliciter ut pauculas reperire datum fuerit, præſertim antiquiorum, ſiquidem notum eſt Theſes *rem eſſe brevis ætatis*, ſed quæ repertæ ſunt, eo majoris pretii eſſe debent, quod ſint veluti reliquæ communis naufragii tabulæ.

Porro autem, cum in ambiguo eſſet ab utro theſes illæ conſcriptæ fuiſſent, an a Præſide, an a Reſpondente, ut neutri fieret injuria, viſum eſt amborum nomen referre in indicem Auctorum Aphrodiſiacorum, tanto quidem magis, quod Reſpondens aliquando notior fuerit celebriorque, ut patebit exemplis aliquot infra proponendis.

(*a*) Abit Auctor in ſententiam Antonii Galli, qui Librum ediderat Lutetias anno 1540. *De ligno Sancto non permiſcendo.*

DE

DE MORBIS VENEREIS
LIBER SEXTUS

Index Chronologicus Auctorum, qui de Lue venerea; vel Luis venereæ remediis ſcripſerunt ab anno quinquageſimo ſeculi XVI, ed exitum ejuſdem ſeculi, cum brevi plerorumque Operum Analyſi & Epicriſi.

JOHANNES BAPTISTA MONTANUS, Veronenſis, natus anno 1488, vel potius 1490, Medicinam fecit (*a*) Veronæ, Brixiæ, Neapoli, (*b*) Romæ & Patavii; & in hac ultima urbe etiam publice docuit (*c*) ab anno 1539 annos 12. Lenta tabe confectus interiit anno 1551, ætatis ſuæ 63, vel potius 62 ut diſerte affirmatur a Franciſco Pola, Juriſconſulto Veronenſi, in Elogio Johannnis Baptiſtæ Montani, quod proſtat apud Andream Chioccum, *De Collegii Veronenſis illuſtribus Medicis, Sect.* 5. *cap.* 13.

Præter Opera alia numero permulta, ſcripſit Montanus duo, quæ ad rem præſentem faciunt, & quæ proſtant in Collectione Luiſinina; 1. *Tractatum de Morbo Gallico*, qui mantiſſæ inſtar acceſſit *Libris duobus de Excrementis*, *alteri de urinis*, *alteri de fæcibus*, Patavii ſimul & Venetiis editis in 8, anno 1554: 2. *Conſultationes medicas de variorum morborum curationibus*, opera Hieronymi Donzellini, & Philippi Bechii collectas, & editas (*d*) Baſileæ, in 8. anno 1557, inter quas ſunt Epiſtolæ ad diverſos datæ, ſive *Conſilia ſex de morbo Gallico*, nempe XXIV. LXII. LXIII. LXIV. LXV. LXVI.

I. Conſtans Auctoris doctrina eſt „ Morbum „ Gallicum novum eſſe in Europa, ſed Indis „ familiarem, ſicuti apud nos ſcabiem, unde „ accidit ut cum Columbus una cum multis „ Hiſpanicis acceſſit in Indias illas novas, an„ no 1492, multi ex illis Hiſpanis .... infecti „ ſint tali morbo, qui deinde ad ſuas regiones „ & ad nos revertentes multos ex noſtris infecere.

„ II. Celebrem opinionem eſſe de origine „ Morbi Gallici, *nempe* morbum illum ab in„ fluxu

---

(*a*) Petrus Caſtellanus in *Vitis Medicorum*.
(*b*) Hiſtor. Gymnaſii Patavini, Tom. 1. *pag.* 306.
(*c*) Jacobus Philippus Thomaſinus, in *Gymnaſio Patavino*.
(*d*) Conſultationes eædem jam vulgatæ fuerant Bononiæ, anno 1554. a Valentino Lublino, Polono Medico; Montani diſcipulo.

„ fluxu cœleſti initium & originem ſuam traxiſſe : .... Verum opinionem iſtam ſibi nunquam placuiſſe.

„ III. Certum eſſe, quod morbus iſte per contagium acquiritur, & non tantum ex congreſſu mulieris cum viro, verum etiam ſi quis cum laborante hujuſm di morbo, quique puſtulas habuerit, dormierit, eiſque veſtimentis ac rebus, quibus ipſe utitur, uſus fuerit, facile infici.

„ IV. Verum morbi antidotum, a Deo glorioſo oſtenſum, eſſe decoctum ligni Guaiacani, “ de quo mira ille prædicat, atque adeo cenſet, præparato prius corpore, morbum ſemper curandum eſſe uſu ligni ſancti, cujus decoquendi, & exhibendi methodum explicat, damnatque eos, qui in vino decoquunt, præſertim aromatico, vel malvatico.

„ V. Eſſe aliud lignum, nuper in Italiam allatum, (radicem Chinæ) quo utuntur, ut ajunt, feliciſſime Romæ, & videtur radix cujuſdam Cannæ, & eſt longitudinis unius digiti longi, & non admodum craſſum ac etiam inſipidum, ſicuti Canna, & dicunt quod decoctum iſtius mirabilem qualitatem habet. *Addit Auctor ſe obſervaturum* an bene ſuccedat in poſterum, *ſed* interea utendum eſſe Guaiaco, quo ſcimus tolli morbum Gallicum ex longo uſu.

VI. Ultra decoctum ligni Guaiaci, frequentiſſimum eſſe uſum *linimenti Argenti vivi*, „ & *olei de Calchanto ſeu de Vitriolo*, quæ dicuntur habere proprietatem contra iſtum morbum, & non tantum utuntur Argento vivo exterius in linimentis, ſed interius etiam, quod pejus eſt, exhibent in ſuffumigiis vel in pilulis.

VII. At vero Argentum vivum quocunque modo adhibeatur, „ nullam contra morbum proprietatem habere ;“ immo eſſe peſſimum venenum, & exterminandum a toto uſu medicinæ, præcipue in pilulas præparatum, quod licet videatur curare, tamen non curat.

VIII. Fatetur Montanus „ ſe cum junior eſſet, uſum fuiſſe iſto linimento ex *hydrargyro*, & viſum fuiſſe ſanaſſe aliquos, cum tamen non ſanaverit, nam redibat poſtea deterior affectio priore.

IX. In Conſiliorum, ſive *Epiſtolarum* II, quæ in Collectione Donzellini, & Bechii numeratur LXII, Auctor ait „ præſente excellentiſſimo Fracaſtorio, inunctione Mercurii ſtatim quemdam incidiſſe in Epilepſiam, & vix potuiſſe curari ab ea, & nullam cauſam habuiſſe, niſi eam occaſionem. *Addit* poſt aſſumptionem Argenti vivi ægros ita decolorari, ut nunquam poſſint redire ad priſtinum colorem, *ex quo fit, pergit Ille*. ut quando video hominem in facie, interrogem an fuerit illitus aliquo unguento, in quo eſſet Argentum vivum, quia tot vidi ut experientia doctus ſim.“ En quo concepta ſemel præjudicia viros etiam doctos tranſverſos agant: Conſtat quidem eos, qui Epilepſiæ jam obnoxii ſunt, paroxyſmo quandoque tentari in hydrargyroſi, ſi inconſideratius aut præcipitantius adminiſtretur ; at vero inauditum eſt quemquam ab Epilepſia vacuum in hunc morbum incidiſſe illitu Mercurii. Similiter ex tot ægrotantibus, qui non hydrargyroſim modo, ſed ptyaliſmum etiam experti ſunt, vix ullum novi, cui facies decolor diutius perſtiterit, quam ceteris qui ex morbo quovis æque diuturno convaleſcunt.

X. In *ſexto* & ultimo *Conſiliorum*, quæ inſerta ſunt Collectioni Luiſini, ſeu quod idem eſt in LXVI. Collectionis a Donzellino & Bechio editæ, quæſtio eſt de Galeoto Pico II, Mirandulæ Comite, pro quo videmus mox ſcriptum fuiſſe conſilium a Bartholomæo Maggio. „ Statuit *ibi Montanus* gallicam luem ex eo corpore, in quo ſemel egit radices, penitus tolli non poſſe ; quamquam ita mitigari atque extingui poſſe non neget, ut per longum temporis intervallum nullam moleſtiam faceſſat.

Porro autem (*a*) Andreas Chioccus duo refert Montani Apophtegmata, quæ cum egregie dicta ſint, ſilentio prætermittere non licet, quamquam a noſtro argumento aliena videri poſſint : *Alterum*, „ in curandis morbis ſæpe nihil agere, eſſe totum agere : *Alterum*, „ Medicorum levium & rudium proprium eſſe, felices dumtaxat curationum exitus & eventus jactare & paſſim oſtentare.

Vidus Vidius, Florentinus, nomen jam ſibi fecerat in patria cum (*b*) in Gallias optimis conditionibus accitus eſt anno 1542. Nempe per id tempus Franciſcus I. Galliarum Rex & Literarum parens, *viros doctrinæ laude florentes conquirebat undique*, ut *Collegium Franciæ Regium decoraret*, quod nuper Lutetiæ inſtituerat, ceu *eruditionis omnimodæ promptuarium*.

Accepit oblatas conditiones Vidius, eique (*c*) *inter Medicos regios* cooptato, *Medicinam Lutetiæ publice docendi munus delegatum eſt*, non in Univerſitate Pariſienſi, ut a nonnullis perperam

(*a*) De Collegii Veronenſis illuſtrib. Medic. *Sect.* 1. *cap.* 13.
(*b*) Guillaume du Val, Hiſtoire du College Rojal de France, *Pag.* 64.
(*c*) Vidus Vidius ipſe, *Inſtitut. Medicinæ*, *Lib.* 1. *cap.* 8.

peram dicitur, ſed in Collegio Franciæ Regio, quod ab Univerſitate diverſum legibus, diſciplina, inſtituto, & in quo Vidius primus fuit publicus Medicinæ & Chirurgiæ Profeſſor ad annum uſque 1548.

Poſt Franciſci I. patroni ſui mortem, in patriam rediit revocatus a Coſmo I. Magno Etruriæ Duce, (a) *ut Medicinam non modo faceret, ſed Piſis publice etiam doceret ampliſſimis ſtipendiis*, quo munere videtur ſatis diu functus eſſe.

Teſtatur Vidius ipſe, beneficii memor, „ ne „ ſibi res anguſta foret domi (b) effeciſſe jam „ ante, tum liberalitatem Franciſci I. Galliarum Regis invictiſſimi, qui illum ſacerdotio „ ſatis opulento ornaverat, *tum* Coſmi I. *Magni Etruriæ Ducis* liberalitatem, qui multis „ illum beneficiis cumulavit". Sane conſtat (c) ex Vido Vidio juniore, antiquiorem illum Vidium, patruum ſuum, de quo quæſtio eſt, annos aliquot ante obitum, *Piſciæ ... præclariſſimi oppidi* in Etruria, *veluti & totius Nebulenſis vallis Antiſtitem fuiſſe*, ibidemque *commoratum eſſe*; hoc eſt, ut opinor, Piſciæ Præpoſitum fuiſſe, cum Epiſcopali juriſdictione non modo ſuper civitatem illam, ſed etiam ſuper ſedecim pagos, qui ſunt in valle Nebulenſi finitima; ea enim (d) Epiſcopalis juriſdictio Piſcienſi Præpoſito attributa fuerat anno 1519, conceſſione Leonis X. ſummi Pontificis.

Piſis, quo Piſcia delatus fuerat, deceſſit Vidius valde ſenex, quarto Kalendas Junii, anno 1569, non anno 1567, ut a pleriſque Bibliographorum ex errore dicitur.

Præter alia Opera non pauca, ſcripſit Vidius *De curatione* (e) morborum *generatim Libros* 34; *Libroſque alios* 11. *de curatione membratim*; quos affecerat, Vidus Vidius junior, ejus ex fratre nepos, confecit, correxitque, & omnes una edidit Venetiis anno 1611, inſcripſitque Coſmo II, Coſmi I. nepoti.

Laudati operis (f) *De Curatione generatim*, *Parte* 2. *ſect.* 11., diſſerit Vidius antiquior *de morbo Gallico*, Lib. 3. qui totius Operis Liber eſt 27, & diſſerit erudite. Quæ vero diffuſa & diſſipata ſunt, cogi poſſunt ad ſequentia capita.

„ I. (g) Anno a Chriſti Servatoris noſtri ortu 1494, Carolus, Galliarum Rex VIII., „ ut Neapolitanum Regnum expugnaret, exercitum fortiſſimum ſuperbiſſimo delectu & duriſſima conquiſitione collectum, in Italiam „ conduxit, quo non tantum urbes depopulatus „ eſt, agros vaſtavit, exhauſit domos, ſed totam Italiam, & brevi tempore Galliam, „ Hiſpaniam, Germaniam, atque univerſam denique Europam contaminavit novo ac fœdo „ morbi genere, quod illum exercitum primo „ invaſit. Id Galli *Neapolitanum* a provincia, „ ceteræ Nationes a gente, a qua ipſum receperunt, *Gallicum* nominarunt.

„ II. Gallici morbi hæc eſt ratio: Viro qui „ cum muliere, & mulieri quæ cum viro ægrotante ejuſmodi malo concubuerit, paulo„ poſt ulcuſcula erodentia genitales partes oc„ cupant ... ſemen aſſidue præter voluntatem „ effluit; ſuperveniunt ſimiliter in genitalibus „ verrunculæ in ſummo aſperæ; ubi finduntur „ ac cruentantur; inguina intumeſcunt atque „ inflammantur; erumpunt per univerſum cor„ pus, ſed potiſſimum in capite, in facie, in „ cervice, in ſcroto, in ano, puſtulæ ſordidæ, „ lividæ, mucum ſi exprimantur maxime fœtidum fundentes; ubi autem poſt longum tem„ pus aperiuntur, puſtuloſus locus ulceratus „ conſpicitur valde ſordidus, exeſus, durus, „ lividus, aut ſubater; fiunt tubercula dura, „ quæ ob quamdam ſimilitudinem *Gummi* vul„ go nominantur, tardius autem matureſcunt „ & interea vitiant oſſa ſubjecta in capite, in „ maxilla, in coſtis, in brachiis, in cruribus, „ ita ut erodantur & in cariem incidant; de„ ſtillat a capite pituita acris, quæ linguam exulcerat, erodit gingivas & uvam, corrumpit os palati, exeſt extremum naſi; & male uſque adeo afficit partes ulceratas ad quas fertur, ut undique exeſæ decidant; excita„ tur dolor intolerabilis in capite, in cruribus, „ in brachiis, qui hominem noctu maxime tor„ quet, oriuntur in palmis manuum ac plantis „ pedum impetigines feræ & calloſæ cum ri„ mis quibuſdam; contrahuntur aut reſolvuntur „ nervi; cadunt dentes, fluunt pili capitis, menti, palpebrarum, ſuperciliorum; depravantur membra; deformantur, decolorantur „ & fœtidæ fiunt partes prope omnes, tabeſcit „ corpus totum, oritur febricula, quæ niſi cu„ retur, ægrotantem tot malis obrutum confi„ cit". Quæ ſunt ipſiſſima ſymptomata, quæ a lue venerea hodierno adhuc tempore induci ſolent, dum ſævit maxime.

„ III. Importantur hæc, aut omnia, aut pleraque a morbo Gallico, ſingula autem, ſi diligenter æſtimentur, non nova, ſed antiquiſ„ ſima fuiſſe & omnium ſæculorum reperie„ mus.

(a) Ibid. (b) Ubi *ſupra*. (c) De Curatione membratim, *Lib.* 8. *cap.* 8.
(d) M. A Baudrand. in *Geographic. Lexico*, in voce *Piſcia*.
(e) Prodierat Sectio II, Partis illius II. *De curatione generatim*, Venetiis, in 4. anno 1586.
(f) Cap. 1.

,, mus . . . Nulla tamen peſtis, neque ipſe et-
,, iam Elephas, (quamvis ex pluribus conſtet
,, & huic ſimilis ſit) ex tot malis compoſita ,
,, aut legitur ſcripta a Veteribus Medicis, aut
,, perſpecta eſt a noſtris patribus aut avis , ante
,, dictum annum 1494, adeo ut Gallicus mor-
,, bus novus cenſeri debeat, in omni memoria
,, noſtris regionibus inauditus, quem ut ab aere
,, vi aſtrorum affecto incepiſſe videtur veriſimi-
,, le, ita credibile eſt aliquando ceſſaturum ,
,, idque vel ex eo comprobatur, quod in dies
,, lenior efficitur ac mitior “. Quæ ſane mor-
bi novitatem apertiſſime demonſtrant.

,, IV. (*a*) Teſtantur, qui hiſtoriam conſcri-
,, bunt, allatum fuiſſe ex Hiſpania , quo tem-
,, pore Carolus VIII. Gallorum exercitum in
,, Italiam tranſportavit , ſed de ejus ortu in
,, Hiſpania non convenit inter omnes. Plerique
,, tamen ex Inſulis nuper in Oceano Hiſpano-
,, rum navigatione repertis , (ubi quaſi ſcabies
,, frequentiſſimus eſt) eo allatum fuiſſe per con-
,, tagionem aſſeverant. Sed alii ortum ibi eſſe
,, ex morbo Elephante, quo graviter oppreſſus
,, dives quidam Eques care noctem emit ſum-
,, ptuoſæ ac nobilis meretricis, quæ non multo
,, poſt turpis avaritiæ pœnas dedit ; contraxit
,, enim virus illud & in Gallicum convertit ,
,, unde quæ bene valens & formoſa erat, pau-
,, cis diebus corrupta & deformata fuit ; . . .
,, Quod tamen non ita ſubito accidit , ut non
,, contaminaverit prius aliquot, cum quibus con-
,, cubuit ; hi deinde in Italiam ad Neapolita-
,, num regnum defendendum profecti eam pe-
,, ſtem apportarunt meretricibus , a quibus in
,, Gallorum exercitum poſt hæc illata eſt “.
Quæ poſterior hiſtoria de luis venereæ origine,
ipſiſſima fabula eſt, quam a Johanne Manardo
narratam fuiſſe memoravimus ſupra *Pag.* 69.

,, V. (*b*) Contagio Gallici morbi nunquam
,, viſa eſt per medium aerem obeſſe vicinis ,
,, raro etiam per fomitem , ſed fere ſemper
,, communicatur per contactum, & proprie per
,, complexum venereum viris & mulieribus , &
,, pueris meretricio more viventibus ; omnes
,, enim , licet bene valeant, afficiuntur ab illis
,, cum quibus concumbunt , ſive maribus , ſive
,, fœminis hac peſte ægrotantibus , quæ inter-
,, dum etiam per ſolam oſculationem & con-
,, trectationem imprimitur... Sed quod maxime
,, miſerandum eſt, nutrices & lactentes infan-
,, tes, cum hoc malo tentantur, mutuo ſe con-
,, taminant.

,, VI. (*c*) Credunt plerique eum, quem ſe-
,, mel hæc peſtis attigit, nunquam reſtitui in
,, antiquum ſtatum, ſed ſi quando liberatus vi-
,, deatur, rurſus hac aut illa parte gravius ten-
,, tari, quod fortaſſe verum fuit memoria pa-
,, trum cum incepit; adeo enim gravis erat ,
,, ut vel jugularet quos invadebat , vel certe
,, nullis auxiliis vinceretur . Proceſſu temporis
,, evaſit mitior, & inventa ſunt auxilia præ-
,, ſtantiſſima, ita ut homo liberari ex toto poſ-
,, ſit & prorſus in priſtinum ſtatum reverti .
,, Ob eaſdem cauſas nunc raro exitialis eſt ,
,, cum primis illis temporibus ſæpe hominem
,, tolleret; maxima tamen ex parte ubi inſe-
,, dit, non ſanatur ex toto, ſed levatur ali-
,, quantum & (ut vulgo dicunt) magis indu-
,, cias facit, quam pacem “. Quæ in melius
jam mutata fuiſſe nobis gratulandi locus eſt ,
cum ætate noſtra raro accidat, ſi forte unquam,
ut lues venerea non curetur radicitus , modo
remedia ex arte adminiſtrentur.

,, VII. (*d*) Qui cum contaminatis pariter ac
,, cum integris volutantur, ... incidunt in hanc
,, peſtem fere perpetuam . . . *Quocirca* quicun-
,, que cautiores ſunt , diligenter conquirunt
,, bene valentem meretricem , quæ cautio non
,, ſemper ſufficit, cum ſæpe quæ videntur be-
,, ne valere , miſerabiliter torqueantur hac pe-
,, ſte . . . Percautus & diligens tenendus me-
,, retricum delectus, neque ad complexum cu-
,, juſlibet veniendum , ſed illius tantum quæ
,, nullis hujuſmodi maculis notata, mundo cor-
,, pore, elota, minus ſuſpecta videatur . Ubi
,, talem quis delegerit , tanto tutior erit ,
,, quanto minus cum ea verſabitur “. En vi-
rum egregie religioſum , qui permittat , quid
ait, permittat? qui pene ſuadeat meretricias
libidines, in quibus ne connivere quidem lici-
tum eſt Medico ingenuo & cordato, nedum eas
approbare poſſet Medicus , qui inter clericos
nomen adſcripſerat, qui beneficio eccleſiaſtico
dudum fruebatur, qui forte jam parochus erat.

,, VIII. (*e*) Qui ſemel liberati ſunt a mor-
,, bo Gallico, . . . quamquam minus contaminan-
,, tur, & contaminati minus affliguntur, (*quod*
,, *utrumque falſum eſſe nunc conſtat*) effugere
,, contagionem debent , ne in eumdem mor-
,, bum rurſus incidant . . . Neque enim evenit
,, his , quod illis qui Variolas ſemel ſunt ex-
,, perti ; nunquam enim amplius tentantur ejuſ-
,, modi puſtulis , neque ſimili contagione affi-
,, ciuntur.

IX. (*f*) Multa profert de Guaiaci, Chinæ &
Sarſæ - parillæ natura , virtute , adminiſtratio-
,, ne , efficacitate , &c. ſed quæ nullibi non
,, proſtant. Putat Guaiaci decoctum præ cete-
ris

(*a*) Cap. 3. (*b*) Ibid. (*c*) Cap. 7. (*d*) Cap. 8. (*e*) Cap. 9.
(*f*) Cap. 10. 11. & 12.

ris ad curationem luis venereæ efficaciter valere: Secundum locum aſſerit decocto radicis Chinæ & tertium decocto Sarſæ-parillæ. Illa vero ſuccedanea remedia, quæ adverſus eamdem luem facere creduntur, ut Juniperum, quo *Africani utuntur pro Guaiaco*, Buxum, Quercum, radices Arundinis, Perſonatæ, Smilacis aſperæ &c. parum proficua arbitratur.

„ X. (*a*) Medici Morbo Gallico cum extremum, ut extremo remedio, medentur hydrargyro (latine *Argentum vivum* ſeu *liquidum* nominatur) non ignorantes ipſum in venenis poni, eſſeque remedium periculoſum multique laboris, & ubi non caute adhibeatur, interitum, ubi caute, non mediocria mala afferre poſſe; minus tamen damnum anteponunt majori, potiuſque eligunt quod ab hydrargyro, quam quod a Gallico morbo timetur. Vident autem hoc præſidio non modo extingui ac deleri jam adultam peſtem, ſed ſtirpem etiam ac ſemen totius mali, quod vix poteſt ſuccedere alia via, & propterea exiſtimant datum a natura hydrargyrum, ut ſit auxilium Gallici Morbi, cujus incommodis adeo ſuccurrit, ut Deus feciſſe medicinam videatur. „ Non miror hydrargyrum laudari, ceu remedium efficax adverſus luem veneream; hæc enim cum certiſſima experientia conſentiunt: Miror potius Vidii ævo, hoc eſt, anno 1550. imo fortaſſe 1560. potuiſſe etiamnum pro veneno haberi, necdum tandem compertum fuiſſe erudito præſertim Viro & in arte exercitato, hydrargyrum ut præſentiſſimum, ſic quoque ex ſe remedium eſſe plane innocuum.

XI. Multis (*b*) deſcribit inunctionum mercurialium moleſtias; tædia ſalivationis, exulcerationis oris, gingivarum, faucium, manducandi & deglutiendi impotentia; lapſus dentium, tetrum oris fœtorem, vigilias, alvi profluvia &c. quæ ſane ſymptomata, cum graviſſima ſint, abunde indicant hydrargyrum doſi nimia & inconſideratius illitum fuiſſe, & quibus non miror ſi ea curationis ratio quondam apud pleroſque infamata fuerit. At vero nunc nec tam periculoſa, nec tam lubrica res eſt, & ut hydrargyrus cautius adminiſtratur, ſic pacatius quoque vim exerit, & ſi non perpetuo abſque omni incommodo, at perpetuo ſaltem abſque diſcrimine. (*c*) *Didicimus* enim *periculis noſtris & experimenta* non *per mortes* quod iniquius videtur, ſed per periclitationes *egimus*. Cunctis tamen rite penſitatis concludit Auctor „ mala, „ quæ *inunctionibus* ſuperveniunt, brevia eſſe & „ non tanta quæ nos debeant ab hac medicina „ deterrere, quæ poteſt Morbum Gallicum cum „ tot incommodis junctum exſtirpare; *additque* „ *Hydrargyrum* validiſſimum eſſe remedium, & „ non tantum Gallico Morbo, qui graviſſimus „ eſt, ſed aliis levioribus etiam ſuccurrere, ut „ Scabiei, quod & Avicenna teſtatur, & Auctor Libri de *Dynamidiis*, Galeno attributi, „ qui ipſum extingui docet cinere & ſputo, „ unde fortaſſe moti ſunt, qui hoc remedio primum ſanare Morbum Gallicum tentarunt.

XII. Triplicem agnoſcit hydrargyri „ (*d*) apparatum, cum vel ad liquidi cerati, quod illinitur, vel ad emplaſtri formam componi poſſit, „ vel ex ſuffimento adhiberi forma cinnabaris. „ Lutetiæ Pariſiorum, *inquit*, ubi maxime (*e*) frequentatur hoc remedium, (*Inunctio ex hydrargyro*) plerique accipiunt adipis ſuillæ *uncias* octo, olei amygdalini *uncias* duas, hydrargyri ſaliva extincti *uncias* quatuor quæ ſimul ſubacta dum in unitatem quamdam coeant, adhibent, & cum ſatisfacere videant ſupervacuam putant aliorum mixturam.... „ Ad emplaſtri *vero* confectionem, præter hæc, „ duri aliquid accipitur, ut cera, maſtiche, myrrha, argenti ſpuma. *Demum* (*f*) longe efficacius eſt ſuffimentum cinnabaris, quam ceratum aut emplaſtrum ex hydrargyro, cum magis ad intimas partes feratur vapor ille per cutem a calore rarefactam, quam craſſior materia tam cerati illiti, quam emplaſtri ſuperimpoſiti. Quamobrem tantum abeſt, ut minus ſuſpectum eſſe debeat ſuffimentum, quam ceratum vel emplaſtrum, ut longe magis perniciosum ſit; minus periculoſum eſſet, ſi tantum crura & brachia ſuffumigarentur, ſed quod ſæpe exitioſum eſt, ſuffumigatur venter ac thorax, & incluſo atque obvoluto capite attrahuntur venenati illi vapores ore ac naribus.

XIII. Demum *Capite ultimo* qui XVI. eſt Libri, Vidius agit de curatione ſymptomatum conſequentium Morbum Gallicum, nempe „ Dolorum nocturnorum, fluxus gonnorrhoici, defluvii pilorum, Ulcerum, Puſtularum, Tumorum durorum *ſive Gummatum*, verrucarum in „ genitalibus, impetiginis in palmis manuum & „ plantis pedum, cariei oſſium, lapſus dentium, „ ſed hæc ſingula paucis & perfunctorie tractat.

Bar-

(*a*) Cap. 13. (*b*) Cap. 13.
(*c*) Plin. Hiſtor. Natural. *Lib.* 29. *Cap.* 1.
(*d*) Cap. 13.
(*e*) Hæc debent intelligi ab anno 1542. quo Vidius Lutetiam venit, ad annum uſque 1548. quo rediit in Italiam.
(*f*) Cap. 14.

Bartholomæus Maggius, Bononienſis, (*a*) Philoſophus ac Medicus ætate ſua celeberrimus, & publicus Chirurgiæ Profeſſor in Academia patria, coluit amicitiam Cardinalis Johannis Mariæ del Monte, qui ſummus Pontifex electus anno 1550, appellari voluit Julius III, & apud quem magno loco fuit; unde factum ut ubi primum Cardinalis ille ſupremum Pontificatum obtinuit, Maggium Romam acciverit, ac illi Archiatri ſui munus detulerit. Sed cum is ex temperie aeris romani male haberet, miſſionem brevi petiit, ac demum obtinuit (*b*) Paulo poſt mortem obiit Bononiæ, VIII. Calendas Aprilis, anno 1552, natus annos 75 & Menſes 7.

Maggius conſilium Medicum *in Capita VI.* diſtinctum ſcripſit anno 1550 pro Galeotto Pico II. Comite Mirandulæ & Concordiæ Domino, pro quo Montanus Conſilium quoque ſcripſerat. Laborabat ille *morbo Gallico* jam ab annis novem, hoc eſt, ab anno (*c*) 1541. contracto, qui ſemel viſus debellari uſu decocti Guaiaci, ita recruduerat, ut (*d*) æger laboraret tunc ulcere skirrhodes & *rhagadioſo* in ano, duritie hepatis cum ictero, *caſu pilorum barbæ cum maxima totius corporis demacratione & decoloratione faciei tendente ad fuſcum*, (*e*) *ulcuſculis narium*, demum *cutis aſperitate & maculis rubeis, quæ aſſimilabantur Eſſare Arabum*.

Refert Maggius (*f*) Galeottum *quater aſſumpſiſſe Guaiaci ligni decoctum, & nunquam in totum potuiſſe liberari, quod fortaſſe fuit vel quia denuo infectus fuerit, quod facile evenire potuit, cum alias mulieres & Venetiis & Galliæ* (sic) *pertractaverit*, . . . *aut quoniam nondum tota illa malignitas per medicamenta penitus diſcuſſa fuerit*.

Fatetur Maggius *duo eſſe remedia alexipharmaca aut antidota in morbo Gallico, lignum Guaiacum & Argentum vivum*, ſed addit *de Argento vivo per Illuſtriſſimi Domini curatione non eſſe loquendum*, neque tamen rationem ullam affert hujus aſſumpti. Inde tantum concludit, *quod quamvis æger decocta de ligno ſæpius aſſumpſerit, & tali morbo non convaluerit, nihilominus a tali antidoto ſit deſiſtendum, quia tutius eſt ceteris aliis in hoc morbo*. Verum ut intendatur Guaiaci efficacia præſcribit, ut præmittatur vel conjungatur uſus variorum purgantium & alterantium, in quibus proponendis multus eſt, ſed quæ plane inefficacia ſunt.

Joannes (*g*) *Eliſius* vel (*h*) *Elyſius*, Neapolitanus, Doctor Medicus.

Scripſit *de Curatione morbi Gallici contra Barbaros & vulgares Empiricos*, ſecundum Simlerum, Spachium, Gallum & Sckenchium; ſed Lindenius, Mercklinus & Mangetus, qui de ceteris ejuſdem Auctoris ſcriptis mentionem faciunt, de illo Libro, de quo quæſtio eſt, ſilent, quamobrem æquo Lectoris judicio permitto, ut ſtatuat ipſe utra pars potior videatur.

Auctoris illius ætatem ignoro, ſed cum ille anno 1553 publicum fecerit Venetiis (*i*) *Tractatum de Balneis totius Campanię, item Ænariæ, inſulæ, ejuſdemque mirabilis incendio*, facile conjicio circa annum 1550. vixiſſe.

Benedictus Victorius, Faventinus (*k*) nepos Leonelli Victorii Bononiæ medicorum principis ætate ſua, *primum Theoricæ Medicinæ locum tenebat* (*l*) *anno* 1544. *in Patavino Gymnaſio*, (*m*) anno vero 1551 *Medicinæ Theoriam ordinario in Gymnaſio Bononienſi edocebat*.

Scripſit Bononiæ, (*n*) *anno ætatis* 70. Librum *De morbo Gallico & ejus cura*, in decem *Capita* diſtributum, qui editus eſt eodem anno, cum hac Inſcriptione:

Benedicti Victorii, Faventini, Liber de morbo Gallico. Huic annectitur de curatione Pleuritidis per ſanguinis miſſionem Liber ad Hippocratis & Galeni ſcopum, Florentiæ, *apud Laurentium Torrentinum*, 1551, *in* 8.

Cenſet Auctor in hoc Opere. I. (*o*) Morbum Gallicum „ *epidemialem* eſſe, *quia ſimul uno* „ *in loco multos invadit*; *non tamen peſtilen-* „ *tem, quoniam non interimit*.

II.

(*a*) Mandoſius, In *Vitis Medicorum Pontificiorum*.
(*b*) Pellegrino Antonio Orlandi, *Notizie degli Scrittori Bologneſi*.
(*c*) In Procemio. (*d*) Cap. 1.
(*e*) Cap. 4. (*f*) Ibidem.
(*g*) Simlerus, Spachius, Gallus, Schenckius, Mangetus.
(*h*) Vanderlinden, Mercklinus.
(*i*) Apud Gallum & Schenckium.
(*k*) Mercklinus, in *Lindenio renovato*.
(*l*) In fine Tractatus *de Curatione Pleuritidis*. (*m*) In fine Tractatus *De morbo Gallico*.
(*n*) Ibidem. (*o*) Cap. 1.

II. Tres (*a*) morbi cauſas eſſe : *Primam*,
„ contagium ex concubitu: *Alteram*, ſpiritum
„ qui reſpirando attrahitur; Equidem, *inquit*
„ experientia edoctus ſui juvenem fere incul-
„ pabili ſanitate munitum, longo quodam tem-
„ poris intervallo aſſuetudinem tenuiſſe quam
„ ſæpiſſime mulierem gallico morbo deprava-
„ tam ore exoſculare. At per Jovem nullo e-
„ xercitato coitu, ſed ſolo flatu & ſpiritu a
„ muliere, motu reſpirationis attracto fœda &
„ jam morbo Gallico detenta, (*ſed potius ul-*
„ *cerati oris attactu*) Juvenis hic in morbum
„ cecidit Gallicum, occurſantibus ei omnibus
„ morbi illius ſymptomatibus, abſque penis in-
„ fectione, neque quidquam in pudendis & ge-
„ nitalibus apparuit : *Tertiam* demum, cæli
„ ſtatum, nempe varios aſtrorum influxus, at-
„ que eorum aſpectus diverſos . . . *unde nemo*
„ *inquit*, turbari debet, ubi quiſpiam aſſeve-
„ rat hominem Gallico morbo aliquando corri-
„ pi poſſe, nulla cum infecta muliere habita
„ coitione, nulloque commercio.

III (*b*) „ Si poſt noxam genitalibus commu-
„ nicatam in viris atque mulieribus urina ad-
„ fuerit ſubalbida, nullo in ea apparente co-
„ ctionis indicio judicium certum eſſe præſenti
„ morbo Gallico humanum corpus depravatum
„ fore : " quod a nullo præter Victorium no-
„ tari memini & quod falſum eſſe pro com-
„ perto habeo. Aſſerit denuo *ibidem* ſe firma
„ fide opinari contagium ipſum non eſſe exqui-
„ ſite neceſſarium ad morbi Gallici proventum,
„ ſed præſentis cæli ſtatum cum humorum ſta-
„ tu putreſcentium ſufficere. Sane, *inquit*, oc-
„ currerunt mihi quandoque honeſtæ & ſanctæ
„ Moniales, ſub fortiſſimis clauſuris obſeratæ,
„ ſub ardua quippe & inviolabili cuſtodia, quæ
„ ex præſentis cæli ſtatu, atque ex ſtatu humo-
„ rum in eis putreſcentium cum ſtatu imbecil-
„ lium membrorum, ſorte ſua mala in Galli-
„ cum cecidere morbum.

IV. Curationem obtinendam eſſe (*c*) 1. Per
victus rationem; 2. Per medicinarum oblatio-
nem; 3. Per manuum opera, quæ Chirurgia
perficit. De his Victorius tractat copioſiſſime
Capitibus tribus *quarto*, *quinto*, *&* *ſexto*, ſed
hæc ad methodicam therapeiam pertinent, de
qua jam ſatis fuſe, & quæ nullius pretii eſt.

V. (*d*) „ Durationem morbi gallici quam
„ Unctiones & linimenta ex Mercurio confecta
„ perficiunt, periculi plenam eſſe, & quam
„ prudenter Medici proſequi haudquaquam de-
„ bent, niſi cum timore & cautela .... Si un-
„ guentum ex Mercurio factum, leve & mi-
„ noris quantitatis argenti vivi, inungendi tem-
„ pus eſſe dierum novem vel decem; ubi vero
„ fortius & majoris argenti vivi quantitatis ex-
„ ſtiterit, inunctionis tempus eſſe, quinque vel
„ ſex dierum .... A curatione morbi gallici,
„ quam aliqui imperiti & imprudentes Medi-
„ ci, vel truſatores ex ſuffumigiis moliuntur
„ tenentibus ſubſtantiam minii, vel cinabrii,
„ vel argenti vivi ſublimati cavendum eſſe,
„ uti ab inimico necem inferente .... Igitur etſi
„ uterque hic modus curæ gallici morbi, (*per*
„ *unctiones & per ſuffumigia*) fallax atque pe-
„ riculoſus ſit, minoris tamen periculi hunc eſ-
„ ſe, qui unguento ex Mercurio confecto mo-
„ litur, eo qui per ſuffumigia exercetur.

VI. (*e*) „ Omnibus Gallici morbi curativis
„ intentionibus expeditiorem eſſe atque ſecu-
„ riorem & minus periculoſam illam, quæ po-
„ tu decocti ligni Guaiaci efficitur;" qua pro-
pter eamdem pluribus deſcribit.

VII. (*f*) „ Quamquam nonnulli de Neoteri-
„ cis Medicis *aliter ſentiunt*, putare ipſum Me-
„ dicos nullo criminari errore, ubi ad ther-
„ mas calidas, non quippe valentis Caliditatis,
„ Gallica corpora conſimilis temperaturæ con-
„ ducent: Et in hoc, *inquit*, indubitatam fa-
„ cio fidem examinata ægrotantis temperie,
„ pariterque & thermarum Italiæ, me ad ther-
„ mas calidas gallica miſiſſe corpora, non va-
„ lentis *tamen* & urentis caliditatis. . . *Nam*
„ thermas multum excedentis caliditatis his
„ gallico affectis morbo prohibui.

VIII. Enumerat (*g*) præcipua luis venereæ
ſymptomata „ 1. Dolorem capitis, 2. Tubercu-
„ la gummoſa in capite, atque in membranis
„ tegentibus oſſa; 3. Ulcera, quæ corpori gal-
„ lico inſurgunt; 4. Fœdum ulcus in pene o-
„ riens ex contagio, (*ulcuſculum cancroſum*)
„ aut profluvium ex eo ſuperfluitatis putreſcen-
„ tis, (*gonorrhæam virulentam*) aut tumorem
„ & inflammationem in inguinibus, (*Bubonem*);
„ 5. Alopeciam ſeu pilorum caſum, quod ex
„ morbo gallico ſymptoma *ait ille* ſuis tempo-
„ ribus, *hoc eſt anno* 1550. contingere; 6. Tu-
„ bercula calloſa plantis pedum contingentia;
„ 7. Quaſdam corroſiones & ſciſſuras in palmis
„ manuum ortas;" variaque proponit remediorum
genera, quæ ad hæc ſingula ſymptomata faciunt.

IX. Negat *in fine operis* „ Tractatulum quem-
„ dam alium de Gallico morbo Baſileæ (*h*)
„ impreſſum, & ſibi adſcriptum a quibuſdam
„ errore ductis, ex officina ſua erutum eſſe,
„ niſi

(*a*) Cap. 2. (*b*) Cap. 3. (*c*) Cap. 4. (*d*) Cap. 7.
(*e*) Cap. 8. (*f*) Cap. 9. (*g*) Cap. 10.
(*h*) Apud Johannem Bebelium *anno* 1536, in Collectione Baſileenſi.

„ niſi forte fortuna id contigerit ut per mo-
„ dum empiricum præſidia quædam morbo con-
„ venientia Gallico, quibuſdam ſuis diſcipulis,
„ qui ad hoc illum impulerint, condonaverit.

Exſtat præterea *Conſilium* Medicum Auctoris ejuſdem pro *Reverendo D. Bartholomæo Vicentino*, in quo ad morbum Gallicum proponit tantum diætam, & uſum medicinarum alterantium & purgantium. *Ubi vero*, ſubdit Ille, *forte fortuna his non ſaneſceret Reverentia ſua, conſulo ut non ſubmittatur inunctioni ex Mercurio propter nocumenta, quæ ſuæ Dominationi facile contingere poſſent: eam autem devenire ad potum decoctionis aquæ ligni Guajacani cum convenienti ordine & rectis modis diætæ non poſſum vituperare, ſed ſumme laudare ... Ubi vero hæc non in totum patientem ſanarent, conſulo ut fiant duo vel unum ſaltem cauterium in cruribus*.

Hoc autem Conſilium excerptum eſt ex *medicinalibus* Auctoris *Conſiliis*, quæ primum excuſa ſunt Venetiis apud Vincentium Valgriſium anno 1551. Eodem quoque anno primum typis editus fuit Liber *de morbo Gallico & cura ejus*, de quo ſupra, unde colligere eſt Benedictum Victorium, qui tum ſeptuagenarius, erat natum eſſe circa annum 1481.

Antonius Muſa Braſſavolus, Ferrarienſis diſcipulus Nicolai Leoniceni, ut (a) ipſe teſtatur, Tractatum juſtæ magnitudinis de morbo Gallico conſcripſit anno 1551, quem conſtat totum excerptum eſſe ex Opere ampliore *De examine omnium Loch, hoc eſt Linctuum; Suffuf, id eſt pulverum: aquarum, oleorum & decoctorum, quorum apud Ferrarienſes Pharmacopolas uſus eſt*, quod Venetis typis excuſum fuit *in* 8. anno 1553. apud Juntas.

Hujus Operis *Libro ſexto*, in quo *de decoctis*, a propoſito digreſſus de morbo Gallico multa diſſerit egregie.

I. De morbi natura, origine, novitate affert eadem, quæ jam ſæpius in præcedentibus retulimus.

II. Diſtinguit 234. ſpecies diverſas morbi Gallici pro diverſo diverſorum ſymptomatum plurium pauciorumve concurſu, ſed hæc oſtentationis ergo, magis quam utilitatis. Id unum videtur dignum eſſe quod adnotetur, nimirum referri a Braſſavolo, qui ſcribebat anno 1551, ut liquet ex pluribus Tractatus locis „ a viginti
„ annis citra " hoc eſt *ab anno* 1531. „ alias
„ quaſdam ſymptomatum ſpecies ortum habuiſ-
„ ſe, quæ an declinantem morbum ſequantur,
„ an aliquo modo immatatum ſit genus, ait
„ ambigendum eſſe. Quinque vero ſunt potiſſi-
„ mum modi illi novi, quos refert: Unus, qui
„ vulgo *Pellarola* vocatur, vel defluvium pilo-
„ rum, ab aliquibus Alopecia .... Alius eſt mo-
„ dus, qui vulgo dicitur *Dentarola*, quoniam
„ dentes patienti decidunt .... Tertius modus,
„ eſt unguium caſus, ... quem vulgus vocat
„ *Unguiarolam*: . . . . Quartus modus eſt ce-
„ teris deterior & ſumme verendus, in quo
„ homines oculos amittunt, & *Occhiarolam*
„ vulgo nuncupant .... Quintus modus eſt *Go-*
„ *norrhæa*, ... qui modi non aderant ante an-
„ num vigeſimum.

III. Probat cum Leoniceno, quem laudat, morbum Gallicum diverſum eſſe ab Elephantiaſi, Lepra, Lichenibus, Pruna, Igne Perſico & Aſaphati.

IV. Cenſet contagium venereum admitti per contactum triplici via, 1. *Per Coitum*, & tunc partes pudendæ primum afficiuntur; 2. *Per Lactationem*, & tunc morbus per mammas invadit, 3. *Per oſcula cum vibratione & conflictu linguarum*, & tunc exulceratio in faucibus & palato contrahitur. Addit „ *per anum* quoque
„ recipi, ... & cum hoc fieri non poſſit niſi ex
„ concubitu præter naturam, idcirco hoc vi-
„ detur divinum in his, qui per hanc viam
„ ſumpſere contagium, quod affectus hic galli-
„ cus ſemper ſæviſſimus eſt, ob vindictam quam
„ ſumit Deus de hoc nefando ſcelere; & quam-
„ vis dici poſſit magis imprimi ob loci arctitu-
„ dinem, tamen ut ab hoc nefando ſcelere
„ homines deterreamus, dicendum eſt eſſe Dei
„ omnipotentis judicium, quod pro meritis il-
„ los ita tractat, & longe vehementiorem mor-
„ bum efficit, cum per talem locum contagium
„ recipitur.

V. Affirmat „ ad ſuum uſque tempus non eſ-
„ ſe viſum, neque cognitum, quod quiſpiam
„ niſi per coitum, vel per oſculum, vel per
„ mammas hunc morbum receperit. Tamen
pergit Ille, quantum in me eſt, cum eo
„ haud cubarem, qui ſcabie gallica affectus
„ eſſet, neque in eodem poculo biberem,
„ aut in eadem ederem lance, neque eadem
„ uterer mappula ad extergenda labia, tamen
„ nunquam aliquem novi qui morbum hoc mo-
„ do ſuſceperit, per ſolam ſcilicet converſa-
„ tionem, neque quempiam audivi, qui id
„ viderit.

VI. In curando morbo Gallico, qui recens eſt, utitur tantum alterantibus & evacuantibus, ſed ad affectiones ſingulas locales, quæ in pudendis eveniunt, ut ulcuſcula cancroſa, puſtu-

(a) Initio *Tractatus De Morbo Gallico*.

puſtulas, gonorrœam, phimoſim, bubonem &c. præſcribit uſum topicorum.

VII. Si vero morbus inveteratus ſit, poſt debitam præparationem quatuor proponit remediorum genera, *Suffumigium*, *inunctionem*, *decoctum ligni Indici*, *& quartum nuper additum, quod eſt Decoctum radicis Chinæ*.

VIII. Suffumigium ſemel tantum in die *per octo vel ad ſummum per decem dies exercendum eſſe* dicit: Et „ ne dentes, *inquit*, doleant, vel ne tam cito, ſingulo mane ſcrupulus unus pilularum Alexandri exhibendus eſt, *quibus alvus ſolvatur*. *Æger* ſuffumigandus eſt exerto e conopeo capite, *alioquin* periculoſiſſimum eſt. *Hoc remedio* plerumque gingivæ ulcerantur, lingua & fauces; & tum gargariſmatis uti oportet. *Porro notat ille ſe* rariſſimos vidiſſe qui fuerint per ſuffumigium ab affectu Gallico penitus abſoluti, licet alii qui plus temporis intermiſerint, alii minus a recidivatione; ſed pro majori parte in recidivam incidere.

IX. Utramque methodum utendi Mercurio vel in ceratis vel in linimentis deſcribit. Cerata mutanda cenſet *tertio quoque die per novem dies*; linimenta vero admovenda *ſemel quolibet die per dies novem vel decem*; ſed *ſingulo mane ſcrupulum unum pilularum Alexandri* exhibendum eſſe, *ne gingivæ*, *palatum & fauces exulcerentur*: Ceterum *multum non propter ejuſcemodi cerata*, *quoniam fallacia ſunt*; *nam etſi unum quandoque in ſanitatem reſtituant*, *decem erunt qui ſanitati minime reſtituentur*.

X. Multis explicat & modos varios componendi linimenta mercurialia, & cautiones ſecundum quas debent illini; ac demum concludit *ſe rariſſimos vidiſſe*, *qui per inunctionem non ſint ſanitati reſtituti*, *vel pro parte ſaltem ab ægritudine abſoluti*, *quamvis nonnulli ſint qui inunctiones reprehendant*, ſed quas Braſſavolus ait *ita ſalutares eſſe*, *ut a Diis potius quam ab hominibus inventæ videantur*.

XI. Multa profert de electione & præparatione ligni indici, & adminiſtratione ejuſdem decocti, per dies fere quadraginta exhibendi, quo tempore tenuiſſimo victu æger nutriendus eſt, ut jam alibi docuimus. Porro aſſerit Braſſavolus *inunctionem & decocti Guaiaci potionem illa eſſe*, *quæ potiſſimum & vere in ſanitatem deducunt*.

In Tractatu *altero*, qui *de radicis Chinæ uſu* inſcribitur, Braſſavolus profert modum utendi decocto radicis Chinæ, quam in Italiam non ita diu advectam eſſe ait.

Adeſt &, Tractatus *tertius* in quo Braſſavolus reſpondet *Quæſtionibus Alexandri Fontanæ*, *Medici Mutinenſis*, *de morbo Gallico & de ligno Indico*, ſed in quo vix quidquam eſt quod ſit notatu dignum.

Joſephus Scaliger de Braſſavolo peſſime ſentiebat, cum (*a*) ſcriberet ad Franciſcum Vertunianum 4. *Nonas Febr. anni* 1575, jam dudum ſibi perſuaſiſſe & ex Braſſavolæ Scriptis comperiſſe, *nihil aliud eum Virum fuiſſe quam Cymbalum ineptæ Medicorum plebis*; in quo videtur quidem Scaliger iniquior eſſe, ſed unde liquet Braſſavolum jam tum fato functum fuiſſe.

Andreas Lacuna, natus (*b*) Segoviæ, ut creditur, anno 1499, in urbe veteris Caſtiliæ, literis humanioribus Segoviæ in urbe patria, Salmanticæ Dialecticæ, & Lutetiæ Pariſiorum literis græcis ſub Petro Daneſio & Jacobo Tuſano vacavit. Reverſus eſt e Gallia in Patriam anno 1536, Doctoriſque gradum aſſecutus in Toletano gymnaſio, Medicinam aliquandiu exercuit in exercitibus Belgicis Caroli V, unde conceſſit anno 1540 in urbem Metenſem, ubi per quinquennium Medicinam cum laude fecit. Inde in Italiam profectus, Romæ annos 12. Medicinam profeſſus eſt, ac (*c*) inter Medicos Julii III. Summi Pontificis cooptatus eſt patrocinio Franciſci a Mendoza, Cardinalis Burgenſis. In Hiſpaniam jam redierat ab anno 1557, cum miſſus eſt in Galliam anno 1559, ut Medici munere fungeretur in deducenda Eliſabetha, Henrici II. Francorum Regis filia, ad Philippum Hiſpaniarum Regem, ejus ſponſum. Tot ac tam variæ peregrinationes ſatis probant a Lacuna vere olim dictum fuiſſe ſe (*d*) *per Hiſpaniam*, *Galliam*, *Angliam*, *Germaniam*, *atque Italiam oberraſſe*. Deceſſit anno 1560.

Methodus cognoſcendi exſtirpandique excreſcentes in veſicæ collo carunculas. Romæ 1551, in 12. foliorum 24.

Auctor in Epiſtola nuncupatoria *Marino Spinello*, *Archiatro Viceregis Neapolitani*, inſcripta dicit „ eos, qui apud ſe nonnulla ſecreta naturæ vel artis medicæ ſupprimunt, quibus vitam juvare poſſent mortalium, graventurque ea in publicam omnium commoditatem edere, communes, capitaleſque humani generis hoſtes cenſendos eſſe, utpote homicidas teterrimos; non ſecus atque illos qui cum horrea magnis habeant frumenti acervis referta, eſurienti haud condoleſcunt plebeculæ, ſed permittunt ut in maxima caritate annonæ conficiatur extrema fame & inopia.

(*a*) In Epiſtolis ad diverſos. (*b*) Didacus Comenares, *in Segobienſis urbis Hiſtoria*, apud Nicolaum Antonio, *Bibliothec. Hiſpan.* Tom. I. Pag. 59.

(*c*) Ipſe Lacuna, in *Epiſtola nuncupatoria* ad Julium III. commentario *De articulari Morbo* præfixa.

(*d*) In Epiſtola Nuncupatoria ad Julium III. ſummum Pontificem, præfixa *Tractatui de Articulari Morbo*.

Quocirca, ne in tantam vituperationem veniret, Lacunæ viſum eſt *in communem hominum uſum*, qui carunculis in veſicæ collo innatis cruciantur, *methodum ſalutarem exterminandi hunc morbum tradere, quæ a Philippo* quodam *Luſitano, homine quidem empirico, ſibi fuerat haud ita pridem communicata*, & cujus Philippum illum *primum inventorem eſſe* opinabatur.

In eo autem ſumma curationis hujuſce ſita eſt, ut (*a*) „cerea candela, ea videlicet craſ-„ſitudine, quam meatus urinarius facile exci-„pere poſſit, in veſicam intrudatur, & in-„truſa detineatur aliquandiu. Quippe cande-„la ipſa compreſſa, ſuccinctaque a carunc-„la, veluti a nervo quodam arctiſſimo, ve-„ram ſedem illius indicabit, poſteaque in ea „ipſa parte, quæ cincta & ſignata fuerit, em-„plaſtrum ſuperfluæ carni exedendæ aptum re-„cipiens, accurati emmoti ac linicinii vicem „præſtabit.

„Quod ſi non una tantum, ſed plures præ-„ter naturam carunculæ diverſas partes mea-„tus urinarii infeſtent, totidem in partibus „candelam ſuccinctam eſſe comperies, quot „ipſæ carunculæ exſtiterint. (*b*) Extracta can-„dela inſpiciendum curioſe eſt, qua in parte „ſit contuſa & compreſſa, nam circa eam ip-„ſam partem eſt obducendum Philippi empla-„ſtrum; . . . (*c*) & ne id videlicet exſtans, „eminenſque penetrare ad affectam ſedem ob „inæqualitatem non poſſit, evacuanda eſt de-„radendaque modice ipſa candela circa eam „partem, quæ receptura eſt emplaſtrum. (*d*) „Hoc autem emplaſtrum facultate admiranda „præditum eſt, quippe quod partes quidem ſa-„nas tuetur atque conſervat integras: eas ve-„ro, quæ una cum ulcere excreſcunt, abſu-„mit abſque inſigni dolore. Ejus autem de-„ſcriptio talis eſt.

Recip. *Æruginis*,
Auripigmenti,
Chalcitidos, quam in officinis Vitriolum *nominant*,
Aluminis Rochæ, ſingulorum ℥ iſ.

Perfuſa quam acerrimo aceto, inter duos marmoreos vel porphyrites lapides ducantur accuratiſſime, redactaque in læverem tenuiſſimum exponantur Soli caniculari.

Exſiccatus polien rurſus aceto affuſo ducendus ac lævigandus eſt, Solique ſimiliter expenendus, id quod octo aut novem dierum curriculo facere non ceſſabimus, donec partium ſumma tenuitate acquiſita omnem prorſus acrimoniam atque mordacitatem amiſerit . . .

Confecto pulvere accipito
Argenti ſpumæ, quæ & Lithargyros *appellatur* ℥ ij.
Olei roſacei ℥ iv.
quibus per cocturam ad emplaſtri corpulenti conſiſtentiam redactis, illius uncias duas permiſceto conficitoque medicamen duriuſculum, ut candelæ .... adhærens diffluere a propria ſede vel ſi comprimatur, non poſſit.

Licet autem pro lubitu emplaſtri efficacitatem varie variare pro diverſa pulveris doſi, quæ emplaſtro additur: Nempe efficacius & acrius erit emplaſtrum, ſi pulvis cum emplaſtro ad æqualem; contra mitius, ſi ad ſubduplam vel ſubtriplam quantitatem permiſceatur.

Omitto de induſtria tum remedia, quibus ægrotos ante uſum emplaſtri præparari expedit; tum cautelas, quæ in adminiſtrando emplaſtro adhiberi debent: tum methodum, qua ulceri poſt deraſas carunculas in urethra ſuperſtiti cicatrix poteſt obduci; quandoquidem hæc omnia vel ex ſe aliunde nota ſunt, vel poſſunt ex ipſo libro repeti.

Refert autem Lacuna propoſita methodo a Philippo illo Luſitano perplures Romæ ſanatos fuiſſe, ac inter ceteros (*e*) *Ferdinandum a Cardone, Almirallum Neapolitanum, & Ludovicum Caravajallum, non minus propriis meritis quam proſapia majorum clarum.*

Ceterum Auctor ille initio Libelli ſui inter præcipuas caruncularum cauſas, in quas inquirit, recenſet gonorrhœam quamcumque in genere, illam vero maxime, quæ contrahitur (*f*) *ob inexauſtam libidinem, acceſſumque ad putida ſc..ta, præcipue dum illis menſtrua deſcendunt*, quibus verbis, ut opinor, gonorrhæa virulenta intelligi debet, qua conſtat carunculas, vel anguſtationes, quæ carunculas mentiuntur, in urethra frequentiſſime produci. Et ſane

(*a*) Lacuna Method. exſtirpandi carunculas, *Pag.* 34. & *ſeqq.*
(*b*) Ibidem. *Pag.* 38. (*c*) Pag. 43.
(*d*) Pag. 39. Attribuitur ab Alphonſo Ferro hoc Emplaſtrum Alexandro, Medico Græco, Vide Pag. 670. Sed videtur potius compoſitum ad formam Paſtillorum illorum cathæreticorum, Andronis, Polynæ, &c. qui olim adhibebantur ulceribus Chyroniis.
(*e*) Pag. 6. (*f*) Pag. 12.

ſane ideo factum eſſe puto, ut a ſæculo decimo ſexto tot Medici de exſtirpandis carunculis urethræ ſolliciti fuerint, præſertim inter Hiſpanos, ut Alderetus Salmanticenſis Profeſſor, anno neſcio quo; Andreas Lacuna, anno 1551; Chriſtophorus a Vega, anno 1552. Amatus Luſitanus, anno 1554; Franciſcus Diaz, anno 1588. &c. nempe quod ab introducta lue venerea atque gonorrhœa virulenta, carunculæ vel anguſtationes urethræ pro carunculis habitæ frequentius occurrerint in Europa, potiſſimum vero in Hiſpania, ubi venerea lues & latius & citius pullulavit, cum e contra antiquioribus Medicis de iiſdem urethræ affectibus magis ſecuris eſſe licuerit, quippe qui ipſorum ætate, ſi forte unquam, ſaltem rarius obſervabantur.

Jacobus Cornicius, Embdanus, medicinam faciebat Embdæ Friſiorum, in urbe patria, anno 1550.

Scripſit *Librum de morbi Gallici remedio per radicem Chinam*, ſi ſtandum ſit fidei Simleri *in Biblioth. Geſneri contracta*, Galli *in Biblioth. Medica*, & Schenckii *in Biblioth. Jatrica*. Sed cum nulla hujuſce Libri mentio fiat a Spachio, in *Nomenclatore Scriptorum Medicorum*, Vanderlinden *de Scriptis medicis*, Mercklino in *Lindenio renovato*, & Mangeto in *Bibliotheca Scriptor. medicorum*; maxime vero cum in nullis librorum Catalogis proſtet, nec ab ullo Auctore recentiore laudetur, quod ipſe quidem ſciam, non inanis eſt ſuſpicioni locus Librum hunc nunquam exſtitiſſe.

Philippus Luſitanus, Empiricus, inclaruit olim inter primos arte exſtirpandi excreſcentes in collo veſicæ carunculas, quam primum Uliſſipone, ac deinde Romæ feliciter exercuit, antequam Damaſcum abiret, cujus artis *primus inventor* (*a*) ab Andrea Lacuna creditus fuit, quippe qui ab illo fateatur *ſalutem illam methodum ſecum communicatam fuiſſe*.

At vero Amatus, Luſitanus, *Centur. IV. curat. 19. in Scholio*, hanc eamdem methodum ſibi tribuit contenditque Philippum, de quo quæſtio eſt, illam a ſe didiciſſe, dum ipſi adſtitit militem quemdam curanti, qui ex carunculis in Urethra graviter ægrotabat: atque ut fidem ſibi impetret, tanto magis meretur, mea quidem ſententia, quod ultro & ingenue confeſſus ſit ſe methodum illam ſuo marte non adinveniſſe, ſed ab Aldereto, Profeſſore Medico Salmanticenſi, & ſuo quondam præceptore, accepiſſe.

Verum præſtat Amatum ipſum audire, qui ſic loquebatur anno 1554, *loco ſupra laudato*. „ Quod vero ad inventum attinet, vellem ſane ut Philippus ipſe, quem nunc Damaſci agere intelligo, adeſſet; profiteretur enim ingenue per quos profeciſſet, eſt enim homo neque malus, neque ingratus.

„ Is Uliſſipone eo fere anno, quo Tunetum, „ urbs clariſſima, Cæſaris (*Caroli V.*) auſpiciis „ ſubjecta eſt, (*atque adeo paulo poſt annum* „ 1534) cum ad me officii cauſa venifſet, eſt „ enim Chirurgus rerum magis experientia, „ quam Auctorum lectione inſignis, memini „ cum mihi diceret veniſſe in eam urbem e „ regione proximam, virum quemdam ſatis divitem, qui urinæ ſtillicidio, & ut ſibi videbatur, calculo etiam laborabat; precatus itaque me eſt enixiſſime, ut hominem adirem.

„ Ego vero partim amici precibus, partim „ etiam compendiolo adductus ægrotantem inviſo adoleſcentem, annos natum viginti quinque, qui in Africa & India multa ſtipendia „ fecerat. Is, ut milites intemperantes majori „ ex parte ſolent, ex promiſcua venere in „ morbum, quem *Gallicum* vocant, inciderat, „ cui malo ſeminis etiam profluvium (*gonorrhœa*) acceſſerat, quo bienniúm integrum „ laboraverat. Erat tamen robuſta quadam & „ militari plane temperie, unde mihi ſuſpicio „ inceſſit eum calculo non laborare; malus „ enim ille & carnifex morbus & vires attenuat, & pallorem inducit, & quoddam quaſi „ vitæ tædium ſecum affert, imo longe alia „ ſymptomata præ ſe fert, per quæ ab altero „ diſcernitur.

„ Ratus itaque id quod erat, appii thyrſo & „ (*b*) aliis, ut dixi, prius amygdalino oleo „ intinctis, per urinarium meatum immiſſis, „ facile illum carunculis laborare deprehendo, „ continuoque ad ea remedia, quibus ipſe Philippus poſtea Romæ uſus magnam ſibi auctoritatem cum maximo quæſtu comparavit, „ deſcendo, brevique adoleſcentem priſtinæ valetudini reſtituo.

„ Non eſt mihi animus (*pergit Amatus*) „ Philippum ingrati animi accuſare, neque „ enim ille hoc inficiatur. Hoc tamen unum „ dolet, quod cum apud viros in re medica „ illuſtres, tum apud Lacunam, alterum Hiſpaniæ Galenum, totum hoc curandi inventum ſibi adſcripſerit, impudenter mehercule, & ut ingenue loquar, ingrate egerit. „ Affuere enim curationi noſtræ viri mehercule

H 4 „ do-

(*a*) Vide *ſupra* ad annum 1551.

(*b*) Adhibebat Amatus, ut in contextu curationis laudatæ narrat, ad explorandos obices, qui in Urethra latebant, primum *Apii thyrſum ſive cauliculum*, deinde *ceream candelam*, demum ſi ea non poſſent commode intrudi, *catheterem ſeu argenteam fiſtulam*, quæ ſingula oleo amygdalino ex arte intingebat.

,, doctiſſimi & magnæ apud ſuos auctoritatis,
,, Ludovicus Munius, Coimbricenſis, (*a*) Geor-
,, gius Henricus, Uliſſiponenſis, Medici, &
,, Philoſophi nobiliſſimi; Manuel Lindus, aſtro-
,, rum cognitione florentiſſimus.

,, Et ne ego, *ſubjungit Ille*, in idem cum
,, Philippo vitium incidiſſe videar, fateor Sal-
,, manticæ cum agerem " (ubi ſcilicet Amatus in Medicinæ ſtudio operam poſuerat) ,, ab
,, Aldereto, Medico clariſſimo, & Præcepto-
,, re meo doctiſſimo, id curandi genus acce-
,, piſſe, ſicut alia permulta, quæ mehercule ut
,, magna, ita apud me maximo in pretio &
,, ſunt, & habentur ". Quod Amatus ut honeſte faſſus eſt, ſic celare, ut inventi gloriam ſibi tribueret, fruſtra tentaviſſet, cum veriſimile non fuiſſet juniorem Medicum, qui ſcilicet anno 1535 vel 1536 ad vigeſimum quartum, quintumve ætatis annum nondum pervenerat, quippe natus anno 1511, novam methodum medendi morbo cæco, difficili, recidivo, excogitaviſſe de ſuo, & excogitatam ſatis periclitatum eſſe experiendo, ut illi auſus fuiſſet confidere.

Chriſtophorus a Vega. (*b*) Compluti, hodie *Alcala de Henarez*, natus anno 1530, in academia patria Medicinæ Doctor & Profeſſor publicus & celeber, fuit Medicus cubicularius Caroli, Hiſpaniarum Principis, filii Regis Philippi II. Deceſſit (*c*) anno 1556.

De curatione Carunculiarum. Salmaticæ, 1552.

Theodoricus de *Hery*, Pariſinus, (*d*) Chirurgus Barbi-tonſor, ſtuduit Chirurgiæ Lutetiæ in urbe patria, ubi gloriatur ſe (*e*) Profeſſores audiiſſe Jacobum Hollerium, & Antonium Saillard, celebres Facultatis Pariſienſis Medicos! Tunc enim Chirurgi Barbi-tonſores ex ſui ſtatuti legibus tenebantur per quadriennium Chirurgiæ ſtudio ſedulam operam dare in facultatis Scholis, priuſquam poſſent magiſterium in arte adipiſci.

Inde (*f*) caſtra ſecutus in Italiam ſe contulit anno 1537, ubi regnante Franciſco I. diu & ancipiti belli fortuna a Gallis & Hiſpanis dimicatum fuit. Romam tunc temporis digreſſus eſt, ut ipſe (*g*) teſtificatur, cum mentionem facit de Noſocomio S. Jacobi Incurabilium, ad quod ægrotantium Lue venerea infectorum confluxus maximus olim fuit, ut (*h*) & nunc. Sed an curandis ſyphiliticis ibidem miniſtraverit, jure dubitatur, cum ea de re ipſe taceat.

Quo tempore in patriam reverſus fuerit, ignoratur, ſed liquet ex Libro, quem ſcripſit de Lue venerea & de quo mox, jam diu ante annum 1552 in curandis morbis venereis ſedulam & utilem operam Lutetiæ illum collocaviſſe.

Sunt (*i*) qui aiant illum, cum in Eccleſia S. Dionyſii ad pedes Statuæ Caroli VIII. provolutus oranti ſimilis eſſet, a Monachorum quodam monitum ſe non adſtare ad Divi ſtatuam, reſpondiſſe id a ſe non neſciri, ſed velle gratum animum teſtari erga Regem illum, a quo lues venerea in Gallias primum invecta fuerat, unde haud pœnitenda fortunæ acceſſio ſibi fuiſſet; ſed hæc temere jactantur, & ut videtur, auctore nullo ſatis certo. Siquidem eadem fabula de alio quodam Chirurgo, nomine *Magiſtro Johanne*, jam ante (*k*) narrata fuerat, nec tamen, ut opinor, meliore fide: qua de re vide (*l*) *Menagiana* a D. de la Monnoye aucta.

Fabulas narrant, quicunque aſſerunt Theodoricum de Hery in Italiam, ac præſertim Romam profectum eſſe, 1. Eo conſilio, ut methodum illitionum mercurialium addiſceret, quod fal-

(*a*) An ille idem ſit atque Georgius Henriquez, Luſitanus, cujus exſtat Liber *De Cibo & Potu*, Matriti excuſus, ideo ambigo, quod Liber iſte, utpote editus anno 1615, ab Auctore alio recentiore ſcriptus videatur, niſi forte fuerit alia ejuſdem Libri editio antiquior.

(*b*) Nicol. Anton. *Biblioth. Hiſpan. Tom. I. Pag.* 193.

(*c*) Jacobus Douglaſſius. *Bibliographia Anatomica*.

(*d*) Olim erant Lutetiæ Pariſiorum duo Chirurgorum Sodalitia, quorum alterum in Eccleſia Sancti Coſmæ, & *Chirurgorum* ſimpliciter, alterum in Eccleſia Sancti Sepulcri conventicula habebat, & *Chirurgorum Barbi-Tonſorum* dicebatur. Hæc ambo Sodalitia anno 1656 ex pacto & convento, ſed ſalvis utriuſque juribus & ſtatutis, in unum corpus coaluere, quod appellatur *la Communauté des Maitres Chirurgiens Barbiers de Saint Come*.

(*e*) Methode curatoire de la Maladie venerienne. *Pag.* 129.

(*f*) Ibidem, *Pagg.* 141. & 185.

(*g*) Ibidem. *Pag.* 120.

(*h*) Vercelonus in *Præfat. præfixa Tractatui* De pudendorum morbis.

(*i*) Beroaldus de Verville, *Moyen de parvenir Pagg.* 578. 579.
Baile. *Dictionnaire Critique, au mot* Pericles.
Devaux, *Index funereus Chirurgorum Pariſienſium*.

(*k*) Contes d'Eutrapel, *par Noel du Fail*, Chap. 28.

(*l*) Tom. 4. *Pag.* 317.

falſum : 2. Romæ Syphiliticis hydrargyroſi curandis aliquandiu miniſtraviſſe, donec artem callere ſibi viſus ſit, quod commentitium : 3. In patriam reverſum artem eamdem ſucceſſibus ſuis celebrem & vulgarem feciſſe, cum ante in Galliis ignoraretur, quod a veritate alieniſſimum, quippe certo certius conſtat hydrargyroſim in Galliis longe ante Theodorici de Hery tempora legitime & vulgo adminiſtratam fuiſſe. Sed de his vide „ Mes „ quatre Letres à M. Delaire, Docteur en „ Medecine de la Faculté de Montpellier.

Theodoricus edidit Lutetiæ anno 1552 Librum de Lue venerea gallice ſcriptum, qui titulum ſequentem fecit.

„ La Methode curatoire de la Maladie Vénérienne, vulgairement appellés Groſſe „ Vairolle, & de la diverſité de ſes ſymptomes. Compoſée par Thierri de Hery, „ Lieutenant général du premier Barbier „ Chirurgien du Roi. A Paris, Par Mathieu David. 1552. in 8.

in quo non ſine ingenii laude pleraque collegit, quæcunque ab Italis Medicis de hoc argumento vel prudenter dicta vel ſapienter inventa erant hac ætate; unde factum eſt ut Ambroſius Paræus Theodorico ferme ſuppar, & in chirurgicis nemini ſecundus, non modo Auctoris illius doctrinam & methodum ſequi, ſed Tractatum fere totum exſcribere non dubitaverit, quod ipſe ingenue agnoſcit in „ Præ„ fatione Libro XIX. ſuorum Operum præ„ fixa.

Theodoricus de Hery præmiſſis in ſuo Tractatu non paucis de morbi origine, natura, diagnoſi, & prognoſi, in quibus cum ceteris Scriptoribus conſentit, ad curationem progreditur, quam ait triplici methodo obtineri poſſe; uſu ſcilicet 1. Decoctorum Guaiaci, 2. Unguentorum vel Emplaſtrorum mercurialium: 3. Suffimentorum cum Mercurio. Uſum vero unguentorum ſolum eſſe, qui certus, tutus, efficac ſit, paſſim affirmat, ſed præſertim *Pag*: 73. *&* 90.

Præter hæc, quæ cum ceteris fere omnibus ſuæ ætatis Auctoribus communia habet, nonnulla memini in hoc Opuſculo legi, quæ obelo notanda videntur, vel quia temere dicta, vel quia aperte falſa, vel quia compilata non ſine plagio.

I. Poſſe (*a*) luem veneream declinari, etiam cum proxime inſtat, imo vero cum virus in ſanguinem jam irrepſit, ope aquæ cujuſdam ex ſcobe Guaiaci, aliiſque multis materiebus diſtillatæ balneo Mariæ, *quam Philoſophificam* vocat; ſed cujus uſum plane inefficacem eſſe certum eſt.

II. Salivationem (*b*) aliquando æque copioſam cieri uſu decocti Guaiaci ac uſu Mercurii, quod tamen perrarum fuiſſe opinor, ſi verum unquam fuerit.

III. Inunctiones (*c*) ægrotis debilioribus adhibendas non eſſe continuas & quotidianas, ſed diſcretas & intermiſſas, uno, duobus, tribuſve diebus intercalaribus.

IV. Ptyaliſmum (*d*) inunctionibus mercurialibus non adeſſe perpetuo, ſed aliquando deficere: Deficere vero ſine damno, ſi inunctiones rite fuerint adminiſtratæ; morbumque perinde curari Diaphoreſi, Diureſi, aut Alvi fluxu ſponte oborto, vel arte proritato, quæ jam ſupra monuimus, *Pag*. 164. ſicut & ea quæ præcedenti articulo dicta ſunt, ante Theodorici tempora a pluribus Medicis animadverſa fuiſſe.

V. Mercurium a nonnullis ſua ætate etiamnum infamatum fuiſſe, ſed temere, ut contigit non ſemel optima & tutiſſima remedia damnata fuiſſe: In cujus rei teſtimonium (*e*) exemplum affert Rhabarbari, cathartici quidem benigni, & Auctoris ætate ab annis circiter viginti uſu receptiſſimi, ſed quod paulo ante vulgo ſuſpectum erat, nec a pleriſque Medicis ægrotanti ulli exhibebatur, niſi jam deplorato, quaſi Rhabarbaro uti nunquam licitum fuiſſet, niſi in evidenti mortis periculo; quæ ſi non falſa ſunt, at certe creditu difficilia, quandoquidem compertum eſt Rhabarbarum in ſcriptis Medicorum, qui in Europa diu ante Theodoricum vixerunt, ceu tutiſſimum medicamen celebrari.

VI. Mercurium (*f*) illitionibus cuti admotum intra corpus non admitti, neque cum ſanguine, ceteriſve humoribus commiſceri, ſed virtute plane immateriali, & veluti ſola irradiatione operari, quo commento reor nihil abſurdius dictum fuiſſe.

VII. Neque (*g*) adeo poſſe ullo modo Mercurium, poſt adhibitas illitiones, in majores guttas coaleſcere, in abſceſſus, ulceris aut oſſis carioſi cavo; contra quam oculati teſtes plurimi referunt, imo contra quam jam pridem omnibus perſuaſum eſt.

VIII. Conducere (*h*) aliquando, imo vero interdum neceſſarium eſſe, ut ægrotantes bis in die inungantur, mane & ſero; quod tamen ſemper periculoſum, & ut plurimum noxium eſt.

IX. Damnandum (*i*) illi videri eorum uſum, qui ex-

(*a*) Pag. 68. 69. (*b*) Pag. 139. (*c*) Pag. 154. (*d*) Pap. 157. (*e*) Pag. 140.
(*f*) Pag. 115. 116. (*g*) Ibidem. (*h*) Pag. 153. (*i*) Pag. 161.

exhibito identidem cathartico conantur ab ore noxam avertere, Mercurii efficacia alioquin inferendam, quod tamen in arte palmarium eſſe certum eſt.

Ceterum Auctor ille, vano ſtudio doctrinæ ſuæ oſtentandæ, de qua ſublimius ſenſiſſe videtur, inanes, falſas, nugatorias tot ratiocinationes accumulat, ac tautologias de re eadem ita repetit, ut apud æquos rerum æſtimatores, de eorum pretio, quæ recte tranſcripta ſunt, non parum inde decedat.

Dicitur Theodoricus (*a*) obiiſſe valde ſenex anno 1599, ſed falſo, cum ex Præfatione a Paræo præmiſſa Libro XIX. ſuorum Operum, *Edition*. 4. certum ſit illum fato functum fuiſſe longe ante annum 1583.

Theodoricus de Hery ab Hollerio *Theodoricus Thyerrius* ex errore appellatur, *Singular. Obſervat*. 33, ubi dicitur Pictoni cuidam per magnum Ganglion, quod in inguine ſuccreverat, dexterrime & feliciſſime exſtirpaviſſe præſente ipſo Hollerio.

Augerius Ferrerius, Toloſanus, natus anno 1513, Doctoratus gradum (*b*) aſſecutus eſt in academia Monſpeſſulana anno 1539. Deinde innotuit populari ſuo Johanni Bertando, primario Senatus Pariſienſis Præſidi anno 1551. S. R. E. Cardinali anno 1557, cujus patrocinio Medicus ordinarius Catharinæ Mediceæ, Galliarum Reginæ, creatus eſt, & quem ſequutus eſt in Italiam proficiſcentem anno 1559., ut intereſſet futuri Summi Pontificis electioni, qui fuit Pius IV.

Obiit Ferrerius Toloſæ in patria anno 1588, ætatis ſuæ 75. Fuit intimus Julio Cæſari Scaligero, qui Aginni, non longe a Toloſa, Medicinam faciebat, a quo dicitur, *Exercitat*. 161. *in Cardanum*, „ accuratiſſimis, lectiſſimiſque ſuis „ de Morbo Gallico commentariis non ſolum „ preterita judicia compleviſſe omnia, ſed animos quoque præſentes expleviſſe omnes, „ ſpemque aliis in futurum ſcribendi ademiſſe „ omnem „ (*c*)

Hæc autem Ferrerii Commentaria a Scaligero tam impenſe laudata prodiderant anno 1553. cum Inſcriptione ſequente.

„ De Pudendagra, gravi lue Hiſpanica, „ Libri II. Toloſæ, apud Jacobum Colomier, 1553. in 12.

Horumce librorum Priore, *Capitibus* XXVI. *de Pudendagræ natura*, *cauſis*, *ſignis*, ac potiſſimum variis curationis methodis; Poſteriore, *Capitibus* XVII, de *localibus pudendagræ* & *ſymptomatis*, & remediis ad ſingula efficacibus agitur. Totius autem Tractatus ſummarium ad ſequentia recidit.

I. Præparato prius ægrotantium corpore diæta, humorum alteratione, venæ ſectione, purgatione &c. (*d*) „ receptos eſſe illius ætate „ octo modos medendi lui venereæ, I. Unguentis & linimentis; II. Ceratis & Emplaſtris; III. Loturis; IV. Suffitibus, qui quatuor modi fere omnes argentum vivum actu „ aut potentia recipiunt; V. Sudorificis decoctis, præſertim decocto ligni Indici, cujus „ loco ſeceſſerunt Juniperus, China, Sparta „ parilla, Apios, infinitaque alia; VI. Liquoribus deſtillatis; VII. Purgantibus medicamentis, & quod vulgo dici ſolet, ſanguinem „ mundantibus, VIII. Remediis, quæ ex prædictis omnibus compoſita ſunt. „

II. In genere Unguentum, componendum eſſe (*e*) „ ex mollientibus, diſcutientibus, rarefacientibus, detergentibus, ſiccantibus, & „ argento vivo, ... Opus eſſe ut in robuſtis „ tertia aut quarta unguenti pars ſit argentum „ vivum; in delicatoribus vix ſexta aut ſeptima; in infantibus vix octava. „

III. Ferrerium (*f*) „ adhibuiſſe aliquando „ inunctiones ſine argento vivo, in hujus locum cortices radicis Cucumeris agreſtis, & „ Hellebori utriuſque, Euphorbium & ſimilia „ ſubſtituendo: ad penetrandum vero Petroleum, Aquam vitæ, Oleum de terebinthina, Oleum de lateribus, aliaſque calidorum „ medicamentorum deſtillationes, quas habebat „ in promptu; nec intelligere potuiſſe qua in „ re præſtaret argentum vivum, cujus contactu „ ſæviſſima ſymptomata relinquuntur, ut plus interdum immineat a remedio, quam a morbo. „ Nullus ſane dubito, quin uſu unguentorum iſtiuſmodi puſtulæ, ſi quæ cutem fœdant, extergi & exſiccari potuerint; at vero virus, quo ſanguis imbutus erat, ea ratione exterminari potuiſſe nego, & in hoc Ferrerii judicium deſidero.

IV. Fateri tamen Ferrerium (*g*) „ ſe negare non poſſe mirabilem eſſe argenti vivi efficaciam, ut

(*a*) In *Indice Funereo Chirurgorum Pariſienſium*.
(*b*) Ex *Actis* Facultatis Medicæ Monſpeſſulanæ.
(*c*) Thuanus, in *Hiſtoriis temporis*, Lib. 89.
(*d*) Lib. 1. Cap. 10.
(*e*) Cap. 11. (*f*) Cap. 10.
(*g*) Ibid.

„ ut qui nonnullos viderit hoc morbo laborantes „ ſola plantarum pedum & volarum manuum inunctione, intacto reliquo corpore, copioſe deſudaſſe, pituitam e cerebro dejeciſſe (hoc eſt, *ptyaliſmum paſſos eſſe*) & tandem ſanos evaſiſſe.

V. Eſſe præter argentum vivum (*a*) „ alias ſecuriores & minus moleſtas curandi formas „ quæ ſi aliquando propter morbi, ſymptomatumque vehementiam parum efficaces videantur, *Ferrerium* non repugnare quin tunc ad „ Mercurium confugias: Nam certum eſt quoſdam hoc uno remedio curari, ceteris ne quidem ad levia ſymptomata conferentibus . . . „ Sed reprimendam multorum temeritatem & laſciviam, qui in omni ætate, in omni ſexu, „ in omni temperatura & aeris qualitate, illo „ nec bene ſubacto, nec correcto, inconſideratiſſime utuntur.

VI. Emplaſtra mercurialia (*b*) renovanda eſſe „ tertio quoque die, decem dies curationi concedendo: Ceſſandum tunc, cum poſt multam „ ſputi eductionem gingivæ putreſcere & ulcerari incipient. „ Narrat autem Ferrerius „ ſe vidiſſe multos, qui tecto hujuſcemodi emplaſtris corpore, toto curationis tempore interdiu per urbem incedendo, motu ſudores procurarunt induti veſtibus pelliceis ſuperinducto „ arctiſſimo cingulo, atque in hunc modum curati fuerunt.

VII. (*c*) Fieri loturas ex ſiccantibus, rarefacientibus, diſcutientibus, & Mercurio ſublimato, quibus in loco calido ablui & perfricari ſolent omnes corporis partes, exceptis „ capite, pectore, ſtomacho & ſub alis: idque „ diebus decem, ſemel, bis, ter in die pro ægrotantis viribus & ceteris circumſtantiis, quo „ tempore e cubiculo exire non permittitur. Putreſcere hic etiam gingivas & exulcerari, ſicut „ in præcedentibus, quod curationis finem indicat.

VIII. Suffitum Cinnabaris acerbiſſimum eſſe „ remedium, quo prudentes & docti plerique „ Medici ad totum corpus uti nunquam auſi ſunt: „ ad certas autem partes, ut crura & brachia, „ cum vel ſphaceli adſunt, vel feræ gummoſitates, vel dolores, vel ulcera male morigerata, præſtantiſſimum arbitrati ſunt.

IX. A Ferrerio (*d*) accurate deſcribi modos eligendi, decoquendi, adminiſtrandl remedia Idrotica, ut Guaiacum ſeu lignum Indicum, Chinam, Spartam ſeu Sarſam-parilliam, Radices Apii, Juniperum, radices Perſonatiæ, Gentianæ, Aſari Tormentillæ, Cannarum noſtratium &c. ſed ita tamen deſcribi ut nihil proferatur, quod novum ſit.

X. Ab eodem (*e*) proponi *ſexto loco* aquas ſtillatitias aliquot, ſeu ut aiebant, *Philoſophicas*, quæ ex remediis ſudorificis modo memoratis ex arte *deſtillabantur prunarum ardore, cinerum & arenæ circumpoſitione vehementiore reddito*. Doſis illarum aquarum erat ad ℥ iij. vel iv. bis in die, per triginta dies, *non neglectis decimo quoque die purgationibus*.

XI. (*f*) Laudari a Ferrerio purgantia varia ex galenica pharmacia interne ſumenda, ac inter cetera proponi pillulas mercuriales ex Mercurio præcipitato rubro, ſed addi illas *crudeliter purgare, & niſi caveris, interimere*: Præferendum videri „ purum hydrargyrum cum ſale, aceto & ſalvia extinctum, tanquam mi„ nus noxium, . . . quod remedium in veteri „ pudendagra, in feris gummoſitatibus & ſordi„ dis ulceribus & elephantiaco fere habitu, non„ nullis mirabiliter profuiſſe memorat.

XII. (*g*) Ægrotantes quoſdam eſſe, quod Ferrerius cenſet modis illis omnibus alternatim vel ſucceſſive tractandos eſſe, inunctionibus, decoctis ſudorificis, ceratis, ſuffitibus, aquis deſtillatis &c. quoties morbus contumacior remedia ſtatim adhibita ſuperare videtur.

XIII. *Secundo* Tractatus *Libro* Ferrerium paucis expendere præcipua inveteratæ pudendagræ ſymptomata. „ Ulcera faucium; Dolores arti„ culorum: Gummoſitates, tubera, nodos, ſcir„ rhos; Alopeciam, Unguium caſus; Gingiva„ rum putrefactionem; Dentium corruptionem; „ Puſtulas & maculas tum faciei, tum reliqui „ corporis; Pedum & manuum ulceratas rimas „ cum pruritu; Porriginem & fœtorem corpo„ ris; Renum, veſicæ & meatuum urinalium „ ulcera; virgæ Puſtulas; & Abſceſſus ingui„ num; „ ac methodos afferre, quibus ſingulis mederi liceat quam efficaciſſime, ſed quæ paſſim obviæ ſunt.

Tractatus ille Ferrerii proſtat integer in Collectione Luiſinina, ſed deeſt ejuſdem (*h*) Diſſertatiuncula, quæ Toloſæ quoque prodiit anno 1554. cum hac Inſcriptione.

De radice China Liber, quo probatur diverſam eſſe ab Apio. Toloſæ, *apud Johannem Colomerium*, 1554. in 8.

Hæc autem Diatriba, quæ vix decem paginas implet, capita tria complectitur, unum, quo *probatur Chinam & Apion diverſas res eſſe*; alterum, quo proponitur *Chinæ præparatio ac uſus ex vulgari Hiſpanorum & Italorum præſcripto*; Tertium, *de vera præparatione & uſu legitimo* τȣ Ἀπίȣ.

In

(*a*) Ibid. (*b*) Ibid. (*c*) Cap. 13. (*d*) Cap. 14.
(*e*) Capp. 15. . . . . 20.
(*f*) Cap. 21. (*g*) Cap. 22.
(*h*) Hæc Diſſertatio proſtat fere tota in *Capite IV. Caſtigationum Practicæ Medicinæ* Ferrerii.

In I. Narrat Ferrerius „ paulo ſuperioribus
„ annis, cum lignum illud indicum, quod &
„ *Sanctum* & *Guaiacum* appellant, in exſtir-
„ panda lue Hiſpanica & delenda arthritide
„ inefficacius aut minus ſalutare videretur,
„ introducta fuiſſe a mercatoribus per novi or-
„ bis traſmarina vagantibus nova tria medica-
„ mina, longe (*ſi credere dignum eſt*) ceteris
„ quæ Medici in hunc uſque diem tentave-
„ runt, præſtantiora, nempe Chinam, Sarzam-
„ pariliam, & Apion.

„ Chinam primum locum obtinuiſſe, prima-
„ que præparationis ſuæ documenta meruiſſe,
„ non ſine catalogo multarum ſuarum laudum
„ ab evidentibus experimentis petitarum, quas
„ tamen Veſalius edito de hac libello enerva-
„ re viſus eſt.

„ Succeſſiſſe ſarmentoſam illam Sarzam-pari-
„ lam, quæ & Sparta-parilia, ad omnia ad
„ quæ & lignum indicum & China, confe-
„ rentem: imo etiam, ſi Empiricis & doctiſſi-
„ mo Cardano fidem adhibemus, prævalentem.

„ Hanc, ſive ob raritatem, ſive ob negli-
„ gentes, diſtractosve nobilium ſuarum opera-
„ tionum aſſertores, celebrem eſſe non potuiſ-
„ ſe, deſiiſſeque inter expeditæ venundationis
„ merces habere locum.

„ Tunc mercatores commentos eſſe τȣ̃ Ἀπίȣ
„ uſum quod remedium novum & ex novo orbe
„ petitum conſtanter aſſerebant, cum domeſti-
„ cum ſit & in multis Galliæ locis abundans.
Jam Auctoris ætate „ multo auro venum dari
„ cœpiſſe, ac famoſam evaſiſſe hanc τȣ̃ Ἀπίȣ
„ radicem, cum mercatorum aſtutia & Medi-
„ corum neglectu China utrumque nomen in-
„ vaſit Chinæ & Apii.

„ Accidiſſe vero in ea nominum confuſione,
„ ut China, obliterato jam aut neglecto, &
„ pauciſſimis hodie cognito proprio ſuo nomine,
„ *Apios* paſſim appelletur; . . . multiſque Do-
„ ctoribus Medicis . . perſuaſum ſit Chinam &
„ Apion eamdem rem eſſe.

Quem errorem Ferrerius paucis, ſed validis
argumentis impugnat. 1. „ Chinam magnis, ru-
„ dibuſque ac inæqualibus fruſtis lignoſam ſimul
„ ac fungoſam contemplantibus apparere, foris
„ ſubrubram, intus ſubalbam, guſtu ſubacidam,
„ odore fere nullo, Acoro officinarum haud
„ diſſimilem, ſi molem demas ac duritatem,
„ adferri ad nos aridam, teredine ac carie
„ eroſam: Contra vero, Ἄπιον radicem eſſe
„ Aſphodelo ſimilem, ad Pyri (unde nomen
„ habet) effigiem accedentem, rotundiorem
„ tamen, intus candidam, liquore plenam,
„ foris vero nigreſcente cortice tectam.

2. „ Chinam neque ſupra, neque infra pur-
„ gare, imo ſiccare: Contra Apion totam,
„ aut ejus ſuccum ſupra & infra purgare; ſu-
„ periorem radicis partem vomitione bilem pi-
„ tuitamque extrahere, inferiorem per alvum
„ ducere, ut a Veteribus notatum eſt.

3. Chinam radicem eſſe novam, Antiquis i-
gnotam, ex novo terrarum orbe in Europam
nuper devectam: Contra vero radicem τȣ̃ Ἀπίȣ
domeſticam eſſe, in variis Galliarum & Euro-
pæ tractibus ſponte germinare, a Veteribus de-
ſcriptam fuiſſe.

Et ſane conſtat, 1. ut ceteros nunc omit-
tam, de radice τȣ̃ Ἀπίȣ mentionem feciſſe
Theophraſtum, *Hiſtoria Plantar. lib. 9. capit.*
10; Dioſcoridem, *lib. 4. cap.* 177; Plinium,
lib. 26. cap. 8. & Oribaſium, *Medicinal. Colle-
ction. lib. 2. in voce* Ἀπίȣ: 2. Radicem illam
aliter atque aliter olim dictam fuiſſe, nempe,
Ἀπίȣ, latine *Pyrum*, quod figura Pyro ſimilis
eſſet; Ἰσχάδα, latine *Caricam*, quod Caricam
ſeu ficum aridam referret; Χαμαιβάλανον, lati-
ne *glandem terreſtrem*, quod eſſet glandis in-
ſtar & in terra lateret condita: 3. Nunc ab
hodiernis Botanographis vulgo dici radicem *Ti-
thymali tuberoſa & pyriformi radice C. B. in
Pinac.*

Ceterum prudens ſuperſedeo adminiſtratione
cum radicis Chinæ, de qua in *II. Capite*, quia
abunde nota eſt, tum radicis τȣ̃ Ἀπίȣ, de qua
in *III.* quæſtio eſt, quia ab adminiſtratione Chi-
næ vix differt.

Hercules Bonacoſſus, Italus (*a*) Ferrarienſis,
Medicinæ Doctor.

*De humorum exſuperantium ſignis ac Se-
rapiis, medicamentiſque purgatoriis op-
portunis Liber.* Acceſſerunt *quoque ejuſ-
dem varia auxilia experimento compro-
bata ad varias ægritudines proffligandas;
De compoſitione Theriacæ cum ejus ſub-
ſtitutis nuper Bononiæ inventis*; De mo-
do præparandi aquam ligni ſancti; *De
curatione Catarrhi ſive Deſtillationis*.
Bononiæ, 1553. in 4.

Jaco-

(*a*) Pellegrinus Antonius Orlandi, *Notizie degli Scrittori Bologneſi*.
(*b*) Poſper Mandoſius, *De Archiatris Pontificis*.

Victor Trincavellius, Venetiis natus anno 1498, Dialecticæ & Medicinæ operam dedit Patavii, ſed præſertim Bononiæ, ubi ſeptem annos commoratus eſt. Poſtea adeptus Patavii Doctoris Medici inſignia, Philoſophiam Venetiis profiteri cœpit, donec Murianum ſe contulit, in qua Inſula, patriæ proxima, medicinam aliquandiu exercuit cum laude. Verum inde Venetias accitus eſt & in Collegium Medicorum receptus, ubi conſilio & opere ita ſe probavit, ut brevi poſt tempore magnos inter urbis Medicos nomen habuerit. (*a*) Anno 1551, cum jam natus eſſet annos 55, „ (*b*) arduam pro„ vinciam ſuſcipere coactus eſt Patavinæ Le„ ctionis in ſupremo loco Practicæ, “ quæ ab eo tempore, quo Johannes Baptiſta Montanus deceſſerat, „ vacua erat præ hominum docto„ rum penuria, propterea quod ibi Cathedræ „ Medicinæ Profeſſor idoneus maxime deſide„ raretur; quo quidem munere functus eſt di„ gniſſime ad annum tertium ſupra decimum; vel rectius ad annum ſeptimum ſupra decimum.

Eo tempore, „ ſenio jam confectus, juſſu Principis, (*Ducis Venetorum*) & Senatorum „ decreto miſſus eſt in Forum Julii, ut opem „ ferret Baroni Andreæ Pegel, Cæſareo Com„ miſſario in Carnia, qui Utini gravi hæmoptyſi „ detinebatur, de quo parum aut nihil ſpera„ bant Medici, (*c*) quo in negotio ut Reipu„ blicæ ſatisfaceret, magnis itineribus adven„ tum acceleravit, unde ægro ad priſtinam va„ letudinem feliciter reſtituto, „ factum eſt, ut febre ipſe corriperetur; quamobrem diem ultimum prævidens Venetias regreſſus eſt, ubi anno 1568, non 1564, ut legitur (*d*) apud Tomaſinum, etatis ſuæ (*e*) 72 vel (*f*) 73, religioſiſſime obiit.

Comnenus Papadopoli, in *ſua Gymnaſii Patavini Hiſtoria*, Librum *de morbo Gallico* Victori Trincavellio attribuit, quem editum fuiſſe ait, & in confirmationem adducit Dominici Caſtelli auctoritatem, in *Oratione funebri Victoris Trincavelli*, ubi tamen de libro illo ne verbum quidem. Teſtatur ſane Laurentius Marucinus, in *Vita Victoris Trincavellii*, ſcriptum ab illo eſſe Tractatum *De morbo Gallico*, ſed ſimul expreſſe fatetur nondum in lucem exiiſſe anno 1586. An Liber ille ab eo tempore publici juris factus fuerit, ut refert Comnenus Papadopoli, an ſecus, viderint quibus vacat. Certe ipſe neque Librum illum uſurpavi unquam, neque inter libros editos ab ullo Bibliographorum recenſeri memini, nec a Petro Caſtellano, qui vitam Trincavellii ſcriptis mandavit. Sed nihilominus, quid de methodo curatoria morbi venerei Trincavellius ſenſerit, facile compertum habeo; exſtant enim (*g*) nonnulla illius Conſilia medica *de lue Gallica*, ex quibus ſequentia poſſunt colligi.

„ I. (*h*) Primam originem & fundamen„ tum morbi venerei eſſe humidam & calidam „ intemperiem, præſertim jecinori impreſſam, „ per contagium ab aliis partibus ad jecur ſer„ pens.

„ II. Inchoandam eſſe curationem ab univerſi „ corporis expurgatione, “ ab uſu remediorum alterantium & a venæ ſectione.

„ III. Reddito corpore inani a vitioſis excre„ mentis, manum admovendam illis medica„ mentis, quæ longa experientia jam depre„ hendit eſſe efficacia in delenda maligna hac „ lue, & mutanda illa intemperatura, quæ fo„ mes eſt & fundamentum iſtius mali affectus.

„ IV. Quatuor in primis eſſe iſtius generis, „ Inunctionem illam, quæ ex hydrargyro vel „ argento (ut ajunt) vivo *conficitur*; Deco„ ctum ligni Indici, quod *Guaiacum* vocant; „ Decoctum radicis, quam *Sarſam*, vel *Spar„ tam periliam*, vel *petiliam* appellant; & de„ coctum radicis Chinæ.

V. (*i*) Præ ceteris eligenda decocta Guaiaci, vel Sarſæ periliæ, quorum „ alterum ali„ cui videtur magis eſſe accommodatum, alte„ rum vero alteri, ita ut aliqui viſi ſint, qui „ altero, alii vero altero uſi melius ſe habuerint.

VI. Non probari (*k*) Trincavellio „ eorum „ ſententiam, qui paſſim & in omnibus diutur„ nis affectibus, ad Guaiaci decoctum tanquam „ ad ſacram anchoram confugiunt. Ipſe enim „ non ex eo tot miracula vidit, quot multi pro„ fitentur ſe vidiſſe, præterquam ubi morbi „ Gallici appellati ſit aliqua ſuſpicio.

„ VII. (*l*) Thermarum aquas lui venereæ vel „ Gallicæ vel nihil vel parum prodeſſe; imo

a Trin-

(*a*) Comnenus Papadopoli, *Hiſtor. Gymnaſ. Patavin. Tom. I. Pag.* 320. & Mercklinus, in *Lindenio renovato*, merito narrant Profeſſorium munus Trincavellio delatum fuiſſe anno 1551, neque credendum eſt Laurentio Marucinio in *Vita Trincavellii*, cum ait hunc Medicum Profeſſoris munus non prius adiiſſe, quam ætatis anno 59., qui in annum 1555. caderet: Siquidem Trincavellius ipſe in *Conſiliorum ſuorum* 82. die 13. Decembris anni 1551. ſcripto, ſeipſum dicit *in Patavino Gymnaſio Medicinæ Publicum Profeſſorem*.

(*b*) Laurentius Marucinus, in Vita Victoris Trincavellii. (*c*) Dominicus Caſtellus, in *Oratione Funebri* Victoris Trincavellii. (*d*) In Elogiis. (*e*) Laurentius Marucinus, *ubi ſupra*. (*f*) Dominicus Caſtellus, *ubi ſupra*.

(*g*) In Editione Lugdunenſi Operum Trincavellii, *Apud Junctas*, anno 1586. *in fol. Tom.* 2.

(*h*) Ex Conſilio 28. Pro laborante gallica lue, anno 1553. (*i*) Ibid.

(*K*) Conſil. 2. ſine die aut anno; Et Conſil. 21. anno 1553.

(*l*) Conſil. 63. anno 1561.

„ *a Trincavellio* obſervatum fuiſſe, quod illis qui hoc morbo detinebantur, potius obeſſe quam prodeſſe ſolent.

VIII. (*a*) Decoctum Spartæ ſive Salſæ-periliæ a Trincavellio plurimum laudari, non modo ad morbum venereum, ſed ad alios affectus, ut „ quo minus calefaciat, quam decoctum Guajaci, & vim majorem habeat attenuandi & digerendi, atque modeſte deſiccandi. Præterea, *addit Ille*, ſi duros & quaſi tophoſos tumores in internodiis articulorum concretos digerere & quaſi atterere poteſt, ut poſſe quotidie videmus, non video cur non poſſit etiam diſſolvere & atterere tophos, ſi qui in renibus concreverint; cumque in multis cieat urinam, poterit ea ratione facere ad eorum, arenularumque excretionem, citra tamen calefactionem aliquam renum, quæ alioquin timenda ſit.

„ IX. (*b*) Trincavellium ſæpiſſime vidiſſe, quod aliqui, ſemel atque iterum epoto aliquo ex decoctis Guaiaci vel Salſæ-parillæ, non potuere curari, & id quia vel corpus non fuerat prius exquiſite purgatum, vel non admodum opportuno tempore biberint, vel non diligentem rationem in victu ſervaverint, vel ſtatim ab aſſumptis his cœperint, antequam viſcera & a præcedente labe & ab uſu medicamentorum laxata & labefactata firmarentur & roborarentur, ſibi nimis in victu indulgere & variis erroribus non parcere, unde iterum congeſtis excrementis non potuit abſolvi curatio.

X. Refert (*c*) *alibi* Trincavellius, „ ſe noviſſe, dum Patavii junior artium ſtudiis navaret operam, quod uxor cujuſdam Juriſconſulti, qui Morbo Gallico affligebatur, cum ipſa nunquam ſignum aliquod contractæ illius labis haberet, ſed ſemper omnino integra fuiſſet, fœtum tamen edidit cruſtoſis ulceribus undique ſcatentem.

Johannes Rodericus Amatus de Caſtello albo in Luſitania, vulgo *Amatus Luſitanus*, natus (*d*) anno 1511. in oppido Luſitaniæ, quod (*e*) *Caſtel-brianeo* appellatur in Provincia Beirenſi, Medicinæ ſtudio operam dedit (*f*) ſub Aldereto Profeſſore publico in Academia Salmaticenſi, ubi (*g*) fuit Andreæ Lacunæ Segovienſis condiſcipulus, & eodem tempore Chirurgiam in noſocomiis ejuſdem urbis exercuit. Inde per Galliam, Belgium & inferiarem Germaniam (*h*) peregrinatus, in Italiam abiit, ſubſtititque (*i*) aliquandiu tum Venetiis, tum præſertim (*k*) Ferrariæ, ubi medicinam docuit, & *anno* 1547. *duodecim corpora humana diſſecare fecit.* Hinc Anconam ſe contulit (*l*) ante annum 1549. ubi Medicinam fecit, nec ſine laude, ad annum uſque 1555. & unde (*m*) Romam aliquoties accitus fuit, ut *Julio III.*, *Pontifici maximo*, *ægrotanti opem ferret.*

Quamvis Amatus videatur in Centuriis ſuis Judæos non ſemel deridendos propinare, maxime vero cum ait (*n*) „ illos ut in variis aliis, ſic in liberorum procreandorum deſiderio ſuperſtitioſiſſimos eſſe, credentes utique eorum (*ſuas*) animas poſt obitum ſalvas fieri non poſſe, niſi maſculos dimiſerint, qui ad Deum Optimum Maximum preces fundant, ut parentum animas in Cœlum evehere dignetur, " ipſe tamen origine Judæus fuit & Judaicorum rituum clandeſtinus ſectator, ex quo factum ut ad Inquiſitorum Tribunal delatus fuerit. Sane queritur Ille, in Epiſtola dedicatoria Centuriæ V. præpoſita, & ad Joſephum Naſſinium, Hebræum, ſcripta Theſſalonicæ, anno Mundi, ut ille ait, 5320. hoc eſt, (*o*) anno Chriſti 1560. *ſe damna plurima Anconæ paſſum fuiſſe ſub Paulo IV.* id eſt anno 1555. *omniumque rerum ſuarum jacturam feciſſe*; additque *ne a Pontificis commiſſariis opprimeretur*, *Piſaurum primum*, *inde Raguſim ſe ſubduxiſſe:* unde demum Theſſalonicam, totius Macedoniæ Metropolim, (*p*) confugit anno 1559. ubi celebris erat Judæorum Synagoga, cui palam adhæſit. Quo anno mortem obierit, nondum compertum habeo.

No-

(*a*) Conſil. 50. (*b*) Conſil. 54. (*c*) De ratione curandi partic. hum. corpor. affectus, *Lib.* 2. *Cap.* 17.

(*d*) Ad calcem *Curat.* 100. *Centur.* 4. ait ſe annos 42. natum eſſe anno 1553. unde natum eſſe anno 1511.

(*e*) Centur. III. *Curat.* 13. in Scholiis.

(*f*) Centur. I. *Curat.* 8. *Et.* Centur. IV. *Curat.* 9. in Scholiis

(*g*) Centur. I. *Curat.* 3. in Scholiis. (*h*) Centur. II. *Curat.* 34. in Scholiis.

(*i*) Centur. II. *Curat.* 31. (*k*) Centur. I. *Centur.* 52. iu Scholiis.

(*l*) Centur. I. *Curat.* 100. (*m*) In Epiſtol. Nuncupatoria *Curat. III.* præfixa. *Et* Centur. IV. *Curat.* 18.

(*n*) Centur. II. *Curat.* 18.

(*o*) Amatus ipſe alii Epiſtolæ Dedicatoriæ ad Guedeliam Yahiam, Hebræum, præfixæ *Centuriæ* VII. appoſuit *annum a Mundo create* 5321 *ſecundum vero Computum Romanum* 1561. unde conficitur annum mundi 5320. cadere in annum Chriſti 1560.

(*p*) Centur. V. *Curat.* 100.

Nomina *Johannes* & *Rodericus* ipſo Baptiſmi tempore huic Medico proculdubio collata fuerunt: *Amatus* autem verum & gentilitium nomen illi fuiſſe videtur, vel eo quod ipſe, dum de fratre ſuo meminit, (*a*) vocet illum *Joſephum Amatum*. Priora illa nomina præpoſuit ipſe ſuis *Exegematis in priores duos Dioſcoridis de medica materia Libros*, quos Antverpiæ edendos curavit anno 1536, in 4. Sed jam (*b*) ab anno 1550, ac proinde longe ante ejuratam, ſaltem publice, Religionem Chriſtianam maluit vocari *Amatus Luſitanus*, forte quod Judaicæ ſuperſtitioni clam addictus nomina in Baptiſmo accepta jam tum faſtidiret.

Præter ſua in Dioſcoridem Commentaria, ſcripſit Amatus *Curationum Medicinalium Centurias VII. varia multiplicique rerum cognitione refertas*, quorum ſingulæ diverſis temporibus & conſcriptæ & editæ fuerunt.

Sic *Prima*, quæ *Coſmo II. Medici*, *Tuſcorum Principi*, nuncupatur, ſcripta fuit Anconæ anno 1549, & Florentiæ edita anno 1551. *in* 8. apud Torrentium.

Secunda, *Hippolyto Eſtenſi*, *Ferrariæ Cardinali*, dedicata, ſcripta fuit Romæ anno 1551, & Venetiis edita anno 1552. *in* 12, apud Valgriſium.

Tertiam & *Quartam* ſcriptas Anconæ annis 1552. & 1553, & dicatas *Alphonſo Alencaſtrenſi, ſupremo apud Luſitanos Commendatario*, in Italia ſeorſum excuſas fuiſſe reor, at certo ſcio Baſileæ cum duabus prioribus editas fuiſſe anno 1556, apud Frobenium *in fol.*

Quinta Piſauri & Raguſii, anni 1556. & 1557; *Sexta* Raguſii anno 1558. ſcripta fuit. Ambæ dedicatæ *Joſepho Naſſinio*, *Hebræo*, Epiſtola nuncupatoria Theſſalonicæ data, cui apponitur *annus a Creatione Mundi* 5320, hoc eſt, annus a Chriſto nato 1560.

Septima Theſſalonicæ ſcripta dedicatur *Guedaliæ Yahiæ*, Judæo, Turcæne incertum, & Epiſtola nuncupatoria data dicitur *anno a Mundo creato* 5321, *ſecundum Computum Romanum* 1561.

Tres has ultimas Centurias non prius vulgatas fuiſſe puto, quam anno 1566. Venetiis apud Vincentium Valgriſium. Abhinc ſeptem illæ Centuriæ una collectæ pluries, variis in locis & diverſa forma editæ fuerunt. Deſtinaverat Amatus, ut ait *Centur. VII. Curat.* 41. „ ſe ex racemationibus Dioſcoridis octavam, nonam & „ decimam Centuriam completurum, ut magno „ Radilecæ Senenſi ſatisfaceret. “ hoc eſt, Petro Andreæ Matthiolo, quocum illi contentio erat de variis Dioſcoridis locis, quem uterque commentatus fuerat, ſed fidem non implevit.

Placuit Aloyſio Luiſino Collectioni ſuæ Scriptorum *de morbis venereis* inſerere, *in Volumine I*, tres ſequentes Diatribas, ſeu ut ibi appellantur, tres Epiſtolas, *de Morbo Gallico*, ex duabus prioribus Amati Centuriis depromptas.

Prima eſt *Centuriæ I. Curatio* 54, in qua narrat Amatus, virum ætatis 38. annorum, qui morbo Gallico laborabat, & multis Lichenibus, “ id eſt, impetiginibus, . . . inunctum „ fuiſſe quinquies, ſemel ſcilicet in die, jejuno ſtomacho „ unguento mercuriali, cujus „ formulam profert, “ optime ſudaſſe ac multam „ & ſordidam per os pituitam emiſiſſe, quam „ omnes qui hac utuntur curatione, emittere „ ſolent, . . . & ſanum factum eſſe.

Altera ejuſdem *Centuriæ* 49 numeratur, in qua ſcribit idem „ quemdam, qui Morbo Gal„ lico infectus fuerat, ſed qui multis adhibitis „ remediis . . . . ſanus evaſerat, poſt annos „ decem uxorem duxiſſe, quæ duos pueros in „ quinque annos optima temperatura præditos „ peperit, ſeptimo vero anno alterum peperit „ maſculum, ſed gallica ſcabie infectum: . . . . „ Matrem hucuſque optime ſemper ſe habuiſ„ ſe, ſed cum puerum illum geſtabat utero, „ prope nares . . . . ulcuſcula paſſam eſſe, & „ poſt partum . . . . ubera grumis quibuſdam „ illi infecta fuiſſe: „ Puerum vero nutricem, cui commiſſus fuit, intra paucos dies infeciſſe, quæ deinde non modo maritum, ſed duos alios pueros quibus lac dederat, ſimili labe contaminavit, a quibus morbum matres traxerunt, ita ut hac contagione novem intra menſem infecti fuerint. Addit autem Amatus „ puerum „ illum intra menſem poſt ortum ſuum obiiſ„ ſe, & illius patrem, . . . cum febri corripe„ retur, intra ſex dies vitam cum morte com„ mutaviſſe: Matrem pueri evaſiſſe, cui per „ quinquaginta dies Guaiaci decoctum exhibi„ tum fuit: Sed nutricem & ejus maritum, „ veluti vicinas & pueros, per unguenti inun„ ctionem ex aromatibus & mercurio confectis „ ſanos factos eſſe.

Denique *Tertia* eſt *Centuriæ II. Curatio* 31 „ in qua agitur de methodo & vera regula „ propinandi decocti radicis Cynarum, pro Ju„ lio III, Pontifice maximo, ad Illuſtriſſimum „ ac juxta humaniſſimum Dominum Vincentium „ de Nobilibus, Julii III. ex ſorore Jacoba de „ Monte Nepotem digniſſimum, & Anconæ „ æquiſſimum Præſidem. “ In illa multa profert Amatus de præſtantia, uſu, adminiſtratione

(*a*) Centur. IV, *Curat.* 49. (*b*) Centur. II, *Curat.* 20.

ne decocti radicis Sinarum ſeu Chinæ, de qua ait „ ſe libellum propediem editurum, ubi ad „ amuſſim hæc diffuſius differentur, & latius „ deſcribentur, ſed fidem datam non liberavit „ quod ſciam. Carpit obiter Veſalium, „ quem Cæſaris doctum Medicum, & Anatomicum inſignem *vocat*, & qui hujus radicis „ dotes libello ſuo, quem *de radice Cynarum* „ inſcripſit, tractavit, *ſed* quas tamen omnes „ non videtur proſecutus; *imo ait* (*a*) *alibi*, „ in cujus libro nihil præter titulum, quod „ radicem Sinarum agat, reperitur.

Hæc tantum Luiſinus habet ex Amato, ex quo potuiſſet plura tranſcribere nec minore jure, veluti ex Centuria I. *Curationes* 50, 75, 90: Ex Centuria II. *Curationes* 60, 95: Ex Centuria III, Curationes 4, 37: Ex Centuria IV. *Curationes* 15, 19, 55, 69: Ex Centuria V. *Curationes* 10, 22, 25, 48, 49, 56, 72: Demum ex Centuria VI. *Curationes* 22. 42, 48, 85: in quibus ſingulis quæſtio eſt de morbis venereis. Verum nec lubet, nec vacat de his ſigillatim diſſerere; ſatis erit paucis monuiſſe doctrinam Amati eo recidere.

I. Contra morbos venereos facere decocta ex ligno Guaiaci, & radice Sarſæ-parillæ, quam *radicem rubi viticoſi* non ſemel vocat, modo ex artis legibus adminiſtrentur.

II. Guaiaco poſſe ſubſtitui Buxum noſtratem, quam eamdem eſſe (*b*) contendit (*ſed perperam*) quod Guaiacum *ex Inſulis noviter repertis advectum*.

III. Sarſæ-parillæ defectum pariter ſuppleri poſſe radice Smilacis aſperæ, ut quæ natura & virtute congener ſit.

IV. Ceteris tamen decoctis omnibus valere efficacius (*c*) Decoctum radicis Sinarum quod Amatus multum prædicat, quod omnium frequentiſſime adhibet, cui plurimum tribuit.

V. Radicem illam (*d*) „ ſimilem in totum „ radici Cannarum a Luſitanis, qui ad Indiam „ & regnum Sinarum & ultra navigant, in „ Luſitaniam afferri cœpiſſe ſuperioribus annis; „ (quod ab Amato ſcribebatur anno 1549.) Hac incolas regni Sinarum, ubi potiſſimum naſcitur, “ & unde nomen traxit, ad „ multas ægritudines uti, præcipue ad Morbum Gallicum: Illam primum in Luſitaniam „ Vincentium Gilium a Triſtanis, rerum maritimarum maximum exploratorem, & apud Indos frequentem negotiatorem adduxiſſe: Ex „ qua cum maximum quæſtum faceret, mercatores non ſolum occidentales, ſed orientales eam in univerſam Europam poſtea traxiſſe: Quam tamen Turcæ & orientales afferunt mercatores, occidentalium radici anteferendam eſſe, cum magis gravitet, & „ præſtantior viribus ſit, quo factum eſt ut „ orientalis hæc triplo carius, quam quæ per „ navigationes occidentales affertur, publice in „ tabernis pharmacopoliis vendantur.

VI. *Si* ea decocta fruſtra fuerint, ad inunctiones mercuriales confugiendum eſſe quorum uſum non damnat quidem, ſed ſatis frigide approbat.

VII. „ Ut (*e*) oris fœditas & ulcera effugiantur, cum ſemel compertum eſt humores „ eſſe in motu, catapotia propinanda, maxime „ poſt ſecundam vel tertiam inunctionem. Nam „ eo tempore humores rebelles & qui vix medicamentis purgatoriis obediunt, commoti & „ ad expulſionem acti, a catapotiis propinatis „ humores peccantes reſpicientibus facillime „ foras per inferiora truduntur purganturve, „ quo fit ut ſuperiores partes immunes & liberæ maneant, nec ita infici ſoleant, ut per „ conſuetas, ſimileſque inunctiones contingit, „ cum ægri, ſic ore infecti, ulcera in eo patiuntur & multa & varia, ad multos dies „ exſpuunt, non loquuntur, vix liquida deglutire poſſunt, dentes tremulos habent, qui „ poſtea nigerrimi evadunt, unde oris ſive halitus fœtor certus pullulat: Quæ omnia vel „ eorum magna pars catapotiis vel pharmaco „ prævisio, opportuno tempore exhibito, intercipiuntur, „ ut affirmat Amatus ſe experientia ſæpe compertum habere.

Præ ceteris notione maxime digna videntur, quæ docet Amatus *de methodo exſtirpandi excreſcentes in collo veſicæ caruncolas*, de qua quæſtio eſt *Centuriæ IV. Curatione* 19. tum in Curationis textu, tum in addito ſcholio, ſed de qua vide quæ *ſupra* dicta ſunt ad *annum* 1551, ubi de Andrea Lacuna: methodus enim eadem eſt. „ Ipſe ſane non diſſimulat Lacunam magni „ in arte medica nominis, libellum abhinc „ triennio (1551) Romæ edidiſſe, in quo „ divinas pene laudes huic eſtirpandæ carunculæ

(*a*) Centur. I. *Curat.* 90.

(*b*) Centur. II. *Curat.* 95.

(*c*) Centur II. *Curat.* 31. Centur. IV. *Curat.* 44. Et Epiſtol. *Ambroſ. Nicandri Toletani* ad Ant. Barberinum, *Centur.* IV. præfixa.

(*d*) Centur. I. *Curat.* 96.

(*e*) Centur. V. *Curat.* 22.

„ læ invento tribuit, & illius Auctorem Phi-
„ lippum, hominem ſibi notiſſimum, facit, de
„ quo ſupra ad *annum* eumdem 1551. At vero
„ ſimul monet nonnulla in eadem curatione
„ perpendenda & temperanda, & illud fugiti-
„ vum ad ſe quaſi poſtliminio reverſum ſibi ad-
„ ſcribendum videri.

„ Hoc *ait* primum perpendendum & tempe-
„ randum in hac caruncularum curatione eſſe,
„ quod exſtirpatis ac exeſis, ut Medico vide-
„ tur, carunculis ſpatio ſex vel octo dierum,
„ illico nullo intermedio tempore, ad injectionem
„ collyrii abſterſorii pervenit, quod *Amatus* non
„ probat, cum inopportunum opus, ut expe-
„ rientia ſe compertum habere affirmat, ma-
„ xime obſit: & ratio eſt, *inquit Ille*, quia
„ caruncularum ramenta nonnulla commota,
„ ſed non ex toto exeſa ab emplaſtro, ad plu-
„ res dies quam ſex vel octo (etiam libere &
„ expedite urina fluente) excernuntur: Imo
„ craſſioris puris quædam pars ad plures quo-
„ que dies defluit, quorum exitus per collyrii
„ & humidorum injectionem impeditur: Imo
„ ea ad veſicæ fundum retrocedunt, unde ſym-
„ ptomata graviora oriri ſolent, & mala mul-
„ ta . . . Igitur ſanum conſilium fore putat,
„ ſi cum corroſæ carunculæ intra ſex vel ſe-
„ ptem dies ſunt; . . . alios ſex dies ſolius
„ ſiccæ candelæ immiſſione tranſegerimus, ne-
„ que ita furibunde ad liquidorum injectionem
„ properaverimus, cum eorum infuſione quo-
„ quomodo caruncularum & craſſioris puris re-
„ liquiæ retineantur, quas facillime urina ex-
„ tergendi & ſiccandi vires habens, tempore
„ hoc ſignato, ex toto excernet, & poſtea in-
„ jecta ſecurius & melius munus ſuum confi-
„ cient: „ Quæ vero conſentanea eſſe viden-
„ tur.

2. Damnat ſinegma ſequens, quod Lacu-
na „ ex Philippo per ſiphonem injiciendum eſ-
„ ſe ſuadebat, ad cicatricem ulceribus indu-
„ cendam.

℞. *Aquar. plantagin. & roſaceæ*, ana ℥ jv.
Seri lactis caprilli, ℥ ij.
Ceruſſæ, ℥ vj.
Aluminis rochæ, marmoris candidiſſimi, ſpodii, & criſtalli, ana ʒ j ß. *Capburæ*, ℈ j
Arida terantur accuratiſſime, cribroque excuſſa tenuiſſime, humidis diligenter miſceantur.

„ Quod medicamentum admodum periculo-
„ ſum eſſe Amatus retur, ut quod ex lapidum
„ pulvere conſtat, quod cum etiam veſicæ ca-
„ vitatem ingreditur, difficulter remittitur,
„ imo ſæva eo ſymptomata oriri ſolent, ut ipſe
„ ſæpe experientia notavit, præcipue in quo-
„ dam mercatore, qui injecto ab alio quodam
„ Lacunæ medicamento, ... in omnimodam
„ urinæ ſuppreſſionem incidit, ex qua intra
„ tres dies mortuus eſt: „ Circa quod viden-
tur ratio & veritas cum Amato facere.

3. Denique methodi illius inventorem Ama-
tus affirmatiſſime aſſeverat Philippum hunc eum-
dem, a quo Lacuna ſe eam acceptam habuiſſe
confitetur, a ſe ipſo didiciſſe Uliſſipone circiter
anno 1535, in cujus rei fidem teſtes adducit
locupletiſſimos: At vero ultro ſimul & ingenue
profitetur ſe *id curandi genus accepiſſe* ab Al-
dereto, Profeſſore Medico Salmanticenſi, ſub
quo in Medicina ſtudium poſuerat. Sed de his
vide *ſupra* ad annum 1551, ubi de illo *Phi-
lippo*.

Johannes Langius, Lembergius, natus (*a*)
Leobergæ Sileſiorum anno 1485, Medicinæ ſtu-
duit primum Bononiæ, ac deinde Piſis in He-
truria ubi Doctoralem Lauream adeptus eſt an-
no 1512. Inde Heidelbergæ medicinam fecit,
fuitque ſucceſſive Archiatrus quinque Electorum
Palatinorum, inter quos Fridericum II. trigin-
ta ſeptem (*b*) plus annis comitatus, Hiſpa-
niam, Italiam, Galliam & maximam Europæ
partem peragravit. Interiit Heidelbergæ anno
1565, ætatis anno 80.

„ Medicinalium Epiſtolarum Miſcellanea,
„ varia ac rara cum eruditione, tum re-
„ rum ſcitu digniſſimarum explicatione
„ referta. Baſileæ, 1554. in 4.

Occurrunt in hoc Opere Epiſtolæ tres, quæ
ad argumentum, quod tractamus, faciunt.

Prima eſt XLII. Libri I, ubi *de cauſa Do-
loris & Apoſtematione oſſium in morbo Galli-
co*, in qua docet Auctor 1. Morbum Gallicum
olim graſſatum fuiſſe cum omnibus iiſdem pu-
ſtulis, apoſtematibus & ulceribus, & ab Hip-
pocrate „ Lib. 3. Epidem. deſcriptum, qua de
„ re vide ſupra Lib. I. Cap. 3. 2. Morbum hunc
„ recruduiſſe anno poſt Deiparæ Virginis par-
„ tum 1490 (1494) ex tempeſtate aeris, ni-
„ mium pluvia, & morbiferis infortunatorum
„ ſiderum, erraticorum præcipue, configuratio-
„ nibus. 3. Suo tempore ulcera rariora & pau-
„ ciores puſtulas conſpici, quam initio; ſed
„ doloribus ægrotos magis affligi. Oſſa, quan-
„ tumvis ſolida, quaſi phlegmone & apoſtema-
„ te quoque corripi; quod Auctor exemplis &
„ auctoritatibus confirmat, & quod veriſſimum
„ eſſe nemini non notum eſt.

Altera eſt XLII. ejuſdem Libri, ubi *de Hy-
drargyri viruulentia*, qua ait *dentes vacillare, oſſa*

pu-

(*a*) Merklinus, *in Lindenio renovato*.
(*b*) Langius, *Epiſt*, I, *Lib.* 11.

putreſcere, ſtrumas naſci, cerebrum & hepar
& nervos debilitari, apoplexiam aut paralyſim
quoque ſolo ejus vapore excitari; unde Mercu-
rii uſum damnat ceu nocuum, ſed temere, cum
experientia compertum ſit morboſas illas affe-
ctiones legitima mercurii adminiſtratione nequa-
quam induci, ſed ſanari potius.

Tertia eſt XIV. Libri III, ubi *de Veterum*
ſtomacacia & ſceletyrbe, & *Morbi Gallici tu-*
beribus, in qua Auctor agit breviſſime de tu-
beribus ex Morbo Gallico oſſium ſubſtantiæ
ſub perioſtio impactis, nec ullum proponit re-
medium.

Hæc ultima Langi Epiſtola inſerta eſt ab
Aloyſio Luiſino Collectioni Venetæ anni 1566.

Petrus (a) *Haſchardus*, vel *Haſſardus*, (b)
Inſulanus, vel Armenterius, Flander, ſe Me-
dicum Chirurgum dicit in titulo ſequentis Tra-
ctatus,

Morbi Gallici compendioſa Curatio, Au-
ctore Petro Haſcardo, *Inſaleno*, *Medi-*
co-Chirurgo. Lovanii, apud *Job annem*
Vvaen Scotum, 1554. in 8.

In Tractatu, illo, qui breviſſimus eſt, ele-
ctio, præparatio, adminiſtratio ligni indici ex-
plicantur *Capitibus XI*, nec ullum aliud præ-
ſidium proponitur adverſus luem veneream.
(c) „ In hoc Opuſculo, *inquit*, ſive Epitome
„ nihil de curatione hujus morbi Hydrarro ſeu
„ Argento vivo ſcripſimus, utpote quod ſit val-
„ de periculoſum, niſi debite præparatum ſit;
„ Præparationem vero, cum ſit valde laborio-
„ ſa ac ſumptuoſa, paucos arbitror velle ſuſ-
„ cipere; & quod dare hujuſmodi præparatio-
„ nem ab Epitome, quam tractamus, valde
„ alienum ſit, conſulto omiſimus, alias forſan
„ ſcripturi: Non negamus enim ipſum argen-
„ tum vivum ingentem ac occultam vim habe-
„ re adverſus hanc peſtem, ſed nunc tutiori-
„ bus dumtaxat inhærebimus.

„ Dicit *Auctor*, *Cap.* 1. hunc morbum prius
„ in Italia ortum maligno Aſtrorum aſpectu,
„ quæ aerem corruperunt, & ob id contagio-
„ ſum ac epidemialem in principio ſui adven-
„ tus fuiſſe; .... a multis *Neapolitanum* vo-
„ catum, quod prius in illis partibus ſeſe ma-
„ nifeſtaverit; a plurimis *Gallicum* eſſe nun-
„ cupatum, quoniam eo tempore apparuit ac
„ irrepſit, quo Carolus, Galliæ Rex, in Nea-
„ poli belligerabatur, circa annum a Chriſto
„ nato 1493 (1494); a quibuſdam *Hiſpani-*
„ *cum* vocatum fuiſſe hac ratione motis, quod
„ (ut teſtatur Huttenus) hic morbus vulgaris
„ adeo ſit in Hiſpaniola Inſula, ut apud nos
„ puerorum Variolæ & exanthemata. „

Statuit Capite 2. „ duplicem præcipue eſſe
„ hujus morbi originem, contagium nempe, &
„ generationem: Contagia multiplicia eſſe, ſed
„ præcipua quæ per cubitus fiunt: Alia autem,
„ ut ſunt dormire in iiſdem linteaminibus, vel
„ induere veſtes infectorum, non eſſe uſque
„ adeo periculoſa, & ſolum corpora rara &
„ ab externo omnia facile obnoxia inficere:
„ Per generationem vero ex parentibus infectis
„ generari liberos, ſcacochymicos, doloribus
„ plenos, & curatu admodum difficiles. „

„ Non incommodum judicat, *Capite III*, ſuo
„ libello inſerere ſigna, quibus poteſt hæc lues
„ in principio ab aliis diſcerni, quoniam plu-
„ rimi atque adeo vulgares Chirurgi hodie ma-
„ gno detrimento omnium (præcipue juve-
„ num) omnia fere accidentia ad hunc mor-
„ bum referunt, miſere hominibus imponen-
„ tes, ut ab ipſius (ut opinor) plus pecuniæ
„ emungant. „

Monet, *Capite V*, *ut conſulatur*, Medicus
„ ſolers ac prudens circa cognitionem cauſa-
„ rum morborum & corporis temperaturarum,
„ quandoquidem multo exercitio & diligenti
„ inquiſitione uniuſcujuſque rei temperatura,
„ naturæ facultas & effectus cognoſcendus
„ eſt; . . . *Quocirca* quantum intereſt inter
„ cæcum aliena trepide & cunctanter veſtigia
„ ſequentem, & inter oculatum ſecure & ex-
„ pedite incedentem, tantum intereſt inter
„ rationalem, & imperitum ſeu empiricum
„ Medicorum. . . . . Quibus patet, *addit il-*
„ *le*, quam parum fidendum ſit indoctis & vul-
„ garibus Chirurgis, qui magis hanc rem tra-
„ ctant, quam Medici ipſi. „

„ *Tradit*, *Capite VI*, verum modum co-
„ quendi ac præparandi decocti ligni Guaia-
„ ci, qui in hoc totus vertitur, ut decoctio fiat
„ *balneo maris*.

Aſſerit, *Capite XI*. „ in miſcendis variis
„ medicaminibus, quæ cum Guaiaco decoqui
„ debent pro accidentium diverſitate, opus eſ-
„ ſe judicio docti & experti Medici, qui om-
„ nia certa cum ratione & doctrina limi-
„ tet. „

Demum, *concludit in calce Libri*, „ ſe no-
„ lentem talentum Domini in terra abſconde-
„ re, voluiſſe *Lectores* hujus methodi, quam
„ jam a pluribus annis non ſine ſuo honore &
„ commodo exercuit, participes facere. *Di-*
„ *xerat* idem alibi, *Capite V* „ ſe potius ve-
„ ritati ac ſuis quotidianis experientiis, quam
„ opinionibus adhærere. „

Li-

(a) In *Collectione Veneta* Aloyſii Luiſini, & in fronte *Tractatus ſequentis*.
(b) In *Lindenio renovato* Mercklini: Et apud Valer. Andream, *in Bibliothec. Belg.*
(c) In Præfatione. *Tractatus*.

Liber ille Haſcardi ab Aloyſio Luiſino Collectioni ſuæ Venetæ inſertus eſt, ſed ut Collectori mos fuit, reciſa præfatione, & truncatis variis locis.

Ceterum hic ille Petrus Haſcardus Aſtrologiæ maxime addictus fuit, ut liquet ex ſequente hiſtoria. Ediderat anno 1551. Antvverpiæ, Franciſcus Rapardus, Brugenſis Medicus, Opus cui titulum fecerat, „ Magnum & perpetuum „ Almanach, a conſuetis nugis liberum, eo„ que vere Medicum, de Phlebotomia, de „ Balneis, de Purgationibus, certiora principia „ continens, ut merito dici poſſit vulgarium „ prognoſticon Medicorum, Empiricorum & „ Medicaſtrorum flagellum." In hunc calamum ſtrinxit Haſchardus, ejuſque *errores & nugas*, ut ipſe ait, convellere conatus eſt in Libro, quem inſcripſit *Clypeum Aſtrologicum*, & Lovanii publici juris fecit anno 1552. *in* 8. Contendit in illo Tractatu, præter alia non pauca, ab obſervatione ſiderum dependere *tempus phlebotomandi, purgandi, & balneandi*, laudatque „ Brugenſium Magiſtratum, quod ſanci„ verit, ut omnes Barbi-tonſores ſeſe ſecun„ dum * Petri Bruchezii, viri doctiſſimi, Al„ manach regerent, „ quæ tamen non de tempore barbam radendi, ut (*a*) Gerardo Johanni Voſſio viſum eſt, ſed de tempore laudata remedia adminiſtrandi intelligenda ſunt. Hoc autem edictum riſerat Rapardus, neque ſane injuria: At Haſchardus recte ab illis factum ait, „ „ ſiquidem id optimi Magiſtratus eſſe, curare „ ut in republica omnia ſincere, recte, docte, „ ac minime temere regantur ac componan„ tur, „ atque addit, *Utinam id & in aliis* „ *omnibus Civitatibus obſervaretur*.

Nicolaus Macchellus, Mutinenſis.

„ Nicolai Macchelli Tractatus de Morbo
„ Gallico, ſcriptus in gratia juniorum
„ Medicorum almi Collegii Mutinenſis.
„ Venetiis apud Andream Arrivabenum,
„ MDLV. in 8.

Auctor ille exiſtimat morbum novum non eſſe, ſed ab Antiquis cognitum fuiſſe; quod ut probet, ſingula expendit ſymptomata, ut hæc a Veteribus obſervata fuiſſe demonſtret. Sed futiliſſima eſt ea argumentandi ratio, cum non agatur de ſymptomatis ſeorſum ſumptis, ſed de morbo, cui ea ſymptomatum ſindrome eſſentialis ſit, quam certum eſt nunquam viſum fuiſſe ante annum 1494.

Ad curationem vero nulla adhibet remedia quæ efficacia ſint, præter decoctum ligni Indici, cujus præparationem & adminiſtrationem ſatis perfunctorie explicat.

Michael Johannes Paſchalis, Valentinus, (*b*) Caſtellonenſis, hoc eſt, ex oppido regni Valentini, quod *Caſtellon de la Plana* appellatur, Doctor Medicinæ, quam a Johanne Falcone, Monſpeſſulanæ, & Ludovico Collado, Valentinæ Hiſpanorum Academiæ Profeſſoribus didicit, ſcripſit Tractatum Medicum, cum hac epigraphe.

Praxis Medica, ſive Methodus medendi.
Valentiæ, anno 1555. in 8.

Tractatus ille in duos Libros dividitur, quorum in priore Capitibus LXI. *De variis morbis localibus* totius corporis, & in poſteriore Capitibus X. *De febribus* agitur. Caput II. Libri prioris, quod de Morbo Gallico, exſtat in Collectionis Luiſininæ Tomo ſecundo, ſine ulla annotatione, qua indicetur ex grandiore opere deſumptum fuiſſe, ex quo factum eſt, ut Bibliographi putaverint ſpecialem Tractatum *de morbo Gallico* a Paſchali conſcriptum fuiſſe.

In illo Capite Paſchalis paucis diſſerit de morbo Gallico, primo quidem de illius natura, & mox de remediis, quæ ad illius curationem maxime faciunt.

Itaque I. Ait „ morbum Gallicum, quem & „ *Hiſpanum & Neapolitanum* nominant, no„ ſtro malo hiſce temporibus affectum notiſſi„ mum, Antiquioribus ne per ſomnium quidem „ notum fuiſſe.

II. Ad morbi curationem, præmiſſis diæta legitima, venæ ſectione, uſu purgantium & alterantium, commendat 1. Syrupum ex decocto Guaiaci, cujus formulam exhibet; 2. Aquam ſive decoctum Guaiaci; 3. Aquam ſive decoctum Smilacis aſperæ, ſive Sarſæ-parillæ; 4. Aquam ſive decoctum radicis Chynæ; 5. Vinum ſanctum, ſive vinum cum decocto Guaiaci commixtum.

III. Quod „ ſi morbus fuerit antiquus & cu„ ratu difficilis, fortioremque poſcat curatio„ nem *cenſet* potentioribus opus eſſe, inter „ quæ a multis expertum eſſe *ait*, & a ſe lau„ datum medicamentum ex Mercurio, brachiis „ & aliis partibus externis admotum ordine „ conſueto; . . . . *neque putat* facultatem ipſius „ argenti vivi eſſe tunc pertimeſcendam, cum olim

* Petrus ille Bruchezius, Medicus fuit Eleonoræ Auſtriatæ, Caroli V. ſororis, & Viduæ Franciſci I. Galliarum Regis, quæ poſt obitum mariti degebat in Belgio. Vide ſupra *pag.* 692. ad annum 1540. ubi *de Antonio Gallo*.

(*a*) *De Philoſophia*, Cap. 8. §. 10.

(*b*) Nicolaus Antonio, in *Biblioth. Hiſpana*.

olim ſæpe morbis multis levioribus admoveretur, ut ſcabiei.

IV. Hinc ordine proponit unguenta & ſuffumigia multa mercurialia, imo etiam præparata quædam, ut Præcipitatum ipſum rubrum, ſive Pulverem Johannis de Vigo, ſed quem ideo tantum proponit ut damnet. „ Nonnulli, *inquit*, in curatione hujus morbi antiquiſſimi „ & fortiſſimi, præter jam dicta, utuntur pilulis, addendo grana aliquot pulveris Johannis de Vigo. Ego non auderem, *pergit Ille*, uti illo pulvere, ne in parva quidem quantitate & correcto, quia eſt corrodens medicamentum.

Rodericus Diaz de Iſla, Medicus Hiſpalenſis, (*a*) *natus Baecæ, quæ urbs eſt Andaluſiæ*, ſcripſit hiſpanice.

Tratado contra las Bubas. Hiſpali, *apud Dominic. Roberti*, in 4.

Tractatu ille, cum ſcriptus ſit ad Johannem III, Luſitaniæ Regem, qui fato functus eſt anno 1557. 11. menſis Junii, paulo ante ſcribi debuit, adeoque circiter anno 1555.

Adduximus *ſupra pag.* 75. 76. quæ ab illo Auctore narrantur de novitate & prima origine luis venereæ, prout a Georgio Hieronymo Velſchio ex idiomate hiſpanico latine reddita ſunt. En jam cetera, quæ a Velſchio *ibidem* referuntur, in quibus quæſtio eſt de diverſis luis venereæ appellationibus: „ Vocarunt igitur (*Galli*), *inquit Diacius*, Malum *Neapolitanum*: Itali autem & Neapolitani, quibus nulla ejus hucuſque notitia, *Gallicum* nominabant. Deinceps vero, prout acciderat, quiſque pro lubitu aliud nomen imponebat inde deſumptum, unde originem ſubnaſci putaret. Caſtellani, *Bouas*; in Luſitania autem, Malum *Caſtellanum*; in India Luſitanica Morbum *Luſitanicum*; in Inſula Hiſpaniola vero olim hodieque, ut nos *Bouas*, *dolores*, *apoſtemata*, & *ulcera* dicimus, ita illi lingua ſua *Guaynaras*, *Hipas*, *Taybas*, & *Ycas*. Ego *morbum Serpentinum Inſulæ Hiſpaniolæ* vocavi, ne longius exerrarem, ex qua univerſum in orbem propagatus ... Cauſam cur id fecerim, præcipuam habui, quod aptiſſime natura & turpitudo illius ſerpenti comparetur; ut enim ſerpens, animal deforme, timidum & horribile, ita & hic affectus gravis, apoſtemata & corruptionem carni inducens, ipſaque oſſa & cartilagines putrefaciens, nervoſque contrahens & quaſi decurtans: Tum vero etiam, quia in Inſula illa ab antiquiſſimis temporibus endemius eſt; quo tamen non obſtante, quis quod volet nomen imponere potuerit, ut omnes orbis nationes hactenus fecere.

Inter alia vero, quibus hunc morbum curatum commemorat, pleriſque jam notiſſima, hoc etiam ſingulare, paucisque cognitum, *Cap.* 10. adducit, „ aquam nempe ſive decoctum radicis ficus indicæ amariſſimum, & febrem „ potatione excitans, ſed ephemeram tantum „ & duodecim horarum.

Gabriel Falloppius, Mutinenſis, in Medicinæ ſtudio uſus eſt præceptoribus (*b*) Antonio Maria Braſſavolo & (*c*) Johanne Baptiſta Montano; „ (*d*) totam fere Europam dicitur peragraſſe, ut abdita cognoſceret arcana Naturæ: ... A peregrinationibus reduci locus datus eſt „ inter Profeſſores Gymnaſii Piſani, ubi Anatomiam aliquandiu docuit. „ Hinc a Senatu Veneto evocatus Patavium, anatomicam artem non minor deceſſore Veſalio, ſucceſſoribus major, explicavit cum plauſu. „ Imo ibidem poſt Franciſcum Bonafidem plantas demonſtravit ab anno 1551. ad obitum uſque.

De anno natali & emortuali Falloppii, atque adeo de manſione ejus in vita controverſantur Hiſtorici. (*e*) Camillus Ghilinus, (*f*) Jacobus Philippus Tomaſinus, & (*g*) Nicolaus Comnenus Papadopoli volunt Falloppium natum anno 1490. obiiſſe anno 1563. cum annum vitæ ageret 73. quam opinionem non modo laudatorum Scriptorum auctoritas, ſed ipſa quoque varia & multiplicia miniſteria confirmare videntur, quibus Falloppius functus fuit, diuturna itinera, quibus Europam fere totam peragravit; munuſque profeſſorium, quod in Piſana Academia aliquandiu ſuſtinuit, priuſquam votis Veneti Senatus annueret & Patavium concederet; quæ omnia vix geſta credas breviori quam 73. annorum ſpatio.

At contra vero affirmant (*h*) Jacobus Auguſtus Thuanus, & (*i*) Petrus Caſtellanus Falloppium vitam auſpicatum anno 1523. morte prænatura occubuiſſe anno 1562. annos tantum 39. natum, cui opinioni, ne quid diſſimulem, quanquam minus probabili, tres ſuffragantur auctoritates maximi ponderis.

Pe-

(*a*) Georgius Hieronymus Velſchius, in Notatione *ad Obſervationem* IV. Marcelli Cumani, *Pag. m.* 32.
(*b*) Sic atteſtatur Falloppius ipſe, *De Morbo Gallico*, Cap. 47.
(*c*) Nicolaus Comnenus Papadopoli, *Hiſtor. Gymnaſ. Patavin.* Tom. 2. pag. 315.
(*d*) Ibidem. (*e*) Teatro di Leterati.
(*f*) Elogiorum *Lib. I. pag.* 41. (*g*) Ubi *ſupra*.
(*h*) Hiſtoriarum ſui temporis *Lib.* 34.
(*i*) In Vitis Illuſtrium Medicorum.

Petitur *Prima* ex *Oratione Johannis Zerii Zamoſcii*, *Poloni*, quæ dicitur Patavii habita in funere Gabrielis Falloppii. Auctor ille (*a*) Vir nobilis, & filius Stanislai Zamoſcii, Caſtellani Chelmenſis, literarum humaniorum ſtudio tunc vacabat Patavii annos natus circiter viginti, ubi erat arcta cum Carolo Sigonio familiaritate conjunctus, a quo videtur illi opera accommodata in ſcribenda oratione ea funebri. Sed hoc ex conjectura; certum vero eſt, a quocunque ſcripta fuerit, in ea ſcribi Falloppium e vivis exceſſiſſe anno 1562., (*b*) IV. Idus Octobris, natus annos tantum 40. unde colligitur in lucem ingreſſum fuiſſe anno 1522. aut 1523.

Sumitur *Altera* ex *Capite XXVII. Tractatus de Tumoribus* (*c*) qui Falloppio attribuitur, in quo ſic ille loquens inducitur: „ Agebam ego „ tempore peſtis anni 1528. annum quintum aut „ ſextum, (*d*) quando ſcilicet incepit: „ quæ „ natum illum probant anno 1522. aut etiam „ anno 1523.

Tertia repetitur ex Præfatione, quam Carolus Sigonius præmiſit Libris ſuis *de Emendatione*, in qua narrat „ ſe & Falloppium ab ineunte „ pueritia ſub iiſdem magiſtris eruditos, atque „ in iiſdem ſtudiis verſatos fuiſſe, ut alter al- „ terius induſtria incitaretur. „ Probat autem Ludovicus Antonius Muratorius, in *vita Caroli Sigonii*, quam præfixit Collectioni omnium illius Operum a Philippo Argelato Mediolani editæ annis 1732. & 1733. Sigonium natum fuiſſe anno 1523. vel 1524. unde conficitur natalem quoque Falloppii annum in annos 1522. vel 1523. incidere.

Sic ergo in Falloppio aqua mihi hæret, neque enim meum eſt tantas lites componere, quas tamen componi ab iis pervelim, quibus integrum eſt.

Falloppius nihil ipſe edidit præter *Obſervationes ſuas anatomicas*, quæ Venetiis prodierunt anno 1562. in 8. Cetera omnia illius Opera poſthuma ſunt & ab ejus diſcipulis edita, prout unuſquiſque ex ore magiſtri, non dictantis, ſed docentis, potuerat excerpere, atque ingenio ſuo diſponere, ſuiſque verbis reddere. Inde eſt quod & ſtylus parum terſus ſit, argumenta rerum minus enucleata, ac multa inſerta, quæ vix Falloppio digna ſunt, qua de re videre eſt ut Andreas Marcolinus, Faneſtris, hoc eſt, ut opinor, ex urbe Faneſtria in Romandiola, injuriam magiſtro ſuo his facinoribus illatam acerbe expoſtulet, in Præfatione quam præpoſuit Tractatui Falloppii *de Termalibus aquis*, a ſe edito *in* 4. Venetiis anno 1564.

Inter poſthuma illa Falloppii Opera, ſi non prima, at certe præcipua, locum habet

Tractatus de Morbo Gallico, Petri Angeli Agathi, Maceratis, opera atque diligentia editus. *Patavii*, apud *Lucam Bertellum*, in 4. 1504.

Hoc Opus eximium eſt, non ſtylo quidem ſed re, in quo Falloppius, *Capitibus CII.* quidquid ætate ſua de Morbo Gallico notum erat, accuratiſſime explicat.

I. De natura, origine, novitate, cauſis, ſymptomatis hujus ægritudinis diſſerit; ac cum ceteris ſtatuit Morbum novum eſſe: Ab Hiſpanis ex India occidentali delatum; Plane diverſum (*e*) a Lepra Arabum, a (*f*) Sahafato Avicennæ, ab (*g*) Albotim ejuſdem ſive Terminthho Græcorum, demum (*h*) a Variolis & Pſora.

II. Methodos curatorias Morbi Gallici in *Regias* ſive Methodicas, *non Regias* ſive Empiricas diſtinguit.

Prima Regiarum ea eſt, quæ obtinetur diæta, alterantibus, purgantibus, exercitatione; & quam credit incipienti morbo ſufficere.

In *altera* uſus eſt ligni Guaiaci, cujus eligendi, decoquendi, adminiſtrandi methodum multis explicat. Hanc viam dicit (*i*) *regiam, certam, & tutam, qua Gallicus ſanatur, & hac conſulit ut omnes utantur in ſuis ægrotis.*

In

(*a*) Johannes ille Zarius Zamoſcius ad maximos Patriæ ſuæ honores aſcendit, ac ſupremus Regni Polonici Cancellarius conſtitutus fuit. *Vid.* Nicolaum Comnenum Papadopoli, *Hiſtor. Gymnaſ. Patavini*. Tom. 2. pag. 325.

(*b*) Caſtellanus, qui de anno conſentit, a Zamoſcio diſſentit de die; ait enim Falloppium in vivis deſiiſſe VII. Idus Octobres.

(*c*) Hoc opus poſthumum a quodam Diſcipulorum Falloppii editum fuit, ut ab ore loquentis & explicantis excerpi digerique potuerit.

(*d*) *Vid.* etiam Tractat. *de Bubone Peſtilenti Cap. IX.* Et *Epiſtola* Donati Bertelli Typographi *ad Johannem Jacobum Fuggerum*, ſcriptam anno 1563. & præfixam ſuæ editioni Tractatuum Falloppii *de Ulceribut & Tumoribus*, in qua ait Falloppium *diem ſuum ante diem obiiſſe*, quod minime dici potuit de ſene annorum 93.

(*e*) Cap. 3. (*f*) Cap. 4.

(*g*) Cap. 5.

(*h*) Cap. 6.

(*i*) Cap. 59.

In *Tertia* adhibetur decoctum radicis Chinæ, cujus hiſtoriam & præparationem docet, & cujus uſum Gallis, Germanis & Flandris familiarem eſſe dicit; at vero ſimul monet in curando Morbo Gallico parum efficacem eſſe. „ Expertus ſum, (*a*) inquit, ter & quater, & „ nunquam aliquid potui aſſequi. Et alibi: „ Ego, (*b*) inquit, uſus ſum iſto medicamen„ to in infirmitatibus viſcerum, in cancris exul„ ceratis, & in lippitudinibus felici ſatis ſuc„ ceſſu, ſed non in morbo Gallico.

Quarta ſupereſt (*c*) *via Regia, quæ fit per ſalſam-parillam*, cujus electionem & præparationem proponit. Cenſet autem ſalſam parillam eamdem eſſe quam ſmilacem aſperam aitque „ (*d*) ſe ad hoc medicamentum confugere, „ cum in Gallico adſunt ulcera, tanquam ad „ certiſſimum & tutiſſimum auxilium, & ſi „ non facit prima diæta, facere ſaltem ſecundam vel tertiam.

III. Inter methodos, quæ non ſunt Regiæ, prima eſt methodus ſuffumigiorum, quam Auctor deſcribit; fatetur tamen (*e*) „ ſæpe ac „ ſæpius graviſſima ſuccedere incommoda, nec „ ita tuto procedere illam curationem. Qua„ re, inquit, ſemper probavi, ut talem (quan„ tum fieri poteſt) fugiamus, aliquibus enim „ peſſima & lethalis eſt.

Via altera, quæ non Regia eſt, ea eſt quæ utitur inunctionibus mercurialibus, (*f*) qua„ rum, *inquit*, ita viget auctoritas, ut iis to„ ta Gallia utatur. Tamen, *addit Ille*, non „ probo uſum earum; ſuperant quidem mor„ bum, ſed ſi habemus regias rationes curan„ di, quæ ut plurimum & certius ſanant, ſine „ corporis incommodo; & ſi non ſanant le„ niunt ſine noxa, non proritant affectum, cur „ utemur hydrargyro, ex quo non ita certa, „ non ita tuta ſuccedit ſanitas? .... *iis ta*„ *men, ſubdit Idem*, utor aliquando, quando „ non potui via regia aſſequi intentum. Ego „ vidi adoleſcentem laborantem Gallico, in quo „ omnia regia infeliciter experta ſunt; Empi„ ricus hydrargyro curavit.

IV. „ Sciatis (*g*) autem, inquit Falloppius, „ quod non ſolum Empirici ſanant inunctione „ iſta, ſed exhibito argento vivo per os, non „ quale eſt, ſed præcipitato; & ſunt Chimi„ ſtæ, qui profitentur inveniſſe ſecreta, & fa„ cere præcipitatum præſtantiſſimum pro Mor„ bo Gallico. „ Deinde proponit ille proceſſum conficiendi præcipitatum Mercurium rubrum, quem exhiberi ait ad pondus 7 granorum; ad ſummum 10, ſed raro. At hujus uſum damnat: „ Incommoda, inquit, ſubſequi ſolent „ non pauca ex aſſumptione talium; ſolvitur „ enim alvus copioſe, vomitus movetur vio„ lentiſſimus, dyſenteria inducitur, rumpitur „ in pectore vena. Medicina hæc pro aſinis & „ ruſticis ſervetur, atque a thalamo viventium „ hominum excludatur.

V. Falloppius poſtea ſingula expendit ſymptomata morbi ex ordine, ac remedia topica proponit, quæ ſingulis medeantur.

Porro notandum eſt hunc Falloppii Tractatum a Falloppio publice explicatum fuiſſe anno 1555, ut ex locis nonnullis liquet, & poſt Auctoris mortem editum fuiſſe Patavii in 4. anno 1564. opera Petri Angeli Agathi, Matheratis, qui de ſuo addidit non modo *Scholia* marginalia, ſed etiam textui inſeruit annotationes varias uncinis diſtincta, quibus ſane lucem aliquam Falloppio profert ille in nonnullis locis, ſed quibus etiam acriter eumdem identidem redarguit, Sic *v. g.* cum dixiſſet Falloppius, „ Cap. „ 23. Hiſpanos induxiſſe tyrannidem in Italiam, „ Gallicum, & barbæ longæ uſum, Agathus „ ita reponit in adnotatione margini adjecta: „ Imo Rex Philippus, atque pater Caro lus ve„ ram conati ſunt inducere Monarchiam. „ O „ lepida ſane animadverſio!

Abſtinere non poſſum, quamquam id ab inſtituto alienum videatur, quin referam modum, quo narrat ipſe Falloppius a ſe agi cum hominibus anatomiſandis. Princeps (Ma„ gnus Hetruriæ Dux) jubet Piſis, (*h*) in„ quit Ille, *ut nobis* (Profeſſori Anatomiæ) „ dent hominem, quem noſtro modo interfici„ mus & illum anatomiſamus .... Igitur cui„ dam in hunc finem dato exhibui, pergit Il„ le, drachmas duas Opii, & adveniens pa„ roxiſmus (nam hic patiebatur quartanam) „ prohibuit Opii actionem. Hic gloriabundus „ rogavit, ut bis adhuc exhiberemus, quod ſi „ non moreretur, ut procuraremus pro ejus „ ſalute apud Principem. Rurſus illi exhibui„ mus extra paroxyſmum drachmas duas Oppii „ & mortuus eſt. „ Fateor equidem atrociorem fuiſſe immanitatem Herophili & Eraſiſtrati, (*i*) *qui nocentes homines a regibus ex carcere acceptos, vivos incidebant*. Attamen nihilo fere minus ſtupet animus, quoties cogito barbaram illam crudelitatem Falloppii, Medici chriſtiani, Medici ſeculo decimo ſexto nati, qui carnificis partes aperte ſuſtinere non exhorruerit.

Johannes Fernelius, Ambianus, dicitur natus anno 1486 Claromonti Bellovacorum, quod a Lutetia viginti dumtaxat leucis diſtat, ſed *Ambianum* in Operibus idcirco ſe prædicaſſe, quod patrem ex Ambiano oriundum habuerit. Scri-

(*a*) Cap. 60. (*b*) Cap. 61. (*c*) Cap. 63. (*d*) Ibidem. (*e*) Cap. 69. (*f*) Cap. 67. (*g*) Cap. 79.
(*h*) Lib. de Tumoribus, *Cap.* 14. (*i*) Celſus in *Præfatione*.

Scriptis & praxi celeberrimus fuit: Ab Henrico II. in Archiatrum electus munus illud glorioſe ſuſtinuit. Sed, ut vere dicam, multa circa Fernelium jactantur dubia, 1. *De patria*; utrum *Ambiani*, ut ipſe videtur indicare, cum ſe Ambianum vocet, & ut legitur in illius Epitaphio in Eccleſia ſancti Jacobi in macello; utrum *Mondiderii* in Ambianenſi Diœceſi, ut Auctor eſt Mezeray, *Hiſtoire de France*, *Tom. II. Pag.* 1129. utrum *Claromontii* natus ſit, in pago Bellovacenſis Diœceſis, ut Guillelmus Plantius affirmatiſſime aſſeverat, *in vita Fernelii*, & opinio apud pleroſque prævalet.

2. *De anno, menſe & die emortuali*; utrum *anno* 1557. poſt expugnatum ab Henrico II. Caletum, ut habet Plantius, *ibid.* utrum *anno* 1558. die 26. Aprilis, ut in Epitaphio Fernelii & in Actis Facultatis Pariſienſis legitur, quod cum opinione Plantii aperte pugnat; utrum demum anno 1558. die 27. Martii, ut voluit Thuanus, *Hiſtor. Lib. XXI.* cujus opinio ab opinione Plantii ſpecie quidem differt, ſed cum eadem re congruit, quippe conſtat Caletum occupatum fuiſſe menſe Januario anni 1557. hoc eſt, anni 1558. ut nunc computi ratio eſt. Hoc autem anno 1558. Feſtum Paſchatis, a quo tunc numerabatur anni principium, incidebat in diem 10. Aprilis; (Vid. du Cange, in *Gloſſario* ad vocem *Annus*) atque adeo menſis Martius totus ad annum 1557. pertinebat. Fidem tamen potiorem a pleriſque haberi video Epitaphio, ideo quod annus ibi adſcriptus idem ſit, qui notatur in verſibus ſequentibus Chronoſtichis, quos poſt obitum Fernelii fecit quidam Medicinæ ſtudioſus, nomine F. Thorius Bellio, & quibus certum eſt annum illius emortualem deſignari literis numeralibus.

ConJVge FerneLIVS rapta perCVLsVs, Vt aVLæ,
Vt LVCIs ſatVr, Vt noMInIS InterIIt.

3. Demum *De ætate*; utrum *annos* tantum 52. ut legitur in Epitaphio & in Actis Facultatis Pariſienſis, & ut a Thuano narratur, ubi *ſupra*; utrum vero annos 72. vixerit, ut Plantius ſcriptum reliquit *in vita Fernelii*, cujus opinio potior eſſe videtur eis de cauſis, quas apud Petrum Bayle videre eſt diſerte enucleatas. *Dictionaire Critique*, au *mot* Fernel, *Note H.*

Sanmarthanus in *Elogiis* laudat impenſe Fernelium, " cujus admirabili genio id contigiſſe „ *ait*, quod a multis ſeculis nulli quamlibet erudito contigiſſe meminit, ut ipſo vivo atque „ vidente Opera, quæ de Univerſa Medicina „ ſcripſerat, in Scholis publice legerentur. „ Sed hæc neque magis vera, neque minus adulatoria eſſe videntur, quam quæ narrat (*a*) Lucas Oſiander de Leonhardo Fuchſio, Medico Rhæto, de quo *ſupra ad annum* 1542. „ illum „ *ſcilicet* tanta fuiſſe auctoritate in Gallia & „ Italia, ut ad nominis ejus mentionem Medi„ cinæ ſtudioſi in exteris illis Univerſitatibus „ honoris cauſa capita aperirent.

Fernelius principio mathematicis diſciplinis multum temporis tribuit, quod abunde teſtantur Tractatus Aſtronomici ab illo editi, ut *Monaloſpherium*, quod Pariſiis anno 1526. & *Coſmotheoria*, quæ ibidem excuſa fuit anno 1528. nec id ipſe Plantius diffitetur in *Fernelii vita*. Sed tandem re maturius perpenſa, mutatoque conſilio, ad Medicinam ſe diligentius applicavit, Licentiati gradum in Facultate Pariſienſi conſecutus eſt cum honore anno 1530. & brevi tum in Theoretica, tum in Practica Medicina maximos progreſſus fecit, ut aperte demonſtrant Opera medica eximia & ſeros viſura nepotes, quæ edidit vel ſcripta reliquit.

Inter hæc tria ſunt, quæ ad noſtrum inſtitutum potiſſimum faciunt.

I. *De abditis rerum cauſis Libri duo*, qui Pariſiis excuſi ſunt *apud Chriſtianum Vvechelum*, in fol. MDXLVIII.

Agitur ibi *Lib. II. Cap.* 13. *de Morbis contagioſis*, & proinde *de Lue venerea*; ideoque Caput illud *Collectioni Luiſininæ inſertum fuit*.

II. *Pathologiæ Libri VII.* qui Pariſiis prodiere apud *Andream Vvechelum*, in fol. anno MDLIV.

ubi agitur etiam *de Lue venerea*, *Capite ultimo Libri VII.* quod ideo quoque eidem Collectioni inſertum eſt.

III. *De luis venereæ curatione perfectiſſima Liber*, poſt Fernelii mortem vulgatus, quem ab Auctore abſolutum aiebat & a ſe proxime edendum eſſe pollicebatur Guillelmus Plantius, in *Præfatione* præfixa Operibus ceteris Fernelii, Lutetiæ editis anno 1567. quem a Johanne Lamy, Medico Pariſienſi, editum fuiſſe ſcripſit Johannes Georgius Schenckius, in *Bibliotheca medica*, ſed de qua editione mihi nondum conſtat; quem certo compertum habeo Antuerpiæ apud Chriſtophorum Plantinum, excuſum fuiſſe anno 1579. in 8. cura & ſtudio Victoris Giſelini, D. M. Poſthumo illo Fernelii Tractatu, qui in Capita XV. diſtribuitur, quæ-

(*a*) Epitom. Hiſtor. Eccleſiaſt. *Centur. XVI. Lib. 3. Cap. 62.*

quæcuque ad luem veneream ſpectant ſatis enucleate tractantur, ſaltem enucleatius quam in ceteris ejus Operibus; nec illum proinde a Collectione Luiſinina ulla alia ratione abeſſe puto, quam quod tardius publici juris factus fuerit.

Fernelius docet affirmate 1. Luem veneream morbum eſſe novum: Ab India devectum: (a) Quo *nemo labefactatur inquinati aeris inſpiratione, nec alimentorum impuritate aut vitio*: Qui proinde *in contagioſis haberi tantum debet*.

2. (b) *Hidrargyrum luis non eſſe antidotum, ſed Empiricorum inventum, quod tanquam fucum malo adhibent, neque a Viris bonis & Reipublicæ ſtudioſis tam fallacem, incertam, atque adeo crudelem curationem unquam tentari debere*.

3. Decoctum ligni Guaiaci utiliorem eſſe & efficaciorem medicinam, ideoque illius præparandi & exhibendi methodum (c) accurate deſcribit; quibus ut fidem faciat, adducit (d) exemplum „ Domini de Meſieres, Prioris Sancti Dionyſii a carcere, qui 40. annos natus „ lue correptus venerea duodecies duobus annis incaſſum inunctus fuit, unde ſiccum adeo „ & exangue corpus evaſit, ut in eo nihil præter aridam cutim & oſſa ſupereſſet, cum tophis ſuper oſſa brachiorum, crurum, tibiarum „ & capitis, diriſque cruciatibus, qui impediebant quominus integro biennio ſomnum inire potuerit. „ Quem tamen ipſe methodo, quam deſcribit, ſed potiſſimum uſu Guaiaci & ope æſtuarii, poſt exactos menſes aliquot priſtinæ valetudini tandem reſtituit.

4. Demum, quod judicium in tanto Viro vix probem, *perfectiſſimum curationis modum eum eſſe*, qui fiat (e) opiata ex remediis vulnerariis compoſita, cujus formulam profert; & quam *Antidotum Alexipharmacam* vocat; vel aqua, quam *Mirificam* dicit, & quæ ex remediis ejuſdem generis diſtillando prolicitur, in cujus rei confirmationem *duos refert a ſe reſtitutos, quorum imitatione* ait *ceteros curari poſſe*.

Ceterum conſtat Fernelium Librum „ de Luis „ venereæ curatione perfectiſſima, anno 1557. „ compoſuiſſe, cum mentionem faciat Capite „ 7. tum Pictoris cujuſdam Andegavenſis, qui „ cinabrio caſu deguſtato anno 1557, tum Fabri cujuſdam aurarii, qui ſolius hydrargyri „ vapore anno 1556. graviſſima ſenſerunt incommoda.

Petrus Roſtinius, Italus, Doctor Medicus, „ Trattato del Mal Franceſe, nel quale ſi „ diſcorre di dugento e trenta quattro ſorti „ di eſſo male, e in quanti modi ſi può „ prendere, cauſare, e guarire: Ed evidentemente ſi moſtra chi ha il gallico „ Male e chi no, con ſegni certiſſimi e „ pronoſtici. „ Per Pietro Roſtinio, Dottor Fiſico, raccolto & tradotto da quanti hanno ſcritto circa il Mal Franceſce, e maſſime dal Braſſavola, e di più molte coſe vi ſono di nuovo aggiunte, *In Venezia per Lodovico Avanzi, alla Libreria dall' Albero* MDLVI. in 8.

Fatetur Auctor ille Diſſertationem ſuam ex antiquioribus Medicis, qui de morbis venereis ſcripſerunt, potiſſimum vero ex Antonio Muſa Braſſavolo excerptam eſſe: Sed verius dixiſſet, ſi ingenue faſſus fuiſſet Diſſertationem ſuam impſummet eſſe Antonii Muſæ Braſſavoli Tractatum *de morbo Gallico*, italice verſum, cum reſponſis a Braſſavolo datis *quæſtionibus* Alexandri Fontanæ, Mutinenſis, & Tractatu *de radicis Chinæ uſu*.

Petrus de Bayro, Taurinenſis, natus circiter anno 1468, Proto-Medici nomen & dignitatem adeptus, in patrio Gymnaſio Medicinam plures annos docuit, Archiatrus fuit, ut (f) ipſe teſtatur, Caroli II, ſeu Caroli Johannis Amedei, Sabaudiæ Ducis, qui fato functus eſt anno 1496, & Caroli III, qui eodem principatu potitus eſt ab anno 1504. ad annum 1553. Obiit Taurini nonagenarius, anno 1558.

„ (g) *Quæcunque ad actum curativum ſunt* „ *neceſſaria, facile acquiſibilia, digniſſimis auctoribus excerpta, vel ſibi tunc ſeni exiſtenti* „ *experta & approbata*, redegerat Ille *ſub* „ *brevi compendio, quod ob ejus utilitatem*, „ Veni mecum *appellare conſtituerat*. „ Quod Opus, defuncto Petro de Bayro, editum fuit a Theodoro Zuinggero, Baſileenſi Medico, cum Inſcriptione ſequenti.

„ Petri Bayri, Taurinenſis Medici, De medendis humani corporis malis Enchiridion, vulgo Veni mecum dictum, cum „ adjuncto ejuſdem Tractatu de Peſte. Lugduni, 1561. in 12.

Ex *Libro XVIII. Enchiridii* excerptum eſt Caput VII. *De Doloribus muſculorum ex morbo Gallico*, quod inſertum eſt ab Aloyſio Luiſino Collectioni ſuæ Auctorum *de morbo Gallico*.

In illo Capite, quod perbreve eſt, proponit Auctor ad ſedandos dolores iſtiuſmodi, 1. *Unguentum* quoddam *mercuriale*, cujus formulam refert: 2. De-

(a) De abditis rerum cauſis, *Lib.* 2. *Cap.* 14.
(b) Lib. de Luis venereæ curatione, *Cap.* 15.
(c) Cap. 10, 11, 12, & 13. (d) Ibid. *Cap.* 15. (e) Ibid. *Cap.* 15.
(f) Enchirid. *Lib.* 2. *Cap.* 29. (g) In Enchirid. *Lib.* 20. *Cap.* 10.

Decoctum ligni Guaiaci cum vino vel aqua ſecundum neceſſitatem: 3. *Pillulas*, *quibus utuntur Moderni contra morbum Gallicum*, *quæ in aliquibus* . . . *mirabilem fecerunt operationem*. Harum autem formulam ſequentem affert, quæ eadem eſt ac formula pillularum Barbaroſſæ.

Rec. *Argenti vivi* ℥ xxv.
Rhabarbari electi ℥ x.
Diagridii ℨ iii
Meſchi, & *Ambræ* ana ℨ j.
Farinæ frumenti ℥ ij.
Cum ſucco limonum f. Maſſa pillularum, *ex qua formentur pillulæ quantitatis ciceris*, *& detur una pro vice omni die per horam ante cœnam*.

„ Hæc recepta, *pergit Bayrus*, fuit ex Turchia apportata, & qui primus inter Chriſtianos his uſus eſt pillulis, cecidit repente mortuus ſuper pontem Avenionis, dum ibidem profugi eſſemus propter prælia, anno 1537 " nempe cum Franciſcus I. Gallorum Rex, exacto Carolo V, quocum bellum erat, Sabaudiam & Pedemontium occupabat.

Abſtinere non poſſum, quin ea referam, qua Bayrus narrat alibi de muliere quadam Peſte infecta, quamquam illa ab inſtituto aliena ſint, ut inde pateat quanto candore Obſervationes ſuas ille proponat. „ Dum eſſem juvenis, *inquit*, (*a*) fui vocatus pro quadam nobili muliere, Taurini peſte invaleſcente, & reperi eam in lecto ſedentem & ſe pectinantem, faciem capillis coopertam habentem. Tetigi pulſum parvum, tardum & rarum, & cœpi dubitare. Ipſa autem faciem diſcooperiente, vidi ſuper latus menti parvam petiam cum unguento, ſuaſi ut amoveret, & vidi carbunculum nigrum abſque cutis elevatione, perinde ac ſi encauſto cutis eſſet intincta. Quæ videns, pulſum etiam conſiderando, cognovi eſſe veram peſtem & retraxi me ad feneſtram ſimulans defatigationem, & fricavi digitos, cum quibus eam tetigeram, cum ocymo viridi ſuper feneſtram exiſtente. Ipſa vero dixit, *Nihil mali ſentio*, *niſi quamdam defectionem*. Ego reſpondens dixi ei, *Sum expectatus in via*, *brevi revertar*. Diſcedens dixi filio me interroganti, *Mater tua ſeniſſima peſte laborat*, *cave ne tu*, *nec aliquis ex familia tua aliquid de rebus*, *quas circa ſe habet*, *tangatis*: *Morietur enim hodie*. Illo die ordinatis ſuis rebus quod ad animam & reliqua; ante ſolis occaſum defecit. Filius autem & ejus uxor cum omni familia monitionem meam non obſervantes ſecuti ſunt eam. Poſt modicum vero temporis, invaleſcente Peſte, Civitatem deſeruimus, in qua ex eadem peſte ſuper quinque millia hominum perierunt.

Ceterum ambigo an hæc referenda ſint ad peſtem illam Taurinenſem, quæ ineunte ſeculo 16. graſſata eſt, & de qua Bayrus Librum ſcripſit Taurini editum anno 1507.

Johannes Sylvius, Inſulenſis ſeu Inſulanus in Flandria, Medicinam primum Valentinianis factitavit, poſtea eamdem Duaci profeſſus eſt *in novella Academia*: Obiit anno 1576. ipſis Nonis Aprilis. Habuerat anno 1557. Lovanii declamationem *De morbo Gallico*, quæ edita fuit eodem anno Antuerpiæ apud Plantinum, ad calcem Tractatus *De curatione morbi articularis*, *in* 8.

Ea declamatio exſtat in Tomo II. Collectionis Venetæ anni 1567, ſed neſcio quem ad finem, cum in ea nec novum, nec utile quidquam ſit.

Julius Cæſar Scaliger, ſi (*b*) ipſi vel Joſepho Juſto illius filio credamus, e familia Scaligerorum, Veronæ Principum, progenitus, natus eſt anno 1484. in Caſtro Ripa ad Caput Benaci, (*c*) Sacroſanctæ Scaligerorum Aganippes, patrem habuit Benedictum, (*d*) qui ſummæ rei militari ſub Rege Hungariæ Matthia Corvino, gentili ſuo, decem & ſeptem annos præfuerat, (*e*) qui juſtis præliis duodequadraginta interfuerat, qui plus centum excurſionibus pro Friderico Auſtriaco Imperatore, atque fortiſſimo Matthia adverſus Illyrios aut Turcas præfectus fuerat; matrem vero Veronicam, filiam Paridis, cognomento *Magni*, Comitis Lodronii; pueritiam (*f*) egit Lodronii apud maternum avum, ſed (*g*) vix attigerat ætatis ann. 12, cum Maximiliano Cæſari a patre Benedicto oblatus, in numero illuſtrium puerorum aulicorum habitus eſt, & per totos decem & ſeptem aut amplius annos in domeſticis Cæſaris fuit. Interim per varias regiones peregrinatus eſt,

(*a*) Enchirid. *Lib.* 20. *cap.* 10.
(*b*) Quæcunque adducto quodam Julii Cæſaris Scaligeri loco non comprobantur, ſcias excerpta eſſe illius Vita a filio ſcripta. (*c*) *Exercitat.* in Cardanum, 50.
(*d*) Poetices *Lib.* 3. *cap.* 110. (*e*) In *Oratione funebri* Audecti Cæſaris filii.
(*f*) *Exercitat.* in Cardanum, 104, 124. 259.
(*g*) *Exercitat.* in Cardanum, 250. num. 2.

eſt, (*a*) Carniam, (*b*) Croatiam, Iſtriam, Dalmatiam, (*c*) Illyriam, Græciam, Macedoniam, Thraciam, (*d*) Epirum, (*e*) Noricum, (*f*) Siciliam &c. Nec minus impigre caſtra ſecutus eſt, (*g*) quinque juſtis præliis interfuit, (*h*) duabus adſuit obſidionibus, in quarum altera etiam imperium habuit, (*i*) multis patuit vulneribus, quorum cicatricibus corpus inſigne fuit, (*k*) pugnavit ſub Ludovico XII, Francorum Rege, ad Laudem Pompeiam (*anno* 1512.) qua copiæ Pontificiæ, Aragonenſes & Venetæ, fœdere, ut aiebant, ſancto in Gallos ſociatæ, cæſæ & fugatæ ſunt, in quo prælio ſe ſtrenue geſſit & pro mortuo a ſuis elatus eſt, & in quo cecidere Benedictus ejus pater, fraterque Titus, quem (*l*) *Virum fortiſſimum & multis præliis clariſſimum* dicit.

Literas in pueritia guſtaverat, ut quem (*m*) Johannes Jucundus, Veronenſis, nobili genere prognatus, in Mathematicis nulli ſecundus, in Optice atque Architectura omnium facile princeps, & Hieronymus Dominius, e Norico fortiſſimus Vir, primis literis græcis imbuerant Maximiliani Cæſaris juſſu, a quo illi præceptores dati erant; ſed cum egenus poſt Ravennenſe prælium conſtituiſſet habitum Franciſcanum ſumere, Bononiam venit, cœpit Scoto, hoc eſt, philoſophiæ Scoticæ, operam dare. At vero, cum non multo poſt tepuiſſet ille monachiſmi æſtus, diſceſſit Bononia anno 1518, & venit Auguſtam Taurinorum anno 1519, ubi ſeptem annos ſolidos deſedit. Ibi inter labores militares & facinora bellica, caſu & derepente Medicus evaſit uſu Medici Taurinenſis neſcio cujus, & Pharmacopolæ, rei herbariæ peritiſſimorum; demum anno 1526. ſe comitem adjunxit cuidam ex Roverorum gente ((*n*) *Marco Antonio della Rovere*) Aginnenſi Epiſcopo, in Aquitaniam proficiſcenti, domicilium Aginni poſuit, uxorem duxit, liberos ſuſtulit, artem medicam exercuit, famam ſcriptis ſibi comparavit, ac tandem obiit anno 1558, ætatis ſuæ 75.

Contra vero, ſi fides adhibeatur Lilio Giraldo, Auguſtino Nipho, Melchiori Guillandino, Antonio Riccobono, Gaſpari Scioppio, ac nuperrime Nicolao Comneno Papadopoli, qui Hiſtoriam Gymnaſii Patavini literis mandavit, *Julius Cæſar Burdo* vel *Burdonus* Veronæ natus eſt anno 1484, patre Benedicto Burdone, ludi magiſtro, & deinde Geographo, matre vero Veronica, filia Paridis Burdoni, ſartoris Tarviſini: Literis operam dedit Patavii, Cœlii Richerii, Rhodigini, diſcipulus, inter Franciſcanos nomen profeſſus eſt aliquandiu, ſed abjecto deinde cucullo per diverſa loca vagatus eſt. Videtur per id tempus Philoſophiæ ſtudio diligenter incubuiſſe, cum ipſe (*o*) inter præceptores ſuos numeret Buccaferream, Petrum Pomponatium, Zimarram, Tiberium, Niphum, Medicinæ ſtuduerat Ferrariæ, ut qui Nicolaum Leonicenum *præceptorem ſuum* (*p*) ipſe vocet, ſed Patavii Doctoris gradum aſſecutus eſt in eadem facultate anno 1515, Abiit deinde in Pedemontium anno 1518. venitque Auguſtam Taurinorum anno 1519. unde in Aquitaniam profectus eſt (*q*) anno 1524, non tamen in comitatu Marci Antonii della Rovere, Epiſcopi Aginnenſis, ut contendit Joſephus Juſtus Scaliger, ſiquidem (*r*) conſtat hunc Epiſcopum Aginni cum pompa prius exceptum fuiſſe, ſcilicet anno 1521, ſed ab eodem forte accitus aut invitatus. Abhinc lares, ſine quibus vixerat, Aginni poſuit, civitatem francicam petiit, & a Rege Franciſco I. (*s*) Diploma impetravit anno 1528, ſed in poſtulatione ſua, quæ Diplomati inſerta eſt, ſe *Julium Cæſarem de la Scala de Bordons*, *Doctorem Medicum*, ipſe vocat, nec de illuſtri & nobili ſua proſapia, aut de bellicis ſuis facinoribus, verbum ullum addit; Medici-

(*a*) Comment. II. περὶ ζώων, *De Xiphia Piſce*. Ibidem, *De Teſtudine marina*. Exercitat. 47. *De Eteſiis*.
(*b*) Comment. IV. περὶ ζώων.
(*c*) Poetic. *Lib.* 1. *Cap.* 9. Exercitat. 271. Comment. IV. περὶ ζώων.
(*d*) Exercitat. 167.
(*e*) Comment. II. περὶ ζώων, *De Aquila*.
(*f*) Exercitat. 211.
(*g*) In Epiſtola ad Arnoldum Ferronum.
(*h*) Exercitat. 274.
(*i*) Exercitat. 266. N. 1,
(*K*) Exercitat. 263.
(*l*) Poetic. *Lib.* 2. *Cap.* 20.
(*m*) Poetic. Lib. 3. Exercitat. 226. 329.
(*n*) Confutat. Fabulæ Burdonum, *Pag. m.* 307.
(*o*) In Epiſtola ſcripta anno 1557, & editioni ſuarum Exercitationum præfixa.
(*p*) Exercitat. 141. N. 7.
(*q*) Vide diploma Franciſci I. *de Civitate Scaligero conceſſa*.
(*r*) In Galliæ Chriſtianæ *Tom. II*, ſecundæ Editionis anni 1720.
(*s*) Vide Bayle, *Dictionaire Critique*, in verbo *Verone*.

dicinam clinicam & periodeuticam exercuit, uxorem duxit virginem juvenculam jam ſenex anno 1529, ex qua liberos utriuſque ſexus quindecim habuit, & ſeptem ſuperſtites reliquit, quorum notiſſimus Joſephus Juſtus Scaliger, ſcriptis ſuis inclaruit, ac tandem naturæ conceſſit anno 1559. natus annos 75.

Non noſtrum eſt tantas lites componere. Sed aperte fatebor me de Scaligerorum principatu addubitare, nec injuria: reor enim mecum pariter addubitaturos eſſe, ſi tamen addubitent, quoſcunque non pigebit (*a*) libros ex utraque parte de hoc argumento ſcriptos excutere, convitiorum plauſtra devorare, quæ ultro citroque elegantiſſime data ſunt & accepta, ac demum rationum momenta, ſi qua utrimque prolata ſint, candide expendere. Potuit forte Joſephus Juſtus Scaliger bona fide, quia aliena, patris commenta defendere: At vero Julius Cæſar Scaliger, ſi ea commentus eſt, non potuit comminiſci niſi fide ſua, atque adeo peſſima; quocirca ſi falſa dixit, merito numerandus venit inter (*b*) inſignes fabularum artifices.

Sed quo non mortalia pectora, quæ impenſius tument, cogunt ventoſa vanitas & inſana cupiditas gloriæ! Non ſane hoc mirabile eſt potuiſſe ea extra patriam ab illo viro confingi, quem conſtat, quandiu vixit, ſuperbum ſe præbuiſſe, arctis etiam in rebus, cum Medicinam Aginni factitaret fructu perexiguo; quem conſtat non puduiſſe annos natum ſeptuaginta quinque, quo tempore impotens ille gloriæ æſtus debuiſſet deferveſcere, ad Augerium Ferrerium de ſe ſcribere in Epiſtola, quam Joſephus Scaliger publici juris fecit ad calcem vitæ patris ſui, *ſi ſimul & Maſſiniſſa & Xenophon componantur, utriuſque idea vix ſe unum exprimi*. Sed hæc ἐν παρόδῳ: nunc ad rem.

Julius ille Cæſar, ſive Scaliger, ſive Burdonus, in Hieronymi Cardani Librum *de Subtilitate* ſcripſit Exercitationes acerbas & amarulentas, quæ *Lutetiæ apud Michaelem Vaſcolanum* prodierunt *anno* 1557, & (*c*) *in quibus contradictionis ſtudium* tam palam *ubique ſe prodit, ut Sophiſta quam Philoſopho Opus dignius eſſe videatur*. Hic inter alia, *Exercitatione* 161, contendit a Cardano dici *ſe octo de morbi Gallici natura libros* ediſiſſe. Idem autem a Cardano dictum eſſe affirmare non auſim, cum nihil tale legerim in Cardani Libris *de Subtilitate*; ſed tamen ſuſpicio eſt dictum fuiſſe, quoniam pro comperto habeo a Cardano laudari (*d*) alibi Libros ſuos *de morbo Gallico*. At vero Libri illi, ſi revera ſcripti fuerint, in lucem nunquam venere; neque enim exſtant alia Cardani Opera, quæ ad luem veneream ſpectent, præter Diſſertationem perbrevem *de Radice Cyna, ſeu de Decoctis*, & Conſilia aliquot Medica pro ægrotantibus lue venerea infectis, de quibus ſupra *ann.* 1547.

Inde tamen Ille occaſionem arripuit de ſe glorioſe loquendi. „ Octo, *inquit*, breviculis „ capitulis, qui rem abſolverit univerſam, no„ bis notus eſt, " nempe *ipſemet* .... Ille, qui ita habuit conſtitutum, plane conſuluit ſtudioſis .... „ *Primo*. Quid ſit? An fuerit olim? An „ deſiturus ſit? His duobus adjunxit cauſas. „ *Tertio*, Signa ſubdidit. Aliis ſequentibus me„ thodum curandi. Igitur educentia pharmaca „ in *quarto* loco. In *quinto* Unguenta. *Sexto* „ Suffitiones. *Septimo* Decoctum Guaiaci, poſt„ quam ejus oſtendit faciem, temperaturam ex„ plicavit, an idem cum Ebeno, an idem cum „ ligno ſancto? Electio, ab ætate, partibus, „ partium partibus. Ego enim ſola medulla „ (hoc eſt, *parte ligni media, quæ nigrior & „ durior eſt*) utor ad potionem, albumine ad „ alia. Oleum ex eo, quo pauci ſciunt modo, „ parare inſtitui. *Octav.* Cap. continet Chinæ & „ Spartæ-parillæ utilitates, modoſque decoctio„ num.

Sic Ille. Sed Liber hic in quo ſe jactat, ſi forte unquam conſcriptus fuerit, at certe nunquam in lucem prodiit.

Pe-

(*a*) Joſephi Scaligeri Epiſtola *De vetuſtate & ſplendore gentis Scaligeræ*, & *Julii Cæſari Scaligeri Vita*. Lugduni Batavorum, 1594. *in* 4.

Gaſparis Scioppii *Scaliger Hypobolimæus*, *hoc eſt*, *Elenchus Epiſtolæ Joſephi Burdonis Pſeudo-Scaligeri*, *De vetuſtate & ſplendore gentis Scaligeræ*. Moguntiæ, 1607. in 4.

Cornelii Denii, Burgenſis (*hoc eſt*, Rudolphi Marman, Lucernenſis, Societatis Jeſu.) *Tres Capellæ*, *ſive Admonitio ad Joſephum Juſtum Burdonem*, *Julii Cæſaris Burdonis filium*, *Benedicti Burdonis nepotem*, *prius Scaligerum*, *nunc Sacrilegum*. Ingolſtadii, 1608. *in* 4.

Confutatio Stultiſſimæ Burdonum Fabulæ, Auctore J. R. ſcilicet Jano Rutgerſio, (hoc eſt, *Joſepho Scaligero*). Lugduni Batavorum, 1608. *in* 12.

Omitto Satiras alias multas, ex utraque parte ſcriptas de eodem argumento, ſed ſpurciſſimas.

(*b*) Quod ſi fateamur Julium Cæſarem Scaligerum inſignem fuiſſe fabularum artificem, fatendum quoque ſimul artificem fuiſſe parum callidum, quippe qui tot vero abſona, ſecum male cohærentia, cum veritate hiſtorica pugnantia, de ſe, aviſque ſuis, Operibus quibuſcunque paſſim infulciverit.

(*c*) G. Joannes Voſſius, *De origine & progreſſu Idololatriæ*, Lib. 2. cap. 8.

(*d*) De Methodo medendi, *Cap.* 37. Et de Venenis, *lib.* 3. *cap.* 13.

Petrus Laurus, Italus, vertit italice Librum Aloyſii Loberæ, Abulani, *De las quatro enfermedades Corteſanas*, & excudendum curavit Venetiis, cum inſcriptione ſequenti.

Libro delle quattro infermità cortegiane, che ſono Catarro, Gotta Artetica, e Sciatica: Mal di Pietre e de' Reni: dolore di Fianchi e mal Franceſe, e d'altre coſe utiliſſime, compoſto per l'Eccell. D. Luigi Lobera di Avila, Medico di ſua Maeſtà. Con un Trattato di Eſperienze certiſſime e provate. Tradotto di Spagnolo in Italiano per M. Pietro Lauro. In Venezia, appreſſo *Gio: Battiſta e Marchiò Seſſa, fratelli*, 1558. in 8.

Tractatus ille *de Experimentis variis*, qui in fronte Libri indicatur, ab eodem Ludovico Lobera ſcriptus fuit, & in illo multa, variaque remedia proponuntur adverſus luem veneream.

Laurentius Hielius, (*a*) natus Veſaliæ in ducatu Cliveſi, Doctoris gradum aſſecutus eſt in Jenenſi Academia anno 1558, ibidem Profeſſorum Medicorum ordini adſcriptus anno 1559. Peſte correptus fato functus eſt anno 1566.

Cum Doctor renunciatus eſt, habuit

Diſſertationem Inauguralem De morbo Gallico.

hoc eſt, Theſes ſeu Poſitiones de hoc argumento ſubjecit publico examini pro ſummis in arte medica privilegiis conſequendis.

Franciſcus Frizimelica vel *Frigimelica*, Patavinus, natus anno 1491, fuit in Academia Patavina Medicinæ Theoreticæ Profeſſor publicus anno (*b*) 1533, ad annum uſque 1550. (*c*) *Pervagata ejus fama Julius III. Pontifex Maximus Romam eum vocavit ad Medici Pontificii munus obeundum, cui muneri optime ſatisfecit*. Mortuo Julio anno 1555, *Patavium regreſſus eſt*, ubi deceſſit anno 1559, ætatis 68. Narrat Hieronymus Capivaccius (*d*) *Excellentiſſimum Friſimelicam, qui ſolam aquam potabat, dolori colico obnoxium & aliquando graviſſime afflictum ano excreviſſe calculum ad magnitudinem ovi gallinacei*, quem Capivaccius in inteſtinis genitum fuiſſe exiſtimat. Sed ex Aloyſio Bellocato in *Conſultationibus ſuis* addendum eſt Friſimelicam poſt excretum calculum convaluiſſe. Memoratur eadem hiſtoria (*e*) ab Alexandro Maſſaria, quaſi ex ore ipſius Friſimelicæ accepta, quem *ſuum præceptorem, Medicorum ſui temporis ſua ſententia principem, & omni veriſſima laude cumulatum* eſſe ait; & a Victore Trincavellio, Profeſſore Patavino, *De ratione curandi particulares humani corporis affectus, Lib. X. cap.* 6.

Scripſit Frigimelica *Tractatum de morbo Gallico, & lucubratiunculam adverſus defluvium pilorum*, ubi adhibitis prius Phlebotomia & uſu purgantium atque alterantium, proponit 1. Suffumigia, quæ tamen ipſe damnat *tanquam periculoſa*: 2. Inunctiones mercuriales, quas nec ipſe multum probat: 3. Decoctum ligni Indici, hoc eſt Guaiaci. De ceteris vero ſilet.

Hieronymus Montuus, Allobrox, Mirebelli Dominus, Sebaſtiani, de quo ſupra *ad annum* 1537, filius, (*f*) *ab illo Regum maximo Franciſco I. delectus fuit* anno 1542, *quo & Catharinæ Mediceæ*, (Henrici, II., tunc Galliarum Delphini uxoris) *& mox naſcituri infantis* (Franciſci, Ducis Britanniæ, ac deinde Galliarum Regis, nomine ſecundi) *futuros morbos declinaret, curaretque jam præſentes*. Tunc ergo in familiam Sereniſſimi Delphini Henrici adſcitus fuit, ac poſtea locum habuit inter ordinarios Regis illius Medicos, unde eſt quod paſſim ſe *Regis Conſiliarium & Medicum ordinarium*, vel *regiæ valetudinis aſſertorem* ipſe vocet; & quod in Epiſtola nuncupatoria ad *Franciſcum II, Galliarum, Scotiæque Regem* ſcripta anno 1560, & Tomo I. *Anaſceves morborum* præfixa, glorietur (*g*) „ ſe illius avo (*Franciſco I.*) parentique (*Henrico II.*) Regum „ maximis & invictis triginta annis inſerviviſſe, „ qui eum cohoneſtare ſic dignati ſunt, ut ſtatim ab ortu illius felici valetudinis ejus curam ipſi ſoli commiſerint, ſicque factus ſit „ Conſiliarius Regis, primariuſque Medicus, „ etiamſi omnium ſit minimus: " Quæ abunde probant a Carolo du Freſne, Domino du Cange, in *Gloſſario mediæ & infimæ Latinitatis* Hieronymum Montuum inter primarios Archiatros recte recenſitum eſſe, in verbo *Archiatros*.

Mon-

(*a*) Zeumer, *De Vitis Profeſſor. Jenenſium*.
(*b*) Tomaſinus, in *Gymnaſio Patavino*.
(*c*) Mandoſius, in *Vitis Archiatr. Pontificiorum*.
(*d*) Practic. Medic. Lib. 3. cap. 13. *De dolore Inteſtinorum*.
(*e*) Practic. Medic. Lib. 3. cap. 18.
(*f*) Vid. Epiſtol. II, nuncupatoriam Hieronymi Montui ad Franciſcum Delphinum *Opuſculis juvenilibus* præfixam.
(*g*) Pag. 19.

Montuo adſcribitur a Bibliographis pleriſque (a) Liber *De Morbo Gallico*, *Lugduni editus anno* 1558. *in* 4. *apud Tornæſium & Gazeium*, qui mihi nondum venit in manus, niſi forte idem ſit ac ſequens; ſed quid Auctor ille de luis venereæ ætiologia & therapeia ſenſerit, abunde notum habui ex ipſo libello, cui ſequentem inſcriptionem fecit.

Chirurgica auxilia ad aliquot affectus, *qui repentinam exigunt curationem*; *Morbi item venerei*, *ac eorum*, *qui huic vicini ſunt*, *curationes*. Lugduni, *apud Johann. Tornæſium & Guillelmum Gazeium*.

ibi enim diſſerit, *Capite* 29. *De Lue Indica ſive venerea*, paucis quidem, ſed quæ curatorias methodus ſua ætate uſu receptas complectantur. Scilicet propoſitis remediis præparatoriis Therapeiam quadruplicem indicat, nempe I. Uſum decoctorum hagioxyli ſive ligni Guaiaci; radicum Sinarum ſive radicum Chinæ, vel ſi ea deficiant, Cannarum noſtratium, Calami aromatici, Radicis Perſonatiæ &c. Quod ad Spartamparillam, radicem hanc a ſe floccifieri fatetur.

II. Uſum *pillularum Regis Barbariæ* (Barbaroſſæ), quarum formulam proponit a formula Petri de Bayro plane diverſam, præſertim ingredentium pondere. Juxta Montuum *Illæ pillulæ recipiunt*.

Argenti vivi ʒ iij. *gr.* vij.
Scammoneæ, & Moſchi *ana* ℈. j. vel *gr.* xxij.
Rhabarbari ʒ. j. *gr.* xv.
Farinæ tritici *gr.* vij. *Cum ſucco limonum f. Maſſa*.

Iſtis uſus eſt, pergit Ille, *Illuſtris Dominus Pomponius Trivultius*, *Lugdunenſis Gubernator citra noxam*. *Has tamen non probo*, ſubjungit Montuus, *reſpuoque catapotia butyrica*, *quibus admiſcent ſublimatum argentum* (vivum) *venenum nocentiſſimum*.

III. Uſum Enchriſtorum ſive unguentorum ex hydrargyro, quæ illi *mira videntur*; *nam*, inquit, *totus morbus ad os repercutitur*, *& qui deplorati fere ſunt*, *ſanantur*, *modó is qui medetur*, *hujuſmodi remedium parare faciat ad temperaturam & ætatem ægrotantis & morbi magnitudinem*.

IV. Uſum emplaſtrorum vel ſuffimentorum mercurialium, ſi tolerari non poſſint illitiones.

V. Demum topica nonnulla præſcribit remedia, 1. *Ad oris ulcera*. 2. *Ad artuum dolores*, *duritieſque*. 3. *Ad ulcera cava & putrida*. 4. *Ad ſcabiem feram in palma manus*. 5. *Ad veſtigia puſtularum delenda*. 6. *Ad ulcuſcula pudendorum*; ac tandem. 7. *Ad præcautionem*, ad quam conferre putat inter cetera, ſi *mox* poſt coitum *penis immittatur in diſciſſam & adhuc calentem Columbam*, *quæ venena omnia rapit*, *ſive a proprietate*, *ſive a carnis nuper mactatæ caliditate virus trahatur & hebeſcat*.

Franciſcus Renner (b) *Chirurgus Noribergenſis*.

(c) *Hand-Buchlein die Frantzoſen*, *und alle daher rubrende ſauchen zu curiren*. Nurnberg, 1559. in 4.

Ideſt *Manuale ad curandum Morbum Gallicum omneſque inde provenientes morbos*, Noribergæ, 1559. in 4.

Liber ille indicatur proculdubio a Johanne Georgio Schenckio in *Bibliotheca iatrica*, ubi quæ de *Franciſco Renner* dicenda erant, remittuntur ad *Teutonicum indicem*.

Tractatus Franciſci Renner in manus meas nondum incidit: Sed doctrinam Auctoris vix probare poſſum, ſi Johannes Crato vera ſcripſit in (d) Epiſtola ad Joachimum Camerarium, Phiſicum Noribergenſem, data anno 1561. in qua refert „ a Franciſco Renner in libello ſuo „ germanico proponi ad nodos & tumores ve„ nereos in articulis aquas mercuriales vulgo *die* „ *gelben roaſſer*, hoc eſt, *aquas flavas* dictas, „ & ſic præparatas: Fit infuſio radicum Pyre„ thri & aromatum in aqua vitæ; adduntur me„ talla quædam, Alumen &c. item Canthari„ des & Mercurius (ut conjicio *Sublimatus*.) „ Hoc ſolent, *pergit Ille*, inungere articulos „ male affectos, & exit poſt apertas veſicas ma„ teria craſſa, & utiliter datur decoctum Gua„ iaci poſtea; ante inunctionem iſtam faciunt „ fomentationes: nec ſine cauſa, cum id lotio„ nis genus cum aqua vere phagedænica ad inflammandam, erodendam, exulcerandam cutim ſit efficax, quamquam diſſipandis & diſcutiendis *nodis & tumoribus venereis articulorum* plane impar eſſe videatur.

Reinerus Solenander, Budericæ natus anno

(a) Ab Iſraele Spachio; Johanne Georgio Schenckio; Johanne Venderlinden: Georgio Abrahamo Mercklino.

(b) Martinus Lipenius, *in Biblloth. Medic. reall*.

(c) Lipenius, *ibidem*: Et Volfgangus Mauritius Endterus, in *Catalogo Librorum*, dejecto ad calcem *Indicis Decur. I. & II. Ephemer. Germanic.*

(d) Quæ eſt in Collectione Epiſtolarum Medicinalium; a Laurentio Scholzio edita Francofurti, *in fol.* anno 1598.

anno 1521. ſecundum (*a*) nonnullos, ſecundum alios circa annum 1525. Lovanii literis humanioribus incubuit; (*b*) „ ſed in Italiam profe- „ ctus primum Bononiæ & Piſis, tum Romæ & „ Neapoli ſeptennium integrum & amplius „ conſumpſit, & Philoſophiæ perinde ut Me- „ dicinæ operam navavit. Deinde annis aliquot „ in celebribus Galliarum Academiis, inter ce- „ leberrimos viros, ſtudia ſua proſecutus eſt. „ In Germaniam regreſſus a Guillelmo Cliviæ „ Duce accitus fuit & Principi illi a cura cor- „ poris fideliter fuit.

Referunt Simlerus, in *Bibliotheca contracta Geſneri*; Iſrael Spachius, in *Nomenclatore Scriptorum medicorum*; Paſchalis Gallus, *in Biblioth. medica*; & Johannes Georgius Schenckius, *in Biblioth. iatrica* Solenandrum ſcripſiſſe *De Morbo Gallico*, ſive *Lue venerea*: At vero dubitant iidem, utrum Liber ille editus fuerit. Liquet autem nunquam editum fuiſſe, cum a ceteris recentioribus Bibliographis non recenſeatur, nec ab ullo Scriptorum ætate poſteriorum laudetur unquam.

Petrus, natione Gallus Chirurgus ſive Empiricus, Victoris Trincavellii temporibus, ac proinde circiter anno 1560. Venetiis florebat quaſi exſtirpandæ carunculæ periſſimus, quæ poſt gonorrhæas venereas in meatu urinario ſupereſſe credebatur, & qua putabant ſtranguriam illam habitualem, quæ gonorrhœis non raro ſuccedit, perpetuo induci. De hoc egregia ſunt Victoris Trincavellii & Alexandri Maſſariæ teſtimonia.

„ Reperitur, (*c*) *inquit Trincavellius*, qui- „ dam Empiricus, natione Gallus Venetiis, qui „ candelis cereis meatum urinarium aperit ſine „ multa moleſtia vel noxa, atque per eas can- „ delas intromittit quoddam medicamentum con- „ fectum ad formam mollis cujuſdam unguenti, „ quo conſumit excreſcentes has carnes, & in „ multis res illi feliciter ſucceſſit.

Diſertius multo (*d*) Alexander Maſſarias, qui ſcribebat circa annum 1590. „ Si urina ſuppri- „ matur propter callum ſive carunculam in col- „ lo veſicæ, quod ſæpiſſime contingit, indica- „ tio ſeſe nobis offert manifeſtiſſima auferendi „ & conſumendi hujuſmodi impedimentum; quod „ quidem fit adhibitis quibuſdam medicamentis, „ quæ erodendi facultate prædita ſunt: & in- „ ter alios proxime ſuperiori tempore fuit Gal- „ lus quidam Chirurgus, Petrus, hac in re ad- „ modum celebris, & in præſentia eſt illius fi- „ lius Carolus, qui hujuſmodi carnes additas „ feliciter curare conſueverunt. Namque illi „ habent parvas quaſdam candelas, quæ extrema „ parte oblinitæ uno vel altero medicamento, „ facile deinceps & ſine ullo dolore vel labo- „ re in canalem urinarium imponuntur, qua „ ratione medicamenta primum erodentia, de- „ inde conſolidantia & ad cicatricem deducen- „ tia adhærent ipſi carunculæ & ulceri, adeo „ ut ſpatio plurium dierum curatio perduca- „ tur ad finem & perficiatur, nam revera pleri- „ que omnes ſanantur. Qualia autem ſint hujuſ- „ modi medicamenta nemo novit: Sed, ut di- „ cebam, ſunt duorum generum, nonnulla, quæ „ primis pluribus diebus adhibentur, ſine ulla „ dubitatione erodentia, forte ſquama æris, „ æs uſtum, præcipitatum, & alia id genus, „ quæ commodo aliquo liquore permiſcentur & „ temperantur; nonnulla quæ demum ſublata „ caruncula cicatricem poſſunt inducere, quæ „ quæ omnibus manifeſta ſunt.

Quod Trincavellium & Maſſariam olim latuit, id ſibi notum & perſpectum eſſe nuper gloriatur Franciſcus Roncallus, Medicus Brixienſis, qui (*e*) affirmat Petrum illum in exſtirpandis carunculis urethræ præcipitato rubro olim uſum eſſe. „ Et ne quis forſan, *inquit*, pro figmen- „ to & mero ingenii luſu habeat, quæ modo „ de Petro Gallo aſſerui, ſciat me in quodam „ manuſcripto Avi mei Medicinam Chirurgicam „ Bergomi profitentis reperiſſe formulam medi- „ caminis a Sereniſſimo Duce Parmæ habitam, „ & proteſtatione donantis inſignitam ſe illam „ recepiſſe a Petro Gallo, olim Venetiis inco- „ la, cujus ſequens eſt deſcriptio.

℞. *Unguenti Ceruſſæ Camphorati* ℥ j.
Unguenti de Tuthia Johannis de Vigo ſine ſuccis ℥. ij.
Præcipitati rubri ſubtiliſſime pulverati q. ſ. *ad maſſam rubeo colore tingendam.*

Piget nunc referre compoſitionem unguenti de Tuthia Johannis de Vigo. Videtur ſatis eſſe indicaſſe proſtare illam gemino in loco in Vigonis Operibus, ſed nonnihil diverſam, nempe *Copioſæ Libro VIII.* qui inſcribitur *Antidotarium* & *Compendioſæ Libro V.* qui inſcribitur *de additione multorum auxiliorum*. In genere haud

(*a*) Mercklinus, in *Lindenio renovato*.
(*b*) Melchior Adamus, in *Vitis Germanorum Medicorum*.
(*c*) De ratione curandi particul. humani corporis affectus, *Lib.* 10. Cap. 5.
(*d*) De affectibus renum & veſicæ, *Tractat.* 2.
(*e*) In Exercitione Medico-Chirurgica agente novam methodum exſtirpandi carunculas & curandi fiſtulas Urethræ quæ *Brixia prodiit anno* 1700. Pag. 85.

haud ita multum abludit a compoſitione *Unguenti de Tuthia Nicolai* Pharmacopœæ Auguſtanæ, vel unguenti Diapompholygos, quod nullibi non occurrit, ſed de quo vide Petri Caſtelli *Antidotarium Romanum*, pag. 330.

Anonymus, Medicus Nemauſenſis. Ad calcem *Obſervationum medicarum* Lazari Riverii, Profeſſoriis Medici Monſpeſſulani, in Editione altera, quæ prodiit Lugduni *in* 4. *anno* 1659. ſtudio & opera Simeonis Jacoz, Doctoris Medici, exſtant *Obſervationes triginta ſeptem infrequentium, curatuve difficilium morborum, cum curationibus eorundem*, in veteri quadam Bibliotheca ſine Auctoris nomine repertæ, quarum exemplar Editor ait (*a*) *cum ſcriptis Riverianis inventum fuiſſe*.

Conſtat Auctorem harumce Obſervationum, qualiſcunque fuerit, 1. Medicum Nemauſenſem fuiſſe, cum de ægrotis Nemauſenſibus potiſſimum loquatur: 2. Non ſolum Nemauſi Medicinam factitaſſe, ſed etiam (*b*) Ugerni ſeu Bollicadri, (*c*) Avenione, (*d*) Taraſcone, & (*e*) Inſulæ in Comitatu Venaſcino: 3. Floruiſſe ab anno 1543, ad quem Obſervatio XVI. pertinet, ad annum uſque 1580, in quem cadit Obſervatio X. 4. Vixiſſe amicum cum *Johanne* Schyronio, *Guillelmo* Rondeletio, *Franciſco* Feyneo, *Honorato* Caſtellano, Profeſſoribus Medicis Monſpeſſulanæ Facultatis, qui per id tempus fama valebant maxime, & de quibus mentionem ſæpius facit.

Illle autem Medicus primus fuit omnium quos novi, qui ad Stranguriam gonorrhœæ pediſſequam & inductam ab Urethræ coarctatione, ſeu ut olim vulgo credebatur, *a Virgæ carunculis*, præſcripſerit uſum frequentem virgularum plumbearum craſſitudinis diverſæ & gradariæ, quæ in Urethram immiſſæ extuberantes carunculas reprimerent, ſeu potius urethræ ductum ampliarent. Sed præſtat ipſummet audire, *Obſervat. XXII*, cui annus quidem non adſcribitur, ſed quam ex conjectura ad annum 1560. referendam puto, qui inter extremos annos variis ejuſdem Obſervationibus affixos medius eſt.

„ Quidam Monachus familiæ Divi Auguſtini,
„ Ambroſius nomine, caruncula in collo veſicæ
„ oborta inter meiendum vehementer torque-
„ batur, & ad eam abſumendam multorum
„ opem imploraverat, nam jam a quinquennio
„ morbus ſuas radices egerat. Cum vero in
„ dies acerbiores dolores experiretur, licet
„ pulvere Sabinæ per ceream candelam intru-
„ ſo, aliiſque hinc inde petitis uteretur, forte
„ occurrit mihi obviam, præ dolore veluti men-
„ tis impos. *Non poſſum*, inquit, *diu loco con-*
„ *ſiſtere, nec mihi temperare, quin e ſublimi*
„ *me præcipitem dem, tanto acri dolore cru-*
„ *cior*. Ego miſeratione commotus verbis leni-
„ bus animum effrænem quam potui placide
„ mulcere volui, meque de ſua ſalute bene
„ ſperaturum nunciavi, dummodo recta vivendi
„ norma ſervata meis juſſis obtemperaret, quod
„ certe, aliquandiu ſedato dolore, ſe præſti-
„ turum mihi pollicitus eſt. Conſului igitur
„ ut perpetuo virgulam plumbeam in urinario
„ meatu teneret, ſic agendo ut quam fieri poſ-
„ ſet ſenſim & placide per collum veſicæ, li-
„ cet anguſtum, in veſicam intromitteretur,
„ periculo primum facto a gracili & tenui vir-
„ gula, deinde gradatim ad craſſiorem venien-
„ do, donec liber eſſet ejus in veſicam ingreſ-
„ ſus, atque hoc in auxilio diu perſiſteret. Is
„ itaque, cum nocte, dieque plumbeum radio-
„ lum, ut juſſeram, in urinaria fiſtula teneret,
„ mihi tantam utilitatem intra quindecim dies
„ ſe percepiſſe retulit, ut libere jam & indo-
„ lenter lotium redderet, iterque urinæ adeo
„ fuiſſe pervium, ut nullis amplius ad mejen-
„ dum medicamentis egeret.

Guillelmus Rondeletius, Monſpeſſulanus, natus eſt anno 1507. In Facultate Medica Monſpeſſulana Doctor anno 1537, Profeſſor Regius anno 1545, Cancellarius fuit anno 1556: Obiit anno 1566, ætatis ſuæ 59, in *Regali monte*, quo nomine non (*f*) *Montreal*, ut a (*g*) multis narrari video, ſed *Realmont* in Diœceſi Albigenſi intelligi debet, qua de re vide Petrum Borellum, *Antiquitez de Caſtres, Liv. 2. Chap.* 21, ſed de eo plura in Hiſtoria Scholæ Medicæ Monſpeſſulanæ mox edenda.

De morbo Italico Liber unus.

Proſtat ille Liber in Collectione Veneta, ſed Editori placuit Luem veneream non *Italicum*, ut ab ipſo Rondeletio dicta fuit, ſed *Gallicum morbum* mutato nomine appellare.

Ad curationem luis venereæ Rondeletius laudat inunctiones varias mercuriales; decocta varia ligni ſancti ſeu Guaiaci, Chinæ, Sarſæ-parillæ; ſyrupum S. Ambroſii ex decocto milio; pillulas Barbaroſſæ, imo ipſa quoque ſuffumigia ex cinnabrio. Sponte tamen confitetur (*h*) *argentum vivum eſſe antidotum & maxime accommodatum remedium ad morbum Italicum, quia quocunque modo adminiſtretur, morbum curat*. Por-

(*a*) In Præfatione. (*b*) Obſervat. XXI. XX. XXIV. XXXII. XXXVI.
(*c*) Obſerv. X. XVI. (*d*) Obſervat. V. VIII. (*e*) Obſerv. XXVII.
(*f*) Antoine Teiſſier, *Additions aux Eloges des Hommes Illuſtres de M. de Thou*.
(*g*) Ibidem. (*h*) In fine Libri.

Porro notandum eſt a Rondeletio purgationem laudari in ipſa linimentorum adminiſtratione. „ (*a*) Iſtis omnibus, *inquit*, utile erit, „ ſi non fluat alvus, ſyrupum laxativum præ„ ſcribere, vel Apozema (*purgans*) quo initio „ uſi ſumus. Hæc enim evacuatio impedit ef„ fumationem ad os, a qua ulcera oris & den„ tium ſordes proveniunt; ab effumatione & „ ſorde ulcus; ab ulcere pituitæ fluxus. Raro „ autem ejuſmodi effumatio ſine ulcere acci„ dit; quare ad hæc vel majora vitanda, utile „ erit purgare.

Antonius Chalmeteus, (*b*) Vergeſacus apud Anicienſes, Chirurgus fuit ſuo tempore celeber, quem *Guillelmus Rondeletius* (*c*) *unice amavit*.

Cum bonam, (*d*) ut ipſe refert, *primæ ætatis partem in humaniorum literarum ſtudiis conſumpſiſſet*, Medicinæ ac præſertim Chirurgiæ operam dedit *primum Monſpeſſuli ſub Doctoribus eruditiſſimis D. Gullielmo Rondeletio & D. Antonio Saporta, acerrimi judicii, viriſque humaniſſimis, ... quibus præceptoribus eſt humaniſſime uſus*: Deinde *Lutetiæ ſub peritiſſimo D. Jacobo Sylvio, aliiſque in arte medica maxime verſatis*.

Conſcripſit Chirurgiæ compendium, in quo componendo ait *ſe nihil eorum prætermiſiſſe, quæ Monſpeſſuli .... didicerat; nihil eorum, quæ Lutetiæ .. hauſerat, Librumque hunc Adamo Fontano, Doctori Medico, in omni diſciplinarum genere verſatiſſimo, tradidit; cujus opera majori ſermonis puritate donatus eſt*.

Prodiit Tractatus ille cum inſcriptione ſequenti.

Enchiridion Chirurgicum, externorum morborum remedia tum univerſalia, tum particularia breviſſime complectens. Quibus morbi Venerei curandi methodus probatiſſima acceſſit. Apud *Andream Vvechelum*, Pariſiis, anno 1560. *in* 8.

Ea diatriba *De Curatione morbi Venerei*, quæ Enchiridio adjuncta Capita 10. continet, proſtat in Collectione Veneta. Ibi paucis Auctor docet luem veneream curari poſſe, 1. Therapeja methodica, quæ obtinetur purgantibus & alterantibus. 2. Uſu ligni Indici, cui ſi curando morbo non ſufficiat, inunctiones aliquot addit ſub finem. 3. Decocto radicis Chinæ. 4. Inunctionibus vel ceratis mercurialibus, quæ laudat tanquam præſtantiſſima remedia, (*e*) „ Affirmare „ auſim, *inquit*, eos qui tantopere Mercurii „ uſum improbant, aut nunquam, aut non ut „ decet, illius periculum feciſſe. Sed, ut ſit, „ ego tamen confirmo illius uſum me nunquam „ fefelliſſe, qui quamplurimos ab hac deteſtan„ da lue etiam inveterata Dei beneficio libe„ raverim“. Demum propoſita curatione per pillulas mercuriales & per ſuffumigia, quam ultimam curandi rationem parum probat, properat ad curationem morborum ſive ſymptomatum venereorum localium.

Dominicus Leo vel (*f*) *Leonus*, Lunenſis de Zuccano. *Luna* urbs fuit antiqua Hetruriæ ad fluvium Macram, non longe ab hodierna *Sarzana*, unde finitimus tractus *Lunenſis* appellatur. *Zuccanum* (*g*) autem pagus eſt in illo tractu ſitus, ex quo Dominicus Leo oriundus erat, unde factum ut ſe ipſe dicat *Lunenſem de Zuccano*.

Medicinam (*h*) diu docuit Leo in Gymnaſio Bononienſi inter primarios illius Academiæ Profeſſores, meritiſque tandem obtinuit, ut ipſe cum familia ſua in ordinem nobilium civium admitteretur Decreto Senatus Bononienſis, anni 1580.

Scripſit Leo

Methodum curandi febres, tumoreſque præter naturam, e Græcorum placitis depromptam & in Medicinæ candidatorum gratiam editam Bononiæ, ex officina Johannis Rubei, anno 1562, in 4.

& Johanni Baptiſtæ Campegio, Majoricenſi Epiſcopo *inſcriptam*.

Probat ibi in *Methodo curandi tumores*, Caput ultimum, quod numeratur XLVIII, in quo *de morbo Gallico* nominatim agitur, & quod Collectioni Luiſininæ inſertum eſt.

In illo docet Auctor I. „ Morbum hunc no„ vum eſſe, & nonniſi per concubitus conta„ gione propagari.

„ II. Geminam narrari „ hiſtoriam de illius ori„ gine; eſſe ſcilicet, qui dicant novum non „ ſimpliciter eſſe, ſed ex inſula quadam Anti„ quis incognita, ubi frequentiſſimus eſt, in „ hanc, quam nos incolimus, habitabilis terræ „ portionem per Hiſpanos, qui illuc navigarunt, „ importatum.

„ III. Alios eſſe, qui dicant hunc morbum „ cœpiſſe in Valentia, Hiſpaniæ civitate, a „ nobili quodam ſcorto, cujus noctem Elephan„ tioſus quidam ex equeſtri ordine miles quin„ quaginta aureis emit, & cum ad mulieris „ con-

(*a*) Cap. de Unguentis.
(*b*) Bibliotheca Schenckiana, *in voce* Antonius Chalmeteus.
(*c*) Joubertus, *in Vita Rondeletii*. (*d*) In Præfatione *Enchiridii*.
(*e*) Cap. 5. (*f*) Sic appellatur in fronte *Libri de Febribus*.
(*g*) Ars Medendi Dominici Leoni, *Lib.* 2. *ſect.* 1. *cap.* 9.
(*h*) Conradus Geſnerus in *Bibliotheca*. Michele Giuſtiniani, *gli Scrittori Liguri deſcritti*.

„ concubitum frequens juventus accurreret, „ intra paucos dies plurimos infectos fuiſſe, e „ quorum numero nonnulli Carolum ſecuti in „ Italiam morbum detulere " : Quæ videtur Leoni *antiquior ſententia & majoribus fulta teſtimoniis*, ſed quæ fabula eſt eadem, quam a Johanne Manardo narrari ſupra vidimus, *pag*. 69. & 632.

„ IV. Curationem, quæ ei paſſim ab imperitis, præſertim per argentum vivum & minium adhibetur, ab eo morbo acceptam eſſe, quem recentiores Chirurgi *malam Scabiem*, ſeu *malum mortuum* appellant, alium tamen longe ab hoc malo.

„ V. Experientia & ratione comprobatum eſſe, quod nihil deterius eſt morbo Gallico affectis, quam adhibere ſive interius, ſive exterius ſub forma unguenti vel ſuffumigii ipſum argentum vivum: Ex tali enim applicatione homines ſecundum membra principalia ſemper patiuntur.

VI. Sed præmiſſa præparatione methodica, „ utendum eſſe decocto ligni Guaiaci, " cujus præparationem & adminiſtrationem explicat.

Pleraque, quæ a Dominico Leone referuntur de morbo Gallico, ex Johannis Manardi Epiſt. II. lib. 7. totidem verbis tranſcripta ſunt.

Bernardinus Tomitanus, (*a*) Patavinus, Philoſophus, Medicus, Orator, Poeta, multum laudatus a Ghilino, Tomaſino, Scardeonio. In Gymnaſio patrio Philoſophiæ & Medicinæ ſtudio operam dedit, & anno 1531, ætatis ſuæ 25, lauream medicam conſecutus eſt. (*b*) Deinde anno 1538. cooptatus in ordinem Profeſſorum Logicam docuit annos 25. ſummo cum omnium applauſu, ad annum uſque 1563, quo ſublimiorem Philoſophiæ ſedem ambivit, & repulſam paſſus, quantumvis honorificam, graviter indoluit, & profeſſorio muneri valedixit, ut ſe totum curandis ægris, colendæque pietati manciparet. Deceſſit Patavii anno 1576, fere ſeptuagenarius, peſtilentia ſublatus.

Conſtat Tomitanum in cauſam vocatum eſſe anno 1555 coram judicibus Inquiſitionis Venetæ, alienæ a fide Catholica opinionis ideo accuſatum, quod Commentarium Eraſmi Roterodami in Evangelium Matthæi anno circiter 1545 italice vertiſſet rogatu amici cujuſdam, ac ſuppreſſo Auctoris nomine, quaſi ſuum edi paſſus eſſet, ſed Tomitanus de crimine ſe facile & plene purgavit Oratione italica, pereleganti, ad Judices dicta, quæ Patavii excuſa fuit anno ſequenti 1556, *in* 8.

Notandum eſſe arbitror in hac Oratione quædam de vita ſua a Tomitano proferri, quæ cum Chronologia a Tomaſino & a Comneno Papadopoli propoſita vix convenire poſſunt ullomodo, niſi forte menda irrepſerint in laudatam Orationem circa notas numericas, a qua ſuſpicione parum abſum.

Poſtquam Tomitanus per annos 25 Dialecticem profeſſus fuiſſet, ut ipſe (*c*) teſtatur, ſcripſit Libros duos *De morbo Gallico*, qui primum typis excuſi fuere in Collectione Luiſinina. In priore *Capitibus* 29. diſſeritur de origine, natura, & cauſis morbi Gallici, non medice quidem, ſed vere dialectice; quærendo ſcilicet, (*d*) *An morbus Gallicus ſit, necne? An gallica infectio morbus proprie dici debeat? Sub quo genere morbi contineatur gallica infectio? Quales ſint hujus differentiæ?*

Mirari ſubit ab Auctore ſerio probandum ſuſcipi, *Cap*. 6. revera *exſtare morbum Gallicum, nec eſſe medicorum illuſionem*. Nempe Auctoris ævo dicebant nonnulli „ Gallicum Morbum eſſe diverſas affectiones, quibus ætate illa corpora corripiebantur, forte ob depravatam vivendi normam, & rationem tempeſtatis: „ . . . . nihilque accidere affectis hoc „ genere mali, quod apud Veteres non fuerit & cognitum & auxiliis interdum curatum . . . . Addebant terribile atque „ horrendum hoc Gallici morbi nomen fuiſſe „ non tam imperitia medicorum, quam aſtu & „ calliditate repertum, quoniam cum ægritudinem veterum aut illis ignoratam curare „ neſciebant, ſtatim gallici afferebant argumenta, dicentes *ægrotum ipſum Alpes tranſegiſſe; cum Rege Gallorum confœderatum eſſe, militiam Tranſalpinam exercere*, atque aliis nugis ſexcentis a ſe excogitatis, „ ſatis eorum dignitati & judicio conſultum „ eſſe exiſtimabant, ſi propriam ignorantiam „ aliorum culpa, tanquam velo, operirent, „ aut in aliorum crimen transferrent, quod „ illi medicæ artis auxiliis conſequi minime „ poterant ". Sed putida illa vitilitigia valide confutat Tomitanus, multiſque probat tum rationibus, tum obſervationibus, 1. Morbum Gallicum novum eſſe, tametſi pleraque illius ſymptomata ab Antiquis ſeparatim cognita fuerint: 2. Impuro concubitu concipi, qui contagionis modus a nullo Veterum memoratus ſit, ac demum con-

(*a*) Comnenus Papadopoli, *Hiſtor. Gymnaſii Patav*. Tom. I. Pag. 325.
(*b*) Jacob. Philipp. Tomaſinus, in *Gymnaſ. Patavino*.
(*c*) In Prooemio *Tractatus De morbo Gallico*.
(*d*) Capp. 6. 7. 10. & 11.

concludit eos, qui tam abſurde ſentiunt, *cogendos eſſe, ut cum meretrice impura agentes, tandem ſerio ſapiant, & a ſua ignorantia aliquando deſiſtant.*

In poſteriore vero, poſt propoſitam diætam & ægrotantium præparationem, agitur de curatione morbi Gallici, quam Tomitanus in univerſum quadruplicem eſſe ſtatuit, (*a*) nempe *Exercitatione corporis, Suffumigio, Unctione, aut his quæ per os ingeruntur.*

1. Ait (*b*) *multos ſanitati fuiſſe reſtitutos ſola exercitatione perpetuis motibus comparata.*

2. Curationem per ſuffumigia mercurialia (*c*) *utcumque ſe habeat, paſſim damnari, uti incertam primum, deinde & gravem periculoſamque.*

3. Inunctionem mercurialem (*d*) *damnari poſſe per eaſdem rationes, quibus ſuffitus improbantur. Accedit*, inquit, *quod nemo viſus eſt exacte ſanatus hoc genere auxilii, aut ſaltem adiuturno tempore*, cum morbus recrudeſcat.

4. Ea, quæ per os ingeruntur triplicis eſſe generis, (*e*) alia *certa & opportuna, ut Palus Guaiaci & Salſæ-pariliæ*; alia *incerta, nec periculo vacantia, ut præcipitatum vulgo appellatum*; alia *media, uti hauſtus decocti, quod ex ligno Hetechen* (*ſi modo id haberi poſſit*) *conficitur, aut radice-Chinæ, aut olivaſtro & junipero, & alio domeſtico ligno ad hunc uſum adhibito.*

Denique præter univerſalem curationem morbi Gallici profert *Cap. ultimo* curationes particulares, quæ ſingulis morbis venereis localibus adhibeantur.

Laudat paſſim Fracaſtorii tum *Poema de Syphilide*, tum *Lib. 3. de Contagione & morbis contagioſis.*

Leonardus Botallus, ex Aſta, Civitate Galliæ Ciſalpinæ ſive Pedemontii oriundus, ſtudiis incubuit (*f*) *Papiæ, Mediolani, Patavii & Venetiis*, ac in Medicina addiſcenda operam poſuit potiſſimum (*g*) *in celeberrima Academia Patavina, & in Ticinenſi, in qua laurea donatus fuit*: Profeſſoreſque audiit *Tomitanum, Friſimelicam, Trincavellium, Francazanum, Falloppium*, ut ceteros ſilentio omittam. (*h*) „ Non, ut plerique ſolent, ubi primum a ſcutica hypodidaſcali receſſit, ad Medicinam ſtatim alieno periculo faciendam prorupit, ſed „ poſt innumeras ægrotantium curationes, ſumma diligentia, ratione & felicitate inſtitutas, „ *ut ipſe ait*, tandem in Regis Chriſtianiſſimi, „ (*Caroli IX.*) Reginæ Matris, (*Catharinæ Mediceæ*,) &c. (*Franciſci Valeſii*,) Ducis Andium, Regis Fratris, aulam venit. (*i*) Cum „ hoc poſtremo occaſionem habuit, non in Gallia ſolum ſed & in Anglia, (quo tranſvectus eſt Dux, matrimonii cum Eliſabetha Regina contrahendi gratia,) ipſoque Belgio, „ cujus imperium, tanquam Brabantiæ Dux & „ Flandriæ Comes ſuſceperat) Medicinam exercendi. Venæ-ſectionis frequentioris ſummus laudator, ac egregius Promotor fuit, cujus uſum ſe apud Pariſienſes induxiſſe (*k*) gloriatur.

Scripſit de lue venerea Tractatum, qui Lutetiæ Pariſiorum excuſus eſt cum inſcriptione ſequente.

Luis venereæ curandæ ratio. Pariſiis, apud Johannem Foucherium 1563. *in* 12.

Hujus Tractatus ſunt Capita 31. quibus Auctor ſatis dilucide & erudite diſſerit de propoſito argumento. Haud opus eſſe videtur ea annotare, quæ Botallus in Montanum dicit de natura & ſubjecto luis venereæ: Ea enim pertinent ad Galenicam Pathologiam, quæ jam pridem obſolevit. Obſervaſſe ſufficiet ab Auctore.

I. Produci exemplum viri cujuſdam, qui ſola poculi communione cum ſyphilitico morbo eodem infectus fuerat. (*l*) „ Superſtes eſt, *inquit*, „ amicus & admodum familiaris quidam meus, „ vir ſane integer ac probus, hac miſeria olim „ male mulctatus, qui perpetuo ſupremo aſſeveravit dejurio, atque in præſens confirmat, „ reputare ſecum minime poſſe, unde eam hauſerit, niſi ex poculis cujuſdam ſibi neceſſarii, „ qui tunc acriter hac lue divexabatur.

II. Statui morbi præludia ſtatim apparere in ea parte, per quam virus penetraverit: (*m*) „ In labiis vel papillis, *inquit*, ſi ſuctu: ſi „ ſcortatione, in glande, vel præputio, vel „ cole; ſcorto, ad ora matricis: Cinædus hæc „ eadem patitur, & criſtas inſuper vel etiam verrucas.

III. Affirmari, in ægrotante illo, qui poculo infectus fuerat, (*n*) „ nullam corporis partem, „ duobus primis menſibus vel paulo minus, „ quidquam eſſe perpeſſam, excepta labii inferioris ora, quæ a demiſſo infecto cratere paulo poſt

(*a*) Cap. 10. (*b*) Cap. 11. (*c*) Cap. 12. (*d*) Cap. 13.
(*e*) Cap. 14. (*f*) De curat. per ſanguinis miſſionem, *Cap.* 7. (*g*) Ibid. *Cap.* 37.
(*h*) In *Præloquio ad Lectorem* a Johanne Van Horne ſuæ editioni præfixo.
(*i*) De Curat. per ſanguinis miſſionem, *Capp.* 3. & 6.
(*K*) De lue venerea, *Cap.* 4.
(*l*) Ibidem, (*m*) Ibidem. (*n*) Cap. 17.

„ poſt pruritu quodam levi, mox ulcere, cœ-
„ pit effloreſcere.

IV. Præmiſſis variis variorum ulcerum, ce-
terarumque affectionum localium curationibus,
(*a*) proponi univerſalem morbi curationem, ad
quam Auctor ait eximie facere 1. Illitiones
mercuriales, 2. Suffitus ex mercurio, 3. Deco-
cta ſudorifica. Cenſet ille poſſe adhiberi pro
unctione qualibet in pueris unciam unam, in a-
dultis ſeſquiunciam, in viris uncias duas vel
tres unguenti ſui, quod quartam vel quintam
mercurii partem recipit: Illitiones ſemel ſin-
gulis diebus, vel alternis tantum in imbecillio-
ribus adminiſtrandas eſſe, & „ eouſque iteran-
„ das, quo gingivæ tumeſcere occipiunt, vel
„ alvus fluere, vel ulcera cicatrice manifeſta
„ obduci, vel dolores funditus ſolvi.

V. Conſuli, ut (*b*) „ Pauperes, Mendici,
„ vel ſervi, quibus neque otium, neque argen-
„ tum ſuppetit, ſed quos laboribus victum quæ-
„ ritare cogit egeſtas, alternis *illitionum* die-
„ bus, vel ſingulo quovis die pillulam unam de-
„ vorent vel ex fumo terræ, vel Cocciis, pon-
deris ℈ j vel ʒ ß, ut humores impetuoſe ad
fauces non irrepant, *quo more* ille affirmat *ſe
plures & piſtores, & coquos, mendicos & ſer-
vos morbo liberaviſſe.*

VI. Probari, ut illitionum (*c*) „ loco Cera-
„ ta mercurialia membris affigantur, ſed *nota-
„ ri ſimul* ſequi ad hoc eadem ſymptomata;
„ quæ ſequi ſolent ad illitiones; quare, *addit
„ Ille*, cum opportunum videbitur, removere
„ non differas: Ceterum hæc remedia mercu-
„ rialia *externe admota*, *illitionum vel Cerato-
„ rum forma* curare mirifice humana corpora
„ hac lue infecta, ſi arte ſint adminiſtrata.

VII. Afferri ab illo (*d*) exemplum infantis
nondum bimi, a nutrice fœda infecti, qui ad-
hibitis levioribus illitionibus mercurialibus, &
oborto inde modico ptyaliſmo, perfectiſſime ſa-
natus fuit.

VIII. (*e*) „ Connumerari inter præcipua re-
„ media, quæ ad hunc effectum conferre poſ-
„ ſunt, poſt illitiones, ſpleniave, (*cerota*)
„ Suffitus cinnabarim recipientes, qui præferen-
„ di ſunt, ubi ulcera maligna aliquam corporis
„ partem populantur, nares præcipue vel guttur.

IX. (*f*) Hydrargyri vires in curanda lue ve-
nerea magnifice extolli, & multis probari con-
tra Montanum „ hydrargyrum venenum non eſ-
„ ſe, neque corporibus humanis nocuum, niſi
„ perperam fuerit admotum.

X. Referri (*g*) quod ſani, ſi hydragyro illi-
nantur, *eadem patiantur quæ ægri*, ut Botal-
lus ait ſe „ plerumque obſervaviſſe in famulis
„ vel tonſoribus, qui ægros perfricabant, &
„ qui hujus effectus ignari ſe mox eumdem mor-
„ bum contraxiſſe metuebant, cum ſimilibus
„ ſymptomatis premerentur, ac quos illeve-
„ rant, patientes.

XI. Egregie demonſtrari Hydrargyrum ad
curandam luem veneream tuto adhiberi poſſe,
(*h*) *etſi hydrargyri forma lateat, dummodo ef-
fectus notus ſit.* „ Quis, *inquit*, medicamen-
„ torum purgantium formas exquiſite, vel for-
„ te quomodocumque novit, quatenus ipſa pur-
„ gantia ſunt; propinat tamen hæc prudens
„ quicumque Medicus felici ſucceſſu, experien-
„ tiæ, non rationi fidens ...., Ceſſantne ferreas
„ virgulas magnete intingere, qui ſolares glo-
„ bulos vel planiſphæria ad horas numerandas
„ vel orbis plagas diſtinguendas, conſtruunt,
„ quamvis illis ignotum ſit qua cauſa boream
„ verſus magnes faciem vertat?

XII. Laudem ſuam (*i*) non detrahi decoctis
ſudorificis, præſertim *ex ligno Indico ſive Gua-
iaco*, quod *ſudores egregie excitat*, & *ex Sar-
ſa-pariglia* „ quam non minore (imo forte et-
„ iam majore) laude dignam eſſe *arbitratur*,
„ quam lignum indum, præcipue in corpori-
„ bus, quæ adeo frigida non ſunt.

XIII. Animadverti vero, (*k*) „ Chinam,
„ quam aliqui ad ſidera uſque efferre conantur,
„ nihil miri præſtare, neque notabilius agere
„ iis, quæ mitius urinas vel ſudores movent:
„ Quare crebro Medicos & patientes huic fi-
„ dentes nimium vana ſpe fruſtratos æs & tem-
„ pus ſine utilitate conterere.

XIV. Tandem notari opus eſſe, ut (*l*) „ non
„ modo in decoctorum, ſed etiam in aliorum
„ præſidiorum uſu aſſiſtens Medicus præſit, qui
„ ſingula pro ratione componat, diſponatque.

Johannes Heſſus, Norimbergenſis.

*Epiſtola ad Petrum Andream Methiolum,
qua proponuntur quæſtiones aliquot ſim-
plicium medicamentorum, nempe Carda-
momi, Gelſomini, Succini*, Salſæ-paril-
læ, *Glycyrrhizæ, Hyoſcyami albi, Alu-
minis, Haloſanti, Lapidis Morochti &
aliorum quorumdam.*

Ex-

(*a*) Cap. 17. (*b*) Ibidem. (*c*) Cap. 20. (*d*) Cap. 24.
(*e*) Cap. 25. (*f*) Ibidem. (*g*) Ibidem.
(*h*) Cap. 29. (*i*) Ibidem. (*k*) Ibidem.
(*l*) Nominatus Comnenus Papadopoli, in Hiſtor. Gymnaſii Patavini.
Tom. 1. lib. 3. ſect. 2. cap. 14. artic. 68.

Exſtat *Lib. III.* Epiſtolarum Matthioli, *Pag.* 323. in Editione Lugdunenſi, anni 1564. in 8. *Antonius Fracancianus*, Vicentinus, *Vir præclara eruditione ac ſingulari judicio* dicitur ab Alexandro Maſſaria, *Diſput. De Purgatione in principio morborum*, qui eo præceptore ſe uſum eſſe gloriatur. „ Nondum (*a*) ætate major, receptis Philoſophiæ ac Medicæ artis inſignibus, Logicam Patavii profeſſus eſt ab exhedra tertia anno 1529; decennio autem poſt traductus ad primam extraordinariæ Medicinæ Theoricæ, inter præclariſſimos Profeſſores enituit ad annum uſque 1546, quo datus Collega Paulo Craſſo, Patavino, pari dignitatis honore ex altera Practicæ Medicinæ ſede frequentiſſimos auditores inſtituit tanta doctrinæ fama, ut eum Bononienſe Gymnaſium optaverit, oblatoque ampliſſimo ſtipendio ad primas exhedras ſuas evocaverit, attraxeritque anno 1555, quem deinde poſt annos novem ad ſe recocavit Gymnaſium Patavinum, ac primæ ſedi, non ſane Practicæ, quam Trincavellus tunc obtinebat, nec ſucceſſorem Trincavelli, ut non felix Chronologus Tomaſinus conſtituit, *Gymnaſ. Patavin. Lib. III. Cap. 10. pag.* 298 ſed Theoricæ Baſſiani Landi ſucceſſorem præfecit anno 1564. Vix triennio ſupervixit, obiitque Patavii anno 1567.

Fracancianus (*b*), „ tractationem de Gallico Morbo Patavii publice edocuerat anno 1544. . . & poſtmodum ibidem quoque bis vel ter idem fecit; anno vero 1563. in florentiſſima Bononienſi Academia rogatu ſcholarium, quibus ſemper ſatisfacere ſummopere exoptabat, non ægre tulit denuo eumdem laborem ſubire, eademque profiteri.

Evenit inde, ut quidam hoc Opus, quod in Scholis ab ore dictantis conſcripſerat, edendum curaverit Patavii anno eodem, cum hac inſcriptione.

„ Antonii Fracanciani, Doctoris tempeſtate noſtra celeberrimi, De morbo Gallico Fragmenta quædam elegantiſſima ex Lectionibus anni 1463. Bononiæ. Patavii, apud Chriſtophorum Cryphium, MDLXIII. in 4.

ac in Capita XXIV. partitus fuerit.

Videtur Cochius indicare furtivum hunc Editorem eumdem eſſe, a quo Opus Falloppi *de morbo Gallico* eodem tempore editum fuit, nempe Petrum Angelum Agathum, Matheratem. Verum quiſcunque fuerit, placuit illi Librum Fracanciani *Fragmenta* vocare, non quod ullæ adeſſent lacunæ, aut quod ulla deſideraretur Operis pars, ſed ſi fides (*c*) Cochio, quod „ cum non poſſet, ut qui nugis nutritus, breves, demonſtrativoſque intelligere ſermones, (quibus & in publicis prælectionibus & ubique uti ſolebat Fracancianus) . . . neque cognoſcens hunc Librum ita exacte & perfecte eſſentiam Morbi Gallici, differentias, cauſſas, ſigna & curationem tradere, ut nihil deſiderari poſſit rei fractæ partem appellaverit.

Inter ceteros Fracanciani *Scholares* fuit & Camillus Cocchius, Viterbienſis, qui Tractatum eumdem conſcripſerat, atque adeo „ cum partum hunc ipſe ſuſcepiſſet, non potuit non moleſtiſſime ferre eumdem vidiſſe tam ſæve omni ex parte laceratum & peſſime affectum. Quapropter ut ſtudioſis rem gratam faceret, curavit non edendum, ſed e tenebris eruendum Librum hunc, " quem Bononiæ vulgavit cum hac inſcriptione.

„ Antoni Francanciani, Vicentini, Viri hoc ſeculo clariſſimi, rei medicæ in ſummo celeberrimæ Bononienſis Accademiæ loco Interpretis, de Morbo Gallico Liber, nunc recens a mendis, quibus in prima editione circumfluebat, ac a tenebris in lucem revocatus a Camilio Cochio, Viterbienſi. Bononiæ, Peregrinus Bonardus excudebat, Menſ. Maii. 1564. in 4.

Gloriatur vel in ipſo titulo Cochius Librum Francanciani emendatiorem a ſe edi, quod in Præfatione diſertius affirmat. „ Licet Auctor proprius, *inquit*, non ad editionem hæc docuerit, cum tamen vulgata jam antea fuerint, non ægre feret, opinor, me quæ adeo erant undique detúrpata & fœdata, purgaſſe amendis vindicaſſe. „ Nihilominus tamen, ſi Bononienſis Cochii Editio cum Patavina Anonymi Editione conferatur, vix ulla inter utramque diſparitas intereſſe videtur, quæ ſit ullius momenti, vel ſi qua interſit, in Editione Cochii tota militat, in qua Francanciani Liber non in Capita, ut in altera, diſtinguitur, ſed una ſerie continetur, quod legentibus minus commodum eſt.

Sed jam ſatis de Editionibus & Editoribus Libri a Fracanciano conſcripti. Reſtat ut moneamus poſſe ſequentia ex illo colligi.

I. Auctorem (*d*) „ nihil utilius, nihilque ſuis temporibus accommodatius fore cogitaviſſe, quam agere de Morbo Gallico, cum paſſim hodie vagetur & ſummopere ſæviat, . . . & licet multi de hac re ſcripſerint, quoniam tamen a ſe ſunt obſervata quædam de modo curandi, quæ utilia fore arbitratur, agere & ipſum ut hæc aperiat.

II.

(*a*) Camillus Cochius, in *Præfat. ſua editioni præfix.* (*b*) Ubi ſupra. (*c*) Cap. 1. (*d*) Ibidem.

II. (*a*) „ Morbum Gallicum ſemper per contagium acquiri apud nos : . . . . Contagium „ tripliciter effici vel ob contactum , vel per „ fomitem, vel in diſtans : . . . . . Nunquam „ fuiſſe morbum Gallicum ad diſtans productum ; ſed fere ſemper per contactum , ... „ rariſſime per fomitem. Vidi ego, *inquit Auctor*, ſemel tantum hoc modo contractum a „ puella ſeptem annorum, quæ pelliceam veſtem cujuſdam infectæ mulieris induerat “ ; de quo juſta tamen eſt dubitandi cauſa.

III. (*b*) „ Hiſpanorum hiſtorias teſtari morbum hunc per contagium ab Occidentalibus „ Indiis fuiſſe ad nos delatum.

IV. (*c*) Ex lotio certiſſimum ſignum luis veneræ deduci poſſe, nempe „ ſi loria ſint flava & lucida, contentaque habeant veluti fabuloſa vel arenoſa, vel etiam fruſtuloſa & „ inſtar ſcopuli cujuſdam ſciſſi diſrupta & inæqualia “ ; quod & a nemine alio indicatum fuit & falſum eſt.

V. (*d*) *Fuiſſe viros doctiſſimos hujus opinionis* morbum Gallicum *abſolute curari non poſſe*; *ſed Auctorem aliter ſentire & vidiſſe nonnullos perfectiſſime ſanatos*.

VI. Morbum Gallicum curari diverſis modis, (*e*) 1. *Per evacuationem, quæ fit & venæ ſectione, & expurgantibus pharmacis*; & per alterationem: 2. *Per continuata exercitia & vehementiora*: 3. Per ſuffumigia, quæ inefficacia eſſe monet ſi ſine argento vivo adhibeantur, vehementiora vero, ſi cum argento vivo aut cinnabri, unde concludit *hoc auxilii genus periculoſum eſſe . . . . quo tutius eſt non uti, quamvis aliquando profuerit* : 4. „ Per inunctiones hydrargyrum recipientes, quæ quidem „ licet quandoque ſanare videantur, *inquit Ille*, tamen tanquam nimis violentum & periculoſum jam non erat amplius in uſu, ſed „ nunc (*anno* 1563) ſecundus agitur annus, „ Morbo Gallico rebelli & contumaci maxime „ facto, quod multi ſint coacti & quidem doctiſſimi Viri iterum ad prædictas inunctiones „ devenire: 5. Per cerata ex hydrargyro confecta “ . . . . de quibus idem ait „ dicendum eſſe, quod ſupra de inunctionibus & „ ſuffumigiis dixit : 6. (*f*) Per decoctum Chinæ, *quod Medici* propinarunt Carolo V. Imperatori ſemper Auguſto, cujus auctoritate „ magnam gloriam deinde conſecutum eſt : . . . „ Sed quo nullum *Auctor* vidit, neque audivit ſanatum : 7. (*g*) Per Salſam-parillam „ . . . Sed licet ex uſu radicis hujus aliqui dicantur eſſe ſanati, nullum tamen *Auctori* „ contigit vidiſſe perfecte ſanatum: 8. (*h*) Per „ decoctum ligni Hetechen, quod defertur ex „ Africa: 9. (*i*) Per decoctum Guaiaci, quod „ eſt præſtantiſſimum auxilium ad hunc morbum „ Gallicum ſanandum.

VII. Poſt has methodos ſingulatim explicatas, Auctor, in reliquis XIII. Capitibus, profert remedia, quæ ſingulis luis venereæ ſymptomatis medeantur, nempe Cariei balani, Verrucis, Gonorrhœæ, Buboni, Puſtulis, Ulceribus, oſſium Cariei, Tophis, Rhagadibus, Pilorum defluvio, caſui dentium, & dolori.

Hoc Opus Fracanciani Luiſinus Collectioni ſuæ anni 1566 inſeruit, at editionem Camilli Cochii ſecutus eſt, cum nulla ſit Capitum diſtinctio, ſed continua ſermonis ſeries, quod Lectori plane incommodum eſt.

Alexander Trajanus Petronius, Citta Caſtellanus, hoc eſt, ex oppido, quod dicitur *Cività* vel *Città Caſtellana* aut *di Caſtello*, ſub Metropoli Romana, Medicinam cum laude fecit Romæ, & cum Divo Ignatio Loyola uſu & amicitia conjunctiſſimus fuit, ut in hujus Sancti vita a Johanne Petro Maffejo memoratur, *Libro* 3. *Capp*. 7. & 14. Demum (*k*) Medicus fuit Gregorii XIII, ſummi Pontificis, qui electus anno 1572. mortem obiit anno 1585.

Scripſit (*l*) anno 1565. Tractatum de morbo Gallico, Lib. 7, complexum, & Tom. 2. Collectionis Luiſininæ inſertum, ſed quem antea editum non fuiſſe puto.

In *primo* Operis ſui *Libro*, cujus ſunt Capita XX, Auctor affirmatiſſime aſſeverat

1. „ Morbum (*m*) Gallicum, anno a Chriſto „ anno 1493, quo tempore . . . . Carolus VIII. „ Gallorum Rex, Alpes ſuperabat Neapolim „ petiturus, in Italiam primum irrepſiſſe, militibus ſcilicet quibuſdam, qui ab India occidua nuper inventa cum Rege Neapolim „ veniebant, hac lue infectis ob uſum venereum „ cum ejus locis mulieribus.

2. Sic (*n*) „ triceſimo quinto anno “ antequam

(*a*) Cap. 2. (*b*) Ibidem. (*c*) Cap. 4. (*d*) Cap. 6.
(*e*) Cap. Ibidem. (*f*) Cap. 8. (*g*) Cap. 9.
(*h*) Cap. 10. (*i*) Cap. 11.
(*k*) Petrus Caſtellus in *Antidotario Romano*, ubi *de Electuario Alexandrino*.
(*l*) Ipſe ſic refert, *Lib.* 6. *Cap.* 1.
(*m*) Cap. 1. (*n*) Ibidem.

„ quam ipſe ſcriberet, atque (*a*) adeo anno 1530. „ exanthemata & rubra & alterius co„ loris, & plana & elevata, ſine febribus & „ cum febribus tum acutis, tum non acutis, „ frequenter obſervata fuiſſe, cum antea nun„ quam ferme viſa eſſent; “ unde licet colligere quo tempore Petechiæ & febres Petechiales in Italia primum apparuerint.

3. Multus eſt ut probet (*b*) „ Morbi Galli„ ci, ſicut & Elephantiaſis, Morbillorum & „ Variolarum, cauſam eſſe alimentum, quod „ in matris utero, non ſine quadam putredine, „ humanus fœtus neceſſario trahit; “ quæ Auctoris opinio mirum eſt quam longe a veritate abſit.

In *ſecundo Libro*, in quo Capita 27. numerantur, Auctor ſtatuit 1. „ Morbum (*c*) ab „ initio graviter ſæviiſſe, ſed tractu temporis „ mitigatum eſſe, & victui, aeri & loco, qui „ in Europa ſunt, parere paulatim aſſuefa„ ctum; . . . maxime quia ab uno in alterum „ ſæpius facta transmutatione lues debilitata „ eſt, & ex fera mitis evaſit, quemadmodum „ vinum potens, quod ex ſacca iterum atque „ iterum . . . . percolatum, viribus infirmum „ redditur.

„ 2. Morbum (*d*) hunc ſua etiam ætate in„ terdum eſſe acerbiorem, ubi evenit ut ex „ Hiſpaniis novis nuper migrarit, . . . quem„ admodum Hiſpanis aliquibus accidit, quando „ morbus hic ex India occidua invectus hos „ primum inficere ſolet, ideoque mirum non „ ſit, ſi in his etiam hac ætate aliquando ſæ„ vus velut ab initio reperiatur.

„ 3. Sua (*e*) ætate, qua morbus Gallicus „ univerſam fere Europam, ſed Italiam præ„ ſertim exercet, peſtis ſeminarium in morbum „ Gallicum exhauriri atque conſumi, ut hoc „ morbo perſeverante, nihil fere huic peſti gi„ gnendæ relinquatur, quaſi omne ejus vitium in „ illum transferatur, contra quam ante hujus „ novi morbi adventum eveniſſe cognovimus, „ & poſt ejus diſceſſum . . . futurum eſſe ſuſ„ picamur.

4. Morbum Gallicum „ (*f*) nunc ſponte na„ turæ, hoc eſt, ſine ulla contagionis ſuſpicio„ ne, quæ propinqua ſit aut manifeſta, quem„ admodum morbilli, variolæve, aut Elephan„ tiaſis; nunc ex contagione palam gigni; “ Quæ miror credi potuiſſe ab Auctore, qui ſcriberet anno 1565.

5. Morbus, (*g*) „ ſi quemadmodum ſua æta„ te, continue magis miteſcere perſeveret, „ futurum eſſe, ut vel omnino ex noſtris oris „ exulet, vel in morbum aliquem Europæ co„ gnatum ſenſim & ſimiliter evaneſcat.

6. Demum Auctor recenſet (*h*) ſigna Diagnoſtica & Prognoſtica morbi, qualia ætate ſua nota erant.

In *Tertio* agitur Capitibus IX. de præparatione ægrotantium ad remedia efficaciora; qualis obtinebatur venæ-ſectione, purgantibus, & alterantibus multigenis, quæ methodicam Antiquorum curationem conſtituebant.

In *Quarto* quæſtio eſt Capitibus XVI. de curatione luis venereæ per Guaiacum, atque adeo de electione, præparatione & adminiſtratione ligni indici ſive Guaiaci, quæ ſingula Auctor fuſe explicat.

In *Quinto* Capitibus X. *Sarſæ-parillæ atque radicis Chinarum decocta examinantur per eaſdem rationes, quibus ad Guaiaci* Auctor *proxime uſus eſt*.

In *Sexto* Capitibus XXIX. diſſeritur de methodo ſanandi luem veneream uſu mercurialium; Ibi legere eſt.

1. Mercurialia (*i*) „ curare morbum Galli„ cum, non minus quam ſingula prædicta, ſed „ ſæpe cum tanta fœditate, tantoque cum pe„ riculo, ut ægri dum curantur, malint ſeſe „ non incepiſſe, quam curatos eſſe.

2. Interim Mercurii (*k*) „ adminiſtrandi oc„ caſionem tunc eſſe, cum morbus contra na„ turæ ſuæ impetum ad interna fertur, & car„ nes juxta ac oſſa depaſcit, omneque aliud cu„ rationis genus effugit, neque decocto Guaia„ ci ligni, neque Sarſæ-parillæ, neque Chinæ „ radici obedit. Satius eſt enim tandem id an„ ceps auxilium experiri, quam nullum.

„ 3. (*l*) In regione frigida, quia in hac „ morbus Gallicus ad interna frequentius quam „ ad externa migrat, frequentiorem eſſe illius „ occaſionem . . . . *Ideoque* unguentum expe„ riri magis conducere in Germania, quam in „ Hiſpaniis; magis conducere in Galliis, quam „ in Italia; magis in Gallia Ciſalpina, quam in „ magna Græcia.

4. Inunctionem (*m*) ex unguento mercuriali cete-

(*a*) Vide Fracaſtorium, *De morbis Contagioſis* Lib. 2. cap. 6. ubi narrat Petechias non prius in Italia viſas fuiſſe, quam annis 1505. & 1528.
(*b*) Cap. 5. & ſequentibus. (*c*) Cap. 7.
(*d*) Cap. 8. (*e*) Cap. 16. (*f*) Cap. 22. (*g*) Cap. 27.
(*h*) Cap. 1. (*i*) Cap. 22. & *ſeqq.* (*k*) Cap. 7.
(*l*) Ibidem. (*m*) Cap. 4. & ſeqq.

ceteris omnibus adhibendi mercurii modis præferendam eſſe, unde ſit ut Auctor multas unguentorum formulas proponat, ac methodicam illorum adminiſtrationem multis explicet.

5. Suffimenta ex Mercurio eodem modo conferre ac unguenta, ſed (a) nunquam adhibenda eſſe, niſi morbus inveteraverit, niſi nulla ſpes ab aliis auxiliis offeratur, & fere deſperata ſalus ſit, & ubi propter aſſiduos labores æger vivat, an pereat, nihil æſtimat. In hoc enim diſcrimine ſatius eſſe ea ipſa experiri, quam nihil; alioqui nullo pacto experiunda, & ſi enim aliquando ſanitatem reſtituant, ita non raro mortem vel ſubito vel novo aliquo inducto morbo tandem acceſſere.

6. Præter memorata auxilia, (b) „ alia quædam adhiberi, ut 1. candelam ex minio & cera confectam, cujus accenſæ vapor ægro inſpiratur, vel ulceribus externis admovetur. 2. Cerata aliqua ex argento vivo præparata, quæ artubus admoventur; 3. Panniculi linei aqua ſublimati infuſi, brachiis & tibiis applicati; 4. Pillulas ſive catapotia ex præcipitato, quæ deglutiri ſolent". Sed monet Auctor *hæc a ſe non ideo referri, quod alicui adminiſtrari debere putet, ſed ne omiſiſſe videatur*.

Denique in *Septimo* Capitibus XX. Auctor ſingula morbi Gallici ſymptomata, ſive morbos omnes venereos locales ſigillatim proſequitur, propoſita particulari ſingulorum therapeia.

Auctor ille certe eruditus eſt, ſed in ſcribendo nimius & ita verboſus, ut nauſeam identidem moveat.

Proſper Borgarucius, Urbinas, Philoſophus & Medicus magni nominis, poſt varias (c) peregrinationes in Angliam, Scotiam, Galliam, Bataviam, & Germaniam, (d) docebat Patavii Anatomiam & Chirurgiam anno 1564 (e) Abiit in Aulam Regis Galliarum Henrici II. anno 1567, & veriſimile eſt eum tunc obtinuiſſe titulum *Medici Regii*, quem ſibi ipſe abhinc tribuit. In hoc itinere reperiit Lutetiæ *magnam* Veſalii *Chirurgiam* manuſcriptam, quam recognovit, correxit & edendam curavit Venetiis anno 1569.

Scripſit Borgarucius anno 1566, cum Patavii commoraretur, *Methodum de morbo Gallico ad Illuſtriſſ. & Colendiſſ. DD. Franciſcum Mariam de Marchionibus Montis, Abbatem Sanctæ Crucis*, quem ſic alloquitur in Epiſtola: „ Jam vero nihil opus eſt a me diffuſius commentari quanta dignitas, quantuſque ſit ſplendor, non dicam illuſtriſſimi, ſed plane Regii ſtemmatis tui; cum illud nihil aliud foret, quam ſolem, quod aiunt, facibus velle illuſtrare. Quis enim hac tempeſtate ignorat heroicam Marchionum Montis familiam ex Regia Borbonum ſtirpe ortum, originemque habuiſſe". Nempe (f) *ferunt hujus familiæ Hiſtorici* Marchiones illos Montis *ab antiquiore regioque Borbonio ſanguine originem duxiſſe, & ab Uguccione Borbonio Collis Marchione anno Chriſti* 917. *claro deſcendiſſe*. Sed hæc (g) *gerræ germanæ, atque ædepol* λῆροι λήρων; quaſi vero, ut ceteris jam parcam, ſanguis Borbonius regius fuiſſet anno 917.

Diſſertatio Borgarucii, quæ Capitibus abſolvitur quatuordecim, nec inelegans nec inſulſa videtur. In principio diſſerit *Capitibus IX.* de origine, natura, cauſis & ſymptomatis morbi Gallici, quem novum & ab India occidentali traductum eſſe, atque contagione ſola propagari exiſtimat.

Negat ibi *Cap. V.* „ Hepar illud eſſe, in quo hujus morbi ſeminaria conſervantur & infiguntur, quemadmodum ſuperius aliqui falſo opinati ſunt ... Siquidem ſi calidam, ſiccamque temperiem obduceret Hepar in morbo Gallico, exareſceret perinde atque membra quæ tabeſcunt " ... Sed meminit Borgarucius „ ſe nunquam hujuſmodi exareſcentiæ veſtigia in hepate perſpexiſſe, licet multa corpora publice Patavii, Lutetiæ, &, in quamplurimis Civitatibus, diligentia qua potuerit, ſecaverit, quæ indubitata omnium fide hac adverſa lue uſque ad ultimam diem laboraſſe cognovit.

Demum ad curationem progreditur, ad quam præter Diætam adhibet 1. (h) *Varia medicinæ inſtrumenta, videlicet Evacuationes, Phlebotomiam, Pharmaca, Syrupos, Lotiones, Balnea &c.* 2. Inunctiones (i) mercuriales, ſed quæ diſcretis vicibus paulatim admoveantur. 3. (k) Decoctum ligni Guaiaci debita methodo adminiſtratum.

Circa inunctiones mercuriales diſerte aſſerit (l) „ nihil obſtare cur inunctionibus ex hydrargyro minime uti debeamus in morbo Gallico, tum præcipue cum reliqua medicamentorum

(a) Cap. 20. (b) Cap. 22.

(c) Ex Epiſtola *Borgarucii ad Jacob. Anton. Cortuſum*, præfixa Borgarucii Libro qui inſcribitur *Fabbrica degli Speziali*. Tractat. Borgarucii, *De Peſte* Pag. 32. (d) Tomaſinus, in *Gymnaſio Patavino*.

(e) Vide Præfationem *Editioni Chirurgiæ Veſalaniæ* præfixam.

(f) Ciaconius, *Hiſtor. Summor. Pontific.* in Sixto V. in Vita Franciſci Mariæ a Monte, *Tom. IV. pag. m.* 193.

(g) Plautus in *Pœnulo, Act.* 1. *Scen.* 1.

(h) Cap. 12. (i) Cap. 13. (k) Cap. 14. (l) Cap. 13.

„ torum auxilia prodeſſe non poſſunt; ſed tamen hæc ulterius ab aliis omnibus Auctoribus non perſpecta conſideranda venire, quod ſi immodice lue Gallica laborantes inunganaur, præter maxima quæ ſuccedunt accidentia, ita teſtes & reliquæ omnes partes, per quas ſagax natura ſemen humanum adminiſtrat, ſublæduntur, ut ulterius non generent amplius, ut ergo, *inquit*, innumeros pene novi & homines & mulieres, qui poſt indebitas unctiones filios unquam habuerunt". Quam tamen Obſervationem ab uno tantum Borgarucio relatam novi, & falſam eſſe certus ſcio.

Circa decoctum vero ligni Guaiaci, putat (*a*) „ ceteris omnibus morbi Gallici curativis intentionibus expeditiorem eſſe atque ſecuriorem & minus periculoſam illam, quæ potu decocti ligni Guaiaci efficitur," cujus præparationem & adminiſtrationem ſatis accurate deſcribit.

Mentionem nullam facit neque Sarſæ-parillæ, neque radicis Chinæ, quas tamen conſtat in uſu fuiſſe tempore quo ſcribebat. Ceterum reperio (*b*) apud Borgarucium, qui ſcripſit anno 1566, eadem *de Nebulonibus ſe Medicos mentientibus & in aſinum ſtrigoſum raptis, ut ex urbe cum ſcommatis educantur*, quæ totidem verbis legere eſt in Epiſtola Johannis Liebautii, Pariſienſis Medici, ad Marcum Mironem Henrici II. Archiatrum data anno 1582, & præfixa Commentariis Jacobi Holleri in Aphoriſmos Hippocratis. Ab utroque nempe Jacobus Sylvius, Ambianus, Doctor Medicus Facultatis Monſpeſſulanæ & in regio Franciæ Collegio Profeſſor Medicus celeber, expilatus fuit, ſed ſuppreſſo Sylvii nomine. Hæc enim eadem, quæ ab utroque narrantur *de Nebulonibus ſe Medicos mentientibus*, proſtant verbis totidem in Præfatione Silvii, præmiſſa *Methodo ſex Librorum Galeni in differentis & cauſis morborum & ſymptomatum*, quæ Lutetiæ prodiit anno 1539, in *fol.* Sed a Silvio, ſicut a Liebautio, qui Galli erant, narrantur ea *de Montepeſſulano, clariſſima & antiquiſſima Medicinæ Academia*, cum a Borgarucio, qui Italus erat, dicantur in genere *de quibuſdam optimis Civitatibus*.

Collectio ſexta, ſive *Veneta ſecunda*. Aloyſius Luiſinus, Medicus Utinenſis, in unum corpus coegit Auctores quotquot ad ſuam uſque ætatem *de morbis Venereis* ſcripſiſſe noverat, ac edendos curavit Venetiis apud Jordanum Ziletum. Ea Collectio in duos Tomos *in folio* diviſa eſt, quorum prior, qui Opera complectitur ante impreſſa, Nicolao Maſſæ inſcriptus eſt, & anno 1566: Poſterior vero, quo Opera illa continentur, quorum pleraque ante edita non fuerant, Bernardino Tomitano dicatus eſt, & anno 1567. prodiit. In *illo* multi leguntur Tractatus optimi, quos nempe Auctores ipſi luce dignos eſſe judicaverant: In *hoc* vero non paucæ occurrunt jejunæ & inficetæ Diatribæ, quas Auctores damnaverant ad interitum. Porro ut Lectores poſſint uno intuitu diſtinguere Tractatus ſpeciales, qui de morbo Gallico ſcripti ſunt, a Diatribis brevioribus, quæ ab Opere quodam majore deciſæ ſunt, viſum fuit Scripta prioris generis aſteriſco *, poſterioris hac nota † deſignare, & ſingulis annum primæ editionis apponere, quoties de illo compertum eſt.

Proſtant in priore Tomo Auctores ſequentes, ſed promiſcue confuſi, nec ordine ullo digeſti ſive Chronologico, ſive Alphabetico.

A

Johannes	Almenar, *Hiſpanus*. * 1512.
	Amatus; *Luſitanus*. † 1554.
Sebaſtianus	Aquilanus, * 1498.

B

Petrus	de Bayro, *Taurinenſis*. † 1557.
Johannes	Benedictus, *Germanus*. * 1510.
Antonius	Benivenius, *Florentinus*. † 1502.
Antonius Muſa	Braſſavolus, *Ferrarienſis*. † 1551.

C

Hieronymum	Cardanus, *Mediolanenſis*. † 1548.
Jacobus	Cataneus de Lacu Marcino, *Genuenſis*. * 1505.

F

Conſalvus	Fernandez de Oviedo, *Matritenſis*. † 1535.
Johannes	Fernelius, *Ambianus*. † † 1548. 1554.
Alphonſus	Ferrus, *Neapolitanus*. * 1537.
Hieronymus	Fracaſtorius, *Veronenſis*. * † 1530. 1546.
Leonardus	Fuchſius, *Rhætus*. † 1542.

An-

(*a*) Cap. 14. (*b*) Cap. 2.

G

Antonius	Gallus, *Pariſinus*. * 1540.
Coradinus	Gilinus. * 1497.

H

Vvendelinus	Hocx, *de Brakenau*. * 1502.
Ulrichus de	Hutten, *Eques Germanus*. * 1519.

L

Nicolaus	Leonicenus, *Vicentinus*. * 1497.
Aloyſius	Lobera, *Abulanus*. † 1544.

M

Nicolaus	Macchellus, *Mutinenſis*. * 1555.
Johannes	Manardus, *Ferrarienſis*. † 1528. 1529. 1540.
Nicolaus	Maſſa, *Venetus*. * 1532.
Petr. Andreas	Matthiolus, *Senenſis*. * 1535.
Petrus	Maynardus, *Veronenſis*. 1518.
Johann. Baptiſta	Montanus, *Veronenſis*. * 1550.
Natalis	Monteſaurus, *Veronenſis*. * 1498.

P

Johannes	Paſchalis, *Sueſſanus*. * 1534.
Laurentius	Phriſius, *Germanus*. * 1532.
Nicolaus	Poll, *Germanus*. * 1517.

S

Antonius	Scanarolus, *Mutinenſis*. * 1598.
Leonardus	Schmaus, *Saliburgenſis*. * 1518.

T

Gaſpar	Torella, *Valentinus apud Hiſpanos*, 1497 1500.

V

Georgius	Vella, *Brixienſis*. * 1508.
Andreas	Veſalius, *Brixienſis*. * 1546.
Benedictus	Victorius, *Faventinus*. * 1552.
Johannes de	Vigo, *Genuenſis*. † 1514.

Proſtant vero in altero Tomo, ſed neque meliore ordine diſtributi

B

Proſper	Borgarucius, *Urbinas*, * Nondum editus.
Leonardus	Botallus, *Aſtenſis*. * 1563.
Marinus	Brocardus, *Venetus*. * Nondum editus, ſed ſcriptus anno 1516.

C

Antonius	Chalmeteus, *Vergeſacus apud Anicienſes*. † 1560.

F

Gabriel	Falloppius, *Mutinenſis*. * 1555, 1564.
Augerius	Eerrerius, *Toloſas*. * 1553.
Dionyſius	Fontanonus, *Monſpeſſulanus*. † 1550.
Antonius	Francancianus, *Vicentinus*. * 1564.
Franciſcus	Frigimelica, *Patavinus*. † 1558.

H

Petrus	Haſchardus, *Inſulanus*. * 1554.

L

Joannes	Lengius, *Lembergius*, † 1554.
Dominicus	Leonus, *Lunenſis*, † 1562.

M

Bartholomæus	Maggius, *Bononienſis*. † 1550.
Bartholomæus	Montagnana, *Patavinus*. * Scriptus anno 1499. aut 1500. ſed nondus editus.

P

Mich. Johannes	Paſcalis, *Valentinus Caſtellonenſis*.	† 1555.
Alex. Trajanus	Petronius, *Citta Caſtellanus*.	* Nondum editus.

R.

Benedictus	Rinius, *Venetus*.	* Nondum editus.
Guillelmus	Rondeletius, *Monſpeſſulanus*.	* Non liquet.

S

Joſephus	Struthius, *Polonus Poſnanienſis*.	† 1540.
Johannes	Sylvius, *Inſulanus*.	* 1557.

T

Bernardinus	Tomitanus, *Patavinus*.	* Non ante editus.
Petrus	Trapolinus, *Patavinus*.	* Scriptus anno 1506. ſed nondum editus.

Huic autem Collectioni acceptum referendum eſt, quod temporis diuturnitate non interciderint Opuſcula variorum Auctroum, qui de lue venerea primi ſcripſerunt; qui morbi naſcentis origini æquales vixerunt; & ex quibus licet certo cognoſcere, quid olim de morbi origine Medici ſenſerint, quæ fuerit varia diverſarum methodorum curatoriarum ſucceſſio, quid etiamnum de prima morbi cauſa, & tutiſſima therapeia ſentiendum ſit. Sic non novi alibi jam exſtare, quam in Collectione illa, Editiones ullas Tractatuum *de Morbo Gallico* Bartholomæi Montagnanæ, Jacobi Catanei, Georgii Vellæ, Marini Brocardi, Benedicti Rinii, & Bartholomæi Maggi.

Multa tamen in ea Collectione concinnanda peccavit Editor: Quod Auctorum Opera pleraque una orationis ſerie ediderit, nec in Capita aut articulos diſtribuerit perſpicuitatis cauſa: Quod loca quæ ex antiquioribus Auctoribus adducuntur, charactere diverſo diſtingui non curaverit: Quod Operi præcraſſo Indices nullos adjecerit, quibus per obſcuras tot ambages Lectoribus via monſtraretur. Sed hæc non tam Collectoris vitia ſunt, quam ævi quo ille vixit, & quo ars typographica elegantias iſtiuſmodi nondum noverat.

At vero non deſunt peccata alia, Collectoris propria, & quæ vix ulla excuſatione defendi poſſunt.

I. Quod Auctores non paucos omiſerit, qui de morbis venereis egregie ſcripſerant, non modo ante ætatem ſuam, ſed etiam quod pejus eſt, primis morbi temporibus. Omiſſos quidem facile condono Germanos, ut Joſephum Grunpeckium, Johannem Vvidman, Conradum Schelling, Bartholomæum Sileber, Remaclum Fuchſium &c. Gallos, ut Jacobum a Bethencourt, Sebaſtianum Montuum, Hieronymum Montuum &c. Hiſpanos, ut Franciſcum de Villalobos, Franciſcum Delgado &c. quippe qui poterant Collectori Italo minus noti eſſe. At nequaquam poſſum concoquere prætermiſſos Italos non paucos, ut Angelum Bologninum, Johannem Antonium Roverellum, Thomam Rangonum, Michaelem Angelum Blondum, Benedictum Victorium &c.

II. Quod in diſponendis variis variorum Auctorum Libris ordinem chronologicum non tenuerit, ſed ſingulos congeſſerit ita promiſcue, ut inter primos ſeſe offerant Nicolaus Maſſa, Hieronymus Fracaſtorius, Johannes Paſchalis, Johannes Benedictus, quorum nullus vix ante annum 1534. ſcripſit; contra vero Coradinus Gilinus decimum quartum, Gaſpar Torrella vigeſimum tertium, Georgius Vella nonum, Johannes Almenas decimum quintum locum tantum occupent, quorum tamen duo priores anno 1497, tertius anno 1508, ultimus demum anno 1512. in lucem prodierunt.

III. Quod taceat de ætate, patria, ſcriptis, geſtiſve Auctorum, quorum collegit Opera, neque in conquirenda illorum Hiſtoria curam adhibuerit ullam, quod tamen ab illo jure exigi potuit, utpote pleriſque fere æquali, quod a nobis nunc requiri non poteſt, cum plerorumque memoria temporis diuturnitate ſenſim evanuerit. Hac autem Luiſini indiligentia factum eſt, ut jam vix quidquam habeatur comperti de Coradino Gilino, Antonio Scanarolo, Jacobo Cataneo, Georgio Vella, Johanne Almenare, Nicolao Poll &c.

IV. Quod plerumque reſecuerit Præfationes & Epiſtolas nuncupatorias Operum fronti affixas, unde licuiſſet interdum nonnulla expiſcari, quæ ad Auctorum, Librorumve notitiam juvarent. Haud nego in eodem genere ab Editoribus aliis multis interdum peccatum eſſe, at vero ſimul quoque ſcio Editores illos Doctorum ſermonibus jure ideo vapulaviſſe, qua de re vide Crenium, „ Animadverſ. philologicar. „ & hiſtoricar. Part. I. Cap. I. & Petrum Bayle, „ Dictionn. Critique, in verbo Alexander „ ab Alexandro, Annotat. F. & additione marginali h.

V. Quod primas ſingulorum Operum editiones nunquam commemoraverit, ex quo factum eſt ut cum pleræque interciderint, jam nulla ratione conſtare poſſit, quo anno in lucem primam venerint Tractatus nonnulli de Morbo Gallico, neque adeo quo loco recenſendi ſint Auctores, a quibus conſcripti fuere: Quod præcipue dictum volumus de Bartholomæo Monta-

ſtagnana, Jocobo Cataneo, Petro Trapolino, Johanne Almenar, Johanne Benedicto, Nicolao Poll &c.

VI. Demum, quod Opera plurima varie mutilaverit reciſis pro arbitrio locis quæ minus arridebant, aut quæ ab argumento aliena eſſe putabat; ut jam de pleriſque monere viſum fuit, ubi de ſingulis mentio incidit.

Aloyſius Luiſinus, Utinenſis, Medicinam cum laude fecit Venetiis, ſcripſitque Opera nonnulla, quæ lucem videre, quorum præcipua ſunt, „ De compeſcendis animi affectibus per moralem Philoſophiam & medendi artem. Baſileæ, 1562. in 8. Tractatuſque de confeſſione „ agrotantium a die decubitus, „ Venetiis, in 8. 1563. Sed nullo majus nomen ſibi fecit, quam Collectione Auctorum variorum, qui ante ætatem ſuam de Morbis venereis ſcripſerant, quæ Collectio Venetiis apud Jotdanum Ziletcum prodiit in *fol.* annis 1566. & 1567, quæ vulgo *Collectio Luiſinina*, ſive Veneta ſecunda dicitur, & de qua modo fuſe.

Petrus Arias de Benavidez, Taurenſis, hoc eſt, e Tauro, urbe Hiſpaniæ in regno Legionis ad Durium fluvium, hodie *Toro*, Doctor Medicus, artem medicam & chirurgicam exercuit, potiſſimum inter Indos Americanos.

„ Secretos de Chirurgia: eſpecial de las „ enfermedades de Morbo Gallico, y Lamparones, y * mirrarchia: y la manera como ſe curan los Indios de ilagas „ y heridas, con otres ſecretos haſta „ agora no eſcritos. Ad Carolum Hiſpaniarum Principem Valladolid, 1567. „ *in 8*.

Ideſt, „ Arcana Chirurgica, ſpeciatim de „ Morbo Gallico, & Strumis, & Melancholia hypochondriaca, & de modo quo ſuas curant Indi plagas & ſua „ vulnera, cum arcanis aliis nondum „ ſcriptis. „ Ad Carolum Hiſpaniarum Principem Pinciæ, 1567. in 8.

Carolus ille, Hiſpaniarum Princeps, qui Petrus Arias Librum inſcripſit, fuit ipſiſſimus Philippi II. filius tunc unicus, qui ſequente anno 1568. juſſu patris capite damnatus, miſerrimam ac violentam mortem obiit in carcere.

Porro notari velim *Petrum Ariam de Benavidez* appellari, in Catalogo Bibliothecæ Lugduno-Batavæ, *Pedrariam de Benavidez*, ſed hoc leve nominis diſcrimen lectorem morari non poteſt, cum ceteroqui Liber ſit idem, ac ſatis manifeſtum ſit ex *Petro-Aria* coalitione Hiſpanis non infrequente *Pedrariam* confictum fuiſſe.

Georgius Dordonus, Placentinus, Medicus.

„ De Morbi Gallici curatione Tractatus quatuor. Papiæ, apud Hieronymum Bartholum, 1568. in 8.

Teſtatur Dordonus in hoc Opere, „ Tractatu I. Cap. VI. ſe lauream coronam ſumpſiſſe „ Placentiæ annos 23. natum, & tunc legere „ incepiſſe in Gymnaſio Ticinenſi ſub Franciſco, Rege Francorum: „ unde liquet hæc ad annum 1522. ineuntem ad minus referenda eſſe, cum Franciſcus I. Ducatu Mediolanenſi, cui Ticinum ſubeſt, cedere coactus fuerit anno 1522, menſe Julio. Certe conſtat ex *Capite VII. Tractatus ejuſdem*, Dordonum jam habitaſſe Papiæ ſive Ticini, cum „ Rex Franciſcus Gallorum captus fuit a militibus Cæſaris in anno 1525.

Scripſit ille Ticini, (*a*) dum *Chirurgiam publice profiteretur*, Librum de quo agitur, in „ quatuor Partes ſeu Tractatus diviſum, in „ quorum Primo dat modum curandi morbum hunc „ per purgationes: & evacuationes Secundo, Per „ unctiones, tangendo empiricorum errores Tertio „ Per ſuffimenta ſeu ſuffitus: Quarto & ultimo, Per ligni Indici decoctum, necnon & „ per radicem Chinam ſeu Cynam, & Salſam „ pariliam.

In *Tractatu primo* ſunt Capita VII, quorum *ſex prioribus* Morbi venerei ætiologia; *Capite ſeptimo*, quod ultimum eſt, curatio ejuſdem methodica proponitur, quæ ad præparandos, alterandos, evacuandos humores noxios olim adhibebatur, & quæ plurimam parum utilium remediorum farraginem admittebat.

Ibi ſequentia leguntur, quæ notatione digna viſa ſunt.

1. A Dordono (*b*) „ dici venereum morbum „ ſemper viguiſſe apud Indos, Mauroſque, „ (hos enim cum Indis Auctor confundit errore maximo) „ ex quorum regionibus vehitur lignum Indicum ...., Cum ergo morbus iſte a Mauris originem contraxerit, ob „ loci diſtantiam, regioniſque ignotionem nobis non facile cognitum fuiſſe, adeo ut non „ mirandum ſit, ſi ab antiquioribus Medicis „ nulla facta ſit ipſius mentio, niſi poſtquam „ per Mauros ad partes Hiſpaniæ ſeu Granatæ, „ poſtque Neapolim per Hiſpanos delatus eſt, „ inde vero Gallos cum Carolus, Francorum „ Rex,

* Teſtatur Nicolaus Maſſa, *Epiſtol. Lib. 7. Epiſtol. 3. Mirachiam* apud Medicos Arabes ſignificare *Malancholiam Hypochondriacam*, quod nomen deductum eſt ab arabica voce *Mirach*, quæ *Abdomen* vel *Hypochondria* valet. Quæ eadem legere eſt apud Amatum Luſitanum, *Centur. IV. Curat.* 54.

(*a*) In Procemio. (*b*) Tractatu. 1.

„ Rex, Regnum Neapolitanum adivit, per univerſum orbem expanſus eſt.

2. Dordoni tempore (*a*) „ Chirurgiam redactam eſſe ad Empiricos & Barbi-tonſores, „ qui tantum ærugini ſtudebant, & vix Medicorum-Chirurgicorum Librorum tegmina inſpiciebat, & *Domini Magiſtri* appellari volebant, credentes experientiolis ſuis omnes ægros curare. „

3. (*b*) „ Cum provenit morbus ex dormitione aut longa converſatione, aut ex veſtimentorum tum viri, tum mulieris, infectorum uſu, abſque tamen coitus commixtione, tales affici abſque genitalium, fauciumqne corruptione, ... ut in probis viris, & mulieribus honeſtiſſimis ſua ætate vidit ... Cum vero ex coitu aliquis affectus fuerit, tunc prius genitalia affici.

4. (*c*) „ In excellentiſſimo Gymnaſio Papiæ mulierem quamdam anatomiſatam fuiſſe, quæ paſſa fuerat per multos annos ulcera ex Morbo Gallico ſuper brachiis, capiteque; cumque eam diſſectam inſpiceret, ſe vidiſſe oſſa brachii ſiniſtri corrupta uſque ad medullam, deinde vidiſſe calvariam corruptam uſque ad ultimam tabulam, in utero etiam vidiſſe ulcus non parvum, in profundo abſconditum, oſtracoſum, & tamen videbatur ſana.

5. „ (*d*) In hoc morbo *Gallico* laudari viperarum carnes, abſciſſis capitibus & caudis, ipſis adhuc viventibus, ... ſed ſe non vidiſſe multos ex hac mala lue affectos ex uſu carnium viperarum curatos eſſe.

6. Se felici (*e*) cum ſucceſſu ſæpius uſum fuiſſe catharticis mochlicis, ut „ granis ſive ſeminibus cataputiæ minoris N. 12. cum Hieræ Antiochi ℥ j. & Sacchari roſei ℥ ij. commixtis & contuſis in mortario; radice hellebori tum nigri, tum albi; Antimonio ſive Stibio præparato vel emetico, quale proponitur a Matthiolo, *Lib. V. Capite* de Stibio.

In *Secundo Tractatu* variis variorum linimentorum mercurialium formulis, methodoque hydrargyroſeos, quæ ſuo ævo uſu recepta erat, explicatis *Capite unico*, addit Dordonus.

1. Ægrum (*f*) „ veſperi .... per quatuor aut quinque dies, quouſque oris ægritudo invaluerit, plus minuſve ſecundum pharmaci aut morbi qualitatem, ad ignem inungendum eſſe, bene fricando juncturas, ut linimentum aut medicamentum illud penetret in membra.

2. Ad inunctiones (*g*) „ conſiderandos eſſe aſpectus lunares, quia Luna maxime dominatur, ... præcipue in Morbo Gallico; .... ideoque ſe conſulere, ut unctio & ſuffitus ſive ſuffumigium fiat in decremento Lunæ; & rationem eſſe, quia ipſa Luna amittit vires, quas acquiſivit per ejus (*ſuum*) augmentum a Sole.

3. Ex inunctionibus (*h*) „ non ſemper accidere oris exulcerationem, cum materia contenta in juncturis .... dirigitur ad alias regiones, quam ad fauces, cum reſolvitur, aut cum expurgatur per ſeceſſum aut per alias vias occultas.

4. Si vero placuerit (*i*) „ aliqua ex cauſa oris exulcerationem evitare, „ præter alia multa parum utilia quæ proponit, „ cum materia aſcendet ad ſuperiora, tunc propinandum eſſe pharmacum forte, evacuativum, ut materia quæ deberet ad fauces aſcendere, transmittatur & ducatur ad inferna; quod a ſe obſervatum fuiſſe *ait* in multis viris, mulieribuſque, qui pati non poterant oris & faucium exulcerationem.

5. (*k*) „ Errare Empiricos, qui cum vident oris exulcerationes fieri, audent dicere ægris niſi ex Gallica lue morbus talis (etſi non ſit ex morbo Gallico) eſſet, oris exulceratio non accederet. *Sed illos* neſcire.... talia linimenta.... non ſolum ægris ex morbo Gallico ulcuſcula in ore accidere facere, ſed etiam ſanis, *circa quod teſtatur Auctor* ſibi multoties in componendo talia medicamenta accidiſſe tantam humiditatem ab ore reſudaſſe, quod ſibi cum ſummo faſtidio erat.

In *Tertio Tractatu*, qui Capita IV. complectitur, Auctor exponit primum tum ſuffumigiorum *materiam*, tum modum ſuffumigia adhibendi, ac pluribus in locis indicat methodum curandæ luis inunctionibus & ſuffumigiis *a peritis Medicis non multum probari*. Addit deinde quo modo per unctiones vel ſuffitus obtineri poſſit *curatio ulcerum malignorum*, *nodoſitatum*, & *ulcerum in genitalibus*, *quæ ab Italis* Caroli *vocantur*.

In *Tractatu Quarto* tres Partes diſtinguendæ ſunt; *Prima*, cujus ſunt Capita octo, in qua Dor-

---

(*a*) Cap. 2. (*b*) Cap, 3.
(*c*) Cap. 6. (*d*) Cap. 7. (*e*) Ibidem.
(*f*) Gap. 1. (*g*) Ibidem.
(*h*) Tract. II, Cap. 1.
(*i*) Ibidem, (k) Cap. 3.

Dordonus multis tradit electionem, præparationem, adminiſtrationem ligni Indici ſive Guaiaci *cum aqua decocti*, quo (*a*) „ nullum ſalutarius medicamentum in his temporibus inventum eſſe ait, unde fit, ut Viri quidem doctiſſimi, qui hujus ligni Indici ſentiunt naturam, unctiones ſuffituſque poſtponant'.

Secunda, quæ conſtat Capitibus quinque, ubi Auctor explicat *curationem morbi Gallici per decoctum ligni Indici cum vino*, quam methodum impenſe laudat: Ait enim (*b*) „ neotericos quoſdam, cum viderent decoctum ligni Indici cum aqua nonnullos ægros non perfecte curare, aliquibus etiam nihil profuiſſe, . . . divina velut inſpiratione . . . . cogitaviſſe neceſſarium fore cum ipſo ligno vinum commiſceri, quod ejus virtutes corroboret, dirigat, penetrareque faciat ad partes patientes.

Tertia, quæ Capita duo tantum complectitur, ubi 1. *De methodo curandi morbum Gallicum per radicem Chinam*, ſive Cinam, quam *divinam* vocat, & quam cenſet „ (*c*) alia medicamenta adeo præcellere, ut poſſint reliqua poſtponi & negligi auxilia: 2. *De methodo curandi eumdem morbum per radicem* Salſamparilliam *dictam*, cujus (*d*) non ita pridem non erat apud Italos niſi pauca notitia, ſed quæ jam nota eſt per maximum periculum, quod de ea fecerunt, & in dies faciunt, & quod ab Auctore factum eſt.

Ceterum hic Auctor, ſi vera re ferat, curandæ lui venereæ vocavi non ſine ſucceſſu. Ne quid tamen diſſimulem, ſcrupulum videtur injicere, quod non paucos ægrotantium, a ſe ſanatus fuiſſe narret ope remediorum, quæ virtute ſatis efficaci non pollere videntur. Non miror equidem (*e*) „ per inunctiones mercuriales multos curatos fuiſſe, ac inter alios quemdam de Iximbaldis, dictum de Arena, qui laborabat ex hoc malo morbo per decem annos, cum dolore capitis gravativo & cum doloribus juncturarum intenſiſſimis. Non miror etiam (*f*) per decoctum Guaiaci multos curatos eſſe, ac præcipue duas mulieres prægnantes, quarum altera erat quinquemeſtris ex Placentia, altera erat ſeptimeſtris ex Diœceſi Laudenſi. „ Sed non poſſum quin mirer (*g*) „ per pillulas Cochias inter alios curatum fuiſſe quemdam famulum in Hoſpitali Papiæ, qui patiebatur magnum dolorem in brachio dextro ex morbo Gallico: Et (*h*) per grana Cataputiæ minoris multos curatos fuiſſe ex hoc morbo affectos.

Hic Auctor dicitur per errorem *Bardanus* ab Iſraele Spachio, in *Nomenclatore Scriptorum medicorum*; Paſchali Gallo, in *Biblioth Medica*; & Zacuto Luſitano, *in Hiſtor. Medicorum Princip. Hiſtor.* 73. *Obſervat.* 52.

Henricus Brucæus vel *Broucæus*, (*i*) natus Aloſti in urbe Flandriæ anno 1531. Bononiæ Doctoratus gradum conſequutus eſt, Lutetiæ Adriano Turnebo & Petro Ramo familiariter uſus fuit, quandiu illic commoratus eſt. In patriam reverſus a Principe Megapolitano evocatus eſt in Academiam Roſtochienſem, & in ea per annos 25. Mathemata docuit & Medicinam cum laude fecit. Obiit anno 1593. ætatis ſuæ 62

Carolus Battus.

Propoſitiones de Morbo Gallico, de quibus Doctore Henrico Broucæo *Præſide*, *reſpondebit pro gradu Licentiæ* Carolus Battus. *Diſputabatur autem die* . . . . *Septembris in auditorio majori*. 1569. Roſtochii, *in officina Jacobi Lucii*. in 8.

Diſſertationem hanc inauguralem, quæ Roſtochii propugnata fuit anno 1569. & quæ Propoſitiones quinquaginta complectitur, ipſe non vidit, ſed vidit Vir eruditus Thomas Stack, cujus oculis magis fido quam meis, atque inde ſequentes excerpſit Propoſitiones, quaſi potiſſimas.

„ I. Morbum Gallicum noſtro Orbi ignotum, ab omni tamen hominum memoria Indos & Chynarum regiones infeſtaſſe conſtat,

„ II. Hunc primum Europæ invectum anno 1494. & in obſidione Neapolitana innotuiſſe Hiſtoriæ tradunt.

„ XX. Contrahitur autem maxime veneris uſu cum hac lue infectis, ſed non ſolum.

„ XXI. Nam & nutrices in infantes, & infantes in nutrices derivant, illæ lacte quo alunt infantem, hi ore ſugentes mammas, illas inficiunt.

„ XXII. Concubitu quoque, & ejuſdem aeris, necnon lecti uſu in nonnullos translatus eſt.

Ad curationem laudat Auctor diligentem victus rationem, Decocta ligni ſancti ſive Guaiaci, radicis Chinæ & Salſæ-parillæ, ac deinde ſic pergit.

„ XLVI.

(*a*) Cap. 2.
(*b*) In Procemio. (*c*) Cap. 1.
(*d*) Cap. 2. (*e*) Tractat. 1. *Cap.* 6.
(*f*) Tractat. 3. *Cap.* 6.
(*g*) Tractat. 1. *Cap.* 7.
(*h*) Ibidem.
(*i*) Valer. Andreas, in *Bibliotheca Belgica*. Georg. Abraham. Mercklinus, in *Lindenio renovato*.

„ XLVI. Quod ſi dolores omnino non tollan-
„ tur uſu ligni ſancti, tum licebit ad unguen-
„ ta & emplaſtra devenire, quæ vim deſiccan-
„ di diſcutiendique habent. Toto enim corpo-
„ re ſæpius purgato tum medicamentis, tum
„ ligni decocto, non eſt verendum, ne ad par-
„ tes affectas materia trahatur, ſed ſperan-
„ dum illam diſcuſſum iri quæ partibus impa-
„ cta eſt, ob ſui tenacitatem non potuit plene
„ diſcuti.

„ XLVII. Cum autem varia ſint, tum vero
„ præcipuum locum obtinet in hoc affectu Hy-
„ drargiron (*ſic*) tum ad exſiccandum, tum ad
„ reſolvendum, ut ex effectibus conſtat. Suſ-
„ cipitur autem axungia inſulſa, quo cum na-
„ túra ſua fluxile ſit, conſervetur, poſſuntque
„ alia, ubi diſcutere intendimus, admiſceri.

„ XLVIII. Hujus quoque maximus uſus in
„ ulceribus in hoc affectu obortis, & in aliis
„ quoque malignis, quod vi exſiccante putre-
„ dinem tollere animadvertatur, fruſtraque ſæ-
„ penumero aliis adhibitis tentamus, iſto ne-
„ glecto, illorum curationem.

„ XLIX. Sunt qui utiliter ſuffumigia adhi-
„ bent ex cinabrio artificiali, maxime ubi
„ morbus adeo invaluit, ut cetera medicamen-
„ ta adhibita parum proſint: Tunc enim exci-
„ tatis ſudoribus toto corpore, ſuffumigatoque
„ ægrotante Cinabrii ſuffitu in ſumma deſpera-
„ tione, præter omnium exſpectationem morbo
„ Gallico laborante reſtitui cernuntur.

„ L. Ex his perſpicuum eſt Hydrargiron, Ci-
„ nabriumque artificiale habere facultatem ex-
„ ſiccandi calefaciendique, ut mirum ſit non-
„ nullos vim illi narcoticam tribuiſſe, cum evi-
„ dentes ipſius effectus plane repugnent. Uta-
„ mur igitur recentiorum inventis, & in in-
„ numeris facta de Hydrargirio experimenta
„ minime rejicienda judicemus, niſi velimus
„ nos ipſis ſenſibus & ipſi evidentiæ opponere.

Henricus Goldlius, Tigurinus, Doctor Medicus ſcripſit germanica lingua.

* *Regimen Peſtilentiæ; Itemque medicamen-*
„ *tum approbatum in Pleuritide, quæ Pe-*
„ *ſtis quaſi ſpecies quædam eſt: Tum præ-*
„ *terea formam medicamenti edidit, quæ*
„ *Paralyſi apprime confert, ac inſuper pre-*
„ *tioſæ aquæ deſcriptionem contra ingentes*
„ *capitis dolores, vertiginem, maniam ac*
„ *apoplexiam*: Quin etiam modum, quo
„ morbus Gallicus curari poteſt citra Un-
„ ctiones, Suffumigia, aut lotiones ullas,
„ gummata naſci prohibentem ſi morbus
„ recens, nec prius a quoquam unctioni-
„ bus aut ſuffumigiis, aliiſque modis ve-
„ xatus fuerit. *Omnia hęc uno libello con-*
„ *tinentur*, in 4. *ſine notatione loci &*
„ *temporis excuſa*.

Hactenus Joſias Simlerus in *Geſnero contracto*; quæ ita accurata ſunt, ut non ex conjectura, vel ex indicatione dicta, ſed ex ipſa inſcriptione libri oculis ſubjecti tranſcripta videantur, adeoque fidem faciant librum illum in lucem revera prodiiſſe; tanto quidem magis, quod hæc eadem reperire ſit apud Iſraelem Spachium in *Nomenclatore*, ſed in partes varie diſtracta, quemadmodum huic Auctori ſolemne eſt circa ſcripta quæ ad diverſa argumenta ſpectant; & quod eadem a Johanne Georgio Schenkio indicentur in „ Bibliotheca Medica, ſed quaſi ex-
„ hibenda peculiari Elencho Linguæ Germani-
„ cæ. „ Haud equidem neſcius ſum Gallum, Lindenium, Mercklinum, Mangetum, illius libri, imo vero ipſius Goldlii nuſquam meminiſſe, ſed hæc parum moror, cum Liber ille germanice ſcriptus fuerit, ac pro comperto habeam ſcripta germanica a laudatis Bibliographis plerumque omitti, ut ſupra monuimus, ubi de Gualthero Hermanno Ryff.

Goldlii ætatem, annumque editi illius libri ignoro, ſed conſtat eum ante annum 1574 ſcripſiſſe, cum a Simlero laudetur in *Bibliotheca Geſneri* in epitomen redacta & novorum librorum acceſſione locupletata, quæ prodiit hoc anno.

„ *Johannes de Fogueda*, Medicæ artis & Philoſophiæ Doctor, Johanni Tellio Gironio, Comiti Ureniæ, dedicavit olim Libellum,

„ *De Puſtulis, quę Saaphati nominantur.* „

Ut ait Nicolaus Antonio in *Bibliotheca Hiſpana*: Nullus autem dubito quin Libellus ille ſcriptus fuerit de lue venerea, tum quod morbus ille, ut ab Hiſpanis *las Bubas*, ſic ab Auctore *Puſtulę* nominetur, quæ utræque voces idem ſonant; tum quod ubi primum Europæ innotuit, Medicorum non pauci cenſuerint eumdem illum eſſe ac *Saaphati* ſive *Aſaphati* Arabum, atque ideo cum eo nomine nonnulli appellaverint, qua de re vide ſupra *ad annum* 1520. ubi de *Johanne le Maire*.

Nunc vero, cum Nicolaus Antonio neque Civitatem, ubi Liber ille excuſus, neque annum, quo editus fuit, ſignificaverit, quippe qui de utroque illo capite videatur ipſe nihil comperti habuiſſe, ego quoque hæreo quo in loco Auctor ille collocandus ſit. Spes quidem fuerat aliqua poſſe circa tempus editi illius libri colligi ex ætate *Johannis* illius *Tellii Gironii*, *Comitis Ureniæ*, cui Liber dicitur inſcriptus fuiſſe, ſed hanc penitus excluſam intellexi, ubi primum comperi ex Genealogia familiæ Telleziæ Gironiæ, in ſtirpe illa ex qua orti ſunt Comites Ureniæ, *d'Urena*, tres Johannes occurrere diverſis temporibus, qui ſinguli

Ure-

Ureniæ Comites fuerunt, *Primum*, qui extremum diem obiit anno 1528. *Alterum*, primi filium, qui fato functus eſt anno 1558.: *Tertium* ſecundi nepotem, natum anno 1554. quorum unicuique poteſt Liber Johannis de Fogueda pari jure inſcriptus videri. Quocirca in ea obſcuritate & dubitatione placuit Auctorem illum ex arbitrio referre ad annum 1570. donec dies vel doctiorum monita certiora doceant.

Antonius Saporta, Monſpeſſulanus, patrem habuit Ludovicum Saportam, Doctorem Medicum Monſpeſſulanum. Ipſe in Academia patria profeſſorio munere fungi cœpit anno 1530. ac demum Cancellarius electus eſt anno 1566. poſt obitum Guillelmi Rondeletii. Denatus eſt anno 1573. Sed de illo fuſius in *Hiſtoria Facultatis Medicæ Monſpeſſulanæ*.

De Tumoribus præter naturam Libri quinque, editi ſtudio Henrici Gras, Doctoris Medici Monſpelienſis & Practici Lugdunenſis. Lugduni. 1624. in 12.

Conſtat hunc Tractatum ab Auctore ſcriptum fuiſſe poſt annum 1566. cum Rondeletii, ceu jam defuncti, mentio fiat *Lib.* 3. *Cap.* 49. *Guillelmus Rondeletius*, inquit Saporta, *Collega olim meus* &c. Sed tamen ante annum 1573. quo certum eſt Auctorem fato functum eſſe. Videtur ergo circiter ad annum 1570. referendus.

Proſtant in illo Tractatu quædam *de Bubone venereo & de Bubonis venerei Curatione*, *Capp.* 18. & 19. *Lib.* 1. Sed *Libro* 3. fuſius agitur de Lue venerea, ſeu, ut Auctor ait, *de Morbo Partenopæo ſive Hiſpanica Lue*,

Itaque *Cap.* 49. Morbus definitur *contagioſus affectus ex vitioſi hominis aut mulieris contactu contractus, primum hepar, deinde reliquas corporis partes multifariam labefactans*.

Cap. 50. afferuntur morbi cauſæ, quales ab omnibus admitti ſolent, nempe uſus rei venereæ, oſcula, lactatio, ſuctio; quibus ille addit *inſpiratum aerem a peſſima illa qualitate conſpurcatum*. Ibidem ſalſe irridet eos qui *carnoſum panniculum in univerſo corpore diffuſum, illudque tegentem conſtituunt, a quo pernicioſæ hujus labis ſcaturiginem emanare ſomniant*.

Deinde ſignis luis venereæ propoſitis ſequente Capite, Curationem explicat *Cap.* 52. aſſeritque poſt *decentem uſum rerum non naturalium*, debitamque *noxii humoris concoctionem*, ... *ſudores movendos eſſe linimentis, emplaſtris, ceratis, ſuffitibus* mercurialibus, *aut inſtituta victus ratione ex Guaiacini ligni decocto, Sarſæpariliæ vel Chinæ*.

Præfert uſum Mercurii uſui Guaiaci, ſtatuitque eos *cæcutire & hallucinari, qui hunc peſſimum morbum ſine hydrargyro depellere ſcribunt*. . . . *cum experientia omnium rerum magiſtra compertum ſit hunc morbum ſine hydrargyri ſodalitio curari non poſſe, quamvis ex illius mala adminiſtratione multa corporis incommoda ſuboriantur*.

Si qui vero *moroſi unguentorum aut ſuffitus uſum reſpuunt*, ... *tunc inſtituendam eſſe ſuadet eam victus rationem, quæ ex lignorum decocto paratur; quæ quamvis in longius tempus curationem protrahat, a tam nefanda pernitie (ſi recens ſit) nihilominus pleroſque liberare quotidiana experientia docet*.

Ludovicus Iſla, Medicus Luſitanus.

Tractatus de Morbo Gallico.

Laudatur a Zacuto Luſitano, *De Med. princip. Hiſtor. quæſt.* 37. & a Nicolao Antonio, *in Bibliotheca Hiſpana*.

Anonymus Anglus. In Catalogo Librorum Manuſcriptorum Angliæ, *part. alter. pag.* 355. *col.* 1. recenſetur inter Libros Bibliothecæ Sloanianæ Liber manuſcriptus anglicus, cui apponitur hæc nota arithmetica 8937. & hæc inſcribitur Epigraphe.

The manner of heling the venerious diſeaſe, vulgerlye caled the French Pokes, *Vvith his cauſes and ſimtomes*. (ſic)

Hoc eſt, *Modus curandi venereum Morbum, vulgo appellatum* Gallicam Variolam, *una cum illius cauſis & ſymptomatibus*.

Scribit autem Thomas Stack, Doctor Medicus, qui multum laboris & operæ benigniſſime poſuit efflagitatu meo in excutienda & evolvenda locupletiſſima Bibliotheca Sloaniana, ut libros perquireret Aphrodiſiacos, codicem illum imperfectum eſſe, ſeu ut aiunt, fragmentum, quod paginis ſeptem *in* 4. contineatur: Nec tempus, nec auctorem ulla ratione in illo deſignari, ſed ex litterarum forma poſſe colligi regnante in Anglia Eliſabetha, & forte anno circiter 1570. ſcriptum fuiſſe: Scriptum videri a Chirurgo quodam, certe ab homine ignaro, & ortographiæ ſermonis patrii minime callente: Demum in paucis paginis, quæ ſuperſunt, hæc legi, ſcilicet „ Varios varie ſentire de prima „ origine luis venereæ: communem tamen o- „ pinionem eſſe morbum Neapoli primum in- „ notuiſſe anno 1493. & inductum fuiſſe uſu rei „ venereæ: Leproſi cujuſdam Valentiniani in „ Hiſpania cum Scorto mercede centum num- „ morum conducto: quam fabulam a Johanne Manardo primum narratam fuiſſe ſupra vidimus Pag. 632. & quam deinceps a recentioribus nonnullis Scriptoribus acceptam eſſe, videbimus infra.

Nicolaus de Cormeilles, Doctor Medicus Facultatis Pariſienſis.

Jacobus Jouvencel, Granopolitanus.

Quæſtio Medica quodlibet aria diſputatione agitanda in Scholis Medicis die Jovis X. Jan. M. Nicolao de Cormeilles moderatore.

„ Hiſ-

„ Hiſpanica lues morborum cumulus, an-
„ non?

Concluditur affirmative: *Ergo Hiſpanica lues morborum cumulus*.

Proponebat Lutetiæ M. Jacobus Jouvencel, Grenopolitanus. A. MDLXXII.

Reſpondens ille Gratianopolitanus erat in Delphinatu, ſed illi viſum eſt Ortelium ſequi, qui legebat *Granopolim* apud Apolinarem Sidonium, *Epiſtol.* 14. *lib.* 3. quo in loco Sirmundus & Savaro *Gratianopolim* rectius legerunt.

Albertus Belfortis, Rhæticus, Doctor Medicus, pollicebatur *Librum de abolenda morbi Gallici nomenclatura, affectuſque (juxta Galeni cenſuram) explicatione & curatione, addita quoque recentiorum ad hoc propoſitum Empirice*, ut ajunt Simlerus & Gallus. Quin imo videtur Schenckius innuere datam ab Auctore fidem liberatam fuiſse, ac librum illum in vulgus prodiſse, qua de re nititur teſtimonio Tiraquelli, quem laudat. Sed hæc merito ſuſpecta ſunt, cum Liber ille a recentioribus Bibliographis, Spachio, Lindenio, Mercklino & Mangeto, non recenſeatur, cum a nullo juniore Scriptore laudetur, cum in librariorum aut bibliothecarum catalogis nullibi proſtet.

Ceterum, qualecunque de libro judicium feratur, conſtat Albertum Belfortem vixiſse ante annum 1574, cum laudetur i *Geſneri Bibliotheca* a Simlero contracta, quæ primum prodiit hoc anno.

Johannes Planerius, Quintianus Brixienſis, hoc eſt, natus Quintiani, hodit *Quinzano*, quod oppidum prope Olium amnem ſitum in Gallia Ceſalpina diſtat ab urbe Brixia viginti millibus paſsuum. Natalem habuit non annum 1480, ut legitur apud Mercklinum, ſed annum 1509, ut colligitur ex iis quæ Planerius ipſe affert in *Deſcriptione patriæ*, pag. 9. *Medicinæ* (*a*) *ſtudio incubuit in Patavino Gymnaſio ſub Franciſco Frizimelica*, (*b*) *Benedicto* Victorio *Faventino, Johanne Baptiſta Montano, Medicis excellentiſſimis, atque Hieronymo Accorambono, Eugubio*, quem alibi (*c*) *ſuum præceptorem* dicit, *Doctoratus coronam* aſsecutus *Medicinam aliquandiu fecit* Quintiani, *Brixiæ, & præſertim Venetiis*, unde in Germaniam accitus poſt annum 1543 (*d*) *in Hungaria apud Principes aliquot annos medicum artem ſincere candideque exercuit*; ac, ſi fides habenda ſit (*e*) Hiſtoriæ Gymnaſii Patavini, Ferdinando I. Imperatori & Maximiliano II. ejuſdem filio innotuit. Sed tandem cum (*f*) *ob cœli inclementiam in adverſam valetudinem cecidiſſet*, ut ipſe narrat; ſive ut Auctor Hiſtoriæ Gymnaſii Patavini refert, cum (*g*) Germanorum Medicorum invidia cœpiſset illum variis artibus & calumniis aggredi, „ *ſatius eſſe duxit Italiam, patriamque repetere* „ anno 1557, ubi (*h*) adverſitatibus oppreſ- „ ſum, non opes, non divitias, non popularem „ auram, non quod utile, ſed honeſtum & lau- „ dabile ſecutum, Medicinæ praxim " ſe rejeciſse, & in ſacrarum literarum ſtudio conquieviſse gloriatur. Hallucinatur (*i*) Mercklinus, dum ait illum mortem obiiſse anno 1570, ſiquidem in vivis erat non modo anno 1577, quo in cœlis viſus eſt Cometes ille, de quo ſcripſit *ad Johannem Matthæum Averoldum Jureconſultum*, ſed etiam anno 1584, quo in lucem prodiere Venetiis ejuſdem *Opuſcula*; nec ſecundun Auctorem Hiſtoriæ Gymnaſii Patavini prius deceſſit, quam anno 1600, ætatis ſuæ 91.

Dubitationum ac Solutionum in III. Galeni De diebus criticis *Liber unus, in quo cum Veterum, tum Recentium de criſium cauſis opiniones examinantur*. Venetiis, anno 1574. in 4. Ad calcem hujuſce Tractatus proſtant *Conſilia & Collegia aliquot ad varios morbos*.

In primo Conſiliorum quæſtio eſt de *quodam nobili Viro laborante hemicrania, Polypo in nare dextra & ventoſitate ac rugitu in ventre inferiori, Viennæ Auſtriæ* ſeu potius Vindobonæ, qui jam ante unum annum *aſſumpſerat decoctum ligni Indici* cum vino, *credens ſe lue Gallica eſſe infectum, attamen ex illo decocto non fuerat penitus abſolutus ab iſtis ſymptomatibus*.

Cenſet autem Planerius ægrotum illum, *non omnino immunem eſſe a lue Gallica, quam contraxiſſe poterat jam ante aliquot annos, etſi in membris genitalibus nullæ apparuerint vel puſtulæ, vel bubones. Illud enim virus*, pergit Ille, *ex coitu quandoque contrahitur, nulla tamen apparente in genitalibus vel corroſione vel exulceratione*. Circa quæ videtur Auctor ille in gemi-

(*a*) In brevi Patriæ Deſcriptione. *Pag.* 9. (*b*) Epiſtolarum 32.
(*c*) In Opuſculo De Lacte, Et *in* primo Conſiliorum, *Pag.* 23.
(*d*) In Deſcriptione patriæ, *Pag.* 9. (*e*) *Tom.* 2. *Pag.* 262.
(*f*) In Epiſtola ad Fratres Fuggeros *Deſcriptioni Patria* præfixa. (*g*) Ubi *ſupra*.
(*h*) In Deſcriptione Patriæ, *Pag.* 9.
(*i*) In Lindenio renovato.

gemino errore verſari, tum quod temere crediderit ægrum venerea lue affici, in quo ne ullum quidem hujus morbi univocum indicium obſervabatur, quod ſuſpicioni locum faceret; tum quod adverſante atque repugnante experientia falſe putaverit morbum poſſe venere unquam contrahi & virus in ſanguinem transfundi, ſine prævia ulla in genitalibus labe.

Ad curationem præſcribit ille 1. Alterantia, quæ intemperiem corrigant, ut „ ſyrupum de „ Lupulis, Endiviæ, Bugloſſæ, ſed præſertim „ ſyrupum de Pomis, quo ſolo, pergit Planerius, dicebat Hieronymus Eugubius (Accorambonus) præceptor meus, dum praxim medicam Patavii in primo loco profiteretur, ſe „ multos curaſſe a morbo Gallico.

2. Purgantia ſeu „ evacuantia, univerſalia ut „ Diacatholicum, Electuarium lenitivum, Agaricum præparatum, Rheubarbarum in infuſo.

3. „ Evacuantia particularia, ut Pillulas hieræ cum agarico Meſuæ, & de Rheubarbaro,

4. „ Exhibitionem decocti ligni Indici per „ 30. plus minus dies, in aqua & non in vino, „ quoniam decoctum illud ex vino propter vini „ & ligni caliditatem & propter etiam decoctionem acquirit maximam caliditatem.

Omitto cetera, quæ ad exſtirpandum naris dextræ polypum proponit, ut cauterium in brachio dextro; „ præcipitatum mercurium, aquas „ cauſticas, ſuccum utriuſque Dracunculi in „ nares injecta; Stillicidium balneorum ſulphureorum, qualia ſunt in Italia Patavina, modo excipiatur cadens in vertice gutta, in „ coronali ſcilicet commiſſura.

II. In Secundo *Collegiorum*, quod Planerius „ fecit Viennæ cum Doctoribus regiis, agitur „ de quodam Aulico, qui aluerat & educaverat Scortum per aliquot menſes, & poſt multos amatorios & meretricies congreſſus ſecuta fuerat corroſio in pudendis; poſtea etiam „ ſecuti fuerant bubones in inguinibus, in ea „ parte in qua apparuerat illa corroſio; ſecuti „ etiam fuerant dolores vehementes capitis cum „ dolore ſciatico.

Aſſumpſerat æger ille ex ſua ſententia purgantia varia mochlica, theriacam, & decoctum ligni indici, unde febrem contraxerat, qua curata Planerius ait delirum illum remanſiſſe, non ſine gravi capitis dolore ſuperſtite.

Cenſet autem Planerius ægrotum illum 1. *Morbo Gallico omnino infectum eſſe*, nec immerito, ſiquidem aderant haud æquivoca luis venereæ ſigna tum anamneſtica, tum demonſtrativa.

„ 2. Non indigere amplius alia evacuatione, „ ſed potius reſtauratione, ideoque nutriendum „ eſſe cum bono & pingui contuſo, & cum „ ovis recentibus & ſorbilibus.

3. „ Vinum ægrotanti exhibendum eſſe, ſed „ cum aqua lymphatum, quoniam ipſe non poteſt abſtinere ſe a vino.

4. Demum „ facta per cibum & potum corporis reſtauratione, accedendum eſſe iterum „ ad exhibitione decocti ligni Indici.

Liquet ex priore quidem exemplo Diagnoſim, ex utroque vero Therapeiam luis venereæ circa annum 1550 Vindobonenſibus Medicis, ſaltem Planerio tunc medicinam ibidem facienti, ſatis compertam non fuiſſe.

Sulpitius Rigault, Doctor Medicus Facultatis Pariſienſis. *Johannes Riolanus*, Ambianus.

„ Quæſtio Medica quolibetaria diſputatione „ agitanda in Scholis medicis, die Jovis 14. *Jannarii* 1574, D. Sulpitio Rigault, *D. M. moderatore prudentiſſimo*.

„ Eſtne aliquid divinum in peſtilenti & venerea lue?

Affirmative concluditur: *Ergo in peſtilenti & venerea lue ineſt aliquid divinum. Proponebat Johannes Riolanus, Ambianus*. 1574.

Porro præcipua remedia adverſus luem veneream, quæ in illa theſi indicantur, ſunt *Guaiaci, Cynæ, Salſæ-parillæ decoctum, & illitus ex Mercurio*.

Johannes ille Riolanus, qui reſpondentis vices obibat, & qui Pater fuit Johannis alius Riolani, celebris Anatomici, Profeſſoris Anatomiæ in Collegio Franciæ Regio, & Mariæ Mediceæ, Reginæ Franciæ, Archiatri per decem annos, donec illa exceſſit e Galliis, fato functus eſt die 18. Octobris anni 1606.

De Sulpitio Rigault, Theſeos illius moderatore, nihil comperti habeo, ſed opinor patrem fuiſſe celebris philologi & polyhiſtoris Nicolai Rigault ſive Rigaltii.

Andreas Alcacar ſive *Alcazar*, Cuadalaxarenſis in nova Caſtilia, Medicus ac Chirurgus, & in Academia Salmanticenſis primus Chirurgiæ Profeſſor, edidit Salmanticæ anno 1575. ſequentem Tractatum.

„ Andræ Alcazaris, Medici ac Chirurgi Guadalaxarenſis, in ampliſſima Salmanticenſi „ Academia Chirurgæ facultatis primi Profeſſoris, Chirurgiæ Libri ſex, in quibus „ multa Antiquorum & Recentiorum ſubobſcura loca hactenus non declarata interpretantur. Salmanticæ, in ædibus Dominici a Portonarius, S. C. M. Typographi. MDLXXV. *in fol.*

Hujus Operis Libro Primo agitur „ De Vulneribus capitis; Secundo, De Vulneribus „ nervorum, aliiſque ipſorum affectibus, Tertio, De Vulneribus thoracis; Quarto, De „ Vulneribus ventris inferioris; Quinto, De „ Pudendagra vel Mentagra vel Lichenis, vulgo „ Morbo Gallico, Sexto demum, De valetudine tuenda tempore peſtis.

Liber quintus, qui *De morbo Gallico* inſcribitur, Capita 28. complectitur, ſed brevia & quæ in ſumma paginis 50. comprehenduntur.

Horum *Primo* affirmat morbum hunc antiquum eſſe in Orbe olim cognito, ac teſtes profert 1. Plinium, *Cap.* 1. *Lib.* 26. *Hiſtoriæ Naturalis*, ubi de Mentagra, quæ in Italiam olim adventavit „ Tiberii Claudii Cæſaris principa„ tu. 2. Hugonem Senenſem, Conſilio 70. ubi „ de juvene quodam viginti annos nato, qui „ oſtreacoſas teſtaceaſque puſtulas totum cor„ pus ambientes patiebatur, cum intenſis do„ loribus noctu magis moleſtantibus, diuque „ lenteſcentibus. 3. Avicennam, (a) Capite „ II. Canonis, ubi legitur, „ Thus illitum cum „ aceto conferre dolori, qui nominatur compo„ ſitus, ex quo proveniunt in corpore ſicuti „ verrucæ, cum quadam re quæ eſt ſicut am„ bulatio formicæ. 4. Demum ipſum Hippo„ cratem, Aphor. Sect. 3. Aphor. 20. ubi de „ Lichenibus. „ At inde liquet non quidem luem veneream olim notam fuiſſe, ſed luem illam ab Auctore cum Herpetibus ac Lichenibus, aliiſque affectibus olim notis, perperam confundi.

Secundo vero contendit novam morbi illius in Europa, ut ipſe credit, recrudeſcentis invaſionem deducendam eſſe non a navigationibus in Inſulas Indiæ occidentalis inſtitutis a Chriſtophoro Columbo ante annum 1493, ſed ab uſu humanarum carnium, quæ militibus clam exhibitæ fuerunt circa annum 1456, *cum Johannes filius Renati Andegavenſium Ducis bellaret cum Alphonſo Neapolis Rege*; ac in teſtimonium affert hiſtoriam ſeu potius fabulam a Leonardo Fioravanti ſcriptam, de qua vide ſupra *Lib. I. Capite IX.*

Deinde *Cap.* 5. quatuor diſtinguit morbi ſpecies, Primam, „ cum ipſi ægrotanti puſtulæ in „ pudendo vel ſede, vel excoriatio in gutture „ apparere cœperint, vel itidem puſtulæ in „ fronte & capite pullulare: Alteram, cum „ adeſt articulorum dolor, quem interdum tu„ bercula comitantur, interdum vero alope„ cia: Tertiam, cum non ſolum puſtulis atque „ articulorum doloribus, ſed etiam ulceribus „ corpus afficitur, ſkirroſiſve tuberculis, mo„ do dolorificis modo dolore expertibus: Quar„ tam demum, cum corpus non ſolum ulceri„ bus, aliiſque affectionibus dictis affligitur, ſed „ etiam oſſium corroſione & carie atque febri„ cula corpus extenuante.

I. Credit *Cap.* 7. primam ſpeciem curari poſſe diæta, levi decocto ligni ſancti, exercitio, uſu ſyrupi Sancti Ambroſii ex milio decocto in aqua pluviali, addito vino ſub decoctionis finem; topiciſque nonnullis medicamentis ad puſtulas exſtirpandas.

II. Ad ſecundæ ſpeciei curationem proponit *Cap.* 9. *&* 10. 1. Decoctum legitimum Guaiaci ſive ligni ſancti, cujus defectum ſupplere poſſunt Sarſa-parilla, vel radix Chinæ. 2. Topica varia cauſtica, in primis *pulverem Johannis de Vigo* ſive præcipitatum rubrum, quem ait Leonardo de Bertapallia notum fuiſſe.

III. Ad curationem tertiæ ſpeciei fatetur *Cap.* 11. *& ſeqq.* adhibendas eſſe inunctiones mercuriales, cum topicis aliis medicamentis. Multa itaque præfatus de natura, temperatura & uſu Mercurii, tandem illitionis methodum explicat *Cap.* 19. Nempe 1. Jubet partes ante illitionem foveri calide decocto aromatico „ florum roriſmarini, chamæmeli, meliloti, fo„ liorumque lauri, ſtœchados, lavendulæ &c. „ 2. Unguentum adhiberi duos aut tres menſes „ ante confectum, ut ipſius argenti vivi mali„ tia aliquatenus corrigatur. 3. Vetat eo inun„ gi ventriculum, emunctoria, ſpinalem me„ dullam, atque articulos. 4. Cenſet ab illitio„ ne abſtinendum eſſe, ſi quod ſymptoma „ accidat, ut animi deliquium, vel alvi pro„ fluvium, ſed facta aliqua interpolatione, & „ natura confortata, ad linitionem redeundum „ eſſe. 5. Damnat quaſi infeſtiſſimum quorum„ dam Medicorum uſum, qui diebus illitionis „ jam fluxis catharticum ſolutivum ægrotis ex„ templo exhibebant; hinc enim, inquit Ille, „ materies morbi, quæ oris exſpuitione præſer„ tim evacuatur, pharmaco exhibito ad inte„ riora retrahitur. 6. Dicit præſtare a linitio„ nis initio ad finem uſque exſpuitionis, cala„ mum vel annulum auri vel argenti ipſum ægro„ tum inter dentes retinere, . . . ut exhalatio„ nes argenti vivi aliquatenus venenoſæ inter „ os minime retineantur, ſed foras evadant.

IV. Ait demum *Cap.* 23. ad curandam quartam morbi ſpeciem opus eſſe, poſt univerſaliora remedia, Mercurii „ unctionibus, ſuffitibus „ & vomitoriis; Unctionibus quidem fortiori„ bus, quæ plus argenti vivi contineant; Suffi„ tibus, qui cinnabarim, præcipitatumque Mer„ curium recipiant; Vomitoriis cum cataputia „ minore ad ℨ j. & pulvere Johannis de Vigo „ ſeu præcipitato rubro ad doſim gr. iv; vel „ cum Stibii ſeu antimonii optime præparati „ gr. iv. quod devoratum vomitionem & al„ vum ciendo miro modo prodeſſe dicit; ſed „ quo præſidio nonniſi in robuſtis habitudinibus, „ vel atrabilioſa pituitoſave temperatura uten„ dum eſſe cenſet.

Tandem poſtrema Operis Capita „ Antido„ tarium continent, in quo, ut ait Auctor, varia

(a) Locus ille ex Avicenna mendoſe adducitur.

„ ria medicamenta admodum huic morbo utilia
„ atque experta inſcribunt „.

Guillelmus Luſſon, Doctor Medicus Facultatis Pariſienſis.

Franciſcus Mombel, Pedemontanus.

„ Quæſtio Medica quodlibetaria agitanda
„ in Scholis medicis die Jovis 23. Novembris, D. Guillelmo Luſſon, moderatore prudentiſſimo. „ Eſtne Peſti
„ bolus armena remedium, lui venereæ
„ Hydrargyrum?

Concluditur affirmative: „ Eſt ergo Peſti bolus armena remedium, lui venerea hydrargyrum „.

„ Defendebat Lutetiæ Franciſcus Mombel, Pedemontanus. 1575.

Ambroſius Pareus, Lavallenſis Cenomanus, natus anno 1510. Chirurgiæ operam dedit Lutetiæ, artiſque tyrocinia poſuit in Noſocomio Pariſienſi. Inde ab anno 1536. caſtra ſequutus Chirurgiam rara felicitate & dexteritate mira exercuit. Nomen profeſſus eſt inter Chirurgos Barbitonſores Pariſienſes, de quibus vide quæ ſupra dicta ſunt, *Pag.* 726. ſed ad Chirurgos ſancti Coſmæ dicitur tranſiiſſe anno 1552. Chirurgus fuit Regum Galliarum, Henrici II. Caroli IX. & Henrici III.

Refertur a Mezerai, *Abrège Chronologique*, *ad ann.* 1560. Pareum veniſſe apud aliquos in ſuſpicionem veneni inſtillati in aurem Franciſci II, quæ fiſtuloſo ulcere male habebat, unde de medio ſublatus ille fuerit. Sed liquet ſuſpicionem & falſam & temerariam fuiſſe, quandoquidem Pareus Primarii Chirurgi munere functus eſt apud Carolum IX. & Hencum III. Franciſci II. fratres germanos.

Exſtant Parei Opera gallice primum edita *in fol.* Pariſiis anno 1575; latine deinde a Jacobo Guillelmeau reddita & ibidem typis mandata anno 1582. Quarta editione gallica, quæ prodiit anno 1585. Lutetiæ apud Gabrielem Buon, Libris continentur viginti octo, quorum decimus nonus, in quod agitur *de Lue Venerea*, complectitur Capita 40.

Ibi primum expoſita morbi natura & ætiologia Capitibus quinque, novem ſequentibus curationes generales ſingulatim explicat; *Primam*, quæ Guaiaci decocto; *Alteram*, quæ inunctionibus mercurialibus; *Tertiam*, quæ ceratis & emplaſtris; *Ultimam* demum, quæ ſuffumigiis obtinetur. Inde proponit ſequentibus Capitibus curationes particulares gonorrhœarum virulentarum; hyperſarcoſium ſive caruncularum, quæ in urethra excreſcunt; bubonum venereorum, exoſtoſium, herpetum, ſurditatis &c. quæ a latente ſeminio venereo induci ſolent.

Cetera non moror, quoniam vulgata; ſed omiſſum nolo jubere Pareum, *Cap.* 27. exſtirpandis carunculis adhiberi vel plumbeas virgulas limæ inſtar adeo aſperas, ut illarum ope carunculæ deradi; vel cannulas argenteas eo artificio fabrefactas, ut illarum ope carunculæ exſecari poſſint, qua utraque methodo affirmat curationes egregias a ſe perfectas fuiſſe. Sed ut exemplis vix credo, ſic neutram methodum approbo. Neque enim puto fiſtulam nerveam & exquiſiti ſenſus, qualis eſt urinaria, poſſe unquam iterato erodi, fodicari, diſcerpi ſine gravi & difficili membranæ ſuccingentis, vicinarumque partium inflammatione, quæ ſymptomatum Iliada advocatura eſt.

Videtur ergo multo conſultius ille dicere, ſaltem ex legibus curatoriæ methodi, quæ ætate ſua in honore erat, cum auctor eſt *ibidem*, ut exſtirpandæ carunculæ erodantur cathæreticis, iiſdem ſcilicet quæ a Lacuna proponi ſupra vidimus ad *annum* 1551, quæ neſcit ille a Lacuna propoſita fuiſſe, ſed quorum gloriam Chirurgis Monſpeſſulanis videtur tribuere.

Ceterum ultro fatetur ipſe Pareus, in Præfatione huic Libro præfixa, ſe non modo ſequutum eſſe methodum curatoriam luis venereæ jam ante propoſitam Theodorico de Hery, Chirurgo Pariſienſi, cujus doctrinam laudat, & de quo ſupra ad *annum* 1552, ſed reciſis tantum tautologii & ineptis ratiocinationibus, integrum fere illius Tractatum a ſe deſcriptum eſſe, ut a quo, ſi ab ullo unquam alio, morborum venereorum ætiologia & therapeia accuratiſſime expoſitæ fuiſſent.

Porro, quamquam Pareus Librum integrum a Theodorico de Hery mutuatus fuerit, inde tamen nulla cauſa eſt cur plagii accuſetur, cum factum ipſe ultro confiteatur. Utinam æque promptum foret illum culpa liberare, quod ſibi vindicaverit alienos labores, Libros edendo quaſi ſuos (*a*) *in quibus condendis juniorum Pariſienſium Medicorum induſtriam emendicabat & pretio redimebat*, ut Pareo ipſi, dum viveret; (*b*) exprobratum fuiſſe novimus, & ut abhinc a (*c*) Riolano, Guidone Patino, & (*d*) Van Horne memorari vulgatum eſt.

Falſus eſt Johannes Devaux, qui (*e*) ſcripſit Pareum deceſſiſſe die 25. Aprilis, anni 1592, cum

(*a*) Riolanus. *Anthropogr.* pag. 31.

(*b*) *Diſcours des Harquebouſades en forme d'Epitre, pour repondre a une certaine Apologie publiee par Ambroiſe Paré.*

(*c*) Ubi ſupra. (*d*) In Microtechne.

(*e*) In Indice funereo Chirurgorum Pariſienſium.

cum tamen conſtet ex Actis Eccleſiæ Sancti Andreæ ab Arcubus, ubi ſepultum fuit, Pareum extremum diem obiiſſe die Decembris anni 1590, ac proinde ætatis anno 80.

Vuillelmus Clovves, *Londonienſis* ſive Londinenſis, natus anno 1544. Chirurgus regius apud Angelos, ſcripſit anglice anno 1575, & omnium Anglorum, quos noverim, primum Tractatum de lue venerea, quem primum edidit cum hac Inſcriptione.

„ A nevv and approved Treatiſe concer-
„ ning the cure of the French Pockes
„ by the Unction. Vvhereunto is alſo
„ adjoyned a right learned Vvorck touc-
„ hing the outvvard affectes of the body,
„ vvritten by the learned Phyſition and
„ Chirurgion Fernelius. Vvith a com-
„ poſition of a moſte precious Vvater
„ for the preſervation of mans body for
„ invvard and autvvarde diſeaſes, Devi-
„ ſed, Practiſed and Publiſhed by Vvil-
„ liam Clovves, Chirurgion of London.
„ London. printed 1575. in 8.

Hoc eſt.

„ Novus & approbatus Tractatus de Cura-
„ tione Luis Gallicæ ope inunctionum:
„ Cui etiam adjungitur Opus doctiſſimum
„ (*a*) de affectionibus externis corporis,
„ ſcriptum ab erudito Phyſico & Chirur-
„ go Fernelio: Proponitur ſimul (*b*)
„ Compoſitio aquæ valde pretioſæ ad
„ avertendos ab humano corpore inter-
„ nos, externoſque morbos, excogitata,
„ experta, & devulgata a Vvillelmo
„ Clovves, Chirurgo Londinenſi.

Prodiit iterum Liber idem anno 1585, ſed inſcriptione in ſequentem mutata.

„ A briefe and neceſſarie Treatiſe tou-
„ ching the cure of the diſcaſe caled
„ Gallicus, or Lues venerea, by unctions
„ and other approved vvaies of curing:
„ nevvlie corrected and augmented by
„ Vvilliam Clovves of London, Maiſter
„ in Chrirgerie. London, printed for
„ Thomas Cadman, 1585, in 4.

Hoc eſt.

„ Brevis & neceſſarius Tractatus de Cu-
„ ratione Morbi, qui vocatur Morbus
„ Gallicus, ſive Luis venerea, ope inun-
„ ctionum & aliarum probatarum me-
„ dendi methodorum, nuper emendatus
„ & auctus a Villelmo Clovves, Londi-
„ nenſi, Magiſtro Chirurgo.

Liber idem auctior & emendatior Londini tertium excuſus fuit anno 1596, quam editionem ſæpius iteratam fuiſſe liquet ex titulo ſequentis editionis, quæ Londini emiſſa eſt anno 1637, & quæ *Tertia* dicitur, ſi numeretur ab editione illa anni 1596, nam ſi ſecus quinta foret.

„ A briefe and neceſſary Treatiſo touching
„ the cure of the Diſeaſe novv uſually
„ called Lues venerea, by unctions and
„ other opproved vvayes of curing, nev-
„ vly corrected and augmented in the
„ year of our Lord 1596, By Vvilliam
„ Clovves one of her Majeſte Chirur-
„ gions. The Third Edition. London,
„ printed by M. Davvion, 1637, in 4.

Hoc eſt.

„ Brevis & neceſſarius Tractatus de Cura-
„ tione Morbi, qui nuper vulgo appella-
„ tur Lues Venerea, ope inunctio-
„ num & aliarum probatarum medendi
„ methodorum, recens emendatus &
„ auctus anno Domini noſtri 1596, a
„ Vvillelmo Clovves, e Chirurgis regiis,
„ Tertia Editio.

Tractatus ille in hac tertia editione abſolvitur *Capitibus XIII*, In quibus Auctor diſſerit de origine, contagione, ſigniſque luis venereæ, ſed paucis; multo fuſius vero de curatione, quam ait obtineri poſſe via quadruplici, 1. Suffumigiis: 2. Unctionibus mercurialibus: 3. Decoctis ſudorificis: 4. Præparatis mercurialibus interne exhibitis, inter quæ laudat Turpethum minerale, & Mercurium quemdam, quem *diaphoreticum* dicit, & cujus proceſſum ipſe refert; ſed in quo videtur ille merito culpandus, quod certiori & efficaciori illitionum mercurialium, minus certam & minus efficacem præparatorum mercurialium methodum anteponat.

Porro notatu dignum videtur, vel ideo quod rarum & inſolens, hunc Chirurgum ægrotantibus auctorem eſſe, imo vero inculcare in ſingulis fere Tractatus Capitibus, ut peritos Medicos de Morbis venereis conſulant, ſi quis nodus inciderit difficilior, quam modeſtiam in plerique Chirurgis nunc merito requiras.

Georgius Baker, Chirurgus Anglus, ſcripſit anglice perbrevem Diſſertationem de Hydrargyro, quæ octo paginis conſtat, cujus titulus eſt.

„ The nature & propreties of quick ſil-
„ ver, hoc eſt, Natura & proprietates
„ Argenti vivi,

& quæ proſtat in omnibus editionibus Tsactatus *de Morbo Gallico* a Vvillelmo Clovves ſcripti, de quo modo.

Stephanus Manialdus, Burdigalenſis, Doctor Medicus, gallicum fecit Tractatum Ronde-

(*a*) Nempe Liber VII. Pathologiæ Fernelii, qui inſcribitur *de externis corporis affectibus*.
(*b*) Hæc circulatorias artes nimium ſapiunt, & idcirco in ſequentibus ſuppreſſa fuiſſe videntur.

deletii *de morbo Gallico* ac Burhig alæ edidit apud Simoneum Millangium, anno 1576 in 8.

Laurentius Joubertus, Valentinus apud Delphinates, natus die 16. Decembris annis 1529, ut ipſe teſtatur *Liv. 4. des Erreurs populaires, Cap. 8.* & non 1539, ut per errorem dicitur (*a*) a Petro Caſtellano, inter Philiatros nomen dedit in Monſpeſſulana Academia anno 1550, & Guillelmum Rondeletium Magiſtrum habuit. Ad Doctoris gradum evectus eſt anno 1558, docendi munus ibidem adiit circa annum 1559, & Cancellarius poſt obitum Antonii Saportæ electus eſt anno 1574. Obiit anno 1582. ætatis 53. Lumbariis, non quidem Convenarum, ut (*b*) vulgo dicitur, quæ *Lombez*, ſed Albigenſium, quæ *Lombers* appellantur, qua de re vide Petrum Borellum, *Antiquitez de la Ville de Caſtres, Liv. 2. Chap. 21.* De eo multa in Hiſtoria Facultatis Medicæ Monſpeſſulanæ.

Circiter anno 1577. „ (*c*) in Schola Monſpellienſi publice dictavit magno cum Medicinæ ſtudioſorum applauſu Tractatum de Variola magna ſive Graſſa Gallis dicta, „ qui anno 1581. a Marco de la Croix, Seguſiano, Doctore Medico Monſpelienſi & Jouberti diſcipulo tranſmiſſus eſt ad Stephanum Michaelem, Typographum Lugdunenſem, & ab illo Typographo inſertus *Pag. 223. Tom. II.* Operum Jouberti, que edidit in *fol.* anno 1582.

Hoc Opus imperfectum eſt, deeſtque Liber ſecundus *de curatione Variolæ magnæ*. Liber qui ſupereſt, *Capita ſex* complectitur, quibus de nomine, cauſis, contagione & ſignis luis venereæ tam vulgaria ac ſtylo tam vulgari exponuntur, ut Liber ille Jouberti nomine parum dignus eſſe videtur.

I. Aſſerit, „ Cap. 3. luem hanc ex India primum ad nos veniſſe, Luſitanis, qui illuc patrum noſtrorum memoria primi navigarunt, communicatam. Sed fallitur, dum Luſitanis acceptum refert, quod Hiſpanos vere pertinet.

II. Gravius *ibidem* hallucinatur, dum putat luem veneream ſobolem eſſe „ Variolæ parvæ (variolarum) quæ apud Indos in cœlo fervidiore ſævior ſit noſtra vulgari, unde cum Luſitani forte ab Indicis mulieribus eo morbo nuper defunctis vel mox ægrotaturis non abſtinuiſſent, graviſſimum malum iſtud reportarunt. Contra enim liquet certiſſimis teſtimoniis ab Europæis variolas in Indiam utramque invectas fuiſſe, ubi prius ignorabantur.

III. Rectius videtur ſentire, dum „ ibidem præſagit Variolam hanc magnam ſeu groſſam (ut loquuntur Galli) ab Indis acceptam, finem aliquando habituram eſſe, Deo volente etſi contradicat Fernelius, quum per varia corpora tranſitu facto exoticus affectus jam multo mitior evaſerit, ut tandem inclinans & conſeneſcens ſimplicis ſcabiei (quæ ſimiliter eſt contagioſa) ſpeciem ſit adepturus; quæ eadem totidem fere verbis jam ante dixerat, De Erroribus popularibus Lib. 2. Cap 12.

Julianus Palmarius, Conſtantienſis Normanus, diſcipulus Johannis Fernelii, quocum ſe decennium familiariſſime vixiſſe (*d*) teſtatur, Doctor Medicus Facultatis tum Cadomenſis, tum Pariſienſis. Obiit (*e*) Cadomi anno 1588, natus annos 68.

Scripſit *ad ampliſſimum Senatum Pariſienſem Libros ſeptem de Morbis contagioſis*, non ſine ingenii & doctrinæ laude, quorum Primo & Secundo *de Lue venerea*; Tertio, *de Hydrargyro*; Quarto, *de Elephantiaſi*; Quinto, *de Hydrophobia*; Sexto, Septimoque, *de Febre peſtilenti*; & qui primum editi ſunt Lutetiæ apud Dionyſium du Val, anno 1578. in 4.

In duobus illis Libris, quibus agitur de lue venerea, multa exſtant egregia de natura, cauſa, origine morbi, methodiſque curatoriis, 1. Uſu Guaiaci, Salſæ parillæ, Chinæ; 2. Suffumigiis; 3. Inunctionibus, & 4. Præparatis mercurialibus, quæ ipſe vel invitus cogitur laudare. Nam ceteroqui Fernelii Præceptoris ſui veſtigiis inſiſtens in eo fere totus eſt, ut elevet Mercurii & mercurialium utilitatem, quorum uſum *crudelem* (*f*) *periculoſum ac nihilominus inconſtantem & prorſus incertum* eſſe ait, cum e contra curatio luis venereæ, quæ per Guaiacum & Alexipharmacum fit, (*g*) *certiſſima, tutiſſima ac facillima ſit*. Alexipharmacum autem ſive Amuletum vocat Opiatam quamdam, quam ipſe concinnabat ex famoſa utraque Fernelii Opiata, *majore* nempe & *minore*, quorum ope Fernelius ab hydrargyri uſu alieniſſimus olim auſus eſt præfatam luis venereæ curationem polliceri ſine Mercurio, ſed quarum inefficacia jam pridem ita explorata fuit ut dudum a nemine adhibeantur.

Videtur quidem paulo rectius ſentire de Mercurii uſu „ Lib. de Hydrargyro, Cap. 7. & „ ul-

(*a*) In Vitis Illuſtr. Medicorum.
(*b*) Teiſſier, *Eloges de Hommes Scavans*.
(*c*) In Epiſtola nuncupatotia Marci de la Croix.
(*d*) In Præfat. præfixa libris *de lue venerea*.
(*e*) Huet. *Origines de la Ville de Caen*, *Chap.* 24.
(*f*) Lib. 2. *De lue venerea* Cap. 4. (*g*) Ibidem.

„ ultimo, ubi proponit, novam ac ſecuram luis „ venereæ per hydrargyrum & alexipharmacum „ curationem. At vero ſuæ opinionis nimium „ retinens hoc ipſum Caput concludit „ aſſerendo curationem, quæ pur Guaiacum & „ amuletum fit, breviorem, tutiorem ac faciliorem „ exiſtere; quæ vero per argentum vivum, „ longiorem, periculoſiorem & difficiliorem; „ ideoque conſultius ſemper eſſe, ſi per „ ægri facultates licuerit, illo potius quam „ hoc modo curari.

In hoc tamen Palmarium laude dignum cenſemus, quod ingenue & vere proponat, quæcunque ad luis venereæ curationem efficaciſſima credit. Sane ipſe ſancte omnibus pollicetur in Præfatione „ nullum a ſe remedium adſcribi „ ac commendari, cujus ipſe ante annos viginti „ in ægris multis periculum non fecerit; „ nihilque ſe polliceri, quod re & eventis non „ comprobetur, ſi quis deſcripta remedia laborantium „ corporum naturis prudenter accommodet.

Id adnotatione dignum videtur, nempe juxta Palmarium, I. Inunctiones mercuriales (*a*) „ duobus tribuſve diluculis repetendas eſſe, „ deinde quatriduum ſaltem ab inunctione ſuperſedendum, „ ne ea quotidie mane repetita, „ maxima humorum fuſio ac partium colliquatio „ ſequatur, quæ ſputationem aut alvi „ tormina non facile cohibenda, forte etiam repentinam mortem accerſat.

„ II. In ipſo vero tridui vel quatridui intervallo „ convenire alternis diluculis ſimplici decocto „ Guaiaci ſudores ciere; alternis alio „ decocto purgatorio alvum ducere, ut quidquid „ hydrargyroſis reſolverit, vel in ſudores „ digeratur, vel in alvum id depulſum expurgetur. „ III. Qui facile in ſputationem prolapſuri putantur, „ per biduum tantum inungendos eſſe; „ dein facto quatridui intervallo ad unctionem „ remitti debere, ne continuata unctione in moleſtiſſimam „ illam ſputationem præcipites ruant.

„ IV. Itaque eo modo inunctionem, ſudorum „ profuſionem, & purgationem per alvum „ viciſſim iteratas continuandas eſſe, dum morbus „ radicitus abactus ſit.

Thomas Jordanus, a Clauſoburgo in Tranſylvania, (*b*) „ plurimas Gallicæ & Italiæ academias „ adiit: Lutetiæ, Goupylum & Duretum „ audivit; in Monteſpeſſulano, Rondeletii „ primum, poſtea etiam Jouberti domeſtica „ uſus eſt familiaritate; Patavii, Trincavellum „ illum magnum, Bellocatum, atque „ Capivaccium præceptores habuit; Bononiæ, „ præter Francancianum, etiam Cardanum ad„ mirandum; Piſis, Vidum Vidium; Romæ, „ Bartholomæum Euſtachium docentes audivit; „ ægris autem inviſendis Hippolyto Salviano „ & Alexandro Petronio aſſeclam ſe præbuit. „ Poſt tot exantlatos labores in Moraviam regreſſus, Provinciæ Archiater conſtitutus fuit.

Brunnæ, quæ primaria eſt inter urbes Moraviæ & ubi Jordanus domicilium habebat, (*c*) „ lues miſeranda coorta eſt anno 1577, quæ „ licet paucos jugulaverit, . . . inſolita tamen „ facie, horrendis ſymptomatis, intra duorum, „ triumve menſium ſpatium, ad octoginta oppidanorum „ corripuit, & ſuburbanorum ſupra „ centum: Tria ſunt juxta urbis Brunnæ pomœria „ publica balnea, in quæ ſordium corporis „ extergendarum, & cute ſcalpello conciſa „ ſanguinis per cucurbitulas extrahendi „ gratia certis diebus Cives confluere ſolebant „ . . . (*d*) Ab uno horumce balneorum „ virus omne promanavit. Nam Brunnæ „ ipſo die, Luciæ feſto (*nempe die* 13. *Decembris*) „ anni 1577, quicunque hypocauſtum „ ſive Laconicum ingreſſi ſunt, & cutem „ ſcapello adacto, appoſitiſque cucurbitis perforarunt, „ omnes illico correpti putantur. „ Per aliquot dies pigri, ad ſolita munia inertes, „ triſtes conſpiciebantur: Deinde pleraque „ veſtigia cucubitularum inflammata, ſuppurata, „ exulcerata ſunt, ac in nonnullis univerſum „ corpus porrigine, ſcabie, puſtulis, „ callis conſperſum fuit.

Abſceſſibus illis, puſtuliſque non ſine labore ſummo deterſis & cicatrice obductis novum ſucceſſit ſymptoma, nempe dolor pungitivus atrox, quo totius corporis membra jugiter convellebantur, nocte potiſſimum.

Sic ergo morbus ille cum lue venerea communia multa habuit, „ dolores capitis, ſcapularum, „ artuum; tergoris totius ulcera fœda, „ puſtulas, callos, gummata: ſed alopecia, ſeminis „ profluvium, bubones venerei, carioſa „ præputii ulcuſcula, quibus ſolis proditur lues „ indica, hic minime conſpecta fuere. „ Fatetur tamen Jordanus ipſe, in appendice, quæ proſtat in altera Libri ſui editione annni 1583. mulierem quamdam „ balneum ingreſſam paulo „ poſt puſtulis cutem univerſam, præſertim locos „ muliebres defœdatos animadvertiſſe, „ hujuſque mulieris maritum ſibi „ oſtendiſſe „ puſtulam amplam, fœdam, ad radicem colis, „ circa περίναιον ſeu ῥαφὴν, lineam medium „ ſcrotum interſecantem, quo loci ſcotum „ (honos ſit caſtis auribus) in actu venereo cunnum at-

(*a*) Lib. De *hidrargyro*. Cap. 7 (*b*) Jordanus ipſe, in *Epiſtola nuncupatoria Libri ſui*. (*c*) Jordanus, *Pag.* 17. & *ſeqq.* Tractatus, *Edit.* 2. (*d*) Vide ſimiles hiſtorias infra ad annum 1628. ubi *de Gregorio Horſtio*.

„ attigerat, *quamquam ille* toto reliquo corpo-„ re expers eſſet omnis inquinamenti, „ unde liquet utrique conjugi genitalia ulceribus carioſis, vulgo *chancres*, eroſa & exulcerata fuiſſe.

Remedia vulgaria incaſſum adhibita fuere omnia, neque morbus ullis ſuperatus eſt, niſi ſuffumigiis ex cinabrio, Turpetho minerali, aut decocto ligni Guaiacini.

Hoc novum morbi genus accurate deſcripſit Thomas Jordanus in Diatriba, quam Julio Alexandrino, Medico Tridentino, inſcripſit, & quam publici juris fecit anno 1577. in 8. Francofurti, ſub hoc titulo.

Brunno-Gallicus, ſeu luis novæ in Moravia exortæ deſcriptio.

& quæ iterum ibidem prodiit anno 1583. cum auctario.

In illa contendit Jordanus hoc malum Brunnæ exortum cum lue venerea in multis conſenſiſſe, unde illi viſum fuit Morbum illum appellare voce hybrida ſive compoſita *Brunno-Gallicum*, ab eadem tamen revera diverſum fuiſſe; ſed e ſubjecto putri ſine cauſa alia prævia vi balnei emerſiſſe.

Rectius videtur ſentire Crato a Craffheim, Medicus Cæſareus, qui in Epiſtola ad Jordanum ſcripta anno 1580. contagium ſcalpello balneatoris infecto communicatum fuiſſe concludit ex eo,, quod non alii, quam ii, quibus per cucur-„ bitulas ſanguis eſt detractus, infecti ſunt, & „ quod malum in eo loco, ubi cutis vulnerata „ & cucurbita affixa fuerat, cœpit: „ Affertque in opinionis confirmationem exemplum venatorum Hiſpanorum, „ qui ſagittas ſucco Na-„ pelli ſeu Ellebori albi inficiunt, & feras, „ maxime autem cervos, vel levi vulnere atta-„ ctos derepente interimunt.

Sed hæc Lectorum judicio facile permitto, dummodo mecum fateantur Brunnenſem morbum undecunque irrepſerit, de quo non ſatis liquet vel luem veneream ipſiſſimam fuiſſe, vel a lue venerea parum abluſiſſe, quod videtur colligi non modo ex natura ſymptomatum, ſed quod urgentius eſt, ex virtute remediorum quibus malum ceſſit, & quæ eadem adverſus luem veneream ſpecialiter valent: qua de cauſa viſum eſt Librum Thomæ Jordani inter cetera Opera de lue venerea ſcripta ordine recenſere. Sed de his fuſius *infra ad annum* 1628. ubi de Gregorio Horſtio.

Victor Giſelinus, (*a*) *Sandfurtæ natus*, *qui pagus Oſtendæ proximus*, *anno* 1543. non vero 1549. ut aiunt (*b*) Mercklinus, & (*c*) Mangetus. Lovanii & Pariſiis Medicinæ ſtuduit, ac (*d*) *Dolæ apud Sequanos Doctores titulum cepit*, *Juſto Lipſio amicum publice laudante. Bergis ſancti Vuinoci annos plures vixit & Medicinam factitavit. Obiit anno* 1591. non vero 1580. ut a Mercklino & Mangeto dicitur.

Epiſtola de Hydrargyri uſu ad Martinum Everartum, (*e*) *Brugenſem Medicum & Mathematicum.*

Exſtat illa Epiſtola cum Libro Johannis Fernelii *De lue venerea* a Giſelino primum edito *Antverpiæ* apud Chriſtophorum Plantinum, 1579. in 8.

Petrus Paulus Pereda, Valentinus Setabenſis, hoc eſt, ex Civitate quæ nunc *Xativa* appellatur in regno Valentiæ, Medicinæ Doctor & Profeſſor apud Valentinos, Scholia ſcripſit in ſingula Capita *Praxeos medicæ*, ſive *methodi medendi* Michaelis Johannis Paſchalis, de quo *ſupra ad annum* 1555. quæ cum illa Praxi typis excuſa ſunt Barcinone in 8. anno 1579.

In Scholiis ad *Caput I.* quod inſcribitur *de Morbo Gallico*, 1. Conſentit Pereda cum Paſchali de novitate luis venereæ, & cum illa aſſeverat affirmatiſſime hunc morbum „ antiquis „ Medicis ignotum, noſtris temporibus Dei be-„ neficio, ut effrænem hominum libidinem re-„ primeret, apparuiſſe.

2. Caſtigat Franciſcum Valleſium, quod „ hunc „ morbum Veteribus cognitum fuiſſe (*f*) con-„ firmaverit ex Hippocrate, quem *credit* 3. *Epi-„ dem. Sect.* 3. *Senten.* 4. morbos recenſuiſſe, „ quos in Morbo Gallico in dies experimur, „ ulcera ſordida, capitis & menti glabritiem „ ſine febre & cum exulceratione pudendorum „ & faucium, oſſa etiam exciſa & nudata: „ *Aitque* mirandum eſſe de tanto Viro hacte-„ nus non animadvertiſſe in morbo tam popula-„ ri rem aliquam novam Veteribus incognitam, „ quam poterat ex contagione, cauſis & cura-„ tione colligere.

3. Laudat remedia ex Guaiaco, radice Chinæ, Sarſa-parilla, &c. a Paſchali propoſita, ſed „ ſi morbus fuerit antiquus & curatu difficilis, „ *cenſet* deveniendum eſſe ad unctiones ex Mer-„ Mercurio ſeu argento vivo præparato.

4. Deſcribit „ unguentum, quod expertiſſimum „ eſſe affirmat ad defluvium pilorum, & quo, „ ſi uta-

(*a*) Valerius Andreas, *in Bibliotheca Belgica.*
(*b*) In Lindenio renovato.
(*c*) In Bibliotheca Medica.
(*d*) Valerius Andreas, ubi *ſupra.*
(*e*) Idem, *Ibid.*
(*f*) In Comment. 1. in Lib. 4. Epidemiorum.

„ ſi utaris, prohibebis ne pili decidant & ex-
„ ciſi renaſcentur: Hoc autem eſt unguentum
„ ex Mercurio paratum, quo humeri articulos,
„ vertebras colli, & retro aures inungere debes,
„ quoad in ore jam incipiant ulcera apparere.

5. Damnat uſum internum pulveris rubei Johannis de Vigo, ſive præcipitati rubri, etiam methodo Matthioli correcti cum aqua plantaginis vel ſolani, „ quia, *inquit Ille*, exſiccat „ partes principales, & dyſenteriam ſæpiſſime „ inducit.

6. Proponit ſed non approbat uſum ſuffitionum *ex cinnabrio*, *vulgo* vemillon; fatetur enim ſe „ eo medicamento ob vehementiam non uti, „ *additque*, ſi in uſum adhibeatur, cavendum „ eſſe, ne inſpiretur vapor, quia eſt infeſtiſſi- „ mus thoraci & nervis.

Gualtherus Bruele, alias *Brant*, ut ſe vocat ipſe in præfatione Libro ſequenti præfixa, in qua ſe *Doctorem Medicinæ*, *Matheſeoſque ſtudioſum* profitetur.

Scripſit

Praxim Medicam, Theoricam & Empiricam familiariſſimam, in qua pulcherrima, dilucidiſſimaque ratione Morborum internorum cognitio, eorumdemque curatio traditur. Antverpiæ, ex officina *Chriſtophori Plantini*, MDLXXIX. *in fol.*

Agitur in hoc Opere de cunctis fere corporis affectionibus, ſed de ſingulis breviſſime & paginis tantum quatuor; quarum *prima* de Morbi Theoria; *ſecunda & tertia*, de Therapeia in tabulam redacta; *quarta* demum de *Theoricis Empiricis medicamentis nobilibus*, quæ Gualtherius Bruele in ſingulis morbis *a ſe experta eſſe* affirmat.

Hac eadem methodo de lue venerea ſuo loco diſſeritur: Scilicet 1. *Pag.* 177. exponitur *Methodus pro cognitione luis venereæ inſerviens*, ſed in qua nihil proponitur, quod vulgatum non ſit: 2. *Pagg.* 177. & 179. exhibetur Tabula ſive *Methodus pro curatione luis venereæ inſerviens*, quam curationem Gualtherus Bruele „ perfici „ *ait* victus ratione; præparantibus, vacuanti- „ bus, diſſipantibus, expellentibuſque contagio- „ nis ſeminaria, labemque mali; denique robo- „ rantibus. „ Laudat autem inter diſſipantia & „ expellentia medicamina, „ Decocta ſudorifi- „ ca ex Guaiaco, radicibus Cynæ, Sarſæ-paril- „ læ, Apios; aquam theriacalem; unguentum „ cum Mercurio; ſuffitus e cinnabrio cum mul- „ tis aliis ſpeciebus aromatum & gummatum: 3. *Pag.* 180. adjiciuntur „ Theorica & Empi- „ rica medicamenta nobilia in lue venerea ſæ- „ pius cum ſumma ſalute plurimorum ægroto- „ rum a Gualthero Bruele experta.

Mitto multam & inconditam farraginem remediorum, quæ ab Auctore laudantur, ſed quæ ad methodicam curationem pertinent „ parum vel nihil pollent. Abunde eſt, ſi paucis annotaverim.

I. Ad curationem „ luis venereæ, quæ non ita „ pridem hominem invaſerit, *proponi*, præmiſ- „ ſa prius venæ ſectione & purgatione, balnea „ humida & ſicca, cum decocto radicum fœni- „ culi, enulæ campanæ, lentium, uvarum paſ- „ ſarum, ficuum, cujus unciis quatuor addun- „ tur Theriacæ aut Mithridati ℈ ij.

„ II. Si vero ea ratio medendi nihil profi- „ ciat, (ut ſane nunquam profecit). „ ſan- „ guinis miſſione facta ad decoctum ligni Gua- „ iaci, aut Salſæ-parillæ, aut radicum Cynæ „ Apioſve tranſeundum eſſe, ubi corpus purga- „ tum fuerit.

„ III. Quod ſi propter negotia aut egeſtatem „ non admittatur uſus decocti, ejus loco inun- „ ctiones mercuriales adhiberi poſſe feliciſſimo „ etiam cum ſucceſſu.

„ IV. Idem malum aliquando ſuffumigiis oppu- „ gnari, idque fieri in debilibus, alternis die- „ bus vel quarto quoque die.

„ V. Hoc tamen medicamenti genus num- „ quam admittendum eſſe, niſi prædicta fruſtra „ fuerint in uſum advocata.

„ VI. In brachiis tamen & cruribus id tu- „ tiſſime fieri poſſe, ſi dolores, ulcera, aut „ gummata Morbi Gallici adſint.

Palam eſt nihil in his tanti fuiſſe, quod Auctori locum potuiſſet impetrare in hoc Scriptorum Aphrodiſiacorum Elencho, maxime cum Medicinæ Corpus ſcripſerit, in quo de lue venerea paucis tantum & obiter diſſerit, nullum vero ſpecialem Tractatum de Morbis venereis ediderit, qui ad propoſitum noſtrum vere attingat. Sed meriti pondus habuere, quæ in præfatione Libro præmiſſa, & ad *Henricum*, *Comitem Huntintonienſem* ſcripta narrat ille de Aurora quadam boreali.

„ Recentem, *inquit*, qui adhuc habent me- „ moriam ignitarum impreſſionum, quæ in æ- „ there Septemtrionali apparuere anno Domini „ 1575. circa nonam horam noctis pridie Divi „ Michaelis multos eſſe ſcio ubique locorum. „ Rogat a me muliercula, ubi jam dies aliquot „ elapſi eſſent, primo ante prædicta vidiſſem lu- „ mina, ultimo quidnam de facibus illis cœle- „ ſtibus ſentirem. Inquam ego me & magna „ quidem cum admiratione vidiſſe prædicta „ meteora, naturalem autem cauſam me nul- „ lam poſſe augurari, quæ rationi ſatis eſſet „ conſona horum luminum. Hoc interim addi- „ di hanc, nimirum quam dicam, cauſam non „ omnino videri alienam a ratione. Poteſt fie- „ ri, inquam ego, ut hujuſmodi faces excita- „ tæ fuerint ratione magnæ alicujus tempeſta- „ tis tunc temporis ſub terra exiſtentis; radii equi-

„ equidem ſolares in denſam concretamque nu-
„ bium molem ſub terra collectam, quaſi in
„ corpus ſolidum incidentes, forte ad ſuperio-
„ ra tantiſper reflectebantur, donec alteri ali-
„ cui occurrebant corpori ſolido, cumque eo-
„ dem tempore nubium quoque denſiſſima mo-
„ les ſupra terram verſus Septentrionem diver-
„ ſis concitaretur motibus, poteſt fieri, inquam,
„ ut radii ſolares in illis nubibus ſupra terram
„ in ea orbis parte reciperentur, dictaſque ex-
„ citarint faces, haud aliter atque ſpeculo ra-
„ dii ſolares a quovis homine in hoc aut illud
„ objectum traſmitti ſubinde ſolent, quo radii
„ ſolares per ſe tunc temporis nullo modo per-
„ venire poſſunt.

Hactenus ille, qui cauſam phyſicam phænomeni, quod inſtar portenti erat, pro modulo ſuo commentus fuerat, nec ita abſurdam, quin a non nemine hac ætate noſtra renovatam eſſe meminerim, ad idem meteorum explicandum. Sed capti fruſtra conatus: Manebat ea gloria Virum egregie doctum Johann. Jacobum de Mairan, e regia Scientiarum Academia, qui in Libro pereruditio, quem Gallice inſcripſit *Traité phyſique & hiſtorique de l'Aurore Boreale*, omnia quæ ad hoc argumentum pertinent, diligenter perſcrutatus eſt, & occultas illius phænomeni cauſas primus in lucem protulit, quas *Natura* prius *ſacro tegebat involucro*.

Ceterum omiſſum nolo ab Auctore illo, ut qui omnia Hiſtoricorum loca excuſſerit, mentionem diſerte fieri *Pagin.* 186. *& ſeqq.* non modo Auroræ illius borealis, de qua quæſtio eſt, quæ anno 1575. *pridie Divi Michaelis*, hoc eſt, die 28. menſis Septembris in Septemtrione viſa eſt, ſed etiam accuratam illius deſcriptionem attuliſſe, quam mutuatus eſt ex Cornelii Gemmæ *Tractatu de prodigioſa ſpecie, naturaque Cometæ* &c. Antverpiæ *apud Chriſtophorum Plantinum* edito anno 1578. in 18.

Johannes Schenckius, a Graffenberg, hoc eſt, ut opinor, ex loco quodam *Graffenberg* dicto, quem a Friburgo Briſgavorum non longe abeſſe puto, natus (*a*) anno 1530, & Doctoratus gradum Tubingæ adeptus anno 1554, medicinam feliciſſime exercuit Friburgi in Briſgavia, ubi mortuus eſt anno 1598. ætatis 68, relicto filio Johanne Georgio Schenckio, *Bibliothecæ Medicæ* Auctore.

Obſervationum Medicarum & Chirurgicarum, rararum, novarum, admirabilium & monſtruoſarum libri 7. ab Auctore conſcripti circa annum 1580, & paulo poſt Friburgi Briſgoviæ ab ipſo editi *in* 8. anno 1594. ad annum 1599; *Tomi* 7.; poſt ejus mortem denuo excuſi ſunt Francofurti anno 1600. ſtudio Johannis Georgii Schenckii ejus filii.

In hoc Opere ſive in hac Obſervationum Collectione, Libro 7., *quo agitur de febribus, morbis epidemicis, peſtilentibus & contagioſis*, Schenckius exſcripſit ex variis Auctoribus, quos appoſito nomine laudat, Obſervationes triginta ſex *de morbo Gallico*, quarum multæ quidem utiles & indubiæ ſunt; nonnullæ vero pejoris notæ, & quæ merito dubiæ, imo falſæ videntur.

Johannes Vvierus, Gravienſis in Ducatu Brabantiæ, natus anno 1515, literis humanioribus ſtuduit in Germania, ubi (*b*) *pervenit in notitia Henrici Cornelii Agrippæ*, (*c*) *quem præceptorem & herum ſuum venerandum* ipſe vocat.

(*d*) *E Germania egreſſus Lutetiam venit, ubi Medicinæ ſtudio operam dedit*, aliquandiu, ac Aureliæ Doctoris nomen & honores in eadem facultate aſſecutus eſt anno 1534.

(*e*) *Deinde peregrinatione ſuſcepta, in Africam & in Cretam trajecit unde ad ſuos reverſus a Guillelmo Cliviæ Duce invitatus eſt* anno 1550, *ut a cura corporis ac valetudinis ſibi eſſet*, quod officium cum triginta & octo quaſi annis fideliter obiiſſet, deceſſit (*f*) anno 1588; non vero 1570, ut ajunt (*g*) Mercklinus & (*h*) Mangetus, ac proinde anno ætatis 73.

(*i*) *Vidit Vvierus* non ſine dolore *multos Chriſtiani vulgi, præſertim vetulas, ob veneficii*, vel magiæ, *ſuſpicionem in carceres compingi, quæſtionibus ſubjici, flammis exuri*; unde anſam arripuit ſcribendi Libros ſuos *de Præſtigiis & de Pſeudo-Monarchia Dæmonum*, quibus probandum aggreditur homines iſtiuſmodi, etiam dum culpam palam confitentur, nullo tamen crimine adſtringi, ſed depravatæ phantaſiæ errore duci, neque adeo illis pœnam ullam irrogan-

gan-

(*a*) Mercklinus in *Lindenio renovato*.
(*b*) Melchior Adamus, *De Vitis Germanor. Medicor.*
(*c*) Vvierus, *Lib.* 3. *De præſtigiis Dæmonum*, *Cap.* 22, *&* 38.
(*d*) Adamus, *ubi ſupra*. (*e*) Ibidem.
(*f*) Thuanus, *ad ann.* 1588.
(*g*) In Lindenio renovato.
(*h*) In Bibliotheca Medica.
(*i*) Melchior Adamus, in *Vita Vvieri*.

gandam, ſed potius medicinam adhibendam eſſe. (*a*) „ Etſi autem *ſuis ſcriptis* operam non „ luſit, cum ex Magiſtratibus non paucis eo „ nomine gratias ipſi egerint, quippe qui pru„ dentiores, cautioreſque *illis Libris* facti eſ„ ſent, non defuerunt tamen " a quibus peſſime ea propter audiret, quaſi conſcius magorum conſciorum patrocinium ſuſcepiſſet; ſed quam inique, quam temere in ſuſpicionem ideo adductus ſit, jam aperte liquet hac, qua vivimus, ætate, quo cordatus nemo eſt, qui Vvieri ſententiam non amplectatur.

Præter Opera alia non pauca ſcripſit Vvierus germanico idiomate ſequentem Tractatum.

Artzney-buch von etlichen biſanher unbekanntem und unbeſchrieben Kranckheyten. Franckfurth am Mayn, 1580. in 8.

Id eſt, *Liber Medicus de quibuſdam morbis hactenus incognitis & nondum deſcriptis.* Francofurti ad Mænum, 1580. in 8.

Agitur in illo Libro. I. *De Scorbuto*: II. *De Vahrenis, morbo Vveſtphalorum endemio & permoleſto*: III. *De morbo Gallico, & Hiſpanica ſerpigine*: IV. *De Pleuritide & Angina peſtilentialibus*: V. *De Tuſſi peſtilente, quæ per totam Europam graſſata eſt anno* 1580: VI. *De Sudore Anglico*: VII. *De Eryſipelate*: VIII. *De Colica iliaca, Nephritide, & Paſſione hyſterica.*

In Tractatu *de morbo Gallico* docet Auctor I. Morbum hunc, quem vocat *impudicæ & promiſcuæ veneris flagellum*, primum innotuiſſe anno 1494. cum Carolus VIII. Gallorum Rex, Neapoli potitus eſt.

II. Ortum habuiſſe „ a ſcorto quodam Valen„ tiano in Tarraconenſi Hiſpania, cujus no„ ctem Eques Hiſpanus Lepra infectus emit „ quinquaginta coronatis, unde infecta mere„ trix ultra quadringentos, quibus ſe utendam „ præbuit, pariter contaminavit, a quibus lues „ per totam Europam brevi diſſeminata eſt, quam eamdem hiſtoriam a Johanne Manardo narrari vidimus, & quam falſitatis ſupra arguimus, *lib.* 1. *cap.* 9.

III. Ad morbi curationem facere 1. Decoctum ligni Guajaci; 2. „ (*a*) Arboris cujuſdam viri„ bus excellentis, quæ paucis abhinc annis in„ notuit ex Florida delata, & quam Indi in„ digenæ *Pavame*, Hiſpani vero, Itali & Ger„ mani *Saſſafras* appellant; 3. Sarſæ-parillæ; „ quorum medicamentorum præparatio, deco„ ctio & exhibitio explicantur.

IV. „ Quod ſi tam altas radices morbus egeſ„ rit, ut per ſuperius deſcripta medicamenta „ cedere nolit, " tunc e re fore mercuriales inunctiones adhibere, quarum adminiſtratio deſcribitur.

V. „ Multos eſſe, qui ad profligandum mor„ bum Gallicum utuntur ſuffumigiis e cinabrio, „ quorum uſus eſt omnium præſtantiſſimus & „ incomparabilis, ſi quando laboratur defluvio „ capillorum, " ſed quæ tamen nunquam uſurpanda eſſe cenſet, *niſi in robuſtioribus.*

VI. Nonnullos „ ſolere quoque, præmiſſa pur„ gatione emplaſtra *mercurialia* applicare artu„ bus, præcipue iis qui nequeunt domi ſe con„ tinere, ſed neceſſe habent aut proficiſci pe„ regre, aut in publicum prodire.

VII. Auctoris tempore „ Mercurium præci„ pitatum rubrum, (*b*) qui a Paracelſiſtis no„ mine *Turpethi mineralis* fuit occultatus, in „ morbo Gallico ſæpius præberi pillularum for„ ma, uti ante pluſculos annos ſæpiſſime in „ Italia fieri ſolebat: Sed ſuccedere ad ejus „ uſum vehementem Diarrhœam, & etiam „ nonnunquam ſanguinis fluxum ſubſequi, quem „ excipit inſignis vomitus & ſudor.

VIII. Adhiberi quoque interdum „ validas „ pillulas *ex Mercurio* paratas, quas Barbaroſ„ ſa Turcici Imperatoris Archithalaſſus Regi „ Galliæ primus tranſmiſit, unde & nomen „ ſuum *Pillularum Barbaroſſæ* traxerunt ". Poſſunt autem ſequenti modo parari.

Recip. *Mercurii* ℥ iij.

Tere eumdem ſuper porphyriten cum ſucco limonum aut Arantiorum, donec Mercurius taliter fuerit extinctus, ut amplius internoſci non poſſit. *Deinde adde*

Rhabarbari & Agarici ana ℥ ij.

Myrrhæ & Maſtiches ana ℥ j.

Cinnamomi & Caryophyllorum ana ℈ j.

Omnia miſceantur & incorporentur in maſſam pillularem cum Terebinthina Veneta, e cujus ℥ j. formentur Pillulæ IX. Capiat principio Pillulas ij, dein ſed pro morbi conditione ℥ ß, tandem ℈ ij. habita ſemper patientis ratione.

Proſtant apud pleroſque Auctores Medicos ejuſdem ætatis formulæ aliæ non paucæ pillularum mercurialium Barbaroſſæ, quæ a Wieri formula parum abludunt.

„ IX. Hiſpanos milites in inferiorem Ger„ maniam cum aliis quoque multis & impro„ bandis novitatibus ultimo ſuo reditu intuliſ„ ſe

(*a*) Hic & in ſequentibus utor interpretatione latina Tractatus Vvieri, quæ Amſtelodami prodiit anno 1660, de qua *infra*.

(*b*) Hallucinatur Vvierus, neque enim Mercurius præcipitatus ruber *Turpethum minerale* dicitur, ſed flavus, ut cuivis notum eſt.

„ ſe inauditum & intolerandum malum, quod „ vocatur *Formica*, eſtque venenatus, malignus & contumax Herpes ſive Serpigo: „ Sumit autem initium a verendis, progreditur ab iis per univerſum corpus cum doloribus & intolerabili pruritu, unde fit ut ſatis „ apte poſſit nominari *Formica Gallica*. Præter „ interna remedia modo propoſita, valde prodeſt extrinſecus aqua plantaginis, cui in mortario adjungatur tantumdem æruginis & ſacchari, donec mordacitatem poſſideat exiguam. „ Vocatur hæc aqua a nonnullis *Aqua di Cazzo*, hoc eſt, *Aqua Mentulæ*.

Specialis ille Tractatus de morbo Gallico exſtat in appendice Diſſertationis Chirurgicæ *de lue venerea*, a Stephano Blancardo batavice ſcriptæ, quæ prodiit Lipſiæ anno 1699. germanice verſa, cum hac inſcriptione, *Chirurgiſche Abhandlung der ſo genandten Frantzoſen*, hoc eſt, *Diſſertatio Chirurgica de morbo dicto Gallico*.

Porro Liber ille Wieri *De morbis incognitis*, qui germanice ſcriptus erat, latine verſus fuit & excuſus cum hac inſcriptione, *Medicarum Obſervationum hactenus incognitarum libri 2*, ad calcem ceterorum Wieri Operum, quæ prodiere Amſtelodami in 4. anni 1660; unde liquet inter Scriptores de lue venerea Johannem Wierum merito recenſeri a (*a*) Melchiore Adamo, (*b*) Iſraele Spachio, & (*c*) Paſchale Gallo; Omitti vero minus recte a Simlero, Lindenio, Mercklino & Mangeto.

Johannes Crato a Krafftheim, Vratiſlavienſis Sileſius, (*d*) natus anno 1519, per ſexennium Vvittebergæ ſub Martino Luthero Theologiæ operam dedit, inde ad Medicinæ ſtudium converſus, Doctoris gradum Lipſiæ aſſecutus eſt. Poſtea in Italiam abiit, (*e*) ac in Medicinæ ſtudio tres annos 1547, 48 & 49 operam poſuit Patavii magiſtro Johanne Baptiſta Montano. Redux medicinam aliquandiu fecit cum laude Vratiſlaviæ & Auguſtæ Vindelicorum, unde Vindobonam Auſtriæ evocatus eſt. Fuit per annos 26 Archiatros trium Imperatorum, Ferdinandi I, Maximiliani II, cui facie ſimilis fuiſſe dicitur, & Rodulphi II. Obiit Vratiſlaviæ, quo ſeceſſerat, anno 1585, ætatis ſuæ 66 vel 67.

Præter Opera alia ſcripſerat brevem de lue venerea Tractatum pagellarum aliquot, qui poſt illius mortem in lucem prodiit cum inſcriptione ſequenti.

Johannis Cratonis a Krafftheim, Archiatri Cæſarei, De morbo Gallico Commentarius, nunc primum ſtudio & opera Laurentii Scholzii, Medici Uratiſlavienſis, in lucem editus. Francfurti, 1594. in 8.

Ex illo Libro poſſunt ſequentia colligi.

I. *Morbum iſtum*, cujus præcipua ſymptomata recenſet, „ primum ab Indis anno 1492. „ ortum eſſe.

„ II. Præmiſſa præparatione per alterantia & „ evacuantia, ſanari uſu ligni Guaiaci, “ cujus adminiſtrationem explicat, additis cautelis ad quas attendendum.

III. Ligni vices ſupplere „ Chinam radicem, „ ſimilem Acoro, quæ ex Libya affertur, quæ „ nullum propemodum habet ſaporem, quæ „ minus calefacit quam lignum, quæ movet „ ſudores & pingues reddit, quæ coquitur ut „ lignum.

„ IV. Suffumigia cerebro, cordi & pulmonibus nocere; ideo tanquam peſtem fugienda. „ Tuto autem adhiberi poſſe *ſuffumigia ex aromaticis* cum Albo Animæ, idest, lacryma „ quæ ex Hiſpania affertur, & quæ fluit ex „ arbore ſimili ficui foliis & cortice.

„ V. Quoſdam etiam uti pulvere ex Cinnabaris ℥ j. Sulphuris citrini ℥ ij, Benzoini, „ Cinnamomi, Garyophyllorum, Roſarum *ana* „ ℥ j.

„ VI. Inunctiones eſſe curam deploratorum, „ quam ſequuntur ſæpe multa incommoda maraſmus, dentium amiſſio, dyſenteria &c.

VII. Quemdam Virum clariſſimum Patavii dixiſſe Cratoni Argentum vivum non eſſe timendum; Doctores enim damnare Argentum „ vivum artificiale, non noſtrum naturale; & „ magis ſanari homines ab inunctione quam ligno.

„ VIII. Contra Montanum, qui Cratonis præceptor fuerat Patavii, aſſerere omnes Græcos argentum vivum pro veneno habere, neque eſſe adhibendum ſive minerale, ſive artificiale.

IX. Nihilominus tamen a Cratone proponi unguenti mercurialis formulam; imo referri formulam alteram unguenti ſimilis, quod ait Friſimplicæ familiare fuiſſe.

X. Me-

(*a*) In Vitis Germanorum Medicorum.
(*b*) In Nomenclatore Scriptorum Medicorum, *Pagg.* 145, 128. 137. 139.
(*c*) In Bibliotheca Medica in *Appendice Scriptorum Germanicorum*.
(*d*) Mercklinus, in *Lindenio renovato*.
Melchior Adamus, in *Vitis Medicorum Germanorum*.
(*e*) Nicolaus Comnenus Papadopoli, in Hiſtor. Gymnaſii Patavini. *Tom.* 2. *pag.* 244.

X. Medicum quemdam, *Eſchenreiter* nomine, ad Cratonem „ ſcripſiſſe ſe multis Gallicis in-
„ cipientibus grana iij. iv. v. vj. ex præcipitato
„ (*Mercurio*) cum auro hora decubitus alter-
„ nis diebus dediſſe; ſi non ſucceſſiſſet, poſt
„ octiduum ad eamdem curam reverſum eſſe.

Demum in fine Tractatus Crato paucis proponit curationem præcipuorum luis venereæ ſymptomatum, *Cariei Penis*, *Verrucarum ſive Caruncularum*, *Bubonis inguinum*, *Defluvii capillorum*, *Ulcerum*, *Puſtularum*, *rimarum in volis manuum & pedum*, *Doloris articulorum*, *& Tumorum*; ſed in his nihil eſt quod præter vulgaria ſapiat. Mirari tantum ſubit omiſſam a Cratone gonorrhœam virulentam, quæ erat illius ætate frequens luis prænuncia.

Hæc Diſſertatiuncula Cratonis exſtat n. 381. inter *Conſilia Medicinalia* a Laurentio Scholzio collecta & edita in *fol.* Francofurti ann. 1598.

Franciſcus Campus, Lucenſis, D. Medicus.

J. Rhodius, Medicus Danus, ſed qui potiſſimam vitæ partem in Italia, Pataviique tranſegit, in ſua *ad Medicinam Introductione*, quæ proſtat ad calcem *Introductionis* Hermanni Conringii, *Campo* cuidam *Lucenſi* Opera duo attribuit, alterum *De morbo Gallico*. Quapropter cum omnes Bibliographi uno ore conſentiant Librum *de morbo Arietis* a Franciſco Campo, Lucenſi, ſcriptum fuiſſe, editumque Lucæ anno 1586. in 8. poteſt inde colligi Librum quoque alterum *de morbo Gallico*, de quo Bibliographi ſilent, ſed qui a Rhodio eidem Campo, Lucenſi, adſcribitur, ad eumdem Franciſcum Campum, Lucenſem, pariter pertinere.

Cum neutrum horumce Librorum hactenus viderim, de neutro quidquam compertum habeo. De argumento quidem alterius, qui *de morbo Gallico* inſcribitur, planum eſt, ſed incertum quid in illo Auctor ſtatuerit de luis venereæ origine, natura, contagione, methodis curatoriis &c. De argumento vero alterius vix liquet, cum non ſatis conſtet, quid Campus intellexerit nomine *morbi Arietis*. Si quid tamen conjectura poſſum aſſequi ex nominum affinitate, videtur hac appellatione a Campo deſignari *ægritudo illa peſtifera & contagioſa*, quam Gaſpar Torrella, Doctor Medicus & Epiſcopus ſanctæ Juſtæ *ægritudinem Ovinam* nuncupavit, & de qua *Conſilium* ſcripſit *impreſſum Romæ per Johannem Beſicken, Alemannum, anno ſalutis M. DV. ſedente Julio II. Pontifice maximo, anno II.*

En autem verba ipſiſſima, quibus Torrella morbi illius originem & naturam deſcribit.
„ (*a*) Anno ab invictiſſimo ac Catholico Fer-
„ dinando, Hiſpaniarum Rege, claſſis magna
„ in Flandriam miſſa fuit, ut ejus primogeni-
„ tam cum Archiduce ejus marito in Hiſpa-
„ niam conduceret: quo tempore ob aquarum
„ corruptionem (ut ajunt) nautis ac peregrinis
„ peracutus, peſtiferus, contagioſus & inſoli-
„ tus ſupervenit morbus; & adeo fuit trucu-
„ lentus, ut ex ſolis nautis Biſcainis (*Canta-*
„ *bris*) plures quam duo millia ex dicto morbo
„ defecerint. Ceteri cum maximo labore &
„ periculo in patriam reverſi Villas & Civita-
„ tes infecerunt, ut publica fama eſt, quæ
„ infectio magnam Hiſpaniæ partem uſque ad
„ hæc tempora (*annum* 1505.) maculavit,
„ & maculare ſeu inficere non deſinit, nec
„ ceſſat ſerpendo progredi, & vicinas civita-
„ tes, caſtra, & villas, ac provincias, regna-
„ que inficere.

„ Hic morbus incipit cum remiſſa febre,
„ mentis alienatione, & ſenſuum internorum
„ conturbatione, ut in pluribus: ſed cum hoc
„ morbo varia accidentia ſuperveniunt; nam
„ aliqui in ſecunda aut tertia die, cum dolo-
„ re capitis, gravitate & febre interius con-
„ turbante rident, paulo poſt plorant, & ſic
„ in ſeptimo die aut antea extrema patiuntur.
„ Nonnulli rident & non plorant, pilos a le-
„ cto evellendo, linteamina & coopertoria
„ colligendo, abſque aliqua interrogatione reſ-
„ pondendo, & cum remiſſa linguæ aſperitate
„ moriuntur.

„ Alii jacent reſupini cum quadam triſtitia,
„ nolentes interrogatis reſpondere; & ſi ali-
„ quando reſpondent, hoc cum anguſtia, an-
„ xietate & quaſi dolentes complent, qui
„ ſenſu tactus quaſi erant privati: Et in om-
„ nibus ſupradictis tandem continua extremita-
„ tum tepiditas ac frigiditas apparet, & ſi
„ aliquando dormiunt, talis ſomnus eſt inquie-
„ tus & laborioſus, & quando excitantur,
„ clamant.

Aliis

(*a*) Annus non apponitur in Libro Torrellæ, ſed arbitror ſupplendum eſſe annum 1501. Neque enim videntur ea quæ ibi narrantur, poſſe intelligi de Navigatione illa in Hiſpanias, cui Philippus Archidux Auſtriæ, cum uxore Johanna ſe commiſit poſt mortem Eliſabeth, Reginæ Caſtiliæ, cujus gener erat, 1. Quia illa navigatio ex unanimi Hiſtoricorum teſtimonio cadit in annum 1506, atque adeo toto anno poſterior fuit Libro *de Ægritudine Ovina*, quem Torrella ait deſertis verbis ad calcem, *a ſe abſolutum anno* 1505. *die vero Madii* (Maii). 2. Quia ad navigationem illam, quæ ſibi minime grata erat, naves nulla contulit Ferdinandus Aragoniæ Rex, contra quam Torrella expreſſe teſtatur de alia navigatione de qua loquitur. Haud inani ergo conjecturæ locus Torrellæ narrationem accipiendam eſſe de itinere alio priore, quod Philippus & Johanna in Hiſpania habuere anno 1501; quod mari fieri debuerat, & ob quam cauſam naves a Ferdinando in Flandriam miſſæ fuerant; ſed quod terra per Gallias facere maluerunt, impetrata venia a Ludovico XII. Francorum Rege.

„ Aliis vero in ſecunda aut tertia die febris „ valde intendebat cum ſiti intenſa ac oris ſic- „ citate, cum inquietudine, ira, rixa ac furo- „ re, cum corruptis imaginationibue, & non- „ nunquam manibus oculos invadunt.

„ Reliquis ſomnus gravis & prolixus & pro- „ fundus cum gravitate capitis ac ſtoliditate „ præcedente ſupervenit. Aliqui oculis apertis „ & non motis permanent, & hoc evenit eis „ repente. Finaliter ex omnibus ſupradictis non „ evaſerunt, niſi illi qui copioſe ſudarunt, aut „ fluxum ſanguinis paſſi fuerunt.

Addit Torrella „ non abs re Hiſpanos mor- „ bum hunc *Modorillam* * vocare, nam *Modo-* „ *rilla* (*inquit*) derivatur a *Morio*; *Morio* enim, „ *Moronis*, latine nihil aliud importat, quam „ *amens*, ideſt, *ſine mente*. Sed quia ſimilis æ- „ gritudo oves & agnos nonnunquam ſolet in- „ vadere, idcirco Hiſpani, quando ſimilis ægri- „ tudo oves pernecat, dicunt Modorillam paſ- „ ſas fuiſſe: oves enim, ut ajunt, a facili „ cauſa hoc morbo vexantur ob debilitatem, „ quam in eorum cerebris habent. Iſta de cau- „ ſa viſum fuit mihi, *pergit Torrella*, hunc „ morbum *Ovinam ægritudinem* nominare, „ ſicut dicimus *ægritudinem Leoninam*, *Ele-* „ *phantinam*.

Ceterum, ne quis forte objiciat hoc morbi genus, quod liquet ad febrem malignam & peſtilentem referendum eſſe, in Hiſpania quidem dirum in modum graſſatum fuiſſe, ſed in Italia minime, de qua tamen quæſtio eſt, cum ibi Campus ſcripſerit; advertat, quæſo, Torrellam ipſummet monere ſe ſuam morbi deſcriptionem deſumpſiſſe non modo „ ex iis quæ potuit in- „ telligere a Magiſtro Johanne Lopis de Ybar, „ Biſcaino, ſeu Cantabro, Artium & Medici- „ næ Doctore, & multis fide dignis Hiſpanis, „ verum etiam a nonnullis Italis Ferrarienſibus „ & Longobardis, qui ad Curiam Romanam „ venerant "; quæ probant ægritudinem illam Ovinam in Italiam jam tum irrepſiſſe. Quocirca nihil obſtare videtur quominus tempore Franciſci Campi, hoc eſt, circa annum 1580, in Lucenſi tractu recruduerit, unde oblata ſit Campo occaſio de illo morbo ſcribendi.

Sed ne quid conjecturis dare videamur; poſſumus in confirmationem adducere (*a*) Tractatum Medicum de *Febre maligna* italice ſcriptum, & eodem circiter tempore Neapoli editum a Johanne Baptiſta Mella, Doctore Medico, cum hac inſcriptione.

Il Corteſivo, o vero del mal di Caſtrone, è d' ogn' altra infermità, ch' el preſente anno minaccia, col modo di preſervarſi dalle febri maligne, e di viver lunga e ſana vita ſenza Medici e Medicine. In Neapoli, 1597. in 4.

ex quo liquet *malum de Caſtrone* Johannis Baptiſtæ Mellæ, eſſe *morbum Arietis* Franciſci Campi, & *ægritudinem Ovinam* Gaſparis Torrellæ, & ab illis Auctoribus variis iſtiuſmodi appellationibus Febrem malignam perinde deſignari.

Non me præterit *Vervecinum morbum* Italorum a Thuano aliter deſcribi. „ Morbus no- „ vus, (*b*) *inquit*, *Vervecinus* in Italia dictus, „ qui in Oriente primum, dein Italia & Hiſ- „ pania lethalis (nam & ex ea Anna Philippi „ Regis uxor deceſſit, & Gregorius XIII. pe- „ riculoſe ægrotavit) poſtea etiam Septentrio- „ nem pervagatus, apud nos (*Gallos*) incogni- „ ta initio remediorum ratione, multos afflixit: „ *Coquelucam* vulgo vocabant, verbo anno hu- „ jus ſæculi (*decimi ſexti*) decimo, feliciter „ apud nos imperante Ludovico XII, uſurpato, „ quæ famem & peſtilentiam ante biennium „ toto regno graſſatam ſecuta fuerat. Erat id „ ægritudinis genus non tam mortifera vi ti- „ mendum, quamquam & ex illo multi perie- „ rint, quam progreſſu & celeritate, qua pro- „ xima quæque loca ſerpente contagione com- „ plectebatur, admirabile. Primo, inferiorem „ dorſi ſpinam horrore plerumque occupabat, „ dein horrori gravedo capitis & languor mem- „ bra eorum, quos corripuerat, reſolvens ſuc- „ cedebat, pectori in primis gravis. Quibus ve- „ ro intra quartum vel quintum diem malum „ non deceſſiſſet, in febrim degenerans eos in- „ terimebat. Id multis neglectum in bonum „ vertit: Lethale fere iis, qui medicamentis „ purgantibus, aut venæ ſectione utebantur.

De his quidem, quæ ille narrat, Thuano facile credo, at vero de illis quæ ipſi memorant in contrarium, Torrellæ & Campo fidem nequaquam abrogo. Sed, ut pugnantia componam, perſuaſum habeo Morbum *Vervecinum* Thuani, ab

---

* Amatus, Luſitanus, in Scholio *Curationis*, 15. *Centuria* 2. *Modorillam* deſcribit quaſi affectum, qui perfecte medius eſſet inter Phrenitidem & Lethargum. „ Medius eſt morbus hic, *inquit*, inter Phrenitidem & Lethargum „ morbum. Nam cum Lethargi morbi materia ſuperat, *ſopor vigilans* morbus dicitur Græcis Κατοχὲ; cum vera „ Phrenitidis, *vigilans Coma* ſive *vigilans Sopor*, a Græcis vero γρύπνον Κῦμα: At ſi æque utraque materia pa- „ tientis cerebrum afficiat, nomen novum excogitare decet, cum nullum hucuſque nec a Græcis, nec a Latinis il- „ li impoſitum ſit; & ideo ab Italis *Malum de Mazucho* appellatur, ab Hiſpanis vero *Malum de Modora* aut *Mo-* „ *dorilla*.

(*a*) Nicolaus Toppius, in *Bibliotheca Neapolitana*.

(*b*) Hiſtoriar. *Lib*. 72.

ab *Ovino* Torrellæ & *Arietino* Campi morbo re differre, utcumque tempore & nomine conveniant. Unde colligo, quod ut advertatur velim, dignoſcendis morbis tenebras offundi maximas, quoties Medici illos non deſignant certis, propriis, & ut ita dicam, conceptis appellationibus, quæ græco fonte manent, aut uſu medico receptæ ſint, ſed malunt nova, inſolentia, popularia vocabula occupare, quæ brevi interitura, vel ad diverſos ſenſus rapienda ſunt.

Annibal Brigantius, Marrucinus Teatæenſis, hoc eſt, ex Teatæa, vulgo *Chieti*, quæ caput eſt Aprutii citerioris in regno Neapolitano, Philoſophus & Medicus ætate ſua haud incelebris.

Præter Opera aliquot alia typis excuſa, ſcripſerat italico idiomate Epiſtolas Medicinales, quas manuſcriptas & uno volumine in 4. comprehenſas penes ſe eſſe teſtatur Nicolaus Toppius, Auctor Bibliothecæ Neapolitanæ. Exſtant ibi autem ſequentes Epiſtolæ.

Del Mal Franzeſe, è ontion di Mercurio.
Dell' iſteſſo, è legno Santo.
Dell' iſteſſo, è della Salza & fumarole.
Delle reliquie del mal Franzeſe.
Del mal Franzeſe & accidenti crudeliſſimi.
Del legno Santo.
Della gonorrhœa ſpuria.

Pollicebatur Toppius ſe procuraturum, ut hæ Brigantii Epiſtolæ in lucem ederentur, ſed fidem non liberavit.

Cyprianus Lucius, de Claſ.

De ligni Cotonei natura, viribus & facultatibus Libellus. Ingolſtadii. 1580. in 4.

Poſſet forſan quis prima fronte ſuſpicari ab Auctore nomine *Ligni Cotonei* intelligi Lignum Guaiacum vel Lignum Saſſafras, quod videtur in mentem veniſſe olim Johanni Hermanno, Medico Principis Bergenſis. Sed monuit illum (a) Petrus Monavius, Aulæ Cæſareæ Medicus, quocum ſuam communicaverat conjecturam, „Cotoneum lignum, de quo agitur in illo Libello, illud ipſum eſſe, quod vulgo ita appellatur, & de cujus pomis Diacydoniatum parari conſuevit: *Additque* conſtare hoc non tantum ex deſcriptione manifeſtiſſime, ſed etiam ipſum Auctorem D. Cyriacum Lucinm Ingolſtadii ſibi dixiſſe, priuſquam libellus publicaretur".

De Cyriaco Lucio compertum nihil adhuc habeo, niſi inter Turcas captivum illum fuiſſe, quod ex Bibliotheca Iatrica Johannis Georgii Schenckii colligitur, ex qua ſimul liquet eum captivitate ſua liberatum *per Turciam* peregrinationem ſuſcepiſſe non ſine periculo, cujus Hodopœriam a Lucio philiatros expectare Schenckius referebat anno 1609, quo in lucem prodiit illius Bibliotheca.

Alphonſus Lupez, de Corella vel Coreolanus, hoc eſt, natus Corellæ in oppido Navarræ, medicinam in Academia Complutenſi magna cum laude aliquandiu profeſſus eſt, unde in patriam evocatus Corellæ in regno Navarræ, & Turiaſone, hoc eſt, *Taracona* in regno Aragoniæ medicinam fecit.

Scripſit, ut teſtatur Nicolaus Antonio in *Bibliotheca Hiſpana*,

De morbo puſtulato Librum unum, excuſum *Valentiæ*, 1581. in 4.

quem cum nondum viderim, mihi ſatis non liquet an de lue venerea ſcriptus ſit; ſed ſcriptum eſſe ideo conjectura eſt, quod certum ſit ab Hiſpanis Scriptoribus luem veneream plerumque appellari *Puſtulas & morbum Puſtularum*, quibus vocibus notionem amant exprimere vocis illius *las Bubas*, quæ vulgaris eſt inter eos morbi illius appellatio, ut ſupra dictum eſt ad *annum* 1570, ubi *de Johanne de Fogueda*.

Rembertus Dodonæus, Machlinienſis in Belgio, natus anno 1517, ſtudium poſuit in medicina, cujus addiſcendæ gratia multas Germaniæ, Galliæ & Italiæ Academias adiit: Ab Imperatoribus Maximiſiano II. & ejus filio Rudolpho II. in aulam adſcitus, ac curandæ eorum valetudini præpoſitus fuit. Inde ad ſuam Machliniam rediens, Coloniæ aliquandiu ſubſtitit anno 1581, ac demum anno ſequente 1582. in Academiam Lugduno batavam conceſſit luculento ſtipendio a Curatoribus invitatus, ut Medicinæ profeſſionem publicam ſuſciperet. Ibidem vivere deſiit anno 1585, ætatis 68.

Medicinalium Obſervationum exempla rara. Acceſſerunt *Antonii Benivenii de abditis nonnullis ac mirandis morborum & ſanationum cauſis Liber, cum annotationibus* Dodonæi: *Medicinalium Obſervationum exempla rara Valeſci Tarantani, & Alexandri Benedicti*: &c. Coloniæ, 1581. in 8.

Vidimus ſupra *pag.* 591. ad annum 1502, Antonium Benivenium, *Libro de abditis morborum & ſanationum cauſis*, cap. 1. atteſtari diſerte luem veneream, *novum eſſe morbi genus, quod ab anno* 1496. *non ſolum per Italiam, ſed fere totam Europam irrepſit*.

Fate-

(a) Epiſtol. 230. Collect. *Epiſtolar. Medicinal.* Laurentii Scholzli.

Fatetur quidem Rembertus Dodonæus in adnotatione huic Capiti affixa luem veneream *ab eo bello, quod Carolus Gallorum rex cum Alfonſo rege ad Neapolim geſſit anno* 1493. *&* 1494. (verius 1494. & 1495.) *plurimum ſæviiſſe, & tunc primum natam videri*; verum contendit ſimul *nonnulla, quæ ejus ſymptomata habentur, multo ante Medicis cognita extitiſſe*, ac in confirmationem adducit *vitia aliquot, quæ ab immundis ac ſordidis mulieribus jam olim contracta fuiſſe teſtantur Guillelmus Salicetus*, Chirurgiæ ſuæ Cap. 48. *Bernardus Gordonius*, Partic. 7. cap. 5. *& Valeſcus Tarantanus*, lib. 6. cap. 6. *quorum hic vixit anno* 1418, *Salicetus vero claruit circa annum* 1270 *Bernardus Gordonius medio tempore: Omnes autem ante morbi Gallici nomen Orbi cognitum.*

Mirum profecto quanto cum applauſu loca illa a Dodonæo laudata, ab omnibus poſterioribus Medicis accepta fuerint, quotcunque pro antiquitate luis venereæ pugnaverunt; ſed mirum ſimul quam infirma, quam parum idonea ſint loca eadem ad rem evincendam, ut abunde demonſtraviſſe confidimus *lib.* 1. *Cap.* 6. ubi Saliceti, Valeſci & Gordonii verba protulimus & excuſſimus.

Petrus Monavius, Uratiſlavienſis, (*a*) natus anno 1551, Medicinæ addiſcendæ gratia in Italiam profectus eſt, ut Germanorum pleriſque ætate illa ſolemne fuit, ac Patavii commoratus eſt (*b*) annos 1576 & 1577, unde ſcribebat anno 1576. Johanni Cratoni, Medico Cæſareo, hoc anno in ſtudio Patavino (*c*) Anatomicum Hieronymum ab Aquapendente, „ cum „ cordis ſtructuram ſub manibus haberet, ſim„ pliciter affirmaſſe ac ſi id controverſum non „ fuiſſet, e dextro ventriculo in ſiniſtrum ſan„ guinem per ſeptum interpoſitum tranſudare, „ ac foraminula quædam adhibito ſpecillo oſten„ diſſe ". Addebat autem de ſuo Monavius „ ſe meminiſſe, cum ante biennium (*proinde* „ *anno* 1573) Pigafetta, Italus, & ipſe olim „ Falloppii diſcipulus, Heidelbergæ diſſectioni „ incumberet, maniſeſte negaſſe illum fieri poſ„ ſe, ut per tam denſum Diaphragma aliquid „ ſanguinis deferri ex uno thalamo in alterum „ poſſet. " . . . . Adjeciſſe vero eumdem „ ſe . . . . interea cum certius aliquid ipſe ex„ periretur, Hiſpano cuidam ſectionis perito, „ cujus tunc nomen Monavio non occurrebat, „ aſſentiri malle, a quo illud proditum per „ longiſſimas ambages & circuitus ſanguinem „ in dextro cordis ventriculo præparatum in „ ſiniſtrum per pulmones duci, ut quidem con„ jiciebat Monavius, venæ arterialis ramorum „ ope & miniſterio.

Quæ narrabantur a Pigafetta de Hiſpano illo ſectionis perito, qui volebat ſanguinem a dextro in ſiniſtrum cordis ventriculum per medios pulmones circuitu duci, hæc intelligit Laurentius Scholzius, harumce Monavii Epiſtolarum editor, de Realdo Columbo, a quo ſane conſtat opinionem huic non abſimilem propoſitam fuiſſe in Libris *de re anatomica*, Venetiis primum editis anno 1559. *in fol.* At vero, quod Scholzii conjecturam convellit, Columbus ille non fuit Hiſpanus, ſed Italus, quippe Cremonenſis. Quocirca videntur ea potius intelligenda eſſe de Michaele Serveto, Villanovano in Aragonia, ac proinde Hiſpano, famoſo illo Anti-trinitariorum Coryphæo, in Theologicis quidem ἑτεροδοξότατῳ, ſed in Medicis vero docto, a quo eadem de circuitu ſanguinis per pulmones diſerte tradita fuerant ante Columbum, ſcilicet in impio illo Libro, quem inſcripſerat *Chriſtianiſmi reſtitutionem*, quem ediderat Viennæ Allobrogum anno 1553, & a quo Columbum ſua mutuatum vel furatum eſſe credit, nec immerito, Jacobus Douglaſſius, Medicus Anglus eruditiſſimus in *Bibliographiæ Anatomicæ* ſpecimine. Sed hæc Lectorum judicio facile permitto, id unum pro comperto habeo, nempe quæ a Monavio narrantur, inter antiquiſſima de circulatione ſanguinis teſtimonia merito referenda eſſe.

Rediens ab Italia Monavius (*d*) ſupremos in arte medica honores conſecutus eſt Baſileæ Rauracorum anno 1578, ubi affirmatiſſime aſſeverat (*e*) „ ſe non ſemel a fide dignis homi„ nibus audiviſſe, qui publice idem profiteri „ non erubeſcebant, quotquot Paracelſus ille „ magnis morbis, remediis ſuis vulcaneis, aut „ ut ipſe vocabat, ſpagiricis, liberaverit, eos „ ferme omnes intra annum, aut ſaltem paulo „ poſt interiiſſe, ut ſeſe egregie ſanitati reſti„ tutos exiſtimaverint.

In patriam regreſſus eſt Monavius anno eodem 1578, ubi ea fama brevi inclaruit, ut (*f*) *illi*

(*a*) Melchior Adamus, in *Vitis Medicorum Germanorum*.
(*b*) Vide Epiſtolas 202. . . . 208. in Collectione *Epiſtolar. Medicinal.* edita a Laurentio Scholzio.
(*c*) Ibid. Epiſtola 203.
(*d*) Melchior Adamus, ubi *ſupra*.
(*e*) Epiſtola ad *Andream Dudithium, Conſiliar. Cæſareum*, quæ in Collectione Scholzii eſt 194.
(*f*) Melchior Adamus ubi *ſupra*.

illi in aulam evocato anno 1580. *Rodolphi II: Imperatoris valetudo & cura corporis fuerit concredita*; quemadmodum vel ex ipſa Monavii epiſtola ad Johannem Vveidenerum liquet, quæ in Collectione Laurentii Scholzii numeratur 236.

Scripſit ille per id tempus (*anno* 1581.) Praga Bojemorum, ubi tunc erat Imperatoris aula, (*a*) ad Hieronymum Capivaccium, Profeſſorem Patavinum, „ ſibi quemdam retuliſſe omnem noxam, Turpethi mineralis in curando „ morbo Gallico inhiberi, ſi mox altero die „ poſt illius exhibitionem leniens aliquod pharmacum, puta Manna, dilutum (*infuſum*) „ Senæ, Caſſia, aut ſimilia propinentur: Ita „ enim impetum ejus, qui per ſe ad ſuperiora „ vergit, & ſalivationem nuncupatam excitat; „ qua fauces læduntur, ad inferiores & ignobiliores partes quaſi manu duci;" in quo mirari ſubit quod fateatur Monavius ſe a quodam caſu fortuito accepiſſe de modo vim Turpethi draſticam retundendi, quaſi ſi plane incomperta fuiſſent, quæ in antiquioribus Medicorum libris de lue venerea ſcriptis paſſim obvia erant de modo coercendi nimiam Mercurii efficaciam, qua de re vide quæ *ſupra* dicta ſunt *lib.* 2. *capp.* 7. & 12.

„ Poſonio Pannoniorum (ubi ſeſquimenſem „ integrum conventus duraverat) cum Viennam rediret Monavius (*anno* 1582.) paucis „ poſt diebus in arthritidem, quæ omnes pene „ corporis artus pervagata eſt, incidit. Factus „ eſt enim ex iſchiadico gonagricus, inde podagricus, demum chiragricus, quin & colli „ partes malum hoc infeſtare non prætermiſit. „ Præcipuam morbi cauſam hæmorrhoidum, „ quæ ſecundum naturam ſingulis ferme menſibus ſibi antea fluere ſolebant, ſuppreſſionem „ fuiſſe ſtatuit": Neque tamen audex inficias ire „ acceſſiſſe ſtimuli loco vinum Ungaricum „ forte & habituoſum, quod ſe liberalius inter „ Pannones hauſiſte (ita enim in aulis plerumque & vivitur & bibitur) non diffitetur". Cui ut credam tanto facilius inducor, quod ſuſpicio ſit Monavium ad merum proniorem fuiſſe, cum videatur expaviſſe ad conſilium Johannis Vveidneri cetera optimum, qui ut a vino abſtineret auctor illi erat. „ Quod a vino, (*b*) „ *inquit*, abſtinere me jubes, rem duram imperas. An vero ſolius aquæ potu contentum „ præcipis? .... Sed non licet nobis aulicis „ ſæpe ita vivere, ut volumus, quando ad aliorum arbitrium nos comparare neceſſe eſt.

Scribebat Monavius anno 1583, (*c*) „ Vienna Auſtriorum ad Johannem Hermannum, „ Principis Bregenſis Medicum, ſe libellum *de* „ *ligno fœniculato ſive Saſſa-fras* aliorum potius impulſu, quam ſua ſponte vulgaſſe, quanquam neque illius auctor eſſet, neque etiam „ translator, ſed dumtaxat depravatæ verſionis „ in locis quibuſdam corrector". De quo libro nihil certi potui hactenus comperire, adeoque me fugit a quo Auctore & quo idiomate primum ſcriptus fuerit: An latine, an germanice a Monavio translatus ſit. Quid in illo de Saſſa-fras natura, uſu, præſtantia ſtatuatur. Id unum certo ſcio Monavium non ſemel de ligno illo multa prædicare egregia, nempe (*d*) „ lignum Saſſa-fras, quod ex Florida ſive nova „ Francia huc importatur, ... plane odorem „ & ſaporem fœniculi referre: in delicatis „ naturis multo præſtantius eſſe tum Guaiaco, „ tam Salſa: Ventriculo etiam melius convenire: in Polonia creberrime tunc (1582.) „ uſurpari contra podagram & alios chronicos „ morbos": quæ mirabilia forent, ſi ea vera eſſe experientia oſtenderet. Obiit Monavius in aula Cæſarea anno 1588, ætatis ſuæ 37.

Gothofredus Giannatus; nomine tantum mihi notus, ſed Italus, & Empiricus, ut opinor, a Lazaro Riverio dicitur, *Obſervatio medica Centur.* 2. *obſerv.* 14. *Carolum IX. Galliarum Regem curaviſſe anno* 1584, ex *caruncula virgæ* male ſe habentem, ideoque *donatus fuiſſe duobus millibus aureorum*. En autem remedia quibus uſus eſt, quæ in Actis Curiæ computorum Monſpelienſis deſcripta ſunt, unde Riverius illa tranſcripta habuit.

„ Primo. „ ℞. *Caſſiæ recenter extractæ* ℥ ß.
„ *Succi liqueritiæ* ℥ j.
„ *Electuarii de ſucco roſarum* ℥ ij.
„ *Aquæ lupuli* ℥ iiij.
„ F. Potio exhibenda mane.

„ Poſtea per decem dies bibat ſequentis decocti ℥ viij. tepidas.
„ ℞. *Radic. liquirit. raſæ*, *Althæa*, *Sebeſten*, *Paſſular.* ana m. j
„ *Semin. Altheę*, *Malvæ*, *Apii*, *Petroſelini* ana ℥ ß.
„ *Aquę fontanę* lib. ij.
„ Bulliant ad medias, de qua ſumat ęger „ ℥ viij. per decem dies, pręcedente „ potione vel bolo ex Caſſia.

Modus primum Unguentum conficiendi.
„ ℞. *Olei roſacei* lib. j.

„ Ce-

(*a*) Epiſt. 212. in Collect. Laurent. Scholzii.
(*b*) Epiſtola CCXXXVII.
(*c*) Epiſtola CCXXVI.
(*d*) Epiſtola ad *Johann. Vveidnerum* ſcripta anno 1582, quæ in *Collectione Scholzii* numeratus CCXXXVII.

„ *Ceruſæ Venetæ* ℥ iiij.
„ *Caphuræ* ℥ ß.
„ *Tuthiæ aqua roſarum præparatæ* ℥ ß.
„ *Lithargyrii auri præparati* ℥ iij.
„ *Antimonii optime pulverati* ℥ j ß.
„ *Opii*,)
„ *Thuris maſculi, ſeu Olibani*,) ana ℈ ij.
„ *Maſtiches*,)
„ *Aloes hepaticæ*.)
„ Miſceantur omnia & in pyxide plumbea
„ ſerventur.

Modus ſecundum Unguentum parandi ad conſolidandum.

„ ℞. *Unguenti roſati Galeni recenter parati, & loti aqua roſarum.* ana ℥ j.
„ *Unguenti albi Rhaſis Camphorati*.
„ *Pomatæ ſine ſpeciebus paratæ* ℥ ß.
„ Miſceantur ſimul & in pyxidem plumbeam reponantur ad uſum.

In applicatione unguenti ſic te gere.

„ Recipe candelam tenuiſſimam ex cera alba, tela vetuſtiſſima & tenuiſſima involutam. Ut autem appareat locus carnoſitatis, recipe candelam prædicta craſſiorem, oleo amygdalarum illitam, & in virgæ canalem intromittatur. Quod ſi obſtaculum appareat, impediens ne candela poſſit ulterius progredi, nota locum in candela, & menſura longitudinem candelæ intrantis, deinde involve candelam linteolo, eamque illine in extremitate unguento, & tunc immitte candelam in virgam, quouſque carnoſitatem attingat.

„ Quod ſi duplex carnoſitas appareat, tunc ita primum unguentum aptandum, ut utramque attingat, continuando per 15, 18. aut 20 dies, juxta mali magnitudinem, & prout carnoſitas videbitur aperiri ac in pus reſolvi. Cum autem videbis urinam libere & facile reddi, pauco pure turbatam, tunc oportebit primum ungentum griſeum a candela tollere, ſed illines candelam totam ſecundo unguento, continuando octo aut decem dies, quouſque pus non amplius effluat cum candela, nec ullus dolor inter meiendum percipiatur, quo tempore abſtinendum erit a remediis.

Hucuſque Riverius; cujus narratio, ne quid diſſimulem, cum certa Hiſtoriæ fide aperte pugnat; neque enim Carolus IX, quem conſtat extremum diem obiiſſe die 30. Maii anni 1574, ætatis anno 24, a Gotofredo illo Giannati curari potuit anno 1584. Sed incidit ſuſpicio locum Riverii mendoſum eſſe, & loco 1584 legendum eſſe 1574, quamquam emendationi repugnent omnes Riverii editiones, quotquot hactenus manibus verſavi.

Nodi hujus expediendi gratia, ut archetypa Cameræ Computorum Monſpelienſis Acta adiri poſſent, epiſtola rogaveram primarium hujus Curiæ Præſidem, Franciſcum Xaverium *Bon*, Virum eximium, qui literas colit & quem colunt literati, quem ego ſemper benevolum, ſemper amicum expertus ſum. At vero reſcripſit ille Codicem hunc Actorum, ex quo locus a Riverio adductus deſcribi potuit, juſſu ſuo curioſius perquiſitum, nuſquam repertum fuiſſe, ſive forte lateat alicubi clam ſepoſitus, ſive potius cuſtodum incuria perierit omnino.

Sic ergo cum incertus ſim veri, nihil ſatius eſſe puto, quam modo propoſitæ conjecturæ adhærere. Ut enim minime veriſimile videtur quæ narrat Riverius, ab illo conficta eſſe, aut in Actis Cameræ Computorum Monſpelienſis inſcripta non fuiſſe quæ ait ſe inde tranſcripſiſſe: Sic contra, ſi ſtatuatur Carolum IX, qui in fœminas procacior erat, utpote quem ferunt mortem in ſe ideo feſtinaſſe, quod (*a*) veneri cum amica vacaverit ægrotus, venerea ſtranguria, quæ gonorrhœæ male curatæ pediſſequa eſſe ſolet, laboraſſe, ſive ut vulgaris ea ætate Medicorum opinio fuit, carunculis Urethræ, ad quas delendas remedia adhibuerit cathæretica, nihil eſt quod ad verum proxime non accedat, maxime cum narrent (*b*) Hiſtorici ex furtiva venere, quam agitaverat adoleſcens cum puella quadam e matris ſuæ miniſterio, morbo venereo tentatum fuiſſe, ex quo dum vixit, ſe male habuit.

Si quid ergo ea in re admirari ſubeat, id unum eſt eodem circiter tempore in Gallia Empiricum quemdam Italum in curandis urethræ carunculis adeo inclaruiſſe, ut Carolus IX. illi de ſe permitteret, & eodem floruiſſe in Italia Empiricum alterum Gallum, qui ſimili caruncularum curatione famam ſibi paravit, qua de re vide ſupra *ad annum* 1553, ubi de Victore Trincavellio. Uſque adeo verum eſt ubique gentium, jure an injuria, vulgus ſic plerumque comparatum eſſe, ut major ſit a longinquo venientibus reverentia.

Johannes Zecchius, Bononienſis, natus anno 1533, in Gymnaſio Bononienſi primus Profeſſor Theoricus florebat anno 1596. Medicus intimus fuit (*c*) tum Sixti V, tum Clementis VIII. ſummorum Pontificum. Patruelem habuit Hieronymum Bovium, Epiſcopum Camerti, qui fuit Legatus ſummi Pontif. ad Poloniarum Regem, ut patet ex *Epiſt. nuncupatoria* Scipionis ex Mercuriis, Rom. Medici, ad Stephanum Battorium Poloniarum Re-

(*a*) Le P. Daniel, *Hiſtoire de France*, ad ann. 1575.
(*b*) Mezerai, *Abregé Chronologique*, ad ann. 1574.
(*c*) Mandoſius, *in Vitis Medic. Pontific.*

Regem, præfixa Tomo I. Operum aliquot Johannis Zecchii Bononiæ edito in 4. anno 1586. Obiit Johannes Zecchius Romæ anno 1601, ætatis ſuæ 68.

Proſtat autem ad calcem Tomi illius primi *Liber Johannis Zecchii de morbo Gallico, a Scipione Mercurio Romano, Philoſopho & Medico, exceptus, & in capita diviſus, cum additis ejuſdem Mercurii Scholiis.*

In illo Tractatu, qui *capita* 34. continet, diſſeritur de morbis venereis in genere & in particulari, circa quos eadem proferuntur quæ in Auctoribus illius ævi paſſim leguntur.

I. Indicat Auctor *Cap.* 1. luem veneream *Scabiem Hiſpanicam* dictam fuiſſe, *quoniam duce Chriſtophoro Columbo ex Indiis Hiſpani eam detulerint.* Aſſerit autem *Cap.* 4. *cœpiſſe anno* 1494. *ſub Carolo VIII. Francorum Rege Regnum Neapolitanum invadente, ſedenteque Alexandro VI. Pontefice maximo.*

II. Proponit *Cap.* 6. *& ſeqq.* ſigna diagnoſtica & prognoſtica morbi Gallici incipientis, confirmati, inveterati; ac deinde ad Luis venereæ therapeiam progreſſus primas defert decoctis ſudorificis Guaiaci, Chinæ, Salſæ-parillæ, quorum præparandorum methodum multis explicat *Cap.* 13. *& ſeqq.*

III. „ Quoniam tamen morbus Gallicus adeo „ contumax eſt, ut dictis medicamentis ſeu „ decoctis nullo pacto cedat, *fatetur* cap. 18. „ aliqua ab Empiricis adinventa fuiſſe præſidia, „ quæ tuta admodum licet non ſint, correctæ „ tamen & methodo quadam tradita feliciter „ ſuccedunt; . . . . inter quæ primum locum „ ſuffitus ſive ſuffumigium obtinet. " Ceterum admittit *ibidem ſuffumigia duorum generum*; *alia ex materia benigna*, quæ thus, aloen, myrrham, cinnamomum, nucem moſchatam, lignum aloes, ſtyracem, ſuccinum &c. at vero Mercurium nullum; *alia vero ex venenoſa*, *quæ* non modo cinnabarim & præcipitatum Mercurium, ſed etiam auripigmentum ſive Græcorum ſandaracham recipiunt.

IV. Addit cap. 20. „ ſupereſſe modo duo ef„ficaciſſima præſidia etiam ex hydrargyrio con„fecta, ſed admodum periculoſa; . . . Inun„ctionem ex argento vivo, & uſum præcipi„tati per os . . . Inunctio adminiſtrari debet „ *juxta illum* tribus diebus continuis, & in„terpoſitis aliis tribus diebus repetatur denuo, „ quouſque novem vicibus inungatur æger . . . „ Uſus vero præcipitati per os aſſumpti a qui„buſdam ſummis laudibus extollitur in eradi„cando morbo Gallico. Sed cum hoc medica„mentum ſit valde venenoſum, & inter alia „ incommoda venas thoracis vel pulmonum fre„quenter diſrumpat, nequaquam illud probat, „ imo ab ejus uſu ſummopere diſſuadet quoſ„cumque.

Porro de Editore duo notari velim: 1. Ab illo aſſeri *in Scholio ad cap.* 4. *Morbum Gallicum ſuo tempore in manifeſta declinatione poſitum eſſe.* 2. Nomen *Gallicum* ab eo unica, ſcriptum fuiſſe toto Libello, ut ipſe monet in Præfatione; ſed egregiam rationem mirare! Nempe ut inter hoc nomen *Gallicum* & adjectivum *Gallicum* diſcrimen ſtatueretur, *propterea quod*, ut ipſe ait, *lues venerea imperite a Gallis denominationem traxerit, nec magis in Gallos ſæviat, quam in Hiſpanos & Italos.*

Hieronymus Mercurialis, Forolivienſis, natus anno 1530. Jam ab anno 1562. (*a*) *Romæ medicum agebat* Alexandri Farneſii, Cardinalis, qui filius erat Petri Ludovici Farneſii, Ducis Parmenſis, nepoſque Pauli III, ſummi Pontificis, (*b*) *quouſque Senatus Veneti Decreto anno* 1567. *munus ei delatum eſt, ut in Academia Patavina ſecundum interpretandæ Medicinæ practicæ locum obtineret*, quem Antonii Francanciani obitus vacuum fecerat; ſed ad primam Medicinæ practicæ Cathedram aſcendit anno 1569, mortuo Victore Trincavellio. Hunc Imperator Maximilianus II, ancipiti morbo implicitus, anno 1573 (*c*) ob famæ celebritatem ad ſe accerſivit. Si fides adhibeatur Auctori Orationis funebris Hieronymi Mercurialis, „ vix ille curationem aggreſſus eſt, cum præter „ omnium expectationem, ſumma & Impera„toris & Imperatoriæ Curiæ admiratione, „ valetudinem conſequitur Imperator". Mirari tamen ſubit Andream Camuſium, Profeſſorem Medicum Piſanum, qui in aula Maximiliani II. verſabatur, & qui illius morbum ab anno 1571 ad annum uſque 1576, accurate (*d*) deſcripſit alte tacere de accerſito Mercuriali, maxime cum ille referat Julium Alexandrinum e Tridento anno 1576 accitum fuiſſe Imperatoris juſſu, imo vero *Vetulam quamdam ex Ulma venire juſſam, quod ea crederetur vulgo multa poſſidere ſecreta*, ſed cujus medicamenta Imperatori non parum nocuere.

Mercurialis anno eodem 1573 ab aula Cæſarea

(*a*) Id refert Mercurialis ipſe in *Epiſtola nuncupatoria ad Maximilianum II, præfixa editioni alteri Librorum* de Arte Gymnaſtica. (*b*) Caſtellanus in *Vitis illuſtrium Medicorum.*

(*c*) Non vero anno 1583, ut referunt Caſtellanus *in Vitis Medicorum*, & Comnenus Papadopoli in *Hiſtoria Gymnaſii Patavini*: Siquidem conſtat omnium Hiſtoricorum teſtimonio Maximilianum II. Imperatorem, die 12 Octobris anni 1576. deceſſiſſe. (*d*) In Libro, quem inſcripſit *Excuſſionem brevem præcipui morbi, nempe Cordis Palpitationis, Maximiliani II.* & qui Florentiæ prodiit anno 1578. Colligitur ex illo Camuſii Libro Maximilianum II. „ cb-

„ no-

ſarea redux publicum Profeſſoris munus in Patavino Gymnaſio repetiit, donec anno 1587. in Bononienſe, & anno 1599 e Bononienſi in Piſanum evocatus eſt majoribus ſtipendiis. Forolivii in patria, in quam ſeceſſerat, obiit calculi dolore victus (*a*) anno 1604. vel (*b*) 1606. vel (*c*) 1607, ætatis proinde ſuæ 74, vel 76, vel 77.

Scripſit Hieronymus Mercurialis Tractatum *de morbo Gallico*, qui conſtituit librum IV. *Practicæ Medicæ*, quæ illius nomine prodiit *in fol.* Francoſurti ad Mœnum anno 1602, ſive *Prælectionum Patavinarum*, quæ Venetiis *in fol.* editæ ſunt apud Juntas anno 1606.

Conſtat Tractatus ille ſex Capitibus I. *De definitione & ſubjecto*; II. *De cauſis*; III. *De differentiis & ſignis*; IV. *De curatione*. V. *De antidotis*. VI. *De accidentibus morbi Gallici*.

Huc autem redit ſumma doctrinæ, quæ ab Auctore proponitur.

„ I. Morbum (*d*) novum eſſe noſtro Orbi, „ neque poſſe jure adnumerari inter genera „ morborum Veteribus cognita.

„ II. Contagione (*e*) ſolum, & præſertim „ uſu Veneris cum infectis propagari: . . . . „ Laudem (*f*) eſſe Italorum, ut abundent hoc „ morbo, quia indulgent veneri, & utuntur „ paſſim mulieribus infectis, ut non mirum ſit „ eſſe quaſi peculiarem morbum *illarum* pla„ garum.

„ III. Procul (*g*) dubio futurum eſſe, ut „ quandoque Peſtis hæc prorſus finiatur: Ad „ hoc exiſtimandum multis conjecturis ſe im„ pelli: Unam eſſe, quia ceteri morbi qui tem„ pore majorum apparuerunt novi, omnes ſunt „ tandem penitus extincti: Alteram, quoniam „ a principio, quo morbus hic cœpit, uſque ad „ noſtra tempora valde imminutus eſt, unde ſi „ præterita præſentibus comparemus, exiſti„ mandum eſt in dies eſſe minuendum, ita ut „ tandem aboleatur.

IV. Antidota (*h*) Morbi Gallici eſſe lignum Sanctum ſive Guaiacum, Salſam parigliam, & Chinam, quorum decoquendorum & exhibendorum methodum multis deſcribit: Silet vero de Saſſafras.

V. Inter (*i*) efficaciſſima morbi remedia recenſenda eſſe linimenta & ſuffumigia mercurialia, quorum componendorum & adminiſtrandorum rationem proponit: De interno vero mercurialium præparatorum uſu ne verbum quidem facit.

„ VI. Quantitatem (*k*) linimenti variam eſ„ ſe debere pro varietate hominum, ſed ani„ madvertendum eſſe, ut nunquam utamini una „ vice linimento, quod contineat plus duabus „ drachmis argenti vivi, quod ſi non proficiat, „ poterit augeri argentum: Melius tamen eſſe „ ſemper augere quam detrahere; hanc etiam „ tutiorem eſſe viam.

„ VII. Numerum (*l*) dierum, quibus uti„ mur *linimento*, ipſum etiam incertum eſſe: „ Alios ungere novem diebus, alios duodecim, „ alios etiam quindecim, ſed ſemper interpo„ late. Inungimus, *pergit Ille*, tribus primis diebus, deinde deſiſtimus uno vel altero die, iterum inungimus tribus diebus, deinde deſiſtimus una vel altera die.

Andreas Laurentius, Arelatenſis, Doctoralem Lauream adeptus in Academia Monſpeſſulana anno 1583, profeſſorium munus ibidem ſuſcepit anno 1587. Cancellarius electus eſt anno 1603. Fuit Archiatros Mariæ Mediceæ Reginæ Galliarum anno 1603, & ipſius Henrici IV. anno 1606. Mortem obiit anno 1609. Plura de eo in Hiſtoria Scholæ Monſpeſſulanæ.

Laurentius tres Tractatus in celeberrima Monſpelienſium Medicorum Academia Chirurgis, ut ibi moris eſt, Gallice prælegit annis 1587 & 1588, quorum primus erat *de Arthritide*, alter *de Lepra* ſeu *Elephantiaſi*, tertius *de lue venerea*. Refert Theophilus Gelée ſe eos acceptos habuiſſe a . . . *Bradefer*, Medico Rothomagenſi, & a *Davide Canu*, Chirurgo Dieppenſi, primuſque illos publici juris fecit, & mantiſſæ inſtar latinis Laurentii Operibus, quæ Gallice verterat, adjunxit, ac Lutetiæ excudendos curavit anno 1613, *in fol.* cum hac inſcriptione.

Quelques Opuſcules recueillies des leçons de M. André du Laurens, lorſqu'il liſoit publiquement aux Chirurgiens en l'Univerſité de Montpellier, es années 1587. & 1588. *in fol.*

In

„ noxium fuiſſe diututnæ cordis palpitationi, Catarrho frequenti, imminutæ Ventriculi coctioni, Podagræ, Nephri„ tidi, frequenti lapillorum excretioni, & fluxui hæmorrhoidali; *ac demum* in reſerato mortui Cadavere obſerva„ tam fuiſſe grandem in pectore quantitatem aquæ. *Addit Johannes Wierus*, De Præſtigiis Dæmonum, *Lib.* 4. *cap.* „ 16. *in Corde Maximiliani II.* inventos eſſe tres lapillos quantitate piſorum, unum interim majorem altero, colo„ re rubigineo.

(*a*) Thuanus, in *Hiſtoriis ſui temporis ad annum* 1604.

(*b*) Georg. Abrahamus Mercklinus, in *Lindenio renovato*.

(*c*) Nicolaus Comnenus Papadopoli, *Hiſtor. Gymnaſ. Patavin.* Tom. 2, pag. 343.

(*d*) Cap. 1. (*e*) Cap. 2. (*f*) Ibidem. (*g*) Cap. 5. (*h*) Cap. 6. (*i*) Ibidem. (*K*) Ibidem.

In Tractatu III. *de Lue venerea*, Auctor ille nihil quidquam affert quod ſit notatu dignum. Docet quidem (*a*) luem veneream eſſe morbum novum, Veteribus ignotum; ab elephantiaſi ſive lepra, mentagra Plinii, lichenibus ſeu impetigine Antiquorum, albitim Avicennæ, demum a Græcorum pſora diverſum; ex America in Europam ab Hiſpanis delatum.

Avorum (*b*) ſuorum ætate adeo gravem & furentem fuiſſe luem veneream, ut ſola inſpiratione inficere viſa ſit, ſi præcipue cujuſvis hoc tabo laborantis anhelitus diutius a quoquam trahebatur: Nunc vero luem veneream ſolo non poſſe inferri vapore, ſed liquorem aliquem requiri, qui abſque immediato corporis lue venerea infecti contactu nunquam tranſfundi poteſt.

Liquorem (*c*) illum, qui vaporem habet minima in quantitate comitem, magnum quidpiam moliri, haud ſecus ac ſcorpionis ictus, & canis rabie perciti morſus.

Curari luem veneream (*d*) therapeia methodica, quæ diæta, pharmacia & chirurgia perficitur, ſed raro perfecte eradicari, niſi antidotis ſpecificis, qualia ſunt decocta ligni Guaiaci, Salſæ-parillæ, radicis Chinæ; inunctiones, & ſuffumigia ex Mercurio.

Ceterum miris laudibus (*e*) extollit Guaiacum, quaſi certiſſimum luis venereæ antidotum. Ait (*f*) vero radices Salſæ-parillæ & Chinæ utilitate ſua non deſtitui, ſed Guaiaco virtute inferiores eſſe.

Cenſet (*g*) Mercurium, licet a multis reprobetur, (unum laudat Fernelium) poſſe tamen, modo prius axungiis temperetur, & corrigatur oleis quæ cerebrum & nervos corroborent, extus abhiberi, ſi opus fuerit, morbuſque ceteris auxiliis repugnaverit, ſed tamen caute.

Denique (*h*) ſtatuit uſum ſuffituum mercurialium ſumme periculoſum eſſe.

Gabriel Beatus, (*i*) Bononienſis, Medicinam Practicam & Theoricam diu profeſſus eſt in Academia patria. Obiit Bononiæ anno 1587.

Scripſerat *Tractatum de morbo Gallico*, qui manuſcriptus latuit apud Honorium Beatum, illius filium, neque lucem vidit.

Gabriel Minutius, Dominus de Caſtera, Rhutenorum Prætor.

Morbi Gallos infeſtantis ſalubris curatio & ſancta Medicina; hoc eſt, malorum quæ inteſtinum, crudeleque Gallorum bellum inflammant, remedium. Lugduni apud Bartholomæum Honoratum, 1587. *in* 12.

Satis mirari non queo Librum hunc a (*k*) Schenckio, (*l*) Lindenio, (*m*) Lipenio, (*n*) Mercklino, (*o*) Mangeto &c. inter Libros recenſeri de re medica, imo vero de lue venerea ſcriptos; cum pateat ex ipſa libri inſcriptione argumentum illius Tractatus debere intelligi de bellis inteſtinis, atque civilibus odiis, quibus univerſæ Galliarum Provinciæ ardebant anno 1587, atque Auctor Operis ſui inſtitutum expreſſe declaret in *admonitione ad Lectorem* Libro præfixa.

Ille autem Gabriel Minutius idem eſt ac Gabriel Minutius, Gallice *de Minut*, qui ſcripſit gallico idiomate Librum ſequentem.

De la Beauté Diſcours divers, avec la Paulegraphie ou Deſcription des beautez d'une Dame Tholoſaine, nommée la belle Paule. *Lyon*, 1587. *in* 8.

in cujus fronte ſe vocat Equitem, Baronem de Caſtera, & Seneſcallum Rhutenenſis Provinciæ, & quem Georgii Minutii, Mediolanenſis, filium eſſe (*p*) compertum habeo, qui a Franciſco I. Francorum Rege, primarius Parlamenti Toloſani Præſes conſtitutus fuit.

Franciſcus Diaz, (*q*) Philoſophiæ Magiſter & Medicinæ Doctor in Academia Complutenſi, Philippi II. Hiſpaniarum Regis Chirurgus, ad Franciſcum Valleſium, Cubicularium ejuſdem Regis Medicum, ſcripſit

Tratado de todas las Enfermedades de los Riñones, Vexiga y Carnoſidades de la Verga, y orina, En Madrid, 1688.

Carunculas illas, ſive hyperſarcoſes in urethra ſuccreſcentes, de quibus agitur in hoc Opere, ex prægreſſis & male ſanatis gonorrhœis venereis ortum ducere jam pridem compertum eſt, ſed rerum experientia ac inſtituta in cadaveribus autopſia jam nunc docuere carunculas iſtiuſ-

---

(*a*) Capp. 1. & 2. (*b*) Cap. 5. (*c*) Ibid.
(*d*) Cap. 8. 9. & *ſeqq*.
(*e*) Cap. 11. (*f*) Cap. 13. (*g*) Cap. 14. (*h*) Cap. 15.
(*i*) Pellegrino Antonio Orlandi, *Notizie degli Scrittori Bologneſi*, Pag. 123.
(*k*) *In* Bibliotheca Patrica. (*l*) De Scriptis Medicis.
(*m*) *In* Bibliotheca reali Medica.
(*n*) *In* Lindenio renovato. (*o*) *In* Bibliotheca Medica.
(*p*) Bibliotheque de la Croix du Maine.
(*q*) Nicol. Antonio *Bibliothec. Hiſpana* Tom. I. Pag. 321.

iſtiuſmodi neque unicam, neque frequentiſſimam cauſam eſſe Stranguriæ aut Iſchuriæ illius, quæ repetitis aut inveteratis Gonorrhœis ſolent ſuccedere, qua de re vide ſupra *Pag.* 309. 310. 311.

Lucas Ghinus, Bononienſi, Philoſophiæ & Medicinæ Doctor, (*a*) primum in Piſana, mox in Bononienſi Academia Medicinam profeſſus eſt, quo munere in poſteriore Academia functus eſt annos 28 Auditores, diſcipuloſque habuit Ulyſſem Aldrovandum & Aloyſium Angulliaram, viros ſcientia naturalis hiſtoriæ celebres.

Morbi Neapolitanis curandis ratio perbrevis. Spiræ Nemetum, *anno* 1589. *in* 8. Exſtat ad calcem *Practicæ Theoricæ Empiricæ* Johannis Marquardi, editæ opera Philippi Schopfici, *typis Bernardi Albini.*

Ghinus in hac perbrevi Diſſertatione, „ omiſſis quæ de appellatione hujus morbi ejuſque „ origine ſcribunt Auctores, rem ipſam aggreditur: Et primum Morbi Neapolitani naturam „ ſeu eſſentiam explicat, deinde cauſſas, poſtea „ ſigna, denique curationem.

Multus, imo vero nimius eſt in tradenda morbi curatione methodica, ad quam proponit remediorum farraginem, quæ ſingula, ut nullius prorſus utilitatis, jam pridem obſoleta ſunt. Fatetur ipſe, „ ſi his decenter peractis æger „ nondum ſanitati fuerit reſtitutus, ad fortiora „ remedia confugiendum eſſe, qualia varia a „ Medicis ſunt excogitata & experientia comprobata.... Novo, inquit, & in doloroſo „ morbo ſmilacis aſperæ decoctum competere „ experientia conſtat.... Similiter & radicis „ Chinæ decoctum... In morbo vero antiquato, „ Guaiaci decocto utendum eſſe cenſet, propter majorem ipſius caliditate, qua calor hepatis jam exolutus indiget, & qua in craſſis „ humoribus incidendis & abſtergendis opus eſt. „ At ſi morbus intenſiſſimos dolores copulatos „ habeat, inungendus erit æger argento vivo: „ Nam nihil æque ac tam cito, ait Ille, dolores mitigat; quibus mitigatis, deinceps aliquo prædictorum auxilio erit curandus æger.

Circa inunctionum uſum præcipit 1. Ut æger *inungatur Luna decreſcente, ut ſcilicet minor fiat affluxus humorum ad os*; quaſi vero Lunæ influxus, qui tot aliis rebus præeſſe creditur, ſalivationem quoque regeret.... 2. „ Ut quotidie quidem ſemel inungatur, ſi viros conſtent; alioqui per intervalla, permittendo ut „ æger identidem quieſcat, & rurſus inungatur, „ idque tandiu donec ſymptomata ceſſent... 3. „ Ut alvus, ſi non reſpondeat, clyſtere eluatur, „ aut æger hora dimidia ante cœnam ℥ ij. florum Caſſiæ aſſumat; Ea enim materias acres „ a faucibus avertit... Talibus inunctionibus „ curari credit non ſolum Gallicum, ſed multos alios morbos difficiles, ſi opportunus earum ſit uſus.

Demum juxta Chinum „ ſuffitus mercuriales „ longe efficaciores ſunt inunctionibus, ideoque „ difficillimo & inveterato admodum morbo, „ talique qui aliis præſidiis non cedit, competunt: Minime tamen, ſi æger ſit bilioſus, „ aut reſolubilis, aut ex Morbo Gallico tabidus, aut aſthmaticus, aut ſi virtus ſit debilis.

Hieronymus Capivaccius, ſeu Capo di Vacca, ſeu (*b*) *Capitaurus*, Patavinus, „ Medicinam „ (*c*) practicam Patavii docere cœpit anno „ 1552: Anno vero 1561 ad Medicinam theoricam extraordinarium ſecundo loco traductus „ eſt: Anno 1587 a Magno Etruriæ Duce Franciſco Mediceo per literas invitatus ad principem in Gymnaſio Piſano locum Medicinæ „ practicæ interpretandæ maximo propoſito præmio, annuere recuſavit. Mortuus eſt anno „ 1589. Ingentes divitias arte ſua conſecutus „ adeo ut cum magnificentiſſimas æde exſtruxiſſet, inſana ſubſtructione montes quoque muro circumdederit.

Habitus eſt ſummus artifex Morbi Gallici curandi, ita ut ipſe (*d*) „ circa jactantiam dicat, ſe lucratum fuiſſe ultra octodecim millia coronatorum ex hoc morbo. Creditus (*e*) „ eſt in curationibus ejuſmodi arcano aliquo „ uti; Verum hoc ipſe conſtanter inficiatus, „ Polono cuidam diſcipulo ſuo ut arcanum ipſum „ ſibi proderet impenſe roganti reſpondit, *Lege methodum meam & habebis mea ſecreta.*

Hieronymi Capivaccii Medici clariſſimi & Academiæ Patavinæ Profeſſoris ordinarii, de Lue Venerea Acroaſes, opera Philippi Schofi editæ Spiræ Nemetum, typis Bernardi Albini *in* 8. 1590.

Auctor in illo Tractatu ſigillatim diſſerit de Morbis Venereis, ſed eo ordine & eo rerum delectu, quem in erudito Viro vix probes. Circa Theoriam inutilia multa tractat, ex Peripateticorum commentis: Circa Therapeiam vero remedia quidem multa, ſed parum probata, nec cum recta methodo curatoria ſatis convenientia congerit.

(*a*) Pellegr. Anton. Orlandi, *Notizie degli Scrittori Bologneſi*

(*b*) Iſrael Spachius. *in Nomenclatore Sriptorum Medicorum.*

(*c*) Petrus Caſtellanus, *in Vitis illuſtrium Medicorum.*

(*d*) In fine ſectionis II. Lib. 5. *Method. Pract. Medicin.*

(*e*) Nicolaus Comnenus Papadopoli, in *Hiſtoria Gymnaſii Patavini*, Tom. I.

I. Capivaccius parum ſatagit primæ originis luis Venereæ; „ Neque eſt, *inquit*, ut quis „ ita furioſe perſcrutetur quiſnam primus au„ ctor fuerit illius primæ luis, quia dubio pro„ cul nova eſt hæc materia. Hæc cauſa quo„ modocumque fuerit genita, perinde eſſet ac „ ſi quis quæreret quodnam prius genitum eſſet „ ovum an gallina?

II. Diſtinguit Luem veneream in hæreditariam & adventitiam. Hæreditaria poteſt a patre vel matre produci. Credit vero adventitiam contrahi *concubitu*, *lactatione*, *ſuctione lactis*, *oſculo & dormitione cum infectis*, *ſi linteamina ſint ſordida ſudore vel ſanie*.

III. Quadruplicem admittit curatoriam methodum 1. Uſu decoctorum Guaiaci, Chinæ, Sarſæ-parillæ, Saſſafras. 2. Inunctionibus mercurialibus. 3. Suffumigiis. 4. Ope Antimonii.

IV. Multis quidem deſcribit & modum & tempus exhibendi decocta ſudorifica; ſed in quibus tamen ne lato quidem ungue diſcedit a vulgari methodo. Hanc curatoriam methodum ceteris credit præferendam eſſe, ceu minus periculoſam.

Fatetur tamen „ hydrargyrum efficacius eſſe „ ad debellandum luem veneream; *ideoque* quo„ tieſcunque lues venerea ad ſummum eſt con„ tumax, & corporis conditio ſeu virtus per„ mittit, non improbat ſi quis hydrargyro uta„ tur. *Ceterum auctor eſt*, *ut inunctio mercu„ rialis* fiat fricando Chirothecis, non nudis ma„ nibus, a partibus inferioribus ad ſuperiores, „ non a ſuperioribus ad inferiores, ut vis un„ guenti per poros melius ingrediatur,... *& ut „ non repetatur* ultra ſeptem vices, quia ſi æger „ non exſpuit a ſeptem vicibus, nulla ſpes.

VI. Circa uſum ſuffumigiorum aſſerit „ tutius „ eſſe & minus periculoſum uti inunctione, quam ſuffumigio: „ Nam, *inquit Ille*, ſuffumi„ gium petit partes ſpiritales. Si tamen patiens „ ſit robuſtus ſecundum thoracem & pulmonem, „ credit licere ad ſuffumigium etiam aſcende„ re, ea ratione quia ſuffumigium, *ut putat*; „ efficacius eſt inunctione.

VII. „ Quoad Antimonium, *ait* hoc in ſe ha„ bere, ut vehementer ſolvat per vomitum & „ ſeceſſum; ſed quantum ipſe experientia potuit „ colligere ac deprehendere, rariſſime luem ſu„ perare, *ita ut Auctoris* ea ſit ſententia in „ lue venerea deſiſtendum eſſe ab Antimonio, „ & in reliquis fidendum.

Ceterum Tractatus illius ſumma proſtat in Sectione poſteriore *lib.* 5. *Methodi Practicæ Medicinæ* Hieronymi Capivaccii, quæ primum edita eſt a Johanne Hartmanno Beyero, Francofurti, anno 1594.

Johannes Vvittichius, Vivarienſis, Poliater Arnſtatenſis, ſcripſit germanica lingua

Tractationem de Lapide Bezoar; *Armenio Balſamo*; *de Sileſiaca terra ſigillata*, *quæ dicitur Axungia Solis*; de ligno Guajaco, de China, de Sarſa-parilla, de Saſſafras, *de ligno Nephritico &c. Lipſiæ*, 1590. *in* 4.

Recenſetur Liber ille a Paſchale Gallo in *Appendice Germanica* Bibliothecæ Medicæ, & indicatur ab Iſraele Spachio in *Nomenclatore*. Omittitur vero a Lindenio, Mercklino & Mangeto; ſed jam ſatis nota eſt eorum in referendis libris germanice ſcriptis negligentia.

Felicianus Betera, Brixianus, Patavii Medicinæ ſtudio operam navavit, audiitque Nicolaum Curtium, in gymnaſio Patavino Profeſſorem Theoricorum ordinarium, quem (*a*) ipſe *præceptorem ſuum* dicit. In urbem patriam reverſus medicinam inter Concives non ſine laude faciebat, cum anno 1577. graviſſima peſtilentia Brixia miſerrime vaſtata eſt. Ex morbi violentia periere Sacerdotes & Religioſi complures, Medici quinque, inter quos Nicolaus ille Curtius de quo modo, Chirurgi novem, Virique alii non uno nomine illuſtres quamplurimi, quos ſingulos Auctor nominatim appellat. Ipſe vero Betera (*b*) periculis variis, multiſque opprobriis objectus fuit.

Placuit Auctori, cum periculo defunctus fuit, non modo triſtia patriæ infortunia,

Quæque ipſe miſerrima vidit,
Et quorum pars magna fuit,

literis conſignare, ſed ut poſteris magis prodeſſet, de Peſte ac peſtilentibus affectibus cumulatiſſime dicere, quod utrumque præſtare conatus eſt in Libro, quem Brixiæ edendum curavit anno 1591, & qui ſic inſcribitur:

„ De cunctis humani corporis affectibus, „ maligna ſcilicet & deleteria qualitate. „ De Febribus malignis & peſtilentibus; „ *de morbo Gallico*, Venefico, Malignitate, Feritate, Cacurgia, Veneno, „ Corruptione, Putredine, Fermentatio„ ne: De putrediniſque peſtilentis for„ ma, morbiſque Fulminantibus & vul„ garibus pro tertii Libri Aphoriſmorum „ ordine præſagiendis, deſumpta occaſio„ ne ex Peſte Brixiana anni 1577, exa„ ctiſſima Tractatio, quæ in duodecim li„ bris reſolvitur, ubi tota fere ars me„ dica ad ſummum cauſarum, ſignorum, cura-

(*a*) Lib. 1. Cap. 4. Libri, de quo mox.
(*b*) Lib. 10. Cap. 26. & Lib. 11. Cap. 1.

„ curationumque, maximo cum ejuſdem „ quotidiano fructu, per divinum veluti „ quoddam ſublimata eſt. *Brixiæ*, 1591. „ *in fol.*

Liber idem occurrit etiam ſic inſcriptus:

„ Noctium Brixianarum de igne peſtilenti, „ *Gallico*, venefico, malignitate, ferita- „ te, cacurgia, veneno, corruptione, „ putredine, fermentatione, putredinis „ peſtilentis forma, morbiſque fulminan- „ tibus & vulgaribus, pro tertii Libri „ Aphoriſmorum ordine præſagiendis, „ Tom. 1. in quo duodecim Libri exi- „ ſtunt, ubi tota fere ars medica ad ſum- „ mum cauſarum, ſignorum, curationum- „ que, maximo cum ejuſdem quotidianæ „ fructu, per divinum veluti quoddam „ ſublimata eſt. *Brixiæ apud Polycretum* „ *Turlinum*, 1601. in *fol.*

modo non mutata editione inſcriptionem tertio mutatam novi in ſequentem:

„ Tractatus de Peſte, ſeu de igne peſtilen- „ ti, *Gallico*, venefico, & de ejuſdem „ malignitate, feritate, cacurgia, vene- „ no, corruptione & fermentatione; in „ quo totius putredinis peſtilentis forma, „ ſymptomata, curatio & præſagium pro „ explicatione tertii Libri Aphoriſmorum „ Hyppocratis * dulicede (*ſic*) tractatur. „ Huic acceſſit Tractatus de morborum „ malignitate ... Opus Theoricam & Pra- „ cticam Medicinam profitentibus utile „ & neceſſarium. *Brixiæ* 1625. *ſumpti-* „ *bus Antonii Miglietti*, in *fol.*

Quæ ſane arguunt Librum parum vendibilem; neque mirum, cum prægrande illud Opus in Libros duodecim reipſa diſtributum, quibus Auctor de cauſis, ſignis, ſymptomatibus & curatione tum peſtis, tum peſtilentium quorumcunque affectuum verboſiſſime diſſerit, ſcriptum ſit confuſe, obſcure, ſine methodo, ita ut pes, nec caput uni reddatur formæ, & quod non minus interdum offendit, ſermone ineleganti & plerumque inexplicabili, ut vel ipſa libri inſcriptio ſatis indicat.

In hoc Opere loca quædam de lue venerea, quam Betera credidit errore maximo cum lue peſtilenti natura quadamtenus convenire, interſperſa ſunt, (*a*) ut *De Gallica cacoethia, ejuſque definitione*, (*b*) *De forma Gallicæ intemperiei*; (*c*) *De Gallica & venenorum bile, eorumque ac ignium origine*; (*d*) *De ſtatu peſtilenti Gallico & venenato*: (*e*) *De natura putredinis Gallicæ*: (*f*) *De gradibus contagii Gallici*; (*g*) *De ſignis & ſimptomatibus luis venereæ, de indicationibus, materia auxiliorum & mitiſſima curatione Gallici*: „ nempe de re- „ cto uſu ſex rerum non-naturalium, cum ex- „ hibitione antidotorum noſtratium; (*h*) *De* „ *rigidiore Gallici curatione*, ope Guaiaci, Chi- „ næ, Salſæ-parillæ, imo etiam ſuffitu cinna- „ barino, aut illitu mercuriali &c. Sed hæc omnia vel mera commenta ſunt, quæ repugnant contra veritatem, vel futiles remediorum formulæ ſine delectu ex antiquioribus Auctoribus excerptæ a Medico in curanda lue venerea rudi & inexercitato; quamobrem nemini auctor eſſe velim, ut ex illo Beteræ Opere Theoriam vel Therapeiam luis venereæ petat ullomodo.

Jacobus Marant, Illuſtriſſimi (*i*) Caroli a Lotharingia, S. R. E. Cardinalis & S. R. I. Principis, Conſiliarius & Medicus.

Jacobus Couſinot, Pariſinus, qui (*k*) Decanus fuit Facultatis ſuæ annis 1624 & 1625, habuitque filium Jacobum alterum Couſinot, Profeſſorem Chirurgiæ in Regio Franciæ Collegio anno 1623 & Comitem Archiatrorum Ludovici XIV. anno 1643.

Quæſtio Medica Cardinalitia diſputatione agitanda in Scholis Medicis, die Jovis 2. Maii, D. Jacobo Marant ... moderatore ſapientiſſimo.

„ Eſtne ſtrumarum, quam bubonum vene- „ reorum, difficilior curatio?

Concluditur affirmative: *Ergo eſt ſtrumarum, quam bubonum venereorum, difficilior curatio.*

Proponebat Jacobus Couſinot, Pariſinus 1591.

Johannes Calvo, Valentinus Hiſpanus, Medicinæ Doctor & Profeſſor in Academia Valentina.

„ Libro de Medicina y Cirurgía, que tra- „ ta de las llagas en general y en parti- „ cular: *y aſſi meſmo del morbo Gallico*, „ *de la curacion de el, y de cadauno de* „ *ſus accidentes*, Compueſto por el *D.* „ *Johan Calvo*, Medico, y Lector de la „ miſma Facultad en la inſigne Ciudad „ de Valencia. Dirigido al Illuſtre Micer „ Vicente Plabo Pellicer, Avogado fiſcal „ de la Ciudad y Reyno de Valencia. Im- „ preſſo *in Barcelona*, en la emprenta de „ Jayme Cendrat. Anno 1592. in 8.

In duobus prioribus hujus Operis Libris agitur de Vulneribus in genere, & in particulari. Tertius,

* Lege *dilucide*. (*a*) Lib. 2. cap. 18. (*b*) Lib. 3. cap. 3.
(*c*) Ibid. cap. 15. (*d*) Ibid. cap. 17. (*e*) Ibid. 39.
(*f*) Ibid. cap. 40. (*g*) Lib. 10. cap. 18. (*h*) Ibid.
(*i*) Carolus ille a Lotharingia, erat filius Caroli III. Ducis Lotharingiæ & Claudiæ a Francia, filiæ Henrici II. Galliarum Regis. Ille vero tunc erat Epiſcopus Metenſis, & eo nomine vocatur S. R. I. Princeps.
(*k*) Voyez *Le College Royal de France* par Duval.

tius, qui inſcribitur *Libro muy util y provechoſo del morbo Gallico, en el qual ſe enſeya ſu origen, cauſas y curacion: el modo de hazer el vino ſanto, dar las unciones, y corrigir ſus accidentes*; & qui circa morbos venereos totus verſatur, Capita complectitur 25. paginaſque implet 142.

Inde poſſunt ſequentia potiſſimum excerpi:

I. Luem veneream (*a*) differre ab Elephantiaſi Arabum, Lepra Græcorum, Lichenibus, Avicennæ Aſafat vel Tinea: (*b*) Morbum eſſe vere novum & omnino diverſum a morbis omnibus, quos Hippocrates & Galenus deſcripſerunt, quicquid contrarium opponant Franciſcus Valleſius in *Comment. ſuper lib.* 4. *Epidemiorum*, & Johannes Fragoſus in *Antidotario*, quos ambos ille refellit.

II. Luem veneream in Europam inductam fuiſſe ex Indiis, quas Franciſcus Colon (*Chriſtophorus Columbus*) ſubegit, quæ vera: Sed quæ Auctor addit de Franciſco Colon, qui ab Inſula S. Dominici redux, Neapolim profectus eſt, ut Regem Ferdinandum conveniret; de viris fœminiſque Indicis, quos ex Indiis ille deduxerat, adduxitque Neapolim ſecum, ut Regi exhiberentur: demumque de morbis venereis, quibus viri illi, illæque fœminæ jam infectæ Neapolitanos brevi infecerunt, pugnant hæc omnia cum veritate hiſtoriæ, qua da re conſuli velim *Cap.* 11. *lib.* 1. hujus Operis: Sicut etiam cum experientia manifeſte pugnant, quæ idem *ibid.* adjicit, ſcilicet maritum ſanum, ſanamque uxorem, ſi libidini ſe dedant ac veneri vacent immoderatius, luem veneream poſſe ambos inde & concipere & conceptam cum aliis ἀφροδισιασμῷ communicare; *Digo*, inquit Ille, ... *que marido y mugier, per ſanos que eſſen ſi ſe dan los dos ſolos mucho a la Venus, vernan a tener Buas, ſin que otri ſe las apegue, ſolo per el demaſiado exercitio de la Venus*: qua de re vide ſupra *Cap.* 9. *lib.* 1.

III. (*c*) Ad morbi curationem quatuor requiri, 1. Ut ægro congrua præſcribatur vitæ ratio: 2. Ut educatur materia antecedens: 3. Ut conjuncta deleatur & exterminetur: 4. Ut corrigantur & emendentur accidentia.

IV. (*d*) Plurimum valere Decocta Radicis Chinæ, ligni ſancti & Sarſæ-parillæ, ſed palmam tribuendam eſſe Argento vivo ſine hydrargyro; quod Auctor ait nequaquam deleterium vel venenatum eſſe, dummodo adhibeatur moderate, contra quam olim opinati ſunt Dioſcorides, Plinius, & alii permulti.

V. (*e*) Ad inunctiones mercuriales adhiberi Unguentum ex formula ſequente præparatum.

℞. *Unguenti utriuſque Dialthææ* & *Emplaſtri filii Zachariæ* ana ℥ j.
Axungię gallinę & *anatis* ana ʒ iij. (In editione poſthuma legitur ℥ iij.)
Unguenti Aragonis ℥ ß.
Axungiæ porcinę ſine ſale ℥ iiij.
Mercurii extincti in dicta anaxungia ʒ iij. ß.
Pulveris radici Iridis ʒ ij.
Cerę parum M. & f. Unguentum.

quæ formula multam remediorum ſarraginem complectitur, ſed ea ætate receptum erat unguentum mercuriale non alia ratione componere.

VI. (*e*) In infantibus, ſicut in ſenibus & in infirmioribus ægrotis, mercurium illini non poſſe ſupra unciam unam & ſemiſſem, vel quod ſummum eſt, uncias duas, quæ doſis nunc nimio major videri debet: In ceteris, qui ætate & viribus magis valent, doſim majorem adhiberi poſſe, ſed variam pro temperamento, ætate, & intenſione vel inveteratione morbi.

VII. (*f*) Stufas & ſuffumigia improbari, quaſi remedia minus certa, & corpori parum conducibilia: *Las eſtubas*, ait Ille, *no ſon remedio cierto, ni aun para il cuerpo muy provechoſo*. Neque ſane miror ipſum de ſuffitibus male ominari, ſi ſuffumigium ſequens adhibuerit unquam, quod ab ipſo deſcribitur, & quod Auripigmentum admittebat.

℞. *Cinnabaris* ʒ ij.
Auripigmenti ʒ j.
Olibani & *Myrrhæ* ana ʒ ß.
M. F. ſuffumigium.

VIII. (*g*) Juxta Auctorem curationis ſummam eo recidere, ut ſanguis detrahatur, iteretur purgatio, exhibeatur decoctum ligni ſancti & Sarſæ-parillæ, teneatur diæta congruens; & ſi ea morbum non vincant, ut inungatur æger toto corpore, ſi ita opus eſſe videatur, vel parte tantum affecta, ſi morbus ſedem localem habeat, quam occupet. (*i*)

IX. (*h*) Accidentia, quibus medendum eſt, diſtingui in illa, quæ inunctionibus, & illa, quæ morbo fiunt: Priora duo eſſe, ſcilicet ulcera oris, labiorum & gingivarum; & dentium nigrorem: Poſteriora multo plura, ut Bubones, Puſtulas, Ulcera, Dolores capitis & articulorum, gummata & multa alia, quæ ſingula ordine proſequitur ſequentibus undecim Capitibus.

Hie-

(*a*) Cap. 1. (*b*) Cap. 2. (*c*) Cap. 3. (*d*) Cap. 7.
(*e*) Cap. 11. (*f*) Cap. 12. (*g*) Ibidem.
(*h*) Cap. 13. (*i*) Cap. 14. (*k*) Ibidem.

Hieronymus Minetus, Aretinus, in Senenſi Academia Profeſſor Anatomicus, (*a*) Diſcipulus Andreæ Cæſalpini.

„ Quæſtio non minus pulchra, quam utilis, „ de Sarſæ parillæ & Ligni ſancti viribus, „ Senis, in 4, 1593.

In hoc Opuſculo præmittitur Epiſtola Livonii Rectorii, Profeſſoris Theorici in Academia Senenſi, ad Hieronymum Minettum ſcripta die 3. menſis Januarii anni 1593, paginiſque quatuor comprehenſa, in qua Rectorius contendit, „ Salſam-pariliam minus calidam & minus acrem „ eſſe, quam lignum Guaiacum, quod tum ra„ tione, tum experientia ſatis apte probat.

Sequitur deinde Reſponſoria Minetti Diſſertatiuncula, tertio Nonas Februarii anni 1593. ſcripta, paulo diffuſior, ſed frivola & parum urgens, in qua conatur ille argumenta, quibus Rectorius nititur, futilibus argutiis infirmare.

Diſſertationem illam Minetti confutavit viciſſim Rectorius, ut mox videbimus, ubi profeſeremus ſimul quid de controverſia ejuſmodi & de controverſiæ cauſa ſentiendum ſit.

Ludovicus Roſellus, Foro ſempronienſis, Medicus & Philoſophus.

„ De Morbo Gallico Tractatus, ad Illuſtriſſi„ mum & Excellentiſſimum Principem Vir„ ginium Urſinum, Brachiani Ducem. Ro„ mæ, 1563. in 8.

Tractatu illo, qui vere jejunus eſt, Capita XVI. comprehenduntur. Initio quærit Auctor an *Morbus Gallicus novus*, *contagioſus*, *venenoſus ſit*, in quibus quæſtionibus affirmantium partes amplectitur. Deinde propoſitis morbi ſinis aggreditur ad curationem morbi, ad quam ait ille facere rectam victus rationem; uſum remediorum alterantium & purgantium; venæ ſectionem, ac in primis decoctum ligni Guaiaci, cujus adminiſtrandi modum multis deſcribit; & decoctum radicis Salſæ-parillæ, cujus uſum quoque laudat. De Mercurio vero, inunctionibus mercurialibus & mercurialibus præparatis alte ſilet.

Livonius Rectorius, Senenſis, Medicus primus Theoricus ordinarius in Academia Senenſi.

„ Diſputatio apologetica de indole ac quali„ tate Guaiaci & Salſæ-parillæ, adverſus „ Hieronymum Minettum, in Senenſi Aca„ demia Anatomicum. Bononiæ, 1594. in 4.

Contendit Rectorius Guaiacum natura & qualitate calidius & acrius eſſe Salſa-parilla, quod egregie probat tum ratione, tum auctoritate. Videtur autem ea controverſia, quæ ex ſe ſatis inanis eſt, ex privata ſimultate nata, quæ Rectorio cum Minetto interceſſerat, quod diverſa nuper ſenſiſſent de methodo medendi neſcio cui Abbati *Julio de Tutis*, qui ex morbo deceſſerat. Sic ſolent pleraque literatorum diſſidia ex animorum affectione ortum frequentius ducere, quam ex veri ſtudio.

Petrus Foreſtus, Alcmarianus, natus (*b*) anno 1522. Doctoralem Lauream Bononiæ adeptus eſt, ubi *Benedictum* Victorium, *Faventinum*, audiit, quem (*c*) paſſim *præceptorem ſuum* vocat. Pariſiis, * Pythureis, Alcmariæ, Delphis medicinam fecit. Anno 1575 Lugduni Batavorum in Academia primum condita Medicinam profiteri cœpit. Mortuus eſt Alcmariæ anno 1597. ætatis ſuæ 75.

„ Obſervationum & Curationum Medicina„ lium & Chirurgicarum Libri XXXII, qui ſinguli diverſis annis ſucceſſive excuſi ſunt Lugduni Batavorum *in* 8. ab anno 1591. ad annum uſque 1606.

Liber ultimus, excuſus anno 1606, Obſervationes continet XXVI. de Lue venerea, cum Scholis pro ea ætate nequaquam inficetis. Obſervationes videntur inſtitutæ ab anno 1548 ad annum 1570. Ad curationes nullo diſcrimine adhibentur inunctiones mercuriales, decocta ligni Guaiaci, Salſæ-parillæ, Radicis Chinæ, quæ eo tempore uſu perinde vigebant.

Antonius Quiqueboeuf, Doctor Medicus Facultatis Pariſienſis.

Petrus Paulmier, Conſtantinus Normannus.

„ Quæſtio Medica quodlibetaria diſputatione „ in Scholis medicis agitanda die Jovis 18. „ Januarii, D. Antonio Quiquebœuf, Doct. „ Medic. Moderatore prudentiſſimo.

„ Eſtne Hydrargyrus luis venereæ ale„ xipharmacum?

Auctor ait in *III.* Theſeos Corollario, " Luem „ veneream, quæ in nos graſſatur, morbum „ eſſe, non a cœlo aut aere, ut Epide„ mium & communem; non a cibo aut potu, „ ut Endemium & patrium; ſed contagione ab „ impuro primum concubitu profectum.

Addit in *IV.* „ primos gradus luis venereæ „ nondum iis (*carnoſis*) partibus firmatos, il„ lis tolli quæ humores quovis modo deturbant, „ ſive id fiat catharticis per alvum, ſive hy„ drargyro per os ſputatione, ſemine ebuli vo„ mitu, ſive hidroticis per cutem Sarſa-parilla: „ At affectis partibus ſolidis, licet hæc viam ſter„ nat alexipharmacis, morbum tamen non poſſe „ prorſus atterere ſine metu recidivæ eos omnes fa-

(*a*) Sic Minettus ipſe atteſtatur *Diſſertationis Pag.* 10.
(*c*) *Pag.* 91. *col.* 2. *Pag.* 100. *col.* 1. *Pag.* 126. *col.* 1.
* Vulgo *Pithiviers*, quod oppidum diſtat ab Aureliano decem leucis.

(*b*) Johan. Meurſius, *in Athen. Batav. Lib.* 2.

„ fatigantis, qui catharticis aut hydrargyro contenti ſunt; quorum hoc poſterius corpus onerat affectibus a refrigerato cerebro & genere nervoſo natis, tremore, paralyſi, arthritide; a ſoluto viſcerum robore, hydrope; qui tamen ſæpe arcentur addito Guaiaco, calido & ſicco, hydrargyrum frigidum & humidum emendante. „

Denique affirmat V. „ Alexipharmaca, inter corpus & venenum media, ad præcautionem tuta, licet ἀνιατρολόγητα omnia; eorum tamen naturam, quæ proprietate contra luem veneream valent, in cardiacis hidroticis & veneninecis poſitam eſſe, quæ dotes, cum ligno ſancto inſint, adjuncta præcipue Palmarii (*Juliani*) antidoto, illud hydrargyro longe efficacius, nullaque noxa quamlibet ſpeciem exterminat non recentem modo, ſed & inveteratam (modo acceſſerint divinæ hujus antidoti vires) & quæ hydrargyrum ſit experta, quanquam alii difficilius, nullo recidivæ periculo, præmiſſa catharſi & phlebotomia ſi quod fit ſæpius, cacochymia ſubeſt plethorica.

„ Ergo Hydrargyrus non eſt luis venereæ alexipharmacum.

„ Aſſerebat Petrus Paulmier, Conſtantinus, 1596.

Petrus ille *Paulmier*, *Conſtantinus*, (*a*) ex fratre nepos erat Juliani *Paulmier* ſive *Palmarii*, Conſtantienſis, de quo ſupra ad *annum* 1578. Proinde haud mirum, ſi illius odii particeps erga mercurium ſive hydrargyrum fuerit, laudatorque nimium antidoti a patruo propoſitæ, de qua vide ſupra *loc. laud.* Ceterum Petrus ille Paulmier a Collegis ſuis aliquot poſt annis (*b*) peſſime habitus fuit, quod in medicos ſua adhiberet remedia chimica, quibus Facultas Medica Pariſienſis præter fas & æquum iniqua erat.

Petrus Lovve, Scotus *Arellianus* (quod vocabulum non ſatis video quid valeat, niſi forte ſignificet Auctorem hunc oriundum eſſe ex urbe *Ayre*, quæ Caput eſt Comitatus cognominis in Scotia,) ſe ipſe vocat *Doctorem Chirurgiæ Pariſienſis*, arroganter ſane, ne dicam inepte, cum nulla ſit Lutetiæ Pariſiorum, fueritve unquam *Facultas Chirurgiæ*, ſed *Communitas* tantum *Magiſtrorum Chirurgorum*: Communitaſque illa *Doctores* nullos creet, creaveritve olim, ſed *Juratos* tantum *Magiſtros Chirurgiæ*, ut in ceteris Europæ Civitatibus ſolemne eſt. Ceterum Auctor ipſe narrat in Præfatione *Chirurgiæ* ſuæ anglice ſcriptæ; & *editæ anno* 1612. in 4. ſe Chirurgiam exercuiſſe annos 22. in Flandria, Gallia & alibi: Se chirurgum, ut aiunt, *majorem* fuiſſe annis duobus Legionis Hiſpanæ, quæ Lutetiæ in præſidio collocata erat, ſcilicet annis 1588. & 1589. cum Urbs a perduellibus teneretur, qui nomine ſacri fœderis, vulgo La Sainte Ligue, adverſus Regem ſuum rebellaverant: Se deinde Henrici IV. Galliarum Regis Chirurgum ordinarium fuiſſe annos ſex, nempe ab anno 1590. ad annum uſque 1596, quo Londinum venit, ubi Librum edidit, de quo mox. Jam vero, quo tempore in Scotiam redierit incertum, ſed certum tantum ex Præfatione modo laudata Glosgoviæ in Scotia illum commoratum fuiſſe anno 1612, quo Chirurgiam ſuam edebat. Quid illi poſtea ſucceſſerit neque ſcio, neque ſcire curo.

„ An eaſie, certaine and perfect Method to cure and prevent the Spaniſch Sicknes: vvherby the learned and skitfull Chirurgian may heale a great many other Diſeaſes. Compiled by Peter Lovve, Arellian, Doctor in the Facultie of Chirurgy in Paris, and Chirurgian ordinary to Henty the Fourth, the moſt Chriſtian King of Frannce and Navarre. At London, printed by James Roberts. Anno Domini 1596. in 4.

Ideſt, Facilis, certa & perfecta Methodus medendi & occurrendi Morbo Hiſpanico: Qua eruditus & prudens Chirurgus curare poteſt multas alias affectiones. Collecta a Petro Lovve, Arelliano, Doctore in Facultate Chirurgiæ Pariſienſi, & Chirurgo ordinario Henrici IV, Chriſtianiſſimi Regis Franciæ & Navarræ. Londini, apud Jacobum Roberts. 1696. in 4.

Hoc Opus, quod minuto charactere impreſſum paginas 37. in 4. implet, in partes duas diſtribuitur; *Alteram*, quæ Capita XXIV. *Alteram*, quæ X. complectitur, ex quibus abunde erit, ſi ſequentia ſummatim decerpamus.

I. Luem (*c*) veneream, quam *Hiſpanicam* ille vocat, a Chriſtophori Columbi comitibus anno 1492 uſu fœdiſſimæ veneris cum mulieribus indicis contractam fuiſſe in Inſulis occidentalibus, quo appulerant, & ubi vulgata eſt: Hinc in Hiſpaniam devectam, & ab Hiſpania in regnum Neapolitanum translatam anno 1493. menſe Decembri ab Hiſpanis militibus, qui ſuppetias venerant adverſum Carolum VIII, Galliarum Regem, qui invaſionem meditabatur.

II.

(*a*) Vide Lauri Palmariæ *Pag.* 72.

(*b*) Vide *Laurum Palmariam fulantem Ventaneum, fulmen Cyclopum aliquot, falſo Scola Medica Pariſienſis nomine vulgatum in Librum Petri Palmarii*. Pariſiis 1609. in 8. Vide etiam Cenſuram Facultatis Medicæ, & Senatus-Conſultum quo Cenſura confirmatur.

(*c*) Prioris Patris *Cap.* 2.

II. (*a*) Expoſitis deinde morbi cauſis, quas omnes a contagione dependere agnoſcit, (*b*) recenſitis differentiis, ſignisque tum diagnoſticis, tum prognoſticis; (*c*) propoſita natura, indole, virtute Guaiaci, Salſæ-parillæ, radicis Chinæ & hydrargyris (*d*) explicata generali ſeu methodica luis venereæ curatione; (*e*) ab Auctore demum proponi novem modos illi efficaciter medendi.

III. Quatuor priores obtineri, 1. (*f*) Exhibito Decocto Guaiaci, quod tamen ait ad perfectam & abſolutam curationem vix ſatis efficax eſſe. 2. (*g*) Inunctionibus ex hidrargyro, quarum incommoda & infortunia multis exaggerat, ſed quas tamen fatetur poſſe aliquando adhiberi, modo caute. 3. (*h*) Admotis emplaſtris mercurialibus, ſed quorum vim & efficaciam valde incertas eſſe affirmat. 4. (*i*) Suffumigatione e cinnabari, quam tamen raro uſurpandam eſſe monet. Modos autem illos omnes, quos ſingulos, ſed paucis, deſcribit, agnoſcit vulgatas methodos eſſe & uſu receptas, quæ curando morbo plerumque adhiberi ſolent.

IV. Modos eſſe alios quinque, quos ſibi proprios & peculiares ille vindicat: horum (*k*) *Primum*, qui omnium *quintus* eſt, obtineri uſu Pillularum mercurialium, quæ a Pillulis vulgatis Barbaroſſæ parum diſcrepant, & quarum formulas duas profert. En unam.

℞. *Salſæ-parillæ & ſennæ mundatæ*, ana ℥ j.
Turbith. Hermodactyl. Agarici & Rhabarb. electi, ana ℥ ß.
Colocynthidis ſubtiliter pulveratæ ʒ vj.
Hydrargyri bene præparati, ℥ iv.

Extinguantur diligentiſſime cum *Terebinthinæ* ℥ j.

Addatur *Theriacæ* ℥ j. ß.
Syrupi roſatum laxativi. q. ſ.
Ambari griſei ʒ j.

M. & f. Maſſa; Capiat. ʒ ij. aut iij. pro virium ſtatu.

En alteram.

℞. *Mercurii* ʒ xxv.
Muſci ʒ. ij.
Pulveris Arabici ʒ. x.
Scammonii ʒ. iij.

Cum ſucco limonum reducantur ad formam limonum, ex qua dabitur ℈ j. ſingulis diebus.

Antequam Pillulæ illæ exhibeantur, cenſet Auctor ægrotos præparandos eſſe purgatione, miſſione ſanguinis, ſudatione; & finito pillularum uſu catharſim iterandam eſſe, atque ſudores movendos iterum quinque diebus vel ſex.

V. *Secundum*, (*l*) qui omnium *ſextus* eſt, conſiſtere in uſu Decocti Guaiaci in vino albo, quod ſic conficiendum putat.

℞. *Medullæ Guaiaci bene pulverati*, lib. j.
Chinæ teſſelatim exciſæ, lib. ß.
Salſæ-parillæ, ℥. v.
Sennæ mundatæ, ℥. iv.
Hermodactyl. ℥ j.

Macerentur omnia præter Hermodactylos & Sennam in duodecim Pintis Scoticis vini ſpatio ſedecim horarum: Bulliant ad conſumptionem quartæ partis, imponendo Sennam & Hermodactilos per dimidiam horam, antequam finiat ea conſumptio: In fine decoctionis adde aliquid liqueritiæ. Auferatur ab igne, & coletur.

VI. *Tertium*, (*m*) qui omnium *ſeptimus* eſt, contineri Decocto Salſæ-parillæ & radicis Chinæ, in hunc modum præparato.

℞. *Salſæ-parillæ, quæ ſit tenuiter inciſa*, ℥ v.
Radicis Chinæ per teſſelas exciſæ ℥ ij.

Macerentur ſpatio 24. horarum in decem Pintis aquæ fontanæ.
Bulliant lento igne ad conſumptionem mediæ partis. Coletur.

Palam eſt utrumque Decoctum a vulgaribus ptiſanis hidroticis non ſatis differre, ut poſſit Chirurgus ille de inventione ſuperbire. Laudat tamen ea Decocta, quaſi efficaciter auxiiiari adverſus morbum in ægris qui bono habitu valeant, & qui morbo recenter contracto infecti ſint.

VII. *Quartum*, (*n*) qui omnium *octavus* eſt, totum eſſe intra Electuarium quoddam ſuum, quo aſſeverat virus omne ſive recens ſive inveteratum efficaciter expelli, quod ait a ſe amicis ſuis ſummis adhiberi doſi ℥ ß, ſed cujus præparandi rationem repetendam eſſe monet ex Libro quodam alio ſuo, anglice ſcripto, cui titulus eſt *The poor man's Guide*, hoc eſt, *Manuductio pauperum*, qui an unquam in lucem prodierit addubito, de cujus editione ſaltem nihil comperti hactenus habere potui.

VIII. *Quintum*, qui omnium *nonus* eſt & ultimus, conſiſtere in uſu Pulveris, quem *Arabicum* vocat, quo ad doſim X. granorum bis in die exhibito ptyaliſmum vel catharſim moveri non diffitetur, quem proinde palam eſt præparatum quoddam mercuriale fuiſſe ex mochlicorum

(*a*) Cap. 3. (*b*) Capp. 4. 5. & 6. (*d*) Capp. 7. 8. 9. & 10. (*d*) Cap. 11.
(*e*) Cap. 12. (*f*) Cap. 13. (*g*) Capp. 14. & 15.
(*h*) Cap. 16. (*i*) Cap. 17. (*k*) Cap. 18.
(*l*) Cap. 19. (*m*) Cap. 20. (*n*) Cap. 21.

corum genere, ſed cujus manipulationem de induſtria celat, vel quod eodem recidit, quam ait repetendam eſſe ex Libro illo, de quo modo, inſcripto *The poor man's Guide*, quem non vulgavit.

IX. Demum in altera Libri parte *Capitibus X.* breviter diſſeri de variis morbi ſymptomatibus, nempe Ulceribus virgæ, Bubonibus, Gonorrhœa, Carunculis Urethræ, Nodis, Verrucis, Alopecia, Lichenibus ac Herpetibus, & Ulceribus oris.

Sed hæc ſatis ſuperque, ex quibus liquet huncce Chirurgum non alio conſilio ſcripſiſſe, quam ut *venditaret falſo antidotum nomine*, & *verboſis acquireret ſibi famam ſtrophis*, iis ſcilicet artibus, quas a Circulatoribus adhiberi novimus, & quæ Circulatores decent, ſed quibus nihil eſſe puto Viro probo indignius, cum nihil ſit, quod animum magis oſtendat vanum, mendacem, *falſiloquum*, & ut cum (*a*) Plauto loqui pergam, *turpilucricupidum*.

Aurelius Minadous Rhodiginus, patrem habuit Johannem Baptiſtam Minadoum, Philoſophum & Medicum præſtantiſſimum: fratrem vero Johannem Thomam Minadoum, qui apud Ducem Mantuæ Medici officio functus aliquot annos, poſtea anno 1596. primarius fuit Medicinæ Profeſſor in Academia Patavina.

Aurelius Medicinæ ſtuduit Patavii, ubi Hieronymo Capivaccio Profeſſore uſus eſt, ut ipſe (*b*) teſtatur. Deinde medicinam Venetiis fecit, ac ibi edidit Librum de lue venerea, qui ſic inſcribitur.

Aurelii Minadoi, Rhodigini; Medici Veneti, Tractatus de virulentia venerea, in qua omnium aliorum hac de re ſententiæ conſiderantur, mali natura explicatur, cauſſæ & differentiæ, aliaque cum dogmatica curatione proponuntur. Ad Illuſtriſſimum & Reverendiſſimum S. R. E. Cardinalem, Patriarcham Venetiarum &c. D. D. Laurentium Priolum, D. S. colendiſſimum. *Venetiis apud Robertum Meiettum*. 1596. in 4.

Minadoi Tractatus *Capitibus XLVII.* comprehenditur, quibus primis XXIX. fuſe & ad nauſeam diſſerit Ille de definitione luis venereæ; ac expendit ſigillatim refutatque definitiones ab aliis propoſitas.

Incipit in morbi originem inquirere *Capite* 30. cenſetque „ ortum hujus virulentiæ fuiſſe ex „ corruptione diverſorum ſeminum in utero impudicarum mulierum adjuvante ſorditie, per „ quas fœminas ſolum Indicas *intelligit*. Illæ enim mediantibus cœlo, aere, aquis & locis „ illis, ex peculiari victu forma & actionum „ ſuarum ſordida atque impura materie contrahunt, vel rectius ſibi adgenerant hoc venenum, quod deinde ad nos delatum eſt tempore Columbi, & mediantibus exercitibus „ Hiſpanis & Gallis per contagium ſerpſit.

Expoſitis in ſequentibus Capitibus contagionis viis ac differentiis, ſigniſque diagnoſticis & prognoſticis luis venereæ, ad curationem progreditur, circa quam

„ I. *Aſſerit* (*c*) Experimeuto probatum eſſe „ fonticulorum uſum Gallica lue vexatis opportuniſſimum eſſe. . . . unde fere neminem reperire licet ab hac lue detentum, qui cauteria maximo beneficio & juvamento expertus „ non fuerit: . . . Tamen pro comperto haberi „ non tantum poſſe cauteria, ut ipſa ſola valeant integre corpora infecta ab omni labe expurgare, niſi pariter tantum præſidium aut „ præceſſerint, aut concomitentur, aut etiam „ ſubſequantur idoneæ Antidotorum adminiſtrationes.

II. „ *Statuit* (*d*) rationem curandi per ſuffumigia omnino debilem & inefficacem ac prorſus vanam eſſe, cum morbum integre demoliri & vincere pollicentur; ſed in uno caſu maxime probari, ... cum nimirum alicujus „ partis ſuffumigabilis dolores lenire decrevimus, „ cujus utilitatis exempla multa ipſe vidit.

III. Damnat (*e*) exterum hydrargyri uſum, quo *obſervavit ipſe non paucos pejora ſymptomata expertos eſſe. . . . & ita exagitatos, ut ferme nunquam priorem corporis ſtatum, nedum integrum ſanitatis habitum, recuperaverint* . . . Neque internum hydrargyri uſum magis probat; licet enim *ipſe periculum nunquam fecerit*, teſtatur a ſe *viſos fuiſſe nonnullos, qui licet per multos dies devoraverint quoſdam bolos*, qui argentum vivum receperant . . . *nec ſanati ab ipſa lue, nec in meliorem ſtatum permutati fuerunt*.

IV. Univerſam (*f*) morbi curationem a ſudatione expectandam eſſe credit, quam movet ope æſtuarii & decoctorum ſudorificorum ex Guaiaco, quod *Regem*; Salſa parilla, quam *Reginam* (*g*) dicit; ex China & ex ſaſſafras, vel ut ille ſcribit, *Saxifras* &c. quorum adminiſtrandorum methodum multis deſcribit *Capp.* 43. & 44.

V. In-

(*a*) In Trinummo, *Act.* 1. *Scen.* 2. (*b*) Cap. 43. Libri ſui de *Virulentia venerea*.
(*c*) Cap. 38. (*d*) Cap. 40. (*e*) Cap. 41.
(*f*) Cap. 42. (*g*) Cap. 41.

V. Inter (*a*) Antidota luis venereæ recenſet ,, Theriacam Andromachi: confectionem ,, Cyphoiden ejuſdem a Galeno deſcriptam Lib. ,, 8. De compoſitione Medicamentorum ſecun- ,, dum locos, Cap. 7. Uvas paſſas, Hepar lu- ,, pi, Mechoacannum, ,, & alia hujus generis, quæ tanquam plane inefficacia dudum ab omnibus exploſa ſunt.

VI. Mirari ſubit probandum ſuſcipi a Minado (*b*) *Gallicum morbum non eſſe chimericum aut fictitium, ſed verum atque realem*, quod ſupra quoque de Bernardino Tomitano annotatum fuit ad *annum* 1566. Aderant nempe illorum ætate, qui objicerent hanc luis venereæ opinionem inventam eſſe a Medicis, qui *lucri cupidi aut ægritudinis ignari* antiquo, ſed male cognito Morbo, Gallici nomen imponerent, ut tegerent ignorantiam, vel pecuniam ab ægris extorquerent. Et quidem facile crediderim non defuiſſe Medicos, qui luem veneream ſatis temere aliquando cauſarentur, quaſi fomitem morborum difficiliorum quorum cauſa latebat, quamquam a lue venerea non dependerent, qua ſane culpa nec ætas noſtra ſatis vacat. Sed hæc qualiacunque ſupponantur, non opinionem de luis venereæ exiſtentia ſed Medicorum quorumdam fidem elevant.

Hercules Saxonia, Patavinus, natus anno 1551, (*c*) patrem habuit Ludovicum, avum Hieronymum, & patruum Victorem, Medicos aut artis medicæ Profeſſores eximios. Doctor in patria renuntiatus Medicinam per annum publice docuit; ſed (*d*) *profeſſione* (nempe (*e*) Medicinæ Theoricæ extraordinariæ in ſecundo loco, qua fungebatur) ,, Senatus Vene- ,, ti Decreto ſublata, Venetias ſe recepit, ibi- ,, que medicinam factitando ad ſummam famæ ,, gloriam graſſatus eſt. Per hæc abſumptis octo, ,, vel potius XV. annis, ſucceſſor Hieronymo ,, Capivaccio deſignatur anno ,, 1590. in Academia Patavina. Anno 1573. Hieronymum quidem Mercurialem, quem Maximilianus II. Imperator ancipiti morbo implicitus ad ſe acceſſebat, in Germaniam comitatus eſt; ſed in errore verſantur, (*f*) qui Saxoniam ipſum a Maximiliano accitum fuiſſe narrant; cum enim tunc annum vix attigiſſet viceſimum ſecundum, nondum eam adipiſci potuerat famam, quæ Maximiliano ſui deſiderium moveret. Deceſſit Saxonia anno 1607. ætatis 56.

,, Luis venereæ perfectiſſimus Tractatus ex ore ,, Herculis Saxoniæ, Patavini, medici cla- ,, riſſimi; in Academia Patavina ordinario ,, loco Profeſſoris; exceptus &c. & luci ,, datus opera Andreghetti Andreghetti, ,, Medici & Philoſophi Patavini. Patavii, ,, *in* 4. 1597. apud Laurentium Paſquatum.

Quæcunque ad luem veneream pertinent, in illo Tractatu *Capitibus* 41. enucleate explicantur, ut ferebat temporum illorum ratio.

I. Cenſet Saxonia *Cap.* 2. primam morbi originem non repetendam eſſe ,, ab influxu ſyde- ,, rum, aut Saturni, Martis & Veneris conjun- ,, ctione, ſed ab Indicarum congreſſu mulie- ,, rum, quæ ex Indiis primum in Hiſpaniam, ,, mox Neapolim navigarunt, & Caroli VIII. ,, Gallorum Regis exercitum infecerunt: ,, In quo tamen videtur errare, cum mulieres nullas ab Indiis in Hiſpaniam devectas eſſe noverim.

II. Contagionem admittit multiplicem *Cap.* 2. nempe ,, uſu veneris, lactatione, ſimplici vul- ,, væ fricatione, profuſo oſculo ex muliere cir- ,, ca oris partes laborante, dormitione in ſtragulis vel linteaminibus venefico hoc ſudore ,, repletis. Ceterum ſubdubitat an lues conta- ,, gioſa eſſe poſſit 1. ,, Dormitione cum infe- ,, cto, abſque ullo contactu, ſi linteamina munda fuerint: 2. Uſu eorumdem poculorum, & ,, accubitu ad eamdem menſam, ut voluit Ron- ,, deletius: Obſtetricationis miniſterio, ut exi- ,, ſtimavit Fernelius. ,, Jure quidem de duobus prioribus, at de tertio contagionis modo ambigit immerito.

III. Statuit *Cap.* 5. luem veneream ,, ſuo ,, tempore multo ſæviorem eſſe quam ab ini- ,, tio: Nam pergit Ille, tria tantum obſerva- ,, runt priores Medici, qui de hac lue ſcri- ,, pſerunt, Aquilanus, Leonicenus, Natalis ,, Monteſaurus &c. Affectus ſcilicet cutaneos ,, ſub forma impetiginis & puſtularum, Dolo- ,, res & Tumores contingere. Paucis poſt an- ,, nis alia quinque his tribus connexa ſunt, de- ,, fluvium capillorum, unguium, dentium, ocu- ,, lorum, & gonorrhæa... Hoc tempore lues ,, venerea eſt omnium malorum principium, ut ,, ideo potius innumera quam innumerabiles ſint ,, differentiæ. Sed de his vide ſupra Lib. 1. ,, Cap. XIII. & XIV. ,, ex quibus liquet luem veneream, etſi paucioribus ſymptomatis forſan ſtiparetur, initio crudeliorem fuiſſe quam aliquanto poſt intervallo.

IV. Tres admittit methodos curatorias, nempe *Unam* uſu decoctorum ſudorificorum ex Guaiaco, China & Salſa-parilla; *Alteram* inunctione mercuriali; *Tertiam* ope ſuffumigiorum. Quamvis ad uſum decoctorum plurimum propendeat, fatetur tamen *Cap.* 39. *affectus venereos eſſe uſque adeo contumaces, qui decocto ligni Indici uſque ad dies etiam quinquaginta ſemel, bis,*

(*a*) Cap. 43. & 44. (*b*) Cap. 47. (*c*) Petrus Caſtellanus, *in Vitis illuſtrium Medicorum*. (*d*) Idem, *Ibidem*. (*e*) Thomaſinus, *in Gymnaſio Patavino*. (*f*) Mercklinus, in *Lindenio renovat*. Padadopli, *Hiſtoria Gymnaſii Patavini*, Tom. I. Pag. 344.

bis, & ter rite adminiſtrato nunquam ceſſarunt, in deterius lapſi ſunt... In his credit *ſatius eſſe medicamento uti alioquin periculoſo, quam inſanabile malum relinquere.* Porro Mercurii uſum tam parum periculoſum eſſe putat, ut ibidem ,, Leonardi Botalli lubens ſequatur ,, conſilium, ſtatuatque cum eodem pueros ac ,, mulieres blando linimento inungi poſſe, ad- ,, datque ſe hac æſtate menſe Julio mulierem ,, inunxiſſe, quæ integre eſt curata. Vide- ,, tur tamen Auctor ille credidiſſe hydrar- ,, gyrum non eſſe luis Alexipharmacum, ,, ſed copiam tantum humorum viſcido- ,, rum expurgare; quibus expurgatis, Ale- ,, xipharmacum prompte & fortiter ope- ,, ratur.

V. Uſum præparatorum mercurialium interne exhibendorum parum probat, excepto præcipitato quodam rubro cum auro, cujus proceſſum ipſe explicat; cujus proceſſum jam ante ab Antonio *Gallo*, *Cap.* 2. & Gabriele Falloppio, *Cap.* 79. explicatum fuiſſe fatetur; cujus proceſſus, ſed in nonnullis emendatus, nunc nullibi non proſtat.

VI. Obſervationes duas refert, *Cap.* 37. *de gonorrhœa*, certe falſas; Uſque adeo de Medicis etiam verum eſt, quod de Philoſophis Cicero olim dixit, ,, nihil ſcilicet tam abſurde ,, dictum, quod a Philoſophorum quodam dictum ,, non ſit. *Sciendum eſt*, inquit Saxonia, quod ,, habui a quibuſdam expertis Venetis: Dicunt ,, ſe a gonorrhœa ſtatim curatos uſu veneris ,, cum muliere Æthiope. Experimentum eſt ,, verum... Hæc quoque ſcio, ſi tamen litteris ,, conſignare licet, antiqua gonorrhœa plures ,, fuiſſe liberatos, qui cum uxore virgine rem ,, habuerunt, ſed tunc mulier inficitur.

Ceterum Tractatus ille ab Andreghetto Andreghettio editus anno 1597. conſtituit Lib. 9. *Panthei Medicinæ ſelecti Herculis Saxoniæ*, a Petro Uffenbachio ejus diſcipulo editi, Francofurti, *in fol.* anno 1603, qui Liber totus eſt *de Lue venerea ſeu Morbo Gallico.*

Guillelmus Arragoſius, (*a*) Toloſas, hoc eſt, ex oppido quodam ignobiliori pagi Toloſani, notus eſt anno 1513. Medicinæ ſtudio operam dedit in Monte Peſulano anno 1551. Dicitur fuiſſe (*b*) *Medicus trium Galliæ Regum*, forte Henrici II. Franciſci II. & Caroli IX. & *Imperatoris Maximiliani*, ſcilicet II. Baſileam ſeceſſit octuogenario major, ubi hoſpitio uſus eſt Jacobi Zuingeri, Medicinæ Doctoris & Profeſſoris Chimici, in cujus domo mortem obiit anno 1610, ætatis 97, & quem omnium ſuarum facultatum hæredem inſtituit.

Scripſit anno 1597 *Epiſtolam* ſive Diſſertationem *de natura & viribus Hydrargyri ad Paulum Jovium*, Florentinum, quæ manuſcripta diu latuit in Bibliotheca Zuingerorum, ſed quæ tandem publici Juris facta eſt a Theodoro Zuingero, Jacobi pronepote, in *Faſciculo Diſſertationum Medicarum ſelectiorum*, qui editus eſt *Baſileæ* anno 1710. in 8.

Monuit quidem Editor hanc Arragoſii Epiſtolam ad Paulum Jovium Florentinum datam eſſe, ſed quis qualiſve fuerit ille, indicare curæ non habuit, quæ negligentia Lectoribus fraudi eſſe potuit; ſi qui incautiores crediderint hæc de Paulo Jovio, Epiſcopo Nucerino, ſcriptis ſuis in republica literaria celebratiſſimo, accipienda eſſe. Colligitur ſane ex Epiſtola Arragoſii Paulum illum Jovium, ad quem ſcribitur, medicinam feciſſe; conſtatque pariter Nucerinum Epiſcopum Medicum fuiſſe. At vero ſi id unum excipias, quod utrique convenit, cetera planiſſime diſſentiunt. Hic enim Novocomenſis erat, ille Florentinus: Deceſſerat hic anno 1552, ille in vivis erat etiamnum anno 1597. Unde perſpicuum eſt Epiſtolam Arragoſii ad Paulum quemdam Jovium ſcriptam fuiſſe, Epiſcopo Nucerino cognominem, ſed ab illo alium & obſcurioris famæ.

Si Arragoſium audianus, ,, inter reliquas erro- ,, rum cauſas, qui proximis ſæculis in *Schola* ,, *medica* acciderunt, hæc una ex maximis exi- ,, ſtimanda, quod Chirurgi & Barbitonſores om- ,, nes nihil de Argenti vivi natura cognoſcen- ,, tes, adhuc minus morbi eſſentiam, ad cujus ,, uſum illud adhibent, conſiderantes, pro ar- ,, bitrio adverſus ſymptomata, dolores, tumo- ,, res & ulcera manifeſta atrociter pugnant. ,, Unde, morbo prætermiſſo, multo majorem ,, noxam corporibus inferunt, quam lues ipſa ,, per ſe inferre poſſet.

,, Vidit *Auctor* ſupra differentias decem mi- ,, nerarum Argenti vivi, tam in lapidibus di- ,, verſorum colorum, quam in terris in lapi- ,, deam naturam induratis, ut plurimum ſpon- ,, gioſis, a quibus hydrargyri, partim lapidi af- ,, fixi, partim liquidi & minimo concuſſu a ſuo ,, loco dimoti ingens copia fluebat, non ſolum ,, in montibus, ſed etiam in planitie & regio- ,, ne calida.

,, Anno 1551, cum eſſet Monſpeſſuli in ædi- ,, bus probæ & honoratæ Matronæ, perſpecto ,, juxta puteum ſigno aliquo hujus mineræ, juſ- ,, ſit præſentem tum ruſticum, præmagnum, ,, qui pro ſtrato ſubjiciebatur, lapidem eleva- ,, re, quo ablato dum terram ſubjectam ſemi- ,, pedem excavaſſet; derepente affluit rivulus ,, argenti vivi ad libras aliquot.... *cujus* ,, *partem* D. D. Rondeletio *Auctor* obtulit.

Imo

(*a*) Sic ipſe atteſtatur in *Epiſtola* ad Paulum Jovium. (*b*) Mangetus in *Bibliotheca Medica*, in verbo *Jacobus Zuingerus.*

Imo quod (*a*) maxime mirum, *ſed quod ille* affirmat, ,, cum puer adhuc eſſet, annorum
,, circiter 12, non procul Tholoſa in Gellis na-
,, tus & educatus, vidit pueros aliquot ſuos vi-
,, cinos à mulierculis edoctos, qui circa finem
,, Menſis Maii, quo tempore prata deſalcan-
,, tur, ſub noctem, luna lucente, contempla-
,, bantur argentum vivum lucens in radiis lu-
,, næ, & veluti lubricans ſuper herbam ſeu fœ-
,, num in platea & via communi, quod ex equo
,, prægmagnos faſces fœni portante decidere vel
,, deſluere ſolebat . . . Poſtea hoc fœnum in
,, patinis caute colligebant, & eo leviter con-
,, cuſſo inveniebant in fundo quippiam hydrar-
,, gyri veri ac naturalis.

,, Ipſe dum poſt annos deinceps aliquot in
,, ſtudio naturæ ratiocinaretur, eſſetque prædi-
,, cti exempli memor, accepit . . . vas amplum
,, terreum, quod ſubjecit ingenti acervo fœni,
,, . . . dum in forma pyramidali recens deſal-
,, catum conſtrueretur, & exactis quinque aut
,, ſex diebus extrahens ſuum vas invenit argen-
,, tum vivum ex illo fœno delapſum.

Cenſet Arragoſius, inter acerbas omnes &
,, periculoſas curationes, quæ in arte Medica
,, fieri ſolent, eam quæ fit cum hydrargyro
,, omnium eſſe & acerbiſſimam & periculoſiſſi-
,, mam, unde peritum, prudentem, longoque
,, tempore exercitatum Medicum eſſe oportet
,, eum, qui tam periculoſum pharmacum ſine
,, noxa uſurpare audeat.

Hydrargyrum, juxta Arragoſium, ,, incidit,
,, reſolvit, & purgat à natura & inæquali in-
,, temperie ſua pituitam craſſam & lentam,
,, ceteroſque humores huic permixtos, non ſo-
,, lum per os ſumptum, ſed etiam per unguen-
,, ta foris admotum: Quandoque purgat ſicut
,, Antimonium, . . . eoque non ſumpto, ſed
,, tantum inuncto, purgatio acerbe cum ſaliva-
,, tione tentatur, quæ ad multos dies ſua ſpon-
,, te perducitur, & ægrum natura debilem in
,, vitæ periculum adducit." *Quæ ſane nimio plus exaggerata ſunt, ſed ex quibus tamen Arragoſius temere concludit* ,, paucos unguento il-
,, lo *mercuriali* inungi, quos nervorum contra-
,, ctio, Paralyſis, Tremor, continuus dolor,
,, & diri cruciatus brevique tempore mors non
,, ſubſequatur.

Nihilo-minus tamen, ,, quamvis argentum vi-
,, vum, quovis modo paratum & ſine ratione
,, exhibitum, valde periculoſum ſit, *confitetur*
,, *ultro* nondum ea propter a Medicorum ſcho-
,, la, tanquam humano generi abſolute perni-
,, cioſum & exitioſum eliminari atque expungi
,, debere: Habere nempe ſuas dotes, atque
,, cœleſtes virtutes iis potiſſimum cognitas, qui-
,, bus genuina ipſius præparatio perſpecta eſt.

Qua vero ratione hydrargyrum præparari debeat, ut tuto in uſum medicum venire poſſit, Auctor nullibi indicat, vel indicat tantum ænigmatice, dum ait præparationem illam fieri *ſola calefactione frigidi, & coctione atque digeſtione crudi, a ſuo proprio calore in actum excitato*, quæ diſſimulatio arguit profecto non modo vanum credulumque Chimicum, futilium arcanorum amantem & occultatorem, ſed quod pejus eſt, Medicum virtutis & efficaciæ Mercurii non ſatis gnarum, cum apud omnes cordatos in confeſſo ſit Mercurium nativum, purum ac ſimplicem, modo probe defæcatus & adſcititiis partibus purgatus fuerit, præparatis quibuſcunque mercurialibus longe anteponendum eſſe.

Exſtat Arragoſii Epiſtola altera ad Johannem Cratonem, Medicum Cæſareum data *Viennæ in Auſtria 12 Kalend. Maii, anno* 1575, in qua agitur de *Extractis chimice præparatis*, & in qua multa proferuntur recte dicta. Inter cetera, quanquam Auctor Chimicorum placitis paulo addictior fuerit, de Theophraſto Paracelſo ex veritate ſentire videtur, dum ait ſe *in Auctore illo explicando non multum laborare, cum nec in philoſophorum, nec in medicorum numero merito haberi poſſit*. Proſtat hæc Epiſtola *n.* 55. in *Volumine Epiſtolarum philoſophicarum, medicinalium & chimicarum* &c. a Laurentio Scholzio edito Francofurti *in fol.* anno 1589.

Laudatur idem Arragoſius a Georgio Bertino, in Epiſtola nuncupatoria *Commentario ſuo de Conſultationibus Medicorum* præmiſſa.

Alexander Maſſarias, Vicentinus, (*b*) audiit in Academia Patavina Antonium Fracancianum, Franciſcum Frigimelicam, Matthæum Curtium, Comitem Montanum, Oddum ſeniorem, Gabrielem Falloppium, præſtantiſſimos hujus Collegii Profeſſores. Lauream doctoralem ſemel conſecutus Medicinam aliquandiu fecit Vicentiæ in urbe patria; ac deinde Venetiis, quo evocatus fuerat amicorum & patronorum hortatibus, artem eamdem felicitate maxima pro-

(*a*) Vide quæ a Petro Borello dicuntur de Mercurio plantarum, *Obſervationum Centur. III. Obſervat.* 88. ubi negat Mercurium ſub acervis fœni colligi. Refert tamen R. P. d'Entrecolles, e Societate Jeſu, *Lettres edifiantes & curieuſes, Recueil XXII. pag.* 457. Mercurium colligi ex Portulacæ foliis contuſis, uſtulatis & concluſis in olla vitreata, quæ terræ infoſſa fuerit per dies 49. Sed hæc Ille refert ex Libris Sinenſium, penes quos rei fidem eſſe velim, donec experimento comprobata ſit.

(*b*) Michael Engilbergius, in *Epiſtola ad Laurentium Durandum*, quæ Practicæ Maſſariæ Lugduni editæ præfixa eſt; & Comnenus Papadopoli, in *Hiſtor. Gymnaſii Patavini*.

profeſſus eſt, erga viros illuſtres ſplendide, erga pauperes liberaliter. (*a*) *Demum unanimi Senatus Veneti decreto ad primarii Doctoris* (Profeſſoris) *Patavini munus ampliſſima ſtipe conductus fuit*. Succeſſit nempe anno 1587 Hieronymo Mercuriali, cui Senatus licentiam fecerat abeundi Bononiam. (*b*) Senio confectus morte ſubita periit decimo quinto Kalendas Novembris, anno 1598.

Practica Medica, ſeu Prælectiones Academicæ, continentes methodum ac rationes cognoſcendi & curandi totius humani corporis morbos, ad nativam ac genuinam divini Hippocratis & ſcientiſſimi Galeni mentem, vere optimeque inſtitutam: in antiquiſſimo ac celeberrimo Patavino Gymnaſio habitæ a nobiliſſimo atque clariſſimo Viro Domino Alexandro Maſſaria, Vicentino, Medicinæ Profeſſore primario. Nunc primum quanto fieri potuit ſtudio politiſſime adornatæ, certiſque libris ac capitibus diſtinctæ, publico Medicinę ſtudioſorum commodo foras dantur abs Johanne Baumanno, M. D. Francof. Francofurti, *ſumptibus Nicolai Baſſæi, typis Melchioris Hartmanni*. MDCI, in 4. *Idem Opus iterum excuſus fuit Lugduni, ſumptibus Laurentii Durand*. MDCXVI. *in* 4.

Illud Opus Libros VIII. complectitur, quorum *Sextus*, in quo agitur *de morbo Gallico*, in Capita non diſtribuitur, ſed continenter, &, ut ajunt, uno contextu ſcriptus eſt, ut olim pleriſque Auctoribus familiare erat.

In illo Libro Maſſariæ (*c*) propoſitum fuit, „ ſumma brevitate agere de natura, differentiis & ſignis illius affectus, & ſtatim ad curationem ſe referre, quam accuratiſſime, ſed tamen breviſſime conatur tradere. Pollicetur autem ille omnia præcepta & præſidia ſe eſſe communicaturum, quæcumque totos 40. annos, *quibus tunc medicinam fecerat*, vel aliorum inſtitutione, vel propria obſervatione ſibi viſa eſſent utiliora & ad curandum tam ſævum morbum magis accommodata.

I. Cenſet (*d*) „ rabiei caninæ cum morbo Gallico non levem & cauſæ & morbi ſimilitudinem intercedere; nam, *pergit Ille*, ut in rabie modica ſpuma canis rabidi latente quadam & admirabili ratione morbum inducit minime in tota ſubſtantia, ſed manifeſtum; . . . ita in morbo Gallico . . . ex coitu, ex oſculo, vel alio contagionis modo, non minus occulta quam inexplicabili ratione, morbus excitatur non in tota ſubſtantia, ſed manifeſtus.

II. Fatetur (*e*) „ nonnullos eſſe, non ſolum vulgares, ſed etiam viros doctiſſimos, qui in ea ſint opinione, morbum Gallicum nullam recipere integram curationem, illumque inducias, ſed non integram pacem facere: . . . At ipſe aliter cenſet, ut qui vere poſſit affirmare ſe plurimos vidiſſe partim ſua, partim aliorum opera ſanatos adeo plane ac perfecte, ut nullo deinde tempore non minimum morbi veſtigium reliquum fuerit.

III. Juxta Auctorem (*f*) „ poſt generalem corporis *præparationem* & vacuationem, ſequuntur aliæ duæ rationes purgandi noxiam materiam in morbo Gallico, quæ, *ut ille putat*, primo ab Empiricis inventæ fuerunt, deinde a Medicis rationalibus comprobatæ; *Altera* per ſuffumigia; *Altera* per inunctiones;" quam utramque medendi rationem paucis deſcribit.

IV. Ait utroque modo (*g*) „ inſignem copiam noxiorum humorum ad fauces & os deduci, unde admodum copioſæ, corruptæ, fœtentes & malignæ quædam ſpuitiones contingunt, ex quibus illæ partes corroduntur, ulcerantur, ac frequenter univerſi dentes moventur & quandoque cadunt.

V. (*h*) „ Quod ſi quis quærat *ab Auctore*, quid de utroque hoc præſidio (*de ſuffumigiis & inunctionibus*) ſit ſtatuendum, ille qui neutro unquam uſus eſt, ſed potius permiſit alios uti, non vult quidquam certi vel affirmare vel negare; ſed illum unum dicit, ubicumque licet Medico certas & tutas curationes adhibere, illum fruſtra & temere ad incertas & periculoſas confugere; unde quoniam quamplurimi ac fere omnes quicumque voluerunt rationalibus Medicis obedire, ſine ſuffumigiis & unctionibus quotidie & integre liberantur, longe tutius & ſalutarius conſilium videtur ab illis abſtinere, quæ tam multa, tam turpia, tam difficilia ſymptomata ſecum afferunt. Quod ſi vero tandem occurrant homines morbo Gallico laborantes qui nullis rationibus poſſit curari, tunc licebit ad ſuffumigia & inunctiones accedere &

„ omnia

(*a*) Petrus Caſtellanus, in *Vitis illuſtrium Medicorum*.
(*b*) Hiſtoria Gymnaſii Patavini, *Tom. I. Lib.* 3. *Section.* 2. *cap.* 20. num. 97.
(*c*) Editionis Lugdunenſis apud Laurentium Durand, anno 1616. *Pag.* 883.
(*d*) Pag. 887. (*e*) Pag. 888. (*f*) Pag. 890. (*g*) Pag. 892. (*h*) Pag. 893.

„ omnia experiri, cum neque deſint multi, non „ ſolum vulgares, ſed doctiſſimi viri, qui conſtanter affirmant ſe plurimos hujuſmodi præſidiis tuto ac faciliter curaſſe, atque illos potiſſimum, qui cetera præſidia fruſtra experti fuerant.

VI. Aſſerit autem (*a*) „ communi omnium „ conſenſu certum eſſe lignum Guaiacum morbo Gallico laborantes mirabiliter juvare, imo „ vero inter cetera præſidia principem locum „ obtinere. „ Ideoque multis examinat quomodo Guaiacum decoquendum, an cum vino, an cum aqua? Utrum purgantia aut alterantia cum decocto permiſcenda ſint? Utrum utri præſtet ad decoquendum, lignum, an cortex? Quo tempore, qua doſi, qua methodo decoctum adminiſtrandum ſit, quantuſque ſudor ciendus &c.?

VII. Secundum Maſſariam (*b*) „ eadem ratione licet decoctum ligni dare, qua aquæ „ thermarum ſolent adminiſtrari, . . . nimirum „ copioſe ad decem & plures libras, per intervalia, deambulando; quam rationem utendi „ decocto a nemine, quem ſciat, præter (*c*) „ Manardum excogitatam, *ille* non ſolum probat, ſed etiam miratur quomodo nemo hactenus tam præclarum, tam illuſtris Viri inſtitutum ſequatur & ad uſum revocet: *Ipſe* vero teſtatur ſe non ſemel hoc modo ligni decoctum dediſſe, ſumma cum facilitate & felicitate.

VIII. Quod ad Salſam-parillam, refert (*d*) „ huic medicamento multas ab aliquibus tribui „ facultates in catharro ſalſo, in cancris non „ ulceratis, in ſcrophulis, in tumoribus lienis, „ doloribus articulorum, omnibus infectionibus „ cutis, “ . . . quoniam ex una parte multi & „ prope omnes probant medicamentum & id „ laudant, ſed tantum contendunt ſola ſalſa neminem ullo tempore vere & integre ſanatum „ fuiſſe; ex altera autem neque deſunt aliqui „ viri doctiſſimi, qui ſalſam non modo probant, „ ſed etiam ligno ſancto anteponunt, qui audent firmiſſime dicere ſola ſalſa aliquos fuiſſe „ curatos, qui ligni decocto pluries aſſumpto „ non potuerant curari, & in iis eſt Manardus. „ De qua controverſia cum nolit *Ille* ſuum judicium interponere, confirmat tantum tumores, tophos, gummata, puſtulas, ulcera, & „ omnia ſymptomata gallica longe facilius & „ breviori tempore ex decocto ſalſæ mitigari & „ deſeri, quam ligni decocto. „ . : . Opinatur „ autem (*e*) Salſam maximam exiſtimationem „ ideo acquiſiviſſe, quod ante 50. annos Carolus „ V. Cæſar, hoc medicamento uſus ſit. „ Sed videtur Maſſarias hallucinari; neque enim legitur ullibi Carolum V. Salſam-parillam unquam in medicamenta adhibuiſſe, ſed Chinæ radicem: qua de re vide *ſupra*, *pag.* 700.

IX. Demum (*f*) „ putat Chinam ad curandum morbum Gallicum vel parum vel nihil „ conferre. . . . Attamen cum multi ſuo tempore ea utantur frequentiſſime in podagra, in „ ulceribus pulmonum, ſcirrho lienis & jecoris, elephantiaſi in lepra Græcorum, atrophia „ & aliis morbis graviſſimis, illi libuit neque „ eam prætermittere, “ ſed de methodo illam „ adminiſtrandi perpaucis agit.

Exſtant de eodem argumento Conſilia aliquot Maſſariæ in *Libro reſponſorum & conſultationum medicinalium*, qui Venetiis prodiit apud Triviſanum Bertolotum, anno 1613. ſed in quibus & eamdem opinionem tenet & abit ad eamdem medendi methodum.

Andreas Chioccius, Veronenſis, Philoſophus & Medicus. (*g*) Obiit ſenex in patria anno 1624.

Apologia pro divina Hieronymi Fracaſtorii V. C. Syphilide, vel Libris de Morbo Gallico, *adverſus Julii Cæſaris Scaligeri cenſuram*. Veronæ, 1598. *in* 4.

Julius Cæſar Scaliger impenſe laudavit Fracaſtorium, quem ait (*h*) *præſtantiſſimum Poetarum poſt Virgilium*, & cujus *Poema* de Syphilide *divinum* vocat. Attamen, cum *ab ſua ipſe magnitudine diſceſſerit aliquando*, fatetur Scaliger *eſſe quod in rebus ipſis*, *eſſe quod in legibus poeſeos animadvertat*. Diſplicuit Andreæ Chiocco, Fracaſtorii conterraneo (*i*) *tam egregium* concivis *Opus a Scaligero vellicari*, *ac defendendi Fracaſtorii provinciam in ſe ſuſcepit*, qua ſatis erudite defungitur. Sed cum hæc non ad Medicinam, ſed ad Criticen ſpectent, ab inſtituto noſtro ſunt omnino aliena.

Petrus Seguyn, Doctor Medicus Facultatis Pariſienſis, Chirurgiæ Profeſſor regius in regio Franciæ Collegio, ac deinde Archiatrus Annæ Auſtriacæ, Reginæ Franciæ, & uxoris Ludovici XIII. Vivebat (*k*) adhuc anno 1643. ſed annos natus 77. & cæcus.

Antonius Rabault, Blancius Bituricenſis.

Ad

(*a*) Pag. 893. (*b*) Pag. 963. (*c*) Epiſtolar. *Lib.* 14. *Epiſtol.* 4.
(*d*) Pag. 905. (*e*) Pag. 903. (*f*) Pag. 907.
(*g*) Nicolaus Comnenus Papadopoli, *in Hiſtoria Gymnaſ. Patavini*. Tom. II. Pag. 280.
(*h*) Poetices *Lib.* 6. *Cap.* 4.
(*i*) Chioccus, in principio Apologiæ.
(*k*) Duval. *Le College Royal de France*.

Ad quodlibetariam Quæſtio Medica matutinis agitanda diſputationibus in ſcholis medicis die Jovis 2. Aprilis, M. Petro Seguyn, Chirurgiæ Profeſſore regio, moderatore ſapientiſſimo.

„ An ut Lepræ, ſic lui venereæ Hydrargyroſis?

Concluditur affirmative: *Ergo, ut Lepra, ſic Lui venereæ Hydrargyroſis*. Quæ concluſio iis quidem, quæ ſupra dicta ſunt, *pag.* 9. ſed quod magis eſt, experientiæ repugnat, qua olim compertum fuit hydrargyroſim, ſicut & mercurialia ore ſumpta, Leproſis ſive Elephantiacis nocere.

Proponebat Antonius Rabault, Blancius Bituricenſis, anno Domini MDXCVIII.

Editio altera Veneta Collectionis Luiſininæ, quæ prodiit cum Inſcriptione ſequente:

Aphrodiſiacus ſive de Lue venerea in duo volumina bipartitus, continens omnia quecumque hactenus de hac re ſunt ab omnibus Medicis conſcripta, ubi de Ligno Indico, Salſa-parillia, Radice Chinæ, Argento vivo, ceteriſque rebus omnibus ad hujus luis profligationem inventis, diffuſiſſima tractatio habetur. Opus hac noſtra ętate, qua morbi Gallici vis paſſim vagantur, apprime neceſſarium, ab excellentiſſimo Aloyſio Luiſino, Utinenſi, Medico celeberrimo noviſſime collectum, in fol. 2. *volum. Venetiis, apud Baretium & Socios*. 1599.

De hac altera Collectionis Luiſininæ Editione intelligendus eſt procul dubio Vir clariſſimus Hermannus Boerhaave, dum in Præfationi Editioni Lugduno Batavæ ejuſdem Operis præfixa, *de Editionibus Italicis* hujuſce Collectionis verba facit plurali numero, quæ manifeſte indicant Collectionem illam Luiſininam in Italia ſemel atque iterum, impreſſam fuiſſe.

Attamen ſi res diligentius iutroſpiciatur, hæc Editio Collectionis Venetæ, quam Baretius proponit ceu novam, ipſiſſima eſt Editio a Jordano Ziletto procurata anno 1566. & de qua *ſupra*: Siquidem conveniunt in utraque ad amuſſim paginæ, lineæ, verba. Adde, ne quid addubites, legi in editione Baretiana ad calcem prioris Tomi nomen Ziletti cum apposito impreſſionis anno 1566. Quæ ſane probant editionem illam Baretii eamdem eſſe ac editionem Ziletti, mutato tantum frontis titulo renovatam, quæ fraudis ſpecies apud Bibliopolas nunquam rara fuit.

Andreas Baſtellus, Melphitanus in regno Neapolitano, Philoſophiæ & Medicinæ Doctor.

Speculum Medicinæ, eximio Philoſopho ac Medico Doctore Andrea Baſtello, Melphię Neapolitani regni Civitatis, Auctore. Quæ in hoc libro tractantur, ſequens pagina demonſtrabit. *Matriti, apud Licentiatum Varez a Caſtro*. Anno MDXCIX. in 4.

In ſequente autem pagina hi leguntur tituli: *De Pulſibus, Urinis, Febribus, Ægritudinibus particularibus, Peſte*, Morbo Gallico, *Ratione victus, Sanguinis miſſione, Medicamento purgante.*

Tractatus, ſeu potius Caput *de lue Gallica* paginas quindecim implet, nempe *a fol.* 190. *a fol.* 197. In illo docet Auctor.

I. Morbum „ appellatum eſſe *Gallicum*, quia
„ Itali, in adventu Regis Gallorum anno 1494.
„ Neapolim, hoc contagioſo morbo iuſecti fue-
„ runt.

„ II. Expedire luem Gallicam ſanare cum reiteratis evacuationibus & fortibus decoctis Sarſæ, Chinæ & ligni indici. . . . Tamen adeo prava & rebelli cauſa exiſtente, ut non amittat nec pravam qualitatem, nec craſſitiem cum dolorum perſeverantia vel gummatum præſentia, quæ oſſium corruptionem minari ſolet, ſingulis aſſignatis remediis adminiſtratis, ne ægri relinquantur ab omni ſalutis ſpe deſtituti, licere devenire ad Mercurii unctiones, correcta prius ejus prava qualitate cum infra ſcripta mixtura, temperatura & correctione; id eſt, ſumendo

„ Axungiæ porcinæ ignem non expertæ,
„ ſed per ſetam Colatæ ℥ xij.
„ Mercurii ℥ j. ß.

„ Longo tempore & optime ſimul agitentur, quibus adde
„ Theriacæ optimæ ʒ iij.
„ Aquæ ardentis ℥ j. ß.
„ Mirrhæ ʒ j.

„ Et fiat unguentum, & agitetur per multos dies.

„ III. Perſeverante adhuc rebelli lue Gallica, etiam ad ſuffumigia devenire neceſſum eſſe, id eſt,

Cinnabarii pulveriſati, ʒ vj.
„ Auripigmenti ℥ ij.
„ Thuris,)
„ Myrrhæ,) *ana* ℥ ij.
„ Sandalorum rubeorum,)
„ Terebinthinæ,)

„ Et pro qualibet vice ſumas ℥ j. & æger ingrediatur coopertus præter faciem, quamvis ſuffumigium ſit periculoſius prædictis unctionibus, & fiat de tertio in tertium.

DE MORBIS VENEREIS

LIBER SEPTIMUS.

Index Chronologicus Auctorum, qui de Lue venerea, vel Luis venereæ ræmediis, ſcripſerunt ab anno primo ad quinquageſimum ſæculi decimi ſeptimi, cum brevi plerorumque Operum Analyſi & Epicriſi.

VIDIMUS modo pleroſque Medicorum, qui ſæculo XVI commendatioris famæ fuerunt, in explorandis tractandiſque morbis venereis nec ſegnem, nec infelicem operam poſuiſſe. Videbimus nunc ſequente ſeculo XVII pari quoque ſtudio & pari felicitate in eadem palæſtra deſudaſſe Medicos neque minus multos, neque minus doctos, quorum ſedulitatis ac diligentiæ acceptum referri, debet, ſi Medicina multis noviſque incrementi aucta fuerit tum in Theoria, tum in Therapeia.

I. Cum morbus in univerſa Europa jam tum graſſaretur, Medici nullibi ceſſaverunt otioſi hoc ſæculo, ſed collatis quaſi ſignis ferocienti malo, quod humanum genus tam atrociter invadebat, ubique inſurrexerunt: unde factum, ut non ſolum ab Italis, Gallis, Hiſpaniſve, ad quos potiſſimum cura ſpectare viſa fuerat præcedente ſæculo, ſed a Germanis etiam, Anglis, Bataviſque, Tractatus plurimi jam prodierint, non mediocres, ſi non & optimi.

II. Imo vero Scholæ quoque Medicæ, quæ in variis Europæ tractibus florent, hoc proprium uſum munus eſſe putaverunt, ut morbi naturam, cauſas, therapeiam Philiatros & Alumnos edocerent, ac eorum in ea Medicina parte eruditionem periclitarentur in publicis exercitationibus. Hinc orte *Diſputationes* illæ *Inaugurales*, *Theſeſve Medicæ*, breves quidem & ſummariæ, ſed plerumque docte & laborioſæ, quarum quotquot obvias habui, recenſere operæ pretium eſſe duxi, multo plures ſine dubio adducturus, niſi hæc Opuſcula *fugitiva* eſſent & brevis ævi.

III. Jam apud omnes in confeſſo fuit luem veneream nec diætæ errore, nec rerum non naturalium vitio ullo unquam generari, ſed contagine tantum contrahi. Negare tamen nolo nonnullos etiamnum fuiſſe qui vellent ſine contagio, quod præexiſteret, poſſe illam concipi, ſi diverſa virorum ſemina, etiam pura, confuſa computreſcerent in meretricibus, quæ certo cuivis mercabiles ære vulgi patent libidini, ac ſe promiſcue præbent permolendas.

IV. Haud amplius in dubium vocata fuit contagionis ratio ſive via; ſed exploſis illis contagionis modis, qui fiunt in diſtans, vel per partes duras, vel contactu momentaneo, una fuit omnium confeſſio morbum vix unquam aliter propagari, quam eo contactus intimioris genere, in quo partes natura molles & ſpongioſæ affrictu mutuo aliquandiu concaleſiunt, quæ conditiones occurrunt potiſſimum in Ἀφροδισιασμῷ, in Lactatione, in Obſtetricatione &c.

V. Res eſt notiſſima cœpiſſe illo ſæculo ſtudium ſanioris Medicinæ diligentius coli, & Antiquorum auctoritatem inde minus reverenter obſervari, quod factum vehementer laudo. Sed cum nihil modicum fit in rebus novis, Medici non pauci ideo rati ſe jam ſui juris factos eſſe, ac liberam ſibi poteſtatem eſſe quidlibet comminiſcendi, finxerunt varii varia, ut cuique libido fuit, opinionum monſtra ſive *Hypotheſes*, de indole arſenicali, de acida aut ſalſo-acida natura, de acuminata aut hiſpida figura primigeniarum veneni illius atomorum; ſed hæc commenta dies jam pridem delevit, quo exemplo moniti, velim ut Medici tandem diſcant non tam cauſas ſcrutari, quæ plerumque inacceſſæ ſunt, quam effectuum ſucceſſiones, quæ ſunt conſpicuæ, & quas noſſe Medicorum potiſſimum intereſt.

VI. Non defuerunt, quibus videretur morbum, ſi levior aut recentior eſſet, Decocto Guaiaci primum oppugnandum eſſe, neque ad uſum Mercurii deveniendum eſſe, niſi poſtquam benignior illa therapeia ſpem ægrotantium fruſtrata fuiſſet. At vero alii, uſu medendi magis periti, tædia moraſve curationis illius, quæ neque ſatis certa, neque ſatis efficax erat, minime probabant, ſed auctores erant, ut quotieſcunque morbus urgeret, Mercurius abjecta omni cunctatione continuo adhiberetur.

VII. Hoc ſæculo multum increbruit uſus præparatorum mercurialium ad curationem luis venereæ, ſive, quod ea ratione morbus commodius videtur expugnari, ſive quod Chimicorum pollicitationibus nimium creduli putarent multi Mercurium nunquam felicius, tutius, efficacius operari, quam cum multiplici diſtillatione, præcipitatione, ſublimatione, iterataque ignis tortura vexatus noxias partes depoſuiſſe, quas in illo recondi opinio erat, novumque ſubtilitatis gradum adeptus eſſet, quo penetrantior evaderet.

VIII. Hinc numeroſa illa Circulatorum & Agyrtarum cohors, quæ terris incubuit ſæculo XVII. Cum enim Chimicorum gens ea præſertim ætate myſterii amans eſſet & nugivendula, ut quiſque novam aliquam præparandi Mercurii rationem uſu excogitaverat, vel veteris cujuſdam præparationis modum acceperat auditu, mox ſe *Medicum profitebatur & profeſſo credebatur ſtatim, cum ſit periculum in nullo mendacio majus*: Imo quod eſt impudentiæ extremum, Libellos plerique vulgabant inſulſos, ineptos, plenos nugis & inficetiarum, ut ſibi ac arcano ſuo famam acquirerent verboſis ſtrophis, ac ſtolidos, ſi qua captura incidiſſet, certius infatuarent.

IX. Neque tamen vicit unquam Circulatorum improbitas aut ignorantia, ſed ſuus ſtetit honos inconcuſſus Methodo inunctionum mercurialium, ſive Hydrargyroſi, cujus utilitas conteſtatiſſima. Hanc docti, cordati, periti Medici ceteris omnibus methodis anteponebant & longo quidem intervallo: Hanc ii quoque, quibus aliæ methodi prius tentandæ videbantur, ſacræ inſtar anchoræ firmiſſimum ſibi ſubſidium eſſe fatebantur, ſi res minus proſpere ſuccederet: Hanc demum omnes, quotieſcunque morbus cetera eluſiſſet remedia, adhibendam eſſe cenſebant, tanquam ſupremum auxilium, & quaſi res ad triarios rediiſſet.

SÆCULUM DECIMUM SEPTIMUM.

HOratius *Augenius*, natus in oppidulo Piceni, hodie *Marchia Anconitana*, quod *Mons Sanctus*, hodie *Monte Santo* appellatur, (a) Doctoris Medici honores Bononiæ conſecutus eſt (b): Juvenis Logicam in Maceratenſi Collegio docuit biennio, inde Medicinam Theoricam quinquennio profeſſus eſt in Scholis Romanis, poſthæc in Ticinenſi, vel, ut alii volunt, in Taurinenſi Academia ſexdecim annos Medicinam practicam explanavit, unde ad Patavinum Gymnaſium accitus, non Hieronymmo Capivaccio, ut ſomniat Freherus, ſed Bernardino Paterno, ut habent Monumenta Gymnaſtica, ſuffectus eſt anno 1592. in

(a) Giovanni Giacinto Vogli, *Tavole cronologiche degli Uomini illuſtri, nudriti dall' Univerſità de Bologna.* Pag. 80.

(b) Nicolaus Comnenus Papadopoli, in *Hiſtoria Gymnaſii Patavini*. Tom. I. Pag. 338.

„ in ſede prima Theoricæ Medicinæ ordina-
„ riæ, Senex deceſſit Patavii anno 1603. „

Dicitur (*a*) ſcriptus ab Augenio Tractatus *De Morbo Gallico*, quæ ſi vera ſint, librum hunc puto in lucem nunquam veniſſe, cum inter cetera Horatii Augenii Opera a Bibliographorum nullo recenſeatur, quem ſciam.

Johannes Saporta, Monſpeſſulanus, Antonii filius, in Academia Monſpeſſulana, profeſſorium munus adiit anno 1597. In locum abſentis Andreæ Laurentii Cancellarii Vicecancellarius electus eſt anno 1603, mortemque obiit anno 1605. Plura de illo in Hiſtoria Facultatis Medicæ Monſpeſſulanæ:

„ Tractatus de Lue venerea ab Henrico Gras
„ Doctore Medico Monſpelienſi editus ad
„ calcem Librorum Antonii Saportæ De
„ Tumoribuspreter naturam.

Brevis ille Tractatus *Capita quindecim* complectitur, quorum *primo* ſtatuit Auctor „ luem „ ex India (*b*) Calicut in Europam fuiſſe advectam anno 1494 . . . . Carolo V. imperante (ut ille, ſed manifeſto anachroniſmo, credit.) Mox fœdo militum Gallorum & Italorum concubitu cum ſcortis ab Indis & Hiſpanis corruptis totam Galliam & Italiam pervaſiſſe . . . . Prioribus annis immitem apud nos & ferociſſimam fuiſſe, nunc poſterioribus hiſce (ſcilicet deſinente ſæculo decimo ſexto) faciliorem tolerantia & curatione evaſiſſe.

Explicatis in *ſequentibus Capitibus* natura, cauſis, ſigniſque morbi ex legibus Peripateticæ & Galenicæ Theoriæ, qualis tunc temporis vigebat in Scholis, ad curationem demum accedit *Capite* 12. Præmittenda ait venæ ſectionem, purgationem, alterantium uſum multiplicem, quibus leviorem luem profligari poſſe putat. „ Quod ſi lues altiores infixit radices, „ tunc puris utendum eſſe alexipharmacis cenſet . . . Talia ſunt Guaiacum, ejus cortex, „ Sarſa-parilla, Saſſafras & China, quorum „ adminiſtrandorum methodum deſcribit.

„ Verum, ſi lues venerea, ut non raro contingit, tanta ſit activitas, ut iis non ſuperetur, experientia probari non diffitetur ad uſum hydrargyri recurrendum eſſe . . . Ipſe „ enim, inquit ille, animadverti in praxi plurimos diuturniori tempore Guaiaci decocto „ fruſtra fuiſſe uſos, qui ſtatim hydrargyro fuere ſanati. Quare ut gravia affert ſymptomata „ prave adminiſtratum, ſic poſt univerſales purgationes . . . . plurimum mihi commendatur „ in lue venerea contumaci.

Tribus autem modis adminiſtratur, in unctione, in ſuffumigio, & in pillulis. Duos priores ſigillatim explicat, ut ſuo tempore ſolebant adminiſtrari. Circa tertium vero refert „ frequentiſſimum apud Noſtrates (Monſpelienſes) exhibendi hydrargyrum modum eſſe per „ os in pillulis, quæ ipſum vel præcipitatum „ recipiunt, quibus etiam aliqua purgantia miſcentur, Quod conſilium, addit ille, ſi methodice fiat, plurimum mihi probatur.

Demum tribus „ poſtremis Capitibus agitur „ paucis de Terapeia particulari ſymptomatum „ venereorum, de congrua ſex rerum non-naturalium adminiſtratione in Lue venerea, & „ & de prophylaxi a lue venerea. Sed in illis nec novum nec ſingulare quidquam occurrit.

Petrus de Torrez vel *Torres*, Darocenſis in Aragonia, Medicus fuit ac Chirurgus Mariæ Auſtriacæ, Imperatricis, Caroli V. filiæ & Viduæ Maximiliani II, ſcripſitque hiſpanice ſequentem Tractatum.

„ Libro, que trata de la enfermedad de las
„ Bubas, compueſto por el Doctor Pedro
„ de Torrez, Medico y Cirurjano de la
„ Mageſtad de la Emperatriz nueſtra Señora, natural de Daroca en el Reyno
„ de Aragon. Dirigido a Don Juan de
„ Boria, Conde de Mayalde y de Ficallo
„ &c. En Madrid, „ Por Luis Sanchez,
„ anno 1600. in 4.

Auctor *Capitibus* 33. ſigillatim agit de luis venereæ origine, differentiis, ſignis, ulcuſculis venereis, phimoſi & paraphimoſi, porris, gonorrhœa, abſceſſibus venereis, alopecia, gummatis, puſtulis, doloribus venereis, ac demum de morbi curatione, ad quam proponit triplicem therapeiam, nempe unctiones mercuriales, ſuffumigia ex mercurialibus, præparatis, & uſum decoctorum Guaiaci, Chinæ & Sarſæ parillæ. Adjectum eſt ad Operis calcem Antidotarium, ubi proferuntur ſyrupi, apozemata, unguenta, emplaſtra, pulveres, conſervæ & vina varia, quæ Auctoris ætate in uſu habebantur in Hiſpania; ſed quæ jam pridem obſoleta ſunt.

Aſſerit autem inunctiones mercuriales ceteris methodis curatoriis plurimum præſtare: Singulo tantum die adhibendas eſſe, imo in debilibus non niſi tertio quoque die: Demum doſim unguenti ad frictiones ſingulas adhibendi poſſe in robuſtioribus duarum vel trium unciarum eſſe, ſed in debilioribus unius tantum unciæ cum ſemiſſe: Circa quod advertatur velim unguentis quæ ab illo ad hydrargyroſim proponun-

(*a*) Vogli, & Papadopoli, *ibid*.
(*b*) Ignarus ille Geographiæ Orientales Indias cum Occidentalibus turpi errore confundit.

nuntur, aliis vix ſextam, fortiſſimis quintam tantum Mercurii partem contineri, unde liquet quanta cum prudentia inunctiones ab illo adhibitæ fuerint.

Johannes Baptiſta Silvaticus, Mediolanenſis, in Academia Ticinenſi Medicinæ Doctor, ac deinde Medicinæ practicæ Profeſſor primarius. Obiit anno 1621.

Præter Opera alia non pauca ſcripſit *Controverſias medicas numero Centum*, quæ Mediolani impreſſæ ſunt *in fol.* anno 1601.

Inter illas Controverſias occurrunt nonnullæ, quæ argumentum attingunt, cujus, ſatagimus. Nempe 1. Controverſia LXIX, qua quærit Silvaticus „ an parentes Gallica lue affecti filios ſanos procreare poſſint? Reſpondet autem ex parentibus gallico morbo infectis filium ſine labe naſci prorſus impoſſibile eſſe.

2. Controverſia LXX. qua quærit, „ an in curatione morbi Gallici Decoctum ligni Guaiaci bis in die propinare conveniens ſit? Reſpondet vero ſicuti bis in die & duabus a Cœna horis Guaiaci ligni decoctum exhibere periculoſum eſt & irrationabile, ita ſemel tantum in die illud exhibere tutius eſſe & rationabilius.

3. Controverſia LXXI, qua quærit, „ an decocto Guaiaci exhibito & ſudore non exeunte, Capſula ignita (hoc eſt accenſis carbonibus plena & prope ægrotantem ſub ſtragulis collocata) aut aliis ingeniis ſit ille proritandus? Reſpondet Capſulam illam, ceteraque ignita auxilia eſſe nimis violenta, quam ut adhiberi debeant.

„ 4. Controverſia LXXII, qua quærit, an in die aſſumpti alvum moventis medicamenti, quod his propter morbum Gallicum Guaiaci decoctum aſſumunt per intervalla quædam exhibetur, conveniens ſit cibum augere, potum immutare? Reſpondet eos damnandos ſibi videri, qui a parcitate omnibus aliis obſervata ad plenitudinem eo die accedunt, multiſque aliis modis omnia immutant, vinum eo die concedendo in locum aquæ, quæ aliis diebus propinatur.

5. Controverſia LXXIII, qua quærit, „ in Morbi Gallici curatione num uti conveniat pulvere Sarſæ-parillæ & Senæ? Improbat Medicos, qui Gallicum morbum facilius, jucundiuſque ſanare cupientes, Sarſæ-parillæ pulvere, ſena orientalis in pulverem pariter admixta, utuntur redacta, pluribus diebus, quia illa remedia pugnant inter ſe, cum alterum alvum moveat, alterum cieat ſudores.

6. Controverſia LXXIV, qua quærit, „ an Argentum vivum ſanet Morbum Gallicum? „ Videtur Auctor ab uſu Mercurii alienus eſſe, & ideo multas ſtudioſe congeſſit antiquiorum Medicorum auctoritates, a quibus ea medicationis ratio improbata fuit, ut Sebaſtiani Aquilani, Ulrichi de Hutten, Gaſparis Torellæ, Johannis Baptiſtæ Montani, Benedicti Victorii Faventini, Antonii Francanciani, Bernardini Tomitani, & Leonis Lunenſis. Multis quoque exaggerat *mala & incommoda, quæ natura ſua adducere ſolet argentum vivum, etiam recta methodo adminiſtratum*: „ Os & palatum „ *inquit*, exulcerantur; ſordities tanta diebus „ multis per os ejicitur, ut res ſit moleſtiſſima, & fere intolerabilis; cibus ſolidus manſi non poteſt, ſorbitioneſque aſſumere difficillimum eſt; ſomnus adimitur, tument labia, lingua quam maxime, denteſque ſæpe laxantur. „

Nemo eſt, qui ex præmiſſis iſtiuſmodi non putet uſum Mercurii ab Auctore liquido improbatum iri, ſed ille veritate adductus ignavius concludit, nimirum „ omnes morbo Gallico infectos validiſſimi hujus medicamenti vim ferre minime poſſe, ſed eos tantum, qui firmo corporis habitu præditi ſunt, vireſque validiſſimas habent, cenſetque incommoda, quæ uſu argenti vivi ſolent induci, nos admonere ut in eo adminiſtrando caute omnino incedamus, quod & ipſe approbo, & ut ſola maxima urgente neceſſitate, & aliis auxiliis non proficientibus, illud adminiſtremus, quod equidem minus probo, cum nulla alia noverim auxilia, quæ ſatis certa ſint.

7. Demum Controverſia LXXV, qua quærit, „ an in morbi Gallici curatione conveniant Thermarum aquæ? Reſpondet autem morbum Gallicum a nulla ſponte naſcente aqua proprie, vereque ſanari: aliqua tamen ejuſdem ſymptomata aliquibus ejuſmodi aquis exſtirpari poſſe: Denique eos, qui hunc morbum alias paſſi ſunt, ſed jam ſanati, neceſſitate urgente ab earumdem uſu minime interdicendos eſſe.

Sextilius Piccolominæus, Romanus, Doctor Medicus.

Cynthius Clemens, (a) Corinaltenſis Italus, Archiatros Pauli V. qui ab anno 1605 ad annum 1621 Pontificatum tenuit, & Canonicus Baſilicæ Lateranenſis. Florebat etiamnum Romæ anno 1621, cum Paulus Zacchias primum in lucem edidit *primum Librum Quæſtionum Medico-legalium*, in quo Cynthius Clemens impenſe laudatur, *Titul.* 2. *Quæſt.* 2. *num.* 26. & 36. & *Titul.* 4. *Quæſt.* 5. *num.* 22.

Diſputationes Medicæ de natura atque facultatibus ligni Sancti, nuper, ut ferunt aliqui, ex Hollandia Romam delati. Romæ 1602. in4.

In

(a) Proſper Mandoſius, *de Archiatris Pontificiis*,

In hoc Opere continentur tres Diſſertationes ſequentes.

I. *Doctoris Sextilii Piccolominæi ad Corradum Arnoldum Epiſtola, in qua probat lignum Corradi eſſe veram & optimam ſpeciem ligni Sancti*. Scripta Romæ, Kal. Auguſti, MDCI.

II. *Innominati Auctoris* (forte *Demetrii Canevarii*, de quo infra) *Tractatulus adverſus & hujuſmodi lignum, & prædictam Epiſtolam Piccolominæi*.

III. *Doctoris Cynthii Clementis Epiſtola Apologetica ad Johannem Amodeum, quæ innominati Auctoris opinionem refellit, & clariſſime demonſtrat veram ligni illius eſſentiam*.

,, Cum (*a*) *anno* 1601. Corradus Arnoldus,
,, Aromatarius, ex Hollandia curaſſet Romam
,, transferendam aliquam ligni Sancti quantita-
,, tem, atque eam aliis vendidiſſet mercatori-
,, bus, orta inter eos eſt differentia (*controver-*
,, *ſia*) de pecuniarum ſolutione; hinc emptori-
,, bus lignum illud, tanquam non verum lignum
,, ſanctum damnantibus, & ex hoc ad ſolven-
,, dum ſe teneri negantibus; inde vero vendi-
,, tore illud tanquam verum & germanum pro-
,, bante, ac pro ſolutione inſtante. Ad litem
,, dirimendam Sanctiſſimus Dominus Noſter
,, (*Clemens VIII.*) judicem delegavit Illuſtriſſi-
,, mum & Reverendiſſimum Centurionem. Inte-
,, rim & Romani Medici & Aromatarii aliqui
,, conſultui de ligni natura in varias abierunt
,, ſententias, Tamen plurima & præſtantior
,, Medicorum pars illud pro vera ligni ſancti
,, ſpecie judicavit, & apud Illuſtriſſimum Judi-
,, cem teſtata eſt. Dum aguntur hæc, Doctor
,, Sextilius Picolominæus, de propria interroga-
,, tus ſententia, per Epiſtolam ad Corradum
,, Arnoldum, quid ſentiret declaravit. Idem
,, cum Piccolominæo ſe ſentire affirmavit Do-
,, ctor Cynthius Clemens, & Arnoldo prædicto
,, & aliis, qui de propria opinione ipſum con-
,, ſuluerunt. Adverſus Piccolominæi Epiſtolam
,, & rationes verbis pro tempore tunc adductas
,, a Clemente, ſcribendi onus ſuſcepit innomi-
,, natus quidam Auctor, qui tractatum publica-
,, vit contra lignum Sanctum illud, in quo aſſe-
,, rit & profitetur ſe, tum Epiſtolam Piccolo-
,, minæi, tum rationes Clementis rejeciſſe, ſol-
,, viſſe; atque omnino vanas demonſtraſſe. Hinc
,, Doctor Cynthius contra Auctorem Opuſculi
,, propriam tueri ſententiam coactus, *ſcripſit*
,, *Epiſtolam ad Johannem Amodeum*, qua de-
,, monſtrare *conatur* lignum illud veram eſſe &
,, legitimam ſpeciem ligni ſancti.

Tres illæ Diſſertationes ordine leguntur in illa Collectione. In prima Picolominæus, & in ultima Clemens conantur pro viribus probare (*b*) *lignum illud, quo multis abhinc annis omnes fere Europæi Medici uſi ſunt in curatione Gallicæ luis, non lignum, ſeu palum ſanctum fuiſſe, ſed Guaiacum*: Lignum vero ex Hollandia Romam nuper delatum verum eſſe *lignum Sanctum*, quod eſt natura *odoratus*, *amarius*, *acrius*, *mordacius*. Contra vero innominatus Auctor (*c*) multis contendit *lignum illud novum... non eſſe reponendum, neque inter ſpeciem ligni ſancti, neque Guaiaci*. Sed de his dicta ſufficiant, tum quod illa cum ad particularem quæſtionem ſpectent, ad inſtitutum Operis noſtri argumentum parum faciant, tum quod de illis plura dicturi ſimus in articulo ſequenti.

Andreas Cæſalpinus, Aretinus, Medicinam diu profeſſus eſt in Academia Piſana. Fuit Archiatrus Summi Pontificis, Clementis VIII. obiitque Romæ anno 1603. (*d*) ætatis 83.

Primus omnium fuit, ſi forte (*e*) excipias Michaelem Servetum, Villanovanum, Antitrinitariorum anteſignanum, qui de circulatorio ſanguinis motu ab arteriis in venas, & a venis in arterias per medios cordis ſinus locutus fuerit: Quam doctrinam de circuitu ſanguinis Cæſalpinus non adumbrat modo, ſed aperte deſcribit, adhibita vel ipſa *circulationis* voce, quæ nunc uſu viget. Quocirca ſi rei veritas, ut par eſt, attendatur, Cæſalpinus dogmatis illius inventor & auctor habendus eſt, cujus Guillelmus Harvæus promotor tantum & amplificator fuerit.

Andreæ Cæſalpini Ars Medica. Romæ 1601. 1602. & 1603. in IV. Tres Tomi.

Hoc Opus conſtat *Libris octo*, quorum Quartus eſt *de Morbo Gallico & iis qui in cute, glandulis & articulis*. Agitur ſpeciatim *de Morbo Gallico* primis XIII. Capitibus.

I. Affirmat Cæſalpinus (*f*) ,, Morbum novum
,, eſſe, apud Antiquos nunquam viſum, ſed cu-
,, jus tum eſſentiam & cauſas, tum curationem
Me-

(*a*) Sic legitur in *Argumento Diſputationis*, quod proſtat initio Libri.
(*b*) In Epiſtola Cynthii Clementis, *Pag.* 22.
(*c*) In Tractatu incerti Auctoris. *Pag.* 18.
(*d*) Chriſtiani Johannis Langii *Hiſtoria Medica*, Pag. 27. col. 1.
(*e*) Servetus circulatorium ſanguinis motum indicat, *Lib.* 5. *Chriſtianiſſimi reſtitutionis*, qui impreſſus fuit Viennæ Allobrogum, anno 1553. Vide Douglaſſium in erudita *Bibliographia Medica*.
(*f*) Cap. 1.

„ Medici rationales ex traditis apud Antiquos „ invenerunt, quamvis nulla exſtaret ejus tra- „ ctatio.

II. Morbi epocham eamdem cum ceteris admittit, „ Morbus *Gallicus* (*a*) dicitur, *inquit Ille*, quia Gallos prius invaſit, cum Neapolim oppugnarent ſub Carolo VIII. Rege, an- „ no 1495. Ab iisdem, cum in Galliam rever- „ terentur, eodem anno, in totam Italiam diſ- „ ſeminatus eſt. Galli *Neapolitanum* vocant, „ quia Neapoli contraxerunt: Germani *Hiſpa-* „ *num*, quia in eodem bello cum Hiſpanis mi- „ litantes (*quod vix credo*) infecti ſunt, aut „ quia creditur in Hiſpaniam primum delatum „ fuiſſe ab India occidentali, Chriſtophoro Co- „ lumbo inde viros & mulieres, (*de mulieribus* „ *ſilent Auctores Columbo æquales*) aſportante.

III. De contagio recte pronunciat. (*b*), „ Præ- „ cipuum, *inquit*, contagium fit per partes ob- „ ſcœnas, aliquando per ubera pueris lactanti- „ bus, aut toto corpore condormientibus, ali- „ quando ſolis linteis ut in ſcabie. Ex concubi- „ tu puſtulæ inflammatæ in pudendis oriuntur, „ maſculi in glande, inde bubones in inguini- „ bus; puerulis lactantibus puſtulæ in ore; nu- „ tricibus in mammis; a puſtulis ulcera maligna „ ſuccedunt.

IV. Morbi ſymptomata accuratiſſime recenſet. (*c*) „ Puſtulæ, *inquit*, quæ in pudendo, vulgo „ *Taroli* appellantur, quia continent ſordem „ quamdam albam, craſſam, figura vermiculi „ qui ligna erodit, vulgo *Tarlo*, qua ablata a- „ lia ſimilis ſubnaſcitur, erodit aliquando totam „ glandem, inflammat præputium, ut neque de- „ tegi glans poſſit, neque tegi. Succedunt pau- „ lo poſt puſtulæ in capite, inde in alias partes „ (*ſic*) cruſtoſæ, ſubalbidæ, aut ſubnigræ, ini- „ tio pravæ (*parvæ*) quæ augentur ſimilitudine „ & latitudice vaſculi glandium. Emanat mu- „ cus albus, fœtidus, larga copia, quamvis ali- „ quando ſicciores ſint & minores, vulgo *Bolle* „ *Franzeſi*.... Ex puſtulis aliquando ulcera „ maligna, excedentia carnem ſubjectam, to- „ tum pudendum & labia. Tuberoſæ inæqualita- „ tes in capite, facie, brachiis, & cruribus, „ nunc crudæ, perpetuo perſeverantes, nunc „ ſuppuratæ mucum glutinoſum album effunden- „ tes. Super oſſa tibiarum, ad claviculas, co- „ ſtas, calvariam, congelationes quædam, quas „ vulgo *Gummas* appellant, aliquando cum do- „ lore, tenſo periodio, nunc ſine dolore. Do- „ lores acerbiſſimi in lacertis ad partes muſcu- „ loſas, & nervoſas & circa articulos, in capi- „ te, vulgo *doglie Franzeſi*; affligunt noctu ma- „ gis, in noviluniis, & auſtrinis flatibus. Deflu- „ vium capillorum, ſuperciliorum & barbæ, „ vulgo *Pelaja*. Diſtillationes graves, corrum- „ pentes particulas ad nares, unde cartilaginum „ corroſio, naſus depreſſus, dentes corroduntur, „ gingivæ putreſcunt; ad palatum oſſis perfora- „ tio, unde coguntur loqui ex naribus; ad fau- „ fauces, exeſio uvæ gutturis, unde impeditur „ vox & devoratio; ad pulmonem, unde Aſth- „ ma, & Phthiſis; ad ventriculum, dolores & „ ciborum corruptio; ad ſpinam, dolores dorſi, „ lumborum, Gonorrhœa.

V. Fatetur „ formam morbi non eamdem, „ nec ſævitiem ſemper fuiſſe. (*d*) Initio, *in-* „ *quit*, vigebant puſtulæ, ulcera exedentia, „ tuberoſitates faciem deturpantes, dolores la- „ certorum. Poſt annum quadrageſimum (1540.) „ omnia mitigata ſunt. Pauciores puſtulæ, gum- „ moſitates plures, dolores fere nulli aut mul- „ to leviores. Sed cœperunt pilorum defluvia, „ dentium corruptiones & caſus. Noſtris tem- „ poribus poſt annum octuageſimum (1580.) di- „ ſtillatio (*gonorrhœa*) magis urget & ulcera „ intra pudendum, unde ſanies continue ema- „ nat, putatur Gonorrhœa & mulieribus fluo- „ res albi.... (*e*) Nunc mitiora omnia ſunt, „ quam annis elapſis, quia vis venefica mitiga- „ ta eſt & minus contagioſa.

VI. Haud diffitetur (*f*) „ nonnullos putaviſſe „ *Morbum Gallicum* Elephantiaſim eſſe, ideoque „ in initio cœpiſſe ob ſimilitudinem remedia „ adhibere, tanquam ab Elephantia. „ Sed ultro confitetur *poſtea eventum* opinionem illam *redarguiſſe*.

VII. Nec morbum ertum eſſe putat (*g*) *ab occultis ſtellarum influxibus*, quia *cauſæ adeo univerſalis unicum locum*, regnum ſcilicet Neapolitanum, primum non affeciſſet, quod probo; nec *a contagio delato ab India*, quia *prius incepiſſet in Hiſpanic, aut apud eos ad quos Chriſtophorus acceſſit*, quæ quidem Cæſalpinus cum experientia pugnare credit, ſed quæ tamen cum eadem mire concordant. Vid. *ſupra Lib. I. Capp. X. & XI.* Ille autem putat ſe „ aliam „ hiſtoriam habere veriorem ab iiſmet tradi- „ tam qui interfuerunt, *nempe* ex milite Are- „ tino, qui in eo bello militabat cum Hiſpa- „ nis. Is referebat, *ut ait Ceſalpinus*, Oppi- „ dum in Monte Veſuvio, quod *Somma* dici- „ tur, ubi copia eſt vini generoſi, quod *Græcum* ap-

(*a*) Cap. 2. (*b*) Cap. 2. (*c*) Ibidem. (*d*) Ibidem.
(*e*) Cap. 3. (*f*) Ibidem. (*g*) Ibidem.

,, appellatur, clam noctu ab Hiſpanis derelictum ,, obſidentibus Gallis, ſed vino infecto admix- ,, to ſanguine, quem extraxerant ex iis, qui ,, in Hoſpitali Sancti Lazari laborabant: Ingreſ- ,, ſos igitur Gallos, atque ex eo vino expletos ,, cœpiſſe laborare, comparentibus ſæviſſimis ,, ſymptomatis Elephantiaſim referentibus.

VIII. Deinde ſigillatim proponit *Cap.* 4. Cauſas, & *Cap.* 5. Signa ſingulorum *affectuum*, qui morbo Gallico accidunt; quibus expoſitis properat ad curationem, quam explicat tribus *Capitibus ſeq.* 6. 7. & 8.

IX. Proponit primo varia antidota ſeu alexipharmaca, ut ,, Theriacam, Mithridatium, ,, Trochiſcos de Vipera, Viperam in vino ſuf- ,, focatam, aquam diſtillatam ex carnibus Vi- ,, perinis, vino & aromatis correctam; poſt ,, quorum uſum purgantia præſcribenda cenſet, ,, ut Sagapenum, Ammoniacum, Opoponax, ,, Galbanum, Bdellium, Diaphœnicum, pillu- ,, las fœtidas, de Hermodactylis, de Colocyn- ,, tide; *ſed præſertim* præcipitatum Mercurium ,, trigeſies cum aqua pluvia, & vigeſies cum ,, aqua roſacea lotum, poſtea ſiccatum & irro- ,, ratum decies ex ſucco Cytoniorum, in quo ,, ſolutum fuerit arabicum, ſiccatumque ſingu- ,, lis vicibus, cujus doſis eſt granorum iv. vel ,, v. cum Maſtiches tritæ ℈ j. & ſacchari ro- ,, ſacei ʒ ß.

X. Poſt præparatoria illa remedia putat accedendum eſſe ad fortiora, & efficaciora, nempe *Decocta* ligni Guaiaci, *quod omnium præſtantiſſimum eſt*: Cinæ, quæ *tenuiorum eſt partium, minus calefacit, ut etiam febricitantibus dari poſſit, ſed cito evanida fit*: Salſæ-parillæ, quæ *minus exſiccat, magis emollit, non aſtringit, ideo ventriculo noxia, ſed facit magis ad gummoſitates*: Ligni Saſſafras, quod *odoratius & calidius incidit magis & digerit*. Quæ ſi defecerint, cenſet ,, pro illis accipi poſſe varia ,, apud nos orta; pro Guaiaco lignum Buxi, ,, Viſcum quercinum, vel arborem, quam in ,, Hetruria (*a*) *Ermellinum* vocant, & quidam ,, *Guaiacum noſtratem*: pro Salſa-parilla radi- ,, cem Smilacis aſperæ: pro Cinna radicem ,, Arundinis.

XI. Approbat etiam uſum remediorum externorum, ut 1. *Suffumigiorum*, quorum varias profert formulas, quæ Mercurio penitus carent; ſed quibus non diffitetur *ab Empiricis interdum addi Cinabrium, efficaciſſimum liquandi humoribus craſſis & gummoſitatibus, ſed quod hauſtum periculoſum eſt* . . . ſub ſequenti forma.

℞. *Cinabrii ſubtiliſſime pulveriſati* ℥ j. ß.
Styracis ℥ j.
Laudani ʒ vj.
Ligni Alvei ℥ ß.
Galliæ Moſchatæ ℈ ij. M. f. *Pulvis pro ſex vicibus*.

2. *Inunctionum ex argento vivo*, quod *remedium deſumptum* eſſe dicit *ex Meſue*, *qui eo utebatur ad ſcabiem craſſam*; & cujus uſu ,, mirum illi videtur liquari magnam humorum ,, copiam in capite, & per os exire; ſimul ve- ,, ro ſæpe ſuccedere *tum* linguæ tumorem, a- ,, deo ut ex ore promineat & devorationem ,, impediat, *tum* aliquando faucium exulcera- ,, tionem & animi deliquium.

XII. Tandem exponit *Capp.* 9. 10. & 11. remedia ſpecialia *ad Ulcera pudendi*, *Bubones*, *defluvia capillorum*, *puſtulas*, *Dolores rheumaticos*, *Gummoſitates*, *eroſionem gutturis*, &c. victuſque rationem explicat *cap.* 12. Sed de his Auctor ipſe conſulendus, ſi ita videatur.

Demetrius Canevarius, Genuenſis, Philoſophus & Medicus, natus eſt anno 1559, primum Genuæ in Medicorum Collegium cooptatus fuit, mox Romam ſe contulit, ubi medicinam cum laude & emolumento fecit, multis ſummorum Pontificum & Cardinalium charus. Fuit Archiatros (*b*) *Urbani VII. qui duodecim tantum dierum ſpatio in S. Petri Cathedra ſedit*. Obiit anno 1625.

,, De ligno S. Commentarium, in quo præ- ,, cipuæ qualitates ejus & facultates omnes ,, exacta diligentia exprimuntur, ex illiſ- ,, que lignum quoddam, quod nuper in Ita- ,, liam delatum eſt, pſeudo-lignum & nul- ,, lo modo verum ejus fautoribus accurato ,, examine demonſtratur. *Rom.* 1602. *in* 8.

,, Delatum fuerat (*c*) in Italiam & Romam ,, potiſſimum, " loco Guaiaci ſive ligni Sancti ,, pſeudolignum aliud pernicioſum & virulentum, mer-

(*a*) Quænam arboris ſpecies *Ermellini* nomine intelligenda ſit apud Cæſalpinum ipſe non novi. Novi tantum a Johanne Baptiſta Montano in Tractatu *De morbo Gallico*, credi lignum quoddam, quod *Eganum* dicitur, natura cum Guaiaco ſimillimum eſſe, utpote *ſolidiſſimum, ita ut vix incidi poſſit, graviſſimum ac ponderoſum, & interius nigredinem habens*: Nullus autem dubito quin arbor illa *Eganum* Montani ſit eadem ac arbor quam Tridentini *Egbelo* vocant; quam Matthiolus habet, in *Dioſcorid. Lib.* 3. *cap.* 149. pro altera *Anagyridis* ſpecie, & *eujus ligni materiem duriſſimam eſſe ait, Guaiaci modo exterius luteam, interius vero nigram*; & quam Rembertus Dodonæus, *Stirpium Hiſtoria, Pempend. VI. Lib.* 2. *cap.* 27. affirmat eſſe *Laburnum*, in quo cum Falloppio conſentit. *De morbo Gallico, cap.* 40.

(*b*) Proſper Mandoſius, *De Archiatris Pontificiis*.

(*c*) Canevarius, in *Præfatione*.

„ mercatorum quorumdam fraude non levi, ex „ (*a*) Septentrione; *ut ait Ille*, unde tum Orbi, tum Urbi ſemper omne malum . . . Inde factum, ut Medici nonnulli parum prudentes & ad pauca reſpicientes *hocce lignum* „ Guaiacum eſſe ſupine ſatis confeſſi ſunt, “ eoque uti non dubitaverunt Guaiaci loco. At „ per eadem tempora Romæ non defuere meliores & prudentiores Medici, qui fucum & „ fallaciam agnoſcentes id ipſum lignum pſeudolignum ſanctum eſſe & nulla ratione verum; quin imo, quod magis eſt, ægrotantibus noxium & ſummopere adverſum demonſtrare conati ſunt.

„ Atque re ſic ſe habente placuit Auctori „ horum, novum ſcilicet lignum impugnantium, ſententiæ, utpote rationi plurimum „ conſentaneæ aſſentiri, ſed quod temere ſibi „ illud factum calumniatores imponerent, ea „ ideo omnia, quæ jam pridem mente ipſe „ conceperat, voceque aliquando expreſſerat, „ ſcriptis mandare coactus eſt.

Proinde huic controverſiæ acceptum referre debemus hunc Canevarii Tractatum, in quo Auctor *Capitibus decem*, id quod probandum aſſumpſerat, videtur luce meridiana clarius demonſtrare.

Nimirum I. (*b*) *Unam tantum eſſe ſpeciem ligni Sancti ſive Guaiaci non vero plures*; in cujus theſeos confirmationem teſtes adducit „ Conſalvum Fernandum, *in Hiſtoria Americana*, *& in Summario hiſtoriæ*; Joſephum a „ Coſta, Jeſuitam Hiſpanum, *De rebus novi* „ *Orbis*; & Nicolaum Monardem, Medicum Hiſpalenſem, *De ſimplicibus medicamentis ex occidentali India delatis*.

II. (*c*) Parum certa videri teſtimonia, quæ in contrarium producuntur, *Antonii Muſæ Braſſavoli*, *Antonii Galli*, *Gabrielis Falloppii*, *Bernardi Deſſenii*, *Proſperi Borgarucci*, &c.

III. (*d*) Contra vero de una tantum Guaiaci ſpecie pleroſque Medicos uno ore conſentire, nempe „ Hieronymum Fracaſtorium, Bernardinum Tomitanum, Johannem Fernelium, Vidum Vidium, Antonium Fracancianum, Petrum Andream Matthiolum, Amatum Luſitanum, Nicolaum Maſſam *&c.*

IV. Demum (*e*) qualiſcumque ſit opinio de una vel multiplici Guaiaci natura & ſpecie, lignum illud in Italiam & Romam potiſſimum invectum, a Guaiaco ſeu ligno Sancto vero apertiſſime differre.

1. *Cortice*. Nam cortex ligni de novo allati *rarus*, *ſpongioſus*, *craſſus*, *mollior* erat: contra vero Guaiaci cortex eſt *tenuis*, *denſus*, *durior*.

2. *Colore*. Guajacum enim *extus ſubflavum & quaſi buxeum eſt*, *intus vero in meditullio fuſcum*, *imo nigrum*: contra vero pſeudolignum *extus quidem albidius*, *ſed intus virideſcens erat*.

3. *Odore*. Guaiacum enim *odorum eſt & ſuaviter odorum*, *ſi ſcobina deradatur*. At vero pſeudolignum erat *prorſus inodorum*.

4. *Sapore*. Nam ligno quod verum eſt, ineſt *ſapor amarus*, *ſubacer*, *nec ingratus*: Lignum autem, quod falſum eſt, *ſaporis nullius erat primo guſtu*, ac deinde *ſaporis acerrimi*, *cauſtici*, *piperiſque inſtar linguam & fauces pungentis*.

5. *Pinguitudine*, quaſi *gummoſa*, qua lignum ſanctum abundat; qua lignum recens delatum deſtituebatur.

6. *Pondere*. Quamvis enim *pſeudolignum ſubſideret in aqua* perinde ac lignum verum, *ſubſidebat tamen lentius*, unde argumentum eſt levius fuiſſe.

7. *Duritie*. Siquidem lignum ſanctum duriſſimum & quaſi intractabile ferro: contra vero pſeudolignum mollius & proroſius.

8. Denique *Facultate*. Decoctum enim ligni ſancti ulceratis partibus exterius inſtillatum *manifeſtam quidem caliditatem* producit, interne vero propinatum *nativum colorem palam excitat*, *vegetumque ad miraculum reddit*, ſed *utrumque citra noxam*: contra vero decoctum pſeudoligni „ ulceratis partibus adhibitum noxam non levem *induxit*, *nempe* inflammationem & dolorem valde moleſtum, cum acri „ quodam intolerabilique incendio; .... *lignum* „ vero tota ſui ſubſtantia ſolum in pulverem „ redactum, ſi naribus admoveatur, ſternutamenta movet ... *Quidmulta*? Ab aſſumpto „ *ejuſdem decocto pleriſque* præter communem „ opinionem peſſime contigit, nempe poſt ventriculi triſtem, miſerandamque afflictionem, „ qua mox paſtum præter omnem modum averſabantur & refugiebant, ... adhuc quod notatu dignum eſt, illis os, lingua, fauces & „ œſophagus inflammata, excoriata, demumque exulcerata fuerunt.

Ceterum tametſi Auctor ille egregius ſit fautor utilitatis & efficacitatis Guaiaci ad luem veneream curandam, non diffitetur tamen (*f*) *Sarſa-parilla & radice Cinæ apud nos*, *ligno* (*g*) Ettalche ſeu Juniperino *in Africa*, & (*h*) Hy-

(*a*) Hoc eſt ex Batavia. Vide ſupra pag. 854. (*b*) Cap. 2. (*c*) Cap. 3. (*d*) Cap. 40. (*e*) Cap. 8.
(*f*) Cap. 10. (*g*) Lignum *Ettalche* idem quod lignum *Hettchen*, de quo ſupra Pag. 133.
(*h*) *Hyuourahe*, Planta eſt Braſiliæ propria, ſic ab Indis Braſilianis vocata, quaſi dicerent *eem raram*, de qua Johannes

Hyuourahe *in Braſilia morbo eodem afflictos apte perſanari*, . . . *imo* quod magis eſt, *hydrargyrum apud nos opportune adhibitum luem veneream optime curare*.

Joſephus Quercetanus, Armeniacus, id eſt, *Du Cheſne d'Armagnac*, in Germania diu commoratus eſt, ubi Chemiæ operam dedit ſedulam, ac plurium celeberrimorum Medicorum amicitiam ſibi comparavit, ut ipſe teſtatur *Hermeticæ Medicinæ defenſionis Cap.* 1. Ad Lauream Medicinalem promotus fuit in Academia Baſileenſi circa annum 1573, cum in *Conſilio XXX.* typis edito anno 1603. ipſe referat *ſe jam per triginta annos remedia, quæ adverſus luem veneream efficaciſſime valent, comprobaſſe*. Lutetiam deinde venit, & inter Medicos Regios ordinarios Henrici IV. cooptatus eſt, ac Medicinam in hac urbe fecit non ſine aliquo nomine, ſed cum ſumma Medicorum Pariſienſium invidia, a quibus male habitus eſt, tanquam Chemicus, Aretalogus, Circulator. Obiit ibidem (*a*) anno 1609. ætatis jam provectæ, ut liquet ex ipſius Conſilio *de Arthritide & Calculo*, ubi ſe *ſenem* dicit.

Inter alia non pauca Auctoris illius Opera exſtat *Liber de priſcorum Philoſophorum veræ Medicinæ materia, præparationis modo, atque in curandis morbis præſtantia*, Genevæ primum editus *in* 8. anno 1603. ad cujus calcem adjuncta ſunt Conſilia Medica quatuor, quorum Tertium agit de *Lue venerea*.

Docet ibi Quercetanus I. Luem veneream morbum in Europa novum eſſe; ex India ab Hiſpanis importatum; qui in Gallia primum apparuerit poſt reditum Caroli VIII. ab expeditione Neapolitana.

II. Huic morbo medicinam plerumque fieri uſu hidroticorum, decocti ſcilicet Guaiacini, cujus adminiſtrandi methodum ſatis fuſe deſcribit. Attamen *libere fatetur quod res eſt, nempe remedium illud ſolum a ſe inſufficiens eſſe deprehenſum* in lue inveterata.

III. „ Primas *ergo* in hoc morbo tribuendas „ eſſe Mercurio, qui unicum, verum, ſolum „ ſpecificum ſit luis remedium, etiam inveteratæ & deploratæ, quidquid in contrarium „ ſcripſerit Fernelius . . . quo remedii genere „ in Gallia ditiſſimi, delicatiſſimi, magnæque „ exiſtimationis homines hac lue infecti feliciter tractari ſolent; " unde fit ut Auctor ſat multis agat de Mercurii electione, probatione, præparatione, mixtione & adminiſtratione.

IV. Demum non paucas eſſe tum Guaiaci, tum Mercurii præparationes, quas Auctor ad morbum utiliter valere cenſet ex præjudicio; quod apud Chemicos novum non eſt: Guaiaci quidem aquam ſubacidam, ſpiritum acidum, oleum &c. ex Guaiaci ſcobe effuſa aqua deſtillata ex arte; Mercurii vero præcipitata varia, Turpethum minerale, Mercurium vitæ &c. quæ ſingula jam ante viginti quinque annos in *pharmacopœa* ſua *ſpargyrica* a ſe propoſita fuiſſe gloriatur.

Marſilius Magnatus, Veronenſis, Medicinæ ſtudio operam dedit Patavii ſub Jacobo Zabarella, & Bernardino Paterno. Deinde electus eſt ad docendum in Lycæo Romano, quo munere per reliquum vitæ ſpatium functus eſt. Deceſſit (*b*) Romæ valde ſenex, certe ſeptuagenario major, circa annum 1610.

Opuſcula varia. Romæ 1603. *in* 4.

Inter quæ, præter alias diatribas numero multas, exſtant *Diſſertationes duæ de Ligno ſancto*.

Euſtachius Rudius, (*c*) Utinenſis, medicinam aliquandiu fecit & (*d*) Goricii in Foro Julio, vulgo *Friuli*, & (*e*) Utini in urbe patria, unde evocatus ad publicum docendi munus, primariam practicæ Medicinæ cathedram tenuit in Academia Patavina ab anno 1599. ad annum 1611. quo fato functus eſt. Succeſſerat Alexandro Maſſariæ.

„ De morbo Gallico libri 5. a Mundino „ Mundinio Philoſopho & Medico, Vincentino, e privatim domi legentis ore „ excepti, atque ita diviſi, in Capitaque „ diſtributi, Venetiis 1604. *in* 4. apud „ Damianum Zenarium.

Quamquam exſcripta Libri inſcriptio diſerte præferat hoc Opus de morbo Gallico a Mundino Mundinio *ex ore* Euſtachii Rudii *privatim domi legentis exceptum* fuiſſe, & in *Libros ac Capita* diſtributum, extra dubium eſt ab ipſo Euſtachio Rudio conſcriptum fuiſſe, tum quod ipſe Opus illud *M. Antonio Memmo D. Marci Procuratori* dicaverit, tum maxime quod in Epiſtola nuncupatoria confeſſus ſit „ ſe de hoc „ quoque morbo, ut (*f*) praxim univerſam ſuis „ omnibus numeris abſolveret, in animum in„ duxiſſe, ut ſcriberet, & quæ uſu ac expe„ rien-

hannes Lerius, Burgundus, oculatus teſtis in *Navigatione* ſua in Braſiliam *Cap.* 12. & longe melius Andreas Thevet, oculatus etiam teſtis in *Hiſtoria ſua Gallia Antarctica Lib.* 2. & Demetrius Canevarius, *De Ligno Sancto*, *Cap.* 3. *pag.* 42. (*a*) Gui Patin, *Lettre* 31.

(*b*) Nicolaus Comnenus Papadopoli, *Hiſtor. Gymnaſ. Patavin.* Tom. 2. pag. 270.

(*c*) Non Bellunenſis, ut dicitur in *Hiſtoria Gymnaſii Patavini*. Tom. I. pag. 345.

(*d*) Rudius ipſe, *De morbo Gallico*, Lib. 3. cap. 10. (*e*) Idem. *Ibid.* Lib. 3. cap. 13.

(*f*) Jam ante ediderat *Artem medicam, ſive de univerſis humani corporis affectibus medendis Libros* plurimos, Venetiis editos, tribus vel quatuor voluminibus *in fol.*

„ rientia in facienda hujus morbi medicina in-„ veniſſet, litterarum monumentis conſignaret, „ ut poſteritati hac etiam in parte, quantum „ in ſe eſſet, prodeſſet.

Neque parvi pendendum eſt beneficium a Rudio in poſteros collatum, ſi, ut (*a*) ait Mundinius, Vir ille „ ubique cum in ampliſſimis „ civitatibus, tum Venetiis in urbe regia in „ extinguendo morbo dicto per omnes & vias „ & diverticula, recte feliciterque, tuto ac „ ſine offenſione ulla, maximo bonorum applau-„ ſu & ægrotorum recreatione ac ſolatio pro-„ ceſſerit; " quibus ne fidem denegem facit Liber ipſe, ut qui non eruditum modo, ſed quod palmarium eſt, uſu exercitatum ac vere practicum Medicum aperte ſapiat.

Quinque libris abſolvitur, quorum quivis in multa Capita ſubdividitur. Agitur in I. De morbi natura; in II. De morbi cauſis, differentiis, & ſignis; in III. de Indicationibus curatoriis; ac præſertim de remediis præparantibus & evacuantibus; in IV. De medicamentis ſpecificis adverſus venenum gallicum; ac tandem in V. De curatione ſymptomatum gallicorum, & de diæta, quæ ægrotantibus iſtiuſmodi prodeſt.

Inde non obſcurum eſt intelligere quid a Rudio de morbo Gallico dici potuerit, ut ætas ferebat ſua, atque adeo quid ab illo dictum ſit. Attamen ne officio deeſſe videamur, quod præſtandum ſuſcipere placuit, ſumma rerum Capita ex hoc Opere delibabimus, quæ optime dicta, aut uſu probatiſſima ſunt, vel ad morbi curationem maxime conducunt.

Itaque aſſerit I. Morbum novum eſſe, qui (*b*) „ ſub bello Neapolitano *primum innotuerit*; qui „ ab Hiſpanis inter reliquas merces, quas ex „ India occidentali devexere, ... in Europam „ deportatus ſit; ... (*c*) in quo profligando „ centum & adhuc plures annos doctiſſimi qui-„ que inſudarint artifices.

II. (*d*) „ Tanquam in Africa nova ſemper „ monſtra, *ſic* varia ſymptomata in hoc morbo „ enaſci, *qui proinde* tanquam malorum om-„ nium materia prima, ſemper novas formas „ profert, & aliquid novi nobis affert ". In cujus rei confirmationem Auctor exemplum adducit Plicæ Polonicæ, (*e*) quam firmiſſime contendit *a virulentia venerea*, *penes formam* tantum *diverſa*, dependere. Sed an hæc ſatis recte crediderit, nunc non quæro.

III. (*f*) *Gallicum venenum tum erodendi, tum putrefaciendi vim habere*, quod ex nota ſymptomatum, quæ infert, natura magnifice probat. Sed hallucinatur dum ex communi ætatis ſuæ opinione dicit jecur præcipuam veneni ſedem eſſe, unde finitimas partes impetat.

IV. Quotidianum eſſe „ (*g*) in Gallica labe „ bubones in inguinibus prodire: ... In alis „ autem, ſubaxillis, & poſt aures, ... neque „ bubones fieri, neque parotides unquam, vel „ *ſaltem* una tantum vice triginta quinque an-„ norum ſpatio, in quibus medicinæ operam „ dedit, *a ſe* potuiſſe obſervari.

V. Morbum Gallicum a parentibus male habentibus in prolem traduci; ſed poſt ortum contagio contrahi multiplici modo, 1. Suctione, ſi infans ab infecta nutrice lactetur. Sic ipſe vidit „ (*h*) mulierem quamdam lue gallica re-„ fertiſſimam, quæ duos miſellos infantes ex „ *Pietatis* vocato Orphanotrophio infecit, quos „ lactandos aſſumpſerat, unde paulo poſt mar-„ cidi & putrefacti periere ". 2. Concubitu, quæ communiſſima eſt contagionis via, maxime ſi concumbentium alteruter gonorrhœa laboret. „ quæ quidem ad contagium communicandum „ valentiſſima eſt. 3. Oſculo illo indecoro & „ nimis laſcivo, in quo partes ad os attinentes „ aliqua puſtula, eroſione, aut deſtillatione „ gallica laborantes excipiuntur, aut quomodo-„ libet tanguntur. Novi ego juvenem, *pergit* „ *Ille*, qui cum illecebris & arte meretricum „ oblectaretur, hoc uno oſculo mediante, in „ lingua tale ulcus contraxit, quod nec ullo „ medicamentorum genere, neque ferro ignito „ ab inſigni & peritiſſimo illius Civitatis Me-„ dico adminiſtratis potuit unquam edomari & „ auferri, & ille miſer ſui errati ingentes „ pœnas luens non multo poſt diem ſuum ob-„ iit ". 4. Lactatione, ſi nutrix „ infantem „ aut alterius ætatis hominem *lactet*, qui gal-„ lica pernicie laborent, potiſſimum ſi aphthis „ aut oris affectu aliquo ex jam enumeratis te-„ neantur ". 5. Decubitu, ſed „ minus pe-„ riclitantur illi, qui cum infectis ſcabie gal-„ lica decumbunt, & omnium minime qui „ in linteaminibus hac labe inquinatis dor-„ miunt, aut induſiis aut aliis veſtimentis in-„ fectis immediate teguntur. Sæpiſſime enim „ obſervavimus, *pergit Ille*, & puerulos cum „ infectis patribus decubuiſſe, & pleroſque cum

(*a*) In Præfatione Libro præfixa. (*b*) Lib. 1. cap. 1.
(*c*) In Epiſtola nuncupatoria. (*d*) Ibidem.
(*e*) Lib. 1. cap. 8. & Lib. 2. cap. 3.
(*f*) Lib. 1. cap. 8. (*g*) Lib. 1. cap. 9. (*h*) Lib. 2. cap. 1.

,, cum ſcabie gallica laborantibus in eodem le-,, ctulo dormiviſſe, & nihilominus ab hoc affe-,, ctu immunes perſtitiſſe.

VI. In ſingulis contagionis modis, (*a*) *patientis quoque diſpoſitionem inſpici & perluſtrari debere*, quoniam, *ut ait Galenus Lib.* 1. *de differ. febrium Cap.* 4. nulla cauſarum, etiamſi peſtiferæ & ſubinde in agendo validiſſimæ ſint, ſine patieutis aptitudine agere poteſt .... ,, Hinc ,, ſæpiſſime viſi ſunt, *inquit Ille*, plures cum ,, uno & eodem ſcorto eadem quoque die com-,, mercium habuiſſe, quorum alii infecti ſunt, ,, alii vero non.

VII. (*b*) *Primas mali radices in illis partibus apparere*, unde morbus contractus eſt: Proinde *ſi oſculo*, *in ore*, *ſi ſuctione lactis*, *in ventriculo*; *ſi concubitu*, *in pudendis* &c.

VIII. (*c*) ,, Si olim furens venenum longe ,, majora mala peperit, id non propter diverſam ,, ipſius conditionem contigiſſe, ſed quia ejus ,, cognitio atque curatio erant ignota, & homi-,, nes, priuſquam admodum id invaleſceret, non ,, animadvertebant. Noſtro ſæculo vero homi-,, nibus adeo formidabile eſſe, ut vel minima ,, illius ſuſpicione ad remedium ſtatim confu-,, giant, quod quidem Medicorum induſtria lon-,, ge magis aptum, quam antiquitus .... Qua-,, re perpetuis temporibus hoc vitium eſſe du-,, raturum arbitratur, niſi Principum adverſus ,, hanc labem conſpiratione .... male affecti ,, curentur, aut nolentes vel curationem non ,, ſuſcipientes procul abdicentur, & eis commer-,, cium cum non infectis denegetur: ,, Scilicet ut cum iis agere ſolemne eſt, qui Elephantiaci & Leproſi ſunt, aut qui a peſtilenti loco veniunt.

IX. Morbum (*d*) Gallicum perfectiſſime curari poſſe, modo remedia rite adminiſtrentur, contra quam *imperiti nonnulli Medici aſtruere conantur*. Certe ipſe affirmat ,, ſe innumeros ab ,, hoc malo perfecte liberaſſe, in quibus nullum ,, in poſterum apparuit ſymptoma, a quibus in-,, culpata proles fuit procreata, & qui febre ,, aut alio morbo correpti.... nullatenus de-,, terius, quam illud malum poſtularet, habuiſ-,, ſe viſi ſunt.

X. Ad præcavendum morbum facere (*e*) ,, ſi ,, poſt coitum cum inquinata vel inquinationis ,, ſuſpecta muliere, ſtatim circa penis radicem ,, vinculum ex panno lineo unius digiti latitu-,, dinem æquante arctius circundetur. Illudque ,, tempore mictionis aut tenſionis reſolvatur & ,, laxetur, & interim univerſus penis ſpongia ,, nova foveatur, quæ vel in lixivio ſarmento-,, rum, vel ficus, vel in poſca in qua Guaiacum ,, efferbuerit, vel in acri ſalſamento, vel mu-,, ria, ... maduerit.... In mulieribus vero ,, meritoriis, quas non propter ipſarum ſanita-,, tem, ſed propter mares operæ pretium eſt ,, præſervare, ſi ſtatim poſt coitum vulva & va-,, gina, non aqua roſacea, ut vulgo fit, ſed li-,, xivio aut alio ex ſupra propoſitis abluatur, & ,, illico poſt peſſarium aliquod meatui proportio-,, natum.... in decocto Guaiaci, madidum, ,, intimius imponatur & per diem ſaltem deti-,, neatur.... Præſtantiſſimum *tamen* atque tu-,, tiſſimum remedium præſervatorium eſſe ,, a ,, ſcortis abſtinere. Ipſe enim obſervavit aliquando (*f*) ,, ex decem robuſtiſſimis juvenibus, qui ,, eodem ſcorto coiverant, vix unum evaſiſſe. ,, (*g*) Habuit etiam præ manibus quemdam a-,, lium hac pernicie vehementius correptum, ,, qui ipſi jurejurando affirmavit, ſe ſolam penis ,, extremitatem in loca muliebria conjeciſſe & ,, ſolo quaſi momento temporis ipſam inibi de-,, tinuiſſe, quia cum quamdam duritiem in una ,, vulvæ parte percepiſſet, illico extentum pe-,, nem retraxit, nihilominus & carie primum ,, gallica & aliis deinde ſæviſſimis ſymptomatis ,, fuit correptus.

,, XI. (*h*) Dum gallicus affectus protractus ,, ac contumax, aut inſuperabilis exiſtit, operæ ,, pretium eſſe ad cauteria ipſa confugere, ... ,, quæ methodus etiamnum apud Hiſpanos uſu ,, viget. ,, Reticere nullo modo poſſum, *inquit* ,, *Ille*, me quemdam lue gallica pene conſum-,, ptum ex toto fere ſanaſſe cauterio primum ,, jecoris regioni adhibito & per annos tres a-,, perto detento, quod quidem deinde abſtuli-,, mus, ſed prius duobus cauteriis cruribus af-,, fixis.

XII. Circa uſum Hydrargyri (*i*) ,, admonet ,, *ne quis* niſi neceſſitate compulſus, & dum ,, ceteris alterantibus medicamentis gallicum ,, virus profligari & evinci non poteſt, ad ipſum ,, confugiat, propter graviſſima ſymptomata, ,, quæ nonnunquam ſubſequuntur.... Non ob ,, id tamen expedit, *addit ille*, ut ſtupidi ,, quidam faciunt, hoc præſidium ex toto dete-,, ſtari, quia dum alexipharmaca præcipua mor-,, bum non ſuperant, ... aut dum ,, exhibitum Guaiaci decoctum ardorem urinæ ,, ingentem cum periculo inflammationis pro-,, ducit, ... velimus nolimus,

co-

(*a*) Lib. 2. Cap. 1. (*b*) Lib. 2. Cap. 8. (*c*) Lib. 2. Cap. 10.
(*d*) Ibidem Cap. 9. (*e*) Lib. 3. Cap. 6.
(*f*) Lib. 2. Cap. 12. (*g*) Lib. 2. Cap. 1.
(*h*) Lib. 3. Cap. 6. (*i*) Lib. 3. Cap. 13.

„ cogimur tunc ad hydrargyrum confugere: quo „ quidem innumeri fuere curati, dicant pertinaces & hujus præſidii omnino ignari quicquid velint; ſi enim recte adminiſtretur, ne „ unus quidem peribit, nec, ut iſti dicunt, „ vehementer lædetur, & quod magis eſt, etiam in puerulis tuto uſurpari poteſt, cujus „ veritatis nos teſtes ſumus, & non multis abhinc annis puerulus, Illuſtriſſimi Principis Doriæ filius, qui lactationis tempore ab ipſa nutrice gallicam luem contraxerat, bis hydrargyro fuit inunctus & curatus." .... Quinimo, *pergit Ille*, „ vitia oculorum hydrargyrum „ non prohibent, nam vidimus nos & viſus oſcuritatem & cæcitatem ob opticorum potiſſimum, & cerebri prope opticos obſtructione, „ hoc uno præſidio poſt alterantia & alia ocularia medicamenta incaſſum adhibita, fuiſſe ſublatam.

XIII. (*a*) „ Hydrargyrum duobus modis adminiſtrari poſſe, vel in modum ſuffumigationis, vel inunctionis: Potius utendum eſſe inunctione quam ſuffumigio, quia hoc minus „ tutum: In emaciatis & calida ſiccaque temperatura præditis, necnon in iis qui thoracis anguſtia aut etiam ſpirandi difficultate vexantur, vel deſtillationi a capite ad thoracem, „ aut ſanguinis ſputo ſunt obnoxii, ſuffumigium lethiferum eſſe: Neque minus pernicioſum „ eſſe in his, qui aut dyſenteriis aut lienteriis „ corripiuntur: .... Adhiberi tantum poſſe, ſi „ Gallica lippitudo ... corneæ eroſionem minetur, aut ſi impendens in aliquo magni nominis viro depilationis metus .... capillorum „ radices jam invadat: .... *Cæterum* pro ſuffumigii baſi ſolam cinnabarim tanquam minus noxiam adhibendam eſſe.

XIV. Se quadam unguenti mercurialis formula (*b*) „ feliciſſimo cum ſucceſſu uſum eſſe „ per plures annos, dum eſſet Utini, in magno „ illius Civitatis Xenodochio, in quo peregrini „ & egeni ac miſeri cujuſcunque generis recipiuntur. Nam ſingulo anno unguentum illud „ in magna quantitate & in ampliori cacabo „ parabatur, quo Gallico affectos morbo illinire conſueverunt, tanta ſecuritate ut ne unus „ quidem eorum, quibus ipſe præfuit, perierit. „ *Hæc autem formula talis eſt*.

℞. *Argenti vivi ſive hydrargyri* ℥ i. ß.
Axungiæ ſuillæ non ſalitæ ℥ iij.
Maſtiches Chiæ pulveriſatæ ℥ j.
Olei maſtichini ʒ j. ß.
Croci ℈ j. ß.
Poma dulcia mediocris magnitudinis cocta num. ij.
M. & tere in mortario, f. unguentum, cujus doſis in adultis *ad pondus* ℈ ij. pro qualibet inunctione.

XV. (*c*) „ Antimonium bene præparatum „ (de eo enim ſermo eſt) quod in Gallice morbo a quibuſdam ſpeciatim uſurpatur, ... „ licet purgatoria facultate univerſum corpus „ per vomitum vehementius inaniat, non ita „ tamen virulentiam gallicam exſtirpare valere; „ quocirca poſthabendum eſſe.

XVI. Uſu Guaiaci „ (*d*) gallicam luem quamcumque, niſi quid hujus pharmaci oblationem „ impediat, & niſi perperam a Medico adminiſtretur, ex toto curari". Poſſe autem exhiberi Guaiaci (*e*) Decoctum ebullitione paratum ad plures cyathos, vel (*f*) *Oleum* deſtillatione prolicitum *ad guttas quatuor in decocto cichoraceo*, vel (*g*) *Pulverem* tenuiſſime tritum *ad* ℈ ij. *ſyrupo aliquo exceptum & in pillulas redactum*, aut *in decocto aliquo, vel in ſero lactis caprini* dilutum; quæ ſingula Auctor multis proſequitur, de præparatione, doſi, tempore & modo exhibendi pluribus diſſerens.

XVII. „ (*h*) Salſam - pariliam longe melius „ dolores, tum gallicos, tum alios .... „ demulcere. quam Guajacum: .... In „ omnibus quoque humorum fluxionibus, & „ præſertim a capite ad thoracem & pulmones, & præſertim in aſthmate & orthopnœa „ longe tutius adhiberi: ..... Sed gallicum „ virus, niſi admodum exiguum & in corpore „ recenter contractum ſit, per ſe ipſam profligare & exſtirpare impotentem eſſe, ideoque ipſam non eſſe verum & legitimum luis „ Venereæ Bezoarticum medicamentum.

XVIII. „ (*i*) Idem fere de Chinæ radice „ ſtatuendum eſſe, in qua quidem proprietas „ gallico veneno adverſaria valde exigua eſt, „ & tanto morbo ſuperando minime idonea, „ niſi alia bezoartica ipſi miſceantur; ... ſed „ tamen in hydrope, & in cachexia, ... „ & in impinguando corpore non parum conferre.

XIX.

(*a*) Lib. 3. Cap. 13. (*b*) Ibidem,
(*c*) Lib. 1. Cap. 14. (*d*) Lib. 4. Cap. 1.
(*e*) Lib. 4. Cap. 6. (*f*) Ibid. Cap. 10.
(*g*) Ibid. Cap. 11. (*h*) Ibid. Cap. 2. (*i*) Lib. 4. Cap. 3.

XIX. „ (*a*) Radicem Myricæ ſeu Tamariſci, quamquam Matthiolus arbitratus fuerit „ in Gallico morbo non incongruum fore medicamentum, ... proprietate huic veneno „ adverſaria prorſus deſtitutam eſſe.

XX. (*b*) *Saponariam in poſtremis luis gallicæ alexipharmacis habendam non eſſe, cum in gallicis .... doloribus .... exſtirpandis valentiſſima ſit* .... ut ipſe expertus eſt *anno*, ut ille dicit, *elapſo* (1603.), quo *quamdam mulierem, quæ propter capitis dolorem acerbiſſimum & adeo pertinacem, ut nullis aliis præſidiis alexipharmacis, neque cauterio, neque ſetaceo, nec veſicantibus potuerit mitigari, obcæcata fere fuerat*, ſaponariæ uſu *ſanitati reſtituit* (*c*). Poteſt autem adhiberi vel ſaponariæ decoctum ad ℥ viij. vel radicis ſaponariæ pulvis ad ℈ j.

XXI. Demum „ (*d*) experientia compertum „ eſſe Saſſafras nullam habere proprietatem virulentiæ gallicæ adverſariam, ſed cum pingui ſubſtantia & aſtrictione careat, & calidum & ſiccum cum ſit, luis erodentem vim „ juvare & augere. *Tandem* in quibuſcunque „ fluxionibus & potiſſimum ad articulos & thoracem ut plurimum eſſe noxium.

Fabius Pacius, Vicetinus, Alexandri Maſſariæ concivis, nepoſque ex conjuge, ut ipſe Maſſarias refert, *Diſſertationis de Scopis mittendi ſanguinis*, *part*. 2. natus anno 1547. Doctoralem Lauream Patavii accepit anno 1575, ſed jam ante cœperat Medicinam Vicetiæ factitare ab anno 1568, cum ipſe *in Appendice ad lib*. 7. *Methodi medendi*, quam conſtat ex præfixa Præparatione ante anum 1608. ſcriptam fuiſſe, referat *ſe quadraginta jam annos in medicina facienda in Civitate numeroſiſſima cum optimis Medicis non otioſe verſari*. Denatus dicitur anno 1614. ætatis 67.

Vicetiæ excudi curaverat *in folio* anno 1598. *Commentarium in ſex priores Libros Galeni Methodi medendi*. Anno 1608. edidit ibidem eadem forma *Commentarium in ſeptimum Galeni Librum*, cum adjecto ad calcem *Tractatu de morbo Gallico per Methodum curando*, quem circa annum 1607. ſcriptum fuiſſe ex eo palam eſt, quod Fabius referat morbum Gallicum 110. *ante annis in Italia*, *Gallica expeditione ad Neapolim*, *ſe exeruiſſe*.

Poſtquam multis diſputavit in illo Tractatu juxta Peripateticorum dogmata, de natura, definitione, ſubjecto & contagione morbi Gallici, ac de putredine, a qua ortum habeat; inquirit in ejuſdem originem, ac contra vulgarem opinionem contendit morbum illum novum non eſſe: quod ut evincat. 1. Ait nullum ſymptoma in morbo Gallico evenire, quod antiquam appellationem & naturam non habeat. Quaſi vero ex eo quod ſingula ſymptomata ſeorſum olim nota fuerint, liceret inde colligere peculiarem eorumdem ſymptomatum ſyndromen a contagione venerea oriundum, quæ nunc *Lues venerea* appellatur & de qua quæſtio eſt, antiquitus cognitam fuiſſe. 2. Adducit aliquot Martialis loca, ut *Epigram*. 66. *lib*. 1. de Cæcilliani ficis, & 70. *lib*. 7. de familia ficoſa. 3. Profert locum illum Juvenalis in *Satyra* 2, ubi Poeta acriter inſectatur vanum probitatis ſimulatorem, qui cum hiſpidis membris & atroci animo muliebria pati ſolebat, unde *Mariſcas* contraxerat. Sed hæc argumenta plane futilia ſunt, neque opinioni de antiquitate luis venereæ *dare pondus idonea*, ut ſupra probatum eſt *lib*. 1. *cap*. 3.

Quod ad curationem, tres diſtinguit morbi Gallici ſpecies, *incipientis*, *confirmati*, & *inveterati*. I. Ad incipientem adhibet tantum diætam, univerſalia medicamenta, ac topica mutigena, quæ levioribus morbis venereis, ulcuſculis pudendorum, gonorrhœæ, bubonibus & medeantur.

II. Ad confirmatum, præter remedia eadem, laudat uſum Guaiaci, Salſæ-parillæ, radicis Chinæ, imo ligni Juniperini, quo *Franciſcum Anzolellum avum ſuum maternum*, & *Victorem Trincavellium feliciter olim uſus eſſe* refert.

III. Jubet ad curandum morbum Gallicum inveteratum *decocta ſudorifica intendi*, *victumque ſiccantiorem adhiberi*. Suffumigia quidem tunc non reprobat, ſi ex aromatis componantur; Damnat vero quæcunque *ex metallicis parantur*, *cinnabari præſertim*, *adjectis aromatis*, *quæ uſque adeo ſuſpecta illi ſunt*, *ut miretur fuiſſe aliquem*, *qui vel ea præſcribere*, *vel præſcriptis uti auſus ſit*.

IV. „ *Circa* inunctionem ex hydrargyro, *fatetur eam* neſcio quid habere ſecurius ac probabilius *quam ſuffumigia*, & *ſe* tametſi nemini unquam ſuaſerit, aliquibus tamen qui „ eam uſurpandam deliberaſſent, præſto fuiſſe, „ componendi rationem edixiſſe Chirurgo, inungenti adſtitiſſe, ægrum debita purgatione „ paraviſſe, membra principalia antidotis præmuniviſſe, ſymptomata ſupervenientia correxiſſe, mitigaviſſe, reliquias veneni hebetaviſſe atque diſcuſſiſſe.

V. „ De eventu quod dicam hoc habeo, „ *pergit Ille*, ex decem inunctis hominibus vix „ unum ſanitatem, incertam tamen ac veluti „ fucatam eſſe conſecutum; reliquos partim „ nihil profeciſſe, partim & deterius habuiſſe, ut qui appendicem malorum reportaverint,

(*a*) Lib. 4. cap. 4. (*b*) Ibid. cap. 5. (*c*) Ibid. cap. 12. (*d*) Ibid. cap. 5.

„ rint, dolorem articulorum, oris ulcera, fœ-
„ torem, perpetuum ſalivæ fluxum, tinnitum „ aurium, viſus obſcuritatem, & alia fortaſſe.

VI. Confitetur tamen, *qui gummatis tophiſque ſcaterent, iis magno inunctionum ſubſidio fuiſſe, ut quæ duritiem ac tumorem omnem aut prorſus aboleviſſet, aut magna ex parte molliſſet ac minuiſſet*.

Ceterum videtur Auctor ille potius Cathedrarius Profeſſor fuiſſe, quam Medicus practicus.

Æmilius Campolongus, (*a*) Patavinus, natus anno 1550. ab anno 1578. ad annum uſque 1607. (*b*) vel (*c*) potius 1604. quo mortem obiit natus annos 54, menſes duos, ut ex Epitaphio conſtat, in Academia patria Medicinam primum Theoricam, & deinde Practicam publice docuit.

Scripſit Libellum *de Lue venerea*, qui nondum in manus incidit, quem conſtat tamen in lucem exiiſſe poſt Auctoris mortem, & cui, cum emitteretur, Paulus Benius, Eugubinus præfationem præpoſuit, quæ exſtat inter Orationes & Præfationes Benii, *Venetiis* editas anno 1625, *in fol.*

Liber ille Campolongi diu latuerat manuſcriptus in Bibliotheca tum (*d*) Hippolyti Oddi, D. Marci Equitis & Patritii Patavini, tum (*e*) Johannis Rhodii, Dani, Doctoris Medici, & Patavii degentis.

Ludovicus Mercatus, ſive *de Mercado*, Hiſpanus, ex urbe Pincia, hoc eſt, urbe Valleſoletana in Vetere Caſtilia, vulgo *Valladolid*, patriam Academiam (*f*) plurium annorum profeſſione nobilitavit. Inde accerſitus ad regiam a Philippo II. totos viginti annos ejus valetudinem feliciſſime rexit; quo defuncto eidem officio vacavit apud Philippum III. ejuſdem filium. Demum (*g*) annum agens 86. ſuppreſſa ex calculo urina per dies 18. in acerbiſſimis cruciatibus obivit.

Opera omnia quinque Tomis comprehenſa, & in viginti Tractatus diviſa, quorum *ſeptimus*, qui proſtat in Tomo II, agit *de morbo Gallico*. Tomus autem ille ſecundus primum prodiit Valleſoleti *in fol.* anno 1605. Deinde cum ceteris Tomis ſimul editus eſt Francofurti anno 1615.

Hujuſce Tractatus *de morbo Gallico* Libri duo ſunt, quorum *Primus continet omnia quæ ad ejus naturam, & curationem generalem pertinent: Secundus peculiarem quorumcumque accidentium medelam*.

In primo Libro legere eſt 1. (*h*) Morbum Gallicum *novum eſſe & ortum non multis annis . . . Monſtra proinde fingi ab iis, qui aſſerunt non eſſe novum affectum, ſed reducibilem ad veteres*.

2. Morbum illum (*i*) contagione contrahi, *congreſſu, baſiatione, adhæſione cutis ad cutim, communione lecti, indumentis, vaſis*.

3. Hunc morbum (*k*) præmiſſa præparatione methodica, curari poſſe (*l*) „ 1. Decoctis Guaiaci, Spartæ-parillæ, & radicis Chinæ. 2. „ *Inunctionibus mercurialibus, quibus ait* (*m*) „ Medicos omnes ſua ætate frequentius uti, „ quantumvis timidi aut cautiores ſint, quia „ experimento didicerunt fere omnibus profuiſ„ ſe, etiam illis quibus nullum aliud auxilium „ præſtiterat. *Eas tamen inunctiones ceteris* tu„ tiores eſſe docet, quæ parum argenti reci„ piant, modo ad 15. aut 20. dies continuen„ tur, ne quæ ſuperſunt fermenti veteris ve„ ſtigia reverſionem morbi iterum efficiant. 3. „ (*n*) Suffumigiis, *quæ dicit* aliquando pluri„ mum invaluiſſe, ſed ſuo tempore ſponte ab „ uſu receſſiſſe . . . quia tam ſæva & periculo „ plena exiſtunt, ut vix prudens & cordatus „ Medicus eis uti tuto poſſit.

4. Demum *Cap.* 13. proponit *pro conterendis morbi reliquiis varia auxilia, quæ ſibi ratione & experimento probata eſſe* aſſerit, ut *apozemata, ſyrupos, aquas ſtillatitias, pillulas, pulveres, condita &c.* ſed quæ ſingula plane inefficacia ſunt.

In ſecundo Libro ſigillatim explicat *Capitibus X.* methodum medendi variis affectibus venereis, ut *maciei, doloribus, buboni, tumoribus, ulceribus, puſtulis & gonorrhϾ*; ac multa proponit medicamentorum genera, quæ ſua ætate uſu recepta erant, ſed pleraque ex Galenica Pharmacia deprompta.

Andreas de Leon, Medicus & Chirurgus Philippi II, Regis Hiſpaniarum, & Protomedicus Claſſis Regiæ Maris Oceani. „ (*o*) Dubium eſt an Granatæ ortus fuerit, an inco„ la? Certe Medicam & Chirurgicam artem „ Granatæ exercuit, imo & in ipſa aula Re„ gis Hiſpaniarum Philippi II, expeditionis Lu„ ſitanæ tempore, " anno ſcilicet 1580.

Scri-

(*a*) Mangetus, in Bibliotheca Medica.
(*b*) Jacobus Philippus Thomaſinus in *Gymnaſio Patavino*.
(*c*) Nicolaus Comnenus Papadopoli, in *Hiſtoria Gymnaſii Patavini*, Tom. II. pag. 340.
(*d*) Jacobus Philippus Tomaſinus, in *Bibliothecis Patavinis*, pag. 9.
(*e*) Idem, *ibidem*, *pag.* 138. (*f*) Nicolaus Antonio, in *Bibliotheca Hiſpana*.
(*g*) Petrus Caſtellanus, *in Vitis illuſtrium Medicorum*. (*h*) In Præfatione.
(*i*) Cap. 2. (*k*) Capp. 4. 5. 6. 7. & 8. (*l*) Cap. 10.
(*m*) Cap. 11. (*n*) Cap. 12. (*o*) Nicolaus Antonio, in *Bibliotheca Hiſpana*.

Scripſit hiſpanice Tractatum, cujus titulus eſt:

Practica de morbo Gallico, en el qual ſe contiene el origen, y conocimiento deſta enfermedad, y el mejor modo de curarla. En Vallodolid, *Por Luis Sanche.* 1605. in 4.

Conſtat hoc opus *Capitibus* 59. in quibus Auctor multa diſputat de ſpeciebus, ſignis, & curationibus methodicis luis venereæ. In ſumma viſum eſt ſequentia tantum excerpere; quæ ad inſtitutum propius faciunt.

I. (*a*) Luem veneream in Inſula *Haiti*, quam *Hiſpaniolam* Chriſtophorus Columbus vocavit, communem & familiarem fuiſſe, ut Variolæ in Europa vulgo obviæ ſunt, atque adeo videri hanc morbi ſpeciem ad nos inde delatam fuiſſe.

II. Hunc morbum in Inſula Haiti ab indigenis, inter quos ab omni ævo graſſabatur, appellatum fuiſſe *Guaynaras*, *Yebipas*, *Tainas*, & *Ycas*.

III. Chriſtophorum Columbum, cum rediit anno 1493. ex Inſula Hiſpaniola ad quam appulerat, adduxiſſe ſecum aliquot Indicos, indicaſque, qui morbo eodem in hac Inſula endemio infecti erant. Fateor equidem conſtans eſſe Hiſtoricorum teſtimonium de adductis a Columbo viris Indicis, at non ita de fœminis, de quibus omnes ſilent.

IV. (*b*) A viris illis, fœminiſque Indicis morbum contagione traductum fuiſſe in Hiſpanos, Italoſque plurimos, qui in bello Neapolitano merebantur, & ab his in Gallos, qui ſub Carolo VIII, Gallarum Rege, quem Auctor *Captionem, de la gran Cabeça* vocat, ibi bellum gerebant, unde in totam reliquam Europam brevi irrepſit.

V. Inde factum eſſe, ut lues illa varias ſortita ſit appellationes, *morbi Gallici*, *Scabiei Hiſpanicæ, morbi Neapolitani, Sarapionis Indici*, (hoc eſt, morbilli, gallice *Rougeole*) Indici &c.

VI. Nihilominus tamen (*c*) ab Auctore, dictorum non ſatis memore, vel ſecum parum concorde, paulo poſt affirmari luem eamdem olim apud Antiquos graſſatam fuiſſe, quibus nota fuerit alio nomine, ſcilicet *Mentagræ*, de qua Plinius, *Hiſtor. Natural. lib.* 26. *cap.* 1.

VII. Quod attinet ad curationem, egregie approbari (*d*) Guaiacum ſive Lignum ſanctum, & (*e*) Radicem Chinæ: potiſſimum vero (*f*) Salſam parilliam, quam vegetabilium omnium efficaciſſimam eſſe ait ad morbi curationem; ſingulorum horumce remediorum electionem, decoctionem & adminiſtrationem multis explicari.

VIII. Magnificis laudibus extolli quoque (*g*) Mercurium, quo non alterum a natura ſuppeditari credit medicamen præſentius & efficacius ad luis venereæ curationem, & a quo (*h*) effectus portento ſimiles produci affirmat, in quacunque morbi Gallici ſpecie.

IX. Demum geminam adhibendi Mercurii Methodum proponi, alteram forma unguentorum, alteram Ceratorum forma: Multigenas autem ſingulorum formulas afferri, quorum adminiſtrationem ſatis accurate deſcribit.

Bartholomæus Perdulcis, Helvius ſeu Vivarienſis, natus (*i*) Bovilleuci, in oppidulo Pagi Helviorum anno 1545, Doctoralem Lauream Lutetiæ obtinuit anno 1572. Ibidem Medicinam majori celebritate docuit, quam fecit. Fato functus eſt ex apoplexia anno 1611. ætat. ſuæ 66.

Univerſa Medicina ex Medicorum Principum ſententiis conſiliiſque collecta. Opus editum a Renato Charterio, Pariſienſi Medico. *Pariſiis*, anno 1630. in 4.

Perdulcis duodecimo hujus Operis Libro, qui *de contagioſis & cutaneis affectibus* inſcribitur, agit *Capite IX.* de lue venerea, ac quæ jam millies dicta erant repetit, morbum novum eſſe, & ab India Occidentali in Europam deductum: curari, ſi recens ſit, decocto ligni ſancti, radicis Chinæ, ſarſæ parillæ: Si difficilior fuerit, opus eſſe inunctionibus ſuffitibus, catapotiis ex Mercurio.

Julius Cæſar Claudinus, Bononienſis, Doct. Medicus, & publicus Medicinæ Profeſſor in Academia patria, florebat circa annum 1580. Obiit anno 1618.

„ Paradoxa Medica, ſive Tractatus de natura & uſu lactis & ſeri, Thermarum, Lutorum, Fovearum, Stuffarum, Guaiaci ligni, Saſſafras, Salſæ-parilliæ, Chinæ radicis, vini medicati, Chalybis, ſtillicidiorum, balnei aquæ dulcis tepidi, medicamentorum ex Viperis. *Collegit hos Joſephus Lautenbachius*, ediditque cum Conſiliis Medicinalibus præſtantiſſimorum Italiæ Medicorum, & Antonii Mariæ Venuſti, Tergemini. *Francof.* 1605. *in* 4.

Liber ille nondum mihi in manus pervenit, ſed Librum alium ejuſdem Auctoris legi de eodem argumento, atque adeo ſecundum eadem dogmata ſcriptum, qui Bononiæ editus eſt cum inſcriptione ſequente:

De Ingreſſu ad Infirmos, *libri* 2. Acceſſit *Appendix de remediis generoſioribus*, Bononiæ, 1612. in 4.

Appendix illa Operi adjecta ſectiones continet undecim, in quibus de iiſdem præciſe agitur,

(*a*) Cap. 1. (*b*) Ibidem. (*c*) Cap. 2. (*d*) Cap. 47. (*e*) Cap. 46. (*f*) Cap. 45. (*g*) Cap. 51. (*h*) C. 52.
(*i*) Ex ejus Vita a Renato Moreau *ſcripta & Operibus Barth. Perdulcis præfixa.*

tur, de quibus in præcedente Libro quæſtio eſt. Sed in præſenti eorum tantum ſatagimus, quæ ibidem expenduntur in *Sectione III.* ubi *de natura & uſu radicum Salſæ, Chinæ, Saponariæ, Cannarum vulgarium; item Lignorum Guaiaci, Saſſafras, Juniperini, Tamariſcini, Lentiſcini, Viſci quercini, Fraxinei, Santalini.*

Claudinus, expoſitis prius ſingulorum natura, indole, facultate, efficacia, concludit 1. (*a*) „ Guaiacum, Saſſafras, & quæ his proportione „ reſpondent, ut Saponaria, Canna vulgaris, „ Juniperus, Tamarix, Lignum viſci quercini, „ Fraxinus, indicari ab affectibus frigidis: Salſam vero & Chinam, & quæ cum his cognationem habent, quemadmodum Lignum „ Lentiſci & Santali, tum a frigidis, tum a „ calidis.

2. (*b*) „ Præter hæc indicari eadem a lue „ venerea tanquam illius (ut plerique volunt) „ alexipharmaca, quæ a proprietate quadam inſita illam expugnant.

3. Primas tamen Guaiaco deferendas eſſe. „ (*c*) Qua tamen in re, *ait Ille*, ego ejus ſum „ ſententiæ, ut exiſtimem præcipue Guaiaco „ vim hanc alexipharmacam deberi ... (*d*) „ cum in omnibus differentiis luis, omnibus hominibus, omnibus temperamentis, omni anni „ tempore proſit.

4. Secundas vero partes dandas eſſe „ (*e*) „ Salſæ & Saponariæ, quæ adeo in hoc malo „ præclaram ſæpe operam præſtant, ut probabiliſſimum ſit habere formam & proprietatem „ veneno Gallico adverſariam.

5. „ (*f*) Quantum attinet ad horum compoſitionem, varias ex illis concinnari poſſe medicamentorum formulas, Decocta, Electuaria, Pulveres, Extracta, Olea, Syrupos: Quin „ & aquam ſtillatitiam ex iis confici pro pueris & delicatis, quæ ſingula fuſius deinde explicat, ſed quæ cuncta nullibi non occurrunt.

De hydrargyro vero ne verbum quidem unum, cum luis venereæ curatio tractatur. Anti-helmintica tamen illius virtus Auctorem non latuit, cum ipſe alibi referat poſſe „ dari adverſus vermes vinum, in quo Mercurius maceratus fuerit, *imo* in deſperato caſu Mercurium in ſubſtantia ad ℈ j. ex vino.

Haud diſpar eſt Claudini doctrina in Opere alio, quod poſt ejus mortem a Julio Cæſare Claudino, Auctoris nepote, & Philoſophiæ Profeſſore, editum eſt Bononiæ, anno 1653. *in fol.* cum hac epigraphe:

Empirica rationalis Libris ſex abſoluta, & in duo volumina diviſa. Bononiæ, 1653. *in* fol.

& in quo, *lib.* 6. *ſect.* 2., proſtat Tractatus *de lue Gallica* Capitibus *ſex* comprehenſus.

In Capite I. quod inſcribitur *de Indicationibus luis Gallicæ*, nihil occurrit notatione ulla dignum.

In Capite III. in quo *de materiis pharmaceuticis luem reſpicientibus*, 1. Propoſita prius tædioſa illa & inefficaci curatione methodica Antiquorum, Auctor totus eſt in enumerandis variis remediis, quæ ex Guaiaco, China, Salſaparilla, Saſſafras &c. peti poſſunt, nempe aquis ſtillatitiis, decoctis, ſyrupis, pulveribus, bolis, rotulis &c., quæ ſingula ad nauſeam explicat, & quæ cenſet eſſe *alexipharmaca propria luis venereæ*.

2. Quod ad mercurialia, fatetur ille „ hæc „ ſibi executionis difficillimæ videri, & propterea hæc medicamenta ſibi ſemper ſuſpecta fuiſſe, & hoc maxime propter duo: Primum eſt, quia ſunt venefica; Secundum, „ quoniam pro certo habet hæc per ſe ſola, „ & abſque aliis alexipharmacis ſupra datis „ luem ipſam non ſuperare; ſe tamen illorum „ mentionem facere, quia Scriptores illorum „ meminerunt: Quare de illis, *inquit*, potius „ loquitur, ut Lectores valeant Scriptores intelligere, quam ut illos ſuadeat ad illorum „ uſum.

3. Duos deſcribit modos adhibendi Mercurium interne, *alterum* ſub forma præcipitati rubri vel flavi, cujus præparatio proponitur a Falloppio: *alterum* ſub forma pillularum, quæ ad pillulas Babaroſſæ accedunt proxime.

4. Ultro confitetur *ſe rariſſime admodum unctione mercuriali uſum eſſe*; Affert tamen aliquas unguenti formulas, ſed nimium valde compoſitas, ac cautelas ad quas attendendum eſt, pro modulo, hoc eſt, ſatis jejune explicat, ut illius therapeiæ parum gnarus.

„ 5. Verum enim vero, quoniam illo judice „ lues venerea uſu hydrargyri non expugnatur „ ſed humorum crudorum ac viſcidorum copia „ tantum expurgatur, ac proinde tunc melius „ alexipharmaca operantur, idcirco eſt hujus „ ſententiæ, ut ab uſu hydargyri ſit deſcendendum ad uſum Guaiaci, vel ſub forma decocti, vel olei, vel ſalis, vel extracti.

6. Cenſet „ curationem per ſuffumigationem „ minus tutam eſſe illa, quæ inunctione machinatur (*ſic*), cum ſpiritualia magis petat: „ Efficaciorem tamen illa, quæ inunctione cele-

(*a*) Cap. 46. (*b*) Cap. 45. (*c*) Cap. 51. (*d*) Cap. 52.

(*e*) Ex ejus Vita a Renato Moreau *ſcripta & Operibus Barth. Berdulcis præfixa.*

„ lebratur, ob penetrationem & irritationem „ expultricis ad luis evacuationem: Adminiſtrandam vero in patiente robuſto maxime „ ſecundum thoracem, & in malo contumaciſſimo". Deinde formulas aliquot ſuffumigiorum, ac ſuffumigationum methodum explicat, ſed paucis nec ſatis diſerte, cum fateatur ipſemet ſe *de ſuffumigatione*, *ex aliorum ſententia verba facere*.

7. Recenſet inter remedia anti-venerea *Stibium præparatum*, quod ideo valere credit, quia „ irritando facultatem expultricem ventriculi & inteſtinorum, vomitum & dejectionem facit," ſed quod utcunque emeticum & catharticum eſſe poſſit, curandæ lui venereæ omnino impar eſt.

In Capite IV. in quo *de materiis pharmaceuticis curatoriis ſymptomatum luis venereæ*, Claudinus varia enumerat morbi ſymptomata, qualia ſunt Febris ab uſu Guaiaci, Bubo, Gummata, Verrucæ, Puſtulæ, lapſus dentium, Caries oſſium, Ulcera, Rhagades, Phimoſis, Tinnitus aurium, Gonorrhœa, Defluvium capillorum &c. ad quæ ſingula remedia quædam proponit, ſed palliativa potius quam therapeutica.

In Capite V., in quo *de materiis pharmaceuticis præſervatoriis*, Claudinus auctor eſt illis, qui *cupidini ultra rationem indulgentes in periculo malunt periclitari, quam abſtinendo incolumes ſervari*, ut ante congreſſum aliquandiu pudenda muniant & denſent lotionibus auſteris & aſtringentibus, vel applicitis linteolis ſupra glandem, quæ in decocto anti-venereo diu infuſa & macerata ſint: Poſt congreſſum vero, *ſi ſit ſuſpicio virus a pudendo conceptum aliqualiter fuiſſe*, pullos columbaceos, gallinaceos, catulos vivos, diſſectos, exenteratos, atque actu calidos, imo pulmones animalium calidos pudendis apponant, ut venenum attrahatur; quæ omnia plane nugatoria ſunt.

Demum *in Capite IV.* agitur *de materiis diæteticis, ſeu victus ratione in lue venerea.*

Hæc plus quam ſatis, ſunt ut pateſiat Julium Cæſarem Claudinum in curanda lue venerea parum exercitatum fuiſſe; a Mercurio & inunctione præſertim mercuriali abhorruiſſe ſine cauſa; & Guaiaco, Chinæ, Salſæ-parillæ, Saſſafras, aliiſque remediis non paucis longe inefficacioribus præter modum confidiſſe.

Petrus Pigray, Pariſinus, Henrici IV. Chirurgus, Communitatis Chirurgorum Sancti Coſmæ Decanus, obiit die 15. Novembris, anno 1613, ætatis ſuæ 79, ſi fides adhibenda ſit inſcriptioni ejus Iconi additæ, in qua, anno 1609. dicitur natus anno 75.

Gallice compoſuit Compendium Chirurgiæ, quod inſcripſit

> *Epitome des Preceptes de Medicine & Chirurgie, avec ample declaration des remedes propres aux maladies*. Dedié au Roi Henri IV. *Paris*, 1606. in 8.

& quod a quodam latine verſum, Pariſiis editum fuit anno 1609, cum hac epigrahe:

> *Chirurgia cum aliis Medicinæ partibus juncta*, Auctore Petro Pigræo, Regis Chiriatro, & Scholæ Pariſienſis Decano; *ad Henricum IV. Regem Galliæ & Navarræ Chriſtianiſſimum*. Pariſiis, *ap. Marcum Orry*. 1609. *in* 8.

in qua inſcriptione *Chiriatros*, pro *Chirurgo*, barbare; & pro *Decano Communitatis Chirurgorum S. Coſmæ*, *Decanus Scholæ Pariſienſis* inepte ponitur.

In *Octavo* hujuſce Compendii *Libro*, in quo agitur *de morbis contagioſis*, quæſtio eſt de lue venerea *Capitibus VII.*, nempe III. IV. V. VI. VII. VIII. & IX; ſed paucis & in quibus nihil occurrit, quod non ante cognitum, imo quod vulgare non eſſet.

I. Affirmat luis venereæ, (*a*) „ ſi ex muliere contracta fuerit, ejus principia eſſe in „ pudendis partibus; ſin ex lecti ſocietate tantum comparata fuerit, per alicujus partis cutis, ubi apparet, porros ingredi ac permeare; Si infans e nutrice morbum contraxerit, illius ſigna exſtare in ore & gutture; „ Sin vero nutrix ex infante, ea tunc in nutricis mammis cerni.

II. Laudat (*b*) „ Mercurium ſeu Argentum „ vivum, & irridet quemdam * ex iis, qui „ Mercurii uſum tantopere non verbis tantum, „ ſed ſcriptis etiam damnarunt, qui in primario quodam hujus regni (*Galliarum*) Viro curando, (cui ſe Mercurio minime uſurum promiſerat) deprehenſus manifeſto ac deluſus „ fuit, dum ferens ſub veſte pyxidem unguenti cum Mercurio permixti plenam, cum ejuſdem magnitudinis alia, unguenti quoque „ ſed ſine Mercurio plena commutaret .... „ Quod quidem, cum non ſine magno illius ludibrio probroque deprehenſum ac patefactum „ eſſet, ille pudore perfuſus eo nunquam rediit.

III. Refert (*c*) „ ætate ſua celebratum fuiſ- „ ſe

(*a*) Cap. III. Utor autem verſione latina modo laudata, quamquam ſoloeſcimis ſcateat.

(*b*) Cap. IV.

* Neſcio in quem ea cadant, niſi forte in Julianum Palmarium, qui in Mercurii uſum multa ſcripſit, & qui Petro Pigray æqualis fuit.

(*c*) Cap. IV.

„ ſe vinum Magiſtri Ludovici , per quod tot tantaque miracula edebantur , ut plerique omnes ægroti ex univerſa pene Gallia Lutetiam commearent , ut eo uterentur , nec ſibi quis probe ſanatus videretur , qui eo uſus non fuiſſet : Tantam vim , *addit Ille* , in nobis una opinio habet ; at poſtquam conficiendi illius vini ratio patefacta eſt , jam inde pro nihilo haberi cœpit . " Illud autem vinum conſtabat ex duabus aquæ communis partibus & una vini albi , in quibus dolio concluſſis aliquantulum raſuræ ligni Guaiaci & aliquot plantarum hepaticarum manipuli infundebantur.

IV. Cenſet (*a*) in adhibendis inunctionibus mercurialibus „ initium ſumendum eſſe ab iis partibus, per quas malum viam ſibi ad interiora fecit : Doſim unguenti paulatim adaugendam eſſe : Conferre etiam diei unius ſpatium aliquando interponere , ut per illud naturæ liceat humorem ſeponere ut evacuetur, vel plurimorum quidem , ſi laborans debilis, malumque inveteratum fuerit.

V. Narrat (*b*) „ ſe ſummi cujuſdam Principis hoc morbi genere laborantis curationi interfuiſſe , una cum eruditiſſimis & peritiſſimis totius Europæ Medicis , & in eo morbo curando omnium exercitatiſſimis : Ibi tunc tria inter conſultandum agitata fuiſſe , an ad Principis illius curationem uteremur Mercurio , & qualis foret unguenti compoſitio ? An decoctionem Guaiaci ſumeret ante frictionem ? An denique vinum frictionum tempore ſumeret ? . . . Conſtitutum autem fuiſſe ad perfectam laborantis plenamque curationem adhibendum eſſe Mercurium : Vinum frictionum tempore, ſed valde dilutum dandum illi eſſe, quia cor corroborat : Illum decoctione ante frictionem non uſum, ne motus naturæ impediretur : Unguentum vero ad hanc quæ ſequitur formam fieri.

℞. *Argenti vivi optimi , bene depurati & optime exſtincti cum Terebinthina Veneta* ℥ iiij.
Axungiæ porci Lib. j.
Agitentur diu in mortario , donec permixta fuerint . F. Unguentum.

quod, ut liquet, ex Mercurio ſolo cum axungia componebatur, & tertia tantum Mercurii parte conſtabat.

VI. Memorat (*c*) „ Illuſtriſſimum quemdam Regem (*Franciſcum I. ut opinor*) intempeſtive diem extremum obiiſſe , quod hominis imperiti, a quo præter legitimam rationem ac methodum tractatus fuiſſet, fidei & curæ ſe inauſpicato commiſiſſet.

VII. (*d*) Proponit uſum *emplaſtrorum cum Mercurio*, & *ſuffimentorum cum Cinnabario* , ſed quæ parum probat. Improbat quoque uſum pillularum mercurialium , quanquam *nihil inde mali hactenus accidere viderit* , ſed addit *quandiu medicamentum foris admotum prodeſſe poterit , eo ſe intus nunquam uſurum , etſi e Rheumbarbaro , quod in primis laudat ac probat , compoſitum fuerit.*

VIII. (*e*) „ *Narrat* ſe vidiſſe aliquot infantes probe ſanatos fuiſſe , qui ſola porci axungia in plumbeo mortario diu commota & agitata fricti fuiſſent , *creditque* plumbum aliquid ex Mercurio retinere , atque facultatem huic veneno contrariam illi ineſſe ". Sed fallitur in utroque Pigræus ; neque enim experimentum ab eo allatum verum eſt , neque verior ratio , quam ad explicandum experimentum comminiſcitur : non quod non lateant partes mercuriales in plumbo , quod ipſe non nego , ſed quod partes illæ ita lateant in occulto , ut extricari nulla ratione poſſint in unguento , neque adeo adverſus venenum venereum virtute pollere , quam habent infinitam.

Capitibus ſequentibus , V. VI. VII. VIII. & IX. Pigræus diſſerit „ de ſymptomatibus , quæ luem veneream præcedunt : ac primum de pudendi ulceribus ; de apoſtemate in inguine , quod dicitur *Bubo* : de Gonorrhœa ſeu meiendi acrimonia ; de carnis incremento , ſeu ut vulgo (*ſic*) carnoſitate in urinæ meatu ; demum de ſymptomatis , quæ veneream luem ſequuntur ". Sed in his nihil eſt omnino , quod adnotatione ulla dignum eſſe videatur.

Johannes de Renou , ſive *Renodæus* , Normannus, qui Pharmaceutices ſcientia plurimum præſtitit.

Georgius Arbaud , Provincialis Alpenſis.

Quæſtio Cardinalitia agitanda . . . . die Jovis 23. menſis Februarii , Præſide M. Johanne de Renou , D. M.
An Hydrargyrus tutum Indicæ luis alexipharmacum ?
Negat Concluſio.
Aſſerebat (Lutetiæ) *Georgius Arbaud , Provincialis Alpenſis* . A. D. 1606 , *in* fol. *Pag.* 1.

Felix Platerus , Baſileenſis , natus anno 1536 (*f*) *abiit Monſpeſſulum* anno 1552. *ſtudii Medici cauſa* , ac in illa urbe (*g*) *cohabitavit* cum *Laurentio Catalano* , celebri *pharmacopœo*. Sane liquet

(*a*) Cap. IV. (*b*) Ibidem. (*c*) Ibidem. (*d*) Ibidem. (*e*) Ibidem.
(*f*) Platerus ipſe, *Obſervation. Lib.* 2. *pag.* 326. Edition. Baſileenſis, *ann.* 1641.
(*g*) Ibidem, *Lib.* 1. *pag.* 239.

liquet ex actis Facultatis Monſpeſſulanæ Felicem Platerum albo Philiatrorum inſcriptum fuiſſe anno 1552, ibidemque Gradum Baccalaureatus anno 1556, & Doctoratus anno 1557. conſecutum fuiſſe ſub Antonio Saporta, Academiæ Decano. Anno ſequente 1559, rediit Platerus in patriam, ubi medicinam cum laude maxima 1560 fecit (*a*) anno 56, & ad publicam Medicinæ Cathedram in Univerſitate Baſileenſi evectus eſt anno 1571, quo docendi munere functus eſt (*b*) annos 43. Obiit anno 1614, ſeptuageſimum octavum annum jam ingreſſus.

Praxeos ſeu de cognoſcendis, prædicendis, præcavendis, curandiſque affectibus homini incommodantibus, Tomi tres. Baſileæ *annis* 1602. 1603. 1608. in 8.

In *Tomo III.* qui totius Operis ultimus eſt, *lib. 1. cap.* 4. ubi de *Defœdatione*, agitur de tribus luis generibus, quæ corpus vitio contaminant, nempe de *Elephantiaſi* ſive *Lepra*, de *Stomacace* ſive *Scorbuto*, & potiſſimum de *Lue venerea*. Omiſſis in præſentia tanquam alienis, quæ ad duas priores luis ſpecies pertinent, pauca ſed præcipua tamen ex iis excerpemus, quæ ad luem veneream ſpectant.

I. Itaque diſtinguit Platerus luem veneream ab Elephantiaſi, cum hanc (*b*) *antiquam ſemperque cognitam*; illam vero *novam*, & (*c*) *ab Indis* (occidentalibus) *ad nos translatam eſse* dicat. Illius autem judicium hac de re tanto pluris faciendum eſt, quod ille (*d*) annos 43. Elephantiacis inſpiciendis vacaverit, quorum proinde plurimos obſervandi occaſionem habuit, ut liquet ex *Obſervationum lib.* 3. *pag. m.* 709.

2. Recenſitis prius, nec indiligenter, ſignis atque ſymptomatis luis venereæ, ad curationem mox properat, quam duplici methodo inſtitui poſſe cum cæteris omnibus ætatis ſuæ Scriptoribus affirmat, videlicet tum decoctis ſudorificis, tum hydargyro ſive mercurio.

3. Proinde fuſe explicat modos omnes præparandi & exhibendi decocta Guaiaci, Salſæparillæ, Chinæ, Saſſafras; & ſuccedaneorum remediorum, ut lignorum Buxi, Juniperi, Cedri, Cupreſſi, Radicum Dictamni, Myricæ, Cannarum, Petaſitidis; Herbarum Aſarinæ, Scordii, Herniariæ, Perſicariæ &c. de quibus ſingulis ab aliis Scriptoribus vel nullomodo, vel paululum diſſentit. Id enim unum Plateri proprium eſſe arbitror, nempe quod ille auctor ſit, ut (*e*) „ Decoctio *horumce remediorum* fiat in „ aqua Perſicariæ, ex herba ſub finem menſis „ Septembris & per totum Octobrem collecta, „ per alembicum elicita, ob ſingularem pro- „ prietatem, quam in hac lue curanda habere „ prædicatur.

4. Uſum vero Mercurii geminum admittit, Externum & Internum. *Externum*, per *unguenta, emplaſtra, ſuffumigia, & lavatoria mercurialia*; *internum* per pillulas, in quas *Mercurius crudus, præcipitatum rubrum*, vel *Bezoardicum minerale* recipitur.

5. Præ ceteris tamen methodis omnibus laudat Platerus uſum hydrargyroſeos. (*f*) Cura- „ tio, *inquit*, per extrinſecus corpori adhibi- „ tum Argentum vivum communiter inſtitui „ ſolet non ſolum a Medicis probatis, ſed & „ Chirurgis, aliiſque Empiricis, indeque mor- „ bum frequentius atque integre ſanari vide- „ mus.

6. Demum curatorias methodos particulares proponit, quæ faciant ad ſingula luis venereæ ſymptomata ante recenſita, ut ad dolores artuum, nodos, ulcera, puſtulas, maculas cutis, defluvium pilorum, manuum ſquamas, rhagadeſque.

7. Porro mirum mihi videtur ætate Plateri ægrotantes ex lue venerea a ſanis ſegregatos fuiſſe, quaſi vero morbus contagione in diſtans graſſari potuiſſet, necdum experientia jam abunde compertum eſſet contactu tantum, & contactu plerumque venereo concipi. At vero ſic ait Platerus. (*g*) „ Hujus luis accidentia eo „ diligentius ſunt recenſenda, quod illa lues „ contagioſa ſit, ut mature ea cognita, hac „ correpti a ſanis ſeparentur, quibus etiam ob „ id Magiſtratus propria noſodochia, ſi paupe- „ res ſint, quo relegentur & ubi cura ipſis „ adhibeatur, deſtinavit.

Haud diſſimulandum in his omnibus ab Auctore peccari nimia polypharmacia, propter quam omnium ſermone jampridem vapulat; nec immerito mea quidem ſententia, cum apertiſſime conſtet veram Medicinam inde prægravari, ne dicam obrui.

Gerardus Columba, Meſſanenſis (*h*) „ D. Med. „ ea floruit doctrina, ut inter primarios Medicos „ ævi ſui cooptatus, in celeberrimo Patav. Lyceo medi-

(*a*) In Epiſtola dedicatoria ſuarum Obſervationum.

(*b*) Praxeos *Tom.* 3. *Lib.* 1. *cap.* 4. *pag.* 375. edition. Baſil. *ann.* 1736.

(*c*) Ibidem Pag. 416.

(*d*) Obſervation. *Lib.* 3. *Pag.* 714. Et Praxeos *Tom.* 3. *Lib.* 1. *cap.* 4. *pag.* 383.

(*e*) Praxeos, Ibidem. *Pag.* 428.

(*f*) Ibidem. Pag. 445. (*g*) Ibidem. Pag. 384.

(*h*) Antonius Mongitore, *in Biblioth. Sicula.*

medicam facultatem magno cum plauſu docuerit.

Tractatus de Lue venerea. Francofurti, 1609. in 8.

Johannes Varandæus, Nemauſenſis, ad Doctoralem gradum promotus anno 1587. in Academia Monſpeſſulana, Profeſſor Regius ibidem renuntiatus eſt anno 1597. Ad Decanatum pervenit anno 1609. Obiit anno 1617. Plura de eo in Hiſtoria Scholæ Monſpeſſulanæ.

Tractatus de Elephantiaſi ſeu Lepra, item de Lue venerea & Hepatidide ſeu hepatis atonia. Monſpeſſuli, 1620. *in* 8.

qui Tractatus proſtat *Pag.* 294. in Collectione Operum omnium Varandæi, ſtudio Henrici Gras typis edita Lugduni anno 1658, ſub inſcriptione *De morbis hepatis & lienis*.

Ibi diſſerit Varandæus de lue venerea *Capite unico*, nec quidquam affert quod ante vulgatum non fuerit. Morbi originem ab India arceſſit, & luem illam ab Elephantiaſi diverſam eſſe ſtatuit probatque.

Putat morbum eo magis ſævire, quo frigidior eſt ea regio in quam irrepſit, unde *frigida & craſſa magis retinentur*; ideoque *apud Lutetiam Pariſiorum & (a) Rothomagum & ſimiles Urbes ferociorem eſse hunc affectum, quam in Occitania aut Hiſpania*.

Quod ad curationem præmiſſis præparantibus remediis, quæ ſunt ex purgantium & alternantium familia, deinde refert,, allata eſſe ad nos ,, duo ligna & totidem radices ex Indiis, quæ ,, ad hoc peculiarem habent energiam, lignum ,, ſcilicet Guaiacum & lignum Saſſafras, radi- ,, cem Salſæ parillæ & radicem Chinæ.

,, Eſſe princeps & veluti regium medicamen- ,, tum in hoc affectu Guaiacum ſeu lignum S., ,, ita ut merito verum iſtius luis Alexipharma- ,, cum ſeu Bezoarticum appellari debeat, quia ,, ad certam, citam & tutam luis venereæ cu- ,, rationem omnibus aliis præpollet.

Saſſafras, Salſam-parillam & Chinam virtute cedere Guaiaco, ſed Saſſafras ,, valde eſſe com- ,, modum omnibus iis, qui ex lue venerea diu- ,, tius ſæviente in apepſiam, cachexiam, aquam ,, intercutem & alias paſſiones hydropicas in- ,, ciderunt, aut qui tumores frigidiores pa- ,, tiuntur: *Salſam-parillam* habere proprieta- ,, tem quamdam ad dolores artuum ſedandos. ,, *Radicem Chinæ* credi atrophiæ ex morbo iſto ,, comparatæ, fluxionibus acribus & aſthmati ,, convenire.

Hydrargyrum ,, medicamentum eſſe malignum ,, & deleterium, ſi per ſe ſpectetur ..... attamen ,, non eſſe reiciendum in hoc affectu, ,, cum & in ſcabie & lepra jam olim feliciter ,, fuerit uſurpatum: ſed eo utendum in rebelli ,, conſtitutione, aut malignorum ulcerum & do- ,, lorum feritate, quæ aliis remediis prius com- ,, memoratis cedere non potuit: Summa tamen ,, cautione, ut neque puerulis, neque ſeniori- ,, bus, nec gravidis mulieribus, aut paralyſi, ,, nervorum imbecillitati vel anginæ obnoxiis ,, adhibeatur, neque febricitantibus, aut valde ,, macilentis.

Demum balnea naturalia aquarum thermalium *magis nocere quam prodeſſe, ut compertum eſt ex balneis Belirucanis* (de Baleruc) *quamvis generoſiſſimis, ex quorum uſu lue venerea affecti gravius ſe ſe habere conſueverunt*.

Expoſita generali luis curatione, proponit deinde therapeiam particularem ſingulorum affectuum, *qui luem veneream velut aſſeclæ præcedunt, vel comitantur*; ſed de his jam ſatis.

Hinnionus Arniſæus, Halberſtadienſis, in Academia Helmſtadienſi fuit Medicinæ Profeſſor, unde in Daniam advocatus eſt ad Archiatri munus. Sane eo fungebatur officio apud Chriſtiernum IV. Regem Daniæ, anno 1630, quo Antonius Guntherus Billichius Epiſtolam dedicatoriam ad illum ſcripſit, quæ præfixa eſt Libris duobus *Obſervat. ac Paradoxorum Chimatricorum*. Fato functus eſt anno 1635.

Martinus Gosky, Lignicenſis Sileſius.

Diſputatio de lue venerea cognoſcenda & curanda, quam .... in illuſtri Electorum Brandeburgenſium Academia, pro loco in facultate Medica obtinendo, publico Medicinæ Doctorum & Studioſorum examini ſubjicit Henningus Arniſæus, Philoſophiæ & Medicinæ Doctor & Profeſſor. Reſpondente Martino Gosky, Lignicenſe Sileſio; Auguſti 2. anno 1610. *Francofurthi imprimebat Andreas Elchorn*. in 4.

Theſis hæc Academica paginis 28. abſolvitur.

Sebaſtianus Cortilio, Phyſicus & Chirurgus Ariminenſis, & Civis Peruſinus.

De Chirurgica Inſtitutione libri 5. *cum practica Chirurgica ejuſdem libros* 4. *continente*. Exſtant cum Johannis Marquardi Practica. *Francofurti, typis Nicolai Hofſmanni*, in 8. 1610.

Librum hunc ipſe non uſurpavi, ſed ſequentem illius analyſim accepi ab erudito Viro, Thoma Stack, Doctore Medico, quem pluries laudavi, quem nondum ſatis laudavi, & cui præter hæc, multa alia & eximia, quæ huic editioni addita ſunt, accepta gratus refero.

Liber III. Operis a Cortilione ſcripti totus eſt de morbo Gallico, a *pag.* 438. *ad pag.* 478.

Di-

(a) Vide quæ de lue venerea Rothomagenſi diximus ſupra.

Dividitur Liber ille in Capita 14. ſeu potius 13. nam deeſt Caput 9., quod errore ſolo numerorum, qui ſequentibus Capitibus appoſiti ſunt, factum puto, cum nihil in Libro deeſſe videatur.

En ſingulorum Capitum ſummaria, cum brevi quorumdam analyſi, quoties rei dignitas, novitaſve ita poſcere viſa eſt.

Caput 1. *De morbo Gallico*. „ De adventu „ hujus morbi ſcriptum reliquit . . . (*a*) Co„ lumbus, . . . cum in Indiam navigaſset, ſe „ ibi reperiiſſe luem Gallicam. Anno Domini „ 1494 . . . dictus morbus in Italia comparuit.

„ Authores in hoc conveniunt, quod talis in„ fectio ſit contagioſa, hoc enim quotidie in „ praxi manifeſte videmus, quod non ſolum „ per contactum coitus ſumatur, ſed etiam per „ veſtimenta infecta, ut refert Fracancianus, „ in dormiendo quoque cum infectis, oſculan„ do, bibendo, comedendo, necnon in ſumen„ do & exhibendo lac.

„ Ad curationem quod attinet, dictum eſt „ ſuperius, ex mente Falloppii, multas ac va„ rias eſſe in hac lue curationes, idcirco duo„ decim in medium proferemus.

Primus curationis modus eſt (in morbo *levi & novo*) per evacuationes & ſudores, hoc eſt, per curationem illam, quam olim *methodicam* appellabant.

Caput 2. *De Ligno Sancto*. „ Secunda cura„ tio eſt per ligni Sancti decoctum.

Caput 3. *De Salſa-Parilla*, hoc eſt, tertio curandi modo.

Caput 4. *De radice Chinæ*, ſeu quarto curandi modo.

Caput 5. *De Præcipitato*, ſeu quinto curandi modo, de quo hæc eſt Auctoris ſententia. *Omnes concurrunt in hoc, quod talis medicina debeat ſervari pro aſinis & ruſticis.*

Caput 6. *De Antimonio*, ſive ſexto curandi modo.

Caput 7. *De Succo Ireos*, ſeu ſeptimo curandi modo. Sed fatetur Cortilio *ex hoc medicamento paucos* ſanari.

Caput 8. *De unctione cum Mercurio*, ſeu octavo curandi modo, quem Auctor aliis omnibus præferre videtur.

„ Hæc unctio, *inquit*, cum Mercurio, quam„ vis empirica dicatur, tamen fuit primum „ medicamentum, cum quo ſanatus eſt morbus „ iſte in Italia, ut Falloppius refert.

„ Ego applicavi, *addit idem*, hoc medica„ mentum in pueris quinque aut ſex annorum, „ in ſenibus ſexagenariis, in prægnantibus, in „ lactantibus, ſanando ipſas cum filiis, in vi„ ris illuſtribus & quamplurimis aliis cum fe„ lici ſucceſſu.

„ Facta igitur prius totius corporis purgatio„ ne tam per venam, quam per pharmaca, „ . . . ſumat æger decoctum ligni per decem „ dies; ſi morbus fuerit antiquus aut rebellis, „ ſumat per quindecim aut viginti dies. Poſtea „ inungatur". Cenſet autem præferendum eſſe ſequens Unguentum, quale a Jacobo Raſtellio de Peruſia, Medico Romano, affine ſuo & præceptore, vulgo parabatur.

„ ℞. *Mercurii electi* ℥ ij.
„ *Pulver. ſublimat.* ℈ j.
„ Miſc. & exſtinguatur *Mercurius*. Poſtea adde
„ *Axungiæ colatæ* ℥ ij.
„ *Theriacæ electæ* ʒ j.
„ Miſc. *ſ. a.* in fine addendo *Olei de ſpi*„ *ca odoriferi* parum, aut *muſci electi*, „ *reſoluti in oleo roſarum*, ℈ ß., aut „ ℈ j.

Caput 10. *Stivaletti* (hoc eſt *femoralia*) *in forma Cerati*, ſeu de nono curandi modo. Femoralia unguento mercuriali ſpiſſe oblita emplaſtrorum vices gerunt.

Caput 11. *De Suffumigio*, ſeu decimo curandi modo. Adhibentur primum in ſuffitum Aromata, deinde Cinnabaris ad ʒ iij. vel ℥ ß.

Caput 12. *De pulvere cum Salſa*, ſeu undecimo modo curandi.

Caput 13. *De Pillulis*, ſeu modo curandi duodecimo. Conſtant illæ Pillulæ ex Mercurio cum Catharticis, ſed Auctor videtur parum illis confidere.

Caput 14. & ultimum. *De purgatione utili in morbo Gallico*.

Tanequinus Guillaumet, Nemauſenſis, Chirurgus Regis Navarræ (Henrici Borbonii, Regis Navarræ nomine III.) & deinde Chirurgus Regis Franciæ (Henrici ejuſdem, Regis Franciæ nomine IV.) Chirurgiam exercuit in urbe patria.

Traité de la Maladie nouvellement appellée Cryſtalline, par T. Guillaumet, Chirurgien du Roi, Doyen & Maitre Juré en la Cité de Niſmes. Lyon, 1611. *in* 12.

Hic Auctor videtur non ſemel in hoc libello *Cryſtallinæ* nomine Inflammatorios vel Œdematodes tumores Præputii aut Balani in viris, Cadurdorum aut Nympharum in mulieribus intelli-

(*a*) Non ſatis video cur Sebaſtianus Cortilio auctoritatem Columbi adducat, a quo nihil ſcriptum fuiſſe, vel ſaltem cujus ſcriptum nullum ſupereſſe, neque ipſe novi, neque noverunt Viri multi rei literariæ periſſimi, quos conſului.

telligere. Ut plurimum tamen Cryſtallinam cum Lue venerea perfectiſſime confundit.

Capitibus decem ſatis brevibus, quibus Liber abſolvitur, multa effutit de Luis venereæ natura, cauſa, ſymptomatis, ſigniſque diagnoſticis atque prognoſticis, ſed nullo ordine atque judicio. Ad therapeiam, prout ſua ferebant tempora, proponit decocta e Guaiaco, ſuffumigia & cerata mercurialia, vel varia Mercurii præparata interne exhibenda.

Johannes Hartmannus, natus Ambergæ in Nordgavia, (*a*) „ Philoſophiæ anno 1591, mox „ Matheſeos Profeſſor declaratus Marpurgi in „ Haſſia, deinde anno 1606. ibidem Medicinæ „ Doctor renunciatus, Chimiam vix nomine tenus antehac illic locorum notam primus in „ ea Academia publice docere cœpit, *tanquam* „ *Chimiatriæ Profeſſor*, anno 1608. “ (*b*) Obiit anno 1631.

I. *Diſſertationem inauguralem De lue venerea*, quam propugnavit *Johannes Keilius*, *Breſla-Sileſius*; & quæ *Marpurgi* excuſa fuit *in* 4. 1611. cum nonnullis aliis *Diſputationibus Chimico-medicis*.

II. *Praxim Chimiatricam*, Lipſiæ, *in* 4. 1633. *a Johanne Michaelis*, *Doct. Medico*, *&* *Georgio Everhardo* Auctoris *filio* editam.

In *Priore* illorum Operum ſtatuit Hartmannus,

I. Hallucinari, quicunque putant luem veneream *ab Hippocrate ſuis coloribus depictam eſſe*, Epidem. lib. 3. ſect. 3. Text. 22. & 23. aut quicunque *hanc labem cum Elephantiaſi Græcorum, vel Arabum Lepra eamdem fecerunt*, cum morbus ille *novus ſit & noviter cognitus*, *licet non* ἁπλῶς, *ſed nobis & noſtræ plagæ*.

II. Luem veneream nec ab Aſtrorum influxu ortam eſſe, ut Aſtrologis; nec a Galli leproſi coitu cum ſcorto, ut Paracelſo; nec ab epoto vino, quod ſanguine leproſorum infectum eſſet, ut Cæſalpino viſum fuit: „ Sed ſatius eſſe hi„ ſtoricæ veritati, communique ſententiæ præ„ bere aſſenſum, quam unius aut alterius fa„ buloſo commento: Prodere vero Annales per „ Chriſtophorum Columbum & Americum Veſ„ putium, ex occidentalibus nuper repertis in„ ſulis, primum luem hanc cum indicis mulie„ ribus hac labe, ceu patria ac vernacula, in„ fectis, in Europam fuiſſe delatam aliiſque „ obſcœnis ſcortatoribus communicatam ab im„ pudicis proſtibulis; Hiſpanorum aſtu demum „ Gallorum cohortes, cum anno 1492. vel ut „ alii numerant, 1493. Neapolitanum regnum „ bello contra Alfonſum Aragonum Regem, „ Carolus VIII. perſequeretur, quoque conta„ minaſſe. “ Quæ a vero minime abſunt, modo ea demas, tum quæ de Americo Veſputio narrantur, ut quem conſtat in Indias occidentales non prius navigaſſe, quam anno 1497, quo tempore lues venerea per Europam jam vulgatiſſima erat, tum de mulieribus indicis, ut quas in Europam nullas deductas tunc fuiſſe certiſſimum eſt.

III. Luem concipi „ lactatione, profuſis oſculis, tegumentis, linteaminibus, ac in primis „ impuro veneris uſu “: Sævire „ proprietate „ quadam occulta, quam *Ille* vocat ex libertate chimica *Aſtralem & Eſſentialem*: habe„ re “ in Epate πρῶτον δεκτικόν, præcipuum fundamentum, baſim & radicem.

IV. Luem recte quidem impugnari Diureticis & Diaphoreticis, & maxime decoctis & ſyrupis *ex Guaiaco & China*: Sed rectius multo extirpari variis præparatis mercurialibus, ut *Sublimato dulci cryſtallino*; vel *rubeo*, ſeu *Arcano Corallino*; *Turpetho minerali*; *Mercurio vitæ*, &c.

„ V. Inunctiones, & Suffumigia per Cinabrium & Mercurium, (quæ adeo frequen„ tant Empirici), ... ſimpliciter proba„ ri non poſſe . . . . Quod ſi tamen „ malum ſit omnino confirmatum, membraque „ tophorum rigeant multitudine, nec univerſalia juverint, aut alia in promptu ſint tu„ tiora, licere ſane periclitari . . . . . Ne„ que vero adeo periculoſum eſſe id auxilii ge„ nus, ut modo rite adminiſtretur, non plu„ rimum ſæpe proficiat “. Sed de methodo, qua adminiſtrari debeant, alte ſilet, ac alios adiri jubet.

In *Poſteriore* Opere, *Primo* refert Hartmannus luem veneream *a Fratre Baſilio Valentino*, *qui vixit tempore Maximiliani*, *appellatam eſſe* die nevve Krieger Kranckheit, hoc eſt, *novus militum morbus*, quibus alludit ille, ni fallor, ad hunc *Currus Triumphalis Antimonii* locum, in quo (*c*) Baſilius Valentinus ait *milites Gallos luem veneream nuper invexiſſe*. Ne quis vero incautior in errorem forte inducatur, quaſi ſequeretur inde luem illam opinione antiquiorem eſſe, quippe de qua mentio fit apud Baſilium Valentinum, quem vulgo (*d*) fama eſt vixiſſe ſæculo XV, & (*e*) qui habetur ſæculo prior Paracelſo; ad ſequentia neceſſe eſt attendere.

I. Mo-

(*a*) Mercklinus in *Lindenio renovato*. (*b*) Chriſtian. Langius, *Hiſtor. Medic.*
(*c*) Pag. 20. Currus triumphal. Antimonii *Edition. Toloſanæ anni* 1464.
(*d*) Daniel le Clerc, *Hiſtoire de la Medicine*, *Edit.* 2. Pag. 786.
(*e*) Hermannus Boerhaave, *Element. Chim.* Part. 1.

I. Monachum Benedictinum nullum unquam fuiſſe nomine „ Baſilium Valentinum (*a*) pro „ vero narrari Erffurti, ubi Baſilius dicitur vi- „ tam vixiſſe, (*b*) nullum Benedictinorum Mo- „ naſterium exſtitiſſe, (*c*) de Baſilio illo om- „ nia incerta eſſe, quæ memorantur, quamquam „ diligentiſſime in ejus hiſtoriam inquiſitum fue- „ rit ab Imperatoribus Germanicis; „ meras nugas eſſe (*d*) quæ de Baſilii Valentini Operibus narrantur, quaſi diu poſt illius mortem caſu innotuerint de cœlo tacta & diffracta columna quadam templi Erffurtenſis, in qua latebant; nomen *Baſilii* græcum ἀπὸ τοῦ Βασιλέως, & nomen *Valentini* latinum *a Valendo* confictum eſſe, quaſi voluerit Scriptor hac appellatione indigitare vel ſe, ut (*e*) Boerhaavio videtur, vel Mercurium ſuum; ut opinatur (*f*) Tollius, & *Regem* & *Valentem* eſſe.

II. Ex his aperte conſequi Opera varia, quæ *Baſilii Valentini*, vel *M. Valentini* nomine circumferuntur, adeſpota vel pſeudonyma eſſe, certe ſubdititia, a Chimico quodam tenebrione ſcripta, imo forte a pluribus conficta, quibus placuit *Baſilii* nomine latere, ut imprudentibus fucum commodius facerent. Quamobrem in optatis mihi ſemper erit, quod ſupra (*g*) dictum eſt, ut exoriatur tandem aliquando doctus aliquis Germanus, qui in enarrandis & digerendis Chimicorum Libris a Germanis vel germanice ſcriptis lucem præferat criticam.

III. Porro quoad rem propius facit, Auctorem, a quo *Currus Triumphalis Antimonii* prodit, qualiſcunque fuerit, huic Operi conſcribendo non prius incubuiſſe, quam ineunte Sæculo XVI, atque adeo Paracelſo ſupparem vixiſſe, ſi non poſteriorem; quod manifeſte colligitur, tum quod narret (*h*) *luem veneream nuper allatam fuiſſe in patriam ſuam* (Germaniam), tum maxime quod eam appellet *luem Gallicam*, vel *morbum Gallicum*, memoretque (*i*) *a militibus Gallis nuper invectam fuiſſe*, quæ, utcunque lues venerea ſæviiſſet in Europa ab omni ævo, dici minime potuerunt, niſi ab Auctore, qui poſt expeditionem Gallorum in Neapolitanum regnum, atque adeo poſt annum 1495. ſcripſerit, unde liquet infirmari omnino argumentum, quod pro antiquitate luis venereæ ex auctoritare Baſilii Valentini traheretur.

Secundo. Expoſita deinde morbi diagnoſi, multa profert Hartmannus præparata mercurialia, quæ credit ille tum ad luem veneream confirmatam, tum ad morbos venereos locales egregie facere. Sed hæc, ſi cui probentur, repetantur velim ex Hartmanni Practica; piguit enim præparata hujuſcemodi exſcribere, quod pleraque jam pridem obſolefacta ſint, nec immerito, cetera vero, quæ ſunt adhuc in honore, nullibi non proſtent.

Tertio. Videtur ad hodiernam methodum curatoriam paulo magis accedere, cum hydrargyroſim proponit, *quam probatiſſimum curationis modum* eſſe affirmat, quam ſatis fuſe deſcribit, quam putat cum purgantium exhibitione ſemper conjungendam eſſe, in eo tantum caſtigandus, quod ex præjudio ætate ſua ſatis vulgari velit tota hydrargyroſi ſudores moveri tum potu decocti Guaiaci, tum ope æſtuarii.

Quarto. Notatione peculiari digna viſa ſunt ſequentia:

I. Juxta Hartmannum „ recentiſſimum luis „ venereæ ſymptoma eſſe Cryſtallinam, quam „ vocant, veſiculam nempe ad glandem mem- „ bri virilis adnaſcentem, translucidam; „ qua de re vide quæ ſupra dicta ſunt *Lib. I. Cap. XIII. pag.* 98, ubi hoc idem Hartmanni teſtimonium nonnullis aliis confirmavimus.

II. Veſiculam illam „ lethalem eſſe, ſi remediis exquiſite factis non curetur: Ferrum non „ pati, nec leviter coaleſcere locum affectum:.. „ Solum ſpiritum Tabaci laudem hic inveni- „ re.... Tangatur, inquit, veſicula cum ſpiri- „ tu Tabaci quinquies ad ſummum & ſponte „ evaneſcit, ſed fiat id jacente patiente, alio- „ quin ad levem tactum ſpiritus Tabaci ſtans „ procumbit humi bos, hoc eſt, ſyderatus ca- „ dit & convellitur, quæ remedium male tu- „ tum eſſe abunde arguunt.

„ Si adeſt gonorrhœa, utile eſſe exhibere „ præcipitatum viridem (*Lacertam viridem* „ quibuſdam dictum), aut gummi Guaiaci, „ quibus exhibitis propinetur Terebinthina, quæ „ abluta qua violarum cum ovi vitello teratur ac „ cum decocto Sarſæ-parillæ potabilis fit.

„ IV. Bubonem maturandum eſſe cum empla- „ ſtro Diachyli, vel bubone (lege *buffone*) ace- „ to

(*a*) Ibidem. (*b*) Attamen mentio fit a Gabriele Bucelino, in *Benedicto redivivo*, *Monaſterii Sancti Petri Erſfordienſis Ordinis Benedictorum*, ad annum 1503.

(*c*) Daniel Georgius Morhoſius, *Epiſtol. de Metallor. transmut.* §. 12.

(*d*) Olaus Borrichius, in *Conſpectu Scriptorum Chimicor.* §. 45.

(*e*) Element. Chimiæ *Part.* 1.

(*f*) In *Sapientia inſaniente*, Pag. 8.

(*g*) Ad annum 1938, ubi *de Paracelſo*.

(*g*) Edition. Toloſanæ, anni 1664. Pag. 72.

(*i*) Ibid. Pag. 20.

„ to madefacto & buboni impoſito, quo intu-
„ meſcente remoto alius applicetur, ... ut
„ tandem emolleſcat: Tum ſcalpello aperien-
„ dum eſſe, & ſaniem cum pure & cruore
„ exprimendam: Poſtea Opodeldoch (*Empla-*
„ *ſtrum nempe cum gummatibus, quod ab ipſo*
„ *inferius deſcribitur*) applicandum, quod nun-
„ quam coaleſcere ſinit ulcus, priuſquam om-
„ nia fundamentaliter fuerint ſanata.

Ceterum „ Johannes Hartmannus, Amber-
„ genſis, qui Marpurgi Matheſim & Medicinam
„ docuit, & de quo hactenus, apud Lindenium
„ De ſcriptis medicis, per errorem non diſtin-
„ guitur a Johanne Hartmanno alio antiquio-
„ re, Beycro dicto; Francofurtenſi, cujus ple-
„ raque Opera *Tubingæ* excuſa ſunt Sæculo XV.

Horatius Guarguantus, Soncinenſis, (*a*) natus anno 1556. Patavii operam dedit Medicinæ, ac præceptore (*b*) uſus eſt Hieronymo Mercuriali. Deinde medicinam Venetiis fecit cum laude, Mortem jam obierat ante annum 1613, cum in lucem prodiit ſequens Opus ſtudio *R. P. E.* Cypriani Mantegarri, ex ordine Prædicatorum.

„ Horatii Guarguanti, Soncinenſi, Medici
„ Veneti, ac Philoſophi præclariſſimi, Reſ-
„ ponſa varia ad varias ægritudines, & in
„ primis tres Tractatus, unus de Dyſen-
„ teria, alter de Morbo Gallico, & ter-
„ tius de febre Peſtilentiali & de Peſte.
„ &c. &c. Venetiis. Apud Ambroſium &
„ Bartholomæum Dei, fratres. MDCXIII.
„ in 4.

Tractatus de Morbo Gallico, qui ſecundus eſt, *Capitibus decem* comprehenditur, in quibus Auctor ea quæ ad morbi diagnoſim vel curationem pertinent, breviter tractat; contra vero nimius eſt in definienda luis venereæ natura & eſſenria ex Galenicorum placitis. Poſſunt tamen inde excerpi ſequentia, quæ animadverſione digna videntur.

I. „ (*c*) Convenire fere omnes hanc morbi
„ ſpeciem apud nos novam exiſtere, ac in Gal-
„ lorum exercitu in bello Neapolitano incæ-
„ piſſe anno à Chriſto nato 1493, ſive ut alii
„ malunt, 1492, Carolo octavo invadente re-
„ gnum Parthenopæum in Pontificatu Alexan-
„ dri VI.

II. „ Pleroſque homines diebus illis priori-
„ bus, quibus hic morbus vagari incæperat,
„ vota ſua ad fictitios deos, nonnullos ad ve-
„ rum Deum Optimum Maximum retuliſſe, ut
„ precibus ſaltem ſanitatem conſequerentur,
„ quandoquidem remedium curationis adhuc in-
„ ventum non fuerat.

III. (*d*) Morbum contagione propagari a nutrice in alumnum, ab alumno in nutricem; ab obſtetrice in infantem recens excluſum, a puerpera in obſtetricem; imo vero juxta nonnullos „ contrahi potuiſſe per poculum, per veſti-
„ menta, & per ſimplex oſculum annis illis
„ prioribus, quibus magis ſæviebat.

IV. „ Modum frequentiorem, quo ſolet com-
„ municari, eſſe . . . . cum purus homo cum
„ impura muliere, vel e converſo congredi-
„ tur, . . . ita ut hic modus præcipuus ſit,
„ quo gallicus morbus apprehenditur, & inter
„ centum homines nonaginta tali pacto, per
„ concubitum ſcilicet venereum, corripiantur.

V. „ Quatuor canales majores exiſtere, per
„ quos celerius humor & vapor malignus de-
„ ferri ſolet, vaſa ſcilicet urinaria duo, ure-
„ teria nuncupata, per quæ a veſica ad renes,
„ a renibus per emulgentia vaſa ad cavam ve-
„ nam, a cava ad jecur, a jecinore poſtea in-
„ fecto per totum corpus diſſeminatur.

VI. „ Alia duo vaſa eſſe ſpermatica, *defe-*
„ *rentia* vocata, quorum vicinitate plerumque
„ fit, ut primum ſymptoma, quod a lue ve-
„ nerea producatur, ſit corrupti ſeminis invo-
„ luntarius effluxus, qui affectum producit *go-*
„ *norrhœam* appellatum.

VII. Propoſitis remediis quibuſdam prophilacticis, quæ vaniſſima ſunt, addit (*e*) diſtinctum
„ illorum confectionis modum in medium *ſe*
„ non afferre, ne forſitan illi, qui timore con-
„ ficiendi ſe hoc contagio caſte degere vitam
„ ſtatuerunt, hæc *ab illo* ſecreta edocti in ſco-
„ pulos luxuriæ erumpant.

VIII. Demum Auctor acriter damnat ad curationem morbi Gallici „ (*f*) decocta Salſæ,
„ Cinnæ, Saſſafras, Smilacis aſperæ; diaboli-
„ cam illam inunctionem ex hydrargyro igne
„ deſtructo; aliam ex argento vivo & ſublima-
„ to peſſimam confectam unctionem; abomi-
„ nabilia illa mortifera ſuffumigia ex cinnaba-
„ ri; unguentum illud magiſtrale, *Sparadra-*
„ *pum* vocatum; brachiis & cruribus per de-
„ cem dies appoſitum; linimentum magiſtrale,
„ catapotia ex præcipitato, . . . quia, *inquit*
„ *Ille*, jam experientia docuit & ipſa compro-
„ bat ratio hæc prædicta abſolutam curationem
„ nequaquam perficere, ut Cinnam, Salſam,
„ Saſſafras, Smilacem aſperam (licet fortaſſis ad
„ diſ-

(*a*) Ejus Icon præfixa Tractatui ſequenti cingitur hac inſcriptione. *Horatius Guarguantus, Soncinenſis, Medicus Phiſicus Venetus, ætatis ſuæ annorum* 44. & in ejus infima parte legitur, *Raphael Sadeler ſculpſit Venetiis* 1600.

(*b*) Tractatus *De Morbo Gallico*, Cap. 10.

(*c*) Cap. 2. (*d*) Cap. 7. (*e*) Cap. 9. (*f*) Cap. 10.

„ diſcutiendos tophos & aliqua ſymptomata debellanda efficaciam habeant ſingularem) ; & detrimentum afferre maximum, ut linimenta „ ex hydrargyro, ſuffumigia &c.

IX. Proinde concludit (a) „ totam ſpeciem „ ſanitatis in ligni ſancti decocto optime præparato poſitam eſſe, ... nullumque aliud „ verum ac tutius remedium ligno Guaiaco reperiri poſſe. „ Unde nequaquam mirum, ſi in *Reſponſis* ſuis *ad varias ægritudines*, quoties luem veneream latere ſuſpicio injecta fuit, ad decoctum Guaiaci recurrat, tanquam ad ſacram anchoram.

Ceterum in hoc Opere Horatii Guarguanti tribus Tractatibus memoratis quartus adjicitur ceteris grandior, quo proponuntur *Reſponſa varia ad varias ægritudines*. Proſtant inter illa Conſilia aliquot, quæ ad noſtri Operis inſtitutum pertinent, ut pag. 113. *De Iſchiade Gallica*: pag. 201. *Pro nobili Domino N. Florentino, utriuſque cruris dolore Gallico laborante*: pag. 227. *De Impetigine Gallica*, *quæ herpetis miliaris admixtionem habet*. &c. in quibus Auctor via eadem pergit, quam indicaverat in Tractatu *de Morbo Gallico*.

Claudius Charles, Pariſinus, doctoralem lauream in Facultate Medica Pariſienſi adeptus eſt anno 1606. uxorem duxit anno 1607. filiam Simonis Pietre, Profeſſoris Chirurgiæ in Regio Franciæ Collegio, ac Cathedram a ſocero dotalem accepit, qua de re diploma a Rege Ludovico XIII. impetravit anno ſequente. Profeſſorio munere cum laude functus eſt ad annum uſque 1623. quo illud Henrico Blacuod, Doctori Medico Facultatis Pariſienſis, tranſcripſit cum bona Regis venia. Obiit anno 1631. natus annos 67.

Teſtem eum adducit Johannes Riolanus, *Anthropogr. Lib. II. Cap. 35. memorabilis exempli*, quo *Hymenis hyparxim & exiſtentiam demonſtrat*. „ Cum eo vocatus, *inquit*, ad inſpiciendum cadaver nobiliſſimæ Virginis 14. annos „ natæ, quod ſecabatur ad pollincturam, in partibus pudendis multa notatione digna obſervavimus. Orificium illud labiorum vulvæ admodum anguſtum erat, cum frænulo ſive membrana valde tenſa & rigida hæc labra interne „ conſtringente. Spatium vulvæ & podici interjectum in ea ætate ferme tres digitos æquabat; diductis labris tenerrimæ & exiles apparebant nymphæ; clitoris vero inſigniter prominebat pro ratione nympharum. Pro caruncculis in eadem ſede circumtenſa erat membrana carnoſa orbicularis, in medio pertuſa anguſto foramine, per quod tenue piſum traduci potuiſſet. Hæc membrana verum hymenem, a Veteribus deſcriptum, exquiſite referebat, qua diligenter inſpecta & lacerata nullas vidimus carnoſitates, quæ tamen deficiente hymene in aliis reperiuntur. „ *Hactenus* Riolanus.

Dictavit Claudius, anno 1613. in Regio Franciæ Collegio

Tractatum de Lue venerea,

qui manuſcriptus latet in Bibliotheca Regia, *in* 4. foliis 37. ſive paginis 75. comprehenſus, & N. 6352. deſignatus.

In hoc Opere præcipua tractantur Capita quæ ad argumentum ſpectant, ut *de origine*, *de natura*, *de ſubjecto*, *de differentiis*, *de ſignis*, *de cauſa luis veneree*; ſicut & de methodis curandi luem eamdem *litu ex hydrargyro*, *decoctis Guaiaci*, *Chinæ*, *Salſæ parillæ*, *emplaſtris mercurialibus*, *& ſuffitu*. Verum hæc omnia non modo paucis, ſed quod pejus eſt, fide tantum aliena explicantur, videturque Liber ille potius Cento ex variis variorum Auctorum locis hinc atque illinc temere accerſitis, & ſatis incompoſite connexis conſarcinatus, quam Diſſertatio, in qua id quod in quæſtione verſatur, ex certis principiis dilucidetur; quocirca minime mirum, ſi manuſcriptus lateat, cum meliori luce dignus non eſſe videatur.

Sigiſmundus Schillingius, (b) *Frankenſteina-Sileſius*, *Philoſophiæ & Medicinæ Doctor*, *Profeſſor Therapeutices*, *& Decanus Lipſienſis*. Obiit anno 1622. ætatis 46.

(c) *Diſputatio de Gonorrhœa* Lipſiæ, 1614. *in* 4.

Ludovicus Septalius, italice *Settala*, (d) Mediolanenſis, natus anno 1550. Ticini ſive Papiæ Doctoratus Lauream conſecutus eſt ætatis anno 21. ac duobus poſt annis primam Medicinæ practicæ Cathedram ibidem obtinuit. Hinc ad Piſanam Academiam a magno Etruriæ Duce, ad Ingolſtadienſem a Duce Bavariæ, ad Patavinam accitus a Senatu Veneto, oblata munia ſtipendiaque recuſavit. Mediolanum in urbem natalem regreſſus publico munere Profeſſoris Politicæ & Ethicæ functus eſt & medicinam fecit cum laude maxima, donec a Philippo IV. Hiſpaniarum Rege, & Duce Mediolanenſi, totius Ducatus Protophyſicus conſtitutus eſt. Interiit anno 1633. die 11. Septembris, natus annos 82. & quod excurrit.

Edi-

(a) Ibidem. (b) Chriſtianus Johannes Langius, *in Hiſtoria Medica*.
(c) Martin. Lipenius, *Biblioth. Medica reali*.
(d) Lorenzo Craſſo, *Elogi d'uomini letterati*, *Parte* 2. Girolamo Ghilini, *Teatro d'uomini letterati*.

Edidit Septalius Opera Medica non pauca, ſed quod unum ad inſtitutum facit, dicitur a Laurentio Craſſo, *Elogior. Virorum Literator. Part. II.* inter manuſcriptos codices habuiſſe Tractatum *de Morbo Gallico* a ſe conſcriptum, quod ut credam ideo facilius adducor, quod id Opus indicaſſe Septalius ipſe videatur. Narrat enim, *Animadverſionum & Cautionum medicarum Lib. VII.* quæ Mediolani primum typis excuſæ ſunt *in* 8. anno 1614. „ ſe anno præterito (1613.) multis poſtulantibus, diebus, quibus a Moralibus „ & Politicis ſuis Lectionibus vacare conceſſum „ erat, pluribus ſermonibus totam hanc de lue „ venerea tractationem complexum eſſe.

Haud equidem ſine gravi rei medicæ detrimento eveniſſe puto, ut Tractatus ille in lucem non exierit, quippe æquum erat plurima & erudite dicta, & quod præſtabilius eſt, ad profligandum morbum valde utilia ab eo Medico ſperare, qui „ in venerea hac lue curanda multa „ ſane adnotare potuerat, cum illud ipſe affirmare auſit, poſt delatum a novo Orbe ad nos „ hunc morbum, ſe fortaſſe multo plures hoc „ morbo laborantes curaſſe, quam quemquam „ alium; quod præter innumeros in magna urbe „ (*Mediolani*) paſſim curatos, per quadraginta „ annorum ſpatium magni illius Hoſpitalis Brolii Medicus fuerit, in quo ſolus is morbus curatur, & ſæpenumero vere ſolo ſeptingentis, „ qua decoctis, qua inunctionibus & ſuffumigiis, „ curatio adhibetur; reliquo vero tempore ſaltem ducenti ex ulceribus ſemper curantur.

Proſtat quidem ad calcem Libri VII. *Animadverſionum & Cautionum medicarum*, quas Septalius edidit anno 1614. Caput *de Morbo Gallico*, unde tranſcripta ſunt quæ modo laudavimus, ſed quod nedum aboliti Libri jacturam explet, ut potius jacturæ damnum magis perdoceat, cum ex hac brevi & fortuita Tractatione, ut ex unguibus Leo, facile dijudicetur, quanta ab illo præſtita fuiſſent in fuſiore & ſpeciali Diatriba, quæ interiit.

Id unum tamen reliquum eſt, ut ex illo Capite, quod ſupereſt, Septalii ſententiam conemur expiſcari, tanto quidem potiore fundamento, quod affirmet ipſe „ ſe ex ampliore illo Tractatu aliqua, quæ in curatione hujus morbi „ ſingularia occurrunt, excerpta hoc Capite ad„ notanda ſibi aſſumpſiſſe.

Initio itaque in illo nonnulla præfatus de ratione adminiſtrandi Decocti Guaiaci, Sarſæ parillæ, Chinæ, Saponariæ &c. & de utilitate inde percipienda, ad uſum hydrargyri cito progreditur, de quo multa & egregia.

„ Eorum quæ ex argento vivo parantur, me„ dicamentorum duas eſſe formulas, quibus „ vim malæ hujus qualitatis, quæ in Morbo „ Gallico reperitur, edomare ſolemus, aut e „ corpore pellere humores mala illa qualitate „ infectos, quorum altera in formam ſuffumi„ giorum, altera inunctionum applicari ſo„ let.

„ II. Inunctiones & ſuffumigia non ab Empi„ ricis, ſed a peritis Medicis adminiſtranda „ eſſe. Cavendum, *inquit*, ne totum id nego„ tium Empiricis rationales Medici commit„ tant, qui in omnibus eodem calopodio u„ tentes aut in multis imperfectum relinquunt „ negotium, aut præcipites ægrotantes agunt „ in graviſſima pericula, aut etiam in mor„ tem.

„ III. Ex duabus formulis ſemper tutiorem, „ & quæ melius morbum exſtirpat, eam eſſe, „ quæ cum inunctione perficitur. In emaciatis „ enim, *inquit*, ſiccis naturis, in ſtricto pecto„ re, in anheloſis magis convenit & in omni„ bus ſymptomatibus magis eſt proficua. In „ cadentibus tamen capillis, *pergit Ille*, in „ cruſtoſis externis ulceribus præferre ſoleo „ ſuffumigia.

„ IV. Abſurdum eſſe ſuffumigiis illis, uti in „ evincendo hoc morbo, quæ levia a doctiſſimis „ Falloppio, Mercato, & aliis, dicuntur, in „ quibus non ingreditur Cinnabaris. Exſiccant „ enim externas partes laborantes, at vim „ morbi interni non extinguunt, neque ma„ teriam, in qua virulentia illa reſidet, ex„ pellunt.

„ V. Baſim *ſuffumigiorum* eſſe Cinnabarim, „ addita portione Antimonii & Marcheſitæ, „ ut pro uno ægrotante Cinnabaris ſint Unciæ „ tres, Antimonii & Marcheſitæ, *ana* dra„ chmæ tres, Auripigmenti drachma ſemiſſis, „ Aromatum ad penetrationem additorum, pro „ varia corporum conditione variantium, quan„ titas ſit fere ad pondus ceterorum; & pul„ veris illius ſingulo die drachmis ſex vel un„ cia una in fumum diſperſa ſuper prunas, „ corpus in hypocauſto incluſum univerſum ex„ cipiat, canna aerem externum inſpirans & „ exſpirans.

„ VI. Utiliſſimum tamen eſſe, niſi ſit anhe„ loſus aut anguſti thoracis, aliquando ore por„ tionem illius fumi excipere.

„ VII. Inunctiones ex hydrargyro *apud illum* „ eſſe multo frequentiores, in quarum una doſi „ pro una curatione, iteratis inunctionibus ad „ ſputi apparitionem, non minus tribus vel etiam „ quatuor unciis hydrargyri ingredi debet; „ „ quæ doſis mirum quam nunc immodica ſit, „ & quam parciore hydrargyri copia, modo le„ gitime adminiſtretur, morbi curatio certa „ nunc feliciter ſuccedat.

„ VIII. Peccare communiter practicantes, „ & graviſſimos quoque Scriptores, qui ante „ hanc inunctionem propinant ſudorificum aliquod

me-

„ medicamentum alexipharmacum, ſic cenſentes imminui ſymptomata illa ſæviſſima, quæ „ poſt inunctionem illam inſequi ſæpenumero ſolent, cum illus potius ſequatur, ut ſubtili per „ ſudorem parte educta, contumacior craſſa reddatur.

„ IX. A pedibus aſcendendo ad os ſacrum „ adhibendam eſſe inunctionem, & a carpo verſus ſcapulas, & per ſpinas ad collum uſque. „ Nunquam caput inungendum eſſe, quod peſſime aliqui faciunt, „ Sed quod ſine damno „ fieri pro comperto habemus, quoties ſymptomatis cujuſdam ratio id ita poſcit, modo caute fiat.

„ X. Ægros inungendos eſſe ad ſputi apparitionem, & tunc per diem intermittendum; „ & ſi lente moveatur ſputum, iterum una aut „ altera inunctione excitandum eſſe.

„ XI. Si nimis affatim & cum impetu præcipitari materiam ad os viderimus, periculumque ſubeſſe inflammationi aut ſuffocationis, „ deturbandam eſſe & ad inferna per ſeceſſum „ medicamento aliquo eſſe ducendam. Id autem „ raro faciendum eſſe & non niſi magna urgente neceſſitate.

XII. Demum, quod palmarium eſt, „ maximo „ in errore verſari eos, qui poſt omnia adhibita „ regia remedia, cum ægrotantes jam imbecillos videant, effœta virtute vitali, & quaſi ucarne conſumpta, nec aliam ſupereſſe ſpem, „ quam in remediis ex hydrargyro paratis, illa „ quidem concedunt, ſed debilia aut quantitate argenti vivi, vel numero aut inunctionum „ aut ſuffituum, & ſæpenumero interpolant. „ Aut enim, *pergit ille*, omnino duo hæc remedia excludenda ſunt, aut omnino valentia „ concedenda & quantitate hydrargyri & numero inunctionum aut ſuffituum; alioquin attenuata & loco mota quidem materia, dolores & „ ſymptomata imminuta viderentur, ſed cum „ ea non expellatur, alium locum quærens ſæpe nobiliorem partem impetit, potiſſimum caput, eo hydrargyro & Cinnabari natura ſua „ tendente, & ſecum attenuatas materias ducente.... Quo etiam fit, ut tales fere nunquam curentur, ſed infeliciſſimam vitam ducant, & tandem tabeſcentes marceſcant.

Simon Pietre, Pariſinus, Doctor Medicus, filius alterius Simonis Pietre, Doctoris Medici Facultatis Pariſienſis, qui fato functus erat anno 1548. & cujus Elogium a Guidone Patino conſcriptum exſtat inter alia Elogia a Papyrio Maſſone ſcripta. Ille, de quo loquor, (*a*) regiam Medicinæ Cathedram obtinuit in Regio Franciæ Collegio anno 1594. quam genero ſuo Claudio Charles reſignavit anno 1607. ut ſupra dictum eſt *Pag.* 887. Obiit anno 1618. ætatis ſuæ 57.

Nicolaus Rouſſeau, Trecenſis.

Quæſtio Medica cardinalitia diſputationibus mane agitanda.... die Jovis X. Aprilis, M. Simone Pietre, *D. M. Moderatore*, An Ourethræ anguſtiis noceant καθαιρετικὰ? *Concluſio eſt affirmans.*

Aſſerebat Lutetiæ Nicolaus Rouſſeau, *Trecenſis*, A. R. S. MDCXIV. *in fol. pag.* 1.

Damnat Auctor uſum cathæreticorum. „ Noſtra, (*b*) *inquit*, καθαιρετικὰ, ut argenti vivi cinis ruber, calcanthum, alumen uſtum, ſabina, ſtibium, nec calculum ourethræ minuunt; „ nec phimoſim, aut præcluſionem tollunt; inflammationem augent & ourethræ tumorem „ omnem, qui hærentem catheterem fallit & „ carunculam mentitur, inſigni cerei cathæretici ludibrio, Chirurgorum errore, & Medicorum dedecore, qui alienis manibus & arcanis nimium confidunt.

Georgius Cornuty, Doctor Medicus.

Johannes Maunoir, Romorantinus.

Quæſtio cardinalitia diſputatione mane agitanda, ... die Jovis XVII. Aprilis, M. Georgio Cornuty, *D. M. Moderatore.* An in Lue venerea quævis vacuatio? *Affirmat Concluſio.*

Aſſerebat Lutetiæ Johannes Maunoir, Romorantinus. A. R. S. MDCXIV. *in fol. pag.* 1.

Victor Mangg, ſive *Manggus*, Schrattenthalenſis Auſtrius.

Diſputatio Medica de lue venerea, quam.... in Rauracorum Academia, pro ſummis Doctoræ Medicæ honoribus .... proponit M. Mangg, Schrattenthalenſis, Auſtrius, ad III. Calendas Septembris 1615.

Exſtat Diſputat. VI. *Decadis IV. Diſputationum*, quas collegit & edidit Baſileæ Johannes Jacobus Genathius, 1620. *in* 4.

Ludovicus Guyon, Dominus de la Nauche, Dolenſis in Comitatu Burgundiæ, (*c*) in Medicinæ ſtudio operam poſuit Pariſiorum ab anno 1563. circiter ad annum 1570. ubi ſe Ludovico Dureto & magiſtro & amico uſum fuiſſe gloriatur. Hinc neſcio quo fato Uſerchiam in Lemovicio ſe contulit, ubi medicinam fecit

(*a*) Duval, *Hiſtoire du College Royal*.
(*b*) Corollar. V.
(*c*) Ludovicus Guyon ipſe ſequentia refert *Tom. II.* Operis mox laudandi. *Liv.* 2. *Cap.* 2.

fecit per annos 45. & quod excurrit, certe ubi medicinam faciebat anno 1615. quo ſcripſit ac Lugduni excudendum curavit Opus ſequens; quod eſt velut Medicinæ Corpus.

Le Miroir de la Beauté & Santé Corporelle, contenant toutes les difformitez & maladies, tant internes qu'externes, qui peuvent ſurvenir au corps humain, avec leurs definitions, cauſes, ſignes & remedes uſitez de toute ancienneté, modernes & ſpargirics, enſemble les prognoſtics. A Lyon. 1615. in 8. Tom. II.

Ea Collectio multa farragine referta eſt, ita tamen ut ſi admirationem obtinere non poſſit, at certe neque debeat deſpicatui duci. Dividitur in Tomos duos: In ſecundo numerantur Libri VI. in quorum primo, qui inſcribitur *de la Goute, de la groſſe Verole, de la petite Verole ou Rougeole & des Fievres*, diſſeritur *de lue venerea* Capitibus ſex nempe IV. V. VI. VII. VIII. & IX.

Auctor receptas ætate ſua opiniones preſſo pede ſequitur. Aſſerit luem veneream morbum eſſe in Europa novum: In Inſula Hiſpaniola endemium & antiquum: Inde a comitibus Chriſtophori Columbi in Hiſpaniam devectum: Ab Hiſpanis in Neapolitanos & Gallos traductum: Qui ſola contagione propagetur: Qui ſolius naturæ viribus ſine ſpecificis remediis ſanari unquam poſſit.

Cenſet Mercurium eſſe verum & unicum morbi venerei inveterati remedium, ac propoſitis ceteris Mercurii adhibendi modis inunctionum methodo primam defert, modo caute adminiſtretur. Putat autem non aliam ad hydrargyroſim præparationem certiorem eſſe, quam ſi Decoctum Guaiaci per dies aliquot exhibeatur, quod erroneum eſſe certo nunc ſcimus, ſed tamen quod ætate illa condonabile fuiſſe non negamus.

Ceterum, ut capita aliquot peculiaria colligamus, I. Narrat (*a*) ille eamdem Principis illius natione Germani, Hiſtoriam, de qua ſupra ad annum 1606. ubi *Petro Pigray*, qui anno 1566. Lutetiam ſe contulit ſine noto comitatu, ut lui venereæ ex qua ægrotabat, medicina fieret, & qui conſilio Ludovici Dureti & adminiſtratione Petri Pigræi perſanatus fuit intra menſem unum.

II. (*b*) Refert ſe, poſtquam fœminam quamdam primariam in Vaſconia morbo liberaſſet ſola emplaſtrorum mercurialium admotione; curaviſſe, ut detracta emplaſtra a pharmacopœo liquefierent, & in liquefactis idem Mercurii pondus reperiiſſe, quod in emplaſtra primum adhibitum fuerat, unde colligit nullas Mercurii atomos intro ſubire, ſed irradiatione tantum agere: In quo tamen certum eſt Auctorem hallucinari, atque adeo falſo niti experimento; ut ut enim Mercurius pauca copia intro ſubeat, tamen compertum eſt aliqua ſubire, ut agat.

III. (*c*) Damnat eos, quicumque putant puerulos qui lue venerea infecti ſunt, perſanari inunctis artuum commiſſuris ſola pinguedine ſuilla, quia ptyaliſmum moveri volunt; ſed Auctor ait curationem fruſtra eſſe, niſi cum pinguedine tantillum Mercurii, ſed ut ille loqui amat, *Fugitivi* permiſceatur.

IV. (*d*) Monet ſpem eos fruſtrari, qui aquis philoſophicis Matthioli vel Maſſæ, aquiſve theriacalibus Rondoletii vel Parræi confidunt, quas probat experientia nullius effectus eſſe.

V. Confutat (*e*) illos, qui aiunt gonorrhœam certius nunquam ſanari, quam ſi æger rem iterum habeat cum muliere eadem, a qua morbum contraxit, vel ſaltem cum alia quavis; quæ eadem deliramenta non paucos tamen Medicos olim locutos eſſe jam pluries meminimus.

VI. Demum (*f*) memorat ſe vidiſſe Reges duos, (Carolum IX. ut opinor, & Henricum III. vel potius Henricum III. & (*g*) Henricum IV. Francorum Reges) qui dum vixerunt, ex ſtranguria & caruncula in urethra ægrotavere, licet Medicorum ſuorum dictis audientes eſſent, unde colligit id genus contumax eſſe & curatu perdifficile.

Johannes Macollo, vel *Macolo*, Scotus, typis mandavit Florentiæ *in* 8. anno 1616. dum Profeſſor erat Medicinæ Chymicæ in Univerſitate Piſana,

Theoriam Chymicam luis venereæ, quæ Ermeticæ Medicinæ Elementa pandit: Dedicatam Illuſtriſſimo Auditori magni Ducis Hetruriæ D. Julio Caballo .... Florentiæ, MDCXVI. *Apud hæredem Chriſtophori Mareſcotti* in 8.

ac deinde *in* 8. Londini anno 1622. dum inter Medicos ordinarios Jacobi I. Magnæ Britanniæ Regis, locum habebat,

Iatriam Chymicam exemplo Therapeiæ luis Venereæ illuſtratam. Londini, *apud Johannem Billium*, MDCXXII. in 8.

quæ inſcribitur *Jacobo* (I) *Magnæ Britanniæ .... Imperatori*.

Uterque libellus ejuſdem plane farinæ eſt, & ſtylo

(*a*) Chap. 6. (*b*) Chap. 6. (*c*) Chap. 7.
(*d*) Chap. 7. (*e*) Chap. 8. (*f*) Ibidem.
(*g*) Vide infra *ad annum* 1617. ubi *de G. Leiſean*.

ſtylo putido, inſulſo & metaphorico ſcriptus, qualis Chymicorum eſſe ſolet, ut vel ex luis venereæ definitione patet, quam *Theoriæ Chymicæ Cap.* 5. proponit. „ Lues venerea, *inquit*, impuritas eſt ſalis & mercurii ſpecifica & contagioſa, prognata e ſeminibus, quæ prius in ſuperiore orbe deliteſcentia, poſteaque germinantia, quædam corpora humana parata ad ea ſuſcipienda primo invaſere, & & ad alios contage vel hæreditario jure propagata ſunt.

In priore Tractatu *Capitibus quinque*, quæ Theorica ſunt, ita generice tractantur, ut nihil fere ſit quod ad luis venereæ Theoriam pertineat. Nec diſpari methodo in poſteriore, qui *Capita ſex* continet, poſt ineptias multas ita ſuccincte agitur de Therapeia luis venereæ *ſex poſtremis* Libri *paginis*, ut nomine tantum proferantur ſequentia remedia, nempe Mercurius Vitæ ex Butyro antimoniali; pulvis ex ſolutione ejuſdem Butyri in ſpiritu nitri, & ſolutione duodecimæ partis auri in aqua Regia, quæ igne lente primum exſiccante, deinde violento in pulverem calcinantur; Extracta, Olea, Salia Guaiaci, Salſæ parillæ, Chinæ &c. Mercurius ſublimatus dulcis; Inunctiones mercuriales; Emplaſtra & Suffumigia mercurialia. Iis autem curſim indicatis Auctore ſequenti Epiphonemate Librum audacter concludit; „ Interim Vos, o fumoſi Chymici, Antiquarii Hippocratiſtæ, Nugigeri Galenibiles, Barbari Avicennates, in mediis ægrum planctibus utimini foro, Valete & Plaudite.

Macollo fato functus eſt ante annum 1659.

Eitel Joachimus Kruppelius.

De Morbo Gallico, 1616. in 8.

Johannes Gaultier, Montalbanenſis, Doctor Medicus Facultatis Monſpeſulanæ, & Medicus Regius.

„ Traité de la Maladie Vénerienne, ou „ groſſe Vérole, contenant la vraye, „ cognoiſſance du mal, & ſa vraye cura„ tion, avec la ſolution de pluſieurs, „ queſtions. Composé par Jean Gaul„ tier, Montalbanois, Docteur en Me„ decine de Montpellier, & Medicin „ du Roi. A Toloſe, par Raymond Co„ mitez. 1616. in 12.

Hieronymus Fabricius, (a) dictus ab *Aqua pendente*, ab urbe natali, in Statu Eccleſiaſtico ſita, quæ Priſcis *Aquula* vel *Aquæ Taurinæ* nuncupata fuit, natus eſt anno 1537. Medicinæ ſtudio operam poſuit in Academia Patavina, ubi Doctoris gradum conſequutus eſt. Præceptorem natus Gabrielem Falloppium, ita brevi profecit, ut omnibus dignus viſus ſit, qu in defuncti locum anno 1565 Chirurgiæ & Anatomes Cathedram obtineret. Profeſſorio illo munere functus eſt cum laude annos 44, ad annum uſque 1609, quo a publicis prælectionibus ob ſenectutis incommoda ceſſavit, datumque ei fuit, ut non imminuto ſtipendio quieſceret. Obiit anno 1619, duobus annis octogenario major.

Præter Opera alia permulta, tum medica, tum anatomica, prodiere Patavii *in fol. anno* 1617. *Opera ejuſdem Chirurgica*, quorum *Pars prior Pentateuchum Chirurgicum*, & *poſterior Operationes Chirurgicas* continebat. Occurrunt in utraque parte nonnulla, quæ ad noſtrum quidem argumentum faciant, ſed quæ cum alienis multis intermiſceantur, & obiter tantum explicentur, ad inſtitutum ſatis non accedunt. Quocirca ſi viſum ſit Fabricio locum tribuere inter Auctores Aphrodiſiacos,

I. Non ideo, quod *Lib.* 1. *Pentateuch. Chirurgic. Cap.* 16. agat *de Bubone gallico*, quem jubet „ in pus vertere, nequaquam in halitum „ digerere, multo minus repellere, „ quem ſuppuratum ait, aperiendum ferro vel cauterio, „ ſed tutius ferro; cui ſi pertinaciſſimus ſit ad „ ſuppurationem, conſulit ut cucurbitula affigatur alternis diebus, interim autem Diachylum cum gummis & ſapone nigro apponatur, „ quo contumaciſſimos bubones gallicos ſuppurari vidit.

II. Non ideo, quod *ibidem in Appendice Lib.* 3. *Cap.* 13. diſſerat *de Ulcere in urethra a gonorrhæa*, quod præter alias cauſas, quas memorat, ait, „ plerumque etiam oriri ob inexhauſtam libidinem, acceſſumque ad ſcorta, „ præſertim dum menſtruæ fluunt purgationes; „ & quod curari docet, venam tundendo, victu tenui ægrum alendo, ſuccorum „ acrimoniam incraſſando, vel tenuitatem ad „ ſymmetriam reducendo, corpus refrigerando, " ita tamen ut ad cicatricem inducendam uſum ſimul proponat *Collyrii* cujuſdam e aſtringentibus, *alumine, ceruſſa, argenti ſpuma*, &c. *in aquis roſarum & plantaginis dilutis* confecti, & in urethram ſiphone identidem injiciendi.

III. Non ideo, quod *ibidem Cap.* 14. verba faciat *de caruncula in collo veſicæ*, modumque proponat *illam abſumendi ſine dolore* ea methodo, iiſque remediis, quæ ab Andrea Lacuna proponi ſupra vidimus *Lib. VI.* ad annum 1551. Hæc enim ſingula & jam abunde nota ſunt, & pleraque parum efficacia.

Sed 1. Ideo, quod Fabricius *Operat. Chirurgi-*

(a) Nicolaus Comnenus Padopoli, in *Hiſtoria Gymnaſii Patavini*. Tom. I. pag. 346.

gicar cap. 66. ubi *de modo leniendi urinæ ardorem in gonorrhœa*, afferat exemplum *Medici* cujuſdam *inſignis*, qui dolores ſævissimos, dum meierit, experiebatur „ in inferna parte glan- „ dis, ad ejus radicem, ubi exigua adeſt cavi- „ tas, in qua ſemen putridum & acerrimum „ reſidet, & partem hanc vegeto ſenſu præditam „ abradit & exedit. In hoc rerum ſtatu, cum „ neque caput lactis, neque flos caſſiæ, neque „ aliud valeret, quod dolorem demulceret, „ *tandem Fabricius* fuit imaginatus hanc chi- „ rurgiam, ut quo tempore meiere vellet, im- „ mitteret in meatum glandis exiguam fiſtulam „ argenteam, politiſſimam; per quam urina „ abſque contactu canalis exiret, & ita ſerva- „ tus eſt.

2. Ideo, quod *ibidem cap.* 67. ubi *de auferenda caruncula*, *quam vulgo* carnoſitatem *dicunt*, *e meatu urinario*, exploſa prius vulgari methodo illam abſumendi per erodentia *cum candela cerea concorporata*, quod ea „ medica- „ menta in urina emittenda eluantur, & ſæ- „ penumero parum proficiant, aut in longius „ tempus curam protrahant, modum alium *de-* „ *ſcribat*, nuper, *ut ait*, excogitatum non ſo- „ lum diutiſſime conſervandi medicamentum, „ verum etiam cum eodem meiendi, abſque „ eo quod ab urina eluatur. Fiat, *inquit*, can- „ nula ex linteo cera alba oblinito, longitudi- „ nis quantus eſt digitus tranſverſus, latitudi- „ nis ut æquet argenteam fiſtulam uſurpandam, „ quæ (*cannula*) filum longum habeat appen- „ ſum. Hæc extremitati ſtyli argentei, qui in- „ grediatur fiſtulam argenteam, aptatur, ita ut „ cannula ſtylum admittat, qui extra argenteam „ fiſtulam nudus pateat, quanta eſt cerea can- „ nula, quæ hoc modo aptata, jam una cum „ argentea fiſtula ac ſtylo immittitur in urinæ „ canalem, uſque dum occurrat caruncula. „ Cannulam vero ceream attingere carunculam „ opus eſt; deinde cum eſt in loco carunculæ, „ argenteam fiſtulam retrahimus, & cannnulam „ ceream (*linteam*) relinquimus, ac per ipſam „ urinam emittimus, abſque eo quod medica- „ mentum circa cannulam ceream eo oblitam „ eluatur, Hic modus rarus eſt, *pergit Ille*, „ ubi pertranſit fiſtula argentea carunculam; „ filum autem appenſum trahitur, cum volu- „ mus ut cannula cerea foras trahatur, & me- „ dicamentum renovetur. Solet enim duos dies „ perſiſtere. „ *Hactenus* Fabricius.

Ea autem ratio medendi carunculis meatus urinarii longo intervallo a non nemine nuper Lutetiæ repetita & relata eſt, manifeſto quidem plagio, cum tanquam nova, nec ab alio accepta produceretur, ſed quod gravius eſt, majore venditatione quam ſucceſſu; ſiquidem compertum eſt experientia nunquam ſatis commodam, & plerumque non ſatis efficacem eſſe. Nihilominus cum ſua non deſtituatur utilitate quibuſdam in caſibus, ut e Medicinæ cenſu excludatur auctor eſſe nolim; velim potius auctor eſſe ut retineatur, opportune, cum uſus popoſcerit, adhibenda ex artis regulis, ceu ſpes noviſſima.

* *Guilelmus Loyſeau*, Bergeracenſis, Medicus & Chirurgus, (ipſe enim refert ſe artem utramque profeſſum fuiſſe) (*a*) locum habuit ab anno 1587, inter ordinarios Chirurgos Henrici IV, cum regno tantum Navarræ potiretur, necdum Rex eſſet Franciæ, in quo miniſterio perduravit ad extremam uſque ſenectutem.

Edidit Obſervationes aliquot Medicas & Chirurgicas cum hac inſcriptione:

„ Obſervations Medicinales & Chirurgi- „ cales avec hiſtoires, noms, pays, ſai- „ ſons, & teſmoignages. par M. G. Loy- „ ſeau, Medicin & Chirurg en du Roy. „ A Bourdeaux, par Gilbert Vernoy, „ MDCXVII. *in* 12.

Liber ille qui *Regi*, hoc eſt, Ludovico XIII inſcribitur, continet Obſervationes CXXVIII, in quarum prima agitur de curatione Henrici IV, Franciæ & Navarræ Regis; Narrat enim Auctor,

I. Henricum IV. ægrotaſſe ab anno 1590 ad annum uſque 1598 ex dyſuria & ſtranguria habituali, quæ antiquioris gonorrhœæ virulentæ pediſequa erat.

II. Hoc anno 1598 Regem ipſi ſatis confidiſſe, ut ei, & ſoli quidem Chirurgorum ſuorum, de ſe permitteret, præſente tantum Archiatrorum Comite, qui tunc fuit N. de la Riviere, Baſileenſis.

III. Ad carunculæ curationem, quæ in meatu urinaria aderat, (vel quam ille adeſſe credebat ex pathologia tunc vulgo recepta,) a ſe adhibitum fuiſſe pulverem quemdam, de cujus præparatione tacet, ſed quem liquet cathæreticum fuiſſe, & a ceteris remediis iſtiuſmodi, quæ tunc in honore erant, & de quibus jam ſæpius, nullomodo diverſum.

IV. Ex illo pulvere cum butyro recente ſuba-

---

* In Libro, quem manibus verſo, prænomen Auctoris non deſignatur niſi initiali litera G., ſed in alio Libro ab eodem latine compoſito, *De internorum externorumque Morborum curatione*, diſerte appellatur *Guillelmus Loſelius*, quod omnem tollit dubitationem.

(*a*) Epitre Dedicatoire au Roi.

V. Singulo mane urethram diligenter deterſiſſe, & ſi qua apparerent phlogoſeos indicia, blande permulſiſſe beneficio injectionum ex aquis ſtillatitiis Plantaginis, Portulacæ, vel Solanis, in quibus diſſolutum erat tantillum Trochiſcorum Gordonii, aut Trochiſcorum alborum Rhaſis.

VI. Ea methodo carunculam omnino deletam atque exſtirpatam fuiſſe intra dies 12. vel 13; atque deinde cicatricem ulceri ſuperſtiti obductam fuiſſe unguento, quodam ex tuthia & antimonio præparato cum butyro recente ſubactis & commixtis, vel unguento quod conſtat æquis partibus unguenti Diapompholygos & ungenti albi Rhaſis, quæ medicamina ſedulitate eadem quotidie horis ſerotinis in urethram intrudebantur, & ulcerato loco apponebantur.

VII. Per id tempus commodo etiam fuiſſe in urethræ ductum identidem levi manu introducere & per aliquot tempus detinere virgam plumbeam unguento, quod ex pulvere illo cathæretico & butyro recente compoſitum erat, vel hydrargyro crudo illitam; Quam ſane medicationis rationem ceteris efficaciorem fuiſſe facile ideo credo, quod jam antiquatis ceteris omnibus, hæc ſola etiamnum valeat, ac famam teneat ſine labe.

VIII. Regem perſanatum fuiſſe intra hebdomadas quinque, ſine ullo infortunio, quod curatoriæ methodo poſſet adſcribi. Ægrotaviſſe tamen ex febre dies tres quantuorve, non ex cathæreticorum uſu, ſed intemperantia, unde multo pejus fuiſſet ægrotaturus, niſi iterata vomitione ſtomachus levatus fuiſſet.

IX. Non defuiſſe æmulos ſeu potius invidos, qui in eo rerum ſtatu diffunderent in vulgus, ut odium concitarent, illum valetudinem adverſam Regi creare, remediis, inſtrumenti, operationibus ſuis; ſed Regem veri probe conſcium unum aliquem ex hac invidiorum colluvie elinguem reddidiſſe, cum illi palam exprobraſſet ſatis duriter, quod iniquiore ferret animo ſe ab alio quam ab illo perſanatum fuiſſe: Quæ videntur non modo in Chirurgorum regiorum quemdam, ſed in Chirurgum ipſum primarium cadere.

Gloriatur, ut videre eſt, Guillelmus Loyſeau de abſolutiſſima Regis ſanatione, ſed ſi Henrico III. & de Henrico IV, ut multa mihi perſuadent, intelligendus ſit (*a*) Ludovicus Guyon, cum narrat ſe vidiſſe Reges duos, qui dum vixerunt, ex ſtranguria & caruncula in urethra ægrotavere, licet Medicorum ſuorum dictis audientes eſſent, vana fuit illius gloriatio, debuitque Henricus IV. in recidivam brevi relabi, quod ut ſuſpicer facit cum nota morbi difficultas, tum qualitas adhibitorum cathæreticorum, quæ plerumque morbum magis fovent, quam ſanant, & ſi quando ſanant, raro ſine fuco.

In *ſecunda* ejuſdem Libri *Obſervatione* proſtant exempla alia bina ſimilium in urethra caruncularum, quæ ab Auctore feliciter exſtirpatæ fuerunt eadem methodo, atque adeo unde nihil poteſt ad ea, quæ dicta ſunt, accedere.

Porro notatu dignum eſt ab hoc etiam ſeu Medico, ſeu Chirurgo, qui dum ſcriberet, natu grandis & emeritu erat, filioque quem ſuorum harcanorum hæredem deſtinaverat, orbatus, & qui ipſe (*b*) prædicat ſe eotantum animo ſcripſiſſe, ut juniorum Chirurgorum utilitati ſerviret, remedia tamen, quæ maxime commendat & quorum ope ſe curationes plurimas feliciter expleviſſe gloriatur, occulta haberi; Uſque adeo magnam vim conſuetudo obtinet in plerique, ut ea, quibus aſſueviſſe olim fructuoſum fuit, pergant agere, etiam dum ſibi nullus fructus inde futurns eſt.

Franciſcus Ranchinus, Monſpeſſulanus, Medicinę nomen dedit in Facultate patria anno 1587; Doctoris gradum conſecutus eſt anno 1592, Profeſſorium munus adiit anno 1605, ſucceſſitque mortuo Johanne Saportæ, Cancellarius electus eſt anno 1612. in locum Andreæ Laurentii jam a tribus annis fato functi, ac demum mortem obiit anno 1641. Plura de illo in Hiſtoria Facultatis Medicæ Monſpeſſulanæ propediem edenda.

Ranchinus, cum profeſſorium munus nondum adeptus, Andreæ Laurentii abſentis nomine Medicinam doceret, Chirurgis publice prælegit Quæſtiones Chirurgicas, ut in Facultate Monſpeſſulana tunc ex uſu fuit, quas anno 1604. publici juris fecit cum inſcriptione ſequente.

„ Queſtions en Chirurgie ſur les Oeuvres de
„ M. Guide Chauliac, deviſées en trois
„ parties, par Maitre François Ranchin,
„ Medecin du Roy, & de Monſeigneur
„ le Connetable (Henri de Montmorenci) Docteur Regent en la tres-fameuſe
„ Univerſité de Medicine de Montpellier.
„ A Paris chez Marc. Orry. MDCIV. in 8.

In quibus, *Par. 2. Sect. 3. Lib. 7.* ex occaſione Lepræ nonnulla quærit de Lue venerea.

Nempe I. *An lues illa ſit morbus novus, & qui Antiquis ignotus fuerit?* Reſpondet affirmative ac oppoſita argumenta pauci diluit, ſed ſatis erudite.

II. *An lues eadem morbus calidus ſit, frigiduſve?* Reſpondet natura frigidum, ex accidente calidum eſſe.

III. *An hepar ſit in lue venerea pars vitio affecta?* Reſ-

(*a*) Vide *ſupra ad annum* 1615. (*b*) in Præfatione *Obſervationibus* præfixa.

Reſpondet affirmative ex præjudicio, quod ipſius ætate adhuc valebat.

IV. *An lues venerea contactu contagioſa ſit?* Reſpondet affirmative.

V. *An Guiacum ad curandam luem veneream faciat?* Reſpondet affirmative.

VI. *An liceat argentum vivum adhibere ad luis curationem?* Reſpondet argentum vivum adhiberi poſſe, ſi cetera remedia blandiora prius adhibita fruſtra fuerint.

Scripſit idem de eodem argumento Tractatum alterum ex præcedente quidem concinnatum, ut ipſe confitetur in *Præfatione*, ſed duplo auctiorem, & in duas partes diſtributum, *Alteram* de Morbi Ætiologia, quæ Capita 10. *Alteram* de ejuſdem Therapeia, quæ Capita 32. continet. Huic autem ſequentem inſcriptionem præfixit.

Traité de l'origine, nature, cauſes, ſignes, curation & préſervation de la Vérole, qui Tractatus proſtat inter illius Auctoris Opuſcula, *Lugduni* edita *in* 8. anno 1640.

Docet ibi, ut in priore Tractatu, ſed paulo fuſius,

I. Luem veneream (*a*) morbum eſſe novum, Veteribus ignotum qui in Europa ſæviat circiter ab annis 120, unde colligere facile eſt Tractatum hunc circa annum 1625. ſcriptum fuiſſe.

II. Luem veneream (*b*) a Lepra diverſam eſſe natura, cauſa, ſymptomatibus, curatione.

III. Therapeiam ſudorificam, (*c*) qualem præſtant decocta Guaiaci, Saſſafras, Chinæ, Salſæ-parillæ, utilem eſſe ad recentiorem & leviorem luem.

IV. Sed Mercurio (*d*) utendum eſſe ad curandam luem veneream, quæ confirmata & difficilis eſt, & quæ ſudorificorum efficaciam fruſtrata fuit.

V. Uſum quidem (*e*) inunctionum mercurialium, & ceratorum vel emplaſtrorum, quæ Mercurium recipiunt, tutum eſſe: Suffumigiorum vero mercurialium periculi plenum,

VI. Argentum vivum (*f*) crudum, ſed terebinthina extinctum, ore tuto exhiberi poſſe in pillulis; at vero non ita Mercurium præcipitatum rubrum, ut qui acrimonia ſeu potius deleteria vi damna cieat aliquando graviſſima.

VII. *Symptomatis variis*, (*g*) quæ illitionibus, emplaſtris vel ſuffumigiis mercurialibus inducuntur, arte varia medendum eſſe, quam ipſe explicat.

VIII. Cetera luis venereæ (*h*) ſymptomata, gonorrhœam, tumores teſtium, urethræ carunculas, bubones, virgæ ulcera, cryſtallinas, verrucas, puſtulas, alopeciam, venereos dolores, oſſium cariem, gummata, nodoſque peculiaribus remediis curanda eſſe, qualia ille recenſet.

IX. Denique (*i*) nulla certa methodo poſſe quemquam, qui venere vulgivaga utatur, a lue venerea tutum ſe præſtare. Cenſet tamen ad hunc finem profutura eſſe remedia a Falloppio olim propoſita, aliaque nonnulla, quæ ipſe proponit; quæ tamen ambo remediorum genera conſtat nullius efficacitatis eſſe.

Ceterum illi duo Ranchini Tractatus, tum re, tum ſtylo inter mediocres numerandi ſunt, ut & pleraque alia ejuſdem Auctoris Opera.

Daniel Sennertus, Vratislavienſis in Sileſia, natus anno 1572, patrem (*k*) habuit Nicolaum Sennertum, Calcearium. Doctoris gradum VVittebergæ aſſecutus eſt anno 1601. Ibidem profeſſorium munus ſuſcepit anno ſequente 1602. In numerum Medicorum cubiculariorum a Johanne Georgio I. Electore Saxoniæ adſcitus eſt anno 1628. Obiit VVittebergæ anno 1637, ætatis anno 65.

Opera omnia in tres Tomos diviſa, in fol.

Ibi *Libro VI. De Morbi occultarum qualitatum*, *Parte* 4. Sennertus diſſerit de lue venerea. Nihil quidem in ea diatriba neque novum, neque rarum eſt, ſed omnia ita ad nitorem, ordinem, elegantiam, perſpicuitatem concinnata, ut in hac ſola lucubratione paucis contracta & digeſta videas, quæ in immenſis Voluminibus nullo ordine ſparſa ſunt: Quod de ceteris omnibus Sennerti Tractatibus dictum volo.

Matthias Untzerus, Hallenſis in Saxonia, natus eſt (*l*) anno 1581., Medicinæ operam dedit Lipſiæ, Tubingæ, Patavii, ac demum Baſileæ, ubi Doctoris titulo inſignitus eſt. Medicinam fecit in urbe patria, in qua mortem ex acuto morbo oppetiit anno 1624, ætatis 43.

„ Anatomia Mercurii ſpargirica, ſeu de Hy„ drargyri natura, propietate, viribus & „ uſu, Libri duo. Hallæ Saxonum, 1620. „ *in* 4.

In

(*a*) Part. I. Chapp. 1. & 2. (*b*) *Ibid.* Chap. 7, Et Traite de la Lepre, *Chap.* 8.
(*c*) Part. 2. Chapp. 7. 8. 9. 10. & 11. (*d*) *Ibidem*, Chapp. 13.
(*e*) *Ibidem*, Chapp. 15. 16. & 17. (*f*) *Ibidem*, Chapp. 18. (*g*) *Ibidem*, Chapp. 19.
(*h*) *Ibidem*, Chapp. 20. & *ſuiv.*
(*i*) *Ibidem*, Chapp. 32. (*k*) Oratio Panegyrica Daniel. Sennerti ab Auguſto Buchnero dicta in Academia Vvittebergenſi, anno 1638.
(*l*) Ex illius Epitaphio Commentationi ejuſdem *De ſale* præfixo.

In priore quidem Libro continentur *Capita XXXIII.* quibus Untzerus multa refert de natura, indole & uſu Mercurii, tum chymico, tum medico, tum mechanico; & quod ad inſtitutum noſtrum propius ſpectat, ſedulo inquirit *Capite* 18. *num Hydrargyri inunctio conveniat in lue venerea*, ac penſitatis rationum momentis in utramque partem, affirmative concludit, ſed reſtricte, *Hydrargyroſin perite circumſpecteque a prudenti Chirurgo inſtitutam, aliis tamen non neglectis convenientibus remediis, non eſſe ſemper rejiciendam, aut tanquam peſtiferum aliquod Medicamentum angue caneque pejus fugiendam, ſed potius pro ſummo Veneni Gallici alexicaco habendam*, quod multis probat argumentis, & quod iterum affirmat *Cap.* 22. ubi *de uſu Mercurii in Morbi Gallici curatione*.

In Libro poſteriore diſſerit *Capitibus XVII.*, *De variis Mercurii præparationibus tum medicum, tum chimicum uſum concernentibus*, ubi reperire eſt præparationes mercuriales fere omnes, quas tanquam arcana ſeu myſteria maxima nunc ſilentio a quibuſdam tegi videmus.

Ceterum fatendum quidem eſt potiſſima, quæ ab Untzero proferuntur, ex variis Auctoribus excerpta & corraſa eſſe; at vero fatendum ſimul pleraque non ſine judicio delata fuiſſe.

Tobias Knoblochius, Marco-Brettanus, Archiatros & Poliatros Anſpacenſis, qui antea Iglaviæ in Moravia (*a*) medicinam fecerat.

Kurtzer Bericht ven den Frantzoſen, vvas es fur eine Kranckheit ſey, unde vvie ſolche zubeilen. Gieſſen, 1620. in 8.

Ideſt, *Relatio ſuccincta de Morbo Gallico, qualis ſit morbus, & quomodo curandus*. Gieſſæ, 1620. in 8.

Auctor, in Epiſtola nuncupatoria ad Sennertum, Horſtium & Bauſchium, ait ſe horum Triumvirorum hortatu Librum hunc ſcripſiſſe: Debuiſſet dicere *compilaſſe*; adeo ſunt pauca, quæ ſua ſint, præter modum forſan ſcribendi erotematicum, & perpauca alia.

Quantum ad medendi methodum, præ omnibus laudat Decocta ſudorifica, quæ ſi non ſuccedant, jubet confugere ad Mercurium, externe per ſuffumigia vel frictiones applicandum, vel interne catapotiorum forma exhibendum, & ad ſuam experientiam provocat, *Pagg.* 73. 74. aſſerens ſe Mercurio rite præparato, & eo fine dato, ut catharſes vel ſudationes proliceret, ægris ſibi concreditis ſæpius opem tuliſſe. Cum vero de præparatione quæſtio eſt, adducit Pillulas Barbaroſſæ, quæ Mercurium crudum ſucco limonum ſubactum recipiunt. Ceterum Mercurium dulcem, & Cryſtallinum rubeum Crollii, Quercetani, (*b*) Evonymi, & Libavii crudo præferendum eſſe cenſet.

Johannes Colle, (*c*) de Nobilibus Sancti Bartholomæi de Colle Salcis, Bellunenſis, (*d*) natus anno 1558. Doctoris titulum Patavii impetravit anno 1584. ubi Profeſſores audivit Hieronymum Capivaccium, Albertum Bottonum, & Æmilium Campolongum, quos paſſim ſuos Præceptores vocat. Belluni, in patria aliquandiu; annos 12. Venetiis medicinam fecit. Accitus fuit anno 1600. ut Archiatros eſſet Franciſci Mariæ II. Ducis Urbini, & eo munere functus eſt uſque ad annum 1623. quo tempore Patavium ad primariam Cathedram Medicinæ vocatus fuit, morte Roderici Fonſecæ vacuam, ibique obiit anno 1631. ætatis ſuæ 72. ſæviente peſtilentia abreptus.

Primo. In lucem emiſit anno 1621. *in folio*. Venetiis Opus Medicum in tres Libros diſtributum, cui titulum ſequentem fecit, ut ad nomen *Coſmii II. Medicæi, Magni Etruriæ Ducis*, cui nuncupabatur, ſatis frigide alluderet.

Coſmitor (hoc eſt græce *Ordinator*) *Medicæus triplex, in quo exercitatio totius Artis Medicæ, loca dilucidata, & quæſita varia deciſa, & ac Conſultationes medicinales, & quæſtiones practicæ enucleatæ proponuntur*. Venetiis *Apud Baretium Baretium*, 1621.

I. Extat hujus Operis *Libro ſecundo*, *Pag.* 100. brevis Diſſertatio Capitibus VII. paginiſque 4. comprehenſa, *de radice Chinæ*, ubi ait *radicem illam a Luſitanis primum delatam anno* 1535. *& tunc varie appellatam fuiſſe Chinam, Cinam, Echinam, & Arlinam*, a * *Chinenſibus vero Lampatam*. Cetera, quæ de temperamento, colore, figura, doſi & uſu radicis illius affert, nihil habent ſingulare & ubique obvia ſunt.

II. *Libro Tertio*, *Pag.* 221. Conſilium *pro lue gallica affecto, depravata ambulatione propter genu retractum, dolore capitis calido, calidaque fluxione*. Ad cujus ægri curationem proponit Auctor potiſſimum „ Decoctum ligni Guaiaci, „ Salſæ-parillæ, ligni Juniperi in aqua Ivæ, & per

---

(*a*) Sennertus, *De Arthritide*, *Cap.* 2.

(*b*) Placuit Conrado Geſnero, celebri Medico Tigurino, ſub hoc nomine latere, cum Libros duos *de Remediis ſecretis* edidit Tiguri, annis 1556. & 1569.

(*c*) Sic ſe vocat in fronte Libri.

(*d*) Nicolaus Comnenus Papadopoli, *Hiſtoria Gymnaſii Patavini* Tom. I. Lib. 3. Sect. 2. Cap. 27. n. 127.

* Radix quidem *Chinæ* in Sinenſi Imperio copioſe colligitur: Verum non *Lampatam*, ſed *Tou-ſou* ibidem appellatur. *Deſcription de l'Empire de la Chine*, par le P. du Halde, *Tom. III. pag.* 521.

„ & per balneum Mariæ deſtillatum, additis
„ cichoraceis, aut aqua & ſucco cichorii, ſon-
„ chi, borraginis, lupulorum. „ Ad crus vero
retractum, luta Sanctæ Helenæ & Sancti Bar-
„ tholomei Patavina, Ceratum Tachamac, (*Ta-*
„ *camahaca*) Copal, cum Salſa-parilla & Iva,
„ Oleum vetus cum lumbricis & bdellio, opo-
„ panace, ſtyrace calamita ad partes æquales;
„ Galbanum, Ammoniacum, diſſoluta cum ſuc-
„ co Ciclaminis; Oleum vetus Ivæ, Colocyn-
„ thida ſimul mixta & ad ceratum redacta.

III. *Libro eodem*, *Pag.* 233. Conſilium alterum *de lue gallica, doloribus, tumoribus, ulceribus, gonorrhœa, decocto Salſæ-parillæ, Chinæ, ligni Vaiaci*, (Guaiaci) *inunctione ex hydrargyro, bolis, medicamentis & aliis ad curam nobiliſſimi Patritii Veneti*. Æger ille, cum ex decocto Guaiaci, variiſque aliis remediis, quæ tunc in honore erant, quaſi methodica luis venereæ auxilia, *nullum emolumentum olim percepiſſet*,..... *inunctionem ex hydrargyro & bolos ex eodem expertus fuerat*,.... *& liber ab omnibus ſymptomatibus evaſerat*. *Sed iterum cibis, veneri indulgens & mulieres infectæ*, luem veneream rurſus conceperat; *ideoque quia uſum ex inunctione perceperat, iterum ea exoptabat, & conſilium avide flagitabat*. Concedit quidem Johannes Colle, ut inunctiones ex unguento mercuriali illi iterato adhibeantur, ſed videtur quaſi invitus concedere. Porro auctor eſt, ut „ unga-
„ tur patiens loco calido ad ignem quinquies
„ aut ſexies, jejunus & pluribus vicibus aut
„ continuis, aut interpolatis, primo pedes uſ-
„ que ad genua, ſecunda die genua, & bra-
„ chia & manus, tertia ſpina dorſi uſque ad
„ Cordis regionem, quarta & quinta iterum
„ omnes partes.

IV. *Libro eodem Pag.* 267. Epiſtola ad Hieronymum Duranti, Medicum, *de quibuſdam pro lue gallica & podagra novis inventis remediis*. Sed, quod fidem fere ſuperat, *nova* illa *remedia*, quæ Johannes Colle tamquam *arcana ſua* tanto cum faſtu cum Hieronymo illo Duranti, juniore Medico communicat, nihil ſunt præter Decocta *ligni Juniperi pinguis & rubri, ſarmentorum Periclimeni & Lupulorum*, cum aliis ſexcentis medicamentorum ſpeciebus ejuſdem farinæ, quibus nihil ſcio quod ſit futilius inaniuſque.

Secundo. Scripſit Librum alterum, qui Venetiis pariter impreſſus fuit cum ſequente inſcriptione:

Notitia & medela ſingularis adverſus Neotericos de Morbo Gallico, ſeu de lue venerea, Indica, Hiſpanica, Neapolitana, Italica &c. Et ejus ſymptomatibus, Gonorrhœa &c. Auctore Johanne Colle, Bellunenſi, e Nobilibus Sancti Bartholomæi de Colle Salcis atque Senogalliæ, Patritio, & Sereniſs. Urbini Ducis Protomedico, nunc Practico ordinario primæ ſedis veſpertinæ in celeberrimo Patavino Gymnaſio. Venetiis, MDCXXVIII. *Apud Evangeliſtam Deuchinum* in 4.

Tractatus ille abſolvitur *Sermonibus XXXI*. in quibus Auctor de luis venereæ natura, cauſa, ſymptomatibus, & therapeia multis diſſerit, ſed parum accurate, ut videtur, ne dicam faſtidioſe.

Huc redit Doctrinæ ſumma, quam ex illo Tractatu licet colligere.

I. Luem veneream (*a*) „ vocatam fuiſſe *In-*
„ *dicam*, quia in India maxime ſævit: *Hiſpa-*
„ *nicam*, quia Hiſpani milites in India infecti
„ eam tranſportarunt in Hiſpaniam, & poſtea in
„ regnum Neapolitanum, & *Neapolitana* voca-
„ ta fuit: tamen quia Galli milites alii fuerunt
„ ab hac lue multum deturpari & cum vitæ
„ diſcrimine, ideo, *Gallicam* appellatam, &
„ anno 1487. (1494.) dum Carolus VIII. Rex
„ Galliæ Neapolim obſidebat (*occupabat*), Hiſ-
„ panos milites & mulieres diſſeminaſſe hanc
„ labem & contagio infeciſſe Gallos milites.

II. (*b*) „ Omnia luis venereæ ſymptomata
„ vagata fuiſſe tempore Saliceti, Chirurgi *
„ tempore Valettii (*Valeſci de Taranta*) anno
„ 1340., & Gordoni, qui vixit anno 1430. &
„ ab illis Auctoribus rememorata: . . . . *unde*
„ *colligit* Morbum venereum, hodie *Gallicum*
„ vocatum, ſemper fuiſſe & temporibus illis an-
„ tiquis, ... ſed illo tamen tempore Caroli
„ VIII. graviorem ſæviſſe.

III. (*c*) Vidiſſe ſe ſcriptam Epiſtolam Pauli
„ Amburgenſis (*Middelburgenſis*) Epiſcopi Fo-
„ roſemprenii, qui anno 1457. (1487.) ſcripſit
„ ad Guidum Ubaldum, Urbini Ducem, & ad
„ Octavianum Ubaldinum, & hæc epiſtola con-
„ ſervatur manuſcripta in celeberrima Bibliothe-
„ ca Sereniſſimi Urbini, qui præſagiebat anno
„ 1496. denuo excitaturam (*excitatum iri*) hanc
„ labem. Dicebat enim Martem cum Saturno
„ (*& Jove*) fore (*fuiſſe anno* 1484.) conjun-
„ ctos cum Scorpione, & debere excitari hanc
„ virulentiam in Italia melancholicam., Sed quid de prædictione illa ſentiendum ſit vide ſupra ad annum 1487, ubi *de Paulo Middelburgio*, atque ex hiſto-

(*a*) Sermone I. (*b*) Sermone I. *Et ad calcem* Sermonis ultimi.
* Videtur hic deeſſe notatio temporis, quo vixit Guillelmus de Saliceto.
(*c*) Sermone I.

hiſtoria eadem, quæ a Petro Maynardo narratur, ſupple & corrige quæ in narratione Johannis Colle deſunt vel vitioſa ſunt.

IV. Luem veneream generari (*a*) „ per contagium oſculi, veſtium, concubitus, lactis, „ dormitionis, vel ſponte a pravis ſanguinibus, „ vel ab aere & cœlo, lumine & motu, & „ & corporis humani aptitudine . . . Etenim ſi „ valuit illis primis temporibus emergere ſponte a cœlo & humoribus corruptis; accommodis impreſſionibus maleficis, nihil prohibet „ quin etiam hodiernis temporibus valeat: „ Quam opinionem mirum eſt teneri potuiſſe a Medico, qui florebat anno 1628, cum de contrario vulgatiſſima erat omnium ſententia.

V. (*b*) „ Cauſam morbificam invadere primo partes quas penetrat: Sic in illis, „ qui bibunt pocula infecta longo temporis ſpatio, primo affici ventriculum: . . . Sic in illis, qui dormiunt una ſimul cum hac lue depravato, primo cutim coinquinari: „ ... qua occaſione oblata refert Auctor a ſe „ curatum fuiſſe Illuſtriſſimum Comitem Fanenſem, „ qui lue venerea correptus fuerat propter longam dormitionem cum fratre tali labe deturpato.

VI. In curanda lue venerea (*c*) „ primas & „ utiliores partes tenere Decocta ſudorifica, „ quæ præcipue ex quatuor componuntur, ligno „ Guaiaco, Salſa perilla, China & Saſſafras, „ Addit tamen Auctor „ a ſe in aula Sereniſſimi Urbini Ducis, nec non Venetiis, experimentis comprobata fuiſſe multa alia tuta & „ jucunda, Saponariam, Smilacem aſperam, „ Buxum, Laurum, Pinum, Laricem, Olivam, „ Junipperum, . . . Viperam &c.

VII. „ (*d*) Si lues antiqua exhibito per „ plures dies decocto Guaiaci & Salſæ, atque „ victus rationi accommodatæ non cedat, vigeantque cruciatus, gummata & ulcera, tunc „ hydrargyrum & inunctiones uſurpandas eſſe „ „ cum unguentis mercurialibus, quorum varias „ proponit formulas.

VIII. „ (*e*) Inter auxilia pro hiſpanica lue „ expurganda numerari etiam ſuffumigia, quæ „ frequentes uſurpantur ab Empiricis & Spagyricis, verum etiam a rationalibus Medicis. „ Coguntur & ipſi hæc tandem adminiſtrare, „ ſed æger debet eſſe validus, robuſtus, debet „ eſſe exacte purgatus . . . . Sunt autem paranda ad ſeptem vel octo dies continuo vel „ interpolate, ſemel tantum in die. „ Deinde profert Auctor multas ſuffumigiorum formulas, quarum nonnullæ Mercurium, nec Mercurialia ulla admittunt.

IX. „ (*f*) In regno Galliæ eſſe vagum alium „ morbum, qui vocatur *Cryſtallinus*. Tumor, „ *inquit*, oritur in Pene durus, lucidus, & „ Penis veluti cryſtallus frangitur & decidit: „ Profecto, ut ego cenſeo, *addit Ille*, pituita „ vitrea virulentia hiſpanica inſpurcata, effluens „ ad Penem, ipſum durum, ſiccum reddit, ut „ facile dividi & frangi poſſit & rumpi in multas partes, uti conſpicimus in glacie & nive. „ Inde videtur poſſe colligi 1. Bullas Cryſtallinas, quales a lue venerea ſoboleſcunt in pudendis utriuſque ſexus, ab Auctore quidem nunquam obſervatas fuiſſe, cum tam male ab illo deſcribantur, neque enim Penis cryſtallina veſicula tumens decidit aut rumpitur in multas partes, veluti glacies: 2. Illius tamen ætate jam graſſatas fuiſſe, quod poteſt quoque confirmari teſtimonio Johannis Hartmanni, de quo ſupra ad annum 1611.

X. Infectis, dum curantur (*g*) „ venerem „ non omnino interdicendam eſſe, ſed moderate exercendam, ... dummodo cum munda „ juvencula celebretur. Nolo, *inquit Auctor*, „ ſententiam illorum recenſere, qui ſuadent „ affectos lue gallica cum variis puellis ſe commiſcere, quaſi illæ miſeræ juvenculæ ad ſe „ rapiant virulentiam illam, nam ſi alte radices habet, & Jecur & Viſcera ſint temperie „ labefactata, hoc remedium minime tutum eſt „ & ſalutare, (relinquo peccata & religionem). „ Addit alibi nonnulos (*h*) „ arbitrari coitum cum Æthiope aut Virgine gonorrhœam curare, ſed falſo; non ſat eſt ſemen infectum excernere, ſed opus eſt etiam „ vaſa gignentia & præcipua viſcera emundare „ alexipharmacis & alterantibus.

Hactenus de lue venerea. Placet his ſequentia adjicere, quæ Auctoris ingenium, ejuſque „ doctrinam circa res medicas egregie demonſtrant. (*i*) Inſervivi, *inquit*, viginti tres „ annos Sereniſſimo Duci Urbini Franciſco Mariæ II, Duci ſexto, & primus ab ejus valetudine accurate animadverti Sereniſſimum Ducem a natura obtinuiſſe balſamum vitæ, ſalem vitæ, humidum nempe radicale ſpermatium & ſanguinem copioſum, craſſum, & admodum pingue, aereum, ſed ignea & terrea ſub-

(*a*) Ibidem. (*b*) Sermone I. (*c*) Sermone XVI.
(*d*) Sermone XVIII. (*e*) Sermone XIX. (*f*) Ibidem.
(*g*) Sermone XX. (*h*) Sermone XXII. (*i*) Sermone XXV.

„ ſubſtantia pauca, minimaque aquea, adeo ut „ validum illud radicale pingue diu valeat adhuc ipſum in vivis conſervare octogenarium, „ & conſervabitur ad plures adhuc annos Deo „ favente.

Ceterum notari velim in priore Tractatu, qui inſcribitur, *Methodus facile parandi jucunda, tuta & nova medicamenta*, proponi a Johanne Colle, inter non pauca, quæ ad luem veneream ſanandam facere exiſtimat (a) ſequentem Mercurii præparationem.

℞. *Mercurii ſublimati dulcorati* ℥ j.
Mercurii ſaliva extincti ℥ ß.
Foliorum auri N. x.
Olei ligni ſancti ℥ j.
Succi fumariæ lib. j.
Succi cardui benedicti lib. ß.

Ponantur hæc omnia in Veſica Suilla ſtricte alligata, & hæc in Malo Punico reponatur, quod paſta triticea cooperiatur, & in furno aſſetur. Reperitur in Veſica ſpiſſamentum maximæ efficaciæ & tutæ experientiæ.

„ Hic eſt modus rectificandi Mercurii pro humanis corporibus verus & tutus, & non ille, „ qui a Spagyricis uſurpatur maxime cum ægrotantium jactura. Uſus & doſis, ℞. *hujus Mercurii* gr. vj. *ſucci Cichorei* ℥. ij. *Cornu Cervi* „ *præparati* ℈ j. M. pro unica vice, & ita ad „ 20. dies celebrata primo univerſali purgatione; & hic uſus & modus antiquos & rebelles gallicos dolores ſanat cito & jucunde.

Solet Auctor ſimili manipulatione multa alia remedia præparare, quæ *ſalium* vel *pulverum* nomine ibidem recenſet.

Tractatus ille *de lue gallica*, qui ſeorſum prodiit Venetiis anno 1628. apud Evangeliſtam Deuchinum, ſolet plerumque adjungi ad calcem Tractatus alius ejuſdem Auctoris, qui anno eodem Venetiis apud eumdem Deuchinum impreſſus eſt, & indicari in ipſa libri inſcriptione, quæ ſic eſt.

Methodus facile parandi jucunda, nova & tuta medicamenta, & ejus applicatio adverſus Chymicos. De Tincturis, Extractis, Quintis Eſſentiis, Salibus, Cremoribus, Syrupis Chymicis, Aquis Spagyricis &c. Necnon de antiqua Morbi Gallici, natura, ejuſque ſymptomatibus, notitia & medela ſingularis &c. *Venetiis, apud Evangeliſtam Deuchinum*, 1628. *in* 4.

Tertio. Edidit idem Venetiis anno 1620. apud eumdem Deuchinum, ſequentem quoque Librum qui ſic inſcribitur,

Elucidarium Chirurgicum &c. cum Tractatibus Chirurgicis ex Hippocrate, Galeno, Græcis & Arabibus.

in quo agitur quidem de lue venerea, ſed paucis, & tam perſunctorie, ut nihil ſit, quod animadverſione dignum eſſe videatur.

Ceterum quod modo de Tractatu ſpeciali, in quo *de lue gallica*, dictum eſt, idem quoque dici debet & de iſto libro, qui licet ſeorſum editus fuerit, attamen alteram partem plerumque facit *Elucidarii Anatomici & Chirurgici* &c. quod Johannes Colle edendum curavit Venetiis apud eumdem Deuchinum anno ſequente 1621.

Liquet ex Operibus illis & aliis nonnullis nec ingenium, nec literas Johanni Colle defuiſſe, ſed judicium, ſine quo neque literæ, neque ingenium multum proficiunt.

Epiphanius Ferdinandus, Meſſapienſis e Salentinis in Regno Neapolitano, Philoſophus & Medicus, præceptorem habuit Neapoli Johannem Altimarum, & medicinam cum laude fecit in patria ineunte ſæculo decimo ſeptimo.

Scripſit Tractatum nullum ſpecialem de Lue venerea, ſed cum in *Centum Hiſtoriis, ſeu Obſervationibus & Caſibus medicis*, quas edidit *Venetiis anno* 1621. *in fol.* copioſe & erudite diſſeruerit de morbo Gallico in *Obſervatione XVII.* eo nomine dignus eſſe videtur, qui inter ceteros in eodem argumento magis ſpecialiter verſatos locum habeat.

Huc recidit in ſumma Auctoris doctrina.

„ I. Morbum Gallicum Medicis Græcis, ut „ Hippocrati & Galeno, & Arabibus, ut Avicennæ, fuiſſe: Noſtro Orbi novum eſſe, ſed „ vetuſtum Indis, quibus eſt frequens & familiaris, vernaculus & endemius, veluti apud „ nos ſcabies, & apud quos vocatur *Bughe*.

„ II. Quo tempore ad nos ſupervenit morbus „ Gallicus, eodem ad Indias Occiduas de novo „ pullulaſſe Variolas & Morbillos, ex Hernando „ de Oviedo, in *ſua generali Indiarum Relatione, hiſtor.* 17. & Ferdinando Corteſio, in *tertia ſua Relatione*.

III. Mirum videri non poſſe, quod „ quandoque de novo producantur novi morbi, cum „ ita teſtentur Plato, 3. *de Republica*, Strabo, „ 15. *ſuæ Geographiæ*, Plinius, *Lib.* 25. *Cap.* „ 3. Plutarchus, *Lib.* 8. *Sympoſ.* & ſexcenti „ graviſſimi Scriptores.

IV. Morbum generari vel parentum hæreditate; vel contagione per „ coitum, per lactis „ ſuctum, per fomitem & indumenta, per una „ ſimul dormitionem, comeſtionem & potum, „ aliamque conſuetudinem, oſculando, ſugendo, „ tangendo obſcœnas partes &c.

V. Luem

(a) Tractatu *de Salibus & Pulveribus*, *Pag. m.* 74.

V. Luem veneream, quæ initio graviſſima fuit & ferociſſima, *jam immutatam eſſe a principio*, & multo benigniorem eſſe, quam in melius mutationem Auctor deducendam eſſe arbitratur potiſſimum ex eo quod *magis perſpecta ſit illius curatio*.

„ VI. Virulentiam veneream toto cœlo diſ„ ferre ab Elephanthiaſi, & in hoc eſſe commu„ nem Scriptorum opinionem, excepto Sebaſtiano „ Aquilano, ... contra quem multi ſcripſe„ runt.

„ VII. Se nullum vidiſſe Morbum Gallicum, „ *ex quo tempore* per 20. annos medicinam fa„ cit in Salentinis, non perfecte curatum ac „ ex toto exſtirpatum, exceptis relapſibus ſeu „ recidivis.

VIII. Præparato prius corpore, „ quatuor eſſe „ vias principales, per quas infallenter, ſi mo„ do iis rite & methodo utaris, omnis virulen„ tia venerea funditus evellitur atque radicitus „ exſtirpatur, nempe 1. Viam per Decocta; 2. „ Per Inunctionem; Per Emplaſtra, 4. Per „ Suffitus.

IX. *Primam viam* per Decocta „ ceteris tu„ tiorem eſſe, & ſi hac via res e voto ſemper „ ſuccederet, quod utinam ſemper ita foret, „ non oporteret ad alia pertranſire, ſed certe „ hac . . . plerumque, imo ſæpius luem ve„ neream non exſtirpari.

X. *Viam alteram* per Inunctionem Mercurii, tutam, utilem, efficaciſſimam eſſe; „ hac to„ tam Galliam, Hiſpaniam, Italiam, totum Or„ bem hoc in morbo Gallico uti; „ unde fit, ut Auctor illam curatoriam methodum miris laudet encomiis, quæ indicata vide *Lib. II. Cap. XI.*

„ XI. Negari tamen non poſſe mori nonnul„ los, vel quia inunctio non opportune adhibe„ tur vel ſiniſtre; vel æger delinquit; vel for„ taſſe nocebit ratione multæ quantitatis; vel „ quia in principio unguntur ægri; vel quia ii„ dem vires habent parum firmas; & aliquod „ membrum natura debile. „ Sed hæc, ut Auctor recte monet, ab uſu inunctionum deterrere non debent, „ cum optima medicamenta, ſi ſi„ niſtre fuerint admota, poſſint lethalia indu„ cere ſymptomata, & mortem ipſam.

XII. *Tertiam viam* per Emplaſtra mercurialia *unctionis vicariam eſſe*, ſed tunc Mercurium *tardius operari*, cum e contra in unctione *ratione fricationis celerius habeatur intentum*.

XIII *Quartam viam* per Suffumigia, „ quibus „ Empirici debellant hydram Gallicam, pericu„ loſam magis eſſe, quam inunctionem, ... „ adeoque ea rariſſime utendum eſſe, nec niſi „ ſumma urgente neceſſitate, cum omnis lapis „ fuerit convolutus, & res e voto non ſucceſ„ ſerit . . . . Se quidem uſum fuiſſe his ſuffu„ migiis ad partes aliquas extrinſecas ulceratas „ vel doloroſas, deforis tamen, non per os, fe„ liciſſimo cum ſucceſſu.

XIV. Tandem addit Auctor „ ſe uſum fuiſſe „ quandoque, *nec ſine ſucceſſu*, Theriaca; . . . . „ confectione Cyphoide, de qua Galenus, *Lib.* „ 8. *De compoſ. medicament. per loca*. *Cap.* „ 7. . . . . . Aqua theriacali, quam tanti facit „ Guilelmus Rondeletius pro exſtirpando hoc „ morbo Gallico, maxime in diuturno capitis „ dolore, & antiquata Cephalæa: . . . demum „ Aqua philoſophica Matthioli.

David de Planis Campy, Chirurgus Galenicus & Spagyricus, Tractatum gallice ſcripſit de lue venerea, cum inſcriptione ſequente:

Le Verole reconue, combattue, & abattue ſans ſuer & ſans tenir chambre, avec tous ſes accidens.

quem Lutetiæ Pariſiorum excudendum curavit in 8. anno 1623. & quo octo tantum Capita continentur, cum adjecto ad calcem *Antidotario Venereo*.

Capitibus 1. & 2. affirmat luem veneream in orbe noſtro perpetuam fuiſſe; ſed ideo magis viguiſſe circa annum 1493. tempore belli Neapolitani, tum quod Hiſpani admixto leproſorum ſanguine vina infeciſſent, quæ Gallis derelicta permittebant; tum quod Præbitores annonarii humanam carnem exercitibus in cibum ſubminiſtraſſent; quæ duo commeta jam ſupra refutavimus *Lib. I. Cap. IX.*

Sequentibus *tribus* Capitibus diſſeris pro ingenii modo, ſeu potius deblaterat ex doctrina Paracelſi, de natura, cauſa, effectis, diagnoſi & prognoſi luis venereæ; ac demum *Capp.* 6. & 8. multa proponit remedia ex decocto Guaiaco, multaque præparata mercurialia, quibus interne adhibitis luem profligatum iri pollicetur.

In adjecto Antidotario, ubi proſtat remediorum farrago, duo præ ceteris notatione digna viſa ſunt.

I. Uſum Arſenici præparati ad luem veneream ab Auctore laudari, tum externum, tum internum: *Externum* quidem, ſi Arſenico cum aqua vitæ confuſo plantæ pedum manuumque palmæ confricentur, quo ſudores moveri: *Internum* vero, ſi Arſenicum pulveratum interne exhibeatur ad grana v. vj. vel vij. quo alvum blande ſolvi ait. Sed nemini auctor eſſe velim, ut alterutri therapeiæ, ſed præſertim poſteriori unquam confidat.

II. Miris laudibus ab eodem extolli Mercurium fixum & diaphoreticum ſequenti methodo præparatum, qui cum præcipitato ſolari ferme convenit.

℞. *Mercurii crudi probe depurati* lib. j.
Reguli Antimonii ℥ j.
Auri purificati ℥ j.

Solvantur ſingula ſeorſum menſtruis propriis, ut artis eſt. Solutiones miſce in cucurbita vitrea: Diſtilla ad ſiccitatem: Cohoba ſpecies: Demum pulverem reſiduum lava tepida & exſicca donec rubeſcat.

Tunc ℞. *Plegmat. alumin.*
Et Vitriol. ana lib. j.
Aceti diſtillati lib. iij.
F. ex arte diſtillatio ex cucurbita & iterata cohobatio.

Hæc aqua ſupra dictum pulverem bis vel ter deſtilletur.

Liber ille Davidis de Planis Campy Johanni Heroardo, qui in aula Ludovici XIII. Archiatron Comes erat, dedicatus eſt, in quo non miror dantis munus iſtiuſmodi temeritatem, ut quæ jam ſatis nota, ſed accipientis judicium deſidero, qui paſſus ſit hoc Opus, a vera ſolidaque Medicinæ ſcientia tantopere alienum, ne quid durius dicam, ſibi inſcribi, neque ſenſerit inde fore, ut exiſtimatio nominis ſui apud cordatos Medicos imminueretur.

Johannes Junckerus, natione Germanus, (*a*) „ poſtquam per annos decem peregrinatus fuiſ„ ſet per Germaniam, Poloniam, Helvetiam, „ Pomeraniam, Neomarchiam, Pruſſiam &c. „ munere Medici ordinarii Schleuſingæ in Comitatu Hennebergico functus eſt circa annum 1614. quo tempore ſequentem Tractatum ſcripſit, quem Johanni Georgio, & Johanni Caſimiro, Saxoniæ Ducibus, inſcripſit.

Compendioſa Methodus Therapeutica, qua morborum fere incurabilium medicationes docentur per ſolam diætam & ligni Guaiaci diverſimode præparati adminiſtrationem. Erfurthi, *in* 4. 1624. *Chartulæ* 16. *Capita XXX.*

Præmiſſis initio Libri *Canonibus XLIII.* de eligendo Guaiaco, & de adminiſtrando illius Decocto, Auctor agit deinde ſigillatim *Capitibus XXIX.* de morbis totidem, quibus opinatur Guaiaci uſum efficaciter mederi. Singulorum autem morborum curationem ita proſequitur, ut diſtinguat tria ægrotantium temperamenta, Bilioſum, pituitoſum, & Melancholicum, & ad unumquodque præſcribat Syrupum, & Ptiſanam ex Decocto Guaiaci, ſed quæ gradu, intenſio„ ne, præparatione differant.

Quod ad morbum Gallicum, de quo diſſerit *Capite XXX.* 1. Putat illum „ contagioſum eſſe „ & magna ex parte contagio veneris contra„ ctum: Superioribus ætatibus incognitum: A „ multis morbum *Gallicum dici*, quia Gallos „ prius invaſit, cum Neapolim oppugnarent ſub „ Carolo VIII. Rege, anno 1495. *Ab iiſdem*, „ cum in Galliam reverterentur, eodem anno „ in totam Italiam diſſeminatum, inde *Italicum* „ morbum dici: *A Gallis Neapolitanum* vocari, „ Neapoli contraxerunt: A Germanis *Hiſpanum*, „ quia in eodem bello cum Hiſpanis militantes „ infecti ſunt; „ quæ tamen pleraque cum accurata hiſtoriæ veritate multifariam pugnant.

2. Opinatur hujus „ morbi cauſam communi„ cari ex infecto corpore alteri per contactum: „ Aliquando ex concubitu venereo pudendis „ communicari propter mollitiem, raramque eo„ rum ſubſtantiam: Veſtibus quoque ori, nec„ non cuti communicari in iis maxime, quibus „ virtutes naturales hepatis imbecilliores ſunt, „ in quibus pleriſque medica veritas videtur „ deſiderari.

3. Accedit ad ſententiam Palmarii, neque putat „ luem veneream unquam penitus deſituram „ eſſe, niſi Deus Optimus Maximus ſua clemen„ tia effrænatam hominum libidinem coerceat, „ ſed quandiu obſcœnæ libidini dabitur opera, „ humano generi perpetuum fore comitem, „ quæ tamen parum certa eſſe alibi demonſtratum fuit.

4. Cenſet Guaiacum *præſtantiſſimum omnium* remediorum eſſe ad curationem morbi, ... „ quia reſinoſum eſt & valentius abſtergit & „ corroborat: „ Quamobrem ad qualecunque temperamentum, pituitoſum, bilioſum, vel melancholicum gemina proponit præparata ex Decocto Guaiaci, nempe Syrupum & Ptiſanam.

5. *Quod ſi æger propter negotia aut egeſtatem non admittat uſum decocti* ex Guaiaco, exiſtimat *ejus loco poſſe illum inunctionibus mercurialibus uti*, ad quas profert varias unguenti mercurialis formulas. Notat autem „ certum eſſe ex hac „ unctione liquari magnam humorum copiam in „ capite, & per os exire, unde ſæpe ſuccedit „ linguæ tumor, adeo ut ex ore promineat, & „ deglutionem impediat.

6. Demum varia affert ſuffumigiorum genera, quibus ait „ ab Empiricis addi Cinabrium, quod „ remedium arbitratur efficaciſſimum eſſe in quan„ dis humoribus craſſis & gummoſitatibus, & „ tuto ad pudendum adhiberi; „ quæ, ſicut e„ tiam illa quæ in præcedente articulo relata „ ſunt, ab Andrea Cæſalpino aſſumpſit, quem „ laudat.

Ludovicus ab Hornigk, *Ludvvig* von Hoernigk.

(*b*) Petri Roſtinii *Tractat von denen Frantzo-*

(*a*) In *Epiſtola nuncupatoria Libro præfixa*.

(*b*) Martinus Lipenius, *in Bibliotheca reali medica*, & Volffangus Mauritius Enderus in *Catalogo Librorum Medicorum*, qui ad calcem *Indicis Decur.* 1. & 11. *Ephem. Germanicarum* proſtat.

zoſen in vvelchem ven 234. ahrten derſelben gehandeltvvird, verteutſcht von Ludvvig Hornigk Franckfurth, 1626. in 8.

Ideſt, Petri Roſtinii „ Tractatus de morbo „ Gallico, in quo de 234 ſpeciebus ejuſ„ dem agitur, germanico redditus a Lu„ dovico Hornigk". Francof. 1626. in 8.

Tractatus ille Petri Roſtinii italice ſcriptus, quem germanice interpretatus eſt Ludovicus Hornigk, & de quo ſupra ad annum 1556, ipſiſſimus eſt Antonii Muſæ Braſſavoli Liber latine ſcriptus *de morbo Gallico*, & typis impreſſus Venetiis, anno 1553, ut ibidem monuimus.

Ceterum nullus dubito, quin Ludovicus ab Hornigk, de quo hic quæſtio, idem ſit ac ille Ludovicus ab Hornigk, qui in Epiſtola Francofurto ad Mœnum data anno 1642. ad Marcum Aurelium Severinum, ordinarium in Academia Neapolitana Anatomiæ & Chirurgiæ Profeſſorem, & hujus Libris *De recondita abſceſſuum natura* præfixa, ſaltem in Editione Francofurtenſi ejuſdem anni, ſe *Juris utriuſque*, *Medicinæ & Philoſophię Doctorem* vocat, dicitque „ ſe in Italia triennium fere ſtudiorum „ gratia antea contriviſſe.

Arnoldus Vveickardus, quondam Medicus Palatinus in arce Polandana, ac deinde Phyſicus ordinarius Reipublicæ Francofurtenſis.

* „ Colerus redivivus, ſive Theſaurus „ Pharmaceuticus Galeno-Chymicus, ſive „ Tractatus practicus ex optimorum Au„ ctorum tam Veterum, quam Neote„ ricorum placitis conſcriptus, atque in „ ſex peculiares Libros digeſtus: quo„ rum ....

III. De Peſte, Morbo articulari, Elephantiaſi, Lue venerea & Stomacace &c. *Francf.* 1625. *in* fol.

Theſaurus ille, in quo explicantur *Morbi omnes a capite ad pedes, in ſex peculiares Libros digeritur*, quorum *Tertio*, *cap.* 3. agitur *de lue Venerea*. Sed quæcunque proferuntur nota ſunt, ut nihil tritius vulgatiuſque: vel temere dicta, neque ullo ſtabili fundamento nixa.

Ad poſteriorem claſſem referendam eſſe cenſemus diſtinctionem luis venereæ, „ 1. In *humoroſam*, qua humores tantum inficiuntur; „ 2. In *ſolidam*, qua partes ſolidæ vitiantur „ vel arroduntur; 3. In *maculoſam*, quæ ma„ culas in corpore producit; Et 4. In *piloſam*, „ in qua Pili defluunt.

Ad priorem vero claſſem aperte pertinent quæcunque afferuntur tum de præſervatione a lue venerea, tum de ejuſdem curatione, 1. Uſu præparantium & evacuantium univerſalium; 2. Uſu Hidroticorum, Decoctorum ſcilicet Guaiaci, Saſſafras, Sarſæ-parillæ, Chinæ, vel ſuccedaneorum, ut Buxi & ligni Juniperini; 3. Uſu externo hydrargyri, in linimentis, ceratis, ſuffumigiis, lavatoriis adhibiti; 4. Uſu interno præparatorum ex hydrargyro, ut pillularum ex Argento vivo crudo, vel extincto cum Terebinthina; aut Mercurii præcipitati.

Johannes Neander, Bremanus, D. Medicus.

„ Saſſafraſologia, *hoc eſt* Τέκμηριον nobile „ Saſſafras lignum dextre ac feliciter in „ omnibus ferme humani corporis incom„ modis in uſum ducendi. *Bremæ*, 1627 „ *in* 4.

Johanne Baptiſta Sori, Chirurgus Italus.

„ Conſigli ed Avviſi di Chirurgia, col mo„ do di far giudizj ne' mali: una Taſſa „ dell' onorario loro; delle Fontanelle; „ del morbo Gallico, ed i Aforiſmi toc„ canti alla Chirurgia. In Mil. 1628 in 8.

Gregorius Horſtius, (*a*) Torgæ ad Albim in Saxonia natus anno 1578, poſt emenſa primorum ſtudiorum curricula in variis Germaniæ Academiis, Lauream Doctoralem Baſileæ conſecutus eſt anno 1606, & paulo poſt a Ludovico Haſſiæ Landgravio Giſſæ Medicinæ Profeſſor conſtitutus eſt, & in Archiatrum Haſſiacum electus: unde anno 1622. ab Ulmenſi Republica evocatus fuit, ut eſſet Urbis Phyſicus & Collegii Medici Præſes, quæ munera ſuſtinuit ad extremum uſque vitæ diem. Obiit anno 1636. natus annos 58.

Scripſit præter Opera alia plurima.

„ Obſervationum Medicinalium ſingularium „ Libros quatuor poſteriores, *qui* Ulmæ typis excuſi fuerunt *anno* 1628, *in* 4.

Initio Libri II. qui *de Morbis contagioſis & malignis* inſcribitur, exſtant Obſervationes XV. *De lue venerea*, in quibus ſequentia occurrunt, quæ notatione digna viſa ſunt.

„ I. (*b*) Cum anno 622 vocatus, *ut dictum* „ *eſt*, Archiatri functionem in Republica hac „ Ulmenſi ſuſciperet, & illi Magiſtratus no„ mine mandatum eſſet ut curationes conſuetas „ in Noſodochio Gallico perpenderet, omnibus „ diligenter conſideratis..... *illum compe*„ *riſſe* non paucos, præter omnem adhibitam „ diligentiam, etiam reiteratis per decoctum „ Guaiaci curationibus, perfecte non ſanari „ alios ſanatos paulo poſt recidivam pati... „ Quapropter Magiſtratui Ulmenſi denuntiaviſſe „ ligni curam, quæ in incipiente lue plurimum „ præſtat, in radicato & inveterato morbo vix „ ſufficientem eſſe ... ſed ſimul mercurialia

„ vel

* Quid hoc nomine ſibi velit Auctor non ſatis capio.

(*a*) In *Oratione funebri*, qua Joh. Dan. Dietericus, M. D. Gregorio Horſtio parentavit.

(*b*) Obſervat. 2.

„ vel metallica remedia eſſe adhibenda, ſive „ per convenientem inunctionem, ſive per ſuf ,, fumigium, ſive per exhibitionem Turpethi „ mineralis, vel ſimilium remediorum rite „ præparatorum.

„ II. (a) Puellam quemdam circiter annorum „ 18, quæ penes nobilem herum lue venerea „ laborantem ſerviebat, ... puſtulis gallicis „ & condylomatibus in partibus obſcœnis, uno „ verbo *lue venerea*, infectam fuiſſe communione lecti heri concubina"; quod ut credat Horſtius per me quidem licet, ſed ego potius opinor luem ab illa puella conceptam fuiſſe lecti communione cum hero, maxime cum *in partibus obſcœnis* apparuerint *condilomata*.

III. (b) *Civem quemdam Ulmenſem* lue venerea infectum fuiſſe anno 1622. *per ſcarificationem communibus inſtrumentis & cucurbitulis in balneo factam*: Hic primum „ locum „ ſcarificatum fœdis ulceribus depravatum fuiſ- „ ſe: *Deinde* conſolidata parte & repercuſſa „ malignitate verſus interiora, *obveniſſe* dolo- „ res artuum nocturnos, quos ſubſecutus eſt to- „ phus dolorificus in tibia ſiniſtra". Binæ aliæ ejuſdem generis hiſtoriæ leguntur ibidem in *Epiſtolar. Medicinal. lib. 2.* (quem Horſtius Obſervationibus ſuis appendicis inſtar adjecit) *ſect. 6. De malitioſa ſcarificatione*. In *priore* Sigiſmundus Snizerus, Medicus Bambergenſis, ſcribit Andreæ Libavio, Bambergæ anno 1603. „ plurimos a Balneatore per ſcarificationem in- „ fectos fuiſſe, Balneatorem crimen agnoſce- „ re, ac fateri ſe dedita opera phlebotomo „ ſanie gryllorum delibuto uſum fuiſſe, infe- „ ctos omnes ſcatere puſtulis & ulceribus quaſi „ cancroſis, non tantum in locis ſcarificatis, „ ſed toto fere corpore, patique artuum dolo- „ res immenſos, tanta cum debilitate, ut niſi „ ſuffulti lecto exire non poſſint; horum ali- „ quos curatos eſſe ligni (*ſancti*) decocto & „ alexipharmacis; ceteros magnitudine mali „ occubuiſſe.

In *poſteriore* Marcus Widemannus, Phyſicus Yſnenſis in Suevia, ſignificat Gregorio Horſtio „ graſſari anno 1624. Windsheimii luem quam- „ dam epidemicam contagioſam, qua ultra 70 „ homines infecti erant: Symptomata eadem „ plane eſſe, quæ luis Moravicæ a Thoma Jor- „ dano quondam deſcriptæ, ... ſummatim „ quæ morbum Gallicum comitari ſolent fere „ omnia: A ſcarificatione omnes hoc malum „ contraxiſſe, puſtulis primum in cucurbitula- „ rum ſedibus obortis lividis, latis, cruſtaceis, „ exedentibus dolentibus quibuſdam, nonnullis „ vero indolentibus.

En plures hiſtoriæ de lue venerea per ſcarificationem traducta, Thomæ Jordanni anni 1578, *Brunnæ* in Moravia; Gregorii Horſtii ann. 1622 *Ulmæ*; Marci Widemanni anni 1624, *Vvindsheimii*; quibus addi poteſt & quarta Sigiſmundi Snizeri anni 1603, *Bambergæ*, ſi forte morbus quem deſcribit ille, in phlebotomum tabo potius venereo, quam gryllorum ſanie delibutum refundenda videatur, ut conſtat (c) Marco Widemanno viſam fuiſſe. Haud equidem miror ſcarificationes in ſuſpicionem tranſmiſſæ luis venereæ apud Germanos ſæpius venire, quippe quibus ſolemne ſit in Balneis publicis cucurbitulas ſcarificatas adhibere, ut plethoræ medeantur; miror tantum lævem phlebotomi aciem veneno venereo tam alte imbui, ut levi & momentaneo attactu morbum poſſit infundere, quod tamen ita eſſe fateamur oportet, ſi veræ ſint Obſervationes, quas modo propoſuimus.

IV. Ab Horſtio narrari „ celebriorem quem- „ dam Medicum in Galliis luem veneream ſe- „ quenti methodo curaſſe: Primo vomitorium „ per biduum exhibuiſſe: Tertia die purgatio- „ nem per extractum catholicum inſtituiſſe: „ Quarta Aurum diaphoreticum cum Theriaca „ & pulvere ſerpentum exhibuiſſe: poſtea to- „ tum corpus aqua mercuriali ſudorifera inun- „ xiſſe, linteis ægrum involviſſe & ſudorem „ quotidie provocaſſe; " quem Medicum puto Empiricum fuiſſe, & Empiricum, ut plerique eſſe ſolent, inconſultum & temerarium, quod mecum magis credas, ſi ad remediorum facultatem attendas, quæ ab illo adhibita fuiſſe Horſtius refert. Nempe hæc eſt Auri Diaphoretici deſcriptio.

„ ℞. *Mercurii vivi optime ſelecti & pu-*
„ *rificati* ℥ j ß.
„ *Auri puri* ℥ j.
„ Hoc ſolvatur aqua Regis, Mercurius
„ vero aqua forti; conjuge ſolutiones co-
„ retur aqua calida.
„ Deſcriptio vero aquæ Mercuriali ſudo-
„ riferæ talis fuit,
„ ℞. *Mercurii ſublimati* ℥ ij.
„ *Arſenici albi* ℥ j.
„ *Euphorbii* ℥ ij.
„ *Spiritus vini optimi* menſur.
„ *Aqua roſarum* ℥ xij.
„ Digere per 24 horas, poſtea toti corpo-
„ ri penna illinatur.

Guido Patinus, Houdani, in oppido a Bellovaco tribus leucis diſſito, natus anno 1602, Doctoris inſignia conſequutus eſt in Facultate Medica Pariſienſi anno 1627. Cum res eſset anguſta domi, emendandis typographorum formulis aliquandiu vacavit, ſed brevi ad famam ſtu-

(a) Obſervat. 3. (b) Obſervat. 8. (c) Obſervat. 13.

ſtudio, ad meliorem ſortunam labore pervenit. Facultatis Medicæ Decanus electus fuit anno 1552, & Profeſſor Medicus inſtitutus in Regio Franciæ Collegio anno 1555. patrocinio Johannis Riolani, filii, a quo in ſucceſſorem delectus fuit. Obiit Lutetiæ anno 1672, natus annos 70. Vir facetus, dicax, ingenio acer, ſed maledicus, multiſcius potius quam doctus: eruditionis oſtentator diſſuſæ, ſed plerumque vanæ, neque ſatis certæ. In Medicina mediocriter ſapuiſſe videtur, ut qui Hippocriti & Galeno nimium tribuerit, quaſi nihil illi neſcierint, & nunquam falli potuerint; ut qui de methodo curatoria, non duce experientia & obſervatione, ſed ex præconcepta opinione judicium tulerit; ut qui medicamenta certæ efficaciæ, & ſi caute exhibeantur, vero opifera, Laudanum, Corticem Peruvianum, Emetica ſtibiata, Præparata chimica omnia, vix nomine ſibi nota, certe nunquam explorata, temere & acerbiſſime improbaverit: &c.

Patinus, Doctoris nomen nuper aſſecutus (*a*), „ cum animadverteret Andreæ Laurentii, Regiis Chriſtianiſſimi quondam Protomedici, ... „ Opera Medica, ... ita in Galliis rara eſſe, „ ... ut quamvis Lugduni, Lutetiæ, Rothomagi, Francofurti, aliiſque plurimis in locis „ iterum excuſa & recuſa fuiſſent, nulla fere „ ejuſcemodi Operum Lutetiæ venalia exempla „ reperiri poſſent, Bibliopolis Pariſienſibus auctor fuit, ut ea typis iterum mandari curarent, & in publicum emitterent: *Quem in* „ *finem ipſe* latinitate donavit ea Laurentii „ Opera" , quæ gallice ſcripta fuerant, ac in primis Tractatum de Lue venerea, quem ad calcem appoſuit *Tomi ſecundi operum Andreæ Laurentii*, *Pariſiis* editorum *in* 4. *anno* 1628, ac ſcholiis quatuor ſequentibus auxit.

I. Ad *Cap.* 2, ubi in *variam Luis venereæ apud varias gentes denominationem* inquirit, ſtatuitque „ novum eſſe morbum, ante annum „ 1493. in Europa nunquam viſum, ſed primum „ a Chriſtophoro Columbo, ejuſque ſociis vel „ ſervis Italis ex India redeuntibus advectum, „ & Italis communicatum mulieribus, quæ cum „ in obſidione Neapolitana, (*quam tamen non* „ *obſeſſam fuiſſe conſtat*) militibus Gallis copiam ſui feciſſent, ſimul & pudenda, & pudendum morbum communicarunt.

II. Ad *Cap.* 3, ubi diſputat *de morbis formæ a Fernelio propoſitis*, quos *præter morbus intemperiei in partibus ſimilaribus* admittendos eſſe contendit multis auctoritatibus.

III. Ad *Cap.* 9. ubi quæſtio eſt *de delectu venæ*, *quæ in cubito ſecari debet*, laudatque ea quæ alibi de re eadem dixerat, nempe *vanum*, *futilem*, *ſuperſtitioſum eſſe venarum in cubito ſecandarum delectum*, ut quæ omnes ad eumdem axillaris venæ ramum pertineant.

IV. Ad *Cap. ult.*, quod eſt 19., ubi *Collyrium Lanfranci deſcribit* ex Pharmacopœa Renodæi.

Quæ in Scholiorum *primo* de novitate luis venereæ aſſeveraverat anno 1628, hæc eadem confirmavit Patinus anno 1643, in Theſi illa, quam Paulo Courtois in Scholis Medicis propoſuit propugnandam, *An totus homo a natura morbus*? Ait enim, in *Corollario tertio*, quoſdam morbos infauſta peregrinatione huc & illuc vagari. „ Sic, *inquit*, luem illam Hiſpanicam, horrendum ſcortatorum flagellum, „ Europæis adduxit India, Indis viciſſim Variolas miſit Europa, altera alteri malas merces.

Quæ ſi rite attendas, non de nihilo erit, quod mireris Patinum eumdem in Epiſtola data anno 1665, & quæ inter Epiſtolas illius gallice editas numeratur 370, potuiſse in contrariam opinionem tam multa temere effutire: Jobum, Davidem, Salomonem ex ipſa lue venerea olim ægrotaſse; Luem veneream ab Hippocrate. 3. *Epidemior* & 1. *Prognoſtic.* deſcribi: Lepram Judæorum, & morbum Campanum Horatii ipſiſſimam fuiſse luem veneream: Luis venereæ mentionem fieri ab (*b*) Herodoto, (*c*) Xenophunte (*d*) Catullo, (*e*) Juvenale &c: Luem veneream in Europa notiſſimam fuiſse, antequam Carolus VIII. Neapolitanum regnum invaderet &c. Sed hæc ſingula tam aperte futilia ſunt, nulliuſque pretii, vel tam diligenter diſcuſsa ſuperius *Lib.* 1. *cap.* 3. ut merito me pigeat in iis refellendis operam perdere: at vero inde velim intelligi, velut ex ſpecimine, quam vario & mutabili, verius dicam, quam temporario ingenio Patinus fuerit.

Zacutus, Luſitanus, natus (*f*) Ulyſſipone anno 1575, Philoſophiæ ac Midicinæ ſtuduit in Academiis Salmanticenſi & Conimbricenſi, ac anno 1594. Doctoratus gradum aſſecutus eſt Saguntiæ, quæ celeberrima eſt apud Hiſpanos Academia.

Inde

(*a*) In *Præfatione* Guid. Patini, præfixa *Verſioni in latinum Operum* a Laurentio gallice ſcriptorum.
(*b*) *Lib.* 1. Clio *dicto*, ubi *de Morbo fœmineo*.
(*c*) Nihil occurrit, quod ſciam, in Xenophonte, unde lues venerea poſſit colligi, ne per umbram quidem.
(*d*) Idem dicendum puto de Catullo. (*e*) *Satira* II. ubi legitur hic verſus.
Caduntur tumidæ, Medico ridente, Mariſcæ.
(*f*) Ludovicus Lemoſius, *in Vita Zacuti*, *ejuſdem Operibus præfixa*.

Inde per annos triginta continuos medicinam cum laude fecit Ulyſſipone: at circa annum 1624, (*a*) *cum Regis* (*b*) *Edicto*, *qui tunc Luſitaniam ditione premebat*, *Hebræorum quotquot aderant ſtirpes incolatu regni fuerint interdictæ*, Zacutus, qui Judæus erat, in Belgium concedere coactus fuit, ubi Praxim Medicam exercuit, maxime Amſtelædami & Hagæ Comitum.

Obiit Amſtelædami anno 1642, ætatis 67. Scripſit Opus minime contemnendum *de Medicorum Principum Hiſtoria*, duobus voluminibus *in fol.* comprehenſum, & in Libros 9. diſtributum, qui diverſis annis in lucem prodiere.

Hujus Operis *Libro primo*, qui Amſtelædami primum editus eſt anno 1629, agitur *Hiſtoria* 73, *de morbo Gallico*, dum explicatur locus Galeni depromptus ex *lib.* 3. *Epidemior. ſect.* 3. *Comment.* 25. ubi quæſtio eſt *de mentis & capitis glabritie*.

Ibi Zacutus data occaſione probare contendit. I. *Quæſt.* 35. *Quod morbus Gallicus vetuſtiſſimum ſit morbi genus*. Sed in probationem nihil adducit præter quædam teſtimonia ex Hippocrate, Galeno, Saliceto, Gordonio, Valeſco &c. quæ ſupra abunde diſcuſſa ſunt & enucleata *lib.* 1. *cap.* 6.

II. *Quæſt.* 36. *Quod morbus Gallicus ab immodico veneris uſu oriri poſſit*. Sed probat tantum & egregie quidem ab immoderata venere noxas graves inferri; neutiquam vero luem veneream inde generari.

III. *Quæſt.* 37. „ Quod ante auxilia ſuderifi„ ca calor nativus ſit attemperandus.

IV. *Quæſt.* 38. „ Quod bubo Gallicus non ſo„ lum in inguinibus, ſed retro aures aut ſub „ alis apparere poſſit; " quod obſervationibus confirmat.

V. *Quæſt.* 39. „ Quod initio bubonis Gallici „ non ſolum e talo, ſed e brachio mittendus „ ſit ſanguis; " in quo totus Medicorum chorus cum Zacuto non conſentit.

VI. *Quæſt.* 40. „ Quod unguenta mercurialia „ pro morbi Gallici curatione ſint admittenda.

VII. *Quæſt.* 41. „ Quod hydrargyrium in po„ tum ſit aſſumendum.

VIII. *Quæſt.* 42. „ Quod unguenta mercuria„ lia recenter confecta ſint applicanda.

Denique *Quæſt.* 43. „ Quod morbus Gallicus „ ſit contagioſus ad diſtans; " ſed id nullomodo videtur evincere.

Ceterum quæcumque hactenus indicavimus, Theoretice tantum a Zacuto proponuntur, vel potius perſtringuntur. *Cetera*, ut ipſe ait, *quæ de curatione hujus morbi ab Auctoribus fuſe dicta ſunt, ea omnia in compendium redacta inveniuntur Lib.* 2. *Praxis Hiſtoriar.*, *cap.* 1.

Ibi docet morbum Gallicum curari 1. *Via Regia*, hoc eſt, uſu lignorum ſudorificorum Guaiaci & Saſſafras, radicumque Salſæ parillæ & Chinæ.

2. *Per vomitum*, ad quem excitandum adhibet pulverem Vigonis, ſive Præcipitatum rubrum ad gr. iv. vel v. Stibium ſive Antimonium præparatum ad gr. iij. vel iv. Infuſum ℥ ß. ſeminis cataputiæ minoris in aqua roſarum &c.

3. *Per unguenta ex argento vivo parata*, quæ ab eo habentur *ſaluberrima*, *atque pro hac exſtirpanda lue præſentiſſima*, *fremant licet plures*, ut ille ait, *& non infimæ notæ Medici*.

4. Per ſuffumigia parata ex ſulfure, cinabrio, auripigmento, ſublimato, pulvere Johannis Vigonis &c. Fatetur quidem ipſe ea remedia *ſuſpecta eſſe & in actuali eorum applicatione plures eſſe emortuos*; ſed iis tamen *utendum eſſe* cenſet, *cum cetera non proſunt*, *quoniam in conclamato morbo melius eſt uti aliquo remedio*, *quam nullo*.

5. Demum *per mitiſſima medicamenta alexipharmaca*, quæ parari ait ex lignis aut radicibus ſudorificis.

Johannes Baptiſta Lalli, Nurſienſis.

Franceide, *ovvero del* Mal Franceſe. *Poema giocoſo del Dottor* Giovanni Battiſta Lalli *da Norſia*, *al Sereniſs. Sig.* Odoardo Farneſe, *Duca di Parma e Piacenza ec.* „ Con aggiunta delle Rime „ giocoſe del medeſimo Autore. In Fo„ ligno, Appreſſo Agoſtino Altieri. 1629 in 12.

Poema joculare *de lue Venerea ſive Morbo Gallico*.

Claudius Seguin, Pariſinus, Doct. Medicus, (*c*) nepos ex fratre Petri Seguin, de quo ſupra ad *annum* 1598, anno 1630. Chirurgiæ Profeſſor in Regio Franciæ Collegio, & anno 1641 Archiatros fuit Annæ Auſtriacæ Reginæ Galliarum, matris Ludovici Magni, in quo utroque munere patruo ſucceſſit. Quo anno obierit nondum teneo.

Jacobus Regnault, Pariſinus.

„ Quæſtio Medica quodlibetaria diſputatio„ ne mane diſcutienda, ... die Jovis „ 15. Novembris, *M. Claudio Seguin*, „ *D. M.* Moderatore.

An Elephantiaſi Hydrargyroſis?

„ Concluſio affirmans eſt.

Proponebat Lutetiæ Jacobus Regnault, Pariſinus, A. R. S. 1629. *in fol. pag.* 1.

Vi-

(*a*) Idem. *Ibidem*. (*b*) Philippi IV. Regis Hiſpaniarum.
(*c*) Duval. *Le College Royal de France*.

Videtur Quæſtio illa Medica Claudii Seguin, nepotis, anno 1629. Lutetiæ propugnata, eadem ac Quæſtio altera Medica Petri Seguin, Patrui, anno 1598. ibidem propoſita, de qua ſupra *ad illum annum*. Certe utraque perinde falſa eſt & experientiæ perinde repugnat.

Johannes Antonides Vander Linden, Enchuſanus.

„ Centuria Inauguralis Poſitionum Medico „ practicarum de virulentia venerea, in „ Illuſtri Friſiorum Academia propoſita & „ defenſa ad diem 18. Octobris 1630. Fra- „ nekeræ, 1630. *in* 4.

Vander Linden, natus anno 1609, has Theſes pro Doctoratu Franekeræ propugnavit, anno 1640. Inde 1639 Profeſſorium munus Franekeræ, & anno 1641 Lugduni Batavorum obtinuit, ubi fato functus eſt anno 1664, ætatis ſuæ 55.

Aldreghettus Aldreghettius, vel ut quidam volunt (*a*) *Andreghettus Andreghettius*, Philoſophus, Medicus & Patritius Patavinus, Medicinam cum laude docuit (*b*) annos 34. in Lycæo patrio. Obiit anno 1631, annos natus 58, ex peſte quam contagione conceperat, cum peſte infectis opem medicam conferret.

Exſtabat (*c*) in Bibliotheca Antonii Aloyſii Aldreghetti, J. C. & Juris Profeſſoris Patavini, illius filii, inter cetera patris Opera, Liber manuſcriptus imperfectus *de Lue venerea*. Sed incertum eſſetne Aldreghetti ipſius, an Herculis Saxoniæ fœtus, cujus Librum de eodem argumentum Aldreghettius ediderat anno 1597. Vide *ſupra*.

Dionyſius Allain, Doctor Medicus.

Guillelmus Guerin, Pariſinus.

„ Quæſtio Medica Cardinalitia diſputanda,... „ die Jovis IX. Aprilis, M. Dionyſio Al- „ lain, Doctore Medico, Moderatore,

An lui venereæ Alexipharmaca?

Concluſio affirmat.

Proponebat Lutetiæ Guillelmus Guerin, *Pariſinus*. A R. S. H. MDCXXX. in *fol. pag.* 1.

Antonius Boxbarterus, Auguſta Vindelicus.

„ Diſputatio Inauguralis Medica de Lue ve- „ nera, quam... publico ... examini „ ſubjici Antonius Boxbarterus, Auguſta. „ Vindelicus, ad d.... Martii. Ar- „ gentorati extudebat Paulus Ledertz. „ MDCXXXI. in 4.

Marcus Aurelius Severinus natus anno 1580 Tarſiæ, quæ urbs eſt in Calabria citeriore ad fluvium Cratum, unde Severinus a nonnullis *Cratigena* dicitur, magnum ſibi nomen fecit, ac in Gymnaſio Neapolitano Anatomiam a Chirurgiam publice docuit. Mortuus eſt anno 1565 ætatis 76.

„ De recondita Abſceſſuum doctrina libri „ 8. Neapoli 1632. in 8. Editione II. „ multo auctior & correctior ab ipſo Au- „ ctore reddita. *Francf.* 1643. *in* 4.

Hujus Operis lib. 4. ubi *de noviſſime obſervatis abſceſſibus* quæſtio eſt, proponitur *cap.* 23. *Super ſyphilide morbo ſelectæ aliquot animadverſiones in* §. *IX.*

In §. I. Severinus luem veneream ſic definit. „ Syphilis eſt impreſſura prodiens ab inquinabu- „ lo impenſe putri, craſſoque, & a tota ſub- „ ſtantia oppugnante temperamentum huma- „ num, ad partes primum ſpermaticas ſpectan- „ te, mox alias acris fermenti facultate, ac „ virulentæ auræ tranſmiſſu pervadente; quod „ ſi intro perſtiterit, nec effluxu aliquo abſceſ- „ ſerit, hepate occupato, corpus omne conterit „ & tabefacit: cujus definitionis ſingula com- „ mata ſigillatim conatur explicare.

In §. II. *Sex facit* luis venereæ *ſpecies ſeu modos*: „ Primum *Exuſtorium*, ſub quo ſunt „ Phlogoſis & æſtus, manuum præcipue; Ery- „ ſipelas; fervor urinæ peniſque, quæ *Piſſechaude* dicta eſt Gallis; Puſtulæ, Exanthe- „ mata, Pruritus, Scabies, Pſora, Alopecia: „ Alterum *Ficoſum*, ſub quo ſunt Mariſcæ, „ Thymi, Verrucæ, Fungi, Tubercula, Gum- „ mi, Atheromata, Sarcomata, Sycoſes, Ton- „ ſillæ; Carunculæ præſertim Urethræ, inter- „ fœmineorum, interſtitiorumque in digitis, „ maxime pedum:" Tertium *Puſtuloſum*, ſub quo ſunt, tum „ Puſtulæ minutæ variolarum „ modo per corpus perſperſæ, ... tum papu- „ læ majores ac latiores, quæ ſæpe cruſtis re- „ naſcentibus & recidivis obſitæ viſuntur:" Quartum *Corroſivum*, „ ſub quo Penis ulcuſcu- „ la, Herpetes, Phagedænæ, mutilationes na- „ rium &c." Quintum *Rimoſum*, „ qui loca „ poſt aures, linguam, angulos labiorum, mam- „ mas, umbilicum, panem, vulvam, anum, „ ſed maxime palmas manum, plantaſque pe- „ dum, & interſtitia digitorum occupare con- „ ſuevit, ... unde Rhagades ſive Rhagadia: „ Tandem ſextum *dolorum & vigilarum satorem*, in quo perioſtium, muſculorum mem- „ branæ, & juncturæ noſſium nocturnis dolori- „ bus lancinantur divelluntur, diſcruciantur.

In §. III. Statuit, *Naturam gubernatricem noſtri totam in hoc eſſe*, ut admiſſum virus quamprimum expellat, 1. *Per genitales*, *& bis at-*

(*a*) Vandetlinden & Mercklinus.
(*b*) Ex illius Epitaphio, quod proſtat in *Hiſtoria Gymnaſ. Patavini*, Tom. II, Pag. 357.
(*c*) Jacobus Philippus Tomaſinus, in *Bibliothecis Patavinis manuſcriptis*.

attiguas partes . . . unde *lurida per* penem effluvia gonorrhoica, *aut etiam proximo quaſi bivio Abſceſſus Bubonum per inguina*: 2. Per cutis ſpiracula, ſudoris forma : 3. Per laxiores corporis partes, quæ emunctoriorum vices gerunt. Sic „ ichorodes ac tetra illuvies non raro manat ex poſticis aurium partibus, per jugulorum foſſulas, per umbilicum, per interfœminia, per glandis urethræ meatus inſenſiles, per ſcrotum, per digitorum pedum intercapedines, & per ungues manuum & pedum, aphthis veluti quibuſdam aut puſtulis exſuſcitatis.

In §. IV. & V. Explicat Severinus cauſas & indolem aliquorum luis venereæ ſymptomatum, ut „ ſycoſium, nodorum, terminthorum, tuberum, ecthymatum duriuſculorum, & verrucarum; ſkirrhomatis teſtium; tumorum propemodum oviformium, qui ſuperne ad articulos manuum, itemque genubus & malleolis obnaſcuntur.

Deinde affert aliquot luis venereæ differentias, „ 1. in interminatam & inchoantem unam, abſolutam jam & late graſſatam alteram: in *ſcheſi, inquit*, & in *hexi* dixere Græci . . . 2. In ſanabilem & inſanabilem.

Addit „ Fabium Pacium in Commentario *de morbo Gallico* . . . glandulas adæquatum, ut ille vocat, morbi Gallici ſubjectum poſuiſſe: Id quod ipſe plurimum verum affirmat, tum in morbo confectis, tum in nuper expertis; tamen in utriſque non ſemper, verum in confectis quidem frequentiſſime: *Siquidem* quotquot Syphiliorum cadavera inſecuit, qui fuere certe quamplurimi, in omnibus fere aut maxima iſtorum parte viciatas quoquomodo partes has offendit.

In §. VI. & VII. Docet Auctor Naturam *corporis gubernatricem*, ſi virus admiſſum per effluvia expellere non poſſit, „ ad Apoſtemoden aliquem maturatum perducere, aliaſque item operas & conatus edere, in quibus mira ſui ſtudii vis elucet, ut in diſcludendis emarcidis oſſibus, quæ ſub gummoſis ſuppurantibus abſcedunt, in procreando item & promovendo poro ſarcoide, & in obductu demum ulceris procurando.

Arrepta inde occaſione conatur rationem reddere, cur „ capite per abſceſſus ſyphilios affecto, uberes puris & ſaniei manationes, quibus aliquando cerebri membranæ affatim alluuntur, multis exitio non ſint, ut in abſceſſibus ab illato vulnere productis.

Demum affirmat „ contumaciam, qua ſuper omnes affectus teterrima & ſumme odioſa fit ſyphilis, *varie variare* 1. Pro modo temperamenti, 2. Pro textura & habitu corporis, 3. Pro humoris craſſitudine ac viſciditate.

In §. VIII. Graphice depingit appoſita etiam figura Neapolitanum quemdam ex lue venerea ita deformen, ut „ deglabratis ſuperciliis, tuberculis per faciem conſitis, depreſſo & rutilante naſi globo, turgentibus labris, mento lichene ſcabro &c. Satyricam formam aut hircinam ſpeciem induiſſe " videretur.

Tandem in §. IX. Ad curationem explicandam aggreditur. Omiſſis autem, quæ *vulgata jam erant, & nullis non antehac pertractata*, in ea *inquirit* Severinus, *quæ præſtantiſſima putat*, & quæ mutuatur a Roderico Fonſeca & Joſepho Quercetano.

1. Rodericus quidem Fonſeca auctor eſt, ſecundum Severinum, ut *decocti Sparti parilis Indici* (Sarſæ-parillæ) *vel ligni Quaiaci vel radicis Chinæ* panis conficiatur, incoquantur pulli & cetera edulia, paretur ptiſana pro potu ordinario; imo etiam ut infuſo ſparto parili conciſo vinum temperetur, ita ut *pharmacorum vis in eſcas inducatur*. „ Hæc in victu curatio eſt, *ſubjungit Severinus*, quæ continenter in longos menſes ſervari debet. Poſthæc cogitandum eſt de medicamentis, quæ nullo non judice viro docto vel experto non alia ſunt, quam quæ gens omnis amplexa principia retinet ad hanc diem, lignum, inquam, Quaiacinum dictum & hydrargyrium.

2. Quercetanus vero conſulit juxta eumdem, ut ex ligno Sancto deſtillatione proliciantur elementares partes, quaſi efficaciorem medicinam præſtituræ. „ Principio, *inquit Ille*, tum ſcobe ligni, tum aqua quanta ſuffecerit, conjecta in retortum vitrum, hoc . . . luto concluſum igni cinerum, vel ad halitum aquæ ferventis impone. Exſtillabit tum aquea quædam, tum acida portio mercurialis & ſpirituoſa, atque hac tenuior etiam ſulfurea ſive oleagina; tertia hæc & pretioſa & palato non inſuavis. Quaiacini ſecretio ſuo ipſius decocto millenis momentis præcellit, ut uncias hujus binas aut ternas libræ vulgaris decocti potiores ſis experturus . . . Inde ſi ignis fervor immittatur, oleum recipias ex nigro rubens, quod gummi phagedænis, ulceribuſque ſyphiliis & cancroſis percommodum erit: " . . . Demum ex capite mortuo educes lotione *ſalem ad ſudores ciendos præcipuum, ad alvum vero bis terve dejiciendum non contemnendum*.

Sed ne quis Quercetani pollicitationibus nimium confidat, notari velim vires elementarium illarum partium, quæ e Guaiaco deſtillatione proliciuntur, a notis Guaiaci nativi viribus plurimum recedere, quemadmodum virtus principiorum, in quæ Sennæ folia v. gr. igne reſolvuntur, a cathattica foliorum ipſorum virtute diverſa eſt.

Deinde laudat Severinus *Argenti vivi præ-*

para-

paramenta, quæ a Quercetano proponuntur, 1. Turbith minerale, quale a Quercetano in *Pharmacopœa reſtituta*, vel ab Oſvvaldo Crollio in *Baſilica Chimica* deſcribitur. 2. „ Spiritum Mercurii, qui Quercetano auctore paratur facile ſi ſuper fluidum argentum Oleum armoniaci ſalis affuderis, hoc enim metalli compages continuo reſolvetur, cujus reſoluti portio cum interne cum vini hauſtu, tum externe illita mira præſtabit eorum, quæ tu quæſieris, ſyphilidem & ejus ſymptomata propellens. Præter hæc & illo medicamento ſtrumæ diſſolventur, ſi credimus experimentis, quæ multa Joſephus expoſuit.

Exſtant ad calcem ejuſdem Libri IV. Obſervationes Anatomicæ *De miris quibuſdam in internis abſceſſibus repertis*, inter quas §. IV. laudat Severinus, vel potius indicat Obſervationes ab Alexandro Benedicto, Johanne Fernelio, Laurentio Jouberto, Conrado Tigurino, Bernardino Tomitano, & Nicolao Maſſa in Syphiliorum cadaveribus inſtitutas, quas *ſupra* ſigillatim memoravimus, ubi de Auctoribus illis actum fuit. Deinde vero ſuas ipſe addit, quas fecit *in Valetudinario Syphiliis decumbentibus, ſi quod aliud, refertiſſimo, ... dum accommodatis temporibus plurimos inſecat*. „ Ex his, *inquit*, qui conſpecti fuerunt illo morbo laborantes, complures offendi, quibus exulcerati tum œſophagus, tum Trachea; quibus item puſtuloſus pulmo, puſtuloſumque jecur, apoſtemodes vero Proſtatæ ſunt adverſi. Fuit autem & cui (cadaveri ſcilicet ſuſpendioſo, quod anno 1631 ſub Saturnalibus in publico Anatomico Theatro Scholæ Neapolitanæ diſſecui) repertum eſt ſiniſtrum vas deferens ſpermatis, qua ſuper interfœminio ad penem inflectitur, ſub ejus loci glandulas interiores aliqua parte demerſum atque ſepultum: cum autem eidem homini bubo Syphilicus ulceroſus fuiſſet adverſus, prompta fuit omnium opinio & ejeculatoria (*vaſa*) nedum glandulas, ſyphilios iſtos abſceſſus experta, quod hactenus nemo definivit aut prodidit eorum, qui novas obſervationes medicas reſcripſere.

Quantacunque exiſtimatione Severinus ſit apud Medicos, libere ſed vere dicam in ejus Operibus ordinem deſiderari lucidiorem, minus confragoſum ſermonis ſtylum, animumque Chimicis minus credulum, qui illius temporibus plerique Paracelſiſtæ erant, atque adeo vaniloqui, ſi non falſiloqui.

Bartholomæus Galeſius, Bononienſis, *ſupraordinariæ Medicinæ Profeſs.* in Academia Bononienſi, patrem habuit Auguſtinum Galeſium, Medicum (*a*) ſcriptis editis notum, quem narrat (*b*) *ex regulis vivendi, conſervandæque ſanitatis, quibus ſe ſubjecit, vitam ad annos uſque 79 protraxiſſe, una & alios ex Galeſiorum familia*.

„ Tractatus de Podagra, ſecunda editione auctus parallelo terræ motus cum microcoſmi motu; cui inſeritur doctrina de Genituris, de Decubitibus Ægrorum, *de morbo Gallico*, de Phyſiognomia, de Inſomniis, de Veneficiis, de Venenis. *Bononiæ* 1633. in 4.

Præmittitur huic Tractatui Index Librorum quinque, quaſi libris totidem Tractatus componeretur, quoniam unicuique multa aſſignantur Capita. Sed primum tantummodo Operis librum uſurpavi, & jure addubito an unquam plures prodierint.

Hujus Libri *cap.* 30. agitur de morbo Gallico, nec alibi uſpiam, quæriturque *utrum aliqua lues venerea podagram inducere poſſit*. Auctor pro more quem in reliquo Tractatu adhibuit, proponit initio argumenta *partis negativæ*, quam ait niti auctoritate Hieronymi Capivacci, *Lib. de lue Venerea*; mox argumenta *affirmativæ*, pro qua refert ſtare Johannem Thomam Minadoum, *Tractatu* de Arthritide: Demum ut definiat ipſe, *quid ſit in hac quæſtione determinandum, opinatur eſſe pernece ſſariam aliquam luis venereę diſtinctionem*, nempe nec *ab incipiente*, nec etiam *a confirmata* lue venerea podagram facile induci poſſe, ſed *facillime ab inveterata*. Quæ tanti quidem non erant, neque ita obſcura, ut ea dubitationum ambage, eoque verborum tractu ſanciri debuerint. Sed quid agas? Sic eſt Auctoris ingenium, quale toto Opere abunde manifeſtum eſt, quod eſt verboſum & tædioſum ſine fructu.

Porro celare minime velim ab Auctore credi „ Luem Veneream ſemper (quidquid nonnulli dixerint) fuiſſe cognitam olim & a Græcis ac Arabibus, nuncque a Latinis; *nam, inquit Ille*, dictæ luis venereæ characteriſmus idem conſpicitur noſtris temporibus, ac in antiquis; nimirum capillorum defluvia, ulcera, caries, gummata, nodi, gonorrhœa, cruciatus nocturni, febriculæ, macies, verrucæ, acrochordones, thymi, phymata, excreſcentiæ carnis circa pudenda utriuſque ſexus. Hæc enim omnia paſſim recitantur ab Hippocrate, Galeno, Avicenna, & quamplurimis aliis Græcis, Arabibus & Latinis; " (*Quod quidem facile conceſſerim, ſi de ſingularibus intelligatur*,) „ ſtatuentibus, *pergit idem*,

(*a*) Præſertim Tractatu de *Terræ motu*, quem Bartholomæus ſæpe laudat.
(*b*) Bartholomæus Galeſius. *De Podagra*. Pag. 213.

ædem, „ dicta omnia originem habuiſſe a con„greſſu viri cum muliere ; " Quod vero pernego, & ex quo ſolo ſumma intercedit differentia penes originem inter affectus memoratos, quales in Antiquorum libris deſcripti occurrunt, & affectus eoſdem, quales hodie contagio venereo producuntur. Adde nullibi apud Veteres eam una coeuntium eorumdem ſymptomatum ſyndromen deſcriptam legi, qualis jam in lue venerea ſolet obſervari ; quod unum ad probandam morbi novitatem videretur ſufficere, etiamſi deeſſent idoneæ, quibus ea opinio confirmatur, cum rationes, tum auctoritates ſupra recenſitæ.

Michael le Long, Provinenſis in Bria Campaniæ, Doct. Medicus, gallicum fecit Librum Fernelii *De Luis venereæ curatione perfectiſſima*, ac verſionem ſuam Lutetiæ excudendam curavit.

Traité de Jean Fernel de la parfaite cure de la Maladie Venerienne, traduit par Michel le Long, Provinois, Docteur en Medecine. A Paris 1633 *in* 8.

Pius de Marra, Abbas magnæ Crucis Cypri, Caſſinenſis:

„ Praxis Methodica & Rationalis curan„dorum morborum omnium ; in qua „ præter remedia magis præcipua a Gale„no, ab Hippocrate & Avicenna de„ſumpta, multa arcana medica conti„nentur. *Neapoli*, apud Lazarum Sco„riggium 1635. *in* 4. Pag. 250. præter „ Epiſtolam nuncupatoriam, Præfat. & „ Indices.

Quamquam frons Libri promittat *Praxim Methodicam curandorum morborum omnium*, cave putes univerſos totius corporis morbos Tractatu tam exiguo exponi. At vero de ceteris nunc parum laboro: conſtat certe ab Auctore de morbo Gallico copioſe dici, quod Gallico copioſe dici, & quod eſt præter morem, dici ipſo Libri initio ; in Diſſertatione peculiari, quæ inſcribitur, *Medicina Patris Abbatis de Marra de morbo Gallico*, & quæ in Capita XI ſequentia diſtribuitur, „ *Caput I.* Procemium. „ *Caput II.* De origine morbi Gallici. *Caput* „ *III.* De definitione morbi Gallici. *Caput IV.* „ De cauſſs morbi Gallici. *Caput V.* De cauſis „ hujus morbi. *Caput VI.* De cura hujus mor„bi. *Caput VII.* De cautela evitandi hunc „ morbum. *Caput VIII.* De ſolutione difficul„tatum contingentium in hoc morbo. *Caput* „ *IX.* Secreta particularia ad hunc morbum ". Et (poſt interpoſita Capita duo, X. *De urina & ſuis coloribus*, ac XI. *De Venis*, quæ videntur ambo ad aliud argumentum attingere) „ *Caput XII.* De Arbore, *& Caput XIII.* „ De explanatione Arboris " quibus varia morbi ſigna per ſtirpium ſeriem deſcribit.

Sed quod fidem vix habet, Tractatus ille quem ſibi aſſeruit Abbas magnæ Crucis, quem pro ſuo vulgavit anno 1635, quantus quantus eſt, nihil eſt præter Librum notiſſimum, a Johanne Almenare olim ſcriptum *de morbo Gallico*, qui prodierat ante in Collectionibus variis Auctorum Aphrodiſiacorum, Papienſi, anno 1516 ; Veneta prima, anno 1535, Baſileenſi & Lugdunenſi, utraque anno 1536, Veneta ſecunda, ſive Luiſinina, anno 1566: Veneta tertia, anno 1599, & quem inter antiquiſſimus de hoc argumento Libros ſupra recenſuimus ad annum 1512. Quamobrem ſatis mirari Monachi illius impudentiam non queo, qui plagii crimen nihil veritus, alienum Opus, quod in omnium manibus erat, furatus ſit & quaſi ſuum uſurpaverit ſuppreſſo Auctoris nomine ; licet forte haud ita inique comparatum videri poſſit, quod Johannes Almenar ab alio ex talionis lege tranſcriptus fuerit neque nominatus, cum ipſe delicto plane ſimili Johannem Benedictum, innominatum tranſcripſiſſet, ut ſupra dictum eſt ad annum 1512. *pag.* 616.

Adjecit tamen de ſuo Abbas ille *Caput IX.* quod inſcribitur, *ſecreta particularia ad hunc morbum*, & quod deeſt in illis ſaltem Almenaris editionibus, quas hactenus videre datum eſt. Verum nulla eſt inde jactationi aut vanitati cauſa, cum ſecreta illa recidant ad *clyſteres*, *pillulas*, *ſyrupoſve* ex incondita & inefficaci remediorum farragine, quibus ne una quidem Mercurii gutta ineſt, nec ulla Guaiaci, & radicis Chinæ vel Sarſæ-parillæ mica, hoc eſt, a quibus abſunt ea remedia, quæ ſola adverſus luem veneream valent.

Id unum ibi occurrit, quod notatione dignum videri poſſit, nempe ab Auctore ſequens remedium proponi *contra dolorem hujus morbi*.

℞. *Mel commune calefactum juxta ignem, & cum penna ungatur locus doloroſus: Deinde aſpergatur pulvere calcis vivæ & deſuper apponatur ſtuppa calida.*

quod remedii genus, ſeu phœnigmi ſpecies inter veſicantia locum habet non poſtremum, & in minus doloribus venereis, at ſaltem rheumaticis & iſchiadicis, & quod præſtat, lymphaticis & ſynovialibus Ancyloſeon decubitibus prodeſt efficaciter.

Ceterum non ſatis capio quæ cauſa Abbatem illum Caſſinenſem impulerit, ut in Artem Medicam ab inſtituto vitæ genere tam alienam ſe interponeret: At certe non eximia rerum medicarum peritia, cum indoctiorem & magis inexercitatum Medicum ; non elegans latini ſermonis uſus, cum rudiorem & magis barbarum Scriptorem reperiri poſſe vix putem, ne infeliciſſimis quidem illis ſæculis, quibus literæ in Europa nondum refloruerant.

Ni-

Nicolaus Colletet, Doctor Medicus.

Martinus Akakia, Pariſinus, nomine & prænomine IV, Johannis Akakiæ filius, Martini I pronepos, Doctoris gradum obtinuit anno 1637. in Pariſienſi Facultate, & anno circiter 1640. Profeſſor Regius Chirurgiæ conſtitutus fuit in Regio Franciæ Collegio a Rege Ludovico XIII. Claudii Seguin abdicationem approbante. Demum profeſſorium idem munus ipſe tranſmiſit Mathurino Denyau, & paulo poſt mortem obiit anno 1677.

„ Quæſtio Medica quodlibetariis diſputationi-
„ bus mane diſcutienda .... die Jovis
„ XXVI. Novembris, M. Nicolao Colle-
„ tet, D. M. Præſide.

An Gonorrhœæ venæ cubiti ſectio?

Concluſio affimans eſt.

Proponebat Lutetiæ Martinus Akakia, Pariſinus. A. R. S. H. MDCXXXVII. *in* fol. *pag.* j.

Nicolaus Matthieu, Doctor Medicus.

Petrus Bourdelot, Senonicus.

Reſpondens vero nomine *Petrus* appellabatur, ſed *Bourdelotii* nomen ſibi adoptavit ex voluntate avunculorum, quod auctoritate regia fuit confirmatum. Motus fuit in orbe literario, tum itinere ſuo in Sueciam, quo a Regia Chriſtina accitus fuit, tum libris editis aliquot. Obiit Lutetiæ anno 1685, natus annos 75.

„ Quæſtio Medica quodlibetaria mane diſ-
„ cutienda .... die Jovis XXII. Decem-
„ bris, M. Nicolau Matthieu, *D. M.*
„ *Preſide.*

An in curatione luis venereæ Balneum?

Concluſio affirmans eſt.

Proponebat Lutetiȩ Petrus Bourdelot, Senonicus, A. R. S H. MDCXXXIX. *in* fol. *pag.* 1.

Petrus Haguenot, Monſpeſſulanus, Doctor Medicus in Facultate patria anno 1633, magna cum laude medicinam fecit in Montepeſſulano, ac inter celeberrimos & experientiſſimos ſui temporis Clinicos annumeratur a Petro Chauwin, Medico Lugudunenſi, in *Epiſtola nuncupatoria* ad Claudium Hedoin, præfixa *Editioni* Lugdunenſi Operum omnium Michaelis Ettmulleri, laudaturque ut cui *par in Medicina nemo exſtiterit*, quod ſane longe nimium eſt.

Quæſtiones XII. e Medicina deprompte, ab .... Franciſco Ranchino, *Cancellario*, Simeone Curtaudo *Decano*, Lazaro Riverio & Richero de Belleval, *Profeſſoribus, propoſitæ* ... *pro regiis Cathedris vacantibus per obitum* ... Johannis Delort ... & Georgii Scharpii ... *Profeſſorum Regiorum, quas favente Deo in Aula magna Regii Collegii Monſpelienſis triduo integro propugnabit, diebus* 25, 26, & 27. *Januarii, anni* 1639, Petrus Haguenot, *Monſpellenſis*, *Medicinæ Doctor*. Monſpelii. *Apud Johan. Pech.* 1639. in 4.

Eſt hoc in more poſitum, inſtitutoque majorum in Facultate Medica Monſpeſſulana, ut cum locus aliquis profeſſorius vacuus eſt obitu vel abdicatione Profeſſoris cujuſdam, Candidati quotcunque munus ambiunt, ut ingenii & peritiæ ſpecimina præbeant, palam inter ſe committantur publicis Diſputationibus, quem in finem ab Academia Quæſtiones XII. ſingulis proponi ſolent, ad quas tenentur ad præſtitutam diem reſpondere, & reſponſiones per triduum mane & ſero propugnare, non modo adverſus antagoniſtas, ſed etiam adverſus obvios quoſcunque.

Accidit ut anno 1639. vacarent in ea Facultate Cathedræ duæ, quarum ut alterutram adipiſceretur, deſcendit in certamen Petrus Haguenot, & quæſtionibus ſibi ab Academia propoſitis conatus eſt ſatisfacere in ſcripto, cujus Epigraphem tranſcripſimus.

Exſtat autem inter quæſtiones illas quarta, in qua quæritur,

An Lues venerea ab immoderato inter ſanos amplexu ſuſcitari poſſit?

ad quam reſpondet ille negando, & jure quidem.

Paulus von Flemming, (*a*) Germanus Variſcus, Medicinæ Doctor celebris ob varia itinera per Moſcoviam, Perſiam, aliaque Aſiæ ac Europæ loca. Obiit anno 1640. ætatis 31.

Diſputatio de Lue Venerea.

Thomas Brovvne, Medicus Anglus, Auctor fuit Libri, cui titulus eſt *Religio Medici*, fama ſane multo majoris quam re.

Attribuitur eidem (*b*) a Guidone Patin Tractatus *de Lue Venerea*, ſed quem nec ipſe vidi, nec ab alio quoquam memorari memini; & de quo proinde jure addubito.

Albertus Kyperus, Pruſſo Regiomontanus.

Diſputatio Medica Inauguralis de Lue venerea, *quam* ... *ſine Præſide defendet* M. Albertus Kyper, Pruſſo-Regiomontanus, *die* 23. *Octobris* ... Lugd. Batavor. *Ex officina Bonav. & Abraham. Elzevir.* 1640. *in* 4.

Cyprianus Maroja, vel ut aliis placet, *Maroxa*, quod in ore hiſpano ferme idem ſonat,

(*a*) Chriſtianus Johannes Langius, in *Hiſtoria Medica*.
(*b*) Vide Patiniana, Pag. 12.

nat, (*a*) „ magni Philippi IV, Hiſpaniarum „ Regis potentiſſimi, ac Sacræ Inquiſitionis Medicus & Miniſter, in celeberrima Pintiana, „ *hoc eſt*, *Vallis Oleti*, Academia primo me„ thodicæ, veſpertinæ & primariæ Hippocratis „ Cathedræ, deinde vero primariæ Avicennæ „ moderator perpetuus.

Edidit Valiſoleti anno 1641.

Tractatum de Febrium natura in communi & in ſingulari, eorumdemque cauſis, ſignis & curatione; cum brevi Tractatu de morbi Gallici natura & curatione, *& celebri quæſtione de partium materialium diverſitate in mixtis*. Valiſoleti, 1641. *in fol.*

Proſtant iidemmet Tractatus in Collectione Operum omnium medicorum Marojæ, quæ Lugduni in Galliis prodiit *in fol.* anno 1688, opera & ſtudio Johannis Lazari Gutierrez, ac primam Collectionis illius partem conſtituit. Pars altera complectitur *Praxim univerſalem de internorum morborum natura & curatione variis ornatam obſervationibus & diſputationibus*. Tertia continet *Conſultationes*, *Obſervationes*, *& Annotationes medicas, una cum plurimis diſputationibus phyſicis, ad praxis medicæ complementum valde neceſſariis*.

Tractatus de morbo Gallico *capitibus* 9. abſolvitur, quæ vix implent hujus Editionis paginas decem, a *pag.* 162. ad *pag.* 172.

Paulus Marquartus Slegelius vel *Schlegelius*; natus Hamburgi anno 1605, impetratoque Patavii anno 1637. Philoſophiæ & Medicinæ Doctoris gradu, mox anno ſequente 1638. in Univerſitate Jenenſi Medicinæ Profeſſor publicus conſtitutus eſt; inde in patria, quo evocatus eſt anno 1642, medicinam feliciſſime exercuit donec obiit ibidem anno 1653, ætatis 48, vel (*b*) 47.

De Lue venerea, Jenæ, 1642. *in* 4.

Robertus VVright, Londino Anglus.

Theſes Inaugurales de Lue venerea, *quas ..... ventilandas exhibet* Robertus Wright, Londino-Anglus, *ad diem XI. Septembris*. Lugd. Bat. *ex officina VVilhelmi Chriſtiani*. 1642.

Duarte (Eduardus) *Madeira Arrais*, Luſitanus, Phyſicus, hoc eſt, Medicus Johannis IV, Regis Luſitaniæ, ſcripſit luſitanice Tractatum *de morbo Gallico*, in duos Tomos diſtributum.

„ Methodo de conhecer e curar o *morbo* „ *Gallico*, *Primeira parte*. Propoemſe „ definitivamente eſſencia, ſpecies, cau„ ſas, ſinais, prognoſticos, e cura de „ *morbo Gallicos*, e de todos ſeus affe„ ctos: e largamente ſe trata do azou„ gue (*Mercurio*) Salſaparilha, Guaia„ caon, Pao Santo, Raiz da China, e „ de todos os mais remedios deſta en„ fermidade, " A el Rey noſſo Senhor Dom Joao o IV. *Pelo Dotor* Duarte Madeira Arrais, Phyſico do pulſo de meſme Senhor. *Em Liſboa na officina de Lourenço de Anveres*. Anno de 1642.

„ Methodo de conhecer e curaro *morbo* „ *Gallico*. *Secunda parte*. Diſputaoſe lar„ gamente por queſtoes e argumentos en „ forma todas as duvidas, que ſe poden „ moverſobre a eſſencia, ſpecies, cau„ ſas, ſinais prognoſticos, e cura de *mor*„ *bo Gallico*, e as que pode havere ſobre „ o azougue (*Mercurio*) Guaiaco, Pao „ Santo, Salſa-parilha, Raiz da China, „ e mais remedios deſte mal. " A o „ Prencipe Dom. * Theodoſio, noſſo Senhor. *Polo Dottor* Duarte &c. *ut ſup Em Liſboa, por Antonio Alvarez, Impreſſor de Roy*. 1642.

Johannes VValæus, Medicinæ Profeſſor in Academia Lugduno-Batava.

Johannes Scavart, Breda Brabantius.

Quæſtio Medica de Lue venerea, *quam.... ſub præſidio ....* Johannis Walæi, *Profeſſoris Lugdun-Batavi .... diſquiſitioni ſubjicit* Johannes Scavart, Bræda-Brabantius, (Auct. & Reſpondens) *ad diem* 19. *Decemb.* Lugduni Batavorum, *ex officina VVilh. Chriſt. Boxii* 1643. *in* 4.

Johannes Baptiſta van Helmont ſive *Helmontius*, Bruxellenſis, natus anno 1577. cum ipſe (*c*) teſtetur „ ſe curſum ſuum Philoſophiæ ab„ ſolviſſe anno 1594, qui erat ſibi decimus ſe„ ptimus. *Patrem amiſit* (*d*) anno 1580, to„ tius Belgii calamitoſiſſimo, Invita (*e*) matre, „ & inſciis agnatis primus in ſua familia, *quæ* „ *no-*

(*a*) Sic legitur in fronte Collectioni *Operum Medicorum* Cypriani Marojæ, quæ edita eſt Lugduni anno 1688. *in* fol.

(*b*) Chriſt. Johann. Langius, *Hiſtor. Medic.*

* Princeps ille Theodoſius erat filius primogenitus Johannis IV, obiitque ante patrem ſuum, anno 1655. natus annos 19.

(*c*) In articulo, qui inſcribitur, *Studia auctoris*, *Pag. m.* 11, *col.* 1.
Utor autem Editione Lugdunenſi *in* fol. *ann.* 1655.

(*d*) Ibidem.

(*e*) In tumulo Peſtis, Artic. I, *Cujus generis ſit peſtis? Pag. m.* 147. *col.* 1.

nobilis erat, ſe Medicinæ nuncupavit. (*a*) Anno 17. ſuæ adoleſcentiæ " (N.B. vixdum abſoluto curſu ſuo philoſophico) ,, prælegebat Lectiones Chirurgicas in Collegio Medicorum Lovanii a Profeſſoribus Thoma Fyeno, Gerardo de Villeers, & * Stornio conſtitutus; *ſed ut ipſe fatetur*, præſumebat docere, quod ipſe neſciebat, Hollerium, Tagaultium, Guidonem, Vigonem, Æginætam, totamque Arabum turmam adaptans, qui ſane omnes ſimul, *pergit Ille*, apicem Chirurgiæ non intellexerunt. (*b*) Legit ibidem Inſtitutiones *Leonardi* Fuchſii, & *Johannis* Fernelii, bis Opera Galeni, ſemel Hippocratem, cujus Aphoriſmos pene memoriter dedicit, totum Avicennam, & tam Græcos, Arabes, quam modernos forte ſexcentos ſerio & attente perlegit, per locos communes annotans quidquid ſingulare ipſi in iis & calamo dignum videretur.

Promotus (*c*) fuit ad Doctoratum *in arte medendi Lovanii anno* 1599, ſed tunc (*d*) ,, nec veritatem nec ſcientiam in putatitia doctrina ſua reperiit, ratus inprimis crudele ex alienis miſeriis nummos accumulare .... Hæreditatem ſuam viduæ Sorori inſcripſit, & dono inter vivos tranſtulit, eo quod opportune illa carere vix poterat. Ipſe Juvenis *peregre profectus eſt*, cum intentione Medicinam deſerendi, atque in patriam redeundi nunquam ... Idiota ſe illi aſſociavit, qui Pyrotechniæ manualia ſaltem noverat. Mox ille ut penetrale quorumdam corporum per ignem inſpexit, comprehendit multorum ſeparationes tum Libris nondum traditas, ac hodie aliquot incognitas. Dein in dies crevit ſciendi & operandi aviditas .... Uxorem duxit piam atque nobilem, cum qua (*e*) anno 1609, *poſt decennalem peregrinationem*, Vilvordiam (*non longe a Bruxellis*) ſe ſubduxit, (*f*) per ſeptennium Pyrotechniæ ſe immolavit, ac pauperum calamitatibus ſubvenit ..... Ex effluente charitatis Dei bonitate auctæ ſunt uxoris hæreditates, & ampla ſuæ familiæ devenere patrimonia .... Quin imo depreſſit ,, (*Deus*) præpotentes, qui illum ad infamiam ,, & occultam necem ſub pietatis involucro ,, perſequebantur, " quibus verbis puto intelligi quæſtionem, quam de ejus fide Inquiſitores habuerunt, a quibus ajunt diem illi dictum fuiſſe, quaſi de religione male ſentiret, (*g*) *Interim* gloriatur *ſe quotannis aliquot myriades infirmorum ſanare ſuis remediis non deſtitiſſe*.

Sed Thaumaturgus ille ſanare non potuit. 1. Duos ſuos filios, qui peſte periere; at vero ut ſeſe excuſet, (*h*) ait *Moniales*, apud quas ambos deceſſerunt, ,, ſua remedia tanquam aliena ,, recuſaſſe. 2. (*i*) Primogenitam ſuam filiam, ,, quæ quinquennis leproſa evaſit magis magiſ- ,, que, ac tandem ulcera livida, corneæque ,, ſquamæ albæ per totum corpus ſubnatæ ſunt"; ſed quæ tandem ſeptennis per miraculum ſanata fuit ope *D. Virginis*, *cujus imago Bruxellis celebris eſt in Hoſpitali D. Jacobi* 3. (*k*) Uxorem ſuam. quæ jam ab aliquot *menſibus dolore lacerti dextri premebatur*, *ſic ut nec manum attollere poſſet*, *& atroci œdemate* artuum inferiorum *languebat*, quæ tandem a Butlero ſanata eſt cum oleo olivarum, cui lapis ſuus intinctus fuerat. 4. Demum (*l*) *Ancillam ſuam*, *cui in tibia dextra ter eryſipelas male curatum paſſæ crus erat plumbeum atque tumidum a genu uſque in digitos pedum*; & quæ eodem oleo perfecte intra noctem unam convaluit.

Mortem (*m*) obiit Helmontius *die* 30. *Decembris anno* 1644, ætatis 67, ex aſthmate, unde *reſpiratio illi in tantum deficiebat*, *ut exſurgere cogeretur & per feneſtram proximam ſpiritum haurire*, *quo binis diverſis vicibus pleuriſis ipſi accerſebatur*, a qua *dum ſe incolumem reſtitutum eſſe putabat*, oborta denuo febre, ex interna, ut puto ſuppuratione, vitam cum morte commutavit, poſtquam per ſeptimanas ſeptem ægrotaviſſet.

Hæc pluſquam ſatis de ipſius vita; nunc pauca de ejuſdem natura, indole, ingenio proferenda. Ut libere dicam, videtur Helmontius fuiſſe religioſus, probus, minime malus; at vero ſimul credulus, ſuperſtitioſus, anilibus fabulis addictus, Chimicus, Chimicorum ineptiis

Q 2 ple-

(*a*) Ibid. Pag. 146. *col.* 2.
* Legi debet *Sturmius*: & intelligi de Johanne Sturnio. Vide Valer. Andream in *Bibliotheca Belgica*, in verbo *Thomas Fienus*.
(*b*) In articulo, qui inſcribitur, *Studia Auctoris*, Pag. *m.* 12. *col*, 2.
(*c*) In articulo, qui inſcribitur, *Columna* 3. Pag. *m.* 9. *col.* 1.
(*d*) Tumulus peſtis, *ubi ſupra*, Pag. *m.* 147. *col.* 1.
(*e*) In articulo, qui inſcribitur, *Columna* 3. Pag. 9. *col.* 1.
(*f*) Tumulus peſtis, *ubi ſupra*, Pag. 148. *m. col.* 1. (*g*) Ibidem.
(*h*) Tumulus peſtis, in articulo, qui inſcribitur *Proprietas peſtis*, Pag. *m.* 176. *col.* 2.
(*i*) De Lithiaſi, *Cap.* 9. §. 27. Pag. *m.* 53. *col.* 1.
(*k*) In articulo, qui inſcribitur, *Butler*, Pag. *m.* 360. *col.* 1. (*l*) Ibidem, *col.* 2.
(*m*) *In Præfatione Operibus Helmontii præfixa*, & ſcripta ab Auctoris filio, Franciſco Mercurio Vanhelmont, qui ſe dicit *Philoſophum per unum*, *in quo omnia*, *Eremitam peregrinantem*.

plenus, Paracelſi laudator, ſectator, imitator, ſed tamen judicio, ingenio, doctrina, Paracelſo potior, ſuorum arcanorum venditator & amplificator maximus, qui plerumque ſeu lymphaticus quidpiam ſupra mortale ſonans & divino veluti inſtinctu proloquens ampullas projiceret & ſeſquipedalia verba, quibus nequaquam miror non paucos, animo leves futileſque, bonis litteris deſtitutos, qui amant magnificis pollicitationibus lactari, alioſque lactare, quibus nova & inaudita placent, quos arcana delectant myſteria, aliquandiu dementatos fuiſſe: at revera qui in arte medica novus & inexpertus, nec ætiologiæ & therapeiæ morborum ſatis gnarus, cum natura vel conſuetudine aſper, mordax, maledicus eſſet, Medicos ſui temporis obtrectare, Scolaſque Medicas inſectari nunquam deſtitit, ut veterem Medicinam reſcinderet & antiquaret, quam putabat (a) *meram eſſe impoſturam a Græcis introductam*, novamque monſtroſis verbis magis quam dogmatis divitem concederet, in quo ducem Paracelſum ſequutus parem cum eo ſucceſſum habuit.

Nihil ſcripſit Helmontius *de Lue venerea*, ſed (b) *in peſtis tumulo*, quæſita potius quam data occaſione, ſequentia docet.

I. *Luem illam eatenus incognitum primum viſam fuiſſe in obſidione Neapolis anno 1494*, (quæ tamen revera non fuit obſeſſa.)

II. *Placuiſſe quibuſdam Orientalem plagam accuſare*, (quos ſane ipſe non novi) quaſi inde morbi origo arceſſenda foret, ſed falſitatis inde argui quod *nemo unquam Luſitanum accuſavit, ac per conſequens Indiæ Orientales immunes eſſe debeant*, quas *ſolus Luſitanus cum excluſione Hiſpanorum luſtravit ac ſibi ſubegit*.

III. Neque *a Sinenſibus ad nos delatam videri*, quamvis *ab olim lues Sinenſibus ſit aſſueta*, cum *iude nemo ad bellum Neapolim advenerit, & introitus in Chinam omnibus externis ſub pœna capitis vetitus fuerit*. Adde Guaiacum, *cujus uſus apud Europæos 80. annis ſenior eſt quam radicis Chinæ*, (errat ille, nam Guaiacum anno 1508, Radix Chinæ anno 1535 innotuit) *ab Occiduis terris veniſſe*.

IV. Neque meliori jure *tribui Indiis Occiduis*, quaſi *quaſi ibidem foret vernacula atque ſolita*; ſiquidem *occaſus Indias immunes fuiſſe teſtatur ipſe Ferdinandus Corteſius earumdem expugnator, quodque poſt adventum ſuum nondum ibidem enotuiſſet, ſed eo advectam luem cum Æthiope, mancipio Pamphili de Narvaez, qui forte recens ab obſeſſu Neapolis eo appulerat, ſecumque attulerat*.

At vero Helmontius in errore verſatur maximo, neque uno dumtaxat nomine: Nam 1. Opinionis ſuæ teſtem falſo adducit Ferdinandum Corteſium, Mexicani Imperii expugnatorem, quaſi ſcripſerit ille *Indias Occidentales Luis venereæ* olim *immunes fuiſse*, peſtemque illam *poſt adventum ſuum nondum ibidem innotuiſse, ſed eo advectam fuiſse cum Æthiope, mancipio Pamphili de Narvaez*. Scriptas tantum novi a Ferdinando Corteſio Epiſtolas IV, ad Carolum V. Hiſpaniarum Regem, & deinde Imperatorem datas, quibus narrabat ordine quæcunque a ſe in Hiſpania nova gerebantur. Prima, quæ ſcripta erat menſe Julio anni 1519, interiit, teſte Johanne Baptiſta Ramuſio. Tres reliquæ, non uno ſermone tractatæ, ſæpius vulgatæ ſunt, ſed ut ceteras editiones omittam, exſtant italice redditæ in Collectione *delle Navigazioni & Viaggi* laudati Ramuſii, *Volum. 3.* Singulas autem diligenter perlegi. Narrat Corteſius in prima earum, quæ ſuperſunt, quæ ordine ſecunda erat, & ſcripta menſe Octobri anni 1520, exitus civilis belli, quo a Pamphilo de Narvaez laceſſitus fuit, ſed nec de Ætiope illo, qui Pamphili mancipium fuit, nec de contagione, quam hic in Zempolanos, ſive Cimpualanos (gentem ſcilicet Mexicanam) induxiſſe dicitur, nec de nova ulla lue, quæ ab Hiſpani in Indigenas novæ Hiſpanæ manaverit, verbum ullum ibidem facit. In altera vero ſcripta menſe Majo anno 1522, quæ nunc loco ſecunda eſt, ſed quæ tempore tertia fuit, & in qua deſcribuntur apparatus bellici, qui movebantur in Mexicanos, meminit Corteſius ὡς ἐν παρόδῳ, non luis veuereæ, ſed Variolarum, ex quibus anno 1522 (c) *inter Talcultecalenſes* (numerabantur illi quoque inter nationes Mexicanas) *plurimos ad humanis exemptos fuiſse* narrat, ac præſertim illum qui erat *Magiſcacin*, hoc eſt, *primus inter reliquos hujus Provinciæ Dominos*, additque *incolas harum Provinciarum* (quemadmodum reliquarum inſularum) *morbo variolarum corripi*, ſcilicet ab anno 1520, quo ad illud delata fuit illa con-

(a) In articulo, qui inſcribitur, *Columna 3. pag. m. 8. col. 2.*
(b) In articulo, qui inſcribitur, *Peregrina Lues nova, pag. m. 154. col. 2.*
(c) Verba ipſa adduco Interpretationis latinæ, Roterodami editæ *anno* 1616. in Collectione quæ inſcribitur, *Novus Orbis, ideſt, Navigationes prima in Americam*. Sic autem res eadem narratur in Interpretatione italica Ramuſi; *Molti Signori erano morti del mal di Variole, la quale infermità ſuol prender ſpeſſo gli abitatori di queſte Provincie, ſiccome fu ancora quegli dell' Iſole.*

contagio, ut mox videbimus. Denique in tertia ſive quarta Corteſii epiſtola, ſcripta menſe Octobri anni 1524, quæſtio eſt de perdifficili expugnatione urbis *Temiſtitan*, quæ Mexicani Imperii caput erat, ſed quæ vi belli ſolo æquata fuit, at vero ne verbum quidem unum de lue venerea. Liquet ergo a Ferdinando Corteſio nullam luis veneræ; nullam Æthiopis illius, qui mancipium fuerit Pamphili de Narvaez: proinde nullam omnino luis veneræ, quæ ad Mexicanos ab hoc mancipio devecta ſit, mentionem fieri; ex quibus conficitur Helmontium errare tota via, dum ut opinionem ſuam confirmet, nititur Ferdinandi Corteſii teſtimonio, quod nullibi legitur, quod palam falſum eſt.

2. Demus tamen luem veneream, ut ille putat, ante Æthiopis illius adventum, qui mancipium erat Pamphili de Narvaez juſſu & auſpiciis Jacobi de Velaſquez arma in Corteſium moventis anno 1520, viſam nondum fuiſſe in Mexicano regno ſive Hiſpania nova, (de ea enim Amaricæ regione hic quæſtio eſt.) Quid inde porro? An ideo falſum futurum eſt luem veneream in Inſula Haiti ſive Hiſpaniola, quæ nunc S. Dominici dicitur, antiquitus endemiam, & ibidem ab Hiſpanis uſu rei venereæ cum indigenis mulieribus conceptam fuiſſe anno 1492, primo Chriſtophori Columbi appulſu, a quibus in Hiſpaniam traducta anno 1493, ubi certa ſui dedit indicia, & cum Neapolitanis Galliſque communicata fuerit anno 1494? Neutiquam. Etenim horumce omnium certos, idoneos, oculatos teſtes, omnique exceptione majores ſupra adduximus, *lib.* 1. *cap.* 10. & 11. Sed ſi ea vera ſint, ut veriſſima eſſe palam eſt, inde conſtare debet de prima luis venereæ origine ab *Indiis Occiduis* repetenda, non quidem ab Hiſpania nova; a qua neminem ſcio qui illam arceſſat, ſed ab Inſula Haiti ſive Hiſpaniola, cui omnes uno ore eamdem acceptam referunt. Proinde conceſſa etiam Helmontii ſumptione, nempe luem veneream, anno tantum 1520, primum in Hiſpania nova viſam fuiſſe, & illuc ab Æthiope quodam, Pamphili de Narvaez mancipio, alibi ubivis videbitur infecto, delatam, ruit tamen ejuſdem aſſumptio, ſcilicet luem illam ab Inſula Haiti ſive Hiſpaniola longe ante, ac anno 1493, in Europam non admiſſam fuiſſe.

3. Vero enimvero concidit certius eadem conſecutio, ſi ſumptio ipſa, qua nititur, falſa ſit, ut falſam eſſe manifeſte liquet. Conſtat enim Ætiopem illum, Pamphili de Narvaez mancipium, non venerea lue, ſed variolis laboraviſſe, atque adeo non veneream luem, ſed variolas in Zempoalanos, ubi Narvaez caſtra metabatur, & hinc in ceteros Hiſpaniæ novæ incolas transfudiſſe. Quod poteſt facile argui ex morbi ipſius deſcriptione apud Hiſtoricos * coætaneos obvia, ut nempe qui celeri propagatione ſerperet, atque adeo in diſtans; qui periculoſus, gravis, acutus, mortifer eſſet; quo plurimi conſumpti ſint brevi temporis ſpatio; qui febrilem æſtum accenderet, cujus impatientia ſeſe in fluvios Indi demittebant, temperandi nimii fervoris cauſa; a quo perfuncti fœdis cicatricibus deturparentur, propterea quod incauti prurientes puſtulas deraſiſſent unguibus; quæ ſingula in variolas quidem optime, in luem veneream vero minime conveniunt.

Sed porro quid opus eſt conjicere in re manifeſta & apertiſſima, cum Hiſtorici Hiſpani * qui coætanei erant, diſertiſſimis verbis teſtentur Æthiopem illum Variolis, quas hiſpanice *las Viruelas* vocant, affectum fuiſſe, quæ a lue Venerea *las Bubas* hiſpanice dicta longiſſime abſunt re & nomine; atque adeo certo certius ſit ab Æthiope illo non *luem veneream* in Hiſpaniam novam, ut temere credit Helmontius, primus omnium & fere unus, ſed *Variolas* traductas fuiſſe, quas ab Europa in Americam manaviſſe & cum lue venerea quæ inde accepta fuit, commutatas eſſe vulgaris eſt opinio, & certe nec auctore nec auctoritate deſtituta.

Mirari tantum ſubit, quæ fuerit Helmontio errandi cauſa: neque enim facile induci poſſum ut arbitrer ab illo, qui minime malus fuiſſe videtur, propoſitam Hiſtoriam dolo malo depravatam fuiſſe. Conjecerim potius, neque forte temere, in manus illius caſu veniſſe Hiſtoricum quemdam ex Hiſpanis, ipſumve Corteſium, ſed gallice verſum, ubi legerit Æthiopem illum, de quo tam ſæpe, laboraviſſe *de la Varole*, unde factum ſit ut vocis ambiguitate deluſus reputaverit de lue venerea ſeu craſſa variola, Gallice *groſſe Verole*, debere intelligi, quæ revera & germano vocis hiſpanicæ ſenſu de Variolis ſeu Variola parva, gallice *petite Vérole*, intelligenda erant. De ſimili ſimilis erroris cauſa Vide *infra ad ann.* 1711. ubi de *Jo: Devaux*.

V. Ad-

* Hiſtoria verdadera de la Conquiſta de la Nueva Eſpanna, e ſcritta *por il Capitan Bernal Diaz del Caſtello, uno de ſui Conquiſtadores, cap.* 211.

La Chronica general de las Indias, Secunda parte, que trata de la Conquiſta de Mexico, *per Franceſco Lopez de Gomara, cap.* 102.

Hiſtoria general de los Hechos de los Caſtillianos en laſislas y la Tierra firme de mar Oceano, e ſcritta *per Antonio de Herrera. Decade II. Lib. X. cap.* 4.

V. Addit Helmontius „ alios contendere hanc „ luxuriæ luem incœpiſſe, eo quod annonæ caritas mactatorum carnes cadaverum & ſuffurari, & clanculum coctas divendi ſuaſiſſet; „ ſed cum Anthropophagis Indis hæc lues ante „ adventum Pamphili fuiſſet ignota, non recipitur horum allegatum.

VI. „ Aſtrologos quoque, quibus omnium contingentium cauſæ referuntur in Syderum aſpectus & rotationes, ne quid citra cooperationem aſtrorum fieri concederent, aſſerere „ peregrinum ſtellarum ſitum, dumtaxat deſuper Neapolim influxiſſe, quem multa anxietate quærentes nondum invenerunt: quaſi „ idem aſtrorum ſitus nunquam fuiſſet antea.

VII. „ Tandem Paracelſum . . . copulam leproſæ meretricis cum ſcabioſo milite Gallo „ incuſare ac deteſtari: “ (ſic nempe Paracelſus depravat Hiſtoriam, quæ a Johanne Manardo narratur (a) *Epiſt.* 2. *lib.* 2. *Epiſtol. Medicinalium.*) *Quaſi vero antea nulla leproſa Gallo ſordido commixta fuiſſet.*

His ſic exploſis rejectiſque addit Helmontius *ſe ſcire* quomodo Lues Venerea *ſui initio fermentum atque radicem repererit*. „ Enimvero „ Laicus quidam, *pergit Ille*, & vir ſanctus, „ ad quæſtiones arduas aliquot ſolitus viſiones „ ſomniales, ac non raro quoque per mentis „ abſtractionem notiones intellectuales ſuſcipere, nimia forte curioſitate has indagavit quæſtiones: 1. Cur iſta Lues præterito ſæculo & „ non antea erupiſſet, cum anteactis Paganonorum diebus ſcelerata quælibet ſcurrilitas „ nunquam defuerit? 2. Unde, ſi non ab Indis, „ in Europam venerit? 3. Quæ cauſa ſit continuitatis & mitigationis ac mutationis, ſi divinitus immiſſa? Nam miracula raro per contagium tranſeunt, ac niſi tradito mandato „ ſuam in natura cauſam nanciſcuntur. Sed neque Deus inſontes punire ſolet, prout innocentes ſæpe lues veneris inficit. Dixit itaque „ Laicus ſibi in viſione intellectuali viſum jumentum, quod pene difflueret ulcere fœtido, „ qui morbus equinæ ſpecie proprius, (noſtrates *den Vvorm*; Galli vero *le Farcin* vocant,) „ unde ſenſim equi purulenta carie pereunt. „ Hoc autem jumentum vidit velut canibus in „ eſcam deputatum, totum tergus vitiatum habens, etiam circa vas naturæ; nec præter „ iſtam viſionem aliud reſponſum habuit. Quapropter ſe ſuſpicari dixit, quod in obſidione „ Neapolitana, (qua primum dira hæc lues „ emerſit) nefando aliquis peccato congreſſum „ cum ejuſmodi jumento habuiſſet.

Inde *conjicit* Helmontius luis venereæ *fermentum* eo modo (*permittente Deo vindice*) „ in humanam familiam naturaliter tranſplantatum, divinitus quamquam antea comminatum, miſcuiſſe contagium equinum infandæ „ libidinis actu tum, (perinde atque hodie a „ meretrice ſordida uſque in teſtes maris attrahitur ipſa lues,) gonorrhœam, carcinoma, (*ulcuſcula cancroſa*,) atque bubones venereos &c. propagans.

Abſit ut abutar otio in confutandis nugis iſtiuſmodi. Per me licet cuicunque arriſerit, cum Helmontio ineptire circa primam luis originem, neque enim velim cuiquam *voluptatem extorquere, & demere per vim mentis gratiſſimum errorem.*

Refert (b) idem alibi mulierem quamdam, quæ a marito lue venerea infecta fuerat, & cujus totus corporis habitus ulcere exedebatur, *exhibito Corallato Paracelſi per albumen ovi parato intra 26. dies convaluiſſe*. Quod ſane ipſe facile credo, ut qui ſciam Corallatum Paracelſi, præparatum a Mercurio remedium eſſe, præcipitati rubri plane congener, ſi non idem, quod mitius fit inde pluries diſtillando aquam albuminum ovorum.

Petrus Sartorius, Chirurgus Noſocomii Syphiliticorum Argentinenſis.

Frantzoſen Artzt, oder Tractat *von der Schvvacheit der Franzoſen, und der gleichen Cur*. Strasburg, 1645. *in* 8.

Ideſt, *Medicus morbi Gallici, ſive Tractatus de morbo Gallico, & legitima illius Curatione*, Argentorati, 1645. *in* 8.

Laudat Auctor Ambroſium Paræum & Antonium Chalmeteum, qui gallice vel latine, & Franciſcum Rennerum atque Andream (*Tobiam*) Knoblochium, qui germanice ſcripſerant de morbo venereo ante ſua tempora, & de quibus *ſupra* dictum eſt.

Narrat Doctorem quemdam Medicum Argentoratenſem, nomine Genand, de quo nihil hactenus audivi, Pariſiis famam egregiam, ac ingentes divitias ſibi comparaſſe luem veneream curando.

Affirmat ſe, cum librum ſuum conſcribebat, jam per annos viginti ſex in hac lue curanda cum ſucceſſu verſatum eſſe. Cenſet vero ad illius curationem Mercurium non adhibendum eſſe, niſi decocta ſudorifica ex lignis Guaiaco & Saſſafras, & ex radicibus Salſæ-parillæ & Chinæ confecta fruſtra prius exhibita fuerint.

Franciſcus Boujonier, Doct. Medicus.

Robertus Patin, Pariſinus, Guidonis Patini filius

(a) Vide ſupra.
(b) In articulo, qui inſcribitur, *Cauſa & initia naturalium*, pag. m. 24. col. 1.

filius natu major, natus anno 1629, cooptatus in ordinem Profeſſorum Regiorum Collegii Franciæ (a) anno 1667, deſignatus a Rege patris ſucceſſor. Deceſſit ex tabe ante Patrem (b) anno 1670.

Quæſtio Medica quodlibetaria diſputatione mane diſcutienda . . . die Jovis 9. Decembris, M. Franciſco Boujonier, *D.M. Moderatore*.

Eſt ne certa & optima Luis Venereæ per ſolam Hydrargyroſim curatio?

Concluditur affirmative.

Proponebat Lutetiæ Robertus Patin, Pariſinus, *anno* R. S. H. 1649. *in* 4. *pag.* 4.

„ Cave credas (c) *ait Auctor*, quemquam „ niſi dextro Mercurio unctum perſanari poſſe, „ citra omnem recidivæ metum: Ut enim ſer„ pentem Cervus, Viverra lepuſculum e terræ „ cavernulis evocat, ſic Hydrargyrus vel ex„ tremis illita artubus, abditum in intimis par„ tium receſſibus, luis ac ſpurcitiei fermentum „ elicit & expurgat univerſum.

(a) Gui Patin, *Lettre* 457. (b) Idem, *Lettre* 419. (c) Corollar. V.

DE MORBIS VENEREIS

LIBER OCTAVUS.

Index Chronologicus Auctorum, qui de Lue venerea, vel Luis venereæ remediis ſcripſerunt, ab anno quinquageſimo ſæculi decimi ſeptimi, ad exitum ejuſdem ſæculi, cum brevi plerorumque Operum Analyſi & Epicriſi.

THEODORUS TURQUETUS DE MAYERNE, Genevenſis, patrem (a) habuit Ludovicum, ſcriptis editis notum; natus anno 1573 inter Philiatros Monſpeſſulanos nomen dedit anno 1592, & Doctoris gradum in illa Academia aſſecutus eſt anno 1597. Hinc Lutetiam venit, ac Henricum Ducem Rohanienſem, qui a Rege Henrico IV. ad Principes, Ordineſque Germaniæ legabatur, ſequutus eſt anno 1600, tanquam Medicus. Redux inter Medicos Regis ordinarios locum habuit patrocinio N. . . . . Ribbits de la Riviere tunc Archiatri, quo munere functus eſt ab anno 1602 ad annum uſque 1611. Multas cum Facultate Medica Pariſienſi rixas habuit, præſertim de Chimicis remediis, quorum ſtrenuus fautor erat. Anno 1611. literis Jacobi I. in Angliam vocatus eſt, ut tum ſuus, tum uxoris ſuæ Annæ Archiatrus eſſet, quo eodem munere apud Carolum I. Jacobi filium functus eſt, mortem oppetiit anno 1655, ætatis 82. Fuſius de illo in *Hiſtoria Facultatis Medicæ Monſpeſſulanæ*.

Prodiere Londini longo poſt mortem Auctoris intervallo *Syntagmata duo Praxis Mayernianæ ex Adverſariis, Conſiliis, ac Epiſtolis Theodori de Mayerne ſumma cura ac diligentia concinnata*; Alterum anno 1690. *De morbis internis, præcipue gravioribus & chronicis*: Alterum anno 1695. *quatuor Tractatus continens*, 1. *De febribus*, 2. *De morbis externis*, 3. *De arthritide*, 4. *De Lue venerea*. Utrumque acceptum referendum eſt diligentiæ Theodori Devaux, qui Theodori Turqueti amanuenſis apographa a ſe deſcripta ſubminiſtravit, maxime vero ſtudio atque operæ Gualteri Charletoni, qui ſingula digeſſit & edenda curavit.

Tractatus ultimus *poſterioris* Syntagmatis, in quo agitur de Lue venerea, Capita 6. complectitur, cum procemio, in quo præmittuntur Prolegomena quædam, *De Mercurio, ejuſque præparatis & de ſalivatione*.

Nempe

(a) Bayle, *Dictionaire Critique*, au mot *Turquet*.

Nempe 1. Mercurium exhibere poſſe ,, vel ,, crudum, vel præparatum, hoc eſt, reductum ,, in pulverem aut per ſublimationem, aut per ,, præcipitationem.

2. Auctori ,, notas & milleſima experientia ,, feliciſſime comprobatas Mercurii præparatio- ,, nes eſſe Aquilam rubram, Pulverem Calo- ,, melanicum, Mercurium Lunarem, Præcipi- ,, tatum album, & quod Auctor inventum ſuum ,, eſſe gloriatur, Clyſſum metallorum, quorum ,, ſingulorum proceſſus explicat.

,, 3. Cathartica cum exhibitis Mercurialibus ,, addenda eſſe, eaque valida, . . . quæ quid- ,, quid illa moverint, cum ipſis . . . qua citiſſi- ,, me educant & averruncent; neque enim ,, tutam eſſe Mercurii quantumvis correcti diu- ,, turnam in corpore moram.

4. Demum ,, ſequentes modos ſalivationis ,, provocandæ bonos eſſe, modo lente feſtine- ,, tur: 1. Per pillulas vel colos mercuriale. 2. ,, Per frictionem cum unguento mercuriali. 3. ,, Per emplaſtra mercurialia. 4. Per ſuffumigia ,, ex Mercurio. 5. Per ſoleas ex Mercurio cru- ,, do paſta aliqua excepto plantis pedum ſuppo- ,, ſitas. 6. Per oleum mercuriale carpi affrictum. ,, 7. Per pedilavium in ſolutione mercuriali.

His in hunc modum pręmiſſis, exponuntur ,, Cap. 1. Lui Venereæ recens conceptæ ſym- ,, ptomata, quæ tria præcipue recenſentur, ,, gonorrhœa ſeu potius γυῤῥοια, virulenta ca- ,, ries pudendi, & bubo inguina occupans.

Cap. 2 *generalis* explicatur *curatio* Luis *veneræ*, ſed illa tantum quæ ſudatione obtinetur, ad quam promovendam proponitur multa quidem, Sed incondita farrago remediorum, quæ jam dudum apud Medicos nullo in numero habentur.

Capite 3. jubet Auctor ad gonorrhœam adhiberi diluentia & temperantia, quandiu urit ardor urinæ; deinde præparata mercurialia; ac demum injectiones aſtringentes, aut bolos vel pillulas paris ſimiliſque energiæ. Inter cetera multum laudat bolum ſequentem, quo ſolo *curari* ait *gonorrhœam intra paucos dies*, ſed qui merito ſuſpectæ virtutis eſſe videtur.

Recip. *Camphoræ* ℈ ß.
Salis Saturnini ℈ j.
Salis Tartari gr. xij.
Caſſiæ Fiſtularis ʒ ß.
Terebinthinæ Venetæ ʒ j.
M. F. Bolus.

Quod ſi gonorrhœa contumacior in habituale ſtillicidium abeat, tum *aquam menthæ Quercetani*, tum maxime ſequentem pulverem approbat. ,, Caro bubula per fumum indurata, ab ,, externa nigredine mundata, diſcerpatur in ,, filamenta, quæ multiplici ablutione aquæ ca- ,, lentis liberentur a ſalſedine: Poſtea mantili ,, optime deterſa poſt exemptum e furno pa- ,, nem iterata immiſſione exſiccentur, dum poſ- ,, ſint reduci in pulverem, de quo cape partes ,, ij. Baccarum maturarum Hederæ arboreæ par- ,, tem j. miſceantur exacte. Hujus pulveris ʒ ,, j. pluribus matutinis conſequentibus exhibea- ,, tur ſuperhauſto cyatho hydromelitis ſimplicis, ,, vel decocti radicis Eryngii. Sufficit autem ad cor- ,, pora pituitoſa carnem ſiccare ſine ablutione ulla.

Capite 4. laudat Auctor ad ,, ulcera ſive ca- ,, riem & excoriationem pudendi ſuffitum e cin- ,, naberi, & unguentum Diapompholygos cum ,, Mercurio crudo mixtum: Ad bubones vero ,, emplaſtrum ex radicibus *Bryoniæ*, *Althææ*, ,, Liliorum alborum, cum farina triticea, tere- ,, binthina & axungia ſuilla.

Cap. 5. ad *Hyperſarcoſes ſive carunculas in urethra* multis therapeiam illam proponit quæ obtinetur uſu cathæreticorum fiſtula in urethram immiſſorum, ſed quæ jam pridem obſolevit, ceu periculoſa & inefficax.

Denique *Capite* 6. recenſet ,, ſymptomata ,, graviora luis invereratæ, ut Ozænas, fau- ,, cium aut palati Ulcera, oſſium palati Cariem, ,, Nodos, Tinnitus aurium, Surditatem &c. ,, ad ſingulorum curationum remedia proponit; multa quidem, ſed quæ præcedentibus probatiora non ſunt. Sic inter alia laudat ad ,, nodos venereos ,, cataplaſma ex æqualibus partibus radicis Sigilli ,, Mariæ & axungiæ porcinæ cum addito croco, ,, quo vernaculo & euporiſto cataplaſmate nihil ,, efficacius inveniri poſſe putat in veneris & ,, aliis frigidis tumoribus. Sic proponit ad tin- ,, nitum aurium fummum caryophillorum per in- ,, funditur in aures excipiendum, unde fiet, ,, ait ille, ut multa aqua per nares manet.

Cæterum ut libere dicam, videtur Auctor ille, qui fama tamen valuit ætate ſua, polypharmaciæ æquo amantior fuiſſe, quod in Medico peccatum nunquam leve eſt; & anilibus fabellis nimium confidens, atque remediorum undique conquiſitorum approbator nimis credulus, quę graviora peccata eſſe puto. Sed venia danda eſt Operibus poſthumis, quæ dubio procul emaculatoria prodituræ fuiſſent, ſi ab ipſo Auctore eſſent edita.

Exſtat inter Epiſtolas Medicas ad Guillelmum Fabricium Hildanum ſcriptas Epiſtola Theodori de Mayerne, data Londini 5. Cal Februarii, 16. 6. quæ numeratur C. & in qua agitur de Helveto quodam, qui caruncula urethræ contumaci ex prægreſſa gonorrhœa venerea laborabat, unde frequentes Iſchuriæ recidivas jam paſſus fuerat in Helvetia, quibus mitigandis Hildanum adhibuerat Medicum. Gloriatur autem Theodorus de Mayerne, carunculam illam, dum æger in Anglia commoraretur, " ſæpius ,, iterata blandi cathæretici per cereolum appli- ,, catione totam abſumptam fuiſſe, *ita ut* pateret

re-

„ regia ſeminis & urinæ via, atque amplo, „ continuo, recto filo redderetur lotium, quod „ ante ſtillatim, magno etiam conamine, ex„ primebatur.

Fatetur tamen ſupereſſe in urethra *ulcus oblongum*, ... *quod uſque & uſque deterſum deſiccare atque ad cicatricem perducere indeſinenti labore hactenus molitus fuerat*, ſed confidit, *ſi per publica negotia licuiſſet ægro diutius in Anglia commorari, ſe curationi additurum fuiſſe colophonem*. Porro occaſione data monet Hildanum *verum in carunculæ curatione ſecretum eſſe plus cunctando, quam feſtinando promoveri*.

Verum liquet ex Epiſtola Hildani ad Theodorum de Mayerne data 5. Novembris, 1620. & quæ legitur *Obſerv.* 64. *Centur.* 5. ægrotum eumdem, in patriam ex Anglia reducem, Iſchuria graviſſima iterum brevi tentatum fuiſſe, *cum manifeſta in perinæo phlegmone*: Ex rupto abſceſſu *pus fœtidiſſimum emanaſſe, non ſine maxima confinium partium corruptione*: Ulcus *ſinuoſum verſus veſicam deorſum* cuniculos egiſſe *ad ipſas uſque proſtratas, quas a longo tempore male affectas fuiſſe* Hildanus merito exiſtimabat: Omnia tamen feliciſſime perſanata fuiſſe ab Hildano, potiſſimum uſu *decocti traumatici ex Pyrola, Alchimilla, Sanicula, Conſolida Saracenica, Artemiſia, & Beta rubra, cum vino* rubro decoctis, quo ulceroſæ partes fovebantur tepide, ita ut *fiſtula nulla remanſerit*.

Petrus Caſtellus, Romanus, (*a*) lauream doctoralem adeptus eſt in Collegio patrio, ubi aliquandiu publicus Philoſophiæ & Pharmaciæ Profeſſor fuit. Impetraverat (*b*) deinde profeſſorium locum in Academia Patavina beneficio Cardinalis Biſciæ, & Ludovici Contareni, tunc temporis Reipublicæ Venetæ Legati ad Urbanum VIII. ſummum Pontificem; ſed cum electus fuiſſet a Meſſanenſibus in gradum primarii Medicinæ Theoriæ Profeſſoris, illuc ſe contulit, ubi videtur reliquum vitæ tranſegiſſe. Florebat initio ſeculi proximi præteriti.

De Smilace aſpera, Meſſanæ, 1652. *in* 4.

Franciſcus Pona, Veronenſis, Medicinæ ſtudio operam dedit in Academia Patavina, ubi Doctoris gradum adeptus eſt circa initium ſeculi XVII. Medicinam cum laude fecit in urbe patria, ubi florebat anno 1652.

Academica-Medica Saturnalia. Veronæ 1652. *in* 12.

Exſtat ad calcem hujus Libri *Index Opuſculorum Franciſci Ponæ*, unde colligere eſt ſcriptum fuiſſe ab illo *Tractatum de Lue venerea*, ex quo, ut ibidem adjicitur, *libata eſt Proluſio Saturnalium ſeptima*.

At vero Tractatum hunc de lue venerea, ſi forte in lucem venit unquam, ipſe nondum vidi, ſed licet colligere ex *ſeptima Saturnalium proluſione* quid de morbo illo Franciſcus Pona ſenſerit.

Nempe in proluſione illa, quod cum cæteris commune eſt, introducuntur Collocutores duo, *Senior* & *Junior*, quorum ille narrat alteri Comœdiam allegoricam, cujus actioni fingit ſe interfuiſſe.

I. Proſtabat in Prologuio Pandora, ex ſua pyxide *novam* effundens *morbi faciem* (luem veneream) *terricolis, quæ compendio ægritudinum abſolvit Iliadem*.

II. Deinde in Actu primo introducebatur ſcortum, nomine *Alvia*, quæ multa prolocuta ſecum de *nocturnis artuum cruciatibus ac multiplici viſcerum labe*, quibus ſe conflictari ſentiebat, ſubit cum ancilla domum Euchryſii, quocum conſueverat jam pridem, & apud quem pernoctatura erat. Inde erumpebat illico ſervus Euchryſii iratus, qui verboſe narrabat Herum „ recocta ſæpius lue laborare, nec tamen id cre„ dere, ac fœdioribus ſemper amplexibus ad„ hærere.

III. Adducebantur in Actu ſecundo multi, ut ægrotanti Euchryſio opem ferrent; 1. *Vetula medicaſtra*; 2. *Iſaacus Judæus*, ambo ab Alvia miſſi; . . . . 3. *Aſtrologus*; 4. *Rhizotomus*; 5. *Magiſter * Hypocauſti*, quibus ſingulis multa pollicitatione Euchryſium lactare cura erat, ſed inanis, cum omnes ab eo rejicerentur; nec ſine improperio. Demum adſtabant Medici tres ex condicto conſilium inituri de Euchryſii valetudine: Illos audiebat Euchryſius *non ſine frequenti oſcitatione, ac oblatione, ac oblato ſingulis argenteo, perfunctoria gratiarum actione dimittebat*.

IV. Cetera deeſſe fingit Auctor, quod dum hæc in Theatro peragebantur, *finitimæ cauponis ædes incendio flagraverint*, unde ſuborto clamore *Comœdia diſſoluta fuit*.

Ex his vix quidquam ad noſtrum ſcopum facit præter ea quæ a Medicorum primo memorantur. „ *Sermo eſt*, *inquit Ille*, de morbo teter„ rimo, *de Morbo antiquis ignoto*, quibus licuit „ per tot annorum centurias mulieribus impune „ amplexibus gaudere. Qua vero cœlorum nuper „ indignatione factum eſt, ut nova noſtro ſæcu„ lo adnata ſit lues, qua veneris gaudia mi„ ſerabilem in luctum vertuntur, & voluptatum „ jucunditas crudeli plane cruciatuum com„ penſatione corrumpitur. Non ex Gallia, „ (quod hi volunt,) non ex India, quod alii, Fu-

(*a*) *In Epiſtola* ad Paulum Zacchiam, *Antidotario Romano præfixa*.

(*b*) *In Epiſtola* ad Cardinalem Biſciam, *Antidotario Romano præfixa*.

* Loci, in quo æger detinebatur, quandiu Guaiaci decoctum exhauriebat ex artis Legibus.

„ Furiarum ſed ex truci ſede pullulaſſe cre-
„ dendum, clam illitis ab Alaſtore peſſimo cer-
„ berea ſpuma muliebribus, ut ex his, uberrima
„ laborum ſegete, per univerſa mortalium mem-
„ bra, quidquid ſtygiis carnificinis inhorruit,
„ propagaretur, Bubones, Scabies, Verrucæ,
„ Puſtulæ, Ulcera, Dolores, Gummata, Lippi-
„ tudines, Dentium caſus, Narium jactura fau-
„ cium eroſio, infelix tandem ploratus Penis,
„ (*ſtillicidium gonorrhoicum*) ſuorum ſero cri-
„ minum pœnitentis . . . . . Inter remedia ſuc-
„ ceſſere ex medico penu vulgatiſſima illa,
„ quæ vel lippis & tonſoribus nota, ſectio ve-
„ næ, cucurbitulæ, hirudines, fonticuli &c.
„ ſententia, alterantia, purgantia. Tandem,
„ veluti ad ſacram anchoram, ad ** hypocau-
„ ſti deventum; poſtremo ad illitiones hydrar-
„ gyri, ad Cinnabaris ſuffimina, ad Stibia, ad
„ Algarotti illum pulviſculum, & ſimilia, quæ
„ plures perdant, quam reſtituant.

Ex his colligitur Veronæ ætate Franciſci Ponæ uſu viguiſſe non modo decocta ex Guaiaco, de quibus verba facit ille nomine *Hypocauſti*, non modo *illitiones Hydrargyri & ſuffimina Cinnabaris*, ſed etiam *ſtibiata*, ſeu præparata e ſtibio, ac inter cetera *pulverem Algarotti*.

Joſephus Galeanus, Panormitanus, (*a*) „ Philoſophus ac Medicus doctiſſimus, natus circa „ annum 1605, ... magno cum plauſu Me- „ dicinam Panormi docuit annis prope quinqua- „ ginta, & ex ejus ſchola diſcipuli prodierunt „ doctiſſimi, qui Siciliam doctrinæ ſplendore il- „ luſtrarunt . . . . . . Deceſſit Panormi anno „ 1675.

Inter Opera alia varii generis ſcripſit duo, quæ ad inſtitutum faciunt, *alteram* latine cum hac inſcriptione.

Smilacis aſperæ & Salſæ parillæ cauſa. Panormi, 1653. *in* 4. *alterum* italice cum hoc titulo.

La Lepra unita col Mal franceſe, o altro contagioſo Male, in quale degli Spedali debba curarſi, Diſtinzioni e Deciſioni medicinali. Panormi, 1656. *in* 8.

Henricus Ryſendeech, Lugduno-Batavus.

Diſputatio Medica Inauguralis De Lue Venerea, ſeu Morbo Gallico. *Lugduni-Batavorum*, 1654. *in* 4.

Theſis eſt *publico examini ſubjecta pro gradu Doctoratus & ſummis in Arte Medica privilegiis conſequendis*, in qua *paginis* 6. ſummariæ Poſitiones LIV. referuntur, quibus tota propoſiti argumenti tractatio abſolvitur.

Joſephus Schmidts, Germanus, (*b*) Barbitonſor & Chirurgus herniarius & vulnerarius Auguſtæ.

(*c*) Examen phlebotomicum, *oder grundliche erforſchung vom aderlaſſen und ſchropffen neber curirung der Frantzoſen*. Marpurg, 1654. *in* 12.

Ideſt, Examen phlebotomicum, *ſive ſolida Inquiſitio de venæ ſectionibus & cucurbitulis in curatione Morbi Gallici*. Marpurgi, 1654. *in* 12.

(*d*) *Bericht von drey abſcheulichen, ererblichen, und anſtetkenden haupt Krankheiten, als der* Peſt, Frantzoſen, *und* Scharbock, *vvie ſolche gecuriret and geheilet vverden mogen*, Auſpurg. 1667. *in* 12.

Ideſt, *Expoſitio trium fœdarum, hæreditariarum & contagioſarum præcipuarum ægritudinum, nempe* Peſtis, Morbi Gallici, & Scorbuti, *qua arte curari & ſanari poſſint*. Auguſtæ Vindelicorum, 1654. *in* 12.

Qui Liber pluries prodiit variis interpolationibus auctus, & mutato titulo diverſimode inſcriptus, ſed tamen, quod ad doctrinæ ſummam, ſemper idem.

Johannes (*e*) *Joachimus* (*f*) *Jacobus Victor*,

De Morbo Neapolitano, Gieſſæ, 1654. *in* 4.

Johannes Rodolphus Salzmannus, Argentoratenſis, (*g*) natus eſt anno 1574, in Academia patria Doctoris gradum obtinuit, & Medicinæ Profeſſor conſtitutus fuit. Obiit anno 1656.

Conradus Klein, Argentinenſis.

(*h*) *Diſſertatio Medica Inauguralis* de morbi Gallici natura, differentia, cauſis ac ſignis. *Reſpondente* Conrado Klein, *Argentinenſi*. Argentinæ, *in* 4.

Cum a Martino Lipenio, a quo illa Diſſertatio indicatur, non appoſitus fuerit annus quo propugnata fuit, hæreo anceps ad quem locum referenda ſit. Ac certe ante annum 1656 ſcribi de-

** Decocti Guaiaci, quod in hypocauſto propinabatur.

(*a*) Antonius Mongitore, in *Biblioth. Sicula*.

(*b*) *Barbieres und Brechund Vvundartzs in Augſpurg*. Sic legitur in fronte ultimi Tractatus, de qua hic mentio eſt, in editione Auguſtana *anni* 1702, quæ prodiit longe poſt mortem Auctoris.

(*c*) Cornelius a Beughem in *Bibliographia Medica*, in Claſſe VI. Vvolffangus Mauritius Endterus, in *Catalogo Librorum*, adjecto *Indici Decur. I, & II. Ephem. Germanicarum*.

(*d*) Ibidem, apud a Beughem & Endterum.

(*e*) Martinus Lipenius, *Biblioth. Medicinæ realis*

(*f*) Cornelius a Beughem. *Bibliographia Medica*.

(*g*) Jacobus Douglaſſius, *Bibliegraphia anatomica*.

(*h*) Martinus Lipenius, in *Bibliothe**a Medica realis*

debuit, cum Saltzmannus (*a*) hoc anno fato functus fuerit.

Guernerus Rolfincius, Hamburgenſis, (*b*) natusann o 1599, varias Academias perluſtravit in Germania, Batavia & Italia, ac demum Doctoris honores conſecutus eſt in Academia Patavina, anno 1625. Redux in Germaniam ad Profeſſorium munus in Jenenſem ſive Salanam Academiam accitus eſt anno 1629, quo functus eſt cum laude reliquo vitæ tempore. Obiit anno 1673, annos natus circiter 74.

Zaccarias Nicolaus Gotzius, Cygneus, hoc eſt, *Zuickavienſis in Miſnia*. *Diſſertatio Medica* de Salivatione, *quam* . . . . . *ſub præſidio* . . . . Guerneri Rolfincii . . . *cenſuræ publicæ offert* Zacharias Nicolaus Gotzius, Cygneus, ... *ad d* . . . *Septembris*. Jenæ, *e Typographia Johannis Niſii*. MDCLVI. *in* 4.

In ea Diſſertatione perpauca ſunt, quæ ad Salivationem mercurialem pertineant, atque adeo quæ noſtri ſint inſtituti.

Carolus Baralis, Doctor Medicus.

Nicolaus Lienard, Pariſinns.

Quæſtio Medica quodlibetaria diſputatione mane diſcutienda . . . . *die Martis VIII. Februarii*, M. Carolo Baralis, *D. M. & Medico Regio Præſide*.

An GonorrhϾ virulentæ ſuperiorum venarum ſectio?

Concluſio affirmat.

Proponebat Lutetiæ Nicolaus Lienard, Pariſinus, A. R. S. H. MDCLVI. *in fol pag*. 1.

„ Syphilidem, (*c*) *inquit Auctor*, alli cum „ Elephantiaſi Græcorum, vel cum Arabum „ Lepra . . . . . promiſcue confunduntur, ſed „ male iſti: Alii cum Piſora, cum Variolis „ cum Gemurſa Plinii, cum Arthritide, nec „ hi melius: Deterius adhuc multo ceteri, qui „ cum Mentagra Veterum, cum Alboti ſeu „ Malo Mortuo Avicennæ: Probabilius qui „ luem veneream idem quod Epicuri ἐπινεικὴ „ cenſent eſſe, nec tamen vero con„ ſonum: Qui intemperiem frigidam, aut ſic„ cam, aut humidam, Veteribus minus perſpe„ ctam clamant, longe omnium a vero aber„ rant: Hi ſoli modica docent, qui morbum „ calidum ſiccum multis retro ſæculi cognitum „ profitentur.

Andreas Vetranus, Panormitanus, " Philoſo„ phie ac Medicinæ ſtudia amplexus, eorum„ dem laurea chonestatus eſt, ac tandem ur„ bis Archiater electus fuit . . . . . Defuncta „ uxore, clericali militiæ mancipatus a Juriſ„ prudentiæ & Theologiæ ſtudia animum ap„ pulit, & in utraque facultate emerita Do„ ctoris laurea donatus, ad nonnullos honorum „ gradu Panormi aſcendit . . . . Deceſſit Pa„ normi anno 1689, anno ætatis circi„ ter 64.

(*d*) *Medicum Diſcrimen de Lepra Gallica*. Panormi, 1657. *in* 4.

Johannes Lippins, Sluſa-Flander.

Quæſtio Medica Inauguralis de Lue Venerea, *quam* . . . . *defendere conabitur* Johannes Lippins, Sluſa-Flander, *ad d* . . . *Februarii*. Ultrajecti, *en officina Johannis a VVaesberge*. Anno MDCLVII. *in*. 4.

Antonius Bigorre, Albenſis, inſigna doctorali ambivit & obtinuit in Facultate Medica Monſpeſſulana, anno 1658, atque ſtadium ſuum medicum edidit cum inſcriptione ſequenti.

„ Doctoralis Laureæ Triumphus, novem ce„ leberrimis quæſtionibus Medicis, unicui„ que Muſæ dicatis, ad ſupremum Apollinis „ ornamentum, in ſacro Monſpelienſi Æſ„ culapii delubro, conſequendum pro more „ completus. Monſpelli, apud Danielem „ Pech. 1658. *in* 4.

Inter *quæſtiones quatuor cardinales pro Triduana Diſputatione propoſitas* Richero de Belleval, Cancellario & a Simeone Curtaudo, Decano, prima hæc eſt

An Mercurius venenum?

Gaſpardus Feſquet, Monſpeſſulanus, Doctoris gradum adeptus in Facultate Monſpeſſulana anno 1655, Profeſſorium munus adiit anno 1665. Deceſſit anno 1673.

„ Quæſtiones duodecim e Medicina deprom„ ptæ a . . . Richero de Belleval, Can„ cellario . . . . Simeon Curtaudo, De„ cano, Ludovico de Soliniac & Petro „ Sanchio Profeſſoribus . . . propoſitæ . . . „ Pro Regiis Profeſſionibus vacantibus per „ obitum . . . . Jacobi Duranc & Lazari „ Rivertii, Profeſſorum Regiorum, quas . . . „ propugnabit . . . . triduo integro mane „ & ſero, diebus 8. 9. & 10. menſi Maii, „ anni 1659. Gaſpardus Feſquet, Monſ„ pelienſis, M. D. Monſpelii, apud Da„ nielem Pech. 1659, *in* 4.

Harum Tertia ſic,

An

(*a*) Chriſtianus Johann. Langius, in *Hiſtoria Medica*.
(*b*) Ex Programmate Johann. Friſchmuth, Rectoris Academiæ Jenenſis, in funere Guerneri Rolfincii.
(*c*) Corollar. 1.
(*d*) Antonius Hongitore, In *Biblioth. Sicula*.

An luis venereę curatio per Guaiacum, quam per hydrargyrum tutior?

Concluſio affirmat.

Petrus Benoiſt, Carcaſſonenſis, Doctoris gradum aſſecutus eſt in Facultate Medica Monſpeſſulana anno 1659. Profeſſorium munus obtinuit anno 1664. Fato functus eſt anno 1668.

„ Quæſtiones duodecim e Medicina deprom-
„ ptæ a . . . Aichero de Belleval, Can-
„ cellario, . . . Simeone Curtando, Deca-
„ no, Ludovico de Soliniac & Petro San-
„ chio, Profeſſoribus, . . . propoſita . . . pro
„ Regis Profeſſionibus vacantibus per chi-
„ tum . . . Jacobi Duranc & Lazari Ri-
„ verii . . . Profeſſorum Regiorum, quas . . .
„ propugnabit . . . triduo integro mane &
„ ſero, diebus 11. 12. & 13. menſis Se-
„ ptembris anni 1659. Petrus Benoiſt, Car-
„ caſſonenſis, D. M. Monſpelli, apud Da-
„ nielem Pech. 1659. in 4.

Harum ſexta ſic ſe habet.

An prima venereę luis origo ab Antropophagia (ſic)

Concluſio eſt affirmans.

Johannes Vigierius, Caſtrenſis apud Albigenſes, Doctor Medicus. Scripſerar, Gallico idiomate Libros aliquot de Chirurgia, quos ejus filius cognomnis * latinos fecit & edendos curavit Hagæ Comitum in Batavia, cum inſcriptione ſequenti.

Johannis Vigerii, Doctoris, Medici, Opera Medico, Chirurgica, 1659. *in* 4.

Operum horumce præcipuum eſt *Chirurgica*, in Libros quinque diſtributa quorum I. *De Tumoribus*; II. *De Vulneribus*; III. *De Ulceribus*; IV; *De Fracturis*; V. *De Luxationibus*.

In illo Tractatu ſermo eſt de Lue venerea, variiſque luis venereæ ſymptomatis, ſed diſperſim, obiterque; quocirca cum tumultuaria illa tractatio a legibus, quas in hac Auctorum aphrodiſiacorum enumeratiene obſervare decrevimus, nimium abhorrens ſit, placitum eſt ideo ut ſumma tantum rerum Capita paucis delibaremus atque perſtringeremus.

Itaque I. *Libro tertio*, *Cap.* 30. quæſtio eſt *de Lue venerea*, ad cujus curationem 1. Proponit Vigerius initio „ Decoctum ſudorifi-
„ cum ligni Indici per dies 30. vel 40: Et
„ deinde hydrargyroſim ſeu litum ex argento
„ vivo, ea proportione mixto cum axungia por-
„ ci, ut ad libram j. axungiæ addantur hydrar-
„ gyri ſucco limonum aut ſaliva extincti ℥ iiij,
„ aut v, immixtis oleis vel unguentis nervali-
„ bus articuli defendantur a malitia Mercurii.

2. Cenſet „ his utendum eſſe donec materia
„ abſumpta ſit, mane autem tantum jejuno ven-
„ triculo, vel alternis tantum diebus, ſi æger
„ imbecillior . . . Denique his notis materiam ſa-
„ tis abſumptam deprehendi, ſi dentes doleant,
„ lingua intumeſcat, ulcera naſcantur in ore,
„ ſaliva multa effluat, ulcera exſiccent r, remit-
„ tantur dolores, adſit laſſitudo fere ad ſynco-
„ pen, diſtendantur nervi, alvus profluat.

3. Approbat præparata mercurialia duo, nempe *Flores Mercurii*, & *Mercurium album ſolutivum*, quorum laudat uſum iuternum ad grana ſex & octo. Poſſunt illorum ἐγχείρεις ex Auctore peti, ſi ita lubeat: Sed non diſſimulo preparationes illas vehementia vix inferiores eſſe præcipitato rubrn: certe magis draſticas, quam Panaceam mercurialem, & Mercurium dulcem vulgarem, ideoque minus tutas.

4. Contendit „ plures lues venerea infectos,
„ uſu harumce præparationum Mercurii omiſſa
„ diæta ſudoriſica, convaluiſſe; nec mirum,
„ *pergit Vigerius*, cum Mercurius ſit hujus luis
„ eximium & multa experientia comprobatum
„ alexi-pharmacum.

II. *Libro eodem*, *Cap.* 60. agitur *de Gonorrhœa* virulenta, cujus ſedem ponit in Paraſtatis (*Proſtatis*,) quam ait dependere ab inflammatione aut ulcere illarum partium, quam curari jubet initio anodynis, paregoricis, diluentibus; mox detergentibus; vulnerariis, catharticis.

III. *Libro eodem*, *Cap.* 6. diſſeritur *de obſtructione Urethrę a callo, verruca, tuberculo carnoſo, ſeu carnoſitate*. Auctor eſt ut obices iſtiuſmodi, quibus anguſtatur Urethra, exſtirpentur & erodantur cathæreticis, quorum diverſa formulas proponit, & adminiſtrationem explicat. Inter cetera profert tanquam eximia, tum Emplaſtrum, ſeu potius Unguentum Philippi, Hiſpani, de quo *ſupra* ubi de Andrea Lacuna, ad annum 1551; tum Epuloticum Gotofredi Giannati, de quo *ſupra* ad annum 1584.

IV. Sciens ſuperſedeo tum *Capite* 57 Libri primi, ubi *de Bubone*, tum *Capitibus* 64, 65, 66, Libri tertii, ubi *de ulceribus penis*, & *de prǽcautione ulcerum a lue venerea*, quia quæcunque occurrunt laudatis in illis locis, & non magni momenti, ſunt, & paſſim ſunt obvia.

Cave autem ne cum Bibliographis ex uno Johanne Vigigerio duos facias, quorum alteri Caſtrenſi aſſignes *Opera Medico-Chirurgica*, Hagæ Comitum excuſa anno 1659 *in* 4. alteri *Caſſeronenſi*, *Tractatum de Catarrho*, *Rheumatiſmo* &c. Genevæ typis excuſu& anno 1623, *in* 8 Conſtat enim Opus utrumque ab uno & eo-

* Gallice ſcripti excuſi fuerant Lugduni *in fol. ann.* 1657. a Beughem in Bibliographiæ Medicæ Claſſe 12.

eodem Auctore prodiiſſe, cui olim viſum fuerit in Tractatu de Catarrho, ſe *Caſſeronenſem* appellare, quod ex errore putaret cum (*a*) Johanne Poldo Albenaſio & (*b*) Ortelio, Caſtra Albigenſium, ubi natus erat, quondam fuiſſe *Caſſeronem*, ſeu potius *Ceſſeronem* illum, de quo (*c*) Plinius, (*d*) Ptolemæus, (*e*) Antoninus; cum tamen compertum ſit hunc Caſſeronem in via, quæ ducit Nemauſo Beterras ſitum fuiſſe ad fluvium Araurim, eo ſcilicet in loco, ubi nunc eſt Oppidulum *Sancti Tiberii*; atque adeo a Caſtris longe abfuiſſe.

Simon Pauli, Roſtochienſis, natus anno 1603, Doctoratus honores impetravit Wittebergæ anno 1630. Biennio poſt medicinæ Profeſſor conſtitutus fuit in Academia Roſtochienſi, quo munere per ſeptennium functus eſt. Abiit inde Hafniam Danorum, ubi anno 1639 Anatomiæ, Chirurgiæ & Botanices Profeſſor ordinarius, anno 1650 Canonicus & Aulæ regiæ Medicus, ac demum anno 1656 Regis Daniæ Archiatros, electus eſt. Interiit ibidem anno 1680. ætatis ſuæ 77.

„ Παρεκβάτις, ſeu Digreſſio de vera, unica ac „ proxima cauſa Febrium, cum malignarum & Petechialium, tum Morbillorum, „ Scorbuti, Luis Venereæ, & ſimilium „ morborum Macularum, partim ex Phyſicis, Chimicis ac Anatomicis principiis „ demonſtrata, partim exemplis & Obſervationibus Medicis confirmata; antehac „ a nemine, quanti ſunt, qui de Febribus „ Malignis & Petechialibus commentati „ ſunt, tradita: Nec non de accurata febres has curandi methodo. Francofurti, „ apud Thomam Maria Gotzium. 1660. *in* 4.

N... *Culpeper*, Medicus Anglus, anglice interpretatus eſt duos Danielis Sennerti Tractatus, alterum *de Lue venerea*, alterum, *de Podagra*, ac edendos curavit Londini.

Daniel Sennertus „ Tvvo Treatiſes, the firſt „ of the Venreal Pox, vvherein is ſhevved „ 1. The name and original of this Diſeaſe; 2. Hiſtories thereof; 3. The nature „ therof; 4. Its Cauſes; 5. Its differents; „ 6. Several ſorts of Signis thereof; 7. Several vvays of the cure therof. The ſecond Treatiſe of the nature, cauſe, ſign „ aud cure of the Gout. London, 1660 *in* 8.

Hoc eſt, „ Danielis Sennerti Tractatus duo; „ Prior de Lue venerea, in quo explicantur 1. Morbi illius nomen & origo, 2. „ Hiſtoria, 3. Natura, 4. Cauſæ, 5. Differentiæ, 6. Diverſa ſigna, 7. Variæ methodi curatoriæ. Poſterior de natura, „ cauſa, ſignis & curatione Arthritidis. „ Londini, 1660, *in* 8.

Johannes Wynell, Anglus.

Lues venerea, „ vvhereint the names, nature, ſubject, cauſes, ſignes, and cure „ are handled, miſtakes in theſe diſcovered, and rectified; duobts and queſtions „ ſuccinctly reſolved. By John Wynelli, „ M. D. London, Printed VV. VV. for „ the Anthor 1660, in 12.

Hoc eſt, „ Lues venerea, ubi nomina, natura, „ ſubjectum, cauſæ, ſigna, & curatio tractantur. errores deteguntur & emendantur; dubia & quæſtiones breviter reſolvuntur. Auctore Johanne VVyneil, „ M. D. Londini, Apud VV. VV. Sumtibus Auctoris. 1660. in 12.

Libellus ille anglice ſcriptus continet tantum *Capita undecim*, quibus breviter diſſeritur de origine, nomine, definitione, ſubjecto, cauſis, ſignis diagnoſticis & prognoſticis, ac curatione luis venereæ, tum communi, tum particulari; atque variæ pro Auctoris modulo reſolvuntur quæſtiones, quæ circa propagationis rationem ac diverſos morbi illius effectus moveri ſolent. Quæcunque ibi legiſſe memini, jam prius dicta fuerant: quamobrem Tractatus ille aliorum Tractatuum, qui de re eadem ſcripti fuerant: mera eſt epitome, nec ſatis ordina redigeſta. Hæc tamen animadverſione digna viſa ſunt.

I. Credi ab Auctore luem veneream olim, cum primum apparuit in Europa, multo ſæviorem fuiſſe; nunc vero (*ſuo ſcilicet tempore*, circa annum 1670,) mitiorem eſſe & minus lethiferam, in cujus mutationis cauſas inquirit *Cap.* 7. *Quæſtione* 9.

II. Videri eidem luem veneream in Orbe noſtro quondam ceſſaturam eſſe, ut in Italia Mentagra & Gemurſa, & in Anglia Peſtis ſudatoria pridem ceſſavere, cujus futuri phænomeni cauſas rimatur *Cap.* 10. *Quæſtione* 3.

III. Circa ſpecialem morbi curationem nihil prorſus afferri, *Capite* 11, niſi methodos curatorias diſtinguendas eſſe in *reprobatas*, quibus abſtinendum; *probataſque*, quibus utendum eſt: Inter reprobatas quidem recenſet uſum 1. *Remediorum vulgarium*. 2. *Fonticulorum*. 3. *Unguentorum mercurialium* 4. *Suffumigiorum*, quorum duo poſtrema plurimum improbat. Eas vero tanquam probatiſſimas commendat, quæ curationem moliuntur ope 1, *Theriacæ & Alexipharmacorum Indicorum*. 2. *Magnetis cujuſdam anti-venerei*. 3. Remedii cujuſdam, quod ſym-

(*a*) Antiquitez de Niſmes. (*b*) In Theſauro Geographico.
(*c*) Hiſtor. Natural. *Lib.* 3. *Cap.* 4. (*d*) Geograph. *Lib.* 2. *Cap.* 10.
(*e*) In Itinerario, quod *Antonini* dicitur.

ſympathicum vocat. Hæc ultima duo remediorum genera multis extollit laudibus, ſed eadem tanquam arcana reticet, unde manifeſtum eſt hunc Tractatulum eo tantum fine ab Auctore conſarcinatum fuiſſe, ut remediis ſuis famam verbis faceret, quam non poterat effectis.

Antonius Everhaers, ſive *Everhardi*, Medioburgenſis in Zelandia, Medicus Doctor, ſcripſit Tractatum cum ſequente inſcriptione:

Antiqui morbi recrudeſcentis per ſuctricem inducti cum Gallico vel Indico Collatio: atque utriuſque origo, indoles, ac perfecta præcipue, tuta, cita & jucunda Curatio, propoſita per Antonium Everhardi Medioburgenſem, Doctorem Medico-Practicum. *Medioburgi, apud Franciſcum Kroock*. 1661. *in* 12.

Huic Libro conſcribendo locum dedit infortunium, quod anno 1654. Medioburgi accidit, ubi teſte (*a*) Stephano Blancardo „ lues venerea invaluit in plurimos a ſuctrice quadam „ infecta, quæ induratas nutricum mammas ſuctu emandabat, aut brevi poſt partum coloſtrum exhauriebat. " Sed de his diſertius ipſe „ Everhardus, (*b*) qui, exiſtimat, quemadmodum venerea lues principio quidem impuro „ coitu contracta, poſtea vero diverſis modis „ inter homines eſt diſſeminata, quod ita morbus, qui a ſe traditur, principio a ſuctrice, „ quam ille pro honeſta ac proba muliere agnoſcit, ſed inſcia ab hac aut illa impura fœmina contaminata, cujus contagium primum „ in puerperas, ac poſtea variis modiis ſerpſit „ in pueros & aliud genus fœmineum, ſuam „ duxerit originem.

Everhardi Liber uno tenore ſcriptum ſine ulla Capitum diſtinctione, *Everhardo van Hoern, M. D. & Practico Medioburgenſi* inſcriptum eſt, & pag. 84. abſolutum.

Fatetur in Præfatione, *pag.* 5. „ ſe nomen „ affectus ſtudio reticuiſſe, quod quiſquis ex an„ notatis ipſum morbum ſatis intelligeret. " Qui ſane nemini non planus eſſe debuit, quandoquidem morbus ille novus cum lue venerea perpetuo confertur, & eo quidem conſilio, ut ipſe ait, *Tractat. pag.* 17. „ ut eo modo tam „ hujus, quam illius mali natura, cauſis, ſi„ gnis, ſymptomatibus & cura propoſitis ac „ cognitis, qualis ille novus ſit morbus ſponte „ ſua offeratur.

Hinc ergo oblata occaſione inquirit in originem Luis Gallicæ, quam ſcribit, *pag.* 21. „ a „ pleriſque *credi* incœpiſſe, cum Carolus VIII „ Galliæ Rex, anno 1493, cum Alphonſo, Re„ ge, ad Neapolim bellum gereret . . . . . Et „ quam ait *pag.* 27. ab inſulis quibuſdam Ame„ ricanis, in quibus populariter affectum hunc „ graſſari ferunt, per Hiſpanos in Gallorum „ exercitum allatam fuiſſe, aut illic certe ſcorti „ cujuſdam magna impuritate contractam.

„ Quod porro ad curationem attinet, quæ „ utriuſque morbi eſt una ac eadem, cenſet „ *pag.* 74. eam quidem commodo vivendi modo „ ſeu Dieta, Chirurgia ac Pharmacia acquiri.

„ Principio morbi (*Medioburgenſis*) nonnul„ los per Mercurium certo modo præparatum „ curavit, *pag.* 75. idque beneficio aquæ cujuſ„ dam ſudorificæ, qua ſpinam dorſi tenuiter „ duntaxat inungi jubebat, ac ſudor eliciebatur . . . Hanc autem aquam ita concinnavit: „ Recepi, *inquit*, ac recipe (propemodum ad „ deſcriptionem Beguini in ſuo *Tyrocinio Chy*„ *mico*) Mercurri ſublimati triti ſubtiliter *unc.* „ j. Euphorbii *gr.* xij. Baccarum Lauri *unc. ſe*„ *mis*. Spiritus vini rectificati, Aquæ roſaceæ, „ *ana unc.* viij. Digerantur igne moderato in „ vaſe colli longioris probe cooperto per tres „ horas, ac poſtea per horæ quadrantem decoquantur, colatura clara vaſe vitreo ad uſum „ reſervanda.

„ Attamen, *pag.* 76. cum nonnulli recidi„ vam paterentur, ac malum inveteratum hoc „ medicamen penitus non exſtirpare illi vide„ retur, uſus eſt remediis mercurialibus for„ tioribus . . . . deſignatis a Pigræo, ... Paræo, . . . „ Mercuriali, ... Falloppio, ... Maſſaria, ... „ Capivaccio, ... Sennerto.

„ Moleſtiam quod attinet, quæ in curatione „ per hydargyrum occurrit, eam non defendit, „ *pagg.* 77, cum ipſe per experientiam viderit „ hanc curam ob ſalivæ copiam ægris mole„ ſtam eſſe ac laborioſam, atque ideo in labo„ rantium commoditatem inquirere media vo„ luerit, quibus commode, cito, tuto ſanaretur.

„ Nimirum poſtquam variis ſudationum, ſuf„ fumigiorum, inunctionum modis hunc tra„ ctaſſet affectum, ac expertus eſſet inunctiones „ & ſuffumigia moleſta nimis ac nauſeabunda „ eſſe; methodum etiam per decoctum ſecun„ darium ordinarium, & primarium ſudorifi„ cum, incertam nimiumque fallibilem, utique „ ratione & experientia edoctus eſt unum idem„ que decoctum tam per ſe ſudores eliciendos, „ quam urinam movendam, faceſque deturban„ das alvinas, uſu continuato ad malum exſtir„ pandum eſſe perutile.

„ Sumit autem plerumque, *pag.* 80. pro pa„ rando ſibi decocto . . . . Salſæ parillæ *unc.* iv. „ Chinæ *unc.* ij. Macerentur per horas xvj. ob„ turato probe vaſe, igne lento, in aquæ ſimplicis

(*a*) Inſtitut. Chirurgicar. *Part*, 3. *cap.* 41. (*b*) Tractatus Pag. 38.

„ plicis *lib.* jx. Poſtea decoquantur cum uvarum
„ Corinthiacarum inciſar. *unc.* ij. liqueritiæ ra-
„ ſæ ſub finem additæ *unc. ſemis*, ad lib, vj.
„ quæ ſingulis diebus ab ægris aſſumantur. „
„ Quod remedii genus nihil eſt præter ptiſanæ
„ ſudorificæ ſpeciem, neque adeo ad luem
„ veneream inveteratam exſtirpandam ſatis effi-
„ cax.

Nolim omitti Tractatum hunc Everhardi, quantulicunque prætii videatur, germanice translatum fuiſſe, & editum cum hac inſcriptione:

Vergleichung der Middelburgiſchen Sangerſeuche mit den Franzoſen.

Id eſt, *Collatio morbi Suctricis Medioburgenſis cum morbo Gallico.*
ſed nihil comperti habeo nec de anno, nec de loco illius editionis.

Tobias VVithaker, Anglus, Medicus ordinarius Regis magnæ Britanniæ (*Caroli II.*) & ejuſdem familiæ ſive domus, ſcripſit Librum ſequentem:

An Elenchus *of Opinions concerning the Cure of the ſmall Pox: Togheter vvith problematical Queſtions of the* French Peſt. London, *printed by J. G. for Nath. Brook*. 1661. in 16.

Id eſt, *Elenchus Opinionum circa curationem* Variolarum, *una cum problematicis quæſtionibus circa* Peſtem ſive Luem Veneream. *Londini*, 1661. *in* 16.

Hujuſce Libri *Pars poſterior*, quæ inſcribitur *Problematicæ Quæſtiones de Peſte ſive Lue Gallica*, incipit *Pag.* 89. & implet paginas ſequentes uſque ad *Pag.* 124.

Richardus Bunvvorth, Anglus.

A nevv Diſcovery of the French Diſeaſe, *and Running of the Reins, their Cauſes, Signs, vvith plain and eaſie direction of perfect curing the ſame.* The ſecond edition Vvith large additionals. *London, printed for Henry Marsh*, 1662. in 12.

Id eſt, *Novum Inventum de* Morbo Gallico, & Gonorrhœa *cauſis eorumdem, ſigniſque, cum evidenti & expedita methodo eiſdem perfecte medendi.* Editio altera auctior & emendatior. *Londini*. 1662. in 12.

Albertus Otto Faber, Medicus Regius exercituum Suecicorum.

Johannes Kauffman, Anglus.

Alberti Ottonis Fabri, *Medici Regi exercituum Suecicorum*, Paradoxon de Morbo Gallico Libri II. *Or a Paradox concerning the ſhamefull Diſeaſe. For a vvarning to all againſt deceitfull Cures. Tranſlated out of the High Dutch by* John Kaufman. *London*. 1662. in 12.

Id eſt, Alberti Ottonis Fabri, &c. Paradoxon de Morbo Gallico Libri II. ſive *Paradoxum de turpi illo Morbo: Ut quilibet ſibi caveat a fallacibus curationibus*. Tranſlatum ex germanico idiomate a Johanne Kauffman. *Londini*. 1662. in 12.

Johannes Vauloué, Genabicus, Doctoris honores conſecutus eſt in Facultate Medica Monſpeſſulana anno 1662.

Quæſtiones quatuor Cardinales pro ſuprema Apollinari laurea conſequenda propoſita a .... Simeone Curtaudo, Decano, & Petro Sanchio Profeſſore..... *quarum veritatem tueri conabitur per triduum integrum mane & veſperi* Johannes Vauloué, Genabicus... *jam dudum Medicinæ Licentiatus, in auguſto Monſpelienſis Apollinis ſano* Monſpelii, *apud Danielem Pech*. 1662. in 4.

Harum hæc eſt ſecunda quæſtio.

An inveteratæ Lui venereæ caſtratio conferat.

Concluſio autem affirmat. Ex qua colligere eſt luem veneream ab Auctore non ſatis a Lepra Arabum ſeu Græcorum Elephantiaſi diſtingui; quippe notum eſt virilium amputationem ab Elephantiaſim ab Antiquis olim magno conſenſu commendatam fuiſſe, unde ad luem veneream, ceu ad morbum affinem, analogice ſed perperam traduci debuit. Nunc autem quo ſucceſſu caſtratio in Elephantiacis quondam celebrata ſit nec ſcio nec quæro: At vero in Syphiliticis nunquam celebratum fuiſſe opinor, & utcunque poſſit futuro morbo occurrere ne contrahatur, adverſus ſemel contractum nullomodo proficuum fore evidens eſt, cum exciſis virilibus admiſſum ſemel virus ſolitas tragœdias agere debeat.

Melchior Sebizius, Argentoratenſis, natus anno 1578. peragrata Europa ferme tota, & perluſtratis quamplurimis Academiis, in quibus Medicinæ ſtudio operam dedit, Doctoris honores Baſileæ Rauracorum conſecutus eſt anno 1610. Biennio poſt, nempe anno 1612. Argentorati Medicinæ Profeſſor conſtitutus eſt in locum Patris, qui rude donatus fuit, quo munere annos 62. cum laude functus eſt. Obiit Argentorati anno 1674. ætatis ſuæ 95.

Johannes Ulrichus Oeler, Lindavienſis.

Diſputatio ſolemnis de morbis novis... *propoſita a* Melchiore Sebizio... *Reſpondente* Johanne Ulrico Oeler, Lindavienſi *ad d.... Maii*, Argentorati, *typis Everhardi VVelperi*, MDCLXII. in 4.

In

In illa diſputatione agitur de *Lue Venerea*, ceu *Morbo novo*.

VVilhelmus Barbor, Anglo-Brittanus.

Diſputatio inauguralis de Lue Venerea, *quam.... examini.... ſubjicit* VVilhelmus Barbor, Anglo-Britannus, *ad diem* 1. Junii, Trajecti ad Rhenum, *ex officina Johannis Hulshuyſen*. Anno 1663. in 4.

Michael Heilandus, Anotomiæ, Chirurgiæ & Botanices Profeſſor ordinarius in Academia Giſſenſi.

Georgius Cretzſchmar, Treia-Variſcus.

Theſes Inaugurales Medicas de Lue Venerea, ... *ſub præſidio* Michaelis Heilandi.... *ſiſtit* M. Georgius Cretzſchmar, Treia Variſcus, ... *ad d. XXV. Septembris anni* MDCLXIII., Lipſiæ, *prælo Johannis Baveri*, *in* 4.

Johannes Bergerus, Amſtelodamenſis Batavus.

Diſputatio Inauguralis de Lue Venerea, *quam.... publico eruditorum examini ſubjicit* Johannes Bergerus, Amſtelodamenſis Batavus, *ad d.* 5. *Novembris*. Lugduni Batavorum, *ex officina Severini Matthiæ*. MDCLXV. in 4.

Johannes Arnoldus Fridericus, Altenburgenſis, (*a*) natus anno 1637. poſt varia itinera in Italiam, Angliam, Belgium & Germaniam, Doctoris Medici titulum atque inſignia periit & obtinuit anno 1661. in Academia Jenenſi. Paulo poſt Anatomiæ, Chirurgiæ & Botanices Profeſſioni præfectus fuit in eadem Academia. Deceſſit anno 1672.

Johannes Georgius Keyſſer, Altenburgenſis, medicinam faciebat Saalfeldiæ ad Salam in Thuringiæ, unde miſit Auguſtam Vindelicorum anno 1696. Obſervationem *de verme in ſaxo reperto*, quæ Anno IV. Decuriæ III. Ephemeridum Curioſorum Germaniæ inſerta fuit, *Pag.* 205.

Guaiacan *ſub moderamine*.... Johannis Arnoldi Friderici.... *diſquiſitioni ſubjicit* Johannes Georgius Keyſer, Altenburgenſis Miſnicus, A. R. (hoc eſt, *ut opinor*, Auctor, Reſpondens) *in Athnæo Salano*, (Jenæ ad Salam) *ad diem* 22. *Novembris anni* MDCLXV. *Typis Samuelis Krebſis*, in 4.

Fridericus Monavius, publicus Medicinæ Profeſſor Stettini Pomeraniæ.

Cryſtallina, *puta luis venereæ novæ inventæ ipſo* Monavio *pertractatæ*, Brunſvvigæ, 1665. in 8.

Miror equidem quod Fridericus Monavius crediderit anno 1665. Cryſtallinam, quaſi novam luis venereæ ſpeciem, a ſe detectam fuiſſe, cum de morbo eodem jam ante, ſcilicet anno 1611 Tanequinus Guillaumet, Chirurgus Nemauſenſis, Tractatum gallice ſcriptum ediderit; Johannes vero Colle, Bellunenſis, in ſua *Notitia & Medela de Morbo Gallico*, vulgata Venetiis anno 1628. & Johannes Hartmannus, Ambergenſis in *Praxi Chimiatrica* Lipſiæ typis excuſa anno 1633. Cryſtallinam deſcripſerint.

Guernerum Rolfincius, Hamburgenſis, de quo ſupra ad *annum* 1656.

Martinus VVillichies, Hamburgenſis.

Diſputatio Medica de Lue Venerea. *Hanc ſub moderamine*.... Guernerii Rolfincii.... *exponit Auctor & Reſpondens* Martinus VVillichius, Hamburgenſis, *ad d. Aprilis*, *anno* 1666. Jenæ, *typis Samuelis Krebſii*, in 4.

Gedeon Harvey, Philoſophiæ & Medicinæ Doctor, apud Londinenſes Practicos, ſcripſit anno 1666. Tractatum ſequentem.

Great Venus unmask'd, or a more exact diſcovery of the French Diſeaſe, and virulent runing of the Reins, vvith the ſeveral methods of curing them. London 1666. in 8.

Hoc eſt, *Magna Venus larva denudata, ſive accurata expoſitio Morbi Gallici, & Gonorrhææ virulentæ, cum peculiaribus methodis, quæ ad curationem valent*. Londini, 1666. in 8.

Aliquot poſt annis in lucem emiſit Tractatum eumdem, vel Tractatum alium præcedente parum diſſimilem cum hac inſcriptione:

Little Venus unmask'd, or a perfect diſcovery of the French Pox, compriſing the opinions of moſt Ancient and Modern Phyſicians, vvith the Auctor's judgemens and obſervations upon the riſe, nature, ſubjects, cauſes, kinds, ſigns and prognoſticks of the ſaid Diſeaſe, vvith ſeveral vvays and methods of curing thas Diſeaſe and running of the Rein, London, 1607. in 8.

Hoc eſt, *Parva Venus larva denudata, ſive accurata expoſitio Morbi Gallici, continens ſententias plerorumque veterum & recentium Medicorum cum Auctoris judicio & obſervationibus de origine, natura, ſubjectis, cauſis, ſpeciebus, ſignis & prognoſticis, diverſiſque viis methodiſque curandi tum morbum illum, tum Gonorrhœam virulentam*. Londini, 1670. in 8.

Quarta Libri ejuſdem editio prodiit *ibidem* anno 1675.

The

(*a*) Zeumer, *De Vitis Profeſſ. Medic. Jenenſium*.

The Fouth Edition vvith large Additions of nevv matter, and a nevv Tract of a Scorbutick Pox; a ſecond Tract of a Mangy Prox; a third of a Heretick Pox; and an Appendix of the Venereal Gout. Together vvith their ſeveral cures. London 1675.

Hoc eſt, *Quarta Editio, cum multis additionibus novis, præſertim tribus novis Tractatibus, primo de Lue venerea Scorbutica; altero, de lue venerea Puſtuloſa, tertia de lue venerea hæretica ſive anomala, cum appendice de Arthritide venerea, adjectis variis methodis curatoriis ſingularum illarum affectionum.* Londini, 1675.

Quintam ejuſdem Libri editionem uſurpavi, quæ in lucem exiit Londini anno 1685. cum inſcriptione ſequente.

The French Pox vvith all its kinds, cauſes, ſigns, and prognoſticks. Alſo the running of the Reins, Shanker, Bubo, Gleets, and their cures. And vvhat is the Chiefrain, Appendix of nevv Obſervations never yet diſcovered by any: All compriſed in this fifth Edition of Little Venus un mask'd. *By* G. Harvey. M. D. London. *Printed for James Patridge*, MDCLXXXV. in 8.

Hoc eſt, Morbus Gallicus, *ejuſque ſpecies omnes, cauſæ, ſigna & prognoſtica. Necnon* Gonorrhœa, Ulcuſcula cancroſa, Bubo, Gonorrhœa habitualis ſive ſtillicidium ichoſorum, *& ſingulorum curatio: Et quod præcipuum eſt, Appendix novarum Obſervationum ab ullo nondum vulgatarum: Quæ omnia continentur hac quinta Editione* Parvæ Veneris larva denudatæ. *Auctore* G. . . . Harvey, *Doctore Medico.* Londini, *ſumptibus Jacobi Patridge.* 1685. in 8.

Johannes Georgius Trumphius, Goslarienſis, Saxo.

Bernardus Chriſtianus Capellé, Dethmoldienſis in Comitatu Lippiaco.

Diſſertatio Medica de Salivatione Mercuriali. *Hanc . . . . ſiſtit publico* Φιλιατρῶν *examini Præſes* Johannes Georgius Trumphius, *Goslaria Saxo, Medicinæ Licentiatus, Reſpondente* Bernhardo Chriſtiano Capelle, *Dethmoldia-Lippiaco-Gueſtphalo, ad diem IV. Januarii, anno* MDCLXVIII. Jenæ. *Literis Samuelis Krebſis*, MDCLXVIII. in 4.

Diſſertatio illa, ſicut & aliæ Diſſertationes Academicæ, brevis eſt, nec ultra *Paginas* 36. *Capitaque VII.* extenditur.

In I. *De Salivationis definitione*; In II. *De Mercurii natura & indole*, an frigidus, calidusve ſit? In III. *De morbis* quæſtio eſt, contra quos quos Auctori videtur ſalivatio facere, & inter quos præter luem veneream recenſentur *Dolor Capitis* contumax, *Febres intermittentes*, *Vertigo*, *Mania*, *Epilepſia*, *Vitia oculorum*, *Plica Polonica*, *Scabies inveterata*, *Scrofulæ*, *ulcera cacoethea* &c. In IV. Reſolvuntur *Dubia quædam* quæ in ſalivationem mercurialem afferri ſolent: In V. Cautelæ, quæ *ante ſalivationem*: In VI. Cautelæ, quæ ad *ſalivationem movendam*; ac demum in VII. Cautelæ, quæ *ſalivationis tempore* adhibendæ ſunt, expenduntur; Quæ ſingula ſi non optime, at ſaltem ſatis bene explicantur, ita tamen ut ab Auctore non tam ſua, quam aliena fide proponi videantur, uſque adeo ſcrupuloſe de re quavis teſtes multi adducuntur.

Omiſſis cæteris, quæ vulgatiora ſunt, ſequentia exſcribere placet, quæ adnotatione digniora.

I. Laudari (*a*) Volhardum neſcio quem, qui *Diſſert. De Lue Venerea*, referat „ beneficio „ inunctionis mercurialis ſingulis annis plus quam „ ſex millia ſanitati in una Pariſienſi urbe reſti- „ tui; „ Sed a Volhardo *reſtitutorum* numerus nimium exaggeratur.

II. „ (*b*) Generoſam illam curationem, *quæ ſalivatione obtinetur*, iis convenire qui decocto- „ rum ad plures dies ordinatorum, & carcerum „ quadraginta dierum, laconicorum &c. pertæſi „ ſunt, nec quidquam ex illis adjumenti ſenſere.

III. Salivationem moveri poſſe Mercurio variis modiis: Interne, *Mercurio dulci*, *Panacea*, *Pillulis Barbaroſſæ*, vel *Patavinis* a Saxonia deſcriptis: Externe, *Inunctione*, *Zona*, *Cingulo*, *Armillis mercurialibus*; *Lotione* cum ſolutione Mercurii ſublimati in aquiis ſtillatitiis Fumariæ, Scabioſæ, Roſarum; *Suffumigatione* ex Cinnabari.

IV. Modum omnium optimum eſſe per Inunctionem, quam cenſet Auctor (*c*) adhibendam eſſe „ in debilibus, alternis diebus; in robuſtis quotidie, ... interdum tamen interpoſitis in- „ unctionum feriis, ne ſputum ſtatim abundans „ vel ſuffocationem, vel anginam, vel paralyſim, „ vel apoplexiam inducat.

V. Quod a nullo alio laudari memini, ab Auctore proponi ipſo ſalivationis tempore (*d*) „ „ opiatica, quaſi omne punctum compleant ſi in- „ terne exhibeantur, & quorum uſu feliciſſimum „ *ait* olim expertum eſſe experientiſſimum *Guer-* „ *nerum* Rolfincium.

VI.

(*a*) In Προαυλίῳ. (*b*) Cap. V.
(*c*) Cap. VI.
(*d*) Cap. VII.

VI. Salivationis mercurialis uſum (*a*) „ in „ Germania rarius adhiberi, . . . quia corpo- „ ra Germanorum ſunt magis compacta, *Au- „ ctor tamen refert* (*b*) ſe noviſſe in ſuo cli- „ mate multa feliciſſimæ per hanc ſalivationem „ mercurialibus excitatam curationis exempla a „ Rolfincio præſtita, " cujus ille doctrinam non ſemel laudat, & quem *patronum & preceptorem* vocat.

Obiit (*c*) Triumphius anno 1690.

Paulus Mattot, Doctor Medicus.

Claudius Guerin, Pariſinus.

„ Quæſtio Medica quodlibetaria diſputatione „ mane diſcutienda . . . die Jovis 26. Ja- „ nuarii, M. Paulo Mattot, D. M. Præ- „ ſide.

An in curanda Syphilide Balneum Ptyeliſmo præmittendum? Concluſio affirmat.

Proponebat Lutetiæ Claudius Guerin, Pariſinus, A. R. S. H. MDCLXVIII. *Ex typographia Franc. Muguet*, in 4.

Cenſet Auctor (*d*) eos „ qui novum Syphilidem dixere morbum, Veterum eſſe ignaros. Ex „ quo, *inquit*, nefandæ veneri litatur, nefan- „ dæ veneris feruntur monimenta nondum de- „ tectis ſcorta laſciviere, ſuæque nondum na- „ to Carolo octavo ſcortis merces, vermes & „ tineæ. Nulli gentium ſit injuriæ ſyphilis, „ apud omnes naſcitur, alitur. Miſceantur in „ utero bene ſe habentium femina, ibi com- „ putreſcant, ab eorum corruptela Syphilis aut „ Syphilidis prodromi. Sic integre ſanus ſcor- „ tator a non inquinato ſcorto poteſt inquina- „ ri, nec ab unius impuritate ſemel orta in „ univerſum orbem irrepſit.

Laudat Hydrargyrum, ceu unicum remedium „ adverſus luem veneream efficax, modo præ- „ miſſa ſit balneatio: Cetera omnia damnat, „ „ Apage, (*e*) *inquit*, tot hujus ætatis Nebu- „ lones & Sycophantas, qui decoctis calidis „ ex multo ligni ſancti cortice, ſaſſafras, radi- „ ce Sinarum, jam æſtuantia torrent viſcera! „ Apage lippientes Tonſores, qui tabelliis, „ opiatis, pillulis dum curationem pollicentur, „ verba dant ægris, aut inferunt necem.

Edmundus Morphæus, Lymbricenſis Hibernus. Doctoris honores conſecus eſt in Facultate Monſpeſſulana anno 1648, & cum forte locus unus profeſſoribus vacaviſſet anno 1668 per obitum Petri Benoiſt, Profeſſoris Regii, in arenam deſcendit.

„ Quæſtiones Medicæ XII, a . . . Michaele „ Chycoyneau, Cancellario, Ludovico de „ Solignac, Decano, & Petro Sanchio, pa- „ tre, atque Gaſpare Feſqet . . . Profeſſo- „ ribus, propoſitæ . . . quas propugnabit . . „ tridun integro ſero & mane 9. 10. & 11. „ menſis Februarii, Edmundus Morphæus, „ Lymbricenſis. Monſpelli, apud Danie- „ lem Pech. 1668. in 4.

Harum Tertia quæritur.

„ An inveterata lue venerea laborantes in „ Elephantiaſim facile incidant, & utri- „ que affectui competat Hydrargyrus?

Reſpondet ad utramque quæſtionis partem aſſirmando, quod de priore minime probo. Ceterum „ non exiſtimat *ille* hanc labem novam „ eſſe, ſed potius Hippocrati & Galeno & om- „ ni Antiquitati notam, quorum ſæcula tum „ meretricum copia, tum bellorum diſidiis, „ aeris impuritate, alimentorumque uſu pravo „ luxuriabantur, quæ ſententia Hippocratis eſt „ 3. *Epidem. comm.* 3. *text.* 10. 12. 49. 50. „ „ Egregia ſane & valida argumenta, ſexcenties „ objecta, ſed confutata ſexcenties.

Andreas Brunel, Santponenſis non longe a Piſcenis, Occitanus, Doctoris gradum conſecutus eſt in Facultate Monſpeſſulana anno 1656. & ad Profeſſorium munus aſcendit anno 1668. De anno emortuali nihil compertum habeo.

„ Quæſtiones Medicæ duodecim, a . . . Mi- „ chaele Chicoyneau, Cancellario, . . . Lu- „ dovico de Solignac, Decano, Petro San- „ chio, filio, & Gaſpare Feſquet, Profeſ- „ ſoribus, ... propoſitæ . . . pro regia „ Profeſſione vacante per obitum . . . Pe- „ tri Benoiſt . . . Profeſſoris, quas pro- „ pugnabit triduo integro, mane & ſero, „ die 3. menſis Aprilis, & 1. & 2. Maii, „ 1668. . . Andreas Brunel, in alma Mon- „ pelienſium Medicorum Academia Doctor „ Aggregatus. Monſpelii, apud Danielem „ Pech. 1668. in 4.

Harum quæſtionum Sexta quæritur.

An Bubo venereus retrocedens ſit deterior Parotide retrocedente?

Negans eſt Concluſio.

Laurentius Loſſ Iſnacenſis.

„ Diſſertatio Inauguralis de Lue Venerea, „ quam . . . . ad d. 24. Septembris anni „ 1668. ſubjicit Laurentius Loſs, Iſnacen- „ ſis, Giſſæ Haſſorum, typis Joſephi Die- „ trici Hampeli. in 4.

Juſtinus VVigandus.

Diſputatio Inauguralis de Ptyaliſmo. *Gieſſæ*, 1669. in 4.

Hæc

(*a*) Cap. V. (*b*) Ibid.

(*c*) In *Catalogo Curioſor. Germaniæ*, præfixo Volum. 1. *Ephemerid.* ann. 1727.

(*d*) Corollar. II. (*e*) Corollar. V.

Hæc Theſis publico examini ſubjecta eſt ad honores in arte medica conſequendos.

Johanne Baptiſta Sitonus, Mediolanenſis, ſed, ut ipſe putabat, oriundus eſt (*a*) *familia Scota Comitus & Baronum Sitonorum*, lauream Medicam Papiæ conſecutus eſt anno 1628, natus annos 23. Inde in urbem patriam regreſſus, Medicinæ faciendæ incubuit. Obiit anno 1681, annos 76. natus.

„ Jatroſophiæ Miſcellanea, ſive Sapientia Medica. Opus antea in Italia (Patavii anno 1641, cum titulo Miſcellaneorum Medico-curioſorum) nunc ob illius præſtantiam primum in Germania ejuſdem Auctoris opera editum, curioſa, utilia & rara medica continens & tertia pluſquam parte adauctum. Typis Monaſteri Einſidlenſis, 1669, in 4. Prodiit tertium Coloniæ Agrippinæ anno 1679, in 4.

Conſtat hoc Opus Tractatibus LII, quorum tribus, XIV, XVIII. & XLV. agitur de noſtro argumento.

I. Quæritur *in Tractatu XIV*, an purgantia medicamenta cum Sudorificis Alexipharmacis miſceri debeant ad curationem luis Gallicæ? Reſpondet Auctor Purgantia quidem nulla cum ſudorificis unquam permiſcenda, quotieſcunque ſudores movendi ſunt: Sudorifica vero cum Purgantibus miſceri poſſe, ſi catharſis proritanda ſit, modo pauca doſi miſceatur.

II. Queritur *in Tractatu XVIII.* an Morbus Gallicus novus ſit & ex novo Orbe traductus? Reſpondet Auctor neque novum, neque ex India invectum eſſe, neque perpetuo contagioſum, ſed „ poſſe inter non infectum & non „ infectam gigni ex immodico ſordidæ aliter „ veneris uſu, peſſima ſpirituum & humorum „ diſpoſitione, in hepate potiſſimum & veneri „ deſervientibus partibus; „ ſed quæ nec exemplo, nec argumento ullo confirmantur.

III. Demum quæritur, *in Tractatu XLV*, an Vir lue gallica infectus ex coitu cum virgine a morbo liberetur? Laudat Sitonus Herculem Saxoniam, a quo vidimus ſupra ſcriptum fuiſſe (*b*) „ ſe ſcire . . . . . ab antiqua gonorrhœa „ plures fuiſſe liberatos qui cum uxore virgine „ rem habuerunt, ſed tunc mulierem inſici. „ Potuiſſet quoque laudari de re eadem Samuel Haſenreffertus, apud quem (*c*) ſimilia leguntur. Sed tamen fatetur Sitonus experimentum plane incertum eſſe & videri falſum: Quod ſi verum ſit, ſtatuit eſſe omnino illicitum.

Multa deſiderantur in Sitono, ut inter bonos Medicos, Scritoreſque eruditos ac judicii laude conſpicuos numerandus ſit.

Nicolaus Brayer, Doctor Medicus.

Claudius Peylon, Pariſinus.

„ Quæſtio Medica quodlibetaria diſputatione „ mane diſcutienda . . . . die Jovis XVI. „ Januarii, M. Nicolau Brayer, D. M. „ Præſide.

An quæ Hydrargyro non cedit Syphilis, hydroticis percuranda?

Concluſio affirmans eſt.

Proponebat Lutetiæ Claudius Puylon, Pariſinus. A. R. S. H. MDCLXX, *Ex typographia Fran. Muguet.* in 4.

„ Syphilis, (*d*) *inquit Auctor*, Priſcis non „ ignota, Indis vernacula, Noſtratibus turpiors intemperantiæ morbus eſt . . . Qui inceſſerit retegunt ulcera, & a qua parte initium ſumpſerit, demonſtrant: In lactentibus „ inuruntur ori; in lactantibus, mammis aut „ earum papillis, in obſtetricantibus, digitis; „ in ſibi oſculo blandientibus, labiis; in combibonibus, faucibus, in ſcortatoribus, pudendis.

Anonymus Enumeratur inter Libros Bibliothecæ Sloandrianæ in Catalogo Librorum Manuſcriptorum Angliç, *Part. alter. pag.* 254. *col.* 2. Liber alter manuſcriptus hac arithmetica nota 8917 inſignitus, cum hac epigraphe.

Remedia ad morbum Gallicum profligandum.

Quid Liber percontatus, accepi a Thoma Stack, Doctore Medico, quem ſæpius appello, ſed quem ſine grati animi ſignificatione appellare nunquam, poſſum, Librum hunc nihil prorſus eſſe præter excerptiones formularum medicarum adverſus multos varioſque morbos, collectas a neſcio quo. Proſtare in illo geminas tantum formulas; quæ ad Morbum Gallicum faciant, nempe pilularum mercurialium & catharticarum: Ceterum laudari in eo libro Robertum Boyle, unde colligere eſt ſcribi non potuiſſe ante annum 1670, ut citiſſime.

Franciſcus De le Boe Siluius, Hanovienſis, natus (*e*) anno 1614. Doctoratus gradum Baſileæ adeptus eſt anno 1637. Hanoviæ & Amſtelodami me-

(*a*) Vide Sitonum ipſum, *Tractat.* 41.
(*b*) Lib. De lue Venerea, *Cap.* 73.
(*c*) De Cutis affectibus. *Lib.* 2. *Cap.* 2.
(*d*) Corollar. I.
(*e*) Ex oratione Funebri *Sylvii* habita a Luca Schacti, D. M. & ad calcem Operum Sylvii adeſta.

medicinam feliciter fecit, Lugdunum Batavorum vocatus eſt anno 1658. ad profeſſorium munus in locum defuncti Alberti Kyperi, ibique deceſſit anno 1673. ætatis 59.

Tractatus de Lue Venerea inter cetera ejuſdem Opera eodem volumine comprehenſus eſt in *Appendice Praxeos Medicæ*, quæ poſt Auctoris mortem cura Juſti Schraderi primum prodiit, anno 1674.

Sylvius pro more ſuo, quæcunque ad luem veneream tum univerſalem, tum particularem ſpectant, in illo Tractatu breviter explicat 307. articulis, quibus aut in Theoria, aut in Praxi continetur nihil, quod novum ſit aut a vulgari opinione abludat.

Docet Auctor, Articulo 36. „ Venenum venereum in acido, ſed ſuo modo peccante, conſiſtere.

Articulo 44. „ Luem veneream produci ab „ humoribus acidis & acrimonia ſua ſanguinem „ ipſum, ceteroſque ex ipſo humores, ortos, tum pilos, tum glandulas, parteſque glandulosas omnes, tum cutim, tum oſſa ipſa corrumpentibus ac rodentibus.

Articulo 147. „ Primariæ luis hujus remedia „ eſſe aut mercurialia, aut ex lignis radicibuſque gummoſis atque ſudores moventibus petita.

Articulo 148. „ Optimum certe atque tutiſſimum „ luis venereæ remedium eſſe Mercurium crudum cum porcina axungia, vel aliis unguentis oleiſque mixtum & forinſecus illitum...... Sed prudentia opus eſſe, ſi & dorſi ſpina eo ſit illinenda, quod ipſe ſaltem fieri nollet, niſi quando fruſtra illitæ fuerunt articulationes aliæ? “ Sed quod tamen nunc quotidie ab omnibus fieri conſtat ſine damno ullo.

Articulo 150. „ In eumdem finem exhiberi ſæpenumero varia medicamenta ex Mercurio, cum ſublimato, tum præcipitato parata;... *Præſertim* præcipitatum Corallinum, de quo Artic. 283.

Articulo 192. „ Ad venereæ luis curationem „ in frequentiori uſu eſſe decocta ex binis radicibus, totidemque lignis parari ſolita; radicibus puta Chinæ atque Salſæ-parillæ; lignis vero Guaiaci & Saſſafras.

Articulo 213. „ Satius certe fore ſudoriferis, „ diureticis, ac per alvum purgantibus abſolvi „ curam luis venereæ, ſi ſemper iſtis abſolvi „ poſſet, licet plus temporis deficeret, quoniam „ tutius procedit, quam ejuſdem per ptyaliſmum „ & vomitum inſtituta cura, in qua major vis „ corpori infertur: Adde quod ſi minus prudens „ fuerit Medicus aut æger, facile in vita periculum incidat æger.

Articulo 216. „ Quoniam vero ſemper obtineri „ non poteſt luis venereæ curatio per ſola ſudorifica, diuretica, & purgantia deorſum, idcirco „ recurrendum eſſe nonnunquam, imo ſæpius, „ ad ſalivationem, tum ſolam, tum aliis junctam.

Articulo 304. „ Curationem luis venereæ „ per ſalivationem inſtitutam ceteris præferendam eſſe: utpote talem, quæ non facile „ ullum recidivæ metum poſt ſe relinquat, niſi „ in lue inveterata cum oſſium carie conjuncta.

Articulo 257. „ Experientiam, omniumque „ Practicorum conſenſum Colocynthidis pulpæ „ inter vulgaria, & Mercurialibus inter Chymica prima tribuere. *Et Articulo* 259. Eſſe „ proinde Colocynthida, & pleraque ex Mercurio præparata medicamenta ..... lui venereæ curandæ, omnium Practicorom per experientiam doctorum calculo, convenientiſſima „ remedia. „ Sed fallitur *Sylvius*: Infuſum enim pulpæ Colocynthidos, licet alvum moveat vehementer & draſtice, & ea ratione morbi ſævitiam ad tempus quadamtenus mitiget, attamen nihilo efficacius valet adverſus virus venereum, quippe quæ nec illud corrigere *alterando*, nec illud *purgando* exhaurire, nec proinde ullo modo in totum exterminare poſſit.

Articulo 329. „ Non ſufficere feliciter ſucceſſiſſe Medico ſalivationem in ægris ſuis excitatam, quin videndum, ne unquam ſuccedat male, tum plus dedecoris accedat Medico ex uno eventu malo, quam honoris ex decem eventibus bonis. *Et Articulo* 330. Solere namque multos caſui vel naturæ adſcribere omnes „ in ægris eventus bonos; Medico vero & medicamentis quoſvis eventus malos.

Proſtant ſimiles querimoniæ apud ipſum Hippocratem, in *Epiſtola ad Democritum*, ſeu potius apud Scriptorem illum, cui viſum eſt confingere Epiſtolas illas, quæ Hippocrati nomine circumferuntur. „ In arte medica, *inquiebat* „ *Ille*, quæ recte fiunt, plerumque hominum „ vulgus nec admodum laudat, ſæpe vero diis „ attribuit; at ſi in aliquo repugnans natura „ eum, qui curatur, interemerit, numen prætermittens Medicos incuſat. Et ego, *pergit* „ *Ille*, ſane plus reprehenſionis, quam honoris „ ex arte mihi conſecutus videor. „

Sed hæc nimia ſunt. Notæ Vulgi levitati, quod pauca ex veritate, ex opinione multa æſtimat, aliquid facile condonandum, tanto magis, quod ſi quando fortuita vitio & culpæ Medicis vertat, ſoleat quoque vice verſa fortuitos ſucceſſus honori & gloriæ eiſdem non raro vertere. Si qua foret igitur injuria cum Vulgo expoſtulanda, deberet hæc potiore jure expoſtulari, quod Medicorum & Circumforeanorum merita tam iniqua trutina plerumque penſet, Auctoritatem cauti providique Medici, quem plurimæ curationes prudenter & feliciter tractatæ commendant, imminuit aliquando vel unum infortunium, ſi quod fortuitu obvenerit:

Circulatorum vero famam, ne ſexcenta quidem infortunia inquinant ullomodo, quæ ſua ſibi concivere inconſiderantia, ſi vel uno fortuito ſucceſſu inſignes eſſe prædicentur. Videtur vulgus Circulatores, quos ipſum ſibi creat pro arbitrio & ut libido eſt, animo matris fovere; Medicos vero, quos a ratione & legibus acceptos habet, averſari novercæ animo, ut ad rem transferam, quod olim Æſopus fabulabatur de diverſo telluris affectu erga inutiles vel noxias herbas, quas ipſa ſponte parturit, herbaſque ſalubres & frugiferas, quas ſerit hortulani induſtria. Verum ea Vulgi ſtudia, quanquam iniqua, ſtomachum mihi minus movent quam miſerationem, quoties attendo, & attendo ſæpiſſime, nec unquam ſine mœrore, quam graves ſocordiæ, ſive mavis, ſtultitiæ ſuæ pœnas luat, & quantum ſibi *malum cacare* ſoleat, quoties Circulatores ſtolidius amplectitur, ac illis de ſe permittit imprudentius.

* *Everardus Maynvvaring*, Doctor Medicus, (*a*) natus anno 1630. Præter Opera alia non pauca, ſcripſit anglice Tractatum *de lue venerea*, qui *Londini* prodiit *anno* 1673. cum hac epigraphe:

The Hiſtory and Miſtery of the Venereal Lues conciſely abſtracted and modelled (occaſionally (from ſerious ſtrict perpenſions, and critical collations of diverſ repugning ſentiments and contrary aſſertions of eminent Phiſicians, Engliſh, French, German, Dutch, Spaniſh, and Italian diſſenting VVriters, convincing by argument and Proof the traditional notions touching this grand Evil, and common reputed Practice gronded thereon, as erroneous and unſound in 8.

Liber ille, latine redditus, *Hamburgi & Francofurti* ad Mœnum excuſus fuit *anno* 1675. cum hac inſcriptione, quæ præcedentis interpretatio eſt:

Hiſtoria & Myſterium Luis Venereæ, utrumque conciſe abſtractum & formatum ex ſeriis perpenſionibus & criticis collationibus diverſarum repugnantium opinionum & contrariarum aſſertionum celebrium Medicorum, Anglorum, Gallorum, Germanorum, Batavorum, Hiſpanorum, Italorum diſſentientium Scriptorum; Convincens traditam hactenus doctrinam de grandi hoc malo, & communem Medicorum praxim illi ſuperſtructam, eſſe erroneam & non ſalutarem in 8.

Imo ſi fides adhibeatur Cornelio a Beughem, *Bibliographiæ Medicæ Claſſe V.* in verbo *Maynvvaring*, Liber ille anglice ſcriptus in lucem publicam citius exiiſſet, quam dictum fuit, nempe *anno* 1660. non vero 1673. & *Oxoniæ*, non Londini, ſed hac de re viderint illi, in quorum manus prima illa Maynvvaringii Editio inciderit.

Diſſerit Maynvvaringius in propoſito Libro, *Capitibus* primis *undecim* de nomine, origine, propagatione, natura, ſymptomatis, ſede, contagione & therapeia luis venereæ, circa quæ antiquorum Auctorum non opiniones modo, ſed plerumque verba ipſamet ſigillatim refert.

Potiſſimum vero ſingularem illius diligentiam mirari ſubit in recenſendis methodis curatoriis, quæ apud diverſas Europæ nationes uſu receptæ erant ſuo tempore.

1. Apud Italos, *Cap.* 12. quam exſcribit a Sebaſtiano Aquilano, Gaſpare Torrella, & Antonio Muſa Braſſavolo.
2. Apud Germanos, *Cap.* 13. quam mutuatur ab Ulrico de Hutten & Johanne Benedicto.
3. Apud Hiſpanos, *Cap.* 14. in quo duces ſequitur Johannem Almenar, Aloyſium Loberam, & potiſſimum Ludovicum Mercatum.
4. Apud Gallos, *Cap.* 15. quam excerpit a Guillelmo Rondeletio, Monſpeſſulano Occitano, & Joſepho Quercetano, Armeniaco; hoc eſt, *d'Armagnac* in Aquitania tertia, quem Auctor iſte Geographiæ parum gnarus credit Armenum origine, ſed quem tamen dicit in Galliis vitam duxiſſe & inter Regios Medicos locum habuiſſe.
5. Demum apud Batavos, *Cap.* 10. qualis proſtat apud Petrum Foreſtum.

Ceterum Auctor curatoriis illis methodis nec hilum quidem de ſuo addit, ſed in Operis calce Lectores tantum monet in genere, ne remediis remediorumve formulis, quæ ex variis illis Scriptoribus verbis iiſdem exſcripta ſunt imprudentius confidant, cum inter illa medicamina non pauca ſint inania, fallacia & inefficacia imo vero nonnulla periculi plena: qua de re vere quidem & recte monet, ſed eum tamen ab omni culpa ideo vacare non puto. Præſtitiſſet enim remedia hæc dubia, incerta, periculoſa corrigere, ſupprimere, vel obelo ſaltem notare, præſertim in Libro lingua vernacul ſcripto, quam in negotio tanti momenti Lectoribus plerumque imperitis judicium de illis permittere.

Nicolaus de Blegny, Pariſinus, vir ſine literis, ſed non ſine ingenio, verſutus, vafer, ad audendum projectus, initio Herniarius Chirurgus & ſubligaculorum artifex; deinde anno 1678. Reginæ Chirurgus ordinarius: & anno 1683. Chirurgus ordinarius Sereniſſimi Principis Philippi, Ducis Aurelianenſis. Sed tunc majora medita-

* Vocatur erronee *Eduardus* ab anonymo Interprete, qui illum latine reddidit.

(*a*) Ex Inſcriptione ejus Leoni addita, in qua anno 1688. dicitur natus annos 58

ditatus a Medica Facultate Cadomenſi Doctoratus inſignia (*a*) impetravit, anno circiter 1685, incertum quibus artibus, ſane non bonis, quam in rem viderint tandem aliquando Facultates Medicæ num ſuæ ſatis conſulant famæ, artiſque dignitati, quoties literarios honores cum nebulonibus iſtiuſmodi præter æquum & bonum communicant?

Abhinc titulis auctus nomen ſibi aſſumebat anno 1687. Medici ordinarii Regis ac Sereniſſimi Aurelianenſis Ducis, & Directoris Academiæ cujuſdam, quam ipſe nullo jure, Regiſve conceſſu Lutetiæ Pariſiorum conſtituerat, & quam arroganter appellabat Academiam recens exploratorum in re medica, *l'Académie des nouvelles découvertes en Médicine*, Demum anno 1693. placuit ipſi ſe vocare Regis, ac Ducis Aurelianenſis Fratris Regis Medicum, Equitem Commendatorem ac Adminiſtratorem Generalem Ordinis Hoſpitalis Sancti Spiritus Monſpeſſulani, ut liquet ex fronte *Tentaminis cujuſdam Hiſtoriæ Generalis Ordinum Militarium Religioſorum*, quod Lutetiæ edidit gallice anno 1693, ſed cum ſuis titulis nominibuſque, ſive legitimis, ſive fictis magnus ſemper ardelio & veterator egregie impudens.

In carcerem conjectus fuit anno 1693. die 4. Junii reus non uno nomine. Arguebatur enim de religione male ſentire, ac opiniones erroneas in vulgus ſpargere: Noſocomium ſuo jure, nec impetrata prius a Rege licentia, inſtituiſſe, quod privato non licet: Equitis nomen ſibi arrogare ſine titulo & ſine genere: Maxime vero velle ſe antiquum (*b*) Sancti Spiritus Monſpeſſulani Ordinem inſtaurare & regere ſuo arbitratu, contra quam Regia Auctoritate ſancitum fuerat. Dicitur aliquanto poſt e carcere traductus eſſe Pictavium, unde clam aufugit Avenionem, ubi medicinam fecit non ſine nomine, & ubi vitam varie jactatam cum morte commutavit, ſed quo anno nondum teneo.

Ediderat gallice Lutetiæ Pariſiorum anno 1673 Tractatum de Morbis Venereis, cui titulus eſt.

„ L'Art de guérir les Maladies Vénérien-
„ nes, expliqué par les principes de la
„ Nature, & des Méchaniques. Paris, in
„ 12. Vol. „ III. MDCLXXIII. ſed cujus proſtant Editiones aliæ plures poſteriores & auctiores.

Ibi reperire eſt congeſta cumulataque, quæcunque Blegnyus ex variis Auctoribus, qui gallice ſcripſerant, corradere potuit, aut ex Diſceptationibus Medico Phyſicis compilare, quæ in ædibus Abbatis Bourdelotii ſtato ſeptimanæ cujuſvis die tunc haberi ſolebant; ſed quæ pro Auctoris modulo digeruntur & explicantur.

Quatuor ſunt Tractatus hujuſce Partes, in quarum *Prima*, agitur, *Capitibus undecim*, de natura, origine, cauſa, differentiis, diagnoſi, prognoſi & therapeia luis venereæ in genere: *In altera*, *Capitibus tredecim*, de therapeia ſingulorum affectuum venereorum, ut cariei pudendi, phimoſeos, paraphimoſeos, veſiculæ cryſtallinæ, tumoris teſtium, bubonis, gonorrhœæ, carunculæ in urethra: *In tertia Capitibus totidem*, de methodo medendi luis venereæ ſine Mercurio, uſu ſolo diaphoreticorum & diureticorum, qualia Guaiaco, Saſſafras, radicibuſque Chinæ & Salſæ parillæ ſuppeditantur; Denique *in Quarta*, *Capitibus ſeptem*, de natura hydrargyri, methodoque debellandæ luis venereæ adhibitis illitionibus mercurialibus.

I. Cenſet (*c*) Auctor ille, ſi tamen ejus opinio aliquo loco numerari debeat, luem veneream antiquitus notam fuiſſe, quod probare conatur, tum adductis ſeu potius laudatis locis aliquot ex Hippocrate, Tacito, Suetonio, imo & ex Deuteronomio, quæ ab illo ne ſatis quidem intellecta ſunt, & quæ alibi jam explicavimus: tum maxime hiſtoria, ſeu potius fabella, quam narrat de juvencula quadam, quæ ſana, ſed a ſex viris, qui & ipſi ſani erant, ſæpius intra pauciſſimos dies compreſſa luem ſponte contraxit, ex putredine, ut credit ille, ſeminum, quæ aliena & intra uterum copioſius admiſſa fuerant. Quaſi vero ſcortillo, aut ſex Ganeonibus, quorum mentiri proprium eſt, fides adhibenda foret, ſe prius ab omni venerea labe immunes fuiſſe aſſeverantibus.

II. Uſum (*d*) decocti ſudorifici ex ligni & Salſæ-parillæ, uſui mercurialium inunctionum, ſi non præfert, ſaltem æquiparat, in quo ab opinione temere diſſentire videtur, quæ jam ſua ætate vulgaris & pervagata erat, & quæ Mercurio primas deferebat in curanda lue venerea confirmata.

Claudius Reynaud, Lugdunenſis,

„ Quæſtiones quatuor Cardinales pro ſupre-
„ ma Apollinari laurea conſequenda, pro-
„ po-

(*a*) Dionis, *Cours d'Operations de Chirurgie*, Demonſtration IV.

(*b*) Vide de illo Ordine *l'Hiſtoire des Ordres Monaſtiques, Religieux & Militaires, par le P. Helyot. Tome II, Chapp. 30. & 31.*

(*c*) Part. I. Chap. 2. (*d*) Part. III. & IV.

„ poſita a . . . . . . Michaele Chicoyneau . . .
„ Cancellario , & Ludovico de Soliniac ,
„ Decano Facultatis , . . . quarum verita-
„ tem tueri conabitur Claudius Reynaud ,
„ Lugdunenſis , jam dudum Medicinæ Li-
„ centiatus , per triduum integrum mane
„ & ſero , diebus ſcilicet 16. 17. & 18. menſis
„ Martii anni 1673. . . In auguſtiſſimo Monſ-
„ pelienſis Apollinis fano . Monſpelii , apud
„ Danielem Pech. 1673. in 4.

Hæc eſt autem *Queſtio tertia Cardinalis* .

An ſolis Sudorificis curari poſſit lues venerea? quam Licentiatus negative ſolvit .

Irenęus Vehr ; (*a*) Profeſſor Medicinæ in Academia Francofurtana ad Viadrum .

Johannes Petrus Albrecht , Hildesheimenſis , in Academia Curioſorum Germaniæ adſcitus anno 1681 , nomine *Caſtoris II*.

Diſputationem Medicam Inauguralem De Lue Venerea . . . . . *Preſide* Irenæo Vehr . . . *diſquiſitioni ſubjicit* Johannes Petrus Albrecht , Hildenſis , *ad diem* . . . . *Julii* , *anno* 1673. Francofurti ad Viadrum , *literis Chriſtophori Zeittheri* , in 4.

Johannes Daniel Major , (*b*) VVratislavienſis , natus anno 1634 , Doctoris gradum adeptus eſt Patavii anno 1661 : Redux in Germaniam Academiæ Cesareæ Naturæ Curioſorum aggregatus eſt anno 1664. Deinde anno 1665. Publicus Medicinæ Profeſſor in Academia Kilonienſi , tunc temporis inſtituta a Chriſtiano Alberto , Duce Slepvvigæ & Holſatiæ ; anno 1669. Archiatros fuit Auguſti Friderici , electi Epiſcopi Lubecenſis . Obiit anno 1693.

Johannes Nicolaus Schippel , Smalcaldenſis .

„ Diſputatio Medica Inauguralis , quam de
„ uſu & abuſu Mercurii in lue venerea ,
„ die XVI. menſis Septembris . . . . Præſide
„ Johanne Daniele Majore . . . . pro Licen-
„ tia conſequendi ſummos in Medicina ho-
„ nores defendendam ſuſcipiet Johannes
„ Nicolaus Schippel , Smalcaldenſis . Kiliæ .
„ Literis Joachimi Reumanni , Acad. Ty-
„ pographi , MDCLXXIII.

Diſtinguitur hæc Diatriba in Capita octo .

In *I. II.* & accuratiſſime deſcribitur lues venerea , enumeratis fere ad unum affectibus omnibus , qui a seminio venereo orti tum molliores , tum oſſeas corporis partes male afficiunt .

In *III.* inquiritur in varia mineralium genera , quæ Mercurium arte ſubminiſtrant , qualia ſunt Cinnabaris nativa , nativum Minium &c.

In *IV.* proponuntur modi varii componendi *Unguenta* , *Emplaſtra* , *Cingula* , *Zonas* , *Armillas* , *Suffumigia* , *Lavoratoria* , &c. mercurialia , quibus ſalivatio promoveatur *externo uſu Mercurii* .

In *V.* explicantur manipulationes , quas in Mercurio requiri putant aliqui , ut ad Unguenta adhibeatur , nempe ut „ coletur pellem arie-
„ tinam , ut coquatur deinde cum aceto &
„ herbis nervinis , ſalvia , rore marino , hyſ-
„ ſopo , &c. ut iterum per pellem arietienam
„ exprimatur ; „ ſed quarum ſola eſt trajectio per pellem arietinam , quam Auctor non vituperat .

In *VI.* quæſtio eſt , *quibus* , *quando* , *quoties* , *& quo ordine conveniat inunctiones aut ſuffitus mercuriales adhibere* , circa quæ hæc ſunt potiſſima Auctoris xiomata .

1. „ Hæmoptoicos item ac Peripneumonicos
„ ſuffitus interdicendos eſſe , quos inde perituros Falloppius non fruſtra ſtatuit , *De Morbo*
„ *Gallico* , *Cap.* 69.

2. Mercurialium uſu non permittendum , niſi ,
„ quo tempore morbi omnia vehementiſſima
„ ſunt & pene diſperata ; nec uſu ligni Guaia-
„ ci vel Sancti , Saſſafras , Radicis Chinæ , Sar-
„ ſæ-parillæ , aut ſimiiibus , aliquid laude di-
„ gnum potuerit effici .

3. „ Tum demum ad mercuriales ſuffitus &
„ tanquam extremum remedium , quo plurimos
„ ſanatos fuiſſe conſtat experientia , devenien-
„ dum , ni vires nimium ſint proſtratę . . . . *In*
„ *aliis occaſionibus* , (inquit Falloppius) *fugi-*
„ *te hæc ut Diabolus crucem* .

4. „ Communiter ab audaculis inunctionem
„ ultra ſextum , nonum , duodecimum , imo
„ decimum quintum dies extendi , quem tamen
„ Empirici non tranſcendunt .

5. „ Sed intervalla biduana aut triduana
„ ægrotis concedi merito (præſertim debilio-
„ ribus ,) ut interim diæta ſiccante , attenuan-
„ te , aut quavis ſibi congrua &c. utantur ; . . . .
„ atque ratione intervalli jam dicti totum hy-
„ drargyroſeos ambitum in tres (ternorum ſem-
„ per dierum) inunctiones dirimi .

6. „ Ægrotos ad hydrargyroſim præparandos
„ eſſe iteratis & blandis purgationibus , aliquan-
„ do phlebotomia & decocto Guaiaci : „ Omiſ-
„ ſa ab Auctore balneatione , quæ tamen pri-
„ mas merito tenet in illo negotio .

7. „ Ægrum articulos , pedem , genua , car-
„ pos , humeros , ſpinam &c. ungendum bene
„ fricando ; in lecto componendum ; vino ſam-
„ bucino , aqua aut ſpiritu theriacali , vel eſſen-
„ tia aliqua C. C. aut ſimili ſudorifero aliquo
„ refocillandum eſſe , ut ita bene coopertus ſu-
„ det per bihorium .

8. Suffumigiorum mercurialium adminiſtrationem multis ab Auctore deſcribi , neque , mea quidem ſententia , ſatis aſpere improbari .

9. Operæ pretium Auctori videri , ut „ patiens ne

(*a*) Johannes Jacobus Bayerus , in *Vita Johanni Mauritii Hoffmanni* . (*b*) *Memoria Majeriana* , German. *Decad. III. & VI.*

„ ne mora Mercurio concedatur in corpore juſto diuturnior, partim nummum aureum in os, vel globulum ſimilem inſuper in nares recipiat, ut erumpens ex ductibus ſalivalibus Mercurius vi ſympathias, argenteus (*ſic*) reddatur, partim pulverem cordialem auri foliati mixtura ditatum abſorbeat, ut etiam in inteſtinis ſe idem minerale auro aſſociet ;" Quæ cautelæ, utcunque ab aliis non paucis commendentur, plane fruſtraneæ ſunt.

In VII. in quo *de abuſu & mora dictorum medicamentorum mercurialium*, exponuntur *ægritudines, quæ inunctioni, ſuffitui, & ſalivationi mercuriali implicantur*, hoc eſt, ſuperveniunt; quibus nimium multo exaggeratis Auctor concludit „ paucos evadere qui ex cura mercuriali non aliquid mali contrahant, niſi valde robuſti, adhibitoque perito Medico, cujus peritia ſi unquam, in his caſibus in primis principatum obtinet ". Sed niſi hydrargyroſis præpoſtere, temere, inconſulte adhibita ſit, tot tantaque mala a Mercurio nunquam produci pro comperto habeo.

Demum in *VIII.* in quo *de adductarum a Mercurio ægritudinum medelis* agitur, nihil proſtat præter vulgaria nullibi non obvia. In id vero præcipue incumbit Auctor, ut „ particulæ Mercurii, poſt inunctionem, ſuffitumve in corpore ægri ſuperſtites, omni ſtudio abigantur, quod *credit fieri* tripliciter, vel *expellendo* per Diaphoretica, aut Sudorifica, aut Diuretica; vel *divertendo* ope medicaminum ex Sole & Luna, tanquam metallis Mercurio imprimis familiaribus; vel magnetice *provocando* ſuffitu decocti granorum Juniperi, & detentione nummi vel annuli aurei in ore, vel globuli ſimilis in nare.

Ceterum non poſſum quin merito probem, quod ab Auctore profertur de oſſis carie, nempe (a) „ ſi aliqua ſuſpicio ſit oſſis carioſi *ex Lue Venerea*, illud non ita linquendum, ſed eximendum prius eſſe. Alias enim, *inquit Ille*, fermentativum aut corroſivum luis ſeminium, quantillum etiam id ſit in carie aut ulcere relictum, aliiſque corpuſculis involutum, niſi ſtatim emergat, indomabiles pene agit cuniculos, & poſt aliquod tempus in morbum eundem iterum vel pejus matureſcit.

At vero nollem ſimul Diſſertationis Auctorem tantopere confidiſſe Sudoriferis & Diaphoreticis, qualia ſunt Guajaci decocta, quæ præparationis, inunctionis, ſalivationis, convalecentiæ tempore uſque laudat, quaſi certiſſima alexiteria, cum e contrario compertum ſit experientia inde Mercurii ferociam intendi, & inergiam anomalam fieri, humorum acrimoniam augeri, partium tendinearum erethiſmo induci, phlogoſes & ulcera multiplicari, omnia in pejus ruere, &c.; quæ ſingula vel nunquam, vel levius accidunt, quoties ex artis legibus præmiſſus eſt commodus diluentium, humefacientium, refrigerantium uſus.

Johannes Caſparus Sparr, Philiatros.

Diſſertationes duæ Medicæ de Lue venerea. Authore Johanne Caſparo Sparr, Philiatro, Argentorati, *apud J. F. Spoor & R. VVæchter.* Anno 1673. in 4.

Diſſertatio I. *De natura, cauſis, parte affecta, ac differentiis luis venereæ* agit: II. vero, quæ in Proœmio dicitur *Inauguralis*, ſeu pro Laurea doctorali impetranda, *De ſignis & curatione*.

L. . . . . S. . . . . Doctor Medicus, natione Anglus.

Προφυλακτικόν „ or ſome Conſiderations oſt a notable expedient to root out the French Pox from the Engliſh Nation. Vith excellent defenſive Remedies to preſerve Mankind from the Infection of Pocky Women. Alſo an advertiſement, vvherein is diſcovered the dangerout Practices of ignorant Pretenders to the Cure of this Diſeaſe". By L.... S.... Doctor of Phyſick. *London*, 1673. non expreſſo Tipographi nomine, *in 12*.

Hoc eſt, Προφυλακτικον „ ſive Cogitata de ratione egregia exſtirpandi *morbum Gallicum* in natione Anglica. Additur præſentiſſimum remedium defenſivum (*Antidotum*) ad tuendum genus humanum a contagione mulierum lue venerea infectarum: necnon Monitum, in quo declaratur pericoloſa praxis imperitorum, qui audent hanc ægritudinem curandam ſuſcipere. Auctore L.... S.... Doct. Medico. *Londini*, 1673. *in 12*.

Irenæus Vehr, de quo *ſupra* ad annum 1673.

De Gonorrhœa, Francofurti ad Viadrum, 1674. *in 4*.

Gysbertus van Tol, Batavus.

Diſputatio Medica Inauguralis De gonorrhœa virulenta, *quam . . . ſubjicit* Gysbertus van Tol, Batavus, *die* 21. *Maji*. Lugduni Batavorum, *apud viduam & hæredes Johannis Elſevirii*, 1674. in 4.

Ludovicus von Hammen, Gedanenſis, Doctoris gradum aſſecutus eſt in Facultate Monſpeſſulana anno 1674, orbi literario innotuit Diſſertat. Academica *de Herniis*, typis excuſa Lugd. Bata-

(a) Cap. VI.

Batavorum 1681. *in* 12. in cujus fronte ſe ipſe vocat *Regis Poloniarum*, nempe Johannis Sobieski, *Conſiliarium Medicum*.

Edidit *Curriculum Medicum Monſpelienſe, academicis exercitationibus pro Doctoratus gradu obtinendo publice inſtitutum.* Monſpelii, *apud Daniel. Pech.* 1674. in 4.

In quo exſtat

Quæſtio Medica, pro tertio examine per intentionem dicto propoſita ab Amato Durrane .... *ſub hac verborum ſerie:*

An in lue venerea Hydrargyrum Guaiaco præferendum?

Conclusio affirmans eſt.

Anonymus latine vertit Tractatum ab Everardo Maynvvaring anglice ſcriptum de Lue venerea, ac verſionem ſuam Hamburgi edidit, atque Francofurti, ut *ſupra* dictum eſt, *pag.* 262.

„ Hiſtoria & Myſterium luis venereæ, utrumque conciſe abſtractum & formatum ex ſeriis perpenſionibus & criticis collationibus diverſarum repugnantium opinionum, & contrariarum aſſertionum celebrium Medicorum, Anglorum, Gallorum, Hiſpanorum, Italorum, diſſentientium Scriptorum: convincens traditam hactenus doctrinam de grandi hoc malo, & communem Medicorum praxim illi ſuperſtructam, eſſe erroneam & non ſalutarem: ſolvens præterea Quæſtiones de abſtruſa natura, difficili & deceptibili curatione hujus morbi, cum animadverſionibus ſuper diverſas methodos prædictis nationibus in uſu. *Hamburgi & Francofurti*, 1675. *in* 8.

Richardus VViſeman, Anglus, Chirurgus Regius, ſcripſit anglice Tractatus octo Chirurgicos, nempe de tumoribus, de ulceribus, de affectibus ani, de ſtrumis, de vulneribus, de vulneribus ab ictu ſclopetorum, de fracturis ac luxationibus, ac demum de lue venerea, quos edendos curavit *in fol.* Londini, anno 1676, cum inſcriptione ſequente.

Several Chirurgical Treatiſes, *By* Richard Wiſeman, *Serjeant Chirurgeon*. London, 1676. *in* fol.

Hoc eſt, *Tractatus varii Chirurgici. Auct.* Richardo Wiſeman, *Chirurgo Regio*. Londini, 1676. *in* fol.

Horum Tractatuum poſtremus, in quo agitur *de Lue venerea*, Capita VI. complectitur: I. De natura & contagione luis venereæ. II. De remediis, quæ vulgo adhibentur ad ejus curationem. III. De remediis, quæ adverſus hunc morbum ſpecifice valere creduntur. IV. De cura ſymptomatum luis venereæ. V. De gonorrhœa. VI. Denique de infortuniis, quæ gonorrhœæ ſolent ſuccedere.

Nihil quidem occurrit in ea Diſſertatione, quod in præcedentium Scriptorum Libris obvium non ſit: At vero haud negandum eſt ſingula ordinate diſtribui, & paucis ſed enucleate exponi.

I. Silet (*a*) Auctor de morbi origine; ſed varias recenſet contagionis vias, quibus contrahi ſolet, inter quas vix ac ne vix quidem admittit uſum earumdem veſtium aut eorumdem lecti linteorum.

II. Ad curationem præmiſſa purgatione, (*b*) jubet adhiberi ſalivationem, quæ interno Mercurialium uſu, ſi morbus levis ſit & recens; quæ externo unguenti mercurialis illitu procuretur, ſi morbus gravis fuerit aut inveteratus. Poſt ſalivationem cenſet utiles eſſe ſudationes ad exhauriendas morbi reliquias.

III. Annumerat (*c*) inter remedia ad curandam luem veneream uſu recepta Mercurium ſublimatum corroſivum, diſſolutum in aqua fontana & ore exhibitum, cujus doſi congrua ait cieri tum vomitionem, tum ſalivationem; additque id remedii genus a Practicis quibuſdam multum commendari, ac deinde concludit frigidiſſime ſe tamen illo nunquam uſum eſſe; in quo certe officio defuit ſuo, quod pernicioſum hunc uſum nulla graviore nota inuſſerit, quem tamen debuiſſet apertiſſime improbare ceu lethiferum.

IV. In explicanda therapeia variorum ſymptomatum, quæ a lue venerea inducuntur, (*d*) affert Hiſtorias 69. ægrotantium a ſe curatorum, qui diverſis morbis venereis afficiebantur.

V. Nec diſpari (*e*) methodo, propoſita breviter gonorrhœæ ætiologia, ut ſua ferebant tempora, ad explicandam ejuſdem therapeiam profert Hiſtorias 12. diverſarum gonorrhœarum, quas a ſe curatas dicit.

VI. Demum (*f*) inter infortunia, quæ ſolent gonorrhœæ ſuccedere, quæſtio eſt de urethræ caruncules, ac data occaſione referuntur Hiſtoriæ 16. infirmorum, qui ex ea morbi ſpecie ægrotabant.

Bernardinus Chriſtinus a Juvellina Cyrnæus, hoc eſt, natus in oppido quodam Inſulæ Corſicæ, (*g*) „ Juvellina *vocato*, in Monſpellienſi „ Civitate moratus eſt per ſex annos inſimul „ cum alio fratre ſuo ſub diſciplina Lazarii Riverii publici illius temporis in illa celeberri- „ ma

(*a*) Cap. 1. (*b*) Cap. 2. & 3. (*c*) Cap. 2. (*d*) Cap. 4. (*e*) Cap. 5. (*f*) Cap. 6.
(*g*) Ipſe Chriſtianus in *Præfatione Operis*, de quo mox.

„ ma Univerſitate Profeſſoris, a quo non tantum „ lectiones medicas andivit, verum etiam quod „ ad praxim ſpectat, apprehendit: “ Quæ forte vera ſunt; ſed deinde, dum conatur aſſerere Arcanorum illorum γνησιότητα, quæ nomine Lazari Riverii in lucem emiſit, tam multa aggerit falſa de Profeſſore illo, & illius in Italiam peregrinationibus, ut mendacii manifeſtus fiat. At hæc non ſunt hujus loci, ut qui jam non quæramus ſintne genuina Arcana illa, quæ nomine Riverii a Chriſtino vulgata ſunt.

Amplexus eſt Auctor religioſam diſciplinam *Minorum Obſervantium Sancti Franciſci*, ut ipſe profitetur in fronte Librorum, quod edidit, quod quidem recte; ſed quod minus recte, addit *ibidem ſe utriuſque Medicinæ* (Galenicæ, ut opinor, & Spargyricæ) *Doctorem* eſſe, & *privilegio Senatus Civem Venetum*, qui titulii ſatiſne conveniant cum religioſa modeſtia viderint alii.

Narrat Chriſtinus „ ſe in ſæculo perſæpe „ nominatum fuiſſe, licet ficte, nomine *Columbani*, ſed proprium ſuum cognomen eſſe *Chryſtinum*, ſed hanc nominis permutationem evenisse aliquarum inimicitiarum cauſa, “ quas in Corſica nimium communes eſſe palam eſt.

Edidit Chriſtinus Librum cum inſcriptione ſequente:

Arcana Lazari Riverii, Conſiliarii & Medici Regis Chriſtianiſſimi, atque in Monſpelienſi Univerſitate Medicinæ Profeſſoris, & Doct. Monſpellenſium Decani, nuſquam in lucem edita: cum Inſtitutionibus medicis, & Regulis, Conſultationibus & Obſervationibus.

Quibus acceſſerunt *Centuriæ quinque Curationum morborum: Tractatus de* Lue *ſeu* Morbo venereo; *de Febri peſtilentiali, cum brevi Romæ contagi narratione: & Aſtrologicus ad medicinam pertinens*. Venetiis. *Typis Bartholomæi Tramontini*. 1626. *in* 4.

Ceteros Tractatus mittimus, ut qui ab argumento alieni ſint: Sed pauca juvat annotare de Tractatu illo, qui inſcribitur, *de Lue ſeu morbo venereo brevis inſtitutio, cum aliquibus medicamentorum receptis & exemplis*, & qui paginis 13. abſolvitur.

Refert in illo Chriſtinus 1. „ Multos Aſtrologos ... arbitrari dictum morbum fuiſſe epidemialem, ab Aſtrorum peſſimis ortum influxibus; “ de quibus narrat eadem, quæ *ſupra* vidimus *pag.* 67. a Petro Maynardo olim narrari *Tractatu de morbo Gallico, cap.* 3.

2. „ Alios aſſerere hunc morbum fuiſſe familiarem Indiarum incolis, & quod Hiſpani „ ab illa regione in Italiam geſſerint: inde cum „ in ſupradicto bello Neapolitano variis feminis uſi fuerint, illas omnes affeciſſe, quæ „ poſtea cum Gallis conjunctæ ipſis communicaverint; & hinc *morbus Gallicus fuit* dictus in Italia, in Hiſpania vero *morbus Neapolitanus*.

3. „ Nullum Auctorem ante annum 1483. „ (*imo ante annum* 1495.) de hoc morbo mentionem facere, ex quo apparet quod eo tempore in Italia innotuerit.

4. „ Hujus morbi generationem, ſi optime „ perpendatur, peradmodum dubiam eſſe; „ nam ſi ab aſtrorum influxibus fuerit ortus, „ ut eſt opinio Aſtrologorum, cur non eſt univerſalis, ſed tantum in iis, qui ad venereum „ uſum ſunt proni? Quod argumentum graviſſimum eſt & firmiſſimum “. Si ab India in Italiam latus, cur in variis regionibus eodem anno fuit patefactus, in quibus nemo affectus „ pervenerat? „ Quod argumentum vanum „ eſt, cum falſo nitatur principio, ſcilicet ſine „ contagione aliquem morbo infectum fuiſſe. „ Colligit tamen Auctor hinc patere, quod ſemina varia in utero collecta, quæ poſtea putreſiunt, inficiant corpus “ & morbum inducant.

5. „ Sibi quidem objicit, quod ante annum „ 1483. in omnibus regionibus adeſſent meretrices, & quod fierent mixtiones, & putrefactiones ſeminum, adhuc tamen Auctores antiquos de hoc morbo mentionem non facere. “ *Sed reſpondet*. „ Si tunc temporis „ non aderat, oportere dicere quod aſpectus „ aſtrorum peſſimi diſpoſuerint corpora ad recipiendum hunc morbum, ad quem recipiendum antea forſan haud erant apta “. Nugæ! Det enim nobis, & erit magnus Apollo, cur morbus, cum apparuit, univerſalis non fuerit, ut ipſe modo in Aſtrologos opponebat egregie. *Aderant* enim (ut ipſe ait) *meretrices ubique, & peſſimi aſtrorum aſpectus debebant ubique diſponere corpora ad recipiendum hunc morbum*.

6. Statuit „ circa curam quatuor convenire „ intentiones, quarum *prima* eſt victus ratio; „ *ſecunda* eſt lenitio ventris & præparatio humorum & malæ qualitatis eorum remotio; „ *tertia* eſt evacuatio; quarta eſt ſymptomatum „ correctio.

7. Laudat Decocta ex ligno ſancto, ejus cortice, Salſa parilla, Saſſafras, China &c. quibus quaſi ſuccedanea putat ſubſtitui poſſe, quamquam virtute debiliora, „ Salſam noſtratem, „ vocatam *ſmilacem aſperam*, radicem arundinis noſtratis vice Chinæ, lignum lentiſcum, „ lignum viſci quercini, lignum buxi, juniperi.

8. Proponit inter præparata mercurialia interne ſumenda „ Præcipitatum vomitivum & „ catharticum S. Cloſſii, Præcipitatum ſolare regulinum Schroderi, Herculem Bovii; aurum

„ vi-

„ vitæ S. Cloſſii, Arcanum Corallinum Paracelſi
„ correctum, Mercurium ſolarem Schroderi &c.
quæ omnia proſtant deſcripta in Pharmacopœa Johannis Schroderi, quam Chriſtinus ipſe laudat, ſed quæ omnia mochlica ſunt & laborioſa, imo & deleteria.

9. Contendit „ omnes præparationes antimo-
„ niales operari, dummodo ſint correctæ, in
„ morbis venereis mirum in modum, “ quas tamen conſtat in curandis morbis iſtiſmodi ex ſe nullius efficaciæ eſſe.

10. „ Confitetur multos horum morborum abſ-
„ que Mercurio divelli nequire, & Antiquiores
„ nullum remedium efficacius inveniſſe, quam
„ ſuffumigia cinnabaris, & unctiones mercuria-
„ les, ac cerata cum eodem Mercurio mixta:
„ *Additque* ſe multos cognoviſſe in Gallia,
„ Neapoli, Romæ, ac Venetiis, qui nihil aliud
„ habent in uſu, & cum in hoc habeant pra-
„ xim præcipuam, infinitos ab hoc morbo cu-
„ rant, quamvis hæc medicina ſit patientis
„ martyrium:...... Se quoque multoties uſum
„ eſſe ceratis & unctionibus cum utilitate in
„ morbis pertinaciſſimis, ſed ſuffumigia cinna-
„ baris nunquam in uſu habuiſſe.

11. Unguentum mercuriale, quod proponit ad inunctiones, componitur ex multiplici & incondita illa remediorum farragine, quam primis morbi temporibus adhibitam fuiſſe vidimus, quam a prudentioribus Medicis ſæculi XVI. repudiatam eſſe diximus, quam proinde mirum eſt probari a Medico, qui ſcripſerit anno 1676.

12. Demum exſtant ad Diſſertationis calcem Obſervationes quinque, in quibus nihil occurrit, quod annotetur, præter id unum, quod in prima legitur, nempe Scholaſticos duodecim nocte eadem, cum eadem meretrice, Romæ omnes rem habuiſſe: Ex his novem ab omni morbo penitus vacuos fuiſſe: tres tantum infectos fuiſſe, ſed infectos diverſimode: unum gonorrhœa virulenta, alterum tumore penis cum bubone gemino, tertium doloribus articularibus in toto corpore, cum tumore maligno naſi, laboraviſſe.

Sed verborum jam ſatis. Ut concludam non poſſum quin affirmem & in hac Diſſertatione, & in ceteris libris (a) *nihil eſſe profecto* Chriſtino ignarius, *neque ſtultius*, *neque ſtolidius*, *neque mendaciloquius*, ... *neque confidentiloquius*.

Gealteres Harris, Medicus Anglus, de quo inferius ad annum 1705, anglicum fecit Tractatum, quem Nicolaus de Blegny gallice ſcripſerat de lue venerea, ac Londini vulgavit cum hac Inſcriptione:

„ Mevv and curious Obſervations on the Ar
„ of curing the venereal Diſeaſe, and the
„ Accidents that is produced in all its de-
„ grees, explicated by natural and medi-
„ cinal Principles, vvith the motions, an-
„ ctions and effects of Mercury, andiſt ot-
„ her Remedies. vvherein are diſcovered
„ on the ſame ſubject the errors of ſome
„ Authors. and the notorious cheats of
„ Empiricks. *London* 1676. in 8.

Hoc eſt, *Novæ & curioſæ Obſervationes de arte medendi lui venereæ, & ſymptomatibus quæ infert, explicatæ ex Naturæ & Medicinæ principiis, cum energia, virtute & effectis tum Mercurii, tum ceterorum morbi ejuſdem remediorum. In quibus deteguntur errores quorumdam Auctorum de eodem argumento, & manifeſtæ Empiricorum impoſturæ & deceptiones*. Londini, 1676. in 8.

Anonymus Tractatus duos Leonardi Botalli, alterum *de lue venerea*, alterum *de vulneribus Sclopetorum*, germanice interpretatus eſt, ac edendos curavit, cum Inſcriptione ſequente:

„ L. Bottalli zvvey Chirurgiſche Bucher,
„ das eſte vonder Franzoſen Kranckheit
„ und ihrer cur, das andere von den
„ Schuſſ-vvunden. Nurberg, 1676. *in* 8.

Id eſt, *L. Botalli Libri Chirurgici duo*, I. *de morbo Gallico, ejuſdemque curatione*: II. *de Vulneribus Sclopetorum*: Noribergæ, 1676. in 8.

.... *Guide*, Doctor Medicus, gallice ſcripſit Epiſtolam ad Petrum Michon, dictum *Bourdelot*, de quo ſupra *ad annum* 1639, *de Lue Venerea*, quam publici juris fecit cum hac Inſcriptione:

Traité de la nature du mal Venerien, tiré de pluſieurs experiences Phyſiques & des Mechaniques. Par le Sr. Guide, Docteur en Médecine. Paris, chez Olivier de Varennes. 1676. in 8.

Antonius Menjotius, Pariſinus, Doctoratus gradum conſecutus eſt in Facultate Monſpeſſulana anno (*b*) 1636, ac deinde medicinam Lutetiæ fecit, ubi mortem oppetiit (*c*) ante annum 1697, octogenario major.

Scripſit *Diſſertationes Patalogicas* plurimas, quarum pleræque ſeorſum & diverſis annis primum prodiere, ſed quæ una ſimul collectæ & in quatuor partes diſtributæ Lutetiæ Pariſiorum editæ ſunt *in* 4.

Proſtat ibi in *Parte ultima*, quæ typis excuſa fuit anno 1677. *Diſſertatio de Lue Venerea pag.*

(a) Acta Facultatis Monſpeſſulanæ. (b) Ibidem.
(c) Oeuvres Poſthumes de M. Menjot. *Amſterdam*, 1697. *in* 4.

pag. 40. comprehenſa, in qua Auctor probat I. Luem illam antiquitus ignotam ,, apud Europæos duo ſæcula nondum impleviſſe, ſed vertente anno Epochæ Chriſtianæ 1495. Oris Auſoniis primum incubuiſſe.

II. ,, In Indiis Occidentalibus vernaculam eſſe, ... & ab Hiſpanis una cum expilatis Americanorum opibus convectam eſſe.

III. In tres gradus diſtinguendam eſſe pro intenſione: *Primum*, in quo *eroſis capillorum radiculis* glabrities inducitur: *Alterum*, in quo cutem exaſperant *puſtulæ parvulæ, rubicundæ, duriuſculæ, ac rotundæ: Tertium*, in quo *malum ad membra ſolida, ut membranas, tendones, imo vero oſſa ipſamet permeat.*

IV. Jam varias fuiſſe morbi facies, nempe 1. ,, Uſque ad annum circiter ſexageſimum a nota lue, fœdam gonorrhœam a morbo venereo abfuiſſe. 2. Ægrotantes, nonniſi quadrageſimo anno æræ venereæ, pilorum defluvio cœpiſſe dedecorari. 3. In prima luis origine cutem ægrotorum puſtulis ac ulceribus fuiſſe ſpurciſſimam, artuum vero dolores vel nullos exſtitiſſe vel mitiores; ſed inſequentium annorum ſerie cutem ægrotantium fuiſſe minus immundam, cruciatus autem membrorum στέχρυς ac intolerabiles ſuperveniſſe. 4. *Tandem* morbum venereum *ætate ſua* medeſtiorem eſſe *quam initio*, multumque deſæviſſe ejus inclementiam.

V. Redarguendos eſſe, qui *Elephantiaſim a lue venerea non ſejungunt*, eum

(a) *Sydera terra*
Ut diſtant, & flumina mari,

ſic ambæ iſtæ affectiones tum cauſis, tum ſignis immenſum diſſideant, quod ille multis confirmat.

Expoſita eo modo morbi ætiologia Auctor de therapeia ſilet, de qua verbum ne unum quidem dicit, quod ſane mirari ſubit in Medico, quem ceu opiferum non tam in deſcribendo morbo, quam in proponenda ejuſdem curandi methodo verſari decet. Haud equidem neſcius ſum Menjotium liberationem culpæ omiſſæ in diſſertationibus ſuis therapeiæ, quantacunque potuit arte, impetrare conatum fuiſſe in *Monitione ad Lectorem*, Parti III. præfixa, ſed vix puto excuſationem ullam ab illo adductum fuiſſe, quæ ſit legitima.

Ceterum Diſſertatio illa de lue Venerea, ſicut & cetera ejuſdem Auctoris Opera, licet eruditione multiplici referta ſit, locisque undequaque corraſis apte condita, in nimio orationis ſtudio peccare videtur, quæ modo vocibus ad oſtentationem quæſitis vel Græcis, vel Latinis priſcis & inſolentibus aſpera, modo vero *per mellitos verborum globulos*, dictaque *quaſi papavere & ſeſamo ſparſa* exaggerata, Philologum vel Rethora magis ſapit quam Medicum.

Carolus Peter, Anglus, Chirurgus, & ut ipſe gloriatur, Practicus Medicinæ.

,, A Deſcription of the Venereal Diſeaſe, ,, declaring the cauſes, ſigns, affects and ,, Cure thereof. With a Diſcourſe of the ,, moſt wonderful antivenereal Pill pre- ,, pared only by *Charles Peter*, Chyrurgeon and Practitioner in Phyſick. *London*, printed for the Author. 1678. *in* 8.

Ideſt, ,, Deſcriptio morbi Venerei, in qua explicantur ejus Cauſæ, Signa, effectus & curatio. Adjecta eſt Diſſertatio de mirabilibus *antivenereis Pillulis*, quarum præparandarum ratio eſt *penes ſolum Carolum Peter*, Chirurgum & Pract. Medic. *Londini*, Impenſis Auctoris 1678. *in.* 8.

Obviam habui alteram ejuſdem Libri editionem *anni* 1686. *in* 12.

Liber ille nihil eſt præter monitorium Circulatoris programma, gallice *une Affinche*, eo fine ab Auctore conſcriptum, ut arcana neſcio quæ, in quibus gloriatur, ſed quæ celat tanquam myſteria, magnifice jactitaret, & quamplurimo venderet, ſi quem ſtolidum fruſtrari poſſet.

Theophilus Bonetus, Genevenſis, natus anno 1620. ad Doctoratus gradum promotus eſt anno 1643. Medicus fuit Henrici ab Aureliano, Ducis Longavillæi. Obiit anno 1689. ætatis 69.

,, Sepulchretum, ſive Anatomia Practica ex ,, Cadaveribus morbo denatis, proponens ,, Hiſtorias & Obſervationes omnium pene humani corporis effectum, ipſorumque cauſas revelans. Genevæ, 1679. ,, *in fol.*

Bonetus in hoc Opere, *lib.* 4. *part.* 9. ex variis Auctoribus exſcripſit Obſervationes aliquot in Cadaveribus Syphiliticorum inſtitutas, quas ſuis adornavit ſcholiis.

Michael Sennertus, Danielis filius, in Academia Vvittembergenſi Medicinæ Profeſſor.

De Lue venerea. Vvittemberg. 1679. in 4.

Humfredus Ridley, Anglus.

Diſputatio Medica Inauguralis De lue Venerea, *quam* .... *ſubjicit* Humfredus Ridley, Anglus, *die* 15. *Sept.* Lugduni-Batavorum, *apud Viduam & Heredes Johannis Elſevirii*. 1679. in 4.

Thomas Sydenham, ex oppido Comitatus Dorſetienſis, quod dicitur ,, Vvintfordeagle, anno ,, (b) 1642. Collegii Magdalenæ Oxonii Socius ,, creatus eſt, ac in Univerſitate anno 1648. Baccalaureatu Med. condecoratus eſt, poſtea Cantabr. Do-

(a) Lucan. 3. *Pharſal.* (b) Athenæ Oxonienſes.

Doctor Medicus renunciatus fuit. Practicus experientiſſimus & celeberrimus, naturæ, ſucceſſionis & viciſſitudinis morborum Obſervator diligens, Londini medicinam cum laude fecit per annos 25. nempe ab anno 1661, ad annum uſque 1686. Defunctus dicitur anno 1689.

Exſtat inter illius Opera Epiſtola ad Henricum Paman, Doctorem Medicum, & in Collegio Greshamenſi apud Londinenſes Medicinæ Profeſſorem, ſcripta anno 1680. *de luis Venereæ Hiſtoria & Curatione*, & edita Londini anno eodem *in* 8. in qua pauciſſimis quidem verbis, ſed ſatis enucleate, de principio, progreſſu & curatione tum gonorrhœæ, tum luis venereæ diſſeritur.

Inter cetera tria ibi leguntur, quæ potiſſimum dignæ ſunt ut annotentur.

1. Luem quidem veneream in Europa novam eſſe, ſed non ex Americanis Inſulis, ut vulgo creditur, originem traxiſſe, verum *e regione aliqua Nigritarum Guineæ conterminorum*, quandoquidem *mancipia recens e Guinea allata ab Inſulas* Caribas *dictas, etiam antequam in terram deſcenderint ...... hoc morbo ſæpe tentantur.*

2. *Nullum experimentum*, quod ille ſciat, *afferri poſſe exſtirpatæ hujuſce luis, niſi per ſalivationem ab hydrargyro excitatam, quidquid tam Doctorum nonnulli, quam indoctorum de aliis ſanandi modis ſatis temere & audacter effutiverint.*

3. *Nonnullos hoc morbo male mulctatos in Galliam commigrare cogi, ut ab eo liberentur, cujus rei rationem non eſſe credit, quod Practici ibidem degentes, utut docti quidem, methodum quia hic morbus devinci poſſit melius calleant quam Medici in Anglia, ſed quod aer Galliæ, utpote qui ſalubrior ac magis ſerenus, ſpiritus corporis ac vires deperditas inſtaurare aptior ſit.*

Doleo potuiſſe Viro, ceteroqui docto, duo excidere, quæ errore non vacant.

1. *Experientiam teſtari nullis evacuationibus aut alio modo infirmatos* ante hydrargyroſim, *ſalivationi impetum multo melius ſuſtinere, quam eos quorum quaſi ante prælium inciſi ſunt nervi* venæ ſectionibus & purgationibus præparatoriis; unde concludit *æquum rerum æſtimatorem haud dubie ſatius eſſe ducturum nihil agere, quam ita importune ſatagendo nocere.*

2. *Periculoſum eſſe ptyaliſmi jam abiturientis & mox evanituri reliquias catharſi ..., deducere, a qua praxi, quæ vulgo obtinet ſpecie vel Mercurii e corpore elimandi, vel corrigendæ ejus malignitatis, naſci* credit *frequentes illas recidivas, quæ miſeris acciaunt.*

Samuel Janſonius, Batavus, Medico Chirurgus, in Indiis Occidentalibus annos quatuor vel quinque commoratus eſt, in Coloniis ſcilicet quas in illis oris Batavi tenent. Redux conſedit aliquandiu Trajecti ad Moſam, unde aliquanto poſt Gandavum conceſſit, ubi mortuus eſt.

Scripſit batavice Librum de Lue Venerea, cui titulum ſequentem appoſuit.

Flagellum Veneris, *of verhaal van Venus plage, of vuile pokken, vvaar in van die ziekte en el haar aanhang, neffens hare genezing, grondig verhandelt vvort. Door* Samuel Janſonius, *Med. Chirur.* Te Rotterdam, *Gedruket, by Jacob Gyſen*, 1680. in 8.

Id eſt, Flagellum Veneris, *ſive Deſcriptio morborum venereorum, in qua de morbis illis, illorumque ſymptomatibus & curatione fuſe diſſeritur, Auctore* Samuele Janſonio *Med. Chir.* Roterodami, 1680. in 8.

1. Negat Janſonius luem veneream in Indiis Occidentalibus endemiam eſſe, quod ſibi obſervatione compertum fuiſſe ait, quippe qui ſit illic aliquandiu commoratus. Sed obſervatio Janſonii, quanticunque fiat, probat tantum luem veneream in Indiis Occidentalibus nunc endemiam non eſſe, in quibus ſcilicet more Europæo jam vivitur, quod ſane nemo affirmat: Probat vero minime olim ibidem endemiam non fuiſſe, dum ferino ritu vivebatur, quod unum verſatur in quæſtione, ſi tamen quæſtio de eo amplius eſſe poſſit, quod a tot tantiſque Auctoribus, qui rei teſtes fuerunt, diſerte affirmatur.

2. Cenſet poſſe colligi luem veneream ab Æthiopibus, qui in Indias Occidentales olim deportati ſunt, in hanc mundi partem primum invectam fuiſſe, ex eo quod compertum ipſe habuerit Ætiopes, qui ex Africæ oris in colonias batavicas hodie transferuntur quotannis, lue venerea infectos eſſe, cum appellunt; ſed de vi illius concluſionis. *Vide* ſupra.

3. Salivationem & ſalivatoriam methodum deteſtatur; & in illius locum Decoctum Guajacinum commendat, cujus egregias virtutes ait ſe expertum eſſe in Indis ipſis. At vero cum Guajacum, quod ad nos defertur, recens non ſit, atque adeo amiſſa facultatis ſuæ parte non exigua, minus valeat, auctor eſt, ut illius virtus acuatur & intendatur, additis in decoctione radicibus Cyperi, Galangæ, Calami aromatici; herbis Betonica, Meliſſa, Chamædry, Chamæpity, Balſamita, Salvia, Stœchade &c. imo nonnunquam radice Chinæ, & ligno Saſſafras.

4. Addit ſuo decocto Sennam, Agaricum, Epithymum, & Paſſulas cum ſemine aniſi; ac jubet illius cyathos duos quotidie exhauriri, mane

mane alterum, alterum veſperi, ſedulo cavendo, ne frigus obſtet ſudori proliciendo. Quarta quaque die ægrum purgat exhibitis pillulis, quæ conſtant ex Aloe roſata, Extracto catholico, & Extracto quodam ſpecifico, de quo Auctor ſilet, ſed quod conjicio nihil eſſe præter Extractum Guajaci.

Hæc eſt ſumma methodi Janſonianæ, quæ tota verſatur in exhibitione decocti ſudorifico-cathartici, interjectis purgantibus, & quam idcirco depellendæ lui venereæ confirmatæ omnino imparem eſſe notiſſimum eſt.

Paulus de Sorbait, Hannonienſis Belga, Medicinam in Univerſitate Viennenſi in Auſtria docuit annos 24. circiter ab anno 1655. ad annum uſque 1679. ac eodem tempore Medicus fuit Imperatricis Eleonoræ de Gonzaga, Viduæ Imperatoris Ferdinandi III. Ibidem (*a*) deceſſit anno 1691.

Scripſit *Praxim Medicam*, Tractatibus ſeptem comprehenſam, quæ Viennæ per typis excuſa eſt *in folio*, ſcilicet annis 1678. 1682. 1701. Tractatus ſecundus *de morbo Gallico & Gonorrhœa, reliquiſque ſymptomatibus ei ſupervenientibus*, in §. 17. dividitur, ubi de Morbi Gallici natura, cauſis, ſignis & curatoriis methodis, atque de gonorrhœa, bubone, carie pudendi, nodiſque & exoſtoſibus diſſeritur *paginis* 15. adeoque brevius quam pro materiæ dignitate.

Pauca occurrunt in illo Tractatu digna quæ excerpantur. Sequentia tamen notare viſum eſt, quæ Lectorum judicio permittimus.

I. Morbum Gallicum (*b*) non differre nec a Mentagra, quam Plinius narrat, *Hiſtor. lib.* 25. *cap.* 1. in Italia ſæviiſſe *medio Tiberii Claudii principatu*, nec a Lichenibus aut impetigine, quæ ab Hippocrate deſcribuntur, *libro de Morbis mulierum*, & *libro* 2. *Prædictor. ſub finem*.

II. Morbum illum (*c*) *ſub Rege Francorum Carolo VIII. circa annum* 1496. *& in caſtris Gallicis, occaſione obſidionis Neapolitanæ* .... *fuere cœpiſſe* .... Et tunc (*d*) *factum fuiſſe a conſtellatione mala, quæ fuit anno* 1483.

III. Ad hujus morbi curationem (*e*) internum mercurialium uſum inunctionibus præſtare; ceteriſque Mercurii præparatis Mercurium illum palmam præripere, quem ipſe *ſuum* vocat, *cujus præparandi deſcriptionem ſibi hactenus reſervaverat*, quem tamen exponit ideo quod *eum poſteritati negare vetet charitas*. Ille autem Mercurius tam effuſe laudatus nihil eſt præter ipſummet Mercurium præcipitatum rubrum, iterata ſpiritus vini affuſione, deſtillatione, accenſione mitigatum, donec *e rubeo palleſcat*, quem exhiberi jubet prima die ad *gr.* iv. doſim augendo quotidie grano uno, dum optata prodeat ſalivatio.

IV. *Morbum* (*f*) eumdem *curari* etiam *poſſe per Mercurium abſque ſalivatione, ſi ſalivatio divertatur, mixtis cum Mercurio purgantibus, vel ſumpto pridie Mercurio & poſtridie inſtituta purgatione*, ut ſe feliciſſimo ſucceſſu non ſemel expertum fuiſſe teſtatur.

V. „ Morbum (*g*) Gallicum amplius tam „ ſævum non eſſe, quam fuit in principio, „ quod ipſius venenum per multa adhibita phar„ maca & diætas plurimum fuerit hactenus de„ bilitatum.

VI. Demum (*h*) *anc luem per frequentem coitum citra aliud contagium generari poſſe*, in quo ille a recta veri ratione non parum aberrare videtur.

Ceterum hic Auctor de plagio vix purgari poteſt, cum pleraque, quæ in ſuo Tractatu profert, ab antiquioribus Scriptoribus compilaverit: imo quod excuſationem difficilius admittit paragraphos ſuos 16. & 17. verbis fere iiſdem tranſcripſerit ex *Cap.* 5. & 6. Tractatus, quem *de morbo Gallico* Johannes Almenar, Hiſpanus Medicus, olim publici juris fecit.

Johannes Michault, (*i*) Villæ novæ natus in Bria, Chirurgus Pariſienſis Communitatis S. Coſmæ. Obiit 3. Maji, anno 1694.

„ Les Diſcours de Chirurgie pour l'explication des nouvelles Machines pour les es, & pour la Vérole ou maladie Vénérienne lorqu'elle y fait des Nodus & Exoſtoſes, & des Anchyloſes aux jointures, avec l'art de la guérir methodiquement par la ſeule application du Mercure." Par J. Michault, Maitre Chirurgens Juré a Paris. *Paris* 1682. in 12. *Il ſe vend chez l'Auteur rue Giſt-le Cœur, a l'Hotel de Luyne*.

Quod monitum in ipſa libri fronte circulatorias artes videtur ſapere, a quibus Auctor non abhorrebat, & eo tantum conſilio apponi, ut cupido Auctorem ipſum adeundi Lectoribus injiceretur, indicato ejus domicilio. De cetero Liber eſt nullius pretii.

Geor-

(*a*) In *Catalogo Curioſior. Germaniæ*, præfixo *Vol.* 1. *Ephemeridum*, ann. 1727.
(*b*) §. 1. (*c*) Ibid. (*d*) Ibid. & §. 17.
(*e*) §. 6. (*f*) §. 17. (*g*) Ibid. (*h*) Ibid.
(*i*) Johan. Devaux in *Indice funereo Chirurgorum Pariſienſium*.

Georgius VVolffangus VVedelius, (*a*) Sprembergа-Luſatus, Medicinæ Doctor, Ducum Saxoniæ Conſiliarius & Archiatros, in Academia Jenenſi Medicinæ Profeſſor, in Academiam Cæſaream Naturæ Curioſorum adſcitus anno 1672. Polyhiſtor & Polygraphus, qui per annos quinquaginta ab anno 1670. ad annum uſque 1720. rempublicam medicam & literariam Libris ditare non ceſſavit. Obiit anno 1721.

Andreas Lovv, Sempronienſis Hungarus.

Diſſertatio Medica de lue Venerea, *quam* .... *Præſide* ...... Georgio Wolffango VVedelio .... *ſubjicit reſponſurus Auctor* M. Andreas Lovv, Sempronienſis Hungarus, *ad diem* ... *Maji*, 1682. Jenæ, *Stanno Bauhoferiano* in 4.

Comprehenditur hæc Diſſertatio *IX. Capitibus*.

In *I*, quod *de nomine & Definitione* inſcribitur, contendit Auctor Luem Veneream eſſe *morbum lymphaticum, quia principaliter lymphæ, ſeu humori ſanguini contradiſtinctio inhæret*.

In *II*, in quo *de ſubjecto* quæſtio eſt, ſtatuit „ ſubjectum morbi principale eſſe totam maſ„ ſam ſanguineam, & quidem maxime quoad „ ſeroſam partem: ſubjectum *vero* adæquatum „ eſſe partes ſpermaticas, " hoc eſt, quæ ab Antiquioribus e ſpermate fieri credebantur; „ Videmus quippe, *pergit Ille*, glandulas, membranas, oſſa imprimis affici & pati.

In *III*, in quo agitur *de cauſa immediata, & mediata proximiori*; docet „ cauſam morbi „ immediatam eſſe ſeri ὑπεροχὴν reſpectu ſan„ guinis, quoad proportionem, conſiſtentiam & „ qualitatem, a miaſmate peregrino ſucceſſi„ vam, ſed intimiorem læſionem: mediatam „ *vero* proximiorem eſſe miaſma malignum, „ venenoſum, peregrinum, idque ſero & par„ tibus hinc ſereis inductum vel per concubi„ tum, vel per commercium impurum.

Contendit illud miaſma ſive fermentum peccare 1. *Aciditate fracida*, 2. *Viſciditate*, 3. *Acrimonia*, ex quibus tota pendet illius virulentia.

Negat „ humores vitio proprio in corpore „ humano, nullo accedente externo, adeo cor„ rumpi poſſe, ut per ſe uligine ſua, nullo „ concurrente impulſu externo, in proprium „ ſubjectum agere & luem veneream proprie „ dictam producere valeant.

At vero affirmat „ contagium per concubi„ tum impurum ſine vitio prævio generari, „ tanquam flagellum illicitæ veneris, ſive mas „ prurigine immodica plus juſto ſpongioſas ge„ nitales partes exacerbet, ſeu fœmina quoſvis „ inprimis admittens, uligineſam acrimoniam „ membro immiſſo affricet, utrobique calore „ & motu laxatis magis poris, & turgentibus „ ſpiritibus; ſive potius utriuſque illicito vel „ contagioſo concurſu hoc malum profurgat.

Credit inde poſſe argui luem veneream „ nec „ Veteribus incognitam fuiſſe, poſita eadem „ cauſa; " quod ut probet adducit teſtimonia Johannis *Langii*, *lib*. 2. *Epiſt*. 14. Antonii *Benivenii*, *Obſervat. Medicinal. cap*. 1. & Remberti *Dodonæi*, *in annotationibus in obſervationes Benivenii*, de quibus. Vide *ſupra* quæ dicta ſunt ſuis locis.

Recenſet diverſos concipiendi contagii modos, 1. „ Per concubitum impurum, idque „ omnium frequentiſſime: 2. Per oſcula: 3. „ Per mammas in lactentibus: 4. Per accubi„ tum, ſudorem, & vaporoſam tranſpiratio„ nem: 5. Per conceptionem, in Infantibus a „ patre vel a matre infectis: 6. Tandem, per „ communionem materialem aliam, ut lintea, „ pannos, lectum, cultros, veſtes, vaſa cujuſ„ cunque generis, cochlearia, pocula, novacu„ las, cucurbitulas, latrinam, aliaque ſimilia. Sed in his poſtremis contagionis modis exaggerandis videtur VVedelius nimius eſſe.

In *IV*, *cauſas mediatas remotiores* morbi, ut ægrorum temperamentum, ſexum, cauſaſque non naturales.

In *V*, *morbi differentias* varias ex ſubjecto, more, cauſis, accidentibus petitas.

In *VI*, *Signa diagnoſtica & prognoſtica* Auctor paucis expendit.

In *VII*. ubi *de curatione in genere & ex fonte chirurgico*, Auctor diſſerit de remediis ad luem veneream facientibus, quæ ex Chirurgia peti poſſunt, nempe de venæ ſectione, & de cucurbitulis atque hirudinibus, quæ ſunt venæ ſectionis vicariæ; de fonticulis, de cauteriis & de veſicatoriis.

Refert nonnullos *ope Chirurgiæ transfuſoriæ* luem veneream curandam aggreſſos eſſe, ſed nullo ſucceſſu. At ipſe exemplum adducit *chirurgiæ infuſoriæ in hoc morbo duabus vicibus felicius inſtitutæ*. „ Militi, *inquit*, in noſoco„ mio publico Dantiſcano, lue venerea invete„ rata cum ulceribus in tibiis, tumore brachii „ dextri, doloribus capitis horrendis, cum gum„ matibus ſeu nodis in oſſibus laboranti, reſi„ næ Scammonii *gr*. vij. diſſolutæ in eſſentia „ ligni Guajaci ad ℥ iij. infuſa fuere, unde in„ ſequente vomitu ſubitanea omnium ſympto„ matum 24 horarum ſpatio remiſſio, & poſt „ triduum ulcerum coalitio ſecuta fuit. Quæ refe-

(*a*) In *Catalogo Curioſor. Germania*, præfixo *Volum*. 1. *Ephemeridum*, ann. 1727.

referuntur ex Johannes Sigiſmundo Elsoltio in *Clyſmatica nova*; ſed quæ Auctoris fide dicta volo.

In *VIII.* in quo *de curatione ex fonte pharmaceutico*, propoſitis remediis multis *præparantibus*, *lenientibus*, *digerentibus*, *ſeu alterantibus*, *purgantibus*, *diaphoreticis*, *Diureticis* &c. quæ ſecundum Auctorem præparatoriam therapeiam complent, *ad curationem mali radicalem* deinde progreditur, ac ordine tradit.

1. „ Multi nominis eſſe decoctum lignorum, „ & his affinium aliorum vegetabilium, ex cortice & ligno ſancto, Saſſafras, radice Chinæ, Salſæ parillæ, quo & ſaponariam & „ cymbalariam alii referunt.

2. „ Quod ſi gravior mali radix ſit, nec decoctis ſudoriferis, aliiſque propoſitis medicamentis, diætaque ſtrictiſſima evelli poſſit, ad „ inunctionem Mercurii, tanquam ſacram anchoram, confugiendum eſſe.

3. Illitionem illam, præſtari, non tam Veterum more per ſuffimenta, quia hoc pacto „ Mercurius in vaporem reſolutus nervis magis inimicus evadit, quam per unguenta varia, quibus Mercurius ſubigitur, ut corpori „ applicari poſſit.

4. „ Interim dum ab hac inunctione ſalivatio „ debita expectatur, propinari quoque poſſe, „ tum mercurialia interna, matutino tempore, „ v. g. Mercurium dulcem præcipitatum album, diaphoreticum, cinnabarim Antimonii; „ tum diaphoretica lenia veſpertino; tum purificantia alia intermedio tempore.

5. Varia therapeia, quam Auctor explicat, occurrendum eſſe variis ſymptomatibus, quæ morbum vel ptyaliſmum conſequuntur.

Demum in *IX.* ubi *de Diæta*, paucis diſſeritur de ordine, qualis in rerum non naturalium uſu ſervandus ſit.

Porro vitio verti debet VVedelio, 1. Quod polypharmaciæ nimis deditus ſit. Tot enim & tam diverſa proponit remediorum genera, ut inde in ſuſpicionem venire poſſit, nec injuria, nulla ipſi ſatis explorata præ manibus fuiſſe.

2. Quod Helmontianas fabulas concoquat, ac de Archæo, ente plane fictitio, verba faciat, quaſi de cauſa phyſica, quæ naturalem œconomiam regat. Hoc mihi vere dolet, Medicorum pleroſque, dum abſtruſas rerum cauſas rimantur curioſius, medicinam tot opinionum monſtris contaminaſſe, quæ alia aliis truduntur, velut dies die; ut *Archæo* Paraceli & Helmontii; *triplici* Carteſii *Elemento*; principiis Chimicorum, *terra*, *ſulfure*, *ſale* tum *acido*, tum *alkalino*, atque nunc Nevvtoni *attractione*. In votis ſemper erit, ut Scriptores nuperi, penes quos eſt Medicinæ principatus, tandem aliquando deſinant ineptire, & commentis hujuſcemodi, futilibus & caducis, prorſus abſtineant, ſi ſit illis cordi artis dignitas, Operumque ſuorum perennitas.

Scripſerat idem VVedelius paucis ante annis (*a*) *Diſputationem de Suffimentis*, *excuſam* Jenæ, 1676. in 4. *quam propugnavit* Johannes Hardov. Hampe.

ſed ſubdubito an illa Diſputatio, quam nondum videre contigit, ad ſuffitiones mercuriales e Cinnabari pertineat ullomodo.

Henricus Meibomius, Helmſtadienſis, Johannis Henrici filius, in Academia Julia, ſive Helmſtadienſi Medicinæ Practicæ & Chirurgiæ Profeſſor primarius. (*b*) Obiit anno 1700.

Andreas VVilkelmus Fiſchbeck, Goslarienſis.

Diſſertatio Medica Inauguralis de Lue Venera, *quam* . . . *Præſide* Henrico Meibomio . . . *ſubiicit* Andreas VVilhelmus Fiſchbeck, Goslarienſis, *ad diem* 21. *Septembris* MDCLXXXII. Helmſtadii, *typis Georgii Vvolffangi Hammi*, in 4.

Jacobus Plutacrius.

Morbi Gallici, *ſive Luis Venereę aut potius Anonymæ Laus*, *Auctore Jacobo Plutacrio*. Sine ulla nec loci, nec anni notatione; ſed ad Libri calcem legitur: Τέλος *diebus Saturnalibus anno ab invecta feliciter in Europam lue anonyma CLXXXVIII.* hoc eſt, ut opinor, anno 1683. ducto calculo ab anno 1495. quo Lues Venerea Europæ palam innotuit.

Auctor, qualiſcunque ſit qui latet ficto *Plutacrii* nomine, inter Scriptores numerandus eſt, quibus viſum fuit ingenio abuti in commendandis rebus peſſimis, aut potius quibus placuit ludicra elogiorum ſpecie εἰρωνικῶς res illas peſſimas illudere, quoniam

Ridiculum acri
Fortius & melius magnas
plerumque ſecat res.

ſic Iſocrates Buſirida, Lucianus Podagram, Eraſmus Moriam, hoc eſt Stultitiam, Cardanus Neronem, Heinſius Aſinum, Paſſeratius Cæcitatem, Salengrius Ebrietatem &c. laudaverunt. Sic Pſeudonymus ille Martinus Dorcheſino, de quo ſupra ad *annum* 1539. deſcripſit jocularem luis venereæ triumphum.

Jeremias Loſſius, (*c*) Bornenſis Miſnicus Philoſophiæ & Medicinæ Doctor, Anatomiæ & Bo-

---

(*a*) Cornelius a Beughem, in *Bibliograph. Medic.*
(*b*) Chriſt. Johann. Langius. *Hiſtor. Medic.*
(*b*) Chriſtianus Langius, in *Hiſtor Medica* Operibus *præfixa*.

Botanices Profeſſor in Academia Wittebergenſi. Obiit anno 1684. ætatis 41.

Johannes Georgius Rebenſtroſt, Drebachio-Miſnicus.

Diſputatio Inauguralis de Lue Venerea, *quam* . . . *Præſide* . . . Jeremia Loſſio. . . . *pro Licentia ſummos in arte medica honores, privilegia & inſignia Doctoralia legitime impetrandi, publicæ Eruditorum cenſuræ ſubdit* Johannes Georgius Rebenſtroſt, *Drebachio-Miſnicus*, ... *die* 20. *Septembris anno* 1683. Wittebergæ. *Typis Matthæi Henchelii Academiæ Typographi*. in 4.

Diſtribuitur hæc Diſſertatio in Capita V.

Caput I. *Venereæ Luis nomina, Originem, ac Definitionem evolvit*; In illo propoſita prius illorum opinione, qui pro antiquitate luis venereæ pugnant, ac allatis nonnullis, quibus nituntur, argumentis, Auctor confitetur „ maximam Medicorum celeberrimorum partem „ natales, originemque morbi, non niſi ante „ duo circiter ſecula, ad annum nimirum 1494 „ (*quo vigebat bellum* Neapolitanum) ponere, „ a fide Auctorum hiſtorica tandiu pendentes, „ donec firmioribus evincant rationibus de antiquitate contrarium ſentientes.

Attamen „ non plane rejicit illos, quibus „ non ſemper per contagium, ſed quandoque „ ſponte oriri poſſe in ſanis hominibus immoderatius veneri litantibus, lues hæc eruditis „ conjecturis videtur . . . . Quippe non omnino impoſſibile demonſtratu fore retur peſſimam hanc luem etiam ſine præexiſtente contagio primitus excludi potuiſſe; " quod tamen nulla experientia comprobari, imo certiſſimæ experientiæ repugnare pro comperto habemus.

Ceterum in definitione, quam proponit, vocat luem veneream *morbum lymphaticum cum* Franciſco *Sylvio*, & Georgio Wolffgango Wedelio, „ quia principaliter lymphæ, ſeu humori illi, qui intimum cum ſanguine connubium init, ſe aſſociat, inque partibus perpetuo madore ſquallidis, utpote faucibus, naribus, pudendis, ac potiſſimum glandulis, „ tanquam humorum hujuſmodi diverſoriis, acre „ virus ſuum deponit.

Recte monet Auctor „ luem veneream aliquando adeo atrocem, ac virulenta putredine „ adeo exitioſam eſſe, ut graviſſima ſymptomata derepente inferat: aliquando vero tam „ lente ac ſegniter procedere, ut per complures annos deliteſcat.

Caput II. *Subjectum proponit*: Ibi negat Auctor ſubjectum morbi eſſe caput, exteriores corporis partes, partes genitales, aut „ hepar; ſed cum lues venerea nullis partibus tam continentibus, quam contentis parcat, ſubjectum illius *totale* eſſe totum corpus „ cum fluidis atque ſolidis partibus, *partiale* „ vero eſſe maſſam ſanguineam, humoreſque „ ipſi connexos.

Subjungit tamen „ hanc virulentam luem, „ quamvis in nullis non partibus ſæviat, parſque primo recipiens, ſedes quoque ſit primo „ affecta, lymphæ tamen ac ſeroſo latici, necnon glanduloſis partibus maxime infeſtam eſſe videri, unde non tantum teſticulis, paraſtatis, proſtatis, partibus mulierum ſecretis, „ verum naribus, labiis, palato, tonſillis, mammillis, &c. maximum exitium infert.

Caput III. *Cauſas* morbi, *immediatam, mediatas proximiores, & remotiores tradit*. Auctor in illo ſtatuit, *cauſam immediatam* ac proximam mali eſſe intimiorem læſionem cruoris ſanguinei, ac inprimis ſeroſæ partis quoad conſiſtentiam & acredinem: *Cauſam mediatam proximiorem*, eſſe miaſmata . . . . „ maligna, venenoſa, fermenteſcibilia, ſumme „ hinc activa, ac in alio corpore ſimilem morbum excitare apta, quæ peculiari ſale acriacetoſo volatili ſimul prædita ſint: *Cauſas* „ *mediatas remotiores* eſſe ægrotorum temperamentum, ſexum, diſpoſitionem hæreditariam, cauſaſque omnes nonnaturales, " quibus veneni energia augeri vel reprimi poteſt.

Caput IV. Morbi *differentias*, ratione ſymptomatum, ſubjecti, cauſarum, moris, accidentium &c. *ac ſigna* tum diagnoſtica, tum prognoſtica, paucis *exhibet*.

Caput V. *Curationis methodum ac auxilia oſtendit*. In illo propoſitis prius auxiliis Chirurgicis, nempe *venæ-ſectione*, *cucurbitulis*, *hirudinibus*, *cauteriis*, *fonticulis*, *veſicatoriis*, &c. quæ pro morbi ratione locum habere poſſunt; imo etiam uſu *Chirurgiæ infuſoriæ*, quam ait uno aut altero exemplo commendari, Auctor ad *auxilia pharmaceutica confugit*, *tanquam ad magis appropriata*, *ſpecifica*, & *generoſiora*, atque adeo multis explicat varias formulas remediorum *Præparantium ſeu Digeſtivorum*, *Vomitoriorum*, *Purgantium*, *Diureticorum* & *Diaphoreticorum*, quæ poſtrema ex multiplici lignorum Guaiaci & Saſſafras, radicumque Chinæ & Sarſæ-parillæ decocto parantur.

Deinde ad efficaciores, ac vere radicales morbi curationes procedit, circa quas huc recidunt Auctoris Dogmata.

1. Licet propoſita „ medicamenta generaliter „ & ſpecifice alterantia ſint, commendari tamen ab Auctoribus practicis hinc inde magis „ adhuc ſpecifica: ſic ab Hartmanno, *Pract.* „ *Chim. pag.* 327. Spiritum ſeu Oleum Mer- „ curii

„ curii album & rubeum a *gr.* j. ad ij. in a-
„ qua theriacali M. S. ſpiritu Guajaci, ac im-
„ primis in aqua Perſicariæ, ... magni ha-
„ beri: ſic notum ſibi quoque eſſe medicamen-
„ tum ex Antimonio, Mercurio, & Vitriolo
„ conflatum, item Oleum Antimonii dulce,
„ quorum prius a *gr.* ij. ad iij, poſterius a *gr.*
„ j. ad *gr.* ij. ſummum ſanguinis depurativum
„ exiſtit.

2. „ Quod ſi autem gravior mali hujus radix
„ ſit, nec decoctis ſudoriferis, aliiſve dictis
„ medicamentorum poteſtatibus evelli poſſit,
„ . . . . ad giganteum mercurialis ſalivationis
„ medicamentum confugiendum eſſe, quo quo-
„ ad omnia quaſi ſymptomata, dolores, tu-
„ mores, tophos, ulcera, nodos &c. ipſi
„ ſatisfacimus.

3. Salivationem „ autem inſtitui, non niſi præ-
„ miſſa venæ-ſectione & purgatione, (*miror*
„ *omitti balnea*) atque commodiſſime cum pin-
„ guedine ſuilla, vel unguento pomato, roſa-
„ ceo, oleo laurino expreſſo Mercurium vivum
„ ſubigi, atque juncturis articulorum, manuum,
„ brachiorum ac pedum, itemque ſpinali me-
„ dullæ inungi.

4. „ Tandiu autem inunctionem continuan-
„ dam eſſe, donec ſalivatio, vel alvi fluxus,
„ vel alia evacuatio ſuccedat; quæ ut pluri-
„ mum tertio vel quarto die contingit. Locum
„ deinde decocto convenienti nervino abluen-
„ dum eſſe, " ſi fides adhibeatur Auctori, qui
in hoc tamen ab hodierna praxi recedit.

Tandem Auctor paucis explicat varia reme-
diorum genera, quæ ipſe valere credit adver-
ſus præcipua luis venereæ ſymptomata; *Gonor-
rhœam*, *Puſtulas*, *Ulcera*, *Bubones*, *Dolores*,
Cariem, *Gummata*, *Verrucas*, *Veſiculas*, *Cry-
ſtallinas &c.* ſed quorum pleraque aut vulgo
nota ſunt, aut non ſatis exploratæ efficaciæ.

Hujuſce Diſſertationis Auctor Georgium Vvolf-
ſgangum Vvedelium preſſo pede ſequitur, &
Diſſertationem de argumento eodem ab illo in
Jenenſi Academia, anno 1682, propoſitam vi-
detur compilaſſe.

Porro mirari ſubit ab Auctore credi in viru-
lenta mulierum gonorrhœa, quæ cum fluore al-
bo confunditur, „ humorem continuo deſtillan-
„ tem, ſeu liquamen corruptum prodire e te-
„ ſtibus muliebribus per tubas Falloppii, ut ipſe
„ aperte docet *cap.* 3. §. 5. *&* 12. cum certo
„ certius ſit humorem hunc putridum " per fo-
ramina uteri ac vaginæ juxta Regnerum de
Graaf tranſudare, ut Auctor ipſe *ibid.* indicat.

David Abercrombyus, Scotus, Doct. Medi-
cus, Londini medicinam exercuit.

Tuta ac efficax Luis venereæ, ſæpe abſque Mercurio, ac ſemper abſque ſalivatione mercuriali curandæ Methodus. Londini, 1684. in 12.

Brevis ea Diſſertatio *Capitibus* 13. abſolvi-
tur. In *primo* Auctor dicit eſſe „ quoſdam,
„ qui luem veneream, ut Athanaſius Kirche-
„ rus olim Romæ pronuntiaſſe fertur de Peſte,
„ nihil aliud eſſe velint quam innumeram quam-
„ dam vermiculorum inconſpicuorum multitu-
„ dinem, *qua opinione rejecta ipſe ſtatuit* cau-
„ ſam luis venereæ eſſe frigidum quemdam,
„ humidumque vaporem a partibus generationis
„ propulſum in corpus, vel attractum.

Inde poſt explicatam ſuo modo luis venereæ
propagationem & hydrargyri naturam, conclu-
dit *Cap.* 4. *hydrargyrum non eſſe luis venereæ
alexipharmacum*, ut quod cum natura frigidum
ſit, frigido veneno mederi nequeat; ſed veram
illius morbi medicinam ex calidioribus remediis
petendam eſſe.

Sic ergo *Capite* 5. proponit *facilem & tutam*,
ut ipſe putat, *luis curandæ rationem abſque
omni Mercurio*, per cathartica, infuſum Gua-
iaci in vino albo, & opiatam quamdam, quam
Veneream vocat, compoſitam ex calidioribus re-
mediis, & opiatæ Fernelianæ, de qua alibi,
ita ſimilem, ut vix ovum ovo ſimilius ſit.

Quod ſi contumacior morbus ea therapeia non
exſtirpetur, alteram affert, *Capit.* 6. *Methodum
probatam curandæ luis, abſque mercuriali inun-
ctione & ſalivatione, non tamen abſque omni
Mercurio*, uſu ſcilicet decocti Guaiaci, Chinæ,
Salſæ parillæ &c. vini albi cum infuſo Mercu-
rio vivo per horas 24. decocti ad medias; de-
mum pillularum mercurialium ex Mercurio dul-
ci, Scammonio præparato, Trochiſcis Alhaan-
dal, Aloe & Rhabarbaro.

De ceteris ſilere viſum eſt, quæ nullius fere
momenti ſunt. Quæ diximus ſatis ſunt, ut li-
ceat inde colligere luem veneream ab Aber-
crombyo curatam nunquam fuiſſe; vel ad ſum-
mum curatam tantum in primo intenſionis gra-
du. Nemo enim, cui curandæ luis venereæ
difficultas nota fuerit, crediderit unquam ulte-
rutra therapeiarum, quæ ab illo proferuntur,
luem veneream inveteratam & confirmatam
potuiſſe eradicari.

Davidis Abercrombyi Opuſcula hactenus edita. Londini. 1687. *in* 12.

Proſtat ibi ſecundus ordine Tractatus *de mo-
do curandi bubones venereos & tutiore ſaliva-
tionis methodo*. Circa prius, præmiſſa Bubonis
definitione & cauſa „ brevem (a) methodum
„ medendi exhibet. Poſtmodum perſtringit eos,
qui

(a) Ex Actis Lipſienſibus anni 1687.

„ qui venæ ſectionem pro cura rejiciunt : In „ Bubone enim candicante admodum proficuam „ illam eſſe , juxta ac cathartica exhibita, re„ fert. Deinde diſſerit quibus cautelis & quo„ modo emollientia, attrahentia & digerentia „ externe ſint, adhibenda “. Hæc de Bubonum cura.

„ De tutiore ſalivationis methodo primo in„ quirit quænam ex ſubjectis lue venerea infe„ ctis apta ſint ad ſuſtinendam ſalivationem , „ rejectiſque phthiſicis, & humidioris ac frigi„ dioris temperamenti , ſolum calidioris ac ſic„ cioris conſtitutionis diſpoſita docet. Quæ de„ inde de modo ſalivationem excitandi anne„ ctit, nova non ſunt; Mercurii namque dulcis „ ope omnium optime negotium hocce peragi „ poſſe tradit “. Ceterum notari velim in hoc Tractatu Abercrombyum ipſum ea revocare , quæ in præcedenti adverſus ſalivationis mercurialis uſum protulerat.

Carolus Thuillier ; Rothomagenſis, primum Rothomagi, ac deinde Lutetiæ medicinam fecit, ubi Doctoralem Lauream iterum adeptus eſt. Scripſit gallice Tractatum , qui cum ſequenti inſcriptione Rothomagi editus fuit anno 1684.

Obſervations , ſur les Maladies Vénériennes, & ſur un Remede qui les guerit ſeurement & facilement . Par le Sieur Charles Thuillrer, *Docteur en Medicine. Imprimé a* Rouen , *& ſe trouvent a Paris chez l' Auteur , rue Simon le Franc , proche le ſigne de la Croix .* 1684. *in* 8.

Liber ille complectitur *Paginis* 108. Exordium, quod Præfationis loco eſt; Obſervationes XXXII. Epiſtolas II. latine ſcriptas anno 1684. alteram ab Anonymo ad Carolum Thuillier , alteram Caroli Thuillier reſponſoriam ad Anonymum , utramque de duobus adoleſcentibus Batavis, lue venerea infectis , ad Carolum Thuillier miſſis ut ſanarentur , quos ille ſanos feciſſe dicitur. Adjecta eſt ad calcem, ſed tardius ut videtur emiſſa, & diverſo numerorum ordine notata in ſumma paginarum ora , ſequens Epiſtola , quæ dicitur ſcripta die 26. Decembris 1687. ad quemdam Demetrium Ammirallum , Medicum Græcum ex Inſula Chio , quocum Auctor conſuetudinem junxerat Lutetiæ .

Lettre a Monſieur Demetrius Ammirally , Docteur en Medicine a Chio . Sur la Maladie Vénerienne & les Anti - veneriens *in* 8. 1688.

Liber idem, ſed auctior, iterum prodiit Lutetiæ Pariſiorum anno 1707. ſic inſcriptus.

Obſervations ſur les Maladies Venériennes ; avec leur Cure ſure & facile ; Lettres ſur les accidentes , l'origine & les progres de la Vérole. Par le Sieur C. Thullier. *D. M. de la Faculté de Paris* , rue Simon le Franc proche Saint Merry. *A Paris in* 8. 1707.

In hac altera editione *paginis* 305. continentur Exordium idem, ſed amplificatum ; Obſervationes numero 35 ; duæ illæ Epiſtolæ latinæ , de quibus in priore editione . ſed quarum poſterior auctior eſt ; ac demum Epiſtola illa ad Demetrium Ammirally, quæ ſcripta dicitur die 26. Decembris 1687. ut in præcedente editione, ſed quæ multis in locis interpolata eſt , & cui adjectæ ſunt quinque aliæ ad eumdem Epiſtolæ, quarum prima data dicitur 4. Novembris 1688. ſecunda 1. Februarii 1689. tertiæ , quartæ & quintæ annus non apponitur. Sed illis Epiſtolis ad Ammirallyum, ſeu vere ſeu ſimulate ſcriptæ fuerint, quod me modice tangit , erudite diſſeritur de natura, maxime vero de origine luis venereæ.

Fatendum eſt nec ingenium, nec eruditionem in illo Auctore deſiderari. Egregie probat luem veneream in Europa novam eſſe, multiſque eos refellit qui contra ſentiunt . At vero in eo merito culpandus eſt, quod de uſu hydrargyroſeos ad curandam luem veneream detrahat quam maxime , quaſi de medicina incerta , difficili , periculoſa ; quod inunctionum mercurialium loco laudet & extollat arcanum quoddam , quod *Anti-venereum ſuum* vocat, quaſi certum, efficax , facile , præſentiſſimum remedium ; quod anti-venerei illius præparationem de induſtria celet, & quod peſſimum eſt, quod in hunc finem Opus ſuum vulgaſſe videatur, ut arcano illi , quo ſuperbit, quod tam impenſe venditat , popularem auram conciliaret quæſtus gratia.

Non equidem facile condono Medico Chriſtiano, ut remedium, ſi quod in promptu habeat quod tutum & efficax ſit , per avaritiam ſilentio ſupprimat in ægrotantium quampluri morum damnum . At nunquam conceſſerim , ut remedio ſuo quiſquam publicam exiſtimationem, quam eventis non poteſt , conetur magnificis promiſſis comparare . Nonne hoc eſt *verboſis ſtrophis famam aucupari* , miſerorum mortalium *animas negotiari* , fraudulentis Circulatorum artibus abuti ? Quæ ſingula nec probum Virum , nec ingenuum Medicum decent.

Si quid autem conjectura valeo, opinor anti-venereum illud arcanum a Carolo Thuillier tantopere venditatum ex Mercurio & Antimonio componi ; quod ex multis Obſervationum locis videtur poſſe erui, ſed præſertim ex *IV. & XXIX.* Itaque cum ille hac ipſa Obſerv. 29. uta-

citatur anti-venereo ſuo cum pulvere viperino admixto, ut infra dicetur (*a*) de Gervaſio Ucay, forſan illius anti-venereum idem quoque fuit ac hujus anti-venereum, nempe Pulvis ex duabus partibus præcipitati Mercurii rubri per ſe, vel præcipitati rubri Solaris, cum addita parte una ſulphuris aurati Antimonialis.

Forſan quoque adhibuit Cinnabarim antimonialem ſequenti (*b*) modo paratam.

℞. *Mercurii præcipitati rubri per ſe parati ſine additamento & ſpiritu vini correcti* ℥ ß.
Sulfuris ex Cinnabari antimoniali educti ℥ j.

Miſceantur ſimul & ex arte ſublimentur. Cinnabaris ea ratione parata ad morbos venereos exhibetur doſi xx. *gr.*

Forſan demum uſus eſt Panacea mercuriali vulgari cum addito antimonio illo diaphoretico, quod vulgo dicitur (*c*) *Pulvis liquans de Rotrou*; aut forſan floribus mercurialibus & antimonialibus cum ſale ammoniaco paratis. Sed de his omnibus judicium illis permitto, qui etiamnum putant, reclamante rerum experientia, poſſe unquam præparata ulla mercurialia hydrargyroſi caute adhibitæ præponi, quos inter ipſe numerari nolo.

Stephanus Blancardus (*d*) *Medioburgenſis in Zelandia*, Doctor Medicus, floruit exeunte ſeculo proxime præterito, ac (*e*) *Medicinam excoluit non ſolum Amſteladami, ſed maxime per totam Germaniam* (*f*) *ſuperiorem, ibique de morbis maxime intricatis, omne remedium reſpuentibus, & difficillimis quotidie epiſtolari modo conſulebatur.*

Scripſit Blancardus Libros plures de morbis venereis, quos neceſſe eſt deſcribere ordine chronologico, ut inde melius liqueat quid ab illo in poſterioribus mutatum, correctumve ſit.

Itaque *Primo*, Edidit anno 1684. ſequentem Tractatum idiomate batavico conſcriptum:

Venus belegert en ontſet, oft Verhandelinge van de Pokken, en de ſelfs Toevallen, met een grondige en zekere geneſinge: Steunende meeſt op de gronden van Carteſius. *Door* Stephanus Blankaart, *Phil. & M. D., en practizyn tot Amſterdam.* T' Amſterdam, *by Thimotheus ten Hoorn.* 1684. *in* 4.

Id eſt, *Venus obſeſſa & liberata, ſive tractatus de lue Venerea, & ejus ſymptomatibus, cum methodo tuta illam curandi, nixa principiis* Carteſii. *A* Stephano Blancardo, *Philoſ. & M. D., & Medicinam Amſtelodami faciente.* Amſtelodami, *apud Timotheum ten Hoorn.* 1684. in 4.

In hoc Libro Blancardus 1. Irridet Leonardum Fioravanti, qui a carne humana in cibos adhibita; Davidem de Planiſcampi, qui a vino Hiſpanorum fraude venenato: & Gabrielem Falloppium, qui a puteis veneno infectis primam morbi originem conantur arceſſere.

2. Contendit luem veneream in Indiis Occidentalibus endemiam non eſſe, neque ex Indiis in Europam ab Hiſpanis devectam; ſed contra ex Europa in Indias Occidentales traductam ab Æthiope quodam, qui Pamphili de Narvaez in Corteſium bellum civile ſuſcipientis mancipium erat, luemque in obſidione Neapolitana jam ante contraxerat, cui commento fidem ut faciat, Auctores profert tum Antonium de Herrera, gregium rerum indicarum hiſtoricum, tum ipſum Ferdinandum Corteſium, celebrem novæ Hiſpaniæ victorem; utrumque tamen temere, ut ſupra probatum fuit ad *ann.* 1644. ubi de Helmontio.

3. Cenſet proinde Blancardus luem veneream morbum eſſe vere antiquum, Veteribuſque olim notum, ſed alio nomine, quem deſcriptum fuiſſe putat ab Hippocrate & a Plinio juniore; ſed de his *vide* ſupra.

4. Fatetur morbum contagione ſerpere & propagari multiplici ratione, generatione, concubitu, lactatione, ſuctu & ſudatione.

5. Statuit gonorrhϾ ſedem in Proſtatis eſſe; & ad illius curationem tutius & efficacius conferre purgantia e blandiorum genere, ut Rhabarbarum & Caſſiam, quam purgantia mochlica.

6. Auctor eſt ut ſeneſcens gonorrhœa comprimatur tum injectionibus in urethram ex aqua calcis, in qua tantillum Vitrioli albi diſſolutum ſit, tum exhibitione pillularum ex gummi Elemi, Maſtiche, & Terra Japonica, vulgo *Cachou*.

7. Tres methodos curatorias proponit ad luem veneream, catharſim cum mercurialibus, ſudationem & ſalivationem. Primam omninn damnat, quod vires ægrorum labore convellat; ceteris duabus calculum album adjicit, ita tamen ut methodo ſudationis, ſalivationis methodum præferri velit, ceu tutiorem.

8. Agno-

(*a*) *Infra ad ann.* 1693.
(*b*) Tanvri. Traite des Medicamens. *Tom. II. pag.* 260. (*c*) Vide ſupra.
(*d*) Inſtit. Chirurg. *Part.* 3. *cap.* 41. (*e*) Item de ſe loquitur Blancardus, in Præfat. *Tom. II. Operum ſuorum.* in 4.
(*f*) Non ſatis video quid ſibi velit Blancardus, niſi forte *Germaniam ſuperiore* pro *inferiore* dixerit.

8. Agnoſcit ſalivationem moveri poſſe tribus modis: 1. Suffumigiis e cinnabari; 2. Inunctionibus mercurialibus, vel cutis ablutione cum aqua mercuriali, quam audet ille componere ex uncia ſemiſſe Sublimati corroſivi in unciis 16. aquæ pluviæ ſoluti; 3. Præparatis mercurialibus interne ſumptis, ut Mercurio ſublimato dulci, Turpetho minerali, Præcipitato albo; quæ jubet debita doſi, paucula cum theriaca permiſceri & in globulos conformari, mane jejuno ventriculo devorandos.

Secundo. Idem Blancardus Librum Gervaſii Ucay, Doctoris Medici Toloſani, *de lue venerea*, quem *infra* recenſebimus *ad annum* 1693. batavice a ſe verſum adnotationibus & obſervationibus amplificavit, ac edendum curavit anno 1700. cum hac inſcriptione:

„ Nieuvve Verhandeling van de Venus Ziekten, invvelke na dat men getoont heeſt, dat de gevvoone vvyze van geneſen, zeer gevaerlyk, tvvyffelagtig en ſvvaair is, een andere veel gemakkelyker en veel zekerder vvert voorgeſtelt; Nevens eenig naau-keurige geſchillen: Door den Heer *Gervais Ucay*, *M. D.* en met verſcheyde noodige aanmerkingen, Door *Stephanus Blankaart*, M. D. verciert. t' *Amſterdam*, by Nicolaus ten Hoorn, 1700. *in* 8.

Id eſt, *Tractatus novus de morbis venereis, in quo probatur methodum medendi vulgarem ſumme periculoſam, dubiam & difficilem eſſe; in quo proponitur methodus alia facilior, tutiorque; & in quo quæſtiones aliquot ſolvuntur; conſcriptus a* Gervaſio Ucay, D. M. *& batavice verſus a* Stephano Blancardo, M. D. *qui adnotationes valde utiles adjunxit*. Amſtelodami, *apud* Nicolaum *ten Hoorn*, 1700. in 8.

Tertio. Pleraque vel ſaltem poſtrema Blancardi Opera una collecta prodierunt anno 1701. cum hac epigraphe:

Stephani Blancardi, Phil. & Med. Doct. Opera Medica, Theorica, Practica & Chirurgica. Lugduni-Batavorum, 1701. in 4. *Tomo II.*

Exſtant in *Tom. II.* Inſtitutiones Chirurgicæ, in Partes ſeptem diſtributæ quarum tertia quæſtio eſt de morbis venereis, poſtremis octo Capitibus. Attente ſingula perlegi, ſed vix quidquam, quod novum aut animadverſione dignum ſit, invenire licuit: Pleraque hiulca, parum cohærentia, undique carpta & collecta ſuppreſſo Auctorum nomine, Carteſianæ hypotheſi nugatorio modo ſuperexſtructa, & quod peſſimum eſt, in praxi male tuta, ut ex ſequenti ſpecimine patebit.

I. Blancardus, meliora jam edoctus ut videtur, ultro (*a*) confitetur (anno 1701.) *luem veneream tantum ducentos per annos innotuiſſe, eoſque qui ante annum* 1493. *&* 1494., *ſcripta ſua luci expoſuerunt, nunquam de ea ſcripſiſſe*. At vero quaſi confeſſionis ſuæ eum pœniteret, mox ſubjungit non ſine manifeſta ſecum pugnantia, *ex ipſis ſacris & profanis ſatis liquere non eſſe luem recentem & novum morbum*. In cujus rei confirmationem laudat Hippocratem, *lib.* 6. *De morbis popularibus, in principio*; *lib. De internis affectionibus, cap.* 50. *lib. de Ulceribus, cap.* 9. *lib. de Natura muliebri, cap.* 77. & *Coacar. Prænotion. cap.* 2. ubi de morbis venereis ne per ſomnium quidem cogitavit Hippocrates: & Plinium, *lib.* 21. *cap.* 18. & *lib.* 22. *cap.* 8. ubi remedia quædam ad genitalium ulcera in genera Plinius obiter indicat: imo vero ipſum Jobi *Librum*, & Davidis *Pſalmum* 38. quaſi quæ de Jobi & Davidis ægritudinibus referuntur, de morbo venereo deberent intelligi. Sed hæc omnia quæcunque ſcrupulum poſſent, injicere, jam ſupra abunde confutata ſunt aut enucleata, *lib.* 1. *cap.* 3. & 4.

II. Narrat (*b*) *Medioburgi in Zelandia luem veneream invaluiſſe in plurimos anno* 1654. *a ſuctrice quadam infecta, quæ induratas nutricum mammas ſuctu emendabat, aut brevi poſt partum coloſtrum exhauriebat*; de qua eadem Hiſtoria vide *ſupra* ad *annum* 1661., ubi *de Antonio Everhardi*.

III. Refert (*c*) ex fide Thomæ Bartholini, *Centur. II. Hiſtor.* 36. *Severinum Neapoli in diſſectis inveniſſe inflammationem & abſceſſum in Paraſtatis* (Proſtatis), & *a Vvirſungo tria aperta fuiſſe cadavera, poſt Gonorrhœam curatam denata, in quorum proſtatis calloſitas erat, ſignum præteritæ Gonorrhœæ & ulceris*.

IV. Multa proponit remedia diverſi generis ad curationem gonorrhœæ virulentæ, ſed in hoc merito culpandus, quod non ſatis accurate diſtinguat morbi tempora, neque ideo medicamenta proponat, quæ unicuique morbi ſtatui conducant. Adde quod inter Diuretica, quæ Gonorrhœæ adhibenda cenſet, non pauca proponat acriora, calidiora, valentiora, ut

(*a*) Inſtitution. Chirurgic. *Part.* 3. *cap.* 41. *pag. m.* 403.
(*b*) Ibidem. *Cap. eodem pag.* 49.
(*c*) Ibid, *Cap.* 42. *pag.* 501.

ut (*a*) *Radices*, (*b*) *Alcannæ*, ſeu Anchuſæ Monſpeliacæ; *Folia Sabinæ*, *Fructus*, *Alkekengi*, *Millepedes*, *Oleum Terebinthinæ Sabinæ* &c. imo quod magis eſt, *Cantharides*, quæ prodeſſe raro, ſi unquam, nocere fere ſemper poſſunt. Idem dictum volumus de ceteris quoque remediis ad cariem pudendi, phimoſim, paraphimoſim, carunculas urethræ, tumorem teſticuli venereum, bubonem, verrucas aut mariſcas ani &c. quæ generalius & ſine diſcrimine proponuntur, & quorum pleraque ad morbos hoſce non ſatis præclare faciunt.

V. Ad curandam luem veneream cenſet valere ſudationem arte quavis proritatam, uſum decoctorum ſudorificorum, ſed præſertim ptyaliſmum, (*c*) *ſine quo morbus ſæpe non cedit*, ut ipſe ait. Arbitratur autem Salivationem ſive Ptyaliſmum cieri poſſe commode multiplici via.

1. (*d*) *Fumatione mediante cinnabari*, quæ tamen nunc temporis rarius fit. Suffumigium autem ſub ſequenti formula præparatur.

℞. *Myrrhæ Labdani*, *Styracis*, ana ℥ j.
Cinabaris vulgaris ʒ iij.
Terebinthinæ quantum ſufficit.
M. f. Globuli.

2. *Lotione cum aqua mercuriali*, qualis eſt ſequens.

℞. *Sublimati* ʒ. ß.
Aquæ pluvialis ℥ xvj.
M. *qua juncturæ poſſunt*, ſi Auctor audiatur, *&* *ablui & cum linteis foveri*, ſed quam methodum periculo, & gravi quidem periculo, nunquam vacare ipſe puto, quantumcunque facultas ſublimati deleteria ſolutione refracta videatur.

3. Inunctiones cum unguento mercuriali, quæ methodus omnium tutiſſima eſt, & efficaciſſima.

4. Appoſitione emplaſtrorum mercurialium.

5. Demum uſu mercurialium interne exhibitorum, quam methodum ipſe multis celebrat; ſed in quo ab illo diſſentiendum eſſe cenſeo, nec temere, ſi quid ſapio.

VI. Blancardus non dubitat (*e*) adhibere, externe quidem *ſublimatum corroſivum* cum unguentis mercurialibus permixtum ad *partem decimam nonam*; interne vero tum *Præcipitatum album* aut *rubrum* ad gr. vj aut vij *tum ſublimatum præcipitatum* ad gr. xij vel xvj pro una doſi, quæ ipſe auctor eſſe velim nemini, ut imitetur.

VII. Uti Blancardus ſe Carteſianum eſſe in Scriptis ſuis ſemper gloriatur, ita & hic prædicat curationes ſuas niti principiis Carteſianis, doctrinaque Acidi, & Alkali. Utrum vero auctoritatem ſuæ methodo eo nomine Blancardus olim conciliaverit, ignoro quidem, ſed probe novi commendationem inde nullam potuiſſe accedere apud cordatos Medicos, quibus compertum fuerit principia Carteſiana, ut & cetera quævis hypothetica, in Medicina plane ruinoſa eſſe.

Martinus Fridericus Frieſſ, Philoſophiæ & Medicinæ Doctor, & in Academia Lipſienſi Pathologiæ Profeſſor.

Johannes Fridericus Ortlor, Olſna-Sileſius.

„ De Salivatione ſub præſidio . . . Martini
„ Friderici Frieſs, . . . pro Licentia honores
„ & privilegia Doctoralia legitime obti-
„ nendi, ad diem V. Septembris, Ann.
„ MDCLXXXIV . . . diſputabit Johannes
„ Fridericus Ortlob, Olſna-Sileſius. Lipſiæ,
„ Typis Chriſtiani Gozi. in 4.

Continet hæc Diſſertatio articulos, corollaria, theſeſve XXVI. in quibus hæc eſt doctrina ſumma.

I. Paucis præmiſſis „ de (*f*) natura Saliva & „ (*g*) de diverſis ſalivationis ſpeciebus, ſymptomaticæ, criticæ & medicæ; particularis „ & univerſalis; „ Auctor deinde (*h*) diſſerit de variis morbis, ad quos credit ſalivationem facere, & inter quos præter luem veneream recenſet „ ſcabiem, ulcera inveterata, ſcorbutum, malum hypochondriacum, colicam „ pertinacem, Epilepſiam, Cephalagiam, ſuffuſionem, paralyſim, ſtrumas, „ &c. in qua enumeratione videtur Johannem Georgium Trumphium ſecutus, de quo *ſupra* ad annum 1668. Sed cave ne in curandis affectionibus iſtiuſmodi, niſi a latente ſeminio venereo forte dependeant, mercuriali ſalivationi nimium confidas.

II. Statuit ſalivationem perinde moveri, (*i*) tum *interno*, tum *externo* Mercurii uſu: „ Interno quidem, ſi crudus in pillulis „ Barbaroſſæ, vel aliis congeneribus, aut ſi „ præparatus ſub forma Panaceæ, Mercurii „ dulcis, Præcipitati albi, Arcani Corallini, „ Turpethi minerali &c. exhibeatur: Externo „ vero, quem ad ſalivationem excitandam efſica-

(*a*) Ibid. *Cap.* 42. *Pag.* 502.

(*b*) Liguſtrum Orientale, ſeu ut aliis placet, *Cypros* Græcorum, *Elbanne* Arabum, Indiæ Orientali, Ægypto & Syria creſcit, ſed in officinis noſtris nunquam invenitur, unde fit ut illius loco radix Anchuſæ Monſpelliacæ uſurpetur.

(*c*) Ibid. *Cap.* 46. *Pag.* 528. (*d*) Ibid. *Cap.* 46. *Pag.* 530.

(*e*) Theſ. I. & II.

(*f*) Theſ. III. (*g*) Theſ. V. (*h*) Theſ. VI. (*i*) Theſ. VIII.

„ ficaciorem eſſe cenſet; ſi Mercurius vel inun-„ ctione, vel ſuffumigatione, vel lotionibus, „ vel emplaſtri, vel cingulis, vel armillis cor-„ pori admoveatur.

III. Damnat (*a*) ſuffumigia univerſalia, quæ repudianda eſſe opinatur cum Falloppio; neque putat (*b*) lotiones poſſe unquam ſine periculo ſummo inſtitui. Itaque ſolas probat inunctiones, „ quas (*c*) „ licet moleſtiſſimas, aliquando „ periculoſas, malo tamen pertinaciſſimo adæ-„ quatas & certiſſimas eſſe cenſet cum Hilda-„ no, Cent. 5. Obſerv. 96, ſi recte admini-„ ſtrentur.

IV. Propoſitis (*d*) & exploſis variis variorum hypotheſibus ad explicandum modum, quo Mercurius ptyaliſmum movet, ſuam Auctor (*e*) opinionem proponit, quæ eo redit ut credat Mercurii particulas, quæ naturam in ſanguine pertinaciter retinent, cum ſalibus obviis jungi connubio, atque adeo, ſi ſalivales glandulas ſubeant, ut plerumque ſubeunt, ſpiculis fibras lancinare, inflammare, exulcerare & ſalivationem ciere. Ut autem confirmet mercuriales atomos integra forma cum ſalibus conjungi, narrat (*f*) Auctor „ ſe in Mercurio ſublima-„ to corroſivo & Arcano corallino, in pulve-„ rem redactis, microſcopii ope minimos Mer-„ curii globulos inter ſalia lucentes & frequen-„ tiſſimos vidiſſe: „ quod ait a Povvero quoque obſervatum fuiſſe, *Obſervat. Miſcropic.* 35. & quod ipſe memini a Nicolao Pechlino pariter obſervari, *De Purgantibus*, *Cap.* 22.

V. Arbitratur (*g*) „ in morbo nondum in-„ veterato Mercurium præcipitatum, ſive al-„ bum, ſive flavum, ſive rubrum, exhibendum „ eſſe, rarius Mercurium dulcem, cum is ma-„ lo debellando, utpote non ſufficienter diſ-„ continuatus, impar ſit: .... Si malum ſit „ pertinax & partes ſolidas apprehenderit, „ inunctionem convenire: Si pertinaciſſimum, „ ſuffumigium, quia altius penetrat.

VI. Deinde ordine (*h*) explicat, qua ratione ſalivatio ſibi videatur adhibenda in affectionibus ſingulis, quibus illam prodeſſe ſupra declaravit: Circa quæ duo tantum notatione digna cenſeo: 1. Tandiu

Auctori (*i*) „ inunctionem continuandam „ videri, donec ſigna erupturæ ſalivæ, gingi-„ varum, faucium, parotidum ardor & tumor; „ & anhelitus fetens &c. prorumpant, quod in „ aliquibus tardius, in aliquibus citius acci-„ dit, ... ut plurimum tertio, quarto, vel „ quinto die. 2. Ab Auctore improbari „ exem-„ plum *Nicolai Maſſæ*, qui inunctiones per „ dies triginta ſeptem, ſed interpolatis vi-„ cibus, adminiſtravit: „ in quo Auctoris judicium, vel potius experientiam deſidero.

VIII. Demum varia (*k*) præſcribit remediorum genera, quæ ſalivationis ſymptomata præcaveant vel corrigant; ac *diętam, quali æger ſe in ſalivatione & poſt eadem gerere debeat, determinat*.

Ne quid diſſimulem, quæcunque ab Auctore proferuntur, aliena fide dici, neque inter ſe conſtare, videntur: Sane non ſapiunt Medicum in adminiſtranda ſalivatione ſatis verſatum.

Johannes Petrus Fiſcher, Coburgo-Francus.
„ Diſſertatio Medica Inauguralis De gonor-„ rhœa virulenta, quam ... exponit Jo-„ hannes Petrus Fiſcher, Coburgo Fran-„ cus, die ... Aprilis. Luduni Batavo-„ rum. Apud Abrahamum Elzevier, „ MDCLXXXVI. in 4.

Gulielmus Douglas, Scotus.
„ Diſſertatio Medica Inauguralis de Lue Ve-„ nerea, quam ... ſubjicit Gulielmus Dou-„ gulas, Scotus, ad diem 24. Julii. Lug-„ duni Batavorum. Apud Abrahamum El-„ ſevier. MDCLXXXVII. in 4.

Carolus Patinus, Pariſinus, filius natu minor Guidonis Patini, de quo ſupra ad *annum* 1628. natus eſt anno 1633. (*l*) Hortante avunculo Juriſprudentiæ ſe diſcipulum præſtitit, ac Doctoratus inſignia obtinuit Pictavii, ſed deinde patris ſuaſu ac ſuo ipſe ingenio ad Medicinam ſe convertit, & Doctoralem Lauream in Facultate Pariſienſi conſecutus eſt. Valebat eruditionis fama, & inter doctos ſuæ ætatis Viros florebat Lutetiæ, cm in offenſionem Ludovici Magni incurrit anno 1660. nec levi culpa, de qua *Vid.* Petrum Bayle, *Dictionn. Critique*, *au mot Patin*, *Note L.* Quocirca ut ſe pœnæ ſubduceret, aufugit ex Galliis, & extorris aliquandiu peregrinatus eſt in Germania, Hervetia & Italia. Conceſſit tandem Patavium, cujus in urbis Academia obtinuit anno 1676. Cathedram Avicennæ, anno 1681. Cathedram Chirurgiæ ordinariam, & anno 1683. Cathedram Practicam extraordinariam. Deceſſit Patavii fere ſexagenarius anno 1693.

Nar-

(*a*) Theſ. IX. (*b*) Theſ. VII. (*c*) Theſ. X.
(*d*) Theſ. XI. & XII. (*e*) Theſ. XI.
(*f*) Theſ. XIV. (*g*) Theſ. a XV. ad XXII. uſque.
(*h*) Theſ. XXIV. (*i*) Theſ. XXV. (*k*) Theſ. XXVI.
(*l*) Nicolaus Comnenus Papadopoli, *Hiſtoria Gymnaſii Patavini*. Tom. 1. Sect. 2. Cap. 25. N. 259.

Narrat (*a*) Johannes Zacharias Platnerus, celeber Medicinæ Profeſſor Lipſienſis, ſed nullo adducto auctore, „ Carolum Patinum dici ſcri„ pſiſſe Orationem *de Antiquitate Luis vene„ reæ*, eamque Patavii anno 1687. edidiſſe, „ quam tamen *fatetur ille ſe* nunquam vidiſ„ ſe, „ & quam ne exſtitiſſe quidem unquam ideo puto, quod nullam illius mentionem fecerit Nicolaus Comnenus Papadopoli, Patavinus Juris Canonici Profeſſor, qui de Carolo Patino ſatis fuſe diſſerit in *Hiſtoria Gymnaſii Patavini, loco modo laudato*, ac Opera ejuſdem ſingulatim recenſet.

Anonymus Gallus.

Les Operations de Chirurgie par une methode courte & facile; avec deux Traitez, l'un des maladies de l'Eſtomac, & l'autre des Maux Veneriens. A Paris, *Chez Laurent d'Houry*. 1688. in 12.

Neque Auctorem libri novi, neque librum hactenus vidi. Priores quidem duos Tractatus parum curo, ſed ſummam Tertii, qui ad noſtrum attingit inſtitutum, deſcribere viſum eſt ex *Actis Eruditorum Lipſienſibus*, in quibus ſequentia leguntur, *anno* 1688. *Pag*. 139.

„ In Tractatu III. de luis venereæ deſcri„ ptione, vera origine, cauſis, ſignis, & cu„ ratione ſermonem Auctor inſtituit, quibus „ ſubjungit gonorrhœam, ulcera penis, bubones „ venereos, modumque ipſum hac lue infectos „ tractandi. Ultimo loco de natura Mercurii, „ & quo is modo agat, Caput additur. Ex „ his omnibus pauca delibabimus, reliquis paſ„ ſim in Auctorum lectione obviis.

„ I. Cauſam morbi gallici acidum acre defi„ nit, *Pag*. 307. Idem vero Arſenicale vocat, „ *Pag*. 304. Venenum hujus morbi commu„ nicari per vim quorumdam ſpirituum tar„ tareorum, naturam virus conſtituentium, „ *Pag* 303. aſſeritur.

„ II. In cura gonorrhœæ ad tria potiſſimum „ eſſe reſpiciendum, ad cauſam mali ſeu vi„ rus, ad morbum ipſum ſeu ulcus, & ad ſym„ ptomata, ardorem ſcilicet & dolorem in uri„ næ emiſſione perceptum. Ordinem vero & „ tempus hic ait eſſe obſervandum, ſcilicet an„ te ulceris curationem demendum eſſe virus, „ a quo illud dependeat, & ante hujus ſubla„ tionem compeſcendum eſſe dolorem, inflam„ mationem auferendo.

„ III. Proinde jubet venæ ſectionem inſtitue„ re, quam tamen & præcedere & ſequi de„ beant clyſteres emollientes; hinc diæta re„ frigerante & humectante utendum, cujus ini„ tium primo ſtatim die emulſiones faciant, „ a vino autem & motu corporis violento ab„ ſtinendum.

„ IV. Deinde virus expugnandum purgationi„ bus lenioribus, ... quorum uſum excipiat „ ptiſana refrigerans.

„ V. Quod ſi his non cedat gonorrhœa, & „ materia virideſcens effluere obſervetur, pur„ gantia fortiora, imprimis pillulæ cum Mer„ curio dulci, propinentur.

„ VI. Tum vero ad injectiones accedendum, „ (quas alias non magni æſtimat Auctor, quod „ ad ulcus uſque nequeant pertingere) . . . . . „ Huic fini commendat *aquam fabrorum ferra„ rariorum*, & *vini auſteri*, ana lib. j. *in qui„ bus diſſolve Vitrioli albi* ℥ j. Injiciantur au„ tem tepide mane & veſperi.

„ VII. Methodus curandi ipſam veneream luem „ nititur ſalivatione per Mercurium inſtituta, „ quam clyſteres, venæ ſectio iterata & pur„ gationes ac balnea præcedere debent. Fri„ ctiones autem cum unguento mercuriali, per „ totum corpus (excepto abdomine & pecto„ re) a pedibus ad nucham uſque, juxta focum „ commendantur, niſi additæ cautelæ aliter „ ſuadeant.

„ VIII. Symptomatibus diverſis ut occurren„ dum traditur, ubi vel unicum monitum no„ tamus, ſcilicet nimiam ſalivationem commo„ diſſime temperari ſex granis auri fulminantis, „ ſub electuarii ſeu opiatæ forma exhibitis. Pe„ racta ſalivatione 20. 25. aut 30. dierum, æger „ ſicut initio purgandus, gargariſmata pro exſic„ candis ulceribus oris adhibenda, & linteami„ na lecti recentibus permutanda.

VVillelmus VVillis, verſionem gallicam Tractatus, quem Stephanus Blancardus *de lue venerea* batavice ſcripſerat, edidit Amſtelodami, cum hac inſcriptione.

Traite de la Verole, Gonorrhée, Chancres, Bubes Venereens & de leurs accidens, avec une gueriſon veritable & ſolide. Par le Sieur Eſtienne Blankard, Docteur en Philoſophie & en Medecine, & Praticien a Amſterdam, & *traduit* par Guilliaume VVillis. A Amſterdam, *chez Corneille Blankard*. MDCLXXXVIII. in 8.

Affirmat Interpres ille in Præfatione hunc Librum batavice ab Auctore ſcriptum, jam ſemel atque iterum typis excuſum fuiſſe.

Prodiit idem Liber Blancardi anglice verſus Londini, anno 1790. *in* 8.

L. . . . le Monnier.

Nouveau Traite de la Maladie Venerienne & de tous les accidens, qui la pre-

(*a*) In Programmate *De Morbo Campano Horatii*.

cèdent & qui l'accompagnent, avec la plus ſure & la plus facile methode de les guérir. Paris, 1689. in 12.

Exiguus quidem Libellus, ſed apto ſatis ordine digeſtus, & in quo ſi nihil quidquam novi, at certe nihil quidquam abſurdi reperire eſt. Neque enim culpæ dari poſſe arbitror, quod ſuadeat (*a*) ut inunctiones mercuriales ſuper univerſum fere corpus adminiſtrentur, & ad ſingulas unguentum in validioribus temperaturis ad ℥ viij. in infirmioribus ad ℥ v, adhibeatur. Tunc enim ita ferebat uſus Medicorum plerorumque, etiam cautiſſimorum; unde minime mirum eſt, ſi tam frequentia olim fuerit ex hydrargyroſi infortunia.

Hunc Auctorem opinor Chirurgum fuiſſe in quadam Galliarum Provincia, quod colligo ex epiſtola nuncupatoria Carolo Franciſco Taſſi, dicto Felix, primario Regis Chirurgo, ſcripta, & præfixa Tractatui *de Fiſtula* gallice ſcripto, quem Auctor idem edidit *in* 8. Lutetiæ Pariſiorum anno 1689. eodem ſcilicet, quod Liber, de quo quæſtio eſt in hocce Capite.

Bernhardus VVeiſſ, ſeu, ut ille latino nomine vocari maluit, *Albinus*, (*b*) Deſſavienſis in Principatu Anhaltino, natus anno 1653. Medicinæ ſtudio operam dedit Lugduni Batavorum, ubi ſummos artis honores conſecutus eſt anno 1676. In patriam redux poſt varia itinera profeſſorio munere functus eſt in Academia Francofurtenſi ad Viadrum ab anno 1681. ad annum uſque 1697. quo in aulam Frederici III. Electoris Brandenburgici, ac poſtea Boruſſorum Regis, accitus eſt, ut Archiatri munus obiret. Oblatas a Groningana Academia conditiones olim recuſaverat anno 1694.: ſed audivit libentius vota Academiæ Lugduno-Batavæ, quo demum anno 1702. ſe contulit imperrata honorifica miſſione a Boroſſorum Rege Frederico, & ubi Medicinam cum laude docuit per reliquum vitæ tempus. Deceſſit anno 1721. fere ſeptuagenarius.

Georgius Conradus de Horn, Brunſvicenſis.

Diſſertatio Medica Inauguralis de Salivatione Mercuriali, *quam* . . . . *ſub præſidio* Bernhardi Albini . . . . *pro licentia ſummos in Arte Medica honores & Privilegia rite obtinendi, ad diem IX. Decembris anno* MDCLXXXIX. . . . *publico examini ſubmittet* Georgius Conradus de Horn, *Brunſvicenſis*. Francofurti ad Oderam. *Typis Chriſtophori Zeitleri*. in 4.

Conſtat ea Diſſertatio Paginis 55. & Theſibus ſive Articulis 25.

I. Auctor initio recenſet (*c*) varias ſpecies ſalivationis, *ſymptomaticæ*, *criticæ & medicæ*, *particularis & univerſalis &c.* ac (*d*) glandulas, ductuſque deſcribit, unde ſaliva in os confluit, *Vvarthonianos*, *Bartholinianos*, *Stenonianos*, *Nuckianos &c.*

II. Deinde multus eſt, imo nimius in explicanda 1. (*e*) Mercurii *qualitate*; an frigidus, ut Matthiolus, Fernelius, Libavius, aliique perplures; an calidus, ut Vidus Vidius, Cæſalpinus, Paracelſus, & alii nonnulli; an demum mixtæ facultatis ex calidis, frigidiſque partibus, ut Matthias Untzerus voluit: 2. Mercurii *natura*; (*f*) an alkalinus, ut Nicolao Lemery; an ſulphureus, ut Nicolao de Blegny; an acidus ſit, ut Olao Borrichio viſum eſt: 3. Mercurii *conſtitutione*; (*g*) *an conſtet ex minimis globulis indefinitæ tenuitatis, qui continuo ab æthere rotentur; circumvolvantur, & in perpetuo detineantur motu ac fluore*, ut contendit Carolus de Maetas; (*h*) an vero componatur, ut cenſet Auctor, *ex longis*, *lævibus*, *flexilibus*, *lubricis partibus*, quales Carteſius aqueas eſſe ſupponit, ſed *multo ponderoſioribus*; quæ ſingula non modo dubia, ſed incomperta ſunt, & ad Medicinam prorſus inutilia.

III. Poſtea Albinus (*i*) enumerat morbos varios, contra quos valere creditur ſalivatio mercurialis, ut „ ulcera ſordida, affectus hypocon„ driacos, ſcorbutum, colicam pertinacem, „ cephalæam gravem, ophthalmiam deſperatam, „ amauroſim, ſuffuſionem, paralyſim, arthriti„ dem, morbos omnes ab humoribus acribus & „ glutinoſis, vel ab obſtructionibus & glutinoſis „ humoribus ſine acredine oriundos &c. aut „ morbos quos fomes periodicus accendit, qua„ les ſunt epilepſia, febris intermittens &c." ſed in quibus curandis ſalivationem mercurialem raro efficacem eſſe exploratum habeo, niſi a latente venereo ſeminio clam dependeant, quod non rarum eſt.

IV. Recenſet (*k*) deinde morbos „ alios non „ pauciores, in quibus a ptyaliſmo mercuriali „ penitus abſtinendum eſſe cenſet, ut peſtem; „ febres malignas, ardentes, omnes inflam„ mationum ſpecies, hæmorrhagias quaſvis, dy„ ſen-

(*a*) Cap. XIII.
(*b*) Oratio Heemanni Boerhaave, *De vita & obitu Bernhardi Albini*.
(*c*) Theſ. I. (*d*) Theſ. II.
(*e*) Theſ. VI.
(*f*) Theſ. VIII. (*g*) Theſ. X.
(*h*) Theſ. XII. (*i*) Theſ. XIII.
(*k*) Theſ. XVII.

„ ſenterias &c. " ad quæ morborum genera „ mercurialem ſalivationem a nemine unquam „ adhibitam fuiſſe reor.

V. Proponit varios modos ſalivationem proritandi, tum (*a*) *Mercurio extrinſecus corpori admoto*, „ per cingulum, zonam, armillas; epithemata, emplaſtra; lavatoria; ſuffumigia & „ unguenta; „ *tum* (*b*) *Mercurio intro ſumpto*, ſive vivo in pilulis Barbaroſſæ, aut qui „ modus Auctori videtur „ ſimpliciſſimus, Mercurii grana ſex vel octo cum terebinthina pauca in pilulas redigendo, vel cum ſaccharo in „ pulverem conterendo, „ ſive præparato in Præcipitata, Panaceas, Turpethum minerale, vel potius Mercurium dulcem, quo „ ſalivationem multo tutius excitari recte affirmat. „

VI. Damnat (*c*) lavatoria, quia „ cum ex „ Mercurii ſublimati corroſivi ſolutione fiant, „ cutim inflammant, & ſalia corroſiva intro „ rapiunt. „ Damnat (*d*) pariter ſuffumigia, quæ cum Nicolao de Blegny deterrima eſſe ſtatuit.

VII. Varias deſcribit unguentorum mercurialium formulas, quæ diverſam admittunt Mercurii extincti quantitatem, & pleraque nimiam medicamentorum acrium farraginem. Sed ipſe laudat unguentum ſimpliciſſimum, ex argento vivo & butyro aut axungia porcina, addito un„ guento roſato vel pomato, ut grato odori „ conſulatur „.

VIII. Monet (*e*) Auctor „ fraudulentam ope„ rationem vetare ne nimia ſit feſtinatio. Ul„ tra unam Mercurii drachmam non eſſe ideo „ aſcendendum ſingulis inunctionibus: Sæpius „ potius ungendum, cum non cito ſed tuto cu„ rare debeamus: Inunctiones ſemel vel bis de „ die adhibendas eſſe, vel etiam alternis die„ bus: Salivationem per menſem circiter tole„ randam eſſe „.

IX. Varia (*f*) præſcribit „ gargariſmata, quæ „ humorum in os confluentium acrimoniam tem„ perent, & ulcera mundent, ſed aſſerit ægros „ vix ab aliquo tantum, quantum a decocto ra„ parum ſolamen ſentire „.

X. Auctor (*g*) „ habet ſalivationem pro ſi„ gno tantum glutinoſos & corroſivos humores „ a Mercurio oppugnari & educi; „ „ *ſed ſecundum illum*, „ licet ſalivatio ſit conſequens „ ordinarium inunctionum, ſalivatio tamen, „ qua ſalivatio, non intenditur vel curatur; pe„ rinde atque e camino egrediens fumus ſignum „ eſt ignis in foco & quidem ordinarium, il„ lum tamen nunquam intendunt focarii „ & „ licet illum in camino excitarent, non tamen „ inde focus luculenter arderet, vel caro aſſa„ retur „.

XI. Affirmat (*h*) Albinus, „ ſi nimis inve„ teratus & magnus ſit morbus, mercuriali „ ſalivatione non exſtirpari, quia utut genero„ ſiſſimum ſit remedium, non tamen omnium „ morborum rhizotomus eſt: „ Et ut opinionem confirmet, varia adducit Auctorum teſtimonia, qui narrat ſalivationem mercurialem *ſine felici ſucceſſu reiteratam fuiſſe*: Quod nec ipſe nego, ut qui probe gnarus ſim hydrargyroſim ſine prævia præparatione, doſi nimia, breviore temporis intervallo adhibitam, fruſtra ſæpius fuiſſe. At vero pernego virus ullum unquam eſſe, quod radicitus non exſtirpetur, ſi Mercurius, præmiſſa debita præparatione, parca manu, legitimis intervallis, tempore ſatis diuturno, illinatur. Cave tamen credas exſtirpato ſemel ſeminio, omnia jam in vado eſſe. Si nulla quidem partibus corporis ſolidis labes illata prius fuerit, res planiſſime confecta erit, ſine ullo recidivæ periculo: Secus vero, ſi qua ſuperſint ſolidarum partium vitia ante inuſta, utpote quæ non raro eo uſque latenter deducta ſunt, vel partes adeo nobiles obſident, ut nullam jam curationem, ſed palliationem tantum admittant, imo plerumque palliationem non ſatis diuturnam.

Theodorus Craanen, Philoſophiæ ac Medicinæ Doctor, olim Profeſſor Medicinæ in Academia Lugduno-Batava deinde Conſiliarius & Archiatrus Electoris Brandeburgici.

Opera omnia Medica. Antverpiæ. 1689. *in* 4. Vol. II.

Exſtat ad calcem Tomi II. *Medicatio Viri lue venerea cum gonorrhæa virulenta laborantis*, ac deinceps *Medicatio Juvenculæ lue venerea, cum ulceribus oris & ani, laborantis*; in quarum neutra Mercurium adhibuit, ſed Guaiaco unice confidit.

Anonymus quidam germanicum fecit Tractatum a Stephano Blancardo batavice ſcriptum de Lue Venerea, ac Lipſiæ edidit anno 1689.

Die belagerte und entſetzte Venus, das iſt, Chirurgiſche Abhandlung der ſo genannten Frantzoſen, auch Spaniſchen Pocken, Druppert, Siandkert, Klapohren &c. Leipſig. 1689. *in* 8.

Hoc eſt, *Venus obſeſſa & liberata, ſive Diſſertatio Chirurgica de lue dicta* Gallica, *vel puſtulis Hiſpanicis, gonorrhœa, cancro penis, bubonibus venereis* &c. Lipſiæ, anno 1689. *in* 8.

Proſtant ad calcem illius Libri, aliquot alii Tra-

(*a*) Theſ. XIX. (*b*) Theſ. XXV. (*c*) Theſ. XXI. (*d*) Theſ. XXIII.
(*e*) Theſ. XXIV. (*f*) Theſ. XXVI. (*g*) Theſ. XXIII. (*h*) Theſ. XXVI.

Tractatus peculiares de eodem argumento, Franciſci Sylvii de le Boe, Thomæ Sydenhamii, Johannis Wieri, & Antonii Everhardi, de quibus *Vide* ſuis locis.

G. . . . . B. . . . . De Saint Romain, D. M. & Medicus ordinarius Sereniſſimi Principis Henrici Julii Borbonii.

Methode aſſurée & efficace pour guérir la Maladie Vénerienne ſans ſalivation mercurielle, compoſée en Latin par un celebre Medecin d'Angleterre, & nouvellement miſe en françois. Paris, *chez Laurent d'Houry*, 1690. in 12.

Auctor ille, qualiſcunque ſit, gallice interpretatus eſt Tractatum Davidis Abercrombi, qui inſcribitur, *Tuta ac efficax luis venereæ ſæpe abſque Mercurio, ac ſemper abſque ſalivatione mercuriali curandæ Methodus*, de quo ſupra ad annum 1684.

Franciſcus Calmette, Ruthenenſis, in Monte-peſſulano Facultate Medicæ operam dedit, ac Doctoratus gradum aſſecutus eſt anno 1684. Vacavit ibi aliquandiu Philiatris privatim informandis, nec quidem ſine laude; dum enim in hoc officio verſabatur, conſcripſit Medicinæ Therapeuticæ compendium ad mentem Lazari Riverii, quod Genevæ primum in lucem prodiit in 8. anno 1677. cum hac epigraphe:

Riverius Reformatus, ſive Praxis Medica methodo Riverianæ non abſimili, juxta recentiorum tum Medicorum, tum Philoſophorum principia conſcripta.

Hoc Opus tribus libris comprehenditur, Primo, *De morbis Abdominis*: Secundo, *De morbis Capitis & Thoracis*; & Tertio, *De morbis mulierum*. Ad calcem adjecti ſunt tres alii Tractatus, *De affectibus Articulorum*, nempe Podagra & Rheumatiſmo; *De peſte*; & *De Febrib.*

Idem Opus iterum excuſum fuit *Lugduni* in 8. anno 1690. ſed auctum *Tractatu de affectibus venereis, qui ex eodem fonte hauſtus erat, nempe ex celebri & puriore Monſpelienſium Academia, unde totus Liber manaverat*, hoc eſt, qui ab eodem Franciſco Calmette in Monte-peſſulano conſcriptus fuerat juxta Monſpeſſulanorum Medicorum doctrinam & therapeiam, quales ætate illa maxime vigebant.

Novus ille Tractatus, qui *Paginis* 21. abſolvitur, conſtat *Capitibus quinque*: 1. *De lue venerea*; 2. *De gonorrhœa virulenta, ſeu ardore urinæ*; 3. *De bubone venereo*; 4. *De ulceribus in membro virili increſcentibus, ſive cancris*; 5. *De verrucis ſive porris*.

In *Cap. I.* quod eſt potiſſima Opuſculi pars, ſequentia viſa ſunt aliqua notatione digna.

1. Auctorem „ fateri quidem in obſidione „ Neapolitana propter effrænatiorem militum „ cum meretricibus Italis caſtra ſequentibus libidinem, contagium illud, ut cum maxime „ viguiſſe; ſed ſuam tum in Europa originem „ duxiſſe, atque adeo in Aſiam atque Africam „ repente graſſatum fuiſſe, *nulla ratione ſibi „ perſuadere poſſe*; præſertim cum Salicetus, „ Gordonius & Valeſcus, Auctores fide digniſſimi, quorum primus anno 1270, ſecundus „ anno 1418, tertius media ætate vixit, luem „ illam ex virorum cum proſtibulis impuris commercio naſci atteſtentur. „ Quæ ex Sennerto, *Tract. de Lue Venerea, Cap. I.* tranſcripta ſunt non ſine plagio manifeſto; & quæ Sennertus ex Remberti Dodonæi *Annotationibus in Benivenium*, quas ipſe laudat, mutuatus fuerat.

2. „ Hujus mali cauſam poni in fermento „ quodam humores diſſolvente & membra corrodente; „ in quo Auctor a ceteris Medicis omnibus ſine cauſa diſſentit, qui volunt humores a venereo contagio inſpiſſari, quod rei veritati magis conſentaneum eſſe videtur.

3. Affirmari ab Auctore, „ præparato prius „ ægro per venæ ſectionem, purgationem & „ balneum, ad Mercurii uſum deveniendum eſſe, quo ſolo malum radicitus tolli poteſt. „ Diaphoretica enim cujuſmodi ſunt Guaiacum „ & Salſa-parilla, morbum minuere valent quidem, ſanare autem non. „

4. Porro damnari ab eodem, & merito quidem eorum methodum, qui „ poſt balneum „ præparatorium nihil prius habent, quam ſudorem promovere, ſtatuto intra arcum aut „ tabernaculum ægro, & vaporem ſpiritus vini excipiente, exhibita prius Salſæ-parillæ & „ Guaiaci doſi; quæ methodus nihil aliud præſtat, quam partium humoris tenuiorum a craſſis ſeparationem, quæ adeo fixæ evadunt, ut „ ipſi Mercurio non cedant. „

5. Proponi unguentum mercuriale unicum, ex *parte* ij. Mercurii terebinthina extincti, & *partibus* ij. axungæ ſuillæ, quale etiamnum vulgo uſurpatur a Medicis Montiſpeſſulani.

6. Illitionum mercurialium adminiſtrationem ſequentibus capitibus contineri; 1. „ Tali unguento totum corpus inungendum eſſe a „ plantis pedum ad capillorum uſque radices, „ præter abdomen & thoracem, partium intus contentarum habita ratione: 2. Singulas „ frictiones unguenti ℥ v vel vj requirere: 3. „ Iis tamen, qui natura ſunt delicatiori, ℥ jv „ ſufficere, plantis ſcilicet pedum, cruribus, „ femore utroque, natibus & brachiis tantum „ inunctis: 4. Multis vicibus repetendam eſſe „ frictionem, nimirum ſemel in die mane jejuno ſtomacho aut veſperi duabus horis ante paſtum. „ Quod ſi poſt tertiam frictionem „ nullum futuræ ſalivationis ſignum adſit, bis „ in

» in die fricandum ægrum, modo vires ferant, » aut ſemel ſed aucta unguenti doſi: 5. Intra » ſeptimam aut octavam frictionem ceſſandum » eſſe, quemadmodum ſtatim atque ſalivatio- » nis indicia quædam prodeunt; quæ quidem » ex eo dignoſcuntur, quod caput doleat, fa- » cies rubeſcat, fauces aſperentur, ulcera ori » adnaſcantur, multum & frequenter ſpuatur: » Aliquot poſt dies totum os ulceribus ſcatu- » rit, tum balbutire, palatum & ligna arde- » re, quæ niſi lacte tepido ſæpe colluantur, » dolores ſæviunt acutiſſimi, & non intermiſ- » ſus ſalivæ fluxus cum fætore importuno manat.

7. Multa occurrunt in ea methodo adminiſtrandi Mercurii merito culpanda, quod nimia unguentis doſis adhiberetur; quod illitiones univerſales, quod quotidianæ eſſent. Sed hæc Franciſco Calmette vitio verti non debent, qui cum junior Medicus eſſet, de ſuo nihil addidit, ſed eam methodum exſcripſit, quæ tunc maxime uſu vigebat inter Monſpeſſulanos Medicos, ut poteſt aliunde colligi ex Tractatu alio quodam gallice ſcripto *de morbis venereis*, qui *Amſtelodani* prodiit anno 1731, & qui Carolo Barbeiracio, celebri in Monte-peſſulano Medico anno 1690, attribuitur, de quo *Vide infra* ad annum 1731, Miror equidem Monſpeſſulanos Medicos eo tempore ab antiqua & tuta illitionum adminiſtratione tantopere diſceſſiſſe, neque ſatis capio quæ fuerit diſcedendi ratio; at vero miror minime, ſi tam inconſiderata hydrargyroſeos methodo, ex præcipiti, tumultuario, ſubitaneo ptyaliſmi impetu, quem ciebat nimia Mercurii doſis feſtinantius adhibita, tot infortunia olim ſupervenerint, ægrique in ſubitaneas, capitis, faciei, colligi tumefactiones, in phrenitides vel lethargos, in tumorem linguæ immodicum, in ulceroſas oris ligaturas inſuperabiles, &c. ſæpenumero inciderint. Sane non ſine cauſa ætati noſtræ poſſumus gratulari, quod ad priſtinam methodum reditum ſit, liceatque jam lui venereæ non minus felicem medicinam adhibere, ſed periculo, damno, cruciatum minore, ex cautiore, parciore tardiore Mercurii adminiſtratione.

8. Piget pari diligentia proſequi cetera, quæ Auctor ille refert *primo illo Capite* de exerno emplaſtorum & ſuffumigiorum, ac interno præparatorum mercurialium uſu; ſicut & ea, quæ proponit *quatuor Capitibus* ſequentibus de *Gonorrhœa*, de *Bubone*, de *Ulceribus cancroſis*, & de *Porris ſive Verrucis*, quippe quæ paſſim obvia ſunt.

Georgius Franciſcus De Franchenavv, (*a*) Naumburgenſis in Miſnia, natus anno 1642. Medicinæ Profeſſor primum in Heidelbergenſi in Palatinatu, anno 1672.; ac deinde in VVittebergenſi Academia ab anno 1689. ad annum uſque 1697. quo in Daniam accitus fuit, ubi primum Chriſtiani V. ac mox poſt illius mortem, quæ accidit anno 1699. Frederici IV. illius filii, Daniæ Regum, Archiatros fuit. In Academiam Cæſaream Naturæ Curioſorum cooptatus fuerat anno 1672. Obiit Hafniæ anno 1704.

Daniel Hake, K.... S.... (forte *Kilia-Saxo*.)

Diſſertationem Medicam Inauguralem de Syphilidis natura & cura, *Præſide*... Georgio Franco, ... *ſubjicit* Daniel Hake, K... S... *ad diem XIII. Martii*, *anno* MDCXC. VVittenbergæ, *typis Matthæi Henckelii*, in 4.

Andreas Petermannus, Anatomiæ & Chirurgiæ Profeſſor, & Practicus Lipſienſis.

De Gonorrhœa. Lipſiæ, 1690. *in* 4.

Johannes Matritius Hoffmannus, (*b*) natus Altorfi anno 1653. patrem habuit Mauritium Hoffmannum, celebrem in Academia Altorfina Medicinæ Profeſſorem. Aliquandiu peregrinatus eſt per Belgium, Angliam & Italiam, unde redux Doctor Medicinæ renunciatus eſt Altorfi anno 1675. & electus Profeſſor publicus anno 1677. In Academiam Cæſaream Naturæ Curioſorum aggregatus eſt anno 1683. Anno 1713. munus adiit Medici VVillelmi Friderici, Marchionis Onoldo-Brandenburgici, deceſſitque anno 1727. ætatis 74.

Adamus Unzelmannus, Delmenhorſtenſi.

Diſputatio de Salivatione mercuriali. *Reſpondente* Adamo Unzelmanno, *Delmenhorſtenſe*. Altotfi, 1691. *in* 4.

Johannes Baptiſta Luſart, Barbantinus, Medicus. Librum Davidis Abercrombyi, (*c*) anglice ſcriptum de lue venerea, & de quo *ſupra* ad annum 1684. batavice vertit, & Amſtelodami edidit anno 1691. cum hac inſcriptione.

De Spaanſe Pok meeſter, *beſchryvende den oorſprong*, *oorſaak*, *en ſegte geneſing der Pokken*, *als mede der Zaad-druppers*, *Chankers*, *Klapooren*, *invallen der neuſe*, *pyne en kalk der beenderen*, *in t' Engels beſchreven door* David Abercrom-

(*a*) In Elogio Georgii Franci de Franckenavv, *ad calcem* Centur. I. & II. *Ephemor. Germanicar.*
(*b*) Memoria Hoffmanniana, inſerta *Vol. II.* Actorum Phyſico-Medicorum Curioſorum Germaniæ. Et Johannes Jacobus Barerus, *in Biographiis Profeſſor. Medicina Altorfinorum.*
(*c*) Non vidi Anglicam illa Abercombryr editionem.

cromby, M. D. *en om ſyn defligheid vertaalt en vermeerdert, door* Jan Baptiſta Luſart, *Brabant geneesheer*. T'Amſterdam, *by Jan ten Hoorn*, 1691. in 8.

Id eſt, *Chirurgus luis venereæ, deſcribens originem, cauſam & veram curationem illius morbi, gonorrhææ, ulcuſculorum cancroſorum, bubonum, caſus naſi, doloris oſſium & exoſtoſium, anglice ſcriptus a* Davide Abercrombyo, *M. D. & cum optimus & utiliſſimus ſit, translatus & auctus a* Johanne Baptiſta Luſart, *Brabantino Medico*. Amſtelodami, *apud Johannem ten Hoorn*. 1691. in 8.

Gervaſius Ucay, Magiſter artium liberalium & Doctor Medicus Toloſanus, Toloſæ edidit anno 1693. Tractatum de morbo venereo *in* 12. cum ſequente inſcriptione.

Traité de la maladie Venerienne, où l'on donne le moyen de la connoitre dans tous ſes degrez avec une metode de la traiter plus ſure & plus facile que la commune, & la reſolution d'un grand nombre de Problemes très-curieux ſur ces matieres. A Toulouſe, 1693.

Qui Tractatus iterum impreſſus fuit Amſtelodami anno 1699. ac tertium Lutetiæ anno 1702.

Hujus Tractatus partes duæ ſunt. Auctor in *Priore*, novem primis Capitibus luis venereæ, tribuſque ultimis cariei pudendi, gonorrhϾ & bubonis venerei naturam, cauſas & therapeiam exponit. In *Poſteriore*, Problemata 35. circa luis venereæ originem, contagionem, curationem &c. diſtinctis totidem articulis reſolvit.

I. Credit (*a*) Auctor ille luem veneream non minus antiquam eſſe in Europa, ceteroque Orbe antiquitus cognito, quam venerem ipſam vulgivagam, cujus ſemper certiſſima ſoboles fuit: & huic (*b*) ſententiæ putat ſuffragari auctoritates quaſdam ex Saliceto & Gorgonio deſumptas, ſed quibus jam ſæpius ſatisfactum eſt.

II. Fatetur (*c*) quidem Mercurium unicum eſſe luis venereæ rhizotomum, ſed vetat illum inunctione unquam admoveri, tum propter tædia, incommoda & pericula, quæ inde ait imminere, & quæ ita (*d*) exaggerat, ut ſi audiantur, e centum ſyphiliticis ne unus quidem futurus ſit, qui ſciens ea ſubire velit; tum (*e*) propter expertam illius methodi inefficaciam, quam conceptas ſpes non raro fruſtrari affirmat.

III. Præſtare cenſet (*f*) uſum præparatorum mercurialium; quæ blandam, benignam, gradariam ſalivationem promoveant, ut Mercurii ſublimati dulcis cum pulvere viperino, & purgantibus ſcammoniatis; Præcipitati rubri ſolaris, ex una Auri & tribus Mercurii e cinnabari redivivi partibus, amalgamatis & lento igne in pulverem fuſco-rubrum excoctis; Præcipitati rubri per ſe & ex ſolo Mercurio lenta ignitione confecti &c.

IV. Præfert (*g*) tamen ceteris omnibus pillulas ſequentes.

℞. *Præcipitati Mercurii carnei coloris, qui ex ſolutione Mercurii in aqua forti paratus affuſo volatili urinæ ſpiritu,*

Et Præcipitati rubri ſolaris, aut illius loco ſi deſit Præcipitati rubri per ſe vel ſine additione confecti, ana q. ſ.

Adde *ſulfuris aurati antimonialis* partem tertiam.

Tere in mortario marmoreo; & *addita mellis q. ſ. f. maſſa pillularum*.

V. Jubet ex illa maſſa intra ſex dies tres doſes exhiberi, quarum unaquæque ſit 24. vel 30. *gr*. Eliminata ſemel humorum ſaburra ἄνω & κάτω, ptyaliſmum deinde movet, motumque fovet, ſi opus fuerit, pillulis iiſdem, ſed minore doſi adminiſtratis, ad duo nempe vel tria grana, ter in die, mane, ſub meridiem, & veſperi per dies aliquot.

VI. Contendit (*h*) ſudorem a ſe in ægrotante quovis ſympathice excitari poſſe pro lubitu, ſi cum duabus tribuſve unciis ſanguinis recens extracti admiſceatur unguentum quoddam, quod confici ait ex mumia, adipe humana, humano cruore calore ſolis exſiccato, & tribus Vitriolorum generibus ſolis ardore in calcem redactis tempore Caniculæ; ac nonnulla recenſet experimenta hac de re coram teſtibus, ut ipſe ait, ac in diverſis ægrotantibus inſtituta, ſed quorum fides ſit penes Auctorem.

VII. Haud negat (*i*) ſibi olim viſum fuiſſe eadem methodo ipſam quoque luem veneream curari poſſe ſudoribus; ſed fatetur periculo a ſe facto rem ex voto non ſucceſſiſſe, ægroſque levamen quidem inde qualecunque expertos, ſed perfectæ valetudini nunquam reſtitutos fuiſſe, quamquam cum unguento illo ſympathico modo deſcripto Mercurium crudum una extinctum, Præcipitatum ex ſoluto in aqua forti Mercurio paratum affuſo ſpiritu urinæ, aliaque non pauca Præparata mercurialia de induſtria miſcuiſſet,

(*a*) Part. I. Chap. 1. (*b*) Part. II. Probl. 13. & 14.
(*c*) Part. 1. Chapp. 8. & 9. (*d*) *Ibid*. Chap. 9.
(*e*) Part. II. Probl. 22. (*f*) Part. I. Chap. 8.
(*g*) *Ibid*. Chap. 9. (*h*) Part. II. Probl. 22. (*i*) *Ibid*.

pilulis supra descriptis maximum venereorum numerum curavimus. Ucay, Traité de la maladie venerienne, pag. 115. paris 1718.

ſet, ut unguenti vis adverſus virus ſyphiliticum illorum facultate dirigeretur.

Anonymus Gallus.

Traité des Maladies Véneriennes. Amſterdam 1693. *in* 12.

Proſtat ad calcem Libri gallice ſcripti, cui titulus eſt, *Nouvelle Methode des Operations de Chirurgie*. An ſit altera editio Libri gallice ſcripti & anonymi, de quo *ſupra* ad annum 1688. Liberve novus, nec prius editus incertum.

Joſephus Valliſnerius, Regienſis, Principum Eſtenſium Archiatros, patruus Antonii Valliſnerii, Profeſſoris Medici in Academia Patavina, & celebris rerum naturalium ſcrutatoris, fato functus eſt, ut opinor, longe ante annum 1700.

Scripſerat ille Tractatum, qui inſcribebatur:

Vera Methodus celtica (hoc eſt, *gallica*) *lue affectos ſanandi*.

qui manuſcriptus latebat penes ejus ex fratre nepotem, Antonium Valliſnerium, ut memoratur *Tom. III. Operum* Antonii Valliſnerii, *Pag.* 166.

Tria erant Tractatus illius Capita,

„ I. Non eſſe temerarium in lue celtica inun„ ctiones mercuriales aggredi, antequam viæ „ regiæ „ (hoc eſt, therapeia methodica per alterantia & cathartica, atque therapeia ſudorifica per decoctum guaiaci) „ ſint expiatæ.

„ II. Non eſſe lethale quatuordecies inunctio„ nes adhibere in lue venerea, ad hoc ut ra„ dicitus averruncetur.

„ III. Solventia inunctionum & ſalivationis „ tempore recte, & in commodum ægrotantis „ adhiberi.

In ſumma, hydrargyroſim multis celebrabat laudibus; ajebat optabile eſſe ut Medicis plurima ſuppeterent remedia ſimilis efficaciæ; affirmabat mercuriales inunctiones, modo legitime adminiſtrentur, & innocua & præſentiſſima auxilia eſſe, non modo adverſus morbos venereos, ſed etiam adverſus morbos complures alios, quorum cauſa plane diverſa eſſet & aliena; inter quos ſpecialius enumerabat & ſe ea methodo curaviſſe gloriabatur, 1. Paralyſim alterutrius brachii in viro quodam Religioſo; 2. Dolorem Iſchiadicum in altero; 3. In tertio dolores arthriticos fixos; 4. Quod majoris eſt momenti, ulcus carcinomatodes in lingua, omnino deſperatum. Sed gravis eſt dubitandi cauſa an Valliſnerio ſatis certis conſtiterit argumentis ægros illos, quos adducit, ab omni labe venerea ita immunes fuiſſe, ut morboſa ſymptomata, ex quibus ægrotabant, ad luem veneream nulla ratione referri potuerint.

Cum in iſtum ſermonem delapſus ſim, non poſſum quin de Antonio illo Valliſnerio Joſephi nepote duo commemorem, quamvis ab argumento paulo magis aliena.

Primum eſt, ab illo explicandum ſuſcipi in *Epiſtola* ad P. D. Maurum Valliſnerium, Monachum Caſſinenſem nepotem ſuum, data anno 1688. & *Operum ſuorum Tom. III.* inſerta *Pag.* 155. cur Decoctum radicis Chinæ, niſi aſſervetur in loco tepido, aceat, ut a Falloppio perhibetur *de Morbo Gallico, Cap.* 61. contra quam evenit vino, aliiſque liquoribus. Illi vero videtur id inde fieri, quod ſint in Decocto illo partes viſcidiores, quæ continuo caloris motu cieri debeant, ut intimius confuſæ partes alias acidiores involvant arctius, ne ſummis apicibus promineant. Bene quidem: Sed ea ratio, ſi valeat, lacti perinde convenire, quod acidis viſcidiſque partibus una commixtis pariter componitur, & quod proinde deberet in loco calido tardius & minus acere, quam in frigido, contra quam quotidiana probatur experientia: Ex quo fit ut verear ne Valliſnerius in hoc negotio feſtinaverit inquirere δ ότι, priuſquam conſtaret ſibi ότι eſſet.

Alterum eſt, Antonium Valliſnerium, in Tractatu *Della Generatione dell' uomo*, *Part.* 1. *Cap.* 2. *Art.* 4. adducere, nec ſemel, auctoritatem *Dalenpatii* cujuſdam, & obſervatione ab illo inſtitura de vermiculis ſeminalibus niti, quaſi decretoria. At vero auctoritas illa nihili eſt, & ejus obſervatio merum figmentum. Nempe ignotus ille Dalenpatius, de quo, eo ſaltem nomine, nemo quidquam audivit, ipſus eſt Franciſcus Plantade, Monſpeſſulanus, Vir doctus, qui fuit Advocatus Generalis in Occitana Computorum & Fiſci Curia, & qui egregium locum jam pridem obtinet in Societate regia Scientiarum Monſpeſſulana. Peregrinabatur ille in Batavia anno 1699. & cum juvenis eſſet, jocari lubuit, quod tamen factum non probo. Scripſit ergo latine, & eleganter quidem, Diſſertatiunculam de ſpermaticis animalculis, quam inſerendam curavit in Diario, quod tunc inſcribebatur *Nouvelles de la Republique des Lettres*, *Articulo V. Menſis Maii anni* 1699. Narrabat in illa, ſeu fingebat potius, dum ipſe oculis optimo microſcopio armatis intentus erat diſpiciendis animalculis numeroſis, agillimis, ſubtiliſſimis, gyriniformibus, quæ ſemini humano innatabant, „ unum grandius, „ exuto σύφαρ „ quo involvebatur, ſeſe aperuiſſe, nudatas „ clare oſtendiſſe ambas tibias, crura, pectus, „ gemina brachia: Exuvium altius protractum „ caput ad inſtar cucullæ obnupſiſſe, jucundiſ„ ſimo ſane & incredibili ſpectaculo: Sexuum „ vero diſcrimina præ exiguitate noſci non qui„ ta eſſe; „ quæ ſi gula appoſitis figuris ære inciſis, ut fidem ſibi præ aſtrueret, oculis Lectorum ſubjicere haud gravatus eſt.

Illud

Illud eſt obſervationis hujuſce Caput, quod Vallisnerius maxime laudat, quo potiſſimum nititur, quod ait a nemine unquam dictum fuiſſe; addidiſſet vellem, quod a nemine dici potuit, cum fabula ſit. Siquidem extima illa verminculi ſeminalis tunica, ſine ϛύφαρ, non minus illi eſſentialis eſt, quam cutis ſua extima verbi vel bombyci. Ut ergo vermis, qui in muſcam, bombyxve, qui in papilionem quondam abituri ſunt, non poſſunt cutem illam extimam exuere, ut ſe muſcæ aut papilionis ſpecie viſendos exhibeant ante diem, ſic neque animalcula ſeminaria, licet humanam formam gradaria mutationum ſucceſſione olim adeptura ſint, poſſunt tunicam ſuam extimam unquam dimittere ante diem.

Sed quid ergo refellendæ fabulæ immoror? Quaſi vero non ipſe pluries audiverim ab ipſomet Franciſco Plantade hæc omnia falſa & falſe conficta eſſe; quaſi ab eodem ipſe non acceperim falſum *Dalenpatii* nomen, quo latere placuit, verum ſuum *Plantadeii* nomine latine redditum referre, a quo non diſcrepet niſi ſola literarum inverſione, ut ajunt, Anagrammatiſmo.

Heydendryk Overcamp, Medicus Batavus, vixit exeunte ſæculo proxime præterito, amiciſſimus Cornelio Bontekoe, quem fere ſolum laudat, & a quo viciſſim fere ſolus laudatur.

Opera ſua omnia ſimul collecta edenda curavit Amſtelodami, anno 1694. *in* 4. batavico idiomate ſcripta.

Alle de Medicinale, Chirurgicale, en Philoſophiſche VVerken van Heydentryk Overcamp, *M. D.* t'Amſterdam, *by Jan ten Hoorn.* 1694. in 4. *Vol.* II.

Id eſt, *Opera omnia Medica, Chirurgica & Philoſophica* Heydentrykii Overcamp. *M. D.* Amſtelodami, *apud Johann. ten Hoorn.* 1694. in 4. *Vol.* II.

Proſtat ad calcem Tomi II. Tractatus *de lue venerea & ejuſdem curatione*, batavice ſcriptus, ſicut & Opus reliquum, & inſcriptus *Verhandeling van de Pokken, en haar geneeſinge*, in quo hæc eſt doctrinæ ſumma.

1. Luem veneream ante ducentos annos (ſcribebat ille anno 1694.) Europæ ignotam fuiſſe; Ab Indiis occidentalibus in orbem noſtrum devectam: In Indiis vero conceptam eſſe deteſtabili venere, quam Indigenæ cum pecudibus exercebant.

2. Morbum contrahi contagio ſolo per coitum, ſalivam, ſudationem; neque alterum ullum eſſe, qui ægrotantes, medicoſque magis vel frequentius deludat.

3. Venenum, quo inducitur, eſſe acidum-acre, ut Sylvio de le Boe jam viſum fuit; & ubi ſemel humores pervaſit, curatu ſemper difficile eſſe, & ſi mora inveteraverit, nulla ratione perfecte curari poſſe; quod tamen quotidiana cum experientia pugnat.

4. Aquam Quercetani (aquam Mentæ, de qua vide ſupra) remedium omnium efficaciſſimum eſſe ad gonorrhœam virulentam, quod & ore ſumi & in urethram injici poſſit: Imo vero, ſi morbus difficilior fuerit, licere cum aqua illa interne exhibenda miſcere doſim tincturæ cantharidum, ſed parcam; quam a Bartholino & a Garidello laudari ſupra vidimus.

5. Luem veneream nulla alia ratione depelli, quam ſudatione & ſalivatione. Sudationem quidem movet ille Decocto vel extracto Guaiaci, octava die exhibendo ſequentem pilularum doſim.

℞. *Extracti Catholici* gr. xij.
Reſinæ Scammonii gr. jx.
Mercurii præcipitati albi gr. x.
Trochiſcorum Alabandal gr. ij.
F. *Pillulæ* N. vj.

quæ ſingula eodem ordine per ſex menſes iterari jubet; ſed in quibus vis nimia & vere mochlica pillularum videtur merito culpanda.

6. Inunctiones mercuriales ideo improbari ad ſalivationem provocandam, quod Mercurii quantitas, quæ ea ratione in ſanguinem ſubit, certo definiri non poſſit: Laudari potius uſum internum præparatorum mercurialium; quaſi vero eo pacto certior eſſet, cognituve facilior quantitas admiſſi in ſanguinem Mercurii.

7. Præparata mercurialia ab illo potiſſimum adhiberi ſequente formula.

℞. *Mercurii præcipitati albi* ʒ j.
Gummi Ammoniaci diſſoluti ʒ iij.
M. f. Pillulæ N. xij. quarum æger tres devoret bis in die, mane & veſperi, uſque dum fœteat anima, quo in caſu doſim imminuit.

8. Quod ſi Mercurius vires in inteſtina exerat, ac diarrhœam inducat, tunc in uſu pillularum ceſſandum eſſe per dies octo vel quindecim, & illarum loco exhibenda Decocta Guaiaci vel Sarſæ-parillæ.

9. Ceterum propoſitis remediis inſiſtendum eſſe per menſes tres continuos, atque poſtea per annum integrum Decocto Guaiaci utendum eſſe; cenſet enim ille ægrotantium pleroſque ideo radicitus non ſanari, quod remediorum uſum præmaturius dimittant.

Martinus Liſter, Eboracenſis, Societatis Regiæ Londinenſis Socius & ex Medicis Domeſticis Reginæ Annæ, inter alia Opera numero ſatis multa, quorum primum anno 1678. & poſtremum, quod ſciam, anno 1709. ſcripſit *Exercitationes* aliquot *Medicinales*, quæ primum numero ſex Londini 1694. *in* 8. mox numero auctæ prodiere Amſtelodami *in* 8. 1698.

In

In quarta agitur *de Lue Venerea*, ſed breviſſime, & quod perpetuum eſt illius Auctoris vitium, ſatis incompoſitæ. Quinimo nec Obſervationes omnes, quam refert numero quindecim, videntur ſatis certe ad luem veneream pertinere.

Primo. Circa morbi Theoriam.

I. Affirmat Liſterus „ luem veneream in Inſulis Americanis ante Hiſpanorum adventum „ populariter graſſatam fuiſſe, & inde per Hiſpanos in Europam allatam eſſe; „ quam ſententiam cunctos jam ſequi confitetur.

II. At vero ab omnibus ſeorſum ipſe ſentit, cum addit „ haud ita abſurdum eſſe credere „ luem veneream originem ſuam habuiſſe ex „ eſu *Ivanæ* ſeu *Iguanæ*, ſerpentis ſcilicet ex „ quadrupedum genere, quo Indi avide veſcebantur, quem in deliciis habebant, & quem „ Hiſpani ad eorum exemplum in cibis ſuis „ poſuerunt: „ Quod ut confirmet, 1. Adducit auctoritatem Gonſalvi Fernandez ab Oviedo, qui teſtatur, *Summarii Cap.* 6. Et *Hiſtoriæ generalis Indiarum Lib. XIII. Cap.* 3. comeſta Ivanæ carne dolores venereos diu ſopitos intagraſcere; 2. Nititur argumento, quod a ſignatura Lacerti illius propria ducit; criſtiſque quibus in dorſo horret a capite ad caudam uſque, cenſet quaſi ſuis characteribus repræſentari & indicari criſtas, ſive criſtatas excreſcentias, quæ pudenda & ani confinia in Syphiliticis ſolent obſidere, unde colligit videri eſu Ivanæ morbum inductum fuiſſe.

Sed nemo eſt, opinor, qui non facile intelligat hæc argumenta ficulnea eſſe, ſi reputet.

1. Carnem Ivanarum ſanis & luem veneream nunquam expertis nullam noxam inferre; imo vero, ut carne cuniculorum ſapidior eſt, ſic etiam multo ſalubriorem eſſe; quod expreſſo Gonſalvi Fernandez teſtimonio, & ultronea Liſteri confeſſione abunde conſtat.

2. Quod ſi, ut atteſtatur Conſalvus Fernandez, carne Ivanæ in cibum adhibita, dolores venerei, quorum ſanatio certa non fuerit, ſed qui tantum ſopiti erant, revertantur, cum caro illa pro nata partium tenuitate & energia ſanguinem, quem renovat, atterit, fermentat, movetque incitatius, inde tament nequaquam effici poſſe ab eadem luem nunquam in ſanis ingenerari, niſi pari ratione, & ſimili de cauſa ideo credatur contra apertiſſimam rei veritatem, poſſe quoque luem eſſe colubrorum, viperarum, grandiorumve teſtudinum, imo mercurialium uſu induci, quod cibis vel remediis hujuſcemodi, cum primum adhibentur, ac in ſanguinem impetum faciunt, ſoleant plerumque dolores venerei, qui jam ſe remiſerant, manifeſte recrudeſcere.

3. Ivanas genus Lacertorum eſſe, quod ſoli Americæ peculiare eſt, neque in aliis Aſiæ & Africæ regionibus intra Tropicos ſitis reperitur, in quibus tamen luem veneream, perinde ac in America, endemiam olim fuiſſe probavimus ſupra, *Lib. I. Cap.* 11. unde evidens eſt eſum carnis Ivanarum pro cauſa communi luis venereæ admitti nulla ratione poſſe.

4. Demum nullomodo fidendum eſſe inanibus illis ſignaturis, quas a credula Chimicorum gente in Medicinam inductas fuiſſe queritur Sennertus, *Inſtitution. Medic. Lib. V. Part. I. Sect. I. Cap.* 22. & in quibus tractandis non diffiteor Medicorum non paucos, ſeculis duobus proxime præteritis, otio & ingenio abuſos eſſe ſuo, ut inter res omnino diſpares neſcio quid ſimilitudinis comminiſcerentur, quo ſtare poſſet commentitia remediorum ſignatura, ſed quorum exemplo mihi vehementer dolet Liſterum nugari.

Secundo. Quod ad Praxim morbo adhibendam.

I. Vult Liſterus totam „ luis curandæ methodum includi hodie in purgatione, medicamentis ex hydrargyro confectis, præcipueque nunquam ſatis laudando illo Mercurio „ dulci dicto, & Guaiaci decocto, *ita ut* hydrargyrus quidem veneni in lue antidotum „ ſit, ſed Guaiacum hydrargyri.

II. Audet infuſum Cantharidum interne præſcribere; nam ad ulcus venereum proſtatarum ſequens remedium proponit, *Obſervatione XI.*

℞. *Spiritus vini rectificati* lib. ß.
Gummi Guaiacini ℥. ß.
Cantharidum ʒ j.
Cocheinilliæ ʒ ij.
Succi hypocyſtidis ℥ ij.
Spiritus Sulphuris ℈ j.

Digerantur cinere calido ad 12. horas: Filtrentur per chartam bibulam.

Hujus medicinæ guttæ xl. ex cereviſia tepida mane & ſero quotidie propinentur.

III. Monet in Præfatione Diſſertationibus præfixa *medicamentum* quoddam a ſe *ſine invidia edendum eſſe ad comprimendam gonorrhœam, quo ab aliquot annis cum ſucceſſu uſus ſit*. Videtur autem illud remedium, quod nullibi diſerte prodit, nihil eſſe præter Cochenilliam, quam ſæpius commendat. Hac enim utitur in *Obſervatione XI.* ut modo dictum eſt, ad ulcus proſtatarum, & etiam in Obſervatione ſequente, *quæ XII. eſt*, ad gonorrhœam virulentam ſub ſequenti formula.

℞. *Cocheinelliæ* ℥ iij.
Cantharidum ℥ j.
Vini Rhenani lib. j.

M. Digerantur per diem *B. M.*

Infuſi Cochleare unum e decocti Guaiaci ℥ iij

ſume bis in die, gonorrhœa curabitur. Demum eadem utitur ad veſiculam ſeu bullam cryſtallinam Balani, *in Obſervatione XIV*, decocta ad ℥ iij in decocto valentiſſimo Guaiaci, quod ægrotanti propinandum exhibet.

IV. Denique minime abſtinet ab injectionibus in urethram in gonorrhœa incipiente, non anodynis modo, ſed etiam aſtringentibus. Sequentem enim ipſe præſcribit *in Obſervatione XIII.*

℞. *Aquæ plantaginis &*
Papaveris Rhœados ana ℥ iij.
Opii bene uſtulati ʒ j.
Mellis roſati ℥ j.
Trochiſcorum ex Minio puro metallico ʒ ij.

Unde ait intra paucos dies *& urinæ punctiones & gonorrhœam ex toto deſinere*. Sed in hujus veſtigiis inſiſtendum eſſe vix puto.

Nicolaus Maximilianus VVilhelmi, L. . . . Schvvalbacenſis.

Diſputatio Medica Inauguralis de Salivatione Mercuriali, *quam . . . . ſubmittit* Nicolaus Maximilianus VVilhelmi, L. . . . Schvvalbacenſis, *ad diem* 17. *Decembris*. Lugduni Batavorum. *Apud Abrahamum Elzevier*. MDCXCIV. *in* 4.

Johannes Fredericus Stædel, Argentoratenſis. *Theſes Medicæ* de Gonorrhœa virulenta... *pro Diſputatione Inaugurali . . . . examini die... Martii*, *A. C.* MDCXCV.... *ſubjectæ a* Johanne Frederico Stædel, Argentoratenſi, *Argentorati*, Literis Stædelianis. *in* 4.

Joannes Vierzigmann, Norimbergenſis.

Diſputatio Inauguralis Medica de Phimoſi, *quam aſſiſtente numinis divini præſidio . . . . in inclica Univerſitate Altdorffina, pro licentia ſummos in arte medica honores & privilegia Doctoralia rite impetrandi, publicæ diſquiſitioni ſubmittet ad diem* 1. *Martii*, *anno* MDCXCV. Johannes Vierzigmann, Norimbergenſis. *Typis Henrici Meyeri, Univerſitatis Typographi*. in 4.

Hæc Academica Diſſertatio *paginis* 19. & corollariis ſeu articulis 30. continetur.

Auctor, præmiſſa Phimoſeos Etymologia & Definitione, duplicem diſtinguit Phimoſim: (*a*) Alteram in Viris, *in quibus nihil aliud eſt quam impedita glandis vel capitis penis denudatio, facta a nimia præputii anguſtia:* In Fœminis alteram, in quibus *ea eſt ſinus muliebris oſtioli adſtrictio, qua adeo innuptis coarctatæ inguinis foſſæ, ut vix ac ne vix quidem cuſpidi maritali amplius aditus pateat, cum antea optime patuerit*.

II. Admittit (*b*) in Viris quinque morbi cauſas, 1. „ Naturæ in formando præputio errorem aut luxuriem: 2. Læſionem externam violentam, cui ſuccedat inflammatio, cicatrix, callus: 3. Nimium coeundi œſtrum in Laſtauris: 4. Impurum concubitum cum inquinatis lue venerea, vel ſcorbuto: 5. Demum Chirurgi negligentiam, ex qua fit ut virus ex ulcuſculis venereis (gallice *Chancres* dictis) in penis glande, ejuſque peripheria exiſtentibus deſtillans, intra præputium hæreat.

III. Muliebris Phimoſeos eaſdem (*c*) ferme agnoſcit cauſas, „ 1. Malam conformationem oſtioli uteri, vel nimiam nympharum magnitudinem: 2. Læſionem externam præcedente exulceratione, vel in ſcirrhum durata inflammatione. 3. Frequentiſſime demum impurum coitum, uti in Viris.

IV. „ (*d*) Ubi ab impuro coitu malum irruptionem fecerit, „ (ceteras enim Phimoſeos ſpecies hic non curo) „ jubet Auctor adhiberi emollientia, acrimoniam fermenti maligni temperantia, viſcidas particulas incidentia, ſtagnantes humores priſtinæ circulationi reſtituentia; . . . quibus omnibus nihil proficientibus *fatetur* ſectionem tandem fore inſtar anchoræ ſacræ.

V. Ait ergo „ (*e*) in hoc caſu prodeſſe ex ſpecificorum claſſe Decocta lignorum, Eſſentiam ligni Tincturas Saſſafras, Antimon. Corall. cum ſpiritu ligni, Extractum ligni, Guaiaci, Pulverem Bezoardicum, Cinnabarim nativam, aliaque, inter quæ, velut inter ignes luna minores, eminet * Balſamum *Racaſira*, quod nuperis demum annis

noſtro diverſus gentibus Orbis
Miſit.

„ ad debellandos inſolitæ olim luis inſultus.

I. Inter cetera laudat „ (*f*) Mercurium dulcem, quaſi optimum viſcidi, tenacis & acris contagi averruncum, ſed quem tamen ait ſuperari a Mercurio cinnabarino incomparabilis quondam Æſculapii Norici, *Johannis Georgii* Volckameri.

VII.

(*a*) Corollar. VII. (*b*) Corollar. XII. .... XVI. (*c*) Corollar, XVII. .... XIX.
(*d*) Corollar. XXI. (*e*) Corollar. XXII.
* Quid nomine Balſami *Pacaſiræ* intelligat Auctor, ipſe quidem neſcio, niſi forte Balſamum *Copaiba*, quod per id tempus in Europa in uſum medicum adductum eſt, & quod barbaro illo nomine potuit initio a nonnullis appellari.
(*f*) Corollar. XXIII.

VII. Proponit (*a*) deinde injectiones ſub præputium infundendas, fotus & cataplaſmata inflammato præputio admovenda, ut relaxetur; quæ ſi non ſuccedant, Auctor eſt ut omni mora depoſita inſtituatur conſtricti preputii ſectio.

VIII. Cenſet (*b*) ad Phimoſim muliebrem eadem remedia perinde facere; „ fibras ſcilicet tenſas relaxandas eſſe fotibus balneiſque „ emollientibus & reſolventibus; acrimoniam „ conſtringentem demulcendam remediis internis & externis; denique anguſtiam viarum „ ampliandam & dilatandam Peſſis, vel Priapoſis & Priapiſcotis, quorum multos deſcripſit e Veteribus C. Celſus, *Lib. V. Cap.* 21. „ Et Paulus *Lib. III. Cap.* 60. & *Lib. VII.* „ *Cap.* 24.

VV. .... *Vvall*, Anglus.

A Nevv Syſtem of the French Diſeaſe, vvith an eaſy and familiar Method of curing it, unknovvn to the Ancients or Moderns, vvith all its common and remote ſymptomos, obvious to the meaneſt capacities. Alſo an Introductory Preface, giving an account of the Vvork and an uncommon caſe. By Vv. Vvall. *London, by john. Baker*, in 8. anno non adſcripto, ſed ut videtur, anno circiter 1696.

„ Id eſt, Novum Syſtema Morbi Gallici, faciliſque ac familiaris Methodus illi medendi & omnibus ejuſdem ſymptomatibus, tum communibus, tum remotis, „ Antiquis & Neotericis incognita, & „ ad uniuſcujuſque captum accommodata. „ Necnon Præfatio Introductoria, qua exponitur Operis ratio, caſuſque quidam „ perrarus. Auctore Vv. . . . Vvall. Londini, apud Johannem Baker.

Scriptor ille olim plurimum inclaruit in Anglia in curandis morbis venereis, an jure merito viderint illi, quibus compertum eſt quos ſucceſſus habuerit. At certe utcunque ſpes donare largus ſit, arcanum ſuum de induſtria celat, quod circulatoriæ fraudis eſſe videtur.

Guillelmus Riviere, Monſpeſſulanus, Licentiæ & Doctoratus honores impetravit in Facultate Medica patria anno 1579. ex Actis ejuſdem Facultatis, locum habuit, & egregium quidem, in Societate regia Scientiarum Monſpeſſulana ab anno 1706. quo primum inſtituta fuit; demum fato functus eſt anno 1734. prope octogenarius.

Nomen dedit anno 1696. inter Candidatos, qui abibant Cathedram regiam Chimiæ in Academia Monſpeſſulana vacuam obitu Arnaldi Fonſorbe, ac in eruditionis ſpecimen ſequentes Theſes propoſuit & propugnavit.

„ Quæſtiones Medico-Chymico-Praticæ duodecima .... Michaele Chicoyneau, Cancellario, ..., Johanne Caſtelajn, Decano, Johanne Bezac, Guillelmo Rideu, „ Petro Magnol, Profeſſoribus, ... propoſitæ .... pro regia Chymiæ Profeſſione vacante per obitum .... Arnaldi Fonſorbe, „ quas .... propugnabit .... triduo integro „ mane & ſero, diebus 21. 22. & 23. Novembris anni 1696. Guillelmus Riviere, „ in patria Academia Doctor. Monſpelii. „ Apud Honoratum Pech. 1696. in 4.

Harum Quæſtionum Quarta ſic proponitur,

„ An Cancro, Scrofulis & Lui Venereæ Panacea mercurialis?

Concluſio affirmat.

Et Quinta

„ An Mercurius crudus in affectibus venereis „ curandis præferendus ſit chymicis ejuſ„ dem præparationibus?

Concluſio pariter affirmat.

Quæ confeſſio, licet vero verior ſit, a Chimicorum intelligentia abeſt longiſſime, atque adeo quam magnum eſt jam ab anno 1696. extorqueri potuiſſe a Candidato, qui profeſſoriam Chimiæ Cathedram ambibat.

Michael Aloyſius Sinapius, Philoſophiæ & Medicinæ Doctor, in Hungaria natus, poſt peragratam Italiam & Germaniam in Poloniam ſe contulit, ubi medicinam fecit exeunte ſæculo proxime præterito, Theophraſti Paracelſi laudator & aſſectator nimius, quod Empiricum magis quam Medicum ſapit.

„ Abſurda Vera, ſive Paradoxa Medica. „ part. III. Acceſſit parti II. Diſſertatio „ de falſo titulo ſive falſa exiſtentia Mor„ bi Gallici. Genevæ. 1697. *in* 12.

Hæc Diſſertatio eo fine a Sinapio conſcripta eſt, ut aſtruat „ Gallicum morbum ignorantiæ „ plerorumque Medicorum, & falſæ traditioni „ Antiquorum, ortum, nataleſque debere. Non „ quod ipſe neget, *ut ait*, gonorrhæam, bubones, exanthemata varia, tophos, oſſis cariem, dolores oſteocopos &c. ſed negat horum morborum cum gallico morbo vulgo deſcripto connexionem, ſive ſuppoſita & hypotheſes tam de Therapia, quam de Theoria „ iſtorum morbotum hactenus uſitata & evulgata.

Argumenta, quibus opinionem ſuam nititur præfulcire, proferenda eſſe non cenſeo, quippe quæ vana, commentitia, futilia ſunt, & cum apertiſſima rei veritate pugnantia. Satis erit ad ſequentia attendere, quibus Auctor ille

T 2

(*a*) Corollar. XXIV. XXV. (*b*) Corollar. XXIX.

le diſſertationem ſuam concludit. ,, Finio, *in-*
,, *quit*, & ſi quis curioſorum quærat cur hanc
,, diſſertationem de Morbo Gallico, uti pleri-
,, ſque videbitur, abſurdam & paradoxam con-
,, cinnaverim, judicet quis quid velit; quæ enim
,, aliis abſurda, eadem mihi vera videntur. Si
,, quid vero eſt morbus venereus, nihil aliud
,, eſt quam in hominibus ad venerem pronis,
,, ſive malancholico libidinoſis, ob frequentem
,, & copioſum ſpirituum animalium in partes
,, genitales influxum ac determinationem, ob-
,, que negatum liquori genitali debitum motum
,, excretorium, ejuſdem liquoris genitalis in va-
,, ſis ſpermaticis reſtagnatio, indeque concepta
,, acrimonia, quæ ſi vaſa diſtendat ac erodat,
,, ſequetur gonorrhœa; ſi diutius perduret com-
,, mixta cum lympha acri & viſcoſa circa par-
,, tes glanduloſas inguinales, bubones producet;
,, ſi ulterius maſſæ ſanguineæ communicata, cum
,, lympha ad articulos & juncturas deferatur,
,, dolores oſteocopos; aliaque pro ratione par-
,, tium & temperamenti ſymptomata. ,,

,, Obſervavi id ipſum, *pergit Ille*, in hone-
,, ſtiſſimo quodam viduo, qui alioquin a natura
,, ad venerem pronus, abſtinentia ſibi vim in-
,, ferens, potiſſima ſymptomata, quæ alioquin
,, vulgo Morbo Gallico adſcribuntur, patieba-
,, tur; poſtea autem repetito connubio curatus eſt.

En igitur, ſi audiatur Auctor ille, morbum venereum alio nomine redivivum, ſed qui non ſcortatione, non venere vulgivaga, ut hactenus experientia compertum fuit, ſed caſtitate & continentia concipiatur, quod ægri ſomniis ſimillimum eſſe videtur.

Conatur tamen Sinapius commentitiam ſuam opinionem auctoritate Pauli de Sorbait confirmare, quem ait fateri in *Praxi ſua Medica* ,, homines etiam caſtiſſimos, religioſos, ma-
,, xime a veneris amplexibus abſtinentes, & in-
,, quibus nulla potuit obſervari ſuſpicio conta-
,, gii, Morbo Gallico fuiſſe infectos, quod re-
,, fert ille in ſpecificam quamdam vim tempe-
,, ramenti alicujus Saturnini, & inauſpicatam
,, ſyderum influentiam, aut etiam aeris am-
,, bientis vitium.

Sed qui aniles hujuſcemodi fabulas credit cum Paulo de Sorbait, vel cum Michaele Aloyſio Sinapio, credat idem cum Averroe, *Colliget Lib. II. Cap.* 10. ,, mulierem quamdam impræ-
,, gnatam fuiſſe ſubito in balneo aquæ calidæ,
,, in quo ſpermatiſaverant mali homines, cum
,, eſſent balneati in eo balneo: ,, Aut credat cum Amato Luſitano, *Centur. VII. Curat.* 8. ,, mu-
,, lierem quamdam Turcam, cum marito, qui
,, longum iter parabat, recens congreſſam, &
,, quæ nulla mora interpoſita in vicinas ædes ſe
,, contulit, ubi alteram mulierem a ſe adama-
,, tam compreſſit, illam gravidam reddidiſſe.

Cæterum uteunque de exiſtentia & natura morbi venerei Sinapius ſenſerit, nihilominus tamen proponit ipſe remedia, quæ ad hunc morbum facere creduntur. Nempe ait 1. ,, Lignum
,, Juniperi, Fraxini, radicem Pimpinellæ, re-
,, media eſſe ſibi domeſtica, & quæ forte ob
,, frequentiam vilipenduntur, interim tantum
,, valent, quantum famoſa & chara illa ligna,
,, quæ ex Indiis apportari ſolent.

2. ,, Præter hæc, pauperes in pleriſque locis
,, feliciſſime ſeſe curare rebus aliis communiſſi-
,, mis, ut Buxo, Alno, radice Lappæ majoris,
,, herba Cardui Benedicti, Centaurio minore,
,, radice Imperatoriæ, oleo pini, abietis, ſuc-
,, cini, Petrolæo.

3. ,, In Polonia homines pauperes fimo equi-
,, no calido collo tenus per dies complures in-
,, humari, & bibere decoctum Lappæ majoris:
,, Hunc eſſe ipſis Mercurium, hanc Panaceam.

4. Apud Tartaros, ut ille audivit, ſuſpectos de lue venerea exerceri longis equitationibus ad
,, ſudorem, inedia, pulvere calami aromatici
,, (qui in Tartaria abunde creſcit) ſæpius ex-
,, hibito; dormire cum catellis quos ſæpe mu-
,, tant, vel in ſtabulo inter vapores equorum,
,, quorum ſtragulis calidis ſe tegunt & ad ſu-
,, dores eliciendos frequentes ſe diſponunt, ha-
,, bito reſpectu externorum accidentium.

Sed hæc medicamina ſingula, quanti quanti ſiant, vana ſunt, infirma, plane imparia debellandæ lui venereæ, atque adeo inter negatoria præſidia releganda.

Nicolaus Heinſius, Nicolai filius, Cuylenborgenſis in Provincia Ultrajectina, Philoſophiæ & Medicinæ Doctor, medicinam factitavit Cuylemborgi in patria.

Scripſit batavice ſequentem Tractatum.

,, De kvvynende Venus, ofte een korte do-
,, ch naukeurige Verhandeling van de Pok-
,, ken, beneffens een aanhang van XXXIII.
,, aanmerkingen omtrent het geneeſen de-
,, ſer kuvaal door ſyne genees middelen.
,, t'Amſterdam, by Nathanael Holbeek,
,, en Johannes Broers, 1697. in 8.

,, Hoc eſt, Venus languens, ſeu Tractatus bre-
,, vis & accuratus de lue venerea, adje-
,, ctis XXXIII. Obſervationibus de cura-
,, tione hujus morbi ope remediorum, quæ
,, Auctori propria ſunt & peculiaria. Am-
,, ſtelodami, apud Nathamelem Holbeek
,, & Joannem Broers. 1697. in 8.

1. Cenſet Auctor luem veneream ſcortationis filiam eſſe, matre ſua nihilo recentiorem, atque adeo mundo fere æquævam, cujus omnia ſymptomata a Veteribus deſcripta ſunt, ſed ſeorſum & quaſi morbi totidem ſingulares.

2. Statuit venenum luis venereæ eſſe *fermentum ſalino acidum volatile*, ad quod depellen-

lendum negat Mercurio uti unquam par eſſe forma quavis, cum Mercurius ipſe venenum ſit; quam vituperii notam conatur illi inurere adductis neſcio quibus experientiis, ſed quam miror poſſe a quoquam renovari hac qua vivimus ætate.

3. Neque potior foret illo judice Guajaci conditio, cujus uſum acriter improbat, ſicut & methodum omnem ſudationum.

4. Repudiatis quam maxime potuit ſalivatoriis, ſudoriferis, & catharticis remediis, quæ *tyrannica* vocat, ſua commendat arcana, quorum in ſuo jam antea edito Armamentario Sanitatis, ſive *Zeghaus des Geſundheit*, buccinator fuerat; Tincturam nempe anti veneream, Eſſentiam anti-veneream, Arcanum anti venereum, Decocta ſingulari modo præparata, & pulveres mercuriales diaphoreticos & laxantes; unde liquet Librum hunc ab Auctore eo tantum conſilio ſcriptum, editumque fuiſſe.

(*a*) Ut *venditaret falſo antidotum nomine*,

Et *verboſis* acquireret *ſibi famam ſtrophis*.

Hunc Heinſii Tractatum Henricus Elias Hundertmarck, Medicinæ Doctor & Poliater Citzenſis, germanice, anno 1700. & Anonymus gallice vertit, 1706. ut *infra* videbimus.

Carolus Muſitanus, Calaber, natus anno 1635. Apruſti (*b*) in Calabria, haud longe a Crotona, in oppido quod (*c*) nunc *Caſtrovillarium* appellatur, patrem habuit Scipionem Muſitanum, & matrem Lauram Pugliesse. Humanioribus litteris & Philoſophiæ ſtuduit in urbe patria, ſed Neapolim petiit Medicinæ cauſa. Ibi Sacris addictus ſacerdotium iniit, imo confeſſionibus audiendis vacavit, medicinam tamen fecit cum laude, ac famam potiſſimum dicitur ſibi comparaſſe morborum venereorum therapja. Defunctus eſt Neapoli anno 1714. ætatis 79.

Joſepus Muſitanus, Caſtrovillarienſis, Doctor Medicus & Caroli Muſitani ex fratre nepos.

„ Del mal Franceſe Libri quattro, compoſti dal „ R. D. Carlo Muſitano, Academico Pigro, Peregrino, Spenſierato &c. Tradotti „ dalla lingua latina nell' Idioma Italiano da „ Giuſeppe Muſitano della Città di Caſtrovillari, Nipote dell' Autore, Dottore di „ Medicina e Chirurgia. Con l'aggiunto a „ beneficio di tutti coloro, che non intendono la latina, acciò da ſe ſteſſi ſenza l'ajuto d'alcuu Medico poſſano dar „ rimedio a tal male. In Napoli, nella ſtamperia di Giacinto Pittante. „ MDCXCVII. in 8.

Monet Interpres in ipſo verſionis ſuæ procemio jam a multis annis Librum latine ſcriptum, a Carolo Muſitano, patruo ſuo, editum fuiſſe, quem ipſe Italicum facere operæ pretium duxit, ut ab iis qui latine neſciunt legi poſſet. Quo primum anno Liber Caroli Muſitani in lucem exierit, nondum compertum habeo, at vero certo ſcio illo partem potiſſimam conſtitui *Trutinæ Chirurgico-Phyſicæ*, quam Carolus Muſitanus edendam curavit Genevæ *in* 4. anno 1698. & quam partitus eſt in partes quatuor, I. *De Tumoribus*. II. *De Ulceribus*. III. *De Vulneribus*, IV. *De Lue Venerea*. Hæc autem pars ultima in quatuor Libros ſubdividitur, perinde ac Tractatus italice ſcriptus, quibus ordine exponuntur morbi venerei ſinguli, & peculiaris ſingulorum therapeja explicatur, ſed in quibus non deſunt, quæ merito offendant.

I. Deridet acrius antiquiores Medicos, quos *Vulgares* appellat, neque ſemper ſatis recte.

II. Nimium elevat remedia conſueta quorum pleraque ſua laude non deſtituuntur.

III. Dicendo nimis amplificat remediorum quorumdam, quæ nova proponit, & quibus impenſe ſuperbit, ſed quæ tamen conceptæ exiſtimationi nullomodo ſatisfaciunt; uno verbo non Medici ingenui, ſed Empirici perſonam plerumque ſuſtinere videtur.

Hinc Muſitani Tractatum gallice redditum edendum curavit Trivoltii anno 1711. Johannes Deveaux, Chirurgus Pariſienſis, ſuiſque adnotationibus haud indoctis ita auxit, ut ea editio editioni latinæ multum præſtet. Ex quibus noluerim tamen judicium duci de ceteris ſcritis medicis non paucis, quæ ab eodem Deveaux gallice verſa ſunt, quippe minime neſcius eumdem pleraque contaminaſſe, & *male vertendo ex latinis bonis, gallica ſæpius feciſſe non bona*.

Carolus Dionyſius Launay, Chirurgus caſtrenſis,

„ (*d*) Nouveau Syſteme concernant la Generation, les Maladies Vénériennes & „ le Mercure, où leurs phénomenes ſont „ eliquez d'une maniere toute particuliere „ pour la connoiſſance de ces maladies, „ & la preparation qu'on doit faire obſerver aux Malades. Diviſé en deux parties. Par Charles Denys de Launai. „ A Paris, chez Barthelemy Girin. 1698. „ in 12.

Pars Secunda illius Tractatus, in qua *de Morbis Ve-*

(*a*) Phædr. *Fab.* 14. *Liq.* 1. (*b*) Ex præfatione Operi præfixa. (*c*) Mangetus, *in Biblioth. Medic.*
(*d*) Bibliotheca Hulſitana, *Tom.* 3. *Part.* 1. *Pag.* 54.

Venereis & de Mercurio, Capitibus VII. paginiſque 100. comprehenditur, ſed in quibus fruſtra quæras quidquam, quod novum ſit aut egregie dictum. Liber Guidoni Creſcentio Fagon, tunc Archiatrorum Comiti, nuncupatur. Auctor partem Operis ſui priorem, quæ de Generatione tractabat, revidit, correxit pro ingenii modo, amplificavit, ac iterum edendam curavit Lutetiæ anno 1726. *in* 12. omiſſa parte poſteriore. Hæc altera Editio dedicatur Georgio Marechal, Chirurgo Regis primario.

Petrus Garnier. Lugdunenſis, Doctor Medicus Facultatis Monſpeſſulanæ, Collegio Medicorum Lugdunenſium Aggregatus, ſecundæ Editioni *Novarum Formularum*, quas in uſum Noſocomii majoris Lugdunenſis concinnaverat, adjunxit anno 1699. Tractatum gallice ſcriptum cum hac inſcriptione: *Traite Pratique de la Verole*, in 12. *tribus Capitibus* comprehenſum, quorum primo *de natura*, *&* *cauſa*, altero *de ſignis diagnoſticis*, & tertio *de methodo curatoria luis venereæ* agitur.

Hic Auctor, omiſſis quæ dubia ſunt ac incerta, explorata tantum & comperta profert, atque curationi luis venereæ unice intentus, quæcunque ad illum ſcopum facere videntur, ingenuo animi candore enucleat. Duo tamen deſiderari videntur. *Alterum*, ut non de lue tantum venerea, ſed de ſingulis morbis venereis pari diligentia verba feciſſet: *Alterum*, ut ſingula paulo fuſius, atque adeo enucleatius explicaviſſet. Adde ab illo proponi tantum ad luis curationem hydrargyroſim plenam & quotidianam, a qua ptyaliſmus cietur nimius, tumultuarius, periculi plenus, nulla mentione facta hydrargyroſeos intercalaris & parcioris, quæ morbo ſalivatione facili, pauca, moderata medetur.

Petrus Garnier in Villafranca Seguſianorum, quo advocatus fuerat ut febri peſtilentiali & epidemicæ opitularetur, ex contracto contagio extremum diem obivit, circa annum 1710. ni fallor, nondum ætate provectus.

Guilielmus Vince, Anglus, quondam Artium Baccalaureus Oxonii.

Diſſertatio Medica Inauguralis de Lue Venerea, *quam .... ſubmittit* Guilielmus Vince, Anglus, *quondam A. B. Oxonii, ad diem* 14. *Decembris*. Trajecti ad Rhenum, *ex officina Guilelmi van den VVater*. MDCIC. in 4.

DE

DE MORBIS VENEREIS

LIBER NONUS.

Index Chronologicus Auctorum, qui de Lue venerea, vel Luis venereæ remediis ſcripſerunt, ab anno primo ſæculi decimi octavi, ad hanc uſque diem, cum brevi plerorumque Operum Analyſi & Epicriſi.

PERVENIMUS tandem ad noſtra tempora, quibus poſſumus nec immerito nobis gratulari, quod illa quæcunque ad luem veneream ſpectant, certiora ſint & exploratiora. Multa ſiquidem delevit commenta temporis diuturnitas & experientior rerum uſus, & multa invexit vel confirmavit decretoria dogmata. Dies enim diem docet.

Sic I. Morbum venere vulgivaga, ne promiſcua quidem, modo pura ſit, unquam generari jam conſtat inter omnes, niſi forte inter illos quibus Medica morborum Hiſtoria plane inaudita eſt, & qui anno ipſo 1701. *cenſebant ante ſe neminem extitiſſe, qui venereorum morborum cauſas, differentias, ſigna, & curationem tradidiſſe.*

II. Pariter res eſt confeſſa morbum ex ſe & ſolo rerum non-naturalium vitio nunquam induci: ſed vel contagione tantum contrahi per contactum intimum partium mollium, affrictu mutuo concaleſcentium, ut *aphodriſiaſmos*, lactatione, obſtetricatione &c. vel hæreditate venire ab alterutro parentum, & ut hujus morbi communio ſolet eſſe inter eos qui una conſueſcunt, plerumque ab utroque.

III. At vero, licet certum ſit a parentibus ſyphiliticis poſſe embryoni inſpirari ſeminium morboſum, unde plures affectus a lue venerea degeneres jure quaſi hæreditario in liberos deinde manent, ut Strumæ, Rachitis, Tinea, Lichenes, Impetigo &c. negant tamen Medicorum non pauci poſſe ratione eadem virus venereum embryoni unquam infundi, quod tota quidem pueritia tacitum ſileat ſine noxa, quod deinde vero in adultis ſponte reviviſcat, & ſine nova ulla contagione veram & legitimam luem veneream producat. Condonandæ tamen ineptiæ iſtiuſmodi, quoties opus eſt hoc nomine culpam prætexere vel ægri, quem non ſervatæ caſtitatis, vel ægræ quam imminutæ pudicitiæ accuſare nefas eſſet.

IV. Liquet ipſa rei evidentia venenum, ſeu ut vulgo ajunt, *virus* venereum, coagulatorium, corroſivum, phlogiſticum eſſe, ſeu coagulandi, corrodendi & inflammandi facultate pollere, quod medicinæ morbo faciendæ ſufficit,

cit, & quod proinde noſſe ſatis habent cordati Medici, qui nihil præter negotium agunt, nec volunt altius ſapere, quæruntve curioſius rimari, quæ inſcrutabilia ſunt, ut inter alia plurima primigeniæ partium elementarium formæ, quibus mixta conſtant.

V. Obſolevit ſenſim, ceu inefficax, hidrotica ſive ſudatoria luis venereæ curandæ therapeia ex decoctis lignorum Guaiaci & Saſſafras, radicumque Chinæ & Sarſæ-parillæ; ac in locum ſucceſſit omnium ſuffragio uſus Mercurii, qui jam a cunctis habetur certiſſimum luis venereæ Rhizotomum & unicum alexicanum.

VI. Rarius in dies uſurpantur ac in deſuetudinem paulatim abeunt præparata mercurialia, non quod ea quæ nunc in honore ſunt inter Medicos, nocua ſint, ut pleraque quæ ab Agyrtis venditantur; ſed quod rariſſime perſanent ægros, & ſi perſanant aliquando, certe nunquam niſi cum gravi ventriculi roſione, & difficili ejuſdem labe, quæ convaleſcentes diu torquet.

VII. Inde eſt, quod Circulatores & Agyrtæ, quibus artes ſuæ cenſus ſunt, arcana nunc incaſſum, ut plurimum, jactitent, nec ullos deludant fere quam adoleſcentes credulos & fraudibus apertos, ſed parum pecunioſos, a quibus vix ſatis lucelli corradunt, ut pares ſint mercandis pretio impreſſionibus Programmatum monitoriorum, gallice *des Affiches*, quibus amant compita veſtire, & incautis dolos tendere. Sed illorum vicem nedum doleam, ut pervelim potius nebulones ejuſcemodi, ſi non edicto, ut eorum meritum eſſet, fame ſaltem abigi, quos compertiſſimum ſit & Reipublicæ nocere plurimum, cujus ſunt certiſſima pernicies, & Arti Medicæ probrum & dedecus inferre non leve, cujus ſunt ſordes & purgamenta.

VIII. Nuper tamen Planus quidam ex eodem hominum genere, quibus de re nulla dubium eſt ullum, quod in rerum omnium ignoratione verſentur, Lutetiæ conatus fuit renovare Anathymiaſim, ſeu Methodum ſuffitionum pridem antiquitam; & ut avida eſt novitatis hominum natura, id remedii genus præſtantiſſimum eſſe & certiſſimæ efficaciæ multis perſuaſerat, donec experientia Aretalogum egregie confutavit. Periculis enim palam inſtitutis vanitas propoſitæ methodi aperte patuit, ex quo factum eſt ut ea medicationis ratio

(a) *Quaſi ſolſtitialis herba pauliſper fuerit,*
Repente exorta ſit, repentino occiderit.

IX. Igitur nunc uſu receptum eſt apud expertos cautoſque Medicos, ut non alia adhibeatur morbo medicina, præter Hydrargyroſim ſeu methodum illitionum mercurialium, quæ ſi legitime adminiſtrentur juxta leges, quas propoſuimus *Libro IV.* neque ægrotantium ſpes, neque medentium promiſſa unquam fruſtrantur, niſi morbus ex aliqua ſui parte inſanabilis fuerit & deſperatus.

X. Imo abrogatis largioribus & quotidianis illitionibus, quæ ſi a periculo forte, ab infortunio ſaltem nunquam tutæ erant, jam ſolemne eſt, quod olim fuit in votis plerorumque Medicorum, unguentum mercuriale & parciori doſi & longiore intervallo ægris illinere, unde tutiſſima medendi ratio. Utinam liceat aliquando unguenti doſibus, & inunctionum intervallis ita modum adhibere, ut ea medendi methodus, non cæco caſu, ut plerumque ſolet, ſed certo conſilio regatur, & cum jam tutiſſima ſit, efficaciſſima quoque tandem fiat!

SÆCULUM DECIMUM OCTAVUM.

Georgius VVolffgangus, VVedelius, Spremberga Luſatus, de quo ſupra ad *annum* 1682.

Johannes Adolphus Stollius, Zittavia Luſatus.

Diſſertatio Inauguralis Chimico-Medica de Mercurio dulci, *Præſide* . . . Georgio VVolffgango VVedelio . . . . *expoſita a* Johanne Adolpho Stollio, *Zittavia-Luſato, ad diem* . . . . *Februarii.* MDCC. Jenæ, *literis Chriſtophori Krebſii* in 4.

T. . . . . Nedham, Anglus, Chirurgus.

A Treatiſe of a Conſumption andthe Venereal Diſeaſe: *The ſigns or ſymptoms of the* venereal infection, *vvith various methods of Cure.* By T. . . . . Nedham, *Surgeon.* London, *printed for the Author*, 1700. in 12.

Hoc eſt, *Tractatus de Phthiſi & Lue* Venerea: *Ac de ſignis & ſymptomatibus* luis venereæ, *& diverſis illam curandi methodis, Auctore* T. . . . . Nedham, *Chirurgo.* Londini, *impenſis Auctoris.* 1700. in 12.

Hæc

(a) Plaut. Pſeudol. Act. 1. Scen. 1.

Hæc ultima inſcriptionis verba Circulatorem clamitant, quippe quod hominum genus ſuas lucubratiunculas edere ſoleat ære ſuo, quoniam Bibliopolæ ſibi cavent a præſtandis ſumptibus.

Johannes Zellerus, Tubingenſis, Medicinæ Doctor, Praxeos, Anatomiæ & Chirurgiæ Profeſſor publicus ordinarius in Academia Tubingenſi, Sereniſſimi VVurtemburgenſis Ducis & Oetingenſis Principis Archiatrus.

Georgius Fridericus Gmelinus, Stuttgardienſis.

Diſputatio Inauguralis Medica de gonorrhœa virulenta in utroque ſexu, *vulgo* Drupper *&* la Chaudepiſſe, *quam Præſide* .... Johanne Zellero ..... *pro Licentia* ... *publice defendet die* .... *Aprilis*, *anno* MDCC. *in Academia* Tubingenſi, Georgius Fridericus Gmelinus, *Stuttgardienſis*. Tubingæ, *Literis Johannis Conradi Reiſii*, in 4.

Andreas VVricht, Medicus Anglus.

Venus deceived, *on an account of the ſeat and nature of Clap or running of the Reins in Men and VVomen*, *vvith its perfect cure* (*tho' attended vvith very vvorſt of ſymptoms*) *in* 24. *hours time*, *by external applications only vvithout the leaſt medicine invvardly*. *As alſo of ſimple Gonorrhœa's Gleet and VVeakneſſes in Men and the Vvhites in Vvomen*, *confirmed by various inſtances*, *and made obvious to the meaneſt capacity*. By Andrevv VVright, *Phyſician*. *To vvhich is added an account of ſpecifick Bolus*, *vvhich cure the confirmed Pox vvith all its ſymptoms by ſeven doſes*, *and vvhere the caſe is not ſo inveterate by leſs*. London. 8. Anno nullo adſcripto, ſed tamen ut videtur anno 1700.

Id eſt, Venus decepta, *ſive Tractatus de ſede & natura Gonorrhœæ virulentæ tam in Viris*, *quam in fœminis*: *Perfectaque ejuſdem curatio* (*utcunque inveterata ſit cum peſſimis ſymptomatibus*) *intra* 24. *horas*, *externis tantum applicationibus ſine ullo ullius medicinæ internæ exhibitione*: *Ut etiam ſimplicis Gonorrhœæ*, *ſtillicidii ichoroſi & debilitatis vaſorum in Viris*, *& fluoris albi in fœminis*, *comprobata variis exemplis*, *& ad cujuſvis captum accommodato*. Auctore Andrea Vvright, *Medico*, *Proponitur inſuper Bolus ſpecificus*, *quo lues venerea confirmata curatur cum omnibus ſymptomatis doſibus ad ſummum ſeptem*, *imo paucioribus*, *ſi morbus haud ita inveteratus fuerit*: Londini. *in* 8.

Quid dignum tanto feret hic Promiſſor hiatu?

Quid? Arcana inefficacia; ſi forte, quod pejus eſt, non noxia ſint, quorum venditator & diribitor erat. Sane vere digni ſunt qui decipiantur, quicunque tam ineptis pollicitationibus poſſunt decipi, quæ ſolæ, ſi cetera ſilerent, fraudes apertiſſime demonſtrarent.

Fredericus Hoffmannus, Hallenſis, natus anno 1660. Profeſſor Medicinæ primarius in Academia Fredericiana ſive Hallenſi, Frederici I. & Frederici II. Regum Boruſſiæ & S. R. I. Electorum, Archiatrus, Societatis Scientiarum Germanicæ, Britannicæ & Pruſſiæ Socius, Vir candidi ingenii, moris antiqui, virtutis vere germanicæ, qui rem medicam egregiis ſuis Operibus jam pridem locupletat, & præclaram non in Germania modo, ſed in tota Europa famam tenet, quam factis, ſcriptiſque in dies auget & amplificat. Utinam diu!

Jacobus van den velde, Hanovienſis.

Specimen Medicum ſolemne de Mercurio & medicamentis mercurialibus ſelectis, ad expugnandos ſine ſalivatione morbos corporis humani rebelles, *quod* ... *Præſide* .... Friderico Hoffmanno ... *pro gradu Doctoris* .... *exponet & defendet ad diem* .... *Julii* MDCC. .... Jacobus Van de Velde, *Hanvienſis*, Halæ Magdeburgicæ, *literis Chriſtianis Henckelii*, *Academiæ Typographi*. in 4.

Vide de eodem Frederico Hoffmanno infra ad *annum* 1739.

Matthæus Godofredus Purmannus, olim Chirurgus Hemipolitanus, hoc eſt (a) *Halberſtadienſis* in Saxonia, deinde vero (*anno* 1713.) Chirurgus ordinarius Vvratislavienſis in Sileſia, caſtra varia aliquot annos ſecutus eſt, nempe ab anno 1674. ad annum 1679. Deinde vero variis ſcriptis artem Chirurgicam haud parum illuſtrantibus nomen ſibi fecit.

Scripſit germanico idiomate Tractatum de methodo ſalivationis ad curationem luis venereæ, qui primum prodiit Vvratislaviæ anno 1692. cum hac inſcriptione:

Matthæi Gothofredi Purmanni, *Chirurgi und Stadt-Artztes zu Breſzlau ausfurlicher unterricht und anvveiſung vvie die Salivation Cur*, *nach allen umbſtanden und vortheilen auffs beſte und ſicherſte vorzunehmen*: *Damit der gebuhrende neutzen und gevvundſchte Hulffe darauff folgen moge*. *Allen Vvundartzen*, *zur fernern aufmunterung und mehrern Nachricht*, *an den tag gegeben*. Vvomit einer ſundiget, damit vird er geſtrafft. *Mit Churfurſtl Sachſz Pri-*

(a) Vid. Zeiler, *Saxon*, *inferior*. *Topograph*. *Pag*. 119.

Privilegio. In verlag Michael Rohrlachs, *Buchhande, zur* Liegnitz. Nec anno, aut loco indicato; ſed Epiſtola data eſt *Breſzlau, den* 22. *Mart. an.* 1692.

Hoc eſt, Matthæi Gothofredi Purmanni, Chirurgi & Poliatri Uratislavienſis, *Tractatus, in quo fuſe & accurate proponitur & explicatur Methodus ſalivationem adhibendi in omnibus caſibus, ut inde quam maximus fructus percipi poſſit, in lucem datus ad Chirurgos informandos & excitandos.* Quo qui peccat, eodem & punietur. *Cum privilegio Curiæ Electoralis Saxoniæ. Apud* Michaelem Rohrlachs, *Bibliopolam Lignicenſem.*

Liber idem prodiit iterum anno 1700. cum inſcriptione ſequente:

Avveiſung aut Salivatio Cur. &c. Franckfurt, 1706. *in* 8.

Id eſt, *Explicatio Curationis ſalivatoriæ*, &c. Francofurti, 1700. *in* 8.

Teſtatur Andreas Ottomarus Goelicke, *Hiſtor. Chirurgiæ recentioris*, hunc Purmani Tractatum VII. Capitibus abſolvi.

„ In *Primo*, (*a*) agi de origine luis venereæ.

„ In II. exponi modum, qua nempe ratione „ Mercurius in humano corpore operetur.

„ In III. diverſas declarari rationes ſalivatio„ nem inſtituendi, & indicari quæ ſit omnium „ optima atque tutiſſima methodus, & quomo„ do unguentum mercuriale præparandum ſit.

„ In IV. cautelas neceſſarias proponi, quæ „ ſedulo obſervandæ ſunt, priuſquam ſalivatio„ nis actus a Chirurgo ſuſcipiatur; & in qui„ bus inſuper morbis præter luem veneream „ locum inveniat.

„ In V. indicari quid Chirurgo in ipſa hac „ curatione faciendum incumbat, donec fluxum „ ſalivæ ſufficientem obſervet.

„ In VI. indicari quid obſervare eumdem o„ porteat fluxu ſalivæ durante, & quandiu eum „ continuare conveniat.

„ In VII. denique inſtrui Chirurgum, qua ra„ tione gerere ſeſe debeat, ſi vel fluxum ſa„ livæ ceſſaſſe, vel eumdem nimis diu protra„ ctum fuiſſe obſervet; & quomodo ſymptoma„ tibus præſentibus ſuccurrere debeat.

„ Ceterum aperte confitetur Auctor certa eſ„ ſe damna, quæ ex improvida ſalivationis „ mercurialis adminiſtratione reſultant, & qua„ tuor imprimis cauſas allegat infelicium ta„ lium ſucceſſuum.

„ I. Quod Chirurgi indiſcriminatim, nullo ſi„ mul Medico in conſilium adhibito, hoc re„ medii genus applicent, non perpendentes vel „ morbi genium, vel diverſam ægrotantium „ conſtitutionem atque temperiem; " in quo Chirurgi illius modeſtiam magnopere equidem miror atque laudo.

„ II. Quod unguenta mercurialia temere in„ trudant corpori impuro & minus antea præ„ parato; " de qua inconſiderantia, heu quam nimis frequens datur dolendi occaſio.

„ III. Quod præter juncturas artuum extre„ mas, etiam cervicem, ſpinam dorſi, ſcapu„ las, pone aures, aliaque corporis loca inun„ gant; " circa quæ videtur Auctor ex præconcepta opinione locutus, neque enim obſervavimus unquam damnum ullum illatum fuiſſe ex inunctione mercuriali ſpinæ dorſi aut ſcapularum, imo quoque cervicis, quas Mercurio inungi ſolemne eſt in quacumque ferme hydrargyroſi.

„ IV. Quod diutius quam par eſt, inunctio„ nem continuando ſymptomatibus (nempe quæ „ ſalivatione producuntur, ut ipſe opinor) lon„ giores inducias concedant, neque debitis re„ mediis tempeſtive iiſdem ſuccurrant; " Unde fit, ut ii quibus Mercurius largius aut diuturnius illinitur, & quibus inde altiora ſuccreſcunt in ore ulcera, *capiſtrati* plerumque evadant, hoc eſt, os nequeant diducere. Verum ætate qua vivimus, magis vulgare atque commune eſt in contrariam partem peccare, dum nimia curationis præcipitantia tempus atque ſpatium adhibito remedio non conceditur, quod morbifico ſeminio radicitus extirpando ſufficiat.

Ceterum hæc propria eſt Purmanni laus, nempe ſi quis inter Germanos ſalivationis methodum ad curationem luis venereæ accurate tradiderit hactenus cum omnibus cautelis, ipſum Purmannum eſſe.

Henricus Elias Hundertmarck, Medicinæ Doctor & Poliatros Citzenſis, Tractatum Heinſii de morbo venereo, de quo *ſupra* ad ann. 1697. germanice a ſe translatum edendum curavit Lipſiæ, cum hac Inſcriptione:

Die Sebmaetende Venus. Leipzig. 1700. *in* 8.

Id eſt, *Venus Languens.* Lipſiæ. 1700. *in* 8.

Hundertmarckius ſub finem Libri gloriatur non modo ſibi cognita eſſe remedia Heinſii, & a ſe præparari poſſe, ſed etiam alia multo efficaciora ſibi præ manibus eſſe. Unde factum eſt, ut Heinſio, cui verſio illa parum arridebat, utpote profecta a viro linguæ belgicæ ignaro, aliam libri ejuſdem verſionem ab altero procurare viſum fuerit, quæ prodiit Amſtelodami, anno 1711. ut *infra* narrabitur ſuo loco. Quin imo

(*a*) Ipſiſſima Goelicke verba adduco, neque enim Purmanni Liber in manus hactenus incidit.

imo abſtinere non potuit Ille, quin in Præfatione huic Verſioni præfixa, in Hundertmarckium acrius inveheretur, ac multis uteretur criminationibus, quas hic retundere conatus eſt in Libro germanice ſcripto, quem Lipſiæ edidit anno 1712. *in* 8. & cui titulum ſequentem fecit:

Mediciniſchen Extract von einem Dutzend der ſchwvechreſten Kranckheiten.

Id eſt, *Medicum Summarium de duodecim graviſſimis morbis*.

Joſephus Lanzonus, Ferrarienſis, (*a*) natus anno 1663. in Philoſophia & in Medicina doctorali Laurea decoratus fuit in patria Univerſitate ætatis anno vigeſimo; *ad ordinariam Cathedram tum Philoſophiæ, & ſucceſſive Medicinæ evectus eſt anno* 1694. & anno 1727. ad Cathedram primæ ſedis in Academia Ferrarienſi, mortuo Franciſco Maria Nigriſolio. In Leopoldino-Imperialem Curioſorum Germaniæ Societatem adſcriptus fuerat (*b*) anno 1690. *Epicharmi* nomine. Obiit Ferrariæ anno 1730. Scripſit anno 1702. ediditque Ferrariæ

Exercitationem Medico-Phiſico-Anatomicam de ſaliva humana ejuſque natura, uſu, proprietatibus &c.

quæ exſtat Tomo primo Editionis Lauſanenſis Operum Lanzoni, diſtributa in Capita ſex, quorum *quintum* inſcribitur *de morbis ſalivæ, ac de mercuriali ſalivatione*, & in quo pauca de curatione luis venereæ Lanzonus commentatur.

I. Cenſet „ primum ſalivationis mercurialis „ inventorem, fuiſſe Jacobum Berengarium, „ *Carpum* a patria dictum, Profeſſorem Chi„ rurgiæ Ticinenſem, qui florebat circa an„ num 1522. " quod ut probet, teſtes adducit Gabrielem Falloppium, quem ea in re falſum eſſe ſupra oſtendimus, & Bernardum Ramazzinum cujus auctoritas nullius ponderis eſſe poteſt, cum ducentis poſt Carpum annis vixerit.

II. Quatuor proponit unguentorum mercurialium genera; *Primum* ex Pareo, quod proxime quartam tantum Mercurii partem admittit, ſed ſimul admixtam habet partem aliquantulam ſublimati corroſivi: *Alterum* ex Jungkenio, quod componitur ex tertia Mercurii parte: *Tertium*, ex Dolæo, quod recipit ultra duas tertias Mercurii partes: *Ultimum*, ex Nicolao de Blegny, in quo tertia tantum Mercurii pars adeſt.

III. Jubet linimento quodam ex illis quatuor, qualicumque lubuerit, quaſi ſingula ejuſdem efficaciæ eſſent, „ univerſum corpus ungi a pe„ dis planta ad caput, præter abdomen & pe„ ctus, ne forte lædantur partes in illis cavi„ tatibus contentæ: & unaquaque frictione, „ unguenti uncias quinque vel ſex abſumi.

IV. Fatetur tamen „ in corporibus delicatis „ prima vice uncias quatuor ſufficere, iiſdem„ que plantas pedum, crura, femora, na„ tes, & brachia tantum inungenda eſſe.

V. Auctor eſt, ut initio unctio „ quotidie „ unica ad ſummum vice adhibeatur mane je„ juno ſtomacho, vel ſub veſperam duabus ho„ ris ante cœnam: Sed ſi poſt tertium illitum „ ſalivationis nulla appareant indicia, ut bis in „ die inſtituatur, mane nempe, & veſpere, „ dummodo æger robuſtus ſit.

VI. Monet „ non ultra ſeptem aut octo illi„ tus progrediendum eſſe, & omnino ab his „ abſtinendum, ſtatim ac ſalivatio ſeſe exerere „ incipit; cujus imminentis indicia ſunt, cum „ caput dolere incipit, gingivæ & lingua intu„ meſcunr, vultus rubore ſuffunditur, & pau„ cos poſt dies os ulceribus obſidetur, ſputum „ multum & frequens prodit, exactiſque ali„ quot diebus os aphthis ſcatet, tunc loquela „ impedita eſt ob inſignem palati & linguæ ar„ dorem, quæ niſi crebro abluantur tepida, „ dolores intenſi accidunt, eoque tempore in„ deſinenter fluit ſaliva, comite intolerando „ fœtore.

VII. Quæcunque de hydargyroſi memorat Lanzonus, ea tranſcripſit verbis iiſdem ex Tractatu *de morbis venereis* Franciſci Calmette, (*Vid. ſupra* ad annum 1690,) in quo ſi non cæcum, certe non ſatis oculatum ducem cohibuit. Ipſe tamen Franciſco Calmette gravius peccavit, quod ea quæ jam non ſatis recta erant anno 1690, minime tolerabilia fuerint anno 1702, quo ſcribebat ille, & quo omnia quæ ad hydrargyroſim pertinent, magis comperta erant. Unde fit, ut ſuſpicio oriatur nec inanis hydrargyroſin Lanzono intentatam & inexpertam fuiſſe: Sin enim aliter, exitio multorum utiliora perdoctus, infauſtam methodum quam proponit, brevi dedidiciſſet, nedum ſuo approbaviſſet ſuffragio. At porro, ſi vere conjecerim, quam inſanabili debuit ille teneri ſcribendi cacoethe, quem non puduit aliena fide illitionem mercurialium therapeiam explicandam aggredi, cujus ſe nullum uſum habere ſibi ipſe conſcius erat.

VIII. Ex eodem Franciſco Calmette cetera quoque furatus eſt Lanzonus, quæ affert de externo ſuffumigiorum, emplaſtrorum & ceratorum mercurialium uſu; ſed quibus tam contradictoria variorum Auctorum judicia miſcuit, ut non

(*a*) Ex *Vita Joſephi Lanzoni*, præmiſſa editioni Operum illius omnium, quæ Lauſanæ prodiit, in 4. *Vol.* 3. 1738.
(*b*) In Catalogo Collegarum, præfixo *Volumini primo Ephemeridum*.

non liqueat, quid ipſe ſentiat; maximo ſane argumento nihil illi hac de re ſua experientia conſtitiſſe. Sic ſuffitiones laudat cum Sylvio de le Boe, damnatque cum Wedelio, in *Amœnit. Mater. Med. lib. 2. ſect. 2. cap. 16.* „ admonetque Medicos, ut abſtineant a tali Mercurii „ ſuffitu, quia hoc pacto fumus magis pulmonem „ ferit, quam partes extimas afficiat “. Sic emplaſtra, cingulaque mercurialia improbat cum Minderero & Philippo Hœchſtettero, approbatque cum Friderico Hoffmanno, *Clav. in Schroder.* & Petreo, *in Noſolog. Harmon. Tom. 1.*

IX. Narrat demum Lanzonus „ multos Mercurio ore aſſumpto ſalivationem ſollicitare, „ quatenus Mercurium præcipitatum, album „ aut rubrum ore aſſumptum, ad quantitatem „ duodecim aut quindecim granorum per ſex, „ octo, aut duodecim dies exhibent, donec prodeat ſalivalis excretio “; quæ ex eodem Franciſco Calmette deſcripta ſunt, ſed ſuppreſſa cenſura, qua viſum fuerat illi tam periculoſam methodum notare, & quæ a Lanzono non debuiſſet omitti.

X. Tandem cetera non moror, quæ ille addit de fauſtis, infauſtiſve hydrargyroſeos ſucceſſibus, ex variis Auctoribus collecta, tum quod plerumque in allatis Obſervationibus ea medicatio ad morbos adhibita fuerit, contra quos nihil facit, niſi a ſeminio venereo ortum ducant, de quo tunc non conſtabat, tum quod nunquam ſatis caute adminiſtrata fuiſſe videatur.

Porro omiſſam nolo Obſervationem, quam Lanzonus ad Auctores Ephemeridum Germanicarum tranſmiſit anno 1696. & quæ in Actis anni IV. Decuriæ III. legitur inſerta num. 71. Ait nempe „ pulverem gloſſopetræ calcinatæ ad pondus „ ℈ j. mane jejuno ſtomacho, in juſculo, in „ quo bullita ſit parva quantitas ſalſæ parillæ „ & aniſum, ſumptum a lue venerea affectis, „ non levem ferre operam “: Sed credat hoc Judæus apella.

Nicolaus Boirel, Argentanenſis, D. M.

Nouvelles Obſervations ſur les Maladies Vénériennes. A Paris 1702. *in* 12.

Libellus exiguus, in quo *Capitibus* 12. breviſſime agitur de morbis venereis, & in quo neque novi, neque obſervatione digni quidquam occurrit.

Prodiit iterum Tractatus idem Lutetiæ apud Laurentium d'Houry anno 1711, autior Diſſertatione inſcripta, *Diſſertation ſur la Vérole & la Panacée mercurielle*, & dedicatus Tributorum Exactoribus Argentanenſibus, vulgo *les Receveurs des Trailles*, hominum generi, cui vix puto ullum alium unquam librum nuncupatum fuiſſe.

Anonymus ſcripſit batavice ſequentem Tractatum.

(*a*) *Genees en heelkonſtige Redenhoering ober de Spaanſche Pokken*. Amſteld. 1703. *in* 8.
Id eſt, *Explicatio erudita remediorum, quæ valent ad Hiſpanicas Variolas*. Amſtelod. 1703. *in* 8.

Anonymus germanicum fecit Tractatum *de morbo Venero*, a Samuele Janſonio batavice ſcriptum, ac Dreſdæ in Saxonia edendum curavit cum hac inſcriptione.

Flagellum Veneris, *oder abhandlung von der Venus Kranckheit, ins hochteutſcher uberſetzet*. Dreſden, 1703. *in* 8.
Id eſt, Flagellum Veneris, *ſeu Tractatus de morbo Gallico, germanice tranſlatus*. Dreſdæ 1703. *in* 8.

Johannes Hadrianus Slevogtius, Jenenſis, (*b*) natus anno 1653, ſummos in Medicina honores aſſecutus eſt anno 1681., & anno 1695. conſtitutus eſt Anatomiæ, Chirurgiæ atque Botanices Profeſſor publicus ordinarius in Academia Jenenſi, (*c*) Obiit 29. Auguſti, anno 1726 ætatis 73.

De Gonorrhæa virulenta. Jenæ 1704. *in* 4.

Johannes Jacobus Bayerus, (*d*) Jenenſis, natus anno 1677. Doctoris inſignia conſecutus eſt in Academia patria anno 1700. Profeſſor in Academia Altorfina conſtitutus anno 1704, inter Collegas Academiæ Germanicæ Naturæ Curioſorum cooptatus anno 1708, *Eugeniani* nomine, & Academiæ Præſes (*e*) electus eſt anno 1730, in locum mortui Lucæ Schrockii, Auguſtani.

Johannes Petrus Roſelius, Hersbrucco-Noricus.

De Mercurii crudi uſu interno *Specimen circulare ſub præſidio* . . . . Johannis Jacobi Bayeri . . . . *exponet ad diem* 15. *Novembris A. C.* 1704. Johannes Petrus Roſelius, *Hersbrucco-Noricus*. Altdorffii, *typis Henrici Mayeri*, in 4.

Joſephus Jackſon, Anglus, Chimiatros.

Enchiridion Medicum Theoretico-practicum, ſive

(*a*) Bibliotheca Hulſiana. *Tom. 4. part. 2.* pag. 87.
(*b*) Zeumerus, *in Vitis Medicorum Jenenſium*.
And. Ottom. Goelicke, in *Hiſtor. Chirurgia*. Pag. 347.
(*c*) Bibliotheque Germanique, *Tom.* XIII. *Pag.* 221.
(*d*) Ex ejus vita ab ipſo conſcripta & addita *Giographia Profeſſorem Altorfinorum*.
(*e*) Bibliotheque Germanique, *Tom.* XXI. *pag.* 225.

ſive Tractatus de morborum Theoria & Praxi, (*cui ſubnectitur Appendix* de lue venerea) *in quo omnium morborum humano generi officientium nomina, naturæ, cauſæ, ſigna & prognoſtica, una cum eorumdem curatione, breviter & perſpicue delineantur*. Amſtelodami, 1697. & Bruxellis 1705. *in* 12.

Quæcumque ad luem veneream ſpectant, viginti pagellis brevioris formæ abſolvuntur. Artem medicam longam eſſe jure dixit Hippocrates, ſed nuſquam longiorem eſſe opinor, quam in Enchiridiis Medicis iſtiuſmodi.

Anonymus quidam germanica fecit Opera Heydendrykii Overcamp, de quo *ſupra* ad annum 1694 & Lipſiæ edidit anno 1705.

D. Heydenreich Overcamps Medici*niſche und* Chirurgi*ſche ſchriffeten, nehmlich* I. Œconomia animalis, *oder unterricht von der Geburt*, *Nahrung und Vvachſtun des Menſchen*. II. *Neu erfundene Heilkunſt*, *oder* Chirurgia. III. *Von denen Spaſelben Cur; alles auf* Carteſiani*ſche lehr ſarze gegrundet*. Leipſig, *bey Thomas Fritſch*. 1705. *in* 4.

Id eſt, Heydenreich Overcampii *Opera Medica & Chirurgica*, *nempe* I. *Oeconomia animalis*, *ſive de Generatione*, Nutritione, & *Incremento hominis*: II. *Chirurgia nova*: III. *De Puſtulis Hiſpanicis*, *ſeu lue Gallica*, *ejuſdemque cura*; *omnia ad principia Carteſiana accomodata ſunt*. Lipſiæ, *apud Thomam Fritſch*, 1705. *in* 4.

Laurentius Roberq, Medicus.

De fœda Lue, *dicta Venerea*. Upſaliæ. 1705. *in* 4.

Georgius Raſt.

De Salivatione mercuriali, Regiomonti, 1705. *in* 4.

Gualterus Harris, Anglus, Collegii Medicorum Londinenſum Socius, Medicinam Londini faciebat cum laude ante annum 1683. Scripſit hortante Sydenhamio Tractatum *de morbis acutis Infantum*, quem Londini edidit anno 1689. Vulgavit ibidem anno 1721. *Diſſertationes de Peſte & de Inoculatione Variolarum*, & anno 1725. *Diſſertationes Medicas & Chirurgicas*, *quas in Amphitheatro Collegii regalis Medicorum Londinenſium habuerat*. In vita etiamnum erat menſe Octobri anni 1731, ſed jam mortem obierat menſe eodem anni ſubſequentis 1732, ut conſtat ex Actis Collegii Medicorum Londinenſium.

Fuerat olim (*a*) ab anno 1683 Medicus ordinarius Caroli II. Regis Angliæ, Teſtatur autem ipſe (*b*) ſe deinde Medicum fuiſſe Guilelmi Maſſovii, Principis Arauſiaci & Regis Magnæ Britanniæ, ac illi (*c*) *anno* 1693. *ad imperandas fœderatas in Belgio copias proficiſcenti primum ſerviſſe*.

Videtur Auctor ille aniliter ſuperſtitioſus, cum putat (*d*) *infantulum ſex tantum menſes natum*, *qui paulo poſt obitum Caroli II. Hiſpaniarum Regis*, *veſpera Feſtum Chriſti Natalitium præcedente* anni 1500, *a paroxyſmo convulſivo liberatus per quartam horæ partem nunc* O Deus, *nunc* O Jeſus, *clare ac diſtincte exclamavit*, *miſerias cladeſque forte præſenſiſſe impendentes* a bello internecino, cui Regis illius interitu locus datus eſt.

Liber, quem de morbis acutis Infantum ſcripſerat, prodiit iterum Londini anno 1705, auctior Diſſertatione *de lue venerea* ad calcem adjecta, ut ex inſcriptione patet.

De morbis acutis Infantum, *Editio ſecunda priore auctior*. *Cui acceſſit Liber Obſervationes de morbis aliquot gravioribus medicas complectens*. *Annexis etiam quibuſdam* de Luis Venereæ origine, natura & curatione. *Auctore* Gualtero Harris, &c. Londini, *impenſis S. Smith & B. Vvalford*. 1705. *in* 8.

In hac ultima Diſſertatione, quæ 25. paginis *in* 12. comprehenditur, Auctor obiter docet.

I. Morbum a *promiſcua & vaga ſcortatione* ortum habere, unde colligit in orbe noſtro antiquum eſſe, in cujus rei fidem adducit varia Hippocratis loca ex 3. *Epidemiorum*, de quibus ſupra *lib.* 1. *cap.* 3. abunde diximus.

II. *Morbi naturam eſſe aliam atque aliam* .... *ſecundum regiones magis ad Septentrionem aut Meridiem poſitas* .... *Et morbum*, *qui in Hiſpania & Luſitania mitis eſt*, ... *ferocem & immanem tyrannidem exercere* in Anglia.

III. Hallucinari, qui arbitrantur luem fractis & attritis ſenio viribus tyrannidem ſuam ferme omnem jam depoſuiſſe *& ad interitum ſuum cum ſenecta demum vergere*: contra potius conſtare experientia, ut ipſe quidem putat, crudeliſſime etiamnum ſævire, dubiumque eſſe *utrum Mars*, *an Venus plures ex numero viventium tollat*.

IV. *Salivationem*, cujus moleſtias tamen verbis amplificat, *eſſe omnium methodorum*, *quas hactenus excogitavit peritia medica*, *maxime expeditam atque efficacem ad virus illud venereum valde obtundendum*, *& malignitatem ejus pernicioſam abunde frangendam*, *ſi minus ea valeat non raro ad venenum iſtud penitus delendum*. Unde videtur Auctor in eam inclinare opinionem, nempe luem veneream radicitus extirpari vix unquam poſſe.

V. Li-

(*a*) Ex Inſcriptione *Pharmacologiæ Anti Empiricæ* ab illo editæ anno 1683. (*b*) *De morbis acutis Infantium*, Lib. II. Obſervat. 7. (*c*) *Ibid.* Obſervat. 2. (*d*) *Ibid.* In Præfatione.

V. „ Ligna exſiccantia, gummi, corticem & „ lignum Guaiaci, lignum Saſſafras, atque ra„ dices Salſæ-parillæ & Chinæ . . . . ex ſe nun„ quam apud Anglos ſcopum attingere hydrar„ gyro prætermiſſo, venenumque venereum non„ poſſe penitus delere & attinguere : Tamen „ robur nativum erigere & fovere, pallo„ remque huic morbo congenitum in vividum „ ac ſanum colorem certo certius immuta„ re, ... unde tantum fere emolumenti na„ turæ humanæ conferunt, & debilitate ſup„ petias ſalutare præbent, quantum damni & „ nocumenti hydrargyrum corpori infligit, ut „ illi videtur.

VI. „ Impoſtores illo imperitos, turpiſſimos „ lucriones ac nebulones vulgares, qui ſine „ Mercurio, ſine quacunque moleſtia, & neſcio „ quibus Arcanis inſulſis curationem breviſſi„ mam nec non infallibilem omnibus lue infe„ ctis cum inſigni impudentia publice pollicen„ tur, argumento bacillino quam Medici di„ gniores eſſe, & faſcibus Magiſtratuum aut „ colliſtrigio, prout Veteratores perfidos, po„ tius caſtigandos eſſe, quam diſceptationibus „ aut ullis rationum momentis accipiendos.

VII. „ Demum in Anglia ab ignaro vulgo „ credi lue infectos, ſi cum ſana muliere mu„ tuis amplexibus ſeſe commiſcuerint, a labe „ omni venerea confeſtum fore immunes, ex „ quo ſtupido & pernicioſo errore virgines in„ nocuæ quamplurimæ periere. Idem quoque „ & in Italia olim creditum fuiſſe ſupra no„ tavimus *Pag.* 899. ubi de Hercule Saxonia.

Conradus Johrenius, (*a*) Philoſophiæ & Medicinæ Doctor Profeſſor Pubblicus.

De Lue Venerea. Francofurti ad Viadrum, 1706. *in* 4.

Hæc Diſſertatio Academica laudatur a Paulo Gottlieb VVerlhof in erudita *Diſquiſitione de Variolis & Anthracibus*. Pag. 56. in annotatione.

Georgius Erneſtus Stahlius, Hallenſis, Profeſſor publicus ordinarius Medicinæ in Academia Hallenſi, Friderici, Regis Boruſſiæ, Conſiliarius & Aulicus & Archiatrus, Academiæ Cæſareæ Naturæ Curioſorum aggregatus anno 1700 (*b*) Obiit anno 1734. ætatis ſua 75.

Georgius Daniel Thebeſius, Haynovienſis Sileſius.

„ Diſſertatio Medica Inauguralis de ſcorbuti „ & venereæ luis diverſis ſignis & medicinis, „ quam . . . ſub præſidio . . . Georgii Erneſti „ Stahlii . . . die 26. Martii MDCCVI . . . „ examini ſubmittit Georgius Daniel Thebe„ ſius. Haynovienſis Sileſius. Halæ Magdeburgi„ cæ, literis Chriſtiani Henckelii. in 4.

Anonymus Librum Nicolai Heinſii de lue venerea batavice ſcriptum, editumque anno 1697, gallice interpretatus eſt, ediditque anno 1706 cum hoc titulo.

„ Nouvelle Méthode pour guérir les Mala„ dies Vénériennes, où il eſt traité de „ certaint remedes juſq' ici inconnus, par „ leſquels les malades ſe peuvent ſecrete„ ment guerir eux meſmes, ſans l' aſſiſtan„ ce d'aucun Medecin, ſans aucun épuiſe„ ment de forces, & ſans eſtre preſque „ obligez de garder la chambre, ou de ne„ gli ſeurs affaire, Avec un appendice „ de pluſieurs Obſevations touchant les „ malades, qui ont eſté gueris par „ leſdits remedes. Par Nicolaus Heins, „ Conſeiller Aulique & Premier Medecin „ de ſon Alteſſe, le Duc de Saxe Coburg „ demeurant a Culenbourg en Hollande. „ Nouvellement traduit du Hollandois. A „ Amſterdam, aux depens d' Eſtienne Ro„ ger 1706. in 8.

Suſpicio eſt Libro hunc Heinſii ab Heinſio ipſo lice verſum eſſe, argumentum quod ipſe Heinſius verſionem illam dedicaverit Helvetio, ac nuncupatoriæ Epiſtolæ Culenburgo datæ die XII. Julli, anno 1705, nomen ſuum ſubſcripſerit. Sed hæc de Verſione ſatis. *Vid. ſupra* ad annum 1697, quid de Libro ipſo ſentiendum eſſe videatur.

„ *Johannes Linder*, (*c*) „ VVermlandia Sue„ cus, Doctor Medicus, in celebri Suecorum „ Academia Upſalenſi, anno 1706, & qui in„ clito Geldriæ Hardervvicenſi Athenæo, non „ longo abinde tempore, Medicinæ ſtudio ope„ ram dederat, ut ipſe teſtatur.

In Academia Upſalenſi *Diſſertationem publicam* propugnavit *de venerea luis virulentia*, quæ utrum in lucem exierit, nondum compertum habeo. In Hardevvicenſi vero Athenæo *Theſes inaugurales*, *de venenis breviter & generatim* propoſuit, quæ additamentis amplificatas edendas curavit cum hac inſcriptione:

De Venenis in genere & in ſpecie, *Exercitatio*. Lugduni Batavorum *in* 12. 1708.

Liquet ex illo Tractatu Johannem Linder opiniones vere ſingulares tenuiſſe de luis venereæ origine, & de mercurialis therapeiæ effectibus, quas pauciſſimis quidem verbis attingit in hoc Opere, ſed quas credibile eſt plenius tractaviſſe in Diſſertatione altera *de luis venereæ virulentia*.

Sic 1. Refert Ille, *Exercitationis de Venenis Cap. I. Pag.* 5. ſe in diſputatione Upſalenſi luis

(*a*) Miſcellanea Berolinenſia. *Continuatio* II. Pag. 66.
(*b*) *In Catalog. Academic. defunct.* præfixo Vol. IV. *Ephemerid. German.*
(*c*) Sic ipſe narrat in proœmio Diſſertationis ſuæ *de Venenis*, Pagg. 5. & 6.

„ luis venereæ originem inter Americanos, „ Sodomiæ homines inter & Cercopithecos magnos ſive Veterum Satiros aliquando exercitæ „ audacter forte vindicaviſſe; " ſed ait alibi, *Ibid. Cap.* 10, *Pag.* 122. „ ſe tanto jam confidentius in ea ſententia perſiſtere, quanto jam „ bene liuere arbitratur . . . animalia diverſa, „ morſu aut punctu externo, vel commercio „ aliunde in corpus humanum facto, pro vario „ naturæ ſuæ & alimentorum habitu, indeque „ ſub æſtivis ſolibus arrepta humorum varia putrilagine, excitare in corpore vivo læſo ſymptomata varia, varioque ſchemate ludentia, „ Canes Hydrophobiam, Tarantulam ſaltandi „ deſiderium, & quæ ſunt reliqua, producere. Sed hæc fabula, cum nulla nitatur obſervatione, imo cum a nemine nec dicta nec unquam cogitata fuerit, inter anilia figmenta, ſeu potius vigilantium ſomnia, connumeranda videtur.

Sic 2. Statuit Idem, *cap.* 10. *pag.* 230. „ ſterilitatem ex lue venerea redundare in familias, non tantum per morbi virulentiam in „ partes genitales exercitam, " (ut interdum accidere fatendum eſt) „ ſed quoque ex mercurialium frequenti uſu excitari. Cum enim, „ *pergit Ille*, jam ſatis ad oculum demonſtrari poſſit per microſcopia ad acuratiſſima, maſculinam genituram fœcundam (quod notandum) vermiculis ſcatere caudatis, cerebro „ & medulla inſtructis ſpinali, in modum parvularum ranularum, vero faciundæ prolis primordio, ovumque, futurum jam vermiculo „ alimentum, in ipſo orgaſmo venereo per Falloppianam tubam ex ovarii pedunculo glanduloſo in uterum delapſum, ingredientibus; „ nullumque adhuc . . . potentius ſit inventum „ anthelminticum præter Mercurium; non incredibile apparebit ex occiſis per mercurialia „ vermiculis ſeminis ſterilitatem ſequi & generandi impotentiam ": Quæ criminatio plane nova in Mercurium, non modo nulla confirmatur experientia, ſed potius quotidiana ut & certiſſima experientia refellitur.

Hyacinthus Ceſtonus, Anconitanus, natus anno 1637. in viculo, cui nomen *S. Maria in Giorgio*, Pharmacopolium Liburni habuit, ac Naturalis Hiſtoriæ ſtudio ſe totum dedit. Obiit ex calculo anno 1718, annos natus 80. & quod excurrit.

Vere Condizioni della Salſa-pariglia, del modo di conoſcere la vera, e di darla, come venga adulterata, ed in quali mali convenga ed in quale maniera più efficace. Letera ſcritta dal Signor Giacinto Ceſtoni al Signor Giovanni Inglisch *a Roma, e participata ad* Antonio Valliſnieri, *pubblico Profeſſore di Medicina nella ſtudio di Padova.*

Exſtat hæc Epiſtola in Diario Italico, cui titulus eſt *La Galleria di Minerva*, Tom. VI. *part.* 3. *pag.* 56. In illa docet Ceſtonus

I. Optimam eam eſſe Salſam-parilliam, quæ craſſa, & lævis, cui nervus ligneus tenuior, cui pulpa multa, mollis, & fabrinacea, qualem ait devehi ex Hondura Americæ provincia; contra vero peſſimam, quæ ſtrigoſa, exilis, rugata, cui nervus craſſior & lignoſior, cui pulpa pauca & dura, qualis ſolet ex Hiſpania nova plerumque apportari.

II. Salſam-parilliam, quæ vitioſa, eſt, mangonio adulterari, nempe ſingulas radices enodari abraſis capillamentis, ut læves; in aqua tepente aliquandiu infundi, ut craſſæ exſiccatas vapori accenſi ſulfuris exponi, ut candidæ fiant.

III. Adhiberi Salſam parilliam ratione triplici, in decocto, in pulvere, & in extracto.

IV. Decoctum duplex præparari, fortius alterum, alterum debilius, Fortius ſic conficitur.

Recip. *Radicum Salſæ-parilliæ electur.* ℥ jv.
Fruſtatim inciſæ contundantur in mortario, & deinde in *Lib.* jv. aquæ communis coquantur ad medias, diligenter cavendo ne ſupereffundatur ſpuma, quam multa ſalſa parillia ſolet agere, dum coquitur.

Libræ duæ Decocti, quæ ſuper ſunt, intra biduum quatuor hauſtibus mane & ſero epotandæ.

Decoctum debilius, quod in potum ordinarium uſurpatur, fit cum eadem ſalſa-parillia jam decocta, quæ addita una aut altera novæ ſalſæ parilliæ uncia decoquitur ad medias in libris aquæ viij vel x.

V. In pulverem ſalſam-parilliam extenuari arte vulgari, ſi radices optimæ & pulpoſæ in fruſta diſſectæ in mortario conterantur, addita una aut altera amygdala, ne tenuiſſimus pollen in aerem diſſipetur, & ſi contritæ ſetaceo cribro ſeccernantur. Solet addi cuilibet decocti fortioris hauſtui plenum cochlear illius pulveris, qui poteſt etiam in quovis alio liquore dilui & exſorberi.

VI. Extractum obtineri, ſi lenta evaporatione decoctum fortius paulatim inſpiſſetur in magma, cujus poteſt drachma una in liquore quovis idoneo diſſolvi, & bis in die exhiberi.

VII. Multis modis peccari in exhibenda ſalſa-parillia.

1. Quod habeatur exſiccans remedium, & ideo præſcribatur doſi parciore & breviore tempore.

2. Quod decoquatur in vino, cum Ligno ſancto, China, Saſſafras, & aliis multis ſpeciebus, quibus ejus virtus infringitur vel pervertitur.

3. Quod æger, cui exhibetur ſalſæ-parilliæ decoctum, exſiccanti diætæ damnetur perpetuo, cum diæta refrigerans potius præſcribenda eſſet.

4. Quod

4. Quod ægri toto curationis ſtudio domi arctius contineantur, cum magis expediret eos exeundi licentia uti, quoties cœlum ſerenum & temperatum eſſet.

VIII. Ceterum affirmat Ceſtonus ſolo uſu Decocti ſalſæ-parilliæ, modo caute & per tres menſes exhibeatur, non modo recentem, ſed inveteratam quoque luem radicitus exſtirpari, & exſtirpari certius quam Mercurio, quavis ratione adhibito. *Con la ſemplice Decozione della ſalſa-pariglia*, ... inquit Ceſtonus, *mi è riuſcito ſempre d' eſtirpare* .... *la Lue venerea* ... *molto più felicemente, che con il Mercurio, o ſia in unzione, o per ſuffumigii, o per empiaſtri, o per bocca in qualſivoglia modo preparato*; cujus rei fides ſit penes Ceſtonum; ſi tamen ille hac in re poſſit eſſe Auctor idoneus.

Joannes Marten, Chirurgus Anglus.

A treatiſe of all the degrees and ſymptoms of the Venereal Diſeaſe *in both Sexes*, & cetera quæ paginam complent. *By* John Marten, *Chirurgeon. The ſixth Edition corrected and enlarged*. London, *by S. Crouch*. in 8. anno non adſcripto, ſed quem annum 1708. fuiſſe conſtat ex Epiſtola præfixa, cui adſcribitur.

Hoc eſt, *Tractatus de omnibus gradibus & ſymptomatibus* Morbi Venerei *in utroque ſexu* &c. &c. *Auctore* Johanne Marten, *Chirurgi*. Editio ſexta aucta & correcta. *Londini*, *apud S. Crotich*. in 8.

Idem appendicis inſtar vulgavit anno ſequente ſequentem Librum. Gonoſologium novum, *or a nevv Syſtem of all the ſecret Infirmities and Diſeaſes natural, accidental*, and venereal *in Mere and Vvomen* &c. &c. By John Marten, *Chirurgeon. Vvritten by vvay of Appendix to the ſixth Edition of his Book of the* Venereal Diſeaſe. London. *by* N. Crouch. 1709. *in* 8.

Hoc eſt, Gonoſologium novum, *ſive* Novum *Syſtema omnium ſecretarum infirmitatum & affectionum naturalium, accidentalium &* venerearum *in viris & in fœminis*, &c. &c. *Auctore* Johanne Marten, *Chirurgo. Scriptum per modum Appendicis ad Editionem ſextam Libri illius* de Morbo Venereo. Londini, *apud* N. *Crouch*. 1709. in 8.

Hic Auctor, quiſquis ille ſit, veterator fuit & egregius fraudium artifex, qui Circulatorum more in Librum ſuum ſimulatas Epiſtolas, caſuſque morborum commentitios infarſit, ut ſibi ſuoque arcano famam conficeret, & imperitum vulgus ludificaretur.

Johannes Sintelaer, Anglus, Practicus Medicinæ.

The Scourge of Venus and Mercury, *repreſented in a Treatiſe of the* Venerea; Diſeaſe; (cetera, quæ verboſe garrit, omitto plurima) *By* John Sintelaer, *Practitioner ia Phyſick*, London, *by G. Harris* 1709. in 8.

Hoc eſt, *Flagellum* Veneris & Mercurii, *exhibitum in hoc Tractatu de* morbis venereis &c. &c. *Auctore* Johanne Sintelar, *Practico Medicinæ*. Londini, *apud G. Harris*. 1709. *in* 8.

Circulator ille in Mercurium ſtulto declamat, ſtultiuſque gloriatur de ſuis arcanis, non anti venereis modo, quæ luis venereæ medeantur ſed etiam ant-mercurialibus, quæ damna a Mercurio illata emendent; Ex quo fit ut Librum ſuum inſcripſerit *Flagellum Veneris & Mercurii*. Sed hæ ad populum phaleræ.

Johannes Spinke, Anglus, qui non modo ſe Medicum, ſed Medicum, quoque Londinenſem vocabat in Librorum ſuorum fronte, quamquam ipſius nomen nullibi occurrat in Catalogis Collegii Medicorum Londinenſium, neque tanquam *Aggregati*, neque tanquam *Permiſſi*.

Quackery unmask'd, or Reflexions on the ſixth Edition of M. Martin' Treatiſe of the venereal diſeaſes, and its appendix, *ande the Pamphelt call'd* the Charitable Surgeon &c. (reſecto non pauco vaniloquo) *By* J. Spinke, *Licenſed Practitioner in Phyſick and Surgery*, London, *by D. Brovvn*. 1708. in 8.

Id eſt, *Fraus Circulatoria detecta, ſive Animadverſiones in ſextam Editionem Tractatus Johannis Martin* (vel Martem) de morbo venereo, ac in additam appendicem, *& in Libellum cui titulus eſt* Chirurgus miſericors, &c. &c. *Auctore* J. Spinke, *Practio Medicinæ & Chirurgiæ permiſſo*, Londini, *apud D. Brovvn*. 1709. in 8.

Liber ille iterum editus eſt anno 1711 cum hac inſcriptione.

„ Quackery unmask'd in three parts &c.
„ The ſecond Edition enlarg'd. Authore J.
„ Spinke, Med. Lond. London, ſold by
„ the Author. 1711. in 8.

Id eſt, „ Fraus Circulatoria detecta in tres
„ partes &c. Editio altera auctior, Aucto-
„ re J. Spinke, Med. Lond. Londini. Ve-
„ neunt in domo Auctoris. 1711. in 8.

In utroque litigat Auctor cum Johanne Marten, de quo ſupra ad *annum* 1705, & cum Auctor anonymo Libelli, qui inſcribitur *Chirurgus miſericors*, hoc eſt Circulatoribus duobus, qui ipſo nihilo magis futiles ſunt, aut magis vaniloqui.

Ejuſ-

Ejuſdem ſunt etiam Libri duo ſequentes, qui ad inſtitutum noſtrum ſpectant.

„ I. London's Medicinal Informer, containing „ 1. A brif enquiry into the ancient ſtate „ of the Practices of Phyſick and Surgery „ in the World. 2. The preſent ſtate of „ thoſe Profeſſions in London. 3. Quacks „ righthy diſtinguiſh'd from other Practi- „ cers, characteris'd and chaſtiz'd. " 4. The Veneral Diſeaſe in its cauſe, nature, ſigns, dangerous effects, beſt, moſt cheape, ſafe and private methods of cure, truly repreſented, „ in order te prevent peoples be- „ ing ruin'd either by that Diſeaſe, or by „ unskilfull Pretenders to its cure. *By a* „ *London Phiſician*. London, by B. Bragge 1710. *in* 8.

Id eſt, „ Monitor Medicinalis Londinenſis, in „ quo 1. Breviter inquiritur de antiquo ſtatu Praxeos Medicinæ & Chirurgiæ in „ orbe. 2. Exponitur præſens ſtatus Profeſ- „ ſionis utriuſque Londini. 3. Agyrtæ a ce- „ teris Practicis recte diſtinguuntur, deſcri- „ buntur, & caſtigantur. " 4. Cauſa, natura, ſigna, effectus periculoſi luis venereæ, ſimul vero optima, minime cara, tuta & privata methodus illi medendi vere exhibentur, „ eo conſilio, ut ægrotantes ſibi „ cavere poſſint, ne peſſundentur & a mor- „ bo ipſo, & ab imperitis qui audent ſibi „ aſſumere, ut illum curent. *Auctore Me-* „ *dico Londinenſi*, Londini, apud B. Brag- „ ge 1710. *in* 8.

„ II. The venereal Patient's Refuge, or the „ ſecret Diſeaſe in all its ſtages, degrees „ and circumſtances plainly deſcrib'd. &c. „ By *John Spinke*, M. D. *London*, by J. „ Baher. 1717. *in* 8.

Id eſt, „ Syphiliticorum Refugium, ſive mor- „ bus ſecretus, una cum ſymptomatibus, „ ſpeciebus, circumſtantiis omnibus, aperte „ deſcriptus, &c. &c. *A Johanne Spinke*, „ M. D. *Londini*, apud J. Baker. 1717. *in* 8.

Adrianus Helvetius, Batavus, medicinam Pariſiis exercuit cum laude famamque ſibi fecit uſu radicis Hipecacuanhæ, quam ſors bona illi caſu obtulerat, qua de re vide *Le Dictionnaire des Drogues de Nicolas Lemery*, in verbo *Ipecacuanha*. Locum habuit inter Medicos ordinarios Philippi Ducis Aurelianenſis, Fratris Ludovici Magni. Obiit Lutetiæ Pariſiorum anno 1727. die 20. menſis Februarii, anno ætatis 65.

Méthode pour traiter la Vérole par les frictions & par les ſueurs.

A la Haye, *chez Adrien Moetjens* 1710. *in* 12.

Auctor præmiſſa præparatione parum methodica, jubet ægrum inungi unguento mercuriali, prima quidem frictione a ſummis pedibus uſque ad genua, & a pugnis uſque ad cubita. Altero vel tertio die inunctionem iterari, & ſi nulla inde appareant inſtantis ptyaliſmi indicia, tertium repeti, ita ut tribus frictionibus res tota conficiatur. Deinde auctor eſt, ut adhibitis frictionibus & ſaliva probe effluente ſudor excitetur ſemel vel bis in die per dies 10. vel 12. Quæ ſingulæ cautiones a methodo, quæ nunc uſu recepta eſt, non parum abludunt.

Anonymus Anglus.

„ The Tom of Venus, or a plain and cer- „ tain Method, by vvhich all people, that „ ever labour'd under any venereal diſtem- „ per, may infallibly knovv vvhether they „ are cured or not. With effectual remedies „ to eradicate all noxious remainders, at „ vvel of the medicines applied, as the „ Deſeaſe itſelf. By *a foreing Phyſician*. „ *London*, printed for the Auctor, an ſold „ by Bernard Lintot. 1710. *in* 8.

Ideſt, „ Tumulus Veneris, ſive perfecta certa- „ que Methodus, cujus ope quicunque olim „ ex morbo ullo venereo ægrotaverunt, „ poſſunt certo dignoſcere an perſanati ſint „ necne. Proponuntur ſimul remedia, quæ „ efficaciter valent ad extirpandas noxias „ reliquias tum remediorum, quæ prius „ adhibita ſunt, tum morbi ipſius. Auctore „ *Medico extraneo*. *Londini*, ſumptibus Au- „ ctoris, ſed veneunt apud Bernardum „ Lintot. 1710. *in* 8.

Quicumque ille fuerit, Circulator fuit, & artibus circulatoriis uſus eſt, ut qui arcana, quæ celat tanquam myſteria, magnifice oſtentaverit, ac divendenda curaverit a ſuo Bibliopola Bernardo Lintot.

Theodorus Zuingerus, Baſileenſis, ex familia literatorum feraci, natus eſt anno 1658. Doctoris Medici gradum aſſecutus eſt in Academia patria anno 1680. atque deinde Eloquentiæ, anno 1684; Philoſophiæ Naturalis, anno 1687. Anatomiæ & Botanices, anno 1704; Medicinæ Theoreticæ, anno 1711; ac demum Medicinæ Practicæ, anno eodem ſucceſſive creatus eſt Profeſſor. In Academiam Cæſaream Naturæ Curioſorum aggregatus fuerat anno 1685. Obiit Baſileæ ex nephritide anno 1724. ætatis anno 67.

Præter Opera alia edidit Zuingerus *Baſileæ*, *in* 8. *anno* 1710. *Diſſertationes Medicas ſelectiores XII.*, quæ in Academia propugnatæ fuerant, & quibus *Faſciculi* titulum adpoſuit. Inter illas *num.* 6. proſtat

Diſſertatio de Hydrargyri natura, viribus & uſu,

quam ait Auctor propugnatam fuiſſe, a Gaſparo Œrio, Tigurino.

Hujus Diſſertationis ſunt Capita VII. quorum

I. Quæſtio eſt *de Hydrargyri etymologia & homonymia, & quam-plurimis ejuſdem ſynonymis, præprimis apud Alchimiſtas.*

II. *De Hydrargyri deſcriptione, ſpecie, loco natali, ac principiis materialibus.*

III. *De Principiis ſive Elementis Hydrargyri; de ejus generatione, & de minera, in qua hoſpitium ſuum habet.*

IV. *De Forma Hydrargyri, de ejuſdem colore, conſiſtentia, fluiditate, volatilitate, gravitate ſive ponderoſitate, & cauſa efficiente.*

V. *De Hydrargyri virtutibus & proprietatibus, quas in humano corpore exerit.*

In illo ab Auctore paucis probatur hydrargyrum pollere vi 1. Attenuandi & reſolvendi, 2. Diſcutiendi & abſorbendi, 3. Enecandi vermes, 4. Salivationem movendi.

VI. *De Hydrargyri proprietatibus & commodis extra corpus humanum* nempe *in operibus mechanicis.*

VII. *De medicamentis ex Hydrargyro paratis variis.*

Auctor enumerat inter cetera Æthiopem mineralem; Anti-quartium Riverii; Arcanum Corallinum Theophraſti; Cinnabarim multiplicem; Mercurium dulcem; Mercurium dulcem rubicundum; Mercurium ſublimatum corroſivum; Herculem Bovii; Mercurium præcipitatum album, flavum, rubrum per ſe & cum additione, viridem; Turpethum minerale &c. quorum ſingulorum præparandorum proceſſus repeti poſſunt vel ab Auctoris Diatriba, vel a Chimicorum Libris.

Porro hinc liquet hanc Zuingeri Diſſertationem a noſtro inſtituto ſatis alienam eſſe, atque potius inter Opera Chimica, quam Medico-practica, & præſertim Aphrodiſiaca recenſendam eſſe.

Georgius Erneſtus Stahlius, Hallenſis, de quo ſupra ad *annum* 1706.

Johannes Daniel Iſaac, Gorlicenſis Hexapolitanus.

Diſſertatio Inauguralis Medico-practica de ſalivatione mercuriali, aliis præter luem veneream morbis rebellibus exſtirpandis pari, *quam* .... *ſub præſidio* .... Georgii Erneſti Stahlii .... *die* .... *Februarii* 1710. *exponet* Johannes Daniel Iſaac, *Gorlicenſis Hexapolitanus*. Hale Magdeburgicæ, *literis Chriſtiani Henckelii*, in 4.

Johannes Devaux, Chirurgus Pariſienſis, natus Lutetiæ Pariſiorum (*a*) anno 1649. Chirurgiæ operam dedit, ac præcipuos honores Corporis ſeu Communitatis Chirurgorum adeptus eſt. Vir fuit nec ſine ingenio, nec ſine literis, ſed qui fuiſſet laudabilior, ſi ſeſe noviſſet ipſe melius, nec unquam viribus majora auſus eſſet. Obiit Lutetiæ anno 1729. pluſquam octogenarius.

De Chirurgia, imo etiam de Medicina Libros aliquot ſcripſit, ſed multo plures translatos edidit, ex quibus hic eos tantum commemorare par eſt, qui ad præſentem de Morbis venereis quæſtionem ſpectant.

Primo. Librum IV. *Trutinæ Chirurgicæ* Caroli Muſitani, ubi de lue venerea agitur, gallice reddidit, egregiis adnotationibus auxit & illuſtravit, ac Trivultii typis excudendum curavit anno 1711. *in* 12. Tomis duobus cum inſcriptione ſequente.

„ Traité de la Maladie Vénérienne & des
„ remedes qui conviennent a ſa gueriſon,
„ de Charles Muſitan, Médécin de Na-
„ ples, nouvellement traduit avec des
„ Remarques, par Monſieur D. V. .... Mai-
„ tre Chirurgien Jurè de Paris.

Ille quidem in adnotationibus ſuis Muſitani errores emendat non ſemel nec indocte, vitiaque therapeiæ, quam Muſitanus proponit, ſæpe corrigit & plerumque recte: At vero ipſemet ibidem in errorem geminum incidit ſuapte culpa.

I. Videtur (*b*) aſſentiri opinioni ſeu potius fabulæ ab Helmontio propoſitæ de Æthiope illo, Pamphili de Narvaez mancipio, a quo venerea lues in Zempoalanos, ac inde in ceteros novæ Hiſpaniæ populos traducta dicitur anno 1519. Jam quidem abunde probatum eſt ſupra (*c*) ea de lue venerea nunquam dicta fuiſſe, ſed de Variolis tantum, in cujus rei fidem adduximus apertiſſima teſtimonia ex Hiſtoricis Libris *Bernardi Diaz del Caſtillo*, Scriptoris coætanei, & Ferdinandi Corteſii Commilitonis, *Franciſci Lopez de Gomara*, Capellani Ferdinandi Corteſii, & *Antonii de Herrera*. At vero, quod prima fronte admirationem moturum eſt, hunc eundem Herreræ locum ultimo laudatum affert ipſe Devaux in contrariam partem, quaſi velit inde arguere luem veneream in Hiſpaniam novam ab illo Æthiope devectam fuiſſe. Verum facile cognoſcitur quid ſit quamobrem tam turpiter erraverit: Nempe cum hiſpanici ſermonis ignarus eſſet, gallicam Herreræ interpretationem uſurpavit, ut ipſe quidem confitetur, quæ olim prodierat opera cujuſdam Johannis de la Coſte, in qua vox illa hiſpanica *Les Viruelas*, quam Herrera in enarranda illa

(*a*) Memoires de Litterature & d'Hiſtoire, *Tom. VII. Part. I.*
(*b*) In Adnotation. 5. *ad Cap.* 3. *Lib.* 1. *pag.* 49. *Tom. I.*
(*c*) Ad ann. 1644. *Pagg.* 930. 931.

illa Hiſtoria adhibuit, quæ *Variolas* tantum ſignificat, qua conſtat ab Herrera *Variolas* tantum intellectas eſſe, gallice redditur, *la Verole*, quo vocabulo non luem veneream, ſed variolas olim ſignificari (*a*) ſupra dictum eſt. Sed cum antiqua vocis illius *la Verole* acceptio a Johanne Devaux ignoraretur, inde factum eſt ut fidenti quidem animo, ſed temere, crediderit hanc Herreræ hiſtoriam de lue venerea accipiendam eſſe: qua de re vide, quæ de Helmontio alibi monuimus.

II. Objicit idem, (*b*) ut contra communem opinionem pugnet, veneream luem nec Indigenis Inſulæ Hiſpaniolæ, nec Hiſpanis advenis prius innotuiſſe, quam anno 1503, auctore ipſo, ut ille putat, Antonio Herrera, diligente rerum Indicarum Scriptore; unde colligit luem hanc ab Inſula Hiſpaniola, ubi nondum nota erat, Neapolim in Gallorum exercitum traduci non potuiſſe anno 1494, ut vulgaris fert opinio.

Locus autem Antonii Herreræ, quem adducit, depromptus eſt ex *Capite* 11. *Lib. V. Hiſtoriæ Generalis Indiarum*, ut ille quidem ait, ſed debuiſſet addere ex *Decade I.* cum ea Herreræ Hiſtoria in Decades IV. diſtributa ſit. Ceterum laudato illo loco Herrera brevem quatuor primorum Operis Librorum, velut anacephalæoſin inſtituit, multaque ſummatim refert de morbis Indigenarum Inſulæ Haiti, quæ licet negotiis quibuſdam ad annum 1503. referendis ordine poſtponantur, tempore tamen multo priore fuerant.

Nempe 1. (*c*) Cum Indi in advenarum odium ſementem nullam feciſſent, Hiſpanos inedia eo redactos eſſe, ut eſcas inſalubres & ſtomacho plane alienas ad cibos admiſerint, quod arquatum morbum tam intenſum illis attulit, ut crocei viderentur.

2. Simul etiam uſu rei venereæ cum indigenis mulieribus morbum alterum ab iiſdem contractum fuiſſe difficiliorem, graviorem, diuturniorem, contagioſum, notiſque remediis majorem, uno verbo luem veneream, quæ inter Indos quidem familiaris, ſed Caſtellanis ad illud tempus ignota erat: Suborta eſſe ſcilicet in corporis habitu tubercula dura, renitentia, cum doloribus atrocibus, ex quo factum, ut ſpe futuri ab bonam valetudinem recurſus in cœlo natali multi in patriam reverſi ſint, in quam morbum eumdem una ſecum importavere.

3. Sed tandem divino beneficio conceſſum eſſe, ut aliquanto poſt intervallo remedium ibidem reperiretur, ubi morbum repertus fuerat mulieris Indæ, Caſtellani cujuſdam uxoris, indicio quæ uſum Ligni Sancti, ab incolis *Guaiacan* dicti, patefecit adverſus id morbi genus efficacem, unde non levis acceſſit remiſſio.

Sed horum omnium nihil quidquam eſt, quod ad annum 1503. referendum ſit. Non fames, quæ morbos inter Hiſpanos vulgavit; conſtat enim illam eveniſſe anno 1495. 2. Non deprehenſio ignoratæ efficaciæ, qua pollebat Lignum Sanctum adverſus morbos venereos: conſtat enim lignum hoc ab Hiſpanis in Inſula Hiſpaniola in uſum vix prius vocatum fuiſſe, quam anno (*d*) 1508. 3. Denique non ingreſſus luis venereæ inter Hiſpanos; conſtat enim certa Hiſtoricorum fide id morbi genus pimo Chriſtophori Columbi ad Hiſpaniolam appulſu, atque adeo anno 1492, cum Hiſpanis uſu veneris communicatum fuiſſe ab indigenis mulieribus, apud quas antiquitus endemia erat; qua de re vide ſupra *Lib. I. Cap.* 10. 11.

Sed nec Herrera hac de re diſſentit ullomodo, ut qui contra expreſſe *ibidem* teſtetur (*e*) luem veneream in Inſula Hiſpaniola antiquitus *Familiarem* fuiſſe: In Caſtellanos, quibus *ignota* erat,

---

(*a*) Lib. I. Cap. 8. Pag. 64.

(*b*) Ibid. *in Adnotat.* 4. & 5. *Pag.* 42. & 46. *Tom. F.*

(*c*) La falta de vitualla, que huvo en la Eſpanola, el tomer los Caſtellanos muchas baſcoſidades, y lo que padecieron los Indios por cauſa de no ſembrar, como atras queda referido, causò en todos nuevas enfermedades: Paſieronſe primero tam amarillos, quæ parecian acafranados, y eſto que les durò muchos dias: Con la CONVERSACION de las mugeres ſe les vino à pegar un mal ORDINARIO entre los Indios, y entre los Caſtellanos no CONOCIDO, que les dava mucho trabajo. Eran unos granos, que nacian per el cuerpo con dolores intenſos, y era contagioſo, y ſin remedio ninguno, de que morian rabiando: y por eſto ſe bolvieron muchos à Caſtilla penſando ſanar cum mundanca del ayre natural, y PEGARON el mal, Pero quiſo Dios que adonde ſe hallò el mal, ſe hallaſſe el remedio, porque alcun tiempo deſpues una India muger de un Caſtellano moſtrò el Paulo Sancto, que laman *Guayacan*, con que commencaron à tener algun deſcanſo. *Hiſtoria general de los Hechos de los Caſtellanos en las Islas y Tierra firme del mar Oceano. Eſcrita por el Antonio Herrera, Croniſta mayor de las Indias. Decad.* 1. *Lib. V. Cap. XI.*

(*d*) Vide *ſupra Lib. V.* ad annum 1529. ubi de *Franciſco Delgado*.

(*e*) Hæc omnia omiſſa ſunt in interpretatione loci illius Herreræ, quam Johannes Devaux adducit *laudati Tractatus Pag.* 42. Sed omiſſionis culpa refundenda videtur non tam in illum, quam in Johannem de la Coſte, a quo Herreræ Opus gallice redditum fuerat, & cujus interpretatio a Johanne Devaux profertur.

erat, manaviſſe *Contubernio* cum mulieribus indigenis: Ac demum ab iis, qui in Caſtiliam rediere, *traductam* fuiſſe in Hiſpaniam; quæ ſingula fictam & commentitiam Johannis Devaux fabulam funditus convellunt, cauſamque nobis adjudicant apertiſſime.

Secundo. Gallice vertit idem Devaux aliquot alia diverſorum Auctorum Opera *de Morbis Venereis*, ſed pleraque multis modis contaminavit, ac *male vertendo ex latinis bonis fecit gallica non bona*, ut

1. *Diſſertationem de Morbis Venereis* Antonii Deidier, celebris Profeſſoris in Facultate Medica Monſpeſſulana, de quo *infra ad annum* 1723, quæ gallice reddita prodiit Lutetiæ, *anno* 1725.

2. *Tractatum de luis venereæ origine, natura & curatione* Gualteri Harris, Angli, de quo ſupra *ad annum* 1705, qui gallice redditus publici juris factus eſt Lutetiæ *anno* 1730. poſt mortem Johannis Devaux.

3. *Tetrabiblion de pudendorum Morbis & Lue Venerea* Jacobi Vercelloni, Pedemontani, de quo *infra ad annum* 1716, quod gallice translatum editum eſt Lutetiæ *anno* eodem 1730.

4. *Tractatum de virulentæ gonorrhææ ſymptomatis, natura, cauſis, & curatione* Guillelmi Cockburn, Angli, de quo *infra ad annum* 1717, qui gallice verſus typis excuſus eſt Lutetiæ *anno* eodem 1730.

Johannes Johachimus la grue, Doctor Medicus, & Chirurgus Amſtelodamenſis.

„ Korte reden over de nuttigheid en noodzakelykheid der Salivatie, en hoe men dezelve velliger als voorhen zal bevorderen en voorzetten, in't geneezen der meeſte Geneesheeren en Heelmeeſters voor ongenezelyk gehouden. Als mede verſcheide nutte leſſen en dienſtige aanmerkingen, over hat behandelen en geneezen van een recks van Venus kvvaalen die dagelykt voorvallen, Mitsgaders een Dyvogeſeltja aangaande't gebruik en deugd van tvvee zeer conſiderabele Geneſmiddelen, 't terſte tot zvvaare Pletteringen en Vvoonden, inzonderheid dees Hoofts, daar Zenuvven en Vliezen gequetit zyn, en het tvvede tegen't Pogadra, euz. Door Joann. Joach. La Grue. M. D. on Stadit-Chirurgyn tot Amſtordam. Te Amſterdam. Gedrukt voor den Auteur, en zyn te becommen by Nicolaas ten Hoorn. 1711. in 8.

Ideſt, „ Tractatus de utilitate & neceſſitate Salivationis, & de modo quo cieri debeat ad curandos morbos venereos, morboſque alios non paucos, qui exleriſque Medicis & Chirurgis deſperati habentur. Accedunt Conſiderationes aliquot exituum, in quis erumpunt morbi venerei: Necnon Diſſertatio de uſu & efficacia duorum remediorum præcipuorum, alterius ad podagram. *Actore Jo: Joachimo La Grue*. D. M. & Chirurgo Urbis Amſtelodamenſis. *Amſtelodami*, Typis excuſus ſumptibus Auctoris. Venit apud Nicolaum ten Hoorn. 1711. *in* 8.

Librum hunc nec uſurpavi, nec uſurpare curo. Ipſius enim Inſcriptionis circuitiones circulatorias ſtrophas olent, ac inſidas Agyrtarum pollicitationes clamitant.

Elias Camerarius, Eliæ Rudolphi filius, Profeſſor Medicinæ ordinarius in Academia Tubingenſi, Archiatros Wurtenbergicus, in Academiam Cæſaream Naturæ Curioſorum cooptatus anno 1692. (*a*) Obiit anno 1634. ætatis 62.

De ſalivatione ſine ſalivatione. Tubingæ, 1711. *in* 4.

Petrus Paxton, Anglus, M. D.

Specimen Medico-phyſicum de corpore humano & ejus morbis, „ or an Eſſay concerning the knovvledge and cure of moſt Diſeaſes afflicting human hodies. To vvhich is annex'd a thort account of Salivation, and the uſe of Mercury. By P. Paxton, *M. D.* London, *for VV. Innys* 1711. in 8.

Hoc eſt, Specimen Medico phyſicum de corpore humano & ejus morbis, ſive „ Tentamen pertinens ad notitiam & curationem plurimarum affectionum, quibus corpus humanum affligitur. Adjecta eſt brevis Diſſertatio" de Salivatione & de uſu Mercurii. *Auctore* P. Paxton, *M. D.* Londini, *Apud VV. Innys*. 1711. in 8.

Liber ille poſthumus eſt, cujus *Cap.* 6. & *ultimo* diſſeritur de ſalivatione *paginis undecim*. En quo recidunt magnifica Inſcriptionis promiſſa!

Anonymus Tractatum Heinſii de lue venerea batavice ſcriptum, de quo *ſupra* ad annum 1697, germanice vertit & edendum curavit ſequente inſcriptione:

N. Heinſii *germarterter Venus Prieſter, oder verbandelung von der Venus Kranckeit*, Amſterdam 1711. *in* 8.

Ideſt, *Veneris afflictæ Sacerdos, ſive Curatio morbi Venerei*. Amſtelodami 1711. in 8.

Præ

(*a*) Catalog. Academicorum defunctorum, qui præfixus eſt Volumini IV. Ephemerid. Germanitarum.

Præfixit verſioni Heinſius Præfationem, in qua ſatis acriter inſectatur Hundertmarckium, ſed de his vide, quæ ſuperius dicta ſunt, ubi de Hundermakio.

Lullius Hilarius, Medicinæ Doctor.

Oratiuncula Panegyrica, *ſeu Laus* Gonorrhœæ. *Auctore* Lullio Hilario, *Medicinæ Doctore*. Haganopoli, *anno a felici Gonorrhœæ adventu in Europam CCXIX.* in 8. hoc eſt, anno 1711, ſi calculus ducatur ab anno 1492, quo Auctor cenſet gonorrhœam in Europam indutam eſſe.

En tertium Scriptorem cui lubitum eſt, ſi non luem ipſam veneream, ut Martino Dorcheſino, de quo ſupra ad *annum* 1539, & Jacobo Plutacrio de quo ad *annum* 1683. At certe unum ex præcipuis luis venereæ ſymptomatibus, ſcilicet Gonorrhœam, ludicra Oratione concelebrare, vel potius ironice confodere.

Ceterum errat ille, cum opinantur Gonorrhœam in Europam inductam fuiſſe anno 1492 eodem quo lues ipſa, cum conſtet non superveniſſe niſi tardius, qua de re *Vid.* ſupra *Libri I. Cap.* 13.

Georgius VVaren, Cantabrigienſis, Chirurgiam in urbe patria fecit aliquandiu cum laude, ſed inde demum migravit Londinum, ubi in curandis morbis venereis dicitur inclaruiſſe. Obiit poſt annum 1771, ſe ante annum 1734.

„ A nevv Method of curing vvithout internal Medecines, that Degree of the venereal diſeaſe call' da Gonorrhœa or Clap, deduced from a mechanical account of the original, ſeat and nature of that Diſtemper, (according to the Opinion of (*a*) Dr. Drake, Mr. Covvper &c.) And conformed by Inſtance of the Author's ſucceſs in this Practice. By George VVarren, Surgeon. The ſecond Edition. London, for J. Baker. 1711. in 8.

Hoc eſt, „ Nova Methodus curandi ſine ullis internis medicinis eam morbi venerei ſpeciem quæ Gonorrhœa vocatur, deducta ab expoſitione mechanica originis, ſedis & naturæ illius affectus, (juxta opinionem Doctoris Drake, Domini Covvper &c.) & confirmata proſperis ſucceſſibus, quos Auctor habuit in praxi. Auctore Georgio VVarren, Chirurgo. Editio altera. Londini, ſumptibus J. Baker 1711. in 8.

Eſt in manibus tertia ejuſdem Libri editio poſthuma anni 1734. cujus inſcriptio eadem eſt quæ allata, ſi ea recidas, quæ uncinis comprehenſa ſunt, ſed cui præfixa eſt admonitio, qua Lectoribus indicantur remedia in Libro deſcripta, ab obitum Georgii VVarren venalia proſtare apud Pharmacopolam quemdam Londinenſem, nomine *Stuart*, & ab eo fide ſumma componi juxta Auctoris præſcripta, quorum copia Vidua fecerat.

Liber ille Georgii VVarren *Capita novem* continet, quorum I. De nomine & origine Gonorrhœæ: II. De gonorrhœa in genere: III. De variis variorum Auctorum opinionibus de ſede gonorrhœæ: IV. De copioſiore inquiſitione ſedis gonotrhœæ: V. De cauſis gonorrhœæ: VI. De ceteris ſpeciebus morborum venereorum; & in quo differant a gonorrhœa virulenta: VII. De methodis curatoriis recentium Medicorum, quæ ſunt omnes ægrotis & nimium tædioſæ & nimium exitiales: VIII. De argumentis, quibus probatur gonorrhœam externis tantum remediis curandam eſſe: IX. De exemplis aliquot felicium exituum, quos Auctor habuit ea mathodo. Sed ne longus fiam, hæc eſt omnis Libris ſubſtantia.

I. Gonorrhœam (*b*) virulentam affectum antiquum eſſe, & veneri pandemiæ ſeu vulgivagæ, cujus ſoboles eſt, coævum; quam opinionem ut probet, laudat Hippocratem, *Epidemior. II. Sect.* 2. Davidiſque & Tiberii exempla producit, quem utrumque lue venerea infectum fuiſſe opinatur. Sed quam vana ea ſint, jam ſæpius demonſtratum fuit.

II. Tres (*c*) eſſe gonorrhœæ ſedes in viris, Proſtatas, veſiculas ſeminales, & glandulas mucoſas Covvperi, quod optime: Tres itidem in mulieribus gonorrhœæ ſedes eſſe, uterum, cervicem uteri, & vaginam, quod minus recte.

III. Veriſimillimam (*d*) eſſe opinionem Nicolai de Blegny & (*e*) Gervaſii Ucay, qui volunt venenum ſeu virus, quo gonorrhœa producitur, ex diverſo ſemine una commixto & computreſcente generari; Quod commentum Auctor non admittit modo, ſed conatur etiam ratiunculis, ſeu potius caviliationibus quibuſdam confirmare.

IV. Auctori (*f*) improbandas videri methodos omnes medendi gonorrhœæ, quæ ætate ſua uſu receptæ erant, ſi qua interna adhibeant remedia: Sed videtur illas tam duriter exploſiſſe, ut utilitas methodi ſuæ mox proponendæ tanto manifeſtius appareret.

(*a*) Auctor in definiendis gonorrhœæ ſedibus opinionem ſequitur Jacobi Drake, Doctoris Medici, in *Antrhopologia nova* Londini edita anno 1707., & ſtudio atque opera Guilielmi Covvperi, Chirurgi, multis Obſervationibus aucta.
(*b*) Cap. 1. (*c*) Cap. 3. & 4. (*d*) Cap. 5.
(*e*) Vocat illum ex errore nuperum Bataviæ Scriptorem, *A modern. Avrietta Hola.d.* ibid. (*f*) Cap. 7.

V. Ad (*a*) curationem gonorrhœæ, nihil illi probari præter remedia externa, ut indicatur in ipſa fronte Libri, nempe inunctiones pudendorum, & injectiones in urethram in viris, vaginamque in mulieribus. Quod ſi forte quæras curioſius, quænam ſit unguentorum illorum, illarumve injectionum materia vel compoſitio, fruſtra ſperes hæc ab illo in lucem proferri, qui e contra (*b*) monet ſe nihil acrius cavere quam ut ea in occulto lateant, ne ſi vulgarentur, ægrotantibus damno eſſent, quippe qui cum artis medicæ ignari ſint, propoſita remedia perperam temperarent, componerent, adminiſtrarent, unde varia & multiplex detrimentorum ratio, ac nova malorum ſeges.

Utrum perridicula hæc odioſi ſilentii excuſatio riſum, ſtomachumve movere debeat, incertum; at vero certiſſimum eſt Chirurgum illum Circulatorem fuiſſe, qui illito unguento, ut opinor, mercuriali, & injectis ſimul præparatis quibuſdam mercurialibus in idoneo vehiculo diſſolutis curandas ſuſcipiebat gonorrhœas virulentas; qui de ſua methodo, quam tamen vitiis & infortuniis non paucis patere vidimus alibi, præſertim *lib.* 3. *cap.* 2. ſentiebat glorioſius, vel ſe ſentire ſimulabat, ut credulos ægrotantium animos ineſcaret; qui Librum, de quo quæſtio eſt, vel conſcripſit, vel conſcribendum locavit, quod Circulatores plerumque ſolent, ut ſerviret quæſtui, & arcano ſuo quod ſtudioſe celabat, famam faceret verbis, quam effectis non poterat.

Henricus Alexander Nieſers, Chirurgus Arauſioburgenſis, hoc eſt in *Oranienburg* in Marchia Brandeburgica.

Sicherer Vveg, vermoge einer gevviſſen Medicin, Panacea Tartarea *genannt*, luem veneream, *oder die Frantzoſen ohne ſalivation, nebſt andereu KrancKeiten mehr zu curiren*. Berlin, 1713. in 8.

Id eſt, *Via tutiſſima, quæ mediante remedio quodam*, Panacea Tartarea *dicto*, *lues venerea, ſive morbus Gallicus, cum pluribus aliis morbis, ſine ſalivatione ſanari poteſt*. Berolini 1713. in 8.

Hæc eſt encheireſis Panaceæ illius Tartareæ ab Auctore propoſitæ.

℞. *Tartari crudi, albi, electi & in pulverem redacti*, lib. xij.
Ligni Guaiaci, lib. iv. ß.
Saſſafras & Salſæ-parillæ, ana lib. j. ß.
Radicis Chinæ, Lib. ß.

Conciſa miſce, indantur retortæ lapideæ, cui recipiens probe lutatus adjungatur, imponatur igni aperto. Fiat Diſtillatio gradatim, donec in recipiente menſura una & dimidia liquoris (circiter *trois Chopines de Paris*) collecta fuerit. Separetur liquor ab oleo fœtido per chartam emporeticam, & rectificetur adjecta panis cruſta per retortam vitream.

Deinde ℞. *Cryſtalli Tartari* ℥ vj.
Raſuræ ligni Guaiaci cum cortice, ana ℥ iv.
Saſſafras, *Salſæ-parillæ*, *ſeminis fraxini*, ana ℥ j. ß.
Cinnamomi electi ℥ ij.
Chinæ ℥ j. ß.
Santali rubri ℥ ß.

Conciſa vel contuſa indantur cucurbitæ vitreæ, ſuperaffundatur liquor rectificatus, & ſpiritus Vitrioli ℥ iij. Digerantur blande per 12. dies, die qualibet cucurbitam bene agitando, hinc exprimantur ſpecies & Tinctura filtretur.

Tinctura utendum interne a guttis 50 ad 100; oleo vero ſeu, ut Ille vocat, Balſamo fœtido externe ad ulcera. Teſtatur Auctor ſibi dolere, quod ingratiſſimum Balſami illius odorem nulla arte corrigere potuerit.

Huic Chirurgo laudi dandum, quod remedia ſua bona fide patefaciat, at vero neque diffitendum eſt nimis credulum videri, ſi revera exiſtimaverit poſſe talibus auxiliis luem veneream radicitus debellari.

Rudolphus Huberus.

Diſſertatio Inauguralis exhibens doctrinam de glandulis, & tumorem ſcrophuloſum maxillæ inferioris a retropulſa Gonorrhœa virulenta oriundum. Baſileæ 1713.

Diſſertationem illam nondum vidi, neque adeo illam novi, niſi quia laudatur a Julio Friderico Breyer, in Diſſertatione ſua Inaugurali *de Ophthalmia Venerea*, de qua vide infra *ad annum* 1734. Nullus tamen dubito, quin *ſcrophuloſus ille tumor maxillæ inferioris a retropulſa gonorrhœa virulenta oriundus*, Bubo fuerit venereus in maxillari quadam glandula ſubnatus, ex decubitu materiæ virulentæ a genitalibus repreſſæ, cui ut in hanc glandulam ſpeciatim colligeretur, multa locum facere potuerunt, ut ictus, contuſio, contrectatio frequentior, vel antecedens vitioſa conformatio, aut morboſa diſpoſitio glandis illius.

Richardus Boulton, Anglus, Ceſtrienſis, Oxonii educatus in Collegio *Æneí Naſi* dicto.

Phyſico Chirurgical Treatiſes of the Gout, the King's evil, and the Lues Venerea &c. By Richard Boulton, *late of Brazen Noſe College Oxon.* London, *printed for Vv. Brand & J. Kent*. 1714. in 8.

Con-

(*a*) Cap. 8. (*b*) Pag. m. 91.

Conſtat hoc Opus tribus Tractatibus, qui ſinguli ſuas habent ſpeciales inſcriptiones. Tertius *v. g.* ſic inſcribitur.

„ A Treatiſe of the *Lues Venerea*, or the „ Pox, and Gonorrhœa, giving a ratio„ nal account of their Symptoms and „ Cauſes: Together vvith the Diagno„ ſticks, and Prognoſticks, and Method „ of Cure. By *Richard Boulton &c.* London 1713. in 8.

Hoc eſt, „ Tractatus de Lue Venerea & go„ norrhea in quo exponuntur illorum „ morborum Symptomata & Cauſæ, ſi„ mul cum ſignis Diagnoſticis & Progno„ ſticis, atque Methodo medendi. Au„ ctore *Richardo Boulton* &c. *Londini* „ 1713 in 8.

In hocce Tractatu, qui paginis circiter centum abſolvitur, ſcilicet *a pag.* 229. *ad pag.* 321. nihil novi eſt, quod adnotatione dignum ſit. Auctor de ſalivatione, quam probat, agit quidem ſed perfunctorie; ac in eo totus eſſe videtur, ut exponat uſum venæ ſectionis, purgationis, vomitionis, enematum, diaphoreticorum &c. quæ auxilia ſunt quidem præſtantia, ſed ex ſe depellendæ lui vereæ plane imparia.

Gulielmus Hallet, Anglo-Britannus.

Diſputatio Medica Inauguralis de viribus Argenti vivi, *quam* ... *examini ſubjicit* Gulielmus Hallet, *Anglo Britannus*, *ad diem* 17. *Auguſti* 1714. Lugduni-Batavorum, *apud Joh. Arnoldum Langerack*. 1714. in 4.

Archibaldus Pitcarnius, Edimburgenſis Scotus, ad Medicinam Lugduni Batavorum profitendam ab Academiæ Curatoribus vocatus fuit anno 1692, & Orationem inauguralem habuit eodem anno, die 26. menſis Aprilis; qua oſtendebat *Medicinam ab omni Philoſophorum ſecta eſſe liberam*. (*a*) Sed poſt unum aut alterum annum, cum prælectiones ſuas minus probari ſentiret, nemine ſalutato, nec efflagitata miſſione honeſta, clam abiit, exceſſit, evaſit, ac renavigavit in Scotiam, ubi Medicinam fecit Edimburgi, donec vitam cum morte commutavit, quod quo anno contigerit, compertum non habeo: Sed certe poſt annum 1717.

Pitcarnius Diſſertationes Medicas aliquot, quas ſeparatim antea vulgaverat, in unum volumen collegit & edendas curavit Amſtelodami *in* 4. anno 1701, in quibus Ille immodicus ſui æſtimator ſibi plaudit, quaſi Natura ſe nudam dediſſet illi in conſpectum, pateretque ipſi propalam rerum veritas, quæ ceteros alte latet; ſed in quibus, ut veriſſime dicam, aliena non pauca pro ſuis non ſine plagio, ſua omnia pro certis non ſine arrogantia, vulgaria plurima pro miraculis non ſine jactantia, proponit & obtrudit.

Exſtabat inter Diſſertationes ceteras, Diſſertatio quædam *de motu, quo cibi in ventriculo rediguntur ad formam reficiendo ſanguinis idoneam*, quæ prodierat ante anno 1693, & in qua omni ope atque opera enitebatur Pitcarnius, ut probaret ciborum concoctionem ſola vi & energia ventriculi cibos conterentis perfici. Renovabat ſcilicet opinionem, quam Antonius Leeuvvenhoeckius publici juris fecerat anno 1684. in Diario quodam gallico, *Mercure Savant* dicto, quod tunc Roterodami excudebatur, ſed illaudato, imo ne nominato quidem Leuvvenhoeckio.

Hæc eſt illa explicandæ concoctionis ratio, quam, cum a vero abhorrere videretur, impugnandam olim aggreſſus ſum in Diſſertatione, quæ typis mandata fuit in Monte-peſſulano anno 1710, & quæ auctior iterum prodiit Toloſæ anno 1714, in qua pro virili ſtudebam demonſtrare nec vim ventriculi in contractionem nitentis, etiamſi auxiliaris muſculorum epigraſtricorum & Diaphragmatis energia accederet, comminuendis cibis parem eſſe; nec comminutionem ciborum, quantacunque ſupponeretur, explicandæ concoctioni unquam ſufficere.

Parum mihi quidem tribuo, ut qui mecum habitum, ſed vix poſſum quin mihi videar id, quod contendebam, viciſſe, quoties reputo quam multas mihi, me indignas, neque ſe ſatis dignas contumelias dixerit Pitcarnius in editione altera Diſſertationum ſuarum, quæ Amſtelodami vulgata fuit anno 1714, & quam immerenti dixerit, cum de quæſtione, quæ cadebat in diſceptationem, modeſte diſſeruiſſem, ut virum ingenuum & juniorem Medicum decebat. Sed hæc non modo lubens condonem, verum etiam ſummæ apponam felicitati, ſi qua forte fiducia ſit me tam levi damno, veritatis in re gravi retinendæ auctorem & impulſorem fuiſſe.

Hæc altera Pitcarnii editio anni 1714, de qua mox, exiit auctior aliquot Diſſertationibus, & quod ad inſtitutum proprius facit, Diſſertatiuncula quadam, tribus pagellis comprehenſa, quæ inſcribitur

De ingreſſu morbi, qui Venerea Lues *appellatur vulgo*.

in qua Pitcarnius pro conſuetudine ſequentia autocratice profert, quaſi Medicis & Medicinæ leges figeret, ſed quæ ne cui illudant, appoſitis notis confodere operæ pretium eſſe duxi.

I. „ In India utraque, Africa, & Europa „ auſtrali, ubi homines deſidioſi & fere barbari, obli-

(*a*) Bayle, *Lettre* 191.

„ oblitique aut ignari eorum, quæ Moſes præ„ ceperat *Levitic. cap.* 14. & 15. *Libri ſui*, „ agebant, iis ſordes vel partes exſpirationis „ Sanctorianæ ſpiſſiores atque graviores pre„ mendo vaſa genitali dicata inſlammationes, „ illic & ulcus progignere atque gonorrhœam, „ aliaque moris mali ſymptomata, qualia ſæpe „ in canibus, at ſæpius longe in cuniculis ob„ ſervavit *Ille*, qui Neapoli nunquam fuiſſent, „ & ignari Moſaicæ legis laſcivis ſtudiis ope„ ram dabant.

Sed 1. Non alios *Europæ auſtralis* populos novi, præter Græcos, Italos & Hiſpanos, quibus miror barbariem & deſidiam objici, præſertim ab homine Scoto.

2. In *auſtrali Europa*, quibuſcunque vitæ commoda ſuppetunt, ii cuticulam curant, ſtudentque munditiei corporis, ſi non diligentius, at certe nihilo ſegnius, quam qui in *boreali*, quamquam nullibi ne unus quidem ſit, qui *præcepta a Moſe in Levitico præſcripta* ſervet: At vero quicunque vitam duriter agunt, trahuntque in laboribus, illi delicias iſtiuſmodi facile negligunt in *auſtrali Europa*, ſicut & *in boreali*; ſed nullibi accidit unquam, ut ullus *gonorrhœam* virulentam, *ulcuſve* venereum conceperit *ex ſordibus vel partibus exſpirationis Sanctorianæ* male deterſis, ſine ulla contagione ab infecto alio admiſſa: quamobrem Pitcarnius, qui ſentit aliter unus inter univerſos hujus ævi Medicos, monſtra narrat omnibus inaudita.

3. Morbi, quem canibus & cuniculis familiarem eſſe dicit Pitcarnius, ipſe memini ſupra *lib.* 1. *cap.* 2. at vero ſimul probavi a venereo hominum morbo toto cœlo diſcrepare, neque cum illo ulla poſſe ratione conferri.

II. „ In regionibus auſtralibus exſpirationem „ plerumque majorem eſſe, quam in ſepten„ trione, remque veneream frequentiorem: „ Quapropter, ſi populi auſtrales negligent Mo„ ſaica præcepta ſæpiſſime ſequi (& partes ali„ quæ animalium non facile morem gerunt, „ neque ſe rite tractari Medicina Moſaica fa„ cile ſinunt) non eſſe mirandum, eos nulla „ transmiſſa a majoribus contage, fœdis iſtis „ ulceribus venereis infeſtari, ſive Morbo Nea„ politano.

Chorda ſemper oberrat eadem Pitcarnius, dum contra omnium opinionem, imo contra apertiſſimam rei veritatem, affirmat *ſi populi Auſtrales negligant Moſaica præcepta ſæpiſſime ſequi*, ... *non eſſe mirandum eos nulla transmiſſa a majoribus contage* (adde nec ab alio concepta) *fœdis iſtis ulceribus venereis infeſtari*, *ſive morbo Neapolitano*. Næ imperatoria eſt illa medicinam tractandi ratio, quæ Naturæ ipſi audet ad arbitrium leges dicere.

III. „ Morbum venereum in Auſtralibus tolli „ uſu ligni Guaiaci, radicis Sarſæ, Oxylapa„ thi, Bardanæ & ſimilium, ex aqua deco„ ctorum.

Haud equidem negaverim *morbum Venereum in auſtralibus tolli* quandoque poſſe dum recens eſt, *uſu ligni Guaiaci*, modo ægrotantis venæ jejunio exinanitæ larga & diutina decocti ex Guaiaco potatione macerentur & perluantur. Sed negaverint uſquam gentium *tolli uſu radicum Sarſæ*, *Oxylapathi*, *Bardanæ & ſimilium*, *ex aqua decoctorum*, quæ ſunt meræ ludificationes: Et quod majoris momenti eſt, affirmo, & affirmabit mecum quicunque rem uſu exploraverit, hydrargyroſim eſſe ubique gentium medendi rationem ceteris omnibus tutiorem, efficaciorem, breviorem, commodiorem, atque adeo ex omni parte ceteris omnibus anteponendam.

IV. „ Lepram ante famam morbi Neapolitani „ hydrargyro ceſſiſſe, nomenque nunc amiſiſſe.

Pitcarnius paucis multa peccat: 1. Hallucinatur, dum pro certo ponit *hydrargyrum ante famam morbi Neapolitani* curandæ Lepræ adhibitum fuiſſe: conſtat quidem multis Arabum & Medicorum teſtimoniis, qui in Europa vixerunt ab Arabum ævo, id remedii genus diu ante natam luem veneream in uſu fuiſſe adverſus pediculos, ſcabiem & herpetes, ut *ſupra* dictum eſt *lib.* 2. *cap.* 7. At vero conficiet nunquam Pitcarnius, ne uno quidem Medici cujuſquam teſtimonio, qui ante luis ingreſſum ſcripſerit, idem remedium adverſus Lepram unquam uſurpatum eſſe.

2. Hallucinatur, dum affirmat *Lepram hydrargyro ceſſiſſe*; referunt (*a*) enim e contrario Medici, qui Lepram ipſi videbant, & quibus Lepræ therapeia comperta erat, hydrargyrum, quoties per analogiam poſt natam luem veneream curandæ Lepræ adhibita fuerit, toties non tam remedio quam nocumento fuiſſe.

3. Hallucinatur, dum addit *Lepram nomen nunc amiſiſſe*, ſi forte velit, ut verba videntur innuere, Lepram etiamnum ſupereſſe in Europa, ſed *nunc amiſſo nomine* luem veneream jam vocitari; nam ſupra *lib.* 1. *cap.* 2. probatum fuit Lepram a lue venerea multum differre natura, cauſa, more, therapeia.

V. „ Si Aurum atteratur (& atteri poteſt) in „ partes adeo parvas, ut earum ſuperficies, habita „ ratione molis, tantæ ſint quæ reddant partes „ illas aquæ levitate pares, & innatare ſanguini „ aptas, morbos hos (*venereos*) auro, quam „ Mercurio tutius atque citius ſanatum iri.

Quæ

(*a*) Francois Ranchin, *Traité de la Lepre*, *Sect.* 2. *Chap.* 8.

Quæ Pitcarnius de Auri efficacia ad curandam luem veneream proponit, non Ille experimento didicit, verum opinione commentus eſt, ſed falſa; licet enim Aurum Mercurio præponderet, eoque nomine Mercurio efficacius videri poſſit ad comminuendum cruorem, qui juſto ſpiſſior eſt, multis tamen aliis deſtituitur prærogativis, ex quibus potiſſima dependet in hoc negotio efficacia, nempe Auri particulæ nec læves & globoſæ ſunt, quia figuratione impetus momentum augeatur; nec in minutias indefinite parvas dividi poſſunt pro re nata, ut anguſtiſſima viarum adeant, ſi qua perluſtranda ſint; nec in majores guttas coire aptæ ſunt, ut obices, ſi qui firmiores occurrant, validius dimoveantur & impellantur, quæ ſingula in Mercurii guttis eminent præcipue, & in quibus ſingulis tota continetur Mercurii virtus.

VI. „ Poſt vomitum bis aut ter iteratum, „ exibendum eſſe Mercurium per aliquot dies, „ bis die: Cum os inceperit dolere, abſtinen„ dum eſſe a Mercurio per tres aut quatuor „ dies: Tunc *ægrum* purgandum alternis die„ bus: Oris dolore ceſſante, iterandum uſum „ Mercurii: Et iterandam hanc methodum, „ donec ſymptomata ceſſarint. „

Cenſet Pitcarnius *Mercurium exibendum eſſe bis die per aliquot dies* ad luem veneream curandam, quod bene eſt, quamquam nimium ſit Mercurium bis exhiberi in die.

Addit Pitcarnius *cum os inceperit dolore, abſtinendum eſſe a Mercurio per tres aut quatuor dies, & tunc purgationem iterandum eſſe alternis diebus*, quod eſt optime, quamquam ea methodus, nedum nova, ſed ab ipſis morbi primordiis in uſum a pleriſque Medicorum recepta fuerit, qua de re vide ſupra *Lib. II. Cap. 7.*

At vero, quod factum male, tacet Pitcarnius de forma qua Mercurium cenſeat adhibendum eſſe, neque ſignificat utrum chimice præparatus ore deglutiendus ſit, quam methodum, ut Empiricis multum, ſic Medicis minime probari video; an vero cum adipe extinctus illitu ſit inungendus, quæ medendi ratio, ut omnium tutiſſima, ſic uſu confirmatiſſima eſt.

Imo etiam, quod factum peſſime, pejorem adhibendi mercurii modum eligit apertiſſime, cum velit Mercurium non illini, quod in unguentum quadraret, ſed *exhiberi*, quod de præparatis tantum mercurialibus poteſt intelligi.

Franciſcus de Fonſeca Henriquez, Mirandellenſis Luſitanus, Medicus Johannis V. Regis Luſitaniæ.

* Madeyra illuſtrado. *Methodo de conhecer e curar o morbo gallico, compoſto pelo Doutor* * Duarte Madeyra Arraez, *Phyſico mor del Rey Dom Joam IV, reformado ao ſentir dos Modernos, illuſtrado com muytos caſos praticos, & enriquecido com varios & efficazes remedios, para extinguitur com facilidade eſte contagio, & para acodir promptamente aos ſeus productos; Pelo Doutor* Franciſco de Fonſeca Henriquez, *natural de Mirandella, Medico do Sereniſſimo Rey de Portugalo Dom Joao V. Com hama Diſſer tecam dos humores naturaes do corpo humano. Obra muyto neceſſaria para boa intelligencia deſtas illuſtracoes.* Liſboa, *na officina de Antonio Pedrozo Galram*, Anno de 1715. in fol.

Jacobus Vercellonus, Pedemontanus; natus anno 1676. Sordevoli (*a*) apud (*b*) Bugellas, Medicinæ operam dedit in Monte-peſſulano deſinente præterito ſæculo. Inde Romam petiit anno 1699, *ubi in Archiehoſpitali Sancti Jacobi Incurabilium praxim medicam exercuit*; Hinc in patriam redux Medicinam fecit Aſiæ, in urbe Epiſcopali Pedemontii, in qua commorabatur ipſo anno 1724.

Primam manum Operi ſuo de lue venerea admovit anno 1701. (*c*) *ætate paulo junior, & annorum circiter viginti quinque*, ſed, ut ipſe ait, *ſuarum partium eſſe duxit, ut incredibili ferme Syphiliticorum numero opitularetur, qui opem ſuam imploratum veniebant*.

Fidem omnem pene ſuperat id quod ipſe ultro confitetur, ſe nempe tunc temporis ita *ignarum fuiſſe eorum, quæ in Medica Republica hactenus geſta fuerant, ut cenſeret ante ſe neminem exſtitiſſe, qui venereorum morborum cauſas, differentias, ſigna & curationem denique tradidiſſet*; ac ideo ſibi potiſſimo jure Operis ſui editionem urgendam tunc viſam eſſe. Eam tamen aliquot annos ſuppreſſit conſilio Bartholomæi Torini, Archiatri Pedemontani, & Johannis Fantoni, Profeſſoris Taurinenſis. In lucem tandem prodiit Aſtæ anno 1716. *in* 8. cum ſequenti inſcriptione:

De Pudendorum Morbis & Lue Venerea Tetrabiblion. Aſtæ, *apud Johann. Bapt. de Zangrandis*, 1716. in 4. Deinde Lugduni Batavorum, *apud Langerack*, 1722. in 8.

Con-

* De illo Medico, quem Franciſcus de Fonſeca illuſtrandum ſuſcipit, vide ſupra ad annum 1642.
(*a*) Mangetus, *in Bibliotheca Medic.*
(*b*) In Provincia Bugellenſi, gallice *de Biele*.
(*c*) In Præfatione.

Conſtat Tractatus ille Vercelloni Libris, ſive *Capitibus quatuor*, quorum unumquodque in plures articulos & paragraphos ſubdividitur.

Primo. Conatur probare ex pura venere etiam impuram naſci, ſi peccetur in exceſſu, ac fœmina nimio concubitu exagitetur, præſertim ſi cum multis miſceatur, quorum confuſa ſemina computreſiant. Sed infirma ſunt ea, quæ profert argumenta, & jam a nobis in hoc Opere abunde convulſa *ſupra Lib. I.*

Capite altero diſſerit de *Pudendagra muliebri*, hoc eſt, de gonorrhœa virulenta mulierum, cujus cauſas, differentias, ſymptomata, diagnoſim & prognoſim diſtinctis paragraphis explicat.

Tertio Capite agit *de Mentulagra*, hoc eſt, de porris, verrucis, ulceribus cancroſis, bullis cryſtallinis, phimoſi & paraphimoſi, quæ balano, fræno, præputio, mentulæ in viris accidunt, ſicut etiam de gonorrhœa virulenta virorum.

Demum *Capite quarto* verba facit de bubone inguinali ſeu pano venereo, de rhagadiis & verrucis coxarum, præſertim in mulieribus, de ani criſtis & condylomatis, ac demum de lue venerea, quam *ſi recens & in primo aut ſecundo gradu fuerit*, Guaiaci aut Salſæ-parillæ decocto *curari* ait; minime vero, *ſi vetus ſit & ad tertium gradum pervenerit*, quo tempore *Mercurio tantum cedit*.

Multa quidem ſunt in hoc Opere, quæ laudi, ut jam dicta ſatis indicant; ſed non pauca etiam, quæ vitio vertenda ſunt. Nam 1. Multa falſa, omiſſa, perperam explicata, aut negligenter tractata ſunt; 2. Declamatorius eſt ſtyli tumor, qualis materiei minime convenit, quæ ornari negat contenta doceri: 3. Abeſt lucidus ille rerum ordo, qui in dogmatica Diſſertatione in primis requiritur: 4. Demum, quod potiſſimum eſt, curatoriæ methodi nec ea qua par eſſet diligentia expoſitæ ſunt, nec remedia complectuntur tutiſſima, efficaciſſima, uſu maxime comprobata.

Johannes Georgius Stuſſius, Medicinæ Doctor & Practicus.

Johannes Caſpar Gemeinhardt, Lauba Hexapolitanus.

Diſſertatio Medica ſiſtens ægrum Pudendagra contracturali laborantem . . . . . *publicæ Philiatrorum diſquiſitioni ſubmiſſa, Præſide* Johanne Georgio Stuſſio, *Medico Doctore & Practico, Reſpondente* Johanne Caſpar Gemeinhardt, *Lauba Hexapolitano, ad diem IX. Aprilis, anno MDCCXVI.* Jenæ, *ſtanno VVerthertano*. in 4.

Guillelmus Cockburn, Scotus, Doctor Medicus, Societatis Regiæ Londinenſis Socius, annis 1696. & 1697. Medicus Turmæ cæruleæ in Claſſe Regia, anglice *the Squadron blevv*, deinde Collegii Medicorum Londinenſium Permiſſus, ſcripſit anglice Librum de gonorrhœa venerea, quem edendum curavit anno 1713. ſuppreſſo ſuo nomine, cum hac inſcriptione:

The ſymptoms, nature, cauſe, and cure of a Gonorrhœa. London, *by John Graves*. 1713. in 8.

Sequentibus tribus aliis ejuſdem Libri editionibus nomen ſuum appoſuit, & auctaria adjecit non pauca, ſicut & quartæ, quæ prodiit anno 1728.

Tractatus ille latine verſus typis impreſſus eſt Lugduni Batavorum, anno 1717. *in* 12. cum hac epigraphe:

Virulentæ Gonorrhœæ ſymptomata, natura, cauſa & curatio.

ac demum gallice redditus a Johanne Devaux, Chirurgo, Pariſiis in lucem emiſſus eſt anno 1730. ut *ſupra* dictum eſt *Pag.* 1037.

Cum Liber ille pluries editus paſſim obvius ſit, haud opus eſt ſumma illius Capita ſigillatim explicare. Satis eſt annotaſſe circa duo potiſſimum Auctorem laborare; nempe I. Ut (*a*) ſtatuat in viris gonorrhœæ ſedem nunquam in proſtatis, nec in veſiculis ſeminariis eſſe, ſed in ipſis ſemper glandulis ſive lacunis urethræ, quod cum obſervationibus aperte pugnat.

II. Ut (*b*) approbet uſum cujuſdam injectionis, qua fluentis materiæ acrimoniam citiſſime mitigari, atque adeo gonorrhœæ virulentiam tutiſſime ac ſine ullo periculo compeſci affirmatiſſime aſſeverat.

Verum cum præparationem hujuſce injectionis, quam tot tantiſque laudibus extollit ceu efficaciſſimam & maxime præſentaneam, nullibi explicet, merito culpandus eſſe videtur, ut qui per avaritiam de induſtria ſilentio ſupprimat remedium, quod ipſe ait non gonorrhœæ modo virulentæ, ſed etiam fluori albo utiliter conducere, atque adeo peſſimo conſilio humano generi invideat ſalutiferum auxilium; quod & virum probum & ingenuum Medicum dedecet.

Neque audiendus eſt, dum (*c*) ſilentii ſui odium conatur deprecari, quaſi remedium illud ideo celet, ne vulgus perditorum hominum illius uſu quaſi certo prophylactico a futuræ gonorrhœæ periculo jam ſecutum libidini effrænatius ſe dedat: Quaſi vero, ut a (*d*) Seneca egre-

(*a*) Part. 1. Cap. 4. (*b*) part. 2. Cap. 1.
(*c*) Part. 2. Cap. 1. (*d*) De Beneficiis, *Lib. IV. Cap.* 28.

egregie dici memini, *Medicina & ſceleratis opem non miniſtraret, & compoſitiones remediorum ſuppreſſiſſet ullus unquam, ne ſanarentur indigni*.

Gerardus Goris, Bomelia-Gelrus, *Medicinæ Doctor* Facultatis Lugduno-Batavæ, in qua (*a*) lauream doctoralem conſecutus eſt anno 1685. (*b*) Fuit deinde *Examinator Chirurgorum & Obſtetricum*, ac *Inſpector Cadaverum vi occiſorum in Rhemolandia*.

Mercurius triumphator, continens argenti vivi hiſtoriam, indolem, prærogativas & noxas in morborum chronicorum, præſertim in luis venereæ curatione. Accedit *nova hunc morbum per ſelectiora ſpecifica curandi methodus* &c. Quibus breviſſime annectitur *de curationibus ſympatheticis Tractatulus*. Lugduni Batavorum, apud Theodorum Haak. 1717. *in* 12.

Tractatus ille mera declamatio eſt, in qua Auctor remedia ſua ſpecifica, ut arbitratur, venditat, laudes ſuas prædicat, de Medicina male ſentit, ceteroſque Medicos iniquius exagitat. Comprehenditur *Capitibus XIV.* in quorum ſeptem prioribus proponuntur variæ quæſtiones Chimicæ de natura & origine Mercurii, ac multæ narrantur fabulæ de Chryſopœja, ſed quæ non ſunt hujus loci.

Quod ad luem veneream attinet.

I. Arbitratur (*c*) *fœdiſſimum hunc morbum .... cum hominibus eſſe coævum*, & ab antiquis Scriptoribus, *Plauto*, *Cicerone*, *Juvenale*, *Martiale*, *Valerio Maximo*, cognitum fuiſſe; quos tamen compertum eſt de hujuſmodi affectu, ne per ſomnium quidem cogitaviſſe.

II. *Satis* (*d*) *mirari quorumdam pervicaciam non poteſt, qui hunc morbum prima demum ſua habuiſſe incunabula ætate Caroli VIII. Galliæ Regis, contendunt. Tametſi*, pergit ille, *ab eo bello, quod Carolus, Gallorum Rex, cum Alphonſo Rege ad Neapolim geſſit anno 1493. & 1494. plurimum ſævierit & tunc primum natus videatur, ... multo ante Medicis cognitus exſtitit*, quandoquidem Guillelmus Salicetus, Bernardus Gordonius & Valeſcus Tarantanus, qui diu ante vixerunt, plurima luis venereæ ſymptomata commemoraverunt. O palmarium argumentum, ſed jam centies refutatum, præſertim ſupra *Libro I. Cap.* 6.

III. Colligit inde (*e*) *hunc morbum, niſi ſupremus naturæ Arbiter ſua clementia ipſe exſtinguat, aut effrænem hominum libidinem temperet, numquam extinctum iri*; ſed ea de re vide, quæ in contrarium dicta ſunt *Libro I. Cap.* 14.

IV. Statuit „ (*f*) hanc luem nulli jam adulto adnaſci, niſi contagio qui ſe polluerit, quod in concubitu ſolet evenire ... Hauriri etiam interdum a ſcorto, quod non ſit inquinatum, cum quis cum eo volutatur mox ab alio impuro ſcortatore.„

V. Poſthabitis omnibus aliis medicinis, quæ ex decocto Guaiaco præparantur, fatetur (*g*) *nullum hydrargyro hactenus inventum fuiſſe ad morbos venereos præſtantius remedium*.

VI. Attamen (*h*) „ haudquaquam cenſet hydrargyrum ideo verum eſſe atque ſpecificum luis venereæ antidotum, ... quia ptyaliſmum producit, minime gentium: Salivatio enim, *addit ille*, reſolvit tam utiles, quam inutiles humores, eoſque ſubtiliſatos & fluidiores redditos per glandulas maxillares exterminat.„

VII. Contendit vero „ (*i*) Mercurium ex metallis extractum non inducere ſalivationem, atque ita præſtantiſſimum & ſecuriſſimum ſimul, medentibus vulgaribus penitus ignotum, evadere medicamentum in morbis chronicis, præſertim in morbis venereis, polychreſton & ferme catholicum.

VIII. Ait (*k*) „ adinventam hanc a ſe ad luis venereæ ..... curationem medicinam comparere in forma Elixiris, Electuarii, Quintæ Eſſentiæ, Pulveris craſſi (vulgo *groſſi*,) Balſami, & Pilularum; quæ medicamenta levi negotio capſulæ vel pyxidi immiſſa ubique locorum & terrarum, veluti nuperrime adhuc in Indias Orientales, devehi queunt.„ Laudat autem impenſe ſingula illa medicaminum genera, ſed illorum encheireſes nullibi proponit.

IX. Affirmat (*l*) „ ſe hiſce ..... labore improbo (quia difficilia, quæ pulcra) nec minoribus impenſis (quia neceſſe eſt facere ſumptum, qui quærit lucrum) tandem potitum eſſe. Interim, *ſubjungit Ille*, veniam prius peto, quod ego, qui triti ſermone proverbii, *laudare ſe vani eſt*, vix inſcius eſſe poſſim, tantus meorum fio encomiaſtes, ſed quis Medicorum hodie non facit idem, & quidem omnium maxime illi, qui apud populum opinionem, famam & exiſtimationem poſſident, licet hoc aliis crimini dare haud vereantur.

X. Con-

(*a*) Ex Theſi illius Inaugurali *de Diarrhœa*.
(*b*) Hæc tranſcripta ſunt ex inſcriptione Tractatus, de quo mox. (*c*) Cap. II.
(*d*) Ibidem. (*e*) Ibidem. (*f*) Cap. 11.
(*g*) Cap. 8. (*h*) Cap. 7. (*i*) Ibidem.
(*k*) Cap. 12. (*l*) Ibidem.

X. Confitetur (*a*) „ ſe meliora ſua remedia „ (quibus Deo benigne annuente, parvo temporis ſpatio, multos feliciter reſtituit ac in dies curat, etiam in mortis bilance ſubinde verſantes) haud immerito ex hoc ditiſſimo Naturæ Gazophylacio, in præmium laboribus propoſitum, nequaquam ignavis, qui melle gaudent aliena opera præparato, ſed ſibi ipſi conſervaviſſe . . . . Quare, *inquit*, nemo mihi hoc vitio vertet, quod noſtrum inventum, qualecunque ſit, cuivis palam facere & invidis nova arma ſubminiſtrare nolim: *Noſtræ enim utilitates nobis omittendæ non ſunt, aliiſque tradendæ*, inquit Cicero. 3. Offic. „

Ut libere dicam, quod de ea quæſtione ſentio, quæ ſæpius recurrit, nulli Medico ingenuo, maxime vero Chriſtiano, auctor eſſe velim, ut remedia a ſe probata, quæ in publica commoda ceſſura ſint, iniquius celet unquam turpis quæſtus cauſa. Quod ſi cui aliter viſum fuerit, ſaltem enitatur ille omni ope atque opera, ut arcanis quæ ſilentio tegit, re & effectis auctoritatem acquirat, non verbis quæ mendacii ſemper ſuſpecta ſunt. Quapropter pudeat illum eo tantum conſilio librum ſcribere & in vulgus ſpargere, ut remedia ſua quorum male comperta eſt utilitas, glorioſius prædicet Circulatorum more, ut credulas ægrotantium mentes ineſcet & deludat magnificis pollicitationibus, ut vaniloquentia lucroſa rem quocunque modo faciat.

Porro autem debuiſſet Gerardus Goris ad hæc tanto diligentius attendere, quod jam ante ipſe monuerat in Libro, quem *de Medicina contempta propter λογομαχίαν vel ignorantiam Medicorum* ſcripſit anno 1700. Arcanorum venditatoribus, quos *Myſteriarchas* vocat, (*b*) „ qui ſecreta ſua nemini revelare volunt, non tam ſalutem mortalium, quam ut nummos corradant, curæ eſſe: Inter mille a ſuis Auctoribus commendatiſſima medicamenta vix unum ſe vidiſſe vel audiviſſe, quod ſuis ambitioſis titulis atque arrogantibus epigraphis ſatisfecerit: *Attamen* Thraſones illos ſua jactantia non ſolummodo ignaris, ſed quod magis dolendum, ſæpe gnaris imponere, vulgaria, pro abſtruſis, abſurda pro convenientibus decantantes: Orbi, pro magno pretio, fumos vendere & ex re vili, ſine ullo labore, diteſcere, ſed expilatorium hunc acquirendi dominii modum eſſe &c. „

Erratum eſt in eodem Opere circa ſequentia, de quo Lectorem monitum velim, ut ſibi caveat.

Auctor ait (*c*) „ primum omnium, qui ad luis venereæ curationem (poſt famoſam illam expeditionem Neapolitanam, cum primævus ac vetuſtiſſimus alias hic morbus denuo hoc jam recepto nomine luis venereæ primum inclaruit) hydrargyrum præſcripſit, fuiſſe quemdam Jacobum Carpenſem, quo tam feliciter uſus eſt, ut brevi ditiſſimus evaſerit, & præter maximam ſupellectilis argenteæ . . . . copiam, 40000. ducatos aureos inſuper ſuis hæredibus teſtamento reliquerit; „ quod a Gabriele Falloppio mutuatus eſt, quem tamen non laudat, ſed quod falſum eſſe abunde liquet ex iis quæ ſupra dicta ſunt ad *annum* 1512. ubi de *Jacobo Berengario Carpo*.

II. Statuit (*d*) „ fratrem Baſilium Valentinum, qui Imperatoris Maximiliani tempore vixit, luem veneream appellaviſſe *Morbum militarem novum*; quod ex Johanne Hartmanno tranſcripſit, ſuppreſſo tamen illius nomine, ſed quod ab Hartmanno falſo dictum eſſe ſupra probavimus ad *annum* 1630. ubi de *Hartmanno*.

III. Contendit (*e*) „ venæ ſectionem, ſicut in peſte lethalis eſt, ſimiliter in infectione venerea eſſe exitialem; „ quod hac ætate noſtra ab uno Gerardo Goris credi arbitror, & quod contra quotidianam Medicorum omnium experientiam repugnat, qui ſanguinis detractionem in ſyphilide adhibent, nec ſine fauſtiſſimo ſucceſſu.

Daniel Turner, Anglus, Chirurgiæ operam juvenis dedit, quam Londini exercebat anno 1695. cum edidit *Apologiam Chirurgicam* anglice ſcriptam. Sed illi deinde viſum eſt Medicinam ipſam aggredi: Quamobrem Collegio Medicorum Londinenſium ſe probandum obtulit anno 1712. a quo facta prius de more peritiæ ſuæ periclitatione licentiam faciendæ Medicinæ impetravit. Sunt enim Londini duo Medicorum ordines, quorum alii *Socii* ſunt Collegii, alii a Collegio tantum *Permiſſi* ſunt, ſeu *Licentiaté*. Socius nemo, niſi Doctoris gradum in Anglicis Academiis, Oxonienſi vel Cantabrigienſi, obtinuerit. Ceteri omnes, qui in Academiis Scotiæ, Hiberniæ, vel exterarum regionum ad Doctoratus honores promoti ſunt, Licentiatorum tantum nomine a Collegio permittuntur, ſi doctrinam prius periclitatione probaverint. Imo ſuſpicio eſt quoſdam interdum permitti, quod magis miror, qui nulla in Academia Doctoratus inſignia conſecuti ſunt.

Edidit Turnerus ſequentem Tractatum anno 1717.

Sy-

(*a*) In Præfatione. (*b*) Cap. IV. (*c*) Cap. VIII.
(*d*) Cap. XI. (*e*) Ibidem.

Syphilis. *A practical Diſſertation on the Venereal Diſeaſe: In vvhich after a ſhort account of its Nature and Original, the Diagnoſtick and Prognoſtick ſigns, vvith the beſt vvays of curing the ſeveral degrees of that Diſtemper, together vvith ſome hiſtorical Obſervations relating to the ſame, are candidly and vvithout reſerve communicated. By* Daniel Turner, *of the College of Phyſiians London*. London, 1717. *in* 8.

Hoc eſt, Syphilis. *Practica Diſsertatio de Morbo Venereo, in quo præmiſſa brevi expoſitione Naturæ & Originis illius, Diagnoſtica & Prognoſtica ſigna, cum optimis methodis curandi ſingulos morbi illius gradus, adjectis quibuſdam hiſtoricis Obſervationibus ad eamdem affectionem ſpectantibus, ingenue & ſine ulla exceptione traduntur & proponuntur. Auctore* Daniele Turner, *e Collegio Medicorum Londinenſium*. Londini, 1717. *in* 8.

Hæc Diſſertatio bipartita eſt: Parte priore potiſſimum *de gonorrhœa*; poſteriore vero de *Lue Venerea*; In utraque de morborum ſingulorum ætiologia & therapeia ſatis copioſe diſſeritur, ſed ordine parum compoſito, ſaltem non ea methodo quæ lucem afferat.

I. Statuit hic Auctor cum Guillelmo Becketto, *a Pag.* 12. ad *Pag.* 18. gonorrhœam virulentam & luem veneream ante annum 1494. in Europa, nedum ignotas, ſed vulgo graſſatas fuiſſe; cui opinioni ut fidem faciat, eadem profert teſtimonia, vel pleraque ſaltem, quæ a Becketto adducta ſupra recenſuimus *Lib. I. Cap.* 7. Nempe 1. Loca quædam deprompta ex Opere manuſcripto Johannis Ardern, Chirurgi Angli, qui exeunte decimo quarto ſæculo vixiſſe creditur; & ex Collectaneis quibuſdam medicis, quæ ſcripta dicuntur circa annos 1390. & 1440. in quibus *de Arſura* ſive *Incendio*, anglice *Burning*, ſive *Brenning*, mentio eſt, quod morbi genus venere olim contrahebatur, & quod ideo volunt idem fuiſſe ac gonorrhœam virulentam, quæ hodie impura venere concipitur. 2. Integra ſtatuta Lupanaris Londinenſis in ſuburbio *Southvvark* dicto olim proſtantis, quæ anno 1430. ſancita creduntur, & ex quibus articulos aliquot, in quibus *de nefanda ſcortorum infirmitate & de proſtibulis arſura infectis* quæſtio eſt, a Becketto in opinionis ſuæ confirmationem adduci ſupra vidimus.

Sed cum his abunde ſatisfactum fuerit loco ſupra laudato, dum teſtimonia eadem a Becketto adducta diluimus, ne crambem recoquamus, argumento eodem denuo tractando ſuperſedere viſum eſt.

II. Circa propagationis modum Auctor confitetur quidem *Pag.* 54. ſe quondam ſenſiſſe luem veneream contrahi non poſſe, niſi in genitalibus locis morbi quidam locales præluſerint: At vero ait, *a Pag.* 55. *ad Pag.* 58. ſibi jam ſecus videri; quam opinionem ut probet; ſubjicit *ibidem* unam, alteramque *Pag.* 297. Obſervationem, quas ipſe egregias firmaſque eſſe putat, ſed quæ meo quidem judicio rem evincunt nullo modo.

III. Curandæ lui venereæ ſalivationem adhibet, *a Pag.* 180. *ad Pag.* 190. quam movet interno præparatorum mercurialium uſu, ſi morbus levis & recens; externo unguenti mercurialis illitu, ſi morbus gravis ſit aut inveteratus. Laudat vero ſuffumigia ex cinnabari ad cariem pudendi, ulcera narium, nodos, gummata, dolores fixos, ceteroſque morbos topicos.

IV. Nimius eſſe videtur in agitandis iis, quæ ad ſe tantum ſpectant & in ſui defenſionem ſcripta ſunt. Iis etenim, etiamſi vera forent ac legitima, cum ad rem plerumque non pertineant, conſtat Lectoribus nauſeam moveri, atque adeo Operis pretium non parum inde elevari.

V. In Circulatores, qui ad curandos morbos venereos audent temere aggredi, paſſim ſtomachatur, nec ſine cauſa, cum id hominum genus, quod & vetabitur ſemper & ſemper retinebitur, cordatis Medicis, artiſque ſuæ amantibus merito inviſum ſit & odioſum. Sed quid tamen opus eſt cum iis ratione tam ſæpe agere, qui carent omni ratione, qui nullis innituntur principiis, quorum varia eſt ac mutabilis praxis, notaque temeritas?

VI. Narrat ille, *Pag.* 99., ab Agyrta quodam Londinenſi ad gonorrhϾ curationem diebus ſingulis in decocto avenaceo exhibitas fuiſſe guttas x. xij. vel xv. ſolutionis ℥ j. ſublimati corroſivi in alcoholis ſive ſpiritus vini ℥ j. cujus peſſimum facinus, atque gravi pœna animadvertendum exhorreſco quidem, ſed miror nullomodo, ut qui dudum pro comperto habeam Circulatorum imprudentiam cum impudentia parem eſſe.

VII. Ad hujuſce Libri calcem proſtant Hiſtoriæ triginta ægrotantium totidem morbis venereis diverſimode infectorum, quos curandos Auctor habuit.

Ludovicus VVilhelmus de Knorr, Medicus, Philoſophus, Chimicus.

Venus a la mode, *das iſt, die anietzo im Schvvang gehende Veneriſche moden Kranckheit, vvie ſelche ſo vvohl in als auſſerlich in allen ihren ereigenden zufallen gantz ſicher und gevviſs, ohne eini-*

einigen gran des Mercurii, *oder Queck-Silber zu curiren, daſſ man auch vvahrender zeit allen verrichtungen unverhindert obliegen konne, nebſt einem anhang von Chimiſcher mecamenten aus Golden und* Antimonio. Von D. Louis Gilhomme de Knorr. Med. Phil. Chym. Leipzig. *Bey Johann Friedrich Braun.* 1717. in 8.

Id eſt, Venus a la mode, *hoc eſt*, *Methodus morbum venereum hiſce temporibus graſſantem, cum omnibus ſuis ſymptomatibus, tam internis quam externis, tuto, certe, & abſque ullo grano Mercurii ſive Argenti vivi, ſanandi, ita ut æger medicationis tempore ſine impedimento negotiis ſuis vacare poſſit, cum appendice de medicamentis Chimicis ex Auro & Antimonio.* Lipſiæ, *apud Joh. Fridericum Braun.* 1717. *in* 8.

Auctor non Medicus eſt, ſed Arcanorum venditator, an fallax, falſuſne viderint Lectores. Remedia, quæ jactat, ſunt Pilulæ anti-venereæ, Tinctura anti-venerea, & Sulfur Philoſophicum, quorum præparationem de induſtria celat. Decoctum autem ſudorificum, cum aqua & vino confectum quod communicat, a vulgari decocto non differt niſi additione radicum Aſari & Hellebori nigri. Auctor omni ope atque opera nititur, ut perſuadeat ſe ſuis remediis per annos decem & ſeptem feliciſſime uſum fuiſſe, quod credat Judæus Apella, non ego.

Johannes Baptiſta Fauſtus Alliot, Pariſinus, & Facultatis Medicæ Pariſienſis Doctor, nepos Petri Alliot, Barro-Ducæi, qui ſua ætate, hoc eſt, circiter anno 1664. inclaruit arcano quodam remedio, quod adverſus Carcinomata venditabat, & quod nihil fuit (*a*). Præter ſulfur quoddam Realgaris ſeu Arſenici rubri, alkalino lixivio ſolutum, & aceto ſaturnino præcipitatum, remedii proinde genus, ut ſemper parum utile, ſic nunquam ſatis tutum.

Johannes Baptiſta Fauſtus Alliot deceſſit juvenis in Inſula Martinica, in qua conceſſerat, ut Medicinam magis quæſtuoſam faceret.

Johannes Franciſcus Leaulté, Pariſinus,

Quæſtio Medica quodlibetariis diſputationibus mane diſcutienda . . . . die Jovis 9. *Decembris* 1717. *M.* Johanne Baptiſta Fauſto Alliot de Muſſay, *Doctore Medico Præſide.*

An morbus antiquus Syphilis?

Proponebat Johannes Franciſcus Leaulté, *Pariſinus*, *Anno* R. S. H. 1717. *Typis Johann. Quillau, Facultatis Medicinæ Typographi.* in 4.

Comprehenditur illa Diſſertatio *pagellis octo*, & in Corollaria *quinque* diſtribuitur, quorum I. Auctor multis exaggerat quot quantiſque morborum generibus miſerum mortalium genus conflictetur.

In II. Probat morbos pleroſque *primo intuitu ſimiles* reipſa tamen diverſos eſſe.

In III. Deſcribit pro modulo varia ſyphilidis ſymptomata, morbumque conatur depingere.

In IV. Loca aliquot Veterum Scriptorum adducit, quæ pro antiquitate luis venereæ facere exiſtimat, atque adeo hoc unum eſt Corollarium, quod ad argumentum pertineat.

In V. Poſt levem velitationem de uſu Guajaci, Sarzæ-pariſſæ, aut radicis Chinarum, affirmat Auctor Mercurium *ſacram ſyphilide infectis anchoram eſſe*; *hanc unam ſalutis viam*, *ab hoc uno vinci ſe pati ſuperbiſſimam luem*, *litu*, *non ſuffitu celebrato*, *præmiſſis purgantibus*, *balneis*, *venæ ſectionibus*; ac demum concludit. *Ergo morbum antiquum eſſe Syphilidem.*

Inter Veterum teſtimonia, quæ ab Auctore in confirmationem ſuæ opinionis proferuntur, occurrunt vel indicantur loca illa Horatii, *de morbo Campano*, & *de grege contaminato turpium morbo virorum* Cleopatræ; Juvenalis, *de Mariſcis tumidis*, *quæ cæduntur Medico ridente*; Martialis, *de ficis*, & *de ficoſa Cæciliani familia*; Taciti, *de ulceroſa facie Tiberii*; Suetonii, *de unctionibus & ſudationibus Octaviani Cæſaris*; Luciani, *de Lesbio Morbo*, quæ ſane novimus pro antiquitate luis venereæ vulgo adduci, ſed quæ ſingulatim abunde diſcuſſa ſunt ſupra *Lib.* 1. *Cap.* 3.

Sed præterea opponuntur tria alia Veterum loca, quæ ab ullo objici poſſe vix puto, quæ ſaltem certiſſime ſcio, a nemine unquam objecta fuiſſe.

Primus locus prolatus eſt ex Valerio Maximo, *Memorabil. Lib. III. Cap.* 5. in quo narrat Valerius „ Clodium Pulchrum, qui præter quam „ quod enervem & frigidam juventam egit, „ perdito etiam amore vulgatiſſimæ meretricis „ infamis fuit, mortis erubeſcendo genere conſumptum fuiſſe: Abdomine enim avide devorato, fœdæ ac ſordidæ intemperantiæ ſpiritum reddidiſſe.

Probe video *perditum illam amorem vulgatiſſimæ meretricis*, quo *Clodius Pulcher infamis fuiſſe* dicitur, Johannem Baptiſtam Fauſtum Alliot ita illuſiſſe, ut præconcepta opinione inde firmiſſime crediderit *abdomine avide devorato*, de quo Valerius loquitur, *genitalia peſſimo ulcere corroſa*; & *erubeſcendo mortis* ge-

(*a*) *Voyez* le Traite du Cancer par J. B. Alliot. *Paris* 1698. *in* 12.

genere, quo Clodius *fœdæ & ſordidæ intemperantiæ ſpiritum reddidit, pudendam interitus rationem* ex veneno venereo, quod a ſcorto contraxerat, debere intelligi.

Sed mirum quam procul ea ſint a vero loci illius ſenſu. Agitur enim ibi de Clodio Pulchro derepente præfocato ab ampliore fruſto (*a*) abdominis ſuilli ſeu ſuminis, quod dentibus male confectum, & ab helluone feſtinantius deglutitum, hæſit in gutture, vel forte laryngis rimæ infixum fuit; qua de re nobiſcum ſentire neceſſe eſt, quicunque appenderit ſingula Valerii verba, & qua de re nobiſcum facit univerſa Interpretum turba, a quorum nullo, quem noverim, locus ille aliter acceptus eſt.

Fallor ipſe, nam locus idem Valerii Maximi non modo eodem ſenſu jam acceptus a Gerardo Goris, *Cap. XI.* Tractatus medici, cui titulus eſt *Mercurius Triumphator*, & qui Lugduni Batavorum prodiit anno 1717. ſed ad antiquitatem luis venereæ probandam ſimiliter adductus fuerat, a quo proinde videtur hoc argumentum mutuatus Johannes Baptiſta Alliot, non ſine plagii ſuſpicione, & plagii tanto turpioris, quod fabulam furto ſibi propriam fecerit.

Exſtat inter *Hiſtorias anatomicas rariores* Thomæ Bartholini exemplum mortis haud abſimile, quo locus Valerii egregie illuſtratur. „ Sueno Olai, Vardbergenſis, *inquit ille Centur. I. Obſerv.* 11. juvenis robuſtus, ſed pallido „ faciei colore, annorum XIX. in familia Arnoldi Bernhardi, Scribæ Curiæ Hafnienſis, „ cum in cœna convivis juſſu hoſpitis inſerviret, *hoc eſt*, *miniſtraret*, linguæ bubulæ fruſtulum in patina reſiduum clam & feſtinanter „ ori injecit, unde ſtatim vox ſublata & reſpiratio, nec caro deglutita conatu ullo, aut „ vi ulla potuit elici. Antequam advocetur Chirurgus, ſtrangulatur. Poſtridie cadaver apertum fuit . . . inventumque eſt fruſtulum illud linguæ bubulæ, pondere unciæ unius cum dimidia, inter epiglottida & laryngis rimulam ſe inſinuaſſe, totamque laryngem obturaſſe tam arcte, ut vix manu eximi potuerit, „ unde mirum non eſt ſubito & vocem ceſſaſſe, & periiſſe reſpirationem.

Locus *alter* adductus eſt ex Lucio Apulejo *Metamorphos. Lib.* 10. in quo narrat Socrates, quidam, quem Apulejus loquentem inducit, ſe cum Lariſſam, urbem Theſſaliæ, peteret, „ a „ latronibus obſeſſum atque omnibus privatum „ ad quamdam Cauponam Meroen anum, ſed „ admodum ſcitulam, divertiſſe, ... a qua „ urigine percita cubili ſuo applicatus fuit: *Addit autem* ſe miſerum, ſtatim ut cum illa acquievit, ab unico congreſſu annoſam ac peſtilentem contraxiſſe.

Fateor illum Apuleji locum vexatiſſimum eſſe; nec me præterit quoſdam eſſe qui cenſeant, non poſſe illum intelligi, niſi de affectione ſeu ægritudine quadam, quam Socrates ille contraxerit a Caupona, concubitu, imo qui audeant Apuleji textui reſtituere vocem illam *contagionem* vel *ægritudinem*, quam volunt excidiſſe librariorum culpa. Sed potior videtur illorum ſententia, qui cum (*b*) Gaſpare Barthio legunt *annoſam peſtilentiam*, quaſi ſenſus eſſet Socratem *ab unico congreſſu* (*c*) *contraxiſſe peſtilentiam annoſam*, hoc eſt, (*d*) diuturnam & multorum annorum peſtiferum ſcilicet amorem, quo incenſus eſt in Cauponam anum; vel quod eodem recidit, qui ipſa Apuleji verba, quorum lectionem ſinceram eſſe putant, ita accipiunt quaſi diceret Socrates ſe ſtatim, ut cum illa acquievit, ab unico congreſſu Cauponam anum charam & amicam ſibi feciſſe. Et vero haud facile rationem reddas alioquin, cur Socrates anum illam *admodum ſcitulam* fuiſſe præmonuerit; cur *lacinias, quas boni latrones contegendo ſibi conceſſerant, in eam contulerit, imo operulas etiam, quas adhuc vegetus ſagariam faciens merebat*; tandem cur *voluptatem veneream, & ſcortum illud ſcorteum, lari & liberis* volens *prætulerit*, ut illi ab Ariſtomene amico ſuo, quem caſu obvium habuit, duriter exprobratur.

At vero, utcumque daremus illic agi de affectione ſeu ægritudine quadam, quam Socrates ille contraxiſſet a Caupona concubitu, quid tum porro? Anne continuo locus ille Apuleji vexatiſſimus & obſcuriſſimus par videbitur unus adſtruendæ antiquitati morbi, de quo Veteres alii omnes tacuerunt? Vix credo poſſe id cuiquam probari, maxime cum jam ſæpius oſtenſum ſit præter luem veneream morbos alios fuiſſe non paucos, qui venereo congreſſu concipi poterant, imo quos conſtat venere conceptos fuiſſe; qua de re vide *ſupra Lib. I. Capp.* 7. & 8.

Ter-

(*a*) Sumen, ſeu ſuilla cum lacte ſuo mamma, Romanis probabatur in cibis & helluonibus, quibus menſa opima, magno fuit in pretio. *Vide* Plinium, *Hiſtor. natural. Lib.* 8. *Cap.* 51. & *Lib.* 11. *Cap.* 37.

(*b*) Adverſarior. Lib. 33. *Cap.* 22.

(*c*) Julianus Floridus in *Apulejum*.

(*d*) Locus ille Apuleji ſic gallice redditus eſt a nupero Interprete, cujus Verſio Luteriæ edita fuit in 12. anno 1707. *Depuis ce fatal moment, je me ſuis trouvé enſorcelé par cette malheureuſe, juſq'à lui donner mes habits, que les bonnêtes Voleurs avoient bien voulu me laiſſer.*

Tertius locus depromptus eſt ex eodem Apulejo, *Metamorphoſ. Lib.* 10. quem adeant, quibus placeat verborum turpitudo & rerum obſcœnitas. Certe vix a me impetrare poſſum, ut paucis referam Lucium, qui fabulæ actor eſt, in aſinum jam verſum induci ibi quaſi *ſæpius mortem ſibi ſua voluerit manu conſciſcere, priuſquam ſceleroſæ mulieris contagia macularetur, vel infamia publici ſpectaculi depudeſceret*. Sed cave putes, ut video Auctorem Theſeos putaviſſe, illic agi de contagione ulla morboſa, quæ a muliere infecta poſſet concipi; ſed perſuaſiſſimum habe quæſtionem tantum eſſe de probroſo contactu mulieris ſceleroſæ, quo infamia credebatur inferri. Sic apud Plinium minorem, *Epiſt.* 11. *Lib.* 4. „ Cornelia Maximilla, Veſtalis, quæ a Domitiano inceſti damnata, incertum an innocens, nocenſne, cum in ſubterraneum cubiculum demitteretur defodienda, hæſiſſetque deſcendenti ſtola, *dicitur* vertiſſe ſe ac recollegiſſe, manumque, quam ei Carnifex dabat, averſatam eſſe, & reſiliiſſe, fœdumque contagium, quaſi plane a caſto puroque corpore noviſſima ſanctitate rejeciſſe.

Johannes Buiſſiere, Gallo-Anglus,

Diſputatio Medica Inauguralis de Lue Venerea & morborum venereorum Specifico, *quam .... ſubjicit* Johannes Buiſſiere, *Gallo-Anglus, ad d.... Septembris*. Trajecti ad Rhenum, *ex officina Huilielmi Vande VVater*. MDCCXVII. in 4.

J.... F.... Nicholſon, Scotus, ait ſe Socium non ita pridem fuiſſe Collegii novi Oxonienſis, & ante Univerſitatis Glaſcuenſis in Scotia.

The modern Siphyilis, (ſic) *or the true Method of curing every ſtage and ſymptom of the Venereal Diſeaſe, as novv practiſed by the moſt eminent Phyſicians ad Surgeons in Europe. VVith an accurate deſcription of te parts of Generation in both Sexes, as approved by the beſt Anatomiſts. Collected and digeſted by* J.... F.... Nicholſon, *ſometime ſince of nevv College in Oxford, and late of the Univerſity of Glaſcovv in Scotland*. London, *by* N... Crouch. &c. 1718. in 8.

Id eſt, Nupera Syphilis, *ſive vera methodus curandi ſingulas ſpecies & ſingula ſymptomata morbi venerei, ut nunc adhibetur a peritiſſimis Medicis & Chirurgis in Europa: Cum accurata deſcriptione partium Generationis in utroque ſexu. Collecta & in ordinem depoſita a* J... F... Nicholſon, *non ita pridem Socio Collegii novi Oxonienſis, ante Univerſitatis Glaſcuenſis in Scotia*. Londini, 1718. in 8.

Franciſcus Chicoyneau, Monſpeſſulanus, Doctoris gradum aſſecutus eſt in Facultate Medica Monſpeſſulana anno 1693. & anno eodem juſſu & auctoritate Regis deſignatus fuit Patris ſucceſſor, qui Facultatis ejuſdem Profeſſor erat, Judex & Cancellarius. Nunc ab anno 1732. Archiatrorum Comes, in qua miniſterio ſucceſſit ſocero ſuo Petro Chirac, qui fuerat itidem in Facultate Monſpeſſulana Profeſſor Regius.

Antonius Peliſſery, Maſſilienſis.

Quæſtio Medica, eaque Therapeutica, propoſita a ... Franciſco Chicoyneau, ... *Profeſſore ... & Cancellario ... ſub hac verborum ſerie.*

An ad curandam luem veneream frictiones mercuriales in hunc finem adhibendæ ſint, ut ſalivæ fluxus concitetur?

Quam ... ad primam lauream apollinarem conſequendam propugnabit, in Auguſtiſſimo Monſpellienſi Apollinis Fano, Antonius Peliſſery, *Maſſilienſis, A. L. M. & Medic. ſtudioſus. Die menſis Februarii*. 1718. Monſpelii, *apud Viduam Honorati Pech*. 1718. in 8.

(*a*) Auctor huiuſce Theſeos duo intendit, 1. (*b*) „ Ptyaliſmum, „ qualis inunctionibus mercurialibus ſolet provocari, ad curationem luis venereæ prorſus inutile, ſemper noxium, non raro periculoſum, & idcirco ſedulo vitandum præſidii genus eſſe: „ Qua de re vide quæ ſupra dicta ſunt. *Lib. II. Cap.* 12. Et *Lib. IV. Cap.* 9. §. 2.

2. „ (*c*) Idcirco methodum, qua ptyaliſmus promovetur, vulgo receptam penitus ablegandam eſſe, „ hoc eſt, loco plenioris hydrargyroſeos adhibendam hydrargyroſin parciorem & intercalatam, in qua unguentum mercuriale & parcioribus doſibus & longioribus intervallis illinitus; Qua de re, præter loca modo laudata, vide etiam quæ dicta ſunt *Lib. II. Cap.* 7. & *ſeqq.*

Hoc utrumque Theſeos Caput conatur Auctor & multis rationum momentis & multis Obſervationum exemplis confirmare, „ ex quibus, ſi ſedulo revolvantur, *exiſtimat* evidenter innoteſcere hydrargyroſim parciorem pleniore multo tutiorem quoad eventum, leniorem & „ com-

(*a*) In hac Theſi Reſpondens inducitur loquens ſuo nomine, attamen certum habeo a Præſide Theſim conſcriptam fuiſſe. (*b*) Pag. 7. (*c*) Pag. 6.

„ & commodiorem reſpectu ſymptomatum in
„ decurſu curationis evenientium, denique temporis habita ratione breviorem habendam eſſe: Unde concludit,

Frictiones mercuriales, ad curandam luem veneream adhibendas non eſſe in hunc finem, ut ſalivæ fluxus concitetur.

Guillelmus Beckettus, Anglus, Chirurgus, & e Regia Societate Scientiarum, artem exercuit aliquandiu Londini, ſed hinc jam pridem ſeceſſerat Abindoniam ad Tameſim, in Comitatu Berkiæ, ubi obiit anno 1738. Scripſit Diſſertationes tres anglice de prima morborum venereorum origine, quarum prima Tranſactionum Philoſophicarom Londinenſium Volumini XXX. *anno* 1718. N. 357. Alteram Volumini XXXI. *anno* 1720. N. 365. Tertiam Volumini eidem, N. 366. inſerendas curavit.

In *prima* contendit Beckettus gonorrhœam virulentam ſæculis aliquot ante annum 1494. in Anglia graſſatam fuiſſe, notam nomine *Arſuræ*, vel *Incendii*, anglice *Burning* ſive *Brenning*; quod ut probet multa adducit loca ex antiquis Anglorum Libris, Actis, Legibus.

In *altera* conatur probare luem veneream ipſam anno 1494. antiquiorem eſſe, & eo conſilio profert teſtimonium quoddam manuſcriptum Thomæ cujuſdam Goſcoigne, Academiæ Oxonienſis olim Cancellarii, qui obiit anno 1558. & loca quædam ex Operibus manuſcriptis Johannis Ardern, Chirurgi Angli, qui florebat circa annum 1370.

Demum in *tertia* diſſerit de Lepra Arabum, quam putat duplicis generis quondam fuiſſe, alteram quæ vere Lepra eſſet, alteram quæ falſo Lepræ nomine eadem eſſet, quæ lues venerea hodierna.

Sed de his jam ſatis, ſuperque *Lib. I. Cap.* 7. Modo tantum mirari ſubit. 1. Hæc a Becketto proponi tanquam nova anno 1718. quem latere non debuit potiſſima ex allatis a ſe locis jam olim indicata fuiſſe ab Eruditiſſimo Viro. Equite Hans Sloane, D. M. de re medica & literaria, ſi quis alter, optime merito. *Pag.* 2. *&* 3. Introductionis *Hiſtoriæ Naturalis Jamaicæ* & inſularum aliquot vicinarum, anglice ſcriptæ quam inſcripſit: *A Voyage to the Islands Madera, Barbados, Nieves, St. Criſtophers, and Jamaica, vvith te* Natural *Hyſtory*, & cujus Tomum I. Londini edendum curavit in *fol.* anno 1707.

2. Hæc proponi ab eodem fiducia maxima, quem latere non potuit laudatum modo Virum, diſcuſſis prius & expenſis locis iiſdem, definiviſſe morbos in illis deſcriptos a lue, morbiſque ceteris venereis, qui tunc vagantur, diverſos videri; quæ ſententia Viri egregie docti, ſin minus pro judicio decretorio valeret, pro quo nulla cujuſquam ſententia ſatis valeret in rebus phyſicis, at certe debuiſſet Beckettum a retractanda eadem materia deterrere, vel inducere ſaltem, ut illam retractaret modeſtius & diffidentius.

Phillippus Short, Anglo-Britannus.

Diſſertatio Medica Inauguralis de medicata Guajaci virtute, *quam . . . . examini ſubmittit* Philippus Short, *Anglo Britannus, ad diem* 28. *Julii anni* 1719. Lugduni Batavorum, *apud C. Bouteſteyn & fil.* in 4.

Anonymus, Anglus.

„ A mechanical Accunt of the cauſe and
„ cure of a virulent Gonorrhœa in bot-
„ ho Sexes. London, for F. Jefferies.
1719. in 8.

Hoc eſt, „ Mechanica explicatio cauſæ &
„ curationis Gonorrhœæ virulentæ in
„ utroque ſexu. Londini, apud F. Jeffe-
„ ries 1719. in 8.

Hermannus Ooſterdyck Schacht,

Abrahamus van Loon, Roterodamenſis.

Diſſertatio Medica de ΠΤΥΑΛΙΣΜΩ Artificiali, *quam . . . . Præſide . . .* Hermanno Ooſterdick Schacht, *placidæ diſquiſitioni ſubmittit* Abrahamus van Loon, *Medic. Candidatus, Roterodamenſis Batavus, Auctor, ad dies* 23. & 26. *Octob.* 1720. Lugduni Batavorum, *apud Iſaacum Severinum*, 1720. in 4.

Franciſcus Roncallus, Brixienſis, Philoſophiæ & Medicinæ Doctor.

Exercitatio Medico Chirurgica agens novam methodum exſtirpandi caruncula, & curandi fiſtulas Urethræ. Brixiæ. MDCXX. *Typis Jo. Mariæ Riccardi*. in 8.

Duæ ſunt hujus Libri partes. Prima eſt *Obſervatio hiſtorica de carunculis in urethra, fiſtula urinæ in perinæo, & febri gallica habituali feliciter curata in Illuſtriſſimo & Excellentiſſimo* N. N. quæ paginas 101. Altera eſt *Nova Methodus exſtirpandi carunculas, & curandi fiſtulas urethræ*, quæ paginas 62. implet.

In *parte priore* narrantur ordine morbi multiplices, ex quibus ægrotabat Æger ille ab antiqua gonorrhœa venerea, & medicamina varia, quæ adhibita ſunt morbis illis curandis.

Sic I. Vitia, quæ ſanguinem contaminabant, emendata ſunt, viruſque venereum, quo infectus erat, debellatum.

1. Exhibitione diuturna Aquæ deſtillatæ, quæ ſequitur, & quæ primum in uſum vocata fuit per plures dies, cum immineret tabis periculum.

℞. *Sarſæ parillæ* ℥ vj.
Radicis Chinæ ʒ ij.
Medullæ ligni Guaiaci ℥ jv.
Viſci quercini ℥ j.
Santali citrini ʒ ij.
Cinnamomi ʒ j.

Incidantur & contundantur omnia ſ. a. & f. infuſum in *aquar. Sichorii*, *Endiviæ*, *Borraginis ana* Lib. ij. per noctem.

Mane pone in M. B. & addatur
Pullus junior deplumatus & exenteratus,
Ranarum decorticatarum Lib. ij.
Caudarum cancrorum mundatarum Lib. j.
Lactis vaccini Lib. vj.

Diſtillentur omnia ſ. a. pro uſu.

1. Adminiſtratione Decoctorum ſudorificorum ex Guaiaco, Sarſa-parilla, & radice Chinæ quibus uti placuit confirmatis ſemel ægri viribus, ut virus debellaretur efficacius. Doſi cuilibet matutinæ decocti præmittebatur ex conſilio Lealis in Patavino Lyceo Profeſſoris bolus ex granis V Mercurii diaphoretici, unde febris paulatim diſcuſſa tandem evanuit, vireſque ægroti in dies magis inſtauratæ ſunt.

3. Uſu Lactis aſinini, quem æger adhibuit per totum autumnum anni 1718, unde perfecte convaluit, remanente tantum *fiſtula in urethra*, *quæ plorabat aliquas urinæ ſtillas occaſione meiendi*, & quæ proximo vere methodo nova Auctoris perſanata fuit.

II. Ad delendas carunculas quæ urethræ inerant, & quarum aliæ calloſæ erant, aliæ dolebant acute ex levi attactu, adhibitæ ſunt 1. Candelæ Cereæ, quibus aptis in locis apponebatur aliquantulum cerati *ex pari quantitate Tuthiæ, Plumbi uſti & Præcipitati efformati*, quo remedio intra paucos dies exſtirpatæ ſunt hyperſarcoſes.

2. Deinde injectiones anodynæ ſæpius iteratæ ſunt *ex ſolo lacte aut aqua roſacea*, *ne a continuis medicamentis pars alioquin delicata exaſperaretur*. Qua prudenti remediorum adminiſtratione carunculæ non modo deletæ, & caruncularum radices reſolutæ ſunt, ſed ulcera etiam, quæ poſt exeſas carunculas ſupererant, ad cicatricem brevi perducta ſunt.

Ceterum Auctor dum hæc narrat, multa diſſerit obiter quidem, ſed erudite de variis remediis quæ a Medicis unquam carunculis exſtirpandis adhibita ſunt, & quorum plerorumque vim & efficaciam cathæreticis, & inter cathæretica, Præcipitato rubro referendam eſſe contendit.

In *poſteriore parte* proponitur *Nova Methodus exſtirpandi carunculas*, *& curandi fiſtulas urethræ*, quo tota intra hæc eſt, ut cannula, ſeu, ut ille ait, *Syringa vermicularis* ex tenuiſſima lamina argentea in ſpiram convoluta, veſtiatur ſtricta *funiculo ſerico* (tænia ſerica) *cera & pauca reſina obducto*, *qui per longitudinem ipſius ſyringæ ita conſuatur*, *ut latera funiculi perfecte conjungantur* . . . *Quod ſi in ſutura aut mucrone aſpera adeſt inæqualitas*, *penniculo in ceram tincto debet emendari*; *ſi tamen vel manu*, *vel tabula ſupra tabulam in orbem fricabitur*, *omnino lævigata exurget*.

Syringa ea methodo præparata in urethram facile immittitur; commode per dies aliquot geſtatur ſine noxa, cum ſit varie plicatilis; imo ſine moleſtia, donec detrahenda videatur, ut ſordes eluantur; demum vaginula ex funiculo ſerico, qua veſtitur, urinam coercet, ne per latera ac laminæ intercapedines diffluat, ut in cannulis vermicularibus, quæ nudæ ſunt, perpetuum eſt.

Hinc ergo utilitates non paucæ, neque contemnendæ: 1. Externæ faciei ſyringæ, iis in locis in quibus opus eſt, applicatur ſufficiens quantitas cerati cathæretici, ut carunculæ ſenſim exedi, & ulcera urethræ detergi poſſint.

2. Ceratum, quod appoſitum fuit, parti calloſæ meatus urinarii hæret pertinacius applicitum, cum a præterfluente lotio non poſſit abſtergi, quod per ſyringam defluit.

8. Imo vero neque pars ipſa, quæ ulceroſa eſt, poteſt ab urina attingi, a qua proinde nullum vitium jugiter concipit, quod cicatricem reſpuat.

Proinde haud mirum, ſi ea methodo tutius, citius, commodius, quam ulla alia carunculæ & ulcera urethræ cathæreticis iiſdem remediis perſanentur aliquando. Verum tamen, quod in methodos omnes perinde cadit, in quibus adhibentur cathæretica, neque ea methodus ipſa ſine metu eſt.

1. Ne interior urethræ tunica, quæ ſenſu pollet exquiſito, cathæreticis admotis laceſſita variis in locis, imo etiam eroſa, ſpaſmodica fibrarum contractione corrugetur, unde non parum decedet de meatus urinarii amplitudine.

2. Ne cicatrix ulceri inducta ita ſtringat, vel oppleat fiſtulam urinariam, ut novus obex, nec priore minor, urinæ exiturienti opponatur. Sane conſtat hoc utrumque vitium a vulgari cathæreticorum uſu in curandis carunculis vel ulceribus urethræ plerumque impendere, ex quo factum, ut uſus ille jam dudum infametur, locumque fecerit palliativæ earumdem affectionum therapejæ, quæ ſimplici, ſed iterata, virgarum plumbearum in urethram intromiſſione obtinetur, qua de re vide ſupra.

Ceterum in utraque Auctoris Diſſertatione occurrunt non pauca ingenioſe inventa, erudite expoſita, ſapienter animadverſa, quæ illius doctrinam atque peritiam abunde teſtantur, & propter quæ tanto facilius illi condonandum eſſe

ſe

ſe videtur, ſi quid aut improprie aut parum latine dixerit.

Johannes Bernhardus Oelſſen, VVratiſlavia-Sileſius.

Diſſertatio Medica Inauguralis Theoretico-practica de Lue Venerea ex atomis ſeminalibus oriunda, *quam .... examini ſubmittit* Johannes Bernhardus Oelſſen, *VVratiſlavia-Sileſius, ad diem* 27. *Junii* 1721. Lugduni Batavorum, *apud Conradum VViſhoff.* in 4.

Bartholomæus Boſchetti, Vicentinus, Philoſophiæ, & Medicinæ Doctor.

Diſſertatio de Salivatione mercuriali Phyſico-medico-mechanica. Venetiis, *typis Johannis Radici*, MDCCXXII. in 4.

Hoc Opus in tria Capita dividitur, quorum (*a*) *prius continet Salivæ naturalis examen*, alterum *ejuſdem vitia conſiderat*, tertium *ſalivationem mercurialem exhibet*. Caput iſtud poſtremum, quod fere dimidia totius Operis pars eſt, in ſeptem articulos ſubdividitur.

Agitur in I. *De Indicante & Prohibente generico*.

In II. *De diverſitate remediorum ſalivalium, eorumque uſu & utilitate*, ubi de Sialagogis; Maſticatoriis & Gargariſmatis.

In III. *De mercuriali ſalivatione*, hoc eſt, de ſalivatione proritata unguentis ſuffumigiis, cingulis, præparatis mercurialibus. Videntur Auctori præparata illa, maxime vero Panacea & Mercurius dulcis, ceteris omnibus palmam præripere; laudat enim (*b*) *Gallos*, *quod ſaniori conſilio Panaceam venerea lue infectis tutius exhibeant*, ut ille opinatur, ac ipſe *Mercurium dulcem in forma pillulari tanto hoſti* (veneno venereo) *unice parem commendat*.

In IV. *De Mercuriologia*, ubi multa inquirit de natura & facultate Mercurii, ac de Mechaniſmo, quo vim ſuam exerit in debellando venereo ſeminio, ſed quæ jam abunde nota ſunt.

In V. *De morbis per ſalivationem mercurialem curabilibus*, inter quos Auctor præter luem veneream enumerat (*c*) *Colicam diuturnam & pertinacem*, *Epilepſiam*, *Paralyſim*, *Skirrhos tumoreſque skirrhoſos viſcerum*, *Scorbutum*, *Amauroſim*, & varias *Hydropis* ſpecies, de quibus omnibns fides ſit penes Auctorem. Videtur ille paulo certius ſtatuiſſe in *Artic.* 3. (*d*) ſalivationem mercurialem nocere in *Carcinomate*, *in Lepra*, *in Tremore nervorum*, & in affectibus omnibus *pulmonariis & hæmoptoicis*.

In VI. *De phænomenis ſalivationem comitantibus & conſequentibus*, id eſt, de calore oris; tumefactione gingivarum; ſputatione copioſiore; tumore linguæ, vulvæ, faucium, exulceratione & fœtore oris.

Demum in VII. *De methodo ſalivatoria*, circa quam ſtatuit præmittenda eſſe venæ ſectionem, purgationem, uſumque diluentium & humectantium: deinde Mercurium dulcem ore exhibendum gradariis doſibus, (*e*) *donec ptyaliſmus eo uſque evectus fuerit, ut nycthemeri ſpatio quatuor libras expuat æger*: Quod ſi *tormina ventris & dejectiones mucoſæ, quaſi dyſentericæ, eveniant*, adhibenda *opiata & paregorica pharmaca, quouſque hæc ſymptomata penitus evaneſcant*: Demum poſt ſalivationem peractam utendum eſſe diætaanaleptica, qua ægri vires inſtaurentur.

Adjectæ ſunt ad Operis calcem *Hiſtoriæ ſeptem Ægrotantium* totidem ex venerea lue, quorum quinque ſalivatione mercuriali uſu Mercurii dulcis concitata feliciter convaluere; ceteri duo morbi vel remedii violentia occubuerunt.

Vix ſatis capio qualis fuerit Auctoris ſcopus in Diſſertatione illa conſcribenda, ut quæ nec ſatis phyſiologica, ubi phyſiologica eſt, nec ſatis therapeutica eſſe videatur, ubi eſt therapeutica. Adde ſtylum, cujus claritati conſulendum eſt, maxime in re dogmatica, ſalebroſum, eſſe per ſinuoſas verborum ambages obſcure procedere, & ut Quintiliani dictum uſurpem, in *plano tumere*.

Jacobus Bouez dictus *Sigogne*, Corbiniacenſis ex pago Diœceſeos Nivernenſis, natus anno 1683. vir ſine literis, qui (*f*) poſt artes varias, quæ crimine non vacabant omnes, Medicinam Lutetiæ *facere cœpit & venditure falſo antidotum nomine*, ſed cum pœnas dediſſet, quod privatus contra fas & jus artem medicam tractare auſus eſſet, & graviores ſibi metueret, Rhemos in Campania ſe contulit anno 1720. Doctoriſque gradum, annos jam natus 38. conſecutus eſt in Medica illius Civitatis Facultate, (*g*) Can-

(*a*) Ita legitur in *Libri Inſcriptione*.
(*b*) Pag. m. 104. 105. 10.
(*c*) A Pag. 141. *ad pag.* 152.
(*d*) A Pag. 107. *ad.* 114.
(*e*) Pag. 160.
(*f*) Memoire de Dame Claude Ringueniet, Epouſe du ſieur Bouez de Sigogne, contre ſon Mari.
(*g*) Voyez la Lettre dn Doyen de cette Faculté a M. Chirac, dans le Factum du ſieur Sigogne, *pag.* 2. *des pieces juſtificatives*.

Candidati doctrinam & eruditionem dicitur admirata.

Non dubitavit novus ille Doctor nomen ſuum adſcribere Libro, qui Lutetiæ prodiit anno 1722. cum hac Inſcriptione:

Methode nouvelle pour guerir les Maladies Veneriennes, beaucoup plus ſure & plus aiſee qu'aucune de celles qui ont eſte en uſage juſqu'ici, avec une refutation des anciennes hypotheſes touchant les meſmes maladies. A Paris chez *Laurent d'Houry.* 1722. *in* 12.

& quem tamen ex omnium ſententia a Johanne Depiney Peſchard, Doctore Medico Facultatis Pariſienſis, a quo ſcriptum fuiſſe conſtat, numerata pecunia mercatus fuerat, ut tumens inani ſuperbia poſſet alienis bonis gloriari, cum non liceret ſuis.

Verum tamen Liber ille, quidquid in contrarium obganninant Approbatores, vix dignus eſt, quem ſuum eſſe quiſquam fateatur, quippe qui nihil ſit præter vanam tantum declamationem, in qua Auctor, qualiſcunque ſit,

(*a*) *Id ſibi negoti credidit ſolum dari,*
Populo ut placerent quas feciſſet fabulas,

& ut arcano cuidam, quod ambitioſe jactitat, & ſtudioſe reticet,

(*b*) *Verboſis acquireret ſuis famam ſtrophis.*

Ceterum hujus Operis Auctor ad curationem luis venereæ, ceterorumque morborum quorumvis, tribus tantum remediis utitur, atque adeo ægrotis omnibus eamdem methodum adhibet, quo nihil poteſt ſingi ineptius. 1. Exhauriri jubet quotidie mane jejuno ventriculo duas libras aquæ, in qua admixtum latet Sal quoddam catharticum Martiale, forte ſal Martis purgans vulgo notum, quo alvus per diem blande ſolvitur. 2. Exhibet quotidie veſperi in infuſo calido Theæ guttas aliquot *Elixirii*, ut ille vocat rubicundi, quod ipſe conjicio eſſe ſolutionem Cinnabaris Mercurialis, vel Præcipitati rubri in aqua forti edulcorata, qualis adhibetur ad Tincturam, quæ non ita pridem magnifice jactabatur Lutetiæ nomine *Les Gouttes du General la Motthe.* 3. Ut alvus efficacius ſubducatur, præbet identidem ſumendam in prandio cum primo offæ cochleario doſim cujuſdam pulveris cathartici, quem ex Rheo & Diagridio componi opinor.

C..... VVilloughby, Anglus, Doctor Medicus, Diſſertationem Academicam Franciſci Chicoyneau, Cancellarii Facultatis Medicæ Monſpeſſulanæ, de qua ſupra ad *annum* 1718. anglice vertit, annotationibus illuſtravit, & confirmavit exemplis felicium ſucceſſuum, quos propoſita ab illo Profeſſore Methodus habuit in Anglia, atque Londini edendam curavit, cum hac inſcriptione:

The Practice of ſalivating ſhovvn to be of no uſe or efficacy in the cure of Venereal Diſeaſe, but greatly prejudicial thereto; on the anti-venereal virtue of Mercury prov'd to be independent of any ſalival evacuation. VVith the method of applying it, ſo as to obtain its full force and a thorough cure, vvithout infinitely better than vvith the torture of a ſalivation. The vvhole abundantly ſupported from experience and matters of fact by M. Chicoyneau, *Chancellor of the Univerſity of Montpellier. Illuſtrated vvith notes and obſervations, and confirmed vvith inſtanſes of the ſucceſs of this method in England.* By C. VVilloughby, M. D. London, *printed for* J. Roberts. 1723. in 4.

Id eſt, *Tractatus in quo probatur ſalivationem neque utilem, neque efficacem eſſe ad curationem morbi venerei, ſed potius ſumme damnoſam, ſive in quo probatur vim Mercurii anti veneream nullomodo dependere ab ulla ſalivæ evacuatione: Adjicitur methodus adhibendi Mercurii extrinſecus, ita ut obtineatur virtus illius integra & plena curatio commodiore ratione, quam ſi ſalivatio promoveatur cum cruciatu maximo. Quæ ſingula apertiſſime demonſtrata ſunt experientia a* D. Franciſco Chicoyneau, *Cancellario Univerſitatis Monſpeſſulanæ: Illuſtrata vero adnotationibus & confirmata exemplis felicium ſucceſſuum, quos habuit illa methodus in Anglia, a* C. VVilloughby, *D.* M. Londini, *apud* J. *Robert.* 1723. in 12.

Rogerus Dibon, Chirurgus Pariſienſis.

„ Diſſertatio ſur les Maladies Vénériennes,
„ avec une Lettre écrite par un ſcavant
„ Phyſiciens Chymiſte ſur la cauſe & la
„ nature des maladies, & ſur la prépa-
„ ration des remédes propres à guérir
„ doucement, promptement, radicalment
„ & ſans danger tous les maux vénériens,
„ quelque invéterez qu'ils puiſſent ètre.
„ A Paris, chez Laurent d'Houry 1724.
„ *in* 12. Tom. I.

„ Deſcription de la nature, des cauſes des
„ Maladies Vénériennes, & de pluſieurs
„ remédes propres à les guerir. A Paris,
„ chez Claude Labottiere. 1725. in 12. T. II.

Clamitant ipſi tituli Tractatum hunc meram eſſe Declamationem circulatoriam, & eo conſilio ſcriptam, ut arcano cuidam auctoritas conciliaretur. Ceterum quod de Libro Jacobi Bo-

(*a*) Terent. *in Prolego Andria.* (*b*) Phædrus, *Fab.* 24. *Lib.* 1.

Bouez modo diximus ad *annum* 1722. de iſto quoque certum eſt, ſcilicet Opus eſſe non illius cujus nomen præfert, ſed Doctoris Medici cujuſam ex Facultate Pariſienſi, a quo illum venalem Chirurgus habuit, ut palam fuit ex lite Chirurgo a Medico illata exigendi cauſa pactam mercedem, quam ille denegabat. Utrum autem in hoc negotio magis mirer, ambigo, Medicumne, quem non piguit pro Chirurgo Librum ſcribere circulatoriæ fallaciæ plenum? An Chirurgum, quem non puduit a Medico Librum Mercari, ſuo nomine edendum? Quod certiſſime ſcio, hoc unum eſt, me dolere ex animo vulgi vicem, quod probe ſentio, ab altero emptitio, ab altero venalitio libro apertiſſime ludificari.

Proſtant ad hujus Operis calcem aliquot remediorum formulæ ex diverſis Auctoribus conquiſitæ, ſed neque ſatis diligenter ſelectæ, nec ut plurimum ſatis tutæ, & in quibus proinde periculum eſt, ne juniores Chirurgi, rectæ morborum venereorum curationis nondum ſatis gnari, offendant.

Dicunt a Chirurgo illo ad curationem luis venereæ exhiberi mane jejuno ventriculo bolum ex Præcipitato Mercurio albo multiplici lotione mitigato, cum addito grani ſemiſſe pulveris Algarot, ac ſuperibendas præſcribi libras duas ptiſanæ ex levi decocto ſalſæ-parillæ & folliculorum ſennæ. Hinc primis diebus nauſea, vomituritio, imo vero vomitio laborioſa proritatur, ſed deinceps uſu iterato ptiſanæ purgantis omnia per inferiora ita deturbantur, ut nullus vel levis tantum ptyaliſmus ſuperveniat, quo tamen confidit ille luem veneream radicitus exſtirpatum iri.

Verum tamen, cum nunquam ſatis certa ſit arcanorum exploratio, ut quæ dedita opera mille modis fucari ſoleant, ne quid in Chirurgum illum peccemus imprudentes, demus *primum* arcanum, quo gloriatur, a propoſito remedio omnino diverſum, alterius qualiſcumque naturæ eſſe. At certe aliquod unum eſt e præparatis mercurialibus. Demus *iterum* e numero blandiorum eſſe, quorum tuta eſt efficacia. Demus etiam *tertium* rite confectum præparatumque facultatis rodendi omnino expers eſſe. Ea quidem maxima ſunt, necdum tamen ſatis. Demus ergo *quartum* arcanum illud tempeſtive ſemper & caute adhiberi, eaque doſi quæ ægrotantium viribus, ætati temperamento, ſexui, morbo conveniat. Ille ſane æquiorem animum a nemine poſſet expoſcere. Quid inde porro? An ideo futurum eſt curatoria methodus, quam ille adhibet, legitimæ hydrargyroſi præferenda ſit? Nullo modo prorſus: Sed methodus illa, ut de uſu præparatorum mercurialium ſupra dictum eſt, *Lib. II. Cap.* 12. in curanda lue venerea inveterata atque difficili plerumque inefficax erit, & ſi quando ſatis efficax ſit, quod rarum futurum eſt, nihilominus tamen etiam tum longo concedet intervallo legitimæ inunctionum mercurialium adminiſtrationi, ut *ibidem* probatum fuit.

Michael Alberti, Norimbergenſi, Profeſſor Medicus in Academia Hallenſi, Academiæ Cæſareæ Curioſorum Naturæ aggregatus anno 1713.

Johannes Havighorſt, Rhena VVeſtphalus,

„ Diſſertatio Inauguralis Medico-practica
„ de ſingulari Mercurii dulcis uſu in deſ-
„ peratis quibuſdam morbis, quam . . .
„ Præſide . . . . Michaele Alberti . . . .
„ anno 1724. die . . . Septembris . . . .
„ ventilationi ſubjiciet Reſponſurus Au-
„ ctor Johannes Havighorſt, Rhena VVe-
„ ſtphalus. Halæ Magdeburgicæ typis
„ Johannis Chriſtiani Hendelii. in 4.

Antonius Deidier, Monſpeſſulanus, Doctoris (*a*) honores aſſecutus eſt in Academia patria anno 1691. & Regiam Chimiæ Profeſſionem, quæ obitu Arnaldi Fonſorbe vacua erat, obtinuit anno 1697. Nunc primarius eſt Medicus Regius Claſſariorum, qui in Quinqueremibus ſtipendia faciunt. Scripſit *Diſſertationem de morbis venereis*, quæ in Monte-peſſulano anno 1723. in 8. primum edita, Londini iterum impreſſa fuit anno 1724. cum adjuncta Diſſertatione Medico-Chirurgica *de Tumoribus*.

In illa Diſſertatione præcipua rerum capita, methodique curatoriæ paucis, ſed enucleate explicantur. Contendit Auctor morbos venereos referendos eſſe in animalcula numeroſa, minima, agillima, maxime prolifera, quæ ab infectis in ſanos celeri contagione propagentur; quæ loca ubi hærent morſiunculis impetant, imo etiam depaſcantur; atque ea ratione ſymptomata omnia, quæ morborom venereorum propria ſunt, inducant.

Sed hæc quantumvis ſingularia videantur, nova tamen non erant, ut quæ ab (*b*) Auguſto Hauptmanno, anno 1650. (*c*) Chriſtiano Langio, anno 1650 & (*d*) Davide Abercrombyo, anno 1684. indicata; & a Nicolao Hart- loe-

(*a*) Ex Actis Facultatis Medicæ Monſpeſſulanæ.

(*b*) In *Epiſtola præliminari* Tractatui *de viva mortis imagine* mox edendo *ſacrata*.

(*c*) In *Præfatione* præfixa *Scrutinio Phyſico Medico peſtis* Athanaſii Kircheri a Langio edito Lipſiæ.

(*d*) In *Tuta ac efficaci luis curandæ Methodo* Cap. 1.

ſoeckero jam dicta eſſent anno 1699. in (*a*) *Epiſtola* ad V. C. Nicolaum Andry *data*. Quibus addi velim & ipſum Domnum Auguſtinum Calmet, Benedictinum e Congregatione SS. Vitoni & Hidulfi, qui in *Diſſertatione in Lepra* gallice ſcripta, ſuo in Leviticum Commentario præfixa, & Lutetiæ Pariſiorum edita anno 1708. contendit Lepram, quam eamdem fuiſſe putat, atque luem veneream, quæ nunc graſſatur, ab inconſpicuis vermiculis cutem depaſcentibus productam fuiſſe, quod multis rationum vel obſervationum momentis conatur confirmare, ſed tamen incaſſum meo quidem judicio. Imo longe prius ſimilia quoque de Peſte commenti fuerant R. P. Athanaſius Kircherus Societatis Jeſu, in *Scrutinio Phyſico-Medico Luis, quæ dicitur Peſtis &c.* edito Romæ anno 1658. & R. P. Johannes Saguens Ordinis Minimorum in *Syſtemate Peſtis Phyſico*, Toloſæ anno 1721. typis edito.

At vero, ut libere dicam, quotcumque & quantivis prætii fuerint Scriptores, qui in eadem opinione Antonio Deidier prælluſerunt, profecto mirum eſt (*b*) *hominem ingenioſum dixiſſe id quod ſi neges, probare non poſſit*: Ut enim illa nullo fundamento proferuntur, ſic nullo quoque argumento opus eſt ut refellantur, quemadmodum jam egregie animadverſum eſt a laudato Nicolao Andry, *Génération des Vers*, *Chap. 4. Art. 1.*

J. . . . C. . . . Doctor Medicus Anglus.

„ The Pratice of ſalivating vindicated in „ anſvver to Dr. VVilloughby's Translation of M. Chicoyneau's Pamphlet against mercurial ſalivations: in vvhich „ the antivenereal virtue of Mercury „ is prov'd to depend on ſalival evacuations &c. vvith the true method of „ applying Mercury, to as to obtain its „ full force and thorough cure in all „ venereal caſes, The vvhole ſuppotted „ from Experience and authority both „ Ancient, and Modern. By J. . . C. . . . „ M. D. London, *for J. Peale*, 1724. „ in 8.

„ Hoc eſt, Tractatus, in quo Methedus ſalivatoria propugnatur, in quo refellitur Libellus a D. Chicoyneau ſcriptus in ſalivationem mercurialem, & a Doctore „ VVilloughby anglice verſus, & in quo „ probatur vim antiveneram Mercurii „ dependere ab evacuatione ſalivæ &c. „ Adjicitur vera Methodus adhibendi „ Mercurii ut obtineatur integra illius „ virtus & plena curatio in omnibus „ morbis venereis: Quæ ſingula demonſtrantur tum experientia, tum auctoritate, tam Veterum quam Recentiorum, a J. . . . C. . . . Medico Doctore. Londini apud J. Peale, 1724. in 8.

Antonins Benevolus, Florentinus, Chirurgus primarius Noſocomii Florentini Santæ Mariæ novæ.

Nuova propoſizione intorno alla Caruncola dell' Urethra, detta Carnoſità, &c. In Firenze, *nella Stamperia di Giuſeppe Manni*, 1724. in 8.

Auctor ille refellit eos qui putant carunculas urethræ eſſe excreſcentias in urethra ſubortas. Nititur potiſſimum obſervationibus, tum ab aliis, tum a ſe inſtitutis in cadaveribus eorum, qui dum viverent, ſtranguriæ obnoxii erant, & in quibus tamen poſt mortem contendit nullam excreſcentiam unquam repertam fuiſſe.

Statuit ipſe carunculas illas nihil eſſe præter caput gallinaginis, ſeu ut ille dicit, granum hordaceum tumefactum, inflammatum, ſuppuratum, exulceratum; quod etſi ſæpe verum eſſe concedam, inde tamen non ſequitur ut perpetuum ſit, cum certis liqueat Obſervationibus dari aliquando veras excreſcentias; cum præterea certum ſit duriorem urethræ cicatricem, aut ſkirrhodem proſtatarum tumorem ſtranguriæ habituali locum dare aliquando ſine ulla capitis gallinaginis de quo vide *Lib. III. Cap.* 4. §. 4.

Ad curationem proponit Benevolus, ut in urethram immittatur candela cerea, vel ſtylus plumbeus ter aut quater in die per 15 aut 20 dies, cujus apex ultimis curationis diebus Cerato dia palmæ obducendus eſt.

P. . . . R. . . . Jouneau, Anglus

Diſputatio Medica Inauguraiis de Lue Venerea, *quam . . . examini ſubmittit* P.... R.... Jouneau, *Anglus ad diem* 12. *Septembris* 1724. Lugduni Batavorum, *apud Johannem & Hermannum Verbeek* in 4.

Petrus Violette Du Bois, Chirurgus Pariſienſis.

Nouveau Traitè des Maladies Vénériennes, par P. V. du Bois, Maitre Chirurgien de Paris, ancien Prevot & Garde de ſa Communauté. A Paris, 1725. *in* 12.

In hoc brevi Tractatu, tum modus uſu vulgo receptus curandi gonorrhœam virulentam, cariem pudendorum, bubones venereos; tum methodus adminiſtrandæ hydrargyroſeos in lue confirmata ita proponunrur, ut Liber utilis quidem eſſe poſſit, quoties omnia ex voto ſuccedunt: Si

(*a*) *Dans le Traitè de la generation des Vers.*

(*b*) Lactant. *Inſtitutionum divinar. Lib.* 3. *Cap.* 28.

Si vero morbi difficultate, medentium incuria, vel ægrotantium culpa infortunia quædam accidant, qualia non raro, uſus plane nullius cum de illis in toto Libello ne verbum quidem ullum fiat. Præterea non deſunt alia, quæ Auctori jure poſſint vitio verti.

Nempe 1. Vana eruditionis oſtentatio, ut, cum Lectorem docet *Pag.* 79. *Cancer.* vocem eſſe æquivocam, quæ accipiatur aliquando *pro animali aquatico*, aliquando *pro ſigno Zodiaci*, aliquando demum *pro morbo quodam*.

2. Temeraria inconſiderantia, qua *pag.* 199. ſibi plaudit de invento arcano quodam remedio, cujus efficaciam certam eſſe dicit ad Variolarum prophylaxim; quaſi vero vel morbi illius naturam & cauſas, vel remediorum, quæ ad illum valent, utilitatem perſpectas ipſe haberet.

3. Demum circulatoria arcani cujuſdam antivenerei venditatio, cujus uſum hydrargyroſeos uſui multum præferendum eſſe ait, ceu tutiorem, certiorem, efficaciorem; cui ut famam comparet, de hydrargyroſeos utilitate temere & falſo detrahit, denique cujus gratia Libellus iſte confictus eſſe videtur, quo popularem favorem illi aucuparetur.

Ericus Joachimus Aniſius, Soltquella Marchicus.

Diſſertato Medica Inauguralis de Ophthalmia in genere, ejuſque ſpecie venerea dicta, *quam . . . examini ſubmittit* Ericus Joachimus Aniſius, *Soltquella-Marchicus, ad diem* 9. *Martii* 1725. Lugd. Batav. *apud Conradum VVishoff.* in 4.

Johannes VVilhelmus Sparmanns, Medicinæ Doctor, & Practicus Dresdenſis.

Anguis in Herba, *oder das bey vielen unbekannte und dennoch an ſeinem leib habende ubel, das iſt*, Natur *und* Cur *aller alten* inveterierten *Saamen-fluſſe beyderley Geſchlechts*. Chemnitz, 1725. in 8.

Id eſt, Anguis in Herba, *ſeu Malum multis incognitum, in proprio tamen corpore latens* hoc eſt, *Natura & Cura Gonnorrhœarum omnium inveteratarum utriuſque ſexus*. Chemnitæ in Saxonia, 1725. *in* 8.

Tractatus ille in eo totus eſt, quod Auctor polliceatur inveteratas quaſcunque Gonorrhæas, de quorum curatione deſperant alii, ſpatio duorum vel trium menſium tolli poſſe ope inſtrumenti cujuſpiam a ſe inventi, & ſpecificorum conducibilium.

Poſtquam de Gonorrhæa benigna & maligna multa præfatus eſt, affirmat tandem inveteratam pendere a callis & caruncculis Urethræ, quæ remediis internis tolli nequeunt ſed quæ externorum medicaminum uſu debent removeri.

Rejicit autem uſum catheteris, ac omnem cauſticorum appoſitionem catheteris ope; commendat vero inſtrumentum a ſe inventum, quod partem affectam immediate attingit, quod caruncculas ſeu excreſcentias ſine incommodo aufert, quod ad applicanda exulceratis locis balſamica & conſolidantia egregie inſeruit.

Aſt quando ad rem ventus eſt, fingit inſtrumentum ſuum nec deſcribi, nec depingi poſſe: Opus eſſe, ut conficiatur certis manipulationibus, quæ ſcribi nequeunt: Modum apponendi medicamenta ope ſui inſtrumenti evidenter explicari non poſſe; neque illa medicamenta communicari: Verbo, nihil dicit, ſed vult ut ægri Sparmannum ipſi adeant & ab eo ſolo auxilium promiſſum expectent.

Epiſtolas Dreſda nuper accepi ab ingenuo & egregie erudito Medico, quibus ille mihi ſignificat ſe ægrotos nullos a Sparmanno unquam ſanatus nec vidiſſe, nec audiviſſe.

N. Paintet, Chirurgus, ut ipſe gloriatur, Noſocomiorum Regiotum, ſed revera filius terræ nemini notus.

Remarques & Obſervations tres utiles ſur les Maladies Vèneriennes, Scorbutiques, & ſur les Dartres, (a) *a un petit Livre intitule*, Remedes très particulier, commode & prompt, dont l'action eſt douce & les effets aſſuurez &c. Paris 1725. *in* 12.

I. Chirurgus ille ſeſe intolerantius jactat de arcano quodam antivenereo, de cujus utilitate mira prædicat, ſed fide ſua. At vero qualecunque ſit arcanum illud, certo certius liquet nihil eſſe præter mercuriale quoddam præparatum, neque ſatis petita manu confectum, neque ſatis tuta methodo adminiſtratum.

II. Ut arcano ſuo velificetur, conatur omni ope atque inunctionum mercurialium uſum ſuſpectum & inviſum facere, ceu inefficacem, laborioſum, periculi plenum, in quo non ſine impudentiæ nota audet ille non modo communi Medicorum judicio, ſed quod majus eſt, certæ rei veritati aperte contradicere.

III. Acriter invehitur in Rogerum Dibon, Chirurgum, de quo ſupra ad *annum* 1724, qui & ipſe de ſuo gloriatur arcano, quocum acerbe litigat utrum utri præſtet remedium, an ſuum illius remedio, an remedium illius ſuo. Cæcos duos mihi videre videor, qui de cumulo carbonum effoſſo ſuperbiunt quaſi de invento theſauro, & ad utrum potiore jure pertineat inter ſe decertant.

IV. Doleo equidem ex animo credulum ægrotantium vulgus in hunc modum ludificari; mirorque eos ad quos pertinet harumce rerum cura-

(a) Ita ſcribit Auctor.

ratio & adminiſtratio, in reprimendis ineptiis, vel potius coercendis maleficiis iſtiuſmodi, indormire, quæ neglecta in magnum tum rei medicæ, tum rei publicæ detrimentum recidunt.

Johannes Gottlobius, Segnitz.

De erroribus circa ſalivationem mercurialem, Erfrod. 1726. *in* 4.

Franciſcus Bailly, Doctor Medicus.

Deſiderius Claudius Fremont, Pariſinus.

Quæſtio Medica quodlibetariis diſputationibus mane diſcutienda .... die Jovis 12. *Novembris* 1727. M. Franciſco Bailly, *D. M. Præſide*,

An Hydrargyrus unicum Syphilidis Ἀλεξιφάρμακον? Concluſio Affirmat.

Proponebat Pariſiis Deſiderius Claudius Fremont, *Pariſinus*. A.R.S.H. MDCCXXVII, *Typis J. Quillau*. in 4. *pag.* 4.

Johannes Georgius Rauch, VVisbadia-Naſſvvicus.

Specimen Inaugurale Chimico-Medicum de Mercurii uſu & abuſu, *quod* (ſine Præſide) .... *diſquiſitioni ad diem VII. Auguſti anni MDCCXXVII ſubmittit* Johannes Georgius Rauch, *Vvisbadia-Naſſvvicus*. Marburgi Cattorum, *typis philippi Caſimiri Mulleri*. in 4.

Editio tertia *Lugduno Batava* Collectionis Luiſininæ. Utilitas ſumma Collectionis Venetæ ab *Aloyſio* Luiſino procuratæ, qua in umum volumen cogebantur Opera Auctorum plerorumque, qui de lue venerea ſcripſerant ante annum 1567, Virum Clariſſimum Hermannum Boerhaave, Profeſſorem Medicum Lugduno-Batavum, minime latuit, ideoque cum veterum Editionum exemplaria rariora eſſent, Typographis Batavis, *ut novam Editionem molirentur, auctor fuit*, quæ prodiit Lugduni-Batavorum *in folio* anno 1728. & cujus hæc eſt Inſcriptio, eadem ſcilicet quæ legitur in fronte Editionis ſecundæ Venetæ anni 1599.

Aphrodiſiacus, *ſive de Lue venerea, in duos Tomos bipartitus, continens omnia quæcunque hactenus de hac re ſunt ab omnibus Medicis conſcripta. Ubi de Ligno Indico, Salſa-parilla, Radice Chinæ, Argento vivo, ceteriſque rebus omnibus ad hujus luis profligationem inventis, diffuſiſſima tractatio habetur. Opus hac noſtra ætate, qua Morbi Gallici vis paſſim vagatur, apprime neceſſarium, ab Excellentiſſimo Aloyſio* Luiſino, *Utinenſi, Medico celeberrimo nuperrime collectum*. Apud Joh. Arnoldum Langerak, & Joh. & Hermann. Verbeek. *Tom. II.* in fol.

Dedit Boerhaavius in hac tertia Editione ſedulam operam, 1. Ut (*a*) *Impreſſionum vitia, quibus Italicæ Editiones fœdabantur, emendarentur*. 2. Ut *ex ipſis allegatis Scriptoribus loca reſtituerentur propria*. 3. Ut *remediorum formulæ, quæque eo faciunt, alio excuderentur charactere*. 4. Ut *locupletiſſimus Index & uſu vere pulcher ingenti Operi ſubnecteretur*. Imo operi præfixit egregiam & eruditam Præfationem, de qua in *Articulo ſequente*, in qua multis explicat quid ipſe de veneni venerei natura, propagatione, ſede & effectibus ſentiat.

Sed utinam Illi ſatis otii fuiſſet, ut ſuſceptam hanc utiliſſimi Operis Editionem perfecte adornare potuiſſet, & Aloyſii Luiſini peccata emendare, de quibus ſupra *ad annum* 1566. atque in hunc finem,

1. Auctores, qui in Collectione Veneta extant, ordine chronologico diſponere, pro tempore quo ſingulorum Opera ſcripta, vel ſaltem edita ſunt. Quid enim inordinatius, quam omnia ita promiſcua eſſe, ut Nicolaus Leonicenus ſecundum tantum locum occupet, Coradinus Dilinus decimum quartum, imo Gaſpar Torrella viceſimum tertium; cum certum ſit Auctores illos ſcripſiſſe anno 1497. anno ſcilicet tertio poſt ingreſſum morbi, adeoque omnium primos.

2. Singulis Operibus Præfationes, Epiſtolas nuncupatorias, loca a Collectore reciſa reſtituere, ut redintegrata priſtino nitori redderentur quaſi poſtliminio.

3. Auctorum Opera, quorum pleraque pro illorum temporum more uno orationis contextu ſcripta ſunt, in Capita, Capitaque ipſa in membra partiri, majoris perſpicuitatis gratia.

4. Loca ex Auctoribus antiquioribus laudata alio charactere diſtinguere, ut nunc eſt ex uſu, ea ſcilicet cauſa, ut ſi opportunum videatur, prætermiſſis inter legendum iis locis, orationis ſeriei preſſius inſtare liceret.

5. Peculiari indice, vel appoſitis notulis edocere qui qualeſve fuerint Auctores qui laudantur. Hac enim ætate noſtra Medicorum plurimi Hiſtoriæ Medicæ ſatis gnari non ſunt, atque adeo ne nomine quidem plerique norunt Abolai, Ali Abbatem, Viatium &, Zoar, Azarinum, Iſaacum Ebenaram, Pandectarium, Conciliatorem magnum, Jacobum de Forlivio, Arculanum, Franciſcum de Pedemontio, Baverium de Baveriis, & alios ejuſdem farinæ ſexcentos, in Collectione illa paſſim laudantur.

6. Demum Collectionem Luiſininam amplificare additione Auctorum, quotcunque de morbis venereis ante annum 1567. ſcripſere, & qui a priore Collectore omiſſi vel ignorati fuerunt, inter quos ipſe numero Joſephum Grundpekium, qui anno 1496. Johannem Salicetum, dictum VVeidman & Moichinge, qui

anno

(*a*) Boerhaave *in Præfatione*.

anno eodem 1497. Franciſcum de Villalobos, qui anno 1498. Simonem Piſtorem, qui annis 1498. & 1500. Conradum Schelling, qui anno eodem 1500. Martinum Pollichium, qui anno 1501 Angelum Bologninum, qui anno 1507. Johannem Vochs, qui anno 1508. Bartholomæum Sileber, qui anno 1525. Jacobum a Bethencourt, qui anno 1627. Franciſcum Delgado, qui anno 1529. Johannem Antonium Roverellum, qui anno 1537. Thomam Rangonum Philologum, qui anno 1538. Remaclum Fuchſium, qui anno 1541. Michaelem Angelum Blondum, qui anno 1542. Vidum Vidium, qui anno 1550. Rodericum Diaz de Iſla, qui anno 1555. ac tandem Hieronymum Montuum, qui anno 1558. ſcripſerunt.

Hermannus Boerhaave, Voorhoutenſi, ex pago qui a Lugduno Batavorum non longe abeſt, natus anno 1668. die 31. Decembris; medicinæ Doctor & Profeſſor; Socius Academiæ Pariſienſis & Societatis Londinenſis, Obiit die 23. Septembris anni 1738. proxime Septuagenarius; Vir de re medica optime meritus ac ſcriptis ſuis egregiis Orbi literario notiſſimus, qui quandiu vixit, maximam famam in Academia Lugduno Batava ſuſtinuit, fama tamen ipse major.

Scripſit anno 1737. Diatribam de lue venerea, quæ Præfationis loco præfixa fuit Editioni Lugduno Batavæ Collectionis Luſininæ anno 1728. & quæ gallice verſa Lutetiæ prodiit anno 1735. Multa quidem ibi reperire eſt acute cogitata, graphice deſcripta, uno verbo Auctore ſuo digniſſima, quibus recenſendis ideo ſuperſedeo, quod ſit hoc Opuſculum in omnium manibus. At vero, ut libere & ingenue dicam, duo quoque occurrunt ibidem, quæ dicta nollem, alterum in Theoria, in Therapeja alterum.

Primo. Quod ad prius attinet, exiſtimat Boerhaavius veneni venerei ſedem eſſe *in illo humore pingui corporis humani, qui naturaliter in bene ſanis replet eam partem, quam* adipoſum panniculum *Veteres, Hodierni &* celluloſam membranam *vocant: . . . Ita ut ſi contagioſa labes per poros epidemidis ingreſſa trans cutis vaſcula uſque ad cellulas membranæ adipoſę pervenerit, ibidemque occurrenti pingui permiſcuerit ſe, . . . calore, motu, mora, aſſiduo magis magiſque incendatur, cutim & cuticulum ſuperpoſitas rodat, corrumpat, interimque ſub his circumfuſas per ambitum cellulas oleoſas contaminet, unde ſemper latior plaga in panniculo adipoſo corrupta reperitur, quam ſupra in cute ſuperpoſita perdita & exeſa eſt*.

Sed ea opinio contra notam veneni ſeu ſeminii venerei indolem, facultatem, invadendi & progrediendi rationem videtur repugnare.

Nam I. In ipſa veneni venerei ingreſſione, quo tempore, ſi unquam alias, facillimum eſt dignoſcere quaſnam potiſſimum ſedes affectet, obſervantur plerumque, ceu prima invadentis morbi indicia, gonorrhœa, panus ſive bubo, porri & verrucæ, quorum nullum in adipoſa membrana inſidet. Cognitum enim compertumque eſt ſedem eſſe 1. (*a*) Gonorrhœæ in conceptaculis, quæ ſemini vel ſeminali fluido ſecernendo vel continendo vacant, nimirum in Viris quidem in proſtatis, veſiculis ſeminariis, glandulis Covvperianis, & urethræ cellulis, in fœminis vero in proſtatis, glandulis Covvperianis, & botryformibus vaginæ glandulis: 2. (*b*) Pani ſeu bubonis in conglobatis ſive lymphaticis inguinum glandulis: 3. (*c*) Porrorum & verrucarum in papillis nerveis, quæ in Viris balanum, frænum, præputium; quæ in fœminis labia pudendi, vulvam, nymphas, clitoridem numeroſe obſident.

II. Neque diſpar eſſe videtur conditio ipſorummet ulcuſculorum venereorum, vulgo *Chancres*. Ea quidem Boerhaavius ab eroſis adipoſis cellulis deducenda putat diſertiſſimis verbis. *Hoc mali genus*, inquit, (*cancrum ſuo indiotiſmo Chirurgi vocare ſolent*) *ſemper inveni ſedere in illo humore pingui corporis humani, qui naturaliter in bene ſanis replet eam partem, quam* adipoſum Panniculum *Veteres, Hodierni &* celluloſam membranam *vocant*. Sed multa concurrunt veriſimilia, quæ in contrarium pugnent & quæ ſuadeant ulcuſcula iſtiuſmodi non ſubter tegumentum, quod cutis loco eſt, & in adipoſa membrana, quæ ſane nulla proſtat in iis partibus, quæ ab ulcuſculis venereis maxime infeſtantur; ſed in ipſo integumento, quod cutem ſupplet, ſedem habere, nimirum in vaſculis illis ſebaceis, quibus in Viris balanus, balani corona, præputium & frænum; in mulieribus vero, cadurda, vulva, pterygia, clitoris, & vaginæ oſtium conſita ſunt. Et ſane, ut cetera omittam quæ (*d*) alibi dicta ſunt, id opinor abunde argui ex ipſo ulcuſculorum ſitu, ut quibus ea tantum loca obſideantur, in quibus vaſcula iſtiuſmodi obvia ſunt; ex orbiculari eorumdem forma, quæ cum vaſculorum figura apprime congruit; ac tandem ex cicatrice nulla poſt curata ulcera ſuperſtite, vel tenuiſſima tantum

tum

(*a*) Supra, *Lib.* III. *Cap.* 1. §. 2.
(*b*) Supra, *Lib.* III. *Cap.* [illegible]. §. 1. & 2.
(*c*) Supra, *Lib.* III. *Cap.* 9. §. 1. & 2.
(*d*) Supra, *Lib.* III. *Cap.* 7. §. 1. & 2.

tum & ferme inconſpicua, quod proinde cutaneum integumentum ſuperficiarie ad ſummum, funditus vero minime eroſum fuiſſe demonſtrat: quæ de puſtulis venereis debent quoque intelligi, quarum ſedes eſt in ſebaceis vaſculis ſive lacunis per cutem ſparſis.

III. Neque ſuam indolem deponit virus venereum, dum inveteraſcit. Tunc quidem contaminato ſanguine humores, qui a ſanguine ſcaturiunt, contaminari neceſſum eſt, non promiſcue tamen & indiſcriminatim, ſed ordine certo, & plerumque ſecundum ſcalam affinitatum ſupra (*a*) propoſitam: nempe commiſcetur 1. Cum humoribus ſeminalibus; unde pudendorum morbi, tumor teſtium, bubo, porri, verrucæ, ulcuſcula: 2. Cum humoribus cutis tum ſebaceo, tum mucoſo; unde vitia cutis, herpes, maculæ, rhagades, alopecia, puſtulæ: 3. Cum humoribus mucoſis oris, faucium, & narium; unde ulcera gingivarum, palati, faucium, nariumque: 4. Cum ſynovia tum articulari, tum musculari; unde dolores arthritici, rheumatici, iſchidiaci: 5. Cum medullari oſſium adipe, unde oſſium exoſtoſis, hyperoſtoſis, caries, oſteoſarcoſis: 6. Cum lympha, unde tumores glanduloſi, aut cyſtici, ut meliceriдes, atheromata, ſteatomata: 7. Demum cum humoribus, qui oculorum auriumve proprii ſunt, unde multiplices earumdem partium affectiones, ſed in iis omnibus conſtat experimento nec adipoſam membranam, nec ullas membranæ illius lacinias affici, lædi, peſſumdari, neque adeo adipoſam pinguedinem, qua turgent illius cellulæ, ullo modo vitiari.

IV. Verum tamen non nego labem membranæ eidem aliquoties inferri, ſi puſtulæ venereæ, vel quod pejus eſt, ulcera ejuſdem moris cutem depaſcentia ſibi diutius permittantur, & per media ſuffoſſæ cutis ſtamina ad ſubjectam adipem agant cuniculos; ſi tubercula aut ganglia ſuppurata ſubcutaneos abſceſſus generent; imo vero ſi virus venereum cum adipoſa pinguedine ſponte commiſceatur, quam ejus virulentiæ inacceſſam eſſe nequaquam puto. Sed hæc nedum quotidiana ſint, inter inſolentia luis ſymptomata referenda ſunt, in ſyphiliticis, ſi unquam certe tarde & raro obvia, unde videtur egregie refelli opinio de ſede morbi in adipoſa membrana.

V. Fateor cum Boerhaavio, dum adipoſa membrana caſu quocunque computreſcit in hunc modum, *muſculos nudatos viviſſimos pulcherrimoſque apparere, ulceraque ſolam tantum pinguem tunicam depaſci, nec cuti nocere, niſi quatenus conſumptis vaſis cuti ſuppoſitis, ſubducto pabulo, hæc ipſa quoque tandem perit*. Sed id commune habet ſuppuratio, quam lues venerea in adipoſa membrana poteſt aliquando efficere, cum ſuppuratione, putrefactione, gangræna quacunque membranæ ejuſdem a cauſa quavis alia; neque adeo id inde repetendum videtur, quod venereum virus adipoſam membranam affectet ſingulari modo, ſedemque in illa propriam habeat; ſed potius quod peculiaris adipoſæ membranæ conditio locum det mali incrementis opportuniorem. Nempe mollis eſt & laxi contextus, tenuiſſimis ac præteneris cellulis tota conſtat, perpetuo turget congeſto ſucco adipoſo, qui tardiſſime circulatur, ac in loco eodem idem hæret diutiſſime. Inde fit ergo, ut conſociata cauſarum efficacia ab adipe, ſi vitio qualicunque corrumpatur, facile labem ſentiat celerem ac longe & late diffuſam, ſentiatque ſola intactis & illæſis tum ſubjectis muſculis, tum cute ſuperjecta, quod partes illæ, cum denſiore & firmiore textura polleant, impetentium cauſarum energiæ minus pateant, hærentes humores fortius expellant elaterio inſito, noxioſque facilius renovent, ac proinde multiplici nomine ab imminentibus injuriis ſeſe diutius & efficacius immunes tutentur.

VI. Ceterum hæc opinio de ſede luis venereæ in adipoſa membrana, cujuſcunque pretii videatur, ſi non perfecte expreſſa, at ſaltem non obſcure olim adumbrata fuit, quod ſcio ne Boerhaavio quidem ſuboluiſſe ceteroquin eruditiſſimo, cum ipſe prior & ultro non indicaverit. Conſtat tamen temporibus Antonii Saportæ, quondam in Academia Monſpeſſulana Medicinæ Profeſſoris, hoc eſt, ante annum 1570, exſtitiſſe nonnullos, qui non adipoſum, ut Boerhaavio viſum eſt, ſed *carnoſum panniculum in univerſo corpore diffuſum, illudque tegentem conſtituerent, a quo pernicioſæ hujus labis* (venereæ) *ſcaturiginem emanare* crederent, quos refellendos ſuſcepit Saporta *Tractatus de Tumoribus præter naturam lib.3. cap.50.* Uſque adeo & de opinionibus quoque vere dici poteſt, quod de vocibus ab Horatio dictum eſt, *multas* nempe *renaſci, quæ ceciderant, &* multas *caſuras eſſe, quæ nunc ſunt in honore*.

Secundo. Circa poſterius, quod ad Therapeiam pertinet, haud diffitetur quidem Boerhaavius *Mercurium ad expugnandum hoc malum efficacem* merito haberi. At vero contendit ſimul *medicatam ejus poteſtatem haud valere corrigere venereum tabum, quando ille figitur in locis, ad quæ actio cordis & arteriarum vix pertingit, Hinc* Mercurio *cariem diploes cranii non ſanari* : . . . *Inde & oſſium medullam inqui-*

(*a*) Lib. 4. Cap. 1.

quinatam hoc malo vix repurgari : Gonorrhœas in ſola celluloſa penis fabrica hærentes . . . . nunquam ſanari : . . . Oſſicula tenerrima, ſolis tenuibus tecta membranis , . . . ſervari non poſſe ne excidant : . . . Unde concludit ille tunc *ubi deficit Mercurius , juvare* decoctum Guaiaci Huteniana methodo exhibitum ; quod cum argumentis , tum obſervationibus conatur confirmare . Sed de his jam diffuſe ſupra diximus *Lib.* 2. *cap.* 11. quod conſuli poteſt .

Georgius Daniel Coſchwitz , Anatomiæ , Chirurgiæ ac Botanices Profeſſor ordinarius in Academia Fridericiana Halenſi , Academiæ Imperialis Leopoldinæ Carolinæ Naturæ Curioſorum Collega cooptatus anno 1724. (*a*) Obiit anno 1731. ætatis ſuæ 56.

Organiſmus & Mechaniſmus in homine vivo obvius & ſtabilitus , ſeu hominis vivi conſideratio Phyſiologica , ex veris Naturæ principiis eruta , & reliquis Medicinæ , tam theoreticæ , quam practicæ partibus fundamenti loco præmiſſa . Lipſiæ , 1728. in 4.

Organiſmus & Mechaniſmus in homine vivo obvius , deſtructus & labefactatus , ſeu hominis vivi conſideratio Pathologica , ex veris Naturę principiis eruta ad mechaniſmi & organiſmi leges ordine concinno deducta , methodo plana ac demonſtrativa expoſita . Lipſiæ , 1728. in 4.

Hujus Operis *Parte II. Sect.* 2. *Cap.* 3. agitur *de Lue Venerea cum adnexis* , hoc eſt , cum *gonorrhœa* , & *fluore albo venereo* , ſeu gonorrhæa virulenta , in fœminis ; ac præcipua de hoc argumento theorica dogmata breviſſime referuntur ; Inter quæ ut nihil novi , ſic quoque nihil quod a certiſſimis Naturæ legibus abhorreat , reperire eſt .

Id unum animadverſione dignum videtur , ab Auctore credi (*b*) *muceſcentiam* , ut ille ait , veneream , „ quæ ad ſanguinem uſque pene-„ trat , in ſumme infectis ſe haud raro manife-„ ſtare ſub venæ-ſectione , quando illorum ſan-„ guis refrigeratus non modo ſpecialem len-„ torem in genere monſtrat , ſed portiones viſ-„ coſas albidas ſingulariter collectus monſtrat .

Vidimus ſupra , opinionem illam de manifeſtis vitiis ſanguinis , qui e Syphiliticis educitur , apud vulgus jam pridem invaluiſſe , cauſaſque ſimul indicavimus , unde videatur profluxiſſe . Sed ejuſdem falſitatem ibidem jam ſatis arguimus , quocirca ne crambem eamdem videamur recoquere , conſulatur , ſi lubet , locus laudatus .

Laurentius Heiſterus , Francofurtenſis , Medicinæ Doctor , aliquandiu Medicinam publice profeſſus eſt in Academia Altorfina , unde a Principibus Brunſvico-Luneburgenſibus evocatus fuit ad publice docendam Anatomiam , Phyſiologiam & Chirurgiam in Academia Julia , ſive Helmſtadienſi , quod munus adiit anno 1720. Academiæ Cæſareæ Naturæ Curioſorum jam aggregatus erat ab anno 1715. ac deinde in regiam Berolinenſem Scientiarum Societatem adſcitus fuit . Orbi literario doctrina dudum innotuit , famamque quam Libris editis ſibi conciliavit , ſcriptis novis tuetur & in dies amplificat .

Johannes Jacobus Schmid , Magdeburgenſi .

Diſſertatio Inauguralis Medica de Chirurgorum erroribus in curandis morbis venereis , *quam* .... *Præſide* Laurentio Heiſtero .... *pro gradu Doctoris rite obtinendo publice defendet* Johannes Jacobus Schmid , *Magdeburgenſis* , *die* 23. *Auguſti* 1728. Helmſtadii , *Typis Pauli Schnorri Academ. Typographi* . in 4.

Hæc Lucubratiuncula , quæ continetur *pag.* 28. & quæ in Corollaria ſeu Articulos 35. diſtribuitur , eximia eſt & Heiſtero vere digna , a quo ſcriptum eſſe puto , quamquam Reſpondens loquens inducatur .

In hac Auctor primum memorat (*c*) „ inter „ illos Empiricos , qui ſine debita , imo ſæpe „ ſine ulla medica doctrina , atque ſine omnibus „ artis hujus præſtantiſſimæ fundamentis eam „ hinc inde , pro dolor ! hodie frequentius quam „ unquam alias faciunt , falcemque ſuam in alie-„ nam meſſem ingerunt , potiſſimum eſſe raſo-„ res , balneatores , atque vulgares ita vulgo di-„ ctos Chirurgos . Hinc de horum erroribus , „ quos ex ignorantia Medicinæ in curandis mor-„ bis , ſive in praxi , ut vocant , medica ſæpe „ committunt , ſe in hac inaugurali diſſertatio-„ ne agere conſtituiſſe : .... (*d*) Quoniam vero „ prolixus fieri coactus eſſet , tandem *de non-„ nullis dumtaxat erroribus* , *quos Chirurgi in „ cura luis venereæ* vulgo committere ſolent , „ paucis agere decreviſſe .

„ (*e*) Monet autem *ſuum ſermonem hic non „ de omnibus in univerſum Chirurgis eſſe intel-„ ligendum* : ſe enim noviſſe nonnullos egre-„ gios , vereque genuinos Chirurgos , ac viros , „ qui non in tonſtrina ſuam , ut plerique facere „ ſolent , ſcientiam hauſerunt , quæ profecto „ nonniſi valde exigua eſſe poteſt : .... Verum „ qui vel magno ſtudio atque lectione , vel „ apud Chirurgos expertiſſimos in bello , urbibus „ & noſocomiis magnis , itineribus variis , vel „ etiam apud Medicos & Profeſſores idoneos in

Aca-

(*a*) In *Catalogo Academicorum defunctorum* , qui præfixus eſt Volumini IV. *Ephemerid. Germanicorum* .
(*b*) Pag. *m.* 354. (*c*) Corollar. III.
(*d*) Corollar. IV. (*e*) Corollar. V.

„ Academiis aut aliis locis, vel in omnibus ſimul, artem ſuam quam profitentur, recte didicerunt: .... Sed eos tantum ſe redarguere hic velle, ... qui in morbis quibuſcunque & præſertim etiam in lue venerea . . . . ſua ignorantia multos ægros vel miſere interficiunt vel in graviſſima mala conjicitur, quemadmodum triſtium eventuum ingenti numero ſatis compertum habetur, & quamplurimi ſuo damno experti ſunt.

Porro, ut probet plerorumque Chirurgorum ignorantiam, paucis exponit qualis ſit Chirurgorum inſtitutio. (*a*) „ Nam quomodo, quæſo, *inquit Ille*, pleraque Chirurgorum noſtrorum pars ad ſolidam ſcientiam Chirurgicam, nedum Medicam, pervenire poteſt, ſi educationem atque inſtructionem eorum paulo intimius conſideramus. Adeat enim quis, qui mihi credere non vult, tonſtrinas ſive Chirurgorum noſtrorum tabernas, & primo pleroſque ita dictos Magiſtros, ſi eos rite extus & intus intueatur, exiguam admodum ſcientiam anatomicam, chirurgicam, pharmaceuticam, medicamve illos poſſidere comperiet: Huic committuntur tyrones, qui plerumque vix recte legere ac ſcribere poſſunt. Hos deinde Magiſter docet tondere barbam, novaculam vel ſcalpellum renovare, capilloſque in ordinem redigere atque ornare, utpote qua ex re Magiſtro maximum & ſperandum lucrum: poſtea quomodo emplaſtrum linteo ſit obducendum pro vulnere aut ulcere, quod quandoque deligandum occurrit, obtegendo: . . . Deinde quomodo vena brachii & pedis ſit incidenda, atque poſtea iterum rudi atque inepto ſæpe ſatis modo obliganda demonſtrat. Quæ poſtquam tyro cognovit, Magiſter tantum laboris ipſi facit cum barba radenda, capillis reficiendis, aliiſque domeſticis negotiis peragendis, ut de aliis rebus ad artem Chirurgicam, multo minus medicam pertinentibus Magiſter ne cogitet quidem, tyro vero ob labores modo indicatos cogitare non poſſit, imo ut ſæpe ne lectioni quidem alicujus Libri aut boni Auctoris tempus ipſi ullum ſuperſit.

Auctor idem argumentum multis ſubinde proſequitur, & multa alia ingerit rationum momenta haud leviora, ſed quibus ſuperſedeo, quoniam res aperta eſt. Hinc autem concludit ille (*b*) „ bonos Chirurgos in ſiniſtram partem illi non verſuros eſſe, quod malos atque ineptos hic redarguat, ac ſicut par eſt, perſtringat. Bene meritis enim, qui ſtudium atque operam in arte ſua addiſcenda rite collocarunt, nihil detractum ſe velle *profitetur*, *additque* eos etiam eſſe, qui minime omnium Medicinæ ſe immiſcent, aut falcem ſuam in alienam meſſem immittunt.

„ (*c*) Cum igitur, *pergit Ille*, certum ſit Chirurgos noſtros (*Germanos*) pleroſque (nam Pariſiis, ubi alias abundare creduntur, vix quatuor aut quinque veri (*d*) numerantur Chirurgi) præſertim qui in pagis aut parvis urbibus habitant, aut quibus manipulus militum concreditus eſt (compagnie *Feldſcherer*) neque anatomen ſatis noſſe, neque medicamentorum vires aut præſtantiam, neque cauſſas plerorumque morborum, eorumque ſymptomatum didiciſſe, judicari jam facile poteſt an hi, qui rectam medendi methodum haud callent, ad curandos tam graves morbos (*venereos nempe*) idonei eſſe queant, ut tam ſæpe Medicis præſtantiſſimis ab ægris præferantur, & an hi non magno periculo temere ſe exponant, qui ejuſmodi hominibus ſe curandos, hoc eſt, ſalutem & vitam concredunt. *Adjicit autem* „ inde eſſe ut tam multi repeciantur qui gonorrhœa inveterata teſtibus ſcirrhoſis aut cancroſis, impotentia, defectu uvulæ vel palati vel ſepti naſi, imo defectu membri virilis laborant, vel qui paralyſi vel loquela corrupta, carie oſſium præſertim cranii aut palati, aliiſque innumeris malis affliguntur.

„ (*e*) Generalibus hiſce præmiſſis, ſpecialioribus exemplis Chirurgorum errores vulgares demonſtrat Auctor, curatione gonorrhœæ, morbi utpote venereorum frequentiſſimi, primum in medium producta.

Aſſerit itaque 1. Gonorrhœam „ a Chirurgis quam plurimis mox adſtringentibus, ſive externis (quæ per urethram injiciunt) tractari, ut alumine, ſaccharo Saturnino, vitriolaceis, lapide hæmatite, terra japonica, oſſe ſepiæ, opio &c. eiſque exitum materiæ venenatæ venereæ, ulceriſque purgationem impediri, ... unde fons & origo multorum aliorum affectuum peſſimorum, *inter quos Auctor enumerat* (*e*) bubones ſumme dolorificos, præſertim in inguinibus; teſticulos venereos pugni magnitudinem aliquando ſuperantes, cum maxima haud raro totius ſcroti inflammatione ac dolore; difficultatem urinam excernendi, vel ejuſdem integram ſuppreſſionem, quod malum vulgo *carunculas urethræ* appellare ſolent; phimoſim aut paraphimoſim cum priapiſmo moleſtiſſimo; ulcera in præputio, glande vel pene ipſo; eaque integrum

„ tegrum

(*a*) Corollar. VI. (*b*) Ibid. VIII. (*c*) Ibid. IX. (*d*) Ibid. X. (*e*) Ibid. XI.

„ nem aliquando depaſcentia, quale ſpectaculum Helmeſtadii in militum Præfecto D. Præſes, Reſpondens vero in Studioſo vidit, qui ab imperitis ejuſmodi Chirurgis diu male miſereque vexati fuerant. Aliud exemplum, ubi ab ulceribus venereis in muliere tota vulva undequaque prorſus exeſa fuit, alias quoque vidit D. Præſes ... Imo tandem (*a*) in multis ipſam luem veneream, cum ſuis ſatellitibus ', hoc eſt, ſymptomatibus omnibus.

„ 2. (*b*) Aliorum imperitorum Chirurgorum morem eſſe, ut ... mox in principio gonorrhœæ, ubi inflammatio adeſt, calidiſſima balſamica, & nominatim quidem Terebinthinam aut Oleum ejuſdem Balſamum ſulphuris, Peruvianum, vel Oleum & Eſſentiam Succini, ... intempeſtive ægris propinent, eaque, quia veram doſim horum medicamentorum ignorant, in nimia atque incongrua quantitate exhibeant, ... quibus calidiſſimis medicamentis neceſſario inflammatio atque dolor augentur, teſticuli ſimul inflammantur, febris accenditur, variaque peſſima ſymptomata modo recenſita, aliaque plura concitantur.

3. (*c*) Alium atque novum Chirurgi Pariſini gonorrhœam curandi modum haud pridem a Nobili quodam ex Gallia recens reverſo cum Clar. Præſide communicatum eſſe, ubi Chirurgus haud infimæ notæ Pariſienſis ægris multum ſpiritus vini camphorati, ex certa quantitate aquæ ſimplicis, quotidie propinat, ita ut ægri, quemadmodum Nobilis ille aſſeveravit, ſenſim aliquando inebrientur ..... Quam methodum præter alias rationes etiam inde damnandam judicavit D. Præſes, quia ille Nobilis, licet de alio quidem gravi ſymptomate non conquereretur, tamen a gonorrhœa, cujus gratia eo remedio diu uſus erat, nondum liberatus erat, adeoque, *pergit Auctor*, & mihi empiricum ac ſine ratione excogitatum remedium videtur.

„ 4. (*d*) Chirurgorum alios cantharidibus ad curandam gonorrhœam mox uti, iiſque propterea quia forte audiverunt vel legerunt eas eſſe egregium diureticum, virtutemque poſſidere, ut urinam bene pellant, atque ſimul purulentam veneream materiam ex corpore expellant & eliminent. Sed quoniam cantharides, quicquid nonnulli reclament, medicamentum ſunt vehementiſſimum, in renes & veſicam tanta ferocia agentes, ut non ſolum ardorem urinæ acerbiſſimum facillime & brevi ſæpe ſuſcitent, verum ipſum etiam ſanguinem expellant, atque ſic mictum cruentum inducant, facile judicari poteſt quam periculoſum ſit Chirurgis ſe concredere, qui medicamenta, eorumque vires ac doſes, præſertim ejuſmodi draſticorum, neque rite cognoſcunt, neque recte moderari valent.

„ 5. (*e*) Multos eſſe Chirurgorum, qui per decocta lignorum, aliaque *fortia ſudorifera* gonorrhœam curandam aggrediuntur ..... Quem in finem non ſolum decocta lignorum fortia, ſive valde ſaturata cum eſſentiis ejuſdem naturæ, ægris larga copia, eaque ſæpius propinant, & vel ſtragulis eos multis cooperiunt, vel prorſus in ergaſtulum ſudatorium immittunt; ..... qua methodo virus quod ex ſanguine expellere intendunt, in eumdem potius impellunt; fervorem & ſpiſſitudinem ſanguini conciliant noxiam, eoque ipſo vel luem veneream ipſam inducunt, vel ſaltem malum longe reddunt pejus, vel alium eumque adhuc graviorem morbum, in primis vero hecticam, phthiſimve, ... excitant.

„ 6. (*f*) Non paucos eſſe, qui *mercurialibus* ſive medicamentis ex Mercurio præparatis gonorrhœam expugnare contendunt, & fortioribus quidem, inſidis, draſticiſque: .... Nonnullos enim uti Mercurio præcipitato albo, alios rubro, alios viridi, quoſdam rupetho minerali ſive arcano corallino, alios mercurio ſublimato, venenorum fere omnium vehementiſſimo, quæ omnia, quia acerrima ſunt & cauſtica ſive corrodentia, vehementes plerumque vomitus, alvi fluxus enormes, choleram, tormina ſumma, ſpaſmos, convulſiones, ipſamque ſæpe mortem, præſertim ſi ægri ſunt teneri, vel in data quantitate etiam vel leviter excedunt, concitant.

„ 7. (*g*) Quoſdam inter Chirurgos cautiores, qui audiverunt vel didicerunt Mercurium dulcem & Panaceam mercurialem, vel ipſas inunctiones mercuriales moderatas prioribus illis Præcipitatis & Sublimatis ſecuriores eſſe, hæc ad gonorrhœæ curationem potiſſimum adhibere, iiſque eam tollere intendere. Verum ..... ſi iis ſolis aut potiſſimum ſaltem inſiſtunt, a ſcopo aberrare, morbum, eique junctam inflammationem non rite aggredi, & loco citæ atque jucundæ curationis varia potius ægris ſymptomata his ipſis conciliare.

„ 8.

(*a*) Corollar. XII. (*b*) Ibid. XIII. (*c*) Ibid. XIV. (*d*) Ibid. XV.
(*e*) Ibid. XVI. (*f*) Ibid. XVII.
(*g*) Ibid. XVIII.

„ 8. (*a*) Poſtremo ſæpiſſime errare Chirurgos „ in curatione hujus morbi, quando ægris conveniens vitæ regimen & diætam non præſcribunt aut præſcribere non poſſunt: unde enim „ illi, qui integram medicinam non didicerunt, ſcient quid in rebus ita dictis non-naturalibus hoc in morbo ſit noxium, quidque „ proficuum, quid faciendum aut quid evitandum.

„ Quod ſi qui ſunt ejuſmodi Chirurgi, qui „ altius ſapere contendunt, & diætam ægris „ præſcribere volunt, tam inepte & præpoſtere ſæpe id agere ut nihil ſupra: concedendo ipſis omnis generis noxia, vinum *v. gr.* „ ſpiritum vini, atque inde præparatas aquas „ ſpirituoſas, aromaticas, ... variaque alimenta aromatica, ſalſa, acria, ſtimulantia: „ . . . . Vel interdicendo utilia maximeque „ ipſis proficua, ut decocta & juſcula avenacea, hordeacea, & ſimilia aliqua aquoſa, „ tenuia ac temperantia, ... quemadmodum „ talia ordinationum chirurgicarum exempla celebrium alias chirurgorum, non modo in his, „ verum & in aliis morbis, nota ſunt.

II. Auctor pari prorſus ordine proponit errores, quos Chirurgi in curandis bubonibus ſolent committere.

„ 1. (*b*) Quod illos nonnulli in principio per „ repellentia & refrigerantia curare tentant; „ alii vero per ſanguinis miſſionem, emplaſtra „ & alia remedia reſolventia, ut alios tumores „ inflammatorios, reſolvere ſtudeant. Verum „ incauta horum tumorum reſolutione tota maſſa ſanguinea a veneno venereo infici, atque „ ipſa lues venerea induci poteſt, niſi quis artem ſimul probe calleat, qua inter reſolvendum materia venerea per decocta diaphoretica & prudentem uſum mercurialium, interpoſitis laxantibus ejuſdem proſapiæ, partim deſtruenda, partim evacuanda ſit, quam „ artem Chirurgi plerique neſciunt.

2. „ (*c*) Quod hos bubones per ſuppurationem curandos eſſe putent, in quem finem „ emplaſtris aut cataplaſmatibus attrahentibus, „ emollientibus, maturantibus, itemque frictionibus duris & cucurbitulis dolorificis bubones „ . . . . extrahere allaborent. Quæ methodus, „ præterquam quod ſit valde longa . . . . . & „ valde moleſta atque dolorifica, ad luem venereaṁ inducendam plerumque efficax eſt, „ niſi ægri convenientibus ſpecificis mercurialibus atque diaphoreticis liberentur.

3. „ (*d*) Quod ſuppuratos bubones non aperiant, aut mature aperire non audeant, ſed „ vel ſpontaneam rupturam vel ſaltem plenariam „ ſuppurationem expectant. Unde fit, ut materia noxia non ſolum ſanguinem adeat, eumque inficiat, verum etiam poſtea eo ipſo ulcera hæc tam difficulter ſanentur, ut potentiſſima remedia ſæpe vix ſufficiant.

4. „ (*e*) Denique quod quandoque in aperiendis hiſce bubonibus vas lymphaticum diſcindant, quod ingentem lymphæ copiam quotidie aliquando plorat, cujuſque fluxus ab iis, „ ut Clar. Ruyſchius obſervavit, (*Obſervat. Anatomic. Chirurgic. pagin.* 55.) ſæpe cohiberi nequit: quem cohibere tamen promptum eſt ſpleniolis firmiter impoſitis, fortique ligatura ſive compreſſione, vel ferro candente, ſi his aliiſve idoneis remediis cedere „ nolit.

III. Secundum Auctorem „ (*f*) errores committunt graves Chirurgi in ulcerum venereorum curatione, quando de cauſa, quæ in „ ſanguine corrupto hæret, non cogitantes, „ ſolis externis ſuis remediis, unguentis & emplaſtris fidunt, iiſque ulcera hæc conſolidare „ ſtudent.

IV. Teſtatur Auctor Chirurgos nunquam gravius frequentiuſve peccare, *quam in ipſius luis venereæ curatione*.

1. „ (*g*) Quod illam curandam ſuſcipiant nonnulli ſudoriferis, alii ſalivatione mercuriali, „ utrique vero, quia gradus morborum plerumque non intelligunt, " leviori morbo fortiora & vehementiori leviora remedia temere adhibeant.

2. (*h*) Quod in ſudorifero regimine, graves errores ſæpe committant, „ ſive quia ſudores „ nimium urgent & ſanguinem ſero nimis exhauriunt, ſive quia ſudoriferis ſolis in hoc „ morbo debellando fidunt, cum tamen experientia conſtet, niſi ſudoribus ſecura mercurialia interponantur, ſudorifera ſola raro, ſi „ unquam, peſſimam hanc luem penitus tollere.

„ 3. (*i*) Quod in excitando ſalivæ fluxu interna remedia plerumque adhibeant infida & „ violentiora, ut Mercurium præcipitatum, Arcanum corallinum, vel Mercurium vitæ, „ qui-

(*a*) Corollar. XIX. (*b*) Ibid. XXII.
(*c*) Ibid. XXIII. (*d*) Ibid. XXIV.
(*e*) Ibid. XXV. (*f*) Ibid. XXVI.
(*g*) Ibid. XXIX. (*h*) Ibid. XXX.
(*i*) Ibid. XXXI.

„ quibus gravia ſymptomata aut mortem ipſam „ ſæpius inducunt; vel ſi ſecurioribus utantur „ mercurialibus, qualis eſt Mercurius dulcis ri- „ te præparatus, eum vel in majori quam par „ eſt doſi, vel nimis feſtinanter exhibeant, vel „ requiſitis cautelis, quaſi uſus ejus poſtulat, „ neglectis (quæ vulgaribus Chirurgis plerum- „ que incognitæ ſunt.)

„ 4. (*a*) Quod ſi externis remediis ſalivatio- „ nem inducere volunt, ingentem plerumque „ unguenti mercurialis copiam una vice affri- „ cent corpori, vel motam ſalivationem diu- „ tius ſuſtineant, quippe qui plerique non re- „ cte ſciant quandiu ad morbi curationem ſit „ continuanda. Ideo nemo qui ſapit, *concludit* „ *Auctor*, ſub Chirurgi regimine ſalivationem „ ſubeat, niſi de ejus dexteritate atque ſcien- „ tia hoc in negotio ſatis ſit certus.

Addo a pleriſque Chirurgis ptyaliſmum tam præcipitanter urgeri ori tam male proſpici, ut ulcera, quibus conſitum eſt, & quæ invaleſcunt & altius ſubeunt, ipſos muſculorum manſorio-rum tendines attingant, quos denſant, criſpant, breviant, ex quo efficitur ut ægrotantes miſeri, ob retractam maxillam inferiorem, nequeant os diducere; ſed cogantur reliquo vitæ tempore vivere capiſtrati, triſti quidem fato, ſed jam ineluctabili.

„ 5. (*b*) Quod nonnulli, præſertim ex ca- „ ſtrenſibus, quos vulgo *Feldſcherer* vocamus, „ fere in quocunque morbo difficiliori, vel quem „ ob ſtudii medici ignorantiam non cognoſcunt, „ ſalivatione tanquam remedio ipſorum poly- „ chreſto utantur, eaque hoſtem incognitum per „ ſalivales vias exturbare intendant . . . Quibus „ vero cum ſucceſſibus triſtia exempla ſatis do- „ cuerunt, dum in multis ſæpe vel nihil effi- „ ciunt, vel ægrum pejorem reddunt.

Quæſtionem eamdem vel perſimilem ipſe attigi *alibi*, ac valentiſſimis argumentis, & niſi fallor, decretoriis demonſtravi ſemper utibile eſſe, imo plerumque ægrotantium ſaluti conducere, ut Medicus morborum venereorum curationi, maxime hydrargyroſi, præſit; qua de re vide *Ma quatrième Lettre a M. Delaire, Doćteur en Mèdicine de la Facultè de Montpellier*.

V. Demum quærit Auctor „ (*c*) cur plerique „ homines morbis venereis affecti ad Chirurgos „ potius, & quidem ſæpe miſerrimos atque im- „ peritiſſimos, quam ad bonos Medicos con- „ fugiant?

„ Exiſtimat autem duplici potiſſimum ex cau- „ ſa hoc provenire, & *primo* quidem quia vul- „ gus & alii plurimi, qui medicinam non in- „ telligunt, falſo credunt Chirurgos hos mor- „ bos optime, imo melius intelligere & curare „ poſſe, quam Medicos, cum pleroſque ad il- „ los accurrere videant, quod vero falſum eſſe „ hactenus ſatis demonſtratum. Deinde quia „ pleroſque turpibus his morbis laborantes pu- „ det Medicis, utpote viris ut plurimum gra- „ vibus & in auctoritate conſtitutis, facinora „ ſua revelare, metu ne ab his ob delicta hæc, „ ut merentur, ſeverius reprehendantur, id „ quod vero Chirurgi, præſertim vulgares, fa- „ cere non audent.

Hinc colligo nos noſtra jura efficacius tueri, quam Medicos Germanos; necdum enim Medicinæ auctoritas inter nos eo uſque eviluit, ut ſuus non ſtet illi honos, ſuaque dignitas etiam hac in parte; ſed ut in dirimendis litibus, ſic quoque in curandis morbis venereis tres juriſdictionis gradus videntur eſſe diſtinguendi. Nimirum adoleſcentes inexperti, quibus morbi venerei peculii loco ſunt, ſi qua forte contagione infecti ſunt, tyronibus Chirurgis, quibus genas radendas vel capillos calamiſtro criſpandos, odoratove pulvere conſpergendos præbent, & quos conſiliorum participes habent, ſi non & facinorum ſtimulatores, ſe ſe primum permittunt. En itaque Judices vicanos ſeu *primi* ordinis. Illi remedia quæcunque compilare poſſunt, adhibent nullo delectu, nec reliqui quidquam faciunt, quod ad ſanationem credant pertinere. Si forte morbus levior ſit, ac remediis quæ ab illis temere adhibentur, evincatur, bene eſt. Sin vero difficilior fuerit & curando ſe impares eſſe porro ſentiant, ipſi ægrotos ad Magiſtros Chirurgos deducunt, & ecce Judices alteros ſeu *ſæcundi* ordinis. Curationem iſti redintegrant paulo meliore methodo, & nullum non movent lapidem, quo ſe tyronibus doctiores probent, quod aliquando bene atque feliciter ſuccedit. Sin ſecus, cum aqua illis hæret maxime & malum in dies ingraveſcit, tum res ad Medicos vel ab ægrotis vel a Chirurgis ipſis refertur, ceu ad *ſupremos* Judices, a quibus tandem efficax morbo medicina affertur, niſi illius vehementia aut diuturnitate, vel præmedicantium ſocordia aut imperitia noxa inemendabilis concepta fuerit.

Hermannus Kaau, Batavus, (*d*) Hermanni Boerhaave nepos ex ſorore.

Diſſertatio Inauguralis de Argento vivo, *quam* . . . . *examini ſubmittit* Hermannus Kaau, *Batavus*, *ad diem* 20. *Aprilis* 1729. Lugduni Batavorum, *apud Iſaacum Severinum* 1729. in 4.

Da-

(*a*) Corollar. XXXII. (*b*) Ibid. XXXIII. (*c*) Ibid. XXXV.
(*d*) Albertus Schultens in Oratione funebri Hermanni Boerhaave, pag. 6.

Daniel Turnerus, de quo ſupra ad *ann.* 1717. edidit anno 1729. ſequentem Diatribam, quæ *pag.* 62. continetur.

A Diſcourſe concerning Gleets, their Cauſe and Cure, vvith a prefatory account of Profeſſor Boerhaave's nevv Comments on the Venereal Diſeaſe, and ſome animadverſions thereon, addreſſed to the Surgeons of the City of London. By Daniel Turner *of the College of Phyſicians London.* London, *printed for John Clarke*. 1729. in 8.

Hoc eſt, *Diatriba de Stillicidiis Gonorrhoicis, illorum cauſa & curatione, cui præmittitur præfationis loco expoſitio novi Commentarii Profeſſoris Boerhaave de morbo Venereo, cum aliquot in illud animadverſionibus, & quæ inſcribitur Chirurgis Civitatis Londinenſis, a* Daniel Turner *ex Collegio Medicorum Londinenſium*. Londini *apud Johannem Clarke*, 1729. in 8.

In Præfatione Chirurgis Londinenſibus inſcripta, quæ data fuit 31. Septembris 1728. Turnerus multus eſt in confutando Auctore quodam anonymo, qui Librum de Gonorrhœa, *The Book of the Gonorrhœa*, nuper ediderat, & in exponenda Hermanni Boerhaavi Diſſertatione *de Lue Venerea*, quæ præfixa eſt Editioni Lugduno-Batavæ Collectionis Luiſininæ.

In ipſa vero Diſſertatione, quæ Præfationem vix ſuperat numero paginarum, varia proponit remedia, quæ putat maxime facere adverſus ſtillicidia gonorrhoica, nempe injectiones plures ſtypticas & aſtringentes, potiones balſamicas, balſama varia, tum naturalia, tum factitia.

Hæc Diſſertatio Turneri plerumque proſtat ad calcem quartæ editionis Tractatus *de Syphilide*, quæ Londini prodiit anno 1732.

Johannes Baptiſta Thomas Martinenq, Doctor Medicus.

Antonius Nicolaus Guenault, Pariſinus.

Quæſtio Medico-Chirurgica, quodlibetariis diſputationibus mane diſcutienda .... die Jovis 9. Martii, M. Johanne Baptiſta Thoma Martinenq, D. M. *Præſide.*

Utrum ab Injectionibus directa Gonorrhœæ curatio?

Concluſio affirmat.

Proponebat Antonius Nicolaus Guenault, *Pariſinus*. A. R. S. H. 1730. *Typis G. F. Quillau.*

Auctor ſtatuit cum Guillelmo Cockburn, de quo ſupra ad *annum* 1717. non aliam eſſe gonorrhœæ virulentæ ſedem præter Lacunas urethræ, ac proinde contendit cum eodem Injectionibus in urethræ ductum directam gonorrhœæ curationem præſtari; de quo utroque Capite vide ſupra *lib.* 3. *cap.* 1. & *cap.* 2.

Ceterum Theſeos Auctor de natura injectionum, quas adhibendas eſſe credit, alte ſilet. „ Quærantur (*b*) *inquit*, medicamina, quibus „ acido corroſivum hujus morbi virus funditus „ evellatur. Ex his compoſitus liquor ab ineunte gonorrhœa in urethram immittatur. Affectas canalis hujus . . . . glandulas immediato „ contactu recreabit. Radicitus domabitur contages. Aucta glandularum vis elaſtica aut ſtimulativa remittet: . . . . Sicque reſtituetur „ depravata Lacunarum aut Glandularum functio. Optarent fortaſſe nonnulli, ut (*pergit Ille*) a nobis adducerentur in remedium ſolemnes formulæ, quibus laudata jam auxilia „ in uſum venire ſolent ac revocari. Aſt ſatis „ ſuperque illorum ſtudiis factum erit, ſi conveniam cum (*c*) Vercellono, qui cenſet *Præſcriptiones Medicorum expedire potius ſilere „ quam docere, . . . quoniam harum occaſione „ factum eſt, ut barbitonſores, unguentarii, „ nugivenduli, agyrtæ omnes morborum venereorum curationem ducant ſuam, Medicis nihil intereſſe prædicantes externis defluxionibus providere, imo & in hac parte ignaros „ palam edicentes.* " Quam ſui ſilentii excuſationem dubito an probaturus ſit æquis & φιλαδιάτοι Medicis, quales decet eſſe omnes, quos improba improborum facta dictave nunquam eo adducent, opinor, ut concivibus ſuis, ut humano generi opiferi eſſe nolint, cum illis opiferis eſſe integrum erit.

Carolus Barbeirac, Cæſarienſis apud Gallo-Provinciales, natus anno 1629. Medicinæ operam dedit in Academia Monſpeſſulana, ubi Doctoris Medici gradum aſſecutus eſt (*c*) anno 1649. Medicinam cum ſumma laude exercuit in eadem Urbe, ubi vitam cum morte commutavit anno 1699. ætatis 70.

Prodierat olim Lugduni ann. 1684. apud Jo: Certe Liber de re medica ſic inſcriptus.

Traitez noveaux de Medicine, contenants les maladies de la Poitrine, lex maladies des Femmes, & quelques autres maladies particulieres, ſelon les nouvelles Opinions. A Lyon, *chez Jean Certe*. 1748. in 12.

Liber ille tunc plane anonymus fuit, ac Bibliopola teſtabatur Auctorem ſibi plane ignotum

(*a*) Corollar. V. (*b*) De *Pudendor. morbis*, *cap.* 2. *pag.* 45. edition. Lugduno Batavæ, 1722.
(*c*) Ex Actis Facultatis Medicinæ Monſpeſſulanæ.

tum eſſe. Attamen idem Bibliopola, mortuo jam Barbeiracio, ut exemplaria editionis ejuſdem, quæ ſupererant, vendibiliora faceret, novam appoſuit frontem, in qua ultimo inſcriptionis verbo de ſuo addidit *Par M. B. *** Doctеur de Montpellier*, quibus *Barbeiracium* aperte indicabat.

Inde factum, ut nuper Liber idem aliquot Capitibus auctior Amſtelodami typis recuſus fuerit, expreſſo palam Barbeiracii nomine, ut ex Inſcriptione patet.

„ la Diſſertations nouvelles ſur les Maladies de
„ la Poitrine, du Cœur de l' Eſtomach; des
„ Femmes, Vènèriennes, & quelques Ma-
„ dies particulieres, par M. Barbeirac,
„ Docteur en Medicine d Montpellier, A
„ Amſterdam 1731. in 12.

In Tractatu, qui *de morbis venereis* inſcribitur, *paginis* 50. *Capitibus* 7. diſſeritur. 1. De lue venerea. 2. De gonorrhœa virulenta. 3. De bubone venereo. 4. De ulcuſculis cancroſis. 5. De porris & verrucis. 6. De phimoſi & paraphimoſi. 7. Dehyperſarcoſi in urethra; quæ duo poſtrema Capita huic Amſtelodamenſi editioni addita ſunt.

Ceterum in hoc toto Libro tum de Venereis, tum de ceteris morbis nihil legitur, quod non ſit non modo vulgare, ſed etiam ita mutilum, vitioſum & miſere deturpatum, ut pro certo teneam hoc Opus non Caroli Barbeirac, ſed junioris cujuſdam Scholaſtici fœtum eſſe, rerum medicarum plane ignari. Doleo ſane nomen Practici ſua ætate celeberrimi ab Anonymo Editore tam turpiter traduci, mirorque maleficia iſtiuſmodi tam alte diſſimulari ab iis, quorum intereſt Caroli Barbeirac gloriam ſartam tueri.

Interim caveant Lectores, ne Barbeiracii auctoritate putent ad curandam luem veneream poſſe tuto frictiones quotidie adhiberi, & ad frictionem quamlibet uncias quinque vel ſex unguenti præſcribi, ut in hoc Libello proponitur *Cap. I.* Hac enim temeraria therapeja ægrotos in manifeſtum capitis diſcrimen adducerent. Fateor equidem id olim nonnullis ex uſu fuiſſe Barbeiracii ævo, anno circiter 1680. ſed novi quoque pericula ſumma, quibus id remedii genus tunc infamabatur. Itaque prudentis Editoris fuiſſet Praxim jam dudum antiquatam ſupprimere, vel ſaltem non evulgare hac ætate noſtra ſine tota cenſoria.

Daniel Turner, de quo ſupra ad *annos* 1717. & 1729. ad calcem Tractatus ſui *de Syphilide*, anglice ſcripti & quartum editi anno 1732. adjecit ſequentem Diſſertationem, quæ an in ulla priorum editionum prodierit nondum mihi compertum eſt.

Remarcks upon Dr. Vvilloughbys Translation of M. Chicoyneaus Method of Cure, vvhich he entitles, The Practice of ſalivating ſhevvn to be of no uſe or efficacy in te cure of the Venereal Diſeaſe, but greatly prejudicial thereto. *Vvith a Letter from* Mr. Samuel Palmer *to the Author of the foreſaid Remarchs upon the ſubject abovementioned.*

Hoc eſt, *Animadverſiones in Diſſertationem D. Chicoyneau, a Doctore Vvilloughby anglice verſam, & quę inſcribitur*, Tractatus in quo probatur Salivationem neque utilem, neque efficacem eſſe ad curationem morbi venerei, ſed potius ſumme damnoſam. *Adjecta eſt Epiſtola* Samuelis Palmer *ad Auctorem, de eodem argumento.*

Nempe Franciſcus Chicoyneau, tunc temporis Profeſſor & Cancellarius Facultatis Medicæ Monſpeſſulanæ, ſcripſerat anno 1718. ut ſupra vidimus, Diſſertationem medicam, in qua contendebat *ad curandam luem veneream frictiones mercuriales in hunc finem non adhibendas eſſe, ut ſalivę fluxus concitetur*. Hanc, quam anglicam fecerat C.... VVillougby, Doctor Medicus, ac Londini edendam curaverat aano 1723. cum inſcriptione ſupra propoſita, vellicat Tumerus multis animadverſionibus, de quibus Auctorem ipſum adiri velim.

Adjecta eſt Samuelis Palmer Epiſtola ad Turnerum, in qua Methodus a Franciſco Chicoyneau propoſita pariter improbatur.

Thomas Dover, Anglus, Doctor Medicus, ſcripſit ediditque anno 1732. (*a*) ſequentem Tractatum.

„ The ancient Phyſicians Legacy to his Coun-
„ try, benig vvhat de has collected him-
„ ſelf in forty nine years Practice, By
„ Thomas Dover, M.D. London in 8. 1732.

Hoc eſt, „ Veteris Medici Legatum Patriæ
„ ſuæ, in quo continentur omnia, quæ
„ collegit ipſe, dum medicinam fecit an-
„ nis quadraginta novem. Auctore Thoma
„ Dover, Doctore Medico. Londini, in
8. 1732.

In illo Tractatu proponit Auctor ad pleroſque corporis humani morbos therapeias plane novas, hactenus, inauditas, & quæ a vulgo receptis abhorrent interdum longiſſime. Laudat in primis Mercurium crudum & ſincerum quodlibet mane (*b*) ad doſim ℥. j. ore hauriendum, quaſi præſentiſſimum & efficaciſſimum remedium adverſus aſthma, ceteroſque fere

(*a*) *Medical Eſſays and Obſervations reviſed and publisheud by a Society in Edimburghi* Vol. 2. Pag. 424.
(*b*) *Ibidem*, Pag. 408.

omnes pulmonum morbos, calculum renum, nephritid m, verſitatem, chloroſim, rheumatiſmum, morbos ventriculi, inteſtinorum, hepatis &c.

Novitas ſane magnum eſt apud pleroſque & potentiſſimum lenocinium. Haud ergo mirum, ſi ea methodus exhibendi Mercurii, quam parvulo ſucceſſu commendatam ajunt, Londini derepente increbuerit præter modum omnem. (*a*) Paſſim in Civitate prope tota videre fuit aliquandiu & ab infirmis & ſanis Mercurium crudum pari ferme ſtudio ſorbillari, ne ægrotarent ab illis ut convaleſcerent. Sed cum caduca & temporaria eſſe ſoleant fere perpetuo, quæcunque ſubitaria ſunt, audio morem illum brevi exoleviſſe. Memini tamen me vidiſſe nuper Anglorum nonnullos, quibus etiamnum ſolemne fuit Mercurium crudum devorare quotidie contra Aſthma vel Rheumatiſmum, ſed parciore atque adeo cautiore doſi, ℥ j. quod remedii genus ſibi prodeſſe aſſeverabant.

Porro interea, dum in Anglia ea methodus in honore fuit, acrius inter Medicos decertatum eſt de illius præſtantia & utilitate, editis ultro citroque libellis plurimis, ad eam vel impugnandam vel defendendam, ſed a quibus curioſius inquirendis abſtinui, quod ad inſtitutum noſtrum vix attingerent.

Polycarpus Gottieb, vel *Gottlobius Schacher*, (*b*) Lipſienſis, Therapeutices Profeſſor ordinarius, Facultatis Medicæ Decanus. Obiit Lipſiæ, die 4. Martii anni 1737, ætatis anno 63.

Johannes Georgius Ruppius, Fravenſteinio Miſnicus.

„ Diſſertatio Medica Inauguralis de ægro ex „ lue venerea in cephalalgiam chronicam „ delapſo, quam .... Præſide Polycarpo „ Gottlieb Schachero .... pro Licentia ſummos in arte medica honore rite obtinendi, ad diem II. Maij Anni „ MDCCXXXII. ... publico examini ſubmittit Johannes Georgius Ruppius, Fravenſteinio-Miſnicus. Lipſiæ, in 4.

Johannes Zacharias Platner, Kemnitzius, in Academia Lipſienſi primum (*c*) Anatomiæ & Chirurgiæ anno 1721. deinde (*d*) Phyſiologiæ Profeſſor anno 1728.

„ Programma de (*e*) Morbo Campano Horatii, cum indicebat Panegyrin Medicam „ die 2. Maij, anno MDCCXXXII. ad „ conferendos honores Licentiæ Johanni „ Georgio Ruppio, (de quo Artic. præcedente) Lipſiæ, ex officina Langenhemia, in 4. Anno MDCCXXXII.

Auctor, refutatis variis variorum Interpretum opinionibus, cenſet ipſe „ veritati & ipſis Horatii verbis magis conſentaneum videri Campanos fœdis laboraſſe verrucis, quibus exſectis magnæ cicatrices relictæ fuere, quam ſententiam eo libentius amplectitur, quod & „ veterem Commentatorem, quem (*f*) Jacobus Cruquius adducit, conſentientem habeat.

Quærit deinde „ num illæ verrucæ ex luxu „ & intemperantia ſint natæ, & num ſtatuendum ſit Morbum Campanum fuiſſe illam luem, „ quam hodie *Veneream* vocamus, cujus pariter „ probrum iis, qui ea laborant, ſæpius objectari ſolet.

„ Prona itaque via delabitur ad controverſiam num ille ipſe Morbus, quem plures *Gallicum*, Galli *Neapolitanum* vocant, Veteribus „ fuerit cognitus: „ Circa quod affirmatiſſime aſſeverat „ omnibus notum eſſe hanc peſtiferam „ luem graſſari cœpiſſe anno circiter ſæculi „ decimi quinti, quinto & nonageſimo.

Platnerus tamen, quam ſibi parum conſtaret, colligit deinde ex locis aliquot Guillelmi de Saliceto, Lanfranci, Bernardi Gordon, & Johannis Anglici, ſive de Gadeſden, quæ indicat „ extra dubium videri, longe antequam India occidua inventa eſt, ægritudines fuiſſe „ obſervatas, quibus nunc venerei, opprimuntur: Imo quod expreſſus eſt, ex iis, quæ „ Chirurgus Anglus Beckett commentatus eſt „ in *Tranſactionibus Anglicanis*, probari longe „ ante Columbi ætatem plures eorum qui vagæ veneri litarunt, miſeris ejuſmodi morbis „ intabuiſſe, quibus hodie improbiſſimæ voluptates mulctari ſolent.

Unde concludit „ ſicut iis, qui lue venerea „ infecti ſunt, non ſolum in obſcœnis, ſed aliis „ quoque corporis locis frequentius tales fieri „ excreſcentias notum eſt, ſic etiam verrucas „ illas, quæ Campanis luxurioſe viventibus in „ facie naſcebantur, cum noſtri ſæculi verrucis „ aliquam habuiſſe ſimilitudinem.

Nunc ſi ab erudito Viro, quem colo, diſſentire liceat, libere dicam 1. Nimium urgeri allatum Horatii locum, ut *Morbus Campanus*, quem ſolus Horatius memorat, & de quo apud Scriptores ceteros Latinos altum eſt ſilentium, intelligatur de verucis faciem deturpantibus, a quibus videntur quid omnino diverſum fuiſſe.

2. Ex locis aliquot Medicorum, qui ante renatas literas ſcripſerunt, vel ex argumentis Guil-

(*a*) Ibidem, Pag. 385. (*b*) Ex Programmate, quo *Rector Academiæ Lipſienſis Concionem funebrem Polycarpo Gottlieb Schachero indicebat.* (*c*) Bibliotheque Germanique, *Tomo* III. *Pag.* 306.

(*d*) Ibidem, *Tom.* IX. *Pag.* 234. Et *Tom.* XV. *Pag.* 206. (*e*) Lib. 1. Satir. V. *verſ.* 62.

(*f*) In Comment. in Horatium ann. 1611. Antuerpiæ editis.

Guillelmi Becketti, colligi temere luem veneream in Europa antiquitus viguiſſe, morboſve ullos, qui luis venereæ vere congeneres fuerint.

3. Licet hanc utramque aſſumptionem daremus, non ſequi illico ut *morbus Campanus* Horatii, ſeu verrucæ Campanorum cum venereis noſtri ſæculi verrucis ullam habuerint ſimilitunem multo minus ut eædem fuerint. Sed hæc fuſe ſuperius diſputata ſunt *Lib.* 1. *cap.* 3. 6. & 7. quæ conſuli poſſunt.

Johannes Honoratus Raiberti, (a) *Nicienſis, Philoſophiæ & Medicinæ Doctor, in Univerſitate Monſpelienſi Baccalaureus, & almæ*, hoc eſt, Romanæ *Urbis Profeſſor*.

Diſſertatio Medica de morbis venereis. Romæ 1732. *in* 8. Plagulæ tres, ſeu p. 48.

Scripſerat Auctor hanc Diſſertationem anno 1716. dum in Monſpeſſulana Academia Medicinæ ſtudio operam dabat, ſeu potius deſcripſerat ex ſcriptis Antonii Deidier, celebris in illa Academia Profeſſoris regii, in cujus verba jurare videtur, & Monſpeſſuli anno eodem excudendam curaverat, ut patet ex Epiſtola nuncupatoria, quæ præmittitur, ita ut Editio Romana, quam in manibus habeo, pro editione altera tantum habenda ſit.

I. Fatetur Auctor „ diram hanc luem in orbem Chriſtianum perveniſſe & ſævire cœpiſſe anno a Chriſto nato 1493. ſcilicet Neapolim obſidente Carolo VIII. Gallorum rege: Ex inſignis cujuſdam ſcorti dira impuritate hanc libidinis labem in Gallorum exercitum irrepſiſſe; Veriſimile interim videri morbum hunc Hiſpanos ex India Occidentali in Europam advexiſſe, ceteriſque nationibus in obſidione memorata communicaſſe; " quæ ſi non falſa ſunt, at certe non ſatis ſcrupuloſe narrata.

2. Dictorum parum memor eos non refellit, „ qui aſſerunt hunc affectum eumdem eſſe ac Priſcorum Elephantiaſim, nec ignotum fuiſſe Hippocrati, Avicennæ ac Moyſi a quibus deſcriptus eſſe videtur; " ſed quorum loca nulla profert.

3. Aſſeverat morbum jam remiſſus ſævire quam olim. „ Si pari, *inquit*, atrocitate ac celeritate morbus ille nunc graſſaretur, aut niſi certis, ut nunc fit, medicaminibus profligaretur, actum eſſet intra pauca ſæcula de genere humano, vel ſaltem impares forent homines his rebus gerendi, quibus naturaliter continetur humana ſanitas. Dubium an mutato ſolo patrio, plantarum inſtar, mitigata ſit aut marceſcat. Hoc certum eſt eam in dies magis ac magis elangueſcere in Europæo ſolo. Recenter ad noſtros tractatus ſive advecta, ſive nata, ſi quem aggrediebatur, contaminata mox tota ſanguinis maſſa, diris ſymptomatibus miſere cruciabat; " quæ Auctor ille tranſcripſit, vel potius, cum neminem laudet, furatus eſt ex Sydenhamii *Epiſtola II. reſponſoria* ad Henricum Paman.

4. Subjungit luem veneream „ a quinquaginta retro annis gonorrhœæ virulentæ ſpecie ſe primum prodidiſſe. " Næ optime video ea deſumpta eſſe ex eodem Sydenhamio, qui ſcribebat ipſe anno 1680. Luem veneream *gonorrhœæ ſpecie ſe primum oſtendiſſe centum retro annis*, ſcilicet anno 1580. in quo errabat quidem, cum certiſſimis compertum ſit Auctoribus gonorrhœam virulentam lui venereæ primum acceſſiſſe ante annum 1527. ac demum pervulgatam fuiſſe circa annum 1540. ſed non ſatis capio quo conſilio hæc in deterius mutata ſint, maxime ab Auctore qui multo tardius ſcribebat, nempe anno 1732.

5. Cenſet luem veneream vermiculis produci minutiſſimis, agillimis, ſemini & ſanguini innatantibus, quam opinionem ait in Facultate Monſpeſſulana propugnatam fuiſſe die 20. Julii anni 1713. Præſide ſcilicet Profeſſore laudato, qui eam tenebat.

6. Ut quod opinatur pervincat; tria adducit argumenta, „ 1. Quia veri dantur vermes venerei ex conſenſu D. Andri & auctoritate D. Hartſoeckeri: 2. Quia poſitis ejuſmodi vermibus omnes venerei morbi multo facilius explicantur, quam in quacunque alia hypotheſi ad hunc uſque diem cognita: 3. Quia virus venereum radicitus extingui nequit, niſi per frictiones mercuriales, quibus omnis verminoſa proles funditus evertitur. " Egregia profecto rationum momenta, quæ vel nullo nituntur fundamento, vel ſi admittantur, morbum quemvis vermiculis induci pari jure probatura ſint.

7. Venereos vermiculos vivos admittit tantum in ſemine virulento, in quo plerumque ſemimortuos eſſe conſtans eſt opinio: negat viro naturali ſemini, quod ceteris verminoſum creditur, ullos ineſſe. Ut hoc autem Paradoxum probet, abutitur obſervatione, ſeu potius conjectura quadam futili Philippi Verheyen, *Anathom. lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 15.

8. Multis deſcribit pro modulo præparata varia mercurialia, quorum proceſſus nullibi non obvius, ut Æthiopem mineralem, Cinnabarin, Mercurium ſublimatum corroſivum, ſublimatum dulcem ſeu Aquilam albam, Panaceam mercuria-

(a) Titulos illos ipſe ſibi adſcribit in fronte Operis.

rialem, Mercurium præcipitatum luteum ſeu Turpethum minerale &c. ſed hæc in oſtentationem proponi videntur, cum Auctor non cenſeat ea medicamina curandæ lui venereæ adhibenda eſſe.

9. Approbat tantum inunctiones ex unguento mercuriali legitime adminiſtratas: Sed putide adulatur Petro Chirac, qui tunc (anno 1716.) primarius erat Medicus Ducis Aurelianenſis, Procuratoris regni, cum ait „ prudentiſſimum „ illum Profeſſorem inſtituiſſe, ut inunctiones „ adhibeantur partiales; imo ut interdum pro „ ægri ſtatu frictiones intermittantur uno die, „ pluribuſve “: Siquidem certo certius eſt utramque illam methodum a primis fere morbi temporibus a pleriſque Medicorum deſcriptam, laudatam, adhibitam fuiſſe. Quapropter deſinant tandem inventæ hujus methodi gloriam varii variis aſſerere, ut hic Johannes Honoratus Raiberti, Petro Chirac, Henricus Haguenot, Franciſco Chicoyneau; Medicus Anglus Anonymus in Epiſtola, quæ prodiit Londini anno 1738. Medicis Monſpeſſulanis in genere; Petrus Deſault, ſibi ipſi, niſi velint aut ignorantiæ aut adulationis, aut quod pejus eſt, utriuſque ſimul notam incurrere.

Auguſtinus Belloſte, (*a*) Pariſinus, (*b*) natus anno 1654. (*c*) Chirurgiæ ſtudio operam aliquandiu dedit Lutetiæ, & deinde Caſtra ſecutus maximam Chirurgiæ, præſertim vulnerariæ, peritiam conſecutus eſt. In noſocomiis militaribus multis, maxime in iis qui in extremo Delphinatus fine conſtituta erant, primarii ſeu majoris Chirurgi munere cum laude functus fuit. Demum (*d*) anno circiter 1697. accitus a Maria Johanna Baptiſta de Sabaudia ex ramo Nemoſiaco, Duciſſa Sabaudiæ a matre Victoris Amedei, Ducis Sabaudiæ & deinde Regis Sardiniæ, primarii Chirurgi munus in ejus aula tenuit ad annum uſque 1724. quo defuncta eſt. Quo vero anno ipſe obierit nondum mihi compertum.

Chirurgus ille compoſuerat Tractatum chirurgicum, quem *Chirurgum Noſocomicum*, gallice *le Chirurgien d'Hoſpital*, inſcripſit, in quo renovavit opinionem Cæſaris Magari, Ferrarienſis Medici, *de rara vulnerum tractatione & turundarum abuſu*, quem edendum curavit Pariſiis ann. 1695. *in* 12. & qui ibidem iterum atque iterum impreſſus fuit.

Addidit deinde huic Operi Tomum alterum, cum hac inſcriptione:

Suite du Chirurgien d'Hopital, contenant differens Traitez, du Mercure; *des Maladies des yeux & de la Peſte; des tumeurs enkeiſtées: des boutons du viſage; des playes de Poytrine, des playes tortueuſes; des injections, du mot d'Eſcarre, de la chute de l'inteſtin dans le ſcrotum, du Sarçocele & Miſerere. Par* Auguſtin Belloſte, *premier Chirurgien de feu Madame Royale, Douairiere de Savoye*.

qui primum Lutetiæ Pariſiorum anno 1724. *in* 12. editus fuit, iterumque ibidem anno 1732. quam alteram editionem manibus verſo.

Diſſertatio, quæ prima occurrit in illo libro, & quæ *de Mercurio* inſcribitur, in eo tota verſatur, ut commendentur Pilulæ quædam mercuriales, quas Auctor venales habebat; quem ad finem tot ac tantas effutit ille ineptias, tot ac tantas congerit tautologias de Mercurio & Mercurii vi, energia, effectibus & agendi modo, ut res ipſa abunde indicet ea in illius intelligentiam minime cadere, & de illo jure dici poſſe *Ne Sutor ultra crepidam*. Abſit ergo ut ipſe velim hujuſce Diſſertationis minutiſſima conſectari; ſatis erit, ſuperque, ſi ſumma rerum capita indicavero.

I. Pilulas ſuas mercuriales affirmatiſſime aſſeverat valere adverſus luem veneream, peſtem, variolas, ſtrumas, carcinomata, rheumatiſmum, tineam, herpetes, ſkirrhos, arthritidem, polypos quoſvis, uno verbo remedium eſſe, ſi quod alterum, vere πάνχριστον.

II. Paſſim detrahit, quoad fieri poteſt, de hydrargyroſi, quam videt a pleriſque interno pilularum mercurialium uſui præferri. Vix autem credas quam inanes adhibeat argutias, ut quod molitur, conetur aſſequi: contendit ſcilicet illitionum methodum ideo repudiandam eſſe.

1. (*e*) Quod Mercurius, qui cuti illinitur, dum in vaſa ſubit, retrogradum agat ſanguinem, atque verſus cor vi repellat; quod commentum eſt, cum mercuriales atomi per ſpiracula cutis in venas lymphaticas penetrent pari ratione, ac per oſtiola inteſtinorum in lacteas venas, & inde pari prorſus modo devehantur in ſanguinem, cujus motui ſe præbent perinde ſequaces.

2. (*a*)

(*a*) Id ipſe teſtatur in *Præfatione* præfixa *Tom.* I. Chirurgi Noſocomici.

(*b*) Anno 1724. quo primum prodiit *Tomus alter Chirurgi Noſocomici*, ajebat *pag.* 129. ſe tunc annos 70. natum eſſe. (*c*) In Præfatione *Tom.* I. *Chirurgi Noſocomici*.

(*d*) Ait ipſe in *Epiſtola nuncupatoria* ad Victorem Amedeum, Regem Sardiniæ, *data* anno 1734. quæ præfixa eſt *Tomo* II. *Chirurgi Noſocomici*, ſe per annos 26. Sereniſſimæ Matris ejus Chirurgum primarium fuiſſe. (*e*) Pag. 64.

2. (*a*) Quod Mercurius, qui cuti affricatur, nervos obvios pervadat, motumque ſpirituum influentium objecta mole ſufflaminet, unde frequens paralyſis. Quod commentum eſt, nulla nixum Obſervatione, & quod ſi valeret, in Mercurium ore exhibitum nihilominus militaret, quam in Mercurium cuti illitum.

3. (*b*) Quod, ſicut venenum viperarum ora hauſtum non nocet, nocet vero morſu inſpiratum; ſic Mercurius ore exhibitus innocuus ſit, nocuus vero ſi cuti affricetur; Quod commentum eſt, cum utriuſque conditio plane diſpar ſit, nempe opus eſt venenum viperarum ne noceat, hebetari in ventriculo. At nihil opus eſt hebetari Mercurium, qui veneni expers eſt, judice ipſomet Auguſtino Belloſte: Adde, ſi qua foret in Mercurio virulentia, huic hebetandæ plane imparem futurum ventriculum, ut cujus efficaciam minime ſentiat Mercurius.

4. (*c*) Quod corroſiva veneni venerei ſpicula cum Mercurio commixta in ſalivatione os inflamment; quod malum leve eſt, & pro nihilo duci debet, modo tam facili tolerantia ex gravi morbo in ſanitatem venire liceat.

5. (*d*) Quod Mercurius per cutim admiſſus cum ſanguine lymphave non circulet, neque adeo atterat ſpicula acida, quibus inficiuntur; quod commentum eſt, ſed quo mirum eſt non advertiſſe Auctorem ſuam Mercurii ore exhibendi rationem non minus labefactari ſi valeret, quam noſtram illinendi Mercurii methodum.

6. (*e*) Quod Hydrargyroſis probroſa ſit, laborioſa, difficilis, moleſta, periculi plena, qua, ſi urgeatur, veniant ægri in diſcrimen, qua, ſi lenius adhibeatur, non convaleſcant; ſed hæc inflatius amplificantur tum incommoda, tum pericula, omnia in majus augente partium ſtudio, vel præconcepto mentis errore.

7. Demum (*f*) quod in hydrargyroſi commaculetur os, dum jugi diſtillat ptyaliſmo non ſine turpitudine maxima. Lepidam ſane rationem, quæ ſi valeat, exulabunt in poſterum vomitoria omnia, neque jam licitum erit Phthiſiciſve pus, vel Hæmoptoicis cruorem excreare, ne oris dignitatem polluere videantur.

III. Probat hæc igitur argumentorum futilitas Auguſtinum Belloſte, ſin minus ad improbandam hydrargyroſim lucelli cupiditate impulſus fuerit, ut vileſcente ea methodo carius venirent pilulæ ſuæ, quem dolum de nemine velim temere ſuſpicari, at ſaltem concepta ſemel opinione ita imbutum fuiſſe, ut veritatem videre non potuerit mente ſatis liquida.

IV. Incaſſum autem ab illo ſperaveris compoſitionem harumce pilularum, quas tam impenſe laudat & ad omnes fere corporis morbos valere ait. Quin potius nihil magis cavet ille, quam ne illam retegat. Sentit quidem ſilentium ſuum ſibi vitio verti poſſe, ſed ut culpam amoliatur vel minuat, inopem familiæ ſuæ conditionem cauſatur, quam iniquitate temporum fortunis omnibus everſam eſſe quæritur, & quam ſperat ſuſtentatum iri pilulas ſuas venditando.

V. Non diffitetur tamen pilulas ſuas ex Mercurio crudo conſtare: addi vero ſimul cathartica, quæ alvum blande moveant; ex quibus liquet pilulas illas a pilulis Barbaroſſæ, de quibus ſæpius parum abluſiſſe, ſi non & eædem fuerint. Fama eſt, quod tamen ipſe non præſto, compoſitas eſſe ex ſequente formula.

℞. *Mercurii vivi e Cinnabari revivificati* ℥ j.
Jalappi tenuiſſime triti ℥ j.
Aloes Succotrinæ)
Scammonii) ana ℥ ß.
Extracti Rhei)
Agariſci trochiſcati ʒ ij.
M. *cum ſ. q. mellis Narbonenſis, f. Maſſa dividenda in pilulas* gr. vj. *Doſis a* ℈ j. *ſive pilulis* iv. *ad* ʒ ß., *vel* ℈ ij. *hoc eſt ad pilulas* vj. *vel* viij.

VI. At vero qualitercunque compoſitæ fuerint, cave credas promiſſæ impleturas eſſe ullo modo, aut bonos illos habituras eſſe ſucceſſus, de quibus Auctor gloriatur: quippe compertiſſimum eſt quantum deducendum ſit de magnificis eorum pollicitationibus, qui arcana prædicant venalia, de quibus ſe ipſos fruſtrantur ſæpe, certe de quibus conantur alios ſemper fruſtrari.

VII. Auctore mortuo, væneunt jam eædem pilulæ apud Auctoris hæredes, quaſi Panacea ad omnes corporis affectiones efficax; in quo mirari ſubit quod a cordatis viris pilulæ ædem proponantur nullo diſcrimine ad omnes morbos, & omnes morbi ſpecies; in omni ætate, temperamento, ſexu & omni regionis climate, quo nihil in medicina facienda inconſideratius, damnoſius nihil eſſe reor. Sed quid cum illis agas, quibus *lucri bonus odor ex re qualibet*.

Franciſcus Balthazar von Lindern, Buxovillanus, Medicinæ Doctor & Practicus Argentinenſis.

Speculum Veneris, „ oder *Venus* Spiegel, „ vorſtellend vvie die *Venus* Kranckhei-

„ ten

(*a*) Pag. 64. (*b*) Pag. 66. (*c*) Pag. 70. (*d*) Pag. 72, 73.
(*e*) Pag. 106. (*f*) Pag. 107.

„ ten uberhaupt, vvo kein *Medicus*, noch „ *Chirurgus* zu gegen im fall der noth ein „ jeder fur ſich ſelbſten curiren auch die „ ſonſt gevvohnliche *Salivations* cur gantz „ leicht ohne einige gefahr verrichten kan. „ Strasburg. 1732. in 8.

Id eſt, *Speculum Veneris, indicans methodum qua quiſque in omnibus morbis venereis, in caſu neceſſitatis, abſente & Medico & Chirurgo, ſibimet mederi, & conſuetam curationem ſalivatoriam levi modo & abſque periculo inſtituere poſſit*. Argentorati. 1732. in 8.

Poſtquam Auctor Capitibus viginti tribus de affectibus venereis localibus & eorum curatione prolixe egit, tandem duobus poſtremis Capitibus de lue univerſali diſſerit, & quomodo curatione ejuſdem ſudatoria ac ſalivatoria inſtitui debeat exponit.

Hactenus bene, ſed addit tribus ultimis Libri paginis Mercurium ita a ſe præparari, ut ſine diſcrimine ullo omnibus interne exhiberi poſſit tuto; ut qui deinceps vel per blandam ſalivationem, vel per diaphoreſim, vel per diarrhœam tuto operetur. De modo vero illo Mercurium ſuum præparandi altum tenet ſilentium, quod in Auctore vix probare poſſum, utpote quod a vulgatis Circulatorum lenociniis & myſteriis non ſatis abludat.

Dicitur liber ille auctior iterum typis excuſus fuiſſe anno 1736. Argentorati, ſed hanc alteram editionem nondum uſurpare datum eſt.

Jacobus Fourneau, Doctor Medicus.

Otto Caſimirus Barſecnecht, Coeslino-Pomeranus.

Quæſtio Medico-Chirurgica, quodlibetariis diſputationibus mane diſcutienda . . die Jovis 6. Martii, 1732. M. Jacobo Fourneau, *D. M. Præſide*.

An tutiores, frictionibus ex Mercurio, jucundioreſque viæ ſint ad profligandam luem veneream?

Concluſio affirmat, Auctor, exaggeratis in theſeos contextu incommodis & infortuniis hydrargyroſeos, ait „ præmiſſis venæ ſectionibus, „ balneis, humectantibus, purgantibus ex Mer„ curio arte parato, aliiſque remediis rite ad„ hibitis, venenum tandem deponi a ſanguine; „ . . . prædictis ſapienter miniſtratis medicami„ nibus, junctiſque diaphoreticis, & diureticis „ virus integre extrudi:" Quod ne de recente quidem lue venerea ſatis verum eſſe puto; quod falſum eſſe puto; quod falſum eſſe ſcio de inveterata.

Proponebat Pariſiis Otto Caſimirus Barſecnecht, *Coeslino-Pomeranus*. A. R. S. H. 1732. *Typis Quillau*.

J. . . . S. . . . Anglus Chirurgus.

A Mechanical Diſſertation on the Lues Venerea, *proving the certainty of curing that Diſeaſe vvithout ſalivation, by* J. . . . S. . . . *Surgeon*, 8. London. 1732.

Id eſt, *Mechanica Diſſertatio de lue venerea, qua probatur certam eſſe morbi illius curationem ſine ſalivatione. A J. . . . S. . . . Chirurgo*, in 8. Londini 1732.

Liber ille in manus meas nondum venit.

Petrus Deſault, Arzacenſis in Diœceſi Adurenſi prope Benearnos, in Collegium Medicorum Burdigalenſium aggregatus fuit anno 1704. Abhinc medicinam fecit cum laude Burdigalæ, & illam in Academia ejuſdem Civitatis fiduciario jure profeſſus eſt annis 1711. 1712. & 1713. quandiu locus profeſſorius vacuus fuit. Deceſſit anno 1737. annos natus 62.

Scripſit, ediditque Burdigalæ anno 1733. Tractatum ſequentem.

Diſſertation ſur les Maladies Vénériennes, contenant une méthode de les guérir ſans flux de bouche, ſans riſque & ſans dépenſe. A Bourdeaux, *chez N. & J. de la Cour*. 1733. *in* 12.

Adjectæ ſunt ad calcem duæ aliæ Diſſertationes, altera *de Rabie*, altera *de Phthiſi*.

Hic Auctor, qui certe valet ingenio, nec indiligens eſt rerum medicarum ſcrutator, videtur tamen in Medicinæ Hiſtoria nimium hoſpes.

1. (*a*) Contendit luem veneream antiquitus cognitam fuiſſe, & veneri vulgivagæ coævam eſſe, contra quam a plurimis demonſtratum fuit.

2. (*b*) Conatur aſtruere luem veneream a vermiculis venereis produci, qui partes, in quibus hoſpitantur, rodant & depaſcantur; qua in re vidimus ſupra virum eruditum Antonium Deidier jam illi præluxiſſe, ut Deidierio Abercrombyum.

3. Demum (*c*) tanquam novam proponit methodum curandorum morborum venereorum hydrargyroſi intercalata, adhibendo ſcilicet inunctiones mercuriales per intervalla, & ptyaliſmum, ſiquis cieatur, cathartico identidem ſupprimendo; quæ tamen methodus a primis morbi venerei temporibus nota fuit. Qua de re vide hujuſce Operis *lib. 2. cap. 7*.

Paucula hæc in priore hujus Operis editione notaveram de Libro Petri Deſault parce ſane, & niſi me fallo, reſtricte etiam. Iis tamen ille ſe læſum ratus ſcripſit in me plenam amaritudinis epiſtolam, quam affixit ad calcem Diſſer-

(*a*) Part. 1. cap. 3. (*b*) Part. 2. cap. 2. (*c*) Part. 2. cap. 1. & ſuivan .

ſertationis Gallicæ *de Calculo renum & veſicæ*, typis impreſſæ Pariſiis anno 1736. & in qua conatur objecta cavillationibus diluere, ſed quod iis, quos rationes deſtituunt, ſemper in promptu eſt, in qua laborat mordacibus dictis me diſtringere. At ſurdo cecinit; neque enim quidquam mutandum aut reponendum eſſe duco: inde tantum certius concludo, quod jam ſubolſeceram, Auctorem illum, cum de quæſtione medica diſputat, ſimilem iis eſſe, *qui litigant in foro alieno*.

Porro autem, ne quis Auctoris illius ſtylo, qui decretorius eſt & confidens, in errorem inducatur, Lectorem monitum volo, quod de defuncto licere arbitror, quoniam quæ dicturus ſum, illi jam nocere non poſſunt, poſſunt vero iis qui vivunt, prodeſſe, Petrum Deſault, ne in rebus quidem maxime dubiis opinatorem unquam fuiſſe, ut cordarum Medicum plerumque decet; ſed confidenter & affirmatiſſime ſemper locutum eſſe, ut moris eſt Circulatorum, quorum partes videbatur ille interdum agere, non dolo tamen impulſus, ut ii ſolent, ſed falſa ſcientiæ perſuaſione inductus. Somniabat enim quidquid volebat, ut olim de Sabinis vulgaris parœmia ferebatur, & quidquid ſomniaverat, id habebat illico pro certo & explorato. Hinc ortæ Therapeiæ illæ Hydrophobiæ, Phthiſeos confirmatæ, Calculi renum & veſicæ, Podagræ inveteratæ, Luis venereæ, aliorumque hujuſcemodi monſtrorum morbi, quas celebravit ille quaſi certas, abſolutorias, indubitatæ virtutis, & quas, ſi periculum feceris, nullius efficaciæ experieris.

Henricus Haguenot, Monſpeſſulanus, in Academia patria Doctoris inſignia (a) impetravit anno 1706, Doctor Aggregatus in vicem Patris electus fuit anno 1709, inter Profeſſores locum habuit anno 1715, publici juris fecit Schedulam ſeu Diſſertatiunculam de methodo nova curandæ luis venereæ, cum ſequente inſcriptione.

Mémoire contenant une nouvelle Methode de traiter la Vérole.

A Montpellier, 1734. *pag.* 20. in 8.

Huc redit Methodus illa nova, ut balneatio in aqua leviter calida, qualis vulgo ante inunctiones, eadem per ipſam inunctionum adminiſtrationem uſurpetur. Scilicet præmiſſa tantum venæ ſectione & purgatione ad hydrargyroſim properandum eſt; & prima ſtatim die, poſtquam æger e balneo, in quo ſederit per horam integram, egreſſus & exſiccatus fuerit, deſtinata corporis loca more ſolito unguento mercuriali inungenda, quæ ambo altera vel tertia quaque die pari ordine iteranda ſunt per menſem unum & amplius, niſi imminens ſalivatio, vel gravior quidam caſus prohibuerit.

Inde ait Auctor utilitates non leves manare, 1. Sanguinem dilui & temperari, laxatoque partium ſolidarum tono immodicos erethiſmos præcaveri, nimiamque Mercurii vim retundi.

2. Perſpirationem per inconſpicua cutis ſpiracula intendi, ut liquet ex *Aphoriſmo* 25. *Medicin. Static. Britannic. Johann. Keill*, unde fit ut non deſint, qui in ipſa variolarum eruptione difficiliore balnei calidi uſum impenſe laudent.

3. Utroque illo nomine uſu balnei ptyaliſmum efficaciſſime declinari; quin imo ſi jam illatus eſſet, celerrime reprimi; atque adeo propoſitam illam methodum novam antiquiori plurimum præſtare, ut quæ pari ſucceſſu minorique noxa morbo medeatur.

I. At vero dubitari poteſt an ea methodus nova ſit. Certe conſtat uſum balnei tepidi in ipſo hydrargyroſeos ſtadio ab Antiquioribus quibuſdam Scriptoribus pridem indicatum fuiſſe, non modo a Johanne Almenar, Hiſpano, qui in *Tract. de morbo Gallico*, *cap.* 4. auctor eſt ut die qualibet loca corporis Mercurio illita decocto radicum althææ tepide foveantur, & a Jacobo Cataneo de Lacu Marcino, qui *Tractat. de morbo Gallico*, *cap.* 6. *Balneum*, *quantum propoſito ſuo conducit*, *tripliciter* diſtinguit; *Unum præparativum*: . . . . *Aliud prohibitivum*, *ut in hora operationis pharmaci* . . . *& in tempore*, *quo frictiones exercentur*; *Tertio modo ſumitur balneum ut perficiens*, . . . *cum adminiſtratur poſtquam ceſſavit operatio pharmaci*. Sed expreſſius a Johanne Benedicto, qui *Libelli de morbo Gallico cap.* 4. jubet ægrum per ſex dies ſyrupum alterantem, ut de fumo terræ, de bugloſſo, de epithymo &c. quotidie ſumere: *tertia die inungi*: *ſexta purgari ſolutiva Medicina ea intentione*, *ut materia quæ deberet pelli ad os*, *ne fiat nocumentum in ore*, *per loca inferiora ducatur*. Deinde interpoſitis nonnullis quæ non ſunt hujus loci, ſic pergit. *Intentio quinta*, *quæ die ſequenti poſt purgationem*, *omnibus videlicet ſex diebus reiteranda eſt*, *fiat cum balneatione aquæ dulcis*, *in qua bulliant herbæ infra poſitæ aut ſimiles*, *fumus terræ*, *lapatium acutum*, *biſmalva*, *camomilla*, *melilotum*, *roſæ*, *violæ*; *ad hoc ſequetur humectatio*, *quæ maxime in hoc morbo requiſita eſt*. Demum omnium diſertiſſime a Nicolao Maſſa, qui *Lib.* 4. *de morbo Neapolitano*, *cap.* 4. narrat *quoſdam eſſe*, *qui omnes in-*

(a) Ex Actis Facultatis Medicæ Monſpeſſulanæ.

indifferenter poſt unctionem cum balneo, in quo præcipiunt ægro ſudare, totum corpus lavant, quod ille contendit *eſſe penitus contra intentionem dictæ curæ, quoniam per unctionem diriguntur humores, qui ſparſi per totum corpus natura regulari non poterant, ad vias proprias evacuationis naturæ notas, quæ quidem evacuatio . . . . reſolvit virtutem; & balnei operationes ſunt in primis humores, qui in profundo totius corporis conſiſtunt, per totum corpus liquefacere, & reſiduum caloris ex evacuatione depopulati ſua caliditate reſolvere aut ſpargere, qui poſtea ſunt minus potentes ad corporis operationem* . . . . Unde concludit *iſtis rationibus ductum ſe nullum poſt unctionem balneum facere, ſed ipſum cum linteamine ſive ſudario abſtergere præcipere*.

II. Sed quid opus eſt in hujuſce methodi antiquitatem anxie inquirere? Si olim uſu recepta fuit, certe jam dudum in deſuetudinem abierat. Profuit ergo eam renovari, ac experimentis iterum confirmari, cum utilitatem minime ſpernendam afferre quandoque poſſit ad curandos ægrotantes illos, qui exſucci, emaciati, bilioſi, melancholici, hypochondriaci ſunt, & in quibus periculum eſt, ne humorum acrimonia, ſtaminumve tendineorum ariditate, immoderati partium eretiſmi, ſanguinis in circulando ataxiæ, aut ab normes humorum decubitus inferantur.

III. Porro tamen cavendum, ne Mercurii vis funditus perdatur, dum reprimi creditur. Scilicet hac ætate plerorumque Medicorum conſilia in id conſpirare videntur, ut modis omnibus caſtrent Mercurii energiam, quam pavidi reformidant, ne dicam horrent; quaſi vero nulli darentur limites, quos infra remedii illius efficacia curandæ lui venereæ impar fieret. Jam minima unguenti mercurialis doſis ad inunctionem unamquamque adhibetur; jam inunctio tertia vel quarta tantum die iteratur; jam data opera extergitur unguentum illitum, quod poſt frictionem in cute ſupereſt; jam admiſſi Mercurii pars interjectis identidem catharticis præpropere eliminatur. Necdum tamen ſatis; nunc proponitur iterati balnei uſus, quo illiti Mercurii pars maxima a cute detegitur, quo pacato ſanguinis orgaſmo ejuſdem efficacia notabiliter infringitur. Expecto dum accedat alius, a quo narcotica præſcribantur, in quæ ſentio nonnullorum vota inclinare, & quibus conſtat vim Mercurii magis magiſque debilitandam eſſe. Quid inde porro futurum? Nempe ut operoſe nihil agatur, & ut Mercurius, remedium natura efficaciſſimum & potentiſſimum, tot vinculis atque repagulis coercitus, iners tandem fiat ac debellandæ lui venereæ plane ineptus.

IV. Profecto mirari ſubit Medicorum inconſtantiam, & ſi cum Quintiliano loqui liceat, *inconſequentiam*. Norunt illi nec pituitam a ventriculi parietibus emetico extundi poſſe ſine nauſea & cardialgia nec cacochyliam ab inteſtinis cathartico deradi ſine torminibus. Putantne virus venereum, quod natura tam ferum eſt, quod univerſis corporis partibus altiſſime inſedit, quod omnes humores penitiſſime contaminavit, ſine dolore, ſine labore, ſine noxa corrigi, deſtrui, exterminari poſſe?

V. Sunt præterea in eadem Diſſertatione alia quædam, quæ videntur haud ſatis recte dicta.

1. Credit Auctor *Pag.* 2. Inunctiones *quotidianas*, ſed *partiales*, a Carolo Barbeirac, celebri ætatis ſuæ practico; Et *diſcretas* ac interpoſitis aliquot dierum induciis iterandas a Franciſco Chicoyneau, Archiatrorum Comite, in uſum medicum primo inductas fuiſſe; cum tamen certo conſtet utramque illinendi Mercurii methodum jam a ducentis annis, atque adeo a primo natæ luis venereæ tempore & notam & uſurpatam fuiſſe, qua de re vide ſupra *Lib. II. Caput* 7.

2. Ait *Pag.* 7. ſalivationem maximum curationi luis venereæ impedimentum afferre, unde in Diſſertatione ſua totus in eo eſt, ut ſalivationi obviam eat. Contra vero ſupra probatum fuit nulla opera certius quam ſalivationis motu cognoſci poſſe, an Mercurius in ſanguinem agat, agatque ea vi, qua opus eſt ad morbi curationem; unde liquet ſalivationem unicam eſſe hydrargyroſeos Cynoſuram, qua duce ad optatum portum appellere valeamus, qua de re vide ſupra *Lib. II. Cap.* 11.

3. Concedit ægrotantibus, *pag.* 10. & 11, ut in ipſo hydrargyroſeos ſtadio ſuis fungantur officiis, ac libere divagentur. Haud nego equidem in regionibus calidioribus id aliquoties ſine damno tentatum, at vero nego tentatum unquam ſine periculo. Quocirca nollem abuſum, qui vix unquam diſſimulari debet, in communem normam & præſcriptionem proponi, qua de re vide ſupra *Lib. IV. Cap.* 9. §. 1.

4. Denique putat nec carnium, nec vini uſum ex toto ægrotis circumcidendum eſſe, ne illo quidem tempore, dum alternis diebus inunguntur Mercurio, & lavantur balneo; imo quod maximum eſt, dum utuntur lacte quotidiano. Sane haud inficias ivero hæc omnia ſimul ſine noxa aliquando ab iis tolerari, qui ſtomacho feliciſſime valent: Sed cum rara non ſint artis, facilitatem illam ceu nimiam improbo, ac ſalutarem ſeveritatem deſidero, a qua decet ſedulum Medicum nunquam deſciſcere.

Ceterum exaggeratam illius methodi utilitatem non

non parum elevat ſequens Obſervatio, quam a Salvatore Morand, Chirurgo peritiſſimo, nuperrime accepi. Ille enim experiundi gratia, ut artis ſuæ ſtudioſiſſimus eſt, militibus ſex lue venerea infectis in Regio invalidorum Militum Hoſpitio hydrargyroſim hoc ipſo vere (1736) adhibuit, tribus quidem methodo recentiore quæ ab Haguenotio proponitur, tribus aliis vero antiquiore methodo; ſed ſingulis eodem tempore, eodem unguento mercuriali, eadem unguenti doſi, eodem frictionum numero, eodem temporis intervallo, ut omnia utrimque paria eſſent. Quid tum? Speras forſan ptyaliſmum iis defuiſſe, qui recentiore, adfuiſſe contra iis, qui antiquiore methodo inungebantur, ſed falleris. Ex tribus qui balneationes cum frictionibus alternabant, duo ptyaliſmum & gravem & diuturnum experti ſunt. Ex totidem vero, qui a balneis abſtinebant, unus tantum ptyaliſmum, ſed levem, ſenſit. Ceteroquin omnes perinde convaluere utraque methodo. Adeo verum eſt quod jam centies, necdum tamen ſatis dictum puto, in tam multiplici variarum cauſarum ſyndrome, quæ ſingulæ in diverſis ſuo quæque modo ad ptyaliſmum inducendum efficacitatem conferunt, unum id certum eſſe, *omnia* ſcilicet *eſſe incerta*, atque adeo nulli methodo unquam nimium confidendum eſſe, ſed ut in re ſemper dubia & periculoſæ plena aleæ, Medico qui [illegible] eſſe cupit, diligentiſſime cavendum atque providendum *Ne quid nimis*.

Alexander Camerarius, Tubingenſis, Rudolphi Jacobi filius, & Eliæ Rudolphi nepos, Medicinæ Doctor, Theoriæ & Praxeos Profeſſor publicus in Academia patria, Academiæ Cæſareæ Naturæ Curioſorum aggregatus.

Julius Fridericus Breyer, Stuttgard-VVurtembergenſis.

Diſſertatio Inauguralis Medico-Chirurgica ſiſtens Ophthalmiam veneream, & peculiarem in illa Operationem, *quam* . . . *Præſide* Alexandro Camerario, . . . *pro ſummis in Medicina honoribus & privilegiis doctoralibus legitime capeſſendis publico examini ſubjicit* Auctor, Julius Fridericus Breyer, *Stuttgard-Vvurtembergenſis, die... Junii anni MDCCXXXIV.* Tubingæ, *literis Rœbelianis*. in 4.

Theſis illa in duo Capita dividitur: *Primum*, in quo *de Ophthalmia* in genere: *Alterum*, in quo *de Ophthalmia venerea*. Argumentum quod tractamus, pertinet poſterius, cujus ideo brevem analyſim proponemus.

Auctor 1. contendit (*a*) Ophthalmiam veneream ab Aphrodiſiacis Scriptoribus prætermiſſam fuiſſe, „ ſi ſequentes excipias Auctores, (*b*) „ Antonium Muſam Braſſavolam, (*c*) Bernhardum Tomitanum, (*d*) Proſperum Borgarucium, (*e*) Alexandrum Trajanum Petronium, (*f*) Johannem a Stephane, & recentiorem (*g*) *Sainct Yves*, qui morbum vel „ ſolum nominarunt, vel illum haud exacte deſcripſerunt.

2. Opinatur (*h*) cum Boerhaavio luem veneream, quæ Ophthalmiæ venereæ cauſa & fomes eſt, „ ſedem habere propriam in cellulis „ membranæ adipoſæ cuti ſubjectæ, in quibus „ illius virus hæret, obviæ pinguedini immiſcetur, quæ tanquam materia maxime viſcida „ venenum retinet, calore fovet, & mora magis magiſque malignum & quaſi corroſivum „ reddit: „ Quod commentum conatur aſtruere adductis Boerhaavii argumentis, de quibus vide ſupra *ad annum* 1728.

3. (*i*) Diſtinguit Ophthalmiam veneream, in *Symptomaticam*, & *Metaſtaticam*. *Symptomaticam* appellat „ illam, quæ a morbo venereo „ tanquam a cauſa producitur; ita tamen ut „ morbus ipſe & materia virulenta non mutent „ locum & ſedem: „ De qua actum eſt ſupra *Lib. III. Cap.* 3. §. 3.

4. (*k*) Cenſet „ non eſſe quod miremur, „ quod lues venerea Ophthalmiam veneream „ cauſare poſſit, ſi tantum paulo accuratius conſideremus conſenſum illum inter oculos, & „ abdominis, reliquique corporis viſcera, quam „ e nervis, eorumque ramificationibus oriri certum eſt, uti etiam docuerunt (*l*) Georgius „ Erneſtus Stahl, (*m*) Fridericus Hoffmannus, „ (*n*) *b. m.* Elias Camerarius, aliique. „ Et quem putat Auctor acceptum referendum eſſe *Nervo ſympathetico magno*, ſeu ut vulgo appellatur, *Nervo Intercoſtali*: Sed cum conſtans ſit Anatomicorum opinio tenuiſſimas nervorum fibrillas, tota longitudine a cerebro ad partes uſque quibus inſeruntur, invicem diſcretas eſſe, & cum probet experientia partes non paucas, inter quas nulla intercedit nervorum communio, ſympathicas eſſe inter ſe; contra vero alias, qui nervos habent ab eodem trunco, ſympathia omni deſtitui, pronum eſt inde colligere partium ſympathiam non ex nervorum communione repeti poſſe, ſed aliam eſſe illius conſenſionis cauſam, cujus inveſtigandæ non eſt hic locus.

5. Re-

(*a*) §. 1. (*b*) Aphrodiſiaci Luiſini, *Edit. Lugd. Batava*, *Pagg.* 665. (*c*) *Ibid.* Pag. 1053. (*d*) *Ibid.* Pag. 1125. (*e*) *Ibid.* Pag. 1225. (*f*) Obſervat. Medicar. *Decad. VII. Centur.* 5. (*g*) Traité des Maladies des Yeux, *pagg.* 187. & 209. (*h*) §. 3. & 2. (*i*) §. 8. (*k*) §. 11. (*l*) Diſſert. *de conſenſu partium*. (*m*) Medic. rational. ſyſtem. *Tom.* III. *Sect.* 1. *Cap.* 5. (*n*) Syſtem. Cautel. Medic. *pag.* 155.

5. Recte ſentit, (*a*) cum affirmat Ophthalmiam veneream ſymptomaticam non curari, niſi curata prius lue venerea, qua fovetur; ſed circa methodum mnededillui venereæ bis errat a vero: *Semel*, dum putat cum Balthazare de Lindern, Med. Doct. & Practico Argentoratenſi, de quo ſupra *ad annum* 1732, " mercuria-
,, lia extus applicata peſſima ſæpe generare
,, ſymptomata: ,, *Iterumque*, dum credit cum Boerhaavio Mercurium non in omnibus luis venereæ ſpeciebus optatum & malo parem edere effectum, maxime in tertio luis venereæ gradu, hoc eſt, cum oſſa carie tentantur, ſed tunc ad methodum Hutenianam exhibendi Decoctum Guaiaci confugiendum eſſe.

6. (*b*) Definit ,, alteram Ophthalmiæ vene-
,, reæ ſpeciem Metaſtaticam, materiæ virulen-
,, tæ ex partibus genitalibus in oculum tranſ-
,, poſitionem & aggregationem, quæ vel *plena-*
,, *ria* eſt, ubi ſcilicet omne virus ex partibus
,, genitalibus in oculum tranſponitur, vel *mi-*
,, *nus plenaria*, ubi aliqua tantum pars tranſpo-
,, nitur: ,, Unde liquet ab illo, Ophthalmiæ venereæ metaſtaticæ deſcribi Ophtalmiam gonorrhoicam, de qua ſupra fuſe, *Lib. III. Cap.* 3. §. 3.

7. Vult (*c*) ,, huic metaſtaſi in genere, &
,, in ſpecie ad oculos anſam præbere 1. Reme-
,, dia repellentia & adſtringentia præmature &
,, præpoſtere adhibita interne & externe: 2. Ocu-
,, lorum ſtructuram vaſculoſam: 3. Continuum
,, fere laborem oculorum & omnibus aeris mu-
,, tationibus expoſitionem: 4. Frequentes ante-
,, greſſas Ophthalmias: ,, & hactenus ſatis recte, ſed quibus addit minus vere *communicationem & concurſum nervorum oculi cum nervo ſympathetico magno*, quam illam metaſtaſim nihil prorſus conferre modo dicebamus.

8. Indicat (*d*) aliquot " exempla metaſta-
,, ſeos in gonorrhœa virulenta ad alia præter
,, oculos loca, de quibus ait evolvendos eſſe
,, (*e*) Zacutum Luſitanum, (*f*) Johannem VVil-
,, lis, (*g*) Rudolphum Huberum, (*h*) Fri-
,, dericum Hoffmannum, alioſque.

9. Statuit (*i*) morbum " illum eſſe pericu-
,, li pleniſſimum, quia materia venerea in oculis
,, collecta acrimonia ſua & maligno charactere bre-
,, vi expanſiones tendineas & ſcleroticam mem-
,, branam exedit & perforat; .... Nec hic mor-
,, bus tantum temporis permittit, ut materiam
,, vel corrigas, vel ad alia derives regiones,
,, & niſi feſtinante manu Chirurgi ſtagnanti huic
,, veneno exitus paretur, certo certius æger
,, non ſolum amittet viſum, & illius organum,
,, ſed malum latius ſerpens etiam Nervum
,, Opticum invadet, ſicque cephalalgias intole-
,, rabiles, abſceſſus cerebri, omnemque tragæ-
,, diarum ſcenam producet: ,, Quæ prognoſis
,, luctuoſa quidem, ſed vera tamen, protendit, ſi
,, abſceſſus cerebri excipias quas Ophtalmiæ Gonor-
,, rhoicę ſucceſſiſſe nondum obſervatum eſſe ſcio.

,, 10. Ad curationem (*k*) ait operatione cita opus eſſe, qua " Chirurgus lanceola Chirurgica
,, conjunctivam tunicam propæ corneæ tranſpa-
,, rentis marginem circularem incidit, & exi-
,, tum virus parat, quam inciſionem tandium in
,, circulo quaſi continuat, donec nulla amplius
,, infarcta hæreat virulenta materia: ,, Quod tamen vix ſufficit in Ophthalmia gonorrhoica graviore, in qua neceſſum eſt conjunctivam morboſam non incidere modo, ſed etiam penitus exſcindere, ut alibi diximus *Lib.* 3. *Cap.* 3. §. 3.

11. Ad Operis calcem adjectæ ſunt Obſervationes, III. quarum duæ priores probant Ægros duos, qui metaſtatica Ophthalmia laborabant, cura & manu N. Helvving, Chirurgi & Ophthalmiatri Argentoratenſis, feliciter perſanatos fuiſſe: In tertia & poſtrema res ceſſit minus proſpere, ægraque viſu orbata fuit, quoniam Chirurgus ille accitus fuit tardius, cum jam nullus opiferæ operationi locus eſſet. Ex quibus liquet N. Helvving & morbi illius naturam, & modum operationis, quæ ad morbum facit, callere, non levi argumento ſuæ in Chirurgia ocularia peritiæ.

Quod ad ipſum Theſeos Auctorem, probe ſentio illum hac de re ea tantum referre, quæ datum illi fuit obſervare beneficio Chirurgi ocularii, de quo modo at vero lubens fateor pollere eum & eruditione, & meliora, imo optima, quondam ab illo expectanda eſſe, ubi ſemel ſuis edoctus experientiis & obſervationibus, ſuo nomines judicaturus eſt, & auſurus in verba Magiſtrorum minus religioſe jurare.

Julianus Offrai, dictum *De la Mettrie*, Macovienſi, Doctor Medicus, Latinam Hermanni

(*a*) §. 13. (*b*) §. 16.
(*c*) §. 19. (*d*) §. 20.
(*e*) Praxos Medic. admirab. *Lib.* 1. *Obſervat.* 105. De aphenia ex retenta gonorrhœa virulenta, Et *Lib. II. Obſervat.* 127.
(*f*) De medicamertorum Operat, *Part. II. Sect. I. Cap.* 3.
(*g*) Diſſertatio Inauguralis, de qua ſupra ad *annum* 1713, ubi *de Rudolpho Hubero*.
(*h*) Syſtem. Pract. Medic. *Tom. III. Sect. I. Cap.* 8.
(*i*) §. 21. (*k*) §. 22.

ni Boerhaavii Præfationem *de Morbis Venereis*, quæ *Aphrodiſiaco* preſixa, eſt in Gallicum vertit; huic Diatribam de eodem argumento a ſe conſcriptam, ac Diatribæ ſuæ Antelogium ſive Prologuium præpoſuit, atque tria illa ſchediaſmata in unum collecta excudenda curavit cum inſcriptione ſequente:

Syſtème de Monſieur Herman Boerhaave ſur les Maladies Vèneriennes, traduit en Francois par Monſieur de la Metrie, *Docteur en Médicine, avec des Notes & une Diſſertation du Traducteur ſur l' origine, la nature & la cure de ces Maladies*. Paris, *in* 12. 1735. Pagg. 213.

Hic quidem omittimus ex toto Præfationem Boerhaavii, cujus mentio ſupra facta eſt De Diatriba vero ab ipſo de la Mettrie ſcripta, & in *Capita IV.* diſtributa afferemus perpauca. In illa ſane occurrunt plurima non inſcite dicta, quorum pleraque tamen ſibi neque conſtans, neque cohærent, ſed inconſequentia & quaſi fortuita eſſe videntur.

Statuit *Cap. I.* ubi de origine morbi inquirit, luem in Europa non prius obſervatam fuiſſe, quam (*a*) exeunte *ſæculo XIV.* ſeu ut verius diceret, *ſeculo XV:* Primum infeciſſe Hiſpanos, quod verum eſt, & (*b*) *Luſitanos*, quod falſum: in Africa (*c*) *endemiam* eſſe, quod veriſimile videtur, & inde in Americam, unde in Europam dimanavit, (*d*) *mancipiorum deportatione* traductam fuiſſe, quod in apertam rei veritatem pugnat, cum certum ſit ex Africa mancipia nulla in Americam devecta fuiſſe, niſi longo poſt vulgatam in Europa luem veneream intervallo: (*e*) *Van Helmontium* fabulæ de Origine luis venereæ ex coitu Leproſi cum Meretrice *aſſentiri*, quod forſitan de Paracelſo dici poteſt, at de Helmontio minime, quem vidimus ſupra opinionem non minus quidem commentitiam, ſed plane diverſa ſecutum fuiſſe.

Demum *Cap. IV.* ubi de gonorrhœa virulenta in viris, 1. Rejicit circa illius therapejam (*f*) remedia *temperantia*, *refrigerantia*, *anodyna*; admittit vero tantum purgantia (*g*) *mochlica*, *draſtica hydragoga*, ſæpius iterata, ut Diagridium, Jalappium, imo Reſinam Jalappi vero (*h*) *Turpethum minerale ad gr. iv*, in quibus peccat ex utraque parte.

2. Injectiones in urethram a Guillelmo Cockburn decantatas parum ipſe (*i*) approbat, & a Boerhaavio parum approbari ait, qui affirmat Obſervatione compertum eſſe ægros illarum uſu perfecte non convaleſcere.

3. Quod ſpectat ad curationem luis venereæ confirmatæ, exiſtimat ille (*k*) Decoctum Guaiaci Mercurio efficacia non raro præſtare: Internum mercurialium uſum (*l*) ſemper utilem, tutum, efficacem eſſe. Contra vero (*m*) Hydrargyroſim nunquam non periculoſam & fallacem, ut in qua vix liceat admiſſi Mercurii copiam certo æſtimare: Mercurii (*n*) virtutem in curanda lue a ptyaliſmo totam dependere: Motum (*o*) ptyaliſmum verſus inferiora cathartico deduci non poſſe ſine damno; quæ ſingula a nobis ſæpius impugnata ſunt (*p*) ſupra, nec, ut opinor, infeliciter.

Auctor ille affixit ad calcem Diſſertationis gallice ſcriptæ *de Vertigine*, quam Lutetiæ vulgavit anno 1737. Epiſtolam, in qua queritur loca quædam Libri illius, de quo nunc quæſtio eſt, immerenter a me vellicata fuiſſe, & in qua, ut cordolium levet, dicteria in me dicit. Quaproter monitus, qua ſcripſeram in priore editione, diligenter recognovi, & de querimoniis, quotcunque æquo niti tantiſper viſæ ſunt; illi lubens in hac editione ſatisfacio. Dicteria vero, quibus Epiſtolam ſuam inſperſit, facilis condono.

Antonius Maria Zanini, Veronenſis. Doctor Medicus, operam dedit (*q*) Romæ toto triennio tum linguæ Græcæ, tum Medicinæ ſtudio Narrat ipſe ſe hinc *digreſſum adhuc rudibus annis generalis Illyricorum Soſpitatoria titulo condecoratum fuiſſe*, quibus verbis opinio mihi eſt ab illo indicari ſe auctoritate publica Proto Medicum in Illyria, quæ Venetæ editionis eſt, conſtitutum fuiſſe. *Hac ſparta glorioſe apud Dalmatas impleta Venetias regreſſus eſt*, ubi medicinam cum laude facit, *nec* ἀδόξως, *nec* ἀτερπῶς ut ipſemet teſtatur.

Curam ille nuper habuit novæ Editionis Operum omnium Guillelmi Ballonii, Doctoris Medici Facultatis Pariſienſis, quę Venetiis prodiit *apud Angelum Jeremiam*, in 4. *anni* 1735. & 1736.

(*a*) Pag. 11. (*b*) Pag. 33. (*c*) Pag. 36. & 37. (*d*) Pag. 34. (*e*) Pag. 39.
(*f*) Pag. 69. (*g*) Pag. 67. (*h*) Pag. 84. (*i*) Pag. 77.
(*k*) Diſcours prelimin. *Pagg.* 5. & 6.
Diſertat. *Pag.* 198.
(*l*) *Pagg.* 100. & 101. (*m*) Pag. 107.
(*n*) Pagg. 98. & 99. (*o*) Pag. 99.
(*p*) Vide ſupra *Lib.* II. *Capp.* 1. & 11. & alibi paſſim.
(*q*) In Epiſtola *ad Johann. Bernard. Ilmer*, quatro Volumini affixa.

1736. Vol. *IV*; Græcas voces, quæ in illis interſperſæ ſunt, & quæ *inter legendum lectorem græcæ linguæ imperitum morari poſſent, latine interpretatus eſt*: ſuam ſingulis voluminibus interpretationem adjecit, ac interpretationi unicuique præmiſit peculiarem Epiſtolam nuncupatoriam, in *primo* Tomo, *Stephano Berglero*, *Lipſienſi græcarum literarum Profeſſori emerito*, in *ſecundo VVilhelmo Moor*, *M. D. græcarum literarum Groningæ emerito Profeſſori*; In *tertio*, *Thomæ Dover*, *Anglo*, *Doctori Medico*, quem ait celebrem eſſe *& inſignibus curationibus*, *& diuturnis peregrinationibus in Americanis plagis*, & de quo ſupra ad *annum* 1732. Demum in *quarto*, *Johanni Bernardo Illmer*, *Tranſylvano*, *Cæſareæ Legationis in Moſcoviam Medico olim ordinario*.

Duas priores Epiſtolas, quartamque miſſas facio, quæ non ſunt inſtituti noſtri, ſed tertia non videtur tam leviter prætermittenda, cum in illa Mercurius, & ii qui Mercurium in Medicinam adhibent, multis proſcindantur conviciis. Cadunt ea quidem potiſſimum in uſum internum Mercurii crudi ore ſumpti, quem a Thoma Dovero magnifice commendari dictum eſt, & pro quo jam non pugno: Sed in ipſam Hydrargyrum & Hydrargyroſim, ſeu in Mercurium & Methodum illinendi Mercurii recidunt contumeliæ non paucæ, quibus ſupra fidem eſt illam therapeiam, noſtra qua vivimus ætate, etiamnum patere poſſe.

Scribit ergo Antonius Maria Zanini Thomæ Dovero 10. *Octobris*, MDCCXXXV, „ per „ omnium Medicorum Theatra, per Gynæcea, „ per Tonſtrinas, in triviis & angiportis rumo„ rem raucum factum eſſe illum in Medicum „ mercurialem evaſiſſe: . . . . Argentum „ vivum eſſe univerſale naturæ alexiterium „ pronuntiaſſe: . . . . . Hanc praxim ubi„ que crepare, & pediſſequos ſuos edocere: „ Ubique & in omnibus morbis tanquam præ„ cipitem aurigam circumrapi, veluti invento „ *Panaces* nomine gloriabundum: „ . . . Demum *ab illo*, *ut puto*, „ exiiſſe libellum cum „ deteſtanda epigraphæ, *Encomium argenti vi*„ *vi*, cui nuperrime proluſerat *Mercurius trium*„ *phator*; „ quod ultimum opinor in Gerhardum Goris, Medicum Batavum, dici, a quo vulgatus fuerat anno 1717. Liber Medicus cum illa inſcriptione.

Addit Zanini ſe „ ſtatim, tanquam a Pane „ percuſſum, collapſum eſſe, totum inhorruiſ„ ſe, notumque medullas intraviſſe calorem, „ & tremefacta per oſſa cucurriſſe: ſibi maſcu„ lam bilem intumuiſſe: extemplo arrepto ca„ lamo ſine miſſione digladiaturum in arenam „ deſcendiſſe [illegible] & inexpugnabilem athle„ tam: . . . . Paucorumque dierum ſpatio & „ ſibi parvis tabulis ἀν... ρυ egerminaviſſe libel„ lum, quem nondum arida pumice expolivit, „ aut ad umbilicum perduxit.

Ait ſe „ in prima acie, tanquam gnavum & „ induſtrium Imperatorem [illegible] fortiſſimas „ phalanges opponere, *creperi certamina Mar*„ *tis* intrepide ſubiturum: nempe ſe compila„ viſſe *Centuriam* eorum, qui Venetiis, Pata„ vii, Veronæ, atque finitimis locis epoto Mer„ curio, atque ut feſtive [illegible] (*a*) San„ ctes Hardoynus *De venenis*, *Mercuriopotæ* „ miſerabiliter interierunt, aut ad incitas re„ dacti ſunt . . . Nonnulli, *inquit*, tanquam „ præſentaneo veneno propinato, ταχιδ τ ve„ lociter ad orcum deſcendebant, & ſtolidæ „ credulitatis pœnas luerunt; Alii lenta febre „ & languoribus pereſi tandem oppetierunt; „ Plerique aquam intercutem & malum habi„ tum contraxere; . . . . Multi perpetua mo„ roſi & occultiſſima fatuitate apprehenſi non „ amplius reſurrexerunt; Quidam ſanguinem „ exſpuentes deleti ſunt; . . . . Animadverte„ runt nonnulli anaphrodiſiacos effectos fuiſſe, „ elumbes & veneris impotentes, infœcundos „ enervato tono partium ſpermaticarum & re„ ſoluta energia prolifica; Salacitatis expertes, „ evirati, inertes genitalia funerata deplorant, „ per quæ quondam Achilles fuerunt.

Memorat exinde quaſdam aliquot Ægrotantium hiſtorias, quos ait epoto Mercurio morte occubuiſſe, ſed illas, dum ſtudet magnifice ſcribere, tam oſcitanter ſcribit, ut neque morbi ratio, nec præparati mercurialis natura, nec modus exhibendi ullatenus explicentur. In unum mihi videor perſpicere, ſcilicet in epotum acrius multo quam in illitum Mercurium illum invehi: Et ſane quamquam ab illo penitus ipſe diſſentiam, inficias minime iverim uſum Mercurii intro adhibiti minus tutum eſſe perpetuo, quam uſum ejuſdem illiti. „ Sed hæc omnia, *inquit*, „ tanquam [illegible] & in tranſitu. Opportunio„ ri tempore cum ſuis circumſtantiis centum „ Paradigmata conſpicua fient, ſeveriſſimo ju„ dicio enucleabuntur veluti ſub juſtiſſimis No„ mothetis, uſque ad diviſionem animæ & me„ dullam reſecabuntur.

Inde pollicetur Zanini „ alteram Centuriam, „ quæ centum Auctores comprehendet, qui ve„ luti Myrmillones & Samnites in Saturnalibus „ Gladiatores uſque ad internecionem α...φο„ νιν digladiantes, cominus & adverſis fronti„ bus ſingulari certamine μ ν μαχοι decertabunt; „ inter

(*a*) Perperam adducitur auctoritas Santis de Hardoynis, Piſaurenſis Medici, quippe qui, cum ſcripſerit anno 1126 (Vide *Præfat.* Theodori Zuingeri, præfixam *Editioni* Baſileenſi Santis de Hardoynis, *anni* 1562.) de indole & Virtute Mercurii non judicavit, niſi ex vulgata ſuo ævo, ſed falſa Medicorum opinione.

inter quos recenſet Plinium, Naturalis Hiſtoriæ Scriptorem, Dioſcoridem, Johannem Fernelium, & Johannem Baptiſtam Montanum.

Minatur vero Doverum, „ cum ſolo Plinio, „ Dioſcoride, Fernelio, Montano, illum rem „ non habiturum, ſed centum calamos, cen„tum ora, & centum linguas propediem pro„dituras, quæ robuſti carminis offas projicient, „ & centeno gutture perdeſpuent, & peſſun„dabunt tam peſtilentem Magiſtrum.

Demum hortatur illum, ut „ recantatis tam „ exitialis metalis encomiis, veluti ex longo „ ſomno experrectus ad meliorem frugem re„deat; . . . Hydrargyroſim omnem tradat pro„tervis in mare Creticum portare ventis; illas „ pyxidas mercuriales effringat, proterat; Spon„detque, ſi deditionem paret, ſe arma & ca„lamum projecturum, . . . ut Libero Patri & „ lætioribus Diis indulgeat, inter ſcyphos jocoſa „ & ſeria miſceat ſine ſupercilio, veteriſque „ pocula Maſſici & Cæcuba *cum illo* exſiccet „ ſervata centum clavibus.

Allubuit ea paulo fuſius recenſere, ut vel inde palam eſſet quantum bullatis nugis pagina huic Auctori turgeſcat, & quam vere in illum quadret, quod (*a*) ipſe de Ludovico Dureto a Gaſpare Hoffmanno (*b*) dictum approbat, nempe *in affectata illa grandiloquentia involvere ſe, non aliter quam Sepiam atramento ſuo.* Sed miſſis ambagibus nodum paucis expedire facile eſt ſaltem de Hydrargyroſi.

Perſuaſiſſimum habeo Hydrargyroſim huic Auctori nunquam exploratam fuiſſe, & ideo tam aſpere ab illo damnari. Velit ergo tandem rem bona fide periclitari, fauſtos ejus ſucceſſus certus præſtabo, dummodo ad ſingula ex artis legibus diligenter attendat. Quorſum enim abeſſet ei fortuna, quæ abeſt nemini, provideat? At vero ſi res bene ceſſerit, recte ſpero fore ut palinodiam, ut dicitur, ille tunc canat, licet ſubturpiculam. Sin vero piaculum ducat hydrargyroſim attentare ullo modo, locum det ultro peritioribus, quibus multis experientiis compertum eſt in ea therapeia, ſi qua in alia, omnia tuta & certa eſſe; finemque faciat conviciandi, nec ingenio abuſus ſuo infortunia objiciat amplius, quæ cautioribus & inviſa & inaudita ſunt, nec quod pejus eſt, Medicinam ad Plinii, Dioſcoridis, Fernelii, Montanive tempora, ad antiqua ſcillicet illorum commenta, quæ dies delevit, revocare conetur peſſimo conſilio.

Vincentius Breſt, Chirurgus Gallus, (*c*) ſtudio Chirurgiæ operam dedit in Monte peſſulano annis 1710. & 1721 Hinc in Angliam conceſſit, ſed incertum quo anno, ubi ſe ad Magiſterium in Chirurgia Londini promotum eſſe, & Cucurbitarium, gallice *Ventoſeur*, Sereniſſimi VValliæ Principis (Frederici Ludovici) diplomate conſtitutum fuiſſe gloriatur. Profectus eſt anno 1732. in Ruſſiam, ut aliquod Chirurgi officium aſſequeretur, in quo rem faceret, ſed ab Archiatro Ruſſiæ, quem penes erat jus & arbitrium eligendi, & de quo multa queritur, male exceptus brevi Londinum renavigavit ante annum 1735. unde audio iter illi fuiſſe in Luſitaniam.

Scripſerat ſiglice anno 1732. Diſſertationem de morbis venereis, quæ nondum in manus meas venit, ſed cujus deſiderium minuit vel extinguit potius Diſſertatio ejuſdem altera, de argumentum eodem gallice ſcripta, quam in vulgus emiſit Londini anno 1735, & cui hanc Inſcriptione in fronte apposuit:

Diſſertation ſur l' uſage du Mercure dans les Maladies Veneriennes & autres, & ſur la maniere de s' en ſervir avec ſuccez ſans Salivation. On y a joint une courte relation de l' etat de la Medecine en Ruſſie, & de quelques cures fort remarquables, qu' on y a faits en ſuivant la methode propoſée. A Londres. *Chez Godefroi Smith.* MDCCXXXV.

Hic Libellus, qui *paginis* 60. abſolvitur, & cujus vix Paginæ decem & octo ad argumentum ſpectant, eo conſilio editus eſt, ut ſciens eſſet Lector Auctori in manu eſſe Arcanum tutum, certum, efficax, nulli alii notum, quo lui venereæ etiam inveteratæ commode ille mederetur, hoc eſt, paucis & vere dicam, Libellus ille Programma monitorium eſt, gallice *une Affiche*, qualia ſolent ab Agyrtis in vulgus ſpargi, ut imperitum vulgus ludificent, & credulos ægrotantium animos vanis ineſcent pollicitationibus.

Auctor, ut propoſitum conetur conſequi, bona pauca fundit malis pluribus mixta.

1. Luem venereum nullo remedio ſanari poſſe, quam Mercurio crudo, vel extrinſecus illito forma unguenti, vel intro exhibito pillularum forma.

2. Se quidem callere rationem præparandi unguenti cujuſdam mercurialis, quam olim in Monte-peſſulano edoctus eſt, ſed quam opera & induſtria ſua multo meliorem ipſe fecit.

3. Hoc unguento ſuo legitime adminiſtrato ſe uſum fuiſſe plures annos, nec infeliciter, donec tandem excogitavit viam ita præparandi Mercurii,

(*a*) In Epiſtola ad VVilhelmum Moor ſcripta. (*b*) *Lib. XI. De uſu partium, Cap.* 3.
(*c*) Ex Præfatione *Diſſertationis*, de qua mox.

rii, ut intus exhiberi poſſit non minori ſucceſſu; ſed minori periculo, quam ſi foris illinatur.

4. Non igne, non acidis corroſivis præparationem ſuam confici, quem utrumque proceſſum præparandi Mercurii damnat; Illa tamen Mercurium tam diligenter exſtingui, ut ad priſtinam formam difficillime redeat, certe difficilius quam ſi ulla alia ratione exſtinctus eſſet.

5. Ea quæ de Mercurio ſuo aſſeverat, non animo ſe finxiſſe, ſed experimento explorata habere, quippe qui Mercurium ſua methodo exſtinctum data opera maceraverit ſeorſum aqua frigida, aqua bulliente, ſpiritu vini, & ſucco Citriorum, & diu infuſum leni calore exſiccaverit, quibus torturis pluries iteratis ne minima quidem Mercurii vivi atomus conſpicua facta eſt.

6. Pari diligentia Mercurii ſui efficaciam ſe periclitatum eſſe in cane quodam, cui intra dies 30 uncias duas Mercurii ſui partitis vicibus exhibuit; qui ſalivam ab ore multam emiſit per dies quatuor minxitque ubertim per decem dies ultimos, quæ binæ evacuationes arguunt inſignem remedii vim in ſanguinem; & cujus fæces omnes diligenter collectæ grana tantum viginti Mercurii crudi reddidere inſtituta analyſi, unde colligit reliquum Mercurium in ſanguinem ſubiiſſe.

7. Ea Mercurii præparatione, ſed cujus proceſſum de induſtria celat, ſe diu feliciter uſum eſſe, donec compertum ipſi fuit ægros nulla unquam via certius convaleſcere quam diaphoreſi & diureſi, ex quo in id omni ope atque opera incubuit, ut Mercurio ſuo diaphoreticam & diureticam facultatem ſuperadderet, quod labore ſuo tandem obtinuit, ſed de qua εγχειρησει alte ſilet.

8. Abhinc pronum ſibi eſſe & expeditum luem veneream omnem, etiam maxime inveteratam, radicitus exſtirpare, non inunctionibus, ſed pilulis mercurialibus; non ptyaliſmo, ſed diaphoreſi & diureſi; & ut dictis fidem aſtruat exempla adducit aliquot, ſed in populi fæce inſtituta, cui fumos vendere facile eſt.

Hactenus ille, quem patienter auſcultavimus: Nunc tempus eſt ut viciſſim ipſi reponamus, ſed paucis.

I. Mercurium crudum, quacunque via in ſanguinem ſubeat, tanto majore efficacia agere, quanto majore copia ceteris paribus introgreſſus, & quanto celerius nativam formam, quæ globoſa eſt, & a qua dependet ejus virtus, adeptus fuerit, de quibus vide *Lib. II. Cap.* 10.

II. Mercurium illitum copioſius commodiuſque per poros cutis in ſanguinem intromitti, quam per venas lacteas devoratum; & priore via admiſſum nativæ formæ citius faciliuſque reſtitui, de quibus vide *Lib. II. Cap.* 10.

III. Inde confici ſemper tutiorem eſſe & efficaciorem medendi methodum, ſi Mercurius crudus unguenti forma illinatur, quam ſi exſtinctus in pulverem quovis modo exhibeatur devorandus: Ac proinde errare tota via Chirurgum illum, dum ait affirmatiſſime pilularum ſuarum uſum methodo illitionum mercurialium præponendum eſſe.

IV. Nunc autem, ſi quando lubitum ſit Mercurium intro exhibere, quod parum probo, neceſſe eſſe ut prius exſtinguatur in pulverem: Conducere vero ſi exſtinguatur ſine acidis ullis corroſivis, atque inde eſſe quod Æthiopes minerales ceteris Mercurii præparatis plurimum præſtent.

V. Cavendum tantum, ne mercuriales atomi male coercitæ æquo promptius in ventriculo reviviſcant vi caloris, atque ideo ne præcipites directo deorſum ferantur inſalutatis venis lacteis, non ſine ægrotantium fruſtratione, ut de Æthiope illo minerali ſuſpicio eſt, qui ſolo tritu præparatur.

VI. Verum enimvero cavendum ſimul quoque, ne atomi illæ mercuriales nimis coerceantur, ita ut ne in ipſo quidem ſanguine a compedibus liberari, & depoſita larva ad naturam redire poſſint, ex quo evanida futura eſſet illarum efficacia, ut quæ globoſæ ipſarum formæ accepta referenda ſit, judice Chirurgo illo ipſomet, *Pag.* 3.

VII. Itaque modum eſſe in rebus, certoſque fines, quos ultra citraque nequeat rectum conſiſtere, quos neſcire videtur Auctor, & quos ideo prætergreditur, dum nimiam exſtincti ſui Mercurii fixitatem jactitat, quaſi palmariam.

VIII. Sane ſi quid inde fructus foret, nihil eſſe negotii Mercurio eam fixitatem inducere, de qua gloriatur ille, ſi exſtinguatur cum reſina quavis, quam pro arbitrio licet, ex catharticarum, diaphoreticarum, aut diureticarum familia ſeligere, ut ſupra dictum eſt *pag.* 363, ubi de multiplici Æthiopum mineralium præparatione; & in quo Arcanum, quod Auctor celat, totum conſiſtere multa ſuadent & perſuadent: Imo vero poſſe multo fixiorem, ſi opus fuerit, Mercurium præſtari, addito ad doſim quantulamcumque metallo quovis, *v. g.* auro, ſtannove, quocum fiat amalgama.

IX. Mercurium quidem alterutro modo exſtinctum ad nativam formam non reduci nec aqua frigida, nec aqua bullente, nec ſpiritu Vini, nec ſucco Citriorum, & adverſus tentata ab illo experimenta perinde invictum permanere: Inde tamen, nedum efficacior ſit ad debellandum virus, ſed potius longe inefficaciorem eſſe, quoniam ſtrictius coercitæ atomi mercuriales nec in venas lacteas pari copia introgredi poſſunt, nec ſanguinem celeritate eadem

dem pervadere, aut eodem momento atterere valent.

X. Fruſtra ab illo opponi, ut Mercurium ſuum penetrabilem eſſe probet, ex unciis duabus Mercurii exſtincti, cani exhibitis intra dies 30, grana tantum viginti e fœcibus collectis analyſi educta fuiſſe; nam præterquam quod difficilis ſit ea periclitatio, cui vix illum parem eſſe putem, non nego mendacii ſuſpicionem in illos facile cadere, quibus mendacium prodeſſe poteſt, & ſervire quæſtui.

XI. Ceterum Auctor ille non audiendus eſt, cum ſalivationem damnat, ac illius tædia & pericula exaggerat, nam quo illa ſpectent, nemo non videt. Potuiſſent ea forſan olim objici in ſalivationem præcipitem, tumultuariam, immodicam, quam nimiis & frequentioribus illitionibus provitare ſolemne erat, & quæ ſola videtur Auctori nota, quippe qui (*a*) putet neceſſe eſſe, ut emiſſæ ſalivæ copia intra nycthemerum tres quatuorve *pintas*, hoc eſt, libras ſex vel octo æquet per viginti vel triginta dies continuos. Sed eadem opponi nullo jure poſſunt in moderatum, lenem, pacatum, gradarium ptyaliſmum, quo intra viginti quatuor horas una aut altera libra, ad ſummum tres libræ ſalivæ ejicientur, & qualem ſemper adhibendum eſſe cenſemus, quoties adhibendus eſt.

Nicolaus Robinſon, Anglus, Doctor Medicus, artem medicam cum laude facit Londini, a Collegio Medicorum Londinenſium permiſſus.

A nevv Treatiſe of the Venereal Diſeaſe, *in three parts, compriſing the moſt effectual Methods to reſtore the tone and vigour of the ſeveral affected Organs, through every branch and ſtage of the Diſeaſe, &c. By* Nicolas Robinſon, *M. D.* London, 1736. *in* 8.

Hoc eſt, *Novus Tractatus* de morbo venereo *in tres partes diſtributus, quo continentur methodi maxime efficaces reſtituendi tonum & robur diverſorum Organorum, quæ affecta ſunt in ſingulis ſpeciebus & gradibus morbi venerei, &c. Auctore* Nicolao Robinſon, *Doctore Medico*. Londini, 1736. *in* 8.

Liber ille accuratus eſt, clare, dilucide, methodoque facili & recta ſcriptus. Diſtribuitur in tres Partes: In *prima* agitur *Capitibus quatuor prioribus* de luis venereæ origine, natura, ſignis, contagione & contagionis modis; ac deinde *Capitibus* 11. ſequentibus de natura, ſede, ſignis tum diagnoſticis, tum prognoſticis, & curatione gonorrhœæ virulentæ, quæ luem veneream plerumque antecedit.

In *altera* diſſeritur *Capitibus* 11. de variis luis venereæ ſymptomatibus, nempe de bubone; puſtulis; ulceribus naſi, palati, faucium; gummatis, nodis, tophis, exoſtoſi, carie oſſium; doloribus nocturnis artuum; phthiſi, ſcorbuto, arthritide venereis &c.

Demum in *tertia Capitibus* 12. quæſtio eſt in genere de methodo edomandi virus venereum, a quo dependent illa ſymptomata; & in ſpecie de methodo medendi ſingulis ſymptomatibus ſupra memoratis.

Ne longus ſim, in ejus Auctoris laude ponendum eſt. 1. Quod omni aſſeveratione affirmet luem veneream morbum eſſe in Europa novum, ab Hiſpanis devectum anno 1493. ex inſula Hiſpaniola, ubi endemius erat ab omni ævo.

2. Quod præſtigias & captiones Guillelmi Becketti, adductis aliquot veterum Scriptorum locis novitatem luis venereæ aperte impugnantis, egregie refellat.

3. Quod in primigenia veneni venerei forma parum curioſus, quippe quæ inſcrutabilis ſit, & ad medicinam morbo faciendam nullius uſus, optime tamen confutet illorum opinionem, qui volunt vim omnem veneni illius repetendam eſſe a vermiculorum pullitie.

4. Quod ſummam Mercurii efficaciam in curanda lue venerea palam agnoſcat, quem ſpecificum hujus morbi rhizotomum eſſe confitetur.

Verum, ut dicam ex animo quod ſentio, nollem ab eodem 1. Proponi ad curationem gonorrhœæ remedia draſtica & phlogiſtica, quibus cautius eſt abſtinere in affectione inflammatoria.

2. Negligi hydrargyroſim ſeu methodum illitionum mercurialium, qua nullam præſtantiorem, imo cui nullam parem eſſe exploratum eſt.

3. Damnari paſſim ſalivationem omnem in curanda lue venerea, ceu pernicioſam, quæ quidem, ſi moderata ſit, qualem ſemper decet eſſe, parum importuna, quæ vero alteri methodo efficacia præſtat longo intervallo; ſed de his vide, quæ ſupra pluries dicta ſunt.

Daniel Turner, de quo ſupra ad *ann.* 1717, 1729, & 1732, Opera omnia, quæ continentur in Collectione Veneta ſeu Luiſinina anni 1567, in epitomen contraxit, quam anglice ſcriptam Londini edidit anno 1736. ſic inſcriptam.

Aphrodiſiacus, *containing a Summary of the Ancient VVriters on the Venereal Diſeaſe, under the follovving heads: I. Of its Original. II. Of the Symptoms; III. Of the various Methods of Cure.* London. *Printed for John Clarke*, 1736. *in* 8.

Ideſt.

(*a*) Pag. 7.

Ideſt, Aphrodiſiacus, *continens epitomem Antiquorum Scriptorum de lue venerea*, *circa ſequentia Capita*. I. *De illius Origine*; II. *De Symptomatibus*, III. *De diverſis medendi Methodis*. Londini, *apud Johannem Clarke*. 1736. *in* 8.

Laudo utique conſilium Turneri, quod ad accuratiorem morborum venereorum ſcientiam ita conferre dudum ratus ſum, ut argumentum idem vel non diſſimile Turnero prior ipſemet tractaverim: At vero non poſſum quin fatear videri Turnerum in perficiendo conſilio interdum peccaviſſe;

I. Quod ex Auctoribus, qui de lue venerea ſcripſerunt ante annum 1567, illos ſolos recenſeat, & in compendium illos ſolos cogat, qui proſtant in Collectione Luiſinina; quaſi præter illos in tractanda eadem materia non verſati fuerint per idem tempus Scriptores alii æque boni, vel ſaltem nihilo pejores, ut Angelus Bologninus anno 1507; Jacobus a Bethencourt anno 1727; Franciſcus Delgado anno 1529; Theophraſtus Paracelſus anno 1536; Johannes Antonius Roverellus anno 1537; Thomas Rangonus anno 1528; Michael Angelus Blondus anno 1542, Andreas Lacuna anno 1551; Theodericus de Hery anno 1552; Victor Trincavellius anno 1553; Rodericus Diaz de Isla anno 1555. &c.

II. Quod Auctores nullos anno 1567. recentiores enumeret, deſcribatve, quaſi ab anno 1567. de morbis venereis ſcripſerit nemo, nulloſve abhinc Medicina progreſſus fecerit in curanda lue venerea, cum tamen res medica ab illo tempore tot Tractatibus eximiis aucta fuerit de hoc argumento ſcriptis a Vido Vidio, Georgio Dordono, Juliano Palmario, Johanne VViero, Johanne Cratone, Johanne Zecchio, Hieronymo Capivaccio, Aurelio Minadoo, Hercule Saxonia, Alexandro Maſſaria, Andrea Cæſalpino, Euſtachio Rudio &c. ut recentiores Auctores nunc omittam.

Culpam quidem viſus eſt agnoſcere Turnerus, & ut illam amoliretur ad calcem Libri ſui Catalogum adjunxit Auctorum omnium Aphrodiſiacorum, quos in priore iſtius Operis editione, quæ tunc vulgata fuit, ipſe digeſſeram, & quos in compendium contraxeram. Sed hæc culpam, nedum elevant, ſed potius augent, quippe quæ probant ſuſcepti laboris partem & maximam & utiliſſimam ab illo ſciente prætermiſſam fuiſſe.

III. Quod in recenſendis Auctoribus Collectionis Luiſininæ inſiſtat ordini, quo in Collectione illa ſinguli occurrunt, qui tamen cum in Chronologiæ leges paſſim peccet, merito damnatus eſt, ut ſupra demonſtratum fuit.

Haud me fugit Turnero hanc in diligentiam defendi *Præfationis ſuæ pag.* 4. quaſi vitio verti non poſſit; ſed vel invitus fateatur neceſſe eſt in repræſentanda progreſſuum ſerie, quibus Medicina hac in parte amplificata fuit, & quæ progrediente ætate ſubinde ſucceſſerunt, tenebras offundi maximas τῷ ὑςέρῳ προτέρῳ iſtiuſmodi, quo paſſim Auctor recentior antiquiori præponitur.

IV. Quod plerumque hallucinetur, quoties viſum eſt annum adſcribere, quo Auctorum Opera prodierunt; ut cum Matthiolum refert in annum 1598, qui ad annum 1535; Loberam in annum 1566, qui ad annum 1544; Ferrum in annum 1566, qui ad annum 1537; Torrellam in annum 1521, qui ad annum 1497, vel ut tardiſſime, 1500; Leonhartum Fuchſium in annum 1548, qui ad annum 1542; Fernelium in annum 1579, qui ad annum 1548, vel 1554; Macchellum in annum 1608, qui ad annum 1555; Cardanum in annum 1559, qui ad annum 1548; Calmeteum in annum 1567, qui ad annum 1560; Ferrerium, in annum 1564, qui ad annum 1553; Rondeletium in annum 1583; qui ut tardiſſime, ad annum 1560, Johannem Sylvium in annum 1565, qui ad annum 1557. pertinet. In quo mirari ſubit Opera quorumdam ex illis Auctoribus in annum a Turnero referri, qui poſterior ſit editione Luiſinina, in qua occurrunt, imo in annum, quo jam dudum fato functi erant, quod de Macchello, Fernello, Rondeletio patet.

V. Quod ſæpe corrumpat nomina patriæ, unde Auctores illi oriundi erant: ut cum Georgium Vellam, qui *Brixienſis* erat, hoc eſt, e *Brixia*, urbe Galliæ Tranſpadanæ, nunc in ditione Venetorum, vulgo *Breſcia*; *Bruxellenſem* in Ducatu Brabantiæ, *of Bruſſels*; Johannem Paſchalem, qui *Sueſſanus* erat, hoc eſt, ex *Sueſſa*, urbe Campaniæ, vulgo *Seſſa* in regno Neapolitano, *Suecum*, *a Svved*; Johannem Langium, qui *Lembergius* erat, hoc eſt, ex *Leobergia* urbe Sileſiæ in Ducatu Javaurienſi, *Limburgium*, *of Limburg*, ex *Limburgo* quod Caput eſt Ducatus Limburgenſis; Michaelem Johannem Paſchalem, qui *Caſtellonenſis Valentinus* erat, hoc eſt, ex oppido, cui nomen *Caſtellon de la Plana* in regno Valentino; *Valentianum* in Comitatu Hannoniæ, *of Valenciennes*, &c. facit.

Sed de his ſatis ſuperque, neque enim vacat nugis diutius immorari: Monuiſſe tantum juvat Danielem Turnerum, qui in ſuo Tractatu *de Syphilide*, anno 1717. primum edito, & iterum excuſo anno 1732, affirmatiſſime aſſeverabat luem veneream ab omni ævo in Europa graſſatum fuiſſe, in hoc Opere veritate adductum ultro ipſummet jam confiteri *Præfationis pag.* 4. Auctores fere omnes, qui in Collectione Luiſinina proſtant, teſtari uno ore morbum illum in Europa novum

illum in Europa novum eſſe, & in illam invectum fuiſſe circa annos 1492. vel 1494, *exeunte*, ut ille ait, *ſæculo decimo quarto*, *at the cloſe of te fourteenth Century*, ſeu; ut verius dixiſſet & ad Chronoloniæ leges magis accomodate, *exeunte ſæculo decimo quinto*.

VVillelmus Barrovvby, Londinenſi, Medicinæ Baccalaureus mox Doctoris honores conſecuturus, & Collegio Medicorum Londinenſium aggregandus, in quo Pater ejus ſpectatum locum obtinet, prioris hujuſce Operis editionem, quæ in lucem emiſſam fuit anno MDCCXXXVI, anglicam fecit, & Londini edendam curavit anno MDCCXXXVII. cum hac inſcriptione.

A Treatiſe of the Venereal Diſeaſe, in ſix Books; containing an account of the original, propagation, and contagion of this Diſtempor in general, as alſo of the Nature, Cauſe and Cure of all Venereal Diſorders in particular, vvhether local, or univerſal. VVritten originally in Latin by John Aſtruc *&c. and novv tranſlated into Engliſh by* VVilliam Barrovvby. *M. B.* London, MDCCXXXVII. *in* 8. Vol. *II.*

Hoc eſt, *Tractatus de lue venerea ſex Libris comprehenſus, in quo explicantur tum origo, propagatio, & contagio illius morbi in genere, tum natura, cauſa, & curatio omnium ſymptomatum venereorum in particulari, ſive localia, ſive univerſalia ſint. Latine primum ſcriptus a* Johuncce Aſtruc *&c. & nuper anglice verſus a* VVillelmo Barrovvby, *M. B.* Londini, MDCCXXXVII. *in* 8. Vol. *II.*

Huic Auctori maximam gratiam me debere lubens agnoſco, & maximam ago, quod Librum hunce meum putaverit tanti, ubi primum prodit, ut in illo anglice reddendo multum laboris & operæ ponere non dedignatus ſit. Sane ſi gratum eſt, ut ait Tullius, *Epiſtolar. Lib. XV. Epiſtol. 6. laudari a laudato Viro*, inficias non ivero mihi gratiſſimum fuiſſe erudito Viro Opus meum converti.

Johannes Armſtrono, Scotus, (*a*) Doctoris honores & privilegia conſecutus eſt Edimburgi anno 1732.

A Synopſis of the Hiſtory and Cure of the Venereal Diſeaſe. By J. Armſtrong, *D. M.* London, *for A. Millar.* 1737. in 8.

Ideſt, *Synopſis Hiſtoriæ & Curationis Luis Venereæ, Auctore* J. Armſtrong, *D. M.* Londini, *apud A. Millar.* 1737. *in* 8.

Auctor ille Tertius eſt, qui eodem circiter tempore ad Scriptores Aphrodiſiacos in compendium contrahendos aggreſſus, ſit majore ſane diligentia, quam aut Ego; aut Turnerus, & plerumque ſcrupuloſiore & nimia ſedulitate, cum in pleriſque Antiquorum Libris de hoc argumento ſcriptis, ſi paucula excipias, quæ ad morbi hiſtoriam pertinent, & in quibus quæſtio eſt de morbi origine aut de ſymptomatum natura, quibus Auctorum illorum ætate morbus ſucceſſive conſpicuus fuit, nihil ſit ſatis certi in therapeia, quod in exemplum tuto duci poſſit, & quod in curando morbo liceat unquam ex omni parte imitari.

Porro quaſi quædam fuiſſet conſilii ſocietas, eadem plerumque peccavit quæ Turnerus ipſe, dum eamdem tractavit materiam;

1. Quippe qui ex Scriptoribus Aphrodiſiacis, quorum Opera ante annum 1566. prodierant, illos tantum recenſeat, qui in Collectioni Luiſinina proſtant, prætermiſſis aliis non paucis ejuſdem ætatis & nihilo pejoribus.

2. Quippe qui de Scriptore nullo mentionem faciat, ſi me unum excipias, qui de lue venerea ſcripſerunt ab anno 1567, cum tamen certum ſit abhinc & egregios libros vulgatos, & eximios in curandis morbis venereis factos eſſe progreſſus.

3. Quippe qui recenſendis Auctoribus Aphrodiſiacis ordini eidem inſiſtat, quo in Collectione Luiſinina ſinguli referuntur, quem tamen merito nec ſemel damnavimus. Vid. ſupra Senſit quidem ipſe ſe ideo in culpa eſſe, & ut peccatum elevaret in ipſo libri ſui principio Indice Chronologicum appoſuit Scriptorum omnium, quorum mentionem facit, quem ex priores hujus Operis editione mutuatus eſt. Sed vix puto eadem diligentia parem eſſe diſcutiendis tenebris, quas offundit rerum narrationi præpoſterus ordo, quæ ſinguli Auctores in ipſo Opere digeſti ſunt,

4. Quippe qui corrumpat pleraque nomina patriæ, unde Auctores Aphrodiſiaci, de quibus diſſerit, oriundi erant, in quo ad eumdem lapidem plerumque offendit, ud quem Turnerum offendiſſe *ſupra* vidimus. In hoc tamen Turnero diligentior fuit, quod Auctoribus ſingulis annum præfigat, quo illorum Opera in lucem primum emiſſa fuerunt, & plerumque ſatis appoſite. Quod ſi quandoque conjectura aberraverit, ut aberraſſe ſæpius palam eſt, in me qui exemplo ipſi præivi, & quem ille viæ ducem ſequi non dubitavit, culpa tota reſidet, quam non defugio: Abnuere enim & nolo, & nequeo multos in priore hujus Operis editione, unde ille ſuam tranſcripſit Chronologiam, occurrere Anacroniſmos, quos ut corrigerem in hac altera editione curæ mihi fuit, primas Librorum editiones jam diligentius perſcrutato, & ab eruditis viris meliora monito.

(*a*) Medical eſſays and obſervations by a Society in Edinburgh. *Vol. I. Artic.* XXXVIII.

Ceterum hic Auctor, ut modo indicabam, priorem Operis hujuſce editionem in epitomen contraxit diligenter & magna cum cura, in quo gratiam habeo; ac in tranſcurſu loca aliquot virgula notavit cenſoria, in quo gratiam quoque habeo; nam (*a*) *homo ſum, humani nihil a me alienum puto*: Nec mirum proinde ſi ſæpius dormitaverim in Opera tam longo. Quocirca cenſuræ patientem aurem commodavi, perlectiſque locis omnibus, quæ reprehenſa ſunt, quæcunque corrigenda duxi, cortexi ſedulo; de ceteris, in quibus de mendo mihi non liquet, judicium Lectori permitto.

Johannes Douglas, Scotus, ex regia Scientiarum Societate Londinenſi, Chirurgus, artem exercet Londini cum Laude, editis Operibus aliquot nomen ſibi fecit in republica literaria, ſcripſitque nuper tres ſequentes Diſſertationes.

I. *A Diſſertation en the Venereal Diſeaſe, vvherein a Method of curing all the ſtages of that Diſtemper vvill be communicated and confirmed by ſeveral inſtances of ſucceſs from the leaſt to the greateſt degree of Infection; vvithout the help of an any mercurial drenches, vomits or Fumigations; vvithout Injectens or Aſtringents of any ſort; vvithout Eſcharoticks, Cauſticks, hot Irens; ſo ſolemnly recommended by many Authors; and above all, that* Opprobrium Chirurgorum, a Salivation *vvill in all Caſes be avoided. By* John Douglas, *Surgeon, F. R. S.* London, *printed for and ſold by the Author*. MDCCXXXVII. in 8.

Hoc eſt, *Diſſertatio de Lue Venerea, in qua Methodus medendi omnibus hujuſce morbi gradibus proponitur, & confirmatur variis exemplis ſucceſſuum, quos illa medicatio habuit in ſanandis ſingulis illius affectus gradibus a minimo ad maximum, ſine ſalivatione ulla mercuriali, ullave vomitione vel ſuffumigatione; ſine Injectionibus aut Aſtringentibus ullius ſpeciei; ſine Eſcharoticis, Cauſticis, Cauteriis; quæ tantopere celebrantur a variis Auctoribus; & quod præcipuum eſt, in qua* Salivatio, illud Chirurgorum opprobrium, *in omni caſu declinatur. Auctore* Johanne Douglas, *Chirurgo, Socio Regiæ Societatis*. Londini, *ſumptibus Auctoris, apud quem væneunt exemplaria*. MDCCXXXVII. *in* 8. *Pag*. 38.

Inſcribitur Pars illa prima Thomæ Pellet, D. M. Præſidi Collegii Medicorum Londinenſium, & Socio Regiæ Societatis, ac inſcriptioni aſcribitur dies 30. Aprilis anni 1737.

II. *A Diſſertation on the Veneral Diſeaſe, vvherein the opinions of the Antient VVriters, about the uſe of mercurial Friction, are examined, the objections againſt them, both Antient and Modern, anſvvered; and their ſafety, caſineſs, and ſurpriſing ſucceſs, in all the ſtage of this diſtemper, nay even after repeated ſalivations have failed, farther confirmed by a great variety of Caſes*. Part. II. *By* John Douglas, *Surgeon*, F. R. S. London. *Printed for and ſold by the Author*. MDCCXXXVII. *in* 8.

Hoc eſt, *Diſſertatio de Lue Venerea, in qua ſententiæ Veterum Scriptorum de uſu mercurialium inunctionum expeaduntur; Objecta tum antiqua, tum recentia, diluuntur, & illas tutas eſſe facileſque, atque facilem ſucceſſum habere in omni morbi gradu, etiam poſtquam iteratus ptyaliſmus ſpem fruſtratus fuerit, ulterius confirmatur multis variiſque exemplis*. Pars II. *Auctore* Johanne Douglas, *Chirurgo, Regiæ Societatis Socio*. Londini, *ſumptibus Auctoris apud quem exemplaria veneunt*. MDCCXXXVII. *in* 8. *pag*. 47.

Pars hæc altera inſcribitur Richard Mead, D. M. & inſcriptioni affigitur dies 30. Novembris anni 1737.

III. *A Diſſertation on the Venereal Diſeaſe, vvherein the ſafety and ſurpriſing good effects of our Method (vvhen managed vvith judgement) not only in all the ſtages of this Diſtemper, but alſo in the Gout, Leproſy, Scald heads, Stiff Joints &c. vvill be fartherm'd by many rare and remarkable Caſes; the conſtat danger and frequent back conſequences of ſtrong mercurial Purges, racking Vomits &c. vvill be yet more fully explain'd; and the too frequent practice of burrying People into a ſalivation for triſtes expſed* &c.

In Anſvver to the bitter Invectives, falſe Inſinuations, and groſs Miſrepreſentations of our ſalutary Proceſs &c. contain'd in a late virulent Pamphel ſign'd by Dr. T . . . . r (Turner) *for ſelf and Company*. Part. III. *By* John Douglas, *Surgeon, F. R. S.* London, *printed for the Author* &c. in 8.

Hoc eſt, *Diſſertatio de lue venerea in qua confirmatur ulterius multis exemplis raris & notatione dignis methodum noſtram ſalutarem eſſe, & ſtupendos habere ſucceſſus, non modo in omnibus hujus morbi* gra-

(*a*) Terent. in *Heautontimorumeno*. I. I.

gradibus, ſed etiam in arthritide, lepra, tinea, retractatione articulorum &c. In qua fuſius probatur draſtica purgantia mercurialia, & mochlica vomitoria ſemper periculi plena eſſe & ægros in grave diſcrimen plerumque adducere: Et in qua improbatur Methodus nimium frequens ægros quovis levi de cauſa, incendiaria ſalivatione exhauriendi.

Pro reſponſione ad acerba convitia, falſas inſinuationes & plenas erroris animadverſiones in ſalutarem noſtram methodum, quæ leguntur in virulento nupero Libello, cui ſubſcripſit Doctor T...r pro ſe & Societate ſua. Pars III. *Auctore* Johanne Douglas, *Chirurgo, Socio regiæ Societatis*. Londini, *ſumptibus Auctoris* &c. in 8. *pagg.* 157.

Hæc Tertia pars inſcribitur Franciſco Sandys, Obſtetricio & Medico extraordinario Annæ, uxoris Guillelmi Caroli Henrici Frizonis Principis Naſſovii Arauſiaci, & inſcriptioni apponitur dies 30. menſ. Apr. an. 1739.

Tres illæ Johannis Douglaſſii Diſſertationes eo ſpectant omnes, 1. Ut Hydrargyroſi primæ deferantur in curanda lue venerea, quod optime; 2. Quod minus bene, ut Hydrargyroſis illa tantum probetur, in qua unguentum quidem mercuriale ſatis magnis doſibus illinitur, ſed ſimul exhibentur identidem cathartica, ut mota a Mercurio materia, quæ ad os tenderet, verſus inferiora deducatur.

Auctor autem ultro confitetur ſe ſcire methodum illam medendi lui venereæ ex Petro Deſault, Medico Burdigalenſi, a quo primum inventam fuiſſe putat. Porro ut opinioni, quam amplexus eſt, ſuffragetur, adducit in *priore* Diſſertatione exempla aliquot felicium exituum, quos habere ſibi viſa eſt; tentatque in *altera* ea diluere argumenta, quæ in illam ipſe objeci in priore editione; ſed utrumque, vere ut dicam, majori præſtat ſtudio, quam ſucceſſu.

Haud animus eſt cramben eamdem recoquere, aut de quæſtione amplius rixari, quam deciſam exiſtimo. Juvat tantum, ſed paucis & ſummatim tria perquirere: 1. Quis ſit illius methodi verus Auctor, quod Hiſtoricum: 2. Quæ ſit utilitas illius methodi, ſi ad ceteras conferatur: 3. Et quo loco ea methodus a prudente Medico habenda ſit, quod utrumque Medicum eſt & Therapeuticum.

I. Mirum quanta controverſia ſit apud aliquos de Auctore illius methodi, qua ſalivatio declinatur. Hanc (*a*) Honoratus Raiberti Petro Chirac; Hanc (*b*) Henricus Haguenot Franciſco Chicoyneau: Hanc (*c*) Anonymus Anglus, Medicis Monſpeſſulanis ſine ullius deſignatione; Hanc (*d*) Petrus Deſault, cui fidem habet Douglaſſius, ſibi; Hanc ſibi quoque (*e*) Petrus de Rotundis. Medicus Romanus, inventam referunt. Novi & alios quoſdam Medicos, quorum nominibus parco, qui de inventa a ſe eadem methodo gloriatur. Inde ſane ſi cetera deſint, ſatis eſſet argumenti inventionis illius gloriam ad nullum competitorum jure merito pertinere, cum tam multis pari jure adſcribatur. Sed id multo certius concludas, ſi attendas ad numeroſa & diſertiſſima teſtimonia, quæ *Lib. II. Cap.* 7. & alibi paſſim adducta ſunt, quibus evidenter probatur hancce methodum tum Mercurii parcius rariuſque illinendi, tum reprimendæ illius ferociæ iterata ſæpius catharticorum exhibitione, nulli recentiorum attribui poſſe, quippe quæ nova non ſit, noviterve reperta, ſed a primis naſcentis morbi temporibus propoſita, commendata, adhibita a pleriſque Medicorum, contra quod nemo niti poteſt, niſi qui ſit in rebus medicis παν ἀριστόρμητο.

II. In ſumma quatuor ſunt Hydrargyroſeos ſpecies, in quibus Mercurius ratione nonnihil diſpari adminiſtrari. In *prima*, quotidianis & largioribus illitionibus *S*alivatio cietur ſubitanea, tumultuaria, frænt impatiens, immodica, in qua ſalivales glandulæ valde tument, oris interiora inflammantur, plura & profunda ulcuſcula in ore enaſcuntur, ſaliva ad libras octo, novem, decem defluit intra nycthemerum. Hæc Hydrargyroſis jam fere obſolevit, quia moleſtiſſima ſalivationis tædio, ulcerum fœditate & dolore, difficultate loquendi & deglutiendi, quia periculoſa ob capitis inflationem, hæmoſtaſiam in cerebro, oris inflammationem, metumque gangrænæ, hæmorrhagiæ, capiſtrationis; demum quia interdum parum efficax, quoties ſymptomatum quæ advocat, vehementia cogit curationem ante diem comprimere vel coercere.

In *Altera*, rarioribus & parcioribus illitionibus, quæ poſſunt breviori vel longiori dierum intervallo repeti, cum uſus poſcit, movetur quidem ſalivatio, ut in præcedente, ſed placida, moderata, remiſſa, regi facilis, quæ ori inflammationem nullam vel levem, quæ ulcera pauca & ſuperficiaria inferat, quæ unam aut alteram, vel ad ſummum tres ſalivæ libras inter horas viginti quatuor ſuggerat. Hæc Hydrargyroſis ad pa-

Z 2

(*a*) Vid. ad *annum* 1732. (*b*) Vid. ad *annum* 1734.
(*c*) Vid. ad *annum* 1738. (*d*) Vid. ad *annum* 1733.
(*e*) Vid. ad *annum* 1739.

patiendum tolerandumque non difficilis, ſimul vero ſumme tuta & omnium efficaciſſima, quod in illa, cum manifeſti ſint Mercurii effectus ex ſalivationis modo, promptum ſit pro re nata ejuſdem in ſanguinem vix & momentum vel compeſcere abſtinendo ab illitione, vel intendere illitione iterata, donec optato effectui compar eſſe comperiatur, ita ut ſalivatio ſit inſtar filii cujuſdam Ariadnei, quo datur per errores hujuſce Labyrinthi alioquin inobſervabiles curſum dirigere.

In *Tertia*, parciores adhuc & rariores illitiones adhibentur, ita caute ut omnis declinetur ſalivatio, nec ulla alia moveatur vacuatio, quæ ſenſibus pateat, præter diureſim, quæ etiam perpetua non eſt. Hæc hydrargyroſis, quam jam paſſim commendari video, quod omni vacet moleſtia, plerumque ſufficit ſanandæ lui venereæ recenti, levi quæ partibus ſolidis nondum inſedit, ſed contra graviorem, inveteratam, ſolidas corporis partes jam depaſtam ſæpius inefficax eſt: Profecto nunquam ſatis certa, cum nullo conſtet in illa indicio an ſatis magna copia Mercurius in ſanguinem ſubeat, ſatiſve diu in illo reſtitet, ut vim in illum idoneam exerat, qua poſſit virus venereum exſtirpari, unde fit ut ii, qui ea ratione lui venereæ medentur, pugnent in tenebris perpetuo Andabatarum more, ſimileſque ſint navigantibus in mari ſcopuloſo & infeſto ſine pyxide & ſine cynoſura.

Demum in *Quarta*, nec medicina impar ſit, ut in præcedente, largiores & frequentiores adhibentur illitiones, quæ ptyaliſmum vel moveant, vel proxime moturæ ſint; at vero ſimul exituriens vel imminens ſalivatio exhibitis catharticis ſedulo reprimitur, motaque materia, quæ ad os tendit, verſus inferiora arte detruditur. Hanc Hydrargyroſin laudant Petrus Default & Johannes Douglaſſius, hanc & alii uſurpant non pauci. Sed quicunque ea methodo ſolent procedere, incidunt in Scyllam, dum cupiunt vitare Charybdim, neque certius medentur morbo, ad quem ſanandum ſpatium non daut remedio, ſiquidem quantum Mercurii inſtillant ſanguini illinendo, purgando tantumdem continuo educunt, ut olim fingebant Poetæ Danaides operam ludere in pertuſum dolium aquam ingerendo; unde tantumdem effluëret, quantum infundebatur.

III. Tametſi quatuor illæ Hydrargyroſeos ſpecies efficacia, moleſtia, periculo diſpares ſint, quamquam compertum habeam ſecundam ceteris omnibus præſtare & longo quidem intervallo, quia tutior eſt & efficacior, nullum tamen excludendam duco: Non *primam*, quam agnoſco quidem ſemper mochlicam & plerumque periculoſam eſſe, ſed quæ locum habere poteſt aliquando in validis ægrotantibus, ſi morbus gravior ſit & negotia recuſent ceterarum moras; imo etiam in imbecilioribus, ſi quod appareat premens ſymptoma quod induciarum impatiens celerem & efficacem medicinam poſtulet: Non *quartam*, quam tamen omnium maxime inefficacem, quam plerumque nugatoriam eſſe expertus ſcio, quippe quæ adhiberi poſſit aliquando leviori & recenti lui venereæ, ſi qua juſta cauſa fuerit celandi curationis rationem: Non *tertiam*, quæ adverſus luem recentem, levem, humoribus tantum inhærentem plerumque ſatis efficax eſt, quam, licet graviorem luem vincere raro poſſit, adhibere tamen expedit, quoties æger infirmior eſt, ut mitigata aliquantulum morbi vehementia vires recolligantur, & pleniori Hydrargyroſi tolerandæ pares fiant. Proinde, ut diverſæ ſunt Purgantium, quibus utimur, naturæ, ut diverſæ ſunt Alimentorum, quibus veſcimur, qalitate, ſic diverſæ illæ omnes Hydrargyroſeos ſpecies ſub cenſu medico retinendæ, ut quæ lubuerit, adhiberi poſſit pro varia morbi facie, prout ob enerit occaſio, uſuſve poſcere videbitur prudenti & perito Medico; qua in re diſſentire neminem poſſe puto, niſi qui cogitet præter æquum & bonum de Medicina inope facienda, & remediis, quibus maxime nititur, ad pauciorem numerum redigendis.

IV. Demum in *Tertia* Diſſertatione Douglaſſius cum Danielem Turnero rixatur, ſeu verius digladiatur, a quo methodum ſuam illitiones mercuriales adhibendi ſine ptyaliſmo temere impugnatam fuiſſe contendit. Sed de hi viderint, quibus vacat.

Non noſtrum hos inter tantas componere lites.

Johannes Timmius, in Germanicum idioma tranſtulit *Boerhavii Diſſertationem*, præmiſſam Editioni Lugduno-Batavæ Collectionis Luiſininæ, atque Tractatum Ulrichi de Hutten, *De Guaiaci Medicina & morbo Gallico*; & utrumque Opus ſimul edidit Bremæ, in 8. anno 1737. cum Præfatione, in qua nihil ineſt novi.

Joſephus Antonius Pujatus, Sacilenſis.

„ Decas rariorum Obſervationum medicarum „ theoricis, practiciſque animadverſionibus „ illuſtratarum. Venetiis. 1737. *in* 4.

Auctor inter alias Obſervationes, binas refert, quæ ad argumentum noſtrum ſpectant: *Alteram* de Bubonibus & Ficis gallicis, ſine Chirurgiæ preſidiis feliciter perſanatis: *Alteram* de Lue Venerea graviori, ſine ſalivatione curata.

Michael Peaget. Doctor Medicus.

Carolus Dionis, Pariſinus.

„ Queſtio Medica quodlibetariis Diſputationi„nibus mane diſcutienda in Scholis Medi„corum, die Jovis nona menſis Januarii, „ MDCCXXXVIII. Michaele Peger, Præſide,

An

An luis venereæ curationi per frictum, potius quam per ſuffitum, faveant medicæ Obſervationes?

Concluſio affirmat:

Proponebat Pariſiis Carolus Dionis, *Pariſinus*, A. R. S. H. 1738.

Johannes Rodolphus, *Im-Hoff*, Bibliopola & Typographus Baſileæ æmulatus eſt literis non inelegantibus, ſed forma Libri contractiore, & nigriore charta, ac eamdem inſcriptionem præfixit, quæ in priore editione legebatur.

„ De Morbis Venereis Libri ſex, in quibus „ diſſeritur tum de origine, propagatione „ & contagione horumce affectuum in genere, tum de ſingulorum natura, ætiologia, & therapeia, cum brevi analyſi „ & epicriſi Operum plerorumque, quæ de „ eodem argumento ſcripta ſunt. Auctore Johanne Aſtruc &c. Pariſiis, ſuppreſſo „ Bibliopolæ nomine, MDCCXXXVIII. „ *in* 4.

Id forte doluit Bibliopolæ Pariſienſi, a quo prior editio vulgata fuit, ſi ſenſerit aliquid de ſuo compendio inde deceſſiſſe; ſed ipſe, quem cura iſtiuſmodi non ſollicitat, fateor in hoc me lætatum fuiſſe, quod intellexerim Librum huncce meum, quamquam vitioſum, necdum mendis, ut par erat, purgatum, publici ſaporis ſatis viſum fuiſſe, ut Librarius ille exemplaria nova, quæ in vulgus ſparſurus erat, ſe diſtracturum, & commodo quidem ſuo, non deſperaverit. Si quid ergo mihi doluit, id unum, quod in adulterinam editionem menda irrepſerint plurima, quæ nec mea ſunt, nec typothetarum prioris editionis, & quibus Librum meum deturpari mihi nonnihil moleſtum fuit.

Anonymus Anglus.

„ Lettre from a Phyſician abroad to a Gentlemam in London, proving both hy „ Facts and Reaſon, that the Montpeilier „ Method bids fairer for the Cure of the „ Pox, than the common vvay by Salivation. London. Printed in the year „ MDCCXXVVIII. in 8. Pag. 16, ſive „ Plagula unica.

Hoc eſt, „ Epiſtola Medici cujuſdam exteri ad „ amicum ſuum Londinenſem, qua probatur tum exemplis, tum argumentis Methodum Monſpeſſulanam faciliorem eſſe „ communi ſalivationis methodo in curanda „ lue venerea. Londini, MDCCXXXVIII. „ in 8. Pag. 16.

De ea quæſtione vide quæ alibi dicta ſunt *Lib. II. Cap.* 12. & *Lib. IX.* ad annum 1737. ubi de Johanne Douglas.

Liber ille Capitibus ſeptem abſolvitur, quorum *quartum*, quod inſcriptum eſt *de Lue Venerea*, ad inſtitutum noſtrum pertinet. Hujuſce Capitis, more ceterorum omnium totius Libri, Partes ſunt quatuor, I, quæ *Theſes Pathologicas* ſive Corollaria XIII.; II, quæ *Theſes Therapeuticas*, ſive Corollaria XI; III, quæ *cautelas & monita practica* XV; Et IV, quæ *Obſervationes* VII, cum adjunctis *Conſiliis* totidem *medicis* continet.

Fredericus Hoffmannus, Hallenſis, de quo ſupra ad *annum* 1700.

Edidit nuperrime *Partem quintam Tomi IV. Medicinæ ſuæ rationalis ſyſtematicæ*, cui ad exemplum ceterarum partium ſequentem appoſuit inſcriptionem:

„ Medicinæ rationalis ſyſtematicæ Tomi quarti, quo ſpecialis morborum pathologia, „ & huic ſuperſtructa ſolida therapeia, cum „ medendi methodo, cautelis, cliniis, & „ morborum enarrationibus adjuncta epicriſi „ exhibentur, Pars quinta, doctrinam morborum ac vitiorum externas potiſſimum „ partes affligentium perſpicua, & demonſtrativa methodo tradens. Halæ Magdeburgicæ. MDCCXXXIX, ex officina „ Rengeriana in 4.

Parte I. Fatetur (*a*) Hoffmannus „ communem Auctorum opinionem eſſe luem veneream in India Occidentali endemiam, eo demum tempore in Europam eſſe advectam, & „ per ſingulas ejus regiones diſſeminatam, cum „ Chriſtophorus Columbus inſulam Hiſpaniolam „ anno 1492. detexit.

(*b*) Concedit tamen „ citra ullum contagii „ virus, ... ex diverſi ſeminis ſtagnatione & „ corruptione, quæ ſcortatione ſequitur ... „ morborum lui Americanæ ſimilem generari „ poſſe, „ quod tamen certa nulla liquet obſervatione. Sed addit „ negari minime poſſe, quin allata ex America contagio majoribus ſtipata ſit ſymptomatibus, longeque vehementius & malignius, quam malum ex vaga ſcortatione ortum, ſæviat. „

Deinde expoſitis definitione, diagnoſi & contagione morbi, cenſet (*c*) veneni illius contagioſi indolem in tenuiſſimo fluido ſulfureo, „ ſive phlogiſto æthereo & fermentativo principio conſiſtere, quod ulterius diffuſum reliquos corporis humani ſuccos eadem labe contaminata: „ Quod putat poſſe colligi 1. Ex „ eo quod „ ſtuidum ſulfureo-æthereum, ſeu „ oleoſum, ſi ullum aliud, ſtupenda ratione „ poſſit dividi, diſſipari, & multiplicari: „ 2. „ Ex eo quod „ fermentum ſulfureæ & oleoſæ naturæ pinguedini involutum difficilius ex-

(*a*) Theſi I. (*b*) Theſi IX. (*c*) Ibid.

„ extricetur, nec tam prompte cum aliis ſuccis commiſceatur; „ unde opinatur commodiſſime explicari, cur „ virus venereum..... per plures menſes, imo annos occultum latere poſſit, antequam perniciem corpori intendat: „ 3. Ex eo quod (*a*) „ cetera venena peſtis, variolarum, morbillorum, petechiarum &c. ſint, ut ille quidem ait, „ putridæ ſulfureæ indolis: Quæ tria argumenta vel non ſatis vera, vel ſi vera eſſent, ad probandum non ſatis firma eſſe videntur.

Proinde conſentit Auctor cum Boerhaavio, quem laudat, non modo de indole ſulfurea veneni venerei, ſed etiam de illius ſede. Credit (*b*) enim „ membranam adipoſam, non modo præcipuum ſeminii venerei receptaculum conſtituere, verum etiam infecto jam ſanguine, morboque vigente, eamdem præcipue affici. Sed de his vide ſupra.

Demum de Prognoſi diſſerit, quam diverſam eſſe (*c*) ait „ ſecundum ſubjecta, & ſecundum gradus morbi. „ Interim confitetur multos ex Germania in Galliam concedentes facilius a malo liberari, non quod in Gallia omnes præſtantiores ſint Medici, ſed potiſſimum quod ibidem regnans temperata cœli temperies curationi quam maxime faveat: „ Quod totidem fere verbis legi meminimus apud Sydenhamium, ut ſupra dictum fuit.

Parte II. affirmat (*d*) „ duos uſque eo innotuiſſe modos, quorum beneficio tota humorum inquinatorum colluvies ex intimis partium ſolidarum latibulis ejici & expurgari poſſit, videlicet per largiorem, pauloque diutius durantem ſudorem, & per copioſum debito tempore inſtitutum ſalivæ profluvium.

Ad ſudores movendos laudat (*e*) Decocta ligni Guaiaci, radicum Salſæ-parillæ, chinæ, ligni ſaſſafras, & ex noſtris regionibus ligni juniperi, radicis cichorei, ſaponariæ, bardanæ, glycyrrhizæ & aliorum; „ docetque qua ratione præparanda, & quibus cautionibus exhibenda ſint.

Vult (*f*) „ alteram luis venereæ curationem, quæ mediante ſalivatione perficitur, locum jam invenire, cum malum altius infixum nec ſtricta diæta, nec cura jam laudata ſudorifera evelli poteſt. Addit (*g*) Veteres per ſuffimenta, Mercurium in vapores reſolvendo, curationem morbi peragere contendiſſe, ſed minus commode, quia craſſi denſique hi vapores nervoſo generi ſunt inimici.

Agnoſcit (*h*) „ tutiorem, eumque frequentiorem eſſe uſum per unguenta, quibus argentum vivum probe ſubactum corpori applicare ſolent. Atque hæc methodus, *pergit Ille*, in Gallia maxime hactenus obtinuit, & a Chirurgis ibidem degentibus hac potiſſimum ratione inſtituitur. Unguentum roſatum & pomatum, æquali ad unciam portione ſumptum cum uncia Mercurii vivi, in ſ. q. terebinthinæ exſtincti, intime miſcetur, additis pro lubitu olei lavendulæ guttis X, & dimidia balſami Peruviani drachma, quo unguento juncturæ, pedumque malleoli, & genua quoque, ſi opus eſt, matutino tempore & ventriculo a cibis vacuo, ad fornacem per tres quatuorve dies probe inunguntur, donec ſalivæ ſequatur profluvium, non omiſſo interea decocti lignorum temperatioris uſu. „ Ex quibus liquet, ſi cum iis, quæ a nobis tradita ſunt, conferantur, Hoffmannum unguenti mercurialis præparandi & adminiſtrandi methodum, quæ nunc in Gallia uſu receptiſſima eſt, non ſatis probe compertam habuiſſe.

Tandem adjungit (*i*) „ eſſe ex Medicis & Chirurgis peritioribus nonnullos, qui ſalivationis cura per inunctionem ſepoſita, in rebelliori malo tutiorem exiſtimant modum per mercurialia interne ſumpta ſalivæ fluxum promovendi.... Quod ſi vero..... non ex voto ſuccedit operatio, tum per aliquot dierum ſpatium ſubjungitur externa Mercurii inunctio, unde ſaliva tam largo prodit flumine, ut ſæpe, ad duas vel tres menſuras ejus accedat quantitas. „

Parte III. ſigillatim, ſed paucis explicat (*k*) „ cautiones aliquot obſervandas, ante ſalivationem, in ſubjectis ſcorbuticis aut macilentioribus; ſub ſalivatione, circa oris vitia, dentium lapſum, dolores inteſtinorum & vigilias, poſt ſalivationem, circa affectus multos, „ qui eluſa Mercurii efficacia ſuperſtites eſſe ſolent.

Proponit (*l*) „ ſingularem luis venereæ curationem, quæ ſua methodo & experientia, per medicamenta quidem mercurialia, ſed eadem valde correcta, & virtute diaphoretica exaltata, ſine largiori ſalivæ ad aliquot hebdomades durante profluvio perficitur...... Horum medicamentorum (*m*) „ alterum eſt Mercurius diaphoreticus, qui ex amalgamate Mercurii & Stanni ita conficitur, ut deſuper abſtracta aqua forti edulcoratio cum aqua fiat: Alterum vero ex commixtione Mercurii, Auri &

(*a*) Theſi X. (*b*) Theſi XI. (*c*) Theſi XII.
(*d*) Theſi I. (*e*) Theſi IV. (*f*) Theſi VIII.
(*g*) Theſi IX. (*h*) Theſi eadem. (*i*) Theſi X.
(*k*) A Theſi I. ad XIII. uſque. (*l*) Theſi XIV. (*m*) Theſi XV.

„ ri & æquali portione Reguli Antimonii,
„ quod deſuper abſtracta aqua Regis, itidemque
„ facta edulcoratione præparatur.

Ait autem medicamentum poſterius, *auri in primis combinatione præparatum*, efficacius eſſe, quod (*a*) „ mane & veſperi .... vel in „ conſerva roſarum, vel in forma pilularum ad „ ſcrupulum unum per aliquot dierum ſpatium „ offeratur, poſtero die mane ſuperbibendo decoctum lignorum temperatum cum regimine „ diaphoretico .... Monetque ſimul tutiorem „ eſſe hanc medendi methodum, ſi peracta ciborum digeſtione circa horam pomeridianam „ quintam vel ſextam æger quotidie per menſem in balneum deſcendat, & cui tum iturus medicamentum dicto modo ſumat.

Demum *Parte IV.* recenſet Hiſtorias VII. ægrotantium ex lue venerea, vel ex venereo quodam morbo, additque ſingulis ſingulas therapejas quas adhiberi juſſit.

Ceterum libere dicam, quia neque ob rem, neque ob invidiam dico, videri ex iis, quæ ab Hoffmanno, Viro pererudito & in rebus medicis exercitatiſſimo, nuperrime ſcripta ſunt, poſſe concludi Hydrargyroſeos methodum, uſum, utilitatem, ſummamque præ ceteris omnibus methodis curatoriis præſtantiam in Germania necdum ſatis perſpecta, exporataque eſſe, unde poſſet quis nec immerito forſan ſuſpicari infectos lue venerea, *qui ex Germania in Galliam concedunt, non ideo ſolum a malo facilius illic liberari, quod regnans temperata cœli temperies curationi quam maxime faveat.*

Julianus Offrai dictus *De La Mettrie*, de quo ſupra ad *annum* 1736, Diſſertationem *de morbis venereis*, quam Præfationi Hermanni Boerhaavii a ſe gallice verſæ præfixerat, recognovit, emendavit, auxit, & Lutetiæ Pariſiorum iterum vulgavit cum hac inſcriptione:

Nouveau Traitè des Maladies Vènèriennes. Par M. de la Mettrie, *Docteur en Mèdecine*. Paris, *chez Huart & Briaſſon.* 1739. *in* 12.

Auctor in hoc Libro multa de me honorifice prædicat, quæ ſane video meriti modum longe excedere: Sed ut dicteriis non tangor, quibus epiſtolam olim aſperſit in me ſcriptam, quam ſuæ *de Vertigine* Diatribæ affixit, ſic nec encomiis capior immodicis, quibus alteram hanc Diſſertationem referſit; atque adeo plane vacuus ab amicitia & ab odio ſingula quæque ex veritate æſtimaturus ſum.

Decem ſunt omnino hujus Diſſertationis Capita: Major pars Libri continetur *Primo*; in quo inquiritur in originem luis venereæ, & *Secundo*, in quo exhibetur Index alphabeticus Scriptorum Aphrodiſiacorum, quæ ambo confitetur Auctor ex Libro meo ſummatim tranſcripta eſſe. In ceteris *Octo* quæ ſequuntur, diſſeritur, 1. De natura: 2. De ſede veneni venerei: 3. De Gonorrhœa in viris: 4. De Gonorrhœa in mulieribus: 5. De curatione gonorrhœæ: 6. De prophylaxi gonorrhœæ: 7. De verrucis venereis, phimoſi & paraphimoſi: 8. De tumoribus venereis teſtium, de bubonibus, de ulcuſculis cancroſis ſeu carie pudendi, & de methodis curatoriis luis venereæ; ſed de ſingulis perpaucis & curſim, adeo ut ad Librum meum Lectores paſſim relegentur ab Auctore.

I. Generatim ſunt in illo Libro multa egregie & erudite dicta, quæ debent Auctori laudi dari; ſunt non pauca candide emendata, quæ veritatis amicum Auctoris animum oſtendunt; ut cum aperte & ingenue improbat (*pagg.* 185. 188.) hydragoga & mochlica cathartica, ceu nociva in curanda gonorrhœa virulenta, quæ tamen a Boerhaavio laudari viderat, quæ laudaverat ipſe effuſe in priore editione, ſed quibus jam fatetur ſe uſum fuiſſe improſpere.

II. Sunt nonnulla, quæ abhorrent a vero, & in quibus illum ideo erraſſe ſentio, quod addictior eſſet jurare in verba Boerhaavii, ut cum opinatur, *pagg.* 225. 226, Guaiaci decocto luem veneream melius nonnunquam perſanari, quam hydrargyroſi etiam legitima; quod ut probet, Boerhaavii veſtigiis inſiſtens adducit auctoritatem & exemplum Ulrichi Hutteni, ut qui teſtetur ipſe (*b*) *ſe undecies curationem mercurialem expertum fuiſſe* incaſſum ac demum (*c*) *præſentius remedium habuiſſe ex Guaiaco*, cujus uſu *depulſa omni invalitudine ita vires recepit, ut de novo factus ac renatus homo videretur*.

Nolo in præſenti quærere utrum repetita illa hydrargyroſis fuerit Hutteno ex legibus artis adminiſtrata, quod vix credo, quod ne credam facit ipſa Hutteni narratio, ætatiſque, qua vixit, ratio: At pro certo habeo Huttenum, ut ut de ſanitate ſua confiſus fuerit, ex decocto Guaiaci perfecte non convaluiſſe, quod poteſt magnis evinci auctoribus;

1. Deſiderio Eraſmo, qui in (*d*) Epiſtola ad Philippum Melanchtonem data menſe ſeptembri anni 1524, narrat *a ſe ideo Huttenum*, cum Baſileam petiit, ubi Eraſmus commorabatur, *colloquio excluſum fuiſſe* anno 1523, atque adeo annis tribus poſt adhibitam Guaiaci medicinam, *quod ſibi glorioſus ille Miles in ædes recipiendus fuiſſet cum ſua ſcabie*, hoc eſt, cum ſua

(*a*) Ibidem. (*b*) De Morbi Gallici curatione per adminiſtrationem ligni Guaiaci, *Cap.* 5.
(*c*) In *Epiſtola dedicatoria* Libro præfixa. (*d*) Hæc Epiſtola. CXIII. eſt Libri XIX.

ſua lue venerea, quam ab Eraſmo *Scabiem* vocari ſupra vidimus ad *annum* 1524, ubi de *Eraſmo*.

2. Melchiore Adamo, qui cum refert, *in Vita Ulrichi Hutteni inter Juriſconſultos Germanos*, Baſilea, quo confugerat anno 1522, in Uffnaugiam, Inſulam lacus Tigurini, ſe receptiſſe *apud Johannem Scheckium, felicem paralyſeos curatorem*, indicare videtur eo conſilio ad illum divertiſſe, ut abalienata morbo membra illius opera reſtituerentur, unde ſequi videtur priſtini ſeminii vim vel non abolitam, vel jam redivivam fuiſſe.

3. Conrado Geſnero, qui *in Bibliotheca, fol.* 342, in verbo *Huldricus Huttenus*, ſcribit affirmatiſſime Huttenum *morbo conſumptum* fuiſſe *gallico*, & ſane conſtat illum immatura morte præreptum vix annos 36 expleviſſe; quæ viſum eſt idcirco paulo fuſius diſquirere, ut hinc pateret, quam ficulneo nitantur argumento, quicunque ut Guaiaco primas deferant in curanda lue, Hutteni exemplum ſolent obtrudere.

III. Sunt quædam, quæ videntur oſcitanti Auctori excidiſſe: 1. Ut cum ſcribit, *pag.* 10. Tiberium, Divi Auguſti filium, Cæſarem III, *Mentagram* in facie *ſenſiſſe*, quæ morbi ſpecies *in Italiam* non prius *irrepſit*, teſte Plinio, *Hiſtor. Natural. Lib. XXVI. Cap.* 1. quam *Tiberii Claudii*, Druſi filii, *Cæſaris V. principatu medio*.

2. Ut cum vult, *pag.* 11. puſtulas Tiberii unguentis illitas fuiſſe a Galeno, quem nemo neſcit infra Tiberium fuiſſe longo intervallo, quippe (*a*) natum anno 14 principatus Hadriani, & qui ſane *unguentum ad Herpetas Tiberii*, de quo mentionem facit *Lib. V. Cap.* 12. *De compoſitione medicamentorum ſecundum genera*, non tanquam ſuum, ſed tanquam ab alio acceptum, deſcribit.

3. Ut cum Petronio Arbitro attribuit, *pag.* 35. verſum hunc notiſſimum de Meſſalina, uxore Claudii,

Et laſſata viris, nec dum ſatiata receſſit.

quem nemo neſcit Juvenalis eſſe, *Satir.* 6.

4. Ut cum objicit, *pag.* 29, 30. me negaviſſe (*b*) Lepram Judæorum contagioſam fuiſſe, cum affirmem tantum laudato loco Lepram non contagione ſolum diſſeminatam fuiſſe, ſed interdum ſpontaneo quoque vitio conceptam. Aio enim totidem verbis *Lepram ſine contagio ullo, ſed ſolo diætæ errore plerumque contractam fuiſſe*; unde colligo a lue venerea, quæ nunc graſſatur, diverſam fuiſſe, quippe quæ *diætæ vitio nunquam producatur*, *ſed ſola contagione propagetur*, quorum neutrum in dubium vocari poſſe, quorum utrumque certo certius eſſe puto.

Ne plura. Eſt in illo Auctore ingenium & literatura, eſt facilis, ornata, compoſita elocutio; at vero videtur properaviſſe de iis ſcribere, quæ nondum ſatis meditatus fuerit; quamobrem non mirum ſi minus accurate interdum ſcripſerit, nam verum illud verbum eſt, vulgo quod dici ſolet, *Canem feſtinantem cæcos parere catulos*.

Petrus De Rotundis, Medicus Romanus, ſcripſit Tractatum ſequentem vere doctum, quem Romæ edidit, ac ignoto mihi dono miſit, quo me ſibi devinxit beneficio.

De Victus ratione in febre acuta continua: Opus in tres partes diſtributum, vulgatumque tyronum gratia, unde nempe quoddam veluti ſpecimem miniſtrandi, adhibendæque continenti febri curationis ii ſibi capiant. Authore Petro de Rotundis. *Romæ, Typis Antonii de Rubeis*. 1739. in 4.

Nihil eſt in illo Opere, quod ad argumentum præſens pertineat, præter pauca quæ leguntur *pagg.* 23, 24. & 25. *Præfationis*, & quæ notatione digna ſunt.

Refert Auctor ille „ ſe nonnulla de contumaci, fœdaque illa lue, quam vocant, *venerea*, obſervando experiendoque collegiſſe; „ & de hac aliquid tradere meditari, quo univerſam illius hiſtoriam, curationemque complectetur, „ quod ne diutius arti medicæ Collegiſque ſuis invideat, rogo & obteſtor.

„ Poſt cognitum morbum, *inquit Auctor*, „ ſcrutandæ quoque argenti vivi naturæ, agendique rationi non incurioſam impendi operam, quo tute uterer atque apte, cum compertum alias haberem veneream luem, maxime quæ incidit in vetuſtatem, nulla re alia æque ac illo, vinci radicitus. Quapropter, *pergit Ille*, haud inutilia de execrabili morbo, ejuſque curatione me ſcripturum confido: Eoque magis ad id invitari me ſentio, „ quod cogitatum quoddam ea de re meum vix a me olim dimiſi, cum haud diu peregrinatum comperi (quippe quod neſcio qua novitatis gratia commendatur) liberali ac ſtabili exceptum, imo interceptum hoſpitio „ fuiſſe.

Rem paucis ſic narrat. „ Anno decimo octavo „ ſupra milleſimum ſeptincenteſimum tranſmiſi „ Lutetiam, (*c*) (quod ſic eſſet occaſio) ut inde „ ad Monſpelienſes Medicos remitteretur, Conſilium quoddam meum, quo adumbrabam *Luis* „ *Ve-*

(*a*) Philippus Labbe e Societate Jeſu, in *Vita Galeni*. (*b*) Pagina 11. *prioris editionis*; Pagina vero 8. *hujuſce*.
(*c*) Poſſet aliquid lucis huic hiſtoriæ accedere, ſi conſtaret cuinam Luteriam miſſum fuerit Conſilium de quo quæſtio eſt, ut ad Monſpelienſes Medicos remitteretur, ſed nomen ab Auctore non profertur.

,, *Venereæ per illitionem argenti vivi curationem*, quam tamen *nullum ſalivationis* (quod eatenus factum erat) *tædium* conſequeretur. Docebam rei rationem modumque, addebamque nonnulla, quibus agilitatis effectuumque fluentis metalli neceſſitatem ob oculos proponebam.

,, Quam vicem illud meum Conſilium ſua in peregrinatione pateretur reſciſſe tum non licuit; nec ipſe de eo, quæ mea eſt propriis in rebus incuria, deinceps ultra cogitavi. Verum biennio poſt (*proinde* anno 1720) novam Luis Venereæ curandæ rationem illitu vivi argenti, unde ſalivatio non moveatur, (*a*) a Monſpelienſi quodam Medico repertam, ſcriptoque vulgatam rumor circumtulit.

,, Equidem me id ſcriptum nondum legiſſe, & quomodo ſe res vere habuerit, fateor etiamdum ignorare, qui reputem non penſi habendum a quo quidpiam repertum ſit, ſed quid inde acceſſerit ad bonum publicum; quique idem ſciam quotidianum eſſe unam eamdemque rem a pluribus cogitari. Nihilo tamen minus illiuſmodi ſcriptum (tametſi (*b*) præferre ajunt in fronte fuiſſe ſe editum neſcio quot annis ante id temporis, quod ego memoro) nuſquam *ante id temporis* viſum lectumque eſt: Novum inventum non *ante id temporis* innotuit hominibus: Non *ante id temporis* in Monſpelienſi Schola propoſitum propugnatumque eſt. Quomodo autem cumque ſe res habuerit, laudo beneficum Scriptoris ingenium, habendaſque ei gratias cenſeo, quod properaverit de Republica bene mereri. Is enim demum credendus eſt reperiſſe rem, qui eam uſui publico proponit, non qui negligit.

,, Utinam vero hac nova via id totum aſſequeremur quod a ſali ando obtinemus. Sed (*c*) in vetuſtatis caſu non plus ab hujuſmodi curatione ſperandum eſt, quam ab ea quæ fit a Chimicis ingeſto Mercurio, quem vocant, dulci. Quamvis commodior longe ſit hæc noſtra, eo ſaltem nomine quod non adeo ſtomachum lædimus, quodque rationem inire facile poſſumus vivi argenti, quidquid illevimus, id quod facere Chimici male poſſent. De cetero una eademque curatio utraque eſt, Idem enim præſtat argentum vivum intro ſumptum, ac extrinſecus illitum, eademque omnino ratione cathartica nunc tertia, nunc quarta, quintave quaque die intercalamus, pro modo ſeu poti, ſeu illiti remedii, ut ſcilicet motam materiam infra derivando ſalivationem prohibeamus. Quod commodum de nova hac via me monuit, mirabarque, & adhuc miror per tot retro annos non fuiſſe id animadverſum, cum (nota altera curatione, quæ familiariſſima eſt) adeo obvium atque in promptu ſit.

Hactenus Petrus de Rotundis, cujus narrationem animadverſionibus ullis interpolare religio fuit, ideoque ſatius viſum eſt illas ad oram libri rejicere. Nunc id unum addam, ſpem mihi fore ut Auctor ille non *miretur* in poſterum cur ea illinendi Mercurii *via*, quam proponit, novamque eſſe opinatur, *per tot retro annos non fuerit animadverſa*, ſi ad ea velit attendere quæ ſupra diſputata ſunt *lib.* 2. *cap.* 7. & hoc *lib.* 9. ad annum 1737, ubi de Johanne Douglas, ex quibus liquet eamdem adminiſtrandi Mercurii methodum ab ipſo morbi ingreſſu ad noſtra tempora a pleriſque Medicorum propoſitam, laudatam, adhibitam fuiſſe.

Daniel Turner, Anglus, de quo ſupra *ad annos* 1717, 1727, 1732, & 1736, & qui *fuit mihi ſæpe vocandus ad partes*, ſcripſit edititque Londini anno 1739. ſequentem Tractatum:

Syphilis, *The ſecond Part, containing ſome farther Obſervations on the Venereal Diſeaſe in two Commentarius, the one upon the Practice of Dr.* Aſtruc *at Paris; the other on that of Dr.* Deſault *at Bordeaux, with a Preface, in which the Author's Vindication of his firſt Part or Practical Diſſertation from the cenſure paſt thereon by the former of theſe Gentlemen, in his Sixth Book of Venereal Diſeaſes. By* Daniel Turner *of the College of Phyſicians in London.* London, *for John Clarke*, 1739. in 8.

Hoc

(*a*) Videtur hic ſubnotari Franciſcus Chicoyneau, quaſi Theſim, quam in Academia Monſpeſſulana propoſuit anno 1718. *de ſananda ſine ptyaliſmo lue venerea*, ex illo Auctoris Conſilio furatus eſſet, certe nullam aliam Theſim novi de hoc argumento ſcriptam, quæ in Monte-peſſulano circa illa tempora propoſita aut typis vulgata fuerit. Sed compertiſſimum habeo ab omni tam turpis palagii ſuſpicione Franciſcum Chicoyneau vacuum eſſe.

(*b*) Hic aquam mihi hærere fateor; neque enim legitur *in fronte* Theſeos, quæ a Franciſco Chicoyneau propoſita fuit anno 1718, hanc *aliquot* annis ante editam fuiſſe. Quocirca videtur Auctor ea quæ narrat, falſis auditionibus comperiſſe.

(*c*) Recte monet Auctor eam Hydrargyroſeos ſpeciem, quam proponit, valere quidem adverſus recentem luem, at vero ſatis efficacem non eſſe contra inveteratam, atque adeo vix illam præſtare exhibitioni Mercurii dulcis, cum neutra methodo morbus gravior exſtirpetur, ſed mitigetur tantum, quod plerumque veriſſimum eſt. Vide ſupra.

Hoc eſt, Syphilis, *Pars altera, qua continentur aliquot aliæ Obſervationes de lue Venerea, in Commentariis duobus; altero in Praxim Doctoris* Aſtruc, *qui Pariſiis; altero in Praxim Doctoris* Deſault, *qui Burdigalæ Medicinam facit: cum Præfatione, in qua Auctor priorem ſuæ Syphilidis Partem, ſive Practicam Diſſertationem vindicat a cenſura, qua notatur a priore illorum Medicorum in ſuo ſexto Libro* de Morbis Venereis. *Auctore* Daniele Turner, *e Collegio Medicorum Londinenſium*. Londini, 1739. *in* 8.

Liquet vel ex ipſo titulo Librum hunc in me ſcriptum fuiſſe: in illo contendit nervis omnibus Turnerus, ut medendi methodum, quam in hoc Opere protuli, carpat aſpere, ſed videtur ei tenebras obduxiſſe nimia & impotens reprobandi cupiditas. Haud deerant, credo, quæ vere potuiſſent objici, ſed ut ſpero, levia & ſatis facile condonanda in Opere longo: ne ab eo vix quidquam vere objectum fuerit, in cauſa fuit bilis, qua motus levia neglexit, dum graviora quæſivit objicere. Cum ea vero non ſuppeterent ex ſententia, loca quæcunque in deteriorem partem rapi poſſe credidit, arripuit, corrupitque multis modis perperam interpretando, & ut

(*a*) *Nihil eſt, quin male narrando poſſit depravari,*
Id quod boni eſt excerpſit, dixit quod poteſt
In vitium verti.

Hæc autem paucis obiter indicanda cenſui ordinis gratia, ne quid ſilentio mala fide prætermiſſum videatur, ſed nullo ſane amaritudinis ſenſu, nec ullo litigandi animo: Tricis enim & apinis iſtiuſmodi immorari, Lectorumque aures inani vitilitigio obtundere nec vacat, nec libet, nec expedit. Quod ſi quis e Lectoribus otioſior de lite illa, ſeu potius rixa cognoſcere ſuſtineat, rogo illum atque obteſtor, ut quæ ſunt æqui judicis partes, velit Librum hunc meum prius legere; caſtigata a Turnero loca, ut in Libro jacent, expendere; cum cenſura qua notantur, ſingula conferre; atque tum demum, re ex utraque parte audita, judicium facere, cui me non refragaturum certus ſpondeo.

Sed ea porro levia, quia mihi tantum; quæ ſequuntur graviora multo, quia Medicinæ injurioſa ſunt. Chirurgis Turnerus inſcripſit anno 1717. Tractatum ſuum *de Syphilide*; Inſcripſit anno 1727. Tractatum *de Stillicidiis gonorrhoicis*: Inſcripſit anno 1732. quartam Syphilidis ſuæ editionem novis aliquot Diſſertationibus auctam: Inſcripſit anno 1739. hanc alteram *ſuæ Syphilidis* partem: demum ſciſcitaturus anno 1738. ut procederet methodus hydrargyroſeos a Petro Deſault propoſita, Chirurgum Burdigalæ, Lutetiæ Chirurgum conſulendum curavit, Medicum nullibi: quæ ſane indicio ſunt manifeſto Chirurgos Turnero videri in ea medendi parte arbitros eſſe. Sed quid indiciis opus, cum illum non pudeat aperte contendere in *Præfatione* Diſſertationi *de Stillicidiis gonorrhoicis* præfixa, curationem morborum venereorum ad Chirurgos potiſſimum pertinere; quod ab ullo vix dici poſſe reor, cui prima medicationis illius elementa, arctaque connexio, quam cum difficillimis totius Medicinæ quæſtionibus habent, perſpecta fuerint; ſed quod vel ideo tanto magis annotare operæ pretium viſum eſt, ut inde liqueret evidentius, quam magnifice ſentiat Turnerus de Chirurgis, a quorum tamen ſocietate amavit refugere, & quam demiſſe ſentiat de Medicis, quorum ſocietatem ambit, & inter quos vult connumerari.

Sed videre videor quæ fuerint Turnero conſilia, & quæ conſiliorum cauſæ. 1. Si Chirurgis favet ultra modum, Medicis parum æquus, ideo nempe quod mens errorem, quo ſemel eſt imbuta recens, ſervet diu, ut odorem teſta, atque adeo Medicus ille ex Chirurgo repente factus hujus felis ſimilis ſit, quæ fingitur in fœminam mutata, ſed non mutatis moribus. 2. Si me diſtringit mordacius, ideo nempe quod a me in Librum a ſe editum *de Syphilide* liberius dictum fuiſſe putet, quanquam aliter dicere nulla ratione potuerim, quia

(*b*) *Mentiri neſcio, Librum*
Si malus eſt, nequeo laudare.

Petrus Guiſard, Occitanus, ex Diœceſi Aleſienſi, ad Doctoris gradum promotus fuit anno 1725. in Facultate medica Monſpeſſulana, a quo tempore Medicinam cum laude facit in Monteſpeſſulano. Scripſit nuperrime ſequentem Diſſertationem:

Eſſais ſur les Maladies Vénériennes, contenant avec les ſignes qui les caracteriſent, un détail exact de la maniere dont on les traite à Montpellier, les inconveniens qui ſuivent le flux de bouche, les raiſons qu'on a eues de le proſcrire des Pays Meridionaux, & les avantages qui reviennent d'une Methode beaucoup plus douce, plus ſimple & infiniment plus aſſurée, confirmée par une pratique conſtante, & des obſervations particulieres, Mis au jour par Monſieur Guiſard, *Médecin de la meme Ville*. A la Haye, chez

(*a*) Terent. in *Phorm. Act.* 4. *Scen.* 4. (*b*) Juvenalis *Satira* 3.

chez Pierre Poppy, c' eſt a dire, a Montpellier. 1740. *in* 8. *pagin.* 140.

Duæ ſunt hujus Libri Sectiones: in *altera*, quæ potiſſima eſt Operis pars, & cujus gratia Liber ſcriptus fuit, Auctor improbat affirmatiſſime Hydrargyroſim σιαλώδης qualemcumque, in qua ptyaliſmus ullus eliciatur, etiam blandus, lentus, moderatus, facile tractabilis, nullatenus vel parum ulceroſus, & quam ait, ſed ut videtur temere, ex regionibus auſtralibus exulare juſſam eſſe. Contendit vero omni ope atque opera eam tantum utilem & efficacem eſſe, quæ ἀσιαλώδης eſt, & ſine ſalivatione adminiſtratur. Sed de his ad ſatietatem jam ſæpius dictum eſt, maxime *lib.* 2. *cap.* 12. & *lib.* 9. *ad ann.* 1737., ubi *de Johanne Douglas*, quæ loca adeat velim, quiſquis meum de re illa judicium exquiret.

In hoc autem ſatis mirari non eſt, quam vana ſint & diverſa hominum ingenia. Dum pugnat hic acriter in Monte-peſſulano pro Hydrargyroſi ſimplice ſeu parciore, in qua Mercurium modice & raro illinendo cavetur, ne ſalivatio ulla moveatur, Londini pugnat nihilo ſegnius Johannes Douglas pro Hydrargyroſi plena, in qua largiter & frequenter illinitur Mercurius, ſed in qua iterata purgantium exhibitione ſalivatione alioqui futura caute comprimitur. At vero ambo, cetera diſcordes, conſpirant pari ſtudio ad improbandam Hydrargyroſim ſemiplenam, quæ inter duas illas alias veluti media, quæ utraque tutior, certior, efficacior, quæ neutra pilo difficilior eſt aut moleſtior. In quo opinioni ſuæ uterque peſſime conſulit; nam ambo, quaſi ex condicto pugnant acrius contra hanc unam hydrargyroſeos ſpeciem, videntur tacite confiteri hanc unam eſſe quæ obſtet ne methodi, quibus favent, admittantur; unam quæ nunc ſit in honore; unam quæ communibus Medicorum ſuffragiis ornetur, atque ea ratione inſcientes vel inviti præſtantiam ejuſdem methodi agnoſcere, quam temere illudunt & cavillantur.

Auguſtinus Franciſcus Jault, Orgeletanus Sequanus, e Diœceſi Veſontionenſi, cui gratiam refero, ut æquum eſt pro labore ſuſcepto in Opere alieno, concinne, & quod in re dogmatica præcipuum eſt, ſumma fide gallicos fecit quatuor primos hujuſce Tractatus Libros, quales proſtant in priore editione. Ideo vero a ceteris duobus manum ſe abſtinuiſſe ait, *Præfat. pag.* 27. quod Philologia & Bibliographia, qua pleni ſunt, Chirurgis ad quos ea deſtinabatur ex latinis converſio, parum utilis ſibi viſa ſit, ſaltem parum neceſſaria; ut quibus informandis abunde ſufficeret Index Chronologicus Scriptorum Aphrodiſiacorum, quem appoſuit & quem ex omiſſis duobus Libris tranſcripſit.

Hæc autem Interpretatio gallica Lutetiæ prodiit vertente anno, inſcripta, ut ſequitur.

Traité des Maladies Vénériennes, où après avoir expliqué l'origine, la propagation, & la communication de ces maladies en general, on decrit la nature, les cauſes & la curation de chacune en particulier. Traduit du latin de M. Aſtruc *&c. A Paris*, chez G. Cavalier. 1740. in 12. Volum. III.

Sic evenit ergo rara felicitate & ſupra ſpem omnem meam, ut hocce Opus intra quatuor annos ter editum ſit, Pariſiis bis, ſemel Baſileæ; & bis ex latinis converſum fuerit, anglice Londini, Lutetiæ gallice. Accedit inſuper, ut nuperrime accepi, quod Viri omni doctrina ornatiſſimi, & a quibus Reſpublica literaria poſſet meliora repoſcere, germanicam Lipſiæ, Italicam Taurini ejuſdem interpretationem meditentur. Mentiar, niſi fateor hæc mihi lætitiam facere, tum quod indicio ſint Opus hocce Viris doctis probari, tum maxime quod ſpem dare videantur ægris mortalibus proficuum fore, quod ut ſtudiorum meorum finis, ſic votorum omnium ſumma ſemper futurum eſt.

FINIS.

DIS-

DISSERTATIO II.

De Deſideratis ad pleniorem Scriptorum Aphrodiſiacorum notitiam.

QUadruplex eſt Deſideratorum genus, quoniam quadruplex eſt Ordo Librorum, in quibus ita hæreo, licet omnia & ubique perſcrutatus, ut opus mihi ſit amica & ſubſidiaria Eruditorum ope, qui dubia, obſcura, ignota, aperire, illuſtrare, patefacere velint.

§. I.

De Libris hactenus irrepertis, ſed de quorum prima editione conſtat.

I. Sunt Libri aliquot, de quorum prima editione certo liquet ex unanimi Bibliographorum teſtimonio, ſed qui adhuc irreperti nec in manus venerunt meas, nec ab ullo, quem percont tus ſim, uſurpati fuerunt, ita ut nihil compertum hactenus habere potuerim, nec de Capitibus quæ in illis tractantur, nec de Modo quo tractantur illa Capita.

Hujus ordinis ſunt.

Franciſci de Villalobos, *Hiſpani*,
Tratado de la Enfermedad de las bubas. Salmanticæ, 1498. *in fol.*

Conradi Schelling, *Heidelbergenſis*,
Conſilium ad Puſtulas malas, morbum quem Malum de Francia *vulgus appellat*. Heidelbergæ. 1500. *in* 4.

Martini Pollichii. *Mellerſtadii*.
Reſponſio in ſuperadditos errores Simonis Piſtorii de Malo Franco. *Lipſiæ, apud Marcum Brandt*. 1501. *in* 4.

Bartholomæi Sileber.
Præcautio luis venereæ. Viennæ 1525. *in* 4.

Johannis Antonii Roverelli, *Bolognini*.
Tractatus de Morbo Paturſa, *affectu qui vulgo* Gallicus *appellatur*, Cypris *impreſſus* anno 1537. *in* 8.

Johannis Eliſii *vel* Elyſii, *Neapolitani*,
De Curatione morbi Gallici contra Barbaros & vulgares Empiricos.

Jacobi Cornicii, *Embdani*,
Liber de Morbi Gallici remedio per radicem Chinam.

Chriſtophori a Vega, *Complutenſis*,
De Curatione Caruncularum. Salmanticæ 1552.

Roderici Diaz de Isla, *Baecenſis*.
Tratado contra las Bubas. Hiſpali. *in* 4.

Petri Ariæ de Benavidez, *Taurenſis*,
Secretos de Chirurgia, eſpecial de las enfermedades de morbo gallico, y lamparones, y mirrarchia, y la manera como ſe curan los Indios de llagas y heridas, con otros ſecretos haſta agora no eſcritos. Valladolid. 1567. *in* 8.

Johannis de Foguenda, *Hiſpani*,
De Puſtulis, quæ Saaphati *nominantur*.

Ludovici Isla, *Luſitani*,
Tractatus de morbo Gallico.

Franciſci Campi, *Lucenſis*,
Liber de morbo Gallico.

Alphonſi Lopez, *Coreolani*,
De morbo Puſtulato Liber unus. Valentiæ 1581. *in* 4.

Gerardi Columbæ, *Meſſanenſis*,
Tractatus de lue venerea. Francofurti, 1609. *in* 8.

Eitel Joachimi Kruppelii.
De morbo Gallico 1616. *in* 8.

Quod ad illos Libros rogo atque obteſtor Eruditos omnes, ſi quem illorum penes ſe habeant, ne illius notitiam mihi, & quod pluris intereſt, Reipublicæ Medicæ & Literariæ invideant, ſed ſi quid illis otii ſit. 1. Ut Tractatus raritate mirabilis epitomen ſeu analyſim conficiant, annotando quidem paucis quot Libris Tractatus abſolvatur, quot Capita Liber unuſquiſque contineat, quænam ſint ſingulorum Capitum ſummaria, ſpecialius vere exponendo quid Auctor ſentiat de morbi venerei origine, de contagione & contagionis modis, de gradu vehementiæ, qua lues ſuo tempore ſæviebat, collatæ ad ferociam primitivam, demum quod rei caput eſt, de variis morbi remediis, Guaiaco, Saſſafras, radice Chinæ, Sarſa-parilla, Mercurio &c.

2. Ut brevem Auctoris, a quo Tractatus ille ſcriptus eſt, hiſtoriam adjiciant, ſi ipſis nota fuerit, nempe quo anno & qua in Urbe natus, in qua Academia Medicinæ ſtudio operam dederit, graduſque Doctoris conſecutus fuerit, ubinam medicinam fecerit, ad quos honores pervenerit, quo anno deceſſerit &c.

3. Ut Diatribam utramque pro ſuo in rem medicam & literariam ſtudio mecum communicare benigne velint.

Facile conjicio nonnullos ex memoratis Tractatibus & perexiguas ſchedulas fuiſſe, Theſium inſtar, & in vulgus primum ſparſos eſſe pauco nume-

numero, unde fieri potuit, ut aliqui intercide-rint temporis diuturnitate. At ſi de ullo vere auguror, eo tolerabilior jactura futura eſt, quod ſcriptis aliis ejuſdem temporis poſſit commode reſarciri vel ſuppleri.

§. II.

De Libris facile obviis, ſed de quibus non liquet, quo anno primum editi fuerint.

II. Sunt aliquot alii Libri, qui non raro obvii ſunt, & quos ideo legi & perlegi, ſed de quorum prima editione mihi nondum conſtat. Iſtius ordinis ſunt,

Coradini Gilini.
Opuſculum de morbo Gallico.

Natalis Monteſauri, *Veronenſis,*
Libellus de Epidemia, quam vulgares Mal Franzoſo appellant.

Sebaſtiani Aquilani,
De morbo Gallico Tractatus, cujus curationes omnes quibus hactenus uſi ex hoc Auctore mutuati ſunt Medici.

Jacobi Catanei de Lacu Marcino, *Genuenſis,*
Tractatus de morbo Gallico.

Angeli Bolognini, *e Plebe Sacci,*
Libellus de Unguentis, quæ communis habet Practicantium in ſolutæ unionis medela, de quorum numero nonnulla in morbum Gallicum inſerta ſunt, non debilibus tamen rationibus incidentaliter approbata.

Georgii Vellæ, *Brixienſis,*
Conſilium Medicum de morbo Gallico.

Johannis Almenar, *Hiſpani,*
Libellus de morbo Gallico.

Johannis de Vigo, *Genuenſis,*
Practica Copioſa in arte Chirurgica.

Marini Brocardi, *Veneti,*
Diſſertatio de morbo Gallico.

Petri Maynardi, *Veronenſis,*
Tractatus duo de morbo Gallico.

Joſephi Struthii, *Poſnanienſis Poloni,*
Artis Sphymicæ jam mille ducentos annos deperditæ libri 5. Baſileæ in 8.

Omnes Bibliographi primam editionem prodiiſſe ajunt anno 1540. ſed incertum an vere ajant: Multa enim perſuadent editionem anni 1555. primam eſſe.

Johannis Fernelii, *Ambiani,*
De luis venereæ curatione perfectiſſima Liber.

Guillelmi Rondeletii, *Monſpeſſulanii,*
De morbo Italico Liber unus.

Percuperem certo noſſe quo anno, qua forma, quo in loco, a quo Typographo Libri illi primum excuſi fuerint ideoque Eruditos rogo & obſecro, quibus prima editio alicujus ex illis Libris nota fuerit, ut mihi indicare non dedignentur, quæ reſcire aveo: Addant ſimul, quæſo, an in prima illa editione occurrat quidquam ſupra vel infra editionem, quam ipſe cognitam habeo, & quam in hoc Opere ſuo loco indicavi.

§. III.

De Libris Anonymis & Pſeudonymis.

III. Inter Libros, qui de Morbis venereis ſcripti ſunt, occurrunt non pauci Anonymi, de quibus ſingulis ſuo loco dictum eſt, ut occaſio fuit, & quos omnes una collectos & indicatos reperire eſt in Indice Auctorum Alphabetico, in verbo *Anonymus*: Occurrunt Tres, quorum Auctores primo, ſeu ut ajunt, initiali tantum nominis elemento deſignantur, nempe L. . . . S. . . . Anglus, *anno* 1673; J. . . . C. . . . Anglus, *anno* 1724. & J. . . . S. . . . Anglus, *anno* 1732: Occurrunt Tres Pſeudonymi, quorum primus recenſetur *anno* 1539, nomine *Martini Dorcheſini*; alter *anno* 1683. nomine *Jacobi Plutaorii*, & tertius *anno* 1711, nomine *Lullii Hilarii*.

Si quis quid reſcierit de nomine Auctoris Libri ullius anonymi, de nomine alicujus inter Auctores, qui initiales tantum nominis literas Libri fronti appoſuerunt, aut de vero nomine Auctoris Libri cujuſdam ex pſeudonymis, enixe illum precor & obteſtor ut me vel potius rem literariam juvet hac in parte, larvam detrahendo qua Pſeudonymi ſe occultant, tenebraſve diſcutiendo, in quibus ſe celant Anonymi & illi qui initialibus tantum literis nomen deſignant.

§. IV.

De Libris forſan omiſſis, quia nullo indicio cogniti.

IV. Sunt Libri forſan aliquot alii, ne inſcriptione quidem, Auctoriſve nomine mihi noti, & qui me forte præterierunt: licet ut diligentiſſime potui, omnia ſcrutatum, quod tamen de latino ullo Tractatu vix opinor, credo vero potius de Libris, qui idiomate quovis alio vernaculo, Italico, Germanico, Batavico, Anglico,

co, Hiſpanico, imo Gallico conſcripti ſint.

Eruditos, ſi quem Librum iſtiuſmodi noverint a me omiſſum, qui non ſit omnino nullius pretii, oro pariter & precor, ut mecum communicare velint quæcunque de Auctore & Auctoris vita, de Libro & Libri materia compertum habuerint juxta methodum propoſitam *Art.* 1.

Ceterum ſpondeo, polliceor, fidem do me cum debita honoris reverentia candide declaraturum quid ab unoquoque propoſitum, commonſtratumve mihi fuerit, & cuinam pro indicata prima Libri cujuſdam editione, vel quod utilius erit, pro Libro quodam rariore ſummatim explicato gratia ſit referenda.

Nullam improbo viam mihi ſcribendi, quæ ſcribentibus opportuna videatur, ſive per juniores Medicos, qui quotannis Lutetiam undique confluunt; ſive per interpoſitos amicos, aut argentarios; ſive per publicos Principum Legatos, qui hic in Aula Regis Chriſtianiſſimi verſantur, & quos omnes literarum & literatorum fautores benevolos expertus ſum; ſed quæ maxime commoda & compendiaria via eſt, velim ut Epiſtolæ Curſoribus publicis dentur ad me tranferendæ, niſi forte ſolitam Epiſtolarum molem nimium excedant; tunc enim monitus de via alia quadam minus diſpendioſa ipſe providebo.

DE USU
MERCURII
IN MEDICINA
TAM INTERNO, QUAM EXTERNO.
DISSERTATIO
D. JOSEPHI MARIÆ XAVERII BERTINI
FLORENTINI

habita coram Sodalibus Botanices Florentiæ menſe Septembri 1744.

Ex italico in latinum ſermonem tranſlata.

SI in veritate exquirenda; quam velut lucem intellectus adeo diligit, homo in multos perſæpe errores ipſe incidit, quod ſine ulla diſcuſſione omnibus illis fidem præbet, quæ a majoribus, vel ab amicis, vel etiam civibus fando accipit (*a*); in medicina præcipue, quæ artium omnium præſtantiſſima, (*b*) errores, in quos homines labuntur, inde originem ducunt, quod temere & inconſulto alienam autoritatem ſequi minime reformident (*c*). Etenim Medicina aut eſt empirica; nempe tantum in actu poſita, & omnino ex iis pendens, quæ ab aliis traduntur, aut firmis rationibus innixa, & comprobata, cumque una cum Philoſophia nata ſit (*d*), æque ac illa crudele auctoritatis jugum ferre coacta eſt, ex quo hæc erepta eſt, immortalis Gulilæi ope, quod, in ea tradenda Mathematicis diſciplinis uti primus omnium cœpit. Eandem μέθοδον adhibere voluit etiam in medicina Borellius, eamque poſtea perſecutus eſt inſignis noſter Bellinus, qui jure ac merito medicorum omnium magiſter, & veræ medicinæ pater poteſt appellari; quæ reſtituta ab ipſo priſtinæ ſuæ dignitati, poſtea a doctiſſimis Pitcarniis, & Boerhaavii ad illud pulcritudinis & perfectionis faſtigium perducta, eſt quod omnes ejus ſtudioſi norunt atque mirantur.

Non tamen ideo in melius mutata eſt, ut opus erat, medendi ratio, quæ a Medicis & συστηματοποιοῖς & phanaticis jam perturbata erat atque corrupta, quin imo perverſa magnam partem permanſit, idque revera cum inficiari nullo modo poſſit, quoniam de hoc eodem ubique doctiſſimorum & honeſtiſſimorum medicorum (*e*) juſtæ querelæ auditæ jam ſunt, nullam profecto aliam opinior eſſe cauſam, niſi illorum autoritatem,

(*a*) Locke Eſſai philoſ. l. 4. c. 20. (*b*) Hipp. Lex.

(*c*) Medicina & Religio artes imperioſiſſimæ hac parte conveniunt, quod utraque mutuetur a traditione authoritatem. Hecquet quæſt. med. au funct. a ferm.

(*d*) Celſ. præf. in lib. 2.

(*e*) Archib Picat. Chriſt. ſtrom. Secreta De Moor de inſtaur. medic. Goris medic. cont. Mindererds. Planctus Medicinæ lugentis Odvvier. Planctus medicinæ modernæ. Goelitk. Nenter, Stahl, Hocquet, & alii plures.

tem, qui vel antea medicinam profeſſi ſunt, vel etiam in præſentia profitentur.

Viderer equidem patientia veſtra nimis abuti, ſi nunc errores omnes, in quos, contra id quod morborum hiſtoria, corporis humani ſtructura, & remediorum actione a doctis cultarum gentium medicis oſtenditur, nihilominus dilabi homines ſolent, oratione mea perſequi vellem; ſed quoniam ego quoque diu, e quo hanc artem profiteor, in uno hujuſmodi verſatus ſum, quem ſane magni ponderis ac momenti eſſe video, quique pene omnium noſtrorum civium cum maximo eorum detrimento altiſſime fixus hæret in animo, etiam atque etiam vos oro atque obteſtor, ut me pro communi veſtra utilitate de eo diſſerentem benevole & attente audiatis.

Error nimirum eſt, Mercurium in medicina nunquam eſſe adhibendum, aut quod eſt letiferum venenum, aut quod aliquo ſemper afficit detrimento. Ego contra oſtendam, Mercurium extrinſecus & intrinſecus adhibitum, curante tamen aliquo perito medico revera miros gignere & ſaluberrimos effectus.

Mercurius nihil aliud eſt quam omnibus notum hydrargyrum, non autem Stibium, ut plebs ignara arbitratur, quæ duas res natura prorſus inter ſe diverſas ſimul miſcet atque confundit. Ante nos Latini argentum vivum illud appellarunt, & etiam hydrargyrum a græco nomine ὑδράργυρος, quod nomen nulla alia ex re quam ex ipſius natura deductum eſt, nempe ex fluendi vi, ſummaque mobilitate, ex mira alia corpora penetrandi facilitate, & ex colore cæruleo, atque argentum imitante.

Cum animadvertiſſent Chimici, illum præter metalia, neque inhærere iis quæ tangit, neque ea humida efficere, eum aquam ſiccam appellarunt (*a*): cæterum Mercurii nomen fluidæ huic ſubſtantiæ inditum eſt a ſtultiſſimis quibuſdam Aſtrologis, & Alchimiæ profeſſoribus, qui cum eam quodammodo Planetæ Mercurio ſimilem crederent, utpote quæ natura ſua ſemper movetur, facileque varias formas induit, quod ſecundum antiquæ Theologiæ fabulas Planetæ illius proprium erat, inde ἀναλογικῶς deduxerunt, benignos a Mercurio influxus in illam transfundi, ideoque eodem nomine eſſe appellandam.

Equidem neſcio, qui Mercurii adhibendi conſuetudo introducta ſit in Medicinam, ſed, niſi mea me fallit opinio, ut remedia alia innumera, ſic etiam hoc forte fortuna ab hominibus arbitror eſſe repertum. Nam ſi ſalus noſtra ex iis quæ a nobis inconſulto adhibentur utilitatem ſentit aut detrimentum, ſors certe nobis æque oſtendit venenum atque remedium, ita jubente ſumma providentia ſapientiſſimi hujus univerſitatis conditoris Dei, a quo ſi medicina divino afflatu patefacta nobis non eſt, ipſi certe quovis pacto tamquam bonorum omnium quæ poſſidemus autori & fonti, accepta debet referri.

Et quidem, Mercurium eſſe remedium, non adeo celeriter compertum eſt ab hominibus, quin imo diu a Medicis neglectus eſt, multumque etiam damnatus. Græci cum crederent de natura rerum ex qualitatibus iis quæ cernuntur eſſe judicandum, quod ſenſui frigidus, multumque gravis videtur, venenum eſſe illum putarunt, nec unquam ulla in re ipſo uti voluerunt. Idem etiam ſenſit Galenus (*b*), quamvis nullum de eo intrinſecus nec extrinſecus periculum unquam feciſſet. Mirum ſane eſt atque ridiculum, quod de Dioſcoride dicitur, qui referente eodem Galeno (*c*), ejus antidot m in ſcobe auri reperiſſe putavit, quæ, ut ipſe ait, maximam attulit utilitatem iis omnibus, qui hydrargyrum bibiſſent. Quæ quidem maxima utilitas revera nihil aliud erat, niſi opinio ejus qui antidotum inveniſſe dicebat, & priuſquam ſciret num hydrargyrum venenum eſſet, nec ne, illum eſſe venenum ſine ulla hæſitatione affirmare non dubitavit.

Dioſcoridis & Galeni ſententiam reliqui omnes Græci Medici cæco animi impetu ſecuti ſunt, nec mercurium unquam adhibuerunt: & quamvis ab hoc poſtremo (*d*) memoriæ proditum ſit, nonnullos hydrargyrum peruſtum, & quaſi in cinerem redactum, mixtumque aliis rebus, iis qui colicis doloribus, & ileo laborant exhibere ſolitos eſſe, animadvertendum eſt ipſum non appellare illos Medicos, qui hoc utebantur, neque in ſimilium morborum curatione eundem proponere, quod alibi (*e*) letiferum venenum eſſe jam judicarat.

Britannus quidam (*f*) perſpicaci ingenio præditus credidit Græcos crudum adhibuiſſe Mercurium, quod extrinſecus & intrinſecus Cinnabari uſi ſunt, quam nemo ignorat undique Mercurio eſſe pleniſſimam, eorumque uſum inter ſeſe parum diſtare. Hinc occaſione capta Joannis Fernelii doctiſſimi Medici opinionem refellit (*g*), qui hujuſce remedii inventum Ara-

(*a*) Lemery Deſ. Dro. (*b*) Galenus de ſimpl. med. fac. lib. 4. cap. 19. lib. 9. Hydrargyrot.
(*c*) Ibid. lib. 6. (*d*) Paul. Ægin. lib. 7. de his quæ inchoant lit.
(*e*) Idem lib. 3. (*f*) Mart. Liſter Med. Exercit. 4.
(*g*) Joan. Fern. De Luc Ven. cap. 6. & 7.

Arabibus tribuendum eſſe dicebat. Et re quidem vera, Græci Cinnabarim non appellabant illam quam nos (*a*), ut præter rationes alias innumeras patet ex virtute ejus adſtringente, quæ a Græcis, omnino contraria noſtræ Cinnabaris virtuti deſcribitur.

Fernelius igitur optime locutus eſt, & conſtat ex Medica Hiſtoria Medicos Arabes primos fuiſſe qui tali pharmaco uſi fuerunt.

Illum etiam extinxerunt ſaliva, dein aut quodam oleo, & aceto, aut pingui quadam arvina, & aliquot aromatibus eundem miſcentes, quoddam unguentum confecerunt, quo cutem ungentes, ſcabiem, phthiriaſin, herpetem, & alios morbos, quibus obnoxia eſt cutis, mirifice curabant. Quod quidem a paſtoribus fortaſſe didicerunt (*b*), qui & ipſi morbos, quibus cutis pecudum obnoxia erat, mederi forte aliqua didicerunt.

Egregii quique Europæ medici ante renatas litteras Arabum (*c*) opinionem ſecuti ſunt, qui hujuſmodi cutis morbos Mercurio mederi ſoliti fuerant.

Verum poſtquam venerea lues (novus horribiliſque morbus) quæ anno 1494. & 1496. (*d*) ab occidentis regionibus per ſocios Columbi in Europam delata, vix in Luſitania & Hiſpania detecta erat, in Neapolis obſidione totum exercitum Gallicanum infecit, unde incredibili furore breviſſimo temporis ſpatio ubique ſparſa per Italiam & Galliam, nec multo poſt per totam Europam, Aſiam, Africamque (*e*) graſſata eſt, peritiores medici, cum alii rei novitate attoniti atque perculſi quid agendum eſſet ignorarent, novi morbi puſtulas atque ulcera cum cutis morbis compararunt, in quibus proſpere unguentis ex hydrargyro confectis utebantur, motique ex pura analogia iiſdem remediis etiam illum curare prudenter admodum ſtatuerunt.

Hinc ſapientiſſimus Joannes Aſtruc (*f*) jure credit minime concedendum eſſe in eorum ſententiam qui Joannem Berengarium Carpenſem unctionis mercurialis auctorem faciunt, quam Fallopius ait ipſi tantum fuiſſe cognitam, ipſumque tantum illa uſum eſſe, recteque Carpenſem & æqualem ſuum Joannem A Vico ejuſdem promotores potius eſſe appellandos exiſtimat.

Id in medicina ſemper animadvertere licuit, cum remedium aliquod utile repertum, & feliciter aliquo modo adhibitum eſt, non defuiſſe unquam, qui aliis quoque modis illud adhibere ſtuderent, ſive id curioſitate hominum fiat, ſive cupiditate inventa omnia perficiendi, ſive etiam arte. Itaque nihil mirum videri debet, in mentem aliquibus veniſſe experiri, num alio quoque modo extrinſecus poſſet adhibeat Mercurius. Tribbs igitur modis novæ hujus rationis periculum factum eſt, ſcilicet emplaſtris in linteolo, ſuffiminibus, & lotionibus, ex quibus omnibus nemo fere utitur, niſi ceratis, & emplaſtris, quibus non amplius corpus totum perlinitur, quod neque multæ utilitatis eſſet, & ſummæ moleſtiæ, quin officeret cuti, & febrim etiam gigneret, ſed tantum parti læſæ utiliter illis medemur, cum durus aliquis tumor diſſolvendus, aut parte in aliqua doloris pertinacis cauſa eſt expugnanda. Cæterum ad Siphilidem curandam revocare lotionum uſum nimiæ temeritatis eſſet, ſuffimenta vero nimis ſunt periculoſa aut inutilia, & in morbis aliis curandis multum prudentiæ & judicii requiritur, ut eos deſcribens Veronenſis ille Medicus, & poeta ſimul egregius doctiſſime hiſce verbis docuit (*g*).

Sunt igitur ſtyracem in primis qui, cinnabarimque
Et minium, & ſtymmi agglomerant, & tura minuta.
Quorum ſuffitu pertingunt corpus acerbo,
Abſumuntque luem miſeram, & contagia dira.
At vero & partim durum eſt medicamen & acre,
Partim etiam fallax, quo faucibus angit in ipſis
Spiritus, eluctanſque animam vix continet ægram.
Quocirca totum ad corpus nemo audeat uti
Judice me: certis fortaſſe erit utile membris,
Quæ papulæ informes; Chironiaque ulcera paſcunt.

Ex quibus facile intelligere poteſtis Græcos Medicos maxime a veritate aberraſſe putantes hydrargyrum corpori noſtro extrinſecus admotum occidere, & Arabibus gloriam eſſe tribuendam totius Orbis hoc errore liberati. Verum nihilominus iidem Græci decepti ſunt, cum

(*a*) Matthi. Comm. in lib. 5. Dioſcor. c. 69. (*b*) Nouveau Cours de chym. ſuivant les princip. de Nevv' & de ſta. tr. 3. le mercure. (*c*) Aſtruc de Morb. Ven. lib. 2. c. 7. (*d*) Aſtruc ibid.
(*e*) Freind. Hiſt. Med. (*f*) Ibid. (*g*) Hier. Fracaſt. de Syphilid. lib. 3.

cum idem quoque contingere exiſtimarunt, ſi orte intrinſecus adhiberetur.

Quarto tantum ſæculo poſt Chriſti ortum cognitum eſt illum epotum nequaquam occidere, cum perfidioſa quædam mulier conjugem ſuum eodem hydrargyro fruſtra de medio tollere tentaſſet, ut eleganter admodum ſcripſit Auſonius (*a*). Poſtea Medici quidam Arabes (*b*) in eo nullam medicinalem vim ineſſe cognoverunt, ſed eodem quoque tempore didicerunt, eum licet vermiculos quoſdam interimeret, homini tamen nullum incommodum importare.

Sæculo 16. Gilbertus Anglus Mercurium non eſſe venenum affirmavit (*c*), Joannes autem a Vico primus omnium contra peſtem, doloreſque colicos laboratum bibendum eſſe præſcripſit, quibus morbis ad ipſum adhibendum percitus eſt Græci Medici narratione, quem ſupra commemoravimus. Chirurgi illius Pontificii præparatio, Mercurio tantum rubro præcipitato conſtabat, quæ deinde pulvis rubra Joannis a Vico eſt appellata, quam fungoſis ulceram carnibus cum utilitate maxima, non modo ſui, verum omnium fere ægrotantium inſperſit (*d*). De hujuſce pulveris per os immiſſæ effectibus (ſi tamen per os immittendam cenſuit) (*e*), nihil accepimus, verum cum certum exploratumque ſit vehementem ſane & periculoſam ejus vim eſſe, mirari jure poſſumus, inſignem aliquem virum ejuſdem verba ſecutum eſſe (*f*), ſimulque eruditis illis viris aſſentiendum, qui juſtiſſime ob id cenſoria virgula illum notarunt (*g*).

Anno 1540. miſſa eſt ab Africa luis venereæ ſanandæ cauta utiliſſima quarumdam pilularum conficiendarum ratio, quæ hydrargyro & Catharticis aliquot conſtabant, quibus uſus eſt Chairedinus Ænobarbus, Rex Juliæ Cæſareæ, & a quo pariter nomen ſuum deduxerunt (*h*).

Eruditi viri Braſavola & Genertus anno 1545 pervulgarunt illum humani corporis lumbricos occidere, (res valde ab integerrimo noſtro Redio (*i*) laudata) non autem homines; & quamvis illis adverſarentur Mundella & Lacuna, (tantum erat auctoritatis Græcæ pondus) nihilominus experientia & ipſos, & antiquam ipſorum opinionem mendacii redarguit, ac Medici de ejuſdem Mercurii facultate & viribus diſputare exinde cœperunt.

Sæculo præterito ejus vis contra vermes prope omnibus cognita erat, ita ut per totam Galliam pueris ab iiſdem moleſtia affectis paſſim Mercurius propinaretur (*k*).

Nunc vero ubique eodem utuntur, & præſertim adverſus poſtremas Epidemicas febres, quæ Rhegii graſſabantur, eundem utiliſſimum remedium eſſe compertum eſt (*l*).

Chimici variis modis eundem *præpararunt*, & nunc quoque *præparant*, atque utinam ii modi non in tam magnum numerum excreviſſent. Si enim docti prudenteſque Medici verum eligere, recteque eodem uti ſciunt, agyrtæ contra & circulatores imperitos decipere poſſunt, iis abutentes qui vel minus utiles, vel peſſimos effectus pariunt.

Verum ſupra cætera omnia majorem nobis utilitatem attulerunt ea, quæ diligenter de ejus natura, & in corpore noſtro neceſſaria ejus actione animadverſa ſunt: per illa enim vera certaque ratio adhibendi illum extrinſecus & intrinſecus ſtatuta eſt.

Itaque iterum ac ſæpius ſeverioribus Experimentalis Philoſophiæ regulis diligentiſſime examinatum eſt, quid eſſet in ſe Mercurius, ſemperque deprehendere licuit ex immutabilibus partibus illum conſtare, & multum illis quidem gravibus, forma fere inſtar globi, quæque facillime in minores minoreſque ſemper, ſemperque forma globo propiores particulas dividi poſſint: quoque facilius ob validam ipſarum attractionem, ſtatim ac propius admoventur, aut ſeſe aliquo in puncto contingunt, ſeſe invicem permiſcent, eo vehementius cum aliis liquidis noſtroque ſanguine conjungi repugnantes. Verum omnes humores noſtri, dum valemus, ex nulla alia re conſtant, prout oſtendunt microſcopia, & ratio ipſa ſuadet, niſi ex rotundis quibuſdam globulis, ita ut præcipua noſtrorum ſolidorum actio tantum ſit fluida noſtra globoſa vel ſer-

(*a*) Epig. X. (*b*) Raſis 8. Alm. Avic. l. 4. phen. 6. Alyabas 4. pract.
(*c*) Compen. totius med. Lugd. 1510. (*d*) Joan. a Vigo pract.
(*e*) Aſtruc. lib. 2. cap. 7. (*f*) Matthio. de Mor. Gall.
(*g*) Hier. Frac. Sab. Fall., Alex. Traj. Patr., Julia, Palma.
(*h*) Petr. Bay. Rondel. Pract.
(*i*) Oſſervazioni intorno agli Animal. viventi.
(*k*) Car. Muſit. Pegol. lib. 4. cap. 3. art. 4.
(*l*) Joan. Baptiſta Morcali, cujus obſervationes plurimi faciendæ.

ſervare, vel efficere, unde fit ut eorum forma nulla alia ſit niſi globoſa. Mercurius igitur ſemper cum natura noſtra maxime convenit ipſe per ſe, ſimplex eſt atque mitis, & ut Boerhaavius (*a*) ipſe teſtatur nihil rodens aut acer.

Specifica ejus gravitas minor eſt auro, major autem metallis omnibus reliquis, & cum noſtri ſanguinis gravitate collata, eſt fere ut 14 ad 1. Cum ex naturalibus hiſce Mercurii virtutibus, tum ex iis quæ Anatome, Mechanices, & attractionis leges, ejuſque in corpore noſtro effectuum hiſtoria, apertiſſime docet, facillimum fuit egregio illi viro nunquam ſatis laudato Archibaldo Pitcarnio (*b*) ejus agendi vim neceſſariam præcipue gravitatis cauſa cognoſcere. Quod quidem ſi ab alio noſtri ſæculi Scriptore doctiſſimo (*c*) reprehenſum graviter eſt, id certe ex eo evenit, quod ipſe communes tantum corporum omnium affectiones, non autem noſtri corporis peculiares & proprias conſiderarit. Hinc factum eſt, ut cum exiſtimaſſet ſanguinis celeritatem Mercurii celeritatem exſuperare, magis quam ſpecifica Mercurii gravitas gravitatem ſanguinis exſuperet, exigui aut nullius prope momenti Mercurii gravitatem eſſe ſtatuerit.

Sed revera primum quidem id minime verum eſt, ſanguinis celeritatem Mercurii gravitatem ſuperare. Si enim Mercurii gravitas, gravitatem ſanguinis tredecies exſuperat, quotieſcumque duo hæc gravia ejuſdem molis, contigua, ſed tamen ſibi invicem non adhærentia eadem vi movebuntur, celeritas ii impreſſa non eadem erit, ſecus atque cum pluribus doctis ſcriptoribus exiſtimavit Aſtruchius (*d*); cujus cæteroquin ſummæ doctrinæ atque improbæ diligentiæ debet Medica Reſp. abſolutiſſimum utiliſſimumque tractatum de morbis venereis; ſed eſt in ratione inverſa ſpecificæ eorum gravitatis, quemadmodum & ratio perſuadet, & experiencia confirmat. Itaque ſi cor ſanguinem & hydrargyrum in aortam trudit, erit celeritas hydrargyri ad celeritatem ſanguinis ut 1. ad 14. Exceſſus igitur erunt æquales: ſanguis ſcilicet tantum celeritate ſuperabit hydrargyrum, quantum ab hydrargyro gravitate ſuperatur.

Deinde ut hoc ipſum verum ſit, celeritatem ſanguinis excedere celeritatem hydrargyri, magis quam ſpecifica hujus gravitas, ejus ſpecificam gravitatem excedat, nihil inde recte deduci poteſt, niſi hydrargyrum citius eandem cum ſanguine celeritatem acquiſiturum.

Arteriæ ſemper redundant ſanguine (*e*), earumque circulares fibræ quoties ſeſe contrahunt, circulum anguſtiorem reddunt; non tamen poſſunt in omnibus punctis ad contactum pervenire, ſpatiumque deſtruere. Si igitur æquales maſſæ hydrargyri & ſanguinis diverſa celeritate eodem tempore a corde proficiſcantur, maſſæ ſanguinis maſſas hydrargyri prægredientur: hæ vero deprenſæ, & impulſæ ab alii ſanguinis particulis, quæ perpetuis contractionibus corde emittuntur, majorem celeritatem acquirunt, neque acquirere unquam deſinunt, donec ſanguinis celeritatem exæquent.

Si ergo ſanguis cum hydrargyro collatus multo majore celeritate præditus eſſet, quam revera eſt, nihil aliud contingere poſſet hydrargyro, niſi ut citius eoſdem cum ſanguine celeritatis gradus acquireret.

Hæc porro auctio celeritatis, quæ neceſſario hydrargyro accedere debet, uſque dum ad exæquandam ſanguinis celeritatem pervenerit, ea vero multo maximam efficit ipſius gravitatem, quod ab iis, qui eam contempſerunt, minime eſt animadverſum. Et ſane cum, ut oſtendimus, celeritas duorum gravium æquæ molis, æqua vi impulſorum, ſed ſpecifica gravitate differentim ſit in ratione inverſa eorum ſpecificæ gravitatis, cumque certo conſtet ipſorum momentum ſive impetum reſpondere numero, qui ex multiplicato gravitatis cum celeritatis numero producitur: cumque demum animadvertere liceat hydrargyri momentum idem eſſe cum momento ſanguinis ſtatim ac ab corde in aortam truduntur, patebit profecto momentum hydrargyri augeri, pro aucta ipſi ab ſanguine celeritate, illudque tum maximum futurum cum utriuſque celeritas ſit ut 14.

Sed quoniam globuli ſanguinis, utpote qui perfectam duritiem non attingunt, arteriarum quaſi parietibus impingentes, partem proprii motus amittunt, nunquam profecto par ſanguinis & hydrargyri celeritas erit ut 14.; & quemadmodum, ut fatetur inſignis Michelottus (*f*), circulari motu agitur ſanguis alicubi centies celerius, alicubi centies lentius, ut ex gr. lentiſſime per vaſa adipoſa & medullaria; idem pro-

(*a*) Tandem & maxime immutabile hoc ipſum foſſile videmus, omniumque forte cognitorum corporum minime rodens, vel acre..... ut enim ſupra dixi, in argento vivo nihil acris. Boher. de Lue Aphro.

(*b*) Diſſert. de cauſis div. molis, qua ſanguis fluit, &c.

(*c*) Alex. Thomſon. Diſſert. Med. 4. Mercurii.

(*d*) De Morb. Ven. l. 2. c. x. lem. 4.

(*e*) Borelli de motu Anim prop. 68.

(*f*) De Sep. fluid.

profecto continget hydrargyro, proindeque ejus impetum non parum minui neceſſe eſt: cum tamen hic impetus reſpondeat numero, qui ex maſſa multiplicata per celeritatem educitur, eritis ſemper magnus, ſi cum exiguo illo conferatur, quo ſanguis eſt prædıtus, ibi præſertim ubi eo magis opus eſt, nempe in minimis canalibus, in quibus plurium morborum cauſæ nidulantur. Cum vero in impetu hydrargyri ejus actio ſita ſit, impetus autem præcipue pendeat a gravitate, plurimi neceſſario facienda eſt hydrargyri gravitas, quemadmodum laudatus Britannus Medicus & animadvertit, & docuit.

Quocirca quotieſcumque hydrargyrum ori immiſſum per chyli vias ſanguini commiſceatur, vel externe corpori noſtro oppoſitum, a cutis vaſibus abſorptum una cum ſanguine circumagatur, ut a corde trudatur in aortam, non poterit majore vi quam ſanguis arteriarum tunicas impellere, niſi ſenſim, hoc eſt juxta auctionem celeritatis. Itaque ſolum hydrargyrum nunquam in cauſa eſſe poteſt, cur in arcu ipſius Aortæ gignatur aneuryſma, quo nomine apud Medicos, cæteroquin doctiſſimos male audit, cum eundem arcum verſus eodem quo ſanguis momento feratur: ſed cum pro aucta celeritate, aucto quoque momento eo pervenit ut arteriarum vaſa majore impetu quam ſanguis poſſit impellere; tum ea ſi minore reſiſtendi vi polleant, cedant neceſſe erit, fiantque aneuriſmata, ut interdum accidit. Animadverſum tamen eſt id perraro accidiſſe, ac ſolum corporibus fibra aut nimis debili inſtructis, in quibus hydrargyri virtus periti medici induſtria tractata non eſt; proindeque aliena potius negligentia aut temeritas eſt arguenda. Nonnunquam etiam remedia Mercurialia iis curandis ſunt adhibita, qui jam manifeſto aneuriſmatis principio laborabant; unde certiſſima ægri pernicies neceſſario erat expectanda ut præter cæteros animadvertit Clariſſimus Valcarenghius (a): hic nemo non videt opprimi ægros pura putaque imperitia eorum, qui ipſis curandis præfecti ſunt.

Si vero arteriarum fibræ naturalem tonum ſervantes, impelluntur minimis globulis Mercurialibus, neceſſe eſt ut proprium motum *oſcillationis* augeant, ſiquidem actio æqualis eſt *reactioni*, corpuſque noſtrum, epidermide excepta, totum vaſibus aut canalibus conſtans, quemadmodum ſumma induſtria ſingularis vir Federicus Ruiſckius demonſtravit, certum quoddam habet principium, quo facilem reddat, augeat, aut otineat circulationem, eaque mala ſuperet, quæ ea impedita aut retardata procedunt.

Præterea globuli iidem Mercuriales non ſecus ac ſanguinei, confuſo motui rotationis, aut vorticis ſubjiciuntur (b), ſemperque ſe invicem, globuloſque ſanguineos impellunt, quemadmodum neceſſario iſti perpetuo ſe impellunt: hinc per impulſiones quibus ſanguinei a Mercurialibus urgentur, validæ eorum attractiones, contractus, cohærentiæ turbabuntur, iique dividentur invicem & diſſolventur.

Quapropter omnis Mercurii hæc erit actio, ut nempe ſolidis motum augeat, liquidam autem diſſolvat, & diminuat, quibuſcum ipſe circuit.

Circuitionem igitur ſuam ſequatur, cumque illi obſtare non poſſint parvulæ minimorum noſtrorum vaſium diametri, quia cum in minores ſemper phæras dividantur, harum axes minores ſemper erunt illorum diametris, ſi illi obſtent humores ibi coagulati, atque detenti, hi ab illo movebuntur, & dividentur; ac ſi humores iidem cohæſerint: ut minimarum illarum ſphærarum impulſui poſſint reſiſtere, hæ poſt impetum aut conſiſtent, aut per lateralia vaſa tranſibunt, quæque per circuitionem novæ ſuccedunt, minime dubium eſt, quin iteratis ictibus vim ſibi ipſis oppoſitam vincant.

Verum quidem eſt, in tali conſtitutione rerum longo intervallo temporis Mercurium acturum; non enim brevi admodum ſpatio per totum corpus circuitio fit; quemadmodum quorumdam doctorum hominum opinio fuit. Errorem jam patefecerunt viri inſignes Keil, Oſmannus, & Degorter, & fortuita obſervatione Londini facta a Chirurgo Bechier (c) de oſſibus cujuſdam animalis rubeo colore infectis, per quam detexit, non minus ſexdecim diebus requiri, ut illa rubeſcerent, argumentum hoc valde illuſtratur. Dchamel Socius Academiæ ſcientiarum Pariſienſis (d) ulterius progreſſus eſt, & præterquam quod præclare multa hac in re obſervavit, intellexit, multos menſes requiri, ut animalium viventium oſſa rubeum illum colorem amittant, quem ex Eritrodani radice contraxerunt, Rubbia tinctorum nuncupata, ipſis in cibum exhibita, aut ſola, aut

(a) De Aor. Aneur. obſerv. 1.
(b) Arteriæ vis, & actio in humores. Boer. præl. Ac. *cum notis Hellerii*.
(c) Hiſt. de l'Acc. Royal des ſcien. 1737.
(d) Hiſtor. de l'Acad. Roy. des ſcien. 1739.

aut alii alimento immixta; illud etiam admonuit Mizzaldo innotuiſſe anno 1466. eam eſſe hujus plantæ naturam, ut oſſa animantium, qui ea paſcuntur rubro colore inficiat.

Hujuſce Foſſilis actio augeri poteſt ope quorundam acidorum ſpirituum, ut docemur a Chimica. Spiritus hi ſunt ſales in exiguum phlegma ſoluti, quorum partes ſolidæ, ac ſatis multa materia conſtantes ſeſe invicem attrahunt, multoque magis attrahuntur a partibus hydrargyri, quæ ſalinis ſeſe induentes, & quibuſdam quaſi ſpiculis armantes e ſphæricis angulares fiunt. Exiſtet igitur compoſitum quid ex hydrargyro & ſalibus multæ gravitatis & figuræ angularis. Corpora porro ſuperficie angulari prædita adverſus ea quæ ipſis reſiſtunt, eo momento agunt, quod celeritati, quantitati materiæ, & angulorum acumini reſpondeat. Cuneus vero, cujus baſis eſt in minore proportione ad altitudinem, is majore ſcindendi ac dividendi vi pollet. Igitur hydrargyrum arte chymica ſalibus immixtum, per noſtrum corpus diſcurrens variorum effectuum utilium aut pernicioſorum auctor erit juxta celeritatem, numerum partium ſalinarum, acumen angulorum, eorumque cum ipſo hydrargyro cohæſionem.

Quocumque tamen modo per corpus noſtrum circumagatur, agit, ut ſupra dictum eſt, in partes noſtras ſolidas & liquidas: ex quo fibræ mobiliores vividioreſque fiunt, pulſus frequentior ac validior, humoreſque prorſus omnes attenuantur atque ſolvuntur. Augebuntur igitur (*a*) pro interno corporis ſtatu modo hæ, modo illæ ſecretiores, modo etiam plures, ſimul unde exiſtet ſecretio veteribus ignota, quam noſtri *ſalivationem* appellant, quam quemadmodum in omnibus morbis promoveri non eſt neceſſe, ita in certo Luis Venereæ gradu (niſi obſtet corporis natura) ſummopere eſt neceſſaria, ita ut operam profecto ludant, qui ſine ejus ope ad curandum ægri valetudinem aggrediuntur (*b*).

Cum porro hoc nihil aliud ſit, niſi augere ſolidis partibus vim contractionis & diſtractionis, & humoribus noſtris reſtituere illum a natura inſitum circularem motum, a quo valetudo, imo vita hominum pendet; ita neceſſario expugnandi ſunt omnes morbi, qui proficiſcuntur a quadam fibrarum imbecillitate, atque ab humoribus coactis, & in minimis vaſibus cujuſcumque generis ſtagnantibus.

Itaque vincentur feliciter obſtructiones, earumque neceſſaria ſymptomata, ut & obſtinata ventris conſtipatio (*c*), periodicæ quædam ac neceſſariæ purgationes ſuppreſſæ (*d*), quoddam febrium (*e*) genus, dolores rheumatici, atque arthritici, glandularum atque oſſium tumores, ſarcomata (*f*), calculi, podagra non inveterata (*g*), gutta ſerena recens, ophthalmiæ, cephalalgiæ pertinaces, vertigines, aſthma, hydropes non corroborati, nimia corporis obeſitas, aliquod epilepſiæ genus, ac præcipue recentes paralyſes, quæ vulgo Apoplexiæ appellantur (*h*).

At-

(*a*) Michelotti, de Gorter De ſeparatione humorum.

(*b*) Freind. Hiſtor. Medic.

(*c*) Ambro. Par. (*d*) Freind. Emmen. (*e*) Ramazzini de Mor. Artif. c. 2.

(*f*) Doctor Jacobus Tyrel, qui eum ſanguinis nobilitate conjunctam habet ſummam in medicina peritiam, mercuriali unctione curavit morbum ſimilem in nobili quodam infirmo, de cujus ſalute deſperabatur, quique morti proximus eſſe videbatur. Hujus morbi cum hiſtoria, cum curatio a viro hoc præſtantiſſimo typis mandari meretetur. (*g*) Belloſt. Eſperienze Mediche, e oſſervaz. ſopra il Meccurio.

(*h*) „ Tædioſum foret repetere morbos Mercuriali cura ſæpius victos, quorum e numero ſunt anaſarca, febris „ quartana, ſcabies, podagra, malum hypocondriacum, cephalalgia pertinaciſſima, paralyſis, epilepſia, vertigo, „ corpulentia nimia, menſium obſtructio, fatuitas, ulcera cacoethica, & alii ab obſervationibus paſſim recenſiti, & „ in I. D. Jaaci Diſſertat. de Saliv. Mercur. aliis, præter luem veneream, morbis rebellibus extirpandis pari, ſub „ præſidio Magnif. Stahlii Halæ Sax. Ann. 1710. habita, ſatis nervoſe collecti . . . . Oculorum vitia per ſalivatio- „ nem curata in eadem diſſert., Autorem devenerandum noſtrum præceptorem A. Q. Rivirum allegante, qui „ Guttæ ſerenæ utriuſque oculi Salivat. medelam dedit, qualem etiam præſtitit curationem Celebre Heiſterus (teſte „ G. P. Vogtii diſſertatione De Amauroſi ſalivatione curata Altorfi 1713. ventilata) mulieri 46. annorum, indicans „ ſerum viſcidum in tubulis nerveis ſtagnans adjuvante Mercurio tenue, & fluxile eſſe reddendum. Act. Acad. Cæ- „ ſar. Leop. Tom. 2. obſerv. XII. Godefr. Klaunigii, Tumoris ſtrumoſi medela in Mercurio.

„ Experientia 4. Illuſtrium Medicinæ Practicorum. Obſervantur febres, magis, vel minus, ſed vere malignæ, in „ quibus poſt aliquem ipſarum decurſum, Serum Sanguinis atque ſaliva fiunt manifeſte viſcida, atque lethales „ fiunt viſciditate illa permanente. Ubi autem pituitæ copioſæ, nornumquam per menſem continuata excretio per „ fontem ſalivæ, atque muci faucium oriſque contingit, illa eſt ſaluberrima.

„ Corollarium 9. Ex corollario 6. poteſt ſtatui de uſu Mercurii dulcis, conciſa doſi exhibendi in eo ſtatu mali- „ gnarum febrium, quem determinavit hæc experientia. 4. Certe Roſinus Lentilius, atque Cramerus feliciſſimos „ ſucceſſus Mercurii dulcis in eodem febrium malignarum ſtatu pluries prædicarunt; quin & alter eidem Medica- „ mini vim alexipharmacam ſapienter adſcripſit. In parte I. Miſcellaneorum Medico Practicorum Lentilii s Mercu- „ rialia, ſine Stimulo Salino præparata. in pleuriticis, peripneumaticis, & Pheumaticis plurimum prodeſſe novit „ Joannes Huxham. In obſervationibus de aere & morbis epidemicis, Schreibet Obſervat. & cogitata de Peſte, „ quæ annis 1738. & 1739. in Ukrania graſſata eſt.

Atque hic ſinite quæſo, vos, pro ea quæ mihi a meo munere imponitur neceſſitate illud a me moneri; cum ſcilicet hujuſce morbi tyrannidi magnopere ſimus obnoxii, ad quem propagandum aquilonares venti noſtris in regionibus dominantes non parum conferunt, ut egregie animadvertit Cajetanus Paſchalius (*a*), quique ſæpenumero a levibus ortus principiis, ut ab imminuto motu vel ſenſu, vel utraque in manu vel brachio paulatim per totum corpus extenditur atque in letalem deſinit apoplexiam; aut dempto dimidio corporis motu ſenſuve minorem partem ægrotorum, quicum bene agitur vel omni prorſus brachii, vel aliquo ſaltem cruris uſu multare ſolet, nihil proficientibus remediis iis, quæ claſſica, ſeu canonica, ſeu ſpecifica etiam appellentur, in ea me opinione eſſe, ut exiſtimem hoc in morbo, adhibita prius omni neceſſaria diligentia, ad hydrargyrum fidenter eſſe confugiendum, quod ab Italo Medico (*b*) exacto ejus effectum obſervatore, paucis ab hinc annis *Remedium Paralyſi curandæ, & apoplexiæ prohibendæ a natura factum* jure optimo eſt appellatum.

Ex Philoſophicis tranſactionibus Regiæ Londinenſis Societatis (*c*) ſcimus Jameſium feliciter uſum eſſe hydrargyro ad letalem canis rabidi morſum curandum, tum in innumeris canibus (*d*), tum etiam in tribus hominibus: quod mirum videri non debet iis, qui noverint in Hydrophoborum cadaveribus complures ſemper internarum partium inflammationes reperiri. Animadvertendum tamen eſt nullum ex tribus relatis caſibus ad tertium gradum pertinere, ad quem cùm morbus pervenit, tum vero (quod apertis cadaveribus conſtat) nulla arte ſanari poteſt. Quocirca ſumendum eſt in primo gradu, vel paulo poſt morſum, vel ſaltem ſtatim ac tertius gradus manifeſtatur, cum ad tertium gradum curandum inutile omnino ſit. Sed cum Hecquetus vir pius ſimul & doctus animadverterit (*e*) miſſionem ſanguinis ex arteriis temporalibùs, & venis jugularibus ſiſtere continuo vim hujus horribilis morbi, ad quem, tamquam ad ſcopulum, faſtus Medicorum infringitur; non eſſet abs re perpendere magis ne rationi conſentaneum videretur ab hac methodo incipere, tum ſi opus eſſet, confugere ad hydrargyrum. Cæterum refert Palmarius, ineunte ſæculo proxime præterito Hydrophobiam Mercuriali unguento curari ſolitam. Ravellyus Medicus Metenſis circa finem ejuſdem ſæculi, ait, rabie laborantibus nulla dubitatione hydrargyrum præbendum eſſe, eamque methodum Jameſius Londini, in Gallia vero Deſaultius, Bovilletius, & Bertrandus inſtaurarunt.

Lues Venerea licet in humoribus, membranis, glandulis, oſſibus penitus inſederit, cedet tamen repetitis hydrargyri ictibus, ejuſque contagioſæ omnes ac peſtiferæ partes vel propriam naturam exuent, vel ex ægrotis corporibus una cum ipſo per excretoria vaſa egredientur.

Lues bubonacea, quæ a lue Venerea in bubones deſinente differt tantum ratione celeritatis, qua ſerpit contagio, modique qua ſeſe ipſa propagat, curanda eſt hydrargyro cum camphora conjuncto, juxta obſervationes a Screiberio factas peſte in Verania graſſante anno 1738. 1739. itaque hoc eodem remedio ſuæ quiſque ſaluti conſulere poteſt (*f*).

Poſtremo Boerhaavius (*g*) quibuſdam felicibus experimentis permotus, ſuadet antidotum variolarum in hydrargyro quærendam, quod utiliſſimum experti ſunt Jo: Carolus Spieſſius, Paulus Gotlieb, Verlonſius, (*h*) & Jo: Baptiſta Morealius (*i*).

Magna eſt actio hydrargyri, ut dictum eſt, pendetque præcipue a gravitate, tum a figura ſphærica, a diviſibilitate, & ab ea vi qua nunquam noſtro ſanguini conjungitur. Sit ergo ea compoſita pro ratione corporum noſtrorum, & quantitatis in qua ſumitur. Cum ergo variæ ſint corporum naturæ, variique morborum gradidus, quibus eſt adhibendum, ejus item actio neceſſario varia eſſe debet.

Cor-

(*a*) Epiſtola ad Authorem ſcripta. (*b*) Sebaſtiano Rotario Veronenſi 1735. (*c*) Ibid.
(*d*) D. Cajetanus Paſqualius tali modo curavit hoc anno canem quemdam ſuum moleſtum.
(*e*) La Medicina Natur. Tom. 2.
(*f*) „ Propoſitio X. . . . . Mercurius dulcis cum camphora mixtus, & conciſa doſi, repetitis vicibus, exhibi-
„ tus, annon eſt Medicamentum alexipharmacum, phyſicomechanicum, in peſte in bubones finitura? Sic omnino
„ ſtatuo. Etenim Mercurius dulcis, conciſa doſi datus, videtur omni indicationi ſufficere pro felici perſanatione
„ peſtis in bubones finituræ (Prop. 7.)
„ Itaque recte haberi poteſt pro Medicamento alexipharmaco in illa peſte, ſed longe magis, ſi cum camphora
„ combinetur (Coroll. 10.) Enim vero hæc omnia conſequentur ex qualitatibus mechanicis Hydrargyri (Coroll. 6.),
„ & phyſicis camphoræ (Coroll. 10.) Adeoque commendatum Medicamentum videtur eſſe alexipharmacum, phyſi-
„ comeclanicum in peſte, in bubones finitura, quale animo præſagivit T. SydenPam De peſte Londinenſi.
„ Coroll. XI. Facile patet dari non poſſe aptius præſervans tempore peſtis, quam ſi quis, omni veſpera, Mercu-
„ rii dulcis gr. 1. cum camphoræ tantundem deglutiverit.
(*g*) De cognoſ. & cur. morb. aph. 1392. (*h*) Schrelber ibid. (*i*) Ibid.

Corpus certo morbi gradu laborans, certa hydrargyri quantitate curabitur, alterum iu eodem ſtatu poſitum, damno inde magis quam utilitate afficietur. Morbus cujus natura ſita ſit in valida cohæſione humorum in oſſibus aut glandulis, in quibus vitalis vis & circulatoria eſt infirmior exiguo hydrargyro curari non poteſt: contra mediocris cohæſio in liquidis vel pars majore ſeſe circumagendi vi pollens minorem ejus quantitatem requirit.

Inſpecta itaque corporum & infirmarum partium varietate, cauſarumque magis aut minus validarum, morbos gignentium, concludatur neceſſe eſt, ejuſdem remedii doſin multum vel augendam eſſe vel minuendam: non ſemper opus eſſe, ut eo cutis inungatur, vel ut chymica arte præparatum ori immittatur. Sed ſatis eſſe interdum ſi ſimpliciter ſumatur una cum cathartico, ſeu ſulphuri oculiſque cancrorum copulatum, quæ conſuetudo, licet plus æquo fortaſſe, doſi ſæculo commendata ac reſtituta eſt: (*a*) interdum etiam ſolum exigua doſi juxta legatum Doverii, (*b*) quam methodum recepere docti Profeſſores Patavini & (*c*) Veneti, vel uno ſolummodo, quod ex eo in ſimplici aqua effervefacto educitur, quemadmodum in quibuſdam morbis nervorum, aliorumque generum, faciendum proponit celeber Medicus Georgius Cheynius (*d*).

Erit ne igitur Hydrargyrum tractatu facile? poterit ne omnibus ſecuro animo præberi? Hoc certe recta ratio ſuadet id ad periti Medici induſtriam pertinere, prout ipſe exactarum obſervationum ope, & judicii lumine ductus novit & ejus effectus deprehendere, & actionem dirigere. Intelligitis profecto illud hic a me poni, hujuſmodi remedium neceſſario præbendum eſſe. Cujus porro niſi docti ac prudentis Medici munus erit conſtituere num ad aliquem morbum hydrargyri uſus requiratur? Nonne ſummum dedecus, imo vero gra iſſima culpa eſſet ex hoc remedio magna polliceri, cum id vel inutile vel etiam pernicioſum eſſet futurum.

Inutile porro futurum eſt, cum neque tempus quo eſt exhibendum, neque modus, neque quantitas patet: damnum vero certiſſimum inde eſt expectandum in iis morbis omnibus qui ab aliis cauſis, quam ab iis, quas ſupra commemoravimus, proficiſcuntur.

Sunt autem hi, epilepſia ex inanitione, affectiones nervoſæ, quæ non pendet a materia in nervis, aut circa nervos collecta, ſputa cruenta, cæteræque omnes hæmorrhagiæ, vulnera interna, arteriarum dilatationes, ſcorbutus calidus, omneſque veteres, duræ, & ſcirrhoſæ obſtructiones, inter quas recenſendus eſt cancer; quemadmodum neceſſario deducitur ex obſervatione modi quo agit Hydrargyrum. Quo in loco illud addere juvat in antiquis obſtructionibus, & in cancro, præterquam ſub eorum morborum principia, hydrargyrum impulſurum eſſe materiam in vaſibus coactam, ſimulque aucturum motum humorum omnium: ſed quoniam materia nimis compacta eſt, non dividetur aut ſolvetur, proindeque apta non erit ad ſubeundas anguſtiorum valorum extremitates, ac ſolummodo eadem vaſa impellet, diſtendet, ac rumpet, aucto porro humorum motu ii majores numero tendent in canales ſubjectos aut adjacentes obſtructis, a quibus compreſſi, intercluſa via, curſum inhibere cogentur; ex quo neceſſario partes infirmæ inflammationem concipient, atque ad letalem perniciem citius ferentur.

Hydrargyrum debita methodo exhibitum, hoc eſt ex omni Medica doctrina, omnibuſque hujus mirandæ ſimul & difficilis artis principiis, ſaluberrimos ſemper gignet effectus, quos multo majore admiratione dignos fatebimur, ſi animadvertemus, eos ab nullo alio remedio tam celeriter gigni, imo vero perſæpe ne gigni quidem.

Addatur vero iis quæ diximus hiſtoria curationum morborum externorum corporis noſtri, ac perpendantur prodigia, quæ egregii chirurgiæ profeſſores efficiunt ope hydrargyri vel crudi, vel variis modis præparati, vel aliis rebus immixti, cujus actio ſemper mechanica eſt, tum vero certa ejus ac miranda vis clarius innoteſcet.

His tamen argumentis nihil permoti nonnulli ad hydrargyri uſum infirmandum quædam objiciunt, quæ dum ſerio diligenterque perpendo, quæſo vos ut me attente atque humaniter audiatis, faciam enim, ut ſpero, ut eorum infirmitas apertiſſime veſtris oculis pateat.

Objiciunt 1. hydrargyrum remedium non eſſe regionibus noſtris accommodatum. Illud enim cæli natura non patitur, ex quo plura ſæpe in

(*a*) Belloſt Eſper. Med. ed oſſerv. ſopra il Mercurio. (*b*) Aſtruc de Morb. Ven. Tom. 2.
(*c*) Homob. Piſo de region. magn. auxil. in curat. morb. diſſ. 14. cap. 9.
(*d*) The English. Malady: ora Treatiſe of Nervous diſenſes of all Kinds, ec. The ſecond edition London 1734 in 8. Hujus libri notitiam debeo nobili animo prælaudati D. Tyrel, cumque verſionem ab eo feliciter in Italicam linguam adornatam legerim, digna viſa eſt, quæ in lucem ad publicam utilitatem emittatur.

in eos qui ipſo utuntur gravia incommoda redundarunt.

Valida ſane eſſet hujuſmodi objectio, ſi certis experimentis inniteretur. Ego vero id gratis aſſeri fidenter pronuncio. Si enim unuſquiſque veſtrum perpendere voluerit, quibuſnam ex factis hæc propoſitio deducta fuerit, deprehendet profecto omnia vel falſa eſſe, vel data opera conficta, vel orta aut ex inſuperabili morbi vi, aut ex uſu alterius remedii, aut ex medentium imperitia.

Ceterum Etruriæ cælum reſpondet temperato ſtatui cæli Monſpeſſulani, locorumque finitimorum (*a*), in quibus ſcimus hujuſmodi remedium magno ſucceſſu paſſim adhiberi.

Sed ut hoc verum non ſit; tamen hac de re noſtros hoſce doctos ac ſapientes Medicos conſulueritis, quorum nonnullos cum hic me audientes conſpicio ſummopere recreor, maximoque mihi honori duco; non dubitabunt reſpondere, quod ridiculo homini Sibbaldo reſpondit Picarnius; (*b*) remedia ſcilicet quæ in aliqua regione alicui morbo curando accommodata ſunt, eum ſemper ubique terrarum curatura, dummodo debita doſi exhibeantur. Ex qua vera certaque reſponſione, illud neceſſario ſequitur, ſumma ope Medicis contendendum eſſe, ut aptam remediorum exhibendorum doſin reperiant pro regionum, hoc eſt hominum ſub iis degentium natura.

Experientia rationis præſidio firmata comprobavit, ſemperque probatura eſt allatæ reſponſionis veritatem, pluraque noſtris in regionibus exempla ſuppetunt, quæ id aperte demonſtrent, eaque jam in dies magiſque innoteſcunt. Sed omiſſis aliis, ſatis eſt hoc in Xenodochio S. Euſebii, quod ab Elephantiaſi laborantibus nomen habet, ſimplice inunctione Mercuriali curari ſcabies inveteratas, quin unquam ſiniſtrum aliquid acciderit: imo vero plerumque ægroti ejus remedii ope etiam ab obſtinatis fluxionibus iſchiaticis, & rheumaticis, aliiſque chronicis morbis feliciter ſanantur.

Objicitur 2. infamia quædam, quæ (juxta Medicam Hiſtoriam) hydrargyrum ſequuta eſt, ſtatim fere poſt ſummas laudes in ipſum collatas propter plurima detrimenta, imo vero mortem ipſam, quam clariſſimis viris intulit (*c*). Horruere tunc Medici, illudque diris omnibus devovere, exilioque mulctarunt, velut gravium malorum mortiſque ipſius effectorem. Cumque, Deo propitio, utiliſſimas experti ſimus decoctiones quorumdam lignorum ac radicum nobis huc ex Indiis advectarum, (*d*) quæ ad hanc uſque diem ſummo ſucceſſu, nulloque periculo in uſu ſunt habitæ: cur quæſo iis ejectis rurſus ad Hydrargyrum confugiemus, cujus pernicioſos ac letales effectus jampridem novimus?

Hiſtoria ſane Medica hujuſmodi facta vera eſſe teſtatur, ſed ut inde certum aliquid concludatur neceſſe eſt eorum cauſas perpendere, & ſtabilire. Conſtat ex libris Medicorum ejus temporis, eos cum Hydrargyri naturam non ſatis cognitam haberent exigua doſi ipſum exhibuiſſe, ita ut Venerea lue laborantes eo perraro ad ſanitatem reſtituerentur; agyrtas vero imperitiſſimos, quin imo ægrotos ipſos eo nimia doſi, nec ante præparata, nullaque adhibita diligentia uti ſolitos: ex quo illud ſequi neceſſe erat, ut debiles quidem remedii violentiæ cedere cogerentur, fortes vero multo labore, multoque tempore indigerent ad ſanitatem recuperandam. Quin ſi noſtris etiam temporibus hydrargyrum neglecta debita diligentia exhibeatur, peſſimi procul dubio effectus ſunt expectandi, quemadmodum erudita diſſertatione oſtendit clariſſimus Heiſterus. (*e*)

Equidem non negaverim decoctiones has communibus ſuffragiis hydrargyri ope ſuffectas eſſe, ſed neque illud negandum eſt, eas ad hanc luem, ubi paulo magis convaluerit, curandam, nullius plane utilitatis compertas; ita ut opus fuerit medicis rurſus confugere ad Hydrargyrum, quod prudentia, diligentiaque debita exhibitum, pro certiſſimo hujuſce morbi remedio ſemper deinceps habitum eſt.

Lignorum decoctiones eam nobis utilitatem afferunt, quam ſemper attulere, curant ſcilicet Siphylidem in lenibus quibuſdam gradibus conſiſtentem, at confirmatam jam corroboratamque neque curant hodie, neque ut puto, unquam curarunt.

Infamia igitur qua olim flagravit hydrargyrum, cadere debet ſolummodo in perverſum ejus exhibendi modum: decoctiones vero, quæ certos morbi gradus curant, at ipſius morbi fibras, ubi opus eſt, non extirpant; imo vero

(*a*) Ego rem totam referam ad cælum Monſpeſſulanum, & finititimorum locorum, quæ cœlo Hetruriæ reſpondent. Laurentius Cioberti Par. 1. Error Popular. opus e Gallica in Italicam linguam translatum ab Alberto Luchi a Colle.

(*b*) Pirc. Diſſert. de Leg. Hiſtor. nat.

(*c*) Cardinalis Segovienſis Alphonſus Borgia, ejuſque frater. Freind. Hiſt. Med.

(*d*) Sicut fuit Guajacum an. 1517. Radix Chinæ an 1535. Salſamparilla eodem ferme tempore, & paulo poſt lignum Saſſafraſ. Aſtruc de Morb. Ven. lib. 1. c. 6.

(*e*) De Chirurgorum erroribus in curandis morbis venereis.

vero utpote adhibitæ adverſus morbum multo validiorem, non modo non ſanant ægrum, ſed eum inſuper exſiccantes, ac peredentes, ipſi proculdubio non parum officiunt, eas, inquam, decoctiones prorſus omittendas ac pro iis hydrargyro utendum puto.

Objiciuntur 3. graviſſima damna quæ ſcimus inferri ab halitibus Mercurialibus, iis qui in fodinis exercentur, tum iis qui Hydrargyro reliqua metalla auro perlinunt, poſtremo iis qui ſibi a ſuffitibus non diligentiſſime præcavent.

Quod ad fodinas attinet, non ſemper Mercuriales halitus culpandi ſunt, aquæ corruptæ, multoque magis *arſenicum* letiferas particulas exhalat: ſed ut concedamus Hydrargyrum graviter officere, animadvertit Juſſiev (*a*) eos qui illuc ire non coguntur, quique domum redeuntes veſtes omnes & calceamenta ipſa permutant, nullum valetudinis detrimentum perpeti, atque ad idem vitæ ſpatium pervenire, ad quod, qui fodinis abſtinent perveniunt, imo eorum aliquos ex lue Venerea, quam illuc attulerant, convaleſcere.

Quocirca perpetua particularum Mercurialium in corpus receptio, officit; quod contingere neceſſe eſt iis etiam, qui per os hydrargyrum ſumunt, quippe nimis magna externa inunctione crebro utuntur.

Ii vero qui hydrargyro matalla auro perlinunt, quippe ſeſe temere ſuffitibus exponunt, ſumma inde damna neceſſario ſentiunt. Nam minutæ & graves Hydrargyri ſphæræ facile ab igne agitatæ (ea eſt enim figuræ ſphæricæ natura, ut a pluribus minimis igneis particulis circumfundatur, cum ſphæricum corpus non minus quam ab tredecim (*b*) corporibus ejuſdem figuræ & magnitudinis contingi poſſit) certo quodam numero in corpus noſtrum per aerem celerrime feruntur, ejuſque ſolida magno impete pervadunt; liquida vero incompoſito ac pernicioſo motu effervent; ex quo inflammationes, ſuppurationes, cancrenæ, paralyſes, apoplexiæ, aliique lethales effectus proficiſcuntur.

Itaque magnitudo impetus in Hydrargyro præcipua cauſa eſt horum pernicioſorum effectuum; quæ cum in hydrargyro modis ſupra expoſitis exhibito nequaquam inſit, nihil inde adverſus ipſum concludi poteſt.

Objiciunt 4. foſſile noſtrum, ut licet mitiſſimum natura ſit, fieri tamen (ut norunt omnes), veneficum additione quorundam ſalium, atque ignis, imo vel ſolo mechanico motu, quemadmodum animadvertit Boerhaavius (*c*). Quis igitur ſpondeat, non idem accidere etiam in corpore noſtro, cui neque ſales, neque calor, neque motus deſunt?

Celeberrimus Medicus Michael Albertus (*d*) reſpondet argumento ab arte Chymica ſumpto, illudque tamquam præceps ac fallax refellit, cummopere differant inter ſe ejus artis clibani, & vitales actiones corporis noſtri. Boerhaavius (*e*) porro optimo jure damnat Paracelſum, Helmontium, Carterium, *Sylvium*, cæteroſque omnes ſimili ratiocinandi modo uſos, ac detecto eorum errore, qui per meram fraudem acidorum vegetabilium uſum amandaverant, eo quod coagulent lac, Hippocratis cauſam tuetur, qui accuratis obſervationibus permotus rectiſſime judicabat acetum validum remedium eſſe adverſus morbos fervidos, in quibus ſanguis coagulatur.

Decebat ſaltem eos qui ex effectibus, quos extra corpus noſtrum ab Hydrargyro factus comperiunt, eos etiam qui intra contingunt arguere ſe poſſe putant, illud probare conari eos in ſanguine noſtro ſales reperiri, qui ad ſublimandum Hydrargyrum ſunt neceſſarii, eumque caloris gradum, qui ignitum rubrumque efficit vas ferreum ad hoc opus comparatum.

Ex experimento ingenioſiſſimi Boerhaavii illud unice ferri poteſt, eam motus quantitatem acre Hydrargyrum efficere: ſed quoniam præter cæteras differentias, quæ inter Hydrargyrum in eo vaſe agitatum, & in corpore noſtro circumactum intercedunt, præcipua eſt motus diminutio, ex qua certe nullam mutationem patitur, cum ex nobis liquidum, & ejuſdem naturæ egrediatur, (*f*) idcirco hoc experimentum nihil adverſus rectum Hydrargyri uſum valere debet.

Fortaſſe etiam in relato experimento ſolus motus Hydrargyrum acre non efficit: nam magnus Boerhaavius illud vitreo in vaſe collocavit, neque aerem inde extraxit: itaque ii qui experimentalem Philoſophiam callent non ſine cauſa dubitare poterunt, num acrimonia quam acquirit, oriatur ex ſolo motu, an etiam ex attritione aeris & vitri, atque ex eo quod ab iis ipſi communicari poteſt.

(*a*) Memoir. de l' Acad. Royal. des ſcien. 1719. (*b*) Alex. Tomaſ. Diſſ. 4. prop. 3.
(*c*) De Mercurio Diſſert. 1.
(*d*) Michae. Alber. ſemio. p. 481. 8. X.
(*e*) Herm. Boer. Che. vol. 2. p. 380.
(*f*) Hic per diureſim expellitur, & quicumque eum haurit, ex ſemet evinci poteſt, ſi cujuſcumque coloris chartam acceperit, & ſuper eam parvam illam urinæ partem in fundo matulæ ſubſidentem leviter immerſerit; nam coram ſole quolibet ordinario vitro in minimas partes, imo ſphæricas Mercurium diviſum, & aliquoties partem aliquam nudis oculis aſpiciet. Belloſt. Eſper. Med. ed oſſerv, ſopra il Merc. in præf.

Reſtat ut perpendatur quinta & poſtrema objectio, qua ſoluta ſatis adverſariis reſponſum puto. Ea eſt autem auctoritas quorundam recentiorum ſcriptorum, qui vituperant ac devovent hydrargyrum, quod ſcilicet ipſum multo pernicioſiſſimum exiſtimant.

Sed ut paucis rem abſolvam, ſcriptores hi, idem quod Galeno reſpondimus, ſibi reſponderi ſinent, eos ſcilicet dicere quod opinantur, opinari vero quod nunquam accurate examinarunt, ſed tantum ab aliis acceperunt, proindeque eos & dicere & opinari quod revera neſciunt.

Veritas certe una eſt, cumque ea ſit, quam vobis modo repræſentaſſe mihi ſummæ gloriæ duco, difficultatibus omnibus multum præſtat, & validiſſimorum objectorum vim elidit. Præclare itaque illa Soli comparata eſt, (*a*) qui nativa luce colores detegit, & candorem a nigredine diſtinguit. Et ipſa medica ars a majoribus tantopere illuſtrata, ad eumque dignitatis gradum provecta, nullus dubito quin ætate etiam noſtra magis magiſque in dies perfici poſſit, dummodo contempto a veris Medicis perverſo imperiti vulgi judicio, non vereantur pro ægrotorum indigentia, ut ratio & experientia docet, valida remedia exhibere, atque opportuniore methodo uti.

Stulta Empiricorum gens (ut animadvertit vir doctiſſimus, qui Academiæ noſtræ a ſecretis (*b*) eſt) duo graviſſima ægrotis attulit damna; quod ſcilicet vana, ſtomachumque moventia remedia ipſis propoſuit, quodque valida mechanica communi uſu comprobata ridiculo metu ablegavit.

Anatome quidem hujus conſuetudinis falſitatem detegit: ſed quoniam ad morbos curandos, non ſatis eſt ipſorum naturam cognoſcere, quod unice docet Anatome, niſi etiam apta medicamina exhibeantur, hinc fit ut vobis, Sodales doctiſſimi, plurimum debeat ars medica, qui obſequentes ſtudio beneficentiſſimi Principis noſtri, cujus Regiæ munificentiæ ſodalitas noſtra mirum ſeſe in modum obſtrictam fatetur, & naturalem Hiſtoriam ſummo labore ac diligentia colentes atque illuſtrantes, ſuppeditatis Medicis validiſſima inſtrumenta, quibus nobiliſſimorum, atque efficaciſſimorum medicaminum notitiam aſſequantur.

(*a*) Clem. Alex. c. 6. ſtrum.

(*b*) D. Antonius Cocchi in elegantiſſima oratione, De uſu artis Anatomicæ Florentiæ 1736. Typis Antonii Mar. Albizzini in 4.

CL. VIRI
GERARDI L. B. VANSVVIETHEN,

DE NOVA METHODO

Mercurii Cryſtallini tuto adhibendi in curatione luis venereæ

EPISTOLÆ.

Ad cl. virum Joſephum Benvenutum Lucenſem Philoſophiæ ac Medicinæ Doctorem Epiſtola.

OPuſculum tuum accepi, libenter legi, & gratias debitas tibi ago. Mercurii uſum magni facio, ſed multa hic opus prudentia eſt, imprimis dum crudus datur, vel affricatur cuti. Non omnibus bene ceſſiſſe hæc tentamina ſcio. Si mercurius ſublimatus corroſivus (*) ſolvatur in ſpiritu frumenti rectificato hac lege, ut in ſingulis unciis ſpiritus hæreat medium granum, & deinde hujus detur mane, & veſperi cochlear adultis, vel ad ſummum duo cochlearia, potando ſimul largam copiam decocti hordei, vel alterius cujuſcumque emollientis, mira efficacia obſervatur in lue venerea, & aliis morbis difficillimis. Trecentos lue laborantes in Noſocomium collegi præterito anno, & abſque ſalivatione omnes exiverunt ſani, hoc ſolo remedio uſi. Parum argenti vivi, ſed efficaciſſime redditi, & multa liquidi copia diluti vidi profuiſſe quam maxime. Vale, & me ama.

Vindobonæ 8. Martii 1755.

Epiſtola altera ejuſdem ad eundem.

Uſus illius remedii tamdiu protrahitur, quamdiu aliquid de his ſymptomatibus ſupereſt. Tuto ſumitur etiam diu. Cancroſum in lingua ulcus per novem menſes curatum vidi, dum per novem menſes hoc remedio uteretur puella, & abſque noxa ulla. A pinguibus, ſale, vel fumo induratis, lardo imprimis abſtinendum jubeo; juſcula, olera mollia, carnes paucas concedo facile. Ptiſanam hordei cum quarta parte lactis copioſam do, vel aliud quodcumque decoctum emolliens. In noſocomis cubiculi ambitu continetur, plures curavi, qui quotidie per urbem vagabantur inprimis verno, & æſtivo tempore. Præterito menſe ducenti e Noſocomio exiverunt curati hac methodo: poſt paucos dies trecenti alii ingredientur. Credo & apud vos ſimiliter ſucceſſum ſperari poſſe, cum in Hiſpania per decem annos inveteratam luem ſic curaverit Archiater Reginæ viduæ, cui indicaveram remedium.

Vindobonæ 12. Aprilis 1755.

Ejuſdem ad cl. virum Petrum Burſerium Philoſophiæ ac Medicum Doctorem Exercitus S. C. M. in Italia Medicum.

Tuto dari poſſe certus ſis: ſexcentis lue laborantibus intra anni ſpatium datum eſt optimo cum eventu, etiam in difficilimis caſibus: nemini quid ſiniſtri contigit. Mercurio ſublimato cor-

(*) Mercurius ſublimatus corroſivuus ita dictus a Sgobbio in ſuo Theatro pharmaceutico pag. 730. appellatur etiam Mercurius cryſtallinus, ſeu cryſtallizatus ex acquiſita figura a recta ignis adminiſtratione: expertiſſimus iſte Venetus Chimicus ad uſum internum ſpiritum ſeu oleum diaphereticum dulce elaboravit, quod ex ſublimato corroſivo, cum aceto acerrimo diſſoluto parare docuit; aſt alii hac ſolutione neglecta, ſtatim infundunt vini ſpiritum optime rectificatum in cucurbita haud adeo longa, & poſt brevem digeſtionem arenæ igne non adeo ferventi, extrahunt vini ſpiritum, repetuntque cohobationem uſque quo ſublimatus totus in formam olei vel ſpiritus albicantis tranſeat per alembicum; quod idem deſcriptum eſt in pyrotechnia lib. IV. pag. 584. Caroli Muſitani, & ad ſydera extollit in curandis ulceribus malignis Canceroſis præſertim renum & veſcicæ tam intrinſece, quam extrinſece adhibitum. Ideoque quilibet ſpiritus ut alkali vim habet ex hactenus enarratis infringendi non ſolum puncta acidi ſublimati, tam exiguæ doſis, imo & ſolvendi ſublimatum ipſum in innumerabiles, ac tenuiſſimas Moleculas quæ vehiculo hujus menſtrui cito in ſanguinem tranſeuntes vim ſolventem in humores labe pollutos, ac viſcidos redditos exerunt, & obſtructiones tam diuturnas & graves in omni vaſorum genere mirabiliter tollunt. Nicolaus Lemery in ſuo curſu Chimico pag. 182. aſſerit ſublimatum corroſivum aqua calcis ſolutum ſtatim flavum colorem acquirere, ac adeo corroſivam vim amittere ut cuilibet abſque vitæ periculo propinari poſſit ac ſi dulcis & innoxius redditus fuiſſet.

corroſivo, qui in omnibus pharmacopollis proſtat, utor (*). Spiritum frumenti adhibeo, quia cum hoc prima tentamina feci ante multos annos, & cum pulchre ſucceſſerit nil mutare volui, credo enim facile, & vini ſpiritum inſervire poſſe. Vale.

Vindobonæ 26. Decembris 1755.

(*) Quamquam Celeberrimus Archiater officinarum ſublimatum proponat, intelligit tamen de ſublimato corro-
ſivo Mercurio, non vero arſenico compoſito: hinc Michael Bernhardus Valentinus in hiſtoria ſimplicium reformata
lib. 1. de mineralibus, & metallis docet modum dignoſcendi ſublimatum corroſivum verum a fictitio, per hæc ver-
ba „ pauxillum olei tartari per deliquium affunditur, aut ſale tartari teritur, quo facto ſi flaveſcit, certum eſt
„ indicium ex Mercurio confecto, & bonum eſſe: ſin contra nigreſcit, nequaquam prodeſſe indicatur. Alexius Pe-
„ demontanus in lib. ſecret. part. III. pag. 21. hoc habet experimentum: affunde ſublimatum corroſivum carbonibus
„ ardentibus; ſi bonus eſt, flammam ſuſcipiet cæruleam, ſi vero flamma aliter fuerit colorata, non eſt de optimo.
„ Summa, elegantes cryſtalli, quæ non ſunt claræ, ſed etiam niveæ, ſplendentes, non graves, nec compreſſæ ſunt,
„ iſtum commendant. Ponderoſus, multaque fruſta ſpecularia habens erit rejiciendus.
Nicolaus Lemery loco citato aſſerit poſſe dignoſci ſublimatum corroſivum arſenico paratum, ſi pauco ſale tartari confricatum nigrum evaſerit, e contra ſi flavedinem acquiſiverit, bonus erit.

F I N I S.

INDEX LIBRORUM ET CAPITUM.

TOMI II.

LIBER QUINTUS. Index Chronologicus Auctorum, qui de lue venerea, vel luis venereæ remediis, ſcripſerunt ab ingreſſu morbi ad annum quinquageſimum ſæculi XVI. cum brevi plerorumque Operum Analyſi & Epicriſi.

SÆCULUM DECIMUM QUINTUM.

Proloquium. 3. 4.

1475.

Johannes Mullerus, de Regiomonte. 5

1487.

Paulus Almanus, de Middelburgo. ib.

1495.

Marcellus Cumanus. 7

1496.

Sebaſtianus Brant, Argentinenſis. 8

Joſephus Grundpeckius, de Butkchauſen. 11

1497.

Nicolaus Leonicenus, Vicentinus. 13

Coradinus Gilinus. 14

Johannes Vvidman ſive *Vveidman*, dictus etiam *Salicetus*, & *Meichinger*. 15

Alexander Benedictus, Veronenſis. 20

Gaſpar Torella, Valentinus ap. Hiſpanos. 23

1498.

Natalis Monteſaurus, Veronenſis. 27

Antonius Scanarolus, Mutinenſis. ib.

Franciſcus de Villalobos, Toletanus. 28

Simon Piſtor, Lipſienſis. ib.

Sebaſtianus Aquilanus. 29

Jacobus Romerus. 30

1499.

Johannes Geppingenſis. ib.

Bartholomæus Montagnana, Patavinus. 31

SÆCULUM XVI.

1500.

Conradus Schelling, Heidelbergenſis. 33

Petrus Riccius, vulgo *Crinitus*, Florentinus. ib.

Franciſcus Circellus. 34

1501.

Martinus Pollichius, Mellerſtadius. ib.

Anonymus. 35

1502.

Antonius Benivenius, Florentinus. 37

Vvendelinus Hock, de Brackenavv. 38

1505.

Jacobus Cataneus, de Lacu Marcino, Genuenſis. 40

Clementino Clementinus, Amerinus. 42

1506.

Petrus Trapolinus, Patavinus. ib.

1507.

Angelus Bologninus, e Plebe Sacci. 44

Johannes Vochs, Colonienſis. 48

1508.

Georgius Vella, Brixienſis. 49

1510.

Johannes Benedictus, Germanus. 50

1512.

Johannes Almenar, Hiſpanus. 52

Johannes Droyn, Ambianus. 53

Jacobus Berengarius, Carpenſis. 54

1514.

Johannes de Vigo, Genuenſis. 55

1516.

Collectio Papienſis, *quæ omnium*, Prima. 57

Marinus Brocardus, Venetus. ib.

1517.

Nicolaus Poll, Germanus. 58

1518.

Petrus Mainardus, Veronenſis. 59

Leonardus Schmaus, Salisburgenſis. ib.

1519.

Ulrichus de Hutten, Germanus. 60

Johanne Cheradame, Sagienſis. 62

1520.

Johannes Mainardus, Ferrarienſis. ib.

Johannes le Maire, Belga. 63

1524.

Deſiderius Eraſmus, Roterodamus. 65

1525.

Bartholomæus Sileber. 66

Nicolaus Godin. ib.

1527.

Jacobus a Bethencourt, Rothomagenſis. ib.

1529.

Franciſcus Delgado, vel *Delicado*, Cordubenſis. 68

1530.

Nicolaus Leonicus Thomæus, Venetus. 69

Hieronymus Fracaſtorius, Veronenſis. ib.

1 5 3 2.

Laurentius Phriſius, vel *Friſius*, Germanus. 70
Nicolaus Maſſa, Venetus. 71
Collectio Secunda, *quæ videtur eſſe* Veneta. 75

1 5 3 4.

Johannes Paſchalis, Sueſſanus. ib.
Auguſtinus Niphus, dictus *Eutychus Philotheus*, Jopolitanus Calaber. 76

1 5 3 5.

Gundiſalvus Hernandez de Oviedo, Madritenſis. 77
Petrus Andreas Matthiolus, Senenſis. 78
Collectio prima Veneta, quæ Tertia. 79

1 5 3 6.

Collectio Baſileenſis, ſive Quarta. ib.
Collectio Lugdunenſis, ſive Quinta. ib.
Aureolus Philippus Theophraſtus Paracelſus Bombaſt ab Hohenheim, Eremita. 80
Anonymus, Germanus. 84

1 5 3 7.

Sebaſtianus Montuus, Allobrox. ib.
Johannes Antonius Roverellus, Bologninus. ib.
Alfonſus Ferrus, vel *Ferrius*, Neapolitanus. 85
Johannes Eychman, dictus *Dryander*, Veteranus Haſſus. 86
Cheiredinus vel *Cheiradinus*, dictus *Barbaroſſa*, Mitylenæus. ib.

1 5 3 8.

Thomas Rangonus, dictus *Philologus*, Ravennas. 87

1 5 3 9.

Martinus Dorcheſino. 92
Jacobus Sylvius, Ambianus. 94

1 5 4 0.

Joſephus Struthius, Poſnanienſis Polonus. 96
Dionyſius Fontanonus, Monſpeſſulanus. 98
Nicolaus Michel, Pictavienſis. ib.
Antonius Gallus, Pariſinus. 99

1 5 4 1.

Remaclus Fuchſius, Limburgus. 100
Gualtherus Hermannus Ryff, Argentoratenſis. ib.

1 5 4 2.

Leonarthus Fuchſius, Rhætus. ib.
Michael Angelus Blondus, Italus. 101

1 5 4 4.

Aloyſius Lobera. Abulanus. 102

1 5 4 6.

Andreas Veſalius, Bruxellenſis. ib.
Benedictus Rinius, Venetus. 106

1 5 4 8.

Hieronymus Cardanus, Mediolanenſis. ib.

1 5 4 9.

Guillelmus Brunellus. 108
Petrus Deſchamps, Pariſinus. ib.

LIBER VI. Index Chronologicus Auctorum, qui de lue venerea, vel luis venereæ remediis, ſcripſerunt ab anno quinquageſimo ſæculi XVI. ad exitum ejuſdem ſæculi, cum brevi plerorumque Operum Analyſi & Epicriſi.

1 5 5 0.

Johannes Baptiſta Montanus, Veronenſis. 109
Vidus Vidius, Florentinus. 110
Bartholomæus Maggius, Bononienſis. 114
Johannes Ediſius, vel *Elyſius*, Neapolitanus. ib.

1 5 5 1.

Benedictus Victorius, Faventinus. ib.
Antonius Muſa Braſſavolus, Ferrarienſis. 116
Andreas Lacuna, Segovienſis. 117
Jacobus Cornicius, Embdanus. 119

1 5 5 2.

Philippus, Luſitanus. ib.
Chriſtophorus a Vega, Complutenſis. 120
Theodoricus de Hery, Pariſinus. ib.

1 5 5 3.

Augerius Ferrerius, Toloſas. 122
Hercules Bonacoſſus, Ferrarienſis. 124
Victor Trincavellius, Venetus. 125

1 5 5 4.

Johannes Rodericus Amatus de Caſtello albo, Luſitanus. 126
Johannes Langius, Lembergius. 129
Petrus Haſchardus, vel *Haſſardus*, Inſulanus, *vel* Armenterius, Flander. 130

1 5 5 5.

Nicolaus Macchellus, Mutinenſis. 131
Michael Johannes Paſchalis, Valentinus Caſtellonenſis. ib.
Rodericus Diaz de Isla, Baecenſis. 132
Gabriel Falloppius, Mutinenſis. ib.

1 5 5 6.

Johannes Fernelius, Ambianus. 134
Petrus Roſtinius, Italus. 136

1 5 5 7.

Petrus de Bayro, Taurinenſis. ib.
Johannes Sylvius, Inſulanus in Flandria. 137
Julius Cæſar Scaliger, Veronenſis. ib.

1 5 5 8.

Petrus Laurus, Italus. 140
Laurentius Hielius, VVeſalienſis. ib.
Franciſcus Friſimelica, vel *Frigimelica*, Patavinus. ib.
Hieronymus Montuus, Allobrox. ib.
Franciſcus Renners, Noribergenſis. 141

1 5 6 0.

Reinerus Solenander, Buderícenſis. ib.
Petrus, Gallus. 142
Anonymus, Nemauſenſis. 143
Guillelmus Rondeletius, Monſpeſſulanus. ib.

An-

Antonius Chalmetheus. Vergeſacus apud Anicienſes. 144

1 5 6 2.

Dominicus Leonus, Lunenſis de Zuccano. ib.

1 5 6 3.

Bernardinus Tomitanus, Patavinus. 145
Leonardus Botallus, Aſtenſis. 146

1 5 6 4.

Johannes Heſſus, Noribergenſis. 147
Antonius Fracancianus, Vicentinus. 148

1 5 6 5.

Alexander Trajanus Petronius, Citta-Caſtellanus. 149

1 5 6 6.

Proſper Borgaruccius, Urbinas. 151
Collectio Sexta, ſeu *Veneta* Secunda, & *forte* Tertia. 152

1 5 6 7.

Aloyſius Luiſinus, Utinenſis. 155
Petrus Arias de Benavidez, Taurenſis. ib.

1 5 6 8.

Georgius Dordonus, Placentinus. ib.

1 5 6 9.

Henricus Brucæus, Aloſtanus. 157
Carolus Battus. ib.

1 5 7 0.

Henricus Goldlius, Tigurinus. 158
Johannes de Fogueda, Hiſpanus. ib.
Antonius Saporta, Monſpeſſulanus. 159
Ludovicus Isla, Luſitanus. ib.
Anonymus. ib.

1 5 7 2.

Nicolaus de Cormeilles. ib.
Jacobus Jovencel, Granopolitanus. ib.

1 5 7 3.

Albertus Belfortis, Rhætus. 160

1 5 7 4.

Johannes Planerius, Quintianus. ib.
Sulpitius Rigault. 161
Johannes Riolanus, Ambianus. ib.

1 5 7 5.

Andreas Alcacar, vel *Alcazar*, Guadalaxarenſis. ib.
Guillelmus Luſſon. 163
Franciſcus Mombel, Pedemontanus. ib.
Ambroſius Pareus, Lavallenſis. ib.
VVillelmus Clovves, Anglus. 164
Georgius Baker, Anglus. ib.

1 5 7 6.

Stephanus Manialdus, Burdigalenſis. ib.

1 5 7 7.

Laurentius Joubertus, Valentinus Delphinas. 165

1 5 7 8.

Julianus Palmarius, Conſtantienſis Normannus. ib.
Thomas Jordanus, a Clauſoburgo. 166

1 5 7 9.

Victor Giſelinus, Sandfurtenſis. 167
Petrus Paulus Pereda, Setebenſis. ib.
Gualtherus Bruele, alias *Brant*. 168

1 5 8 0.

Johannes Schenckius, a Graffenberg. 169
Johannes VVierus, Gravenſis. ib.
Johannes Crato a Craffthaim, Uratislavienſis. 171
Franciſcus Campus, Lucenſis. 172
Annibal Brigantius, Marrucinus. 174
Cyriacus Lucius, a Claſ. ib.

1 5 8 1.

Alphonſus Lopez, Coreolanus Navarrus. ib.
Rembertus Dodonæus, Mechlinienſis. ib.

1 5 8 2.

Petrus Monavius, Uratislavienſis. 175

1 5 8 4.

Gotofredus Giannati, Italus. 176

1 5 8 6.

Johannes Zecchius, Bononienſis. 177

1 5 8 7.

Hieronymus Mercurialis, Forolivienſis. 178
Andreas Laurentius, Arelatenſis. 179
Gabriel Beatus, Bononienſis. 180
Gabriel Minutius, Rothenus. ib.

1 5 8 8.

Franciſcus Diaz, Hiſpanus. ib.

1 5 8 9.

Lucas Ghinus, Bononienſis. 181

1 5 9 0.

Hieronymus Capivaccius vel *Capo di Vacca*, Patavinus. ib.
Johannes Vittichius, Vinarienſis. 182

1 5 9 1.

Felicianus Beterra, Brixianus. ib.
Jacobus Marant. 183
Jacobus Couſinot, Pariſinus. ib.

1 5 9 2.

Johannes Calvo, Valentinus. ib.

1 5 9 3.

Hieronymus Minettus, Aretinus. 185
Ludovicus Roſellus, Foro Sempronienſis. ib.

1 5 9 4.

Livonius Rectorins, Senenſis. ib.

1 5 9 6.

Petrus Foreſtus, Alcmarianus. ib.
Antonius Quiquebœuf. ib.
Petrus Paulmier, Conſtantienſis Nortmannus. ib.
Petrus Lovve, Scotus Arellianus. 186
Aurelius Minadous, Rhodiginus. 188

1 5 9 7.

Hercules Saxonia, Patavinus. 189
Guillelmus Arragoſius, Toloſas. 190

1 5 9 8.

Alexander Maſſarias, Vicentinus. 191
Andreas Chioccus, Veronenſis. 193

Pe-

Petrus Seguyn. 193
Antonius Rabault, Blancius Bituricenſis. ib.

1 5 9 9.
Editio altera Collectionis Venetæ ſecundæ. 194
Andreas Baſtellus, Melphitanus. ib.

LIBER VII. Index Chronologicus Auctorum, qui de lue venerea, vel luis venereæ remediis, ſcripſerunt ab anno primo ad quinquageſimum ſæculi decimi ſeptimi, cum brevi plerorumque Operum Analyſi & Epicriſi,

SÆCULUM XVII.

Proloquium. 195

1 6 0 0.
Horatius Augenius, a Monte-Sancto. 196
Johannes Saporta, Monſpeſſulanus. 197
Petrus Torrez, Darocenſis in Aragonia. ib.

1 6 0 1.
Jo: Baptiſta Silvaticus, Mediolanenſis. 198

1 6 0 2.
Sextilius Picolominæus, Romanus. ib.
Cinthius Clemens, Corinaltenſis. 199
Andreas Cæſalpinus, Aretinus. ib.
Demetrius Canevarius, Genuenſis. 201

1 6 0 3.
Joſephus Quercetanus, Armeniacus. 203
Marſilius Cognatus, Veronenſis. ib.

1 6 0 4.
Euſtachius Rudius, Bellunenſis. ib.
Mundinus Mundinius, Vicentinus. ib.
Fabius Pacius, Vicentinus. 207
Æmilius Campolongu:, Patavinus. 208

1 6 0 5.
Ludovicus Mercatus, Valliſoletanus. 209
Andreas de Leon, Hiſpanus. ib.
Bartholomæus Perdulcis, Helvius, *ſeu* Vivarienſis. ib.
Julius Cæſar Claudinus, Bononienſis. ib.

1 6 0 6.
Petrus Pigray, Pariſinus. 211
Johannes de Renou, ſive *Renodæus*, Nortmannus. 212
Georgius Zabaud, Provincialis Alpenſis. ib.

1 6 0 8.
Felix Platerus, Baſileenſis. ib.

1 6 0 9.
Cerhardas Columba, Meſſanenſis. 213

1 6 1 0.
Johannes Varandæus, Nemauſenſis. 214
Henningus Arniſæus, Halberſtadienſis. ib.
Martinus Goski, Lignicenſis Sileſius. ib.
Sebaſtianus Cortilio, Ariminenſis. ib.

1 6 1 1.
Tanequinus Guillaumer, Nemauſenſis. 215
Johannes Hartmannus, Ambergenſis. 216
Johannes Keillus, Breſla-Sileſius. ib.

1 6 1 3.
Horatius Guarguantus, Soncinenſis. 218
Claudius Charles, Pariſinus. 219

1 6 1 4.
Sigiſmundus Schillingius, Frankenſteina-Sileſius. ib.
Ludovicus Septalius, Mediolanenſis. ib.
Simon Pletre. 221
Nicolaus Rouſſeau, Trecenſis. ib.
Georgius Cornuty. ib.
Johannes Maunoir, Romorantinus. ib.

1 6 1 5.
Victor Manggus, Schrattenthalenſis. ib.
Ludovicus Guyon, Dolenſis. ib.

1 6 1 6.
Johannes Macollo, Scotus. 222
Eitel Joachimus Kruppelius. 223
Johannes Gaultier, Montalbanenſis. ib.

1 6 1 7.
Hieronymus Fabricius, ab Aquapendente. ib.
Guillelmus Loiſeau, Bergeracenſis. 224

1 6 2 0.
Franciſcus Ranchinus, Monſpeſſulanus. 225
Daniel Sennertus, Uratiſlavienſis. 226
Matthias Untzerus, Hallenſis. ib.
Tobias Knoblochius, Marco-Brettanus. 227

1 6 2 1.
Johannes Colle, Bellunenſis. ib.
Epiphanius Ferdinandus, Meſſapienſis. 230

1 6 2 3.
David de Planiſcampy. 231

1 6 2 4.
Johannes Junckerus, Germanus. 232

1 6 2 6.
Ludovicus Hornigck, Germanus. ib.
Arnoldus VVeickardas, Germanus. 233

1 6 2 7.
Johannes Neander, Bremanus. ib.

1 6 2 8.
Johannes Baptiſta Sori, Italus. ib.
Gregorius Horſtius, Torgenſis. ib.
Guido Patinus, Houdanenſis Bellovacus. 234

1 6 1 9.
Zacutus, Luſitanus Olyſipponenſis. 236
Johannes Baptiſta Lalli, Nurſienſis. ib.
Claudius Seguin, Pariſinus. ib.
Jacobus Regnault, Pariſinus. ib.

1 6 3 0.
Johannes Antonides Vanderlinden, Enchuſanus. 237
Aldreghettus Aldreghentiur, Patavinus. ib

Dio-

Dionyſius Allain. ib.
Guillelmus Guerin, Pariſinus. ib.
1631.
Antonius Boxbarterus, Auguſta-Vindelicus. ib.
1632.
Marcus Aurelius Severinus, Tarſienſis. ib.
1633.
Bartholomæus Galeſius, Bononienſis. 239
Michael le Long, Provinenſis. 240
1635.
Pius de Marra, Caſſinenſis. ib.
1637.
Nicolaus Colletet. 241
Martinus Akakla, Pariſinus. ib.
1639.
Nicolaus Matthieu. ib.
Petrus Bourdelot, Senonicus. ib.
Petrus Haguenot, Monſpeſſulanus. ib.
1640.
Paulus von Flemming, Germanus Variſcus *vel* Nariſcus. ib.
Thomas Brovvne, Anglus. ib.
Albertus Kyperus, Pruſſo-Regiomontanus. ib.
1641.
Cyprianus Majora vel *Maroxa*, Hiſpanus. ib.
1642.
Paulus Marquardus Slegelius, Hamburgenſis. 242
Robertus Vvright, Anglus. ib.
Duarte Madeira Arrais, Luſitanus. ib.
1643.
Jo: Vvalæus, Lugduno Batavus. ib.
Jo: Scavart, Breda-Brabantius. ib.
1644.
Jo: Baptiſta van Helmont, Bruxellenſis. ib.
1645.
Petrus Sartorius, Argentinenſis. 246
1649.
Franciſcus Boujonier. ib.
Robertus Patin, Pariſinus. ib.

LIBER VIII. Index Chronologicus Auctorum, qui de lue venerea, vel luis venereæ remediis, ſcripſerunt ab anno quinquageſimo decimi-ſeptimi ſæculi ad exitum ejuſdem; cum brevi plerorumque Operum Analyſi & Epicriſi.

1650.
Theodorus Turquet de Mayerne, Genevenſis. 248
1652.
Petrus Caſtellus, Romanus. 250
Franciſcus Pona, Veronenſis. ib.
1653.
Joſephus Galeanus, Panormitanus. 251
1654.
Henricus Ryſendeech, Lugduno-Batavus. ib.
Joſephus Schmidts. ib.
Jo: Jacobus Vietor. ib.
1656.
Johannes Rodolphus Salzmannus, Argentoratenſis. ib.
Conrandus Klein, Argentinenſis. ib.
Guernerus Rolfincius, Hamburgenſis. 252
Zacharias Nicolaus Gotzius, Cygneus. ib.
Carolus Baralis. ib.
Nicolaus Lionard, Pariſinus. ib.
1657.
Andreas Vetranus, Panormitanus. ib.
Jo: Lippins, Sluſa-Flander. ib.
1658.
Antonius Bigorre, Albienſis. ib.
1659.
Gaſpardus Feſquet, Monſpeſſulanus. ib.
Petrus Benoiſt, Carcaſſonenſis. 253
Jo: Vigorius, Caſtrenſis. ib.
1660.
Simon Pauli, Roſtochienſis. 254
N.... Culpeper: Anglus. ib.
Johannes Vvinel, Anglus. ib.
1661.
Antonius Everhaers, ſive *Everhardi*, Medioburgenſis. 255
Tobias Vvitbaker, Anglus. 256
1662.
Richardus Bunvvorth, Anglus. ib.
Albertus Otto Faber. ib.
Jo: Kauffman, Anglus. ib.
Jo: Vauloue, Genabicus. ib.
Melchior Sebizius, Argentoratenſis. ib.
Jo: Ulricus Oeler, Lindavienſis. ib.
1663.
Michael Heilandus. 257
Georgius Cretzſchmar, Teja-Variſcus. ib.
Vvilhelmus Barbor, Anglo-Britannus. 259
1665.
Johannes Bergerus, Amſtelodamenſis. ib.
Jo: Arnoldus Fridericus, Altemburgenſis. ib.
Joannes Georgius Keyſer, Altemburgenſis. ib.
Fridericus Monavius, Stettinenſis. ib.
1666.
Guernerus Rolfincius, Hamburgenſis. ib.
Martinus Vvillichius, Amburgenſis. ib.
Gedeon Harvey, Anglus. ib.
1668.
Jo: Georgius Triumphus, Goslarienſis. 258
Bernardus Chriſtianus Capelle, Dethmoldienſis. ibid.
Paulus Mattot. 259
Claudius Guerin, Pariſinus. ib.
Edmundus Morphæus, Lymbricenſis, Hibernus. ib.
Andreas Brunel, Santponenſis, Occitanus. 259
Laurentius Loſſ, Iſnacenſis. ib.

1 6 6 9.

Juſtinus VVigandus. 260
Jo: Baptiſta Sitonus, Mediolanenſis. *ib.*

1 6 7 0.

Nicolaus Brayer. *ib.*
Cladius Puylon, Pariſinus. *ib.*
Anonymus. 260

1 6 7 2.

Franciſcus de le Boe, *Sylvius*, Hanovienſis. 260

1 6 7 3.

Everardus Maynvvaring, Anglus. 262
Nicolaus de Blegny, Pariſinus. 263
Irenæus Vehr, Francofurtenſis ad Viadrum. 264
Jo: Petrus Albrecht, Hildeshemienſis. *ib.*
Jo: Daniel Major, Wratiſlavienſis. *ib.*
Jo: Nicolaus Schippel, Smalcaldenſis. *ib.*
Jo: Gaſparus Sparr. 265
L. . . . . S. . . . . Anglus. *ib.*
Claudius Reynaud, Lugdunenſis. 263

1 6 7 4.

Irenæus Vehr, Francofurtenſis ad Viadrum. *ib.*
Giſelinus van Tol. *ib.*
Ludovicus von Hammen, Gedanenſis. *ib.*

1 6 7 5.

Anonymus. 266

1 6 7 6.

Richardus VViſeman, Anglus. *ib.*
Bernardinus Chriſtinus, a Juvellina, Cyrnæus, hoc eſt, Corſicenſis. *ib.*
Gualterus Harris, Anglus. 267
Anonymus. *ib.*
. . . . Guide, Gallus. *ib.*

1 6 7 7.

Antonius Menjotius, Pariſinus. 268

1 6 7 8.

Carolus Peter, Anglus. *ib.*

1 6 7 9.

Theophilus Bonetus, Genevenſis. 269
Michael Sennertus, Wittembergenſis. *ib.*
Humfredus Ridly, Anglus. *ib.*

1 6 8 0.

Thomas Sydenham, Anglus. *ib.*
Samuel Janſonius, Batavus. *ib.*
Paulus de Sorbait, Hiſpano-Belga. 270

1 6 8 2.

Jo: Michault, e Villa Nova in Bria. 271
Georgius VVolfangus VVedelius, Spremberga-Luſatus. 272
Andreas Lovv, Sempronienſis Hungarus. *ib.*
Henricus Meibomius, Helmſtadienſis. 273
Andreas Vuihelmus Fiſchbeck, Goslarienſis. *ib.*

1 6 8 3.

Jacobus Plutacrius. *ib.*
Jeremias Loſſius, Bornenſis Miſnicus. *ib.*
Johannes Georgius Rebentroſt, Drebachio-Miſnicus. 274

1 6 8 4.

David Abercrombyus, Anglus. 275
Carolus Thuillier, Rothomagenſis. 276
Stephanus Blancardus, Batavus. 277
Martinus Fridericus Frieſſ. 279
Jo: Fridericus Ortleb, Oſna-Sileſius. *ib.*

1 6 8 6.

Jo: Petrus Fiſcher, Coburgo-Francus. 280

1 6 8 7.

Gulielmus Douglas, Scotus. *ib.*
Carolus Patinus, Pariſinus. *ib.*

1 6 8 8.

Anonymus, Gallus. 281
Vuillelmus Vuillis. *ib.*

1 6 8 9.

L. . . . . . Le Monnier. *ib.*
Bernardus Vveiſſ, ſive *Albinus*, Deſſavienſis. 282
Georgius Conradus da Horn, Brunſvicenſis. *ib.*
Theodorus Craanen, Batavus. 283
Anonymus. *ib.*

1 6 9 0.

G. . . B. . . . de Sainct Romain. 285
Franciſcus Calmette, Ruthenenſis. *ib.*
Georgius Francus de Franckenau, Naumburgenſis. 286
Daniel Hake, K. . . *S*. . . *ib.*
Andreas Petermannus, Lipſienſis. *ib.*

1 6 9 1.

Jo: Mauritius Hoffmanuus, Altorffinus. *ib.*
Adamus Unzelmannus, Delmenhortenſis. *ib.*
Jo: Baptiſta Luſart, Brabantinus. *ib.*

1 6 9 3.

Gervaſius Ucay, Toloſanus. *ib.*
Anonymus. 287
Joſephus Valliſnerius, Regienſis. *ib.*

1 6 9 4.

Hydendryk Overcamp, Batavus. 288
Martinus Liſter, Eboracenſis. *ib.*
Nicolaus Maximilianus Vuilhelmi, L. . . . . . Schivvalbacenſis. 290

1 6 9 5.

Jo: Fredericus Stædel, Argentoratenſis. *ib.*
Jo: Vierzigmann, Norimbergenſis. *ib.*

1 6 9 6.

VV. . . . . VVal, Anglus. 291
Guillelmus Riviere, Monſpeſſulanus. *ib.*

1 6 9 7.

Michael Aloyſius Sinapius, Hungarus. *ib.*
Nicolaus Heinſius, Gulemborgenſis. 292
Carolus Muſitanus, Caſtrovillarienſis, Calaber. 293
Joſephus Muſitanus, Caſtrovillarienſis, Calaber. *ib.*

1 6 9 8.

Carolus Dionyſius de Launay. *ib.*

1 6 9 9.

Petrus Garnier, Lugdunenſis. 294
Guillelmus Vince, Anglus. *ib.*

LIBER IX. Index Chronologicus Auctorum, qui de lue venerea, vel luis venereæ remediis, ſcripſerunt ab anno primo ſæculi decimi octavi ad hanc uſque diem, cum brevi plerorumque Operum Analyſi & Epicriſi.

SÆCULUM DECIMUM OCTAVUM.

Proloquium. 295

1700.

Georgius Vuolffgangus Vuedellus, Spremberga-Luſatus. 296
Jo: Adolphus Stollius, Zittavia Luſatus. ib.
T.... Nedham, Anglus. ib.
Jo: Zellerus, Tubingenſis. 297
Georgius Fridericus Gmelinus, Stuttgardienſis. ibid.
Andreas Vuight, Anglus. ib.
Fridericus Hoffmannus, Hallenſis. ib.
Jacobus van den Velde, Hanovienſis. ib.
Matthæus Godofredus Purmannus, Hemipolitanus. ib.
Henricus Elias Hundermarck, Citzenſis. 298

1702.

Joſephus Lanzonus, Ferrarienſis. 299
N. *Boirel*. 300

1703.

Anonymus, Batavus. ib.
Anonymus, Germanus. ib.

1704.

Jo: Hadrianus Slevogtius, Jenenſis. ib.
Jo: Jacobus Bajerus, Jenenſis. ib.
Jo: Petrus Roſelius, Hersbrucco-Noricus. ib.

1705.

Joſephus Jackson, Anglus. ib.
Anonymus. 301
Laurentius Roberg. ib.
Georgius Raſt. ib.
Gualtherus Harris, Anglus. ib.

1706.

Conradus Johrenius. 302
Georgius Erneſtus Stahlius, Hallenſis. ib.
Georgius Daniel Thebeſius, Haynovienſis Sileſius. ib.
Anonymus. ib.
Jo: Linder, Wermlandia-Suecus. ib.

1708.

Hyacinthus Ceſtonus, Anconitanus. 303
Jo: Marten, Anglus. 304

1709.

Jo: Sintelaer, Anglus. ib.
Jo: Spinke, Anglus. ib.

1710.

Adrianus Helvetius, Batavus. 305
Anonymus, Anglus. ib.
Theodorus Zuingerus, Baſileenſis. ib.
Georgius Erneſtus Stabilius, Gallenſis. 306
Jo: Daniel Iſaac Gorlicenſis, Hexapolitanus. ib.

1711.

Joannes Devaux, Pariſinus. ib.
Joannes Joachimus La Grue. 308
Elias Camerarius, Tubingenſis. ib.
Petrus Paxton, Anglus. ib.
Anonymus. ib.
Lullius Hilarius. 309
Georgius Vuarren, Cantabrigienſis. ib.

1713.

Henricus Alexander Nieſers, Oranienburgenſis. 310
Rudolphus Huberus. ib.

1714.

Richardus Boulton, Anglus Ceſtrienſis. ib.
Guillelmus Hallet, Anglo-Britannus. 311
Archibaldus Pitcarnius, Edimburgenſis. ib.

1715.

Franciſcus de Fonſeca Henriquez, Mirandellenſi Luſitanus. 313

1716.

Jacobus Vercellenus, Pedemontanus. ib.
Johannes Georgius Stuſſius. 314
Johannes Gaſpar Gemeinhardt, Lauba-Hexapolitanus. ib.

1717.

Guillelmus Cockburn, Anglus. ib.
Gerardus Goris, Batavus. 315
Daniel Turner, Anglus. 316
Ludovicus Vuiltelmus de Knorr. 317
Jo: Baptiſta Fauſtus Alliot, Pariſinus. 318
Jo: Franciſcus Leaulte, Pariſinus. ib.
Jo: Buiſſiere, Gallo Anglus. 320

1718.

J.... F.... Nicholſon, Anglus. ib.
Franciſcus Chicoyneau, Monſpeſſulanus. ib.
Antonius Peliſſery, Maſſilienſis. ib.
Guillelmus Beckettus, Anglus. 321

1719.

Philippus Short, Anglus Britannus. ib.
Anonymus, Anglus. ib.

1720.

Hermannus Ooſterdick Schacht. ib.
Abrahamus van Loon, Roterodamenſis. ib.
Franciſcus Roncallus, Brixienſis. ib.

1721.

Johannes Bernardus Oelffen, Vuratislavia-Sileſius. 323

1722.

Bartholomæus Boſchetti, Vicentinus. ib.
Jacobus Bouez, dictus *Sigogne*, Corbiniacenſis. ib.

1723.

1723.
C . . . Vvilloughby, Anglus. 324
1724.
Rogerus Dibon. ib.
Michael Alberti, Noribergenſis. 325
Jo: Havighorſt, Rhena-Vveſtphalus. ib.
Antonius Deidier, Monſpeſſulanus. ib.
J . . . C . . . Anglus. 326
Antonius Benevolus, Florentinus. ib.
P . . . R . . . Jouneau, Anglus. ib.
1725.
Petrus Violette du Bois. ib.
Ericus Joachimus Aniſius, Soltquella Marchicus. 327
Jo: Vvilhelmus Sparmann, Dreſdenſis. ib.
N . . . Pointet. ib.
1726.
Joannes Gottlobius Segnitz. 328
1727.
Franciſcus Bailly. ib.
Deſiderius Claudinus Fremont, Pariſinus. ib.
Jo: Georgius Rauch, Vvisbadia-Naſſvvicus. ib.
1728.
Editio Lugduno-Batava Collectionis Venetæ Secundæ. ib.
Hermanus Boerhaavve, Voorhoutenſis Batavus. 329
Georgius Daniel Coſchvvitz, Germanus. 331
Laurentius Heiſterus, Francofurtenſis. ib.
Jo: Jacobus Schmid, Magdeburgenſis. ib.
1729.
Hermanus Kaau, Batavus. 335
Daniel Turner, Anglus. ib.
1730.
Jo: Baptiſta Thomas Martinenq. ib.
Antonius Nicolaus Guenault, Pariſinus. ib.
1731.
Carolus Barbeirac, Cæſarienſis. 336
1732.
Daniel Turner, Anglus. 337
Thomas Dover, Anglus. ib.
Polycarpus Gottilieb Schacher, Lipſienſis. 338
Johannes Georgius Ruppius, Fravenſteinio-Miſnicus. ib.
Jo: Zaccarias Platner, Kemnizius. ib.
Jo: Honoratus Ralberti, Nicienſis. ib.
Auguſtinus Belloſt, Pariſinus. ib.
Franciſcus Balthazar von Lindern, Buxovillanus. 342
Jacobus Fourneau. ib.
Otto Caſimirus Barfeknecht, Coeslino-Pomeranus. ib.
J . . . S . . . Anglus. 343
1733.
Petrus Deſault, Burdigalenſis. ib.
1734.
Henricus Haguenot, Monſpeſſulanus. 344
Alexander Camerarius, Tubingenſis. 345
Julius Fredericus Breyer, Stuttgardienſis. ib.
1735.
Julianus Offrai, dictus de la Mettrie, Maclovienſis. 346
Antonius Maria Zanini, Veronenſis. 347
Vincentius Breſt, Gallus. 349
1736.
Nicolaus Robinſon, Anglus. 351
Daniel Turner, Anglus. ib.
1737.
Vvillelmus Barrovvby, Londinenſis. 353
Johannes Armſtrong, Scotus. ib.
Johannes Douglas, Scotus. 354
Jo. Timmius, Bremenſis. 356
Joſephus Antonius, Pujati, Sacilenſis. ib.
1738.
Michael Pouget. ib.
Carolus Dionis, Pariſinus. ib.
Johannes Rodolfus Im-Hoff, Baſileenſis. 357
Anonymus, Anglus. ib.
1739.
Fridericus Hoffmannus, Hallenſis. ib.
Julianus Ofrai, dictus de la Mettrie, Maclovienſis. 359
Petrus de Rotundis, Italus. 360
Daniel Turner, Anglus. 361
1740.
Petrus Guiſard, Occitanus. 362
Auguſtinus Franciſcus Jault, Sequanus. 363

FINIS.